חסידות · ברסלב · ספרי רבי נתן

עלים לתרופה מנוקד

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עלים לתרופה מנוקד

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עלים-לתרופה-מנוקד-אור-ברסלב/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז 4
מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז 11
מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ב 13
מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ג 15
מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ה 23
מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ו 29
מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ז 36
מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ט 40
מכתבים דשנת ה' אלפים תק"צ 45
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"א 49
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ב 77
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ג 108
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ד 134
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ה 168
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ו 242
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ז 277
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ח 300
מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ט 322
מכתבים דשנת ה' אלפים ת"ר 347
מכתבים דשנת ה' אלפים תר"א 386
מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ב 425
מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ג 461
מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ד 514
מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ה 563
מכתב ההסתלקות 570
מכתבי ר' יצחק 574
מכתבי רבי נחמן מטולטשין 617
מכתב מרבי נפתלי ז"ל לאחד מחבריו מתלמידי רבנו זצ"ל 628

מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז

א

זֶה הָאִגֶּרֶת כְּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מֵאוֹסְטְרָהָא לְכָלַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, כִּי הָיָה לוֹ אָז מַחוּשׁ וְחוֹלַאַת גָּדוֹל, וּבְקֹשׁ מְאֹד שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, וְאַחַר כָּךְ שָׁב לְאֵיתָנוֹ. וּבְבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ אָמַר שֶׁהֵם פָּעֲלוּ בִּתְפִלָּתָם שֶׁשָּׁב לְאֵיתָנוֹ מֵהַחוֹלַאַת הַנַּ"ל

(נמצא אצל ר' סענדר טראוויצער מצפת והועתק ע"י ר' שמואל הורוויץ זצ"ל)

צוּ מַיְינָע גוּטָע פְרֵיְינְד. מַיְינָע לִיבָּע פְרֵיְינְד [אָל יְדִידַי הַטּוֹבִים וְהָאֲהוּבִים] הַשָּׁתְפִים הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים.

אִיךְ בֶּעט אַיְיךְ זַייעֶר זַייעֶר אַז אִיר זָאלְט גֶּעבִּין לְזוּנְתִי מֵאָה אֲדָמִים. וְוארִים אִיךְ בְּדַארְף פִּיל הָאבִּין אוֹיף הוֹצָאוֹת, דִּי הוֹצָאוֹת זָענֶן זַייעֶר גְּרוֹיס, [אַנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם מְאֹד מְאֹד שֶׁתִּתְּנוּ לְזוּנְתִי מֵאָה אֲדוּמִים, בְּגָלָל שֶׁאֲנִי צָרִיךְ הַרְבֵּה עַל הוֹצָאוֹת, וְהַהוֹצָאוֹת כַּאן מְאֹד גְּדוֹלִים] כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לָכֶם מוֹסֵר כְּתָב זֶה, נִיט טָאפִּיל דַּוְקָא, פִּיר מָאל אַזוֹי פִּיל, אִיךְ הָאב נִיט [לֹא כָּפוּל דַּוְקָא אֶלָּא אַרְבַּע פְּעָמִים כָּכָה וְאֵין לִי] אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת.

בֶּעט אִיךְ אַיְיךְ זַייעֶר [אֲבַקֵּשׁ מִכֶּם מְאֹד], רַבִּי מֹשֶׁה בְּהָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל, עִם רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן הֶעניָע, צוּ שִׁיקְען מִיר [לִשְׁלֹחַ אֵלַי] מָעוֹת כַּנַּ"ל.

אִם יִרְצֶה ה' אַז אִיךְ וֶועל אַהֵיים קוּמֶען וֶועל אִיךְ מִיר אֲפֶּרְעכִינֶין וויא אִיר וֶועט וֶועלִין [כְּשֶׁאֲבוֹא לְבֵיתִי אֶתְחַשֵּׁב הַחֶשְׁבּוֹן כְּפִי שֶׁתִּרְצוּ], הַכֹּפֶל וְהַשְׁלֵשׁ הַדָּבָר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בְּאֹפֶן אַחֵר רַק לִשְׁלֹחַ מֵאָה אֲדוּמִים.

גַּם לְזָרְז אֶת זוּנְתִי אַז זִי זָאל פָּארִין [שֶׁתִּסַּע] תֵּכֶף וּמִיָּד.

גַּם לְהוֹדִיעַ לִידִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן מִנֶּעמִרוֹב וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אַז זַייא זָאלִין פַּאר מִיר גָּאט בֶּעטִין אַז עֶר זָאל מִיר שִׁיקְען אַיין רְפוּאָה שְׁלֵמָה, מַיין חוֹלַאַת וֶועל אִיךְ אַייךְ נִיט שְׁרַייבְּען כִּי הֵיכִי דְּלָא לִתְרַע מַזָּלֵיהּ (נְדָרִים מ.). רַק אִיר זָאלְט מִתְפַּלֵּל זַיין פַּאר מִיר [שֶׁיְּבַקְּשׁוּ עֲבוּרִי מֵה' שֶׁיִּשְׁלַח לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה. אֶת הַמַּחֲלָה אֲנִי לֹא אֶכְתֹּב לָכֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא לִתְרַע מַזָּלֵיהּ רַק שֶׁתִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרִי] בְּכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה.

אוּן נִישְׁט צוּ פַּארְגֶעסְן דִּי טוֹבוֹת וָואס אִיךְ הָאב אַייךְ אִיטְלִיכֶען גִּיטָאהן בִּיז אַהֶער [וְלֹא לִשְׁכֹּחַ אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתִי לְכָל אֶחָד עַד עַכְשָׁיו].

אוּן אֶפְשָׁר אַז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט מִיר גֶּעבִּין=(רְפוּאָה), קָאנְט אִיר נָאךְ מְקַבֵּל זַיין טוֹבוֹת פּוּן מִיר [וְאוּלַי כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לִי (רְפוּאָה) תּוּכְלוּ עוֹד לְקַבֵּל טוֹבוֹת מִמֶּנִּי].

אָהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי, אִיךְ בֶּעט זַייעֶר צוּ בֶּעטִין בְּעַד נַפְשִׁי הָעֲלוּבָה, בְּכַוָּנַת הַלֵּב צוּ בֶּעטִין, דֶּערְמַאנְט אַייךְ אִיטְלִיכֶער וּוי אַזוֹי אִיךְ הָאב אַייךְ גֶּעפוּנֶען אַז אִיךְ בִּין גִּיקוּמֶען קַיין

בְּרֶסְלֶב, אוּן וְויפִּיל כֹּחוֹת בְּרוּחָנִיוּת וְגַשְׁמִיוּת אִיךְ הָאבּ אוֹיסְגִיבְּרַאכְט אַרוּם אַייךְ. אִיז דֶּער יִשֶׁר אַז אִיר זָאלְט הַייְנְט פַּאר מִיר אוֹיךְ בֶּעטִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל מִיךְ הֵייפְלִין [אַבַּקֵּשׁ מְאד לְבַקֵּשׁ עֲבוּר נַפְשִׁי הָעֲלוּבָה לְבַקֵּשׁ בְּכַוָּנַת הַלֵּב, תִּזְכְּרוּ לָכֶם כָּל אֶחָד אֵיךְ מָצָאתִי אֶתְכֶם כְּשֶׁבָּאתִי לִבְרֶסְלֶב וְכַמָּה כֹּחוֹת בְּרוּחָנִיוּת וְגַשְׁמִיוּת הִשְׁקַעְתִּי אוֹדוֹתֵיכֶם, וּמִן הַיּוֹשֶׁר הוּא שֶׁעַכְשָׁיו תְּבַקְּשׁוּ עֲבוּרִי מֵה' יִתְבָּרַךְ שְׁהֹ' יִתְבָּרַךְ יְרַפְּאֵנִי] בְּהַרְאוֹת ה' לִי נֹעַם זִיווּ.

גַּם מְזַרֵז צוּ זַיין אֶת זוּנְתִי זִיא זָאל פָּארִין, וָוארִין אַשֶׁת נְעוּרִים אִיז נִישְׁט צוּ קְרִיגִין, וּבִפְרָט עֶס אִיז בְּלוּיז גְּרוֹיסָע הוֹצָאוֹת [גַּם לְזָרֵז אֶת זוּנְתִי שֶׁתִּסַּע, שִׁכֵּן אֵשֶׁת נְעוּרִים אֵין לִמְצֹא, וּבִפְרָט שֶׁזֶּה רַק הוֹצָאוֹת גְּדוֹלוֹת].

גַּם אִיךְ בֶּעט אַייךְ אַז עֶס זָאל קֵיינֶער פּוּן אַייךְ נִיט דֶּערְוָועגִין צוּ קוּמֶין, אִיךְ וֶועל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב קוּמֶין צוּ פָּארִין [גַּם בַּקָּשְׁתִּי מִכֶּם שֶׁאַף אֶחָד מִכֶּם אַל יָעֵז לָבוֹא, אֲנִי אִם יִרְצֶה ה' בְּקָרוֹב אֶסַּע וְאָבוֹא].

הֶלֹא כֹּה דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִכֶּם יָתִיב בְּתַוְנָא דִּלְבָאי

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ

צוּ גְּרִיסֶען [לְפָרוֹס שָׁלוֹם] לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה.

הֶכְפֵּל הַדָּבָר מְזַרֵז צוּ זַיין אֶת זוּנְתִי זִיא זָאל פָּארִין גִּיךְ, אוּן נִיט צוּ זָאגִין פַּאר אִיר אוּן נִיט פַּאר דִּי קִינְדֶער פּוּן דֶעם [לְזָרֵז אֶת זוּנְתִי שֶׁתִּסַּע מַהֵר, וְלֹא לֹאמַר לָהּ וְלֹא לַיְלָדִים מִזֶּה].

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְחָה הַנַּ"ל

ב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' [ו' אייר] פָּרָשַׁת אֱמֹר (תקס"ז זאסְלַב).

לִיד אֲהוּבִי חֲתָנִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹשֵׁע נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹפִיעַ עִם שְׁלוֹם זוּנְתוֹ הִיא בִּתִּי הַצְּנוּעָה וְהַחֲכָמָנִית מָרַת אִדִיל שֶׁתִּחְיֶה אָמֵן.

הִגִּיעַנִי כְּבוֹד מִכְתַּבְכֶם בְּיוֹם א' פָּרָשַׁת אֱמֹר, גַּם הַמַּאֲה רוּבֶּל הִגִּיעַ לְיָדִי, וּמְהוֹדַעְנָא שֶׁעַכְשָׁו אֲנִי מִתְגּוֹרֵר בְּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ זַאסְלַב וַחֲמוֹתְךָ יֵשׁ לָהּ שִׁנּוּי גְּדוֹלָה, גַּם מְהוֹדַעְנָא שֶׁלֹּא אָבוֹא לְמַחֲנֵיכֶם קְדֹשׁ עַל שָׁבוּעוֹת, כִּי פֹּה אֵשֵׁב בְּקְהִלַּה־קְדוֹשָׁה זַאסְלַב, וְתוּ לֹא מִידֵי, רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם. מְנָאֵי חוֹתֶנְךָ אוֹהֵב נַפְשְׁךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ

וּמְהוֹדַעְנָא שֶׁאֵין אֲנִי עוֹסֵק בִּרְפוּאוֹת כִּי ה' עָזַר לִי וְלֹא עָזַב חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ מִמֶּנִּי.

נַחְמָן הַנַּ"ל

לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה בְּהָרַב עִם שְׁכֵנָם יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִשְׂרָאֵל עִם שֶׁתָּפִי יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה בֶּן הֶעניֶא, וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי לְהוֹדִיעַ לוֹ אִם יַעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַכְשָׁיו וְאֵין אֲנִי יוֹדֵעַ מַה לְהָשִׁיב.

נַחְמָן הַנַּ"ל

לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

נַחְמָן הַנַּ"ל

וּכְשֶׁתִּשְׁלְחוּ לִי אִגֶּרֶת, תִּשְׁלְחוּ לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה זַאסְלַב לְבֵית הָרַב דְּחַיָּטִים כָּרָשׁוּם בָּרְשִׁימָה הַמֻּנַּח בָּאִגֶּרֶת.

זוּנָתִי מָרַת סָאסְיֶע גַּם בִּתִּי מָרַת מִרְיָם תִּחְיֶה פּוֹרְסִים בְּשָׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב, בַּקָּשָׁתִי מֵאֲהוּבִי חֲתָנִי שֶׁתִּלְמֹד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר גְּמָרָא וּפוֹסֵק, שֶׁלֹּא תֵּעָשֶׂה חַס וְשָׁלוֹם מִטָּפֵל עִקָּר רַק אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא וְכוּ' כִּי זֶה כָּל הָאָדָם.

נַחְמָן הַנַּ"ל

יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם כְּלָם.

ג

הַעְתָּקָה אוֹת בְּאוֹת מֵאִגֶּרֶת כְּתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב לְאָחִיו הָרַב מו"ה יְחִיאֵל זַ"ל לִקְרִימֶנְטְשַׁאק. שֶׁהָיָה שָׁם מַחֲלֹקֶת עָלָיו מִמִּתְנַגְּדִים רְשָׁעִים וְצָעֲרוּ אוֹתוֹ מְאֹד. כַּמּוּבָן מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ בְּאִגֶּרֶת זֶה.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' פָּרָשַׁת בְּחֻקֹּתַי [י"ז אייר].

לַאֲהוּבִי אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא וּמֻפְלָג חָכָם הַשָּׁלֵם וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל צְבִי נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹפִיעַ.

הִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ פֹּה ק"ק זַאסְלַאב וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, אֵיךְ מָלְאוּ לִבָּם הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלּוּ וְהֵעֵזּוּ פְּנֵיהֶם כָּל כָּךְ נֶגְדְּךָ. וְתָמַהּ אֲנִי אֵיךְ לֹא נִמְצָא טוֹב לְעָמַת רַע לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם לְבַעֵר הָרַע.

אָהוּבִי אָחִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בַּתּוֹרָה וּבְיִרְאַת ה' כָּל הַיּוֹם, כַּמְדֻבָּר בֵּין שְׁנֵינוּ. וּזְכוּת אֲבוֹתֶיךָ מְסַיְּעָתְךָ. כִּי כָּל זֶה לְגַדֵּל אוֹתְךָ וּלְהַרְבּוֹת כְּבוֹדְךָ וּלְגַדֵּל שִׂכְלְךָ. כִּי כְּמוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְכָל מִינֵי זֶרְעוֹנִים לָבוֹא לְתַכְלִית גְּדוּלָם אֶלָּא עַד שֶׁנּוֹתְנִין מִתְּחִלָּה הַגַּרְעִין בָּעָפָר, וְאַחַר כָּךְ הַגַּרְעִין נִתְבַּלֶּה וְאַחַר בְּלוֹתוֹ יִפְרַח וְיָצִיץ וְנַעֲשֶׂה אִילָן גָּדוֹל. כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁעַל יְדֵי זֶה שֶׁמַּשְׁפִּילִין אוֹתְךָ עַד עָפָר, עַל יְדֵי זֶה תִּתְגַּדֵּל וְתָצִיץ וְתִפְרַח בָּעוֹלָם. אִלּוּ הָיוּ יוֹדְעִין אֵלּוּ הָרְשָׁעִים מִזֶּה, בְּוַדַּאי לֹא הָיוּ מְבַזִּין אוֹתְךָ, כִּי כָּל כַּוָּנָתָם לְרַע.

וּמְהוֹדַעְנָא לְמַעֲלָתוֹ כִּי בְּדַעְתִּי לֵישֵׁב בְּכָאן קְהִלָּה קְדוֹשָׁה זַאסְלַאב לְעֵרֶךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וְאַחַר כָּךְ אֵדְעָה אֵיךְ לִפְנוֹת.

וּמְהוֹדַעְנָא שֶׁזּוּגָתִי מִתְחִלָּה הָיָה לָהּ שִׁנּוּי, וְעַכְשָׁיו נִתְהַפֵּךְ וְהוֹלֵךְ, וּמִתְמַעֵט כֹּחָהּ בְּכָל יוֹם, וְהַהוֹצָאָה בְּכָאן מְרֻבָּה. כִּי הָיָה לִי הוֹצָאוֹת בְּכָאן אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֲדָמִים. וְתוּ לֹא מִידֵי רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.

מִנְּאִי אָחִיךָ אוֹהֵב נַפְשְׁךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת וְלִרְאוֹתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיִחַיֵּהוּ

זוּגָתִי פּוֹרֶסֶת בְּשָׁלוֹם זוּגָתוֹ. בִּתִּי מִרְיָם פּוֹרֶסֶת בְּשָׁלוֹם כֻּלְּכֶם. וְלִפְרֹס בְּשָׁלוֹם תּוֹמְכָיו הַנִּלְוִים אֵלָיו. חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלַּתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא.

נַחְמָן הַנַּ"ל

ד

הַעְתָּקָה אוֹת בְּאוֹת מֵאִגֶּרֶת כְּתִיבַת יַד רַבֵּנוּ ז"ל בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵת שֶׁיָּשַׁב בְּזַאסְלַב בִּשְׁנַת תקס"ז

מְהוֹדַעְנָא לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כִּי קַצְתִּי בִּישִׁיבַת בֶּרֶסְלֶב מִגֹּדֶל הַצָּרוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת דְּעָדוּ עָלַי. וְעַכְשָׁיו אֶהְיֶה מִתְהַלֵּךְ מֵאֹהֶל אֶל אֹהֶל, וְלֹא לְהִשְׁתַּקֵּעַ אֶלָּא לָגוּר. בָּכֵן שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי מִכֶּם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָרִיק יְגִיעִי שֶׁיָּגַעְתִּי עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְשַׂמְתִּי אֶת נַפְשִׁי בְּכַפִּי בְּשִׁבְיל טוֹבַת נַפְשְׁכֶם. ה' הַצַּדִּיק וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי, וּמַעֲשַׂי גָּרְמוּ לִי הַיִּסּוּרִים וּמִיתַת הַבָּנִים הַמְסֻלָּאִים, וְהַמַּחֲלֻקֶת וְהַקְּטָרוּגִים. אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי שֶׁגַּם הָעֵסֶק שֶׁעָסַקְתִּי עִמָּכֶם לְהוֹצִיא אֶתְכֶם מִשִּׁנֵּי הַסַּמַּךְ־מַם, עַל כָּל אֵלֶּה עֵינַיִו לְטַשׁ וְשִׁנָּיו חָרַק עָלַי.

וּבָכֵן אֲהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּיִרְאַת ה' כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כֹּחוֹ וּבְחִינָתוֹ. וְלֹא יִהְיֶה לָרִיק יְגִיעִי. וְשִׁמְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' כַּאֲשֶׁר לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם. וְתִדְעוּ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי רָחוֹק עַכְשָׁיו מִכֶּם אֵין זֶה כִּי אִם רְחוֹק הַגּוּפוֹת. וְאֵין רְחוֹק חַס וְשָׁלוֹם בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ כִּי קְרוֹבִים אֲנַחְנוּ. אֲהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי! נָא וָנָא, שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי קְרוֹבִים אֲלֵיכֶם יוֹמָם וָלַיְלָה.

וּמְהוֹדַעְנָא שֶׁעַכְשָׁיו אֲנִי מִתְגּוֹרֵר בִּקְהִלַּת קֹדֶשׁ זַאסְלַב, וּפֹה אֵשֵׁב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְעֵרֶךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים.

הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי אֲהוּבְכֶם הַכּוֹתֵב בְּדֶמַע מִגֹּדֶל הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר בִּלְבָבִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נָתַן לִי כֹּחַ בָּרְזֶל לָשֵׂאת עַל הַיִּסּוּרִים וְהַטִּלְטוּלִים כְּאֵלּוּ.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיִחַיֵּהוּ

מְהוֹדַעְנָא שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי בְּקֶו הַבְּרִיאָה בְּלֹא עֵסֶק רְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת.
נַחְמָן הַנַּ"ל

ה

זֶה הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ זַצַ"ל, לְחוֹתְנוֹ מִזּוּג שֵׁנִי מִקְּהִלָּה קְדוֹשָׁה בְּרָאד
העתק מכתבים שנעתקו מכת"י רביז"ל ע"י ר' שמואל הורוויץ מירושלים עיה"ק
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַיּוֹם יוֹם אֲשֶׁר נִכְפַּל בּוֹ כִּי טוֹב [כ"ח אב], סוֹף חֹדֶשׁ מְנַחֵם־אָב תקס"ז.
אֶל כְּבוֹד אָחִי מְחֻתָּנִי אוֹהֵב נַפְשִׁי הֶלּוֹא הוּא הָרֹאשׁ וְהַמֻּרְמָם שַׂר נָגִיד וְטַפְסָר הַגְּבִיר הַנַּעֲלֶה וְהַנִּכְבָּד הַיָּשִׁישׁ וְהַיָּקָר כְּבוֹד שְׁמוֹ תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יְחֶזְקֵאל טְרַאכְטִינְבֶּערְג.
מְהוֹדַעְנָא מְשֻׁלּוֹמֵי וּמְשֻׁלּוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אִתָּנוּ פֹּה קַו הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, כֹּה יִתֵּן ה' וְכֹה יוֹסִיף לִרְאוֹת כָּל בְּנֵי בֵיתִי בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וּמְהוֹדַעְנָא מִבּוֹאִי לְבֵיתִי בַּיּוֹם הַנַּ"ל, וְהִגַּעְתִּי מֵרוּם פְּאֵרוֹ אִגֶּרֶת שְׁלוֹמִים וְשָׁם נֶאֱמַר וְנִשְׁנִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לָבוֹא מֵחֲמַת הַפַּאשְׁפָּארְטִין [דַּרְכוֹנִים], וְגַם הַסְּפָר [גְּבוּל] סָגוּר וּמְסֻגָּר, וְגַם נֶאֱמְרָה וְנִשְׁנִין שֶׁאָבוֹא אֲנִי בְּעַצְמִי לְקֶרֶעסִילוֹב, עַל כֵּן מְהוֹדַעְנָא לְשׁוּב עַל רִאשׁוֹן וְכוּ', כִּי מַה שֶּׁעָבַר אַיִן כִּי כְּבָר עָבַר זְמַן הַחֲתָנָה, וּלְהַבָּא בַּקָּשָׁתִי אִם בִּרְצוֹן מַעֲלָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַקֶּשֶׁר שֶׁנִּתְקַשַּׁרְנוּ [בֵּינֵינוּ] בְּקֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא יִרְאֶה הַפֹּאֵר מַעֲלָתוֹ לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ הָרָמָה וְהַנִּשְׂאָה. וְלִקְרֹא עַל הַחֲתָנָה סָמוּךְ לְפֹה קְהִלָּתֵנוּ, שֶׁיִּהְיֶה סָמוּךְ וְנִרְאֶה לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ בְּרֶסְלֶב, וְלֹא יְאַחֵר מֵחֲצִי חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לָזוּז מִמְּקוֹמִי אֲפִלּוּ עַל פַּרְסָה אַחַת, וְאִם לָאו חַס וְשָׁלוֹם גָּבֹהּ טוּרָא בֵּינָנָא, וְדַי לַמֵּבִין. הַכֹּפֶל הַבַּקָּשָׁה לְהִתְאַמֵּץ לִשְׁלֹחַ לִי בִּתּוֹ עִם צָרְכֵי כַּלָּה לֹא יְאַחֵר מִזְּמַן הַנַּ"ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה עַל מִלּוּי הַלְּבָנָה הַחֻפָּה וְכוּ' וּבִנְסִיעָתָהּ לְכָאן כְּשֶׁתִּהְיֶה סָמוּךְ לְכָאן לְעֶרֶךְ שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע פַּרְסָאוֹת תִּרְאֶה לְשָׁלְחָהּ שְׁלוּחָה וְאֶכְתֹּב לָהּ קְבִיעוּת מָקוֹם הַחֲתָנָה, וְאוֹדוֹת הַפַּאשְׁפָּארְט [דַּרְכוֹן] תִּרְאֶה לִתֵּן עֵצוֹת בְּלֹא פַּאשְׁפָּארְט שֶׁלִּי. בִּפְרָט שֶׁבְּנֵקֶל אֶפְשָׁר לָבוֹא לְכָאן בְּלֹא פַּאשְׁפָּארְט, וְתוּ לֹא מִידֵי רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.
כֹּה דִּבְרֵי הַמְסַיֵּם, ה' יוֹסֵף לוֹ חַיִּים וַאֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וְכֹה דִּבְרֵי הַמְיֻעָד לִהְיוֹת חָתָנוֹ, הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה רַבָּה וְעַזָּה וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ עַל יְדֵי מְקֻדָּם.
נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה (יצ"ו) [יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיחַיֵּהוּ]
וְאֹמַר שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לְזוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה הַנְּגִידָה, מְנֻשִּׁים בְּאֹהֶל תְּבֹרַךְ הַחַכְמָנִית הַגְּבִירָה מָרַת וְכוּ'.
מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אֶלְפִּים תקס"ח

1

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' אֱמֹר [י"א אייר] כ"ו לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקס"ח פֹּה לְבוֹב לֶמְבֶּרְג.

שְׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ זוֹ פַּעַם שֵׁנִית וּבַמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן הָיוּ מֻנָּחִים הַקְּדָמוֹת שֶׁל יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן מִנֶּעמִרוֹב וְכָעֵת הִגִּיעַנִי פַּעַם שֵׁנִית אִגֶּרֶת מִמַּעֲלָתוֹ הָרָמָה וּבְתוֹכוֹ מֻנָּח הַכְּתָב שֶׁל הַדְּפוּס. וְגַם מַעֲלָתוֹ כוֹתֵב לִי שֶׁאֶשְׁלַח עַל זֶה לֹא פָּחוֹת מִמֵּאָה אֲדָמִים.

תָּמֵהַּ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ אֵיךְ אֵינוֹ כוֹתֵב עַל יְדֵי מִי אֶשְׁלַח, וּלְיַד מִי אֶשְׁלַח וְעַל שֵׁם מִי אֶשְׁלַח.

וְגַם תָּמֵהַּ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא כָּתַב לִי סְכוּם הַסְּפָרִים מֵהַדְּפָסָה, אֶלֶף, אוֹ יוֹתֵר.

וְגַם עַל אֵיזֶה נָיָר עַל שְׁרַייבּ אוֹ עַל רִיגַאהל [סוּגֵי נְיָר], וְכַמָּה יִהְיֶה עַל שְׁרַייבּ וְכַמָּה יִהְיֶה עַל רִיגַאהל, וְכַמָּה מַעֲלָתוֹ נוֹתֵן לְהַמַּדְפִּיס שְׂכַר הַדְּפָסָה מִכָּל בּוֹיגִין [גִּלְיוֹן], וְכַמָּה יִהְיֶה מַחֲזִיק זֶה הַסֵּפֶר כַּמָּה וְכַמָּה בּוֹיגִין, וְכֵן מַעֲלָתוֹ יִכְתֹּב לִי מִכָּל מְפֹרָשׁ עַל יְדֵי מֻקְדָּם.

וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי מַעֲלָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים מֵהָרַב, וְגַם מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לְהַדְפִּיס בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר אֵיזֶה דְּבָרִים מְשֻׁלּוֹ, הֲלֹא הַכֹּל מָסוּר לְיָדְךָ וְהַכֹּל בִּרְשׁוּתְךָ, בְּכֵן אִם אַתָּה מֵבִין מִבֵּינָתְךָ שֶׁאֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהָרַב חֲדַל מִמֶּנּוּ. וְאִם אַתָּה צָרִיךְ לוֹ אֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ שֶׁלֹּא יַנִּיחַ לְדְפוֹס אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת מִשֶּׁלּוֹ. שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב זָר בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר. וְאֵלּוּ שְׁנֵי הַקְּדָמוֹת שֶׁשָּׁלַחְתָּ לִי הוּא יָשָׁר בְּעֵינַי הַקְּטַנָּה. וְאוֹדוֹת הַהַסְכָּמוֹת דִּבַּרְתִּי עִם הָרַב שֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב זֹאת, וְכוּ'; וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי מַעֲלָתוֹ שֶׁגִּיסוֹ שֶׁל הַמַּדְפִּיס הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר הוּא עוֹשֶׂה לְךָ טוֹבוֹת; בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ אֲשַׁלֵּם לוֹ חֲטִיבָה מוּל חֲטִיבָה; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לְךָ כֹּחַ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁתִּגְמֹר אֶת הַהַדְפָּסָה בְּלִי שׁוּם עִכּוּב, וְאוֹדוֹת בְּרִיאוּת גּוּפִי מְהוֹדַעְנָא שֶׁזֶּה כַּמָּה יָמִים שֶׁנִּתְחַזַּקְתִּי מְעַט, אֲבָל עֲדַיִן צָרִיךְ לְרַחֲמִים גְּדוֹלִים, "וּמָאן דְּרָחֵים לִי לְבָעֵי עֲלַי רַחֲמִים" [מִי שֶׁאוֹהֲבִי יְבַקֵּשׁ עָלַי רַחֲמִים] (נְדָרִים מ.).

כֹּה דִּבְרֵי אוֹהֵב נַפְשׁוֹ דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיִחַיֵּהוּ.

גַּם אָפְּצִישִׁיקְעֶן דִּי בְּרִיבְלִיךְ [לְשַׁלּוֹחַ אֶת הַמִּכְתָּבִים] עַל יְדֵי הַבֵּי דַאר כָּל אֶחָד לִמְקוֹמוֹ.

מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אַלְפִים תקס"ט

(מִכְתָּב מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לְבֵיתוֹ מָרַת שָׂרָה זצוק"ל וּלְבַעְלָהּ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה).

2

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח [י"ג כסלו] (תקס"ט).

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי חֲתָנִי חֲבִיבִי הֲלוֹא הוּא הָרַב הַמַּפְלָג הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שְׁלוֹם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר. עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הַיְקָרָה הִיא בִּתִּי יְדִידָתִי הַצְּנוּעָה הַחֲכָמָנִית הַמְהֻלָּלָה הַיְשָׁרָה מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָם לְנָכוֹן, וַתַּעֲלֹזְנָה כִּלְיוֹתַי בְּשָׁמְעִי מִשְּׁפְעַת שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב, וַאֲבָרֵךְ אֶת ה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה אֶת בִּתָּהּ תִּחְיֶה; וְהִנְנִי מְצַוֶּה אֶת בִּרְכָתִי, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם וְלָנוּ לְמָזָל טוֹב גַּם בְּנֵי בָּנִים יִוָּלְדוּ עַל בִּרְכֵּיהֶם וְהָיוּ כְּנֶן רָוֶה, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי תָּמִיד מִשְּׁפְעַת שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב; וּבַקָּשָׁתִי מְאֹד מִבִּתִּי תִּחְיֶה וּמֵחֲתָנִי שֶׁיִּחְיֶה לִבְלִי לִדְאֹג כְּלָל רַק לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים כְּנַפְשָׁם וָנֶפֶשׁ אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב בְּאַהֲבָה עַזָּה.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיִחַיֵּהוּ

גַּם יִרְאֶה לְהוֹדִיעַ לִי מַעֲסָק לְמוּדוֹ, וְכַמָּה דַּפִּין גְּמָרָא הוּא לוֹמֵד בְּכָל יוֹם כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי שֶׁיַּתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ, וְזֶה כָּל מְגַמּוֹתַי, וְדַי לַמֵּבִין.

וְשָׁלוֹם לְבִנְכֶם הַנֶּחְמָד הֶחָכָם יִשְׂרָאֵל לֵעֹב שֶׁיִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לְבִתָּם הַנּוֹלֶדֶת לָהֶם לְמַזָּל טוֹב שֶׁתִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לְחוֹתָנְךָ יְדִידִי, הֲלוֹא הוּא הַגְּבִיר הַמְפֻרְסָם לְשֵׁבַח וְלִתְהִלָּה קְדֻשַּׁת־שֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב אַרְיֵה לֵיב נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה הַנְּגִידָה תִּחְיֶה, וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ שָׁלוֹם וּבְרָכָה. וְשָׁלוֹם לִכְבוֹד אָחִי הַיָּקָר הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיִחַיֵּהוּ.

ח

(הַעְתָּקָה מִמִּכְתַּב אַדְמוֹ"ר זְצוּק"ל לְבִתּוֹ מָרַת שָׂרָה זְצוּק"ל זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ)

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' י"ב לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם (תקס"ט).

שָׁלוֹם לְאָהוּבְתִּי בִּתִּי הַצְּנוּעָה וְהַחֲכָמָנִית וְכוּ' מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם בַּעְלֵךְ וּבְנֵךְ הַנֶּחְמָד וּבְתֵּךְ הַחֲכָמָנִית שֶׁיִּחְיוּ אָמֵן.

הִגִּיעַנִי מִכְתָּב מִבְּרִיאוּת חֲמוֹתֵךְ הַצְּנוּעָה, תֵּכֶף בְּיוֹם מָחָר אַחַר נְסִיעָתֵךְ מִכָּאן, וְהִנְאַנִי, כֹּה יִתֵּן ה' וְכֹה יוֹסִיף אָמֵן.

גַּם מֵהוֹדַעְנָא שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי בְּקֶרֶב הַבְּרִיאָה, גַּם מֵהוֹדַעְנָא אַז אִיךְ בֶּעְנְק זַייֶעֶר נָאךְ דֶּעם שְׁטִיפִּין אוּן פְּרַייליךְ קַיְיד פּוּן בְּנֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵעֹב. פּוּן זַיין אַוועק פָּארִין אִיז גָּאר שְׁטִיל אִין שְׁטִיב, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל גֶּעבִּין אִיךְ זָאל הֶערִין בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת פּוּן אַייךְ תָּמִיד [שֶׁאֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד אַחַר עֲלִיצוּתוֹ וַעֲלִיזוּתוֹ שֶׁל בְּנֵךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיֶה, מֵאָז נְסִיעָתוֹ מְאֹד שָׁקֵט בַּבַּיִת יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶשְׁמַע בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מִכֶּם תָּמִיד] אָמֵן.

גַּם מְהוֹדַּעְנָא שֶׁבָּא אִגֶּרֶת מֵאֲחוֹתֵךְ מִרְיָם לֶעבּ מֵאַדֶעס שֶׁהָלְכוּ עִם הַסְּפִינָה בְּיוֹם ה' ז' לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם, וְכוֹתֶבֶת שֶׁהִיא שְׂמֵחָה וְעַלִּיזָה, וְכֻלָּם מְקָרְבִין אוֹתָהּ, וּפָרְשָׂה בִּשְׁלוֹם כֻּלְּכֶם, גַּם בַּקַּשְׁתִּי שֶׁתַּעֲשֶׂי כְּמוֹ שֶׁצִּוִּיתִיךְ, שֶׁאַל תַּשְׁגִּיחִי עַל צָרְכֵי הַבַּיִת, וְתֹאכְלִי וְתִשְׂתִּי בָּשָׂר וָיַיִן, כִּי בְּרִיאוּתֵךְ הִיא יָקָר יוֹתֵר מֵחַיַּי. וּמִמֶּנִּי חַיִּים תִּתְּנִי לִי כְּשֶׁתּוֹדִיעִינִי שֶׁאַתְּ בְּרִיאָה וַחֲזָקָה.

הַלֹּא כֹּה דִּבְּרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת אֱמִתִּיוֹת

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיִחַיֵּהוּ

לִפְרֹס בִּשְׁלוֹם אֲהוּבִי מְחֻתָּנִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יוּדָא לֵיבּ.

וּבְקַשְׁתִּי לְהַשְׁגִּיחַ עַל בְּרִיאוּת בִּתִּי כִּי נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁהּ. גַּם מְזוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה בְּקַשְׁתִּי גַּם כֵּן. גַּם בְּקַשְׁתִּי מִמַּעֲלָתוֹ שֶׁיַּעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, כִּי מַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל מַעֲלָתוֹ הוּא צֹרֶךְ גָּבהַּ כִּי (תְּהִלִּים צו) סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ

נַחְמָן הַנַּ"ל

וְלִפְרֹס בִּשְׁלוֹם אֲהוּבִי אָחִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל.

נַחְמָן הַנַּ"ל עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וּבִתּוֹ תִּחְיֶה

מכתבים דשנת ה' אלפים תקס"ז

א

מִכְתָּב מוֹהֲרַנַ"ת לְרַבֵּנוּ מוֹהֲרַ"ן זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' ח' נִיסָן תקס"ז לפ"ק.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם. לְאוֹצָר בָּלוּם. צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. הֲלוֹא הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ. גְּאוֹן עֻזֵּנוּ. עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתֵּנוּ. וְתִפְאֶרֶת כָּל יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ גּוֹלַת אֲרִיאֵל. הֲלוֹא הוּא הַנֶּשֶׂר הַגָּדוֹל בַּעַל כְּנָפַיִם. בְּצִלּוֹ נֶחֱסֶה וְנִתְלוֹנָן, יְחַיֵּנוּ מִיּוֹמָיִם, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו, וְיִחִי עוֹד לָנֶצַח עַד בִּלְתִּי שָׁמַיִם. הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל בּוּצִינָא קַדִּישָׁא הֶחָסִיד הָאֲמִתִּי הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ. מְחַיֶּה חַיִּים. לוֹ דּוּמְיָה תְּהִלָּה. כְּלוּם סִיַּמְתִּי לְכֻלְּהוּ שְׁבָחֵי. אִלּוּ כָּל הַיָּמִים דִּיּוֹ וְכוּ' שִׁבְחוֹ אִי אֶפְשָׁר לְסַיֵּם. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁנִּפַּלְנוּ בְּחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ. חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלַי. וּמָתוֹק הָאוֹר וְטוֹב לָעֵינַיִם. אַשְׁרֵינוּ. אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כָּל אֵלֶּה אוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן. מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת מִן הַשָּׁמַיִם. כְּבוֹד קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ. נוֹרָא וְנִשְׂגָּב מְאֹד נַעֲלֶה. מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי נַחְמָן נָטְרֵיהּ רַחֲמָנָא וּבָרְכֵיהּ. יֵאֱמַר בְּצֶלְצַח וְיִחִי עוֹד לָנֶצַח.

אַחַר דְּרִישַׁת שְׁלוֹמוֹ. לֶהֱוֵי יָדוּעַ לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ שֶׁרָאִיתִי הַעְתָּקָה מִכְּתִיבַת יַד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ שֶׁשָּׁלַח לְהַשֻּׁתָּפִין נֶרֶם יָאִיר. כִּי כְּבוֹד רַבִּי נַפְתָּלִי מִפֹּה שָׁלַח לִי הַעְתָּקָה

הַנַּ"ל לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ מָאהִילוֹב. וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת. צִירִים אֲחָזוּנִי. חֶבְלֵי לֵדָה הִקִּיפוּנִי. אֱהוּבֵנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ יְדִיד עֶלְיוֹן. וִידִיד כָּל הַנְּפָשׁוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. וִידִיד נַפְשֵׁנוּ. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר. אִם אֹמַר לְנַחֵם אֶת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ וּלְדַבֵּר עַל לְבָבוֹ הַקָּדוֹשׁ. מִי יְשַׁנֵּס מָתְנָיו. וּמִי יֶאֱזֹר חֲלָצָיו לְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ בָּזֶה. גָּבְהֵי שָׁמַיִם מָה אֶפְעַל, דַּרְכֵי ה' הַנֶּעֱלָמִים מֵעַיִן כָּל חַי וְכוּ' מִי יוּכַל לְהַעֲרִיךְ מִלִּין בָּזֶה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֶמְרָתִי וְיהִי מָה אָרוּצָה דְּבָרַי אֵלֶּה לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ. וּבְגֹדֶל חַסְדּוֹ וְעַנְוָתָנוּתוֹ הֶאֱמֶת בָּטַחְתִּי לִפְתֹּחַ פֶּה וּלְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת אֲשֶׁר יְשִׂים ה' בְּפִי.

הֱיוֹת בְּוַדַּאי לֹא נִשְׁכַּח מֵאֲדוֹנִי אֶת הָעִתִּים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. עַד כִּי עָזְרוֹ ה', שֶׁזָּכָה לְשַׁבֵּר וּלְכַתֵּת, לַהֲרֹס מַה שֶּׁהָרַס, וּלְסַתֵּר מַה שֶּׁסָּתַר, וְלִבְנוֹת מַה שֶּׁבָּנָה, וְלַעֲלוֹת אֶל מָקוֹם שֶׁעָלָה. אֲשֶׁר כָּל זֶה נָעֶלָם מֵעֵין כָּל חַי, עַיִן לֹא רָאֲתָה וְכוּ'. וּבִפְרָט מַה שֶּׁעָבַר עַל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ בִּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ סְטַאנְבּוּל. וַה' עוֹזֵר לוֹ תָּמִיד, עַד אֲשֶׁר זָכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה. וּבִפְרָט מַה שֶּׁזָּכָה אָז. כִּי מֵחֲמַת צַעֲרוֹ נִדְמָה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כְּזֶה, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּדְמָה כֵּן בְּעֵת הַצַּעַר (שִׂיחוֹת הָר"ן פ"ג). וְאַף כִּי אִם הָאֱמֶת כֵּן שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כְּזֶה. אַדְרַבָּה! מִזֶּה נָכוֹן לִבֵּנוּ בָּטוּחַ בַּה' שֶׁנִּזְכֶּה לִרְאוֹת עוֹד בְּשִׂמְחָתוֹ בְּקֶרוֹב. כִּי יִזְכֶּה לְמַה שֶּׁהוּא מְצַפֶּה לִזְכּוֹת לִרְאוֹת בְּטוּב ה' בְּהַרְאוֹת לוֹ נֹעַם זִיוּוֹ, וְדִי לַמֵּבִין. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה סו) "הַאֲנִי אַשְׁבִּיר" וְכוּ', וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְגַם בְּזֶה הַמְּעַט יֵרָאתִי מְאֹד לְדַבֵּר. אַךְ עַנְוָתָנוּתוֹ תַּרְבֵּנִי לְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת אֲשֶׁר בָּא תַּחַת הַקֶּלְמוֹס כָּעֵת.

וְהִנֵּה אָנוּ מְקַיְּמִין דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁתִּתְעוֹרֵר לְבָבֵנוּ שֶׁנּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי לְהִתְפַּלֵּל עַל עֶסֶק כָּזֶה. כִּי אִם הָיֵינוּ מַרְגִּישִׁים קְצָת הָיָה רָאוּי לָנוּ לִזְעֹק בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת, לְעוֹרֵר רַחֲמֵי עֶלְיוֹן עָלֵינוּ וְעָלֵינוּ וְעַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו וְעַל כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַמֻּנָּחִים בַּמָּקוֹם שֶׁיָּרְדוּ וּמְצַפִּים וּמְחַכִּים לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו, אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא זָכוּ לְהִתְלוֹנֵן בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּמִכָּל שֶׁכֵּן גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עָלֵינוּ, כַּיָּדוּעַ לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, וּבִפְרָט עָלַי אֲשֶׁר מִנְּמוּךְ מֵעָפָר הֶקִימַנִי. וּמֵאַשְׁפּוֹת דַּלּוּתִי הֱרִימַנִי. וּבֵין נְדִיבִים הוֹשִׁיבַנִי וַעֲדַיִן אֲנִי עָרֹם בְּלִי לְבוּשׁ. וּמִי יוֹדֵעַ אִם כְּבָר הִגַּעְתִּי אֶפְלוּ לִימֵי יְנִיקָה, וְאֵין לָנוּ לִינֹק וְלִשְׁאֹב שֹׂפַע וּלְקַבֵּל חִיּוּת כִּי אִם עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הוּא חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ. ה' אֱלֹקִים אַתָּה יָדַעְתָּ, אִם הָיָה מִיּוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם רַחֲמָנוּת כָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ עַכְשָׁיו עָלֵינוּ, וְעַל כָּל אֶחָד בִּיְחוּד, כְּפִי אֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל מִי שֶׁלֹּא רָאָה טוֹב מִיָּמָיו כְּלָל וְדִי לַמֵּבִין.

עַל כֵּן עֲלֵינוּ מֻטָּל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחַ לִפְנֵי ה' לִשְׁפֹּךְ לְבָבֵנוּ כַּמַּיִם לִפְנֵי ה'. וּבַה' בָּטַחְנוּ כִּי לֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם, וְכִימוֹת עִנִּיתָנוּ יְשַׂמְּחֵנוּ, לְהַרְאוֹת לָנוּ נֹעַם זִיוֹו. וַאֲנַחְנוּ נְדַשֵּׁן נַפְשֵׁנוּ בְּצַחֲצָחוֹת. בְּשֹׂבַע שְׂמָחוֹת. כַּאֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבֵּל פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים. סָבַר אַפֵּי עַתִּיק יוֹמִין. בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ וַאֲקַצֵּר וַאֲסַיֵּם.

הַלֹּא כֹּה דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה וְהַמְחַכֶּה לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלָיו, לֶהָנוֹת מִזִּיו קָדְשׁוֹ

הַקָּטָן נָתָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי הָרַב נַפְתָּלִי הֵירְץ נֵרוֹ יָאִיר

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ב

ב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' כ"ו נִיסָן שְׁמִינִי ג' התקפ"ב אַדֶעס.

לְזוּנָתִי הֲלֹא הִיא הַצְּנוּעָה וְכוּ'.

זַייט וויסֶין אַז הַיינְט הָאבּ אִיךְ גִידוּנְגִין אַיין שִׁיף. אוּן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסְּמוּךְ וְועל אִיךְ לְמַזָּל טוֹב אַרוֹיף גֵיין אוֹיף דֶער שִׁיף קֵיין סְטַאמְבּוּל, אִין דְּאִרְט וְועל אִיךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם וַוייטֶער פָּארִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בִּיז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְועט מִיךְ בְּרֶענְגִין לְשָׁלוֹם קֵיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּכֵן בֶּעט אִיךְ אַייךְ אִיר זָאלְט פַּאר מִיר נָאט בֶּעטִין, אוּן זָאלְט דֶער מַאנְין אַלֶע אוּנְזֶערֶע לַייט בִּפְרָט אִין אוּמַאן אַז זֵיי זָאלִין פַּאר מִיר מִתְפַּלֵּל זַיין. וַוייטֶער הָאבּ אִיךְ נָאר נִיט צוּ שְׁרַייבִין רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם. [דְּעוּ! כִּי הַיּוֹם שָׂכַרְתִּי סְפִינָה, וְאִם יִרְצֶה ה' בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסְּמוּךְ אֵעֱלֶה לְמַזָּל טוֹב עַל הַסְּפִינָה לְאִיסְטַמְבּוּל, וְשָׁם אֶמְשִׁיךְ בִּנְסִיעָתִי בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבִיאֵנִי לְשָׁלוֹם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבְכֵן מְבַקֵּשׁ אֲנִי שֶׁתְּבַקְּשׁוּ מֵה' עֲבוּרִי וְתַזְכִּירוּ לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּבִפְרָט אֵלֶּה שֶׁבְּאוּמָן שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרִי, יוֹתֵר אֵין לִי מְאוּמָה לְכְתֹּב רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם].

אֲהוּבֵי בְּנֵי שֹׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר תִּקַּבֵּל הָאִגֶּרֶת הַמְּכֻרָךְ כָּאן, וְתִשְׁלְחֵהוּ תֵּכֶף וּמִיָּד עַל יָדֵי הַפָּאסְט [דְּאַר] רִאשׁוֹן לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ טְשֶׁאהרִין, לְיַד רַבִּי בָּעֶר אַטְקַאפְּטְשִׁיק גַּם תִּכְתֹּב גַּם־כֵּן בְּעַצְמְךָ אֵיזֶה אִגֶּרֶת וְתוֹסִיף לְבַקֵּשׁ אוֹתָם שֶׁיְקַיְמוּ לִשְׁלֹחַ מִיָּד כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לָהֶם. וְתוֹדִיעַ לָהֶם גְּדֶל הַדְּחַק שֶׁלָּכֶם, שֶׁלֹּא הִנַּחְתִּי לָכֶם שׁוּם מָעוֹת כִּי אִם זֶה שֶׁמַּגִּיעַ מֵהֶם, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַדַּאי יְקַיְמוּ דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחוּ לִי.

גַּם תֵּדַע שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. גַּם נֶהֱנֵיתִי מִלְּשׁוֹנְךָ מְאֹד כִּי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁעֲדַיִן אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנוֹ לִכְתֹּב בִּלְשׁוֹן לְמוּדִים כִּי אִם דָּבָר קַל, וְכָעֵת רָאִיתִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל לִשׁוֹנְךָ עוֹלָה יָפָה. וְתִרְאֶה לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִכְתֹּב לִפְעָמִים אִגֶּרֶת בְּעַצְמְךָ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רְגִיל בִּלְשׁוֹן צַח. כִּי הוּא נִצְרָךְ לְךָ מְאֹד בְּכַמָּה אֲפָנִים.

וּפֵרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אֲשֶׁר נִמְצָא אִישׁ כָּזֶה אֲשֶׁר שָׂם עַל לִבּוֹ לִכְתֹּב פֵּרוּשׁ עַל הַמַּעֲשִׂיּוֹת. וְגַם פֵּרוּשׁוֹ נָאֶה וּמִתְקַבֵּל קְצָת וְכַמָּה דְּבָרִים קְרוֹבִים לָאֱמֶת. אֲבָל, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן פֵּרוּשׁוֹ רָחוֹק הַרְבֵּה אֲפִלּוּ מִכְּפִי מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּדַעְתִּי בְּעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אַלְפֵּי אֲלָפִים קַל־וָחֹמֶר כַּמָּה רְחוֹקִים הַדְּבָרִים מִכַּוָּנוֹת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְעִקַּר הַדָּבָר מַה שֶּׁאֲנִי מְגַמְגֵּם עַל פֵּרוּשׁוֹ הוּא שֶׁאֲנִי הָרוֹאֶה שֶׁלְּפִי דְּבָרָיו מִסְתַּיֵּם הַמַּעֲשֶׂה בְּעִנְיַן קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁמְּרַמֵּז שֶׁאָז זָכָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְמְצֹא אֶת הַבַּת מַלְכָּה. וְלֹא כֵן אָנֹכִי עַמְּדִי, כִּי לְדַעְתִּי עֲדַיִן לֹא נִסְתַּיֵּם הַמַּעֲשֶׂה וְעִקַּר סִיּוּם הַמַּעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ לִמְצֹא אֶת הַבַּת מַלְכָּה, יִהְיֶה רַק לֶעָתִיד כְּשֶׁיָּבוֹא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ שֶׁהוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא מִתְגַּלְגֵּל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ס"ט דַּף קיג.). וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל לְבַקֵּשׁ אֶת הַבַּת מֶלֶךְ עַד שֶׁיִּזְכֶּה לִמְצֹא אוֹתָהּ בִּימֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. וְהַבַּת מֶלֶךְ הִיא בְּחִינַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וּבִכְלָלִיּוּת הַתּוֹרָה וְכוּ'. זֹאת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא בַּגְּוִיּוּת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְעִקַּר הַגְּאֻלָּה תִּלּוּי בָּזֶה כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכִין יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְהַעֲלוֹת הָאֱמוּנָה הַנְּפוּלָה, וּלְהִתְחַזֵּק בָּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא מָשִׁיחַ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) "תָּבוֹאִי תְּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה". וְאָז תִּתְגַּלֶּה הָאֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ'. וְאָז דַּיְקָא תְּשׁוּב הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה עַל מְכוֹנָהּ וּמַלְכוּתָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל סִפֵּר מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה וְסֵיֵם: 'וּלְבַסּוֹף מְצָאָהּ', אַף עַל פִּי כֵן מְרַמֵּז עַל הֶעָתִיד. כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּזְכֶּה לְכַוֵּן בֶּאֱמֶת רְמָזֵי הַמַּעֲשֶׂה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין, דְּהַיְנוּ מִי וּמָה וְאֵימָתַי. כִּי כָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הָיָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר בְּכָתָב בַּדְּבָרִים שֶׁכִּסָּה אוֹתָם עַתִּיק יוֹמִין, וּבִפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִפְקַח עֵינֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהָבִין אֵיזֶה רְמָזִים בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר. וְאַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לִי נַחַת גָּדוֹל מֵהַפֵּרוּשׁ שֶׁשָּׁלְחוּ כִּי גַּם זֶה אֱמֶת. כִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סֶלַע, וְכָל דְּבָרָיו מִתְחַלְּקִים לְכַמָּה טְעָמִים בְּלִי שִׁעוּר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְבִלּוֹת יָמֵינוּ לַחֲשֹׁב תָּמִיד תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִמְצֹא בָּהֶם אֵיזֶה פֵּרוּשׁ וְהַשָּׂגָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַעֲשֶׂה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. אַשְׁרֵיכֶם שֶׁזְּכִיתֶם לִהְיוֹת חֶלְקְכֶם עִמָּנוּ. חִזְקוּ וְאִמְצוּ, וְהָעִקָּר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְאַל תֵּעָצְבוּ "כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם" (נְחֶמְיָה ח).

וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד בְּאַהֲבָה עַזָּה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה בֶּאֱמֶת. אָהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי רַבּוֹתַי וְתַלְמִידַי וַחֲבֵרַי. מְאֹד בִּקַּשְׁתִּי לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדִי תָּמִיד, וַאֲשֶׁר בִּקֵּשׁ רַבִּי יִצְחָק אַיְיזִיק יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, לְשָׁלְחָ לָהֶם תְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל עַל עוֹבְרֵי יַמִּים. בֶּאֱמֶת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַכְשָׁיו כְּלָל לְסַדֵּר תְּפִלָּה. וְגַם כְּבָר נִמְצָא בַּסֵּפֶר שַׁעֲרֵי צִיּוֹן תְּפִלַּת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל תְּפִלָּה עַל הַיָּם. רַק שֶׁצְּרִיכִין לְשַׁנּוֹת הַלָּשׁוֹן קְצָת כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין עַל אֲחֵרִים כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ שָׁם בְּעַצְמְכֶם. וּמַה שֶּׁיִּרְצֶה כָּל אֶחָד לְהוֹסִיף מִלִּבּוֹ יוֹסִיף כִּרְצוֹנוֹ בִּלְשׁוֹן לַעַ"ז. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.

וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

נָתָן הַנַּ"ל

אָהוּבֵי בְּנֵי הַמַּפְלָג רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

פּוּן דַיין גְּרִיס הָאבּ אִיךְ גְּרוּיס נַחַת גִּיהַאט [מַהַדְּרִישַׁת שָׁלוֹם שֶׁלְּךָ הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל]. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה בֶּאֱמֶת כָּל הַיָּמִים, לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְכוּ'. גַּם תִּכְתֹּב בְּכָל יוֹם כִּי עֲדַיִן אֵינְךָ יָכוֹל לְאַמֵּן יָדְךָ בִּכְתִיבָה נָאָה כְּלָל. וּכְתָבְךָ דּוֹמֶה לִכְתָב שֶׁל תִּינוֹק קָטָן. עַל כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בִּכְתָב נָאֶה וְלָשׁוֹן צַח. כִּי הַכְּתָב וְהַמִּכְתָּב הוּא יְסוֹד גָּדוֹל לְתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ. וּבִפְרָט אַתֶּם וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ צְרִיכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַרְבֵּה בִּכְתִיבָה לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים בְּכַמָּה עִנְיָנִים כַּיָּדוּעַ לָכֶם, וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק עַתָּה לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הֶחָפֵץ בְּטוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית.

נָתָן הַנַּ"ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ג

ג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיֵּשֶׁב [י"ט כסלו] תקפ"ג לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לִכְבוֹד אָהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הֱלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַוָתִיק הַמַּפְלָג וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

דְּעוּ יְדִידַי כִּי תּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּיוֹם ה' וַיִּשְׁלַח הָעָבַר. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְבָאֵר עַתָּה. וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. אַךְ מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי מִכְּאֵב הָעֵינַיִם שֶׁלּוֹ. וּבְיוֹתֵר נִפְלֵאתִי עָלָיו הַפְּלֵא וָפֶלֶא עַל אֲשֶׁר הוֹאִיל הַלֵּךְ אַחַר רוֹפְאֵי אֱלִיל, וְלַעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת בְּהַיְיסִין, לְכְאֵב הָעֵינַיִם, אֲשֶׁר הֵמָּה הָיוּ בְּעוֹכְרָיו וְקִלְקְלוּ לְעֵינָיו עַל יְדֵי רְפוּאָתָם בְּיוֹתֵר. וְלֹא זָכַר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה [שִׂיחוֹת הָר"ן נ], לְהִתְרַחֵק מֵרְפוּאוֹת בְּכָל מִינֵי

הַרְחָקוֹת עַד קָצֶה אַחֲרוֹן. דַּעְתִּי כִּי דּוֹמֶה בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים לְכָאֵב עֵינַיִם, אֶבָל בֶּאֱמֶת אֲהוּבִי אָחִי טָעִיתָ. (חסר).

[נִרְאֶה שֶׁהָיָה כָּאן עוֹד דְּבָרִים בַּאֲרִיכוּת אֲבָל לֹא מָצָאתִי יוֹתֵר חֶבֶל עַל דְּאָבְדִין. גַּם נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁזֹּאת הָיָה הַמִּכְתָּב שֶׁהוֹדִיעַ שֶׁבָּא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הוֹדַעְתִּי זֹאת לְמַעַן יִהְיֶה לְזִכָּרוֹן בְּבֵרוּר שְׁנַת נְסִיעָתוֹ וּבוֹאוֹ וְיִהְיֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִצְרָךְ לְכַמָּה עִנְיָנִים].

ד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

אָמַר הַמַּעְתִּיק הַפְּרָט וְהַיּוֹם הָיָה חָסֵר. וּמַה שֶּׁמָּצָאתִי הֶעְתַּקְתִּי.

לִכְבוֹד יְדִידִי הַוָּתִיק וְכוּ' רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר.

הוֹדִיעַ לִי חֲדָשׁוֹת שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ בְּעֵינָיו, וְאָרְאֶה לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו. וּמִזֶּה תִּרְאוּ וְתָבִינוּ כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְרַחֵק מִדְּאִקְטוֹרִים [מַרוֹפְאִים], וּכְבָר הֵכַנְתִּי רוּצֶעפְּט [מִרְשָׁם] לִשְׁלֹחַ לוֹ. וּכְלַל הָרוּצֶעפְּט הוּא, א - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה. ב - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה. ג - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה וְכוּ' וְכוּ'. גַּם שֶׁיֵּלֵךְ דַּוְקָא לַמְּקוֹם וְכוּ' הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּמְהֵרָה מִן הַשָּׁמַיִם.

מִבְּנֵי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן לֹא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת וַאֲנִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתּוֹ. זוּלַת זֶה אֵין לְחַדֵּשׁ.

נָתָן הַנַּ"ל

גַּם אוֹדִיעַ לָכֶם חֲדָשׁוֹת מֵעַתָּה. דְּעוּ כִּי יֵשׁ אֱלֹקִים שֹׁלִיט בָּאָרֶץ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לָעַד. וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַכֹּל הֶבֶל. וְאַף עַל פִּי שֶׁרֹב הָעוֹלָם הֵם מִבְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מִשִּׂיחוֹת כָּאֵלֶּה (עֵין סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֶׂה י"ב). הַבְּחִירָה הִיא בְּיָדָם לְהַטּוֹת שִׂכְמָם לְעֹל הַגֵּיהִנֹּם בָּזֶה הָעוֹלָם. כַּאֲשֶׁר בָּחֲרוּ לָהֶם מִלְּבַד מַה שֶּׁיִּהְיֶה לְיוֹם הַדִּין, וְסוֹף יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. וּכְבָר אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים מ"ט) "אַל תִּירָא כִּי יַעֲשֹׁר אִישׁ" וְכוּ'. וְאִם יִתְלוֹצְצוּ גַּם מִזֶּה, יִמָּלֵא פִּיהֶם חָצָץ. בּוֹטֵחַ בְּעָשְׁרוֹ הוּא מִשְׁעֶנֶת קָנֶה רָצוּץ. "אֱלֹה בָּרֶכֶב וְאֵלֶּה בַּסּוּסִים, וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם ה' אֱלֹקֵינוּ נַזְכִּיר" (שָׁם כ). כִּי אֵין מָנוֹס מִפְּגָעֵי הָעוֹלָם הַמְּלֵאִים בְּכָל בַּיִת כִּי אִם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַתּוֹרָה לְבַד. כַּאֲשֶׁר כְּבָר הֶאֱרַכְנוּ שִׂיחָתֵנוּ מִזֶּה הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר וּלְדַבֵּר זֹאת בְּכָל יוֹם.

וְהַכְּלָל כִּי (אִיּוֹב ה) "אָדָם לְעָמָל יוּלָּד" אַשְׁרֵי מִי שֶׁעָמָלוֹ בַּתּוֹרָה. וּמַה שֶּׁכַּתַבְתָּ פָּאְרָת הָאַפּ [רַק שִׂמְחָה] אֱמֶת וְצֶדֶק וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם אַשְׁרֶיךָ אִם תַּחֲזִיק בָּזֶה.

מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אֲלָפִים תקפ"ד

ה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' תִּשְׁרֵי תקפ"ד, מִבְּרֶסְלֶב לִטְשֶׁעְרְקַאס.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בְּנִי, יְדִיד נַפְשִׁי, נִצְמָד בְּקֵירוֹת לִבָּבִי, הֲלֹא הוּא הַוָּתִיק הַמַּפְלִג הַנֶּחְמָד, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
תּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּיוֹם ג' לְעֵת עֶרֶב, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נְכוֹן מֵעִם ה'. וְנָא, בְּנִי, מַחְמַד עֵינַי, הִסְתַּכֵּל הֵיטֵב עַל תַּכְלִיתְךָ וְהַחֲזֵק בְּתוֹרַת ה' וְתַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ; וְתִקְבַּע שִׁעוּר לְהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה, שֶׁיְקָרֵב אוֹתְךָ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת. וְתִלְמֹד וּתְעַיֵּן הֵיטֵב בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַד שֶׁתִּהְיֶה בָּקִי בָּהֶם בְּעַל־פֶּה, וְתִזְכֹּר הֵיטֵב אֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּבֵיתִי, וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמַע בְּיָשָׁן תִּשְׁמַע בְּחָדָשׁ, שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מִמֶּנִּי עוֹד דְּבָרִים רַבִּים כְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַמַּחַיִּין נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וְאָז טוֹב לְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. כִּי אֵין לְךָ זְמַן מֻבְחָר לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כְּמוֹ עַתָּה, כִּי (שַׁבָּת קנב) יַנְקוּתָא כְּלִילָא דְּוַרְדָּא. וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. כִּי יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וְהַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה. וְלֹא יִשָּׁאֵר לְךָ כִּי אִם מַה שֶּׁתַּחֲטֹף עַתָּה בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ. וְיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁכָּתוּב כָּאן שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי כְּבָר. וְגַם כִּי כְּבָר מְבֹאָר הַכֹּל בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. הֻפַּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָזוּעַ וְכוּ' וְהַעִקָּר שֶׁיִּהְיוּ הַדְּבָרִים בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם כַּחֲדָשִׁים. וְתַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, וְאַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ חַס וְשָׁלוֹם מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, רַק בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּבְרִיָּה חֲדָשָׁה מַמָּשׁ. אָז תַּצְלִיחַ אֶת דַּרְכְּךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּזַהִירְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית וּמְצַפֶּה לְתִשּׁוּבָתְךָ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמוֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם.
הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' חַיֵּי שָׂרָה [כ"ב חשון] תקפ"ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם וּבְרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב לִכְבוֹד בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
אִמְרוֹתֶיךָ הַנְּעִימִים הִגִּיעוּ אֵלַי פַּעֲמַיִם, אֶחָד בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה, בְּעֵת שֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת עַם סְגֻלָּתוֹ וְנָתַן לָנוּ כְּלֵי חֶמְדָּתוֹ, וְקֵרְבָנוּ לַעֲבוֹדָתוֹ וְכוּ', אָז בְּתוֹךְ שִׂמְחָתֵנוּ הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ. רָאִיתִי וְאֶשְׂמַח. שֹׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרוֹתֶיךָ בִּפְרָט בָּאִגֶּרֶת הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. אֲשֶׁר הוֹדִיעַנִי אֶת אֲשֶׁר קִוְּתָה נַפְשִׁי אֲשֶׁר תּוֹדָה לָאֵל תּוֹרַת ה' תְּמִימָה בְּיָדְךָ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּכָל כֹּחוֹתֶיךָ לְהִתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הֵיטֵב, כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים. טוֹב לַגֶּבֶר כִּי יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו

(אֵיכָה ג). וְגַם תִּתְאַמֵּץ בְּיוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה. שֶׁתַּכְנִיס כָּל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְתוֹךְ כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה. שֶׁתְּכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת בְּכָל הַתְּפִלָּה. וְתֶאֱחֹז מַחֲשַׁבְתְּךָ תָּמִיד לְבַל תְּשׁוֹטֵט מַחֲשַׁבְתְּךָ אָנָה וָאָנָה כְּדַרְכְּךָ מִכְּבָר. עַתָּה בְּנִי כַּלֵּךְ מִדֶּרֶךְ זֶה. הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר וְתִתְגַּבֵּר וְתִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי כֹּחוֹת וְעֵצוֹת לָסוּר מִדֶּרֶךְ זֶה. רַק תֶּאֱחֹז מַחְשַׁבְתֶּךָ בְּיָדְךָ לְבִלְתִּי לַחֲשֹׁב שׁוּם דָּבָר חוּץ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. כַּמְבֹאָר כָּל זֶה הֵיטֵב בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל [ליקו"מ עב, רלג] כִּי בַּעַל מַחֲשָׁבָה הוּא אֶחָד מֵהַדְּבָרִים הַמְעַכְּבִין אֶת הַתְּשׁוּבָה (רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק ד' הֲלָכָה ה).

וְיֶתֶר מִמַּה שֶּׁכָּתוּב כָּאן בְּנִי הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד, וּתְעַיֵּן הֵיטֵב בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְתִמְצָא עֵצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת לְהִנָּצֵל מִזֶּה. וְהָעִקָּר הוּא מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה, שֶׁתֵּדַע וְתַאֲמִין בַּמֶּה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שם) שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ לְמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה.

וְאָמַר שֶׁאֲפִלּוּ אִם הַמַּחֲשָׁבָה נוֹטָה חַס וְחָלִילָה לִפְעָמִים מִן הַצַּד יֵשׁ בְּיַד הָאָדָם לְתַקְּנָהּ וְלַהֲשִׁיבָהּ לִמְקוֹמָהּ הָרָאוּי. כְּמוֹ סוּס הַנוֹטֶה מִן הַדֶּרֶךְ שֶׁיְּכוֹלִין לְתָקְנוֹ בְּאֹפֶן לַהֲשִׁיבוֹ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר כְּמוֹ כֵן הוּא הַמַּחֲשָׁבָה מַמָּשׁ כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁאָז מִתְגַּבְּרִין מְאֹד בִּלְבּוּלֵי מַחֲשָׁבוֹת, כִּי כָּל הַבִּלְבּוּלִים שֶׁיֵּשׁ לְהָאָדָם לִפְעָמִים בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, כֻּלָּם בָּאִים אֶל הָאָדָם בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא כַּמְבֹאָר [בליקו"מ סימן ל'] עַיֵּן שָׁם. עַל כֵּן בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר כְּנֶגֶד הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהָעִקָּר הַהִתְגַּבְּרוּת הוּא בְּשֵׁשׁ וְאַל תַּעֲשֶׂה. שֶׁלֹּא תִּשְׁגִּיחַ וְלֹא תִּסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל רַק תַּחֲשֹׁב דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצְאִים מִפִּיךָ וְאָז מִמֵּילָא יִסְתַּלְּקוּ.

גַּם תְּזָרֵז עַצְמְךָ מְאֹד לְבְחֹר לְךָ שָׁעָה בְּכָל יוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי קוֹנְךָ כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ כַּמָּה וְכַמָּה הִרְבִּינוּ לְדַבֵּר מִזֶּה בְּשֵׁם רַבֵּנוּ זַ"ל [עין ספר השתפכות הנפש]. וְשֶׁהוּא עֵצָה כְּלָלִיּוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לִזְכוֹת לִקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל.

וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּכָתָב כִּי יִקְצְרוּ הֶמּוֹן יְרִיעוֹת, רַק תָּשִׂים עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְתִמְצָא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ לָעַד וְלָנֶצַח.

גַּם אֲהוּבִי בְּנִי, לֹא טוֹב בְּעֵינַי שֶׁכָּתַבְתָּ לִי שֶׁקָּבַעְתָּ לְךָ שְׁנֵי שִׁעוּרִים בְּלִמּוּד פּוֹסְקִים בְּאֹרַח חַיִּים הִלְכוֹת שַׁבָּת וּבְיוֹרֶה דֵּעָה הִלְכוֹת מְלִיחָה, הֲלֹא הָיָה לְךָ לְהָבִין כִּי לֹא חָפַצְתִּי בְּדַרְכְּךָ כָּזֶה לְפַזֵּר דַּעְתּוֹ, בְּעִנְיָנִים רְחוֹקִים כָּאֵלֶּה, וְכִי מָה עִנְיָן מְלִיחָה לְהִלְכוֹת שַׁבָּת, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי רְצוֹנִי בְּסֵדֶר הַלִּמּוּד הוּא לִלְמֹד כְּסֵדֶר דַּיְקָא (עַיֵּן שִׂיחוֹת הַר"ן עו), דְּהַיְנוּ שֶׁתִּגְמֹר הָאֹרַח חַיִּים עַד סוֹפוֹ, וְאַחַר כָּךְ תַּתְחִיל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִלְמֹד הֵיוֹרֶה דֵּעָה מֵהִלְכוֹת שְׁחִיטָה מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ כְּסֵדֶר דַּיְקָא, וְכֵן הַחֹשֶׁן מִשְׁפָּט וְהָאֶבֶן הָעֵזֶר, לֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִים בְּנֵי הַנְּעוּרִים לַחֲטֹף בְּכָל זְמַן הִלְכְתָא מְיֻחֶדֶת לִפְעָמִים הִלְכוֹת בָּשָׂר בְּחָלָב, וְלִפְעָמִים הִלְכוֹת טוֹעֵן

וְנִטְעָן, וּפִתְאֹם מְדַלְּגִים לְהִלְכוֹת נְדָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה וְנִשְׁאָרִים קֵרֵחַ מִכָּאן וְקֵרֵחַ מִכָּאן, וְזֶה וָזֶה לֹא עָלְתָה בְּיָדָם. וּמְאוּמָה לֹא יִשְׁאוּ בַּעֲמָלָם, כִּי כַּאֲשֶׁר יִגְדְּלוּ אֵינָם יוֹדְעִים שׁוּם דִּין וַהֲלָכָה אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד.

עַל כֵּן רְצוֹנִי שֶׁתִּלְמַד רַק הִלְכוֹת שַׁבָּת וְגַם מַסֶּכֶת שַׁבָּת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ וְתָשִׂים עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ לְהֶבְיַן הַדְּבָרִים הֵיטֵב וְלֹא תּוֹנֶה אֶת עַצְמְךָ. וְגַם לֹא תְּדַקְדֵּק יוֹתֵר מִדַּאי בְּחִנָּם, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. אַךְ אִם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת דַּעַת חֲבֵרְךָ אַל תִּפְרֹשׁ מִמֶּנּוּ בִּשְׁבִיל זֶה. וּתְמַלֵּא רְצוֹנוֹ לִלְמֹד גַּם הִלְכוֹת מְלִיחָה. אֲבָל אִם אֶפְשָׁר לְךָ לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁיִּלְמַד כַּסֵּדֶר כַּנַּ"ל מַה טּוֹב, וּבְוַדַּאי יַחֲזִיק טוֹבָה לִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִם יִקַּיֵּם דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר הוֹרַאתִיךָ כַּנַּ"ל.

גַּם תִּתְאַמֵּץ מְאֹד לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וּמַה מְּאֹד נֶהֱנֵיתִי מֵאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לִי אֲשֶׁר אַתָּה בְּשִׂמְחָה תּוֹדֶה לָאֵל, מִי יִתֵּן שֶׁיִּהְיֶה בֶּאֱמֶת תָּמִיד שֶׁתִּהְיֶה אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד. וּתְעַיֵּן בִּתְחִלַּת מִכְתָּבִי זֶה אֲשֶׁר הַעִירוֹתִיךָ עַל עִנְיַן שִׂמְחַת תּוֹרָה וּבְכַוָּנָה הִרְבֵּיתִי דְּבָרַי שָׁם כְּדֵי לִזְכֹּר תָּמִיד שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ בַּשִּׂמְחָה הַזֹּאת תָּמִיד. בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וּלְקֻבֵּל תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה וּמְיַחֵל לִרְאוֹת בְּטוּבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית שֶׁיְּקַיֵּם בָּנוּ חֶכֶם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְכוּ'.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

ז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' וַיִּשְׁלַח [י"ד כסלו] תקפ"ד בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לִבְנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם אֶתְמוֹל וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי יְדִידִי, עַל אֲשֶׁר אַתָּה מַרְעִישׁ כָּל כָּךְ עַל אֲשֶׁר אֵינִי רָגִיל לִכְתֹּב לְךָ בְּכָל פַּעַם; כִּי הֲלֹא יָדַעְתָּ שֶׁאֵינִי אִישׁ פָּנוּי, וְטִרְדוֹתַי רַבִּים מִכַּמָּה צָדָדִים. וּבִפְרָט כָּעֵת אֲשֶׁר תּוֹדָה לָאֵל הִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק בְּהַדְפּוּס לִגְמֹר הַתְּפִלּוֹת [ה"ה ספר ליקוטי תפילות] בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכַמָּדֻמֶּה לִי שֶׁכְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה שֶׁכְּבָר שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי מֹעִנְדִיל לְקֶהִלַּת מִינְקָאוִויץ, וְתוֹדָה לָאֵל בְּשׁוּבוֹעַ הֶעָבַר כְּבָר בָּא בְּשָׁלוֹם וְהֵבִיא הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהָיוּ חֲסֵרִים. וּבֵין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר נַתְחִיל בְּשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם לְהַדְפִּיסָם. וְאַתָּה תּוּכַל לְהָבִין מֵרָחוֹק טִרְדַּת דַּעְתִּי בָּזֶה, בְּכַמָּה אֲפָנִים, וּבִפְרָט מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס. וְלֵה' הַיְשׁוּעָה.

הֵן עַל כָּל אֵלֶּה תֵּדַע שֶׁאֵין בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ לְךָ אִגֶּרֶת בְּכָל שִׁבְתֵי שְׁבוּעוֹת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, רַק בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ אֶרְאֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת. וַאֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ מְאֹד שֶׁמַּעֲתָּה

תָּשׁוּב מִדֶּרֶךְ הַזֶּה לְצַפּוֹת בְּכָל יוֹם לְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִמֶּנִּי לְכַלּוֹת עֵינֶיךָ בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי גַּם זֶה מַעֲשֵׂי בַּעַל דָּבָר לְבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ מִתְּפִלָּתְךָ וּמִלִּמּוּדְךָ. וְכָךְ דַּרְכֵּי בְּנֵי הַנַּעוּרִים שֶׁבְּטֵלִים מִמַּעַט עֲבוֹדָתָם עַל יְדֵי בִּלְבּוּלִים וְכִלְיוֹן עֵינַיִם שֶׁל עִסְקֵי חִנָּם כָּאֵלֶּה. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאֵין לְךָ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשְׁךָ כִּי אִם בְּמִכְתָּבַי. הָאֱמֶת שֶׁדְּבָרַי רְאוּיִים שֶׁיִּהְיוּ חֲבִיבִים בְּעֵינֶיךָ וּלְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ, אֲבָל בְּכָל אִגֶּרֶת וְאִגֶּרֶת תּוּכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ זְמַן רַב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבִפְרָט הֲלֹא כָּל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּיָדְךָ, הַמְּלֵאִים אוֹצָרוֹת גְּדוֹלוֹת, אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם וְהִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּת בְּדְרָכִים נִפְלָאִים הַשָּׁוִים לְכָל נֶפֶשׁ גָּדוֹל וְקָטָן נַעַר וְזָקֵן. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. וְגַם יֵשׁ בְּיָדְךָ מֵחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה לְאֵל. וְגַם תּוֹדָה לָאֵל כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ כַּמָּה שִׂיחוֹת יְקָרוֹת מִפִּי וּמִפִּי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל תֶּרֶף, וְתַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הֵיטֵב וְתִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם כַּאֲשֶׁר הוֹרֵיתִיךָ. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה כִּי טָרִידְנָא טוּבָא. וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרֵנוּ הָרַבנַפְתָּלִי הֵירְץ נֵרוֹ יָאִיר

ח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיִּגַּשׁ [ז' טבת] תקפ"ד בְּרֶסְלֶב.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי יְדִיד נַפְשִׁי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְזֶה פַּעֲמַיִם וְשֵׁשׁ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. תַּעֲלוּנָה כִּלְיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים. הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּבִסְפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְאֲשֶׁר אַתָּה בְּשִׂמְחָה כִּי לְזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי. וּמִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה לְיִרְאָה אֶת ה' כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה וְהִתְחַזְּקוּת בַּעֲבוֹדַת ה' בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל כִּי כַּצֵּל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ, וְהַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ בְּכָל כֹּחַךְ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר הוֹרֵנוּ רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, פּוּק עַיֵּן וְתִשְׁכַּח בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל כָּל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ, עֵצוֹת וְהַנְהָגוֹת וּדְרָכִים בַּעֲבוֹדַת ה', הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.

וַדַּע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכְּבָר נִגְמְרוּ תּוֹדָה לָאֵל חֲמִשָּׁה פּוֹרִימְס [קוּנְטֶרְסִים] מֵהַתְּפִלּוֹת וְעַתָּה אָנוּ עוֹסְקִים בְּפוּרִים שִׁשִּׁי ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ. וְכֻלָּם טְרוּדִים מְאֹד בַּהַדְפָּסָה, כִּי יָדוּעַ שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בְּהַדְפּוּס בְּלִי פּוֹעֲלִים. רַק רַבִּי מֶעְנְדִיל וְרַבִּי חַיִּים נַחוּם וְהַנַּעַר יִצְחָק יְהוֹשֻׁעַ וְגַם

בְּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שֶׁכְּנָא נֵרוֹ יָאִיר מְסַיֵּעַ הַרְבֵּה בְּכָל פַּעַם אֲבָל לֹא בְּקִבְיעוּת, עַל כֵּן הַמְּלָאכָה נַעֲשֵׂית לְאַט לְאַט. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְהֵא בְּעֶזְרֵנוּ לְגָמְרָם בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. גַּם יֵשׁ מְנִיעוֹת הָרְבֵּה מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס כַּיָּדוּעַ לְךָ מִזֶּה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרְז מְאֹד אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּקְהִלָּתְכֶם שֶׁיִּרְאוּ לִשְׁלֹחַ לִי בִּזְרִיזוּת תֵּכֶף מַתָּנַת יָדָם הַטּוֹבָה וְאַל יַעַכְבוּ כְּלָל כִּי אִי אֶפְשָׁר לְעַכֵּב הַדְּפוּס חַס וְשָׁלוֹם אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד כַּיָּדוּעַ לְךָ, וּתְקַבְּלוּ בְּאַהֲבָה עֲלֶה אֶחָד לְדָגְמָא מֵהַתְּפִלּוֹת, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִשְׂמַח לִבְּךָ וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דְּבָרַי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ תָּמִיד וְעִקַּר הוּא הַטּוֹב הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר

ט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' פָּרָשַׁת בֹּא [ח' שבט] תקפ"ד.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֲהוּבִי בְּנִי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל וּלְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ שֵׁשׁ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב, אַךְ לֹא הָיָה לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ עַד הֵנָּה כִּי תֵּכֶף בְּיוֹם א' פָּרָשַׁת וָאֵרָא נָסַעְתִּי לִקְהִלַּת אוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הֶעָבַר. וּמֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ לֹא חָזַרְתִּי לְבֵיתִי עַד יוֹם א' בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת וּמָצָאתִי הַדְּפוּס בְּטֵלָה מִמְּלַאכְתּוֹ מֵחֲמַת שֶׁכָּלָה צֶבַע הַדְּיוֹ. וּצְרִיכִין שֶׁמֶן פִּשְׁתָּן לִקְנוֹת וּלְבַשֵּׁל, וּבְעִתִּים הַלָּלוּ אֵינוֹ בַּנִּמְצָא כְּלָל, כִּי אִם בְּיֹקֶר גָּדוֹל וּפֹה אֵינוֹ מָצוּי כְּלָל. גַּם כִּי אָפֵס כֶּסֶף, וְהֶכְרַח רַבִּי מֶעְנְדִיל לִנְסֹעַ לְבֵיתוֹ וְשָׁם יִקְנֶה שֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נַחֲזֹר לְהַתְחִיל לִגְמֹר הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת. וְתוֹדָה לְאֵל כְּבָר נִגְמַר עַד סוֹף תְּפִלָּה נ"ה. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, כֵּן יְהִי ה' עִמָּנוּ לִגְמֹר לְטוֹבָה ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת וּבִפְרָט מְנִיעוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן.

נָא לְדַבֵּר עוֹד עִם רַבִּי מֶעְנְדִיל וְרַבִּי יְשַׁעְיָה וְכוּ' שֶׁיִּשְׁלְחוּ עַל כָּל פָּנִים מַה דְּאֶפְשָׁר. כִּי כָּל מַה שֶׁיִּשְׁלְחוּ לִי יִחְיֶה כַּמָּה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל כִּי יִסְיְעוּ הָרְבֵּה בִּזְכוּת הָרַבִּים הָרַבִּים לְדוֹרוֹת וְהַזָּרִיז מְשֻׁבָּח כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה וְאִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל הַדְּפוּס אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּרְאֶה לְזָרְזָם בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר.

וְהִנֵּה קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ הֵיטֵב, וַאֲנִי מֵבִין דְּבָרֶיךָ מֵרָחוֹק. וְהִנֵּה אָנֹכִי הָרוֹאֶה כִּי עוֹבְרִים עָלֶיךָ מַחְשָׁבוֹת הֶבֶל שֶׁל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, אֲשֶׁר דֶּרֶךְ הַבַּעַל דָּבָר לְבַלְבְּלָם בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת שֶׁל שָׁוְא וְהֶבֶל, אֲשֶׁר הַמָּרָה שְׁחוֹרָה מַזִּיק לָהֶם יוֹתֵר מֵהַכֹּל. אֲבָל נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד עֵינַי עַל אֲשֶׁר אַתָּה מִסְתַּכֵּל עַל זֶה, כִּי רָאוּי לְךָ לְהָבִין מֵהַדְּבָרִים אֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ בְּבֵיתִי וּמִסְּפָרַי רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁאֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרוֹת כָּאֵלֶּה כְּלָל, כִּי הַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת וְהָעַצְבוּת וְהַחֻשְּׁשׁוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד, וְהֵם מַפְסִידִים חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר מִכָּל הַפְּגָמִים שֶׁבָּעוֹלָם.

עַל כֵּן אֲהוּבֵי בְּנֵי שִׁמְעַ לְדִבְרֵי שֶׁהֵם דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וַחֲזַק וַחֲזַק וְתִתְחַיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וְאַל תִּסְתַּכֵּל עַל שׁוּם בִּלְבּוּל וּמָרָה שְׁחוֹרָה כְּלָל. וְאַל תָּשִׂים לִבְּךָ לְבִלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה כְּלָל. רַק תְּחַזֵּק עַצְמְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, עַל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל גּוֹי קָדוֹשׁ. וְלִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם עַל אוֹר הָאוֹרוֹת צַח הַצַּחְצָחוֹת סָבָא דְּסָבִין הוּא רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ' שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הֵסִיר מֵאִתָּנוּ מַסְוֶה הָעִוָּרוֹן הַמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם וּמוֹנֵעַ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל הַנּוֹרָאִים, וְהֵם חוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים עָלָיו וְעַל אֲנָשָׁיו וְעַל סִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ מִזֶּה וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה וְכַמָּה בְּחִינוֹת בְּוַדַּאי רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה כָּל יְמֵינוּ לְעוֹלָם, בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ. וְאֵין שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת שֶׁתּוּכַל לְבַלְבֵּל חַס וְשָׁלוֹם מִשִּׂמְחָה זֹאת לְעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זַ"ל בְּפֵרוּשׁ. כִּי עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת הוּא שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (נְחֶמְיָה ח) "כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם", וְיֵתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּכָתָב, וּתְעַיֵּן בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְתִתְמְצָא לְרִוּוֹת צְמְאוֹנְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת תָּמִיד אֲשֶׁר זֶה הָעִקָּר.

וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מִמְּנָהֶגְךָ בְּלִמּוּד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְלוֹמַר אַחַר כָּךְ הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּכָה לְאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. טוֹב וְיָפֶה הַנְּהָגָה הַזֹּאת, אַךְ נִכְסְפְתִּי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ גַּם כֵּן לְדַבֵּר דִּבּוּרִים מֵעַצְמְךָ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, וְתַעֲשֶׂה בְּעַצְמְךָ מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל תּוֹרָה אֵיזֶה זְמַן, וְאַחַר כָּךְ עַל יְדֵי תּוֹרָה אַחֶרֶת, וְכֵן יִנְהֹג תָּמִיד כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה הִזְדַּמְּנוּת, וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַרְבֵּה בָּזֶה וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה וְכָל טוּב כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה וּמְקַוֶּה וּמְיַחֵל לִתְשׁוּעָתְךָ הָאֲמִתִּית שֶׁיְּקַיֵּם בָּנוּ חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הֵירְץ נֵרוֹ יָאִיר.

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' תְּרוּמָה [ג' אדר א'] תקפ"ד בְּרֶסְלֶב.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי יְדִיד נַפְשִׁי הֶלּוֹא הוּא הַוָּתִיק הַמַּפְלִג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּיוֹם ו' יִתְרוֹ אֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיךָ, וְשֶׁתִּרְאֶה תֵּכֶף וּמִיָּד לָבוֹא לְפֹה. וּלְעֵת עַתָּה בַּקָּשָׁתִי מִמְּךָ בְּנִי מַחְמַד עֵינַי יְדִיד נַפְשִׁי שֶׁלֹּא תָּשִׂים לִבְּךָ לָזֶה כְּלָל, וְתַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ כָּל הַדְּאָגוֹת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת. רַק תְּחַזֵּק נַפְשְׁךָ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. קַוֵּה לַה' וְיוֹשִׁיעַ לָךְ, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל חֲסָדָיו הַמְרֻבִּים. וּכְבָר יָדַעְתָּ קְצָת

שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מָלֵא יִסּוּרִים וְכָל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת. וְאֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ כִּי אִם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶל הַתּוֹרָה הַמְשַׂמַּחַת לֵב וּמְשִׁיבַת נָפֶשׁ. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְדַע בְּנִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אָנוּ עוֹסְקִים בַּדְּפוּס. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר כְּבָר נִגְמְרוּ שִׁשִּׁים וּשְׁתַּיִם תְּפִלּוֹת בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

הִנֵּה כֹּה דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךְ מְהֵרָה.

נְאוּם הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ה

יא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם... חַיִּים וּבְרָכָה... כְּנַפְשִׁי... אֲמִתִּיּוֹת הַנּוֹרָאִים... לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדוֹרוֹתָם יִסְגֶּא... זֶה יָמִים כַּבִּיר, אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי כָּל... אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי מִמַּעֲמָדוֹ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה... בְּמַחֲשַׁבְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים לִנְטוֹת יָדִי בַּמִּכְתָּב אֵלָיו לְדַבֵּר... בַּכְּתָב מְעַט אֲשֶׁר בִּלְבָבִי, אוּלָם לְא אִיסְתַּיַּיע מִלְּתָא, כִּי הַזְּמַן קָצָר וְכוּ'. כָּעֵת לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מֵעֲצָם אַהֲבָתֵינוּ לִכְתֹּב לוֹ דְּבָרַי אֵלֶּה לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיּוֹרֶאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד אֶת חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא מַפְלִיא עִמּוֹ בְּכָל עֵת, כִּי אֲנִי רוֹאֶה וְשׂוֹמֵעַ מֵרָחוֹק, שֶׁבְּכָל צָרוֹתָיו אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו לֹא צַר לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, רַק בַּצַּר הִרְחִיב לוֹ הוּא יִתְבָּרַךְ בַּחֲסָדִים נִפְלָאִים וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת, כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי וְהֵבַנְתִּי מְעַט בְּהִיוֹתִי בְּמָחִצָּתוֹ, וְגַם כָּעֵת שָׁמַעְתִּי מְעַט אֵיזֶה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה וַאֲשֶׁר הוּא מֵכִין עַצְמוֹ לִנְסֹעַ לְעִיר מְלוּכָה פ"ב בְּקָרוֹב יַצְלִיחוֹ ה' מְהֵרָה. וְהִנֵּה ה' יוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת כַּמָּה וְכַמָּה נִשְׁתַּתְּפִתִּי בְּצַעֲרוֹ וְכַמָּה פְּעָמִים הִזְכַּרְתִּי אוֹתוֹ לְטוֹבָה, בִּפְרָט עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמָאן, כִּי מְאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל כָּל הַהַרְפַּתְקָאוֹת, אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו בִּפְרָט וּבִכְלָל, כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ, וְשֵׁם רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זַ"ל, נִקְרָא עָלָיו. וְזָכַרְתִּי לְתִקְעַ יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן לָשׂוּם לוֹ שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ עַל־יְדֵי מַתָּנַת יָדוֹ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר פִּזַּר נָתַן עַל... הַעֲמָדַת הַדְּפוּס לְמַעַן עֲשׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַחֲיוֹת עַם רַב, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל, עֶזְרוּנוּ רַחֲמָיו עַד הֵנָּה... תֵּבֵל כֻּלָּן... אוֹתִיּוֹת הַדְּפוּס... כְּשֶׁיִּרְצֶה לְפַזֵּר עוֹד... בְּכַפְלֵי כְּפָלַיִם. וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁבִּלְבּוֹ... לִכְתֹּב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, אַךְ זֹאת תֵּדַע, אֲהוּבִי... חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאֲנִי כּוֹסֵף וּמִשְׁתּוֹקֵק... לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּעְזְרוֹ וְיוֹשִׁיעוֹ מְהֵרָה וְיַרְחִיב יָדוֹ עַתָּה בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, כֵּן אֲנִי כּוֹסֵף... וּמִשְׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ וּמְצַפֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁכַּאֲשֶׁר יַצְלִיחוֹ ה' מַעֲתָּה, יִזְכֶּה לֵידַע מִמִּי וְמִי מַגִּיעַ לוֹ הַצְלָחָתוֹ וִישׁוּעָתוֹ וְיֹאמַר בְּפֶה מָלֵא וּבְלֵב שָׁלֵם: אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה

אֶל אִישִׁי הָרִאשׁוֹן, כִּי טוֹב לִי אָז מֵעַתָּה, וְדַי לַמֵּבִין. וְאִם אָמְנָם הָאֱמֶת יָדַעְתִּי, כִּי מֵעוֹלָם לֹא (יִקְחָה) נַפְשׁוֹ מֵאִישׁוֹ הָרִאשׁוֹן, וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי מֵאָז וְעַד עַתָּה, עִם כָּל זֶה שָׁגַג מַעֲלָתוֹ הָרִבֵּה בְּעִנְיָן זֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה הַנְהָגוֹת בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ וְגָרַם קְצָת חִלּוּל הַשֵּׁם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הָיָה נִרְאֶה כְּעוֹשֶׂה מֵהָעִקָּר טָפֵל וּמֵהַטָּפֵל עִקָּר, חַס וְשָׁלוֹם, וְגָרַם עַל עַצְמוֹ כַּמָּה לְזוּת שִׂפָתַיִם מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר יֵשׁ בִּלְבָּם עָלָיו הָרִבֵּה עַל הָעִנְיָנִים הָאֵלֶּה וְאִם אֲנִי יוֹדֵעַ תֹּם לְבָבוֹ, שֶׁהוּא קְשׁוּר בֶּאֱמֶת בְּחֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָה עִם נֶזֶר רֹאשֵׁינוּ, עִם כָּל זֶה לְעֶמַת זֶה יָדַעְתִּי, כִּי שָׂגָה וְהִסְכִּיל הָרִבֵּה מְאֹד בָּעִנְיָנִים הָאֵלֶּה בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ, וְגַם עַתָּה הֲצִיקָתְנִי רוּחִי, וְעָצוֹר בְּמִלִּין לֹא אוּכַל לְהוֹכִיחַ דַּרְכּוֹ עַל פָּנָיו עַל אֲשֶׁר עִוֵּת הָרִבֵּה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא שָׁם לַדֶּרֶךְ פְּעָמָיו לְקָהִלָּה קְדוֹשָׁה אוּמַאן לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר זֶה חֶלְקוֹ מִכָּל עֲמָלוֹ, בִּפְרָט בְּעֵת שָׁנָסַע בַּקַּיִץ... לְבֵיתוֹ, וּבַחֲזָרָתוֹ הָיָה לוֹ לְסוֹבֵב דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ אוּמַאן. וְכִמְדֻמֶּה לִי... הוּא הַמִּדָּה... לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת... שֶׁכָּל הָעִנְיָנִים, הַנּוֹגְעִים לְהַחֲזָקַת... הִסְתַּלְקוּתוֹ, נִתְעוֹרְרִים תָּמִיד... שִׁעוּר, אַךְ בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעִנְיָן, וְהַמְּנִיעוֹת הֵם רַק בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק, וּמֵהַמְּנִיעוֹת הָעֲצוּמוֹת יְכוֹלִין לְהָבִין מַעֲלַת הַנֶּחְשָׁק, כִּיְדוּעַ לוֹ כָּל זֶה. וְהִנֵּה בְּכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת לְבָאֵר אֶפֶס קְצָה, וְגַם כְּשֶׁאֲנִי מִתְוַעֵד עִמּוֹ לִפְעָמִים לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִמּוֹ כְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי מֵרֹב הַטְּרֻדוֹת הַסּוֹבְבִין אוֹתוֹ, אַךְ לְחֶכֶם וְנָדִיב וְטוֹב לֵבָב כְּמוֹתוֹ יַסְפִּיקוּ דְּבָרַי אֵלֶּה לְהָבִין מֵהֶם דְּבָרִים הָרִבֵּה, וְהָעִקָּר - שֶׁמֵּעַתָּה יִרְאֶה לְתַקֵּן כָּל הָעִנְיָנִים שֶׁרָמַזְתִּי לוֹ בְּמִכְתָּבִי זֶה וְיִזְהֵר לִהְיוֹת עַל־כָּל־פָּנִים פַּעַם אֶחָד בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּאוּמַאן, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, וְלֹא יַעֲצְרוּ הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג וְלֹא שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם, וְגַם יִשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ עִמָּנוּ בְּכָל פַּעַם; אִם אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא אֵלֵינוּ עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, בְּעֵת שֶׁאֲנַחְנוּ מְקֻבָּצִים יַחַד מַה טּוֹב, וְעַל־כָּל־פָּנִים בְּכָל עֵת שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת בְּאוּמַאן, יִהְיֶה בְּהִתְרָאוּת פָּנִים עִם כַּמָּה אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם רָאוּי לוֹ לְבַקֵּשׁ אוֹתָנוּ שֶׁנָּבוֹא אֵלָיו עַל אֵיזֶה יָמִים, אוּלַי נִזְכֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ מִלְּבָבֵנוּ לְהָאִיר נְקֻדּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת זֶה בָּזֶה וּנְקַבֵּל דַּיִן מִן דַּיִן וּנְעוֹרֵר אֶת עַצְמֵנוּ וְנִזְכֹּר אֶת עַצְמֵנוּ הֵיכָן אָנוּ בָּעוֹלָם, מֵאַיִן בָּאנוּ וְכוּ', וְכַמָּה נִפְלָאוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁקֵּרַב אוֹתָנוּ לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת, לְאוֹר צַח כָּזֶה, אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ'. נָא וָנָא, חָבִיבִי, שִׂים לְבָבְךָ לִדְבָרַי הָאֵלֶּה, הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וּבְתֹם לֵבָב, לְמַעַן יֵיטִיב לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו... הַמַּפְלֶגֶ... וְיֵלְכוּ בְּדַרְכוֹ... ד' דִּבְרֵי אֱמֶת וָצֶדֶק... לָהֶם בָּזֶה וּבַבָּא וְיוֹתֵר מִזֶּה... אֲנִי מֻכְרָח לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר... מְבֹאָר הַכֹּל בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. שִׂימוּ לְבַבְכֶם אֲלֵיהֶם, הֵפֹךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. נָא, יְדִידִי, לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת מִיָּד וּלְהוֹדִיעַ לִי הַכֹּל וְגַם אֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁלַח לִי אֵיזֶה סַךְ מְסָיִם מַה טּוֹב, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה מְאֹד וְגַם יָדַעְתִּי כִּי

אֵין בְּיָדוֹ לְפַזֵּר כַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, עִם כָּל זֶה אֶת אֲשֶׁר תִּמְצָא לַעֲשׂוֹת בְּכֹחוֹ וְיוֹתֵר מִכֹּחוֹ, עַל־כֵּן אֵין רָאוּי לוֹ לְצַמְצֵם עַל זֶה כָּל־כָּךְ, כִּי הוּא קֶרֶן הַקַּיֶּמֶת לָעַד. בִּפְרָט כִּי הוּא צָרִיךְ עַתָּה לַנְּסִיעָה, וְעֵסֶק כָּזֶה צָרִיךְ לְפַזֵּר שְׂחָדִים הַרְבֵּה, רָאוּי לוֹ לְפַזֵּר גַּם עַל הַשֹּׂחַד לְהַרְבּוֹת בְּצִדָּקָה לְאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כִּי צְדָקָה נִקְרָא "שֹׂחַד", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כא): "שֹׂחַד בְּחֵיק" וְכוּ' זֶה הַשֹּׂחַד יַצְלִיחוֹ בָּזֶה וּבַבָּא, וְלִנְדִיב לֵב כָּל כָּךְ אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וְחֵפֶץ בְּהַצְלָחָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרָאסְלֶב

...לִבְנוֹ הַוָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁלֹמֹה נֵרוֹ יָאִיר. ...עוֹד הַפַּעַם כִּי גַּם אֵלָיו... הֶחֵפֵץ בָּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְה' ... וְיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ"ל

אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם כֻּלָּם בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא וּמְצַפִּים לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתּוֹ, אָמֵן. הַצַּדֶּקֶת מָרַת אֶדְיל תִּחְיֶה, וּבְנָהּ הֶחָכָם שֶׁיִּחְיֶה, וּבִתָּהּ הַמַּשְׂכֶּלֶת תִּחְיֶה, תְּהִלָּה לְאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וּפוֹרְשִׂים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה רַבָּה.

גַּם תֵּדַע, שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל, צָמְחָה קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעִנְיַן בֵּית־הַדְּפוּס, כִּי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְנִפְלְאוֹתָיו עֲזָרָנוּ, שֶׁכְּבָר פָּתְחוּ לִי אֶת בֵּית־הַדְּפוּס, אֲבָל לֹא פָּתְחוּ כִּי־אִם הַבַּיִת לְבַדּוֹ וְגַם זֶה הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לְפָנַי, אֲבָל הַדְּפוּס בְּעַצְמוֹ, דְּהַיְנוּ הַפֶּרֶעסָע עֲדַיִן חֲתוּמָה, אַךְ כְּבָר הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִוילְנָא, שֶׁבָּקְרוֹב יִתְּנוּ לִי רִשָּׁיוֹן. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי, שֶׁיַּגִּיעַ לִי רִשָּׁיוֹן בִּמְהֵרָה לְטוֹבָה, וְיִפְתְּחוּ לִי אֶת הַדְּפוּס, וְנִזְכֶּה לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְמַעַן יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הָאֶחָד זְהוּב סֹלֶל לְהַשְׁלִיחַ, וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. הַשְּׁנֵי אַרְבַּע כְּנָפוֹת מָצָא רַבִּי דָּוִד, אַךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְבֵיתוֹ עַד אַחַר שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְאָמַר, שֶׁיִּשְׁלְחֵם לוֹ עַל־יְדֵי מָקוֹם. גַּם נִפְלָאוֹת הוּא בְּעֵינֵינוּ, שֶׁרוֹצֶה הָאִישׁ בְּיֹקֶר כָּל־כָּךְ, אַךְ בְּלֹא זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר, עַד שֶׁיָּבוֹא יְדִידֵנוּ כַּנַּ"ל, אַךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל נֵרוֹ יָאִיר מְבַקֵּשׁ מֵאִתְּךָ, וְגַם אָנֹכִי מְזָרֵזְךָ בָּזֶה, שֶׁלְּמַעֲנֵנוּ תַּעֲשֶׂה וְתַחֲקֹר בָּזֶה בְּכָל עֵת שֶׁתִּמְצָא סוֹחֲרִים בָּזֶה, אוּלַי יִמְצָא בְּפָחוֹת, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה בָּטוּחַ גָּדוֹל, אַךְ גְּמַר הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן אִי אֶפְשָׁר עַד בִּיאַת יְדִידֵנוּ בְּשָׁלוֹם וְכַנַּ"ל. עַתָּה נִכְנָס רַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר, לְחַדְּרִי וְהוֹדִיעַ לִי, שֶׁמָּסַר הַשְּׁנֵי אַרְבַּע כְּנָפוֹת לְיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצוּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחֵךְ וְכוּ'.

יב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ [ג' טבת] תקפ"ה.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד עֵינַי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל וּלְשִׂמְחַת לֵבָב, אַךְ עֲדַיִן אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָה שֶׁיַּגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מִמְּךָ שֶׁהַכֹּל עַל נָכוֹן בִּשְׁלֵמוּת בְּלִי שׁוּם יִסּוּרִים וּדְאָגוֹת כָּלָל וְלֹא' הַיְשׁוּעָה. וּלְעֵת עַתָּה אֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ בְּאַזְהָרָה גְּדוֹלָה שֶׁמַּעֲתָּה אַל תַּחֲשֹׁב וְאַל תִּדְאַג בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל וּכְלָל לֹא. כִּי מַחֲשָׁבוֹת וּדְאָגוֹת כָּאֵלֶּה מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן, רַק תַּשְׁלִיךְ הַכֹּל עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִגְמֹר בַּעֲדְךָ הַכֹּל לְטוֹבָה. וַאֲנִי בָּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁכְּבָר הַכֹּל עַל נָכוֹן, וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיָן זֶה הַכֹּל רַק מָרָה שְׁחוֹרוֹת וַחֲשָׁשׁוֹת שֶׁמַּזִּיקִים מְאֹד אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר דְּבָרִים, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָן כָּזֶה שֶׁהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת וְהַדְּאָגוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת (שֶׁקּוֹרִין אִיבֶּער טְרַאכְטִין) מַזִּיקִים וּפוֹגְמִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן; וְאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא דַּיֵּה לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ, אֲבָל לֹא לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת בָּזֶה חַס וְשָׁלוֹם לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו חַס וְשָׁלוֹם כִּי זֶה פּוֹגֵם הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהָעִנְיָן שֶׁאַתָּה דּוֹאֵג וְחוֹשֵׁב עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. כִּי זֶה בְּאֹנֶס וְזֶה בְּרָצוֹן, כִּי פְּגָם הַמַּחֲשָׁבָה חָמוּר מְאֹד מְאֹד, כַּמְבֹאָר בְּכָל הַסְּפָרִים וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בָּאִגֶּרֶת הַקֹּדֶם שֶׁתּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לְךָ כַּמָּה עִנְיָנִים לְבַלּוֹת הַיּוֹם בָּהֶם. דְּהַיְנוּ לִלְמֹד פּוֹסֵק וּגְמָרָא וּמְעַט מִקְרָא, בִּפְרָט חֲמַשׁ עִם פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י, וְלַעֲסֹק בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וּזְמַן לַתְּפִלָּה הַקְּבוּעָה וְלַאֲמִירַת תְּהִלִּים וְלִתְפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת שֶׁלָּנוּ וּלְהִתְבּוֹדְדוּת דְּהַיְנוּ שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ לְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחוֹתָיו וְעִנְיָנָיו לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְגַם זְמַן עַל כְּתִיבַת הַסֵּפֶר שֶׁבְּיָדוֹ. וְגַם צְרִיכִין זְמַן עַל עֲבוֹדוֹת חִיצוֹנִיּוֹת דְּהַיְנוּ שֵׁנָה וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּלְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם לְפַקֵּחַ דַּעְתּוֹ, וְהַיּוֹם קָצַר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה, רַק לֹא עָלֶיךָ לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה, אֲבָל גַּם אֵין אַתָּה בֶּן חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמֶּנָּה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְבַלּוֹת אֵיזֶה רֶגַע חַס וְשָׁלוֹם עַל מַחֲשָׁבוֹת מְגֻנּוֹת כָּאֵלֶּה, חָלִילָה לְךָ מֵהֶם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. רַק אַדְּרַבָּא חֲזַק וֶאֱמַץ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִזְהַרְתִּיךָ הַרְבֵּה עַל זֶה, וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַגִּיעִים עָלֶיךָ בְּכָל עֵת, כִּי ה' יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא מָלֵא רַחֲמִים וְכָל הָעוֹלָם מָלֵא רַחֲמִים וכו' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן מ"ט בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא עַיֵּן שָׁם.

וְהִנֵּה מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתָּ מִמֶּנִּי לִכְתֹּב לְךָ עוֹד אִגֶּרֶת כָּאִגֶּרֶת הָרִאשׁוֹן. תַּאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁבְּעַצְמִי אֵינִי זוֹכֵר הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, וְאֵין בְּיָדִי לִכְתֹּב לְךָ כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יְזַמִּין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַעְתִּי בְּעֵת הַכְּתִיבָה, אַךְ כָּל מַה שֶּׁחָסֵר לְךָ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל תִּמְצָא בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּבְהַתְפִּלּוֹת וּבְהַחְדּוּשִׁין שֶׁחָנַנִי ה' אֲשֶׁר בְּיָדְךָ. הֵם יוֹרוּךָ, וְיֹאמְרוּ לְךָ וְיַחֲזִקוּ לְבָבְךָ לִשְׁמֹחַ תָּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִבְטֹחַ בַּחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵינָם נִפְסָקִים לְעוֹלָם. וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהַכְּלָל כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל הַנִּפְלָאוֹת וְהַחִדּוּשִׁין שֶׁנַּעֲשִׂין בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, פְּלִאֵי פְּלָאוֹת מָה רַבּוּ

מַעֲשֵׂי ה' וְכוּ'. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, וְיֵשׁ עִנְיָן שֶׁמִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְאִם אֵין אַתָּה יָכוֹל לְהָבִין זֹאת וּלְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה עַל כָּל פָּנִים תַּאֲמִין בָּזֶה, חֲזַק וֶאֱמַץ. וּמְעַט אַתָּה יוֹדֵעַ. וְהַשְׁאָר תַּאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שֶׁהוּא לָנוּ זְכוּת וִישׁוּעָה רַבָּה לָנֶצַח מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְשַׂעֵר בְּשׁוּם מֹחַ בָּעוֹלָם; וּבָרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים הַחוֹלְקִים עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת כָּזֶה, הַדּוֹבְרִים עַל צַדִּיק עָתֵק בְּנַאֲוָה וְבוּז. זֹאת נָחַמְתֵּינוּ בְּעָנְיֵינוּ זֹאת שִׂמְחָתֵנוּ. וּבָזֶה יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ עַצְמְךָ בְּכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ. וּכְבָר הִבְטִיחָנוּ קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפָנֵינוּ וְאֵין לָנוּ לְדְאֹג. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ דִּבּוּרִים הָאֵלֶּה בַּלַּיְלָה שֶׁקֹּדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ הַנּוֹרָא, וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה יוֹתֵר.

וְהַזָּהֵר וְהִזָּהֵר מֵעַתָּה לְשָׂמֹר אֶת אִגְּרוֹתַי מְאֹד כִּי הֵם אֲסוּרִים לְזָרִים הַמְהַפְּכִין דִּבְרֵי אֱמֶת לְלֵיצָנוּת וְכוּ', עַל כֵּן תִּזָּהֵר לְשָׁמְרָם מְאֹד מֵעַתָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד, וְיחַזֵּק לְבָבְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל הַיּוֹם, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הוֹרָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל. וּבְפָרָט לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁתַּכְרִיחַ עַצְמְךָ וְתִתְחַזֵּק בְּהִתְחַזְּקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, וּלְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו הֵיטֵב; וְלֹא תִפֹּל בְּדַעְתְּךָ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְיוֹתֵר מִזֶּה עָבַר עַל כָּל הַיְרֵאִים וְהַכְּשֵׁרִים שֶׁנִּכְנְסוּ בַּעֲבוֹדַת ה'; וְאִם לֹא הָיוּ מְחַזְּקִים עַצְמָן בְּכָל עֵת הָיוּ חַס וְשָׁלוֹם נִשְׁאָרִים בִּמְקוֹמָם הָרִאשׁוֹן חַס וְשָׁלוֹם, וְכַמְבֹאָר כָּל זֶה בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן נ"א נ"ב; שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם, וְתִסְתַּכֵּל וְתִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הַנֶּאֱמַר שָׁם, כִּי הֵם דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים וּמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ מְאֹד מְאֹד. וְשִׂיחוֹת אֵלּוּ שֶׁבַּסִּימָנִים הַקְּדוֹשִׁים נִקְרְאוּ בֵּין קָצַת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִגֶּרֶת כִּי הֵם מְדַבְּרִין כְּמוֹ אִגֶּרֶת הַנִּכְתָּב לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמִידוֹ, וְאֵין אַתָּה צָרִיךְ אִגֶּרֶת טוֹבָה יוֹתֵר מֵהֶם; וְאַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בְּכָל פַּעַם דִּבְרֵי אֱמֶת מַה שֶּׁיְּזַמִּין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיָדִי, וְכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת שֵׁבֶט הַקֶּלְמוֹס יִהְיֶה קֹדֶשׁ, כִּי כָּל דִּבְרֵי נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מֵרַבֵּנוּ זַ"ל מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ'.

וְדַע בְּנִי שֶׁעַל כָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה יב) "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה", כִּי הֵם מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה מַמָּשׁ. כְּמוֹ מַעְיָן שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, כֵּן דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶחֱמָדִים וְנֶאֱמָנִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, וַעֲצוּתָיו וִישׁוּעוֹתָיו אֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם; וְתָמִיד תּוּכַל לְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּדִבְרָיו הַנּוֹרָאִים אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי הוּא הָאִיר בָּנוּ גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וַחֲסָדָיו וְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים הַמְרֻבִּים אֲשֶׁר בָּהֶם עוֹלָם נוֹשָׁע, כִּי בּוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ שָׁם, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ וּבִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּכְרַח לְקַצֵּר וּלְסַיֵּם מִפְּנֵי כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ, כִּי לֹא יַסְפִּיקוּ אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת יְרִיעוֹת לְבָאֵר וְלִגְמֹר מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּזֹאת, שֶׁהִתְחַלְתִּי לִכְנֹס בָּהּ כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְדַי בָּזֶה כָּעֵת. וְהִיֵּה זֶה שָׁלוֹם כְּנַפְשְׁךָ וֶנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ וּמִתְפַּלֵּל בַּעֲדֶךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמוֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ מִבְּרֶסְלֶב

יג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מַסְעֵי כ"ג תַּמּוּז תקפ"ה טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לִכְבוֹד אָהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר.

מַזָּל טוֹב. בָּרוּךְ הַשֵּׁם קִבְּלָה הַגֵּט פִּטּוּרִין בְּיוֹם ד' פָּרָשַׁת פִּינְחָס הֶעָבַר בִּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ מֶעדְוֶודִיוִוקָא, וִיהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְמַזָּלָא טָבָא. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַמִּין לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה מְהֵרָה זוּוּגוֹ הֶהָגוּן לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, כִּי בָּזֶה לְבַד חָפַצְתִּי. וְהַשֵּׁם, הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.

וְשָׁלוֹם לִבְנִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינַי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ לְמַעְלָה הַכֹּל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ וְיַצְלִיחֲךָ מֵעַתָּה הַצָּלָחָה הָאֱמִתִּית וְהַנִּצְחִית. וְדַע בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי כִּי הָיָה לִי יְגִיעוֹת רַבּוֹת וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְיִסּוּרִים רַבִּים וַחֲלָקַת הָעֵצָה הַרְבֵּה וְכוּ' קוֹדֶם שֶׁבָּא לִידֵי גְּמַר שֶׁתִּתְקַבֵּל הַגֵּט פִּטּוּרִין. וְכַמָּה דְּמָעוֹת נִשְׁפְּכוּ עַל זֶה כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה ה', וְלוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִי לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה הַגְּמַר מִיָּד, וּמַה מְּאֹד עָצְמוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בַּיָּמִים הָאֵלֶּה עַד שֶׁבָּא לִידֵי גְּמַר בְּשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר אוֹדִיעַ לְךָ קָצַת אִם יִרְצֶה ה'. וְכָל הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה וְכָל הַטִּרַּח הַזֶּה לֹא טָרַחְתִּי כִּי אִם בִּשְׁבִילְךָ, כְּדֵי לְהַצִּילְךָ מִמַּה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִנָּצֵל, אוּלַי אָזְכֶּה לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתְךָ שִׂמְחַת עוֹלָם שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְךָ הַיָּשָׁר אֲשֶׁר קִבְּלְנוּ מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. עַל כֵּן חֲזַק בְּנִי חֲזַק וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גָּמַל עִמְּךָ עַד הֵנָּה, וְקַשֵּׁר עַצְמְךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְבַל תַּנִּיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לְשׁוֹטֵט לַחוּץ כַּאֲשֶׁר הֻרְגַּלְתָּ עַד הֵנָּה, כִּי הַבְּחִירָה בְּיָדְךָ בָּזֶה וּבְכָל דָּבָר, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה.

יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה כִּי אֲנִי נָחוּץ לִנְסֹעַ לִקְרוֹמִינְטְשַׁאק כַּנַּ"ל. וְאַל תָּשִׂים אֶל לִבְּךָ מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲזִיר הַחֲפָצִים הַנַּ"ל כִּי גַּם זוֹ לְטוֹבָה. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּתְקַבֵּל מְהֵרָה טַלִּית מְצֻיֶּצֶת מֻחְדָּשׁ, וְכֹחַ וּגְבוּרָה חֲדָשָׁה לְהִתְחַזֵּק מֻחְדָּשׁ בַּעֲבוֹדַת ה', וְתִשְׁכַּח כָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ. כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אוֹתְךָ לְמַעַן שְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל אֲשֶׁר נִקְרָא עָלֵינוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ו

יד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ [ו' טבת] תקפ"ו לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לִידִידִי וְכוּ'.
מָה אֹמַר לְךָ אָחִי, מְעַט אַתָּה יוֹדֵעַ אֲשֶׁר בִּלְבָבִי. יוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב. אִם תִּרְצֶה נְקֻדַּת הָאֱמֶת, אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תְּחַפְּשֶׂנָּה, תְּבַקֵּשׁ הָאֱמֶת בְּהַפָּלְטִין שֶׁל אֱמֶת, הַנִּבְנֶה עַל יְדֵי אַנְשֵׁי־אֱמֶת, עַל יְדֵי בַּעַל אֱמֶת, אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. וּבְוַדַּאי אַתָּה יוֹדֵעַ וּמֵבִין אֶת אֲשֶׁר אֲנִי מְרַמֵּז לְךָ, כִּי עִנְיַן הַפָּלְטִין שֶׁל אֱמֶת מְבֹאָר מְעַט בְּסוֹף הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, אַךְ בֶּאֱמֶת אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלוּם. הַקִּיצָה אָחִי מִשְּׁנַת פְּתָיוּתְךָ וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בַּחֲרוּתְךָ; וּזְכֹר אַל תִּשְׁכַּח כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיךָ בְּמֵעַט הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁאַתָּה רוֹדֵף וְרוֹדֵף אַחַר חֶמְדַּת הֶבֶל, אֱלִילֵי כֶסֶף, וְזֶה וָזֶה לֹא עָלְתָה בְּיָדְךָ. עֹל תּוֹרָה פָּרַקְתָּ וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ עָמַסְתָּ עָלֶיךָ יוֹתֵר מִדַּאי. זְכֹר נָא אַחֲרֵי מִי אַתָּה רוֹדֵף אַחֲרֵי כֶּלֶב מֵת אַחֲרֵי פַּרְעוֹשׁ אֶחָד.
נָא אָחִי אַל יִהְיֶה בְּלִבְּךָ עָלַי עַל אֲשֶׁר אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ מְעַט בְּדֶרֶךְ בִּזָּיוֹן, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל זֶה מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ כַּיָּדוּעַ לְךָ, וְיוֹתֵר מִזֶּה תָּבִין מִדִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְאָבִיךָ נֵרוֹ יָאִיר כִּי גַּם אֵלֶיךָ נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם, עַל כָּל פָּנִים תִּקְבַּע לְךָ עִתִּים לַתּוֹרָה וּלְלַמֵּד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ עִם הַפֵּרוּשִׁים הַגְּדוֹלִים, אוֹ הַקְּטַנִּים עַל כָּל פָּנִים. וּלְלַמֵּד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְלוֹמַר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם חֹק וְלֹא יַעֲבֹר. וְגַם לִהְיוֹת עַל כָּל פָּנִים פַּעַם אַחַת בְּכָל שָׁנָה בְּאוּמַאן אֲשֶׁר זֹאת הִיא הָעוֹלָה עַל כֻּלָּנָה, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּסַּבֵּב הִלּוּכְךָ דֶּרֶךְ פֹּה מַה טּוֹב. וְיוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וְנָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד עַל דְּבָרַי וּלְבָאֵר הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת בַּאֵר הֵיטֵב כְּדֵי לְנַחֵת.
דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
גַּם תֵּדַע שֶׁתּוֹדָה לָאֵל צָמַח קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעִנְיַן בֵּית הַדְּפוּס, כִּי בְּחַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו כְּבָר הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִוִּילְנָא שֶׁבְּקָרוֹב יִתְּנוּ לִי רִשָּׁיוֹן לְטוֹבָה וְיִפְתְּחוּ לִי אֶת הַדְּפוּס, וְנִזְכֶּה לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְמַעַן יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בָּעוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דִּבְרֵי יְדִידְךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

טו

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה.

מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, שֶׁרְצוֹנִי שֶׁתִּכְתֹּב תֵּכֶף אִגֶּרֶת לְרַבִּי נַפְתָּלִי וְכוּ'. וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקָתְךָ בְּכָל אִגֶּרֶת וְאִגֶּרֶת, אָמַרְתִּי אֲשֶׁים לְפִי מַחְסוֹם לְבִלִּי לְהַשִּׁיבְךָ עַתָּה. אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק וַאֲשִׁיבְךָ מְעַט. מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ: מָע מוּטְשָׁעט דִּיךְ וְכוּ', תֵּדַע מָע מוּטְשָׁעט אִיטְלִיכָען, מִיךְ הָאט מָען שׁוֹין זֵעהֶר פִּיעל גִימוּטְשָׁעט [שֶׁמַּטְרִידִים לְךָ וְכוּ' תֵּדַע מַטְרִידִים לְכָל אֶחָד, וְאוֹתִי גַּם כֵּן מְאֹד הַרְבֵּה הִטְרִידוּ] מַה שֶּׁאֵינְךָ יָכוֹל לְשַׁעֵר. וְהָאָדָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל שֶׁיְּיַגְּעוּ וִיעַמְּלוּ אוֹתוֹ וְהוּא יַחְתֹּר וְיִתְגַּבֵּר נֶגְדָּם. כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד. אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹמֵל וּמִתְיַגֵּעַ וּמִצְטַעֵר לִבְרֹחַ מֵהָרַעְיוֹנִים כִּי הַיְגִיעָה בְּעַצְמָהּ יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּקָרְבָּנוֹת. כִּי זֶהוּ בְּחִינַת (תְּהִלִּים מ"ד) "כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה". כַּמְבֹאָר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים (שִׂיחוֹת הָרַ"ן י"ב).

וּכְבָר יָדַעְתָּ וְצָרִיךְ אַתָּה לַחֲזֹר וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ וְכוּ', וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת בְּפַעַם אַחַת וְכוּ'. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל פַּעַם בּוֹרַחַת הַמַּחֲשָׁבָה לַמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים וְכוּ', צְרִיכִין לְתָקְפָהּ כְּמוֹ סוּס בְּאַפְּסָר לַהֲשִׁיבָהּ לִמְקוֹמָהּ. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁצְּרִיכִין לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרָיו כְּלָל וְיַעֲמֹד הֶעָרֵל וְכוּ' (עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן עב). וְאַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אוֹ בְּדִבְרֵי תוֹרָה, וְאַל תִּסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרֶיךָ כְּלָל. וְגַם לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ מִתּוֹךְ כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהָרַעְיוֹנִים לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמְךָ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין אַתָּה מִתְנַגֵּד עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת עַל אוֹר כָּזֶה וְכוּ'. וְגַם מַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם חֵלֶק ב מח) שֶׁכְּנֶגֶד זֶה תֵּדַע שֶׁאִישׁ כָּזֶה כָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה שֶׁמְּנַתֵּק עַצְמוֹ מֵרַע לְטוֹב יָקָר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד. וְגַם מַה שֶּׁאָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן רלג) שֶׁלִּפְעָמִים מַנִּיחִין בְּכַוָּנָה שֶׁיִּנָּצְחוּ הַחַיּוֹת זֶה עִם זֶה, הַחַיּוֹת רָעוֹת עִם הַחַיּוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת וְרָעוֹת וְכוּ'. וְכוּ'. וְעוֹד הָרַבֵּה כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּי זַ"ל שֶׁכֻּלָּם הֵם עֵצוֹת וְהִתְחַזְּקוּת מְאֹד מְאֹד. הַכְּלָל שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל כֹּחוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדוֹ. וּמַה שֶּׁעוֹשִׂין עִמּוֹ אַל יִסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל. וְעַל כֻּלָּם תִּזְכֹּר וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּגֹדֶל כֹּחוֹ שֶׁל הַזָּקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ לָנֶצַח, וְגַם מַה שֶּׁאָמַר (חַיֵּי מוֹהֲר"ן סז) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וְהַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁמַּמְשִׁיךְ חֲסָדִים נִפְלָאִים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת. חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ' וּבְכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע חֲזַק וְיַאֲמֵץ לְבָבְךָ וְקַוֵּה אֶל ה'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

טז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיִּקְרָא [ג' אדר ב'] תקפ"ו לפ"ק.

אוֹהֲבִי וְאַחַי.

כְּבָר הִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם וַאֲנִי מַזְהִיר אֶתְכֶם עוֹד שֶׁתְּשִׂימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ וְעָלַי בִּפְרָטִיּוּת, זִכְרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר בָּעִנְיָן הַזֶּה, וְהָיָה כִּי יְבַצַּע ה' אֶת כָּל מַעֲשֵׂהוּ, תִּרְאוּ וְתָבִינוּ נִפְלְאוֹת ה' נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים, מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ וְכוּ', וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וָרֶגַע. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי אֲסַפֵּר לָכֶם מְעַט מִזְּעֵיר, אֲבָל לֹא הַכֹּל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר בְּשׁוּם אֹפֶן כִּי אִם לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ.

חִזְקוּ וְאִמְצוּ חִזְקוּ וְאִמְצוּ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה כַּאֲשֶׁר הוֹרֵיתִי אֶתְכֶם כְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, וּכְכָל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי כֵּן סִפַּרְתִּי לָכֶם בֶּאֱמֶת. וַה' הַיּוֹדֵעַ וָעֵד כִּי אָנֹכִי זָכִיתִי לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ הַנּוֹרָאָה וְהַתְּמִימָה יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר הֵעִיד עָלַי בְּפֶרוּשׁ בְּפֶה מָלֵא כַּמָּה פְּעָמִים. וְהָעִקָּר שֶׁתִּתְחַזְּקוּ בְּהַתְּפִלּוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְלִבְלִי לִפֹּל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם רַק לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל עֵת תָּמִיד וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְדַבֵּר בֶּאֱמֶת מִנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה שֶׁבַּלֵּב, הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

יז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' אַחֲרֵי ג' [י"ז ניסן] תקפ"ו לפ"ק בְּרֶסְלֶב. לִקְהִלַּת אָדֶעס.

לִידִידִי וַחֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הַלּוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

מִכְתָּבוֹ הַנָּעִים קִבַּלְתִּי אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן עִם הַיַּיִן־גֶּפֶן עַל אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה; כּוֹס יְשׁוּעוֹת יִשָּׂא מֵאֵת ה' בְּרֹב בְּרָכוֹת בְּכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ הַנְּעִימִים הַמְגַלִּים תְּשׁוּקַת לִבְּךָ אֶל הָאֱמֶת, וּלְהָשִׁיב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ יִקָּצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת, כִּי הָיָה מֵהֶהֱכְרַח לְהַעְתִּיק כָּל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וּכְבָר מְבֹאָר בָּהֶם מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, לְפִי מְקוֹמוֹ וְשַׁעְתּוֹ בְּשִׁבְתּוֹ בְּבֵיתוֹ וּבְלֶכְתּוֹ בַּדָּרֶךְ, אֵין כָּל דָּבָר נָעְלָם מִמְּךָ אֲשֶׁר לֹא תִּמְצָאֶנּוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים אִם תְּעַיֵּן בָּהֶם בְּכָל לֵב בֶּאֱמֶת, הֶפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שְׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם; חֲזַק וֶאֱמַץ אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בְּכָל עֵת אֶפְלוּ בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן מִכָּל שֶׁכֵּן בְּעֵת

הַפְּנַאי; לְמַעַן הַשֵּׁם לַחֲטֹף אֵיזֶה שָׁעָה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, חֲזַק וַחֲזַק בָּזֶה בְּהִתְחַזְקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם. וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, וְאֵיךְ שֶׁיַּעֲבֹר עָלֶיךָ הֵן בְּעִסְקֵי הַגּוּף הֵן בְּעִסְקֵי הַנֶּפֶשׁ הֵן בְּעִסְקֵי מָמוֹן וּמַשָּׂא וּמַתָּן אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אַתָּה מְקוֹמְךָ אַל תַּנַּח. כִּי יֵשׁ דִּבּוּרֵי אֱמֶת לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם תָּמִיד אֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם. וְאֵין שׁוּם תֵּרוּץ בָּעוֹלָם כְּלָל, כִּי אֱמֶת ה' לְעוֹלָם, הַיְנוּ שֶׁאֱמֶת ה' הוּא לְעוֹלָם תָּמִיד, וְאֵין שׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם הָעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵיךְ שֶׁהוּא שֶׁיּוּכַל לְהַסְתִּיר וּלְהַעְלִים חַס וְשָׁלוֹם הָאֱמֶת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי אֱמֶת הוּא אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, וְהַדִּבּוּר הָאֱמֶת מֵאִיר בְּכָל מִינֵי חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה שֶׁבָּעוֹלָם, וְתָמִיד יְכוֹלִין לִמְצֹא פְּתָחִים לְשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דִּבּוּר הָאֱמֶת אֵיךְ שֶׁהוּא, כַּמְבֹאָר כָּל זֶה עַל פָּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, בְּשֶׁנֵּי מְקוֹמוֹת (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן א' קי"ב) עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וְהִרְגֵּל עַצְמְךָ לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁתַּמְשִׁיךְ עַצְמְךָ רַק אֶל הָאֱמֶת, וְתַבִּיט תָּמִיד עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְתִרְאֶה לְהוֹצִיא הַדִּבּוּר מִפִּיךָ בֶּאֱמֶת תָּמִיד, וְאָז יָאִיר לְךָ אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם בְּכָל עֵת, וְתִרְאֶה הַפְּתָחִים לְצֵאת מֵחֹשֶׁךְ לְאוֹר גָּדוֹל, וְתוּכַל לְזַכֵּר בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּכָל עֵת וּבְכָל מָקוֹם וּבְכָל אָדָם בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָא שֶׁהוּא; וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְּבָרִים הָאֵלּוּ יְשָׁנִים אֶצְלְךָ חַס וְשָׁלוֹם, מֻחֲמַת שֶׁנִּדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ אוֹתָם מִכְּבָר, כִּי בֶּאֱמֶת עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתְּ לֵידַע עַד הֵיכָן עַד הֵיכָן מַגִּיעִים דְּבָרִים אֵלֶּה, וְהָעִקָּר לְקַיְּמָם בְּפִשְׁיטוּת בֶּאֱמֶת וְשֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם כַּחֲדָשִׁים; וּבִפְרָט שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הֵם מִתְחַדְּשִׁים לַבְּקָרִים בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ בִּבְחִינַת (אֵיכָה ג) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". וּלְבָאֵר לְךָ עִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר בִּכְתָב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְגַם מִפֶּה לְאֹזֶן מִן הַנִּמְנָע כִּי אִם כְּטִפָּה מִן הַיָּם הַגָּדוֹל, וְהִנֵּה גַּם עַתָּה אֲנִי טָרוּד, אַךְ תְּשׁוּקָתְךָ הַגְּדוֹלָה וְהָאֲמִתִּית הִכְרִיחַנִי לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרַי אֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְאַל תַּנִּיחַ הָעֲצֵבוּת לְתוֹךְ בֵּיתְךָ בְּשׁוּם אֹפֶן, וּכְבָר יָדַעְתָּ הַרְבֵּה דְּרָכִים וְעֵצוֹת לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְכוּ' וְכוּ', וְגַם עַל יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, רַק בָּאתִי לְהַזְכִּירְךָ רָאשֵׁי פְּרָקִים, וְאַתָּה תְּבִין מֵעַצְמְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וְכַמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כַּמָּה פְּעָמִים.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה מְהֵרָה.

נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי וְחָבִיבִי הָרַבָּנִי, מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ, נֵרוֹ יָאִיר.

כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלָיו וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וְאֵין צָרֵךְ לִכְפֹּל הַדְּבָרִים וְאַתָּה שָׁלוֹם וְתִתְעַנֵּג עַל רֹב שָׁלוֹם כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבֶיךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּאוּמַאן בּוֹא יָבוֹא בְּרִנָּה אָז טוֹב לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

לְכָל בְּנֵי בֵיתִי שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

אֲהוּבִי יְדִידִי, הִנֵּה שָׁמַעְתִּי מִפִּי יְדִידֵנוּ הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב גֵּרְשׁוֹן, שֶׁנִּמְצָא בְּיַד יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּעֶר מִלִּיפִּיווִיץ כְּתָבִים בִּכְתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זַ"ל, בְּכֵן תִּרְאוּ לְקַבֵּל מֵאִתּוֹ וּלְשָׁלְחָם לְיָדִי מִיָּד, כִּי הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּל הַכְּתָבִים הָאֵלּוּ הֵם שֶׁלִּי שֶׁקִּבַּלְתִּים בְּעַצְמִי מִיַּד רַבֵּנוּ זַ"ל, כִּי אֵין מִי שֶׁקִּבֵּל מִפֶּנּוּ כְּתִיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה כִּי אִם אָנֹכִי כַּיָּדוּעַ לַכֹּל, וַאֲנִי צָרִיךְ אוֹתָם מְאֹד לְעִנְיַן סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְיִגִּיעַ מִזֶּה תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל בְּכַמָּה עִנְיָנִים וּזְכוּת הָרַבִּים, וְאֵלָיו אֵינָם נִצְרָכִים כְּלָל, עַל כֵּן יִרְאֶה לְשָׁלְחָם לִי מִיָּד, וַאֲנִי אֶתֵּן לוֹ בְּעַד זֶה שְׁאָרֵי עִנְיָנִים הַנִּצְרָכִים לוֹ. דְּהַיְנוּ תְּפִלּוֹת שֶׁנִּדְפְּסוּ וּתְפִלּוֹת שֶׁלֹּא נִדְפְּסוּ עֲדַיִן רַק הֵם בִּכְתָב וְעוֹד דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. נָא מְאֹד לְבַל יְשַׁנֶּה אַחֲרֵי דְּבָרַי, כִּי בֶּאֱמֶת הֵם שֶׁלִּי וְאֵינִי מוֹחֲלָם לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא קִבְּלָם מִיָּדִי מַמָּשׁ, מִמִּי שֶׁקִּבְּלָם הֵם שֶׁלִּי, כִּי מִיָּדִי בָּאוּ לְיַד הַחֲבֵרִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְנִתְגַּלְגְּלוּ מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ עַד שֶׁבָּאוּ לְיָדוֹ, וּבֶאֱמֶת לֹא נִתְּנִים לְשׁוּם אָדָם כִּי אִם לְהַעְתִּיקָם וּלְהַחֲזִירָם לִי מִיָּד, וְעַתָּה אֵינָם נִצְרָכִים לוֹ רַק אֲנִי צָרִיךְ לָהֶם מִכַּמָּה טְעָמִים עַל כֵּן חוֹבָה עָלָיו לְהַחֲזִירָם לִי מִיָּד, וּמֻבְטָחֵנִי בּוֹ שֶׁיְקַיֵּם דְּבָרַי וּבָזֶה יִגְרֹם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת וְיִגְדַּל שְׂכָרוֹ מַאֲשֶׁר יִהְיוּ כְּבוּשִׁים בְּיָדוֹ בְּאִסּוּר גְּזֵלָה חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר לְאִישׁ כְּשֵׁר וְאוֹהֵב נֶאֱמָן כְּמוֹתוֹ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת.

נָתָן הַנַּ"ל

יח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' קְדוֹשִׁים [כ"ה ניסן] תקפ"ו בְּרֶסְלֶב.

חַיִּים וּבְרָכָה וּרְפוּאָה וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לִידִידִי נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, יוֹסִיף ה' עָלָיְךָ שְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וְיָרוּם קַרְנוֹ לְמַעְלָה מַעֲלָה בְּתוֹרָה וּגְדֻלָּה עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְחַשְׁתִּי וְלֹא הִתְמַהְמַהְתִּי לְהַשִּׁיבְךָ כִּי נִפְלְאֹת אַהֲבָתְךָ לִי כַּיָּדוּעַ לָךְ. וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי חֲבִיבִי, אֲהָהּ אָחִי הַכִּרְעַתַּנִי הִכְרַעְתַּנִי כִּי עֶרְבַּבְתָּ שִׂמְחָתִי אֲשֶׁר שָׂמַחְתִּי כְּעַל כָּל הוֹן בִּשְׁמֹעִי מִפִּי הַשְּׁמוּעָה שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ. וְעַתָּה הוֹדַעְתַּנִי מַכְאוֹבֶיךָ שֶׁחָזְרוּ וְנִתְעוֹרְרוּ מֵחוּשִׁים וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְפָּאֲךָ

מְהֵרָה. וְעַתָּה מַה קִּוִּיתִי ה' תּוֹחַלְתִּי אֵלָיו הוּא שֶׁיָּשׁוּב אֵלַיו וִירַחֲמֵהוּ וּכְאָב אֶת בֵּן יְרָפְאֵהוּ וִירַצֵּהוּ, וְיִשְׁלַח עֶזְרוֹ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֵהוּ. חִישׁ קַל מְהֵרָה יְשִׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת וַיַּחֲלִימֵהוּ וִיחַיֵּהוּ וַיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה בְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים וְכָל טוּב בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה לְהַצָּלָחָה אֲמִתִּית וְהַנְצָחִית לָעַד וְלָנֶצַח, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וְאֵין יִתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ כִּי אִם כְּשֶׁנִּצְמַח מִזֶּה טוֹבָה לְהַצָּלָחָה הַנִּצְחִית.

נָא אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי, זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ וְלִרְאוֹת מִפִּי סָבָא דְּסָבִין. כִּי יֵשׁ בָּהֶם דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם, בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה בְּכָל עֵת וּבְכָל דַּרְגָּא יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, מִן הָאָרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן עַד הָאֵזוֹב הַיּוֹצֵא בַּקִּיר שֶׁהֵם הַקְּטַנִּים בְּמַעֲלָה מְאֹד מְאֹד, כֻּלָּם כְּאֶחָד יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם עַל יְדֵי דְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים אִם יָשִׂימוּ לִבָּם וְעֵינֵיהֶם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּעֵין הָאֱמֶת. וְאִם אָמְנָם עַתָּה כֹּחֵךְ חָלוּשׁ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, עִם כָּל זֶה נִמְצָאִים עֵצוֹת בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ גַּם בָּעֵת הַזֹּאת. דְּהַיְנוּ עַל יְדֵי רָצוֹן וְכִסּוּפִין וְנַעֲנוּעִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּלְתוֹרָתוֹ כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו. וּבִפְרָט מִי שֶׁאֵינוֹ בְּקַו הַבְּרִיאָה שֶׁלִּבּוֹ נִשְׁבָּר בְּקִרְבּוֹ וְדִרְכּוֹ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ אֲפִלּוּ לִפְנֵי בְּנֵי אָדָם בְּלֵב נִשְׁבָּר, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר הוּא מָחֵץ וְהוּא יִרְפָּא. וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּכָל עֹז לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. כִּי כָּל הַחֻלְאִים בָּאִין עַל יְדֵי עַצְבוּת. וְשִׂמְחָה הִיא רְפוּאָה גְּדוֹלָה לְכָל מִינֵי חוֹלַאַת כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן כ"ד עַיֵּן שָׁם וּבְשִׂאַר מְקוֹמוֹת מַעֲלַת הַשִּׂמְחָה. וְאֵיךְ כָּל אָדָם יָכוֹל לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בַּמֶּה שֶׁזָּכָה שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וכו'. קָוֹה אֶל ה' וְיוֹשִׁיעַ לָךְ, כִּי בְּוַדַּאי אֵינוֹ נֶאֱבָד חַס וְשָׁלוֹם כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְכָל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה שֶׁטָּרַחְתָּ בְּגוּפְךָ וּמֵאָרְךָ בִּשְׁבִיל לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב כֻּלָּה זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְהַכֹּל נִזְכָּר לְךָ לְטוֹבָה. וּזְכוּתוֹ יָגֵן עָלֶיךָ לְהַצִּילְךָ מִכָּל רַע וְלַהֲשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת וּלְהֵישִׁיר לִבְּךָ אֵלָיו בֶּאֱמֶת וּלְהַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה לְהֵיטִיבְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ. יִשְׂגֶּא אַחֲרִיתְךָ מֵרֵאשִׁיתְךָ. דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם אֲנִי פּוֹרֵס בִּשְׁלוֹם כַּלְכֶם בְּאַהֲבָה רַבָּה.

לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְחַזְּקוּ לִשְׂמֹחַ בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת "וְשָׂמַחְתָּ בְחַגֶּךָ". וּכְבָר יָדוּעַ לָכֶם שֶׁתּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ. וְכָךְ הִיא הָאֱמֶת בֶּאֱמֶת. וְהִזָּהֲרוּ לְהִתְקַבֵּץ יַחַד בְּאַהֲבָה וְאַחְוָה וְשָׁלוֹם וֵרֵעוּת בְּלִי שׁוּם קְפֵידָא בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, כִּי מְאֹד

הַזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה הַזְהָרוֹת עַל אַהֲבַת הַחֲבֵרִים, וּמִגְּדָל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָעַד וּלְנֵצַח.
נָתָן הַנַ"ל

יט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וָאֵה (כ"ט אב) תקפ"ו לפ"ק אוּמַאן.
שָׁלוֹם לִבְנִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינַי וְלִבִּי הָרַבָּנִי הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר.
הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר לֹא שַׂמְתָּ לִבְּךָ לִכְתֹּב לִי אֵיזֶה דְּבָרִים לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשִׁי, בִּפְרָט בְּעֵת הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ צָעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ.
נָא בְּנִי חֲבִיבִי, הִסְתַּכֵּל וְהִסְתַּכֵּל הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּל יָמָיו, בִּפְרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל הָרְמָזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל עֵת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, כִּי אֵין שׁוּם תֵּרוּץ בָּעוֹלָם כַּיָדוּעַ לְךָ.
וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לְטַיֵּל עִמְּךָ בַּאֲרִיכוּת אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לְטוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הַנִּצְחִיִּית בָּזֶה וּבַבָּא וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִבְנִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינַי הָרַבָּנִי הַוָתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר מִמִּכְתָּבְךָ הַנִּכְתָּב מִקֵּירוֹת לִבָּבְךָ. אַךְ צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶּׁרָאִיתִי מִכְּתָבְךָ הַנִּשְׁלַח לְרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁזּוּגָתְךָ הִיא חֲלוּשָׁה כָּעֵת, ה' יְסַעֲדֶהּ מְהֵרָה. וּלְהַשִּׁיב לְךָ עַל מִכְתָּבְךָ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים עַתָּה כְּלָל, כִּי רַבִּים עוֹמְדִים עָלַי כָּעֵת. וּלְעֵת עַתָּה דַּי לְךָ בִּדְבָרַי הַמְעַטִּים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְאָחִיךָ הַגָּדוֹל שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם אֵלֶיךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְיֶתֶר מִזֶּה כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה. וְקַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁתִּשְׁמְעוּ עוֹד כָּהֲנָה וְכָהֵנָּה, עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה לָכֶם רֹב טוּב הַצָּפוּן וְטָמוּן בְּלִבִּי מַה שֶּׁקִּבַּלְתִּי מִמִּי שֶׁקִּבַּלְתִּי אֲשֶׁר אֵין עָרוֹךְ אֵלָיו. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְבַלּוֹת יָמֵינוּ בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַכְּלוּלִים מֵהַכֹּל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד עַתָּה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.
אַךְ זֶה בָּאתִי לְהַזְהִירְךָ וּלְזָרְזְךָ, לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְגַּבֵּר לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר אֵיךְ שֶׁהוּא וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית תָּמִיד. וְגַם אֲנִי שָׂמֵחַ בַּמֶּה שֶׁלָּמַדְתָּ עַל כָּל פָּנִים דַּף שֶׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ זֹאת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּשִׁתּוֹקֵק לְאַהֲבַת כֻּלְּכֶם.
נָתָן הַנַ"ל

וְשָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה וְעַזָּה לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כַּקָּטָן כַּגָּדוֹל. יְהִיֶה ה' עִמָּכֶם וְתַתְחִילוּ מֵעַתָּה מֵחָדָשׁ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. וְכָל אֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא יְדַבֵּק עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל. וְיִזָּכֶה לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ תָּמִיד לְהַנְקֻדָּה הַשַּׁיָּךְ לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת דַּיְקָא כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִרְבֵּיתִי לְדַבֵּר עִמָּכֶם בָּזֶה. הַשּׁוֹמֵעַ כְּבָר שָׁמַע, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁמַע שִׂיחָה זֹאת יִשְׁתַּדֵּל לִשְׁמֹעָהּ מֵחֲבֵרוֹ וִיקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה דֵּין מִן דִּין. כַּמְבֹאָר שָׁם בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁבִּסְפָרָיו וַאֲשֶׁר אַתֶּם שׁוֹמְעִין מִפִּי תָּמִיד כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ז

כ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיֵּשֶׁב [י"ח כסלו] תקפ"ז בְּרֶסְלֶב.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבֵי אָחִי וְרֵעִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמְהֻלָּל. יֵרֵא ה' מַרְבִּים מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח.

יְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִבְּנֵי הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה מִקְּהִלַּת־קֹדֶשׁ טוּלְטְשִׁין. וּמֵבְטָחַנִי בְּאַהֲבָתוֹ שֶׁיְּקַיֵּם מִשְׁאֲלָתוֹ לְהַזְכִּירוֹ לְטוֹבָה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ תִּחְיֶה, שֶׁצְּרִיכָה עַתָּה לְרַחֲמִים רַבִּים, שֶׁתֵּלֵד בְּמוֹעֲדָהּ וּבִזְמַנָּהּ בְּנָקֵל בְּלִי שׁוּם קְשִׁיוּ הוֹלָדָה כָּלָל לְאֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְהוֹלָדָה בְּנָקֵל הִיא בְּחִינַת חֲנֻכָּה שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה בְּחִינַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא בְּחִינַת הֲלָכוֹת. שֶׁעַל יְדֵי זֶה בָּא הוֹלָדָה בְּנָקֵל וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּתוֹרָה יְמֵי חֲנֻכָּה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ב) כַּיָּדוּעַ לָכֶם.

וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְחֻיָּבִים לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת תָּמִיד לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט, עַל שֶׁזִּכִּינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הֶחָדָשׁ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב וְכוּ' וְכוּ'. וְאִם נִרְגִּיל עַצְמֵנוּ בְּכָל יוֹם בָּזֶה לְהַעֲמִיק מַחֲשַׁבְתֵּנוּ בֶּאֱמֶת בְּעֹצֶם הַחֶסֶד וְהַיְשׁוּעָה הַנִּפְלָאָה וְהַנּוֹרָאָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וְעִם זַרְעֵנוּ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת עוֹלָם, וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם עַל זֶה, עַל יְדֵי זֶה נוּכַל לְהַרְחִיב לִבֵּנוּ לִפְתֹּחַ פִּינוּ לְפָרֵשׁ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו מַמָּשׁ. כִּי אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל עֵת שֶׁאָנוּ בָּנִים לַה' אֱלֹקֵינוּ מַמָּשׁ, כִּי הוּא גּוֹמֵל עִמָּנוּ חֲסָדִים תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים וְכוּ'. וְהִנֵּה יֵשׁ לִי בְּעֶנְיָן זֶה שִׂיחוֹת אֲרֻכּוֹת לְחַזֵּק וּלְזָרֵז לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְהִתְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת עַל יְדֵי בְּחִינַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲנֻכָּה בְּחִינַת

הֲלָכוֹת שֶׁעַל יְדֵי זֶה מֵאִיר הָאֱמֶת בְּרִבּוּעַ הַדִּבּוּר, הַיְנוּ שְׁלֹשָׁה קַוִּי אֱמֶת בְּאַרְבָּעָה חֶלְקֵי הַדִּבּוּר וְכוּ' וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ הַשִּׂמְחָה שֶׁל שַׁבָּת וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה אַחְדוּת הַפְּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּחִינַת אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵי אָזְנֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה, אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ'.

וְאִם הָיִינוּ רוֹצִים לְהָבִיא תּוֹדָה עַל זֹאת הַתּוֹרָה שֶׁל תּוֹדָה בְּעַצְמָהּ, לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ וּלְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ לְבָרֵךְ וּלְעַלֵּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ, שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ הִתְגַּלּוּת נִסְתָּרוֹת כְּאֵלֶּה אֲשֶׁר אֵין לָנוּ פֶּה וְכֵלִים לְסַפֵּר שֶׁבַח נוֹרָאוֹת גְּדוֹלוֹת כָּל דִּבּוּר מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן קָשֶׁר בִּנְיַן הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּיַחַד. אִלְמָלֵא לֹא אָתֵינָן לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיֵּינוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזָּכִינוּ גַּם זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ עוֹד וְעוֹד כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹרוֹת שִׂיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת כֻּהֲנָּה וְכָהֲנָּה. כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ. אִלּוּ לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא דִּבּוּר אֶחָד מִזֹּאת הַתּוֹרָה דַּיֵּינוּ. וְאִם נַתְחִיל לוֹמַר אִלּוּ וְכוּ' דַּיֵּינוּ דַּיֵּינוּ. לֹא יַסְפִּיקוּ יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אַחַת מִנִּי אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ בְּיָמֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. מַה נְּדַבֵּר וְהוּא אָמַר וְעָשָׂה כְּחַסְדּוֹ כְּטוּבוֹ כְּרַחֲמָיו כְּנִפְלְאוֹתָיו לֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ'. כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים רִחֵם ה' עָלֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ וְכוּ' וְכוּ'.

וְהִנֵּה עַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' בְּפִרְטִיּוּת עַל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ. כִּי תּוֹדָה לְאֵל הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעָזְרֵנוּ וְסִבֵּב בְּנִפְלְאוֹתָיו וְחִזֵּק אוֹתָנוּ לַחֲזֹר לְהַתְחִיל לַעֲסֹק לִגְמֹר הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת. וּכְבָר הֵבִיא בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה נֵיר תִּשְׁעָה רִיז מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב בַּדֶּרֶךְ הַמְקֻלְקָל הַזֶּה. וּבֶאֱמֶת הָיָה בְּדֶרֶךְ נֵס וְהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיִּהְיֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וְיַעֲזְרֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו לִגְמֹר מְהֵרָה הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זַ"ל. כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְגָמְרָם. כִּי אֵין לִי עַל הוֹצָאוֹת הַגְּמָר, וְגַם עַל הַנְּיָר לְוִיתִי עַל עִסְקָא. וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן לְהַדְפִּיסָם. כִּי לִנְסֹעַ לְמִינְקָאוויץ גְּדוֹלָה הַהוֹצָאָה, וּפֹה אֵינִי יוֹדֵעַ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה. וְעַל זֶה בָּאתִי בַּמִּכְתָּב הַזֶּה לְהוֹדִיעַ לְךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל זֶה.

וְעָלֶיךָ אָחִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַמִּצְוָה הַזֹּאת וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ, שֶׁתֵּלְכוּ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וּתְסַפְּרוּ בְּפִיכֶם לְרַבֵּנוּ זַ"ל כָּל זֶה כַּאֲשֶׁר בִּלְבַבְכֶם, וּתְבַקְּשׁוּ וְתִתְחַנְּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עַל עֲנִיּוּתֵנוּ וְשִׁפְלוּתֵנוּ, וְיִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לִגְמֹר עִסְקֵנוּ מְהֵרָה, כִּי אֵין

לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בְּכֹחַ וּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הָאוֹרוֹת זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.
גַּם תֵּדְעוּ שֶׁגַּם בָּעִתִּים הַלָּלוּ נִגְמְרוּ תּוֹדָה לָאֵל כַּמָּה תְּפִלּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת מְאֹד, וְכָל הַמִּסְתַּכְּלִים בָּהֶם בֶּאֱמֶת, נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשָׁם שֶׁיֵּצְאוּ לָאוֹר מְהֵרָה, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ גָּמַר וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' עֶקֶב [י"ג אב] תקפ"ז לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי אָחִי, חֲבִיבִי וִידִידִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי, הַוָּתִיק הַמַּפְלָג בְּתוֹרָה וּבְיִרְאָה וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב ר' נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח.
עָצוּר בְּמִלִּין מִי יוֹכַל מִלְּהִתְאַפֵּק לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי וְצַעֲרִי לִפְנֵי אָחִי כְּנַפְשִׁי, אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח, הֱיוֹת בְּוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ לֹא טוֹבָה הַשְׁמוּעָה אֶת יַד ה' אֲשֶׁר נָגְעָה בְּעִירֵנוּ, שֶׁנִּלְקַח מֵאִתָּנוּ שְׁנֵי מַחְמַדֵּי עַיִן, הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם וְכוּ', הֲלֹא הֵם הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב ר' יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֵן זַ"ל, וְגִיסוֹ הַמַּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב ר' אָשֵׁר זָעלִיג זַ"ל. אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְרֵנוּ! בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת יוֹשִׁיעַ וְינַחֵם אוֹתָנוּ מְהֵרָה וְיַעֲלֶה נַפְשׁוֹתָם לְכִסֵּא כְּבוֹדוֹ, לַמָּקוֹר שֶׁנֶּחְצְבוּ מִשָּׁם, וְיִזְכּוּ מִיָּד לְקַבֵּל סֵבֶר אַפִּי עַתִּיק יוֹמִין פְּנֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הֶחָדָשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּתְהֵא נַפְשָׁם צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים לָנֶצַח, וְאוֹתָנוּ יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ, בִּפְרָט מִצָּרַת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁנִּזְכֶּה עַל־כָּל־פָּנִים מַעֲתָּה לְהַרְגִּיל עַצְמֵנוּ לִהְיוֹת בָּעוֹלָם הַבָּא וְכוּ' בְּאֹפֶן שֶׁנִּהְיֶה כִּרְצוֹנוֹ תָּמִיד, אָמֵן.
וְהִנֵּה בְּיוֹם תִּשְׁעָה־בְּאָב, בְּתוֹךְ עֹצֶם צַעֲרִי וְאֶבְלִי עַל חֻרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְעַל מַעֲשֵׂינוּ הַמְעַכְּבִים בְּנֶינוּ, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא לְבֵיתִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, הֲלֹא הוּא רַבִּי מֵיכֶל וְעִמּוֹ רַבִּי נַחוּם יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר, וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמְשְׁתּוֹמֵם, בִּפְרָט שֶׁרַבִּי מֵיכֶל חָלוּשׁ בָּרַגְלָיו מְאֹד [וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ הַבַּעְטָלִיר, שֶׁהוּא בְּלֹא רַגְלַיִם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ גַּם אוֹתָהּ הַמַּעֲשֶׂה] וְגַם הֵבַנְתִּי מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁהָלְכוּ מֵאוּמָאן בְּלֹא רְשׁוּת, כִּי לֹא קִבְּלוּ רְשׁוּת מִמַּעֲלָתוֹ, שֶׁקּוֹרִין גִּיזְעֶנְיָן קֹדֶם נְסִיעָתָם בְּרַגְלָם, וְהָיִיתִי רוֹצֶה לְהִתְאַפֵּק בְּכָל כֹּחִי שֶׁלֹּא לְצַעֲרָם, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, וְהוֹכַחְתִּים עַל פְּנֵיהֶם וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם דְּבָרִים הַקְּשִׁים כְּגִידִין, שֶׁהָיָה אֶצְלָם כְּמַדְקְרוֹת חֶרֶב עַל בֵּיאָתָם עָלַי עַתָּה. וּבֶאֱמֶת בִּלְבִּי הָיָה לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, כִּי יָדַעְתִּי, כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן כַּוָּנָתָם לַשָּׁמַיִם בֶּאֱמֶת, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם דְּבָרִים קָשִׁים הַרְבֵּה מְאֹד, וְהָיָה בְּדַעְתִּי שֶׁלֹּא לְקַבְּלָם אֶצְלִי עַל שַׁבָּת, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁהָיוּ עוֹד קְצָת אוֹרְחִים מִנֶּעֱמְרוֹב, לֹא רָצִיתִי לְבַיְּשָׁם כָּל־כָּךְ. וְהִנֵּה כָּעֵת אֲנִי מֻכְרָח

לְשָׁלְחָם לְבֵיתָם וּלְשַׁלֵּם בַּעֲדָם שְׂכַר עֲגָלָה, מֵחֲמַת שֶׁאָצְלִי הוּא סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, שֶׁיֵּילֵךְ רַבִּי מֵיכָל בְּרַגְלָיו חַס וְשָׁלוֹם, הַחֲלוּשִׁים כָּל־כָּךְ. וְהִנֵּה רַבִּי מֵיכָל מִתְנַצֵּל לְפָנַי הָרַבֵּה וְאָמַר, שֶׁלֹּא הָיָה לָהוּט כָּל כָּךְ לֵילֵךְ אֵלַי, רַק עַל־יְדֵי דִּבְרֵי מַעֲלָתוֹ, שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים וְאָמַר לוֹ, שֶׁהוּא צָרִיךְ דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלִי בִּבְרֶסְלֶב; וְסִפֵּר לִי כַּמָּה דִּבּוּרִים, שֶׁמַּעֲלָתוֹ דִּבֵּר עִמּוֹ, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלִי, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה מִתְיָרֵא לְקַבֵּל רְשׁוּת מִמַּעֲלָתוֹ, פֶּן עַתָּה יִמְנַע אוֹתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ כֹּחַ בְּרַגְלָיו, כַּאֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הָיָה רָאוּי לְמָנְעוֹ, עַל־כֵּן בָּאתִי עַתָּה בִּתְפִלָּה וּבְקָשָׁה עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר הָרַב נַחוּם יִצְחָק, שֶׁיְּרַחֵם מַעֲלָתוֹ עֲלֵיהֶם וְלֹא יוֹסִיף לְיַסְּרָם, כִּי כְּבָר קִבְּלוּ אֶצְלִי יִסּוּרִים הַרְבֵּה, חוּץ עִנּוּיִים וְטִלְטוּלִים בַּדָּרָךְ, עַל־כֵּן עַתָּה רָאוּי שֶׁתְּרַחֵם עֲלֵיהֶם לְקָרְבָם וְלֹא לְרַחֲקָם חַס וְשָׁלוֹם. נָא, אָחִי חֲבִיבִי זְכֹר רַחֲמָנוּת וְאַהֲבַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל אֵלֵינוּ, שֶׁלְּקָח אוֹתָנוּ מִמָּקוֹם שֶׁלָּקַח, וְהוֹצִיאָנוּ מִמָּקוֹם שֶׁהוֹצִיא, וְקֵרָבָנוּ בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מִכָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וּבֶאֱמֶת גַּם אֲנִי וְאַתָּה אֵין יוֹדְעִים מַה זֹּאת עָשָׂה ה' לָנוּ, שֶׁאֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ דַּיְקָא יָדַע מֵאוֹר גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ' יוֹתֵר מִכָּל בָּאֵי עוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מֵאֲנָשֵׁינוּ הַצַּדִּיקִים וְכוּ', וּבְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, כִּי עִנְיַן הִתְקָרְבוּת שֶׁלָּנוּ אֵלָיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הוּא מַעֲשֶׂה מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת וְכוּ' וְכוּ', וְדַי לַמֵּבִין. עַל־כָּל־פָּנִים רָאוּי לָנוּ לְמַלְּאוֹת רְצוֹנוֹ זַ"ל, לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו לְרַחֵם בָּרַחֲמָנוּת שֶׁלּוֹ עַל כָּל הַחֲפֵצִים לְהִתְקָרֵב לִשְׁמוֹ הַנִּשְׂגָּב זַ"ל, וְלִבְלִי לְהַבִּיט עַל הָרַע וְהַחִסָּרוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד, רַק לְהַבִּיט עַל הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם לְבַד. נָא, אָחִי חֲבִיבִי, נַפְשִׁי וּלְבָבִי, זְכֹר וְהַבֵּט וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵיב לְכָל אֵלֶּה הַדְּבָרִים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא בָאתִי לְפַיֵּס אוֹתְךָ בִּשְׁבִילָם לְבַד, כִּי בִּשְׁבִיל כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ אוּמַאן, אֲשֶׁר כְּבָר נוֹדַע לִי שֶׁזֶּה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁבוּעוֹת שֶׁאַתָּה בְּכַעַס עֲלֵיהֶם חִנָּם עַל לֹא דָּבָר, בִּפְרָט עַל רַבִּי עוֹזֵר, אֲשֶׁר הִרְבֵּיתָ לִכְעֹס עָלָיו וְאִם עִוֵּת בַּמֶּה שֶׁלֹּא גִּלָּה לְךָ בְּעֵת שֶׁיָּצָא הָאִישׁ מִשָּׁה מֵאוּמַאן לְפֹה בְּלֹא רְשׁוּתְךָ, אֵין לְהַאֲשִׁימוֹ כָּל כַּךְ כִּי גַּם בֶּאֱמֶת גַּם עָלָיו קָצַפְתָּ הַרְבֵּה עַל־זֶה, אַף אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּבָר יָדַעְתָּ, שֶׁצְּרִיכִין לְקַיֵּם בְּרוֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר; לֶאֱחֹז בִּמְדוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּעֹצֶם הַכַּעַס נִזְכֹּר לְרַחֵם דַּיְקָא, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה "קָרָטְלִיתָא", בְּסִימָן יח, בִּפְרָט כִּי גַּם אֲנִי וְאַתָּה יוֹדְעִין, שֶׁגַּם כַּוָּנַת רַבִּי עוֹזֵר הָיָה לְטוֹבָה, כְּדֵי לְקָרֵב נֶפֶשׁ לְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְלֹא לְהַכְעִיסְךָ חַס וְשָׁלוֹם. וְאִם שֶׁלְּדַעְתֵּנוּ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁעִוֵּת בָּזֶה אַף־עַל־פִּי־כֵן עָלֶיךָ וְעָלַי לִמְחֹל לוֹ, בִּפְרָט כִּי כְּבָר כָּעַסְתָּ עָלָיו יוֹתֵר, וּכְבָר שַׁקְלֵיהּ לְמִיטְרַפְּסֵיהּ [קַבֵּל הַעֹנֶשׁ שֶׁלּוֹ], וְרָאוּי לְךָ לְרַחֵם עָלָיו וְעַל כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ מִשָּׁם לְקָרְבָם וְלֹא לְרַחֲקָם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כַּוָּנָתָם לַשָּׁמַיִם, וּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּרְצוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁנִּקְרְבֵם, בִּפְרָט כִּי אַתָּה צָרִיךְ לָחוּשׁ,

שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִזֶּה חִלּוּל הַשֵּׁם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי מַה יֹּאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת, בִּפְרָט בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת, שֶׁיֵּשׁ בֵּין אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּעַצְמָן; הֲלֹא יֹאמְרוּ שֶׁחַס וְשָׁלוֹם, גַּם בֵּין נָתָן וְנַפְתָּלִי כְּבָר נַעֲשָׂה מַחֲלֹקֶת חַס וְשָׁלוֹם, כִּי זֶה מַקְפִּיד עַל שֶׁהוֹלְכִין אֲנָשָׁיו לָזֶה וְכוּ' אוֹי לְאָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת! עַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִין עַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁמִּדַּאשׁוֹב, וְחָלִילָה לְהוֹסִיף חַס וְשָׁלוֹם בִּפְרָט בֵּינֵינוּ, אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא בְּכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ אֲנָשִׁים אֲחִים אוֹהֲבִים נֶאֱמָנִים כְּמוֹתֵנוּ, וּבְוַדַּאי רָאוּי לָנוּ לֶאֱהֹב אֶת עַצְמֵנוּ בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז, מֵחֲמַת שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע כָּל־כָּךְ מִמֶּנּוּ זַ"ל, וְשֶׁיִּהְיֶה לָנוּ חֵלֶק כָּזֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת. עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִין לִשְׁמֹר עַצְמֵנוּ מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא תִּפָּגֵם הָאַהֲבָה שֶׁבֵּינֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם כְּחוּט הַשְּׂעָרָה; וַאֲפִלּוּ אִם בֶּאֱמֶת לֹא נִפְגְּמָה כְּלָל צְרִיכִין עוֹד לָצֵאת יוֹתֵר בִּפְנֵי הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַה שֶּׁיֹּאמְרוּ חַס וְשָׁלוֹם, עַל־כֵּן הֶעָבָר אֵין. עַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי אָחִי חֲבִיבִי, וַעֲזֹב הַקְּפִידָה וְהַכַּעַס שֶׁבִּלְבָבְךָ עֲלֵיהֶם, וְתָשׁוּב אֲלֵיהֶם וּתְרַחֲמֵם וּתְקָרְבֵם בְּאַהֲבָה, כִּי בֶּאֱמֶת תִּחְיֶה נַפְשָׁם, וּמַמָּשׁ תְּקַיֵּם כַּמָּה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל כְּאִלּוּ קַיַּמְתָּ עוֹלָם מָלֵא, כִּי בֶּאֱמֶת כְּבָר בָּכוּ הַרְבֵּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְפָנַי עַל שֶׁאַתָּה מְרַחֵקָם, עַל־כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב לְךָ דְּבָרַי אֵלֶּה, וּמַבְטִיחַנִי בְּעֹצֶם אַהֲבָתֵנוּ, שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי אֵלֶּה, הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים.

וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּדִי, נְדַבֵּר מִזֶּה פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. גַּם בִּקַּשְׁתִּי מְאֹד שֶׁתּוֹדִיעֵנִי, אוּלַי יֵשׁ לְךָ אֵיזֶה יְדִיעָה מִבַּת רַבֵּנוּ הַצַּדֶּקֶת מָרַת שְׂרָה תְּחִיֶּה, מֶה עָלְתָה בָּהּ, אִם כְּבָר יָלְדָה בְּשָׁלוֹם, כִּי מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרֵנוּ עַל שֶׁאֵין לָנוּ יְדִיעָה מִשָּׁם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תְּחִיֶּה, וּבְנָהּ הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, הַמִּתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וּבְתָה רִבְקָה מִרְיָם שֶׁתִּחְיֶה פּוֹרְסִים שְׁלוֹמְכֶם. כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

מכתבים דשנת ה' אלפים תקפ"ט

כב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בָּלָק [ט' תמוז] תקפ"ט.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד עֵינִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר וּבְוַדַּאי צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מִצַּעֲרוֹ, וּבִפְרָט עַל בִּטּוּל תּוֹרָה וּתְפִלָּה שֶׁמְּבַטֵּל אוֹתוֹ, אַךְ מַה מְּאֹד הֶחֱיִיתַנִי בְּדִבְרֶיךָ שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר, וְאַתָּה חוֹטֵף אֵיזֶה טוֹב כָּל מַה שֶּׁאַתָּה יָכוֹל

לַחֲטֹף, וּבִשְׁאָר הָעִתִּים אַתָּה מִתְחַזֵּק בְּרָצוֹן וְכִסּוּפִין דְּקֻדֻּשָּׁה וְשׁוֹמֵר וּמַמְתִּין לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְךָ לְהִתְנַהֵג, כִּי אֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר יַעְזֹר ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה מֵאִתְּךָ, וְתִזְכֶּה לַחֲזֹר עַל מְקוֹמְךָ לְהַתְמִיד בְּלִמּוּדֶיךָ יוֹמָם וָלַיְלָה כְּבַתְּחִלָּה, גַּם אָז צְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל דְּבָרֵינוּ וּלְהִתְנַהֵג בָּהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בָּהֶם קֹדֶם שָׁבוּעוֹת. בִּפְרָט כִּי אִי אֶפְשָׁר בְּלֹא בִּטּוּלִים הַמְזַדְּמְנִים בְּכָל יוֹם, כִּי כָּל יוֹמָא אִית לֵהּ גְּדֵר מִלְבַר, אֲבָל לֵית יוֹם דְּלֵית בֵּהּ טוֹב וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּעָזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. נָא בְּנֵי חֲבִיבֵי חֲזַק וַחֲזַק כִּי עַל פִּי דְּבָרִים הָאֵלֶּה אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְצַדִּיק כָּל יָמֶיךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, כִּי אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וְכוּ'.

וְהִנֵּה דַּע בְּנִי כִּי בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ צִוִּיתִי לִסְתֹּר בֵּיתִי, וּכְבָר סָתְרוּ אוֹתָהּ לְגַמְרֵי עַד הַסֶּכָּה. וְגַם עַל זֶה הָיָה כַּמָּה מְנִיעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרָתוֹ עָזָרַנִי עַד כֹּה, וְעַתָּה אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ שֶׁבְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יָבוֹא הַבַּעַל מְלָאכָה עִם כַּמָּה פּוֹעֲלִים לְהַתְחִיל לַעֲסֹק הֵיטֵב בַּבִּנְיָן, וּבְיוֹם שְׁלִישִׁי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם תִּהְיֶה הַזַּאקְלַאשְׁצִינְע [הַנָּחַת הַיְסוֹד] לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְאוֹדוֹת בְּנֵי חוֹרְגֵי שְׁמֶעלְקֶא שֶׁיִּחְיֶה, כְּפִי הַנִּרְאֶה אִי אֶפְשָׁר לִמְנֹעַ אוֹתָם שָׁם מִלַּעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, וּלְדַעְתִּי הִיא סִבָּה לְעֵינָיו יוֹתֵר כָּל עִסְקֵי רְפוּאוֹת שֶׁלָּהֶם, עַל־כֵּן דִּבַּרְתִּי עִם זוּנְתִי, וְהִסְכִּימָה לְדַעְתִּי, שֶׁתֹּאמַר לָהֶם, שֶׁבְּאֹם לֹא הִתְחִילוּ עֵינָיו לְהִתְרַפְּאוֹת שֶׁתֵּכֶף וּמִיָּד יַחְזְרוּ וְיִשְׁלְחוּ אוֹתוֹ לְפֹה וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁפֹּה יִהְיֶה לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּלִי שׁוּם רְפוּאָה גַּשְׁמִיּוֹת וְיִכְתֹּב לִי תֵּכֶף תְּשׁוּבָה עַל זֶה כִּי נָחוּץ הוּא מִכַּמָּה טְעָמִים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ וְדוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעֲדְכֶם נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מַסְעֵי [כ"ה תמוז] תקפ"ט.

לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק שֶׁיִּחְיֶה יְסַפֵּר לְךָ טִרְדוֹתַי, בִּפְרָט מֵהַדֶּלֶף הַטּוֹרֵד שֶׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הֶעָבַר אֲשֶׁר הֶכְרַחְתִּי לְטַלְטֵל אֶת עַצְמִי הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, אַךְ הוּא הִפְצִיר בִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ וַאֲנִי מֻכְרָח לִכְתֹּב אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּלִבִּי.

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי עַתָּה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי בְּהַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי תִנְיָנָא ע"ד) שֶׁל הַפְּרָאסְטַאק הַגָּדוֹל שֶׁמְּחַיֶּה כָּל הַפְּרָאסְטַקִּיס, הֵן הַיּוֹדְעִים לִלְמֹד וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹתָם

בְּשָׁעָה וָעֵת שֶׁהֵם מְבַטְּלִין מֵהַתּוֹרָה, הֵן פְּרָאסְטַאקְיס לְגַמְרֵי, וְאַפִלּוּ הַמֻּנָּחִים בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית, כֻּלָּם הוּא מְחַיֶּה עַל יְדֵי פְּשִׁיטוּתוֹ שֶׁאָז הוּא מְקַבֵּל מֵהָאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחֶסֶד חִנָּם שֶׁהָיָה מְקַיֵּם הָעוֹלָם קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדֶּרֶךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים כָּאֵלֶּה. מַה נְּדַבֵּר מַה נְּדַבֵּר, כַּמָּה וְכַמָּה אוֹצְרֵי אוֹצָרֵי מַתְּנַת חִנָּם הִשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה יִתְבָּרַךְ לְבַד שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ תּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁל הָאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם, וּבָזֶה בְּוַדַּאי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁאַתָּה בְּחִינַת פְּרָאסְטִיק בְּכַמָּה שָׁעוֹת וְעִתִּים, אֲבָל תִּזְכֹּר אֶת עַצְמְךָ תָּמִיד בְּכָל עֵת הַבְּטוּל, שֶׁיֵּשׁ פְּרָאסְטִיק גָּדוֹל כְּזֶה שֶׁגְּלָה הַשִּׂיחָה וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, שֶׁהוּא מְחַיֶּה הַכֹּל אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ זֹאת וְאֵין יוֹדְעִין מִזֶּה וַאֲפִלּוּ הַחוֹלְקִים עָלָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ שֶׁאָנוּ זְכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, בְּוַדַּאי אָנוּ יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּזֶה תָּמִיד. וְהִנֵּה יֵשׁ בָּזֶה הָרְבֵּה הָרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים כְּלָל וְהַלֹּא הַסְּפָרִים לְפָנֶיךָ פּוֹק עַיֵּן וְתִשְׂכַּח בָּהֶם כָּל מַה שֶּׁיֶּחְסַר לְךָ, וְעַיֵּן בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה כִּי הִיא מַכְרַחַת לְךָ עַתָּה בְּיוֹתֵר, וְהָעִקָּר הוּא הָאֱמוּנָה שֶׁצְּרִיכִין לְהַאֲמִין בְּכָל עֵת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרָא כָּל דָּבָר בְּרִצוֹנוֹ בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וּבְאֵלּוּ הָעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נֶעְלָמִין עֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁהֵם כְּלַל הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן בְּכָל מַה שֶּׁעוֹשִׂין הֵן מִלְאכָה אוֹ שֶׁיּוֹשְׁבִין בַּחֲנוּת, צְרִיכִין לֵידַע וּלְהַאֲמִין וְלִזְכֹּר בְּכָל עֵת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה תּוֹרָה הַנֶּעְלֶמֶת בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא כָּל דָּבָר, וְכָל מִין סְחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בְּהַחֲנוּת, כִּי הַכֹּל בָּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת. וּזְכֹר זֹאת הֵיטֵב הֵיטֵב בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כִּי הִיא חַיֶּיךָ, וּבִפְרָט בְּכֹחַ הַפְּרָאסְטִיק הַגָּדוֹל אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל מֵהָאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם וְכוּ' וְכַנַּ"ל. וּכְשֶׁתִּחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה בֶּאֱמֶת אֲפִלּוּ בְּעֵת הַבְּטוּלִים הַגְּדוֹלִים, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא אֲנִי בָּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ תָּשׁוּב בְּכָל עֵת אֶל הַלִּמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאֶל עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה. אַף גַּם יִתּוֹסֵף לְךָ חֵשֶׁק חָדָשׁ בְּכָל פַּעַם אֶל הַתּוֹרָה וְתַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהָעִקָּר שֶׁתִּתְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְתִבְטַח בַּה', כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ, וּבְקָרוֹב תִּוָּשַׁע בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּתְבַשְּׂרֵנִי מְהֵרָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, אַךְ לְעֵת עַתָּה תַּעֲבִיר הַכֹּל מִדַּעְתְּךָ, וְתַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ כָּל הַדְּאָגוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה הַמַּטְרִידִים וּמְבַלְבְּלִים חַס וְשָׁלוֹם, רַק הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְיוֹשִׁיעַ לְךָ וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתֶּם צְרִיכִים לְהוֹשַׁע.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' דְּבָרִים [ד' אב] תקפ"ט.

לִבְנִי יְדִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם וְכָל טוּב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁדְּבָרַי עָשׂוּ רֹשֶׁם אֶצְלְךָ. כִּי זֶה חֶלְקִי כְּשֶׁאֲנִי זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ שֶׁדִּבְרֵי הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה פּוֹעֲלִים בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ.

גַּם תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה מֵרַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר כְּדֵי לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ בְּבִשּׂוֹרָה טוֹבָה מֵאוֹהֲבֶיךָ. גַּם תִּרְאֶה בָּזֶה יְשׁוּעַת ה' אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם, וְאִם מִתְמַהְמֵהַּ אֵיזֶה דְּבַר יְשׁוּעָה צְרִיכִין לְחַכּוֹת לוֹ, כִּי לַכֹּל עֵת, וְהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַל כָּל דָּבָר. כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם צְרִיכִין לִסְבֹּל הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְהָעִקָּר לְהַמְתִּין וְלִדֹּם לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, וְלִבְלִי לְהָרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְסוֹף כָּל סוֹף יוֹשִׁיעַ ה' בְּכָל הַדְּבָרִים, כִּי צְרִיכִין לְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁהִזְהִירוּ אוֹתָנוּ לוֹמַר תָּמִיד (בְּרָכוֹת ס:), כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד. וְהִנֵּךְ רוֹאֶה אֶת אֲשֶׁר עָבַר עַל גִּיסְךָ נֵרוֹ יָאִיר, וְאִם אָמְנָם הָמוּ מֵעַי לוֹ כִּי הָרַחֲמָנוּת עָלָיו עָצוּם מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי צַדִּיק ה' וּמִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, וּבְוַדַּאי הוּא לְטוֹבָה רַבָּה. וּמְאֹד נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי עַל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִידִידִי רַבִּי לֵיבְלִי חָתָן רַבִּי רְאוּבֵן שֶׁהִתְחַלְתָּ לְהָרְהֵר בָּזֶה וְכוּ', חָלִילָה לְךָ בְּנִי מִלְּהַתְחִיל לְהָרְהֵר בָּזֶה, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכְּלָל שֶׁאָסוּר לְהַתְחִיל לְכָנֵס בְּאֵלּוּ הַהֶרְהוּרִים וְהַחֲקִירוֹת כְּלָל, רַק לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כִּי צַדִּיק ה' וְיָשָׁר מִשְׁפָּטָיו וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה. וּבְוַדַּאי יֵשׁ בְּחִירָה לְכָל אֶחָד, וְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם הֵן לְטוֹב הֵן לְהֶפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם, הַכֹּל הוּא רְמָזִים וּכְרוּזִים שֶׁיָּשׁוּב אֵלָיו. וּבִפְרָט לְהָרְהֵר עַל אָדָם אַחֵר שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ, אַךְ אֶפְלּוּ מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אִם לִפְעָמִים אֵינְךָ יָכוֹל לְהָבִין הָרְמָזִים וְהַכְּרוּזִים, אַתָּה צָרִיךְ לְהַאֲמִין, וְעַל יְדֵי זֶה יַעְזֹר לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיָאִיר עֵינֶיךָ אֵיךְ לָשׁוּב אֵלָיו, וְלִבְרֹחַ וְלָנוּס אֵלָיו תָּמִיד מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. וְעַל יְדֵי זֶה יַעְזֹר לְךָ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ תָּמִיד. וִיקַיֵּם וְאַל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, שֶׁיִּהְיֶה הָרַחֲמָנוּת בְּיָדֵינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְבֶן אֲחוֹתִי יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְאִם עֵינַי אֱמֶת לְךָ, גַּם מִזֶּה רָאוּי לְךָ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלָנוּס אֵלָיו תָּמִיד, כִּי הִנֵּךְ רוֹאֶה גְּדֹל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר בָּאתָ בְּגִבּוּלֵנוּ, וְעַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמְּךָ עַל יָדִי, עַל הַכֹּל עוֹלָה הַטּוֹבָה וְהַחֶסֶד הַזֶּה

אֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לְךָ שֶׁאֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ מִפְּגְעֵי עוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּזֶה תָּמִיד, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם כִּי הִיא חַיֵּיכֶם. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה הַרְבֵּה אַךְ זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ.

וּבְנֵי הַנְּעוּרִים עוֹסְקִים עַתָּה בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה לְהַשְׁלִיךְ רֶפֶשׁ וָטִיט שֶׁנָּפַל לְבֵיתִי מֵחֲמַת הַגְּשָׁמִים, וְגַם זֶה לְטוֹבָה, מִלְּבַד עָסְקִים גְּדוֹלִים מְאֹד שֶׁמְּנָחִים עַתָּה בְּמַחֲשַׁבְתִּי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהָשִׁיב לָכֶם גַּם כֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה, כְּלֵי הַאי וְאוּלַי יְהִי ה' עִמָּנוּ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל לְזַכֵּנוּ תָּמִיד לִשְׁא עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ עֲדֵי נִזְכֶּה לְשׁוּב אֵלָיו בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

דִּבְרֵי דּוֹדְךָ וְרֵעֲךָ חָפֵץ טוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

כה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' עֵקֶב [כ"א אב] תקפ"ט.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

יָנוּחוּ בְּרָכוֹת עַל רֹאשְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי שִׂמַּחְתַּנִי בִּישׁוּעָתְךָ אֲשֶׁר בִּשַּׂרְתַּנִי בְּמִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי הַיּוֹם. מִי יִתֵּן וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מֵאִתְּךָ וּמִכָּל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מַה נֶּאֶמְנוּ דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁצְּרִיכִין רַק לְהַמְתִּין לִישׁוּעַת ה'. וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעַת ה' בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְגַם בְּבִנְיַן הַבַּיִת אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעוֹת ה' בְּכָל יוֹם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַמְתִּין תָּמִיד בְּכָל דָּבָר בִּכְלָל וּבִפְרָט וְהָעִקָּר בְּהַיְשׁוּעָה הָעִקָּרִית לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. אַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין לְמַהֵר לְהַזְדָּרֵז הַרְבֵּה בָּזֶה, אַף עַל פִּי כֵן גַּם צְרִיכִין לְהַמְתִּין הַרְבֵּה. וְכַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן ו) מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יוֹמָא לח: לט.) הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן. וְהִנֵּה אָנֹכִי בָּעָנְיִי כְּבָר הִמְתַּנְתִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְעֵינֵינוּ כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם, לִישׁוּעָתוֹ הָאֲמִתִּיּוֹת. וּכְבָר רָאִיתִי יְשׁוּעוֹת ה' הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בַּמֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא נוֹשַׁעְתִּי אֲנִי מַמְתִּין עֲדַיִן עֲדַיִן, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וּזְכֹר הֵיטֵב וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו, וְלַה' הַיְשׁוּעָה לַעֲזֹר וּלְהוֹשִׁיעַ לְךָ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה אֲמִתִּית וְנִצְחִית, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב מִתּוֹךְ טִרְדָּא וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' כִּי תָבֹא לְאוּמַאן [י"ט אלול] תקפ"ט.

לִבְנִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי הַמַּפְלֶגֶ הַוּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.

הֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ יִהְיֶה הַמִּכְתָּב לְחוֹתָנְךָ. וְאֵין צֹרֶךְ לְכַפֵּל הַדְּבָרִים. וְתַאֲמִין לִי כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי אֶתְמוֹל לַהֲשִׁיבוֹ מִיָּד בְּפֶרֶט דִּבּוּרִים כָּאֵלֶּה, אַךְ גַּם זֹאת מֵאֵת ה' צְבָאוֹת יָצָא, הַמַּפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ, וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו אֲשֶׁר כִּבֶּר גָּמַל עִמְּךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֶצַח. קַוֹּה קַוֵּיתִי לַה' שֶׁיּוֹסִיף חַסְדּוֹ עִמְּךָ לְהֵיטִיב אַחֲרִיתְךָ מֵרֵאשִׁיתְךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.

וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר כִּי כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וְאַתָּה יְדַעְתָּ עֹצֶם תְּשׁוּקָתֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא זַ"ל (שִׂיחוֹת הָר"ן לא). נָא בְּנִי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה, מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת הַוּתִיקִין אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, כִּי כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם, יֵשׁ פָּנַאי וְחֵרוּת כָּל הַיּוֹם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִמַּעְיָנֵי הַיְשׁוּעָה, כִּי גַּם הַנְהָגָה הַזֹּאת הַנַּ"ל הוּא יְסוֹד גָּדוֹל לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תק"צ

כז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' בְּהַעֲלוֹתְךָ [ט' סיון] תק"צ.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הֵאִירוּ מוּל עֵבֶר פָּנַי דְּבָרֶיךָ הַנְּעִימִים הַיּוֹם בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, שֶׁאָז הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ הַיָּקָר, בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עוֹמֵד בִּבְרִכַּת אַהֲבַת עוֹלָם בְּתֹכֶת אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן הַמְרֻחָם רַחֵם נָא עָלֵינוּ, וְאַחַר הַתְּפִלָּה רָאִיתִי בּוֹ וְהֵיוּ דְּבָרֶיךָ מֵעִנְיָנָא, לִצְעֹק בְּכָל עֵת לְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, וּמַה מְּאֹד מָתְקוּ דְּבָרֶיךָ אֵלַי, הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בְּנִי יְדִידִי וַחֲבִיבִי. שִׁישׁוּ מֵעַי בְּרָאוֹתִי שֶׁתּוֹדָה לְאֵל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַנִּשְׁגָּב זַ"ל, עוֹשִׂים רֹשֶׁם בְּלִבְּכֶם. כִּי דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, כִּי אִם אָמְנָם הֵם דִּבְרֵי פְּשִׁיטוּת וּתְמִימוּת, אֲבָל כְּבֵד וְקָשֶׁה מְאֹד לְקַבְּלָם מֵרִבּוּי הַמָּסַכִּים הַמַּבְדִּילִים וּבִלְבּוּלֵי הַדֵּעוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד, וְהַשְׁטוּתִים שֶׁל כָּל אֶחָד הַנִּקְרָאִים אֵצֶל הָעוֹלָם חֲכָמוֹת. שֶׁהֵם מְסַבְּבִים וּמְעַקְּמִים הַלֵּב מְאֹד בְּכַמָּה דְּרָכִים נְבוֹכִים. וְהָעִקָּר בַּמֶּה שֶׁמַּחֲלִישׁ דַּעַת הָאָדָם וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִישׁ אֱמֶת, עַד שֶׁרַבִּים מֵחֲכָמִים כָּאֵלֶּה אוֹמְרִים בְּלִבָּם מַה יּוֹעִילוּ לִי דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, הֲלֹא אַף עַל פִּי

כֵּן אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי הָאֱמֶת מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשֶׂה וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמִּי וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁמַּתְחִיל לְרַחֵק עַצְמוֹ מִצַּעֲקָה וְתַחֲנוּנִים. וּכְתִיב (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת ט.) יוֹם תַּעַזְבֵנִי וּמַיִם אֶעֱזֶבְךָ, עַד שֶׁחוֹלְפִים חַס וְשָׁלוֹם יָמִים אוֹ שָׁנִים שֶׁמִּתְרַחֵק מְאֹד. אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לוֹ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים יוֹם יוֹם, לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ לְהִשְׁתּוֹקֵק וְלִכְסֹף בְּכִסּוּפִין וּרְצוֹנוֹת חֲדָשִׁים דְּקְדֻשָּׁה, וּלְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בְּפִיו בְּדִבְרֵי שִׂיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּצְעָקוֹת וְשַׁוְעוֹת וּגְנִיחוֹת וַאֲנָחוֹת וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וַאֲפִלּוּ אִם לֹא יוּכַל לְדַבֵּר כְּלָל, יְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ, וְיָכִין אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם לְצָעֹק וּלְהִתְחַנֵּן אֵיךְ שֶׁיּוּכַל אֵיךְ שֶׁיּוּכַל; כִּי שׁוּם צְעָקָה וְדִבּוּר אֵינוֹ נֶאֱבָד, וַאֲפִלּוּ רָצוֹן בְּעָלְמָא אֵינוֹ נֶאֱבָד, כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבֵד. אַשְׁרֶיךָ בְּנִי אִם תְּחַזֵּק עַצְמְךָ לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁכָּתַבְתִּי, אַךְ בְּיוֹתֵר אַתָּה צָרִיךְ לְזָרֵז עַצְמְךָ וּלְחַזֵּק עַצְמְךָ לִהְיוֹת רֹב הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה, לְחַזֵּק עַצְמְךָ לְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ לְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי, הֵן בְּהַנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, הֵן בַּמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה, וּבַמֶּה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, וְהָעִקָּר דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי כְּבָר שְׁמַעְתֶּם בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם אַל תִּשְׁכְּחוּ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנַתְכֶם, כִּי כֻּלָּם צְרִיכִים לָכֶם מְאֹד. וְגַם מְאֹד הֶחֱיִיתַנִי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בַּחֲלִישׁוּתְךָ מְעַט מְעַט לְמוּד בְּכָל יוֹם, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִבְלִי לְפָטֵר עַצְמְךָ מִדִּבְרֵי תּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ בְּעֵת הַחֲלִישׁוּת וְהַטִּרְדָּא, וּבְכָל מִינֵי בִּלְבּוּלִים חַס וְשָׁלוֹם, כִּי תָּמִיד יְכוֹלִין לַחֲטֹף אֵיזֶה טוֹב עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי. וּתְקַיֵּם מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (מְנָחוֹת צט:) דִּבְרֵי תּוֹרָה לֹא יִהְיֶה עָלֶיךָ חוֹבָה, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לִפְטֹר מֵהֶם, חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי, וְעֵינַי אֶל ה' שֶׁיְּקַיֵּם בְּךָ, אִם חָכַם בְּנִי יִשְׂמַח לִבִּי גַּם אֲנִי אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה שֶׁתָּשׁוּב מְהֵרָה לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' וְאֶתְחַנַּן [ו' אב] תק"צ אַדֶּעס.

לְאָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּיוֹם ו' כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁבָּאתִי הֵנָּה לְשָׁלוֹם. וְתוֹדָה לְאֵל הָיִיתִי בְּכָאן בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר וְהָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיוּ אֶצְלִי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹרְחִים וּקְצָת בְּנֵי הָעִיר, וְדִבַּרְתִּי קְצָת דִּבְרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מֵהַמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה', מִי יִתֵּן שֶׁיִּשְׁכְּנְסוּ בְּלֵב יִשְׂרָאֵל וְיַעֲשׂוּ פְּעֻלָּתָם.

וְהִנֵּה כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים הֵיטֵב בֶּאֱמֶת יְכוֹלִים לִרְאוֹת בְּכָל יוֹם וָיוֹם צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה, וְכֵן בִּתְחִלַּת הַתְּפִלָּה אוֹמְרִים מַצְמִיחַ יְשׁוּעָה, וְכֵן בְּבִרְכַּת הַמְּאוֹרוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת, וּבְוַדַּאי צְרִיכִים לְהַאֲמִין בָּזֶה בְּלֵב שָׁלֵם, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וּקְצָת יְכוֹלִים לִרְאוֹת מֵרָחוֹק מִי שֶׁמַּשִּׂים לֵב לָזֶה. וְאַף עַל פִּי שֶׁעֶצֶם הַיְשׁוּעָה בִּשְׁלֵמוּת עֲדַיִן רְחוֹקָה מֵאִתָּנוּ מְאֹד מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נ"ט) "לִישׁוּעָה רָחֲקָה מִמֶּנּוּ", אַף עַל פִּי כֵן הַרְבֵּה הַרְבֵּה יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם וּלְחַזֵּק אֶת עַצְמָם עַל יְדֵי זֶה שֶׁדִּבַּרְנוּ, עַל יְדֵי שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת. שִׂים לִבְּךָ בְּנִי הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ מֵרָחוֹק מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ מְרִירוּת דְּמְרִירוּת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יְמַתְּקֵם וִיבַטְּלֵם מִמְּךָ מְהֵרָה, אַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ יְשׁוּעָתוֹ אֵלֶיךָ בְּכָל עֵת, וַאֲנִי מְקַוֶּה וּמְיַחֵל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף תִּצְמַח יְשׁוּעָתְךָ בִּשְׁלֵמוּת, וְתִזָּכֶה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לְזָכוֹת לִתְשׁוּבָה שֶׁל שַׁבָּת, לְקַבֵּעַ עַצְמְךָ עַל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר וָעֶרֶךְ, וְאַל תַּשְׁגִּיחַ עַל שׁוּם חֲלִישׁוּת הַדַּעַת שֶׁנִּכְנַס בְּלִבְּךָ, וְאַל תִּשְׁמַע לְדִבְרֵי מוּסָר שֶׁל הַבַּעַל דָּבָר וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, הָאוֹמְרִים מוּסָר בַּלֵּב בִּשְׁבִיל לְהַחֲלִישׁ הַלֵּב וּלְרַחֵק מִמְּעַט הַטּוֹב שֶׁרוֹצִים לְתָפֵס בּוֹ, לֹא תֹּאבֶה וְלֹא תִּשְׁמַע לָהֶם, כִּי אֵין שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי תּוֹכָחָה וּמוּסָר כִּי אִם לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה בָּזֶה (עַיֵּן לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, הִלְכוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה הֲלָכָה ד אוֹת כז) שֶׁכָּל כַּוָּנַת הָ"רַאשִׁית חָכְמָה" וּשְׁאָר סִפְרֵי מוּסָר שֶׁמּוֹכִיחִים וּמְבַזִּים הַרְבֵּה אֶת הָאָדָם, אֵין כַּוָּנָתָם לְהִתְרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם לְקָרֵב. וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב בְּכָל עֵת לְהָבִין בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יַגִּיעַ חַס וְשָׁלוֹם שׁוּם הִתְרַחֲקוּת וְהִתְרַשְּׁלוּת עַל יְדֵי הַתּוֹכָחָה וּמוּסָר שֶׁנִּכְנָס בַּלֵּב, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁהִתְעוֹרְרוּת הַתּוֹכָחָה וּמוּסָר שֶׁבָּא עַל הַלֵּב הוּא מֵהַקְדֵּשָׁה מֵהַכָּרוֹז הַיּוֹצֵא בְּכָל יוֹם, אֲבָל הַבַּעַל דָּבָר אוֹרֵב תָּמִיד עַל הָאָדָם, וּבְכָל הַמַּחֲשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם יֵשׁ בָּהֶם שְׁנֵי בְּחִינוֹת דְּהַיְנוּ סַם חַיִּים וְסַם מָוֶת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יוֹמָא עב:) וְשִׁמְתָּם זָכָה וְכוּ', עַל כֵּן עַל פִּי הָרֹב מְהַפֵּךְ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, וְרוֹצֶה דַּיְקָא עַל־יְדֵי זֶה לְרַחֵק וּלְרַשֵּׁל לֵב הָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם, עַל כֵּן צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב לָזֶה הֵיטֵב, וּכְבָר מְבֹאָר אֶצְלֵנוּ כַּמָּה עֵצוֹת אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, וּבִפְרָט עַל יְדֵי הַדֶּרֶךְ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב שֶׁגִּלָּה אוֹר הָאוֹרוֹת עַל פָּסוּק אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן רפ"ב). הֶפֵּךְ בַּהּ וְהֶפֵּךְ בָּהּ וְסִיב וּבְלֵהּ בָּהּ, וּמִמֶּנָּה לֹא תָּזוּעַ, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מִמֶּנּוּ. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיֶה הַדֶּרֶךְ הַזֶּה בְּעֵינֶיךָ כְּחָדָשׁ, לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הוּא רָחוֹק בְּתַכְלִית הָרִחוּק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָזֶה בְּעַצְמוֹ דַּיְקָא יִחְיֶה

וישמח את עצמו שבעצם רחוקו כזה, אף על פי כן עדין יש בי מעט שאיני רשע, אף גם יש בי כמה וכמה נקדות טובות מכמה מצוות נוראות שאנו מקיימין בכל יום. אשרינו מה טוב חלקנו, אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא דיינו. אלו פינו מלא שירה כים וכו' וכו', אין אנו מספיקין להודות ולומר דיינו, על שזכינו לשמע החדוש הנשגב הזה. מכל שכן וכל שכן ששמענו עוד ועוד כהנה וכהנה, עד כה הגיעו דברי המעטים המחזיקים הרבה, ייתר מזה אי אפשר להאריך עתה.

דברי אביך המצפה לישועה שלמה בכל עת.

נתן מברסלב

ושלום לכל אנשי־שלומנו באהבה רבה. ובפרט לבן אחותי ידידי הרבני מורנו הרב אייזיק נרו יאיר, השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך, ואל תכעס ואל תחטא כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות כט:). הרגל עצמך מאד בבמדת ארכת אפים. זכר היטב היטב את כל החסדים והנפלאות שעשה עמך השם יתברך, כן יוסיף ה' עמך אלף פעמים, רק חזק ואמץ מאד לקבל טובותיו וחסדיו בכל עת, ותאמין שכל מה שעובר עליכם על כל אחד ואחד, הכל לטובתכם; מלאו ידכם היום לה' להרגיל עצמכם בתורה ותפלה בכל יום, אפלו ביום שטרדתו מרבה מכל שכן בשאר הימים. כי אין נשאר מהאדם כי אם מה שחוטפין לעצמן בכל יום, כאשר אתם יודעים בעצמכם האמת.

דברי דודך אוהבך באמת לנצח.

נתן הנ"ל

אהובי בני, האגרת המכרך פה תראה לחתמו ולשלחו מיד ליד אחיך הוא בני רבי שכנא נרו יאיר, כי לא חתמתי אותו כדי שתוכל לקרותו, כי ידעתי עצם תשוקתך לשמע הרבה דברי אמת ממני, וכך יפה לך. כי צריכין דבורים הרבה הרבה, כלא האי ואולי נזכה לבוא למה שאנו צריכין לבוא בזה העולם אשר לכך נוצרנו.

נתן הנ"ל

כט

בעזרת השם יתברך, אור ליום ב' דסליחות [כ"ה אלול] תק"צ.

אהובי בני, מכתבך קבלתי וכבר הייתי מוכן היום לנסע, והבעל עגלה רמני כי השכיר עגלה שלו היום לדרך קרוב, ואמר בכל שעה שיבוא עד שנתעכבתי כל היום. וכל מה דעבד רחמנא לטב עבד, אף על פי שאין מבינים הטובה מיד. כעת כפי הנראה לא אסע עוד דרך טולטשין. מבטחני בחסדי ד' שבוודאי יהיה על ראש השנה בעזרת השם יתברך, גם אל תשכח להביא עמך לאומאן על כל פנים המעות שהבטיח רבי שמשון, גם מרבי

ח"ש אִם אֶפְשָׁר. וְאִם תּוּכַל לְזָרְזוֹ שֶׁיִּסַּע בְּעַצְמוֹ לְאוּמַאן אַשְׁרֶיךָ וְאַשְׁרֵי לוֹ, כִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלָּנוּ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ.
יוֹתֵר מִזֶּה, שָׁלוֹם וְחַיִּים וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"א

ל

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת לֶךְ [י"ב חשון] תקצ"א.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי וַחֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
וְהִנֵּה בְּוַדַּאי שְׁמַעְתָּ שֶׁיִּשַּׁבְנוּ בַּכְּפָר שׁוּרִיוֶוועץ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמֵי וכו' וְגַם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבוּנִי עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לִרְאוֹת שֶׁתִּצְמַח וְתִתְגַּלֶּה יְשׁוּעָתוֹ בְּקֶרוֹב לְעֵינֵינוּ. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁאָנוּ רוֹאִים צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, אַךְ עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וְאָנוּ מְחַיְּבִים תָּמִיד לִהְיוֹת מוֹדִים עַל הֶעָבָר עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר כְּבָר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַמָּה וְכַמָּה אֲפָנִים בְּנִשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. אֵלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וכו' וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לִצְעֹק עַל לְהַבָּא שֶׁיְּרַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, וְיוֹשִׁיעֵנוּ לָצֵאת מִמְּצוּלוֹת יָם מִיֵּון מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד אֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט בְּזֶה הָעוֹלָם, בִּפְרָט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ. וְאַף עַל פִּי כֵן אָנוּ רוֹאִין נִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה כָּזֹאת, כִּי כְּבָר הִרְבָּה וְהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ עַד אֵין סוֹף.
עַל כֵּן צְרִיכִין לֵילֵךְ בְּכָל עֵת בַּדֶּרֶךְ הַנַּ"ל, לִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבוֹא, כַּאֲשֶׁר כְּבָר שְׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבְטַח בְּהַשֵּׁם כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם. לְכֻלָּם נָאֶמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

לא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חַיֵּי שָׂרָה [כ"א חשון] תקצ"א.

שָׁלוֹם כַּנַּהוּג. מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם. אֶחָד בְּסוֹף יוֹם ד' בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל, וּבְחַסְדֵי ה' כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְהָשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה אוֹר לְיוֹם ד' אֲשֶׁר שָׁלַח ה' תַּחַת קָלְמוֹסִי לְחַזְּקְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד עַל שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְכוּ'. לְדַעְתִּי בְּוַדַּאי הֶחֱיָה אוֹתְךָ הָאֶגֶרֶת מְאֹד, אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא הִגִּיעַ לְךָ זֶה הַמִּכְתָּב עַד יוֹם ו' הַסָּמוּךְ לְכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ, תָּשִׁיב לִי אִם קִבַּלְתָּ. וּבְיוֹם ו' הִגִּיעַנִי עוֹד הַפַּעַם מִכְתָּבְךָ וּמְאֹד נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל שֶׁעוֹלֶה עַל לִבְּךָ פַּחַד מֵעִנְיַן הָאִטְשֶׁעֶרְעד [צַו גְיוּס] כִּי הוּא רַק מָרָה שְׁחוֹרָה בְּחִנָּם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יָחוּס עַל עַמּוֹ וְיַצִּילֵם מֵעַתָּה מִגְּזֵרָה הַמָּרָה הַזֹּאת. אֲבָל חְלִילָה לְךָ לְהִתְפַּחֵד בְּחִנָּם וּלְבַלְבֵּל עַצְמְךָ מִמַּעַט עִסְקְךָ בַּעֲבוֹדַת ה'. אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהִשְׁתַּתֵּף בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל בְּוַדַּאי יָפֶה לְךָ לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק מָרָה עַל גְּזֵרָה זֹאת, אֲבָל הַכֹּל עַל פִּי דְּרָכִים שֶׁלִּמְּדָנוּ מוֹרֵנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל. דְּהַיְנוּ לְיַחֵד שָׁעָה בְּיוֹם לִצְעֹק עַל צָרוֹת נַפְשׁוֹ וְאָז יִכְלֹל בְּתוֹכוֹ גַּם צְעָקָה הַזֹּאת אֲשֶׁר בְּיָמֵינוּ נִגְזְרָה גְּזֵרָה מָרָה כָּזֹאת, אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרֻחֵם. אֲבָל גַּם עַתָּה צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ לִהְיוֹת כָּל הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה עַל כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁנִּמְצְאִים בָּנוּ עֲדַיִן, הֶקִיצוֹתִי וְעוֹדִי עִמָּךְ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי אַל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיךָ חַס וְשָׁלוֹם מָרָה שְׁחוֹרָה בְּחִנָּם, וְחָלִילָה לְךָ לָזוּז מִמְּקוֹמְךָ מֵחֲמַת זֶה; שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא, וּכְמוֹ כֵן שְׁאָרֵי הַדְּאָגוֹת וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ כֻּלָּם בְּחִנָּם, וְאֵינָם מוֹעִילִים כְּלָל וּמַזִּיקִים הַרְבֵּה רַחֲמָנָא לִצְלַן.

וְהִנֵּה בִּתְחִלָּה הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִמִּכְתָּבְךָ מִיּוֹם ג' שֶׁהֶאֱרַכְתָּ בְּצַעַרְךָ, אַךְ מָצָאתִי גַּם שָׁם אֶת שֶׁאֲהֻבָה נַפְשִׁי שֶׁהֵם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּמַעַט הִתְבּוֹדְדוּת וּצְעָקָה. זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי מַה שֶּׁכְּבָר הִכְנַסְתִּי בָּכֶם מְעַט אֲמִתַּת עֲצוּתָיו וּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים; וּמִי יִתֵּן שֶׁתִּתְקַבְּלוּ הַכֹּל, וְתֵלְכוּ בְּכָל דְּרָכָיו. וְהָעִקָּר לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב בְּקוֹל הִתְחַזְּקוּתוֹ, מַה שֶּׁמְּחַזֵּק וּמְזָרֵז וּמַזְהִיר בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמֵנוּ בְּכָל עֵת וְעֵת יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לְשַׂמֵּחַ עַל שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה אוֹר הָאוֹרוֹת, אוֹר צַח וּמְצֻחְצָח דְּלָא יְדִיעַ וְלָא אִיתְיַדַּע וְלָא אִית מָאן דְּקָיְמָא בֵּהּ וְכוּ'. אַשְׁרֵי הַחוֹסֶה בְּצִלּוֹ, אַשְׁרֵי הַבָּא עַל צִיּוּן הַקְּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ וּמְקַיֵּם דְּבָרָיו לוֹמַר עֲשָׂרָה קַפִּיטְלַאךְ תְּהִלִּים, וְהוּא בְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ וְכוּ'.

רְאֵה בְּנִי חֲבִיבִי נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים שֶׁנָּתַן זִכָּרוֹן וְשִׂכְחָה בְּלֵב הָאָדָם, כִּי הֲלֹא זֶה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁחִזַּקְתִּיךָ בִּדְבָרַי וְלֹא הִזְכַּרְתִּיךָ לְשִׂמְחַ בְּעִנְיַן הָעֲשָׂרָה קַפִּיטְלַאךְ תְּהִלִּים, כִּי הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ שֶׁיּוּכַל כֹּחַ הַשִּׂכְחָה לְהַשְׁכִּיחַ אֶת הָאָדָם דָּבָר הָרָגִיל בּוֹ, וְהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, אַךְ נָתַן לָנוּ הַבְּחִירָה וְעָלֵינוּ לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם אֶת כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמַל עִמָּנוּ בְּעִנְיָן הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב הַזֶּה שֶׁזָּכִינוּ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה. וְהִנֵּה רְצוֹנִי לִכְתֹּב לְךָ אֵיזֶה דִּבּוּר שֶׁדִּבַּרְתִּי אֶתְמוֹל בְּסֵעֻדָּה שְׁלִישִׁית

וְהָיָה נִצְרָךְ לְךָ. אַךְ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. וְגַם זֶה שֶׁכָּתַבְתִּי הָיָה מֵרִבּוּי הָאַהֲבָה הַמְקַלְקֶלֶת הַשּׁוּרָה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּתְגַּעְגֵּעַ לִידִידוּתְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִמְּךָ דִּבְרֵי שִׂמְחָה וְחֶדְוָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אֲהוּבִי בְּנִי, בַּקַּשְׁתִּי שֶׁתִּשְׁלַח לִי שִׁלְשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ בְּהַלְוָאָה וּבְקָרוֹב תְּקַבְּלֵם מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן. נָא לְקַיֵּם דְּבָרַי כְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, כִּי דְּחִיקָא לִי שַׁעֲתָא טוּבָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְגַם מִזֶּה אַל יִהְיֶה לְךָ מָרָה שְׁחוֹרָה, רַק תַּהֲפֹךְ לְשִׂמְחָה שֶׁאַף עַל פִּי כֵן תּוֹדָה לָאֵל הָיָה לִי כַּמָּה אוֹרְחִים עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְכֻלָּם אָכְלוּ קוּגְיל וְקוֹלִיטְשׁ [פַּשְׁטִידָא וְחַלּוֹת גְּדוֹלוֹת] וְגַם דִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה דִּבְרֵי אֱמֶת וְיַצִּיב וְכוּ'.

לב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שַׁחֲרִית יוֹם ד' חַיֵּי שָׂרָה [כ"ד חשון] תקצ"א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם כַּנַּהוּג. מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי. גַּם שְׁלֹשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ, תְּשׁוּאַת חֵן חֵן לוֹ עַל זֶה.

וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ הָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל כִּי אֲנִי רוֹאֶה שֶׁמִּכְתָּבַי עוֹשִׂים רֹשֶׁם טוֹב אֶצְלְךָ, וּבֶאֱמֶת כֻּלָּם נִכְתְּבוּ בִּתְשׁוּעַת ה' עַל יְדֵי גֹּדֶל תְּשׁוּקַת הָרְצוֹנוֹת וְהַכִּסּוּפִין שֶׁלָּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָא בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הֵיטֵב, לִלְמֹד כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם, וְגַם לוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכָל יוֹם, וְגַם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וּלְרַחֵם עַל עַצְמְךָ בְּכָל יוֹם. וְאִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן, וְאִם לָאו לָאו. עָלֵינוּ לַעֲמֹד כְּרֹשׁ וְאֶבְיוֹן לְבַקֵּשׁ מַתְּנַת־חִנָּם לְהַצִּיל נַפְשֵׁנוּ, אוּלַי יְרַחֵם. וְלֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק מֵעָצְמִי אַהֲבָתְךָ מִלִּכְתֹּב לְךָ מְעַט מִמַּה שֶׁאָמַרְתִּי בְּשַׁבַּת־קֹדֶשׁ הֶעָבַר. וְתַמְצִית הָעִנְיָן מְרֻמָּז בַּפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית י"ח): "וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם". יוֹשֵׁב לְשׁוֹן הַמְתָּנָה וְעַכָּבָה זְמַן רַב, כְּמוֹ (דְּבָרִים א): "וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים"; הַיְנוּ שֶׁאֵין הָאָדָם זוֹכֶה לְהִתְגַּלּוּת אֱלֹהוּת בְּחִינַת וַיֵּרָא אֵלָיו ה', כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁיּוֹשֵׁב וּמַמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֵצֶל פֶּתַח אֹהֶל הַקְּדֻשָּׁה זְמַן רַב. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, וַחֲמִימוּת הַיּוֹם שֶׁהֵם כְּלַל הַתַּאֲוֹת בּוֹעֵר אוֹתוֹ הַרְבֵּה, אַף עַל פִּי כֵן הוּא אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ חַס וְשָׁלוֹם, רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמַמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֵצֶל הַפֶּתַח יָמִים וּזְמַנִּים רַבִּים בְּחִינַת וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם. וְהָבֵן הֵיטֵב, כִּי אִיתָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק ב' מח) שֶׁלִּפְעָמִים הָאָדָם אֵצֶל הַפֶּתַח וְהוּא שָׁב לְאָחוֹר, אוֹ שֶׁמִּשְׁתַּטֵּחַ וּמִתְפַּשֵּׁט אָז כְּנֶגְדּוֹ הַבַּעַל דָּבָר וְכוּ', אֲבָל מִי שֶׁחוֹשֵׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי בֶּאֱמֶת וְחָס עַל חַיָּיו בֶּאֱמֶת, אֵינוֹ שָׁב לְאָחוֹר, וְאֵינוֹ זָז מִמְּקוֹמוֹ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם אֹפֶן, רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמַמְתִּין אֵצֶל פֶּתַח אֹהֶל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁהוּא אֹהֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְאֹהֶל הַצַּדִּיקִים וְהַכְּשֵׁרִים אַף עַל פִּי שֶׁחֹם הַיּוֹם בּוֹעֵר חַס וְשָׁלוֹם. וְעַל יְדֵי זֶה "וַיֵּרָא אֵלָיו ה'" וְכוּ'. וְיֶתֶר מִזֶּה מְבֹאָר אֶצְלִי בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר (עַיֵּן

לְקוּטֵי הֲלָכוֹת אִישׁוּת ד' יט). וּבַיָּמִים הַלָּלוּ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי אוֹ מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ מִמְּךָ וְכַיּוֹצֵא בְּךָ אֲנִי נִזְכָּר בְּכָל פַּעַם וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכְּלָיוֹן עֵינַיִם קָשֶׁה מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ וּלְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁהוֹרָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל. וּבִפְרָט שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ עוֹסְקִים קְצָת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְווֹת אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ וְשִׂמְחָתֵנוּ. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, כִּי הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית לוֹמַר בְּשִׂמְחָה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב וְכוּ' וּלְהַנִּיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין וְכוּ'. דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת שֶׁיִּתְקַיֵּם מְהֵרָה (יְשַׁעְיָה יב) "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה", כְּתַרְגּוּמוֹ 'וּתְקַבְּלוּן אוּלְפַּן חֲדַת וְכוּ' מִבְּחִירֵי צַדִּיקַיָּא'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כְּבוֹד אָבִי נָרוֹ יָאִיר הוּא אָצְלִי מִיּוֹם א' עַד הַיּוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם כִּבּוּד אָב בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי, וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה.

לג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח [י"ד כסלו] תקצ"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה', וְתֵכֶף בְּיוֹם ו' בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם רָצִיתִי לִשְׁלֹחַ עֶגְלָה עֲבוּרְךָ וְלֹא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא. גַּם הָיִיתִי מִתְרַשֵּׁל קְצָת מֵחֲמַת שֶׁלֹּא סִלְקוּ אָז הַנְּקְרָאטִין, וְגֹדֶל הַפַּחַד שֶׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הֶעָבַר יָדוּעַ לְךָ בְּוַדַּאי, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁעָלֶיךָ אֵין שׁוּם פַּחַד בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה נִיָּחָא לִי שֶׁתִּהְיֶה פֹּה בְּעֵת הַהוּא. אַחַר כָּךְ, בְּעֶרֶב־שַׁבָּת, סָמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבַּת־קוֹדֶשׁ, הִגִּיעַנִי שׁוּב מִכְתָּבְךָ, וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד, וּכְבָר קִדֵּשׁ הַיּוֹם. וְתֵכֶף בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת שֶׁתָּבוֹא תֵּכֶף לְפֹה, וְשָׁלַחְתִּי הָאִגֶּרֶת לְיַד רַבִּי פִּינְחָס נֶאֱמָן וְהָיִיתִי מְצַפֶּה כָּל יוֹם א' וְיוֹם ב' לְהַשִּׂיג תְּשׁוּבָה מֵאִתְּךָ, וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה; אֶתְמוֹל לְעֵת עֶרֶב פָּגַעְתִּי אֶת רַבִּי פִּנְחָס הַנַּ"ל וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מַה זֶּה. הֵשִׁיב לִי שֶׁגַּם מִכְתָּבִי שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ עֲדַיִן בְּיָדוֹ, כִּי לֹא שָׁלְחוּ שׁוּם אִגֶּרֶת בְּיוֹם א', וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד וְרָאִיתִי כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת. כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל לָתֵת עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי כִּי פֹּה יֵשׁ חִלּוּקֵי דֵּעוֹת הַרְבֵּה בָּעִנְיָן הַנִּשְׁמָע מִקְּהִלַּתְכֶם, קְצָת שׂוֹחֲקִים מִזֶּה וּקְצָת אוֹמְרִים לְהֵפֶךְ, עַל כֵּן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת; אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא, אַתָּה תִּרְאֶה לָבוֹא לְפֹה תֵּכֶף וּמִיָּד, בְּלִי אִחוּר וְעִכּוּב כְּלָל; וְאִם זוֹנָתְךָ תִּחְיֶה וּבְנָךְ שֶׁיִּחְיֶה רוֹצִים גַּם כֵּן לָבוֹא לְפֹה, הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם עֲשׂוּ, כִּי אֲנִי אֵינִי יָכוֹל לְגַלּוֹת דַּעְתִּי בָּזֶה, מֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשֶׂה בְּקְהִלַּתְכֶם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים. אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים תָּבוֹא אַתָּה מִיָּד, יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וַה' יַצִּילְכֶם מִכָּל רַע, וְיִשְׁמֹר צֵאתְכֶם וּבוֹאֲכֶם לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וִיבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(עַיֵּן חוֹלַאַת הַנִּזְכָּר כָּאן הוּא כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה הָיָה הַפַּעַם הָרִאשׁוֹן הַחוֹלַאַת שֶׁקָּרָאוּ אַחַר כָּךְ בְּשֵׁם חָלְיֶרַע רַחֲמָנָא לִיצְלָן).

לד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיֵּשֶׁב [י"ט כסלו] תקצ"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. וּבְנוֹ שֶׁיִּחְיֶה.

יָדַעְתִּי כִּי בְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁמַע אֶצְלְכֶם כִּי גַּם פֹּה הִגִּיעַ הַחוֹלַאַת לְכַמָּה אֲנָשִׁים רַחֲמָנָא לִצְלַן. עַל כֵּן אֲנִי מַכְרִח לְהוֹדִיעַ צַעֲרֵנוּ, הֱיוֹת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ נֶחֱלַשׁ בְּבֵיתִי מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב מִנֶּעֱמֵרוֹב וְחָלְיוֹ כָּבֵד עָלָיו מְאֹד, וְהוּא מְסֻכָּן מְאֹד מְאֹד, וְגַם בְּבֵית רַבִּי יוֹנָה מְלַמֵּד הַסְמוּךְ לְבֵיתִי נִפְטְרָה יַלְדָּה אַחַת אֶתְמוֹל, וְהַכֹּל מֵהַחוֹלַאַת הַנִּשְׁמָע כָּעֵת, וְגֹדֶל צַעֲרֵנוּ תְּבִין מֵעַצְמֵךְ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי גַּם עַתָּה בְּמִעוּף צוּקָה הַזֹּאת בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִגְדִּיל עָלַי יָחִיד קַדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוֹדִיעָנוּ מֵאוֹר כָּזֶה אֲשֶׁר יוֹדֵעַ נִגּוּן כָּזֶה (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק ב' סִימָן ח') וְכוּ' וְכוּ'. וְלֶעָתִיד לָבוֹא הַכֹּל יִהְיֶה נִכְלָל בְּהַנִּגּוּן הַזֶּה כָּל מַה שֶׁעָבַר עַל כָּל אֶחָד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים עֲדַיִן שֶׁהָיָה וְשֶׁיֵּשׁ אוֹר כָּזֶה בָּעוֹלָם, לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל. גַּם אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי עַל אֲשֶׁר סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁלֹּא בְּאֹתָם הַנָּה, מַה מְּאֹד גָּדְלוּ חַסְדֵי ה', נָא בְּנֵי חֲבִיבִי אַל תִּצְטַעֲר כְּלָל עַל זֶה, תַּאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה, וְהִנֵּה מִגֹּדֶל צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֶחֱיֵיתִי אֶת עַצְמִי כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאִם לֹא הָיִיתִי מִתְבַּיֵּשׁ מֵהָעוֹלָם הָיִיתִי מְרַקֵּד מֵחֶמֶת שִׂמְחָה, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, וּמִגֹּדֶל הַנִּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדְךָ, וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ בְּקָרוֹב.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' וַיֵּשֶׁב [כ"ב כסלו] תקצ"א.

הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק, נֵרוֹ יָאִיר.

אֲהוּבֵי בְּנֵי כְּבָר, שָׁמַעְתִּי מְעַט מֵאֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהִנֵּה אָנֹכִי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי עַצְמִי בְּיוֹם א' וְהוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה מֵחֶמַת שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם קוֹל הָרַעַשׁ הַזֶּה, אַךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ מִתְעַכְּבִים הַמִּכְתָּבִים בְּבֵית רַבִּי פִּינְחָס. וּבְשָׁעָה זֹאת הָיִיתִי בְּעַצְמִי בְּבֵית רַבִּי פִּינְחָס אוֹדוֹת עִנְיָן אַחֵר, וּבְתוֹךְ זֶה שָׁאַלְתִּי

אוֹתוֹ אוֹדוֹת הָאִגֶּרֶת מִמֶּנִּי אֵלֶיךָ, וּמֵאִתְּךָ אֵלַי, וְהֵשִׁיב שֶׁגַּם הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְבֵיתִי בְּיוֹם א' עֲדַיִן בְּיָדוֹ, וְעָמַדְתִּי מִשְׁתּוֹמֵם. וְכֵן הָיָה בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ. וְהִנֵּה הַכֹּל לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁהוּא חֶסֶד גָּדוֹל שֶׁנִּתְעַכְּבוּ הָאִגְּרוֹת בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר וְלֹא בָּאתֶם הֵנָּה, וְעַתָּה תְּשַׁעֵר בְּדַעְתְּךָ גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַפַּחַד וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לָנוּ אִם הֱיִיתֶם אַתֶּם גַּם כֵּן בְּכָאן, וּבִפְרָט שֶׁהַכֹּל הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל עַל יֶדְכֶם חַס וְשָׁלוֹם, בָּרוּךְ הָעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ שֶׁסִּבֵּב בְּרַחֲמָיו שֶׁנִּתְעַכְּבתֶּם בְּבֵיתְכֶם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְכֶם לָעַד.

וְדַע בְּנִי כִּי בָּרוּךְ דַּיָּן הָאֱמֶת שׁוֹפֵט בְּצֶדֶק לוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת בְּמִשְׁפָּט, כִּי בְּיוֹם ב' בְּעֵת מִנְחָה נִפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל ז"ל, וְשָׁבַק לוֹ חַיִּים, מֵעַי מֵעַי אוּחִילָה, הוֹי אָחִי, הָרַחֲמָן הוּא יְגַדֵּר פִּרְצוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיִתֵּן לָנוּ חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים, זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי כִּי תּוֹדָה לְאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ [שֶׁ]כַּוָּנָתִי רְצוּיָה לַשָּׁמַיִם בְּכָל הָעֵסֶק הַזֶּה, כִּי לֹא הָיָה לִי שׁוּם עֵסֶק שֶׁל מַשָּׂא וּמַתָּן מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם עִמּוֹ ז"ל; כִּי אִם מַה שֶּׁהָיָה בְּבֵיתִי, הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הָאֱמִתִּי שֶׁיַּעֲמֹד לוֹ לָעֲצַח שֶׁיִּזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אֶצְלֵנוּ דִּבְרֵי עַתִּיק יוֹמִין וְכוּ' וְכוּ', וְגַם כָּל כַּוָּנָתוֹ זְכרוֹנוֹ לִבָּרְכָה הָיָה רַק בִּשְׁבִיל זֶה, וּבְוַדַּאי הוּא לוֹ לְטוֹבָה נִצְחִית כָּל מַה שֶּׁקִּבֵּל מִמֶּנִּי דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי הַסָּבָא דְּסָבִין נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זַ"ל. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּמִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּגֹדֶל הַצָּרָה וְהַפַּחַד הָיִיתִי מִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְכוּ', בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה וְנָתַן לָנוּ כֹּחַ לִסְבֹּל כָּל זֶה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַפַּחַד שֶׁהָיָה בְּכָאן, כִּי הַדִּאקְטִיר הָיָה בְּכָאן בְּיוֹם א' אַף שֶׁלֹּא קָרִיתִי אוֹתוֹ וְרָצוּ לִסְגֹּר בֵּיתִי חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל עָלַי, כִּי רַבִּים מֵאוֹהֲבַי אָמְרוּ שֶׁהָיָה רָאוּי לִסְגֹּר חַס וְשָׁלוֹם רַק מֵחֲמַת שֶׁגַּם אֲצֶל שְׁכֶנִי רַבִּי יוֹנָה נִפְטַר בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה וְלֹא סָגְרוּ אֶת בֵּיתוֹ, עַל כֵּן חָמְלוּ עָלַי גַּם כֵּן, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁבְּוַדַּאי הָיָה יִסּוּרִים גְּדוֹלִים וּפְחָדִים עֲצוּמִים בָּזֶה, אַךְ הַכֹּל הָיָה בְּחֶסֶד, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו לֹא הִנִּיחַ לְצַעַר אוֹתִי הַרְבֵּה, כִּי חָסְדּוֹ גָּדוֹל עָלַי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר. וְהִנֵּה תּוֹדָה לְאֵל בְּבֵיתִי חַיִּים וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. כָּעֵת מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין מֵהָרְאוּי שֶׁתָּבוֹא תֵּכֶף לְפֹה, וּכְפִי הַנִּרְאֶה הַנְּכוֹן שֶׁתָּבוֹא לְכָאן אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבִלְבַד שֶׁתַּחֲקֹר תְּחִלָּה אִם מַנִּיחִין לְכֻנַּס לְפֹה אַנְשֵׁי טוּלְטְשִׁין, כִּי אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי יִסּוּרִין מִזֶּה חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מֵאַהֲבָתְךָ הוֹדַעְתִּיךָ הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת, וְהִנֵּה מִכָּל זֶה יוּכַל הַמַּשְׂכִּיל לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. כִּי אָנוּ רוֹאִין בְּעֵינֵינוּ כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּהַצֵּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, וְהִנֵּה בְּטֶרֶם מָלֵא מִלִּים אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה אֲסַפֵּר לְךָ הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת. אוּלַי תִּשְׁמַע וְתָבִין חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲפִלּוּ בְּעֵת צָרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן. שֶׁהוּא עִנְיָן בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁבְּתוֹךְ

הַצָּרָה עַצְמָה יֵשׁ כַּמָּה הַרְחָבוֹת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה הַרְבֵּה, וּבָעִתִּים הַלָּלוּ הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בָּזֶה הַרְבֵּה, בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי; וַאֲנִי חָזָק עַתָּה בְּדַעְתִּי, תּוֹדָה לָאֵל, שֶׁכָּל הָעוֹלָם צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל דְּבָרֵינוּ שֶׁקִּבַּלְנוּ, אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לָזֶה. וַאֲנִי כָּל יְמֵי חֶלְדִּי אֲיַחֵל לְהוֹדִיעַ וּלְהַשְׁמִיעַ, לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִשְׁמֹעַ, אֶת כָּל טוּב גְּנָזֵי אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת שֶׁל חַיִּים נִצְחִיִּים אוֹצְרֵי יִרְאַת שָׁמַיִם אֲשֶׁר הִצְפִּין אֶצְלִי עֶצֶם הַיִּרְאָה עֶצֶם הַחַיִּים עֶצֶם הַטּוֹב הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְכוּ', כִּי מִלְּבַד מַה שֶּׁאָנוּ מַאֲמִינִים בְּהֶאֱמֶת אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ קִצּוֹ שֶׁל הָאָדָם, כַּמָּה וְכַמָּה הִצְלִיחַ בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע שֶׁהָלַךְ בְּדַרְכֵי הָאֱמֶת שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵרַבֵּנוּ זַ"ל, וּבִפְרָט בַּמָּה שֶׁזָּכָה כָּל אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ הִתְבּוֹדְדוּת וּבַמָּה שֶׁהָיָה עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ.

וְהִנֵּה זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ"ל שֶׁנִּפְטַר בְּוַדַּאי אַתָּה יָדַעְתָּ אוֹתוֹ הֵיטֵב, וְתֵדַע שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יָצְאָה בְּטָהֳרָה, וְדִבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה בְּכָל עֵת עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁזִּכִּיתִי אוֹתוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל פַּעַם הִתְבּוֹדְדוּת בַּשָּׂדֶה בֵּין הָרִים וּמְחִלּוֹת עָפָר, וְהָלַךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה כָּל יָמָיו וְנִפְטַר בְּשֵׁם טוֹב, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּוַדַּאי יִקְרְבוֹ שָׁם הַבַּעַל הַשָּׂדֶה, כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּעַצְמוֹ קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ לְמַעְלָה לְמַעְלָה: "מַה לָּכֶם לְהִתְיָרֵא מֵאַחַר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם וּמָה אִם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתִי" וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ כָּל זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם וִימֵי כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וִימֵי כָּל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּזְכּוּ לֵידַע וּלְהַכִּיר מִי הָיָה בָּעוֹלָם בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ אֲשֶׁר הִנִּיחַ אַחֲרָיו תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה וּבִפְרָט הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַז' בָּעטָלִירְשׁ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ', וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם וְחַיִּים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין אֵיזֶה יָמִים וְלַחֲקֹר וְלִדְרֹשׁ בָּזֶה כַּנַ"ל. וּמֵהַסְּתָם אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בָּזֶה. וּמֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְכִרְצוֹנוֹ נַעֲשֶׂה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בֵּיתִי פָּתוּחַ לְרִוָּחָה תּוֹדָה לָאֵל. וְאוֹדוֹת הַנָּגִיד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר אֵין לִי דִּבּוּרִים עַתָּה כְּלָל לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב בָּזֶה. כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁעֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָבַר עָלַי עִנְיָן כָּזֶה. אִם תִּרְצֶה תְּדַבֵּר עִמּוֹ בְּעַצְמְךָ, וְאִם תִּרְצֶה לְהַרְאוֹת לוֹ מִכְתָּבִי אֵלֶּה כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, כִּי לְפָנָיו אֵינָם סוֹד. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עֲדַיִן, נַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ. וְהִנֵּה יֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִם רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּחְיֶה אַךְ מֻחְמֶרֶת שֶׁאֵין אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא מִמֶּנּוּ כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה הָיָה פֹּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ וְלֹא הִתְרָאָה פָּנִים עִמִּי עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לִי לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב לוֹ כָּל מַה שֶּׁבִּלְבִּי, וַה' הַטּוֹב יַזְכִּירֵהוּ הָאֱמֶת וִיחַדֵּשׁ יָמָיו לְטוֹבָה וְלֹא יִהְיֶה נִפְרָד מֵאִתָּנוּ חַס וְשָׁלוֹם רַק יִהְיֶה נִמְנֶה עִמָּנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים אָמֵן.

הַשֵּׁמֶן זַיִת קִבַּלְתִּי גַּם כֵּן, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם מִצְוַת הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה בִּשְׁלֵמוּת לְאַמְשָׁכָא מְשַׁח רְבוּת קֻדְשָׁא וּלְאַדְלָקָא בּוּצִינָא, אִם יִהְיוּ כָּל הַיָּמִים דְּיוֹ וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר פֵּרוּשׁ דְּבָרִים אֵלֶּה שֶׁהִזְכַּרְתִּי עַתָּה.

לו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת [ל' כסלו] תקצ"א.

שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בִּרְאוֹתִי שֶׁדְּבָרַי עוֹשִׂים רֹשֶׁם אֶצְלְךָ, וְהֶחֱיֵיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ הַרְבֵּה עַד שֶׁהוֹעִילוּ גַּם כֵּן לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ. הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. כְּעֵת אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ מַה לִכְתֹּב לְךָ כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁתְּבוֹא עַל שַׂבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ אִם תּוּכַל לָבוֹא כְּפִי הַנִּשְׁמָע וְגַם פֹּה אֵינוֹ יָפֶה כְּלָל כָּעֵת. וּבְוַדַּאי נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם כִּי הַיּוֹם נֶעְדְּרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, יֵיטִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַבָּא הַמָּקוֹם יְרַחֵם. וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל אִם יַגִּיעַ אִגֶּרֶת לְיָדְךָ, כִּי מֵעֵצֶם תְּשׁוּקָתְךָ אֲנִי מַכְרִחַ לְכָתֹב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, וְתוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ פֹּה הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם. וְגַם בֵּית הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תְּחִיָּה וּבֵית בְּנֵי שַׂכְנָא וּבֵית הָרַב שֶׁיִּחְיֶה וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תּוֹדָה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר אוֹתָנוּ לָנֶצַח וְאֶת כָּל הָעִיר וְאֶת כָּל יִשְׂרָאֵל.

נָא בְּנֵי חֲבִיבֵי חָזָק וֶאֱמַץ גַּם עַתָּה לִזְכֹּר בְּכָל עֵת בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְחַסְדּוֹ וּבְטוּבוֹ שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, וּבְוַדַּאי צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו, וּבְרַחֲמָיו יִגְדֹּר פִּרְצוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶךָ, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְאַל תִּבָּלְבֵל דַּיְקְתְּךָ לְצַפּוֹת בְּכָל עֵת עַל מִכְתָּב, כִּי מֵאֵלֶיךָ תְּבִין שֶׁכְּעֵת קָשֶׁה מְאֹד שֶׁיַּגִּיעוּ לְךָ מִכְתָּבַי, אַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לַחֲקֹר עַל זֶה, וְגַם אַתָּה תְּזָרֵז עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁיַּגִּיעוּ אֵלַי מִכְתָּבֶיךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, אַךְ לֹא יִהְיֶה לְךָ כִּלְיוֹן עֵינַיִם עַל זֶה. רַק תְּקַיֵּם כָּלְתָה עֵינַי לִישׁוּעָתְךָ, וְגַם תְּחַזֵּק עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה. כִּי הַכֹּל מוֹדִים שֶׁדְּיְקָא כָּעֵת צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה הַרְבֵּה, וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ גַּם עַתָּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ יַמְתִּיק דִּינִים מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּזְכוּת הַצַּדִּיקִים קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאָרֶץ הֵמָּה אֲשֶׁר בִּזְכוּתָם אָנוּ חַיִּים וְקַיָּמִים.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

לז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיִּגַּשׁ [ג' טבת] תקצ"א.

שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

בְּיוֹם ה' שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּב וּמֵהַסְתָּם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וּבְוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר פֹּה יְיטִיב ה' לְהַבָּא. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, הַמָּקוֹם יְרַחֵם הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וְתוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, ה' יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, הַכְּלָל כִּי עֵת צָרָה גְּדוֹלָה הִיא, עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה לֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם אוֹרְחִים כִּי אִם רַבִּי חַיִּים נַחוּם שֶׁיִּחְיֶה. רַבִּי אַיְזִיק מִלַּאדִיזִין וְרַבִּי יַעֲקֹב חָתָן רַבִּי בֶּער מִלַּאדִיזִין נָסְעוּ בְּבֶהָלָה מִפֹּה בְּיוֹם ה' הֶעָבַר מִגְּדֶל הַפַּחַד, וְכָל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעָזְרֵנוּ, וְדִבְּרֵנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה אֶתְמוֹל בְּהַשְׁלֵשׁ־סְעֻדּוֹת דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְנִפְלָאִים מְאֹד, בְּוַדַּאי הָיָה כְּדַאי לָבוֹא בִּשְׁבִיל זֶה אֲלָפִים נְפָשׁוֹת לְפֹה, אַךְ מִי יוֹדֵעַ גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית אֵיךְ הוּא מִתְנַהֵג בְּחַסְדּוֹ כָּל דּוֹר, וּבִפְרָט בַּדּוֹר הַזֶּה מַה שֶּׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְאוֹצָרוֹת כָּאֵלֶּה וְהַמְּנִיעוֹת מִשְׁתַּטְּחִים כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה וְסוֹף כָּל סוֹף יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְגַם עַתָּה הוּא גּוֹמֵר תָּמִיד כִּרְצוֹנוֹ. אַךְ מִי יוֹדֵעַ דַּרְכֵי חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. עָלֵינוּ לְחַכּוֹת וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, וּלְהִתְנַעְנֵעַ וְלִכְסֹף לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ, וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן וְלִצְעֹק לְפָנָיו בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם, וְהִנֵּה רוֹאֶה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם. וּבַזְּמַנִּים הַקּוֹדְמִים נִדְמָה שֶׁאֵין צָרוֹת וּמְנִיעוֹת גְּדוֹלִים מֵהֶם, וְעַתָּה רוֹאִים מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר, רַחֲמָנָא לִצְלַן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּיל בְּרַחֲמָיו, אַךְ בֶּאֱמֶת הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהֶחְכָּם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ לָדַעַת וּלְחַזֵּק לְבָבוֹ לֵילֵךְ עִם דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכְּבָר הִזְהִיר אוֹתָנוּ לְשׁוּם לֵב לְכָל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם כִּבְיָכוֹל וּמְרַמֵּז רְמָזִים לְכָל אָדָם כְּפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן וְכוּ' וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי מִקֵּץ זְכָרוֹן סִימָן נ"ד. אַשְׁרֵי שֶׁיֵּלֵךְ בָּזֶה תָּמִיד. כִּי אֵין שׁוּם פְּטוֹר בָּעוֹלָם. וְחָלִילָה לִפְטֹר אֶת עַצְמוֹ עַתָּה מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּמְצָאִים הַטּוֹעִים בָּזֶה, לֹא בְּאֵלֶּה חֶלְקֵנוּ כִּי אַף עַל פִּי שֶׁנִּמְצָאִים עַתָּה בְּטוּלִים הַרְבֵּה מֵחֲמַת הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן לְעֻמַּת זֶה צְרִיכִים עַתָּה לְהִתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר בְּהִתְנַבְּרוּת יוֹתֵר מֵאַחַר שֶׁרוֹאִים בְּעֵינֵינוּ מַה שֶּׁרוֹאִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְהִנֵּה מֵחֲמַת נְחִיצוּת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וְדַי בְּהֶעָרָה זֹאת, וּמֵאֵלֶיךָ תְּבִין הַכֹּל כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁהָעִקָּר הוּא הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמְעוּ הַיּוֹם דַּיְקָא, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּאֲמִתַּת דַּרְכֵי הִתְקָרְבוּת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, וִירַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיָסִיר מַחֲלָה מִקִּרְבֵּנוּ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' וַיְחִי [י"ב טבת] תקצ"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, בְּיוֹם אֶתְמוֹל שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי מָרְדְּכַי בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב בַּאֲרִיכוּת קְצָת, כְּעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה מִגֹּדֶל הַצָּרוֹת וְהַטְּרָדוֹת. יֵיטִיב ה' לְהַבָּא, רַק אֲנִי מוֹדִיעֲךָ שֶׁאֲנַחְנוּ תּוֹדָה לְאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, ה' יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּכְבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אֶתְכֶם מְהֵרָה, וִיבַטֵּל מֵעֲלֵיכֶם וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל כָּל הַדִּינִים וְכָל הַגְּזֵרוֹת, וְיִשַּׂמַח נַפְשְׁכֶם וִיבַשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה מִזֶּה תָּמִיד. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וּכְבָר הֶחֱזַקְתִּיךָ הַרְבֵּה לַחֲטֹף כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל גַּם עַתָּה, כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְכוּ', וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְזוּנָתְךָ הִיא כַּלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה תִּחְיֶה וּלְבִנְךָ דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

לְמַעַן הַשֵּׁם שְׁלָאגְט אַרוֹיס דֶּעם צַעַר פּוּן אַייךְ גְּלוּיבְט וָואס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טִיט אִיז אַלְץ לְטוֹבָה, זֶעהט אַז אַ מֶענְטְש בַּדַארְף נָאר טְרַאכְטִין אוֹיף דֶּעם תַּכְלִית, אִין זַייט נִיט בַּייז, אִין זָארְגְט נִיט, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל אַייךְ טְרַייסְטִין מִיט אַלִים גוּטִין בְּתוֹךְ כָּל יִשְׂרָאֵל [וְזַרְקוּ אֶת הַצַּעַר מִכֶּם הַאֱמִינוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה ה' יִתְבָּרַךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, הִתְבּוֹנְנוּ כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לַחֲשֹׁב רַק עַל הַתַּכְלִית, אַל תִּכְעֲסוּ וְאַל דַּאֲגוּ, ה' יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אֶתְכֶם בְּכָל טוּב בְּתוֹךְ כָּל יִשְׂרָאֵל].

לט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיְחִי [י"ג טבת] תקצ"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, כָּלוּ עֵינַי כָּל הַיּוֹם מֵחֲמַת שֶׁלֹּא רָאִיתִי מִכְתָּבְךָ זֶה כַּמָּה יָמִים. וְהִנֵּה בְּיוֹם אֶתְמוֹל בִּשְׂרוּנִי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ מִכְתָּב מֵאִתְּךָ, וְשַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל הוֹן. וּבָאתִי לְבֵיתִי וּפָתַחְתִּי אוֹתוֹ וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד, כִּי לֹא שָׁמַעְתִּי מִקֹּדֶם כְּלָל שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה כְּזֹאת מֵחֲמוֹתְךָ זְכרוֹנָהּ לִבְרָכָה, "צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו" וְכוּ'. וּבְוַדַּאי אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק עִצְּם צַעֲרְךָ וּבִלְבּוּל דַּעְתְּךָ, אַךְ גַּם אַתָּה רָאוּי לְךָ לְהָבִין צַעֲרֵנוּ וּבִלְבּוּל דַּעְתֵּנוּ, כִּי כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מַה שֶּׁהָיָה בְּבֵיתִי בְּעֵת שֶׁנִּפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ"ל הַמָּקוֹם יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה. וְהִנֵּה זֶה יוֹתֵר מִשְּׁנֵי שְׁבוּעוֹת אֲשֶׁר בָּעֲרָה אֵשׁ ה' בְּכַמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁנֶּעְדְּרוּ הָרְבֵּה בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הַמְעֻטִּים, הַמָּקוֹם יְרַחֵם וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶךָ, רְאֵה בְּנִי וַחֲכָם, מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בִּימֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ וְהַכֹּל לְטוֹבָה. בְּנִי רְאֵה גַּם רְאֵה הֶבֶל הָעוֹלָם הֶבֵל הֲבָלִים, הֶבֵל הֲבָלִים. וְאִם קֹהֶלֶת אָמַר שִׁבְעָה הֲבָלִים, רָאוּי לָנוּ לוֹמַר

אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת הֲבָלִים. רְאֵה בְּנִי מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בִּימֵי חַיָּיו, וְכָכָה וְכָכָה עָבְרוּ עַל יְמֵי אֲבוֹתֵינוּ כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים כַּמָּה מִינֵי דֶּבֶר וְחֶרֶב רַחֲמָנָא לִצְלַן עָבְרוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, לִפְעָמִים בִּמְדִינָה זֹאת וְלִפְעָמִים בִּמְדִינָה זֹאת. וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַנִּסָּיוֹן וְהַבְּחִירָה, לְמַעַן הַשֵּׁם, לְמַעַן הַשֵּׁם, שֶׁנִּתְחַזֵּק וְנַעֲתִיר לַה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי יט) "יִרְאַת ה' לְחַיִּים", וְלֹא לְמָוֶת. הֵינוּ שֶׁעַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר נִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִזְכֹּר בְּהַתַּכְלִית הָאֱמֶת שֶׁהַכֹּל הֶבֶל הֲבָלִים הֶבֶל נִדָּף.

אָהוּבֵי בְּנֵי יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן, לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְהִתְחַזֵּק וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם; וְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נו) "בַּה' אֲהַלֵּל דָּבָר בֵּאלֹקִים אֲהַלֵּל דָּבָר". כִּי כָּל הַמְּאֹרָעוֹת הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ, וְזֶה מֵעַיִן עוֹלָם הַבָּא וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּסִימָן ד', רְאֵה גַּם רְאֵה כַּמָּה הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עִמָּנוּ שֶׁהִקְדִּים רְפוּאוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשׁוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁהוֹדִיעָנוּ בְּרַחֲמָיו תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, שֶׁנּוּכַל לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ בָּהֶם גַּם בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר עָלֵינוּ נִבְּאוּ כָּל קַדְמוֹנֵינוּ הַצַּדִּיקִים וְהַנְּבִיאִים הָאֲמִתִּיִּים; לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְנִתְחַזֵּק, וְאַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת מִי הָיָה בָּעוֹלָם וּמִי מְקַיֵּם הָעוֹלָם עַתָּה; בַּה' בָּטַחְנוּ לֹא נִמְעָד, חֶטְאִי וְאֶכֹל חֶטְאִי וְאֶכֹל בְּנֵי גַּם עַתָּה תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל. כִּי גַּם יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמִים, וְנֶחְשָׁבִים בִּימֵי חַיֵּינוּ, וְגַם עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ" הַיּוֹם דַּיְקָא. וְאָז טוֹב לְךָ וּלְבֵיתְךָ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' שְׁמוֹת [י"ח טבת] תקצ"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְכֶם מִכָּל רַע וְיָסִיר מַחֲלָה מִקִּרְבְּכֶם וְיִתֵּן לָכֶם חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

לִיבֶּע קִינְדֶער, אִיר קֶענְט אַלֶיין פַּאר שְׂטֵיין דֶעם צַעַר פִּין אַייֶערֶע בְּרִיף וָואס אִיךְ הָאב גֶיהֶערְט דִּי בְּשׂוֹרוֹת פִּין אַייֶעֶר שְׂטוּבּ, אֵיינְס נָאךְ דָאס אַנְדֶערֶע. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹין רַחֲמָנוּת הָאבִּין. נָאר וָואס קֶען הַיינְט וָועֶר הֶעלְפֶן, נָאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַלֶיין. אִין מִיר קָאנִין מֶער נִיט, נָאר בֶּעטִין אִים תָּמִיד אוֹלַי יְרַחֵם. מִן הַסְּתָם הָאט אִיר גֶיהֶערְט וָואס סִיא טִיט זִיךְ. פִּיל זָאגִין אַז פֹּה אִיז חַס וְשָׁלוֹם עֶרְגֶיר גִּיוֶוען אַייֶדֶער אִין טוּלְטְשִׁין, סָע זָענִין זֵייֶער פִּיל מֶענְטְשִׁין נָעֶדֶר גִיוָוארִין, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹין רַחֲמָנוּת הָאבִּין. הַיינְט וָואס פַּאר

אַיין עֵצָה קָאן אִיךְ אַייךְ גֶעבִּין, מֶען הֶערְט אַלֶע טָאג אַז מֶען וֶועט חַס וְשָׁלוֹם הִיא שְׁפַּרִין. גַּם בְּבֵיתִי אִיז נִיט גִּיזוּנְט בַּת אִשְׁתִּי חַיָה תִּחְיֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּקָרוֹב, דֶעם צַעַר מִיט דִּי יְסוּרִים מִיט דִּיא פְּחָדִים וָואס אִיטְלִיכְיר הָאט דִּי צַייטִין פַּאר שְׁטֵייט אִיר אַליין. קֵיין עֵצָה קָאן מֶען הַיינְט גָאר נִיט גִּיבִּין, מֶען קָאן נִיט הֶעלְפִין, נָאר בֶּעטִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם.

[יְלָדִים אֲהוּבִים. אַתֶּם יְכוֹלִים לְהָבִין לְבַד אֶת הַצַּעַר מִמַּכְתֹּבְכֶם מִמַּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַבְּשׂוֹרוֹת מִבֵּיתְכֶם, אֶחָד אַחֲרֵי הַשֵּׁנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם כְּבָר, מִי יָכוֹל הַיּוֹם לַעֲזֹר רַק ה' יִתְבָּרַךְ לְבַד, וַאֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים כִּי אִם לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ תָּמִיד אוּלַי יְרַחֵם. מִן הַסְּתָם שְׁמַעְתֶּם מַה קוֹרֶה פֹּה, הָרִבּה אוֹמְרִים שֶׁפֹּה חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר גָּרוּעַ מֵאֲשֶׁר בְּטוּלְטְשִׁין, הָרִבּה אֲנָשִׁים נְעֶדְרִים שָׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם כְּבָר. וְלָכֵן אֵיזֶה עֵצָה אֲנִי יָכוֹל לָתֵת, שׁוֹמְעִים בְּכָל יוֹם שֶׁחַס וְשָׁלוֹם יִסְגְּרוּ. גַּם בְּבֵיתִי בַּת אִשְׁתִּי חַיָה תִּחְיֶה אֵיינֶנָה בְּקָו הַבְּרִיאוּת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵימָה בְּקָרוֹב. הַצַּעַר וְהַיְסוּרִים וְהַפְּחָדִים מַה שֶּׁיֵּשׁ לָנוּ עַכְשָׁיו אַתֶּם מְבִינִים לְבַד, הַיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לָתֵת שׁוּם עֵצָה וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲזֹר רַק לְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם].

לְעֵת עַתָּה קוּק אִיךְ אַרוֹיס בְּכָל שָׁעָה צוּ הֶערִין פִּין דִּיא קִינְדֶער וָואס זֶענִין שְׁלַאף בֵּייא אַייךְ, וָואס זֶיי טוּהִין. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם בְּקָרוֹב וְיִשְׁמֹר אֶת כֻּלְּכֶם מַעֲתָּה וִישַׁמַּח נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַטּוֹבוֹת מְהֵרָה.

[בֵּינְתַיִם אֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל שָׁעָה לִשְׁמוֹעַ מֵהַיְלָדִים הַחוֹלִים אֲצֵלְכֶם מַה שְׁלוֹמָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם בְּקָרוֹב וְיִשְׁמֹר אֶת כֻּלְּכֶם מַעֲתָּה וִישַׁמַּח נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַטּוֹבוֹת מְהֵרָה].

לִיבֶּע קִינְדֶער, לְמַעַן הַשֵּׁם שְׁטַארְקְט אַייךְ, אִין לְאָזְט אַייךְ נִיט אֲפּ. הָאט בְּטָחוֹן אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר וָועט אַייךְ נִיט אֲפּ לְאָזִין חַס וְשָׁלוֹם. "אַךְ לֹא בָּעִי יִשְׁלַח יָד", עֶר וָועט אַייךְ שׁוֹין הֶעלְפִין אִין וָועט אַייךְ טְרֵייסְטִין מִיט אַלִירְלֵיי נֶחָמוֹת וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. וָואס סָע אִיז גִיוֶוען אִיז בְּוַדַּאי אַלֶץ לְטוֹבָה, וַויְיטֶער וָועט עֶר אַייךְ שׁוֹין אֲפּ הִיטִין, וּכְאָב אֶת בֵּן יְרָצֶה וִיחַבֵּב אֶתְכֶם וְיוֹשִׁיעַ לָכֶם בְּכָל טוּב וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וַויְיטֶער קָאן אִיךְ פִּיל נִיט שְׁרַייבְּין מֵחֲמַת גְּרוֹיס צַעַר פּוּן אַייךְ וּמִכָּל הַצְּדָדִים.

[יְלָדִים אֲהוּבִים. לְמַעַן ה' הִתְחַזְּקוּ וְאַל תַּעַזְבוּ אֶת הַבִּטָּחוֹן בַּה' יִתְבָּרַךְ, וְהוּא לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם חַס וְשָׁלוֹם, אַךְ לֹא בָּעִי יִשְׁלַח יָד וְהוּא יַעֲזֹר לָכֶם וִינַחֵם אֶתְכֶם בְּכָל הַנֶּחָמוֹת וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. כָּל מַה שֶׁהָיָה וַדַּאי הָיָה לְטוֹבָה וּבָהֶמְשֵׁךְ הוּא בְּוַדַּאי יִשְׁמוֹר אֶתְכֶם,

וּכְאָב אֶת בֵּן יְרָצֶה וִיחַבֵּב אֶתְכֶם וְיוֹשִׁיעַ לָכֶם בְּכָל טוּב וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְיוֹתֵר אֵינִי יָכוֹל לְכְתּוֹב מֵחֲמַת הַצַּעַר מִכֶּם וּמִכָּל הַצְּדָדִים].

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶךְ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ. דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה בְּכָל רֶגַע לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִכֶּם. נָא לְזָרֵז לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד מִבֵּיתְכֶם וּמִשְּׁלוֹם כָּל אֶחָד בְּיִחוּד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה מִזֶּה תָּמִיד. דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תּוֹדִיעֵנוּ גַּם מִשְּׁלוֹם בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר וּמִשְּׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאוֹהֲבֵינוּ וְרֵעֵינוּ. יְרַחֵם ה' בְּרַחֲמָיו הַמְּרֻבִּים מֵעַתָּה עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי עֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ.

אָהוּבֵי בְּנֵי מִי יִתֵּן לִי אֵבֶר כְּיוֹנָה אָעוּפָה אֵלֶיךָ לֵרָאוֹת עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים, אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי גָּבְהּ טוּרָא בֵּינָן וְלֵיוֹצֵא וְלַבָּא אֵין שְׁלוֹם. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ עַתָּה גַּם עַתָּה וְאַל תְּהִיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי ה' אִתְּךָ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת. בְּטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָךְ, אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהַפְקִיד רוּחֵנוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ. עַתָּה יוֹדְעִים הַכֹּל כִּי אֵין עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם לְהַשְׁלִיךְ עַצְמוֹ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

זְכֹר עַתָּה כַּמָּה הֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בַּפָּסוּק (תְּהִלִּים נה) "הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ" וְכוּ' בַּקִּיץ הַזֶּה. עַתָּה עַתָּה הִגִּיעַ הָעֵת שֶׁתִּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּפָסוּק זֶה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, וַה' יוֹשִׁיעַ לְךָ. וְכֶעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַד שֶׁיִּגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מִמְּךָ מְהֵרָה וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

הַחֻצִי רוּבֵל־חָדָשׁ קִבַּלְתִּי וְעָשִׂיתִי מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלַי לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶרֶב שַׁבָּת סְמוּךְ לְקַבָּלַת שַׁבָּת וְאָמַרְתִּי הַתְּפִלָּה שֶׁל הַכ"ד [עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה] מִינֵי פִּדְיוֹנוֹת וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְעוֹרֵר לֵב הַצַּדִּיק שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת זֶה הַפִּדְיוֹן, וִיבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת קָשׁוֹת מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. בָּרוּךְ אֲלֻקֵינוּ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין גַּם עַתָּה מִדְּבָרִים נִשְׂגָּבִים כְּאֵלֶּה, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כֹּחַ לְהַחֲיוֹתֵנוּ גַּם עַתָּה וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשׁוֹתֵינוּ תָּמִיד אִם נִרְצֶה לְחַזֵּק עַצְמֵנוּ וְלִשְׂוֹם לִבֵּנוּ הֵיטֵב לְכָל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת נִצְחִיּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו וְרֹב חֲסָדָיו: (עַד הֵנָּה נִמְשְׁכָה הַחוֹלַאַת הַנַּ"ל. מִכָּאן וְאֵילָךְ הִתְחִיל לִהְיוֹת שָׁקֵט עַד עֶרֶךְ שָׁבוּעַ אֶחָד אוֹ יוֹתֵר וְאָז שָׁקְטָה הָאָרֶץ תּוֹדָה לָאֵל).

מא

יוֹם ב' יִתְרוֹ [י"ז שבט] תקצ"א.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי וְכוּ'.

דַּע בְּנִי כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל אֲפִלּוּ מַה שֶׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי. וְקִוִּינוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וּזְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא מח) שֶׁצְּרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת ה'. זְכֹר זֹאת הֵיטֵב עַתָּה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בַּזְּמַנִּים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם, כִּי יִצְטָרֵךְ לְךָ מְאֹד מְאֹד, כִּי עֲדַיִן אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם. וַאֲפִלּוּ אַתֶּם צְרִיכִים לִהְיוֹת עַקְשָׁנִים גְּדוֹלִים בְּמַעַט מְעַט עֲבוֹדַתְכֶם, וְגַם בְּהָרְצוֹן וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכְּסוּפִין צְרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל, לַחְפֹּץ וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בְּרָצוֹן חָזָק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כַּמְבֹאָר אֶצְלִי בַּאֲרִיכוּת. וְיַעֲבֹר עָלַי מָה אֲנִי חָפֵץ אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת לֵאָמְתּוֹ שֶׁהוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ שֶׁהוּא עֶצֶם הָאֱמֶת. וְזֶהוּ "מַה תָּעִירוּ וּמַה תְּעֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ", כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי מֵהַסְּתָם תִּהְיֶה בְּקֹרוֹב פֹּה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹת בְּטוּבְךָ הָאֲמִתִּי לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מב

יוֹם ג' פְּקוּדֵי [כ"ג אדר] תקצ"א פֹּה אוּמַאן.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח. בְּשָׁעָה זוֹ שָׁמַעְתִּי שֶׁהִגִּיעַ מִכְתָּב מֵאִתְּךָ שֶׁחוֹתֶנְךָ נִפְטַר, תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים הַמָּקוֹם יְנַחֵם אֶתְכֶם. וּמֵאַהֲבָתְךָ זֵרַזְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ שֶׁתּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְפֹה אֶתְמוֹל, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל שָׁלוֹם. אַךְ הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ עַל שֶׁהִשְׁלַכְתָּ אֶת אֲחוֹתְךָ עַל הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדֶל תִּחְיֶה, וּפָקַדְתָּ עָלֶיהָ בְּאַזְהָרָה לְבַל תִּנָּשֵׂא לְאִישׁ פָּשׁוּט עַד שֶׁיִּזְדַּמֵּן לָהּ לַמְּדָן דַּיְקָא. הֲיִתָּכֵן לַעֲשׂוֹת כֵּן, אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהַשִּׂיאָהּ לְתַלְמִיד חָכָם דַּיְקָא תִּקָּחֶנָּה לְבֵיתְךָ וְתִהְיֶה מֻטָּל עָלֶיךָ וְתוּכַל לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנְךָ, וְאֵיךְ אַתָּה רוֹצֶה לְהַעֲמִיס הָעֹל עַל אָדֶל תִּחְיֶה, שֶׁתִּהְיֶה בְּבֵיתָהּ, אֲשֶׁר הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לָהּ מְאֹד כַּיָּדוּעַ לָךְ, וְתִהְיֶה צְרוּרָה מִלְּהִנָּשֵׂא עַד שֶׁיִּזְדַּמֵּן לָהּ תַּלְמִיד חָכָם דַּיְקָא. וּמִי יוֹדֵעַ אִם הַתַּלְמִיד חָכָם יִרְצֶה לִשָּׂאֲנָה עַל תְּנַאי שֶׁיְּחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים עִמָּהּ, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עִמָּהּ, אֲפִלּוּ אִם אֲחוֹתְךָ תִּתְרַצֶּה לָזֶה. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁבֶּאֱמֶת גַּם אֲחוֹתְךָ אֵינָהּ מְרֻצָּה לָזֶה כְּלָל. וְאִם אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (פְּסָחִים מט) 'לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם וְכוּ' וְיִשָּׂא בִּתּוֹ לְתַלְמִיד חָכָם', אֲבָל אַתָּה לֹא מָכַרְתָּ כְּלָל, וְאֵין לְךָ מַה לִּמְכֹּר. מִדּוּעַ לֹא תִּזְכֹּר דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שָׁם קיג) 'בִּתְּךָ בָּגְרָה שַׁחֲרֵר עַבְדְּךָ' וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁהִשְׁלַכְתָּ אוֹתָהּ בְּלִי רְשׁוּת בְּבֵית הַצַּדֶּקֶת אָדֶל תִּחְיֶה, וְאַתָּה מַזְהִיר עָלֶיהָ כָּאֵלֶּה. הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ אָחִי חֲבִיבִי, כִּי נִזְדַּמֵּן לָהּ שִׁדּוּךְ הָגוּן, לְדַעְתִּי וּמֻחְמֶּצֶת דְּבָרֶיךָ נִתְבַּלְבֵּל. אַף עַל

פִּי שֶׁאֲחוֹתְךָ נִתְרַצֵּית, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן נִתְבַּלְבֵּל הַדָּבָר עַל יָדְךָ, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְתַקֵּן זֹאת, וְתִכְתֹּב לָהּ תֵּכֶף שֶׁלֹּא תְּדַקְדֵּק דַּיְקָא עַל זֶה, רַק תִּסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּנַחֶהָ אוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

חֲזַק וֶאֱמַץ אָחִי וְתַלְמִידִי חֲבִיבִי, הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְאַל תִּדְאַג דַּאֲגַת מָחָר, וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ דְּבָרִים אֵלֶּה בְּכָל יוֹם כַּחֲדָשִׁים, לִבְלִי לַחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל, רַק כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְתִזָּהֵר מֵעַתָּה לֵילֶךָ עִם מַה שֶּׁכָּתַב אָדְמוֹ"ר זַ"ל, הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ, הַיּוֹם דַּיְקָא. וְאַף עַל פִּי שֶׁגַּם הַיּוֹם הַזֶּה לְבַד קָשֶׁה לָצֵאת חוֹבַת הַיּוֹם, תְּצָרֵף לָזֶה שְׁאָר שִׂיחוֹת וְהַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה שֶׁהֵם מְלֵאִים עֲצוֹת עֲמֻקוֹת מְאֹד, בִּפְרָט הַדֶּרֶךְ הַתָּם וְהַיָּשָׁר עַל פָּסוּק אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ', וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' צַו [ח' ניסן] תקצ"א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְאֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם תּוֹדָה לָאֵל, וְהָיָה לִי כַּמָּה הַרְפַּתְקָאוֹת בַּדֶּרֶךְ, מֻחָמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ וְהַפְּשָׁרַת שְׁלָגִים, וְהָיִיתִי בְּאוּמַאן מִיּוֹם ב' פְּקוּדֵי עַד יוֹם ב' וַיִּקְרָא, שֶׁהוּא עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעֲבַר הָיִיתִי בְּלַאדִיזִין.

וְהִנֵּה אִם אָמְנָם הוֹמָה עָלַי לִבִּי מִמִּכְתָּבְךָ אֲשֶׁר אַתָּה צוֹעֵק בְּכָל פַּעַם בְּקוֹל מַר עַל שֶׁטֶף מַיִם רַבִּים הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ בְּכָל עֵת, הַמָּקוֹם יְרַחֵם עָלֶיךָ מֵעַתָּה. אַף עַל פִּי כֵן חֶדְוָה תְּקוּעָה בְּלִבִּי מִסְּטָרָא חָדָא, מִמַּה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה חִזּוּק לִבְּךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאַתָּה חָזָק בְּרָצוֹן וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, אֲשֶׁר הֵמָּה יְקָרִים מְאֹד מְאֹד. מִי יִתֵּן, וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בְּכָל עֵת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּרְצוֹנוֹת חֲזָקִים, כִּי רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה יְקָרִים מְאֹד מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְדַע בְּנִי! וּזְכֹר הֵיטֵב, כִּי הָאָדָם לֹא בָּא לָזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִשְׁבִיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם וְכָל הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ הַתְּלוּיִים בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לג) "וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה". וְצָרִיךְ הָאָדָם לְחַדֵּשׁ עַצְמוֹ בִּתְשׁוּקַת הָאֱמוּנָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהָאֱמוּנָה יְרוּשָׁה הִיא לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, וְזֶה עִקַּר הָאֱמוּנָה לִסְמֹךְ עַל אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֵיהֶם, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם וְיוֹם מֵחָדָשׁ, וּלְהַכְנִיס כָּל לִבּוֹ וְנַפְשׁוֹ, וּלְהַגְדִּיל דַּעְתּוֹ בָּזֶה בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת

שְׁמַע "אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל 'בְּכָל יוֹם וְיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּדְיוּטַגְמָא יְשָׁנָה, שֶׁאֵין הָאָדָם סוֹפְנָהּ אֶלָּא כַּחֲדָשָׁה'. וְזֶה נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע דַּיְקָא, כִּי עִקַּר עִנְיָן זֶה נֶאֱמַר עַל הֶאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהוּא כְּלַל וְיסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ.

וְהִנֵּה בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שָׂלַח ה' בְּלִבֵּי שֶׁזֹּהוּ מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּקַבָּלַת אֱמוּנַת יִחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ אוֹמְרִים תְּחִלָּה אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", וְלִכְאוֹרָה הָיָה דַּי לוֹמַר הָעִקָּר הַיִּחוּד שֶׁהוּא "ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד". וְלָמָּה לָנוּ לְהַתְחִיל מִקֹּדֶם בְּאֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל"? אַךְ אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת בָּאִים לְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם שֶׁיָּשִׂים אָזְנוֹ וְלִבּוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, לְמָה שֶׁהוּא אוֹמֵר, וְשֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינָיו חָדָשׁ לְנַמְרֵי בְּכָל עֵת. וְעַל כֵּן אוֹמְרִים תְּחִלָּה "שְׁמַע" יִשְׂרָאֵל, כִּי כְּשֶׁמַּשְׁמִיעִין דָּבָר חָדָשׁ אוֹמְרִים תְּחִלָּה: 'שְׁמַע הֵיטֵב מַה שֶּׁאֲסַפֵּר לָךְ', וְזֶהוּ בְּחִינַת אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם אֱמוּנַת הַיִּחוּד לְעוֹרֵר לֵב יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּשִׂימוּ אָזְנָם וְלִבָּם הֵיטֵב לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁאוֹמְרִים, שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֵיהֶם כַּחֲדָשִׁים דַּיְקָא. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת יג) עַל פָּסוּק זֶה "שְׁמַע" - 'הַשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ', הֵינוּ הַטֵּה אָזְנֶיךָ וּשְׁמַע הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ, וְלֹא יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּדָבָר יָשָׁן חַס וְשָׁלוֹם. אַף עַל פִּי שֶׁיְּסוֹד הָאֱמוּנָה יְשָׁנָה מִכְּבָר מֵאָבוֹת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְזֶה עִקַּר הָאֱמוּנָה, אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל בְּלִבְּךָ הָאֱמוּנָה בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ. וְעִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לֹא בִּכְתָב וְלֹא בְּעַל פֶּה, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעַר בְּלִבֵּהּ, יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּא וְלִזְחֹל וְלִרְעֹד מֵהִתְנוֹצְצוּת אֱמִתַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל עֵת מֻחְדָּשׁ, אֲשֶׁר אָנוּ זוֹכִין לְהַאֲמִין בְּחַי הַחַיִּים בְּהַיָּחִיד נִצְחִי הַקַּדְמוֹן הַבּוֹרֵא הַכֹּל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ לָנֶצַח.

וּבָזֶה יָכוֹל כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָה שֶׁהוּא, כִּי "מַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה". וּבִפְרָטְיוּת אַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי אֲשֶׁר אֲנִי יְדַעְתִּיךָ, וּכְבָר סִפַּרְתִּי לִי הַרְבֵּה בְּמִכְתָּבְךָ, אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא חֲזַק וַחֲזַק לְקַבֵּל דְּבָרַי אֵלֶּה לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת בֶּהֱאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וּלְהַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּבְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּים, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מֻחְדָּשׁ, וְתַכְנִיס בְּלִבְּךָ הֵיטֵב וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם: 'אֲשֶׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ' וְכוּ'. כִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים אוֹמְרִים זֹאת בְּכָל יוֹם, וְאֵינָם יוֹדְעִים מֵחַיֵּיהֶם וּמִשְׂמְחָתָם הַגְּדוֹלָה, וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם גַּם הֵם חַיִּים רַק מְזֶה, כִּי רַק זֹאת חַיֵּינוּ וְקִיּוּמֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ". אַךְ מַה טּוֹב וְיָפֶה מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל עַל כָּל פָּנִים לֵידַע מֵחַיָּיו, שֶׁיֵּדַע שֶׁאֵין שׂוּם חַיּוּת וְטוֹב אֲמִתִּי כִּי אִם הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה

שֶׁזָּכִינוּ כֻּלָּנוּ מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל, וּבֵין שֶׁיִּהְיֶה מְמוֹן וּבֵין לְאוֹ, סוֹף כָּל סוֹף הַזְּמַן וְהַיָּמִים עוֹבְרִים כְּצֵל עוֹבֵר, וְלֹא יִשָּׁאֵר כִּי אִם חַיּוּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁזֶּה הַחַיּוּת יִתְקַיֵּם לָעַד וְלָנֶצַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת' וְכוּ', וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בֵּין טוֹב וְכוּ' צָרִיךְ לֵידַע שֶׁמְּלֻבָּשׁ שָׁם חַיּוּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמְּקַיֶּמֶת הַכֹּל, וְצָרִיךְ לְהַטּוֹת לִבּוֹ הֵיטֵב לָזֶה. וְצָרִיךְ לְקַיֵּם וּלְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ בְּכָל עֵת פָּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. שֶׁפֵּרוּשׁוֹ, שְׁמַע הֵיטֵב בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁמְּלֻבָּשׁ שָׁם אַחְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ אַחַר כָּךְ בְּפָרָשָׁה זֹאת "וְאָהַבְתָּ וְכוּ' בְּכָל לְבָבְךָ וְכוּ' בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ" וְכוּ'. דְּהַיְנוּ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב מִשָּׁם אֱמוּנַת יִחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם יְכוֹלִין לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, יֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְגַם כִּי הִגִּיעַ זְמַן הַמְּנֻחָה וַה' בְּרַחֲמָיו יְחַזֵּק לְבָבְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַחֲטֹף תּוֹרָה וּתְפִלָּה הַרְבֵּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מֵהַצֵּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח.

מד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת הַגָּדוֹל [י"ג ניסן] תקצ"א.

אָהוּבִי בְּנִי.

בְּעֶרֶב שַׁבָּת שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת, וּבְוַדַּאי הָיָה לְךָ לְנַחַת, וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר הוֹעִיל לִי הָרִבֵּה הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיֶעֱרַב לְךָ לָנֶצַח. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וְיֶעֱרַב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכֶּה לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה לְגַמְרֵי לָצֵאת מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת עוֹלָם מֵחָמֵץ לְמַצָּה שֶׁלֹּא תַּחְמִיץ עוֹד אֶת מֹחֲךָ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם מַחֲשָׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּשׁוּם תַּאֲוָה וְהֶרְהוּר חַס וְשָׁלוֹם. וּתְקַיֵּם גְּעַר חַיַּת קָנֶה כַּמְבֹאָר בְּסִימָן ה' עַיֵּן שָׁם וְעַל יְדֵי זֶה תִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה וְכוּ' אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מְצוֹרָע [כ"ז ניסן] תקצ"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

בְּיוֹם ה' אִסְרוּ חַג שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, מֵהַסְּתָם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וְכָעֵת הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וַאֲנִי מוּכָן לֵעָמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ אֲנִי מוֹדִיעֲךָ, שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ

הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִידִידֵנוּ רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר, כִּי הֶחֱיָה אוֹתִי בַּמֶּה שֶׁהִזְכִּיר אוֹתִי מֵעִנְיַן בִּטּוּל הַזְּמַן, כִּי צְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וּבְקָרוֹב אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קְדוֹשִׁים [ד' איירן].

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר, וְכָעֵת אֲנִי מִתְיָרֵא פֶּן יַקְדִּים מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי רַבִּי חַיִּים וְיִסַּע מִיָּד, עַל כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה קֹדֶם אַשְׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לִכְתֹּב לְךָ, וְהִנֵּה בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁמְּאוֹר עֵינֵינוּ הַנֶּחְמָד רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֱר בֶּן אָדָל שֶׁיִּחְיֶה נֶחֱלַשׁ זֶה יוֹתֵר מִשָּׁבוּעַ, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה; ה' יִסְעָדֶנּוּ, שֶׁיְּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בְּשֶׁלֵּמוּת מְהֵרָה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לָנוּ, עַל כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לַחֲקֹר אַחַר עוֹבֵר וְשָׁב בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר לִכְתֹּב לְךָ מְאוּמָה. הַנַּעקְרֶעטִין [הַמְּמוּנִים עַל גִּיּוּס יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל לַצָּבָא] מִנַּעְמִרוֹב סִלְקוּ שְׁמוֹנָה, וְנִשְׁאָר חַיִל אֶחָד, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עַל עַמּוֹ מְהֵרָה, מַר וּמָרוֹר וְאָח וַאֲבוֹי לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב מִזֶּה. הַמָּקוֹם יְרַחֵם עַל פְּלֵטַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְיִתֵּן בְּלֵב כָּל אֶחָד שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ הֵיטֵב מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם צָרוֹת צָרוּרוֹת תְּכוּפוֹת, וַעֲדַיִן הוּא מְרַקֵּד בֵּינָיִם, לֹא יִתְּנֵנוּ הַשֵּׁב רוּחֵנוּ לְיַשֵּׁב דַּעְתֵּנוּ לַחֲשֹׁב עַל סוֹפֵנוּ וְאַחֲרִיתֵנוּ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּצְטַדָּק, אֲפִלּוּ חֶשְׁבְּתִּי דְּרָכַי וְאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ, אֵין לָנוּ אֶל מִי לִבְרֹחַ, כִּי אִם אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַתְּפִלָּה עַל פִּי דַּרְכֵי אֱמֶת וְיָשָׁר, אֲשֶׁר שָׁאַבְנוּ מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. וְגַם עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין לְנַחֵם עַצְמֵנוּ וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּגֹדֶל נִפְלְאוֹת הַיְשׁוּעוֹת, אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בַּעַל הָרַחֲמִים, לְהַקְדִּים לָנוּ רְפוּאוֹת כָּאֵלֶּה, קֹדֶם לַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה, לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ כִּמְעַט כִּמְעַט אָבְדָה תִּקְוָתֵנוּ חָלִילָה. עַל כֵּן עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ' בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בָּזֶה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה דִּיקָא לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו. כִּי כְּבָר קֵרְבָנוּ בְּרַחֲמָיו כְּבָנִים חֲבִיבִים וִיקָרִים, וְהֶרְאָה לָנוּ אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת טוֹבִים וִיקָרִים כָּאֵלֶּה, סְגֻלּוֹת נִפְלָאוֹת וַחֲמוּדוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה.

וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה, מִידִידֵינוּ רַבִּי אַיְזִיק מִלַּאדִיזִין, לְמַעַן תִּרְאֶה עֹצֶם תְּשׁוּקַת אֲנָשֵׁינוּ אֶל הָאֱמֶת, לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לוֹ תְּשׁוּבָה נָאָה עַל זֶה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם תִּהְיֶה בְּלַאדִיזִין תְּבַקְּשׁוֹ שֶׁיַּרְאֶה לְךָ מִכְתָּבִי, וְתַצְנִיעַ הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת. כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁמִּכְתָּבֵינוּ יִהְיוּ יְקָרִים בַּיָּמִים הַבָּאִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. כִּי כֻּלָּם סוֹבְבִים עַל מֶרְכַּז נְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לְהִשְׁתּוֹקֵק וְלִכְסֹף לַה' וּלְתוֹרָתוֹ וְלַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וּלְדַרְכֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים,

אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, יְהִי כֵן ה' עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר וּלְהוֹצִיא מַחֲשַׁבְתֵּנוּ הַטּוֹבָה אֶל הַפֹּעַל מְהֵרָה, לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְכוּ' לְעוֹלָם וָעֶד.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' בְּחֻקֹּתַי [כ"א אייר] תקצ"א.
שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. אֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם, כָּעֵת תִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לְהוֹדִיעַ לְרַבִּי מָרְדְּכַי שֶׁאָבִיו רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ"ל נִפְטַר לְעוֹלְמוֹ בְּטֶעפְּלִיק בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, כְּדַי ..דף מס:108
שֶׁיֹּאמַר קַדִּישׁ. הַמָּקוֹם יְנַחֵם אוֹתוֹ מְהֵרָה, יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵךְ לְהָבִין הָרְמָזִים מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, אֵיךְ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יָדָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כְּפִי הָאָדָם וּכְפִי הַמָּקוֹם וּכְפִי הַשָּׁעָה. כִּי כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּעוֹלָם הֵן לְמָוֶת, הֵן לְחַיִּים, הֵן לְיֹקֶר, הֵן לְזוֹל, הֵן לְעֹנִי, הֵן לְעֹשֶׁר, וְכָל שְׁאָרֵי מִינֵי הַרְפַּתְקָאוֹת וְסִבּוּבִים שֶׁעוֹבְרִים בָּעוֹלָם, בִּכְלַל הָעוֹלָם אוֹ הַמְּדִינָה, אוֹ הָעִיר, אוֹ בִּפְרָטִיּוּת עַל כָּל אָדָם וְאָדָם, הַכֹּל הוּא רַק בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד, כְּדֵי לִזְכֹּר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב כָּל הַסִּבּוֹת בְּחָכְמָתוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ, הַכֹּל לְטוֹבָה הַנִּצְחִית, כְּדֵי לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. כִּי הוּא גּוֹמֵר וְיִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צ"ב) "וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'" כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שַׁחֲרִית [כ"ה אייר] תקצ"א. אַרְבָּעִים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
אֲהוּבֵי בָּנַי.
זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ עַתָּה, שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְיֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִצַּעַרְךָ וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב לִי בְּכָל פַּעַם. וַהֲלֹא כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְכִי לְחִנָּם אֲנִי דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ אֲלָפִים פְּעָמִים שֶׁכָּל אָדָם מָלֵא יִסּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ה) "אָדָם לְעָמָל יוּלָּד" וְכוּ', וְאֵין שׁוּם נֶחָמָה וְשִׂמְחָה וְחִיּוּת כִּי אִם בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁאָנוּ זוֹכִים לַחְטֹף בְּכָל יוֹם, כִּי אָנוּ מַנִּיחִין טַלִּית וּתְפִלִּין וְלוֹמְדִין מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, וּמִתְפַּלְּלִין, וְעוֹשִׂין כַּמָּה מִצְוֹות וְכוּ', וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין מֵאוֹר כָּזֶה וְכוּ'.

נָא בְּנִי חֲבִיבִי, זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח כָּל זֶה, זָכוֹר תִּזְכֹּר בְּכָל עֵת אֶת כָּל הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים וְהַנוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ, שֶׁקֵּרְבָנוּ לְאוֹר כָּזֶה אֲשֶׁר שְׁמוֹ נִקְרָא עָלֵינוּ, תּוֹדָה לָאֵל. וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ מְאֹד לֵילֵךְ עִם הַדֶּרֶךְ שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ כְּבָר לִהְיוֹת בְּכָל פַּעַם מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבוֹא, וּתְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם חֹק וְלֹא יַעֲבֹר. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם חֶטְאִי וְאָכֹל חֵטְא וְאָכֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְהִתְבּוֹדְדוּת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאַל תַּשְׁגִּיחַ כְּלָל וּכְלָל בְּכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. וּבָזֶה טוֹב מְאֹד מִדַּת הַשִּׂכְחָה לְהַשְׁכִּיחַ מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי בְּכָל עֵת כָּל מַה שֶׁעָבַר עַד הֵנָּה. וּמַה שֶׁיִּהְיֶה אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל. וּבִפְרָט בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּחָדָשׁ מַמָּשׁ, וּכְאִלּוּ אֵין לְךָ רַק הַשָּׁעָה הַזֹּאת לְבַד, וְלֹא תִּסְתַּכֵּל עַל הֶעָבָר וְעַל הֶעָתִיד כְּלָל, אֲפִלּוּ בְּדָבָרִים הַנוֹגְעִים אֶל הַנְּשָׁמָה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּדִבְרֵי הַגּוּף וְהַמָּמוֹן. וְאִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה, אָז טוֹב לְךָ, וְתוּכַל לְהִתְפַּלֵּל עַל יְדֵי זֶה וְלַחֲטֹא הַרְבֵּה טוֹב בְּכָל יוֹם. לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנּוּ, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ, כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה', חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' בַּמִּדְבָּר [כ"ט איירן] תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מַה שֶׁזָּכִיתָ לְקַבֵּל מִכְתָּבִי, כִּי הָיָה לִי גַּעְגּוּעִים גְּדוֹלִים וִיגִיעָה רַבָּה מִיּוֹם א' עַד אֶתְמוֹל, עַד שֶׁמָּצָאתִי לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי הַנַּ"ל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיֵּעָשׂוּ דְּבָרַי רֹשֶׁם בְּלִבְבְכֶם, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי נוֹבְעִים מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד עָצוּם וְנִשְׂגָּב. עַתָּה בַּקַּשְׁתִּי שֶׁתְּשַׁשְׁבֵּנִי מִיָּד בַּאֲרִיכוּת קְצָת, לְבָאֵר לִי מַה שֶׁתּוּכַל לְבָאֵר בַּמִּכְתָּב, וּקְצָת מִצַּוָּאַת חוֹתֶנְךָ זַ"ל, אִם הִנִּיחַ אֵיזֶה חֵלֶק בִּשְׁבִילְךָ גַּם כֵּן, יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לָצֵאת חוֹבַת הַיּוֹם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ בְּכֹחֲךָ לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְלִבְלִי לְהַנִּיחַ מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. וְעַדַיִן צְרִיכִין תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת הַרְבֵּה לִזְכּוֹת לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְקַיֵּם זֹאת בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי, מָה אֹמַר לְךָ לְנַחֶמְךָ, מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁאֲנִי כוֹתֵב לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה נֶאֱמָרִים גַּם אֵלֶיךָ, וּלְכֻלְּכֶם; וְתִשְׁמְרוּ מִכְתָּבַי הֵיטֵב, כִּי אֶצְלִי בְּעַצְמִי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים מְאֹד, וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל פַּעַם מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְהֵן הֵן נֶחָמָתְךָ עַל כָּל הַצָּרוֹת, כִּי עִקַּר הַנֶּחָמָה הוּא הַדַּעַת הָאֱמֶת, שֶׁנּוֹכַל עַל יָדוֹ לְהַמְשִׁיךְ עֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת לְהִשָּׁאֵר קַיָּם בְּעַבְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַיְרָאָה וְהַשְׂמָחָה וְהַקְּדֻשָּׁה וְהַטָּהֳרָה שֶׁל חַג הַנּוֹרָא הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם נִזְכֹּר נְקֻדָּה אַחַת מֵעִצָּם הַיִּרְאָה הַנִּמְשֶׁכֶת בְּשָׁבוּעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'גַּם כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חֵל מִפָּנֶיךָ וְכוּ', בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים' וְכוּ', רְאוּי לְהִזָּדַעְזֵעַ מַעֲתָּה בְּלִי שִׁעוּר. וְאִם עֲדַיִן אֵין אָנוּ זוֹכִין לָזֶה, עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה רָאוּי לִשְׁפֹּךְ שִׂיחָנוּ הַרְבֵּה כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', הֵיכָן אֲנַחְנוּ בָּעוֹלָם, שֶׁכְּבָר סָפְרוּ יוֹתֵר מִשִּׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת, וַעֲדַיִן לֹא נִטְהַרְנוּ לְהַרְגִּישׁ הַיִּרְאָה שֶׁל שָׁבוּעוֹת. ה' הַטּוֹב יְכַפֵּר וְיָגֵן עָלֵינוּ וְיִמְשִׁיךְ עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו יִרְאָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁיִּקַּיֵם בָּנוּ (שְׁמוֹת כ) "וּלְבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶּחֱטָאוּ", עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ב) "וְגִילוּ בִּרְעָדָה". וְזֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הַיִּרְאָה כְּשֶׁזּוֹכִין עַל יָדָהּ לְשִׂמְחָה, וּכְבָר כָּתַבְנוּ וְדִבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה, שֶׁאֲפִלּוּ עַל יְדֵי יִרְאַת הָעֹנֶשׁ זוֹכִין לְשִׂמְחָה עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁקִּבַּלְנוּ לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

אַחַר כְּתְבִי הָאַגֶּרֶת הַמְסֻגָּר פֹּה, הִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ שֵׁנִית מִיּוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְנִפְלֵאתִי בְּנִי, אֵיךְ לֹא הֵבַנְתָּ מַעַצְמְךָ שֶׁאֵינִי מַקְפִּיד עַל דְּבָרִים כְּאֵלּוּ. וּמָה אֶכְפֹּת לִי אִם תֹּאמַר כַּמָּה קַדִּישִׁים בְּכָל יוֹם בְּכַוָּנָה, שֶׁהוּא שֶׁבַח גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דְּתָבֵר כָּל גְּזֵירִין דְּפַרְזְלָא. אַךְ אִם תֹּאמַר קַדִּישׁ יִהְיֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁהוּא גַּם בִּשְׁבִיל אֲדוֹנִי אָבִי זַ"ל שֶׁהוּא זְקֵנְךָ, וְזֶהוּ כְּבוֹדִי שֶׁתְּכַבְּדֵנִי בְּעוֹבְדִין טָבִין, בַּמָּה שֶׁתּוּכַל. אַךְ לֹא תְּבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ בִּשְׁעַת הָאֲמִירָה בָּזֶה, רַק קֹדֶם תּוּכַל לַחֲשֹׁב כַּנַּ"ל.

אֲהוּבִי בְּנִי, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁלֹּא נָסְעוּ מִפֹּה לְטוּלְטְשִׁין מֵחֲמַת הַפְּחָדִים, עַל כֵּן נִתְעַכֵּב הָאֲגֶרֶת עַד הֵנָּה, וְהַיּוֹם יוֹם ב' אַחַר חֲצוֹת הִגִּיעַנִי שְׁלִישִׁית מִכְתָּבְךָ, בְּקוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עוֹד, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּיךָ בַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן, וְהִזְכַּרְתִּיךָ שֶׁכְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מִקֹּדֶם כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אָדָם כַּמָּה וְכַמָּה הַרְפַּתְקָאוֹת שׁוֹנוֹת, הַמְּקוֹם יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה בְּחֶסֶד גָּדוֹל.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי, הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת הֶבֶל הָעוֹלָם, אֵיךְ הַכֹּל הֶבֶל, וְאֶת כָּל הֶעָמָל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּכְבָר צָעֲקוּ כָּל הַצַּדִּיקִים

הַקָּדְמוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, וּבִפְרָט אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁהֶעוֹלָם מַטְעֶה אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי וְכוּ'. וְאִם אָנוּ יוֹדְעִים כָּל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן רוֹצִים לְהַטְעוֹת אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם בְּעַל כָּרְחֵנוּ, כִּי הַשְּׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב, וּמִשְׁתַּטֵּחַ וּמִתְפַּשֵּׁט נֶגֶד כָּל אֶחָד כַּאֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת הוּא אֱמֶת, כִּי אֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת הָאֱמֶת בְּשׁוּם אֹפֶן מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת. וְעַל זֶה טוֹב לָנוּ לְהוֹדוֹת לַה' בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אָנוּ יוֹדְעִין הָאֱמֶת בְּבֵרוּר יוֹתֵר מִשְּׁאָר הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ מֵהַחֲסִידִים שֶׁל עַכְשָׁיו. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן אֵין מַעֲשֶׂיךָ עוֹלִים יָפֶה, אַף עַל פִּי כֵן טוֹב וְיָקָר מְאֹד מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. אַךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא מַעֲלָה גְּדוֹלָה מַה שֶּׁאַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק כָּל כָּךְ אֶל הַתַּכְלִית הָאֱמִתִּי, כְּמוֹ כֵן יֵשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן גָּדוֹל מַה שֶּׁאַתָּה בּוֹעֵר וְצוֹעֵק יוֹתֵר מִדַּאי. כִּי יוֹתֵר מִדַּאי הוּא חַס וְשָׁלוֹם בְּחִינַת הֲרִיסָה, וַהֲלֹא כְּבָר דִּבַּרְנוּ עַד קָצֶה הָאַחֲרוֹן, שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ בִּנְקֻדָּה בְּעָלְמָא שֶׁל דַּת יַהֲדוּתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁאָנוּ אוֹחֲזִין בָּהֶם בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְאֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל כְּלָל עַל שְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם מְחַיִּין עַצְמָן בָּזֶה, אֲפִלּוּ הֵם טוֹבִים מִמְּךָ הַרְבֵּה וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת, וַאֲפִלּוּ אִם הֵם מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. כִּי אֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל, רַק שֶׁתִּשְׁמַע לִדְבָרַי, שֶׁהֵם נוֹבְעִים מִדִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל, לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם בַּמֶּה שֶׁאַתָּה מְזֻרָע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשָׂנִי גּוֹי, וְאָנוּ זוֹכִין לַעֲשׂוֹת מִצְוֹות הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט וּבִפְרָט בְּגֹדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא הַנּוֹרָא שֶׁאָנוּ אֲחוּזִים וּדְבוּקִים בְּשֵׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל. וְאִם לֹא הָיִינוּ שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ כִּי אִם הַתּוֹרָה 'אֱזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי' דַּיֵּנוּ. כִּי יֵשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, וְלִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁשָּׁמַעְנוּ גַּם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִסְלּוֹ וַחֲנָכָה, וַחֲלִיפוֹת, וְיוֹבֵל, דְּרֵי מַעְלָה וְדֵרֵי מַטָּה, מַקִּיפִים לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, תְּקוּפַת הַיָּמִים תְּקוּפַת הַשָּׁנִים וְכוּ' וְכוּ'; וְכֵן שָׁמַעְנוּ עוֹד נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, מָה אֲדַבֵּר.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּשְׂגָּב וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה יָדַע כָּל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלֶיךָ עַד הַסּוֹף, וּכְבָר הִקְדִּים רְפוּאוֹת נוֹרָאוֹת לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשׁוֹת, עַל יְדֵי כָּל הַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת וְהַהִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּת שֶׁהֵאִיר בְּדַעְתֵּנוּ. חֲזַק בְּנִי חֲזַק. וְהָעִקָּר שֶׁתֵּלֵךְ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ כְּבָר, שֶׁבְּכָל עֵת תַּעֲשֶׂה עַצְמְךָ כְּשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי, וּבָזֶה תֵּצֵא לְחֵרוּת בְּכָל פַּעַם מִגְּלוּת אִשְׁתְּךָ שֶׁמָּנַח עָלֶיךָ, וּמִשְּׁאָר מִינֵי גָּלֻיּוֹת וְשִׁעְבּוּד שֶׁמַּנְחִין עַל מוֹחֲךָ כְּאִלּוּ אוֹחֲזִים אוֹתְךָ בְּיָדָם חַס וְשָׁלוֹם. וּבָאֱמֶת הַבְּחִירָה חָפְשִׁית וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהִטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְהָעִקָּר לִבְלִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל, רַק כְּאִלּוּ עַתָּה נוֹלַדְתָּ, וּכְאִלּוּ אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה. וּבְאוֹתוֹ הַשָּׁעָה תְּשַׂמַּח עַצְמְךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, הֵן בְּהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת

וְכוּ' כַּנַ"ל הֵן בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא וְכַיּוֹצֵא; וְאִם מִתּוֹךְ כָּךְ תּוּכַל לַחֲטֹף עַצְמְךָ לְתוֹךְ תּוֹרָה וּתְפִלָּה מַה טּוֹב, וְאִם לָאו, אַף עַל פִּי כֵן תִּשְׂמַח בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ וּבְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים עַל פִּי הַדְּרָכִים הַנַ"ל, וְתַמְתִּין עַד בּוֹא הָעֵת הַטּוֹבָה שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף טוֹב וֶאֱמֶת מַה שֶּׁתַּחֲטֹף בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עַל יְדֵי יְגִיעָה קְצָת, כִּי בְּלֹא יְגִיעָה כְּלָל אִי אֶפְשָׁר. כִּי אֲפִלּוּ הַיְגִיעָה וְהַטִּרְחָא בַּעֲבוֹדַת ה' יְכוֹלִין לְקַבֵּל וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ יוֹתֵר עַל יְדֵי שִׂמְחָה וְחִרּוּת; וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב וּמֻבְטָחֵנִי שֶׁתְּבִין מֵעַצְמְךָ אֵיךְ לְהַכְנִיס דְּבָרַי אֵלֶּה בְּלִבְּךָ בְּאֹפֶן שֶׁתְּנֻחַם וּתְשַׂמַּח עַצְמְךָ וַאֲחֵרִים, וְתִזְכֶּה לְקַיֵּם דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְלֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים לְמַעַן יִיטַב לְךָ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ

נָתָן הַנַ"ל

נ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שַׁחֲרִית [כ"ד סיון] תקצ"א פָּרָשַׁת קֹרַח.

אֲהוּבִי בְּנִי.

הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר בְּכָל שָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא רָאִיתִי כְּתִיבַת יָדְךָ כְּלָל, וְגַם מִקֹּדֶם לֹא כָּתַבְתָּ לִי תְּשׁוּבָה הֲגוּנָה כְּדַרְכְּךָ, לֹא יָדַעְתִּי מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה, וְאֵיךְ אַתָּה מַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ טָרְדוֹת כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֵין לְךָ פְּנַאי בְּכָל הַשָּׁבוּעַ אֲפִלּוּ לִכְתֹּב אִגֶּרֶת אֵלַי. וְגַם מֵעַי הָמוּ לִי עַל זֶה לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת מִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשָׂה שָׁם, וְעִקַּר צַעֲרִי שֶׁאֲנִי מֵבִין מִזֶּה שֶׁאֵין אַתָּה שׁוֹקֵד מִתּוֹךְ הַטִּרְדָּא עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה כַּאֲשֶׁר הוֹרֵיתִיךָ, וְעַד מָתַי וְעַד מָתַי יִהְיֶה טִרְדָּתְךָ קָשָׁה כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ, וּכְבָר הִזְהַרְתִּיךָ הַרְבֵּה שֶׁחֲלִילָה וְאָסוּר לִדְחוֹת עַל יוֹם מָחָר, כִּי הָעִקָּר לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם וָיוֹם מַה שֶּׁיְּכוֹלִין לַחֲטֹף טוֹב, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ וְכָתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה; וְאֵיךְ לֹא יָכֹלְתָּ לַחֲטֹף שָׁעָה לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת כָּרָאוּי; כְּעֵת תִּרְאֶה לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד כָּרָאוּי, וְאָז אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, כִּי הִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה שֶׁתַּחֲזֹר לְקַבֵּעַ עִמְּךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה בֶּאֱמֶת וּמַעֲתִיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חֻקַּת [א' תמוז] תקצ"א.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם שַׁבָּת, וְהִנֵּה בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁבְּבִיתִי הָיוּ הַיְלָדִים חוֹלִים מֵחֳלִי הַמַּאזְלִין [אַדֶּמֶת], וְהָיוּ בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה, וּבְחַסְדֵי ה' שֶׁבּוּ לִבְרִיאוּתָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ;

אַךְ בְּנֵי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה הוּא מוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי, ה' יִסְעָדֵהוּ מְהֵרָה. גַּם בְּבֵית בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה הָיוּ שְׁנֵי יְלָדִים חוֹלִים מֵחֹלִי הַנַּ"ל, וְתוֹדָה לָאֵל הֵם חוֹזְרִים לְאֵיתָנָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, נָא מְאֹד לְהוֹדִיעֵנִי מְהֵרָה מִשְּׁלוֹמוֹ הַטּוֹב; וּתְפִלָּה לְאֵל חַי שֶׁאֲזָכֶה מְהֵרָה לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מֵאִתּוֹ, שֶׁחָזַר לִבְרִיאוּתוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, וְתִזְכּוּ לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.

וְהִנֵּה כְּבָר יָדַעְנוּ שֶׁבְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵין לָנוּ בֵּית מָנוֹס כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְכָל כַּוָּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁמֵּבִיא עַל הָאָדָם, הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּזְכֹּר בּוֹ וְיִתְפַּלֵּל אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נ) "וּקְרָאֵנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחַלֶּצְךָ וּתְכַבְּדָנִי"; וְעַתָּה בְּנִי קַבֵּל עָלֶיךָ עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּכָל עֵת, וְתִתְפַּלֵּל אֵלָיו בְּכָל עֵת עַל כָּל דָּבָר, וְקַוֵּה לַה' וְיוֹשִׁעַ לָךְ, וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּכֶם תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' חֻקַּת [ג' תמוז] תקצ"א.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

נָא בְּנִי חֲבִיבִי, לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה מִשְּׁלוֹמְךָ וּמִשְּׁלוֹם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, כִּי עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתּוֹ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵהוּ וְיִשִּׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב. וְהִנֵּה לְסַפֵּר לְךָ חַסְדֵי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בְּאֵלּוּ הַיָּמִים תִּקְצַר הַיְרִיעָה, כִּי שְׁנֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ הָיוּ חוֹלִים מֵחֳלִי הַמַּאזִּלִין, וְגַם שְׁנֵי בָּנָיהּ שֶׁל זוּגָתִי, וְכֻלָּם הָיוּ מְסֻכָּנִים מְאֹד, וּקְצָתָם הָיוּ אֲצִלִי לְאַחַר יֵאוּשׁ כִּמְעַט רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּבְגֹדֶל נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים שָׁבוּ לְאֵיתָנָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן לֹא שָׁב לְכֹחוֹ מֵחֲמַת שֶׁבְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְיוֹם א' בְּשָׁבוּעַ זֹאת הָיָה מְסֻכָּן מְאֹד מְאֹד, וְזֶה סָמוּךְ הֶחֱלִימָהוּ וְהֶחֱיָהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים בְּלִי שׁוּם רְפוּאוֹת וּבְלִי שׁוּם עֲשָׂיָה וְתַחְבּוּלָה כְּלָל, כְּדַרְכֵּנוּ, כַּיָּדוּעַ לְךָ; ה' יְשִׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב; וְעַתָּה עֵינַי צוֹפִיּוֹת לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד; יֶתֶר מִזֶּה אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר.

נָא בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּזְכֹר חַסְדֵי ה' אֲשֶׁר כְּבָר הִפְלִיא עִמָּנוּ לְשׁוּם שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ לְהַחֲיוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה, עַל יְדֵי מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה וְכוּ' וְכוּ', כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ עִמָּנוּ, וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם, וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' ח"י תַּמּוּז תקצ"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר לֹא כָּתַבְתָּ לִי דָּבָר זֶה קָרוֹב לְשָׂבוּעַ, בִּפְרָט עַל יְדֵי גִּיסְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנוּ מִיָּד מִשְׁלוֹמְךָ הַטּוֹב, וְגַם מַרְבֵּי שִׁמְשׁוֹן, וְדַעְתְּךָ בִּנְסִיעָתִי אֶצְלְכֶם, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. כְּעֵת עֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מָתַי אֶסַּע, וְסֵדֶר הַנְּסִיעָה, וְעַל הַכֹּל אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד.
וְנָא בְּנִי חֲזַק וֶחֱזַק מְאֹד מְאֹד, בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הִנֵּךְ רוֹאֶה מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְהַכֹּל לְטוֹבָה, כְּדֵי לְהַזְכִּירְךָ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא אֶת הַתַּכְלִית הָאֲחָרוֹן, אֲשֶׁר חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וְהַסִּימָן שֶׁל עִמָּר שְׂעוֹרִים אַל יַעֲבֹר מִדַּעְתְּךָ (לִקּוּטֵי הַלָּכוֹת הִלְכוֹת תְּפִלִּין ו, לב). כִּי עֲדַיִן אַתָּה יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר בְּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּכָל עֵת בְּשֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ כְּבָר, וַה' יוֹשִׁיעַ לָךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּכֶם תָּמִיד.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' דִּבְרִים [ג' אב] תקצ"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר אֵינְךָ רָגִיל בָּעִתִּים הַלָּלוּ לִכְתֹּב לִי בְּכָל פַּעַם כְּמִקֹּדֶם; וְאָז הֶעָתַרְתָּ עָלַי דְּבָרֶיךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ יוֹתֵר מִדַּאי, וְעַתָּה אַתָּה מִתְעַצֵּל לְגַמְרֵי לִכְתֹּב לִי מִשְׁלוֹמְךָ, וּבִפְרָט מִשְּׁלוֹם תּוֹרָתְךָ וּתְפִלָּתְךָ וְשִׂיחָתְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וְתִזְכֶּה מֵעַתָּה לִהְיוֹת גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, וְחָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, וְעָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וּבִפְרָט לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹר הַמַּחֲשָׁבָה, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר שֶׁאֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יְכוֹלִין לִהְיוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן, וְהַסִּימָן עִמָּר שְׂעוֹרִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר יָדַעְתָּ זֹאת, וְאַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבוֹת רוֹדְפִין בְּמֹחֲךָ וּמְבַלְבְּלִין אוֹתְךָ הַרְבֵּה, הֲלֹא אַדְרַבָּא! מִזֶּה תּוּכַל לֵידַע אֲמִתַּת הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד. כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הוֹעִילוּ לְךָ אֵלּוּ הַדְּבָרִים הַנַּ"ל שֶׁאֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד, וְשֶׁיְּכוֹלִין לִבְרֹחַ מֵהֶם בְּשֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכוּ', עַל כֵּן אַתָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בִּפְרָט בְּעִנְיָן זֶה, וּלְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל עֵת מֵחָדָשׁ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לְעַכֵּב מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְבַל תֵּצֵא לַחוּץ כְּלָל חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית בְּכָל עֵת, וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל

וֶה הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הַכֹּל [תָּלוּי] בַּמַּחֲשָׁבָה כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּעַצְמְךָ; וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה עַל הֶעָבָר וְעַל לְהַבָּא, רַק לְהִסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית בְּאוֹתוֹ הַשָּׁעָה וְלַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁתּוּכַל שֶׁיַּצְלִיחַ לְךָ לָנֶצַח; כִּי כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה וְכוּ' הַכֹּל הוּא הַצָּלָחַת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח, הַצָּלָחָה נִפְלָאָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, "עַיִן לֹא רָאָתָה" וְכוּ' (יְשַׁעְיָה סד). וּתְקַיֵּם בְּכָל פַּעַם (אָבוֹת ב) 'שׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ' כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתָּ פֵּרוּשׁוֹ מִמֹּשְׁמוֹ זַ"ל (שִׂיחוֹת הָרַ"ן רפח).

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁדִּבְּרְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם רְבִיעִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, דְּהַיְנוּ תֵּכֶף אַחַר תִּשְׁעָה בְּאָב; וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ תְּחִלָּה לְטוּלְטְשִׁין בְּיוֹם רְבִיעִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי רְצוֹנִי מְאֹד לֵרָאוֹת עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים קֹדֶם נְסִיעָתִי. וְגַם זֶה קְצָת כַּוָּנָתִי לִהְיוֹת בְּטוּלְטְשִׁין כְּדֵי לֵרָאוֹת עִמָּכֶם, אוּלַי יָחוּס הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ וְיִשְׁלַח דִּבּוּרִים שֶׁנּוּכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּהֶם לָנֶצַח. הַאֱמִנְם כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה תּוֹדָה לָאֵל, אַךְ עוֹד לֵאלֹהַי מִלִּין. וּבְפֹרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁהַבַּעַל דָּבָר עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ, אָנוּ מְחֻיָּבִים לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלָּנוּ, לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה, וּלְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב וְכוּ', כְּדֵי לְקַבֵּל מֵהַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת כַּמְבֹאָר בַּתּוֹרָה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְכוּ', (בְּסִימָן ל"ד) וּבְעִתִּים הַלָּלוּ תּוֹדָה לָאֵל דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בְּזֹאת הַתּוֹרָה. וְהָעִקָּר שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מְאֹד בְּכָל יוֹם לְקַיֵּם זֹאת לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הֶאָרַת וּקְדֻשַּׁת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה לְקַשְׁרָהּ אֶל לִבּוֹ בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחָזָק, עַל יְדֵי שֶׁמְּדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם כָּל יוֹם, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב וְכוּ'; אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה; יָתֵר מָזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם לְקַיֵּם אֵלֶּה הַדְּבָרִים לְמַעַן יִיטַב לָכֶם לָעַד וְלָנֶצַח, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ יוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לִגְמֹר מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ, ה' עֵקֶב [י"ח אב] תקצ"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זוֹ, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ, עַל כֵּן תִּרְאֶה לִזְרֹז עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ לִבֵּיתִי הַסַּךְ אֶחָד רוּבָּל־חָדָשׁ וַחֲצִי, כִּי מֻכְרָח מְאֹד. וְגַם הַסַּךְ שֶׁתּוֹצִיא מִיָּדוֹ עַל הַבִּנְיָן תִּשְׁלַח לְפֹה. וְיִשְׁלַח לִי עַל יְדֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁיִּסְעוּ מִפֹּה עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי הַמָּעוֹת שֶׁל הַבִּנְיָן מֻכְרָח לִי מְאֹד שָׁם בְּאוּמַאן, וְכָל קֶרְבִיל הוּא עַתָּה בְּעֵינַי יוֹתֵר מֵאֶלֶף. כִּי נִתְחַזֵּק לְבָבִי עַל יְדֵי זֶה לְהַתְחִיל הַתְחָלָה כָּזֹאת שֶׁקָּשָׁה וּכְבֵדָה מְאֹד מְאֹד, כַּאֲשֶׁר תִּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם, עַל כֵּן תְּבַקְּשׁוּ מְאֹד מִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ וְיִשְׁלַח לִי מִיָּד גַּם חֲמִשָּׁה

רוּבָּל־חָדָשׁ עַל הַבִּנְיָן, לְמַעַן יִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּהַהִתְחַלָּה שֶׁיִּקָּרֶה מִן הַכֹּל, וְתֵחָשֵׁב לוֹ לִצְדָקָה מְיֻחֶדֶת כָּל שָׁעָה שֶׁיַּקְדִּים; וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְזָרְזוֹ, כִּי מֻבְטָחַנִי שֶׁיִּקַּיֵּם דְּבָרַי מִיָּד, וְיִשַׁלֵּם ה' פָּעֳלוֹ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתּוֹ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', וְיִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְווֹת וְכוּ'. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד אֲנִי נוֹתֵן שִׂמְחָה בְּלִבִּי עַל מִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה עִמּוֹ תִּשּׁוּקָתְךָ אֶל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יִיטִיב לְךָ לְעַד; וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לִי פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי בְּשָׁעָה זֹאת שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה לִנְסֹעַ הַיּוֹם לְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' כִּי תֵצֵא [ה' אלול] תקצ"א בְּרֶסְלֶב.

בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וּמִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּאוּמַאן, וְהָיָה לִי לְנַחַת. עוֹד תּוֹסִיף לְהוֹדִיעֵנוּ מִשְׁלוֹם רַבִּי מָרְדְּכַי וְתַלְמִידוֹ רַבִּי יַעֲקֹב מֶה עָלְתָה בָּם, וְרַבִּי יַעֲקֹב מַאי עֲבִידְתֵּהּ, אִם עוֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הָאֱמֶת לְהִתְקָרֵב לְאַנְשֵׁי אֱמֶת בֶּאֱמֶת; וַה' הַטּוֹב יְחַזֵּק לְבָבוֹ וְיִנָּחֵהוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, כִּי יְמֵי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַשְׁרֵי לוֹ בְּזִקְנוּתוֹ, אִם יִבְחֹר בְּהָאֱמֶת בִּיַלְדוּתוֹ; יֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה, בִּפְרָט כִּי טָרִידְנָא טוּבָא. כִּי דְּעוּ בָּנַי וּרְאוּ שְׁתּוּדָה לְאֵל בְּחַסְדֵי ה' נִתְחַזְּקוּתִי וּכְבָר קָנִיתִי עֲצֵי יְסוֹדוֹת עַל הַבִּנְיָן (שֶׁקּוֹרִין פּוּדְוָואלִיֶנְיס), וּכְבָר הוֹלִיכוּ אוֹתָם עַל הַפְּלַאץ (מָקוֹם), וְלֹא הָיָה שׁוּם פּוֹצֶה וּמְצַפְצֵף. אַדְרַבָּה הַרְבֵּה מֵהַשְּׁכֵנִים יָצְאוּ וּבֵרְכוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר הַבִּנְיָן שֶׁל הַמָּקוֹם קָדוֹשׁ וְכוּ' כַּנַּהוּג. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת ה', וְתִזְכְּרוּ זֹאת מְאֹד. אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים שֶׁנִּזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר בְּקֶרוֹב. וְהִנֵּה חָזַרְתִּי לְבֵיתִי מֻחָמַת שֶׁהַמּוֹכֵר הַפְּלַאץ לֹא הָיָה בְּבֵיתוֹ. וְעַתָּה אֲנִי מוּכָן בְּכָל יוֹם לַחֲזֹר וְלִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וּלְהִתְעַכֵּב שָׁם עַד אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּלְהַנִּיחַ הַיְסוֹד שָׁם. ה' יַעְזְרֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. וְהִנֵּה עַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה וְכַמָּה אַתָּה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְזָרֵז אֶת יְדִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּשְׁלַח לִי הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחַ מִיָּד בְּלִי שׁוּם עִכּוּב כְּלָל, וּמֵאֵלָיו יָבִין גֹּדֶל זְכוּת שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בִּיסוֹד שֶׁל בִּנְיָן קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה. וְכָל מַה שֶּׁיְּגַדֵּל חֶלְקוֹ יְגַדֵּל שְׂכָרוֹ לָנֶצַח, גַּם יוּכַל לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְבִנְיַן עוֹלָם עֲדֵי עַד, שֶׁהוּא זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִפְקְדֵהוּ בְּרַחֲמָיו מְהֵרָה. גַּם יְזַהֵר לְקַיֵּם מַה שֶּׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לִהְיוֹת בְּאוּמַאן בְּסָמוּךְ, כִּי אֵין לוֹ שׁוּם סְמִיכָה טוֹבָה יוֹתֵר מִזֶּה, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ. וּבְוַדַּאי הָיִיתִי צָרִיךְ לְכָתֹב לוֹ הַרְבֵּה

הַרְבֵּה בָּזֶה, לְהַזְכִּירוֹ חֶסֶד נְעוּרָיו אֶת גְּדֶל אַהֲבָתוֹ וּתְשׁוּקָתוֹ אֶל הָאֱמֶת אָז, אַךְ מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ טִרְדָּתִי עַתָּה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת אֲרֻכָּה מֵרַבִּי אַהֲרֹן בֶּן שְׁמוּאֵל מִטֶּפְלִיק, אָחִיו שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי, וְתִמְסְרֵהוּ לְיָדוֹ; וְתִתֵּן לִקְרוֹתוֹ גַּם לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, לְמַעַן תִּרְאוּ כֻּלְּכֶם גְּדֶל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל הַסְּפָרִים שָׁם.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁיְּפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, כִּי בָּהֶם תְּלוּיִים כָּל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לָנֶצַח. וּתְזֻרְז עַצְמְךָ מְאֹד לַהֲשִׁיבֵנִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה מִיָּד, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.
ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'. וְעַתָּה בָּנַי וְאַחַי, חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְתִתְחַילוּ מֵחָדָשׁ בְּפָרָט בַּחֹדֶשׁ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב הַזֶּה יְמֵי רָצוֹן שֶׁעָלָה בָּהֶם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לַמָּרוֹם, וְתִזָּהֲרוּ מְאֹד לְקַדֵּשׁ מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים, לְבִלְי לְחַשֵּׁב מַחְשְׁבוֹת חוּץ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כְּבָר שְׁמַעְתֶּם הַרְבֵּה בָּזֶה, וַה' יוֹשִׁיעַ לָכֶם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תֵּצֵא [ח' אלול] תקצ"א.
אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מַה שֶּׁלֹּא הִגִּיעַ לִי מֵעוֹת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן. לָזֹאת תִּבַּקֵּשׁ עֲבוּרִי מְאֹד מְאֹד לִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁאַל יְעַכְּבֵנִי, וְתַכְרִיחַ יְסַלֵּק לְךָ הַסַּפָּ, וְאַתָּה תִּשְׁלְחֵם לְפֹה.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ שֶׁתּוּכַל לָבוֹא בִּזְרִיזוּת אֵיזֶה יָמִים קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. גַּם תְּזֻרְז אֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּסַּע לְאוּמַאן בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה, כַּאֲשֶׁר אָמַר לְפָנַי, וְעַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחַ ה' דַּרְכּוֹ בְּנַשְׂמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. גַּם תְּזֻרְז אֶת בֶּן אֲחוֹתִי יְדִידִי רַבִּי אֶיזִיק שֶׁיָּבִיא עִמּוֹ מֵעוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁיִּתֵּן לִי עַל הַבִּנְיָן, כִּי בְּוַדַּאי הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גַּם כֵּן אֵיזֶה חֵלֶק בְּהַתְחָלַת הַיְסוֹד בְּבִנְיָן קָדוֹשׁ כָּזֶה; גַּם רַבִּי מָרְדְּכַי יִתֵּן אֵיזֶה סַךְ מִעוּט שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזֶה חֵלֶק בְּהַתְחָלָה עַל כָּל פָּנִים; וְאַל יִפְטְרוּ עַצְמָן בְּשׁוּם תֵּרוּץ, כִּי הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק גָּדוֹל בַּבִּנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּהַתְחָלָתוֹ וּבְגָמְרוֹ, וַה' יוֹשִׁיעַ לָכֶם. וְהִנֵּה אֲנִי נוֹסֵעַ עַתָּה בְּלִי מֵעוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי, וְיִהְיֶה בְּעֶזְרִי לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר, כִּי אֵין מַעֲצוֹר לַה' לְהוֹשִׁיעַ, וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד, כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ בְּאוּמַאן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תקצ"א.

לַאֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְאֵין פְּנַאי כְּלָל לַהֲשִׁיבוֹ כָּרָאוּי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וְיעוֹרֶרְךָ בַּיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַבָּא לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם יוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה, שֶׁתּוּכָה לְקַבֵּל עָלֶיךָ לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה בְּכָל יוֹם לְטוֹבָה. וְאַל תְּאַבֵּד יוֹם אֶחָד בְּלִי הִתְבּוֹדְדוּת, וְלַחְשֹׁב עַל תַּכְלִיתְךָ בְּכָל יוֹם, וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַרְבֵּה, כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל לַחֲטֹף וְלַעֲשֹׂק וְלִגְזֹל מֵהַצַּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, מֵהֶבֶל הֲבָלִים הַזֶּה מֵעָנָן כָּלָה הַזֶּה וְכוּ' וְכוּ'. זְכֹר הֵיטֵב כִּי כָּל יָמֵינוּ הֶבֶל, וְיכוֹלִין לַחֲטֹף בָּהֶם חַיֵּי עוֹלָם כָּל אָדָם בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָה שֶׁהוּא, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ב

נט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה' תקצ"ב.

שֵׁם ה' יָגֵן עָלֶיךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ וְיַעְזְרְךָ שֶׁתּוּכָה לָבוֹא מְהֵרָה לְכָל מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתָּ מֵעוֹדְךָ וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר.

וְהִנֵּה מַה מְּאֹד שִׂמַּחְתָּ נַפְשִׁי בְּמִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת, הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בִּרְאוֹתִי שֶׁתּוֹדָה לְאֵל כְּבָר הִתְחַלְתָּ לִרְאוֹת יְשׁוּעַת ה', אֵיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה תָּמִיד. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה צָרִיךְ הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל וְנִפְלָא, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַשִּׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, גַּם צְרִיכִין לִזְכֹּר מַה שֶּׁאָמַר הוּא זַ"ל (שִׂיחוֹת הָר"ן ע) בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מָעַן טָאר נִיט דֶעם אוֹיְבֶּערְשְׁטִין נָאךְ גִיבֶּען [אָסוּר לְוַותֵּר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ]. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב קְצָת, אָסוּר לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה, רַק לְהִתְחַנֵּן וּלְהִתְנַעְנֵעַ בְּכָל פַּעַם עַל הַשְּׁאָר, מַה שֶּׁחָסֵר לוֹ עֲדַיִן בַּעֲבוּדַת ה'. בִּפְרָט שֶׁעֲדַיִן חָסֵר לָנוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, אַךְ אָמַר שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר לִהְיוֹת בְּעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, רַק לִשְׂמֹחַ מְאֹד בִּישׁוּעַת ה', בִּפְרָט בְּעֵת שֶׁמַּרְחִיב קְצָת בְּחַסְדּוֹ. וּמַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יוֹכַל לְהָבִין מְעַט, אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, לֵידַע תָּמִיד שֶׁעֲדַיִן חָסֵר לוֹ הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, כִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר, וְאַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. כִּי גַּם בְּעֵת שֶׁצַּר לְאָדָם חַס וְשָׁלוֹם וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פּוֹנֶה אֵלָיו כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְלִמְצֹא תָּמִיד אֵיזֶה הַרְחָבָה אֲפִלּוּ אָז, בִּבְחִינַת "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי" וְכוּ'. וּמִכָּל

שֶׁכֵּן בְּעֵת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאִיר פָּנָיו קְצָת. וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁכְּבָר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי שִׂיחָה זֹאת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֳרָהּ בִּכְתָב הֵיטֵב, אַךְ בָּאתִי כְּמַזְכִּיר, וְאִם תִּזְכֶּה תִּשְׁמַע עוֹד מִמֶּנִּי בָּזֶה, וְגַם שְׁאָרֵי שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מִדְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים זַ"ל, שֶׁהֵם כְּמַעְיָן הַנּוֹבֵעַ שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק, מַיִם חַיִּים דְּלָא פְּסָקִין הַמְטַהֲרִין מִכָּל הַטֻּמְאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, הַמַּזְכִּרִים בַּמַּאֲמָר הַקָּדוֹשׁ קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם כָּל נִדְרֵי, כִּי מְבָאֵר שָׁם שֶׁהֵם מַיִן דְּאוֹרַיְתָא וְכוּ' עַיֵּן שָׁם. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁמֵחַ בִּדְבָרֶיךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ס

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' לְךָ לְךָ תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁתִּשְׁלַח לִי תֵּכֶף הַקֶּערְבְּלֶיךָ מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁהוּא בָּטוּחַ אֶצְלְךָ, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי עַתָּה מְאֹד. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְיָסִיר מַחֲלָה מִבֵּיתְךָ. וְתוֹדִיעַ לִי מִזּוּגָתְךָ תִּחְיֶה, כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּהְיֶה לָהּ רְפוּאָה בְּקֶרוֹב בְּלִי רְפוּאוֹת גַּשְׁמִיִּים דַּיְקָא, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁתִּשְׁמַע לִדְבָרֵינוּ וְלֹא תָּבוֹא לִידֵי שׁוּם דֶּאקְטִיר אָז טוֹב לְךָ. וְהִנֵּה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלְכֶם, בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁרַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים כְּבָר נִתְרַצָּה שֶׁיִּסַּע חֲתָנוֹ כַּאֲשֶׁר כָּתַב לִי הַיּוֹם. וְגַם בָּזֶה יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין יְשׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת, שֶׁאֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא יוּכַל לִשְׁבֹּרהּ. כִּי אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם דָּבָר שֶׁלֹּא יוּכַל לִסְבֹּל בְּשׁוּם אֹפֶן. וְזֶה רֶמֶז לְכָל אָדָם לְכָל עִנְיָנֵי מְנִיעוֹת וְתַאֲווֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי אִם לֹא הָיָה לוֹ כֹּחַ לִשְׁבָּרָם, לֹא הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עָלָיו דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. וּבְוַדַּאי יֵשׁ דֶּרֶךְ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה, וְהֶבֶן זֶה מְאֹד מְאֹד. וּצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עָלָיו בְּכָל עֵת, וְיוֹרֵהוּ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה וּמֵעִנְיָנִים הָאֵלֶּה שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּרָא תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, עַתָּה אֲבַשֶּׂרְךָ, שֶׁבְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעֱבַר קִבַּלְתִּי אִגֶּרֶת מִידִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, שֶׁתּוֹדָה לְאֵל כְּבָר נִמְדַּד הַפְּלַאי [הַמָּקוֹם] בְּאוּמָאן, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ גֹּדֶל הַיִּסּוּרִים, וְכִלְיוֹן עֵינַיִם שֶׁהָיָה לִי עַל זֶה בְּלִי שִׁעוּר. וְעַתָּה

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁכְּבָר הַפְּלַאת בְּחֻזְקָתֵנוּ בְּתֹקֶף גְּדוֹל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקָרוֹב שֶׁאֶסַּע לְמָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאוּמַאן, לְהַנִּיחַ הַיְסוֹד. אַךְ עֲדַיִן יֵשׁ לִי סְפֵקוֹת, אִם אַמְתִּין עַד שָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וַה' יוֹלִיכֵנוּ דֶּרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, חִישׁ קַל מְהֵרָה. וּבְחַסְדֵי ה' שָׁמַחְנוּ הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה וְרִקּוּדִין הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הָיוּ לָנוּ אוֹרְחִים הֲגוּנִים, וְגַם נֶכֶד הַקָּדוֹשׁ מוֹהַר"י זַצַ"ל מִקַּאמִינְקָא וּמִצַּד אֶחָד נֶכֶד הָרַב הַקָּדוֹשׁ מִלִּינְץ, כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, תִּשְׁמַע וְתִשְׁמַח עַל יְשׁוּעַת ה', אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לָגִיל וְלָשׂוּשׂ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה, אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ, לְהַשְׁמִיעֵנוּ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם וְכוּ'. יָתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי אֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל: וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה יֵרָאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיִּשְׁלַח תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

בְּיוֹם אֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם, וְתוֹדָה לְאֵל עֶזְרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהִנְחִנוּ יְסוֹד הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן בְּשָׁלוֹם וְהַשְׁקֵט. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ (תְּהִלִּים צ"ב), מִי פָּעַל וְעָשָׂה נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וְכוּ': עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וּלְהוֹדוֹת לַאֲדוֹן כֹּל עַל הֶעָבָר, וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים, לִזְכּוֹת לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה. וְעִקַּר עִקַּר הַמְּנִיעָה מֵהֲמַת מָמוֹן וְלַה' הַיְשׁוּעָה, וְהִנֵּה גַּם עַל יְדֵי זֶה רָאוּי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה, כִּי הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁה' אִתָּנוּ גַּם עַתָּה, וּבְוַדַּאי יֵשׁ לָכֶם כֶּלְכֶם חֵלֶק בַּבִּנְיָן הַזֶּה, כִּי בִּלְעֲדֵי הָרְצוֹנוֹת הַחֲזָקִים הַטּוֹבִים שֶׁלָּכֶם, לֹא הָיִיתִי יָכֹל לְהָרִים יָדַי וְרַגְלַי בְּבִנְיָן כָּזֶה הַנּוֹגֵעַ לְמָקוֹם שֶׁנּוֹגֵעַ. שִׂמְחוּ בַּה' אֲשֶׁר שׂוֹמֵעַ שַׁוְעַת עֲנִיִּים כָּמוֹנִי הַיּוֹם, בְּעוּקְבָא דְּמִשֵּׁיחָא בְּזִלּוּתָא דְּגַלּוּתָא, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אֲשֶׁר בְּכָל יוֹם עוֹמְדִים עָלֵינוּ רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְעִקַּר מַה שֶּׁבְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וַה' עֶזְרָנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים עַד אֵין חֵקֶר, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר, וְהַלֵּב לַחְשֹׁב. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לְהָבִין מְעַט, עַד הֵיכָן עָצְמוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר, רַק חָזָק וֶאֱמַץ, וְאַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ לְעוֹלָם. הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם. עַד נִזְכֶּה לָבוֹא לְמִלְּאוֹת רְצוֹן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ

יִתְבָּרַךְ, לֹא בְּמַעֲלָלֵינוּ וּבְמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים, כִּי אִם בְּכֹחוֹ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא, אֲשֶׁר אֵין דֻּגְמָתוֹ, אַשְׁרֵי אָדָם עֹז לוֹ לְהִתְחַזֵּק בָּעִתִּים הַלָּלוּ בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל עֵת.

וְשָׁלוֹם לְךָ וּלְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ, כִּי ה' עִמָּנוּ, רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר עִמָּהֶם, וּכְבָר שָׁמַעְתִּי בְּלַאדִיזִין אֲשֶׁר חָזַר הַכְּסִיל עַל קֵיאוֹ לְהוֹצִיא רוּחַ שְׁטוּת, לְקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ, וּכְבָר אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (מִשְׁלֵי כו) "קִלְלַת חִנָּם לֹא תָבֹא" וְכוּ', וַה' יַהֲפֹךְ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי כָּל זֶה בִּשְׁבִיל לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶתְכֶם. כִּי הַמְּנִיעָה בִּשְׁבִיל הַחֻשָּׁק, וּלְפִי עִצָּם מַעֲלוֹת הַנֶּחֱשָׁק, כֵּן הִתְנַגְּדוּת וְהִשְׁתַּטְּחוּת הַמְּנִיעוֹת בִּשְׁבִיל הַחֻשָּׁק הַגָּדוֹל שֶׁצְּרִיכִין לְנֶחֱשָׁק כָּזֶה (כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם וְכוּ' בְּסִימָן סו). עַיֵּן שָׁם, וְאֵינִי רוֹצֶה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' וַיְחִי תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְאֶתְמוֹל הָיָה בְּבֵיתִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר, אַךְ לֹא הָיָה פְּנַאי לְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה, כִּי בְּתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ הַמְּחֻתָּנִים לִקְרוֹת אוֹתָנוּ עַל הַחֻתָּנָה. וְגַם מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת לֹא דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ דָּבָר עֲדַיִן, וּמֵהַסְּתָם יִהְיֶה הַיּוֹם אֶצְלִי. וְהִנֵּה מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת לֹא שָׁמַעְתִּי עַד אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב, וּלְחַזֵּק אֶתְכֶם אֵין מַהַצֵּרְךָ, כִּי תּוֹדָה לְאֵל כְּבָר אַתֶּם רוֹאִים הָאֱמֶת עַיִן בְּעַיִן. וְהִנֵּה כַּמָּה רָאוּי לָנוּ לִשְׁמֹחַ וּלְמַלְאוֹת שְׂחוֹק פִּינוּ עַל שֶׁיּוּכַל הַבַּעַל דָּבָר לְבַלְבֵּל הַדַּעַת בִּשְׁטוּתִים כָּאֵלֶּה, וְלִמְנֹעַ מִלְּרְאוֹת אֱמִתַּת יִקְרַת הַדְּבָרִים הַיְקָרִים מִפְּז כָּאֵלֶּה, שֶׁהוּא הַכְּסִילוּת וְכוּ' שֶׁמָּצָא פֶּגֶם בְּנַפְשׁוֹ עַל שֶׁלֹּא כָּתַבְתִּי לְהַבְדִּיל. וּבֶאֱמֶת מִי שֶׁמֵּבִין קְצָת דַּרְכֵי הַלָּשׁוֹן וְהַמְּלִיצָה, אֵין מֵהָרָאוּי לְהַכְנִיס שָׁם תֵּבַת לְהַבְדִּיל, וְהוּא רַק עֲלִילָה, שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲלִיל וּלְהָטִיל פְּגָם בַּקְּדֻשִּׁים בְּחִנָּם, כְּדֵי לְסַמֵּא אֶת עֵינָיו לְבִלְתִּי לִרְאוֹת נִפְלְאוֹת הִתְנַגְּלוּת הַחִדּוּשׁ הַזֶּה, שֶׁמִּשֶּׁה עוֹמֵד וְכוּ', שֶׁהִתְנַגְּלוּת כָּזֹאת לֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת רָאוּי לוֹ שֶׁתִּסְמַר שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וְיַעֲמֹד מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם מִגְּדֻלַּת נִפְלְאוֹת הִתְנַגְּלוּת הַזֹּאת, וְאַלְמָלֵא לֹא בָּאנוּ לָעוֹלָם אֶלָּא לְמַשְׁמַע דָּא דַּיֵּנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזְּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְכוּ'. וּבְוַדַּאי רָאוּי לָכֶם לִשְׂמֹחַ בְּכָל עֹז עַל יְדֵי כָּל זֶה, אַחֲרֵי שֶׁאָנוּ רוֹאִין כַּמָּה אֵין הַנִּצָּחוֹן יָכוֹל לִסְבֹּל הָאֱמֶת, וַהֲלֹא הַמִּתְנַגֵּד חוֹתְנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הוּא בְּעַצְמוֹ הוּטְבוּ בְּעֵינָיו תְּחִלָּה סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם אָז לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעַיִן יָפָה כָּרָאוּי, וְלֹא שָׂם לִבּוֹ לָהֶם הֵיטֵב, וּמֵחֲמַת זֶה גַּם אָז לֹא הִרְגִּישׁ נְעִימַת הַדְּבָרִים, עַל

כָּל פָּנִים לֹא הָיָה מִתְנַגֵּד עֲלֵיהֶם, וְעַתָּה בִּשְׁבִיל שֶׁשִּׁקַּרְנוּ עַל טוֹבַת בִּתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה חָתָנוֹ אִישׁ כָּשֵׁר שֶׁיִּיטַב לוֹ וּלְזַרְעוֹ לָנֶצַח, עַתָּה נִתְהַפֵּךְ לָנוּ לְאוֹיֵב, וְרוֹצֶה לְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה. וּגְמוּלוֹ יָשׁוּב בְּרֹאשׁוֹ, כִּי אֶלְף כְּמוֹתוֹ יֹאבְדוּ, וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ אַל יִתְבַּטֵּל. וּמַה מְּאֹד נִפְלֵאתִי עַל יְדִידִי רַבִּי יַעֲקֹב חָתָנוֹ עַל אֲשֶׁר הוּא חָלָשׁ בְּדַעְתּוֹ כָּל כָּךְ, הֲלֹא אֵין מְמַצֶּה, וּמֵאַחַר שֶׁכְּבָר דִּלֵּג עַל כַּמָּה מְנִיעוֹת וְהָיָה פֹּה שְׁתֵּי פְּעָמִים, וְגַם מַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּדַרְכֵי אֱמֶת לְהִתְפַּלֵּל בְּכֹחַ וּבְכַוָּנָה וְכוּ', מַדּוּעַ יְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ עֲדַיִן מוֹרָא חוּתְנוֹ. כִּי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה עֹז כַּנָּמֵר וְיִתְחַזֵּק בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וּלְהַשְׁלִיךְ מוֹרָאוֹ מֵעַל פָּנָיו, וִידַבֵּר דַּיְקָא עִם יְדִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, מֵאַחַר שֶׁהוּא קָרֵבוֹ אֶל הָאֱמֶת, וּבְחַסְדֵי ה' יְקָרְבֵהוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְעֻצָּם נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר יֵיטִיב לוֹ לָעַד. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה לְחַזְּקוֹ וּלְאַמְּצוֹ בְּכָל עֹז, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְדֵי בָּזֶה כָּעֵת. חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּרְאוּ מִפְּנֵיהֶם, אַל יֵרֵךְ לְבַבְכֶם, כִּי ה' עִמָּכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, כִּי שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד, חִזְקוּ וְיֶאֱמַץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. וְגַם עַל רַבִּי מָרְדְּכַי נִפְלֵאתִי עַל שֶׁהוּא חָלָשׁ בְּעֵינָיו כָּל־כָּךְ, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁיְּחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַרְבֵּה וַה' יוֹשִׁיעַ לוֹ.

וְעַתָּה בְּנִי כְּבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה, וּבְכָל עִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלְכֶם רְאוּי לָכֶם לִשְׂמֹחַ מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁנִּצַּלְתֶּם בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וְהַנִּפְלָאִים מִשְּׁטוּתִים וְטָעוּתִים כָּאֵלֶּה, הַמַּסְתִּירִים מִפְּנֵיהֶם אוֹרוֹת נוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה, הִתְגַּלּוּת כָּאֵלֶּה חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה וְכוּ'. לְמַעַן הַשֵּׁם תְּחַזְּקוּ עַצְמְכֶם בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁדִּבַּרְנוּ, וּבִפְרָט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אֵין רְצוֹנִי שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב יְבַזֶּה אֶת חוּתְנוֹ, רַק יִהְיֶה לוֹ עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לִבְלִי לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מוֹרָאוֹ כְּלָל וְכַנַּ"ל. וְדַעַת לָבוֹן נָקֹל לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הָעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, לִבְלִי לָחוּשׁ עַל דְּבָרָיו כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן אַל יְבַזֶּהוּ מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ. וְיֶתֶר מִזֶּה תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה. וְגַם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם, כִּי הַמִּתְנַגְּדִים רוֹצִים לְמָנֹעַ מֵחַיִּים אֲמִתִּיִּים, לְהוֹלִיךְ הָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיְשָׁר בְּעֵינֵיהֶם, אֲשֶׁר אַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת. כִּי מַה שֶּׁהֵם רוֹצִים לְמָנֹעַ תֵּכֶף מִטּוֹב אֲמִתִּי רוֹאִים בָּעֵינַיִם, כִּי רוֹצִים לְמָנֹעַ מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ בְּכַמָּה וְכַמָּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה מְזַכֶּה אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל עַל יְדֵי דְּבָרָיו וּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ', וְכָל הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ כְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים. אַךְ לֹא זֶה בִּלְבַד כַּוָּנַת הַבַּעַל דָּבָר, כִּי אִם רוֹצֶה לַעֲקֹר חַס וְשָׁלוֹם לְגַמְרֵי אֶת הַפּוֹרֵשׁ מִדְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, כַּאֲשֶׁר רוֹאִים בָּעֵינַיִם עֹצֶם הַהֶפְרֵשׁ וְהַהֶבְדֵּל בֵּין הַנִּשְׁאָרִים עַל עָמְדָם לַאֲשֶׁר פֵּרְשׁוּ מֵאִתָּנוּ, וְהַרְבֵּה מוֹדִים בְּעַצְמָם מַה שֶּׁאִבְּדוּ, אַךְ הוּא אֲבֵדָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת, וּמְעַוֶּרֶת

לֹא יוּכַל לְתַקֵּן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (חֲגִיגָה ט:) זֶה שָׁנִמְנוּ חֲבֵרָיו לְדָבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וְלֹא נִמְנָה עִמָּהֶם. וּתְדַבְּרוּ הָרַבֵּה עִם הַמְקֻרָבִים מֵחָדָשׁ, שֶׁיִּשְׂמְחוּ לִבָּם הֵיטֵב לִדְבָרִים אֱלֶה. כִּי מֵאַחַר שֶׁכְּבָר רָצוּ לְהַתְחִיל קְצָת, וּכְבָר סָבְלוּ בְּזִיּוֹנוֹת וְשִׁבְרוּ כַּמָּה מְנִיעוֹת, עַל כֵּן צְרִיכִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְחַזְּקָם, שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ עַל עִסְקֵי חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, חַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיִּים נִצְחִיִּים וְכוּ'.

דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב וּמְזָרְזָם לְטוֹבָתָם לָנֶצַח, אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, אַהֲבָה שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בַּדָּבָר, כִּי אִם אַהֲבַת הָאֱמֶת לְמַעֲנוֹ יִתְבָּרַךְ לְזַכּוֹתָם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידַי אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, חִזְקוּ וְאִמְצוּ, קַוּוּ לַה' וְיוֹשַׁע לָכֶם.

סד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' שְׁמוֹת תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְלֹא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא לַהֲשִׁיבְךָ מִיָּד, כָּעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד, אַךְ מִדֵּי דַּבְּרִי עִם רַבִּי אֶפְרִים נִזְכַּרְתִּי בְּעִנְיָנְךָ, וּבִפְרָט בְּעֵסֶק הָאַבְרֶךְ רַבִּי יַעֲקֹב, וְנִתְעוֹרַרְתִּי לְהָכִין הַמִּכְתָּב הַלָּז. וְהִנֵּה אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מְבִינִים שֶׁאֵין רְצוֹנִי בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיְּגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהַמְזַבֵּחַ מוֹרִיד עַל זֶה דְּמָעוֹת (גִּטִּין צ:), וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה יִתְעַנֶּג עַד שֶׁיִּשָּׂא הַשְּׁנִיָּה. וְאִם תִּהְיֶה כִּרְצוֹנוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן הַחוֹתֵן וַחֲמוֹתוֹ וְהָעִיר וְכוּ' אֵיךְ יִהְיֶה, אִם לֹא יִהְיֶה גְּרוּעִים מִזֶּה, וּכְפִי עִסְקֵי הָעוֹלָם שֶׁהָרֹב אֵינָם מַסְכִּימִים שֶׁחֲתָנָם יִפְרֹק עֹל הָעוֹלָם וְיַעֲסֹק רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּהְיֶה נִקְרָא חֲתָנָם עַל שְׁמֵנוּ וְכוּ', בִּפְרָט אִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא יִמְצָא, שֶׁיִּהְיֶה נִמְלָט מִכָּל הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ לָגֶשֶׁת אֶל קְדֻשַּׁת אֲמִתַּת הָאֱמֶת. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל מְעַט בְּקָדְקֳדוֹ וּבָקִי מְעַט בְּהִתְנַהֲגוּת הָעוֹלָם עַתָּה, יָכוֹל לְהָבִין כָּל זֶה בָּנָקֵל, עַל כֵּן דַּעְתִּי וּרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד שֶׁיְּדַבְּרוּ עִם בֶּן דּוֹדִי רַבִּי אַיְזִיק נֶרוֹ יָאִיר שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעֲנִי וְיַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בַּשָּׁלוֹם שֶׁהוּא מִצְוָה רַבָּה; וַאֲפִלּוּ אִם לֹא הָיָה מַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ חוֹתְנוֹ כָּל כָּךְ, אָנֹכִי יוֹדֵעַ שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב יוּכַל לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה כְּשֶׁיִּהְיֶה בְּבֵיתוֹ, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּשֶׁיִּהְיֶה בְּבֵית אָבִיו. כִּי הֵבַנְתִּי מִקֹּדֶם שֶׁגַּם אָבִיו כְּשֶׁיָּבוֹא יִכְעַס עָלָיו הַרְבֵּה, וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאָבִיו אֵינוֹ מִתְנַגֵּד כְּלָל, אַךְ מֵרִבּוּי דִּבּוּרִים שֶׁל הַמְדַבְּרִים עִתָּק וְכוּ' הוּא כְּמֻכְרָח לַחֲלֹק עַל בְּנוֹ הָרַבֵּה. וְהַיּוֹם נוֹדַע לִי זֶה, שֶׁכְּבָר בָּא אָבִיו, וְשֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת עֲצוּמִים מֵאָבִיו, וְכַאֲשֶׁר הֵבַנְתִּי כֵּן הוּא, עַל כֵּן אִם הוּא רוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, וְלַחְשֹׁב בֶּאֱמֶת עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי אֵין טוֹב לְפָנָיו, כִּי אִם לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם, וּבְאֵשֶׁת נְעוּרָיו אַל יִבְגֹּד חָלִילָה. וַה' יְנַחֵהוּ אוֹתוֹ וְאוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ בְּדֶרֶךְ

הָאֱמֶת תָּמִיד, וְלֹא נַטְעָה עַצְמֵנוּ כְּלָל. וְהִנֵּה לְעֵת עַתָּה יְמְתִּין מִלְּבוֹא לְפֹה עַד סָמוּךְ לְשַׁבַּת פָּרָשַׁת וָאֵרָא, כִּי אוֹדִיעֲךָ בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה קָרוֹב מְאֹד שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְכֶם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

וְהִנֵּה הַהֶכְרֵחַ לְהוֹדִיעֲךָ שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה, כִּי בַּת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה מִקְרוֹמִינְטְשַׁעג שָׁבְקָה לָן חַיִּים בְּעֶרֶב שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וּבְיוֹם הַקֹּדֶם הִמְלִיטָה זָכָר לְמַזָּל טוֹב, וְנִכְנַס לַבְּרִית אַחַר הִסְתַּלְקוּתָהּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ מְהֵרָה, בְּנֶחָמוֹת צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם אָמֵן. וְהִנֵּה בְּיוֹם אֶתְמוֹל בָּא לְכָאן רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי וַחֲמוֹתוֹ מִשָּׁם, וְגַם יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר בְּעַצְמוֹ, וְרוֹצִים שֶׁהַצַּדֶּקֶת מָרַת אְדִיל תִּחְיֶה תִּכָּנֵס אֶל אֹהֶל אֲחוֹתָהּ שָׂרָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים לְגַדֵּל בְּנֵי אֲחוֹתָהּ, כִּי רַבִּי אַיְזִיק רוֹצֶה לְכָנְסָהּ, וּכְבָר הֻוָה מַה דַּהֻוָה, כִּי בְּוַדַּאי בָּכְתָה בְּמַר נֶפֶשׁ שֶׁהָיָה קָשֶׁה לִסְבֹּל, ה' יְנַחֲמָהּ מְהֵרָה, וַעֲדַיִן אֵינָהּ מְשִׁיבָה דָּבָר, אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה בְּוַדַּאי תִּהְיֶה מֻכְרַחַת לִסַּע לְשָׁם. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁגַּם אָנכִי אֶהְיֶה מֻכְרַח לִסַּע עִמָּהּ, וְאָז אֶרְאֶה מִקֹּדֶם לִסַּע לְקָהִלַּתְכֶם, וַאֲדַבֵּר עִמָּכֶם פָּנִים אֶל פָּנִים הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֵלָיו יָבִין לְהַזְהֵר לְהַעֲלִים הַדָּבָר שֶׁלֹּא יִתְוַדַּע לְהָאַבְרֵךְ רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי, לַהֲשִׁיבְךָ עַל דְּבָרֶיךָ יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה אַתָּה תּוֹפֵס עַצְמְךָ בְּמַאֲסַר הַרְעָיוֹן כָּל כָּךְ, הֲלֹא כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ תָּמִיד. וְיָדַעְתִּי שֶׁכְּבָר הוֹעִיל לְךָ הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן אַתָּה מַנִּיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל שְׁטוּת כָּאֵלֶּה, וּבִפְרָט מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, אֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ שֶׁאֵין מִי שֶׁיֵּיטִיב לוֹ בָּעוֹלָם, וְאֻפְּלוּ הַמְּנִיעוֹת שֶׁלְּךָ לֹא יִתְבַּטְּלוּ כְּלָל עַל יְדֵי מָמוֹן. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְבַּטֵּל אֵיזֶה מְנִיעָה, יַעֲמְדוּ כְּנֶגְדָּהּ אֲלָפִים מְנִיעוֹת אֲחֵרִים הַרְבֵּה הַבָּאִים עַל יְדֵי רִבּוּי הַמָּמוֹן דַּיְקָא. וְכָל זֶה אִם הָיָה אֶפְשָׁר לְךָ לְהַשִּׂיג מָמוֹן עַל יְדֵי אִלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת, אֲבָל הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֵינְךָ פּוֹעֵל בָּהֶם כְּלוּם, וְהֵם מַזִּיקִים הַרְבֵּה, לָמָּה לֹא תָּחוּס עָלֶיךָ לְהַשְׁלִיכָם אַחֲרֵי גַּוֶּךָ, וּלְהַמְשִׁיךְ הַמַּחֲשָׁבָה לְכִסֵּא אֵל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְכוּ', הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ. כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ כְּבָר, שֶׁצְּרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ כָּל יְהָבוֹ וּמַשָּׂאוֹ וְכָל מַה שֶּׁמָּנַח עַל דַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִיךְ הַכֹּל עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּ לִי לְאַדֶּעס שֶׁדִּבּוּרִים הַלָּלוּ נִכְנְסוּ אֵז בְּלִבְּךָ הַרְבֵּה מְאֹד.

וּבְעִנְיַן הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לְךָ מַה שֶּׁמּוֹנַעַת אוֹתְךָ לִנְסֹעַ לְפֹה, מַה לַּעֲשׂוֹת, לְעֵת עַתָּה תִּחְיֶה עַצְמְךָ מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת אֶצְלֵנוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה לְפָחוֹת, וּכְבָר הָיִיתָ בְּחַסְדֵי ה' עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת תִּהְיֶה גַּם כֵּן. וּמֵהַסְּתָם תִּהְיֶה עוֹד פַּעַם אַחַת אוֹ יוֹתֵר מִקֹּדֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; וְאִם תִּרְצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר תּוּכַל לִהְיוֹת עַל יְדֵי זֶה אֲפִלּוּ מֻפְלָג בַּחֲסִידוּת אֲמִתִּי. וְגַם עַל יְדֵי רָצוֹן

וְכִסּוּפִין אֲמִתִּיִּים תּוֹכַל לִזְכּוֹת לִהְיוֹת פֹּה כַּמָּה פְּעָמִים, וְגַם לִהְיוֹת אֵיזֶה פְּעָמִים בְּאוּמַאן, כִּי הַכֹּל יְכוֹלִין לִפְעֹל עַל יְדֵי רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין, וּלְהַרְגִּיל אֶת עַצְמְךָ לְדַבֵּר הַכִּסּוּפִין וְהָרְצוֹנוֹת בְּפִיו, קוּמוּ נָא, עִמְדוּ נָא, עוֹרְרוּ נָא לְבַבְכֶם הַטּוֹב הֵיטֵב הֵיטֵב לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה, לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת וּלְדַבֵּר הַכִּסּוּפִין בְּפִיו, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נֶאֱרָגִין עוֹלָמוֹת וְחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים, עַל יְדֵי צַדּוּפֵי אוֹתִיּוֹת בְּרל"א (מָאתַיִם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד) שְׁעָרִים, הַמְצֻטָּרְפִין וְנִזְדַּוְּגִין בְּצַדּוּפִין חֲדָשִׁים נִפְלָאִים עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי הַכִּסּוּפִין לַה' וּלְתוֹרָתוֹ וְלִדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים. כַּמּוּבָן וּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה אֵית לָן בֵּירָא בְּדַבְרָא עַיִן שָׁם הֵיטֵב (בְּסִימָן ל"א) כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ'. וּמֵחֲמַת שֶׁהַיּוֹם לָמַדְתִּי בְּסִפְרֵי קַבָּלָה מֵעִנְיַן הִתְהַוּוּת וְאֲרִיכַת כָּל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי צַדּוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת בְּרל"א (מָאתַיִם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד) שְׁעָרִים פָּנִים וְאָחוֹר וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעוֹרַרְתִּי עַתָּה הַרְבֵּה הַרְבֵּה מִדֵּי דַּבְּרִי עִם אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁלָּנוּ. כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְהַזּוֹכֶה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הָרְצוֹנוֹת וְהַכִּסּוּפִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ בְּכָל־לְיוּת וּבִפְרָטְיוּת וּלְדַבְּרָם בַּפֶּה, הֵן בְּדֶרֶךְ כְּלָל שֶׁרְצוֹנוֹ לִהְיוֹת יְהוּדִי בֶּאֱמֶת, הֵן בִּפְרָטְיוּת מַה שֶּׁחָסֵר לוֹ בִּפְרָט בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְכוּ', וְכוּ', אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה. לֵית כָּל מֹחָא סָבִיל דְּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה וְנֶאֱרָג מִזֶּה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְנִפְלָאוֹת הַשַּׁעֲשׁוּעִים הָעוֹלִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה. חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּכָל יוֹם לְקַיֵּם הַנְּהָגָה זֹאת בְּכָל עֵת לְמַעַן יִיטִיב לָכֶם לָעַד. וּזְמַן הַמְּנֻחָה הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְמַהְמֵהּ עוֹד כְּלָל, וַה' יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ וְנִזְכֶּה לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ בְּרַחֲמִים.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' בְּשַׁלַּח תקצ"ב.

שָׁלוֹם לִבְנֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פֹּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וּמֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מָתַי יָבוֹא מוֹסֵר כְּתָב זֶה לְבֵיתוֹ כִּי מְעַכֵּב הַדֶּרֶךְ, עַל כֵּן לֹא שָׁלַחְתִּי עַל יָדוֹ מִכְתָּבִי מִיָּחֵד אֵלֶיךָ לְהֶשִׁיבְךָ עַל מִכְתָּבְךָ. וְאֶפְשָׁר אֶכְתֹּב לְךָ מִטְּשֶׁעהרין, אַךְ הוּא לְמוֹתָר, כִּי בְּקָרוֹב אָבוֹא לְבֵיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם כְּשֶׁתִּזְכּוּ לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתְכֶם הַנִּצְחִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל כַּיָּדוּעַ לָכֶם, אֲבָל צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה וְכוּ'. וּדְעוּ כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁנּוֹסְעִים וּבָאִים לְשָׁם, שׁוֹמְעִים קוֹל צְעָקוֹת וַאֲנָחוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת מִפְּגָעֵי הָעוֹלָם הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט צַעֲקַת לְגִימָא מֵחֶסְרוֹן הַפַּרְנָסָה, וְרוֹאִין בְּחוּשׁ מַה שֶּׁאָמַר אָדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן כ"ג): 'אִלְמָלֵא מִלְחָא, לֹא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִיסְבַּל מְרִירוּתָא'.

אַשְׁרֵי הַמִּתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִמְּרִירוּתָא דְּהַאי עָלְמָא, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מָמָוֶת, שֶׁהוּא מְרִירוּת דַּאֲגַת הַפַּרְנָסָה וְחֶמְדַּת הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת. אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲשִׁירוּת אֱמִתִּי שֶׁהוּא הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר טוֹב לִפְנֵי אֱלֹקִים יְמַלֵּט מִמֶּנָּה וְכוּ', וְדַי בְּהֶעָרָה זֹאת.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה.

סו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' יִתְרוֹ תקצ"ב קְרוּמִינְטְשַׁאג.

אָהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ, ה' עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּרֹב טוּב אָמֵתִּי וְנִצְחִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, וְאֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה, כִּי אֲנִי נָחוּץ לָדָרְכִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטִשָּׁעהרִין, וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן בְּיוֹם ד' בְּשַׁלַּח לִנְסֹעַ מִפֹּה, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּמֵאֵת הַשָּׁמַיִם הוּא דְּעִכְּבוּנִי עַד הֵנָּה. כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, אַךְ אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַחֲזָקָה לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים מִמְּכָתָבַי אִלְּצוּנִי וּדְחָקוּנִי לִכְתֹּב לְךָ אֶת אֲשֶׁר יָזְמִין ה' תַּחַת קֻלְמוֹסִי. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בַּמִּכְתָּב הַנַּ"ל שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא צָעָקוֹת וּגְנִיחוֹת בְּלִי שִׁעוּר, וְכֻלָּם צוֹעֲקִים מָמוֹן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד צוֹעֵק בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנּוֹת, כְּאִלּוּ לוֹ חָסֵר יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, עַד שֶׁכְּמַעַט יוֹצֵאת נַפְשָׁם מֵעֹמֶק מְרִירוּתָם, וְחַיּוּתָם בְּנֵס עַל יְדֵי חַיּוּת הַנִּמְשָׁךְ בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מִבְּרִית מֶלַח עוֹלָם אֲשֶׁר אִלְמָלֵא מִלְּחָא לָא הֲוֵי יָכֵל עָלְמָא לְסִבֹּל. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב, כִּי כָּל מַה שֶּׁזּוֹכְרִים זֹאת יוֹתֵר שֶׁעִקַּר הַחַיּוּת מֵהַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַמַּמְתִּיק בְּכָל עֵת מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, עַל יְדֵי זֶה מַמְשִׁיכִין עַל עַצְמוֹ חַיּוּת דִּקְדֻשָּׁה בְּיוֹתֵר, וּמַמְתִּיקִים מֵעַצְמוֹ הַמְּרִירוּת בְּהַמְתָּקוֹת יְתֵרוֹת. כִּי בְּוַדַּאי כָּל אֶחָד כְּפִי קִרְבּוֹ לְהַצַּדִּיק וּכְפִי אֱמוּנָתוֹ בּוֹ כְּמוֹ כֵן נִמְתָּק מְרִירוּתוֹ יוֹתֵר. וּבָזֶה אָנוּ צְרִיכִים לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל עֵת, וּלְהַשְׁלִיךְ יְהֲבֵנוּ עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִבְטֹחַ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד וְהַכֹּל לְטוֹבָה. חֲזַק בְּנִי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל עֵת, וְשַׂמֵּח נַפְשְׁךָ בְּכָל הַדְּרָכִים וְהָעֲצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ, הֶפֵךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם וְכוּ'. וּמִגִּלָּה טְרָדָתִי אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר יוֹתֵר, וַה' יְרַחֵם עָלֶיךָ וְיַמְתִּיק וְיבַטֵּל מֵעָלֶיךָ וּמִבֵּיתְךָ כָּל הַדִּינִים, וְיַרְחִיב לְךָ בְּכָל עֵת בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַרְחָבַת הַלֵּב בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ חָפֵץ וּמְשְׁתּוֹקֵק לְהַצְלָחָתְךָ הַנִּצְחִית.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

סז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, ה' תְּצַוֶּה תקצ"ב.

אָהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה, וְתִשְׁלְחוֹ מִיָּד עַל הַפָּאשְׁט [דאר] וְתַחְתְּמוֹ כָּרְאוּי. כִּי לֹא הִנַּחְתִּי הַחוֹתָם בְּעַצְמִי כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְקְרוֹת הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְרַבִּי אֶפְרַיִם. כִּי כָּל דִּבּוּר שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ תַּחַת קֶלְמוֹסִי בְּעִנְיָנֵינוּ הוּא נִצְרָךְ מְאֹד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. כִּי בְּוַדַּאי צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַיֵּם מַה שֶּׁהִזְהִיר רַבֵּנוּ זַ"ל, לְחַזֵּק עַצְמוֹ תָּמִיד, וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ (שִׂיחוֹת הָר"ן שב) שֶׁהָעִקָּר הוּא "מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי". וְכָל אֶחָד נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ עָלָיו לֹא נֶאֱמַר זֹאת, כְּאִלּוּ יָרַד יוֹתֵר מִבֶּטֶן שְׁאוֹל חַס וְשָׁלוֹם, וּכְאִלּוּ אֵין בְּכֹחוֹ לִצְעֹק עוֹד, וּכְאִלּוּ כְּבָר צָעַק הַרְבֵּה מְאֹד וְאֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ, וְעוֹד דְּחִיּוֹת הַרְבֵּה כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה. וּבֶאֱמֶת לֹא כֵן הוּא, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ הָאֱמֶת שֶׁהוּא זַ"ל כִּוֵּן בְּכָל דְּבָרָיו גַּם עָלֶיךָ בְּפֵרוּשׁ וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלֹא דַּי שֶׁיְּכוֹלִין לִצְעֹק תָּמִיד אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, גַּם עַל פִּי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים וְהַיְקָרִים וְהַנִּפְלָאִים וְהַתְּמִימִים בְּתַכְלִית אֲמִתַּת עַמְקוּת הַתְּמִימוּת בֶּאֱמֶת יְכוֹלִין גַּם לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּכָל עֵת, וְלַחֲטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְהָפְכוֹ לְשִׂמְחָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק גַּם לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּכָל עֵת, וְלֹא יָמוּשׁוּ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מִפִּינוּ וּמִפִּי זַרְעֵנוּ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֵנוּ עַד עוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל תקצ"ב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי כַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ וְלֹא נִזְדַּמֵּן אִישׁ לַהֲשִׁיבְךָ. וְעַתָּה אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל כִּי הוּא עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְיֵשׁ לִי אוֹרְחִים תּוֹדָה לָאֵל. אַךְ עִקָּם צַעֲקָתְךָ דְּחָקוּנִי לִקַּח לִי מוֹעֵד וּפְנַאי עַתָּה. וּבֶאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, וְהַרְבֵּה שָׁמַעְתָּ בְּעַל פֶּה, וּמַה אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ הֲלֹא כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ וְשָׁמַעְתִּיךָ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי יִסּוּרִים וּדְאָגוֹת וְנִסְיוֹנוֹת וְהִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר וּמְרִירוּת הָרַבֶּה רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ'. וְאֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אֵין שׁוּם טוֹב בָּעוֹלָם אֶלָּא הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים קיט) "לוּלֵא תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי". וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר חֶלְקְךָ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִם אֵינְךָ לוֹמֵד כָּרָאוּי בֶּאֱמֶת כַּאֲשֶׁר נִכְסַף נִכְסַף תְּ, כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁלְּעֵת עַתָּה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל תֹּבָה וְתֹבָה

שֶׁלּוֹמְדִים בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבְכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה שֶׁחוֹטְפִין אֵיזֶה טוֹב בְּכָל יוֹם, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר בְּשִׂמְחָה רַבָּה בְּכָל יוֹם, וְלִצְעֹק עַל הֶעָתִיד בְּקוֹל גָּדוֹל, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם. וְגַם הַכִּסּוּפִין בְּעַצְמָן טוֹבִים וִיקָרִים מְאֹד. וּבְעִנְיַן רְהִיטַת הַמַּחֲשָׁבוֹת בְּרַעְיוֹנִים רָעִים כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁאֲפִלּוּ אַתָּה שֶׁהֶרְגַּלְתָּ מְאֹד בְּמַחֲשָׁבוֹת מִן הַצַּד, אַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ תָּמִיד, וְכָל עֵת שֶׁאַתָּה מְנַתֵּק מַחֲשַׁבְתְּךָ מֵרַע לְטוֹב הוּא יָקָר מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, וַהֲלֹא רָאִיתָ אַף עַל פִּי כֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְגַּבַּרְתָּ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּדַרְכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, עַל כֵּן רְאוּי לְךָ לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ לְתַפֵּס מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּיָדְךָ. וְאַפִלּוּ אִם יוֹצֵאת חַס וְשָׁלוֹם לְמָקוֹם שֶׁיּוֹצֵאת, תִּתְפֹּס אוֹתָהּ בְּרֶסֶן וְאַפְסָר לַהֲשִׁיבָהּ לְדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, כִּי הִיא בְּיָדְךָ בְּכָל עֵת.

וְהָעִקָּר שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים וְעֵצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ, בִּפְרָט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא. וּבְטַח בַּה' וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנִּשְׂגָּב שֶׁאֵיךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרִיתְךָ יִהְיֶה טוֹב בְּוַדַּאי בְּוַדַּאי בְּלִי סָפֵק, כִּי הוּא זַ"ל גָּמַר וְיָגְמֹר בְּוַדַּאי, וּכְבָר זָכִינוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהִתְגַּלּוּת תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, וְזֶה יִהְיֶה נִשְׁאָר לָנוּ לָנֶצַח בְּחַסְדֵי ה'. וּבְעוֹלָם הַבָּא תֵּדַע נִפְלָאוֹת עֹנֶג נְעִימַת הַתּוֹרוֹת הָאֵלּוּ, וְאָז נָבִין לְמַפְרֵעַ עֹצֶם הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הוּא יִתְבָּרַךְ, שֶׁזִּכִּינוּ לֵידַע בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל זֶה; וְיֶתֶר אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב בָּזֶה עַתָּה. חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מְאֹד, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֻחָלַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי הָאַבְרָךְ הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב לְךָ מֵעֹצֶם אַהֲבָתִי אֲלֵיכֶם, וְגֹדֶל תְּשׁוּקָתִי לִרְאוֹת בְּהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית. הֱיוֹת גַּם בְּעֵת הֱיוֹתְךָ פֹּה שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי שֶׁנִּתְרַפֵּיתָ מֵהַתְמָדַת הַלִּמּוּד בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וְגַם עַתָּה שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ כָּאֵלֶּה, נָא בְּנִי חֲבִיבִי, חֲמֹל עָלֶיךָ, כִּי אִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי, וּרְאֵה וְהָבֵן כַּמָּה יְסוּרִים סָבַלְתָּ וְשָׁבַרְתָּ כַּמָּה מְנִיעוֹת כְּדֵי לְהִתְקָרֵב אֶל הָאֱמֶת, וְעַתָּה אַחֲרֵי כָּל הַדְּבָרִים וְהָאֱמֶת הָאֵלֶּה שֶׁשָּׁמַעְתָּ וְהֵבַנְתָּ מִפִּינוּ וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֵין נָאֶה לְךָ וְלָנוּ לְהִתְרַפּוֹת מִדִּבְרֵי תּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם אֲשֶׁר הֵם חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָנֶצַח. חוּסָה עָלֶיךָ וְהִתְגַּבֵּר מֵעַתָּה כַּאֲרִי וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהִתְגַּבֵּר לְהַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ בְּכָל יוֹם, וְאַל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיךָ מִיָּד מְרִירוּת טִרְדַּת הַמָּמוֹן. בְּטַח בַּה', בִּפְרָט עַתָּה שֶׁעֲדַיִן אֵין נוֹגְשִׁין אוֹתְךָ פַּרְנָסָה, זְכֹר כִּי (שַׁבָּת קנב.) 'יְנָקוּתָא כְּלֵילְיָא כְּוָרְדָא' אִם זוֹכִין לַעֲסֹק בָּהֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים

טוֹבִים, כִּי הַזְּמַן רָץ וּפוֹרֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְאֵינוֹ עוֹמֵד כְּלָל אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, כִּי אֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וְהַיְלָדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל, הֶבֶל הֲבָלִים הֶבֶל הֲבָלִים. זְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ, וְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרֶיךָ, וְתֵלֵךְ בִּדְרָכֵי הָאֱמֶת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאִתָּנוּ וְתַעֲסֹק בַּתּוֹרָה הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, גַּם מִזֶּה אַל תַּנַּח יָדְךָ לְהַרְבּוֹת בִּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וַאֲמִירַת תְּהִלִּים, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרְךְ בְּכָל יוֹם כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו. וְתִהְיֶה הַצְנֵעַ לֶכֶת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן יִתְוַדַּע לְהַמִּתְנַגְּדִים אַל תִּתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַמַּלְעִיגִים, וְיִהְיֶה מִצְחָךְ חָזָק נֶגְדָּם נֶגֶד עַזּוּתָם הָרַע, וּתְקֵיִם הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר. כִּי צְרִיכִין עַזּוּת הַרְבֵּה דִּקְדֻשָּׁה לַעֲמֹד נֶגְדָּם וְנֶגֶד כָּל הַמּוֹנְעִים שֶׁיֵּשׁ מֵעַצְמוֹ וּמֵאֲחֵרִים. אַשְׁרֶיךָ אִם תִּשְׁמַע לִדְבָרַי אֵלֶּה, אָז תַּצְלִיחַ וְאָז תַּשְׂכִּיל לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

סט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' צַו תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת שֶׁאֲנִי מוּכָן מִיָּד לְהִתְעַטֵּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין וּלְהִתְפַּלֵּל, וְגַם בְּשָׁעָה זוֹ נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וְשָׁב. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לִבְתּוֹךְ וּלְבִנְךָ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְהִזָּהֵר מֵרְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, רַק לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי הֵן רוֹפְאֵי אֱלִיל כֻּלָּם תֹּהוּ וְכוּ'. רוֹפֵא חִנָּם יְרַפֵּא אוֹתְךָ מְהֵרָה בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמֵחֲמַת שֶׁהַגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל. וַה' יִתְבָּרַךְ יִתֵּן בְּלִבְּךָ וּבְלֵב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁתִּשְׁמַע וְתָבִין הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וְלֵילֵךְ בָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין תָּמִיד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ וְתָבִין תְּפִלָּתְךָ תָּמִיד, וְשׁוּם דִּבּוּר אֵינוֹ נֶאֱבָד, רַק כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר עוֹשֶׂה רֹשֶׁם גָּדוֹל. וְעַל יְדֵי זֶה יִכְמְרוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִתְהַפֵּךְ פָּנָיו אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהוֹשַׁע.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ וּמִיּוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ וּמִכָּל בֵּיתְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבָרֵךְ אוֹתְךָ בְּשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפְרֹס בְּאַהֲבָה בִּשְׁלוֹם יְדִידִי הַמַּפְלִא מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נָכֶךְ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁפּוֹת שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ.

לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.

נָתָן הַנַּ"ל

ע

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' שְׁמִינִי תקצ"ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא מִמֶּרְחָק, וְהֵבִיא אִגֶּרֶת וִידִיעָה בְּרוּרָה מֵאָחִיו שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר כַּאֲשֶׁר תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת ה'. וּכְבָר מָסַרְתִּי לוֹ מִכְתָּבֵי בְּלִי חֲתִימָה מִטַּעַם הַכְּמוּס, גַּם סְפָרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי שֶׁיִּפּוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְהֵיטִיב מִטּוּבוֹ לְכָל הָעוֹלָם. שֶׁכֻּלָּם צְרִיכִין לַהֲנוֹת מִתּוֹרָתוֹ אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָמוֹת בִּפְרָט זֶה הָעוֹלָם תְּלוּיִ בּוֹ וְכוּ'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְיַקֵּיִם תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב שֶׁיִּתְגַּלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה בְּעָנְיַן סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְבָאֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁבְּלִבִּי בָּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מַה שֶּׁנֶּעְלָם מִמֶּנִּי גַּם כֵּן, כִּי מְאֹד עָמֹק עָמֹק הָעֵסֶק הַזֶּה, וְכָל עִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כְּמוֹהוּ מֵעוֹלָם, וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ. וְכָתַבְתִּי זֹאת לְמַעַן תְּבִין מִזֶּה כַּמָּה אַתֶּם .צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְעוֹרֵר בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר זָכִינוּ לֵידַע מְעַט מֵאֲמִתַּת הָאֱמֶת וְכוּ'. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה לְהָאִיר עֵינֵינוּ בְּאוֹר הָאוֹרוֹת כָּזֶה, וְאִם לֹא הִגְדִּילָתְ הַשִּׂמְחָה בְּפוּרִים הֶעָבַר כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, אַף עַל פִּי כֵן תְּשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מֵעַתָּה בְּכָל יוֹם בִּפְרָט בַּיָּמִים הַלָּלוּ יְמֵי אֲדָר וְנִיסָן שֶׁהֵם יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל וְעוֹסְקִים בַּמִּצְווֹת הַרְבֵּה לְהָכִין עַל פֶּסַח הַקָּדוֹשׁ. חֲזַק וְחַזֵּק לַעֲשׂוֹת כָּל הַהֲכָנוֹת לְפֶסַח בְּשִׂמְחָה רַבָּה וַעֲצוּמָה אֲשֶׁר זָכִינוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ לֶאֱכֹל מַצָּה בְּפֶסַח לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי הוּא חַיֵּינוּ וְכוּ', וּתְזָרֵז עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ לִי צָרְכֵי הַטַּלִּית בִּזְרִיזוּת כִּי הַזְּמַן קָצָר עַד הַפֶּסַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוֹב מֵאִתְּכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן תקצ"ב פָּרָשַׁת מְצֹרָע.
אָהוּבִי בְּנִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, כִּי הָיָה לִי צַעַר קָצַת עַל שֶׁלֹּא רָאִיתִי מִכְתָּבְךָ זֶה כַּמָּה יָמִים. וְכָל צָרְכֵי הַטַּלִּית קִבַּלְתִּי עַל נָכוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל תֵּכֶף תִּקַּנְתִּי אֶת הַטַּלִּית וְהֵטַלְתִּי בּוֹ צִיצִית בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְחִדַּשְׁתִּי אוֹתוֹ בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת פָּרָה הֶעָבַר וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל תְּהִלָּה לָאֵל. הֶטִּיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, אֲשֶׁר זָכִיתָ עַל יְדֵי תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַטַּלִּית בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם, וּזְכוּת כַּנְפֵי הַטַּלִּית יָגֵנּוּ עָלֶיךָ כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ וְכוּ' לְהַצִּילְךָ מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת יְתֵרוֹת, רַק לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּכָל עֵת לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי מִמַּחֲשָׁבוֹת שְׁאֵינָם נִצְרָכִים בְּאוֹתוֹ הַשָּׁעָה, וְלֹא תַּתְחִיל לַחֲשֹׁב

בָּהֶם כְּלָל, וְזֶה עֵצָה טוֹבָה מְאֹד, וְלִהְיוֹת כְּשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי, וְגַם יוֹתֵר מִשִּׁכְחָה, וְלַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵלּוּ הָרַעְיוֹנִים כְּלָל, וְלַעֲסֹק בַּמֶּה שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ מַשָּׂא וּמַתָּן וְכַיּוֹצֵא. וְאֶפְלּוּ מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת אִם אֵינָם שַׁיָּכִים בְּעִנְיָן זֶה צְרִיכִים לְסַלֵּק גַּם כֵּן כְּאִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ עַתָּה מֵהֶם כְּלָל. כְּגוֹן בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה אֵין צְרִיכִין לַחֲשֹׁב שׁוּם דָּבָר, וּבֶאֱמֶת אָז דַּיְקָא מִתְגַּבְּרִים כָּל מִינֵי בִּלְבּוּלִים וְעִרְבּוּב הַדַּעַת בְּיוֹתֵר, אַךְ צְרִיכִים לְהִתְגַּבֵּר אָז הַרְבֵּה מְאֹד בְּעֵצָה הַזֹּאת לְבָלִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב שׁוּם מַחְשָׁבוֹת חוּץ כְּלָל, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּחֲמַת הַהֶרְגֵּל בְּכָל פַּעַם יוֹצֵאת הַמַּחֲשָׁבָה לַחוּץ, צְרִיכִים לְתַקְּפָהּ בְּכָל פַּעַם בְּאַפְסָר וּלְהַכְנִיסָהּ לִפְנִים לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁהוּא מְדַבֵּר אָז, וַאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה כֵּן מֵאָה פְּעָמִים בִּתְפִלָּה אַחַת.

וּבְעִנְיַן כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי כְּבָר שָׁמַעְתִּי מִפִּךְ דְּבָרִים כְּאֵלֶּה פְּעָמִים הַרְבֵּה, וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁאֵין לְךָ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ כִּי אִם בְּעִנְיָנִים שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּמִכְתָּבְךָ. וְכֵן עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכֹּל שָׁוִין לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עַל כָּל אֶחָד עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר בְּלִי שִׁעוּר. וּבְוַדַּאי אֵין שׁוּם חַיּוּת וְאֵין שׁוּם מָנוֹס מֵהֶם כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה, וּבִפְרָט עַל דֶּרֶךְ הַקְּדוֹשׁ וְהֶחָדָשׁ וְהַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא שֶׁהוּא עִנְיַן הַשִּׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִזֶּה. טוֹב לְהוֹדוֹת לָהּ' עַל מְעַט דִּמְעַט שֶׁכְּבָר זָכִיתָ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וּלְקַיֵּם מְעַט בְּעִנְיָן זֶה. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה לְיִרְאָה אֶת ה' כָּל הַיָּמִים בְּתוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה וּבִרְבּוּי תְּפִלּוֹת וְשִׂיחוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְגַם לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה עַל כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁזָּכִינוּ וְכוּ'.

וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ אֲנִי עוֹסֵק בְּעִנְיַן כַּוָּנַת אֲלוּל, שֶׁהֵם תִּקּוּן הַבְּרִית (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא פז פח), שֶׁהוּא סוֹדוֹת עֲצוּמִים שֶׁגִּלָּה שָׁם בְּעִנְיַן 'וְאִם לֹא תֹּאבֶה הָאִשָּׁה וְכוּ'', וּבְעִנְיַן הַפְּרוֹת וּבְעִנְיַן הָאֲבֵדוֹת שֶׁמְּחַפְּשִׂין הַמַּלְאָכִים שֶׁתּוֹקְעִין תְּקִיעָה, תְּרוּעָה תְּקִיעָה וְכוּ' וְכוּ', אַשְׁרֵי הָאָזְנַיִם שֶׁשָּׁמְעוּ מִזֶּה, כִּי לֹא נִשְׁמַע כָּזֹאת מֵעוֹלָם וְכוּ'. וְהָעִקָּר הַיּוֹצֵא מִשָּׁם שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד אַחַר אֲבֵדוֹתָיו, וְעִקַּר הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ הוּא עַל יְדֵי דִּרְכֵי תּוֹרָה שֶׁגִּלָּה עַל פְּסוּק קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ בְּסִימָן ו' כַּמְבֹאָר שָׁם בְּמִקּוֹמוֹ, כִּי הַתּוֹרָה הַנַּ"ל הוּא סוֹד כַּוָּנַת אֲלוּל וְכוּ'. וְעִקַּר הַכַּוָּנוֹת הֵם בְּחִינַת אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוּב, בָּקִי בְּעִיֵּל בָּקִי בְּנַפִּיק. כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְקַיֵּם אִם אֶסַּק וְכוּ' וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּחִינַת סוֹד כַּוָּנַת אֲלוּל, וְיָכוֹל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֵדוֹתָיו. כִּי צְרִיכִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה, וּבְוַדַּאי בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר. בִּפְרָט שֶׁאֲבֵדָתוֹ עַל פִּי רֹב הֵם בְּמָקוֹם מִדְבַּר שְׁמָמָה בְּמָקוֹם תֹּהוּ וָבֹהוּ, שֶׁמַּחֲמַת זֶה הָאָדָם תּוֹעֶה כְּשֶׁה אוֹבֵד, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קז) "תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דָּרֶךְ" וְכוּ' וְכָל הַמִּזְמוֹר, וְעַתָּה הָבֵן בְּעַצְמְךָ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לְחַזֵּק

אֶת עַצְמוֹ כְּשֶׁצְּרִיכִין לַעֲבֹר בְּמָקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ לְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֵדוֹת שֶׁנֶּאֶבְדוּ מִכַּמָּה שָׁנִים, וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ וְלִמְצֹא אֲבֵדוֹת מִגִּלְגּוּלִים הַקּוֹדְמִים שֶׁעָבְרָה נִשְׁמָתוֹ בָּהֶם, וְקָשֶׁה לְהִמָּלֵט שֶׁבְּתוֹךְ הַחִפּוּשׂ לֹא יֹאבַד עוֹד יוֹתֵר. וְכַמְרֻמָּז שָׁם שֶׁאֲפִלּוּ הַצַּדִּיקִים הַחוֹפְרִים אַחַר הָאֲבֵדוֹת לְפָעָמִים הֵם עַצְמָם אוֹבְדִים עוֹד, עַיֵּן שָׁם, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁאָר אֲנָשִׁים. וְעַל יְדֵי זֶה מִתְאָרֵךְ הַגְּלוּת כָּל כָּךְ בִּכְלָלִיּוּת, וְכֵן גְּלוּת הַנֶּפֶשׁ בִּפְרָטִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְאָרֵךְ כָּל כָּךְ הַכֹּל מֻחָמַת זֶה, הַמָּקוֹם יְרַחֵם.

עַל כֵּן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לָחוּס עַל נַפְשׁוֹ, כַּמָּה וְכַמָּה הִתְחַזְּקוּת הוּא צָרִיךְ לְבַלְבֵּל לְיַאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ לְעוֹלָם, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֲפִלּוּ אִם נִדְמֶה לוֹ שֶׁאוֹבֵד חַס וְשָׁלוֹם בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר, אַף עַל פִּי כֵן הוּא יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ וְיַחֲפֹּשׂ יוֹתֵר. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא כְּלָל, צָרִיךְ לְהַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי מוֹצֵא הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ וְהַבֵּט לְבַד, כִּי הַיְגִיעָה אֵינוֹ נֶאֱבָד חַס וְשָׁלוֹם נֶאֱבֶדֶת כְּלָל כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבִיד, וְזֶהוּ יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי אַל תַּאֲמִין, יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין. וְקָשֶׁה מַה הוּא לְשׁוֹן תַּאֲמִין, הֲלֹא יְכוֹלִין לִרְאוֹת אִם מָצָא אִם לָאו, אַךְ בֶּאֱמֶת יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיָּגַע הַרְבֵּה וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא מָצָא כְּלָל וּמֵחֲמַת זֶה הוּא אוֹמֵר יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי, אַף עַל פִּי כֵן אַל תַּאֲמִין לוֹ, רַק יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ מְאוּמָה מַה שֶּׁמָּצָא, אַף עַל פִּי כֵן תַּאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי מָצָא הַרְבֵּה. כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁאֵין מַרְאִין לוֹ מַה שֶּׁמָּצָא עַד הַסּוֹף, וְגַם אֲפִלּוּ אִם לֹא מָצָא כְּלָל עֲדַיִן, אַף עַל פִּי כֵן מָצָא הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַחִפּוּשׂ וְהַיְגִיעָה לְבַד, כִּי הַיְגִיעָה וְהַחִפּוּשׂ לְבַד אֵינוֹ נֶאֱבָד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְעַל כֵּן יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין, תַּאֲמִין דַּיְקָא כַּנַּ"ל וְהֶבֵן הֵיטֵב, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא.

וְעַל פִּי דֶּרֶךְ זֶה שָׁאנוּ קוֹרְאִין אֶת כָּל הַיְגִיעוֹת וְהָעֲבוֹדוֹת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, בִּפְרָט בְּשִׂיחוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אָנוּ קוֹרְאִין עַתָּה בְּשֵׁם בַּקָּשָׁה וְחִפּוּשׂ. וְכֵן עַל פִּי רֹב מְבַקְּשִׁין וּמְחַפְּשִׂין עַל יְדֵי רָצוֹן וּתְשׁוּקָה וְגַעְגּוּעִים וְכוּ', עַל יְדֵי זֶה אַתֶּם יְכוֹלִים לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּכָל עֵת אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי אַתֶּם מְחֻיָּבִים אַף עַל פִּי כֵן לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ יוֹתֵר כְּמוֹ הַמְחַפֵּשׂ אַחַר אֲבֵדוֹת בְּנִשְׁמִיּוּת שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ מוֹצֵא בְּפַעַם אֶחָד, בִּפְרָט אֲבֵדוֹת כְּאֵלּוּ, שֶׁצְּרִיכִין לְבַלּוֹת כָּל יָמָיו לְבַקְּשָׁם וּלְחַפְּשָׂם, בִּפְרָט שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים בֶּאֱמֶת שֶׁאֵין הַיְגִיעָה לְרִיק חַס וְשָׁלוֹם, כִּי מַה שֶּׁמַּרְוִיחִין עַל יְדֵי הַיְגִיעָה וְהַחִפּוּשׂ לְבַד אֲפִלּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֵין מוֹצְאִין הוּא גַּם כֵּן רֶוַח בְּלִי שִׁעוּר, יוֹתֵר מִכָּל הוֹן דְּעָלְמָא עַיֵּן לֹא רָאָתָה וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים שֶׁבְּוַדַּאי נִזְכֶּה לְמְצֹא הַכֹּל, סוֹף כָּל סוֹף אִם נִזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וּלְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ תָּמִיד וְכַנַּ"ל. וּבְעִנְיָן הַנַּ"ל כְּלוּלִים כָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פֶּסַח וּפָרָשַׁת הַחֹדֶשׁ (עַיֵּן לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת ה).

וְעַתָּה שׁוֹשׁ תָּשִׂישׁ בַּה' שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כַּמָּה אָנוּ צְרִיכִים לִשְׁמֹחַ כְּשֶׁזָּכִינוּ שֶׁמְּחַיִּין אוֹתָנוּ בְּשִׂבְעָה מְשִׂיבֵי טַעַם כָּאֵלֶּה. וְשָׁשׂוֹן

וְשִׂמְחָה תַּשִּׂיג, עַד שֶׁתַּחֲטֹף גַּם הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה בְּעַל כָּרְחָם, כִּי בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכְלוּ לְהַחֲלִישׁ דַּעְתְּךָ בְּאֵיזֶה עַצְבוּת, חַס וְשָׁלוֹם, תֹּאמַר: אַדְרַבָּה, זֶהוּ שִׂמְחָתִי, שֶׁאִישׁ כָּמוֹנִי אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ מִנִּפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה מִנְּעִימוּת בִּימִינוֹ נֶצַח כָּאֵלֶּה, וְאִם אֲנִי גָּרוּעַ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אַדְרַבָּא רָאוּי לִי לִשְׂמֹחַ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן זָכָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִשָּׁעֵן עַל צַדִּיק קָדוֹשׁ כְּזֶה, אֲשֶׁר גְּלָה נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וַהֲלֹא אִי אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ הַתּוֹרָה שֶׁל הַנִּגּוּן מַע"ב [שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם] נִימִין וְגַם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּעטֶלִירְשׁ וְכוּ' וְכוּ', מַה נִּדְבַּר מַה נִּשְׁתַּבֵּחַ לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, וּמַחֲמַת הַטִּרְדָּא גַּם אֲנִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ עַל הַחֲתֻנָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ הַזֹּאת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר,

וְיֵעָרֵב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ וְתִזְכּוּ לְהִזָּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וּלְהַרְגִּישׁ שִׂמְחַת וּדְבֵקוּת הַהַלֵּל הַקָּדוֹשׁ שֶׁל פֶּסַח, וְנִשְׁגָּבוֹת נְעִימַת קְדֻשַּׁת הַסֵּדֶר שֶׁל פֶּסַח נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' מְצֹרָע תקצ"ב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, בְּשָׁעָה זֹאת בָּאתִי מִנֶּעֱמְרוֹב מִשִּׂמְחַת הַנִּשּׂוּאִין תְּהִלָּה לָאֵל, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה'. וִימִין ה' רוֹמֶמֶה לְעוֹלָם כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבוֹאֲךָ לְפֹה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאֵין כָּעֵת פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. אַךְ מַחֲמַת שֶׁנִּסְעָתִי לְפֹה עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה בַּעַל הָעֶגָלָה מִקְּהִלָּתְכֶם, אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע לִדְרֹשׁ בְּשָׁלוֹמְךָ הַטּוֹב. כִּי יָדַעְתִּי עֹצֶם תִּשּׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבֵי תָּמִיד. וְשׁוֹשׂ תָּשִׂישׂ וְתָגֵל בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִרְאֶה לְזֶרֶז עַצְמְךָ לִשְׂחֹק הַיַּיִן וְכוּ' בְּזֵרִיזוּת עַל יְדֵי מֻקְדָּם, וְתִכְתֹּב לִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל שֶׁיַּגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מֵרַבִּי נַחְמָן נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מַה טּוֹב, יָתֵר מִזֶּה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, כִּי בְּקָרוֹב נִזְכֶּה לֶאֱכֹל מִזּוֹנָא דְּנִשְׁמָתָא מָזוֹן שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לְבַעֵר הֶחָמֵץ כָּרָאוּי, וְלִזְכּוֹת לְצֵאת מֵחָמֵץ לְמַצָּה מְמֻלָּת לְחַיִּים מֵעַצְבוּת לְשִׂמְחָה וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' אַחֲרֵי תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַיַּיִן גֶּפֶן, יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', וְתִזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג וּלְהִזָּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְעוֹד חָזוֹן לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה, וְתִזְכֹּר הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתִּי כְּבָר וְיֶעֱרַב לְךָ לָעַד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה, וְשָׁלוֹם לְהָאַבְרֵךְ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב, מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי. אַף עַל פִּי שֶׁכּוֹתֵב מְרִירוּת לִבּוֹ, עִם כָּל זֶה נֶהֱנֵיתִי מִמִּכְתָּבוֹ, אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר נִכְנַס בְּלִבּוֹ כַּמָּה דִּבּוּרִים מִסִּפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד כְּדַאי לְסִבֹּל שִׁבְירַת מְנִיעוֹת אֲלָפִים מִשֶּׁהֵיָה. קִוִּיתִי לַה' שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִפְעֲלוּ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֶצְלָכֶם, מַה שֶּׁהֵם צְרִיכִים לִפְעֹל, רַק חִזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ וְאַל יְבַהֲלוּ אֶתְכֶם רַעְיוֹנֵיכֶם וְכוּ' כִּי בְּרֹב חֲלוֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא (קֹהֶלֶת ה), עַיֵּן בְּפֵרוּשׁ רַשׁ"י שָׁם, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְרַעְיוֹנִים רָעִים הַמְבַהִילִים אֶת הָאָדָם עַל כֻּלָּם צְרִיכִים לִזְכֹּר בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְיָרֵא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ. וּבְוַדַּאי כָּל מַה שֶּׁיְחַטֵּף מִזֶּה הָעוֹלָם אֵיזֶה טוֹב יִהְיֶה לוֹ לְשָׁלֵל גָּדוֹל בַּסּוֹף כִּי יָבוֹא עִתּוֹ. בְּפֶרֶט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ כְּתֻבִים רְחֻבִים עַל מִי לִסְמֹךְ, יֵשׁ וַיֵּשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק לֶאֱחֹז עַצְמוֹ בִּשְׁתֵּי יָדַיִם וּבְכָל כֹּחוֹ בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

וְשָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, אֲשֶׁר זְכִינוּ בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה לְהִתְגַּלּוּת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יָכוֹל לְכַפֵּר עֲוֹנוֹת עַל יְדֵי שְׁתִיַּת יַיִן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר י"ד) וַיֹּאמֶר ה' סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶיךָ וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קעז); וּבְוַדַּאי מִצְוֹת שְׁתִיַּת יַיִן שֶׁל אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּפֶסַח נוֹגֵעַ לְעִנְיָן זֶה. יְמַלֵּא פִּי תְּהִלַּת ה' אֲשֶׁר זְכִיתִי לִשְׁמֹעַ זֹאת וּלְהַדְפִּיסוֹ עַד שֶׁחָזַר הָאוֹר אֶצְלִי לְחָזֹר וּלְקַבֵּל מִתַּלְמִידַי, שֶׁיְּזַכִּירוּנִי נִפְלְאוֹת ה' בְּכָל פַּעַם אֲשֶׁר שָׁמְעָה אָזְנִי וַתָּבֵן לָהּ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ זַ"ל הַנֶּאֱמָרִים בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים. אַשְׁרֵי הַשָּׁם לִבּוֹ עֲלֵיהֶם, שִׂימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לִדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע כָּזֹאת וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי, אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב עַתָּה בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּשְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח וְגַם אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל מֵחֲמַת כְּבוֹד אוֹרְחִים וּשְׁאָר עִנְיָנִים, וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנֵי חֲבִיבִי שֶׁתִּשְׁמַח בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר זָכִינוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לָנוּ נִסִּים כְּאֵלֶּה שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם הַכֹּל בִּשְׁבִילֵנוּ, כְּדֵי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁהוּא אֲנִי וְאַתָּה וְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁבְּטוּלְטְשִׁין וּפֹה בְּרֶסְלֶב וְשֶׁבְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל בְּמוֹשְׁבוֹתָם, שֶׁכֻּלָּנוּ אֵלֶּה אֲנַחְנוּ פֹּה הַיּוֹם חַיִּים, כֻּלָּנוּ הֵם בְּנֵי הַדּוֹר הַזֶּה, וְעָלֵינוּ נָפַל חוֹבַת הַיּוֹם הַזֶּה לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת קְרִיעַת יַם סוּף, אֲשֶׁר אָז נִתְגַּלָּה אֱלֹהוּתוֹ וְאַדְנוּתוֹ וּמֶמְשַׁלְתּוֹ שֶׁל הָאֵין סוֹף בַּעַל הָרָצוֹן יִתְבָּרַךְ בְּהִתְגַּלּוּת נִפְלָא וְנוֹרָא אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָּמוֹהוּ, עַד אֲשֶׁר רָאֲתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם וְכוּ' וְעוֹלְלִים וְיוֹנְקִים אָמְרוּ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ.

שִׂמַח בְּנֵי בְּשִׂמְחָה זֹאת, אֲשֶׁר זָכִיתָ לְהַאֲמִין בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים וְלִהְיוֹת בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל עַם הַנִּבְחָר אֲשֶׁר בִּשְׁבִילֵנוּ עָשָׂה אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה. וּבְאֵם לֹא הָיָה מִסְתַּכֵּל עַל הַטּוֹב שֶׁבָּנוּ לֹא הָיָה עוֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים כְּאֵלֶּה.

כְּלַל הַדָּבָר חֲזַק וֶאֱמַץ לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו, וּכְתִיב (שָׁם יד) יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט בְּיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ יוֹם קְרִיעַת יַם סוּף. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ בִּפְשִׁיטוּת אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְכוּ'. וּבִפְרָט שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל בַּעַל הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּי, שֶׁהוּא מְקוֹר הַשִּׂמְחָה מְקוֹר הַקְּדֻשָּׁה מְקוֹר הָאֱמוּנָה מְקוֹר הַחַיִּים הָאֲמִתִּיִּים וְהַנִּצְחִיִּים מְקוֹר הַחָכְמָה, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל עַל כָּל הַטּוֹב הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר שֶׁאֲנַחְנוּ בְּשִׁפְלוּת כָּזֶה נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ וּלְהָבִין דְּבָרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וְכוּ' וְכוּ'. וּבָנוּ נִתְקַיֵּים הַמִּקְרָא (שָׁם קלו) שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ, עַל כֵּן אָנוּ מְחֻיָּבִים לִשְׂמֹחַ וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ. וְאַל יִהְיֶה לְךָ צַעַר כְּלָל מַה שֶּׁאֵין אַתָּה זוֹכֶה לִהְיוֹת אֶצְלֵנוּ בְּכָל פַּעַם כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, כִּי גַּם זֶה לְטוֹבָה, כִּי יָקָר מְאֹד אֲלָפִים פְּעָמִים כְּשֶׁאַתָּה אֶצְלֵנוּ פַּעַם אַחַת בְּרֶבַע שָׁנָה בִּשְׁבִירַת מְנִיעוֹת כְּאֵלֶּה, מֵאֲשֶׁר הָיִיתָ אֶצְלִי בְּכָל שָׁבוּעַ בְּלִי מְנִיעוֹת. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר אַתָּה זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְגַם בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה אָנוּ רוֹאִים פָּנִים בְּפָנִים כַּמָּה פְּעָמִים. שְׂמַח בְּנִי וְאַל תִּתְעַצֵּב, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וּבְיוֹתֵר בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא כַּיְדוּעַ לְךָ. וְיֻתַּר אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּמֻבְטָחַנִי בְּךָ שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרֵי אֱלֹהֶיךָ.

וּמִי שֶׁהַשִּׂמְחָה בְּמְעוֹנוֹ יִשְׁלַח עָלֵינוּ שִׂמְחָה שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בָּרֶגֶל הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בִּפְרָט שֶׁהוּא שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ בְּיַחַד נְגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בְּהַר תקצ"ב.

אָהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

דַּע בְּנִי כִּי בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּבֹּקֶר קֹדֶם סְעֻדַּת שַׁחֲרִית הִזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵאִישׁ מִמַּאהִלִיב שֶׁהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל בְּטוּלְטְשִׁין בְּעֵסֶק הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעֲלֵיכֶם, שֶׁרַבִּי ח"ש הִכָּה אֵיזֶה אֲנָשִׁים וְעַתָּה רוֹצִים לְקַנְסוֹ, וְשֶׁאָתָּה וְרַבִּי נַחְמָן מֵהַיְסִין הֲכָרְחְתֶּם לְנָסֹעַ לִבְרֶסְלֶב. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַנַּחַת שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְחַזַּקְתִּי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא לְבַלְבֵּל שִׂמְחַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ חַס וְשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר פֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְסִפַּרְתִּי לְפָנָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּל זֶה לְמַעַן יָחוּשׁ ה' עַל עֲנִיּוּתֵנוּ וּבִזְיוֹנֵנוּ, הָאֵלֹקִים יְבַקֵּשׁ אֶת נִרְדָּפִים כְּמוֹנוּ. וְהִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי מֵהַסְּתָם כְּבָר הִנַּחְתָּ אִגֶּרֶת עַל הַפָּאסְט בְּיוֹם ו', וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל עֵת לִרְאוֹתוֹ לֵידַע מַה נַּעֲשָׂה שָׁם.

וּלְעֵת עַתָּה אָהוּבֵי בְּנֵי חֲזַק וֶאֱמַץ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת כִּי ה' אִתָּנוּ, וְרַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר אִתָּם, עִמָּם זְרוֹעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ, אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי אִם אֶמֶת שֶׁהַכְרָחָתְךָ לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלֶב, הָיָה לְךָ לִנְסֹעַ לִפֹּה לְאוּמַאן, לְקַיֵּים (שְׁמוֹת יד) "וּפַרְעֹה הִקְרִיב" שֶׁהִקְרִיב אֶת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם (שְׁמוֹת־רַבָּה טו), כִּי כָּל מַה שֶּׁרוֹדְפִין אֶת הָאָדָם הוּא בּוֹרֵחַ בְּיוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵיו זַ"ל (לִקּוּטֵי תִנְיָנָא ג). אַךְ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָלְתָה בְּיָדְךָ עֲצָה זֹאת, עַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם לִבְרֹחַ שָׁם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין לָכֶם לְמִי לִבְרֹחַ כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד, אֲשֶׁר הוּא נִמְצָא בְּכָל עֵת. וְאִם נִדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק מִמֶּנּוּ מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת הוּא קָרוֹב אֵלֶיךָ תָּמִיד, בִּפְרָט עַתָּה שֶׁאַתֶּם נִרְדָּפִים כָּל כָּךְ. הַחוֹמֵל עַל דַּל יַחֲמֹל עַל דַּלּוּתֵנוּ וְיִרְאֶה בְּעָנְיֵנוּ, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה כִּי יֵבוֹשׁוּ הֵמָּה וְאַל נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ. וְיִקַּיֵּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה (תְּהִלִּים ו): "אֹוֵיבַי יָשֹׁבוּ יֵ֫בֹשׁוּ רָ֥גַע" וּבְזִכּוּת מְצֻוַת סְפִירַת הָעֹמֶר נִזְכֶּה לְהַכְנִיעַ אוֹתָם שֶׁהֵם גְּרוּעִים מִמּוֹסְרִים כִּי הֵם עוֹמְדִים עַל הַנְּפָשׁוֹת. וּבַעַל מִלְחָמוֹת יַשְׁפִּיל וְיַכְפִּיל אוֹתָם מֵ'אִגֶּרֶת רָמָ"א לְ'בִירָא עַ'מִּיקְתָּא, יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֲלֵיכֶם וְאַתֶּם לֹא תָּשׁוּבוּ אֲלֵיהֶם. חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי ה' עִמָּכֶם וְלֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם וְהַכֹּל לְטוֹבַתְכֶם. וְהִזָּהֲרוּ שֶׁתִּהְיוּ כֻּלְּכֶם עִמָּנוּ יַחַד בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' בְּחֶקֹתַי תקצ"ב אומאן.

אֲהוּבִי בְּנֵי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי הַפָּאשְׁט רֹאשׁוֹן בְּיוֹם ג' בְּהַר, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי. אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה שְׁנוֹדַע לִי קְצָת מֵעִנְיָן זֶה בְּשַׁבָּת הֶעָבַר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ בְּמִכְתָּבִי, וּבְוַדַּאי דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר בְּחֶמְלָתוֹ הִגִּיעַנִי מִכְתָּב הַשֵּׁנִי בְּשָׁבוּעַ זֹאת מֵאִתְּךָ אֲשֶׁר שָׁם נֶאֱמְרוּ קְצָת הַרְחָבוֹת אֲשֶׁר בַּצַּר הִרְחִיב לָנוּ, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. אֲבָל עֲדַיִן צְרִיכִין לִישׁוּעָה הַרְבֵּה שֶׁיָּחוּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כְּבוֹדוֹ וּכְבוֹד הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְיָחוּשׁ עַל נִרְדָּפִים כָּמוֹנִי וְיוֹצִיאֵנוּ מִיַּד אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם. וְכָל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה מְהֵרָה יָפִיר עֲצָתָם וְיקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם, וְיִקָּיֵם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה אִ֝וְיְבֵי יְשֻׁבוּ יֵ֑בֹשׁוּ רָ֝גַע אָמֵן.

עַתָּה בָּאתִי לְבַשֶּׂרְךָ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל קָנִיתִי בְּסַךְ חֲמִשִּׁים רוּבֶּל־חָדָשׁ עֲצִים עַל קוֹרוֹת נִפְלָאִים וּמֻבְחָרִים, וּכְבָר הִתְחִילוּ לְסַתֵּת אוֹתָם. וְגַם קָנִיתִי עֲצִים לְעַמּוּדִים שֶׁקּוֹרִין סְלוֹפִּיס, וּבְחַסְדֵי ה' בְּקָרוֹב יַגְבִּיהוּ הַבִּנְיָן בְּעֶזְרַת ה', וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ בַּבֹּקֶר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְבֵיתִי, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֶשְׁבּוֹת בִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טָעפְּלִיק, וּבְשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָבוֹא לְבֵיתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וּמֵעִצָּם טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה אֶצְלִי בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נְסַפֵּר נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ עַד הֵנָּה, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וְנוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּנְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כֵּן יְהִי ה' עִמָּנוּ לְנֶגְמְרוֹ מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר.

חִזְקוּ וְיֶאֱמַץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. אַל תִּירְאוּ וְאַל תֵּחַתּוּ כִּי ה' עִמָּנוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. יֵבוֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחַד כָּל שׂוֹנְאֵינוּ יֵבוֹשׁוּ הֵמָּה וְלֹא נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם כְּלָל בְּעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת הַזֶּה, כִּי לֹא עָלֵינוּ תְּלוּנָתָם כִּי אִם עַל ה' וְעַל תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְעַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם אֲשֶׁר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן עָלָיו. יֹאחֲזוּ הֵם דַּרְכָּם לְהַרְבּוֹת בִּשְׁתִיָּה וּבְשִׂכְרוּת וּלְהַרְבּוֹת יְמֵיהֶם בְּחַגִּים, וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר לְהַרְבּוֹת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וַאֲמִירַת תְּהִלִּים וְהִתְבּוֹדְדוּת וְלִשְׁמֹחַ בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ וּבְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת. וְנִרְאֶה דְּבַר מִי יָקוּם, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁהֵם רוֹדְפִים אוֹתָנוּ בִּשְׁבִיל שֶׁאָנוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלֵינוּ.

עז

בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת בְּמִדְבַּר תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פְּעָמַיִם וְאֵין זְמַן לַהֲשִׁיבוֹ עַתָּה סָמוּךְ לְשַׁבַּת קֹדֶשׁ, בְּפֹרָט כִּי בְּקֹרוֹב תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשֵׁיכֶם מְהֵרָה, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וְקִוִּיתִי לַה', שֶׁיִּהְיֶה מַפָּלָה גְּדוֹלָה מְהֵרָה לְכָל שׂוֹנְאֵיכֶם וְרוֹדְפֵיכֶם, כִּי לֹא יַחֲרִישׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל בְּזָיוֹנוֹת וּרְדִיפוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁרָדְפוּ אֶתְכֶם חִנָּם, בְּפֹרָט כִּי שָׁלְחוּ יָד בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּבִזָּיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה.

וְאִם דַּרְכֵי טוּבוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הֵם עַד אֵין סוֹף, וַאֲרִיכוּת אַפּוֹ בְּלִי שִׁעוּר, וּמֵחֲמַת זֶה עַל פִּי רֹב אֵין רוֹאִין נָקְמָה תֵּכֶף בְּרוֹדְפָיו וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִלּוּל הַשֵּׁם וּבְזָיוֹן כָּזֶה הַנּוֹגֵעַ עַד הַנֶּפֶשׁ, אֵין דַּרְכּוֹ לְהַחֲרִישׁ. וּמֵבְטָחַנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקַיֵּם מְהֵרָה מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר ה' וְכוּ', יֵבוֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחַד כָּל שׂוֹנְאֵינוּ יִכָּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וּזְכוּת אֲבוֹתָם יַעֲמֹד לָהֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה מִיָּד, כִּי אִם לָאו חַס וְשָׁלוֹם יִהְיוּ נֶאֱבָדִין וְנֶעֱקָרִין לְגַמְרֵי מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁעָשׂוּ, שַׂתּוּ בַּשָּׁמַיִם פִּיהֶם וְכוּ', ה' יָרִיב רִיבוֹ, ה' יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן; וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יַשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲצוּת נְכוֹנוֹת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, שִׁמְחוּ בַּה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה מְהֵרָה בְּכָל הַבְּחִינוֹת וּבְכָל הַדְּבָרִים בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נְשֹׂא תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, הַיּוֹם שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי אִישׁ אֶחָד מִטּוּלְטְשִׁין. נָא לְהוֹדִיעֵנִי אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַרְחִיב לִי וּלְכֻלָּנוּ שֶׁלֹּא יִבָּלְבֵל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם הַפַּרְנָסָה מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְחָזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נָא לְהִשְׁתַּדֵּל לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁלַח מִיָּד אֵיזֶה סַךְ מִכִּיסְךָ עַל סָמְךָ שֶׁתְּקַבֵּל מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מַה טּוֹב. כִּי מֵאֵלֶיךָ תְּבִין שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהָכִין עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲנִי צָרִיךְ לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁצְּרִיכִין עַל שָׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁבִיל קִבּוּץ קָדוֹשׁ

כְּזֶה הַבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּבַר ה'. וּבְוַדַּאי רָאוּי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי שׁוּם טִרְדָּא מֵהֶכָנָה גַּשְׁמִיּוֹת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ.

עט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה וְעַל יְדֵי רַבִּי אֵלְיָהוּ, גַּם חָצִי רוּבֶּל־חָדָשׁ עַל פִּדְיוֹן, וְהוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל צַעַרְךָ, אַךְ אַתָּה מַרְעִישׁ עַל הַדָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי. כִּי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁעַל הָאָדָם עוֹבְרִין בְּהֶכְרֵחַ תְּהוֹמוֹת הָרְבֵּה וְכוּ'. בְּוַדַּאי מַה שֶּׁשָּׁלַחְתָּ לְהִתְפַּלֵּל וְלַעֲשׂוֹת פִּדְיוֹן הֲטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, כִּי אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהִמָּלֵט כִּי אִם בִּתְפִלָּה וּצְדָקָה וְכוּ', אַךְ בְּמִכְתָּבְךָ אַתָּה מַרְעִישׁ עַל הַדָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי. הָאֱמֶת יָדַעְתִּי מַכְאוֹבֵי לִבְּךָ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, וּלְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ מִצַּעַרְךָ וְלִבְלִי לִהְיוֹת כָּרוּךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, וְהָעִקָּר לְבַל תַּחֲשֹׁב וְתִתְאַג כְּלָל מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ. וְאַל יִהְיֶה בְּלִבְּךָ כִּי אִם צַעַר אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד, וְזֶה בְּקַל יְכוֹלִין לְסִבֹּל, גַּם יְכוֹלִין לְהָסִיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי מִצַּעַר אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְכֵן בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו לֹא תַּחֲשֹׁב רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם, וּבְתוֹךְ כָּךְ יְרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ מְהֵרָה כִּי לֹא לָעוֹלָם יָרִיב וְכוּ'.

וְהִנֵּה גַּם דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה עַתָּה מֵרֹב טִרְדוֹתַי, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמָאן שֶׁמֻּנָּח עַל רֹאשִׁי וְקָשֶׁה לִי לְהָסִיחַ דַּעְתִּי מִזֶּה, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְתִרְאֶה לְמַעַן הַשֵּׁם לִשְׁלֹחַ לִי בַּשָּׂבוּעַ הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה הַסַּךְ שֶׁהִבְטַחְתָּ עַל הַבִּנְיָן.

וַחֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וּתְפַרֵּשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וְלֹא תַּחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל. וּתְחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בְּכָל הַדִּבּוּרִים וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר וְכָל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִקֹּדֶם, כִּי יֵשׁ בָּהֶם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְזוֹגָתְךָ, וְיַצְלִיחַ אֶתְכֶם בְּפַרְנָסַתְכֶם וְיִהְיֶה שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּבֵיתְכֶם, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' שְׁלַח לְךָ תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוְתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּשָׁמְעִי שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל הֵחֵל ה' לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ, כֵּן יִגְמֹר ה' בַּעֲדְכֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, אָמֵן. וְדַע בְּנִי שֶׁבְּדַעְתִּי לְנְסֹעַ

אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם שֵׁנִי לְאוּמַאן בִּדְבַר הַבְּנָיָן, עַל כֵּן אִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא בְקַל אַחַר שַׁבָּת מַה טּוֹב, וְאִם לָאו לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁיִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחוֹ לִי בְּלִי תֵּרוּצִים וְהִתְנַצְּלוּת כְּלָל, כִּי אֵין לְשַׁעֵר גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ עַתָּה לְמָעוֹת, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּל הַבְּנָיָן תָּלוּי בָּזֶה. כִּי כְּבָר מָנַח הַכֹּל רַק לְהַגְבִּיהַּ, וּצְרִיכִין לְהַזְדֵּרֵז מַחֲמַת כַּמָּה טְעָמִים וּפְחָדִים כַּיָּדוּעַ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמְרֵנוּ וְיַעְזְרֵנוּ לְהַגְבִּיהַּ וְלִגְמֹר מְהֵרָה. וּמֵאֵלֶיךָ תְּבִין כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ לְהַזְדֵּרֵז עַתָּה וַה' אֱלֹהִים יַעְזֹר לִי כִּי כָּבֵד עָלַי הַדָּבָר עַתָּה מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי וְיַעְזֹר לִי וְעַל זֶה לְבַד תְּמַכְתִּי יְתֵדוֹתַי לַעֲסֹק עוֹד בָּזֶה עַד אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִגְמֹר וְיוֹצִיא הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּתְהִלָּה לָאֵל עֶזְרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁחִדַּשְׁנוּ בְּעִנְיָן מוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל חִדּוּשִׁים נָאִים הַנִּצְרָכִים לְעֶבְדָּא. וְהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן וְהַחֵשֶׁק וְכוּ' כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה וְיִהְיֶה נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעָבַר, וּכְבָר נִכְתַּב הָעִנְיָן בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַנִּפְלָאָה. וּכְבָר סִפַּרְתִּי לְךָ שֶׁכְּבָר עֵת שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר אוֹ כּוֹתֵב אֵיזֶה חִדּוּשׁ אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד שֶׁאַתָּה תִּרְאֶה אוֹתוֹ הַחִדּוּשׁ וְיַגִּיעַ אֵלֶיךָ, אַךְ מַה נַּעֲשֶׂה כִּי רַבּוּ הַמְנִיעוֹת לָזֶה. אֲבָל כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פַּעַם אֶחָד בְּכַמָּה שְׁבוּעוֹת שֶׁאַתָּה בָּא אֵלֵינוּ בְּמְנִיעוֹת כְּאֵלֶּה, יוֹתֵר מֵאִלּוּ הָיִיתָ פַּעֲמַיִם בְּכָל שָׁבוּעַ אֲצָלִי בְּלִי מְנִיעוֹת. וְהִנֵּה עַתָּה עֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת הַרְבֵּה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב כָּרָאוּי, וּלְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת שַׁבָּת עַל שִׁשָּׁת יְמֵי הַחוֹל עַד נִזְכֶּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמִּשְׁתּוֹקֵק לְטוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית, כּוֹתֵב בְּדִמְעָה מֵרֹב הִתְשׁוּקָה שֶׁלֹּא תִּהְיֶה טִרְחַתְכֶם וִיגִיעַתְכֶם וִיגִיעָתִי וְטִרְחָתִי בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, אַךְ לַה' הוֹחַלְנוּ כִּי הוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת, וְגַם כַּוָּנַתְכֶם לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת. וּבְוַדַּאי לֹא נִגַּע לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם. אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁיִּשְׁלַם רְצוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל הַתַּכְלִית הַטּוֹב שֶׁהוּא רוֹצֶה לַהֲבִיאֵנוּ אֵלָיו וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. עֵינֵיכֶם הָרוֹאוֹת שֶׁכָּל מַה שֶּׁהָאָדָם רוֹצֶה יוּכַל לִפְעֹל כַּאֲשֶׁר כְּבָר רְאִיתֶם וַהֲבִנְתֶּם הַרְבֵּה, וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְחַזְּקוּ כָּל יְמֵיכֶם לַחֲשֹׁק וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְאַנְשֵׁי אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ עַד תִּזְכּוּ לְשַׁבֵּר גַּם כָּל יֶתֶר הַמְנִיעוֹת עַד תִּזְכּוּ לְחָזוֹת בְּנֹעַם ה' וְכוּ'. וְאָז תֵּדְעוּ מַה כָּל הָרַעַשׁ הַזֶּה מִמַּה הָיוּ רוֹצִים לִמְנֹעַ אֶתְכֶם חַס וְשָׁלוֹם, אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וְכוּ' וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

פא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' קֹרַח תקצ"ב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם לָכֶם אַל תִּירָאוּ כִּי ה' עִמָּכֶם.

וְהִנֵּה אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ מִיָּד לְאוּמַאן לְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזְרֵנוּ לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ מְהֵרָה.

וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַסַּךְ אַרְבַּע רוּבֶּל־חָדָשׁ, וּמְאֹד הֶחֱיִיתֶם נַפְשִׁי בָּזֶה כִּי גָּדוֹל הַהֶכְרֵחַ עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וְאֵין לְהַעֲרִיךְ, יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְכֶם וְכוּ', וְתִזְכּוּ שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק גָּדוֹל בַּבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּפְלָא שֶׁעוֹסֵק בּוֹ הוּא זַ"ל זֶה כַּמָּה שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים עַל יְדֵי שְׁכֵנִים רַבִּים עַד אֵין מִסְפָּר וְכוּ', עַד שֶׁיַּעֲלֶה שַׁעֲשׁוּעִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא עָלוּ מִימוֹת עוֹלָם. וְהִנֵּה אֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, אַךְ מֵאַהֲבָתְכֶם הִכְרַחְתִּי אֶת רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר עַד שֶׁנָּתַן לִי הַעְתָּקַת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁדִּבַּרְנוּ בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁלְּפָנָיו. יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמַח לְבָבָם. וְהֵם שִׁלְשָׁה בּוֹגְנִין וְחֵצִי כְּתוּבִים מִשְּׁנֵי עֻבְרֵיהֶם, וְאִם יִרְצוּ יַעְתִּיקוּהָ מִיָּד וַיַחֲזִירוּ לִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי, וּמִגֹּדֶל הַנִּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הֶחָפֵץ בְּטוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת חֻקַּת תקצ"ב אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

בָּאתִי הֵנָּה אוֹר לְיוֹם ו' פָּרָשַׁת קֹרַח הֶעָבַר, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם לְעֵת עֶרֶב סָמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ עָזְרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בִּישׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת, שֶׁבָּא הָאָדוֹן הַגַּאדְנִיצְשָׁע דְּפֹה עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וְהִסְכִּים בְּפֶה מָלֵא וְנָתַן רְשׁוּת לִבְנוֹתוֹ, וּבֵרֵךְ אוֹתָנוּ שֶׁנִּגְמֹר אוֹתוֹ בְּקֵרוֹב. עַד הֵנָּה עֲזָרֵנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרֵךְ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין עִצָּם הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת, כִּי עַל זֶה הָיִיתִי מְצַפֶּה זְמַן רַב כַּיָּדוּעַ לְךָ; וְעַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כֵּן יְהִי ה' עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגְבִּיהַּ הַבִּנְיָן בְּשִׁבְוּעַ הַזֹּאת וּלְגָמְרוֹ מְהֵרָה, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. וּמַחֲמַת אֲפִיסַת כֹּלִי כְּתִיבָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְגַם עַל יְדֵי הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת רָאוּי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק בַּה' וְלִבְטֹחַ בּוֹ תָּמִיד שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר גַּם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת פְּעֻלָּתוֹ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הִתְחִיל לְהַפְלִיא עִמָּנוּ. וְתִרְאֶה לְהוֹדִיעַ זֹאת לִבְרֶסְלֶב, יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' בְּלֵק תקצ"ב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְאֵין לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר מֵאַחַר שֶׁבֵּין הַיּוֹם לְמָחָר תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר כְּתַבְתָּ, וּמִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה תִּשְׁמַע נִפְלְאוֹת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר עָזָרְנוּ עַד הֵנָּה שֶׁזָּכִינוּ לְהַגְבִּיהַּ בִּנְיַן הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ הַקָּדוֹשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂה ה'. כֵּן יְהִי עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְגָמְרוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה וּלְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּכַוָּנָה. בִּפְרָט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְלִפְעֹל שָׁם מַה שֶּׁצְּרִיכִין לִפְעֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָל וּבִפְרָט אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וְתָגִיל וְתִשְׂמַח בִּישׁוּעַת ה' אֲשֶׁר עָזָרְנוּ עַד הֵנָּה. וְעַל לְהַבָּא נְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם עַד יֵעָתֵר לָנוּ ה' מְמָרוֹם בְּרַחֲמָיו וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, כִּי בְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' י"ז בְּתַמּוּז תקצ"ב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְסִין עִם אֶחָד רוּבָּל־חָדָשׁ, גַּם מִכְתָּב מֵרַבִּי יַעֲקֹב. וְנִפְלָאתִי עָלֶיךָ מַה שֶּׁלֹּא שָׁלַחְתָּ מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם עַל יְדֵי מוֹלִיכֵי הַפָּאסְט בִּפְרָט לְהוֹדִיעֵנִי מֵרַבִּי נַחְמָן נֶכֶד רַבֵּנוּ זַ"ל כַּאֲשֶׁר הִזְהַרְתִּיךָ. וְהִנֵּה אוֹדוֹת הַמָּקוֹם בְּהַקְלוֹזִ אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לִי גַּם כֵּן קְצָת צַעַר מִזֶּה, אַךְ לֹא הִגְדַּלְתִּי הַיְסוּרִים, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁאָנוּ רְחוֹקִים מִכְּבוֹד עוֹלָם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנּוּ זַ"ל, וְכַאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל עֵת; וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה בְּשָׁבוּעוֹת הֶעָבַר כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לִסְבֹּל בְּזִיּוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים כְּדֵי לְהִתְקָרֵב לַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה וְכוּ'; וְכֵן עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּדִבְרֵיו זַ"ל מְבֹאָר שֶׁעַכְשָׁו הַכְּבוֹד בַּגְּלוּת וְכוּ' וְכָל הַכְּבוֹד אֲצֶל הָעִזִּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר וְכוּ'. וְאִם קָטָן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ וְנִדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק מְאֹד מִמֶּנּוּ זַ"ל עַל יְדֵי מַעֲשֶׂיךָ, אִדְּרַבָּא מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצְּרִיכִים לִסְבֹּל בְּזִיּוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים כְּשֶׁרוֹצִים לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ זַ"ל. נָא בְּנֵי זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת עִצָּם הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים שֶׁחָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ זַ"ל, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל עַל זֶה וְכוּ' וְכוּ', בִּפְרָט שֶׁאַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתָנוּ, וּבְוַדַּאי יַעְזֹר לְךָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ מָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל שָׁם שֶׁלֹּא בְּבִזָּיוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מֵעַתָּה חֲזַק עַצְמְךָ לִבְלִי לְהַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ מַחֲשָׁבוֹת יִתֵּרוֹת, וּתְבַקֵּשׁ

וּתְחַפֵּשׂ בְּכָל דָּבָר אֵיזֶה צַד לְטוֹבָה, וְאִם לֹא תּוּכַל לִמְצֹא, תַּאֲמִין בְּחַסְדֵי ה' שֶׁבְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי חַיָּב אָדָם לוֹמַר כָּל דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד.

וְהִנֵּה הוֹדַעְתִּיךָ עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מֵעְנִין הַמַּעוֹת שֶׁנָּתַן רַבִּי מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר בְּאוּמַאן עַל הַבִּנְיָן, וְשֶׁמֵּחֲמַת זֶה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְאוּמַאן. עַל כֵּן אַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר רַק לִשְׁלֹחַ לִי בְּשָׁבוּעַ זֹאת, דְּהַיְנוּ בְּיוֹם רְבִיעִי לֹא יְאֻחַר לְפָחוֹת אַרְבָּעָה אוֹ שִׁלְשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ, בָּזֶה יִהְיֶה נִדְבָתְךָ; וְהַמּוֹתָר תִּתֵּן עַל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן, כְּדֵי שֶׁאוּכַל לְקַבֵּץ אֵיזֶה מָעוֹת לְצָרֵף לַמָּעוֹת הַנַּ"ל וְלַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן. כִּי כְּבָר אֲנִי חַיָּב אַרְבָּעִים רוּבֶּל־חָדָשׁ, עַל כֵּן אֵינִי יָכוֹל לַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן כִּי אִם כְּשֶׁאֲצָרֵף לַמָּעוֹת הַנַּ"ל עוֹד אֵיזֶה סַךְ, כַּאֲשֶׁר תִּבְיָן בְּעַצְמְךָ, וְאַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרִי וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, וְיַעֲזָרֵנוּ לִגְמֹר הַבִּנְיָן בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וּמַאֲתִיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָאַבְרֵךְ הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְשָׁמַעְתִּי זַעֲקָתְךָ, וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ, אַךְ אֵין לִי עֵתָה דִּבּוּרִים כָּרָאוּי לְכָתֹב לְךָ. וּבְוַדַּאי הָיָה טוֹב לְפָנֶיךָ שֶׁתִּהְיֶה רָגִיל פֹּה, אַךְ רַבּוּ הַמְנִיעוֹת, וּבְשָׁבוּעַ זֹאת אֵסַע אִם יִרְצֶה לְאוּמַאן, וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא תּוּכַל לִהְיוֹת פֹּה עַד שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמֵהַסְּתָם תִּהְיוּ אָז פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּפִי אֲדַבֵּר עִמְּךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; לְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶחֱזַק בְּנִי, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ וְהֵבַנְתָּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד (אִיּוֹב ה), וּפָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סַנְהֶדְרִין צט:) לַעֲמָל תּוֹרָה, אֲבָל בְּלֹא עָמָל כְּלָל אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה, כִּי מָצָאתִי וְלֹא יָגַעְתִּי אַל תַּאֲמִין (מְגִילָה ו:). אֲבָל אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם עָמָל וִיגִיעָה שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בּוֹ.

וּכְבָר יָדוּעַ לָנוּ שֶׁלְּהִתְפַּלֵּל קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד מֵחֲמַת רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְיֵשׁ בָּזֶה לְדַבֵּר הַרְבֵּה שֶׁלֹּא תַּסְפִּיק הַיְרִיעָה, אַךְ הַכְּלָל שָׁזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁמְּיַגְּעִין עַצְמוֹ וּמַכְרִיחִין אֶת עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי, זֶה בְּעַצְמוֹ יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנֶחְשָׁב כְּקָרְבָּנוֹת, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מד) "כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם" וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּדִבָּרָיו זַ"ל (שִׂיחוֹת הָר"ן יב). גַּם זְכֹר הֵיטֵב שֶׁשְּׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן, וְגַם זְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב הַתּוֹרָה שֶׁל "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", וּתְעַיֵּן שָׁם יָפֶה יָפֶה, וְלֹא תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּישְׁנָה, וְתֵלֵךְ עִמּוֹ בְּכָל יוֹם, וְגַם זְכֹר הַתּוֹרָה עַל פְּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, וְגַם שָׁם תְּעַיֵּן יָפֶה וְתֵלֵךְ בָּזֶה גַּם כֵּן, וּבְחַסְדֵי ה' תּוּכַל לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בָּהֶם וְכֵיוָצֵא בָּהֶם. וְהַיְסוּרִים וְהַפְּחָדִים שֶׁיֵּשׁ לְךָ מֵאֲבִיךָ הַמַּגְזִים עָלֶיךָ, בְּטַח בַּה' שֶׁיְּצַיֶּלְךָ מִמֶּנּוּ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִצִּיל הַרְבֵּה מִמְּנִיעוֹת וּפְחָדִים כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַרְבֵּה יוֹתֵר. וּבְוַדַּאי אִם תִּהְיֶה נִשְׁאָר עַל

עָמְדְךָ לְהִתְקָרֵב לְנֶקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל עֵת, תַּעֲשֶׂה נַחַת רוּחַ הַרְבֵּה לְאָבִיךָ בָּזֶה וּבַבָּא הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאִם תְּצַיֵּת אוֹתוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל לְהָבִין כָּל זֶה. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ, וּמִגְדָּל טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כָּרָאוּי וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אוֹהַבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הֶחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ לְטוֹבַתְכֶם בֶּאֱמֶת לְמַעָנוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַד, לֹא בִּשְׂבִיל שׁוּם פְּנִיָּה וְכָבוֹד שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְמַעַן הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְבַד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּעִנְיַן הַלִּמּוּד, בְּוַדַּאי טוֹב לְפָנֶיךָ בְּכָל הָאֶפְנִים שֶׁתַּתְחִיל כְּסֵדֶר הָאֹרַח חַיִּים עִם הַמְּגִנֵּי אֶרֶץ, וְתַקְבַּע לְךָ חֹק קָבוּעַ כַּמָּה דַּפִּין בְּכָל יוֹם עַד שֶׁתִּגְמֹר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל הָאַרְבָּעָה חֶלְקֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ, וְתַחֲזֹר וְתַתְחִיל וְכוּ'. וְכֵן תִּנְהֹג כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וּבָזֶה יֵיטִיב לְךָ לָעַד.

פה

יוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת דְּבָרִים תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת, וְאוֹדוֹת הַזֵּייגֶירִיל [שָׁעוֹן] תֵּדַע שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ מְהֵרָה קְצָת בְּעֶרֶךְ שְׁמוֹנָה מִנּוּטִין [דַּקּוֹת] בְּמֵעֵת לְעֵת שֶׁהָיָה רָץ יוֹתֵר מִמִּדַּת יוֹם, עַל כֵּן תִּרְאֶה שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל הָאוּמָן שֶׁיֵּילֵךְ כָּרָאוּי בְּלִי מְרוּצָה וְלֹא לְאַט יוֹתֵר מֵהָרָאוּי רַק כ"ד [עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה] שָׁעוֹת בְּמֵעֵת לְעֵת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹר מִדַּת יוֹם וּמִדַּת לַיְלָה לְבִלְי לְאַבֵּד שׁוּם שָׁעָה חַס וְשָׁלוֹם, וּמֵחֲמַת כְּנִיסַת שַׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

מְרַחֵם צִיּוֹן יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִפְעֹל עַל יְדֵי הַקִּינוֹת בַּקָּשַׁת הֲשִׁיבֵנוּ ה' אֵלֶיךָ וְכוּ', שֶׁזֶּה עִקַּר תִּכְלִית אֲמִירַת הַקִּינוֹת שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בִּמְגִלַּת אֵיכָה שֶׁאָמַר יִרְמְיָה הַנָּבִיא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁמְּסַיֵּם בְּסוֹף הֲשִׁיבֵנוּ וְכוּ'. וְהָעִקָּר שֶׁנִּזְקֵיק "שִׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי ה'" עַד שֶׁנִּעוֹרֵר רַחֲמָיו בְּכָל יוֹם, וְיָשׁוּב אֲלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וְינַחֲמֵנוּ וְישַׂמְּחֵנוּ עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְעָבְדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וּזְכוּת שַׁבַּת קֹדֶשׁ יָגֵן עָלֵינוּ לְהַגִּיעַ לְכָל זֶה מְהֵרָה, כִּי לֹא דָבָר רֵיק הוּא מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא בְּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד; וּצְרִיכִים אָנוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל מִינֵי מַטְעַמִּים הַמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּבְיוֹתֵר בִּקְדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא מֵגֵן עַל הַכֹּל.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פו

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֵקֶב תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵעִסְקְךָ, וּבְיוֹתֵר אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִמַּה שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן שׁוּם מִכְתָּב מֵאִתְּךָ אִם כְּבָר נִתְתַּקֵּן הַדָּבָר. עַל כֵּן תִּכְתֹּב לִי תֵּכֶף עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵיךְ הַדָּבָר עוֹמֵד כָּעֵת.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתִּהְיֶה בֶּן חוֹרִין בֶּאֱמֶת וְלֹא תִּהְיֶה מְשֻׁעְבָּד לְשׁוּם דָּבָר וְאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה; לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְבַל תִּשְׁכַּח אֶת עַצְמְךָ וַחֲטֹף וֶאֱכֹל חֲטֹף וֶאֱכֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל יוֹם כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְכַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁאָסוּר לוֹמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה אֶשְׁנֶה; זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח מַה שֶּׁדִּבְּרֵנוּ בְּשַׁבַּת הֶעָבַר וּמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשָׁבוּעוֹת וּמַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִכְּבָר, וְאַל תַּנִּיחַ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ שֶׁיִּמְשְׁלוּ עָלֶיךָ חְלִילָה. לְחֹם עִמָּהֶם וּבְרַח מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וּבְכָל הַדְּרָכִים וְהָעֵצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ וְהַבַנְתָּ, וְהָעִקָּר שֶׁעַל כָּל פָּנִים תִּקְבַּע עִתִּים לַתּוֹרָה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבְעֵת הַטִּרְדָּא עַל כָּל פָּנִים אֵיזֶה שָׁעוֹת קְטַנּוֹת. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לִגְנֹב וְלִגְזֹל יָמִים וְשָׁעוֹת מִתּוֹךְ הַבִּלְבּוּל וְהַטִּרְדָּא שֶׁל הֶבֶל לַחֲטֹף בָּהֶם חַיֵּי עוֹלָם חַיֵּי נֶצַח. חַיֵּי אֱמֶת. חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה, וְלִשְׁמֹעַ טוֹב מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' רְאֵה תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּעֵת הַדְלָקַת נֵרוֹת שַׁבָּת, וּקְרָאתִי מִיָּד כֻּלּוֹ מֵאַהֲבָתְךָ, וְנֶהֱנֵיתִי מֵאֲרִיכוּת דְּבָרִים שֶׁלְּךָ מֵחֲמַת שֶׁבֵּאַרְתָּ לִי מֵאֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ. וְהָעִקָּר מִמַּה שֶּׁרָאִיתִי שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לֵב קְצָת שֶׁכָּל זֶה רְמָזִים מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְקָרְבְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא; וְכָךְ יָפָה לְךָ וְלָנוּ לָשׁוּם לֵב בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ וְלִשְׁמֹר הַזְּכָרוֹן הֵיטֵב כִּי הַכֹּל בִּשְׁבִיל תַּכְלִית עוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵין בְּיָדְךָ לְהָבִין בִּפְרָטִיּוּת הָרְמָזִים, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמוּנָה שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁכָּל זֶה רְמָזִים; וּמַה שֶּׁמְּשִׂימִים לֵב לָזֶה לְהַשְׁגִּיחַ עַל זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִינִים בִּפְרָטִיּוּת הֵיטֵב, אַף עַל פִּי כֵן זֶה לְבַד טוֹב מְאֹד מַה שֶּׁמַּאֲמִינִים בָּזֶה כַּנַּ"ל; וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתַּתְמִיד בִּלְמוּדְךָ בְּכָל עֵת שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף, וְעַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהַתְמִיד וּלְהַשְׁגִּיחַ עַל הַזְּמַן יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה, מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּטוּלִים הַרְבֵּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ שֶׁתְּקַבֵּל עָלֶיךָ עֹל תּוֹרָה הֵיטֵב, וְתִפְרֹק מֵעָלֶיךָ עֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' רְאֵה תקצ"ב.

רַב שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבֵי נַרוֹ יָאִיר.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ אוֹר לְיוֹם זֶה, וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד מְאֹד, מִמַּה שֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁדְּבָרַי הָאֲמִתִּיִּים עוֹשִׂים רֹשֶׁם אֶצְלְךָ תּוֹדָה לָאֵל, וַאֲשֶׁר אַתָּה עוֹסֵק לַחֲזֹר הַזְּכָרוֹן הָאֲמִתִּי. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ לַחֲזֹר הַזְּכָרוֹן הַזֶּה בְּכָל יוֹם אֶלְפִּים פְּעָמִים. כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה בָּאנוּ לָעוֹלָם הַזֶּה, לִזְכֹּר תָּמִיד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁאֵין שׁוּם קְבִיעוּת בָּזֶה הָעוֹלָם, וּבְהֶכְרֵחַ לָזוּז מִכָּאן בְּהַעֲבָרַת רֶגַע קַלָּה, כִּי כָּל הַזְּמַן אֵינוֹ נֶחֱשָׁב אֲפִלּוּ לְרֶגַע קַלָּה לְמִי שֶׁמַּשִּׂים לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ הֵיטֵב אֶל פְּרִיחַת הַזְּמַן יוֹתֵר מֵעוֹף הַפּוֹרֵחַ, וּצְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד לִבְלִי לִשְׁכֹּחַ אֶת עַצְמוֹ. וְעַל זֶה הִזְהִירָנוּ בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים ד) רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים וְכוּ'. וְהִנֵּה הַיּוֹם הָיָה ה' בְּעֶזְרִי שֶׁכָּתַבְתִּי אֵיזֶה חִדּוּשִׁים בְּעִנְיָן זֶה. וּבְכָל עֵת שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב דְּבָרִים כָּאֵלֶּה בָּא עַל דַּעְתִּי מִי יִתֵּן שֶׁתִּרְאֶה אוֹתָם. כִּי נִדְמֶה לִי בְּכָל פַּעַם שֶׁאֵלּוּ הַהִבּוּרִים מֻכְרָחִים לְךָ מְאֹד כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי. וְגַם הַיּוֹם חָשַׁבְתִּי כָּךְ, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי לְהִתְחַזֵּק לִכְתֹּב לְךָ מִיָּד אֵיזֶה דְּבָרִים, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵין לִי עוֹבֵר וְשָׁב עִם מִי לִשְׁלֹחַם. וְהַכֹּל שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁמֹר מְאֹד מְאֹד, דְּהַיְנוּ לִזְכֹּר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָלְלִיּוּת וּבְפָרְטִיּוּת וְכוּ', אַךְ רַבּוּ הַמּוֹנְעִים הַנִּמְשָׁכִין מִבְּחִינַת הָרַע עַיִן שֶׁמְּטִילִין שִׂכְחָה, וְהֵם מִתְגַּבְּרִים כָּל כָּךְ בְּכַמָּה אֲפָנִים עַד שֶׁמַּכְרִחִים לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת שִׂרְשׁ הַמַּלְכוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת עַד חָטְמִי וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם. וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה אֵיךְ זוֹכִים לָזֶה, רַק אָנוּ סוֹמְכִים עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדְשָׁה שֶׁהוּא לוֹחֵם בַּעֲדֵנוּ מִלְחֲמוֹת ה', וְהוּא יוֹדֵעַ לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינָה הַנַּ"ל כְּדֵי לְהַכְנִיס הַזְּכָרוֹן בָּנוּ.

אַךְ הָעֵצָה הַפְּשׁוּטָה לָזֶה לִשְׁמֹר הַזְּכָרוֹן הוּא עַל יְדֵי הַדִּבּוּר פֶּה, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְעַל יָדוֹ מְנַצְּחִין כָּל הַמִּלְחָמוֹת. וּכְמוֹ שֶׁלְּעִנְיַן הַזְּכָרוֹן הַפְּשׁוּט כְּגוֹן לִזְכֹּר לְמוּדוֹ צְרִיכִין לַחֲזֹר פְּרָקוֹ בְּפִיו כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים כַּיָּדוּעַ בְּחוּשׁ, כְּמוֹ כֵן לְעִנְיַן הַזְּכָרוֹן הַזֶּה שֶׁהוּא הָעִקָּר, צְרִיכִין לַחֲזֹר בְּפִיו הַזְּכָרוֹן הַזֶּה, הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לְדַבֵּר לְעַצְמוֹ דִּבְרֵי מוּסָר בְּכָל יוֹם מַה יִּהְיֶה תַּכְלִיתוֹ לָעוֹלָם הַבָּא וּמַה יִּהְיֶה סוֹפוֹ לָנֶצַח וְכוּ', וְכֵן לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בָּזֶה, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל לְהַזְכִּיר אֶת הָאָדָם, בִּבְחִינַת (יִרְמְיָה ל"א): "כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ" כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר; וְעִקַּר נִצָּחוֹן הַמִּלְחָמָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁהִיא מִלְחָמָה אֲרֻכָּה מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר, עִקַּר הַנִּצָּחוֹן הוּא עַל יְדֵי הַדִּבּוּר, שֶׁהוּא הַכְּלִי זַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה.

וְזֶה בְּחִינַת לַמְנַצֵּחַ שֶׁהִתְחִיל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם רֹב הַמִּזְמוֹרִים שֶׁמְּבַתְּחִלִּים, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁעָשָׂה הַמִּזְמוֹר בִּשְׁבִיל הַלְוִיִּים שֶׁיֹּאמְרוּהוּ שֶׁהֵם מְנַצְּחִים בְּשִׁיר וְכוּ'; וַאֲנַחְנוּ פֵּרַשְׁנוּ זֶה הַפֵּרוּשׁ גַּם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּפֵרוּשׁוֹ בְּפִשִׁיטוּת: לַמְנַצֵּחַ. שֶׁהוּא לְמִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת מְנַצֵּחַ הַמִּלְחָמָה בְּזֶה הָעוֹלָם, יֹאמַר זֶה הַמִּזְמוֹר וְזֶה הַמִּזְמוֹר וְכוּ' וְהֶבֵן הֵיטֵב. וּכְמוֹ כֵן הוּא לְעִנְיַן הִתְבּוֹדְדוּת שֶׁהוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת אֲמִירַת תְּהִלִּים כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קנ"ו). גַּם דָּוִד אָמַר לַמְנַצֵּחַ זֶה עַל עַצְמוֹ, כִּמְנַשֵּׁא וּמְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ וְאוֹמֵר לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד, הַיְנוּ לְדָוִד שֶׁמְּנַצֵּחַ כָּל הַמִּלְחָמוֹת עַל יְדֵי דִּבּוּרוֹ אוֹמֵר עַתָּה זֶה הַמִּזְמוֹר. וְכֵן צָרִיךְ כָּל אָדָם אֲפִלּוּ בְּמַדְרֵגָתוֹ הַשְׁפָּלָה לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי הוּא מְנַצֵּחַ הַרְבֵּה עַל יְדֵי כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל שִׂיחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְכוּ' שֶׁאוֹמֵר, כִּי זֶהוּ נִצָּחוֹן נִצְחִי שֶׁנִּשְׁאָר לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְאִם יִהְיֶה חָזָק בָּזֶה שֶׁעַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ מִמֶּשׁ יַעֲסֹק בָּזֶה יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה וְיַעֲבֹר עָלָיו מָה בְּוַדַּאי יְנַצַּח הַמִּלְחָמָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל.

וְהִנֵּה סָמַכְתִּי זֶה הָעִנְיָן לְעִנְיַן הֲטָבַת חֲלוֹם שֶׁאֲנִי עוֹסֵק בּוֹ עַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל יְדֵי זֶה רוֹאִין נִפְלְאוֹת תַּקִּיפוּת הַדִּבּוּר בַּמֶּה שֶׁתִּקְנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת נה:) שֶׁמִּי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם לֹא טוֹב יִטְּבֶנּוּ בְּאַפֵּי תְּלָתָא דְּלֵימְרוּ לֵהּ חֶלְמָא טָבָא חָזֵית. נִמְצָא שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת חָלַם לוֹ חֲלוֹם רַע, אַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי שֶׁהַמְּטִיבִין אוֹמְרִים לוֹ בְּפִיהֶם חֶלְמָא טָבָא חָזֵית חֶלְמָא טָבָא חָזֵית כַּמָּה פְּעָמִים, בָּזֶה יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ שֶׁיִּהְיֶה הַחֲלוֹם בֶּאֱמֶת טוֹב וְלַהֲפֹךְ מֵרַע לְטוֹב. בָּזֶה רוֹאִין כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְּנַצֵּחַ כָּל הַמִּלְחָמוֹת, וְעוֹד לֶאֱלַקֵּי מִלִּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּעִנְיַן זֶה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עָלַי (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בְּרָכוֹת פְּרִטְיוּת ה). וּמֵאַהֲבָתְךָ וּמֵאַהֲבַת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקִהְלַתְכֶם אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע הַטּוֹב לְהַעְתִּיק לָכֶם מְעַט הַנּוֹגֵעַ לְהִתְעוֹרְרוּת, וּלְעֻצּוֹת, אוּלַי תַּזְכִּירוּ עַצְמְכֶם הֵיטֵב, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל אֲשֶׁר הֵם חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהָרְאוֹת הָאִגֶּרֶת הַזֶּה לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחוֹסִים בְּצִלֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ צְלָא דְּמְהֵימְנוּתָא. וּבִפְרָט לִידִידִי אוֹהֲבִי בֶּאֱמֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. כִּי גַּם אֵלָיו שַׁיָּכִים הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁמַע הַתְחָלָתָם בְּשַׁבַּת נַחֲמוּ כִּי לֹא זָכָה לִהְיוֹת נִמְנֶה עִמָּנוּ לֹא בְּשַׁבּוּעוֹת וְלֹא בְּשַׁבָּת נַחֲמוּ וְלֹא בְּשׁוּם שַׁבָּת וְגַם לֹא בְּחֹל. מֵרְחוֹק הוּא אוֹהֵב אוֹתִי בֶּאֱמֶת, וְגַם אֵינוֹ מוֹנֵעַ מִמֶּנִּי מַתְּנַת יָדוֹ הַטּוֹבָה וְגַם זֶה טוֹב בְּוַדַּאי, יְבָרְכוֹ ה' וְיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַדְרַבָּא מֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ אֵינִי יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹכִיחוֹ דַּרְכּוֹ עַל פָּנָיו בְּתוֹכַחַת מְגֻלֶּה מֵאַהֲבָה עֲצוּמָה וַחֲזָקָה שֶׁבְּלִבִּי אֵלָיו אַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם. לֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְלֹא כָּךְ יָפֶה לְךָ אָחִי חֲבִיבִי לְהִתְנַהֵג עִמָּנוּ אֲשֶׁר נִתְגַּדַּלְתָּ בֵּינֵינוּ וְאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁאָסוּר לְהִתְרַחֵק כָּל כָּךְ מִלְּהִתְוַעֵד עִמָּנוּ עַל כָּל פָּנִים שְׁנַיִם אוֹ

שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּשָׁנָה, פַּעַם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת וּפַעַם בְּחֹל אִם אִי אֶפְשָׁר בְּשַׁבָּת. וְהַלְּאָ אַתָּה חָפֵץ שֶׁאֶתֵּן לְךָ בָּנִים, בֶּאֱמֶת אֵין בְּיָדִי מַפְתֵּחַ שֶׁל בָּנִים, אֲבָל הוּא אֵינוֹ גַּם בְּיַד הַשְּׁאָר וְדַי לַמֵּבִין, וַאֲנִי חָזָק בְּדִבּוּרִי שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים מִמַּה נַפְשְׁךָ אִם אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ אֵיזֶה חֶסֶד לִתֵּן לְךָ בָּנִים בְּוַדַּאי תּוֹכַל לִפְעֹל פֹּה בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר מִבְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּבְוַדַּאי אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתַי יוֹם יוֹם, אוּלַי יִהְיֶה עֵת רָצוֹן בְּאֵיזֶה פַּעַם שֶׁתִּהְיֶה נִפְקָד בִּישׁוּעָה וְרַחֲמִים בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה ה'. וְאִם לְהֶפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם וְאִי אֶפְשָׁר לִפְעֹל חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתֵינוּ כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לְהַזְכִּירְךָ בְּכָל פַּעַם תַּכְלִיתְךָ הַנִּצְחִי, כִּי מַה יִּהְיֶה מִמְּךָ, כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים חַס וְשָׁלוֹם בְּוַדַּאי אֵין לוֹ שׁוּם תִּקְוָה לָעוֹלָם הַבָּא כִּי אִם עַל יְדֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַרְבֵּה וְלַעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁתִּהְיֶה זְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח, אֲשֶׁר אֶצְלִי תְּהִלָּה לָאֵל תִּמְצָא זְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח הַרְבֵּה, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין בְּעַצְמְךָ. וּבִפְרָט שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם יֵאוּשׁ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁכְּבָר נִגְזְרָה גְּזֵרָה חָזָקָה עַל הָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ בָּנִים חַס וְשָׁלוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי רִבּוּי תְּפִלּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְעַל יְדֵי רִבּוּי הַשְׁקִידָה וְכוּ' יְעוֹרֵר רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ לַהֲפֹךְ מֵהֶפֶךְ אֶל הֶפֶךְ שֶׁיִּזְכֶּה לְבָנִים שֶׁל קַיָּמָא, כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ בַּחוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה' וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יְבָמוֹת סד.) לְמָה נִמְשְׁלוּ תְּפִלּוֹת צַדִּיקִים לְעֶתֶר אֶלָּא מָה עֶתֶר מְהַפֵּךְ הַתְּבוּאָה כָּךְ תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים מְהַפְּכִין מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הָרַחֲמִים. וְהֶעָבֵר אַיִן, מֵעַתָּה אִם אַתָּה שׁוֹמֵעַ לִי, תָּכִין לִבְּךָ לְהַקְשִׁיב לַאֲמָרַי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בִּשְׁבִיל אַהֲבָתְךָ לְבַד בִּשְׁבִיל תַּכְלִיתְךָ הַנִּצְחִי. הֶאֱמֶת שֶׁגַּם אַהֲבָתְךָ אֵלַינוּ מֻרְחֶקֶת יָקָר וְנַעֲלֶה מְאֹד, בִּפְרָט נִדְבַּת לִבְּךָ הַטּוֹב יַחֲזֵק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת לְבָבְךָ וּלְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם. וּלְדַעְתִּי הָיִיתִי מְרֻצֶּה שֶׁיְּרַחֵם עָלֶיךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד לְפָקְדְךָ תֵּכֶף בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, אַךְ מִי יוּכַל לְהָבִין דַּרְכֵי ה' שֶׁהוּא יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חַי, אוּלַי עַל יְדֵי רִבּוּי הַשְׁקִידָה שֶׁהָיִיתָ שׁוֹקֵד אֲצָלֵנוּ הָיִיתָ יָכוֹל לִפְעֹל וְכוּ' וְכַנַּ"ל.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת הַמְדַבֵּר מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל יוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' תָּבוֹא תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה לָזֶה, כִּי נִפְלְאוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל שְׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא רָאִיתִי כָּל תְּמוּנָה מִכְּתַב יָדְךָ, כְּעֵת הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, בִּפְרָט מַה שֶּׁלָּמַדְתָּ בְּבֵית הַפָּאשְׁטֶ [הַדּאַר] וְכוּ'; כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי, שֶׁתַּחֲטֹף עִתִּים וְיָמִים לַתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וְכָעֵת כְּבָר שָׂכַבְתִּי לִישֹׁן, עַל

כֵּן אֵין בְּפִי מִלָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, בִּפְרָט כִּי בְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְיִרְאֶה לִכְתֹּב לִי מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבְּקָהִלַּתְכֶם אִם כֻּלָּם נְכוֹנִים לִנְסֹעַ לָבוֹא לְיוֹם הַכֶּסֶא לְאוּמַאן אָז טוֹב לָהֶם, יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְחַדֵּשׁ עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ג

צ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה תקצ"ג לפ"ק.

מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ יְזַכֵּנוּ לִפְעֹל בַּקְּשַׁת סְלַח נָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנָכָּה טוֹב לַחֲנָכַּת הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן תִּנְיָנָא ז). וּלְעֵת עַתָּה נִזְכֶּה לְחַנֵּךְ הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ מְעַט (יְחֻזְקֵאל י"א לְמִקְדָּשׁ מְעַט עַיֵּן רַשִׁ"י שָׁם) שֶׁאָנוּ עוֹסְקִין בְּבִנְיָנוֹ שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּגָּמֵר בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה בִּשְׂלֵמוּת, וּלְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַסָּמוּךְ מְאֹד מְאֹד הַבָּא עָלֵינוּ, כִּי הַשָּׁנָה פּוֹרַחַת מְאֹד, וּבְקָרוֹב יַגִּיעַ רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר וְהַבָּא, וְנִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה' בְּכָל יוֹם, בִּפְרָט בַּיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לַחֲתִימָה טוֹבָה לְנֶצַח.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַזֹּאת, וּבְוַדַּאי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה. אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁנּוֹסַע מוֹסֵר כְּתָב זֶה עַתָּה בְּעֵת חִפָּזוֹן כָּזֶה אֲשֶׁר מַלְאָכִים יֵחָפְזוּן וְכוּ', וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא עַתָּה לֹא רָצִיתִי לִכְתֹּב, אַךְ נִזְכַּרְתִּי אוּלַי זֶה שַׁיָּךְ לְקַבָּלַת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְעַתָּה אֲנִי רוֹאֶה זֹאת בְּעֵינַי כִּי הַזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַזְכִּירְךָ מֵעִנְיַן בַּקָּשַׁת סְלַח נָא כְּדֵי לִזְכּוֹת לַחֲנָכָּה, וּבְוַדַּאי כְּדַאי וּכְדַאי לִכְתֹּב עַתָּה דָּבָר נִפְלָא וְנוֹרָא כָּזֶה שֶׁזָּכִינוּ בַּחֲסָדָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּיָמֵינוּ סוֹד כָּמוּס וְנֶעְלָם וְנִסְתָּר כָּזֶה שֶׁכַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים לֹא יָדְעוּ מִזֶּה, וּבְיָמֵינוּ נִתְגַּלָּה סוֹד חִדּוּשׁ כָּזֶה. וּמִלְּבַד נְעִימוּת קְדֻשַּׁת הִתְגַּלּוּת חָדָשׁ כָּזֶה הוּא נִצָּרְךָ לָנוּ מְאֹד מְאֹד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, בִּפְרָט עַתָּה בְּעֵת הַזֹּאת בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה הַרְבֵּה סְלַח נָא וְכוּ' עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנָכָּה טוֹב לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ הֶאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד, שֶׁנִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְיַדֵּעַ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל עֵת וָרֶגַע, כִּי ה' אִתּוֹ וְעִמּוֹ וְקָרוֹב אֵלָיו מְאֹד מְאֹד, כִּי מָלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְיֶתֶר מִזֶּה תְּעַיֵּן אוֹ תִּזְכֹּר מֵעַצְמְךָ מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם,

וְאִם יֵשׁ לְךָ פְּנַאי טוֹב שֶׁתֹּאמַר סָמוּךְ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּעַצְמוֹ הַתְּפִלָּה שֶׁל הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרָנוּ שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר בְּטֶעפְּלִיק, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵאוֹצָרוֹת סוֹדוֹת נִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר מְחַיֶּה כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֲפִלּוּ הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר שֶׁאֵין גְּרִיעוּת מֵהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר וְכוּ' וְכוּ'. וְכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָזֶה, כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר, מַה נִּשְׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּמַטְעֲמִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלּוּ, בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁיְּכוֹלִים לְהַחֲיוֹת וּלְהַשִּׁיב בָּהֶם, שֶׁקּוֹרִין דֶּער קְוויקִין, כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כָּל הַחוֹלִים וְהַחֲלוּשִׁים בָּחֳלִי הַנֶּפֶשׁ מְאֹד.

בְּנִי! הֶחֱיֵיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן צַעֲרְךָ וּבִלְבּוּלֶיךָ אֵין זֶה חָדָשׁ אֶצְלִי, כִּי כְּבָר אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל פַּעַם עוֹבְרִים עַל הָאָדָם דְּבָרִים שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁלֹּא עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹלָם, וּבֶאֱמֶת הוּא כֵּן, שֶׁבְּכָל פַּעַם מִתְחַדֵּשׁ עַל הָאָדָם מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים שׁוֹנִים. וּמִזֶּה יוּכַל לְהָבִין כִּי בְּוַדַּאי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וּבְוַדַּאי אִם יִתְגַּבֵּר עַל זֶה יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא הִתְחַדְּשׁוּת לְטוֹבָה, לְהִתְחַדֵּשׁ בַּעֲבוֹדָתוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַכֹּל כְּדַאי לִטְרוֹחַ בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר כְּדֵי שֶׁיִּצְמַח מִזֶּה לְכְתֹּב לְךָ עַתָּה מֵעִנְיַן הַסְּלַח נָא וְכוּ' הַנַּ"ל, וְאִם נִכְפַּל וְנֹאמַר אַשְׁרֵינוּ וְכוּ' אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים עַל זֶה לְבַד לֹא יִסְפִּיק.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב עַתָּה בְּאוֹר הַיּוֹם, וּבַעַל הַחֶסֶד יַשְׁבִּיעֵנוּ בַּבֹּקֶר חַסְדּוֹ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה כָּל יָמֵינוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה' תקצ"ג לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אַחַר חֲצוֹת, וְהִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל אֲשֶׁר הֶחֱיֵיתִי אוֹתְךָ בִּדְבָרַי. כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה לִשְׁלֹחַ לְךָ אִגֶּרֶת אָז, וְאַחַר כָּךְ נִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע רַבִּי בָּעֲרִישׁ חָתָן ר"ש כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי מַה זֹּאת, אֶפְשָׁר צְרִיכִין לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת הַזֹּאת אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים. אַחַר כָּךְ קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הוֹדִיעוּ לִי בְּבֶהָלָה פִּתְאֹם שֶׁיִּשְׁלְחוּ לְטוּלְטְשִׁין מֵהַנְּגִידִים, וְזָרַזְתִּי עַצְמִי לִשְׁלֹחַ לְךָ הַמַּתָּנָה בִּזְמַנָּהּ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. כָּעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל, כִּי עֲדַיִן אֲנִי מְעַטֵּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין דְּרַבֵּינוּ תָּם. רַק תִּרְאֶה לַחֲקֹר הֵיטֵב אוֹדוֹת אֶתְרוֹגִים קַרְפִּירֶר אִם נִמְצָאִים הַרְבֵּה אֶצְלְכֶם, וּבְאֵיזֶה מָקוֹם

הֵם, וְאִם הֵם כְּשֵׁרִים וְיָפִים וּמְהֻדָּרִים, הַכֹּל תּוֹדִיעֵנִי הַיּוֹם אִם אֶפְשָׁר, וְעַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם א' בַּבֹּקֶר; וְאָז אוֹדִיעַ לְךָ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג כִּי הָרַב דְּפֹה כְּבָר קָנָה אֶתְרוֹג כָּשֵׁר וְנָאֶה קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַעֲדַיִן לֹא רְאִיתִיו, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַד שֶׁאֶרְאֶה אוֹתוֹ וַאֲדַבֵּר עִם הָרַב מִזֶּה. לְעֵת עַתָּה מֻאֲלֶיךָ תָּבִין לַחֲקֹר הֵיטֵב בָּזֶה, לְמַעַן תֵּדַע מַה לִּכְתֹּב לִי, וְאָז אֶשִׁיבְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

וּמֵעַתָּה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעַת ה' אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּזֹאת מִימֵי קֶדֶם. מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ שֶׁיִּזְכּוּ אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה לֵידַע מִנִּפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֵם סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת עֲמֻקוֹת מְאֹד מְאֹד, נִמְשָׁכִים מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן נוֹרָא וְקָדוֹשׁ מְאֹד, וְהֵם נְעִימִים וּמְתוּקִים מְאֹד לְאָזֶן שׁוֹמְעוֹת לְאָזֶן מִלִּין תִּבְחַן בָּאֱמֶת, וְעַל כָּל אֵלֶּה הֵם מְחַיִּין וּמְשִׂיבִין וּמַגְבִּיהִין וּמְרִימִין כָּל הַחוֹלִים וְכוּ' כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לְהַטּוֹת אָזְנוֹ אֲלֵיהֶם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וּבְתָמִימוּת.

מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר, חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, הֶפֵךְ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים מְאֹד הֶפֵךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם, וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. כִּי כְּלוּלִים מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ שֶׁבִּכְתָב וּבְעַל פֶּה. וְאִם אַתָּה צָרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם וְלִצְעֹק הַרְבֵּה וּלְהִתְחַנֵּן הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמַכְאוֹבָיו מִכְּבָר וּמַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּכָל עֵת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, אַךְ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה וְלַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהַחֲלִישׁוֹ וּלְהַשְׁלִיכוֹ חַס וְשָׁלוֹם, עַל יְדֵי רִבּוּי קִלְקוּלָיו צָרִיךְ לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. כִּי הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד עַל הָאֱמֶת עַל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ מִדְּבָרָיו וְנִפְלְאוֹתָיו דְּבָרִים קְדוֹשִׁים הַרְבֵּה, שֶׁעַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר צְרִיכִין לוֹמַר אִלְמָלֵא לֹא אָתִינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמַע דָּא דַּי, וְאַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ מִגְּרִעוֹתַי יוֹתֵר גְּדֹלָה וְשָׁגְבָה הַשִּׂמְחָה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁגָּרוּעַ כָּזֶה יֵדַע מִקְּדֻשָּׁה כָּזֹאת, מִנְּעִימוּת כָּזֶה מִנִּפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה וְכוּ' וְכוּ'. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִפְלִיא עִמָּנוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה.

וּבָזֶה אֲנִי רוֹאֶה חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ גַּם עָלַי בְּעֹצֶם פְּחִיתוּתִי, מֵאַחַר שֶׁעַדַיִן אֲנִי זוֹכֵר שֶׁהַצַּרְוּף חֲנֻכָּה מְרֻמָּז בַּפָּסוּק סְלַח נָא, וְשָׁרְבִי אֱלִיעֶזֶר וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ הֵם בְּחִינַת בֵּן וְתַלְמִיד וְכוּ' וְכוּ' מִי שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה. כִּי הֲלֹא הָיָה יָכֹל לִהְיוֹת לְפִי גְּרִיעוּתִי שֶׁגַּם אָנֹכִי הָיִיתִי חַס וְשָׁלוֹם עוֹסֵק לְקָרֹעַ וּלְבַזּוֹת זֶה הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ, וְעַתָּה אֲנִי עוֹסֵק לְלָמְדוֹ וְלֵידַע מִנְּעִימוּת כְּזֹאת הַמְּחַיֶּה גַּם אוֹתִי, בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי שָׁם. מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. בְּדֶרֶךְ זֶה יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת אֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה חַס וְשָׁלוֹם. וְגַם צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא. וּכְבָר אָמַרְתִּי שֶׁצְּרִיכִין

לְרַקֵּד בְּכָל יוֹם, וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ זֹאת, וְעַתָּה חָזַרְתִּי וְדִבַּרְתִּי בָּזֶה, כִּי לְפִי עִנְיָם הַיְסוּרִים וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' הָעוֹבְרִין עַל כָּל אֶחָד עַתָּה, אֵין עֵצָה כִּי אִם לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַנַּ"ל וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם בְּעֶבְדָּא אוֹ בְּמִלּוּלָא לְדַבֵּר עִם חֲבֵרָיו מִזֶּה, אוֹ עַל כָּל פָּנִים בַּמַּחֲשָׁבָה; אוֹן טַאקִי פָּאוְרט הָאפּ (וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה), בִּפְרָט עַתָּה שֶׁנִּמְשָׁכִים חֲסָדִים גְּדוֹלִים, וְהַיָּמִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִהְיֶה מַרְאֶה אֵלּוּ הָאִגְּרוֹת לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת, וְתַחֲזֹר וְתַצְנִיעֵם אֶצְלְךָ, כִּי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים וּצְרִיכִים לְשָׁמְרָם, כִּי יִהְיוּ נִצְרָכִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַחֲיוֹת נְפָשׁוֹת רַבּוֹת בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ.

צב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' לְךָ לְךָ תקצ"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, גַּם הַטַּלִּית קָטָן הַיָּשָׁן, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּשָׁמְעִי מֵעֵסֶק תּוֹרָתְךָ. מִי יִתֵּן וְיִחַזֵּק ה' אֶת לְבָבְךָ שֶׁתִּתְקַבַּע עַצְמְךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְחוּץ מִזֶּה גָּרוּעַ מֵהֶבֶל. וְאֵין לְשׁוֹן בָּעוֹלָם לְכַנּוֹת בּוֹ הֶבֶל הָעוֹלָם הַפּוֹרֵחַ וְרָץ וְשָׁט יוֹתֵר מִצֵּל עוֹבֵר, וְאַף עַל פִּי כֵן יְכוֹלִין לַחְטֹף בּוֹ סְגֻלּוֹת יְקָרוֹת כְּאֵלֶּה נְעִימוּת כָּזֶה נְעִימוֹת נֶצַח שֶׁיְּכוֹלִין לְזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְנְעִימוֹת בִּימִינוֹ נֶצַח.

וְזֹאת תִּזְכֹּר מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּסָמוּךְ מִפָּסוּק (אִיּוֹב ז) "לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ", כִּי כֵן הוּא הָאֱמֶת שֶׁהָאָדָם נִבְחָן בְּנִסְיוֹנוֹת בְּכָל רֶגַע, וְאֵין רֶגַע דּוֹמֶה לַחֲבֵרְתּוֹ, עַל כֵּן בְּכָל רֶגַע יְכוֹלִין לִזְכּוֹת הַרְבֵּה וְלֶחָטֹף טוֹב הַרְבֵּה וְלִבְרֹחַ מֵרַע הַרְבֵּה הַמִּתְגַּבֵּר וּמִתְעוֹרֵר בְּכָל רֶגַע. כִּי אֲנָשִׁים כְּעֶרְכְּכֶם הַמִּלְחָמָה הִיא בְּכָל עֵת וָרֶגַע מַמָּשׁ, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַהַשְׁלָכָה וְהַנְּפִילוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן שֶׁרוֹצֶה לְהַשְׁלִיךְ וּלְהַפִּיל אֶת הָאָדָם בְּכָל עֵת, וּצְרִיכִין הִתְחַזְּקוּת הַרְבֵּה וְהִתְעוֹרְרוּת הַרְבֵּה בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְלִפְעָמִים בְּכָל רֶגַע. וְתֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁבְּכָל רֶגַע נִתְחַדְּשִׁין חִדּוּשִׁים הַרְבֵּה בָּעוֹלָם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, הַיְנוּ בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, כִּי אֵין שָׁעָה דּוֹמָה לַחֲבֵרְתָּהּ, וְאֵין רֶגַע דּוֹמֶה לַחֲבֵרְתּוֹ, כַּאֲשֶׁר מְעָתִּק אֶצְלִי מִכְּתְבֵי הָאָר"י זַ"ל. וּזְכֹר אַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת אֶת הַחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּעַל הָרַחֲמִים שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ וּתְפִלּוֹת כְּאֵלּוּ, אֲשֶׁר לֹא הָיָה מֵעוֹלָם, בָּהֶם עוֹלָם נוֹשֵׁעַ, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ וְדֵי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה תָּמִיד לִשְׁמֹעַ טוֹב אֲמִתִּי מֵאִתְּכֶם וּמַעֲתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַחַי וְרֵעַי, וְשִׂימוּ לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים פֹּה וַאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ כְּבָר בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה, כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

אַל תִּשְׁכַּח לְדַבֵּר עִם רַבִּי ח"ש נֵרוֹ יָאִיר. נִמְלַכְתִּי לִשְׁלֹחַ לוֹ מִכְתָּב הָרָצוּף וְאִם תָּבִין שֶׁרָאוּי לְמָסְרוֹ לוֹ כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה כִּי אֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ.

צג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיֵּרָא תקצ"ג.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת בְּעֵת שֶׁקָּרִיתִי הַמִּכְתָּבִים שֶׁהִגִּיעַ לָנוּ בְּשָׁעָה זֹאת מִקֶּרֶעמִינְטְשׁוּג מֵהַצַּדֶּקֶת מָרַת אְדִיל תְּחִיֶּה, וּמֵרַבִּי מֵאִיר לֵיב וְרַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶר שֶׁיִּחְיוּ, וְכֻלָּם קוֹרְאִים תִּגֹּר בְּקוֹל גָּדוֹל מְאֹד עַל שֶׁלֹּא בָּאתִי עַל הַחֲתֻנָּה, וְכוֹתְבִים שֶׁהַחֲתֻנָּה נִתְעַכְּבָה עַד רֹאשׁ־חֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְשֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁאָבוֹא לְשָׁם עִם כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּלִי שׁוּם תֵּרוּץ. וְכָעֵת יֵשׁ כַּמָּה סְבָרוֹת בְּלִבִּי שֶׁאֵסַע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל הַחֲתֻנָּה, וְאֶכְתֹּב לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי מֵהַסְּתָם לֹא אֶסַע בְּשָׁבוּעַ זֹאת רַק אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְטוֹב שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹ אַחַר כָּךְ מְיָד, כִּי מִי יוֹדֵעַ אֵיךְ תִּהְיֶה הַנְּחִיצָה שֶׁלִּי, כִּי אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי מָתַי אֶסַע לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּכְפִי דַּעְתִּי לֹא אֶסַע תֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן טוֹב שֶׁתִּהְיֶה תֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כַּנַּ"ל; וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי לְעֵת עַתָּה קָשָׁה בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד הַנְּסִיעָה הַזֹּאת, ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה.

הָאַרְבָּעָה זְהוּבִים קִבַּלְתִּי וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי וְצִוִּיתִי לְהָאֶמָן שֶׁיָּבוֹא אֵלַי לִקַּח הַתְּפִלּוֹת לְכָרְכָם, ה' יִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לְבַלּוֹת יָמֵינוּ בְּאֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת הַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר כְּמוֹהֶם לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, וְאִם אָנוּ עַכְשָׁיו בְּדוֹרוֹת כָּאֵלּוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, נֶגֶד זֶה חָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהִקְדִּים רְפוּאָה לַמַּכָּה מַה שֶּׁשָּׁלַח לָנוּ מִקֹּדֶם מוֹשִׁיעַ וְרַב הָאֻמָּת לְהַצִּילֵנוּ עַל יְדֵי הִתְגַּלּוּת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים, הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים וְכוּ' שֶׁהֵם מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה הָאֲמִתִּיִּים, וּבְיוֹתֵר עַל יְדֵי אֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה עַד הֵיכָן מַגִּיעִים טוֹבוֹת וַחֲסָדִים שֶׁל אֵלּוּ הַתּוֹרוֹת וְהַתְּפִלּוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ' וְכָל קְדֻשַּׁת הַהִשְׁאָרָה שֶׁהִשְׁאִיר בְּזֶה הָעוֹלָם. וְעַל כֻּלָּם גָּדֵל כֹּחוֹ הַקָּדוֹשׁ הָעִזּוּז וְהַגִּבּוֹר וְכוּ' הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל אֲשֶׁר הִבְטִיחָנוּ וְהִזְהִירָנוּ לִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ הַנּוֹרָא. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְבָר יְדַעְתֶּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בִּשְׁמוֹ זַ"ל מַה שֶּׁאָמַר אִם עִמָּכֶם נַעֲשֶׂה כָּךְ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן

מַה נַּעֲשֶׂה עִם שְׁאָר אֲנָשִׁים הַחוֹלְקִים מֵאִתָּנוּ שֶׁאֵינָם שׁוֹקְדִים כָּלָל עַל תִּקּוּנָם וְכוּ' הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיָחוּס עָלֵינוּ וְעַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמָנוּת הָאֱמִתִּי לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם. אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין נָאֶה לָהֶם שׁוּם עָוֹן כָּלָל לְפִי רוּחָנִיּוּתָם וְכוּ' וְקָשֶׁה עֲלֵיהֶם לִסְבֹּל מַשָּׂאוֹ הַזֹּאת שֶׁל עָוֹן רַחֲמָנָא לִצְלַן אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם; יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי כָּלָל לְהַאֲרִיךְ כִּי דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כָּלָל מֵחֲמַת סְפֵקוֹת הַנִּסְיעָה שֶׁנִּתְהַוֶּה עַתָּה בְּשָׁעָה זֹאת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַדְרִיכֵנִי בַּאֲמִתּוֹ וְיִלַּמְּדֵנִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בֶּאֱמֶת כִּי אֵלָיו לְבַד תִּקְוָתִי. דִּבְרֵי אֲבִיךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ד' אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּפִי אֲשֶׁר יִשְׁלַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַעְתִּי אָז לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת, הַזְּאקִין [הַגְּרַבִּים] לֹא נִגְמְרוּ עֲדַיִן, וּבִתִּי תְּחִיֶּה עוֹסֶקֶת עַתָּה לְגַמְרָם וּבְקָרוֹב יַגִּיעוּ לוֹ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיֵּרָא תקצ"ג בְּרֶסְלֶב.

חַיִּים וּבְרָכָה וְשָׁלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ כְּבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי וְחֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַגְּבִיר הַמְפֻרְסָם וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ בַּת מָלֵךְ פְּנִימָה הַצַּדֶּקֶת הַיְקָרָה מָרַת הָאדִיל תְּחִיֶּה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיהֶם הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד בְּיִחוּד שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אַיֵּיער בְּרִיף הָאבּ אִיךְ אֶתְמוֹל עֶרהַאלְטִין מִיד רַבִּי שִׂמְחָה חָתָן־הָרַב, גַּם אַנֶּרֶת מֵרַבִּי מֵאִיר לֵיב וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם מֵרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֵוייסְט אַז אִיךְ הָאבּ זַיייעֶר גִּיוָואלְט פָּארִין, נָאר מַיְינֶע מְנִיעוֹת קָאן אִיךְ נִיט שְׂרַיייבֶּען, עֶס אִיז הַיינְט בַּיי מִיר אוֹיךְ זַיייעֶר שְׁוֶוער דָּאס פָּארִין, אַזוֹי וִוי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיז יוֹדֵעַ מַיין הָאֶרֶץ [הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁרְצִיתִי מְאֹד לְנְסוֹעַ, רַק הַמְּנִיעוֹת שֶׁלִּי אֵינִי יָכוֹל לִכְתֹּב, וְגַם הַיּוֹם הַנְּסִיעָה קָשָׁה עָלַי מְאֹד כְּמוֹ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ אֶת לְבָבִי].

נָאר וִוי אִיךְ זָעה אַז אִיר שְׂרַייט אַזוֹי, טְרַאכְט אִיךְ אֶפְשָׁר הַייסְט אַזוֹי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִיךְ זָאל פָּארְט פָּארִין; עַל כֵּן אִיז הַיינְט בְּדַעְתִּי צוּ פָּארִין אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כְּדֵי אִיךְ זָאל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֵן קוּמְען [וּכְמוֹ שֶׁאֲנִי רוֹאֶה צַעֲקַתְכֶם חוֹשְׁבַנִי אוֹלִי זֶהוּ רְצוֹן ה' שֶׁכֵּן אֶסַע, עַל כֵּן בְּדַעְתִּי הַיּוֹם לִנְסוֹעַ אִם יִרְצֶה ה' אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כְּדֵי שֶׁאַגִּיעַ אִם יִרְצֶה ה'] עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו לְקֶרֶעמִינְטְשׁוּג בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם.

נָאר רְצוֹנִי אִיז אַז דִי חֲתָנָה זָאל דַיְקָא זַיין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נִיט שְׁפֶּעטֶער, כְּדֵי אִיךְ זָאל קֶענֶען אוּם קֶערִין לְבֵיתִי עַל חֲנֻכָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם; וָואַרִין אִיר וֶוייסְט וויפִיל קוּקִין אַרוֹיס אִיךְ זָאל זַיין בְּבֵיתִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם [רַק רְצוֹנִי שֶׁהַחֲתָנָה תִּהְיֶה בְּדִיּוּק בְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה ה' לֹא יְאוּחַר כְּדֵי שֶׁאוּכַל לַחֲזוֹר לְבֵיתִי לְחֲנֻכָּה אִם יִרְצֶה ה'], וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵי הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

עִם הָרֵב דְּפֹה הָאבּ אִיךְ נָאךְ נִיט גֶעשְׁמוּסְט מִכֹּחַ דֶעם, נָאר כְּפִי הַנִּשְׁמַע מֵרַבִּי שִׂמְחָה קֶען עֶר נִיט פָּארִין מֵחֲמַת זַיין מַשָּׂא וּמַתָּן, וַוייטֶער קֶיין צַייט נִיט מַאֲרִיךְ צוּ זַיין, וָוארִין דִי פָּאטְשְׁט גַייט בַּאלְד אַוֶועק. זַייט גִיזוּנְט אוּן פְּרַיילִיךְ [עִם הָרֵב דְּפֹה עֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי מֵהָעִנְיָן, רַק כְּפִי הַנִּשְׁמָע מֵר' שִׂמְחָה לֹא יוּכַל לִנְסֹעַ בְּגַלַל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלּוֹ, יוֹתֵר אֵין זְמַן לְהַאֲרִיךְ כִּי הַדֹּאַר תֵּכֶף הוֹלֵךְ תִּהְיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים], כְּנַפְשְׁכֶם וָנֶפֶשׁ אוֹהֲבֵיכֶם בֶּאֱמֶת, וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם, בִּפְרָט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּוַדַּאי יִהְיוּ נִזְכָּרִים לְטוֹבָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, מַחְמַד עֵינֵינוּ, הַוָּתִיק הַנֶּחְמָד הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, נָאר אִיךְ פַּארְשְׁטֵייא נִיט וָואס דִּיא מֵיינְטְ, וָואס דִּיא הָאסְט נִיט גִּישְׁרִיבִּין קַיין שׁוּם גְּרִיס לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה וְלַחֲמוֹתְךָ וּלְחָמִיךָ שֶׁיִּחְיוּ, סָע נִיט קֵיין יֹשֶׁר וְכוּ' [רַק לֹא הֵבַנְתִּי מַה כַּוָּנָתְךָ שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ שׁוּם דְּרִישַׁת שָׁלוֹם לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה וּלְחָמוֹתְךָ וּלְחָמִיךָ שֶׁיִּחְיוּ, זֶה לֹא יֹשֶׁר וְכוּ']. וּמֻבְטָחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי תְּצַיֵּת לִדְבָרַי, כִּי כָּל אֵלּוּ הַקְּפִידוֹת הֶבֶל הֲבָלִים, וְהָעִקָּר שֶׁתֵּלֵךְ בְּדַרְכֵי זְקֵנְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁתַּתְמִיד בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם, וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאַל תַּשְׁגִּיחַ עַל אֵלּוּ הַהֲבָלִים כְּלָל, כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׂחֲרוּת הֶבֶל. וְעוֹד מְעַט יִהְיֶה לְךָ עִנְיָנֵי קְפִידוֹת כְּאֵלּוּ מִבָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ שֶׁיִּרְבּוּ לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כַּאֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לְאִמְּךָ תִּחְיֶה זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ, אַךְ עֲצָתִי שֶׁלֹּא תַּקְפִּיד עַל עִנְיָנִים כָּאֵלֶּה כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ מִבָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה עַל עַצְמְךָ לְבַד. אֵין לְךָ פְּנַאי לַחֲשֹׁב זֹאת כְּלָל, רַק לַחֲשֹׁב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלִשְׁפֹּךְ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, מָתַי יַגִּיעוּ מַעֲשֶׂיךָ לְמַעֲשֵׂי אֲבוֹתֶיךָ וְכוּ', יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, הַמְיַעֲצְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית.

נָתָן הַנַּ"ל

נִפְלֵאתִי מְאֹד עַל שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִידִידִי רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. וְאַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן, אֹשֶׁיב לוֹ כַּהֶגֶן, וַאֲנִי פּוֹרֵשׂ בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִשְׁלוֹם חוֹתְנוֹ יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. אֲהוּבִי רַבִּי אֶפְרַיִם

זְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ גַּם בְּתוֹךְ הַחֲנוּת, וַאֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַלְּאִוּוקֶי בִּלְשׁוֹן רוּסְיָה, וְאַל יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כִּישָׁנִים דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁאָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן לג) שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִים יֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְכוּ', כִּי טַ"ט בְּכַתְפֵּי שְׁתַּיִם וְכוּ', וּמִשָּׁם אַתָּה יָכוֹל לְדַבֵּק אֶת עַצְמְךָ בּוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי בְּוַדַּאי לֹא בָּאתָ לְמִדָּה זוֹ, שֶׁתֵּשֵׁב בַּחֲנוּת כָּל הַיּוֹם, כִּי אִם כְּדֵי שֶׁתִּזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, כִּי אִישׁ גַּס שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִזֶּה כְּלוּם, בְּוַדַּאי אֵינוֹ חוֹשֵׁב זֹאת, וְיוֹשְׁבֵי אֹהֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ כָּל הַיּוֹם, אֵינָם צְרִיכִים לָזֶה כָּל כָּךְ בְּזֶה הָאֹפֶן. וּמֵאַחַר שֶׁאַתָּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְאַתָּה מֻכְרָח לָצֵאת לַחוּץ בְּכָל יוֹם, עַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם שִׁמַּח זְבֻלוּן בְּצֵאתֶךָ, וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ בְּמַעֲשֶׂה, עַל יְדֵי שֶׁתִּזְכֹּר בַּדְּבָרִים הַנַּ"ל כְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְכוּ' וְכוּ'. וְאָז טוֹב לְךָ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, וּבִפְרָט לְזֶרַע קֹדֶשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיִחוּד שֶׁיִּחְיוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁיִּזְכּוּ לֵידַע מִי הוּא זְקֵנָם הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

צה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיֵּרָא תקצ"ג לפ"ק.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן מָתַי אֶסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כִּי לֹא שָׁכַרְתִּי עֲגָלָה עֲדַיִן. אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה אֶסַּע לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ב' אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה; וּמַה שֶּׁלֹּא תָּבוֹא עַל שַׁבַּת קָדֶשׁ אֵין קְפִידָא, כִּי גַּם אָצְלִי אֵין נַיְחָא כָּל כָּךְ שֶׁיִּהְיוּ אוֹרְחִים עַל שַׁבָּת זֶה, כִּי דַּעְתִּי אֵין צְלוּלָה כָּל כָּךְ מֵחֲמַת הַדֶּרֶךְ הַזֶּה, וְטוֹב שֶׁתָּבוֹא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם א', דְּהַיְנוּ אַחַר קַבָּלַת הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.

וּבְעִנְיַן דִּבְרֵי אֱמֶת וְהִתְחַזְּקוּת, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בְּעִנְיַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְטוֹב שֶׁתִּסְתַּכֵּל לְפָעָמִים בָּאִגְּרוֹת הַמְּנֻחוֹת אֶצְלְךָ מִכְּבָר. וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּחְיוּ אוֹתְךָ הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וּבִגְדֻלָּתוֹ הַנּוֹרָאָה שֶׁשָּׁם עַנְוָתָנוּתוֹ יְכוֹלִין לִשְׂמֹחַ לְעוֹלָם, אֲפִלּוּ אֵיךְ שֶׁהוּא. אֵיךְ שֶׁהוּא. וּכְבָר רָאִינוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ, עַד אֵין שִׁעוּר בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה, שֶׁגִּלָּה לָנוּ חֲסָדִים כְּאֵלֶּה, שֶׁהֵם חִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁכֻּלָּם הֵם חֲסָדִים נִפְלָאִים עַד אֵין חֵקֶר, וְהֵם הֵם שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם לְהַחָיוֹת עַם רָב, יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כָּל

מִי שֶׁנּוֹגֵעַ בִּמְעַט דִּמְעַט, אֶפִלּוּ בִּנְגִיעָה בְּעָלְמָא בַּחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים הָאֵלֶּה, יֵשׁ לוֹ לִשְׂמֹחַ לָנֶצַח. כִּי הֵם אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת וְכוּ'.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבַי. אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ דָּבָר. גַּם אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן מִלֹּאתִי רְצוֹנְךָ לִכְתֹּב לְךָ עַל כָּל פָּנִים אֲגֶרֶת שָׁלוֹם, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר לְךָ בְּנִי, וְגַם לְפִי דִּבָּרֶיךָ תִּהְיֶה פֹּה בְּסָמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּפִינוּ, וַה' יָאִיר עֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם לִמְצֹא עֵצוֹת אֱמִתִּיּוֹת, כְּפִי אוֹתוֹ הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה, לְהִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז, וְהָעִקָּר לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בְּכָל פַּעַם בְּגֹדֶל יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הָעֲצוּמִים, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה. אֲשֶׁר אֵין עֲרוֹךְ אֲלֵיהֶם. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וְכוּ', וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם לְמוּד שֶׁלְחָן עָרוּךְ וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים ז"ל, וּתְהִלִּים, וּתְפִלּוֹת, וּקְצָת שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְאַל יִתְיַשְּׁנוּ בְּעֵינֶיךָ כָּל דִּבָּרִים הָאֵלֶּה שֶׁדִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים, רַק בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, וּבֶאֱמֶת מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב יִשְׂרְאֵלִי, וּמִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת, הֵם בֶּאֱמֶת חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, כִּי בְּכָל יוֹם וְיוֹם נַעֲשֶׂה חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי. וּקְצָת רוֹאִין בַּחוּשׁ, וּבְכָל יוֹם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה. חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, הַכֹּל בְּעִנְיַן הָרֹאשׁ בַּיִת אֵיךְ לְהַכְנִיס אוֹר קְדֻשָּׁתוֹ וַאֲמִתָּתוֹ בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. בְּרֵאשִׁית הוּא רֹאשׁ בַּיִת כַּיָּדוּעַ. הַיְנוּ שֶׁבְּכָל יוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ מַעֲשֵׂה הַנָּהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן. שֶׁהוּא יְסוֹד הַפָּשׁוּט שֶׁנִּמְשָׁךְ מֵהָרֹאשׁ בַּיִת, וְהֶבֶן דְּבָרִים אֵלּוּ הֵיטֵב, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרָם עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בַּדֶּרֶךְ מְעַט מִזֶּה, כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִפִּי רַבִּי נַחְמָן. וַה' יָאִיר עֵינֵינוּ בַּאֲמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְנִזְכֶּה לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו וַעֲצוֹתָיו בְּכָל יוֹם, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם, וְיקָרְבֵנוּ בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת כָּל יָמֵינוּ לְעוֹלָם.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צז

(אָמַר הַמַּעְתִּיק תְּחִילַת הַמִּכְתָּב הַלָּז לֹא מָצָאתִי רַק מְעַט מִסּוֹפוֹ, וְאָמַרְתִּי גַּם זֶה לְהַעְתִּיקוֹ. כִּי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַבִּיט בּוֹ וּבְכָל הַמִּכְתָּבִים בְּעֵינָא פְּקִיחָא יִרְאֶה בְּעֵינַיִם חוּשִׁיוֹת שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר מֻשְׁרָשׁ בּוֹ רְפוּאוֹת תַּעֲלַת נַפְשֵׁנוּ לְרַפְּאוֹתָהּ מֵחֳלָאַת זֶהֳמָתֵנוּ וּלְהַדְבִּיקָהּ בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי־הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֱלֹקִים חַיִּים. מֵעִמְקֵי שְׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו,

כִּי הֵם נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִמַּאֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּק שִׁבְעָתַיִם שֶׁל רַבֵּנוּ מוֹהֲר"ן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהֶם כֹּחַ וְחַיּוּת לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב נֶפֶשׁ כָּל חַי, בִּבְחִינַת וַאֲצִיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, וּבִבְחִינַת (יְשַׁעְיָה כז) וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן בְּמְהֵרָה בִּמְהֵרָה; עַל כֵּן טָרַחְתִּי בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַעְתִּיק כִּמְעַט כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר. כִּי מֵהֶם תּוֹצָאוֹת חַיִּים).

הַדִּיוֹ וְהַנְּיָר כְּפִי הַנִּרְאֶה הֵם עוֹלִים יָפֶה, שֶׁמֶן זַיִת אֵין לִי שׁוּם מַרְאֶה מָקוֹם שֶׁיְּגִיעַ לִי. וְתִשְׁלַח בִּזְרִיזוּת, אוֹ בְּיוֹם ד' עַל יְדֵי הַפָּאטְשְׁט. אוֹ בְּיוֹם ה' עַל כָּל פָּנִים בְּלִי שׁוּם אִחוּר, כְּדַי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לַחֲשֹׁב עַל זֶה כְּלָל בְּיוֹם ו' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. לְעֵת עַתָּה הִרְוַחְתְּ הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַנְּיָר וְהַדִּיוֹ כָּל הָאֲגֶרֶת הַזֹּאת הָרָצוּף פֹּה, שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְהַאֲרִיךְ כָּל כָּךְ, אַךְ רְצוֹנְךְ הֶחָזָק הוֹעִיל, וְהִדִּיוֹ נִמְשְׁכָה אַחַר הַקֶּלְמוֹס עַל נְיָר יָפֶה מְאֹד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה, וְגַם זֶה הוּא אֶחָד מֵהַיְשׁוּעוֹת וְהָרַחֲבוֹת הַנַּ"ל, בְּחִינַת בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי, וּבֶאֱמֶת הוּא הָרַחֲבָה וִישׁוּעָה נִפְלָאָה. כִּי אִגְּרוֹת שֶׁלָּנוּ הֵם רְפוּאוֹת יְקָרוֹת. כִּי כֻּלָּם נוֹבְעִים מִמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה', אֲשֶׁר כָּל פְּרִיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵיהוּ לִתְרוּפָה. "עָלֵיהוּ", הַיְנוּ הַנְּיָר, שֶׁהֵם עָלִין וְדַפִּין, שֶׁעֲלֵיהֶם אָנוּ כּוֹתְבִין כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אֲשֶׁר הֵם רְפוּאָתֵנוּ וְחַיֵּינוּ לָנֶצַח.

נָתַן מִבְּרֶסְלֶב

צח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיְחִי תקצ"ג בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה עִם הַמִּכְתָּב לְטֶשֶׁעְרִין, הֲטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ הַמִּכְתָּב הַזֶּה לְטֶשֶׁעְרִין, תְּהִלָּה לָאֵל זְכִיתִי אוֹתְךָ בְּמִצְוָה רַבָּה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק כָּזֶה בְּשָׁלוֹם כָּזֶה שֶׁבֵּין זוּוג כָּזֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ שֶׁתֹּאכַל פֵּרוֹתֶיהָן בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כְּשֵׁר בֶּאֱמֶת, וְהַקֶּרֶן יִהְיֶה קַיָּם לָעַד.

וְהִנֵּה קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ. וְחֶדְוָה תְּקוּעַ בְּלִבִּי מִסְטְרָא חֲדָא מִמִּכְתָּבְךָ. וְצַעַר מִסְטְרָא חֲדָא אֲשֶׁר עֲדַיִן אֵינְךָ מִתְחַזֵּק לְהַשְׁלִיךְ הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, בִּפְרָט הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל מָמוֹן. וַהֲלֹא כְּבָר שָׁמַעְתָּ כָּל כָּךְ שִׂיחוֹת וְתוֹרוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן, שֶׁיִּהְיֶה שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד וְכוּ', וְעוֹד שִׂיחוֹת הַרְבֵּה כָּהֵנָּה, שֶׁיְּכוֹלִין לְהַנְצֵל מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וּבִפְרָט מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הַזֶּה. עַל דֶּרֶי כְּרוּכְיָא דְּקַנְיָא אִיתְפַּח לְקוּטֵי הֲלָכוֹת שַׁבָּת ו. וּמַדּוּעַ לֹא תַּחְגֹּר מָתְנֶיךָ לְגָרְשָׁם מֵעָלֶיךָ עַל יְדֵי עֵצוֹת

קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלּוּ. יָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי. אֵיךְ וְאֵיךְ הֵם מִתְגַּבְּרִין מְאֹד אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן. אַךְ כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ, שֶׁהָעִקָּר שֶׁאַתָּה תִּהְיֶה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ אַל תָּחוּשׁ עַל זֶה, כִּי יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל הַמְּשָׁכָה וְהַמְּשָׁכָה שֶׁאַתָּה מַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמְךָ מֵהֶם וְכוּ', כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (לִקּוּטֵי תִנְיָנָא מח). וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת. וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ.

לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ! וּבְרַח בְּכָל עֵת מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת עַל יְדֵי שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וְאַל תִּסְתַּכֵּל אִם יִתְגַּבְּרוּ עָלֶיךָ אֱלָף פְּעָמִים בְּכָל יוֹם חַס וְשָׁלוֹם, אַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ לִבְרֹחַ מֵהֶם בְּכָל פַּעַם. אִם תִּבְרַח מִקֹּדֶם שֶׁיִּכְרְכוּ בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ מַה טּוֹב, וַאֲפִלּוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם נִתְרַשֵּׁל עַד אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה חַס וְשָׁלוֹם כְּרוּכְיָא דְּקַנְיָא, תַּעֲמֹד פִּתְאֹם וּתְבַטֵּל עַצְמְךָ. וְתִזְכֹּר בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא הַתַּכְלִית. וְזֶה הָעִנְיָן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּפֵרְטִיּוּת, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ. עַל כָּל פָּנִים יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאַתָּה גַּם אַתָּה לְבַטֵּל אֶת עַצְמְךָ בְּכָל פַּעַם. וְאָז יִתְהַפֵּךְ הִתְגַּבְּרוּת הַמַּחֲשָׁבוֹת לְטוֹבָה, כְּדֵי שֶׁתִּתְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא לְבְחִינַת בִּטּוּל אֶל הָאוֹר אֵין סוֹף, שֶׁהוּא יָקָר מְאֹד מְאֹד. וְכָל אָדָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת, צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ לָזֶה, לַאֲתַר דְּכָל רְעוּתִין תְּקוּעִין תַּמָּן.

וְזֶה עִקַּר בְּחִינַת "וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", שֶׁגַּם בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת יְכוֹלִין לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ אֶל הָאוֹר אֵין סוֹף, שֶׁזֶּה עִקַּר תַּכְלִית הָעֲבוֹדָה, וְזֶה בְּחִינַת וּפִרְעֹה הִקְרִיב אֶת לִבֵּנוּ לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה כ"א). שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי הִתְגַּבְּרוּת הַסִּטְרָא אָחְרָא מְבַטְּלִין אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי.

וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתֵּדַע וְתַאֲמִין, שֶׁאֵינִי כּוֹתֵב לְךָ חִדּוּשִׁים וּדְרוּשִׁים בְּעָלְמָא, אַף עַל פִּי שֶׁבְּוַדַּאי גַּם זֶה יָקָר מְאֹד, אֲבָל אֵין כַּוָּנָתִי לָזֶה, רַק שֶׁתֵּלֵךְ עִם כָּל זֶה, וְתִשְׁתַּדֵּל וְתִתְגַּבֵּר לְקַיֵּם כָּל זֶה. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ בְּיָדְךָ לְקַיֵּם כָּל זֶה, וְשַׁמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת, מַה שֶּׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּכָל עֲבָדָא דְּקֻדְשָׁה, וְכֵן הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ, אֲבָל עֲדַיִן אַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ יוֹתֵר בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה טוֹבָה, וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַמְּשָׁכָה וְהִתְגַּבְּרוּת שֶׁאַתָּה מִתְגַּבֵּר לְהַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמְךָ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְחַזֵּק בָּזֶה לִבְרֹחַ מֵעַתָּה מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת. כִּי עִקַּר הַהִתְגַּבְּרוּת עַל יְדֵי הַהִתְחַזְּקוּת וְהַשִּׂמְחָה. וּבִפְרָט שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּהִלָּה לָאֵל לִשְׂמֹחַ בְּהָעִקָּר, בַּמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר הָאוֹרוֹת כָּזֶה אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ וְכוּ', אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּוַדַּאי יִהְיֶה סוֹפְךָ טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ תְּהִלָּה לָאֵל, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם, כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

צט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שְׁמוֹת תקצ"ג.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְקָרִיתִי אוֹתוֹ, וְהֵבַנְתִּי מֵרָחוֹק צַעֲקָתְךָ, וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ. ה' יְרַחֵם שֶׁתִּזְכֹּר מֵעַתָּה לְהִתְעוֹרֵר, שֶׁתֵּדַע מִכֹּחֶךָ, וְתִתְגַּבֵּר עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת, כִּי זֶה כְּלַל אֱמֶת וְיַצִּיב שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְהֶהֱכְרֵחַ שֶׁתִּתְגַּבֵּר בְּעַצְמְךָ עַל פִּי כָּל דִּבְרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וַה' יוֹשִׁיעַ לְךָ. וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁמִּכְתָּבְךָ פָּעַל בִּי הַרְבֵּה, בִּפְרָט בַּמָּה שֶׁכָּתַבְתָּ בַּסּוֹף אֵיךְ לֹא עָשִׂיתִי פַּעַם אַחַת אֵיזֶה גְּנֵיחָה טוֹבָה וְכוּ', וְגַם מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה וְכֵיוֹצֵא, שָׁמַעְתִּי כְּעֵין זֶה, מִגְּדֶל צָרַת נַפְשָׁם, אֲשֶׁר מִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם. עַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְעוֹרַרְתִּי הַרְבֵּה, וְנִזְכַּרְתִּי מֵחָדָשׁ בְּהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי מַה טּוֹב הָיָה לְחַדְּשָׁהּ לְגַמְרֵי בְּכָל יוֹם. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, מַה שֶּׁקָּשֶׁה לְבָאֵר בִּכְתָב, וְתִהְלָּה לָאֵל עָשָׂה רֹשֶׁם לְטוֹבָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ הַרְבֵּה עַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית הֶעָבַר אֶתְמוֹל בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ. בְּחַסְדֵי ה' הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, וְלֹא הַמִּדְרָשׁ עִקֵּר וְכוּ'.

בְּנִי בְּנִי. אַתָּה וְכָל הַשּׁוֹמְעִים לְקוֹל הָאֱמֶת. הַטּוּ אָזְנֵיכֶם וְלִבְּכֶם מֵחָדָשׁ בְּכָל עֵת אֶל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, שִׁמְעוּ וּתְחִי לְבַבְכֶם. כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ, אֲשֶׁר שָׁלַח לָנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לְהַשְׁמִיעֵנִי כָּל אֵלֶּה לְהַשִּׁיבֵנִי בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם כָּאֵלֶּה. וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי הָיָה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה יוֹתֵר, אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת וְכוּ', כִּי סָמוּךְ לְמִנְחָה, וְהֶהֱכְרֵחַ לְקַצֵּר. וְדַי בָּזֶה לְהַזְכִּיר אוֹתְךָ שֶׁתִּתְחַפֵּשׂ אֶצְלְךָ בְּכָל יוֹם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּךָ, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בָּהֶם בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמְךָ תְּצַמְצֵם וְתַמְשִׁיךְ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְתוֹךְ תְּמִימוּת אֱמֶת, לִבְלִי לָצֵאת חַס וְשָׁלוֹם כְּלָל חוּץ לַגְּבוּל. וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁמַּחֲמַת רֹב הַהֶרְגֵּל, הַמַּחֲשָׁבָה רְגִילָה לְהֵחָלֵק וּלְהִמְעֵד חַס וְשָׁלוֹם, וְלָצֵאת וְלִפְרֹחַ לַחוּץ הַרְבֵּה, תֵּכֶף תִּזְכֹּר לְתָפְסָהּ בְּזְרִיזוּת כְּמוֹ שֶׁתּוֹפְסִים סוּס בְּאַפְסָר לְהַטּוֹתָהּ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, וְהַכֹּל בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְלִבְלִי לִפֹּל בְּדַעְתְּךָ בְּשׁוּם אֹפֶן. וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְהַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, בִּפְרָט עַל יְדֵי אֵיזֶה הַמְשָׁכָה כָּל שֶׁהוּא אֶל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה מְנֻחָה וּמַעֲרִיב וְשַׁחֲרִית, וַחֲזַק וַחֲזַק, וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב, לְדִבְרֵי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה. וְאִם אָמְנָם תְּפִלָּה הִיא עֲבוֹדָה קָשָׁה מְאֹד, בְּיוֹתֵר מֵהַכֹּל, עִם כָּל זֶה תּוּכַל לַחֲטֹף מְעַט בְּכָל יוֹם, אִם תָּשִׂים כָּל לִבְּךָ עָלֶיךָ, כִּי ה' יַעְזֹר לְךָ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב דִּבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר הָאֱמֶת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
אִגֶּרֶת זֶה כָּתַבְתִּי בַּחֲדַר הָעֶלְיֶה שֶׁלִּי תֵּכֶף אַחַר שֶׁקַּמְתִּי מִשְּׁנָתִי, וַעֲדַיִן לֹא מָסְרוּ לִי מִכְתָּבְךָ שֶׁהִגִּיעַ אָז, וְאַחַר כָּךְ בָּאתִי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, סִפֵּר לִי רַבִּי בֶּערִישׁ חֲתַן ר"שׁ אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמְּךָ. וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמְשְׁתּוֹמֵם. וְשָׁלַחְתִּי תֵּכֶף אַחַר מִכְתָּבְךָ וּקְרִיתִיו, עַתָּה מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, וְהִנֵּה מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהִקְדַּמְתִּי לִכְתֹּב לְךָ, בִּפְרָט שֶׁכְּפִי מִכְתָּבְךָ אַתָּה רוֹצֶה לְהְיוֹת פֹּה בְּקָרוֹב, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת, כִּי רַבִּי נַחְמָן אֵין רְצוֹנוֹ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ תֵּכֶף, אַךְ לְעֵת עַתָּה אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד וְאַל תֵּחַת כִּי ה' אִתְּךָ, וְתִהְיֶה מוֹדֶה עַל הֶעָבָר אֲשֶׁר גְּמָלְךָ כָּל טוּב, וּתְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיְּגַמְלְךָ כָּל טוּב סֶלָה, שֶׁתִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִכָּל צָרָה בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְתִזְכֶּה לְהַכִּיר חֶסְדָּיו וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם נוֹדֶה לְךָ וְכוּ' עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ'. וְהָעִקָּר מַה שֶּׁבְּרַחֲמָיו הוּא יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה, לְהַחֲיוֹתֵנוּ בִּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת. שֶׁנִּזְכֶּה בָּהֶם לְחַיִּים נִצְחִיִּים. שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּמְעַט קָצַת יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין מֵרָחוֹק נִפְלְאוֹת חֶסְדָּיו הַנּוֹרָאִים בְּעִנְיָן זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהַאֲמִין כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת בִּשְׁבִילֵנוּ, רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כָּל זֶה,
חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעַת ד', וּבְטַח בַּה', כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ. וּבְרַח מֵהַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַעֲצָבוּת בְּכָל כֹּחֲךָ בְּכָל מִינֵי עֲצוּת וּדְרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאִתָּנוּ. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׁמֹחַ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יֵשׁ וְיֵשׁ בָּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן הַנַּ"ל

ק

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' בֹּא תקצ"ג.
אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א' וְהַיּוֹם, וְצַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד עַל כְּאֵבְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְפָּאֲךָ מְהֵרָה. וְהִנֵּה גַּם אָנֹכִי חוֹשֵׁשׁ בְּשִׁנֵּי בְּעִתִּים הַלָּלוּ לְפָרָקִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָסִיר מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל כָּל הַמַּכְאוֹבִים וְהַמַּחוּשִׁים בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וְנִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל הַכְּרוּזִים וְהָרְמָזִים שֶׁהוּא מְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעִקּוּ רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר, הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה, וּמְשֻׁבְּרֵי וְגַלֵּי הַיָּם הוֹמִים וּמַרְעִישִׁים

וּמִתְנַשְּׂאִים עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם. וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ מַה לֵּעָשׂוֹת. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ אֲשֶׁר שָׂמַעְנוּ מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ שֶׁיְּכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בָּהֶם תָּמִיד. חֲזַק וְהִתְחַזֵּק בְּנִי חֲבִיבִי, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הָרִאשׁוֹן, אַז דִּיא הָאסְט זִיךְ צוּ גִישְׁפַּארְט לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דּוּרְךְ דִּי יְסוּרִים [שֶׁנִּסְמַכְתָּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַיְסוּרִים]. וּכְבָר יָדַעְתָּ מֵהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בִּלְעָז אֶל רוּת (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן סִימָן סה), שֶׁעַל יְדֵי הַיְסוּרִים מְבַטְּלִין עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִפִּי בַּעַל פֶּה בְּעִנְיָן זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ, וּמֵעַתָּה יָסִיר מִמְּךָ כָּל חֹלִי וְכָל מַדְוֶה וְכָל מֵחוּשׁ בָּעוֹלָם. וְתִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי רְמָזִים שֶׁל טוֹבָה וְהַצָּלָחָה, וְיִקַּיֵּם וְאַל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, לָכֶם דַּיְקָא וְכוּ'.

וְתִכְתֹּב לִי עוֹד מִשְּׁלוֹם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, אִם כְּבָר אֵין עָלָיו שׁוּם חֶשְׁשׁ מַהֲעֵסֶק שֶׁלּוֹ. גַּם תּוֹדִיעַ לוֹ שֶׁכְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁהוּא מֵעַצְמוֹ יָדַע מִזֶּה, הֵיטֵב חָרָה לִי עָלָיו, וְצָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יוֹסִף לַעֲלוֹת עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ לַעֲסֹק בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה, כִּי זֶה עִקַּר פְּגַם תַּאֲוַת מָמוֹן. וְגַם בָּעוֹלָם הַזֶּה אֵין אַחֲרִית טוֹב לְהַלָּהוּטִים כָּל כָּךְ אַחַר הַבָּצַע וְכוּ'. וְאֵין צָרָךְ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, וְצָרִיךְ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, שֶׁיִּזְכֶּה לְקַבֵּל מֶלַח לְהַמְתִּיק מְרִירוּתָא וְכוּ', וְיִזְכֶּה לְאַנְפִּין נְהוֹרִין, אֱמוּנָה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְיוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

קא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' בְּשַׁלַּח תקצ"ג.

אָהוּבִי בְּנִי מַחְמַד עֵינַי, נִצְמָד בְּקִירוֹת לִבְּבִי. שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא חֲזַק וֶאֱמַץ!

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְגַם הַיּוֹם יוֹם רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת אֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֲנִי חָלוּשׁ, וְאֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כַּיָּדוּעַ לְךָ, אַךְ אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה קֹדֶם הַסְּעֻדָּה, כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה כִּי עָסַקְתִּי בִּכְתִיבַת תּוֹרָה בְּעִנְיָן הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה אֶתְמוֹל בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת קִימַת חֲצוֹת לַיְלָה, שֶׁבָּזֶה תְּלוּיָה הַגְּאֻלָּה, בְּחִינַת "כַּחֲצוֹת לַיְלָה אֲנִי יוֹצֵא" וְכוּ'. וּמִדֵּי כָּתְבִי נִזְכַּרְתִּי בְּאַהֲבָתְךָ, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁאַתָּה צָרִיךְ מְאֹד לְדִבּוּרִים אֵלּוּ, בִּפְרָט שֶׁכָּל הַחִדּוּשִׁים שֶׁחִדַּשְׁתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה הַכֹּל נִתְגַּלְגֵּל עַל יָדְךָ, עַל יְדֵי הַמִּכְתָּב שֶׁהִגִּיעַ לִי מֵאִתְּךָ בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ סָמוּךְ לָעֶרֶב עַל יְדֵי יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן הַיְיסִינֶיר, כַּאֲשֶׁר סִפַּרְתִּי לְךָ קְצָת מִזֶּה בְּהִיוֹתְךָ פֹּה. עַל כֵּן אֲמַרְתִּי וִיהִי מָה אָרוּצָה דִּבְרֵי אֱלֹה אֵלֶיךָ. אוּלַי אֶזְכֶּה לְעוֹרֵרְךָ מִשְׁנָתְךָ, לְהַחֲיוֹתְךָ וּלְחַזְּקְךָ. הָקִיצָה בְּנִי הָקִיצָה,

אַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, דַּע וְהַאֲמֵן שֶׁכָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁלְּךָ יְקָרִים מְאֹד מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַתָּה יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בָּהֶם תָּמִיד. וְלִכְנֹס לְכַף זְכוּת בֶּאֱמֶת, בִּבְחִינַת "וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע" וְכוּ'. זְכֹר זְכֹר הֵיטֵב דִּבּוּרִים נוֹרָאִים אֵלּוּ, וְאַל יִהְיוּ יְשָׁנִים אֶצְלְךָ חַס וְשָׁלוֹם, רַק חָזֹר חָזֹר אוֹתָם הֵיטֵב הֵיטֵב, וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לִכְתֹּב וּלְהַעְתִּיק לְךָ קְצָת מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה, אַךְ הוּא מֻהַנְמָנָע, כִּי אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. אַךְ קִוִּיתִי לַה', כְּשֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נְדַבֵּר מִזֶּה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּתוֹסֶפֶת שְׂאָר שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁיְּזַמִּין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְתוֹךְ פִּינוּ, הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר חָכְמָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד. וְתוֹדִיעֵנִי מִיָּד אִם תִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, כִּי נִכְסַפְתִּי מְאֹד שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבָּת זֶה, רַק אִם יֵשׁ לְךָ עִכּוּב מֵחֲמַת הַחֲתֻנָּה שֶׁל גִּיסְךָ, בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְךָ לָבוֹא, וְאֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ וְתָבוֹא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת אַחֵר.

אַךְ אִם לֹא תִּהְיֶה הַחֲתֻנָּה מִיָּד, מֵהָרָאוּי שֶׁתָּבוֹא לְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל. וְתִכְתֹּב לִי דַּעְתְּךָ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. גַּם אֲלֵיהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִמִּכְתָּבְךָ לֹא תּוּכַל לִהְיוֹת פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרְךָ שֶׁתִּשְׂמַח שָׁם בְּבֵיתְךָ וְעַל הַחֲתֻנָּה, כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְכֶם. וְכָל כַּוָּנָתִי בְּמִכְתָּב זֶה כְּדֵי לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁכֶם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הוּא עוֹזֵר לָנוּ בְּכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נד) "הִנֵּה אֱלֹקִים עוֹזֵר לִי" וְכוּ'. וִיבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִבְטַח בּוֹ, שֶׁכַּאֲשֶׁר הֵחֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ עִמּוֹ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדוֹ, כִּי הָיָה לוֹ נֵס גָּדוֹל וִישׁוּעָה נִפְלָאָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּהוּ שֶׁיְּבִין עַל יְדֵי זֶה רְמָזִים גְּדוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּמֵחֲמַת אִישׁוֹן לַיְלָה אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁכֶם לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

קב

אוֹר לְיוֹם א' תְּרוּמָה תקצ"ג.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבַי.

אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, כִּי הַיּוֹם יָצָאתִי מִבֵּיתִי וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, אַךְ מִדֵּי כָּתְבִי אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְעַטִּים לְבֶן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר, נִזְכַּרְתִּי בְּעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבַי, אָמַרְתִּי לִכְתֹּב לְךָ פְּרִיסַת שָׁלוֹם.

וְהִנֵּה צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶּׁלֹּא הָיִיתָ בְּשִׂמְחָה בִּהְיוֹתְךָ בְּבֵיתִי, וְלִבְּךָ הָיָה נִשְׁבָּר בְּיוֹתֵר, אֲשֶׁר הָיָה קָשֶׁה לִי לִסְבֹּל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין כִּי עֲדַיִן רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלַי וְעָלֶיךָ וְעַל כָּלָנוּ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה אַחֲרִיתְךָ לְטוֹב בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, כִּי יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדּוּשָׁה עַתִּיק דְּעַתִּיק סָבָא דְּסָבִין; וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי לַאֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אוֹתְךָ, וּתְשַׂמַּח עַצְמְךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, בִּפְרָט כִּי יְמֵי אֲדָר נִכְנָסִין, שֶׁצְּרִיכִין לְהַרְבּוֹת בְּשִׂמְחָה. וְתַתְחִיל מֵעַתָּה לַעֲשׂוֹת אַחַשְׁוֵרוֹשׁ שְׁפִיל וְקַבְּצָן וְעוֹשֶׁר שְׁפִיל, וְקִיץ וְחוֹרֶף שְׁפִיל, וּשְׁאָר מִינֵי שְׁפִיל וְצָחוֹק. וְגַם מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כֻּלָּם חוֹבָה מֻטֶּלֶת עֲלֵיהֶם לְהַרְגִּיל בְּשִׂמְחָה, עַל יְדֵי כָּל מִינֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא, וּבִפְרָט בְּפוּרִים בְּעַצְמוֹ תִּהְיֶה אַךְ שָׂמֵחַ. אוּן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ. פָּארְט אוּן פָּארְט אוּן פָּארְט [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה, בְּכָל זֹאת, בְּכָל זֹאת].

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' פְּקוּדֵי תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ קֹדֶם הַקִּדּוּשׁ, גַּם הָאִגֶּרֶת מִידִידִי רַבִּי הֶעְרָא נֵרוֹ יָאִיר, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְעַתָּה אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר וְכוּ'. וְהִנֵּה לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים עַתָּה, וּכְבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּי לְהַחֲיוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא. כִּי כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וּבְיוֹתֵר בַּמֶּה וְכוּ' וְשֶׁהִצִּילָנוּ מֵהִתְנַגְּדוּת עַל עֶצֶם הָאֱמֶת וְכוּ', הַכֹּל אֵינָם דְּבָרִים בְּעָלְמָא חַס וְשָׁלוֹם, רַק הָעִקָּר לֵילֵךְ בָּהֶם וּלְקַיְּמָם. וְהָעִקָּר בְּעֵת שֶׁצַּר לְהָאָדָם בְּדַעְתּוֹ בֶּאֱמֶת מֻחְמֶצֶת קִלְקוּלָיו חַס וְשָׁלוֹם וְכַיּוֹצֵא, אָז צָרִיךְ בְּיוֹתֵר לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל זֶה, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה, וְרוֹצֶה לְהַפִּיל עָלָיו עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה מֻחְמֶצֶת שֶׁעֲשָׂה מַה שֶּׁעֲשָׂה, יַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. וְיֹאמַר בְּלִבּוֹ, אַדְרַבָּא הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן זָכִיתִי וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד כְּלָל, וְאִם שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי, נָאוָה אֲנִי בְּמַעֲשֵׂי רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְגַם בְּמַעֲשַׂי יֵשׁ בָּהֶם נָאִים. וּכְעֵין שֶׁפֵּרֵשׁ

רַשִׁ"י שָׁם בְּמָקוֹמוֹ עַל פָּסוּק זֶה (שִׁיר הַשִּׁירִים א), וּכְבָר דִּבַּרְתִּי תְּהִלָּה לָאֵל הָרִבֵּה בְּעִנְיָן זֶה, בַּשַּׁבָּתִים הַסְּמוּכִים שֶׁעָבְרוּ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי, לְךָ בְּדֶרֶךְ זֶה לְהַחֲיוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְשִׂמְחָה, וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל עֲדַיִן לְחַזֵּק עַצְמְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּשִׂמְחָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְכָל הָעֲוונוֹת יִתְהַפְּכוּ לִזְכֻיּוֹת, הַכֹּל בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ. וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לְהַחֲיוֹתְךָ וּלְשַׂמֵּחֲךָ בִּישׁוּעַת ה', אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁאֹב מַיִם חַיִּים כְּאַלֶּה מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרָט לִידִידִי בֶּן אֲחוֹתִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר. חֲזַק וֶאֱמַץ, וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, וְאַל תַּעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, אַף גַּם לְהַעֲמִיד עֲלוּקוֹת, תְּצַוֶּה לְהַעֲמִידָם לְשׁוֹנְאֶיךָ וּלְאוֹיְבֶיךָ, וְאַתָּה תְּקַבֵּל רְפוּאָה מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ מֵעַתָּה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, עַל כָּל פָּנִים לֹא יַעֲבֹר עָלֶיךָ יוֹם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בְּלִי עֵסֶק הַתּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם. וְהָעִקָּר לִלְמֹד פּוֹסֵק בְּכָל יוֹם וְיוֹם, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְגַם לְרַבּוֹת לַעֲסֹק בִּתְפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְלִתֵּן צְדָקָה כְּפִי כֹּחֲךָ, וּמְעַט יוֹתֵר מִכֹּחֲךָ, וְאָז טוֹב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. כִּי יְמֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל כְּצֵל עוֹבֵר וְכוּ', וְלֹא יִשְׁאֵר מֵאִתָּנוּ כִּי אִם מְעַט הַטּוֹב שֶׁנַּחֲטֹף בִּימֵי הֶבֶל הָאֵלֶּה, וְיִהְיֶה לָנוּ לְשָׂלָל גָּדוֹל אַחַר כָּךְ כִּי יָבוֹא קִצֵּנוּ. טוֹב לְגֶבֶר לְשִׂים כָּל מְגַמָּתוֹ רַק עַל זֶה וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בָּזֶה כָּל יָמָיו, וְאָז יִהְיֶה אַחֲרִיתוֹ טוֹב לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

קד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' צַו תקצ"ג.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. דַּע שֶׁבָּאתִי לְשָׁלוֹם בְּיוֹם ב', וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם פָּעַלְתִּי קְצַת שָׁם לְצֹרֶךְ נְשׁוּאֵי בִּתִּי תִּחְיֶה, אַךְ עֲדַיִן חָסֵר לִי הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּמַלֵּא כָּל מַחְסוֹרֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וַאֲנִי מֵעֲטָף עַתָּה בְּטַלִּית וּתְפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם, וְאֵינִי יָכוֹל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל, וַה' יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וִיחַזֵּק לְבָבְךָ בְּכָל עֹז וְתַעֲצוּמוֹת שֶׁתּוּכַל לְהָבִין מֵרָחוֹק גְּדֻלַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ וְכוּ' זַ"ל, עַד שֶׁלֹּא יִבָּלְבֶּלְךָ כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת נִיסָן רֹאשׁ חֳדָשִׁים עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְגָאֳלָה שְׁלֵמָה שֶׁתִּהְיֶה בְּנִיסָן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זַ"ל (רֹאשׁ הַשָּׁנָה יא.). וְאָז נָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ וְכוּ', וְגַם עַתָּה רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ בַּתִּקְוָה הַזֹּאת, גָּגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' י"ג נִיסָן תקצ"ג.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת.

וְהִנֵּה עַתָּה הַכֹּל טְרוּדִים, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי אֶשְׁלַח הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת. אַךְ אֲמַרְתִּי, מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הֶעָצוּמָה לְמִכְתָּבֵי לַהֲכִינוֹ מִיָּד, וַאֲצַוֶּה לַחֲקֹר אַחַר עוֹבֵר וְשָׁב לִשְׁלֹחוֹ הַיּוֹם אוֹ לְמָחָר אוֹ בְּחֹל הַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה.

וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ מֵעִנְיַן הַהַשְׁגָּחָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עִקַּר תִּקָּף כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת, בִּפְרָט גְּאֻלָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהָיְתָה בְּפֶסַח, עַל פִּי הַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן רנ) בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בָּנָיו וְכוּ', וּבִשְׁבִיל זֶה קוֹרִין שַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו שַׁבָּת הַגָּדוֹל, עַל שֵׁם הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין מִקֵּץ הָאַחֲרוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת, בִּבְחִינַת קֵץ בָּא הַקֵּץ, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַל כֵּן נִקְרָא שַׁבָּת הַגָּדוֹל, בִּבְחִינַת (מְלָכִים־ב ח) "סַפְּרָה לִי אֶת הַגְּדֹלוֹת שֶׁעָשָׂה אֱלִישָׁע" וְכוּ', שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת וּמוֹרִיד שְׁנֵי דְּמָעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל וְכוּ' (בְּרָכוֹת נט.) עַיֵּן שָׁם. וְאַחַר כָּךְ עָזְרֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁרַקַּדְתִּי בְּעַצְמִי הָרִבֵּה פִּתְאֹם, מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְרַקֵּד אָז, וְהַכֹּל בִּישׁוּעָתוֹ וְהַשְׁגָּחָתוֹ הַנִּפְלָאָה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָט עִמְּךָ וְעִמִּי, וּמָשִׁיחַ יְסַפֵּר לְכָל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, אַךְ בָּרוּךְ הַשֵּׁם תְּהִלָּה לְאֵל חַי כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה, מַה שֶּׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵאוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' נִפְלָא כָּזֶה אֲשֶׁר לֹא הָיָה לְעוֹלָמִים וְכוּ' וְכוּ'. זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה ה' יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּעִנְיַן זֶה, שֶׁהוּא תֵּרוּץ וְנֶחָמָה וּרְפוּאָה עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם, רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ שִׁכְלְךָ, וַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אָזְנֶיךָ מִיּוֹם שֶׁעָמַדְתָּ עַל דַּעְתְּךָ בְּעִנְיַן זֶה עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה גַּם עַתָּה דְּבָרִים כְּאֵלֶּה, וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בַּחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ, חֲזַק וֶאֱמַץ לְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ וּבִפְרָט בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ בְּכָל דּוֹרֵי הַשִּׂמְחָה, וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵינְךָ שָׂמֵחַ כָּרָאוּי. וְלֹא תִּהְיֶה עָלֶיךָ שִׂמְחַת יוֹם טוֹב לְמַשֹּׂאוֹי, רַק תַּרְגִּיל עַצְמְךָ לִהְיוֹת בֶּן חוֹרִין כִּי תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ מִי שֶׁעוֹשֶׂה בַּעֲדֵנוּ כָּל הַתִּקּוּנִים שֶׁצְּרִיכִים בְּכָל עֵת, וְעָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל בְּשִׂמְחָה

שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהָעוֹסֵק בְּתִקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ לָנֶצַח, וּכְבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה עֵצוֹת לְהַרְחִיק הָעַצְבוּת וּלְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה, וַה' יוֹשִׁיעַ לְךָ וְלָנוּ לִזְכּוֹת לְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב בֶּאֱמֶת, וּלְהַתְחִיל מֵעַתָּה הַתְחָלָה גְּמוּרָה בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן שֶׁל פֶּסַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת ל"א לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ג.
אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ד' לְעֵת עֶרֶב, וְהָיָה לִי צַעַר וְחֶדְוָה וְנִכְסַפְתִּי מְיֻד לַהֲשִׁיבְךָ וְלֹא נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וְשָׁב עַד הֵנָּה, וְגַם עַתָּה אֲנִי טָרוּד מְאֹד, וּבְזֹאת הַשָּׁעָה הָלַכְתִּי מֵהַשֻּׁלְחָן שֶׁל סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, וְזָרַזְתִּי עַצְמִי כְּדֵי לְמַלְאוֹת רְצוֹנְךָ לַהֲשִׁיבְךָ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּקַרּוֹב תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין עִמִּי דְּבָרִים כִּי טָרִידְנָא טוּבָא בְּעִנְיַן הַחֲתֻנָּה וּבִשְׁאָרֵי דְּבָרִים, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן בִּנְיַן הַקְלוֹיז בְּאוּמַאן שֶׁאֲנִי נִכְסָף וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד מְאֹד שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמַה מְּאֹד עָצְמוּ נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁדַּיְקָא עַתָּה בְּרִבּוּי טִרְדוֹתַי נִרְאֶה לִי צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה שֶׁיֵּשׁ תִּקְוָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, וַאֲנִי חָזָק עַתָּה בְּהָרְצוֹן וְהִשְׁתּוֹקְקוּת, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּעֹצֶם נִפְלְאוֹתָיו יַעֲזְרֵנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל מְהֵרָה. יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ, וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וּלְדַעְתִּי בְּזֶה בְּעֹצֶמוֹ רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ עַתָּה, כִּי לֹא דָּבָר קָטָן הוּא מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַתָּה, כִּי הוּא נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲסַפֵּר לְךָ מְעַט נִפְלְאוֹת ה' בְּעִנְיָן זֶה, וְהָיָה כִּי יְבַצַּע ה' אֶת כָּל מַעֲשֵׂהוּ וְסַפֵּר תְּהִלּוֹת ה' וְעֶזּוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לְחַיּוֹתֵנוּ לָנֶצַח לֹא לְמַעֲנֵנוּ כִּי אִם לְמַעַנוֹ.
וְהִנֵּה עֵינַי מְצַפּוֹת עַתָּה בְּכָל עֵת לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וּפֶה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בָּךְ. אִם אֶפְשָׁר שֶׁתָּבוֹא מִיָּד מַה טּוֹב. יָתֵר מִזֶּה מֵהַנִּמְנָע עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרִים, חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וּבְטַח בַּה', כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בְּמִדְבַּר תקצ"ג.
אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת, בִּפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בְּמַעַט טוֹב שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בְּכָל יוֹם. יְהִי ה' עִמְּךָ וְיחַזֵּק אֶת לְבָבְךָ לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם אוֹר קְדֻשָּׁה וָדַעַת, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וּמַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּכָל אִגֶּרֶת שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ הַרְבֵּה

בְּכָל יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לִי יְסוּרִים מִזֶּה מִצַּד אֶחָד, אֲבָל זֹאת נֶחָמָתִי כִּי יָדַעְתִּי שֶׁעִם כָּל אָדָם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּצָּבֹר עָלָיו כָּל זֶה. וַאֲנִי שָׂמֵחַ בְּהַצַּד לְטוֹבָה מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה מִכָּתְלֵי דְּבָרֶיךָ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בִּדְבָרָיו וַעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְהִזָּהֵר לִזְכֹּר בְּכָל עֵת שֶׁהָעִקָּר הוּא הַשָּׂעָה הַזֹּאת, וְשֶׁיֵּשׁ לָנוּ כְּתֻבִּים רְחָבִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם. וּמִמְּךָ תִּרְאֶה וְתָבִין מֶה הָיִיתָ עוֹשֶׂה אִם לֹא הָיָה לְךָ כֹּחַ כָּזֶה וְעֵצוֹת כָּאֵלּוּ אֵיךְ הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְסָבֹל מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, וּזְכֹר הֵיטֵב הַלָּשׁוֹן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁגִּלָּה הוּא זַ"ל בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן כ"ג) שֶׁחֶמְדַּת הַמָּמוֹן הוּא מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, מַר מָמָוֹת, וְהוּא נִמְשָׁךְ מִפֶּגֶם הַבְּרִית, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיקוֹ כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּרִית מֶלַח עוֹלָם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. תֵּדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא מְרִירוּת יוֹתֵר מַאֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ, מַה נָּשִׂיב לַה' אֲשֶׁר אָנוּ זוֹכִים לֵידַע מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יְסוֹד הָעוֹלָם, שֶׁהוּא מַמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וּבְוַדַּאי הַחוֹסִים בְּצִלּוֹ וּמִתְקָרְבִים אֵלָיו נִמְתָּק מֵהֶם הַמְּרִירוּת הָרַבֵּה יוֹתֵר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁזּוֹכִים בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף טוֹב וְעֵצוֹת עַל פִּי דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, וּבָזֶה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְתִבְרַח מִכָּל הָרַעְיוֹן וְתִמָּהוֹן לֵבָב שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אֶל מַחְשָׁבוֹת תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂמְחָה וּבִטָּחוֹן וְהִתְחַזְּקוּת בְּחַסְדֵי ה' וּבְחֶמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה לָנֶצַח. וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּהַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר עָלֶיךָ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְתַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ כִּרְצוֹנוֹ שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.

הָרַב הֶחָסִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יוּדִיל נֵרוֹ יָאִיר מִמֶּעְדֶוֶועדוּבְקָא בָּא לְפֹה עַל שַׁבָּת, וְיִסַּע מִפֹּה מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם חֲתָנִי שֶׁיִּחְיֶה מוֹצֵא חֵן וְכוּ' בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹרֵנוּ וְיִגְמֹר חַסְדּוֹ עִמָּנוּ לְטוֹבָה בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְגַם בָּזֶה רוֹאִים כַּמָּה גָּדוֹל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכַמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הַתְּפִלָּה, כִּי אֶחָד מֵהַמִּתְנַגְּדִים הוֹדָה בֶּאֱמֶת שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה רַק עַל יְדֵי תְּפִלָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, בִּרְאוֹתִי שֶׁנִּכְנְסוּ דִּבְרֵי אֱמֶת בְּלִבְּךָ. וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב מִמְּרִירוּת לִבְּךָ אֵין כָּל זֶה חָדָשׁ בְּעֵינַי, כִּי כְּבָר אֲנִי יוֹדֵעַ וְשָׁמַעְתִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּפֵרוּשׁ וּבְרֶמֶז מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר כְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּעָבֵר עַל כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִגַּע וּלְהָרִיחַ בְּרֵיחַ יְרָאַת ה', כַּמְבֹאָר מִזֶּה הַרְבֵּה בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּהַשִּׂיחָה הַנִּדְפֶּסֶת בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן (נ"א) [מ"ח] הַמַּתְחִיל כְּשֶׁאָדָם נִכְנָס בַּעֲבוֹדַת ה' וְכוּ', עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וּבַסִּימָנִים הַסְּמוּכִים נ"ב נ"ג נ"ד וְכוּ', גַּם בְּלִקּוּטֵי א' בְּסִימָן ע"ב וּבְשָׁאָרֵי מְקוֹמוֹת וּבִפְרָט בַּמָּה שֶׁעָזַרְנִי ה' לְחַדֵּשׁ בְּהַסְּפָרִים הַנִּכְתָּבִים וּבְכָל הָאִגְּרוֹת שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַד הֵנָּה, וְכָל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי. מִכֻּלָּם תּוּכַל לְהָבִין, שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה גְּדוֹלָה עֲמֻקָּה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעִם כָּל אֶחָד נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה, אֲשֶׁר אֲפִלּוּ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל הַדְּבָרִים מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ג) "מִבְּלִי אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים" וְכוּ'. וּכְתִיב (שָׁם ח) "בִּשְׁבִיל אֲשֶׁר יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא, וְגַם אִם יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת לֹא יוּכַל לִמְצֹא". וְכָל זֶה כָּלוּל וּמְרֻמָּז בַּמָּה שֶׁהִזְכַּרְנוּ בְּשָׁבוּעוֹת הַקְּדוֹשׁ הֶעָבַר בְּעִנְיַן דִּרְכֵי הַמִּשְׁפָּט שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיגָם, כִּי אִם מִי שֶׁהִשְׁלִיךְ עַצְמוֹ לְעַבְדוּת גָּמוּר, בְּתָמִימוּת וּפְשִׁיטוּת וְכוּ' שֶׁהִשִּׂיג דִּרְכֵי ה' וְכוּ'. וְיוֹתֵר עֲזָרְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדַבֵּר בְּסֵעֲדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל אֶתְמוֹל דְּבָרִים נִפְלָאִים עֲמֻקִּים וּתְמִימִים מְאֹד, כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מְעַט דְּמְעַט מֵהֶם מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין, וּמְאֹד הָמוּ מֵעַי לִי אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ שֶׁתִּשְׁמַע בְּעַצְמְךָ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אַךְ זֹאת נֶחָמָתֵנוּ כָּל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ עַד הֵנָּה בִּפְרָט בְּשָׁבוּעוֹת הָעָבַר. עַד הֵנָּה עֲזָרְנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָנוּ מְחַכִּים שֶׁיּוֹסִיף נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו עִמָּנוּ בְּיֶתֶר שְׂאֵת עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְאַחֲרִית טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתִי נַפְשִׁי בְּעֵת שֶׁהָיָה יְדִידִי ר"ש נֵרוֹ יָאִיר בְּבֵיתִי, וְסִפֵּר שֶׁשָּׁמַע מֵאִתְּךָ כַּמָּה דִּבּוּרֵי תּוֹרָה מֵחַג הַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר. כְּמוֹ חֵלֶב וְדֶשֶׁן שָׂבְעָה נַפְשִׁי מִזֶּה, כִּי בְּאֵלֶּה חָפְצָתִי שֶׁתִּזְכֹּר וְתִשִּׂיחַ בְּדִבְרֵי תּוֹרַת אֱמֶת, שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ מֵאִתִּי, תַּעֲלֻזָנָה כְלָיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים. וּתְהִלָּה לְאֵל עָשׂוּ רֹשֶׁם גָּדוֹל בְּלֵב ר"ש הַנַּ"ל. וּכְבָר סִפֵּר מֵהֶם עִם אֲחֵרִים, וְכָל זֶה הוּא רְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם וְכוּ', לְכָל מִי שֶׁחָפֵץ לִשְׁמֹעַ בֶּאֱמֶת. וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מִיָּד מְעוֹת נִדְבַת לִבְּךָ הַטּוֹב עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ, גַּם אִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רַב אוֹ מְעַט עַל הַבִּנְיָן מַה טּוֹב, כִּי אֲנִי צָרִיךְ עַתָּה הוֹצָאוֹת רַבּוֹת לְגָמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בְּלַק תקצ"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' הֶעָבַר, גַּם בְּאוּמַאן קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ שִׁלַּח, עַתָּה אוֹדִיעֲךָ יְשׁוּעַת ה' וְעֶזּוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל גָּמַרְנוּ הָרִבֵּה בְּהַבְּנְיָן הַקְּדוֹשׁ, וּכְבָר נִגְמְרָה הַתִּקָּרָה (שֶׁהוּא הַסְּטָעְלְיָא) וּבְסָמוּךְ תִּהְיֶה מְכֻסָּה בְּטְשֶׁעריפֶּיס, וְגַם עוֹסְקִים בְּהַטִּיחָה שֶׁל הַכְּתָלִים, וְגַם כְּבָר הִנַּחְתִּי מָעוֹת עַל תִּשְׁעָה חַלּוֹנוֹת. וּכְבָר קָנִיתִי דֶּלֶת נָאָה, וּכְבָר מִלְּאוּ עָפָר לְהַשָּׁוְוֹת הַגּוּמוֹת, וְהַכֹּל הָיָה בִּישׁוּעַת ה' וְנוֹרָאוֹתָיו הַגְּדוֹלִים. וּבְחַסְדֵי ה' נִתְפַּלֵּל שָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְכוּ'. וּלְבָאֵר לְךָ בִּפְרָטִיּוּת מַעֲשֵׂה ה' הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ בָּזֶה, אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק עַתָּה; עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְגָמוֹר גַּם כָּל בִּנְיַן הַבַּיִת הַשַּׁיָּךְ לָזֶה בְּסָמוּךְ מְהֵרָה, וְהָעִקָּר שֶׁיִּגְמֹר ה' בַּעֲדֵנוּ הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּחָנִיּוּת, הַנִּבְנֶה עַל יְדֵי קִבּוּץ נְפָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַחֲפֵצִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בֶּאֱמֶת, שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים עַד אֵין מִסְפָּר, עַל יְדֵי תּוֹסֶפֶת שְׁכֵנִים הָרִבֵּה דִּקְדֻשָּׁה, וְנִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִכְנֹס מְחוּץ לִפְנִים וְלֶאֱסֹף הַבַּיְתָה כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּדָּחִים הַנִּשְׁפָּכִים בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת. בַּעַל הַחֶמְלָה יָחוּס וְיַחֲמֹל עָלֵינוּ וְעַלֵּיהֶם לֶאֱסֹף נִדָּחֵינוּ וּלְקַבֵּץ פְּזוּרֵינוּ, וְלַהֲבִיאֵנוּ חֶדְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְנִשְׂבְּעָה מִטּוּב בֵּיתוֹ וְכוּ', וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קי

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' מַטּוֹת וּמַסְעֵי תקצ"ג.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ, יְצוֹ ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם עִם חֲצִי רוּבֶּל־חָדָשׁ וְהָיָה לִי לְנַחַת, הֱטִיבוֹתָ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ הַיּוֹם כִּי הִגִּיעַ בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּעֵת שֶׁהָיָה מֻכְרָח לִי מְאֹד. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה' שֶׁתְּזַכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה יוֹם יוֹם עַד שֶׁתַּגִּיעַ לְתַכְלִית הַטּוֹב שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁנִּבְרָא בִּשְׁבִילוֹ, שֶׁהוּא לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וּמַה שֶּׁאַתָּה מִצְטַעֵר וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִהְיוֹת רָגִיל אֶצְלִי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ גַּם אֲנִי נִכְסָף מְאֹד לָזֶה. אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁטּוֹב יוֹתֵר כְּשֶׁמְּשַׁבְּרִים מְנִיעוֹת וּבָאִים לִפְרָקִים מִלְּבֹא בְּכָל יוֹם בְּלִי מְנִיעוֹת, כִּי עִקַּר הָאָדָם בָּא לָעוֹלָם לְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת לַעֲמֹד כְּנֶגֶד דַּלְתוֹת נְחֹשֶׁת וּבְרִיחֵי בַּרְזֶל,

וְהַכֹּל אִי אֶפְשָׁר לְשַׁבֵּר כִּי אִם עַל יְדֵי הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִין וְהַחֵשֶׁק הַנִּמְרָץ כַּמּוּבָא אֶצְלֵנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה.

וְהִנֵּה תִּשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה גְּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ; וְגֹדֶל בִּלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר; וּמֵעַט תּוּכַל לְהָבִין בְּעַצְמְךָ, וְלֹא הָיָה לִי מָקוֹם לְהֵחָבֵא עַצְמִי מִגֹּדֶל הַצַּעַר, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ אֲלַי עַל שַׁבָּת זֶה דַּיְקָא יְדִיד נַפְשִׁי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד נֶזֶר רֹאשֵׁנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה עִם עוֹד אוֹרְחִים חֲשׁוּבִים מִקְּהִלָּתְכֶם וּמִנֶּעֱמְרוֹב, וְרָאִיתִי נִפְלָאוֹת ה'. וּבַה' בָּטַחְתִּי שֶׁבְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים יַעְזֹר עַתָּה דַּיְקָא לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת כָּרָאוּי, בְּדִבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה וְכוּ'. וַה' עֶזֶר לָנוּ הַרְבֵּה בְּנוֹרְאוֹתָיו הַגְּדוֹלִים כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה, וְאֵיךְ אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל נֵסִּיךְ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתָיךְ וְטוֹבוֹתָיךְ שֶׁבְּכָל עֵת וְכוּ', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיִרְאֶה בְּעָנְיֵנוּ וַעֲמָלֵנוּ וִיבַקֵּשׁ נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ בְּחִנָּם. וְיַצִּילֵנוּ מִיַּד כָּל אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְהָעִקָּר שֶׁיְּהֵא בְּעֶזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וּמִגֹּדֶל הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' דִּבְרִים תקצ"ג.

אָהוּבִי בְנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת הַשֵּׁנָה, וְאֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְהִנֵּה דַּעְתִּי נוֹחָה מְאֹד מִמַּה שֶּׁאַתָּה עוֹסֵק בִּכְתִיבַת הַמַּפְתְּחוֹת, כִּי הוּא הַצְלָחָה נִפְלָאָה נִצְחִית כְּשֶׁאָנוּ זוֹכִין לַעֲסֹק בְּסִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, בִּפְרָט לַעֲשׂוֹת בָּהֶם אֵיזֶה תִּקּוּנִים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גֹּדֶל הָעֵסֶק הַזֶּה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֹּה, וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת אֲשֶׁר גַּם עַתָּה שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לְהַתְמִיד כָּרָאוּי, עִם כָּל זֶה אַתָּה זוֹכֶה לַעֲסֹק בְּעֵסֶק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, כֵּן יִהְיֶה ה' עִמְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַחֲזֹר אֶל אֹהֶל תּוֹרָה בְּקָבִיעוּת, וְתִהְיֶה תּוֹרָתְךָ קֶבַע וּמְלַאכְתְּךָ עֲרַאי. וְעָלֶיךָ לִכְסֹף לָזֶה בְּכָל עֵת וְלַחֲטֹף לְעֵת עַתָּה כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם לְהוֹסִיף לְהַבָּא בְּכָל עֵת קְדֻשָּׁה וְדַעַת וְכוּ', שֶׁזֶּהוּ עִקַּר אֲרִיכַת יָמִים בֶּאֱמֶת, כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו זַ"ל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַוָתִיק הַיָקָר מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד גְאוֹן עֻזֵנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, הָיָה לִי נַחַת גָדוֹל מִמַה שֶׁכָתַבְתָ שֶׁתְהִלָה לְאֵל שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ, כֵן יְהִי ה' עִמָכֶם שֶׁיִהְיֶה שָׁלוֹם בְּבֵיתְכֶם תָמִיד, וְתִזְכוּ שֶׁיִהְיֶה שָׁלוֹם בְּעַצְמְכֶם, וְלֹא יִהְיֶה לִבְּכֶם חָלוּק כְּלָל, עַד שֶׁתִזְכוּ לְהִתְפַּלֵל כָּרָאוּי בְּכוֹחַ וְהִתְעוֹרְרוּת גָדוֹל עַד תִזְכוּ לְשָׁלוֹם הַכְּלָלִי אָמֵן כֵן יְהִי רָצוֹן.
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

קיב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' אַחַר חֲצוֹת וְאֶתְחַנַּן תקצ"ג.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ.
מִכְתָבְךָ קִבַּלְתִי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְאֵין לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ, אַךְ מִגֹּדֶל תְשׁוּקָתְךָ הַהֶכְרֵחַ לְמַלְאוֹת רְצוֹנְךָ לְהַשִׁיבְךָ אֵיזֶה דָבָר עַל כָּל פָּנִים.
וְהִנֵּה צַעֲרֵי גָדוֹל מְאֹד מֵעִנְיַן הַיִסּוּרִים שֶׁלְךָ מֵחֲלִשַׁת זוּגָתְךָ תִחְיֶה, וּמֵעִנְיַן אַדְעָס, אַךְ כְּבָר יָדַעְתִי הֵיטֵב בְּבֵרוּר גָדוֹל שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְכוּ' כַּנִּדְבָּר בֵּינֵינוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. וּכְבָר שָׁמַעְתִי מִמֶנּוּ זַ"ל שֶׁכָּל הַיִסּוּרִים שֶׁלּוֹ הוּא יוֹדֵעַ אוֹתָם מִקֶדֶם וְכוּ' וְלוּלֵא זֹאת הָיָה קָשֶׁה לוֹ לְקַבְּלָם וְכוּ'; וְדָוִד הַמֶלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר (תְהִלִים ל"ח) "כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן וְכוּ' חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי" וְכוּ'. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לֵידַע שֶׁמִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וְחֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִלְמָלֵא הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים הַנִפְלָאִים שֶׁמַמְשִׁיכִין גְדוֹלֵי הַצַדִּיקִים, וּבִפְרָט צַדִּיקֵי שׁוֹכְנֵי עָפָר שֶׁהֵם מִתְפַּלְלִין עַל הָעוֹלָם, וְלוּלֵא הַיְשׁוּעוֹת וְהַחֲסָדִים וְהַנִסִים וְהַנִפְלָאוֹת שֶׁנִמְשָׁכִין בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי תְפִלָתָם הַנּוֹרָאָה, בְּוַדַאי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָאָדָם לְהִתְקַיֵם. וּמִי שֶׁיֵשׁ לוֹ לֵב לְהָבִין יוּכַל לִרְאוֹת זֹאת כְּמַעַט בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי הַדְּבָרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו וְעַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם מַה שֶׁרוֹאֶה קְצָת וּמַה שֶׁשּׁוֹמֵעַ קְצָת, מִלְבַד רִבּוּי הַדְּבָרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הַנַעֲשִׂים בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּכָל עִיר וָעִיר וְכוּ' וְעִם כָּל אָדָם בִּפְרָטִיוּת מַה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בַּמֹחַ, רַק הֶחָכָם יָבִין מִדַּעְתּוֹ מִמַה שֶׁרוֹאֶה וְשׁוֹמֵעַ קְצָת, לְהָבִין מִזֶה, בִּשְׁאָר מְדִינוֹת הַמֶלֶךְ מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם מַה נַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם, וּמִכָּל זֶה יוּכַל לְהָבִין רְמָזִים לְבַד יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו מִכָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, הֵן בְּפַרְנָסָה, הֵן בִּבְרִיאוּת, וּשְׁאָר דְּבָרִים, רַק מִכֻּלָם יִזְכֹּר בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי גַם בִּשְׁאוֹל תַּחְתִיוֹת יְכוֹלִין לִהְיוֹת סְמוּךְ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִזְכֹּר אֶת עַצְמוֹ בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, בִּפְרָט עַל יְדֵי הַשְׁנוּיִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו, שֶׁכֻּלָם הֵם רַק בִּשְׁבִיל זֶה בִּשְׁבִיל לְרַמֵז לוֹ וְכוּ' כַּיָדוּעַ לָנוּ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה.

וְאֵיךְ שֶׁהוּא תְּפִלָּה וּצְעָקָה מוֹעִיל לְכָל דָּבָר, אַךְ קָשֶׁה לִצְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל כִּי אִם עַל יְדֵי דֶּרֶךְ הַנַּ"ל כְּשֶׁאֵינָם מִתְבַּהֲלִים כָּל כָּךְ רַק יוֹדְעִים שֶׁכָּךְ מַנְהִיג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָעוֹלָם, וְכָךְ הוּא הַנִּסָּיוֹן שֶׁל כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו מַה שֶּׁיַּעֲבֹר בְּכָל יוֹם, וְהַכֹּל לְפִי הָאָדָם וְהַזְּמַן. זֶה מְנַסִּין בַּעֲנִיּוּת גָּדוֹל וְזֶה בַּעֲשִׁירוּת מֻפְלָג, וְזֶה בְּפַרְנָסָה כָּזֹאת וְזֶה בְּפַרְנָסָה כָּזֹאת וְכוּ' וְכוּ', וְכָל הַשִּׁנּוּיִים שֶׁנַּעֲשִׂין בָּאָדָם וּבַזְּמַן, בְּכָל יוֹם וּבְכָל אָדָם אֲשֶׁר עָצְמוּ מִסַּפֵּר, כִּי אָדָם זֶה בְּזֶה הַיּוֹם לְפִי מַעֲשָׂיו וּלְפִי נִשְׁמָתוֹ צָרִיךְ לְהִתְנַסּוֹת בְּעִנְיָן זֶה דַּיְקָא, וְזֶה בְּעִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, אֲבָל הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבְּכֻלָּם, שֶׁכֻּלָּם מְלֵאִים דְּאָגוֹת וְיִגּוֹנוֹת וְיִסּוּרִים בְּלִי שִׁעוּר, וְכֻלָּם אֵין לָהֶם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת וּלְנַחֵם עַצְמָן כִּי אִם בַּמֶּה שֶׁחוֹטְפִין בְּכָל יוֹם אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְכוּ', שֶׁעַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחוּ לָנֶצַח, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. אֶפְלּוּ אִם הָיָה לוֹ כָּל הָעֲשִׁירוּת וְהָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עוֹלָם הַזֶּה וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יָדוּעַ לָנוּ כְּבָר. עַד הֵנָּה עָזָרָנוּ רַחֲמָיו לִכְתֹּב דְּבָרִים הָאֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב דְּבָרִים אֵלּוּ, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת, נִפְלְאֹת הִיא נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים הַחֲסָדִים וְהַיְשׁוּעוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וּבָזֶה בָּטַחְנוּ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה אַחֲרִיתֵנוּ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֶבְיךָ הַכּוֹתֵב מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב וּמִצַּפָּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֶקֶב תקצ"ג.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, בְּשָׁמְעִי קְצָת צְמִיחַת יְשׁוּעָתְךָ, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ לְגָמֹר יְשׁוּעָתְךָ בִּשְׁלֵמוּת, בְּאֹפֶן שֶׁתּוּזְכֶּה לְהַגִּיעַ מְהֵרָה לְתַכְלִית אֱמִתִּי וְנִצְחִי, שֶׁתִּבָּלֶה יָמֶיךָ בְּטוּב אֱמִתִּי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וְאֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אֶבְיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' רְאֵה תקצ"ג.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה, הַמּוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, וְגַם אֲנִי טָרוּד עַתָּה בְּכַמָּה דְּבָרִים וְאֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ, אִם אָמְנָם יֵשׁ לִי צַעַר הַרְבֵּה מִצַּעֲקַת מַכְאוֹבֶיךָ בְּמִכְתָּבְךָ,

אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל עוֹשִׂים רֹשֶׁם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל שֶׁשְּׁמַעְתֶּם מִפִּי עַד שֶׁגַּם הַנִּגּוּן תָּקוּעַ בְּלִבְּךָ. וְכָךְ יָפֶה לְךָ, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא דָּבָר רֵיק הוּא לְהִתְחַזֵּק אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא כִּי זֶה הָעִקָּר, וּבָזֶה תְּלוּי כָּל הַיַּהֲדוּת; כִּי הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת מְאֹד שָׁקְעוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל יְדֵי הַיֵּאוּשׁ שֶׁלָּהֶם, אֲשֶׁר לְכָל אֶחָד נִדְמֶה שֶׁיְּרִידָתוֹ גָּרוּעַ מִכָּל הָעוֹלָם וְכַיּוֹצֵא בְּמַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵיוּ חֲכָמִים קְצָת לֹא הוֹעִיל לָהֶם חָכְמָתָם אַדְרַבָּא חָכְמָתָם קִלְקְלָה לָהֶם בְּיוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְהִנֵּה מֵאַחַר שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים עֲשׂוּ פֵּרוֹת בְּלִבְּךָ עַל כֵּן חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְתַאֲמִין שֶׁכָּךְ הוּא הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁכֵּוָנָתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבָּרְכָה הָיָה עָלֶיךָ דַּיְקָא, וַאֲפִלּוּ עַל הַגְּרוּעִים הַרְבֵּה יוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן. וּלְמַעַן הַשֵּׁם תְּקַיֵּם בְּכָל עֵת "מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי" וְכוּ', כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר שֶׁזֶּה הָעִקָּר (שִׂיחוֹת הָרַ"ן שב), וּבְיוֹתֵר תִּתְחַזֵּק בְּכָל כֹּחֶךָ בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּבִפְרָט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא; וְתִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדֶּשָׁה, שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי עֲוֹנוֹת יִתְהַפְּכוּ לְזְכֻיּוֹת, כִּי ה' גָּדוֹל מְאֹד וְכוּ', שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, יֹתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וְדַי בָּזֶה כַּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קטו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שׁוֹפְטִים תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ לְשָׁלוֹם, וְאֵין פְּנַאי לְהַשִּׁיבְךָ דָּבָר, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר תְּשׁוּקָתְךָ וְנֶחָמָתְךָ הוּא אוֹר הָאֱמֶת הַמֵּאִיר לַכֹּל, אֲשֶׁר זֹאת הִיא הַנֶּחָמָה שֶׁל הַכֹּל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ה) זֶה יְנַחֲמֵנוּ וְכוּ', וְלַה' הַיְשׁוּעָה שְׁיֵחוּס עָלֶיךָ וְיַעֲזֹר וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֶיךָ שֶׁתִּזְכֶּה לָבוֹא אֶל הַתַּכְלִית הַטּוֹב, וְאַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַתְחִיל מֵעַתָּה בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל. וְתָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח, כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית תָּמִיד, וְהַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין לוֹ וְכוּ', וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת בְּקִי בַּהֲלָכָה וְכוּ' שֶׁזֶּהוּ סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל כַּיָּדוּעַ לְךָ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים לֵידַע מְסוֹדוֹת כְּאֵלֶּה שֶׁהֵם דְּרָכִים נִפְלָאִים לְכָל אֶחָד לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי יְזַכֵּנוּ לִלֶּכֶת בָּהֶם בֶּאֱמֶת. וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ הַכַּוָּנָה – שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְהִתְיַגֵּעַ וּלְהִתְקָרֵב לְדוֹדִי יִתְבָּרַךְ וְלִהְיוֹת בָּקִי בָּזֶה, וְדוֹדִי לִי יְזַכֵּנוּ וְיַעְזְרֵנוּ לְקָרְבֵנוּ אֵלָיו בְּחֶמְלָתוֹ וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַתָּה, וּמֵהַסְּתָם לֹא אֶשְׁכַּח אוֹתְךָ גַּם שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ.

בַּעַל הַחֶמְלָה יָכִין לִבֵּנוּ וְיַקְשִׁיב שַׁוְעָתֵנוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ד

קטז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נֹחַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ"ד.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו'. וְהִנֵּה בְּרֹב מִכְתָּבֶיךָ אַף עַל פִּי שֶׁקּוֹל צַעֲקָתְךָ עוֹלֶה לַשָּׁמַיִם, אַף בְּרֶגֶם אַתָּה בְּעַצְמְךָ מֵשִׁיב תְּשׁוּבָתְךָ בְּצִדְדֶךָ תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה וַאֲמִתִּית, בִּפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הַסָּמוּךְ שֶׁאֵין לְךָ מָקוֹם לָנוּס כִּי אִם לְקַבֵּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה. אֱמֶת וַיַּצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְכוּ' הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי בְּוַדַּאי תּוֹרָה וּתְפִלָּה הוּא עִקַּר הַבַּיִת מָנוֹס, מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם; וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (קִדּוּשִׁין ל) בָּרָאתִי יֵצֶר הָרָע בָּרָאתִי תּוֹרָה תַּבְלִין, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קי"ט) לוּלֵא תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי. וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְתֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁמֵּעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּמְעַט לֹא הָיָה עֵת שֶׁלֹּא עָבַר עָלַי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וּבְכָל פַּעַם נִדְמֶה לִי שֶׁכְּמַעַט אֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִי בְּכָל יוֹם בִּדְרָכָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁהִקְדִּים לְחַיּוֹתֵנוּ בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם וְכוּ' עַל יְדֵי הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה וְכוּ' וְכוּ'.

זְכֹר כִּי אֵין שׁוּם זְמַן בָּעוֹלָם, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ וּפוֹרֵחַ כְּצֵל עוֹבֵר וְכוּ', וּבַצֵּל עוֹבֵר הַזֶּה יְכוֹלִין לְבַלּוֹת קְצָת בְּתוֹרָה קְצָת בִּתְפִלָּה קְצָת בְּשִׂיחָה וּצְעָקָה וְשַׁוְעָה וַאֲנָחָה וְלִתְלוֹת עֵינָיו לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּקְצָת בְּשִׂיחָה עִם בְּנֵי אָדָם בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא וּבְמִלֵּי דְּעָלְמָא, וּקְצָת בְּעִסְקֵי מַשָּׂא וּמַתָּן וּפַרְנָסָה, וּקְצָת בְּהַהֶכְרֵחִיּוּת לְקִיּוּם הַגּוּף שֶׁהֵם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְשֵׁנָה וְכוּ', וּבְתוֹךְ כָּךְ חוֹלֵף וְעוֹבֵר הַיּוֹם, וְכֵן כַּמָּה יָמִים. וּבְתוֹךְ כָּךְ חוֹמֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמוֹשִׁיעַ וְעוֹזֵר מַה שֶּׁצְּרִיכִין כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ'. וְהָעִקָּר לִבְלִי לַחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ לֹא מִן הֶעָבַר וְלֹא מִן הֶעָתִיד, וְהַשָּׁעָה וְהַיּוֹם שֶׁאַתָּה עוֹמֵד תּוֹכַל לִקְפֹּץ וּלְדַלֵּג וּלְבַרֵחַ מִמַּה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לִבְרֹחַ עַל יְדֵי כָּל הַנַּ"ל, וְעַל כֻּלָּם הוּא יִשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל הָאָדָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים 'וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת' וְכוּ', בִּפְרָט שֶׁאָנוּ סְמוּכִין וְנִשְׁעָנִים עַל כֹּחַ וְזִכּוּת בַּעַל כֹּחַ כָּזֶה, אֲשֶׁר הוּא זַ"ל בְּעַצְמוֹ הֶזְהִירָנוּ לְבְטֹחַ עַל כֹּחוֹ הַגָּדוֹל מְאֹד הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לִי עַתָּה אוֹרְחִים חֲשׁוּבִים בְּבֵיתִי, כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה.

וּבִישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שָׂמַחְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית אֶתְמוֹל, וְלִבִּי נָשָׂא אֶת רַגְלַי בְּהַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב וְכוּ', וְרָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּעֻזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁבְּשִׂמְחַת תּוֹרָה לֹא זָכִיתִי לָזֶה, וְהַכֹּל בְּנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים, מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה יְסַפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר, חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּח נַפְשְׁךָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר,

וּבַמֶּה שֶׁאָנוּ מְקַוִּים וּמְחַכִּים לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְחֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּךָ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבִתְפִלָּה וְשִׂיחָה וְכוּ', וַה' אֱלֹקִים יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע חִישׁ קַל מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' לְךָ לְךָ תקצ"ד.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר, שָׁלוֹם לְךָ, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א', וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי שֵׁנִית מִכְתָּבְךָ, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה לִי נַחַת קָצַת בְּיוֹם א' כִּי שִׂמַּחְתַּנִי בִּישׁוּעָתְךָ קְצָת, וְגַם אָז בְּיוֹם א' יָדַעְתִּי כִּי בְּוַדַּאי צְרִיכִין עֲדַיִן יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים, וְהַיּוֹם רָאִיתִי זֹאת בְּמִכְתָּבְךָ. אַךְ כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה. בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִין בְּכָל פַּעַם לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא, וּכְבָר חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי וְדַרְכֵי הָעוֹלָם וְרָאִיתִי הֵיטֵב שֶׁאִם יִרְצֶה הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל עַל הַחֶסְרוֹנוֹת יִהְיֶה חָסֵר לוֹ לְעוֹלָם הַרְבֵּה, כִּי אֲפִלּוּ הַגְּבִירִים הַגְּדוֹלִים עֲדַיִן חָסֵר לָהֶם הַרְבֵּה מְאֹד, שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם לְהֶכְרֵחִיוּת. אֲבָל לְהֵפֶךְ כְּשֶׁזּוֹכְרִין שֶׁהַכֹּל חֶסֶד חִנָּם, כִּי עָרֹם יָצָא הָאָדָם מִבֶּטֶן אִמּוֹ, וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ הוּא חֶסֶד גָּדוֹל, אֲזַי יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ הַרְבֵּה בְּכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, אֲפִלּוּ בִּכְתֹנֶת קְרוּעַ וּמְנֻעָלִים הַמְטֻלְאִים חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ יָשָׁן אֲפִלּוּ שֶׁל פִּשְׁתָּן עֵב וְכוּ'.

וַאֲפִלּוּ בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה', אַף עַל פִּי שֶׁבָּזֶה צְרִיכִין לְהִסְתַּכֵּל לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. וְכֵן בְּכָל הַיְסוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִין עַל הָאָדָם בְּכָל פַּעַם צְרִיכִין לֵילֵךְ בְּכָל זֶה הַרְבֵּה. וְהַכְּלָל שֶׁבְּוַדַּאי לְפִי תֹּקֶף מְרִירַת הַגָּלוּת בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַתָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וּכְפִי רִבּוּי הַקִּלְקוּלִים שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, בְּוַדַּאי צַר וָמַר מְאֹד מְאֹד שֶׁכִּמְעַט אִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת. אַךְ עִקַּר הַקִּיּוּם וְהַחַיּוּת הוּא בְּנֵס נִפְלָא מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי עֹצֶם חֶסְדָּיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְכָל זֶה כְּלוּל בִּדְבָרֵי קָדְשׁוֹ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קצ"ה), בַּמֶּה שֶׁאָמַר עַל פָּסוּק "בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי", שֶׁיֵּשׁ הַרְחָבָה גַּם בְּהַצָּרָה בְּעַצְמָהּ וְכוּ', מִלְּבַד מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרַךְ מוֹצִיא מִכַּמָּה צָרוֹת בְּחַסְדּוֹ. וּכְבָר נֶחֱקַר אֶצְלִי שֶׁעִקַּר הַחַיּוּת עַל יְדֵי "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" וְכוּ' בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה', וּבְעִנְיַן עִסְקֵי הָעוֹלָם וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה וְהַיְסוּרִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, עַל יְדֵי "בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי" הַנַּ"ל.

וּזְכֹר הֵיטֵב דְּבָרִים אֵלּוּ, כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּכָל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר שֶׁיִּהְיוּ יְשָׁנִים אֶצְלֵנוּ, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ'. וְעַל כָּל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים צ"ד) "לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט" וְכוּ', וְכֵן (שָׁם ל"ח) "אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה' יִסְעָדֵנִי", וְכֵן "צוֹפָה וְכוּ' ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ" וְכוּ', וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סַנְהֶדְרִין נב) אִלְמְלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ', וְכֵן הַרְבֵּה.

וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ, וְגַם הַשַּׁלִּיחַ בָּא עַתָּה לְבֵיתִי, וְהַיּוֹם חוֹלֵף וְעוֹבֵר. אוֹן סָע גִיזָעגִינְט זִיךְ דָאס הָאַרְץ מִיט דֶעם קָוואל, אוֹן דֶער קָוואל מִיט דֶעם הָאַרְץ, מִיט אַזוֹנֶי שִׂירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ', אוֹן הָאט גֶייט אַוֶועק דֶער טָאג וָועט חַס וְשָׁלוֹם דָאס הָאַרְץ וְכוּ', דֶער וַויי קוּמְט דֶער גְּרוֹסֶער מַאן דֶער אֶמֶתֶער אִישׁ חֶסֶד אוֹן שַׁיינְקְט אַטָאג דֶעם הָאַרְץ וְכוּ', אַז וואוֹל דִי אוֹיעֶרִין וָואס הֶערִין אַזוֹנָס אֲפִלּוּ הַיינְט, אוֹן זָענְען זַייעֶר פְּרַיילִיךְ גִּיוָואהרָען, אַזוֹי מִיר בַּדַארְפִין אוֹיךְ בְּוַודַאי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דֶער מִיט זַייעֶר פְּרַיילִיךְ זַיין. אֲפִלּוּ אִין דֶער בְּלָאטֶיט בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. [וּמִתְפָּרְדִים הַלֵּב מֵהַמָּעָיִן וְהַמָּעָיִן מֵהַלֵּב עִם כָּאֵלֶּה שִׂירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ', וְאָז כְּשֶׁיִּגְמַר הַיּוֹם אָז יִסְתַּלֵּק הַלֵּב חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ' וּבֵינָתַיִם מַגִּיעַ הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת וְנוֹתֵן בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד לְהַלֵּב, שֶׁאֹשֶׁרֵי הָאָזְנַיִם שֶׁשּׁוֹמְעוֹת כָּאֵלֶּה אֲפִלּוּ הַיּוֹם, וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכָךְ גַּם אָנוּ צְרִיכִים בְּוַודַאי עִם זֶה לִשְׂמֹחַ אֲפִלּוּ בַּבּוֹץ] אַף עַל פִּי כֵן בְּתוֹךְ רֶפֶשׁ וְטִיט הַיָּוֵן כְּזֶה, וּמְצוּיוֹת יָם כָּאֵלֶּה שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט עַכְשָׁיו בָּעוֹלָם בַּעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא, זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה פְּלָאוֹת כָּאֵלֶּה נִפְלָאוֹת נִפְלָאוֹת. וְאִם נֹאמַר פְּלָאֵי פְּלָאוֹת רַבּוֹת פְּעָמִים לֹא יַסְפִּיק עַל תֵּבָה אַחַת מִזֹּאת הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה שֶׁלֹּא נִשְׁמַע כָּזֹאת מִימוֹת עוֹלָם אוֹן טַאקִי פָּארְט אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"ד.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי, יְקַבֵּל הָאֶגֶרֶת מֵאִתִּי הָרְצוּף פֹּה, אֲשֶׁר הֵכַנְתִּי בְּיוֹם ד'. וּמָה אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וּבְאִגְרוֹתֶיךָ שֶׁבְּיָדְךָ בְּוַודַאי יֵשׁ בָּהֶם דַּי עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְאֵינִי זוֹכֵר אִם דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים מֵעִנְיַן הַמִּדְרָשׁ "אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ", וְאֶתְמוֹל בְּסֵעֻדָּה שְׁלִישִׁית דִּבַּרְנוּ מִזֶּה, אַף לְדַעְתִּי בְּוַודַאי דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ מִזֶּה, וְעַל פְּנֵי הַכְּתָב אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה, וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן הָאָדָם יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה בְּכָל פַּעַם, וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִמֵּילָא אַל יָחוּשׁ. וּבְחַסְדֵי ה' תְּדַלֵּג וְתִקְפֹּץ עַל הַכֹּל עַל יְדֵי גָּדֵל כֹּחַ הַתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְעַל יְדֵי גֹּדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, וְעַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִנְקֹ מְעַט

מֵעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וִיקֵיִם בַּיּוֹם הַהוּא יְבֻקַּשׁ וְיֻחְפַּשׂ עָוֹן יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְהָפְכָם לִזְכֻיּוֹת וְאֵינָנוּ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָלִים בְּאַיִן, בְּנִי! הֲנִשְׁמָע כָּזֹאת, אֲבָל בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ זֹאת מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, מִפִּי זֶה שֶׁזָּכָה לְתוֹרַת ה' וּלְתִפְלַּת ה' מַמָּשׁ, וְלֹא הָיָה לוֹ מִמִּי לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל וְכוּ', עַל כֵּן עֲדַיִן תִּקְוָתֵנוּ חֲזָקָה לִזְכוֹת לְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם לָנֶצַח מֵאַחַר שֶׁזָּכִינוּ לְתוֹרוֹת וּתְפִלּוֹת כָּאֵלֶּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"ד.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי הַמַּלְבּוּשׁ נִגְמַר בְּיוֹם ב', וְהַיּוֹם הִתְפַּלַּלְתִּי בּוֹ פַּעַם רִאשׁוֹן, וְהוּא מְתֻקָּן וְטוֹב לְפָנַי. יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ, תְּהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵעִם ה', שֶׁתִּזְכֶּה לְהָסִיר מֵעָלֶיךָ הַבְּגָדִים צוֹאִים, וּלְהַלְבִּישׁ אוֹתְךָ מַחֲלָצוֹת. וּמֵחֲמַת שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עֲדַיִן, אֵין בְּפִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, גַּם כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ תָּמִיד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תּוֹלְדוֹת תקצ"ד.

אֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה, הָאִגֶּרֶת הָרְצוּפָה פֹּה לְפִּעְטֶרְבּוּרְג הֻכְנְתִי אוֹר לְיוֹם ד' הֶעָבַר, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁסִּבֵּב בְּמַחֲשַׁבְתִּי עַד שֶׁכָּתַבְתִּי הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אָז דַּיְקָא, וְגַם לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אַךְ הַכֹּל מֵעִם ה' יָצָאָה, וְהָיִיתִי מְצַפֶּה לְשָׁלְחוֹ בְּיוֹם ד' מֵיָּד וְלֹא הָיָה שׁוּם שָׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְגַם הַיּוֹם לֹא הָיָה שָׁלִיחַ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה.

וְהִנֵּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ד' וְגַם הַיּוֹם, וְהֵם מְלֵאִים צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ, וְגַם הַיּוֹם הָיִיתִי טָרוּד קְצָת בְּאֵיזֶה עֵסֶק, וְגַם הִיא עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אָמַרְתִּי לְהָכִין לְךָ אִגֶּרֶת מִיָּד. וְהִנֵּה תִּקַּבֵּל הָאִגֶּרֶת הָרְצוּפָה פֹּה לְפִּעְטֶרְבּוּרְג וְתִשְׁתַּדֵּל לְשָׁלְחוֹ בְּזֵרִיזוּת, כִּי הוּא עֵסֶק גָּדוֹל, וּזְכוּת הָרַבִּים כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעַצְמְךָ, כִּי לֹא חָתַמְתִּי הָאִגֶּרֶת הַזֶּה כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְקָרוֹתוֹ. וּלְדַעְתִּי גַּם זֶה הָאִגֶּרֶת הוּא תְּשׁוּבָה אֵלֶיךָ, וּמִשָּׁם תּוּכַל לְהָבִין רְמָזִים אֵלֶיךָ, אִם גַּם בְּפִּעְטֶרְבּוּרְג כְּפִי מַה שֶׁעוֹמֵד עַתָּה רַבִּי זְאֵב הַנִּכְתָּב אֵלָיו, כְּפִי מַה שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ קְצָת, אִם גַּם שָׁם יֵשׁ תִּקְוָה מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן וְכוּ', כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְתִּי אֵלָיו הֵם דִּבְרֵי אֱמֶת וְצֶדֶק, שֶׁבֶּאֱמֶת כֹּוֵן רַבֵּנוּ זַ"ל בִּדְבָרָיו גַּם עָלָיו, מִכָּל

שֶׁכֵּן עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי. וּלְדַעְתִּי בָּזֶה בְּעַצְמוֹ רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ מְאֹד וּלְהוֹדוֹת עַל חֶלְקְךָ שֶׁנִּצַּלְתָּ עַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לִהְיוֹת עַתָּה בְּרַחוּק מָקוֹם בְּאַדֶעס, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּפֶטֶרְבּוּרג. וְהַחִלּוּק תָּבִין מֵאֵלֶיךָ, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם עַתָּה עוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר. מִזֶּה תּוּכַל לְהָבִין מֶה הָיָה אִם הָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתְּךָ כְּדַרְכְּךָ הָרְבֵּה כְּמוֹתְךָ. ה' יַצִּילְךָ מִלְּהַרְהֵיק נְדוֹד חַס וְשָׁלוֹם, בְּפָרָט בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ. וְאִם כָּל זֶה עֲדַיִן אֵינוֹ מַסְפִּיק לְהָפִיג צַעֲרָךְ, תֵּדַע וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַב אָדְמוֹ"ר זַ"ל וְתַחֲזֹר דְּבָרִים אֵלּוּ וּתְשִׂימֵם עַל לִבְּךָ הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר בָּזֶה הַלָּשׁוֹן (חַיֵּי מוֹהַר"ן ס"ז): גָּאט אִיז גְּרוֹיס מֵע וַוייסְט גָּאר נִיט וְכוּ', אֲפִלּוּ אַייְער זָאךְ וויא הִין אִיטְלִיכְיר אִיז גִּיפַאלִין, סָע פַּאר הַאנְדִין אָבֶּער אַזוֹי אַה זָאךְ וָואס סָע אִיז גָּאר עֶפֶּעס אַנְדֶּערְש וְכוּ', וְסִיּם אַבִּי מֶע אִיז זִיךְ נִיט מְיַיאֵשׁ פּוּן שְׂרַייעֶן [הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל וְכוּ' אֲפִלּוּ בְּעִנְיָן שֶׁלָּכֶם הֵיכָן שֶׁכָּל אֶחָד נָפַל. אֲבָל יֵשׁ עִנְיָן כָּזֶה שֶׁהוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי וְכוּ' וְסִיּם: הָעִקָּר שֶׁאֵין מִתְיָאֲשִׁים מִלִּצְעֹק].

וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֵין אַתָּה מְיֻאָשׁ עַצְמְךָ מִצַּעֲקָה כְּלָל, וּבְוַדַּאי קוֹל צַעֲקָתְךָ עוֹלֶה עַד לַשָּׁמַיִם. אַךְ אֲהוּבִי בְּנִי אַתָּה מִתְפַּחֵד יוֹתֵר מִדַּאי, כִּי חֲלִילָה לְהַמָּשְׁךָ אַחַר הַצַּעַר חַס וְשָׁלוֹם כָּל כָּךְ, בְּפָרָט שֶׁכְּבָר רָאִיתָ חַסְדֵי ה' כַּמָּה פְּעָמִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִמְּךָ, עַל כֵּן אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וּמַה שֶּׁאֵיזֶה אִישׁ בְּזֶה וְקִלֵּל אוֹתְךָ חַס וְשָׁלוֹם, אַל תִּצְטַעֵר עַל זֶה, כִּי זֶה מִבֹּאר בְּכָל הַסְּפָרִים שֶׁהוּא לְטוֹבָה וְהוּא כַּפָּרַת עָוֹן, וְקִלָּלַת חִנָּם לֹא תָּבֹא וְיִתְהַפֵּךְ לִבְרָכָה. וּבְוַדַּאי לֹא עַל חִנָּם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שֶׁתַּצִּילֵנִי וְכוּ' מֵעַזִּי פָּנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים וְכוּ' וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תִּדֹּם. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, אֲבָל חֲלִילָה לְהִצְטַעֵר כָּל כָּךְ עַל זֶה.

הָאֱמֶת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל רְמָזִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, אֲבָל חֲלִילָה לִהְיוֹת בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת כָּל כָּךְ דָּבָר חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כְּבָר יָדוּעַ שֶׁאָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ', וְאֵין יוֹם וְכוּ'. וּכְבָר צָעַק דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים ל"ח) "כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן" וְכוּ', וְיַעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית מ"ג) "וְכַאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי", וְכֵן הָרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן קְטַנֵּי עֵרֶךְ כָּמוֹנִי הַיּוֹם שֶׁהַכֹּל חֶסֶד גָּדוֹל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹאִים בְּכָל פַּעַם הָרְחָבוֹת נִפְלָאוֹת גַּם בְּעֶצֶם הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים, וּמִכַּמָּה רָעוֹת וְצָרוֹת הוּא יִתְבָּרַךְ מַצִּילֵנוּ לְגַמְרֵי, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הוּא גּוֹמֵל עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם.

וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁזְּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה וְלִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, בָּזֶה יֵשׁ לָנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּמָּה לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ תָּמִיד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, כִּי הוּא יָצָא לְפָנֵינוּ, וּבְוַדַּאי יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל וְיוֹשִׁיעֵנוּ לָנֶצַח.

וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבָּת וְגַם הַנִּיר וְהַדְיוֹ אֵינָם עוֹלִים יָפֶה בַּכְּתִיבָה הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּדִי וְיִשְׁלַח לִי עוֹד דְּבוּרִים אֲחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹסִיף לִכְתֹּב כַּאֲשֶׁר יִרְצֶה בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְעֵת עַתָּה דַּי בָּזֶה, וַחֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּצֵא תקצ"ד לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְכֻלָּם שִׂפָה אַחַת לָהֶם. וּכְבָר הֵכַנְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת הַבָּרוּךְ פֹּה בְּיוֹם ו' וְכָעֵת אֵין פְּנַאי, וְגַם מָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד; וַדַּאי אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בְּטָרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְגַם הַיּוֹם תֵּדַע וְתִזְכֹּר מֵחָדָשׁ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְעַד הֵנָּה עָזָרְנוּ רַחֲמָיו הָרַבֵּה מְאֹד, וְתַאֲמִין כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּקָרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק לֹא תִּהְיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ וּלְהַשְׁכִּיחַ מִלִּבְּךָ הַצַּעַר שֶׁלְּךָ, בִּפְרָט הַפְּחָדִים הַיְתֵרִים וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ מִמַּה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, הַכֹּל שְׁטוּת וּכְסִילוּת. וְהָעִקָּר לְהַשְׁכִּיחָם מִלִּבְּךָ וּלְהַרְאוֹת פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת וְיָפוֹת וְלַעֲשׂוֹת עַצְמְךָ כְּאִלּוּ אַתָּה שָׂמֵחַ, וְעַל יְדֵי זֶה תָּבוֹא בֶּאֱמֶת לְשִׂמְחָה. בִּפְרָט שֶׁרֹב הַשָּׁעוֹת אֵין לְךָ פְּנַאי לַחֲשֹׁב בָּזֶה כְּלָל, כִּי אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל וּלְלָמֵד כַּמָּה דְּבָרִים וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ קְצָת וְלַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן בַּעֲסָקֶיךָ וְלֶאֱכֹל וְלִישׁוֹן. וְתִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי כְּלָל לַחֲשֹׁב מָרָה שְׁחוֹרָה וּפְחָדִים כְּאִלּוּ. וְהַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ, אֲפִלּוּ מִכָּאֵב וְיִסּוּרִים מַמָּשׁ חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן מִדְּבָרִים כְּאִלּוּ שֶׁכְּשֶׁמַּסִּיחַ דַּעְתּוֹ וְשׂוֹכֵחַ בָּהֶם נִסְתַּלְּקִים לְגַמְרֵי, כַּאֲשֶׁר אַתָּה מֵבִין בְּעַצְמְךָ. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי אֵין צְרִיכִין לַחֲזֹר דְּבָרִים כָּאֵלּוּ רַק לִדְחוֹתָם וּלְהַעֲבִירָם מִדַּעְתּוֹ כִּלְאַחַר יָד לְגַמְרֵי, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם כְּלָל. וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ מִמֵּילָא אַל תְּחוּשׁ עַל זֶה כְּלָל. וְעַל כֹּחוֹ שֶׁל זֶקֶן דִּקְדֵּשָׁה תִּסְמֹךְ וְתִשְׁעֵן, שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְתֵדַע שֶׁבְּזֶה הַשַּׁבָּת דִּבַּרְנוּ מִסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שְׁנֵים קַדְמוֹנִיּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מְעוֹרְרִין מֵהַשָּׁנָה וכו'. מִי שָׁמַע כָּזֹאת, מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עָזָרְנוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה לְחַיּוֹתֵנוּ נָצַח. זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח כָּל אֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ בְּעִנְיַן כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה וכו', וַעֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה בָּזֶה בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד, וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נְכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ, וּמְצַפֶּה לִשְׂמְחָתְךָ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכב

יוֹם ד' וַיֵּצֵא תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ, כִּי לְפִי גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִמִּכְתָּבֶיךָ הַקּוֹדְמִים הַכֹּל הוּא בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְכֵן בְּכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מֵרַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וּמֵרַבִּי זְאֵב מִפֶּטֶרְבּוּרְג וּמֵרַבִּי מָרְדְּכַי נ"ש הַכֹּל הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא, וְלֵה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה. וְעַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ הִזְכַּרְתַּנִי לְהוֹסִיף לַסֵּפֶר הַקָּטָן שֶׁאֲנִי עוֹסֵק עַתָּה בִּכְתִיבָתוֹ מַה שֶּׁנִּשְׁמַט שָׁם לְהַעֲתִיק מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסוֹף הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הָר"ן צז), עַל יְדֵי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְכוֹלִין לוֹמַר תְּהִלִּים. עַל כֵּן אֲנִי מְבָרֶכְךָ עַתָּה שֶׁתִּזְכֶּה מֵעַתָּה לוֹמַר בְּכָל יוֹם תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְתִשׁוּבָה בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד שֶׁתִּזְכֶּה מְהֵרָה לְהַעְתִּיק סֵפֶר הַנַּ"ל, כִּי הוּא יָקָר וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד, וּבְיָמִים אֵלּוּ גָּמַרְתִּי אוֹתוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ צְרִיכִין לְכָרְכוֹ וּלְהַגִּיהוֹ עוֹד קְצָת. מֻבְטָחַנִי בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּחְיֶה אֶתְכֶם הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִרְאוּ עֵינֵיכֶם וְתָגֵל נַפְשְׁכֶם. הַבֵּט וּרְאֵה בְּנֵי חֲבִיבֵי צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל יוֹם, וּבְוַדַּאי הַמַּתְחִיל יִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהֶבֶן הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי, כִּי הַמַּתְחִיל הוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ הַיְחִיד הַקַּדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח, הוּא הִתְחִיל וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַנִּבְחָר, וְהוּא יִגְמֹר בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהִתְחִיל לְקָרְבֵנוּ אֵלָיו כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לְהַסִּיר לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרֵנוּ, וְלִתֵּן לָנוּ לֵב בָּשָׂר. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, אַךְ מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכג

יוֹם ב' וַיִּשְׁלַח תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה', וּבְיוֹם אֶתְמוֹל עִם סַךְ שִׁלְשָׁה גְּדוֹלִים עַל פִּדְיוֹן, יְהִי רָצוֹן שֶׁיֵּעָמְתְקוּ הַדִּינִים מֵעָלֵיהֶם עַל יְדֵי פֶּלֶא עֶלְיוֹן וְכוּ'. וְיִרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מֵעִנְיַן יְשׁוּעָתוֹ שֶׁכָּתַב, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעֲדוֹ לְטוֹבָה בְּכָל הָאֶפְנִים בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְלֹא יִגַּע לְרִיק חַס וְשָׁלוֹם, רַק יִזְכֶּה עַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב עִמּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לִכְתֹּב, כִּי

אֲנִי עוֹמֵד עַתָּה בֵּין תְּפִלִּין דְּרַשְׁ"י וְרַבֵּנוּ תָּם, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד בִּימֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל יְמֵי הַחֲנֻכָּה הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וּבְקֻדֻּשָּׁה וּבְטָהֳרָה כָּרָאוּי. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וּמֵהַסְּתָם תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵיזֶה דִּבּוּרִים וְשִׂיחוֹת מִמֶּנִּי, שֶׁיְּחַיּוּ נַפְשֶׁךָ, וִיחַזְּקוּ וְיַאֲמְצוּ לְבָבְךָ לְבָטֵחַ בַּה' בְּכָל עֵת, וּלְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ כְּמוֹ תְּינוֹק בְּבֵית הַסֵּפֶר מַמָּשׁ, וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה. בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְיַזְכִּירֵהוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, אוּלַי יוּכַל לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דִּבּוּרִים בְּעִנְיָן זֶה, וַה' הַטּוֹב יַנְחֵהוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּכָל הָאֲפָנִים, וְיַצְלִיחוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לְנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרָט לִידִידִי הַוָּתִיק הַיָּקָר מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל. יִרְאֶה לְזָרְזוֹ שֶׁיִּשְׁלַח לִי מִכְתָּבוֹ מִיָּד, וְיִרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּכָל פַּעַם, וּלְעוֹרְרוֹ וּלְחַזְּקוֹ, כִּי הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לוֹ וּלְךָ, כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּכַמָּה הַזְדַּהֲרוֹת הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרְכָה שֶׁיְּדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, וְיִקָּבְלוּ דַּיִן מִן דַּיִן וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

קכד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְלֹא הִזְכַּרְתָּ שָׁם מֵעִנְיַן הִישׁוּעָה שֶׁכָּתַבְתָּ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבָר שֶׁתִּכְתֹּב לִי. וְהָיָה לִי צַעַר וְכִלְיוֹן עֵינַיִם כָּל הַשָּׁבוּעַ הֶעָבָר, כִּי לֹא דַּי שֶׁלֹּא בִּשַּׂרְתַּנִי יְשׁוּעָתְךָ, אַף גַּם לֹא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת שְׁנֵי פְּאסְטִין, דְּהַיְנוּ בְּיוֹם ד' וְיוֹם ו'. וְהַיּוֹם כָּלוּ עֵינַי לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, וּבְשָׁעָה זֹאת הִגִּיעַ, אֲבָל אֵין נִזְכָּר בּוֹ דָּבָר מֵעִנְיַן הַיְשׁוּעוֹת, אַף גַּם הוּא מִלֹּא צָעֲקוֹת זָעֲקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה. וְגַם אֲנִי עַתָּה מָלֵא יְסוּרִין הֵן בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, הֵן בְּעִנְיַן בְּרִיאוּת הַגּוּף, וְהָעִקָּר בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה', וְנוֹסָף לָזֶה אֲנִי צָרִיךְ לִשְׁא עָלַי רַבִּים מְיִשָּׁרְאֵל שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁכָּל אֶחָד מָלֵא דְּאָגוֹת בְּכָל הַנַּ"ל, וְהָעִקָּר בַּעֲבוֹדַת ה', וּמַה שֶּׁרוֹדְפִין כָּל אֶחָד מְאֹד מְאֹד, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁהֵם עִקַּר הַיְצָרִין וְכוּ'. וִימֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין לְשָׁלוֹם, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהָכִין שֶׁמָּן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עַל חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁבִיל רַבִּים. מִלְּבַד מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לִי לִכְתֹּב כְּלָל, וְעַל כֻּלָּם אֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדְשָׁה.

וְהִנֵּה אִם אָמְנָם מְאֹד מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּכְאֵבִי מִמְּכָתְּבְךָ, אַךְ עִם כָּל זֶה בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁאֲנִי מוֹצֵא בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ הַרְחָבָה גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ עָצְמִי הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן מַה שֶּׁתִּהְיֶה, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי רוֹאֶה שֶׁדְּבָרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה מוֹעִילִים לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה גַּם עַתָּה, וּמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין נַפְשְׁךָ מְאֹד מְאֹד, וְיֵאָמִין לִי בֶּאֱמֶת שֶׁכָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ אֵינוֹ חִדּוּשׁ אֶצְלִי כְּלָל, כִּי כְּאֵלֶּה מַמָּשׁ עָבַר עָלַי כַּמָּה פְּעָמִים, וְנִמְשָׁךְ זְמַנִּים הַרְבֵּה, שֶׁנִּדְמֶה לִי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת יוֹם אֶחָד וַאֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת. אַךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֲנִי אֲנַסֶּה אֶת עַצְמִי בְּכָל שָׁעָה, וְאֶרְאֶה בְּכָל עֵת לְהַסְיחַ דַּעְתִּי מִמַּה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לִשְׂכֹּחַ, וְזֶה הָעִקָּר דְּהַיְנוּ לִהְיוֹת שָׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עַל כָּל פָּנִים, וּמַה שֶּׁאוּכַל לַחֲטֹף לִפְעָמִים אֵיזֶה טוֹב, מַה טּוֹב, וְהָעִקָּר לְבַלּוֹת הַיּוֹם כַּמָּה שֶׁאוּכַל בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה. וְגַם עַל זֶה הֶכְרַחְתִּי עוֹד לְצַעֵר הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּלְהִתְפַּלֵּל כַּמָּה תְּפִלּוֹת. וְכַמָּה שָׁעוֹת הֶכְרַחְתִּי לְבַלּוֹת בְּכַמָּה מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, וּמִן הַסְּתָם בְּוַדַּאי לָמַדְתִּי כַּמָּה שָׁעוֹת בִּפְרָט הַשְּׁעוּרִים הַקְּבוּעִים. בְּתוֹךְ כָּךְ עָבַר הַיּוֹם וְכֵן כַּמָּה יָמִים וְכֵן כַּמָּה שָׁנִים.

אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֶפֶס קָצֵהוּ מִזֶּה, לֹא יַסְפִּיקוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת, כִּי בְּוַדַּאי אֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שָׁוִין מַמָּשׁ, וּבְוַדַּאי בִּפְרָטִיּוּת יֵשׁ שְׁנוּיִים הַרְבֵּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב עָבַר עָלַי כְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה מַמָּשׁ. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם כָּל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ הוּא טוֹב וְנָכוֹן וְיָשָׁר וְכוּ', אַךְ רְצוֹנִי שֶׁתִּתְחַזֵּק בָּזֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אֱזֹר נָא כְּגִבּוֹר חֶלְצֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, דַּלּוּ עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם וַחֲגֹר בְּעֹז מָתְנֶיךָ, וּבְטַח בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻקָּשָׁה כִּי הוּא הוֹלֵךְ לְפָנֶינוּ בְּכָל עֵת בָּזֶה וּבַבָּא. וּלְמַעַן הַשֵּׁם בְּרוּדָעֶר הַאלְט זִיךְ [אָחִי! חֲזַק עַצְמְךָ], וּכְבָר אָמַר הוּא זַ"ל שֶׁאֲפִלּוּ לְחוֹלֶה הַמּוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי וְחָלוּשׁ מְאֹד אֲשֶׁר כָּל מִשְׁכָּבוֹ נֶהְפַּךְ בְּחָלְיוֹ, אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיִּתְחַזֵּק, לְאוֹ דִּיךְ נִיט אָפּ, מַאךְ זִיךְ פְּרִישֶׁער [אַל תַּעֲזֹב אֶת עַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה עַצְמְךָ יוֹתֵר רַעֲנָן], וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאִם הוּא צַיָּת וּמְחַזֵּק עַצְמוֹ מוֹעִיל לוֹ הַרְבֵּה שֶׁיִּתְרַפֵּא וְיָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ עַל יְדֵי זֶה, בִּפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לְךָ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרֵךְ.

וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת זֶה שֶׁעָבַר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיַן יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה, שֶׁצְּרִיךְ הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ דֶּרֶךְ זֶה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ מְעוֹף צוּקָה וְצָרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן, גַּם אָז יוֹדֶה לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרֵךְ עַל גֹּדֶל הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ עַד הֵנָּה. וְעַל כָּל הַהֶרְחֵבוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁמּוֹצֵא בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ בִּבְחִינַת בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי כַּנַּ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה, דַּיְקָא שֶׁגַּם בְּעֵת הַצָּרָה יָבִיא תּוֹדָה עַל הֶעָבָר, עַל יְדֵי זֶה יוּכַל לִצְעֹק עַל לְהַבָּא, בִּבְחִינַת מוֹדֶה עַל הֶעָבַר, עַל יְדֵי זֶה יוּכַל לִצְעוֹק עַל לֶעָתִיד לָבוֹא. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ צְרִיכִין לַחֲזֹר וְאֵת הַרְבֵּה וְלֵילֵךְ בָּזֶה. וּמֵאֹד אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּדֶרֶךְ זֶה

הַרְבֵּה, וְגַם עַל כָּל מִכְתָּבֶיךָ וְצַעֲרְךָ אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי רַק בָּזֶה שֶׁאֲנִי מוֹדֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי וְעִמְּךָ, מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אַתָּה צוֹעֵק עַל רְחוּקְךָ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמְּךָ שֶׁאֵינְךָ מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ בְּמִכְתָּבְךָ זֶה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִקְדִּים לְךָ רְפוּאָה לַמַּכָּה. וּבְוַדַּאי כָּךְ הוּא הָאֱמֶת בָּרוּר וְצָלוּל שֶׁה' יִתְבָּרַךְ הִקְדִּים לְךָ וּלְכֻלָּנוּ רְפוּאָה גְּדוֹלָה לָנֶצַח לְמַכָּתֵנוּ הָאֲנוּשָׁה מְאֹד שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְעַל זֶה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפֶה מָלֵא בְּכָל יוֹם עַל כָּל הַחֶסֶד וְעַל כָּל הַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה, וּמִתּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְכָל מַה שֶּׁהַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלַן מִתְגַּבְּרִין בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי, אַף עַל פִּי כֵן חָסְדוֹ גָּבַר עָלַי כָּל כָּךְ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ ז"ל, וְאֵינִי מִתְנַגֵּד עָלָיו, וְגַם אֲנִי זוֹכֶה לִנְסֹעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִהְיוֹת נִכְלָל וְנִמְנֶה בֵּין אֲנָשָׁיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים.

כִּי הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי זֹאת צְרִיכִין לֵידַע, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁעַל כֻּלָּם עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר, וְהָרְבֵּה יֵשׁ שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עָלֶיךָ וְיוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן לָאו כָּל אַפִּין שָׁוִין. וְיֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁהֵם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וְיָפִים מְאֹד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר בָּהֶם מְאֹד, וּבֶאֱמֶת עִם כָּלָּם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר הַרְבֵּה וְגַם עִמְּךָ בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר הַרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּכֻלְּיוּת הַקִּבּוּץ בְּוַדַּאי עוֹלֶה הִתְפָּאֲרוּת הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי בְּעִנְיָן זֶה וְיֵדַעְתִּי כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַתָּה מַאֲמִין בְּכָל זֶה, עַל־כֵּן תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ וַיֵּשׁ לְךָ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְטוֹבָה, וּלְהָבִיא תָּמִיד תּוֹדָה עַל הֶעָבָר אֲפִלּוּ בְּעֵת הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן וְכַנַּ"ל.

וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לִחְיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים בְּכָל עֵת. וְלִצְעֹק עַל לְהַבָּא. וְגַם תֵּדַע שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי שֶׁעָבַר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעָבַר, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר נִכְשַׁלְתָּ הַרְבֵּה כְּאִלּוּ לֹא הָיִיתָ בְּיָדְךָ חַס וְשָׁלוֹם, הֲלֹא נֶגֶד זֶה אַתָּה בְּעַצְמְךָ יוֹדֵעַ הָאֱמֶת, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹעִיל לְךָ עִנְיָן זֶה מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְשֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ וְכוּ'. וְשֶׁהָעִקָּר לִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה גַּם בַּמַּחֲשָׁבָה, בְּכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ תַּתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ. וְהָעִקָּר מַאכְן זִיךְ פְּרַיילִיךְ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בֶּאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים יַעֲשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא שָׂמֵחַ, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה בֶּאֱמֶת לְשִׂמְחָה, וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְדַלֵּג עַל הַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְאָז נָבִיא תּוֹדָה שְׁלֵמָה עַל גְּדֶל חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו.

וּבָרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל יְמֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים בְּשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה תָּמִיד לִבְחִינַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, שֶׁזֶּה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וְגַם לִלְמֹד הַרְבֵּה הֲלָכוֹת מֵאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם. עַד שֶׁיָּאִיר הָאֱמֶת בְּרִבּוּעַ הַדִּבּוּר, וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ הַשִּׂמְחָה שֶׁל שַׁבָּת לִימֵי הַחֹל. עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה אַחְדוּת הַפְּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים מִזֶּה, בְּפָרְט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ בְּיָדֵינוּ כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וּתְפִלָּה נוֹרָאָה הַנּוֹבַעַת מִשָּׁם, מִלְּבַד עוֹד תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת כְּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, וּתְפִלּוֹת נִפְלָאוֹת הַנּוֹבְעִים מֵהֶם אֲשֶׁר עוֹלִים מֵהֶם שַׁעֲשׁוּעִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא עָלוּ מִימוֹת עוֹלָם.

הַט אָזְנְךָ וּלְבָבְךָ וּשְׁמַע וְהָבֵן הֵיטֵב מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה. אִם אָמְנָם הָרְדִיפוֹת בְּלִי שִׁעוּר אֲבָל מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה בְּעֻזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הָרְפוּאוֹת שֶׁהַקְּדִים בְּחַסְדּוֹ הֵם עוֹלִים עַל הַכֹּל, כִּי מֵעוֹלָם לֹא הָיוּ עֲדַיִן רְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁמּוֹעִילִים אֲפִלּוּ לְחוֹלִים אֲנוּשִׁים שֶׁבָּעוֹתִים הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא. וּדְבַר ה' יָקוּם לְעוֹלָם. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר לְטוֹבָה גַּם עִמָּךְ, וְאַל יַעַזְבְךָ וְאַל יִטְּשֶׁךָּ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם. וּמֵעַט מִזֶּה אָנוּ רוֹאִין בְּכָל יוֹם מַמָּשׁ, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מִזֶּה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהַאֲמִין בְּחַסְדּוֹ וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב מִלֵּב וָנֶפֶשׁ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכה

בְּעֻזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיֵּשֶׁב תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בִּרְאוֹתִי גֹּדֶל הַחִיּוּת שֶׁקִּבַּלְתָּ מִמִּכְתָּבִי הָעָבָר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם. וְהַיּוֹם זֶה סָמוּךְ נָסַע מִכָּאן רַבִּי מָרְדְּכַי נֶרוֹ יָאִיר, וְשָׁלַחְתִּי לְךָ עַל יָדוֹ שְׁנֵי קַנְטְרֵסִים מֵהַסֵּפֶר הֶחָדָשׁ לְהַעֲתִּיקָם, וּבְוַדַּאי יְחַיּוּ נַפְשְׁךָ בְּעֻזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן אֵין צָרֵךְ עַתָּה לְהַאֲרִיךְ. וּמַה מְּאֹד שִׂמַּחְתַּנִי עַל יְדֵי הַבְּשׂוֹרָה הַטּוֹבָה שֶׁנּוֹלַד לָנוּ בֵּן זָכָר מִגֶּזַע קֹדֶשׁ, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְסִימָן טוֹב וּלְמַזָּל טוֹב. וְעַל יָדוֹ יִצְמַח צַדִּיק יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח וְכוּ', וְתֹאמַר לְמַעֲנִי מַזָּל טוֹב לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֶרוֹ יָאִיר בְּפֶה מָלֵא בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד, עַד שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיָּבוֹא מְבַשֵּׂר טוֹב לְכָל יִשְׂרָאֵל עַל גְּאֻלּוֹתֵינוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תְּחִיֶּה מְהֵרָה, וְיִהְיֶה שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּבֵיתְךָ תָּמִיד, וְתוּכַל לַעֲבֹד אֶת ה' מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד גְּאוֹן עֻזֵּנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרָכָה, וּתְבָרְכוֹ לְמַעֲנִי בְּמַזָּל טוֹב כַּנַּ"ל וִיגַדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

קכו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' מִקֵּץ ג' דַּחֲנֻכָּה תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

שָׁלוֹם לְךָ, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת כִּי ה' עִמְּךָ. קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַתָּה, וְאֵין לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ בַּאֲרִיכוּת, גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן אֲשֶׁר אַתָּה מִשְׁתַּדֵּל עֲבוּרִי לְהַסְפִּיק צְרָכֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הֵטַבְתָּ חַסְדֶּךָ. יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵעִם ה', אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה אַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק כָּל כָּךְ לְהוֹדִיעַ לְךָ בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וּבֶאֱמֶת אֲנִי בְּעַצְמִי אֵינִי יוֹדֵעַ, וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְקַבֵּל פֹּה קֶמַח וּבָשָׂר, טוֹב וְיָפֶה, אִם תּוּכַל לְהָבִיא עוֹד מָעוֹת מַה טּוֹב, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ רִבּוּי הַהֶכְרֵחִיּוּת. וַאֲנִי צָרִיךְ לְשַׁלֵּם בְּשָׁבוּעַ זֶה בְּעַד עֲצִים וְנֵרוֹת, וְגַם זֶה הוּא צָרְכֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְכֵן שְׁאָרֵי הַהֶכְרֵחִיּוּת הָרַבִּים. אַךְ אֵינִי מַטִּיל עֲלֵיכֶם חַס וְשָׁלוֹם הַכֹּל, רַק אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּכֹחֲכֶם עֲשׂוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בַּעֲדְכֶם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ב' אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבֵּל הַמַּכְתִּבִים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשֵׁעַ. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לְאֵל עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר הָיָה גַּם כֵּן כַּמָּה אוֹרְחִים יוֹתֵר מִמְּנְיָן, יוֹסֵף ה' עֲלֵיהֶם וְכוּ'. וְגַם בְּשָׁבוּעַ זֶה נִשְׁאֲרוּ בְּבֵיתִי כַּמָּה אוֹרְחִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לְהַסְפִּיקָם, וְהָעִקָּר לְהַסְפִּיקָם צָרְכֵי נַפְשָׁם אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה בָּאוּ לְכָאן. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' ו דַּחֲנֻכָּה תקצ"ד לפ"ק.

יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ, בְּהֶאָרַת חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשׁ. בְּשָׁעָה זֶה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ קֹדֶם הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. בִּפְרָט מַה שֶּׁהֵטַבְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּעִנְיַן מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְאַדְעָס לִידִידִי ר"ש נֵרוֹ יָאִיר, הִצְלַחְתָּ וְגַם עָשִׂיתָ פְּרִי תְּהִלָּה לָאֵל. אִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁעָשִׂיתָ מִצְוָה רַבָּה וּזְכוּת גָּדוֹל בְּכַמָּה אֲפָנִים הֵן בִּי וְיוֹתֵר בּוֹ, בְּוַדַּאי הָיִיתָ מָלֵא שִׂמְחָה. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנִי עַד כֹּה. וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ, כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, וַאֲנָשִׁים

עוֹמְדִים עָלַי שֶׁאֲנִי מַכְרִח לְדַבֵּר עִמָּם. וַה' יְשַׁמְּחֵנוּ בְּהַנֵּס שֶׁל חֲנֻכָּה, וְכֵן יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם עַתָּה שֶׁנִּזְכֶּה לְהַכִּירוֹ בֶּאֱמֶת מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר תָּבוֹא לְשָׁלוֹם, וּפָנִים אֶל פָּנִים אֲסַפֵּר לְךָ מַה שֶּׁעָבַר פֹּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכח

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א' עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַקָּנְטְרֵסִים, וְשָׁלַחְתִּי לִקְרֹא בְּנֵי הַנְּעוּרִים לִשְׁלֹחַ לְךָ עוֹד. וּבְיוֹם ב' כִּמְדֻמֶּה לִי שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי שׁוּם אִגֶּרֶת רַק שְׁנֵי זְהוּבִים וְהַזַּיְיגֶ'יריל. וְהִנֵּה אֲנִי כָּעֵת חָלוּשׁ קְצָת, וְכָל הַיּוֹם הָיִיתִי מֻטָּה עַל מִטָּתִי וְגַם הִתְפַּלַּלְתִּי כֵּן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵנִי בְּקֶרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֵין לִי כֹּחַ לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיָּבוֹא רַבִּי יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּשְׁמַע מִפִּי דִּבּוּרִים טוֹבִים. וּתְהִלָּה לָאֵל אֶתְמוֹל בְּשַׁבָּת דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵעִנְיַן הָעֲצָה שֶׁכָּל אָדָם צָרִיךְ עֵצוֹת הַרְבֵּה לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְכוּ'. וְחָזַרְתִּי הַתּוֹרָה חֲדִי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְדִבַּרְנוּ דִּבּוּרִים וְחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים. אַךְ מִי יוֹדֵעַ אִם יוּכַל לְאָמְרָם לְךָ כָּרָאוּי.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

יְקַבֵּל חֲמִשָּׁה קֻנְטְרֵסִים, הַיְנוּ אֶחָד מִתְּחִלָּה כַּסֵּדֶר, וְאַרְבָּעָה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד שָׁם כִּי אִי אֶפְשָׁר לִשְׁלֹחַ עַתָּה כַּסֵּדֶר הַרְבֵּה. וְאֵין נָפְקָא מִנָּה בָּזֶה, וּתְזָרֵז עַצְמְךָ לְהַעְתִּיקָם מְהֵרָה וּלְשָׁלְחָם לְפֹה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתְּקַיְּמָם בֶּאֱמֶת וְתוֹצִיא מֵהֶם עֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ

הַקָּטָן נָתָן הַנַּ"ל

קכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיְחִי תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְדַע שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו עֲזָרַנִי וְחָזַרְתִּי לְאֵיתָנַי תְּהִלָּה לָאֵל. וּמַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי בְּכָל יוֹם אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, כִּי רַבּוֹת שָׁמַעְנוּ שֶׁמַּשִּׂיחַ יַגִּיד לָאָדָם מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּכָל יוֹם. וּמִן הַסְּתָם מִי שֶׁתְּלוּיִים בּוֹ יוֹתֵר אֲנָשִׁים נַעֲשֶׂה עִמּוֹ יוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְהוֹשַׁע, כִּי עָלַי נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קב) "שָׁקַדְתִּי וָאֱהִי כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג", שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בַּחֲסָדָיו

וּבְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, וְהָרְדִיפוֹת שֶׁלִּי הֵם כִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר. אִם אָמְנָם הַכֹּל בַּחֲסָדִים נִפְלָאִים, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. וּבְשַׁבָּת הֶעָבַר הָיוּ אֶצְלִי אוֹרְחִים, וּמְחָתָנִי רַבִּי שְׁלֹמֹה וּבְנוֹ רַבִּי אִיצֶ'לִי מֵהַיְסִין וּמִכְּבָר רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. וּבְלֵיל שַׁבָּת יָשַׁבְתִּי אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן, וְדִבַּרְנוּ דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים וְנָאִים כְּדַרְכֵּנוּ הַנּוֹבְעִים מִמָּקוֹם שֶׁנּוֹבְעִים. וּבְיוֹם שַׁבָּת בְּתְחִלַּת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ לִי מֵחוּשׁ שֶׁלִּי בַּמַּעַיִם (אָמַר הַמַּעְתִּיק הוּא הַמֵּחוּשׁ אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק מִזֶּה בִּשְׁנַת תר"ה לפ"ק כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר). וְאַחַר כָּךְ בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיָשַׁנְתִּי קְצָת בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְתֵכֶף בַּהֲקִיצִי הִתְגַּבֵּר עָלַי הַכְּאֵב מְאֹד, וְיָשַׁבְתִּי כִּמְבֻלְבָּל עַד סָמוּךְ מְאֹד לְמִנְחָה; וְלֹא יָדַעְתִּי כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי הָיוּ לִי דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד, וְהַיְסוּרִים רָצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתִי, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ לֹא עָזָבַנִי וְהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמִּי, וּמִן הַשָּׁמַיִם סְעָדָנִי סָמוּךְ לָעֶרֶב מְאֹד, וְגַם הוֹסִיף חַסְדּוֹ וַעֲזָרָנִי לְהַגִּיד בָּרַבִּים אֶת כָּל אֲשֶׁר חָנָנִי; וְתִהְלָּה לָאֵל הָיוּ דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד; וּבַבֹּקֶר בַּהֲקִיצִי שֶׁהוּא עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת נֶחֱלַשְׁתִּי אֵיזֶה חֳלְשׁוֹת עַד שֶׁאָפַס כֹּחִי מַמָּשׁ, כִּמְעַט לֹא יָכֹלְתִּי לֵילֵךְ, וְהֻכְרַחְתִּי לְהִתְפַּלֵּל בִּשְׁכִיבָה. וּבְדֹחַק גָּדוֹל הָלַכְתִּי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לָמוּל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב בַּעַל מַגִּיהַּ, וְחָזַרְתִּי לְבֵיתִי וְשָׁכַבְתִּי בְּחֳלְשׁוֹת עַד הָעֶרֶב. וּבְיוֹם ב' תְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לִי שִׁנּוּי לְטוֹבָה.

וְהִנֵּה לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב מְעַט מִמַּה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וְיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, וּבְוַדַּאי אֵין זֶה כְּטִפָּה מִן הַיָּם, כִּי עִקַּר הַיְסוּרִים בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה'. וּמַה שֶּׁעָבַר בְּכָל הַשָּׁבוּעַ בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל, וְלוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְּעָנְיִי. וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר הִרְגַּשְׁתִּי מֻחְדָּשׁ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ וְכוּ' וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ, כִּי בְּלֹא הַתּוֹרָה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יְכוֹלִים לִחְיוֹת. וְגַם עַתָּה כְּשֶׁאֲנִי זוֹכֵר יָמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם אֵין לִי שׁוּם סְמִיכָה כִּי אִם עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה בָּהֶם אוּכַל לְבַלּוֹת יָמַי שֶׁיֵּשׁ לִי עוֹד לִחְיוֹת וְלִנְשֹׁם נְשִׁימוֹת. וְעַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה דִּקְדֻשָּׁה צְרִיכִין לְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי סְבָבוּנִי גַּם סְבָבוּנִי מִכָּל צַד, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא עֲזָבַנִי בְּיָדָם, וּמַנִּיחִים לָנוּ בְּכָל פַּעַם הַנְּשִׁימָה לִנְשֹׁם.

וְהִנֵּה יָצָאתִי מִדַּרְכִּי עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ מְעַט מִיְּסוּרִים שֶׁלִּי מֵחֲמַת שֶׁמַּנִּחִים עַל לִבִּי, אָמַרְתִּי אֶשְׂיחָה וְיָרְוַח לִי. וְגַם אוּלַי תּוּכַל לְהָבִין מִזֶּה רְמָזִים לְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּמָקוֹם שֶׁאַתָּה שָׁם. כִּי הִנֵּה אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי לִפְעֹל פְּעֻלּוֹת טוֹבוֹת, לְחַבֵּר סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וּלְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם לְקָרְבָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יוֹסִיף ה' כָּהֵם וְכָהֵם אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים וְכוּ'. מִי פָּעַל וְעָשָׂה נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר כִּי אִם קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וְכוּ'.

וּכְמוֹ כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא חֲסָדָיו עִמְּךָ וְעִם כָּל הַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. כַּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה כַּמָּה פְּעָמִים בְּמִכְתָּבְךָ, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַתָּה מְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בַּתְּפִלּוֹת הַנּוֹרָאוֹת שֶׁלָּנוּ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, וַעֲשֵׂה מַה שֶּׁתּוּכַל לְחַזֵּק עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשֶׁךָ. כִּי עִקַּר הַיִּסּוּרִים שֶׁלִּי הוּא הַמָּרָה שְׁחוֹרָה אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי וְיַעֲזֹר לִי לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד וְאֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קל

אוֹר לְיוֹם ב' שְׁמוֹת תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. וְקִצּוּר הַדָּבָר תֵּדַע שֶׁאֵין אֲנִי מַתְחִיל כְּלָל עֲדַיִן לְהָכִין עַצְמִי וְלִנְסֹעַ. וּרְצוֹנִי לִבְלִי לִנְסֹעַ כְּלָל, אַךְ אִם יַגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת עוֹד מִשָּׁם וְיַכְרִיחוּ אוֹתִי לִנְסֹעַ, אָז אַתְחִיל לְיַשֵּׁב עַצְמִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִן הַסְּתָם לֹא אֶסַּע בְּשָׁבוּעַ זֶה, וּבְוַדַּאי תּוּכַל לְקַבֵּל מִמֶּנִּי עוֹד תְּשׁוּבָה בְּיוֹם ב' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם הִגִּיעַ לִי אֵיזֶה אִגֶּרֶת מִשָּׁם. וּלְעֵת עַתָּה דַּעְתִּי לִבְלִי לִנְסֹעַ כְּלָל רַק אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶסַּע לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם לֹא תּוּכַל לָבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, טוֹב שֶׁתָּבוֹא בְּאֵיזֶה יוֹם קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, כִּי אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּסָמוּךְ אֶסַּע לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה ה'. גַּם רַבִּי נָחְמָן נָכָד רַבֵּנוּ זַ"ל רָאוּי שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי שֶׁרְצוֹנוֹ לָזֶה. כֵּן יַעֲזֹרוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַלְּאוֹת רְצוֹנוֹ וּלְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת, כִּי מֵהַמְּנִיעוֹת יְכוֹלִין לְהָבִין גֹּדֶל מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק כַּיָּדוּעַ לָנוּ.

וּלְעֵת עַתָּה הוֹדַעְתַּנִי חֲדָשׁוֹת מֵעִנְיַן צַוָּאַת הַמָּנוֹחַ רַבִּי אַיְיזִיק זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְהָיָה לִי לְנַחַת כִּי עַד הֵנָּה לֹא שָׁמַעְתִּי מִזֶּה מְאוּמָה. וַה' הַטּוֹב יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְיָחוּס עָלַי וִיסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה לְהַצִּילֵנִי מִטִּלְטוּל הַנְּסִיעָה לְשָׁם, שֶׁקָּשֶׁה עָלַי מְאֹד כִּי אֵין לִי שׁוּם כֹּחַ לָזֶה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מִמִּכְתָּבִי הַקּוֹדֶם שֶׁשָּׁלַחְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. וַאֲנִי סוֹמֵךְ עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד כִּרְצוֹנוֹ אֶעֱשֶׂה, וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עוֹד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

הַקָּטָן נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וָאֵרָא תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַח לִי רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר, גַּם מִכְתָּבִי שֶׁאֲנִי שׁוֹלֵחַ אֵלָיו וְהוּא נִצְרָךְ אֵלֶיךָ גַּם כֵּן. וְתִרְאֶה לְזָרֵז לְשָׁלְחוֹ בְּפָאסְט רִאשׁוֹן זְוויניְרָאדְקָע [דאר מהיר] וְהָאַדְרֶעס [וְהַכְּתֹבֶת] נִכְתָּב בְּמִכְתָּבוֹ. וְאִם תִּרְצֶה לְהַעְתִּיקוֹ הָרְשׁוּת בְּיָדְךָ, רַק שֶׁלֹּא תְּעַכֵּב לְשָׁלְחוֹ מֵחֲמַת זֶה. וְהָאִגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם יִהְיֶה בְּמָקוֹם הָאִגֶּרֶת שֶׁאַתָּה נִכְסָף לְקַבֵּל מִמֶּנִּי אֵלֶיךָ. כִּי גַּם אֵלֶיךָ נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם. בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּבְעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת בְּשִׂמְחָה. וְתִכְתֹּב לִי תֵּכֶף אִם קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם מֵאֵלֶיךָ תֵּבִין לִכְתֹּב גַּם כֵּן אֵיזֶה דִּבּוּרִים לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם כִּי יִהְיֶה לוֹ לְנַחַת, הָאִגֶּרֶת הַזֶּה הֻכְנְתִי לְשָׁלְחוֹ עַל יְדֵי רַבִּי יוֹסֵף בֶּן שְׁמֶעריל חֲתַן הָרַב שֶׁהוּא פֹּה כְּעֵת. וְנִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע כְּלָל, גַּם הַשָּׁלִיחַ לֹא הָיָה אֶתְמוֹל כְּלָל, בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִקְרִימִינְטְשׁוֹק שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ לְשָׁם בְּלִי תֵּרוּץ. וַאֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה סָמוּךְ לְפָרָשַׁת בֹּא לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו, כִּי יֵשׁ לִי עִכּוּב מֵחֲמַת הַבִּילֶעט [כַּרְטִיס]. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְכוּ'. וְהִנֵּה הָאִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם כְּבָר נִסְכַּם בְּדַעְתִּי לְשָׁלְחוֹ מָחָר עַל יְדֵי הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] דְּפֹה, אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהִגִּיעַ לִי עַתָּה הָאִגֶּרֶת מִמְּךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת, כִּי זֶה כַּמָּה יָמִים שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְאָמַרְתִּי לְבָלִי לְמַנֹּעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ וַאֲנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ הָאִגֶּרֶת אֵלָיו, אַךְ בְּאֹפֶן שֶׁתִּשְׁלְחוֹ תֵּכֶף וּמִיָּד בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְלֹא תְּעַכְּבוֹ בִּשְׁבִיל לְהַעְתִּיקוֹ, רַק תְּקָרְאֶהוּ הֵיטֵב. וּתְהִלָּה לְאֵל כְּבָר יֵשׁ לְךָ כַּמָּה אִגְּרוֹת יָפִים, רַק אִם לֹא יִהְיֶה שׁוּם עִכּוּב כְּלָל מֵחֲמַת הַהַעְתָּקָה הָרְשׁוּת בְּיָדְךָ, כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁהָאִגֶּרֶת נָחוּץ מְאֹד כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ אֵלָיו בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל לְהִזְדָּרֵז לָבוֹא לְאוּמַאן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים אִתִּי. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו זַ"ל, וּמֵחֲמַת רִבּוּי טְרָדוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' שְׁמִינִי תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַמָּשׁ כְּלִתָּה נַפְשִׁי מִגֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי כָּל יְמֵי הֱיוֹתִי בְּדֶרֶךְ מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת מֵאִתְּךָ, וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַעֲבִיר מִדַּעְתִּי כִּי אִם בְּעֵת עָסְקִי בְּאֵיזֶה עֲבוֹדָה שֶׁהִכְרַחְתִּי עַצְמִי לְהַעֲבִיר מִדַּעְתִּי הַכֹּל, אֲבָל אַחַר כָּךְ בְּכָל פַּעַם לֹא שָׁקַטָה

דַּיְתִי מִגְדָּל הַצַּעַר. וְזֶה הַצַּעַר בִּלְבֵּל אוֹתִי הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד בְּכָל הַיִּסּוּרִים וְהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלַי בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר אִם הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד כַּאֲשֶׁר מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ בְּאוּמַאן, הֵטַבְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יְמַלֵּא פִּי תְּהִלַּת ה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, גַּם פֹּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ אֶתְמוֹל וְגַם הַיּוֹם עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ, וְלַהֲשִׁיבְךָ עֲלֵיהֶם אֵין פְּנַאי, גַּם בְּקָרוֹב תִּהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבִיתִי וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת כָּל אֲשֶׁר יָשִׂים ה' בְּפִינוּ. וְעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָא.

וּתְהִלָּה לָאֵל הֵבֵאתִי סֵפֶר תּוֹרָה כְּשֵׁרָה וּמְגֻהָּה מְאֹד אֲשֶׁר אֵין שְׂכִיחַ דְּגֻמְתָהּ בְּמַאֲה פַּרְסָאוֹת וְהַכְּתָב נִפְלָא. גַּם הֵבֵאתִי כֶּתֶר תּוֹרָה עִם שְׁאָר כְּלֵי קֹדֶשׁ נִפְלָאִים, גַּם שַׁ"ס וְעִיין־יַעֲקֹב וְהַכֹּל בִּישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, זֶה עָנִי קָרָא וַה' שָׁמַע, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ' וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח, אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ' אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת וְכוּ' וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה וּלְבָרֵךְ בִּרְכַת שֶׁהֶחֱיָנוּ בְּפֶה מָלֵא בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַוָּתִיק הָאַבְרֵךְ פְּרִי קֹדֶשׁ הִלּוּלִים מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְתִמְסֹר לוֹ שְׁנֵי הַמִּכְתָּבִים הַמֻּכְרָחִים פֹּה מֵא"ז וּמֵאֲחוֹתוֹ תִּחְיֶה. וּרְצוֹנָם מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה פֹּה לְדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים. וַה' יְחַזֵּק לְבָבוֹ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי הָאֱמֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים כָּרָאוּי לוֹ, וְלֹא נֵבוֹשׁ בּוֹ וְלֹא יֵבוֹשׁ בָּנוּ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה', חִזְקוּ מְאֹד בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים בְּכָל יוֹם, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. זִכְרוּ מְאֹד, הֶבֶל הָעוֹלָם, הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִים זֹאת, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְלַחֲטֹף בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁנּוֹכַל, אוּלַי אוּלַי נוֹכַל לְהַצִּיל עַצְמֵינוּ מִשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים מִמְּצוּלוֹת יָם שֶׁל הֶבְלֵי הָעוֹלָם. וְעַל כָּל פָּנִים הָרָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ גַּם כֵּן טוֹב וְיָקָר מְאֹד, וְהַיְגִיעָה לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ זוֹכֶה כָּרָאוּי גַּם כֵּן הוּא טוֹב וְיָקָר מְאֹד; וְשׁוּם יְגִיעָה וּתְשׁוּקָה וְרָצוֹן טוֹב אֵינוֹ נֶאֱבָד לְעוֹלָם וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְקַבְּצוּ כָּל הַיְגִיעוֹת וְהַתְּשׁוּקוֹת טוֹבוֹת, וְיוֹצִיאוּ אֶת הָאָדָם מִבְּאֵר שַׁחַת מִטִּיט הַיָּוֵן לְאוֹר לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

קלג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' מְצֹרָע תקצ"ד.

בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, בְּעֵת הַטִּרְדָּא קְצָת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לְהָשִׁיב, כִּי כָּל מִכְתָּבֶיךָ זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים כֻּלָּם מְלֵאִים צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת. וּמָה אֶעֱשֶׂה לְךָ כִּי כָּךְ בָּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת הָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה בְּנֶפֶשׁ וּבְמִלְחָמָה בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סָכָה נב) 'יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו בְּכָל יוֹם, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ' וְכוּ'. וּכְבָר הֶחֱזַקְתִּיךָ הָרְבֵּה עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ זַ"ל, הֵפֵךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ'. וּכְבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁעִם כָּל אָדָם נַעֲשֶׂה הָרִבּוּי בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל יוֹם כְּמוֹ שֶׁאָמַר הוּא זַ"ל שֶׁמַּשִּׁיחַ יַגִּיד לְכָל אָדָם מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם, וּמִזֶּה לְבַד יְכוֹלִין לְהָבִין שֶׁעִם כָּל אָדָם נַעֲשִׂים מַעֲשִׂיּוֹת שְׁלֵמוֹת הָרְבֵּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל אֲשֶׁר אַתָּה צוֹעֵק עַל כָּל פָּנִים בְּכָל פַּעַם כָּל כָּךְ, כִּי שׁוּם צְעָקָה אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו זַ"ל בִּפְשִׁיטוּת לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק בְּמִכְתָּבֶיךָ אֵלַי, כֵּן תּוֹצִיא דִּבּוּרֶיךָ בְּפֹעַל בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, בְּוַדַּאי יוֹעִיל לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לָנֶצַח, וְחוּץ מִזֶּה אֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם עֵצָה לִתֵּן לְךָ.

רַק זֹאת תֵּדַע וְתִזְכֹּר שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּהִלָּה לְאֵל חַי עַל מִי לִסְמֹךְ כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי. וּבְכֹחַ הַזֶּה תּוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ וְלִשְׁפֹּךְ כַּמַּיִם לִבְּךָ נוֹכַח פְּנֵי ה' בְּכָל פַּעַם, אַף גַּם תּוּכַל לְנַחֵם עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת לִבְּךָ בְּגֹדֶל כֹּחוֹ הַקָּדוֹשׁ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד. וְלוּלֵא זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי עַל פִּי הַדְּרָכִים הָאֵלֶּה, כְּבָר אָבַדְתִּי בְּעָנְיִי חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלַי, אַךְ כָּל חַיּוּתִי וְתִקְוָתִי הוּא עַל פִּי הַדְּרָכִים הַנַּ"ל בְּכָל יוֹם שֶׁאֲנִי מוֹדֶה עַל הֶעָבָר שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ וְכוּ' וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לִי כֹּחַ מָעַט לִצְעֹק וּלְהִתְחַנֵּן וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ קְצָת מֵהָרְבֵּה. וְלִפְעָמִים נִפְתָּח הַלֵּב לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי הֵיטֵב. וְאִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה' יִסְעָדֵנִי עַד שֶׁאֲנִי זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לְהַרְגִּישׁ חֶסְדָּיו הַגְּדוֹלִים לָנֶצַח עַד שֶׁאֲנִי מְרֻקָּד מֵחֶמֶת שִׂמְחָה. כַּאֲשֶׁר עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבָּת הֶעָבַר שֶׁרָקַדְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁהָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת בְּתַכְלִית הָרְחוּק, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה.

וְדַע וְהַאֱמֵן שֶׁמִּקְּטַנִּים עַד גְּדוֹל שֶׁבַּקְּטַנִּים וּגְדוֹלִים כֻּלָּם צְרִיכִין לִסְבֹּל מְרִירוּת גָּדוֹל בְּכָל יוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ, אַךְ 'אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא'. וּמָה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא בְּחִינַת "בְּרִית מֶלַח עוֹלָם", שֶׁהוּא מַמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְהֵם מְשַׁלְּמִים לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְחוֹלְקִים עָלָיו,

יְסֹלַח לָהֶם ה', וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאָנוּ נִצָּלְנוּ מִזֶּה. גִיוַואלְד! דִיא וַויסְט גָאר נִיט וָואס סָע טוּט זִיךְ אוֹיף דָּער וֶועלְט [אַהָה! אֵינְךְ יוֹדֵע כְּלוּם מִמַּה שֶׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָם] וְכוּ'. וַהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹדֵף בְּיוֹתֵר אַחַר הָעוֹלָם הַזֶּה חַיָּיו מָרִים בְּיוֹתֵר. וְאִם גַּם אַתֶּם אֵינְכֶם נְקִיִּים לְגַמְרֵי מִתַּאֲווֹת עוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו, עַל כָּל פָּנִים אַתֶּם יוֹדְעִים הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁהַכֹּל הֶבֶל וְרִיק, וְאַתֶּם יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַמַּמְתִּיק הַמְּרִירוּת, וְכָל תִּקְוָתְכֶם אֵלָיו, וְכָל מְגַמַּת פְּנֵיכֶם לֵילֵךְ בְּדַרְכָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְהַרְבֵּה הַרְבֵּה נִצָּלְתֶּם מִכַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי מְרִירוּת בְּלִי שִׁעוּר בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא; יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךְ בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִשְׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שִׂמַּחְתַּנִי בִּבְשׂוֹרָתְךְ הַטּוֹבָה מֵעִנְיַן כְּתִיבַת סְפָרִים בְּבֵית ר"ד נֵרוֹ יָאִיר, בְּוַדַּאי הוּא יִשּׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אַךְ עָדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַחֲיוֹתָם לָנֶצַח.

קלד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' י"ב נִיסָן תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

יְקַבֵּל שְׁתֵּי אִגְּרוֹת, אֶחָד לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְאֶחָד לְהָרַב הִירְשׁ נָעמִירוֹבֶר, וְלֹא חָתַמְתִּים כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקָרוֹתָם. וְאַתָּה תַּחְתֹּם אוֹתָם כָּרָאוּי שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּהֶם יְדֵי זָרִים, וּתְזָרֵז לִשְׁלָחָם מְיֻד לְאֶדֶעס בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָם מַמָּשׁ; וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ; וְיֶעֱרַב לְךְ שִׂמְחַת הֶחָג וְתִזְכֶּה לְקַבֵּל הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵב; וְהָעִקָּר שֶׁאֵיךְ שֶׁאַתָּה אוֹחֵז עַתָּה, אַף עַל פִּי כֵן יִהְיוּ בְּעֵינֶיךְ כַּחֲדָשִׁים כָּל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁל פֶּסַח וּסְפִירָה וְכוּ', כִּי אַף עַל פִּי כֵן יִהְיוּ נַעֲשִׂין נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת לְטוֹבָה עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְגַם אַתָּה בִּכְלָל בְּוַדַּאי. בִּפְרָט שֶׁאָנוּ זוֹכִין לֵידַע מִבַּעַל הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר כָּל דְּבָרָיו וּדְרָכָיו הַתְּמִימִים וְהָעֲמֻקִים שֶׁהִשְׁאִיר לָנוּ יְרוּשָׁה טוֹבָה, כֻּלָּם נִפְלָאִים פְּלִאֵי פְּלָאוֹת עַד אֵין חֵקֶר. וְדַי בָּעֵת בָּזֶה לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךְ אֵיךְ שֶׁהוּא, וְגַם אָנֹכִי אֵין לִי שׁוּם שִׂמְחָה וְחַיּוּת כִּי־אִם עַל פִּי הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, וְיֶתֶר מִזֶּה תְּבִין מֵעַצְמְךְ כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ תְּהִלָּה לְאֵל הַרְבֵּה בָּזֶה, אַךְ הָעִקָּר לְזָכְרָם מֵחָדָשׁ בְּכָל יוֹם בִּפְרָט בְּשִׁנּוּי הַזְּמַנִּים הַקְּדוֹשִׁים כְּאֵלֶּה אֲשֶׁר מְצָוָה עָלֵינוּ לְהַרְבּוֹת לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל דּוֹר וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד! שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם מִי שֶׁיֵּדַע וְיַרְגִּישׁ נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ אֲנַחְנוּ בְּעֶנְיֵנוּ, אֲשֶׁר יִלְאֶה הַפֶּה לְדַבֵּר וְהַרְעָיוֹן לְהָכִיל עִצֶּם הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת לִזְכוֹת לְקַבֵּל אוֹרוֹת

עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה מֵאוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' וְכוּ'. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ'. עָלֵינוּ לְבַלּוֹת יָמֵינוּ עַל זֶה לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ וְכוּ' בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה בַּדּוֹר הַזֶּה, בִּפְרָט בְּעֵת כָּזֹאת בְּפֶסַח שֶׁמִּצָּוָה לְהַרְבּוֹת בְּסִפּוּר נִפְלְאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְגַם מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ עַתָּה הוּא גַּם כֵּן נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים, כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁיִּזְדַּמֵּן לִי בַּשָּׁעָה הַזֹּאת עוֹבֵר וְשָׁב לְכְתֹּב לְךָ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסִיְּעָן עַד כָּאן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד, גַּם בְּהַיְיסִין קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וּמֵחֲמַת זֶה נִמְנַעְתִּי לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ הַכְּפָר. וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן צַדִּיקֵי אֱמֶת זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ תִּהְיֶה פֹּה בְּקָרוֹב, עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִזְמִין לִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה מַה שֶּׁאֲנִי מְצַפֶּה לָזֶה שְׁנֵי יָמִים לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת. גַּם הָאִגֶּרֶת מִפֶּטֶרְבּוּרְג קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְעַל הַכֹּל נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבְכֻלָּם רוֹאִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וְאֵיךְ אִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת אֵיזֶה חַיּוּת בָּעוֹלָם כִּי אִם עַל פִּי דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר רַק מִפְּנֵי נִמְשָׁךְ בְּחִינַת קְדֻשַּׁת הַמִּלְחָא הַמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, אֲשֶׁר בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לִחְיוֹת וּלְהִתְקַיֵּם כְּלָל. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים עַל כָּל פָּנִים לֵידַע מֵחַיּוּתֵנוּ מִי מְחַיֶּה אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, מַה שָּׁרֹב הָעוֹלָם אֵינָם זוֹכִים לָזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' נָשֹׂא תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

הֵן הַיּוֹם בָּא לְבֵיתִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים נֵרוֹ יָאִיר מִלְבוֹב, וְהוּא שְׁאֵר בְּשָׂרְךָ כִּי אָבִיו ז"ל הוּא אָחִיהָ שֶׁל חֲמוֹתִי זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה הִיא אִמְּךָ זְקֵנְתְּךָ. וְאָכֵל אֶצְלִי הַיּוֹם וְהוּא אִישׁ נִכְבָּד, וּבָא אֵלֵינוּ בִּשְׁבִיל לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי וְעִמָּכֶם כִּי אַךְ עַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ אַתֶּם, וּמִדֵּי עָבְרוֹ לְקַאמִינְקָע יַעֲמֹד אֵצֶל בֵּיתְךָ וּתְקַבְּלוֹ כָּרָאוּי בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת,

וְאֶת מְכַבְּדַי תְּכַבֵּד. גַּם תִּרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ הֵיטֵב אֵיךְ לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת אֵלָיו לְלֶעמְבֶּערְג דֶּרֶךְ רַאדְזִוִויל, וְעַל שֵׁם מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח לְרַאדְזִוִויל וּמִשָּׁם אֵלָיו. וְכֵן בַּחֲזָרָה יִהְיֶה נִשְׁלָח מִמֶּנּוּ אֵלֶיךָ, וְתִרְשׁוֹם אֶצְלוֹ אַדְרֶעס [הַכְּתוֹבֶת] שֶׁלְּךָ לְמַעַן נוּכַל בְּקַל לְהַשִּׂיג מִכְתָּבִים זֶה מִזֶּה. כִּי נָחוּץ הוּא אֵלֵינוּ מְאֹד, כִּי יָכוֹל לִצְמֹחַ מִזֶּה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּעִנְיַן הַדְּפָסַת סְפָרֵינוּ, כִּי כְּפִי דְּבָרָיו נוּכַל לְהַדְפִּיס שָׁם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ. וְגַם קָנָה אֶצְלִי סֵפֶר לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת תְּהִלָּה לָאֵל. וּמֵאֵלֶיךָ תְּבִין נִפְלְאוֹת ה' בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. ה' יְלַחֵם לָנוּ וַאֲנַחְנוּ נַחֲרִישׁ וְנִרְאֶה בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּחַסְדּוֹ עַד יִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵין כָּל. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקֶרוֹב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' נָשֹׂא תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

הַיּוֹם שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת עַל יְדֵי נָגִיד אֶחָד מִלֶּעמְבֶּרְג שֶׁהוּא שְׁאֵר־בְּשָׂרִי וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדְךָ. וְכָעֵת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַמִּכְתָּבִים הַכְּרוּכִים שָׁם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַתָּה, גַּם אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים כִּי עַד חֲצוֹת הַיּוֹם הָיִיתִי טָרוּד לְקַבֵּל פְּנֵי הָאוֹרֵחַ הַנַּ"ל. וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי בְּעִנְיַן הָאוֹרֵחַ הַנַּ"ל רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ הַרְבֵּה, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים מַה יִּצְמַח מִזֶּה, עַל כָּל פָּנִים לְעֵת עַתָּה הוּא פֶּלֶא גָּדוֹל אֶצְלִי, מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ. כִּי כָּל סֵפֶר שֶׁיּוֹצֵא מֵרְשׁוּתִי לִרְשׁוּת אָדָם אַחֵר הוּא עִנְיָן יָקָר מְאֹד, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְבָאֵר, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיּוֹצֵא לַמֶּרְחַקִּים. וְהִנֵּה לְעֵת עַתָּה קִבֵּל אֶצְלִי תְּפִלּוֹת וְנָתַן לִי אֶחָד קֶערְבִּיל, וְגַם עָשִׂיתִי עִמּוֹ מַעֲמָד שֶׁנּוּכַל לִשְׁלֹחַ מִכְתָּבִים אֵלָיו וּלְהַשִּׂיג תְּשׁוּבָה מִמֶּנּוּ. וּכְפִי דְּבָרָיו בְּקַל נוּכַל לְהַדְפִּיס שָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִם יִהְיוּ לָנוּ מָעוֹת. וְלַה' הַתְּשׁוּעָה, כִּי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ עַד הֵנָּה לִגְמֹר עֲסָקָיו, הַכֹּל הָיָה בְּדֶרֶךְ נִפְלָא מְאֹד, עַל כֵּן אֲנִי מַאֲמִין שֶׁגַּם עִנְיָן זֶה שֶׁהַזְמִין לָנוּ הַיּוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה, וּבְוַדַּאי לֹא עַל חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם אָנוּ מְבָרְכִין שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה. וּקְצָת רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל אֲשֶׁר בִּלְבָבִי בְּעִנְיָן זֶה, אַךְ חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ אֲשֶׁר זָכִיתָ לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זַ"ל. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁגַּם בְּזֶה הָעוֹלָם נִרְאֶה עוֹד נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת בַּעֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַנִּצְחִי שָׁם יִרְאֶה כָּל אֶחָד נִפְלָאוֹת הַיְשׁוּעוֹת וַחֲסָדִים נִצְחִיִּים בְּדָרְכִים נִפְלָאִים

וְנִשְׂגָּבִים אֲשֶׁר סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְאָז נוֹדֶה לוֹ שִׁיר חָדָשׁ וְכוּ' וְנֹאמַר בְּשִׂמְחָה מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ'. לְעֵת עַתָּה רָאוּי לָנוּ לְחַזֵּק נַפְשֵׁינוּ בְּכָל מָקוֹם בְּהַתְקָוָה הַזֹּאת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן יֵשׁ וְיֵשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה יְמֵי הַשָּׁבוּעוֹת הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. בַּעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר יְמֵי הַסְּפִירָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרָאוּי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בֶּחָג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאִם אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין לְשַׁבֵּר הַלֵּב עַל זֶה הָרִבּוּי, וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הָרִבּוּי, וְלִבְכּוֹת לְפָנָיו בִּדְמָעוֹת שְׁלִישׁ כְּבֵן הַבּוֹכֶה לִפְנֵי אָבִיו שֶׁיְּקָרְבֵנוּ גַּם כֵּן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים הַזּוֹכִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּשִׂבּוּעוֹת, אַף עַל פִּי כֵן בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמֵנוּ בְּשִׂמְחָה בְּכָל יוֹם. כִּי עִקַּר הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הוּא שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל רוּת וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סה) עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת מָחוֹל לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא וְכוּ'. בְּתוֹךְ כָּתְבִי זֹאת נִזְכַּרְתִּי נְעִימוּת הִתְנוֹצְצוּת שֶׁבְּלִבִּי מִזֹּאת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ עוֹד מַה לִכְתֹּב לְךָ מֵרֹב הַתְּשׁוּקָה שֶׁבְּלִבִּי כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי וְכוּ', כִּי שָׁם מְדַבֵּר מֵהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת וּבְטוּל אֶל הָאַיִן סוֹף עַד שֶׁהֶרְשִׁימוּ מֵאִיר לְהַדַּעַת וּלְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם הַתּוֹרָה עַל יְדֵי גֹּדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁנַּעֲשֵׂית כְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁכָּל זֶה הוּא סוֹד שִׁבּוּעוֹת זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר אֶלְמָלֵא לֹא אָתֵינָן לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמָע דָּא דַּי וְדַי וְהוֹתֵר, וְכֵן בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה. בָּרוּךְ בַּעַל הָרַחֲמִים הָעוֹשֶׂה חֲסָדִים נִפְלָאִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְצַפֶּה לְהַבָּא לִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת נֶגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' אִסְרוּ־חַג שָׁבוּעוֹת תקצ"ד לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי שִׂמְחַת לְבָבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּזֹאת הַשָּׁעָה קֹדֶם הַשֵּׁנָה הַמַּכְרַחַת לִי עַתָּה מְאֹד, וְגַם כַּמָּה אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ עוֹמְדִים עָלַי לְקַבֵּל רְשׁוּת לָשׁוּב לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין טִרְדָּתִי עַתָּה. עִם כָּל זֶה אַהֲבָתְךָ הַחֲזָקָה אִלְּצַנִי לַהֲשִׁיבְךָ מְעַט, וְאוֹדוֹת הַקַּאפְּטִין הֱטִיבוֹת בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הָיָה עִם לְבָבְךָ; יִשַּׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ אֲשֶׁר תְּשׁוּקָתְךָ חָזָק לְתָמְכֵנִי יוֹתֵר מִכֹּחֲךָ. אַף עִם כָּל זֶה אֵינִי יָכוֹל עַתָּה לְקַבֵּל טוֹבָתְךָ, גַּם אֵין בְּיָדִי הַקֶּעְרְבִּיל עַל הַסְּטְרַאקָע וּשְׁאָר הִצְטָרְכוּת עַל הַקַּאפְּטִין. גַּם בְּזֹאת הַשָּׁעָה הִבְטִיחוּנִי אַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק לֶעֱשׂוֹת לִי אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ, וְצִוִּיתִים שֶׁיַּעֲשׂוּ לִי קַאפְּטִין טוֹב, וְאַף עַל פִּי שֶׁיִּמְשַׁךְ עוֹד אֵיזֶה זְמַן הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין, כִּי אֵין לִי כֹּחַ לִדְחֹק

הַשָּׁעָה. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִלְבִּישֵׁנִי בִּגְדֵי כָּבוֹד "בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי", וּמַה מְּאֹד שִׂמַּחְתָּ אֶת לְבָבִי בְּאִמְרוֹתֶיךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, שָׂמַעְתִּי שָׂמַעְתִּי. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם בִּשְׂלֵמוּת דְּבָרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִסְּפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, עַד שֶׁתִּמָּלֵא רְצוֹן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל לְקַיֵּם דְּבָרָיו בֶּאֱמֶת, לְבַלּוֹת יָמֶיךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה וְעַל הַתְּשׁוּבָה וְעַל הַכְּסוּפִין וְהַגַּעְגּוּעִים וּרְצוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים וַחֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם, וּלְהוֹצִיאָם מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, לְדַבֵּר הַכְּסוּפִים בַּפֶּה וְלִצְעֹק וְלַעֲרֹג כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, עַד יְרַחֵם ה' מִשָּׁמַיִם. עַד שֶׁתִּזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי הַלֵּב נִשְׁבָּר וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת, כִּי "חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ". יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' נָשֹׂא תקצ"ד לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

מֵרָחוֹק אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבִי מְחֻתָּנִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הַנָּגִיד הַמְפֻרְסָם שַׁלְשֶׁלֶת הַיּוֹחֲסִין מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים הַכֹּהֵן. יְהִי ה' עִמּוֹ וְיַעֲלֶה מַעְלָה מַעְלָה בְּתוֹרָה וּגְדֻלָּה עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הֵאִירוּ מוּל עֵבֶר פָּנַי אִמְרוֹתָיו הַנְּעִימִים, וְשָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרוֹתָיו כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. וּבְקַשְׁתִּי מֵאֵת מַעֲלָתוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר יָבוֹא לְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ נָאֲוָה קֹדֶשׁ אַל יִתְרַשֵּׁל לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ לְכָתֹב לִי מִיָּד מִשְׁלוֹמוֹ הַטּוֹב. וּבִפְרָט אוֹדוֹת הַהַדְפָּסָה שֶׁיִּרְאֶה לְדַבֵּר עִם הַמַּדְפִּיסִים דְּשָׁם, אִם אוּכַל לְהַדְפִּיס שָׁם הַסְּפָרִים שֶׁלָּנוּ, וְכַמָּה הוּא רוֹצֶה בַּעֲדָם, וּבְאֵיזֶה אֹפֶן יִתְרַצֶּה לְהַדְפִּיס, וְאִם יִהְיוּ מְצוּיִים שָׁם בִּסְבִיבוֹתֵיהֶם קוֹפְצִים עֲלֵיהֶם. הַכֹּל יִשְׁאַל כְּחָכְמָתוֹ, וְיוֹדִיעֵנִי מִיָּד לְקֹהֶלָה קְדוֹשָׁה טוּלְטְשִׁין לִבְנֵי רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶעְרִינְהַארְץ כַּיָּדוּעַ לְמַעֲלָתוֹ. יֶתֶר מִזֶּה אֵין הַזְּמַן מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ, וּשְׁלוֹמוֹ יִגְדַּל נָא וְיִצְלִיחוֹ ה' בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, עוֹד יָנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, וְהָיָה כְּגַן רָטֹב.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' נָשֹׂא ב' תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי.

בְּשָׁעָה זֹאת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, אֲבָל הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל לֹא הִגִּיעַ לְיָדַי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי לִשְׁאֹל עָלָיו, וְלֹא טוֹב עָשִׂיתָ מַה שֶּׁלֹּא הִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי מִי שָׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל, וְצַר

לִי עַל זֶה, בְּפָרָט הָאִגֶּרֶת מִפֶּטֶרְבּוּרְג, וְתוֹדִיעֵנִי מִיָּד עִם מִי שָׁלַחְתָּ, וּמֵהַסְּתָם יַגִּיעַ לְיָדִי, וְכָעֵת אֵין לִי מַה לִּכְתֹּב, כִּי זֶה סָמוּךְ הָיִיתָ פֹּה, וְגַם כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת פֹּה בְּיוֹם א' הָעָבַר, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל אֶרְאֶה לַהֲשִׁיבְךָ עוֹד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

וְעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ, וְתָגֵיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁאֹב מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא נִפְסְקוּ מֵימָיו הַקְּדוֹשִׁים, כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בַּחוּשׁ שֶׁגַּם עַתָּה נוֹבְעִים דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כְּמַעְיָן הַנּוֹבֵעַ, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹאִים בְּעֵינֵיכֶם בְּכָל פַּעַם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה לְכֻלָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל עֵת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים הַכֹּהֵן מִלְּעִמְבֶּרְג, וְתִשְׁתַּדֵּל לְשָׁלְחוֹ מִיָּד לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה קְאמִינְקָע. וְאִם יִתְמַהֲמַהּ עַד שֶׁתָּבִין שֶׁכְּבָר נָסַע מִשָּׁם לֹא תִּשְׁלְחוֹ כְּלָל, אַךְ רְאוּי לְךָ לְזָרֵז בָּזֶה הָרַבֵּה לִשְׁלֹחַ אֵלָיו הָאִגֶּרֶת מִיָּד. כִּי מֵאֵלֶיךָ תְּבִין כַּמָּה צְרִיכִין לִטְרֹחַ עַל עֵסֶק כָּזֶה, אוּלַי תִּצְמַח מִזֶּה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה. כִּי כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג עִמָּנוּ בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת, כִּי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִגְמֹר עֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַהַדְפָּסָה, הַכֹּל הָיָה בְּדֶרֶךְ נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְאָנוּ מְחֻיָּבִים לְהִשְׁתַּדֵּל וְלַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלֵינוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי.

נָתָן הַנַּ"ל

קמא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א' שְׁלַח תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אוֹר לְיוֹם ה', וְתַעֲלוּמָה כִּלְיוֹתַי בִּישׁוּעָתְךָ אֲשֶׁר תְּהִלָּה לְאֵל קָנִיתָ בְּחַסְדּוֹ בַּיִת נָאֶה לְמַזַּל־טוֹב. אִם אֶמְנָם יָדַעְתִּי כִּי כְּבֵד עָלֶיךָ הַדָּבָר קְצָת, עִם כָּל זֶה עָשִׂיתָ יָפֶה שֶׁלֹּא עָזַבְתָּ בַּיִת כָּזֶה, כְּפִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מֵרָחוֹק, כִּי לֹא בְּכָל יוֹמָא מִתְרַחֵשׁ דִּירָה נָאָה וּרְחָבָה כָּזֹאת בְּמָקֹם כָּזֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתּוּכַל לְסַלֵּק בָּרָוח, וּבְרַחֲמָיו יַשְׁפִּיעַ לְךָ בְּכַפְלַיִם שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה וְהַרְחָבָה גְּדוֹלָה לְתוֹךְ בֵּיתְךָ. וְתִרְאֶה לִגְמֹר כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ קֹדֶם שֶׁתִּכָּנֵס לְשָׁם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְגַם תַּעֲשֶׂה מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הָאָלֶף־בֵּית לְהַכְנִיס לְשָׁם תְּחִלָּה חֶרֶב אוֹ סַכִּין וְכוּ'. וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה בְּוַדַּאי מֵהָרְאוּי הָיָה לִי לַעֲזֹר עַל עֵסֶק כָּזֶה, אַךְ יָדוּעַ לְךָ כִּי אֵין בְּיָדִי לַעֲזֹר לְךָ בְּמָמוֹן, אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, בִּפְרָט שֶׁאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לַעֲסֹק בִּגְמַר בִּנְיַן בֵּיתִי לְטוֹבָה, וְאֵין בְּיָדִי לַעֲזֹר

לְךָ כִּי אִם בִּתְפִלָּה, כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סַנְהֶדְרִין צה.) שֶׁעָזְרוּ בִּתְפִלָּה. וְגַם יוֹתֵר מִזֶּה יִהְיֶה לְךָ לְעֵזֶר וְלִישׁוּעָה מַה שֶּׁאֲנִי מְחַזֵּקְךָ שֶׁאַתָּה תַּעֲסֹק בִּתְפִלָּה וְשִׂיחָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עִקַּר הָעֵזֶר וְהַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל. וְהִנֵּה מֻחָמַת אַפּוּקֵי שַׁבְּתָא, וְאֵין דַּרְכִּי לִכְתֹּב בְּעֵת כָּזֹאת סָמוּךְ אַחַר הַהַבְדָּלָה, רַק אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת הַשּׁוּרָה וְכָתַבְתִּי לְךָ עַתָּה דְּבָרִי אֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה, וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין בְּכֹחִי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּאְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תקצ"ד לפ"ק.

תַּעֲלוּמָה כִּלְיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים, כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי בְּרִאוֹתִי אִמְרוֹתֶיךָ הַיְקָרִים מִפִּי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית, שָׁמַעְתִּי אִמְרוֹתֶיךָ כִּי נָעֲמוּ.

בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרַנִי בְּרַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁאָזְכֶּה שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּי דְּבָרִים כָּאֵלֶּה וְשֶׁיִּכָּנְסוּ בְּאָזְנֵי פְּרִי בִטְנִי שֶׁיִּחְיוּ. הֶאֱמֶת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ וְכַמְבֹאָר מִזֶּה בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן שֶׁאֵצֶל הַמַּעֲשִׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הַר"ן א) עַל פָּסוּק "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גָּדוֹל ה'" וְכוּ', וְגַם בָּזֶה בְּעַצְמוֹ רוֹאִין גְּדֻלַּת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עִם כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְשָׂא וְלִתֵּן בְּעַל פֶּה וּבְכָתָב בִּדְבָרִים כְּאֵלֶּה הָעוֹמְדִים בְּרוּם רוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם עַד אֵין סוֹף וְיוֹרְדִים עַד אֵין תַּכְלִית לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתִי וְאוֹתָךְ, בְּהִתְנוֹצְצוּת נְעִימַת יְדִידוּת עֲרִיבַת מְתִיקַת תְּשׁוּקַת הִתְנוֹצְצוּת אֲלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לָאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ' אֲשֶׁר הָיָה בְּעָזְרֵנוּ בַּדּוֹר הַיָּתוֹם הַזֶּה בְּשֵׁפֶל מַצָּבֵנוּ כָּזֶה בְּדַחֲקוּת כָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין וּלְדַבֵּר בִּדְבָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּשְׁתַּבֵּחַ לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה בְּכָל עֵת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם בַּחֲסָדִים הָאֵלֶּה בִּישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם, וּלְקַיֵּם אָגֵילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדֶּךָ וְכוּ'.

וְעַתָּה אֲסַפֵּר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֶת הַיְשׁוּעוֹת הַפְּרָטִיּוֹת אֲשֶׁר עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה. אַחֲרֵי נְסִיעָתְךָ בְּיוֹם ב' לְעֵת עֶרֶב אַחַר מִנְחָה הֵקִימוּ אֶת הַבִּנְיָן, דְּהַיְנוּ שֶׁהֶעֱמִידוּ אֶת הָעַמּוּדִים וְהַקּוֹרוֹת, שֶׁזֶּה הָיָה דָּבָר גָּדוֹל לְהָקִים אֶת הַבִּנְיָן בִּזְרִיזוּת כָּל כָּךְ. וְהָיָה עַל זֶה מְנִיעוֹת רַבּוֹת, וַה' עֲזָרַנִי, וּבְיוֹם ה' לֹא עָסְקוּ כִּי אִם שְׁלֹשָׁה עֲרֵלִים בְּהַבִּנְיָן, מֻחָמַת שֶׁהָיָה יוֹם חַגָּם אֵצֶל אַנְשֵׁי פּוֹלִין, וְגַם אֲלוּ הָעֲרֵלִים רָצוּ הַדִּיסַאטְנִיקִיס [אַנְשֵׁי הַמִּמְשָׁל] לְבַטֵּל, וּכְבָר נִתְבַּטְּלוּ. אַךְ אַחַר הַהַפְצָרָה וּמְעַט שֹׁחַד חָזְרוּ לִמְלַאכְתָּם. וּבְיוֹם ו' הֶעֱבִר חָפַצְנוּ לַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן עִם כַּמָּה עֲרֵלִים. אַךְ הַדִּיסַאטְנִיקִיס בִּטְּלוּ הַמְּלָאכָה שֶׁלֹּא נִבְנָה עוֹד עַד

אֲשֶׁר נוֹדִיעַ לְהַגַּאאַרְדְנִיטְשֶׁע [לַמּוֹשֵׁל] וְהָיָה לָנוּ קְצָת צַעַר מִזֶּה. וַתִּשְׁבֹּת הַמְּלָאכָה כָּל יוֹם ו'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ, וְהַיּוֹם פָּעַל אֶצְלוֹ רַבִּי נַחוּם יוֹסֵף שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לִבְנוֹת.
בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, כֵּן יִהְיֶה עִמָּנוּ לְהַזְמִין לָנוּ מָעוֹת וְכָל הִצְטָרְכוּת הַבִּנְיָן שֶׁנִּזְכֶּה לְגָמְרוֹ מְהֵרָה בְּכִי טוֹב, וְלַעֲסֹק בּוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּלְסַפֵּר עֶזוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה, עַד הַדּוֹר הַזֶּה וְעַד הַשָּׁעָה הַזֹּאת.
וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הַמָּעוֹת שֶׁהָיוּ בְּיָדְךָ לִתֵּן לִי אָז בִּהְיוֹתְךָ פֹּה הֵם הִמְשִׁיכוּ וְהוֹצִיאוּ מִפִּי דְּבָרִים הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ו) "בְּפִיךָ" - 'זוֹ צְדָקָה', שֶׁעַל יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה הַדִּבּוּר. וְעַתָּה רָאִינוּ זֹאת בְּחוּשׁ, כִּי אָנֹכִי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁתִּתֵּן לִי אָז, וְגַם לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְדַבֵּר דִּבּוּרִים אֵלֶּה, וְגַם כִּי הָיִיתִי אָז טָרוּד מְאֹד בְּטִרְדָּא כָּזֹאת בְּעֵסֶק הַתְחָלַת בִּנְיָן כָּזֶה. אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת לְדַבֵּר דִּבּוּרִים אֵלֶּה עַל יְדֵי עִצָּם תִּשּׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ, וְעַל יְדֵי מִסַּת נְדָבַת יָדְךָ הַטּוֹב. וַה' יְשַׁלֵּם פָּעֳלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה וְכוּ', וְנִדְבוֹת פִּיךָ רְצֵה נָא ה' וּמִשְׁפָּטָיו יְלַמֶּדְךָ וְיִדְרִיכְךָ בְּכָל עֵת בְּדַרְכְּךָ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר לְמַעַן יִיטִיב לְךָ לָנֶצַח.
וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי כָּל הַלַּיְלָה לֹא יָשַׁנְתִּי, וְהִתְפַּלַּלְתִּי בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם מַה שֶּׁאֵין דַּרְכִּי בְּכָךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ לִי לִישׁוֹן עַתָּה, אַךְ אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב לְךָ מִיָּד דְּבָרִים אֵלֶּה לְהַחֲיוֹתְךָ לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּא וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא בָּזֶה וּבַבָּא לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה' וְתַרְגִּילוּ עַצְמְכֶם לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וּלְדַבֵּר כָּל אֶחָד בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְכוּ', כְּדֵי לְקַבֵּל מִכָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ'. וְאַל תִּתְבַּיְשׁוּ כְּלָל מִפְּנֵי הַמַּלְעִיגִים, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לָנוּ כְּלָל לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם, וְאֵין פָּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל
וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת לְר"ש, גַּם זֹאת מֵאֵת ה' הָיְתָה לִכְתֹּב לוֹ עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה.

קמג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' חֻקַּת תקצ"ד לפ"ק.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתִּתְכַּנֵּס מְהֵרָה לְבֵיתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְיַזְמִין לְךָ שֻׁתָּף טוֹב, וְכָל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ יָבוֹא בְּשָׁלוֹם. וְתִזְכֶּה בְּבֵיתְךָ לַעֲסֹק

בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּלְהַכְנִיס אוֹרְחִים הֲגוּנִים אַתָּה וְזַרְעֲךָ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, עַד אֲשֶׁר יִבָּנֶה הֵיכָל עַל תִּלּוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

עַתָּה תֵּדַע שֶׁבְּדַעְתִּי נִתְחַדֵּשׁ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאוּמַאן, וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה סָמוּךְ לְשַׁבָּת אוֹ אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּסָמוּךְ לַחֲשֹׁב שָׁם מַחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיַן גְּמָר הַבִּנְיָן. כִּי הַהֶכְרֵחַ לַחֲשֹׁב בָּזֶה, וּלְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה הַרְבֵּה; אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי עֶזְרִי מֵעִם ה'. וְגַם בְּעִנְיַן בִּנְיַן בֵּיתִי אֲנִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּשָׁבוּעַ זֶה עַל כָּל פָּנִים וְהַכִּיס רֵיק וְכוּ', אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיַּעְזֹר עַל הַכֹּל, כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה מֻהֲרָאוּי לְנַגֵּשׁ אוֹתְךָ גַּם כֵּן מַה שֶּׁנִּשְׁאַרְתָּ חַיָּב עַל הַבִּנְיָן הַנַּ"ל בְּאוּמַאן, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אַתָּה יָכוֹל עַתָּה לְתֵת לַכֶּסֶף מוֹצָא, אַךְ אִם אֶפְשָׁר אֵיזֶה סַךְ עַל זֶה מְעַט אוֹ הַרְבֵּה מַה טּוֹב, וַה' יְבָרֶכְךָ וְיַצְלִיחֶךָ בְּכִפְלַיִם. בָּרְכָה וְשָׁלוֹם וְחַיִּים, כְּנַפְשְׁךָ וָנֶפֶשׁ אָבִיךָ הֶחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִשְׁמֹחַ בָּכֶם שֶׁיְקַיֵּם בָּכֶם יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמְּךָ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, גַּם מֻרְבֵּי מָרְדְּכַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּקַשְׁתִּי כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁלְחוּ עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, יִרְאוּ לִשְׁלֹחַ מִיָּד בְּשָׁבוּעַ זֶה, לְמַעַן יִהְיֶה לָכֶם חֵלֶק טוֹב בִּגְמַר הַבִּנְיָן קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד.

קמד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' פִּנְחָס תקצ"ד לפ"ק.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְלֹא הָיָה לִי עִם מִי לְהָשִׁיבְךָ עַד הַיּוֹם. וּמַה מְּאֹד הִגְדִּילְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל הַמִּכְתָּב מִלִּבּוֹב, אִם אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיִּהְיֶה נִצְמָח מִזֶּה הַפֵּרוֹת הַטּוֹבִים שֶׁאָנוּ מְחַכִּים לָהֶם, עִם כָּל זֶה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַתְחָלַת הִתְנוֹצְצוּת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעֵסֶק כָּזֶה. כִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי אֵין זֶה דָּבָר רֵיק מַה שֶּׁהוֹלְכִים לְעֵת עַתָּה מִכְתָּבִים מִשָּׁם בְּעִנְיָן זֶה, וַה' יָחוּשׁ עַל עַמּוֹ וְיִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יֶרְאֵיו הָאֲמִתִּיִּים וְכוּ'. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'. וּבְעִנְיַן בֵּיתְךָ שֶׁקָּנִיתָ לְמַזָּל טוֹב גַּם כֵּן נָתַתִּ שִׂמְחָה בְּלִבִּי מַה שֶּׁפִּטַּרְתָּ אֶת הַשָּׂכֵן. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ, הַשֵּׁנִי נֹחַ לְךָ מִן הָרִאשׁוֹן. וְגַם בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכְּבָר בָּאתָ עִמּוֹ אֶל עֵמֶק הַשָּׁוֶה, וְזָכִיתָ בְּחֶלְקְךָ אֲשֶׁר חָפַצְתָּ. וְעַל הַכֹּל טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל הֶעָתִיד. וְגַם כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת לַשָּׁמַיִם שֶׁתִּזְכֶּה לִכְנֹס לְבֵיתְךָ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם, וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק שָׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אַתָּה וְזַרְעֲךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְיִהְיֶה שָׁלוֹם בְּבֵיתְךָ וְרַעֲנַן בְּהֵיכָלְךָ. עוֹד תְּנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וּתְהִי כְּנַן רָוֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לִי עַתָּה שִׂיחָה נָאָה בְּעִנְיַן בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנּוֹגֵעַ אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי הַנִּצְחִי, אַךְ אֵין פָּנַאי לְבָאֳרָהּ בִּפְרָט בִּכְתָב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּכְבוֹד יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר הוּא עַתָּה פֹּה, וְהַיּוֹם אוֹ מָחָר יִסַּע מִפֹּה, וַאֲנִי צָרִיךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעֲךָ וְיַצְלִיחֵךְ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, וְכָל הַקְּמִים עָלֶיךָ לְרָעָה מְהֵרָה תּוּפַר עֲצָתָם וְכוּ'. וְתִזְכֶּה תָּמִיד לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מִכָּל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת פִּנְחָס תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי מֵרִבִּי פִּנְחָס הֶעָנֶ"ס. וּכְבָר יָדַעְתִּי מִקֹּדֶם מֵרִבִּי טוֹבְיָה מִטֶּעפְּלִיק שֶׁנִּכְנַסְתָּ לְבֵיתְךָ נָאֲוָה קֹדֶשׁ. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם לְךָ וּלְכָל בֵּיתְךָ. וְתִזְכּוּ לַעֲסֹק שָׁם בַּעֲבוֹדַת ה' בֶּאֱמֶת. וְיִהְיֶה בֵּיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים בַּיִת פָּתוּחַ לִרְוָחָה, בַּיִת שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְכָעֵת כְּבָר עָבַר חֲצוֹת הַיּוֹם וּקְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְמַשְׁמֵשׁ וּבָא, וְאֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶסַּע עוֹד שׁוּם נְסִיעָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד אַחַר שַׁבַּת נָחֳמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשַׁבַּת נָחֳמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ מֵעַתָּה עַל שַׁבַּת נָחֳמוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְנֶחָמָה שְׁלֵמָה עַל כָּל צָרוֹת נַפְשֵׁנוּ שֶׁלֹּא נִסֹּג עוֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שָׁוֶה עִקַּר הַנֶּחָמָה וְהַיְשׁוּעָה עַל הַכֹּל.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' רֹאשׁ חוֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה קַל מְהֵרָה וִישִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת.

בְּזֶה הַשָּׁעָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים קָאפִּיקָעס. וְחוּץ מִזֶּה כַּמָּה וְכַמָּה פְּרוּטוֹת שֶׁל בְּלֶעךָ וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִסְפָּרָם וְלֹא נִזְכְּרוּ בְּמִכְתָּבְךָ כְּלָל, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי הֵם שַׁיָּכִים. וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין גְּדֶל צַעֲרִי מִצַּעֲרֶךָ וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ עַתָּה בְּחִפָּזוֹן. כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, וְהַיּוֹם פָּנָה, וְהוּא סָמוּךְ לְמִנְחָה. וְהַמִּכְתָּב מִיּוֹם (חָסֵר) עֲדַיִן לֹא בָּא לְיָדִי וְאֶרְאֶה לַחֲקֹר אַחֲרָיו. וְנִפְלְאֹתֶיךָ עָלֶיךָ בְּנֵי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר עֲדַיִן אֵינְךָ יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם מִתְחַדֵּשׁ

עַל כָּל אֶחָד כַּמָּה מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים שׁוֹנִים אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְכָל זֶה בִּכְלַל מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סָכָה נב) בְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ'. וְגַם אִיתָא בִּדְבָרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁכָּל אָדָם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ צַעַר בְּכָל יוֹם וְכוּ' וּצְרִיכִין הַמְתָּקָה גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא יִתְגַּבֵּר הַצַּעַר בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם. וּמַה זֶּה חִדּוּשׁ אֶצְלְךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְהַהֶכְרֵחַ לֵילֵךְ עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ זַ"ל, אַז מֶע הָאט גָאר נִיט צוּא טָאן [אַין שׁוּם דָּבָר מַה לַּעֲשׂוֹת] וְכוּ'.

וְתַאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁזֶּה אֵיזֶה זְמַן שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ כָּתַבְתָּ לִי וְהִזְכַּרְתָּ אוֹתִי דִּבּוּרִים אֵלּוּ הַנַּ"ל בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁאֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת כְּלָל וְכוּ' וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בָּהֶם מְאֹד. אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת מִפִּי שָׁמַעְתָּ אוֹתָם, אַף עַל פִּי כֵן בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן נִשְׁכַּחוּ קְצָת מִלִּבִּי וְאַתָּה הִזְכַּרְתַּנִי. וְרָאִיתִי אָז גֹּדֶל מַעֲלַת שִׂיחָתֵנוּ שֶׁמְּקַבְּלִין דַּיִן מִן דַּיִן. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ רְצוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים מְאֹד וְאַתָּה פּוֹעֵל בָּהֶם הַרְבֵּה לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְתוֹךְ כָּךְ אַתָּה חוֹטֵף גַּם כֵּן כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁתּוּכַל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִלְמֹד יוֹתֵר וְלַעֲסֹק בִּתְפִלָּה יוֹתֵר, כִּי הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן. וְאַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין זְרִיזוּת גָּדוֹל צְרִיכִין גַּם לְהַמְתִּין הַרְבֵּה. וּבְוַדַּאי כְּבָר שְׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה בְּכָל זֶה. וְעַל כָּל אֵלֶּה הָעִקָּר דְּעִקָּר הוּא גֹּדֶל כֹּחַ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה סָבָא דִּסְבִין שֶׁאָנוּ נִשְׁעָנִים עָלָיו. תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ יֵשׁ וְיֵשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

חֲזַק בְּנִי חֲזַק. כִּי ה' אִתְּךָ וְעִמְּךָ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת. וַה' יִסְעָדְךָ מְהֵרָה וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ וּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרֶיכִי לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ מַה שֶּׁתּוּכַל לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ. וְהִנֵּה עַתָּה שָׁכִיחַ מְאֹד גַּם פֹּה וּבְשְׁאָר עֲיָרוֹת מֵחוּשִׁים וְחוֹלָאֵת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. אַךְ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁמֵּחֲמַת צַעַר וּדְאָגָה בָּא לְךָ חַס וְשָׁלוֹם, אַתָּה צָרִיךְ לָשׁוּב עַל זֶה, כִּי לֹא כָךְ הוּא הַמִּדָּה וְלֹא כָךְ יָפֶה לְךָ לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי צְרִיכִין לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ מִיָּד כְּשֶׁעוֹבֵר אֵיזֶה דָּבָר שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ וּלְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת ס:) לְעוֹלָם וְכוּ' דְּעֲבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עֲבֵד. יֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְכַפִּי פְּרוּשׁוֹת לַה'. אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים. רַחֲמִים גְּדוֹלִים רַחֲמִים פְּשׁוּטִים שֶׁאֵין בָּהֶם תַּעֲרֹבֶת דִּין כְּלָל, וְיִהְיוּ הָרַחֲמִים בְּיָדְכֶם שֶׁתְּזַכּוּ לְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' רְאֵה תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְאִם אָמְנָם יֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה שֶׁבָּאתָ לִידֵי זֶה לְהִצְטַעֵר כָּל כָּךְ בַּדֶּרֶךְ בִּשְׁבִיל רֶוַח כָּזֶה. עִם כָּל זֶה זֹאת נֶחָמָתִי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁנִּזְכַּרְתָּ בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁדֶּרֶךְ הוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, וּבְכַוָּנַת אֱלוּל. וּמֵהַסְּתָם חָשַׁבְתָּ אָז כַּמָּה דִּבְרֵי תוֹרָה. וְגַם הָיָה לְךָ בְּתוֹךְ כָּךְ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים, וּמִסְתָּמָא קִיַּמְתָּ קְצָת מִזֶּה. וְעַל־יְדֵי־זֶה לַה' הַתִּקְוָה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְגַם צְרִיכִין לְכַוֵּן בִּשְׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁכָּל הַטָּרְחוֹת וְהַיְגִיעוֹת נֶחֱשָׁבִין טָרְחוֹת שֶׁל מִצְוָה שֶׁהֵם יְקָרִים מְאֹד. וְהִנֵּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם עָסְקוּ אֶצְלִי בְּתִקּוּן הַסֵּפֶר כָּל יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ הֶעֱבַר וְגַם בְּיוֹם מָחָר וְאַחַר כָּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נַעֲסֹק בָּזֶה. אַךְ אֶפֶס כֶּסֶף, וְעַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן אוֹדִיעַ לְךָ מִזֶּה. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וִיפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד וְיִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, וְלִגְמֹר עִסְקֵי רַבֵּנוּ זַ"ל לְזִכּוֹת אֶת הָרַבִּים לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד קְצָת.

וְתֵדַע שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ לִהְיוֹת שְׁמֵחִים הַרְבֵּה בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי כְּלָל, כִּי אַדְרַבָּא! הָיָה לִי אָז כְּבֵדוּת וְלֵב נִשְׁבָּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי בְּנִפְלְאוֹתָיו לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁהִגִּיעַ עַד הָרַגְלַיִן, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. וְיוֹתֵר מִזֶּה יְסַפֵּר לְךָ רַבִּי נַחְמָן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל זֹאת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בִּפְרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר בְּבֵיתִי בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר. אִם אָמְנָם הַהֶכְרֵחַ לְהַשְׁכִּיחַ מִדַּעְתּוֹ הֶעָבַר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מִתְּפִלָּתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁמִּצַּד זֶה הַשִּׂכְחָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה. אַף עַל פִּי כֵן לְכָל עֵת וְכָל פַּעַם צְרִיכִין לְשִׂים לֵב לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ בָּעוֹלָם. וְנָבוֹן יָבִין לַאֲשׁוּרוֹ אֵיךְ לִנְהֹג עִם כָּל מִדָּה בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ. וַה' יוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א' שׁוֹפְטִים תקצ"ד לפ"ק.

סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב לִבְנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

תְּהִלָּה לְאֵל חָלְתָה בִּתִּי חַנָּה צִירְיל תִּחְיֶה הִיא אֲחוֹתְךָ, בַּת לְמַזָּל טוֹב בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר. וְרַבַּת שִׁבְעָה לְהּ נִפְשְׁטוּ צַעַר וּמְרִירוּת גָּדוֹל מֵחֲבִלֵי לֵדָה שֶׁלְּהּ שֶׁהָיוּ קָשִׁים מְאֹד. וְנִמְשְׁכוּ מִתְּחִלַּת לֵיל ו' עַד אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּיוֹם ו' כְּמוֹ ב' שָׁעוֹת. דְּהַיְנוּ שָׁעָה עֲשִׂירִית עַל הַזַּייגֶיר. וּכְבָר יָדַעְתָּ בְּנֵי חֲבִיבִי כִּי טוֹב ה' לַכֹּל, שֶׁלְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם טוֹב ה', דְּהַיְנוּ תְּפִלָּה (כַּמְבֹאָר בְּסִימָן י"ד לִקּוּטֵי חֵלֶק א). בִּפְרָט כִּי, תְּהִלָּה לְאֵל,

נִמְצָא בְּאוֹצְרוֹתֵינוּ סְגֻלּוֹת יְקָרוֹת, תְּפִלּוֹת נוֹרָאוֹת עַל מַקָּשָׁה לֵילֵד הֵמָּה הָיוּ בְּעֶזְרֵנוּ. אֲחֵרֵי אֲשֶׁר כִּמְעַט אָפַס כֹּחָהּ בִּבְחִינַת (מְלָכִים ב יט) וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה, וְצַעֲקָתֵנוּ יוֹדַעַ תַּעֲלוּמוֹת הִקְשִׁיבָם, וְיָלְדָה בְּשָׁלוֹם לְמַזָּל־טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

בַּמָּה אֲקַדֵּם ה', אִכַּף לֵאלֹקֵי מָרוֹם עַל כָּל הַחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לֵידַע עַל כָּל דָּבָר שֶׁבַּעוֹלָם תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וּקְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֶפֶס הַפְּנַאי לְבָאֵר וּלְהַזְכִּיר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת הוּא זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הוֹלָדָה, וּבְכָל תּוֹרָה וְשִׂיחָה יְכוֹלִין לִהְיוֹת אִישׁ כְּשֵׁר וְיָרֵא וְצַדִּיק אֱמִתִּי וְכוּ'. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה מִי פָּעַל וְעָשָׂה וְכוּ'.

וְהִנֵּה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עֲזָרַנִי ה' שֶׁיָּלְדָה לְמַזָּל טוֹב בְּחֶמְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ, הִתְחִילוּ לִנְגֹּשׁ אוֹתִי מָעוֹת לְגָמוֹר צָרְכֵי שַׁבָּת וְצָרְכֵי הַיּוֹלֶדֶת שֶׁתִּחְיֶה וּבְיָדֵי אֵין לְפָרְטָהּ אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת. וַאֲנִי עֵינַי וְיָגֵעַ מֵחֶסְרוֹן הַשָּׁנָה כָּל הַלַּיְלָה בְּצַעַר וּבְכִלְיוֹן עֵינַיִם כְּזֶה, בִּפְרָט בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא רַבִּי אִיצִיק בֶּן רַבִּי יוּדִיל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא לִי מִכְתָּבוֹ עִם שְׁנֵי רוּבַּל־כֶּסֶף. וְעַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין מָה זָּכִיתָ בָּזֶה בְּזוֹ הַשָּׁעָה. וּבְוַדַּאי הַכֹּל מֵאֵת ה' שֶׁהִזְמִין לִי הַשָּׁלִיחַ בִּזְמַנּוֹ, אַךְ תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה זְכָתָה אוֹתְךָ לָזֶה כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ וְכוּ'. וְהִנֵּה עַתָּה סָמוּךְ לַחֲצוֹת לֹא שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ לְקַחְתִּי מוֹעֵד לְעַצְמִי עַתָּה לְהָכִין הָאֲגֶרֶת הַזֹּאת כִּי בְּעֵת שֶׁיֵּגִיעַ הַשָּׁלִיחַ בְּוַדַּאי לֹא יִהְיֶה לִי פְּנַאי לְהוֹדִיעֲךָ, וְכָל זֶה לְהַחֲיוֹתְךָ וְלַהֲשִׁיבְךָ בִּדְבָרַי אֵלֶּה כַּאֲוַת נַפְשְׁךָ.

וְהִנֵּה בְּחַסְדּוֹ עֲזָרָנוּ שֶׁהֵיינוּ שְׂמֵחִים הָרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבָּת זֶה, וַחֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְּדִים הָרְבֵּה. וּכְבָר נִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אֶסְתֵּר שֶׁיִּינָצֵא שֶׁתִּחְיֶה, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּזְכּוּ לְגַדְּלָהּ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְתִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְמַזָּל טוֹב וּלְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל חֹדֶשׁ אֱלוּל הַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּקֶרֶשָׁה וּבְטָהֳרָה. כִּי כָּל דִּבְרֵי מִכְתְּבֵי הַנַּ"ל מְדַבְּרִים מֵאֱלוּל שֶׁנִּרְמָז בַּפְּסוּק (מִשְׁלֵי לא) "עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן", שֶׁהוּא צֵרוּף אֱלוּל בָּרָאשֵׁי תֵּבוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן כ"א, וְשָׁם מְדַבֵּר מֵעִנְיַן יוֹלְדוֹת וּמֵעִנְיַן צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם עַיִן שָׁם. רְאֵה וְהָבֵן שֶׁבְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יְכוֹלִין לִמְצֹא כָּל מְבֻקָּשׁ כִּי בְּשַׁבָּת זוֹ בֵּרְכוּ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְהָיָה חִבּוּר נִפְלָא לְעִנְיַן הַנַּ"ל. וְכֵן הוּא בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁכָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּכָל יוֹם וְיוֹם אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכֹּל יְכוֹלִין לִמְצֹא בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּדְרָכִים נִפְלָאִים כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ וְרָאִיתָ וְהַבַּנְתָּ אֶצְלִי כַּמָּה פְּעָמִים. וְכָל זֶה לְפִי מְעוּט שִׂכְלֵנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁבָּהֶם עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית, אִלּוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַחִדּוּשִׁים וְהַנִּפְלָאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת שֶׁבְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה.

וְעַל אוֹדוֹת תְּשׁוּקָתְךָ הָעֲצוּמָה בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אִם אָמְנָם זֶה יָקָר מְאֹד, אַךְ צְרִיכִין לִזְכֹּר בְּהַתּוֹרָה "לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם" שֶׁאוֹר לַהֲבוֹת הַלֵּב שֶׁל אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי הוּא עַד אֵין סוֹף עַד אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹד אֶת ה' מֵרִבּוּי הַהִתְלַהֲבוּת וּצְרִיכִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת הַזֹּאת וְכוּ' עַיֵּן שָׁם. וְאִם אָמְנָם נִדְמֶה לְךָ שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶאֱמְרָה לְגְדוֹלִים מִמְּךָ, בֶּאֱמֶת גַּם אַתָּה צָרִיךְ לִזָּהֵר בָּזֶה, כִּי אֶפְלוּ בַּמַּדְרֵגָה הַנְּמוּכָה צְרִיכִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת שֶׁלֹּא יִבְעֹר יוֹתֵר מִדַּאי כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבַלְבְּלוֹ חַס וְשָׁלוֹם וְלֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּלָל מֵרִבּוּי הַתְּשׁוּקָה וְהַנַּעֲגוּעִים. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וְאִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַכְּתָב, וְגַם כִּי אֶפֶס הַפְּנַאי.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְעוֹרֵר לְבַבְכֶם בֶּאֱמֶת שֶׁתִּזְכּוּ לְהַרְגִּישׁ אֲמִתַּת נְעִימַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְלֵילֵךְ בָּהֶם בֶּאֱמֶת בְּכָל עֵת כָּל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וּלְקַיֵּם בֶּאֱמֶת "אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", שֶׁזֶּהוּ סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל וְלֵילֵךְ בָּזֶה בֶּאֱמֶת וּבְתָמִימוּת, לְקַיֵּם "וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְכוּ' כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד".

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד עַתָּה, חָפֵץ בְּטוֹבַתְכֶם הַנִּצְחִית וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם.

נָתָן הַנַּ"ל

קמט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תְּבֹא תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הַרְבֵּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה. וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בִּרְאוֹתִי כְּתִיבַת יָדְךָ, אַךְ צַר לִי מְאֹד עַל אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא קַמְתָּ מִמַּשְׁתְּךָ. ה' יִסְעָדְךָ וְיַקִּימְךָ מְהֵרָה וְיֹשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְנָא בְּנִי חֲבִיבִי לְמַעַן הַשֵּׁם הָסֵר דְּאָגָה וּמָרָה שְׁחוֹרָה מִלִּבְּךָ וְאַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כְּלָל, כִּי הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַפַּחַד מַזִּיקִים חַס וְשָׁלוֹם לְהַגּוּף הָרַבֵּה וּלְהַנֶּפֶשׁ בְּוַדַּאי. חֲזַק וֶאֱמַץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָךְ, אַל יִטֹּשׁ וְאַל יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְיִרְפָּאֲךָ וְיַחֲלִימְךָ מְהֵרָה, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת עִמָּנוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וַאֲשֶׁר רְצוֹנְךָ חָזָק שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְךָ עוֹד הַפַּעַם, קָשֶׁה עָלַי הַטִּלְטוּל מְאֹד מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לְמַעַן אַהֲבָתְךָ אֶרְאֶה לִהְיוֹת בְּשָׁבוּעַ זֹאת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶצְלְךָ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, אַךְ בְּנִי חֲבִיבִי אַל תַּרְבֶּה בְּנַעֲגוּעִים הַרְבֵּה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְךָ בְּכָל יוֹם כִּי רַבּוּ טִרְדוֹתַי וּבְעִסְקֵי שָׁמַיִם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְכַפִּי פְּרוּשׁוֹת אֶל ה' יוֹמָם וָלַיְלָה יָחוּס וִירַחֵם עָלֵינוּ וְיֹשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תְּבוֹא לְאוּמַאן בְּשִׂמְחָה תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

צַר לִי מְאֹד מַה שֶּׁעֲדַיִן לֹא שַׁבְתִּ לְאֵיתָנְךָ, וּבְיוֹתֵר צַעֲרִי גָּדוֹל עַל עִצָּם גַּעְגּוּעֶיךָ אֲחָרֵי לְבוֹא אֵלֶיךָ. וּבֶאֱמֶת הוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר עַתָּה, כִּי חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי בָּזֶה הַרְבֵּה וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֵין זֶה רָצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶסַּע עַתָּה לְבַטֵּל עַצְמִי מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה מִלְּבַד שְׁאָרֵי טְעָמִים שֶׁבִּלְבִּי. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם הָיְתָה הָעֲגָלָה הוֹלֶכֶת וְחוֹזֶרֶת לְפֹה הָיִיתִי מֻכְרָח לְבַטֵּל עַצְמִי עַל יוֹם אֶחָד לִנְסֹעַ, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁאֵין הָעֲגָלָה רַק לְשָׁם, וְאֶהְיֶה מֻכְרָח לִשְׁכֹּר עֲגָלָה לַחֲזוֹר, וְדַעְתִּי לַחֲזוֹר מִיָּד וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּהְיֶה לְךָ צַעַר מִנְּסִיעָתִי מֵאִתְּךָ יוֹתֵר מֵהַנַּחַת, עַל כֵּן אָמַרְתִּי שֵׁב וְאַל תִּסַּע עָדִיךָ. וְטוֹב כִּי אֶהְיֶה לְךָ מֵעִיר לַעֲזוֹר בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים כְּפִי כֹּחִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעָלַי וִישִׂיבְךָ לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ וְתִזְכֶּה לִנְסֹעַ מְהֵרָה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּבְשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ תִּשּׁוּב לְאֵיתָנְךָ וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְשׁוּעָתְךָ חִישׁ קַל מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ.

וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ וּמַזְהִיר אוֹתְךָ שֶׁתִּסְיר הַגַּעְגּוּעִים מִלִּבְּךָ וּבְפֹרָט הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַדְּאָגוֹת וְהַפְּחָדִים תְּסִירֵם מִלִּבְּךָ, כִּי הֵם מַפְסִידִים לַגּוּף מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם כַּיָּדוּעַ, וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית אֲפִלּוּ אֵצֶל הַחוֹלֶה. חֲזַק וְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל כִּי ה' עִמָּךְ וְכוּ', וּזְכוּת הַצַּדִּיק גָּאוֹן עָזֵנוּ יָגֵן עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּבָזֶה יֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ לִשְׁמֹחַ תָּמִיד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֵינוּ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתֵּן הָרַחֲמִים בְּיָדֵינוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' נִצָּבִים תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי מִגֹּדֶל צַעֲרִי וּמַכְאוֹבִי עַל צַעַרְךָ וְחֶלְשָׁתְךָ, וּתְשׁוּקָתִי וְגַעְגּוּעַי לָבוֹא אֵלֶיךָ בְּלִי שִׁעוּר, כִּי יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהֶעֱגֵל רוֹצֶה לִינֹק וְכוּ', אַף מָה אֶעֱשֶׂה כִּי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת, כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְבַטֵּל עַצְמִי עַד הֵנָּה בְּשׁוּם אֹפֶן. וְעַתָּה אֲנִי מִתְרַשֵּׁל בְּכַוָּנָה לְבִלִּי לִנְסֹעַ מִיָּד כִּי אֲנִי רוֹצֶה לָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעוֹד יוֹם אוֹ יוֹמַיִם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה סָמוּךְ לְשַׁבַּת קֹדֶשׁ יוֹתֵר, כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁאָז אוּכַל לְחַזְּקְךָ וּלְאַמֶּצְךָ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּסַּע עִמָּנוּ לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ד' אָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה

שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ תִּתְחַזֵּק בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לְחַזְּקְךָ בִּדְבָרִים וּלְשַׂמֵּחֲךָ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁתּוּכַל לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְאוּמַאן. וְהִנֵּה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם הִגְדִּיל צַעֲרָךְ בִּלְבִּי מְאֹד עַד אֲשֶׁר בָּכִיתִי בִּדְמָעוֹת עַל צַעֲרָךְ וְהִתְפַּלַּלְתִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁבְרוֹן לֵב. בַּעַל הָרַחֲמִים יִשְׁמַע אֶנְקָתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה שֶׁתּוּכַל לִהְיוֹת בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הַיּוֹם שְׁלִיחַ מִיָּחֵד אֶחָד מֵאֲנָשֵׁנוּ לְחַזְּקְךָ וּלְבַקֶּרְךָ, וְאַחַר כָּךְ בְּעֵת הַתְּפִלָּה בָּא לְבֵיתִי יְדִידֵנוּ כְּבוֹד רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְנִמְלַכְתִּי מִלִּשְׁלֹחַ אִישׁ מְיֻחָד.

אַךְ בְּקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינִי הֵסֵר מִלִּבְּךָ הַדְּאָגוֹת וְהַגַּעְגּוּעִים, וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ. וְהִנֵּה בְּסָמוּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵרַבִּי לֵייבִילֶע וְהֶחֱיֵיתִי נַפְשִׁי מְאֹד בִּרְאוֹתִי כְּתִיבַת יָדְךָ אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי, אַךְ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד מִגִּדֵּל צַעֲרָךְ וְחֶלְשָׁתְךָ, וּבִפְרָט מֵעִצָּם גַּעְגּוּעֶיךָ אֲחָרַי. וּבֶאֱמֶת הָיִיתִי מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים לָבוֹא אֵלֶיךָ מִיָּד, אַךְ חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי, וְהוּא מֵהַנִּמְנָע שֶׁאֶתְמַהֲמַהּ כָּל הַשָּׁבוּעַ אֶצְלְכֶם. עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד יוֹם ד', אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בּוֹא אָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכַנַּ"ל.

נָא בְּנִי יְדִידִי זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח שֶׁכְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵעִנְיַן אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, וְשֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּעָבֵר עַל הָאָדָם הַרְפַּתְקָאוֹת הַרְבֵּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לֵידַע מֵהֶם תְּחִלָּה, וְהַכֹּל צְרִיכִין לְקַבֵּל בְּאַהֲבָה וְלֵידַע שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו כֻּלָּם לְטוֹבָתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה, בְּנָקֵל יוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּסַיֵּר הַמַּחֲלָה וְהַיִּסּוּרִים מֵאִתָּנוּ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהֵם לְטוֹבָה, אֲבָל אֵין בְּיֵדֵינוּ כֹּחַ וְשֵׂכֶל לְקַבֵּל הַטּוֹבָה הַזֹּאת, עַל כֵּן אָנוּ מְבַקְּשִׁים "אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים" שֶׁיִּהְיוּ הָרַחֲמִים בְּיֵדֵינוּ כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי.

וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּסוּר הַמַּחֲלָה מִקִּרְבְּךָ לְגַמְרֵי וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וּבוֹא תָבוֹא בְּרִנָּה לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרִיאוּת הַגּוּף וְכָל טוּב כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדֶךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

קנב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' דְּסִלְיחוֹת תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

אֲנִי עוֹמֵד עַתָּה בְּחַד כַּרְעָא עַל הָעֲגָלָה לִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וְנִזְכַּרְתִּי בְּאַהֲבָתְךָ וְעִכַּבְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, וּבְיוֹם אֶתְמוֹל כָּתַבְתִּי לְךָ עַל יְדֵי רַבִּי מֹשֶׁה בְּהָרַב וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְלֹא נִזְכַּר שָׁם שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי, וּמַה מְּאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּכְאֵבִי

עַל חֶלְיֵךְ בִּפְרָט עַל עִנְיַן הַקַּדַּחַת רַחֲמָנָא לִצְלַן. בַּעַל הָרַחֲמִים יְעוֹרֵר רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ, וְיָסִיר מִמְּךָ כָּל מַחֲלָה מְהֵרָה וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְנָכוֹן לִבְךָ בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּוַדַּאי אֵין אַתָּה יוֹצֵא מִמַּחֲשַׁבְתִּי, וְגַם אֲבַקֵּשׁ כָּל יַקִּירֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל עָלֶיךָ, וְתִשְׁלַח עַל פִּדְיוֹן לִידִידֵנוּ כְּבוֹד רַבִּי יוּדְל, אֲפִלּוּ אֵיזֶה סַךְ מֵעָט תּוּכַל לִשְׁלֹחַ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים, וְתִזְכֶּה לִכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ה

קנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה תקצ"ה לפ"ק.

אֶתְמוֹל בָּאתִי לְעֵת עֶרֶב, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ, וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד בָּזֶה, אַךְ צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד עַל שֶׁעֲדַיִן לֹא שַׁבְתָּ לְבָרִיאוּתְךָ, אַךְ קַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּקָרוֹב תִּוָּשַׁע, כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ', כִּי הוּא יַכְאִיב וְיַחֲבֹשׁ.

לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ וְחַזֵּק עַצְמְךָ לְהַרְחִיק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבַעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלֶיךָ, וְיוֹשִׁיעֲךָ נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעָתוֹ, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְיִגְמֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם. וְכָעֵת טָרִידְנָא טוּבָא, וּזְמַן תְּפִלָּה הִגִּיעַ, מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד. נָא מְאֹד לִכְתֹּב לִי גַּם בְּיוֹם א' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאַחַר כָּךְ כִּי עֵינַי צוֹפִיּוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וַיַּשְׁמִיעֵנוּ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְדַע שֶׁנָּתַתִּי שְׁנֵי זְהוּבִים לִידִידֵנוּ הָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יוּדְיל נֵרוֹ יָאִיר עַל פִּדְיוֹן בִּשְׁבִילְךָ.

קנד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר תקצ"ה לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי.

הִנְנִי כּוֹתֵב בְּדָמַע בְּזָכְרִי גֹּדֶל צַעֲרֶךָ, שֶׁלֹּא זָכִינוּ שֶׁתִּהְיֶה אֶצְלֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר, אַךְ נָכוֹן לִבְךָ בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁגַּם זֶה לְטוֹבָה, כִּי דַּרְכֵי ה' נִפְלָאוֹת מְאֹד מְאֹד, וּמְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו

יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה עַתָּה הִזְמִין ה' לְבֵיתִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר, וְגַם זֶה מֵאֵת ה' הָיְתָה נִפְלָאוֹת הוּא כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ.

נָא בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתִּכְתֹּב לִי תֵּכֶף אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים מִבְּרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וּבַעַל הָרַחֲמִים יִסְלַח עֲוֹונוֹתֶיךָ, וְיָקִים אוֹתְךָ מֵחָלְיְךָ וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת. וְרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אָמְרוּ (נְדָרִים מא) אֵין אָדָם עוֹמֵד מֵחָלְיוֹ עַד שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ עֲוֹונוֹתָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָבַר עָלֶיךָ גַּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְוַדַּאי כְּבָר נִסְלְחוּ עֲוֹונוֹתֶיךָ. וּמֵעַתָּה תָּשׁוּב לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי ה' וּלְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדָתוֹ וּבְתוֹרָתוֹ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל וְתָגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ, וְיֵטִיב לָכֶם הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנה

תַּעֲלוּמָה כִּלְיוֹתַי תְּהִלָּה לָאֵל בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָךְ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתְּ בְּמִכְתָּבֵךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים; כֵּן יִהְיֶה ה' עִמָּךְ לַהֲשִׁיבֵךְ לְאֵיתָנֵךְ בִּשְׁלֵמוּת בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהִתְחַזֵּק בְּדַרְכֵי ה' וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאָרְךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׂמֵחַ בִּישׁוּעָתְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן.

קנו

בָּרוּךְ ה', אוֹר לְיוֹם ה' בְּרֵאשִׁית תקצ"ה לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ אֵין לִי פְּנַאי עַתָּה לַהֲשִׁיבְךָ בַּאֲרִיכוּת, כִּי בָּא אֵלַי הַשְּׁלִיחַ בְּאֶמְצַע כְּתִיבָתִי דִּבְרֵי תּוֹרָה הַמְּכֻרָּחִים מְאֹד לְכָתְבָם מִיָּד, וְיַגִּיעַ גַּם לְךָ טוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם, כְּשֶׁתִּזְכֶּה לִרְאוֹתָם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כְּבָר שָׁמַעְתָּ מֵהַיְסוּרִים וְהַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁהָיוּ לָנוּ בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה יִתְבָּרַךְ הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה בַּיָּמִים הָאֵלּוּ יוֹתֵר מִשְּׁאָר שָׁנִים, גַּם בְּיוֹם אִסְרוּ־חַג סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁרַבִּי שְׁמוּאֵל צוֹרֵף עָשָׂה סִיּוּם הַתּוֹרָה וְכִבֵּד אוֹתִי לְהַכְנִיס הַסֵּפֶר תּוֹרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת. וְהָיִינוּ בְּשִׂמְחָה תְּהִלָּה לָאֵל, בְּאִסְרוּ־חַג לְעֵת עֶרֶב, אֲצַל הַבַּיִת־הַכְּנֶסֶת מִבַּחוּץ, וּבִפְנִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת־הַכְּנֶסֶת, וְרִקְּדְנוּ

הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה. וְגַם זֶה מֵאֵת ה' הָיְתָה, כִּי כָּל הַשְּׂמָחוֹת שֶׁלָּנוּ הֵם יְשׁוּעוֹת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ.

וְעַתָּה בְּנִי מַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁנִּתְעוֹרַרְתָּ לָקוּם בַּחֲצוֹת מֵחֲמַת הַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לָנוּ לְשַׁבֵּר לִבֵּנוּ עַל יְדֵי זֶה, אַךְ בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּרֹב הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ עַל גֹּדֶל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זָכִינוּ לְהִנָּצֵל מִלִּהְיוֹת בִּכְלַל הַמִּתְנַגְּדִים עַל נְקֻדּוֹת הָאֱמֶת כָּזֶה. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ כִּמְעַט חַס וְשָׁלוֹם הָיִינוּ גַּם כֵּן עִמָּהֶם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִבְדִּילָנוּ מֵהֶם, וְהֵאִיר לָנוּ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כֵּן יִהְיֶה ה' עִמָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְלֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַנּוֹרָאִים וַעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁהֵם עֲצוֹת ה' אֲשֶׁר לְעוֹלָם יַעֲמֹדוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' רֹאשׁ־חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

בָּרוּךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, וּמִי שֶׁמֵּשִׂים לֵב יוֹכַל לִרְאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת חֲדָשׁוֹת וְנִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הַמְּחֻדָּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כִּי כַּמָּה נוֹלָדִים בְּכָל יוֹם, וְכַמָּה דְּבָרִים נִפְלָאִים נִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם, קְצָתָם אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, וְהַרְבֵּה נֶעְלָמִים מֵאִתָּנוּ, וְהַרְבֵּה נַעֲשִׂים בָּעֲיָרוֹת אֲחֵרוֹת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ בְּכָל עֵת, וְהַכֹּל לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, לְגַלּוֹת שְׁמוֹ וֶאֱלִקוּתוֹ לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, לְמַעַן סַפֵּר שְׁמוֹ בְּכָל הָאָרֶץ. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי, כָּל מַה שֶּׁעָבַר בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לְפִי מְעוּט תְּפִיסַת דַּעְתֵּנוּ, כִּי הָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, וְיוֹם כִּפּוּרִים, וְאַרְבָּעָה יָמִים שֶׁבֵּין יוֹם כִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת, וְסֻכּוֹת, וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְשִׂמְחַת תּוֹרָה, וְהַיָּמִים שֶׁאַחֲרֵיהֶם כִּי הוּא יֶרַח הָאֵיתָנִים שֶׁאֵיתָן וְחָזָק בְּמִצְוֹת הַרְבֵּה, וְזֶהוּ בְּכֻלָּל יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ. אֲבָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֵצֶל כָּל אֶחָד בִּפְרָט אֶצְלֵנוּ בַּחֹדֶשׁ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְבָאֵר, וְתִרְאֶה לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִם מוֹסֵר כְּתֹב זֶה רַבִּי נַחְמָן נֶרוֹ יָאִיר, אֶפְשָׁר יְסַפֵּר לְךָ מְעַט, כְּפִי תְּפִיסַת דַּעְתֵּנוּ, אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ. אֵיךְ בְּכָל פַּעַם נִדְמֶה שֶׁעָכְשָׁיו .אִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹחַ וְלֹא לְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר כְּלָל, בִּפְרָט מִגֹּדֶל הַמַּחֲלֹקֶת וְהָרַעַשׁ שֶׁהָיוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁרָצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ מְאֹד, וְאַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, וְזָכִינוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה נִפְלָאוֹת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת לָנֶצַח, וְגַם שָׂמַחְנוּ וְרִקַּדְנוּ הַרְבֵּה בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹתֵר מִשְּׁאָר שָׁנִים. וְחֶדְוַת

ה' הִיא מָעֲזֵנוּ עַד אֲשֶׁר הַיּוֹם עָשָׂה ה' נִפְלָאוֹת עִמָּנוּ שֶׁזִּכִּיתִי מֵחָדָשׁ לְהַעֲתִּיק תְּפִלָּה חֲדָשָׁה כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ, כִּי אֲנִי שׁוֹלְחָהּ אֵלֶיךָ עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִתְעוֹרֵר לִבְּךָ וְתָגֵל נַפְשֶׁךָ, עָמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלְאוֹת ה', כִּי הֲלֹא זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ לְתִפְלָה חֲדָשָׁה, וְהַרְבֵּה יֵשׁ לָכֶם חֵלֶק בָּזֶה מַה שֶּׁזִּכִּיתֶם שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק בְּהַסֵּכָה הַחֲדָשָׁה שֶׁיָּשַׁבְתִּי בָּהּ בְּסֻכּוֹת הַזֶּה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע קְצַת מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה עַל עִנְיַן סֵכָּה חֲדָשָׁה שֶׁצְּרִיכָה הַסֵּכָּה לִהְיוֹת חֲדָשָׁה כִּי סֵכָּה יְשָׁנָה יֵשׁ פּוֹסְלִין, וְזֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה חֲדָשָׁה. אֲבָל הַכֹּל נִתְחַדֵּשׁ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת דַּיְקָא, שֶׁזִּכִּיתִי לְסֵכָּה חֲדָשָׁה, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר זִכָּה אֶתְכֶם לִהְיוֹת לָכֶם חֵלֶק בָּזֶה, וְהָעִקָּר הוּא חֶלְקְךָ הָעוֹלֶה עַל כֻּלָּם.

וְעַתָּה תְּקַבֵּל בְּרִכַּת מַזָּל טוֹב יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּהְיֶה בְּתוֹךְ הַנּוֹלֶדֶת לְךָ לְמַזָּל טוֹב וְלִבְרָכָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְתִהְיֶה אִשָּׁה יִרְאַת ה' שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה דּוֹרוֹת טוֹבִים וּכְשֵׁרִים שֶׁיְּגַדְּלוּ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַרְבּוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּיִשְׂרָאֵל, וְיִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ הַקְּדוֹשָׁה הֶחָדָשׁ לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתְקָרְבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי לא) שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִּתְהַלָּל, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר עַל הַתְּפִלָּה כַּיָּדוּעַ. וְהָעִקָּר כְּשֶׁעוֹשִׂין מֵהַתּוֹרָה תְּפִלָּה. וְהַרְבֵּה יֵשׁ בָּזֶה לְדַבֵּר, אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת. וּלְסַפֵּר הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁעָבְרוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ עַד הַיּוֹם, שָׂגְבוּ מִדַּעְתֵּנוּ, אַךְ מֵרָחוֹק יוּכַל כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשְׁעַר בְּלִבֵּהּ לְרָאוֹת וּלְהָבִין מִזֶּה גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת עָסְקֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'; אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנַחְנוּ הֵם הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְגַם הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת הִיא מִנִּפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ, וִישַׂמַּח נַפְשְׁךָ, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכָיו הַקְּדוֹשִׁים בֶּאֱמֶת, וְרַגְלֶיךָ יִתְחַזְּקוּ, וְתִהְיֶה בִּכְלַל וְקֹוֵי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ וְכוּ', יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ, יָרוּצוּ לַעֲבוֹדַת ה' וְלֹא יִיגָעוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, גַּם לָהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְרָאוּי לְהַרְאוֹת לָהֶם הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת עִם הַתְּפִלָּה הַחֲדָשָׁה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לְהוֹסִיף עוֹד תְּפִלּוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל לֵילוֹת, וְכָל אֶחָד בְּעַצְמוֹ, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם, וְיִזַּכֵּנוּ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

קנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' נֹחַ תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַקֶּלְמוֹס, וּזְמַן מִנְחָה הִגִּיעַ, וְיִקַּבֵּל מֻסְגָּר פֹּה עוֹד שְׁנֵי תְּפִלּוֹת; וּבְוַדַּאי יְחַיּוּ נַפְשְׁךָ, כִּי כֻּלָּם מֻכְרָחִים לְךָ, וּמְדַבְּרִים מֵעִנְיָנָיו, לְהִנָּצֵל מֵחֳלִי הַקַּדַּחַת רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְלִבְלִי לֵאֶכֹל הַרְבֵּה וְלִזְכּוֹת לְדַעַת שְׁלֵם. וְכֵן הַתְּפִלָּה הַשְּׁנִיָּה לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה וְלִזְכּוֹת לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים כְּדֵי שֶׁיִּתְתַּקֵּן עַל יָדֵי זֶה, וְכָל זֶה מֻכְרָח לְךָ. וְיָדַעְתִּי כִּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ מְשֻׁתּוֹקְקִים לְתִקּוּנִים אֵלֶּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְזַכְּךָ לִזְכּוֹת לָהֶם מְהֵרָה. וּרְאֵה וְהַבֵּט עַד כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הָרָצוֹן, כִּי כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עַתָּה כֻּלָּם מֵאֵת ה' יָצְאוּ בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, וְכֻלָּם לֹא נַעֲשׂוּ וְנִתְחַדְּשׁוּ כִּי אִם עַל יְדֵי הָרְצוֹנוֹת טוֹבִים וְהַכְּסוּפִין טוֹבִים שֶׁלָּכֶם. עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִפְעֹל כָּל מַה שֶּׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים בִּתְפִלָּתֵנוּ, כִּי גָּדוֹל ה' וְכוּ' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, וְהַיּוֹם פָּנָה מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּכַוָּנָה בְּכֹחַ תְּפִלּוֹת אֵלּוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנט

אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נֹחַ תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בֶּן אֲחוֹתִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר.

הִנֵּה עַתָּה אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה שָׁלַח ה' בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ, אָמַרְתִּי לֹא אֶתְעַצֵּל וְאֶכְתֹּב לְךָ תֵּכֶף. וּבֶאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶכְתֹּב לְךָ, כִּי צַר לִי עָלֶיךָ בֶּן אָחוֹתִי, אֲשֶׁר גִּדַּלְתִּיךָ. וְכַוָּנָתִי הָיְתָה לְגַדֵּל אוֹתְךָ לְגֻדְלָה נִצְחִית לִזְכוֹתְךָ לְחַיֵּי עַד, אֲשֶׁר אַף לָזֶה הָיְתָה כָּל מְגַמָּתִי מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּאתָ בְּצֵל קוֹרָתִי, וְעַתָּה אֵיךְ נִתְרַחַקְתָּ מִמֶּנִּי כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מַדְּחֶה עַצְמְךָ מִיּוֹם אֶל יוֹם, וּמִי יוֹדֵעַ מַה יּוֹלַד יוֹם. וְהִנֵּה זֶה סָמוּךְ בְּשָׁבוּעַ זֹאת שָׁלַחְתִּי לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה שְׁלִשָּׁה תְּפִלּוֹת מֻחָדָשׁ. פְּקַח עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ וְהַבֵּט בָּהֶם בְּעֵין הָאֱמֶת וּבְתָמִימוּת, וְתוּכַל לְהָבִין אֲמִתַּת דְּרָכֵינוּ. וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאֶצְטָרֵךְ לְחַזֵּק אוֹתְךָ בֶּאֱמוּנָה בְּעִנְיַן עִסְקֵנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִפִּיךָ בְּעַצְמְךָ, שֶׁעִקַּר הַמְנִיעָה שֶׁלֹּא נָסַעְתָּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא מֵחֲמַת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה. הַיְאַמֵּן כִּי יְסֻפַּר שֶׁאַחֲרֵי כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי, וְאַחֲרֵי כָּל מַה שֶּׁרָאִיתָ בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נִתְעוֹרַרְתָּ בְּעַצְמְךָ כַּמָּה פְּעָמִים בְּכַמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בְּנַעֲוּרֶיךָ, עֲדַיִן תִּהְיֶה פּוֹסֵחַ עַל שְׁנֵי הַסְּעִפִּים חַס וְשָׁלוֹם. עַתָּה בְּנִי וְתַלְמִידִי, יֹשֵׁב דַּעְתְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִמְּךָ, כִּי הוּא חַיֶּיךָ. וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ וְדַי בְּהֶעָרָה זֹאת. וְזָרֵז עַצְמְךָ לָבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בִּזְרִיזוּת, אוּלַי אוּלַי נוּכַל לְדַבֵּר מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לְעוֹרֶרְךָ מֵחָדָשׁ, אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּוַדַּאי יִהְיֶה לְךָ לְטוֹבָה אֲמִתִּית וְנִצְחִית כָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁתִּהְיֶה פֹּה, וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁתִּשְׁמַע מֵאִתָּנוּ, כִּי ה' אִתָּנוּ. וּלְעוֹרֵר לְבָבוֹת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל לְהַדְרִיכָם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, כָּל עֶסֶק זֶה אֵין נִמְצָא בָּעוֹלָם עַתָּה כִּי אִם אֶצְלֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוֹרִישׁ לָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְאִם הָאֱמֶת מֻשְׁלָךְ אַרְצָה עַתָּה, וְאָסוּר לְגַלּוֹת דִּבּוּרִים כָּאֵלֶּה לְמִי שֶׁלִּבּוֹ חָלוּק מִזֶּה שֶׁלֹּא יַחֲלֹק יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָאֱמֶת הוּא כֵּן, כִּי הָאֱמֶת הוּא אֶחָד וּשְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לִדְבָרַי, וְיֵשֵׁב דַּעְתְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב, וַאֲנִי אֶת נַפְשִׁי הִצַּלְתִּי לְעוֹרְרְךָ עַתָּה, וְאַתָּה הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה, וּבַעַל הָרַחֲמִים יוֹלִיכְךָ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וִישִׁיבְךָ בְּכָל עֵת אֶל נְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לְמַעַן לֹא תִיגַע לָרִיק וְכוּ', חוּס וַחֲמֹל עָלֶיךָ, וְתֵלֵךְ עַל יָדֶיךָ וְרַגְלֶיךָ לְהִתְאַחֵז בְּכָנְפֵינוּ לְמַעַן תִּהְיֶה תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ וְהָיְתָה לְשָׁלֵל נַפְשֶׁךָ.

דִּבְרֵי דּוֹדְךָ הַכּוֹתֵב מִלֵּב וְנֶפֶשׁ הַמְיַעֶצְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית לְךָ וּלְזַרְעֲךָ וּלְזֶרַע זַרְעֲךָ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

הַקֶּלְמוֹס שֶׁלְּךָ קִבַּלְתִּי, וְהִתְחַלְתִּי לִכְתֹּב עִמָּהּ, וְאִם אֵינָהּ טוֹבָה לְפָנַי אַף עַל פִּי כֵן הִיא נִצְרָכָה לִי מְאֹד, וְיֵשׁ לָהּ חֵלֶק בִּכְתִיבַת הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת שֶׁהִתְחַלְתִּי לִכְתֹּב עִמָּהּ. וְקִיַּמְתִּי "וְאִם קֻהָה הַבַּרְזֶל וְהוּא לֹא פָּנִים קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר" וְכוּ' (קֹהֶלֶת י), וְעַיֵּן בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י וְתָבִין הֵיטֵב. בִּפְרָט שֶׁהוּא קֶלְמוֹס שֶׁל בַּרְזֶל. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב אֵיךְ אָנוּ מוֹצְאִין כָּל דָּבָר בַּתּוֹרָה לְהִתְעוֹרֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם.

וְשָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. מִדֵּי דַּבְּרִי בְּלָבָבִי עִם בֶּן אֲחוֹתִי הַנַּ"ל זָכוֹר זָכַרְתִּי בְּךָ אֲהוּבִי חֲבִיבִי, אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח אֲשֶׁר אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךָ כִּבְנִי וְאָחִי. וַעֲצוּר בְּמִלִּין לֹא יְכֹלְתִּי מִלְּהַזְכִּירְךָ גַּם עַתָּה עַד מָתַי עָצַל תִּשְׁכַּב וְכוּ', מָתַי תָּקוּם וּתְחַדֵּשׁ יָמֶיךָ לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז. וַהֲלֹא לְפָנֶיךָ כָּל מַחְמַדֵּי אוֹצְרוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים הַגְּנוּזִים בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל מַה שֶּׁנִּתְחַדֵּשׁ אֶצְלֵנוּ בְּכָל יוֹם אֵין לְשַׁעֵר, כִּי הוּא נַחַל נוֹבֵעַ הַנּוֹבֵעַ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. וַהֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֲצוֹת עַד (חָסֵר) שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ עַתָּה, וְגַם בְּסָמוּךְ שֶׁלַּחְתִּי תְּפִלּוֹת חֲדָשׁוֹת, וְגַם הַיְשָׁנוֹת כְּבָר רָאִיתָ. וַהֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה חָזָק בָּאֱמוּנָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָאֱמֶת מִתְנוֹצֵץ קְצָת בְּדַעְתְּךָ. וְאִם אָמְנָם יֵשׁ עָדַיִן חִפּוּיִים וְהַסְתָּרוֹת וּמְנִיעוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל בָּאֱמֶת לְפִי הִתְנוֹצְצוּת מְעַט הָאֱמֶת שֶׁבְּלִבְּךָ רָאוּי לְךָ לְדַלֵּג עַל הֶהָרִים לָרוּץ אֶל מְקוֹר הָאֱמֶת כָּזֶה, וְאִם הָיָה מֵעֵבֶר לַיָּם הָיָה רָאוּי לְךָ לַעֲבֹר בִּשְׁבִילוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כִּי לֹא רָחוֹק מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ. וְהִנֵּה בִּטְנִי מָלְאָ מִלִּין, אַךְ קְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק, כִּי קְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְמַשְׁמֵשׁ לְבוֹא, וּצְרִיכִין לַחֲשֹׁב בְּכָל עֵת עַל יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. וּבִשְׁבִיל זֶה כָּתַבְתִּי לָכֶם כָּל

דִּבְרֵי אֱלֹה, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְבַלּוֹת הַזְּמַן עִמָּכֶם לְבַד. וְאִם תִּרְצוּ דַּי בָּזֶה, כִּי אָזְנַיִם כָּרִיתִי לָכֶם וְאַתֶּם הַטּוֹב עֲשׂוּ, וּבְחַרְתֶּם בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיוּ אַתֶּם וְזַרְעֲכֶם וְכוּ'.
נָתָן הַנַּ"ל

קס

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' לְךָ תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַתָּה עִם הַשְּׁלִשָּׁה תְּפִלּוֹת, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, כִּי בֵּין הַיּוֹם וּמָחָר תִּהְיֶה פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. רַבִּי אַיְזִיק בֶּן אָחוֹתִי הָיָה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהֶכְנַתִּי בַּלַּיְלָה הַקֹּדֶם מִכְתָּב אֵלָיו כַּאֲשֶׁר יִסְפֹּר לְךָ, וַאֲגַב כָּתַבְתִּי גַּם לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן עַל כֵּן תִּרְאֶה לְקַבֵּל הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אַיְזִיק וּלְמָסְרוֹ לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן לִקְרוֹאת, וְאַחַר כָּךְ תַּחֲזִירֶהוּ לְרַבִּי אַיְזִיק לְגָנְזוֹ, כִּי כָּךְ דִּבַּרְתִּי שֶׁיִּגְנְזוּ הָאִגֶּרֶת אֶצְלוֹ. מִידִידְנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר הִגִּיעַנִי בַּשָּׁעָה הַזֹּאת אִגֶּרֶת מֵאוּמַאן, לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב עִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת מֵהֵיכָן נִצְמַח. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לוֹ תֵּכֶף אַחַר יוֹם טוֹב, אַךְ עַתָּה הוּא מְבַקֵּשׁ גַּם כֵּן לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב, וְכָתַבְתִּי לוֹ שֶׁהַמַּחֲלֹקֶת נִצְמַח מֵחֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּמֵחֲטָאֵינוּ וַעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.
גַּם רַבִּי נַפְתָּלִי וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְבַקְּשִׁים לְהוֹדִיעָם מִשְׁלוֹמְךָ וּבְרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וְהִנְנִי מוּכָן לְהָשִׁיבָם מִיָּד, וּמֵחֲמַת זֶה אֵין פְּנַאי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר לְךָ עַתָּה. וַה' יְחַזֵּק לְבָבְךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(אָמַר הַמַּעְתִּיק לִהְיוֹת נוֹדָע לְדוֹרוֹת כִּי בְּזֹאת הַשָּׁנָה הָיְתָה מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה עַד לְמְאֹד. וְהִתְחִילָה מִבֵּין כֻּלָּה לֶעָשׂוֹר וְנִמְשְׁכָה כָּל הַשָּׁנָה. וְגַם בִּשְׁנַת תקצ"ו גַּם כֵּן לֹא נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת כַּאֲשֶׁר יָבִין הַמְעַיֵּן מֵהַמִּכְתָּבִים דִּלְהַלָּן, עַד שְׁנַת תקצ"ח שֶׁמֵּתוּ בְּמִיתָה מְגֻנָּה וּמִיתָה מְשֻׁנָּה הַבַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת אֲשֶׁר דָּרְכוּ לְשׁוֹנָם לִירוֹת בַּמִּסְתָּרִים תָּם. וּבֵינֵיהֶם הָיָה הַנָּגִיד מֹשֶׁה מִכְפָּר שֶׁעֶרְעֶווּעץ אֲשֶׁר שִׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, שֶׁהָיָה בִּימֵי נַעֲרוּתוֹ עָנִי גָּדוֹל, וְעָקַר מִבָּנִים, אַךְ הָיָה שׁוֹקֵד עַל דַּלְתֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לְעוֹרֵר רַחֲמִים אֶצְלוֹ לַעֲזֹר לוֹ. וְרִחֵם עָלָיו הוּא זַי"ל, וְהִבְטִיחַ לוֹ שֶׁיִּהְיֶה עָשִׁיר גָּדוֹל וְשֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים קַיָּמִים, וְכָךְ הָיָה, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר עַד אֲשֶׁר קִצְרָה הַיְרִיעָה לָזֶה. וְאַחַר זְמַן כִּבִּיר אַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַי"ל, נַעֲשָׂה לוֹ טִנָּה בַּלֵּב עַד אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לְאוֹיֵב וְרוֹדֵף. וְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַי"ל הָרַבָּנִי הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דֹּב בֶּן אִדִּיל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה חָתָנוֹ וְגֵרְשׁוֹ מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר, אַךְ כְּלָלוֹ שֶׁל

דָּבָר שֶׁשֹּׁלֵם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וְנֶהְפַּךְ לְרוֹדֵךְ. וְרַדַף לְמוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ רַבִּי נָתָן זַ"ל כָּל שְׁנַת תקצ"ה תקצ"ו תקצ"ז תקצ"ח, וְגָרָה בּוֹ אוֹיְבִים לָקַחַת אוֹתוֹ לְתִפִּיסָה. וְאַחַר כָּךְ גֹּרְשׁוֹ מִבֵּיתוֹ מִבְּרֶסְלֶב לְנֶעמִרוֹב, וְגַם שָׁם גָּרָה בּוֹ בְּכַמָּה פְּעָמִים אוֹיְבִים, עַד שֶׁבִּשְׁנַת תקצ"ח קֹדֶם שָׁבוּעוֹת הָיָה מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן בִּבְרֶסְלֶב לַחֲשֹׁב עֵצָה עִם אוֹהֲבָיו אֵיךְ לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ לִבְרֶסְלֶב מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם בְּנֶעמִרוֹב לֹא הָיָה לוֹ דִּירָה וְהֶכְרַח לֵישֵׁב בִּשְׁכֵנוּת, וְעוֹד כַּמָּה יִסּוּרִים שֶׁהָיָה לוֹ שָׁם. וְנוֹדַע לְמֹשֶׁה הַנַּ"ל שֶׁמּוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן רוֹצֶה לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ, וְאָז עָמַד בְּאֶמְצַע הָרְחוֹב וְאָמַר כְּהַאי לִשְׁנָא "עֶר וויל שׁוין אַריין צוּא ריק אַהֶער נוּא נוּא וויל מַיין לֶעבּין וועט זיין וועט עֶר דָּא נִישְׁט זִיצֶען נִישְׁט מֶעהר אִיךְ בַּאדַארְף בְּלוֹז גֶּיין לְהַגַּאדַארְנִיטְשֶׁע" [הוּא רוֹצֶה כְּבָר לַחֲזֹר וּלְהִכָּנֵס כַּאן, נוּ נוּ, כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי חַי לֹא יָגוּר כַּאן. כָּל מַה שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זֶה לָגֶשֶׁת לַמּוֹשֵׁל]. כְּאוֹמֵר וְאֶמְסֹר אוֹתוֹ. וְכָךְ הָיָה, וְהָלַךְ מֵהָרְחוֹב לְהָאָדוֹן הַנַּ"ל, וְהָיָה בָּרִיא כְּאוּלָם בְּכָל כֹּחוֹתָיו, עֲטִינָיו מְלֵאִים חָלָב וְכוּ', וּבִבּוֹאוֹ לְהָאָדוֹן הַנַּ"ל הָיָה שָׁם יְהוּדִי אֶחָד, וְצִוָּה שֶׁיֵּלֵךְ לַחוּץ. וְהָלַךְ הָאִישׁ הַנַּ"ל לַחוּץ, וְשָׁמַע שֶׁהוּא מְדַבֵּר מִמּוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן עִם הָאָדוֹן הַנַּ"ל, וּכְהֶרֶף עַיִן נָפַל לָאָרֶץ חַלָּשׁוֹת וְנִגְוַע, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל. וְהָאָדוֹן הַנַּ"ל בָּרַח לַחוּץ וְצָעַק צְעָקָה גְּדוֹלָה, כִּי לֹא יָכֹל לְהַחֲיוֹת אוֹתוֹ, וְשָׁפְכוּ עָלָיו יַיִן שָׂרָף עִם בְּשָׂמִים טוֹבִים וְרֵיחוֹת טוֹבוֹת, אַךְ לֹא הוֹעִיל. וְצָעַק הָאָדוֹן הַנַּ"ל לִקַּח אֵיזֶה עֶגְלָה לְהוֹלִיכוֹ לְבֵיתוֹ, וְלֹא הָיָה לְשָׁעָה שׁוּם עֶגְלָה. וְלָקְחוּ עֶגְלָה גְּדוֹלָה שֶׁמּוֹלִיכִין עִמָּהּ זֶבֶל וֶרֶפֶשׁ מֵהָרְחוֹב וּמֵהַסּוּסִים וְשֶׁכְּבוּ אוֹתוֹ עַל הָעֶגְלָה הַנַּ"ל, וְהָאִישׁ הַנַּ"ל וְעוֹד כַּמָּה נְכָרִים הוֹלִיכוּ אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ וְנַעֲשָׂה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל עַד לְמְאֹד מְאֹד, כִּי זֶה מִקֹּדֶם לְעֶרֶךְ חֲצִי שָׁעָה רָאוּ אוֹתוֹ בָּרִיא כְּאוּלָם בְּכָל כֹּחוֹתָיו וְעַכְשָׁו הוּא מֵת. אַךְ לֹא הוֹעִיל לָהֶם רַעֲשָׁם, וְשָׁכַב כָּךְ בְּלֹא לָשׁוֹן לְעֶרֶךְ מֵעֵת לְעֵת רַק הִכָּה מִבִּטְנוֹ זֶעֶה וְכוּ', וְאַחַר כָּךְ נִגְוַע לְגַמְרֵי. וְאָז הִתְחָרְטוּ כַּמָּה וְכַמָּה שׁוֹנְאִים וְאוֹיְבִים וְנִתְהַפְּכוּ לְאוֹהֲבִים, וְהֵם בְּעַצְמָם טָרְחוּ לַהֲבִיאוֹ לְבֵיתוֹ לִבְרֶסְלֶב, וְכָךְ הָיָה שֶׁבִּשְׁנַת תקצ"ט בֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת יָצָא מִנֶּעמִרוֹב לִבְרֶסְלֶב וְאָז נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת. רַבַּת צָרְרוּנִי מִנְּעוּרֵינוּ גַּם לֹא יָכְלוּ לָנוּ, וה' לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדָם, וְאֵשׁ תּוֹרָתוֹ וְיִרְאָתוֹ אֲשֶׁר הוּא עוֹסֵק לְהַכְנִיס בָּנוּ לִירָא מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֲדוֹן כֹּל לֹא יִכְבֶּה לְעוֹלָם; כַּאֲשֶׁר אָמַר הוּא זַ"ל בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מַיין פַּייערִיל וועט שׁוין טְלוּאִין בִּיז מָשִׁיחַ וועט קוּמֶען [הָאֵשׁ שֶׁלִּי תּוּקַד עַד בִּיאַת מָשִׁיחַ]. הוֹדַעְתִּי כָּל זֶה בִּכְדֵי שֶׁיָּבִין הַמַּעְיֵן הֵיטֵב בְּהַמִּכְתָּבִים דִּלְהַלָּן וְיִשָּׁאֵר קַיָּם בָּאֱמֶת לָנֶצַח).

קסא

יוֹם ב' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, גַּם בְּיוֹם א', וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן אֲרִיכוּת אַפַּיִם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ שֶׁדְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים ז"ל מַתְחִילִין לְהִתְנוֹצֵץ לַעֲשׂוֹת רְשִׁימָה וּפְעֻלָּה טוֹבָה בִּלְבָבְךָ, אִם אָמְנָם עֲדַיִן הוּא בְּמִעוּט וּבְצִמְצוּם מְאֹד, עִם כָּל זֶה הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, כִּי בְּאֵלֶּה חֶפְצוֹ. כִּי כָּל יִשְׁעוֹ וְכָל חֶפְצוֹ וְכָל מְגַמָּתוֹ שֶׁתִּזְכּוּ לֵילֵךְ עִם דְּבָרָיו, הֵינוּ לְקַיְּמָם כִּפְשׁוּטָם, וּלְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְלִמְצֹא לְעַצְמוֹ עֵצוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת וּזְמַן בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, בְּשָׁכְבּוֹ וּבְקוּמוֹ, וּבְלֶכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ, בִּימֵי נְעוּרָיו, וּבִימֵי בַּחֲרוּתוֹ וּבִימֵי זִקְנוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, הֵן בְּהַנְהָגָתוֹ עִם בֵּיתוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וּבְהַנְהָגָתוֹ עִם בְּנֵי אָדָם הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים הָאוֹהֲבִים וְהַשּׂוֹנְאִים חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ' וְכוּ', אֵין דָּבָר וְאֵין עִנְיָן שֶׁלֹּא נוּכַל לְהוֹצִיא וְלִמְצֹא לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת נְכוֹנוֹת וּדְרָכִים יְשָׁרִים בְּכָל דָּבָר אֵיךְ שֶׁהוּא, בִּבְחִינַת יְרִידָה חַס וְשָׁלוֹם וּבְחִינַת עֲלִיָּה, בְּכָל מִינֵי דְּרָגוֹת וְעִנְיָנִים שֶׁהָאָדָם עוֹמֵד בָּהֶם. וּמִי שֶׁמֵּבִין קְצָת מִזֶּה מֵבִין, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין אוֹ אֲפִלּוּ הַמֵּבִין קְצָת כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִין, צָרִיךְ לְהַאֲמִין תָּמִיד שֶׁבְּוַדַּאי נִמְצָאִים אֵלּוּ הָעִנְיָנִים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ בְּנֵי אָדָם מְדַבְּרִים, בְּוַדַּאי הַכֹּל נִמְצָא בְּתוֹךְ תּוֹרָתוֹ וּמַעֲשָׂיוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְעַל יְדֵי הָאֱמוּנָה יִזְכֶּה לִמְצֹא גַּם כֵּן לְפִי שִׂכְלוֹ וּמַדְרֵגָתוֹ, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו וְהַכֹּל יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת עַצְמָן עַל יְדֵי בְּחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח נְצָחִים. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזְּכִינוּ לְכָל זֶה.

גַּם מֵאֶגֶּרֶת שֶׁל הַיּוֹם הָיָה לִי נַחַת וְנֶחָמָה עַל צַעֲרֵנוּ הַקָּשֶׁה מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת, מֵאַחַר שֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתֶּם מַרְגִּישִׁים קְצָת דִּבּוּרֵנוּ שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא וְשֶׁאֵין הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל מִזֶּה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְחַזְּקוּ עַצְמְכֶם זֶה אֶת זֶה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזַק וּתְקַיְּמוּ וּתְקַבְּלוּן דַּיִן מִן דַּיִן. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת. זִכְרוּ הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ, וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, לְמַעַן תִּסְפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ וְכוּ', כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה גַּם עֲלֵיהֶם יַעַבְרוּ מַחֲלוֹקוֹת עֲצוּמוֹת. וְיִהְיֶה לָהֶם לְהִתְחַזְּקוּת וּלְנֶחָמָה כְּשֶׁיִּשְׁמְעוּ וְיָבִינוּ שֶׁכְּבָר עָבַר עָלֵינוּ כָּל זֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וּבְכָל עֵת עָמְדוּ עָלֵינוּ וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם בְּכָל פַּעַם. כִּי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ יִסְפְּרוּ מִזֶּה הַרְבֵּה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. כִּי מַעֲשֶׂה כָּזֹאת לֹא הָיָה עֲדַיִן, שֶׁאֱמֶת נִגְלֶה כָּזֶה עִם הִתְגַּלּוּת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה כָּאֵלֶּה יִהְיוּ נֶעֱלָמִים וּמְבֻזִּים וּמֻשְׁלָכִים אַרְצָה כָּל כָּךְ. אֲבָל זֶהוּ בְּעַצְמוֹ הַתֵּרוּץ מֵחֲמַת שֶׁהוּא אֱמֶת כָּזֶה וְחִדּוּשֵׁי חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה עַל כֵּן מְבַזִּים וּמְסִתְּירִים כָּל כָּךְ, אֲבָל דְּבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם, וְהָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ,

וּמִי שֶׁהִתְחִיל יִגְמֹר. כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה (חַיֵּי שָׂרָה פָּרָשָׁה ס) עַל פָּסוּק וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנִי אַבְרָהָם הִתְחַלְתָּ גְּמֹר. וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁאָמַר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! הִתְחַלְתָּ לַעֲשׂוֹת נִסִּים בִּשְׁבִיל אַבְרָהָם וְכוּ' תְּגְמֹר וְכוּ'. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ' כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ וְאוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, מֵאֲלֵיהֶם יְבִינוּ שֶׁלְּכֻלָּם נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה, וְלֹא אִתְּכֶם לְבַד, כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה וְכוּ', מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים צָרִיךְ לֵידַע מִכָּל הַנַּ"ל.

קסב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' תּוֹלְדוֹת תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. עַתָּה בְּנִי אוֹדִיעֲךָ חֲדָשׁוֹת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ג' א' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְאוּמָאן. וּכְבָר שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה בְּשָׁעָה זֹאת, כִּי מִיּוֹם שֶׁנִּתְהַוָּה הָרַעַשׁ בְּיוֹם טוֹב שֶׁעָבַר נִכְסַף נִכְסַפְתִּי לִנְסֹעַ לְשָׁם, וְכָעֵת עוֹרְרַנִי יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁשָּׁלַח לִי מִכְתָּבוֹ שֶׁהָרַב דִּבֵּר שָׁם דִּבּוּרִים נֶגְדֵּנוּ, וּבִפְרָט עַל הַקְּלוֹיְז הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ שֶׁלֹּא הָיָה רָאוּי לוֹ לְאָמְרָם, וּמֵחֲמַת זֶה הוּא חָפֵץ מְאֹד שֶׁאָבוֹא לְשָׁם. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָלַי לְטַרַח גָּדוֹל עַתָּה לִנְסֹעַ בָּעֵת הַזֹּאת, אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְעָלֵינוּ וְיַנְחֵנוּ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ, וְיוֹלִיכֵנִי בַּדֶּרֶךְ הָאֱמִתִּי בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְנִזְכֶּה לִפְעֹל שָׁם כָּל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְטוֹבָה נִצְחִית. וְגַם בְּזֶה הָעוֹלָם יַרְחִיב לָנוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ'.

יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וַה' יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב תְּהִלָּה לָאֵל רַקַּדְנוּ הַרְבֵּה בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וְגַם אֲנִי רָקַדְתִּי קְצָת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְדַבַּרְנוּ מֵהַתּוֹרָה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי" (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן לד) מֵעִנְיַן הַשִּׁלְשָׁה נְקֻדּוֹת הַקָּדוֹשׁוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק, וְכָל אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ וּמִנִּזְהָ וּבֵהּ, וְעַל יְדֵי זֶה מְבַטְּלִין חֻרְפַּת לֵב שְׁבִירַת לֵב כִּי שָׁם אַהֲבָה דִּקְדֻשָּׁה שׁוֹרָה. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת, אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְכָל דִּבּוּר, מִכָּל שֶׁכֵּן לְכָל תּוֹרָה שֶׁעוֹלָה עַד אֵין סוֹף וְיוֹרֵד עַד אֵין תַּכְלִית,

וּמְחַיֶּה וּמְקַשֵּׁר נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנַפְשׁוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל לְשָׁרְשָׁם. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְנַפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הֶעָנִי הַזֶּה, אַשְׁרֵינוּ.

קסג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיִּשְׁלַח תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבַי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּקְרִיתִיו אָז, וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּעֵת הַזֹּאת, בִּפְרָט עִם הַמִּכְתָּב מִלֶּעמְבֶּרג. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עֲמֻקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְאִתָּנוּ אֵין יוֹדֵעַ עַד מָה, רַק אָנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר עַל כָּל הָרַחֲבָה וְהָרַחֲבָה אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מַרְחִיב לָנוּ בַּצַּר בִּמְעוֹף צָרָה וְצוּקָה מִכָּל צַד, בְּמַחֲלֹקֶת כָּזֶה בְּבִזְיוֹנוֹת כְּאֵלֶּה בְּדַחֲקוּת פַּרְנָסָה כָּזֶה, וְהָעִקָּר בְּדַחֲקוּת פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ כָּזֶה, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל שׁוּם תְּפִלָּה כָּרָאוּי וְכוּ', עִם כָּל זֶה ה' אִתָּנוּ בְּכָל עֵת וְעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ. וְגַם בְּכָל פַּעַם מֵאִיר לָנוּ בְּדַעְתֵּנוּ וּמַרְאֶה לָנוּ הִתְנוֹצְצוּת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת. מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְצַפּוֹת לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה תָּמִיד כַּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה רַבּוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ נִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֵלֵינוּ וְכוּ'.

וְהִנֵּה כְּבָר הוֹדִיעֲךָ יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מִטּוּלְטְשִׁין מַעְנִין בִּיאָתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל, וְגַם תִּשְׁמַע עוֹד בָּזֶה וְתָבִין נִפְלְאוֹתָיו ה'. יִתַּר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי הַקֻּלְמוֹסִים שֶׁל בַּרְזֶל מְהֻרָה, וְלִזְכוּת רַב יֶחְשַׁב, וַעֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִטַּלְטוּל הַדֶּרֶךְ, עַל כֵּן אֲקַצֵּר וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רָב, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם, כִּי הָאֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְסָתְרוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יב): "שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְכוּ', וְאֱמֶת ה' לְעוֹלָם".

קסד

זֶה הַמִּכְתָּב אֲשֶׁר שָׁלַח מוֹרֵנוּ הָרַב הַמְפֻרְסָם לְשֶׁבַח וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לְהָרַב מִסָּאוּוּרַאן בְּזֶה הַשָּׁנָה בִּכְדֵי לְהַשְׁקִיט הָרִיב וּלְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְנַפְשׁוֹת הַנִּלְוִים אֵלָיו לְהַצִּילָם מֵהָרְדִפוֹת עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּרְדְּפוּ אָז, אַךְ לֹא הוֹעִיל כִּי לֹא נִכְנְסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ מֵחֲמַת רִבּוּי לְשׁוֹן הָרַע שֶׁסִּפְּרוּ לְפָנָיו. לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּעֵזְרֵנוּ וְהִצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מֵהָרְדִיפוֹת. בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם וְכוּ'.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם אוֹר לְיוֹם ה' וַיִּשְׁלַח תקצ"ה בְּרֶסְלֶב.

מֵרָחוֹק אֶקְרָא לְשָׁלוֹם, מִן הָאֵזוֹב אֲשֶׁר בַּקִּיר לָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן, הֲלוֹא הוּא הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמְפֻרְסָם נוֹדָע בִּיהוּדָה וּבְיִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ נֶרוֹ יָאִיר עַמּוּד הֶחָזָק הַפַּטִּישׁ הֶחָזָק אִישׁ אֱלֹקִים קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, לוֹ דּוֹמְיָה תְּהִלָּה כְּבוֹד קְדוּשַׁת שְׁמוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה צְבִי נֶרוֹ יָאִיר.

הַאֱמֶנָם תַּמָּן נְהִיגֵי דְּלָא שָׁאִיל זְעִירָא בִּשְׁלָמָא דְּרַבָּא, עִם כָּל זֶה לְמַעַן גֹּדֶל הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר הִפְלִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּעֹצֶם מַעֲלָתוֹ מְאֹד, וְאָמְרוּ (סַנְהֶדְרִין נג:) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר יִמָּחֶה שְׁמִי עַל הַמַּיִם בִּשְׁבִיל לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם וְכוּ' וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה הִרְבֵּה, אָמַרְתִּי לָצֵאת מֵהַגְּבוּל. וְאָמְנָם שֶׁלִּבִּי הוֹלֵךְ אָנֶה וְאָנָה בִּכְתִיבַת מִכְתָּבִי זֶה, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יִכָּנְסוּ דְּבָרַי בְּלִבּוֹ הַטָּהוֹר, כִּי בְּרִית כְּרוּתָה לְלָשׁוֹן הָרָע עַד שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שַׁבָּת נו.) שֶׁדָּוִד קִבֵּל לָשׁוֹן הָרָע, אָמַרְתִּי עָלַי לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלִּי. וְיִהְיֶה מָה, אָרוּצָה דְּבָרַי אֵלֶּה לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי וְאֶת נַפְשׁוֹת כְּשֵׁרִים הַתְּלוּיִים בִּי, וַאדוֹנִי חָכָם כְּחָכְמַת מַלְאַךְ הָאֱלֹקִים לָדַעַת כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ, וְיָבִין כִּי בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים יוֹצְאִים דְּבָרִים אֵלֶּה מִלִּבִּי. וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה לְסַדֵּר דְּבָרַי כָּרָאוּי לִגְדוֹל הַדּוֹר כַּיּוֹצֵא בּוֹ, מִגֹּדֶל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַיִּסּוּרִים מִכָּל צַד, אֲפָפוּנִי מַיִם עַד נָפֶשׁ וְכוּ', אַךְ עָצוֹר בְּמִלִּין מִי יוּכָל בְּעֵת כָּזֹאת, וְאִם זָכַרְתִּי וְנִבְהַלְתִּי, כִּי כְּפִי הַנִּשְׁמָע בְּמִדְינָתֵנוּ מֵהַדִּבּוּרִים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ, חִזֵּק יְדֵי בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת, וְרֹב בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת חָלַק לְבָבָם גַּם מֵאֲדוֹנִי רוּם מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ כַּאֲשֶׁר הֶחָכָם יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ.

וְעַתָּה יִזְכֹּר נָא אֲדוֹנִי מֵהַרְבּוֹת גּוֹאֵל הַדָּם, וְלֹא יִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי כְּבָר הֵם שׁוֹפְכִים דָּמֵינוּ בְּבִזָּיוֹנוֹת עֲצוּמוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ בָּעוֹלָם, וּמְסַקְּלִים בַּאֲבָנִים וְעִפְּרוּ בֶּעָפָר, וְאֵינָם חָסִים עַל נְעָרִים וּזְקֵנִים. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ, אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ. וְעַתָּה יָשִׁים נָא אֲדוֹנִי אֶל לִבּוֹ הַטָּהוֹר אַחֲרֵי אֲשֶׁר דַּרְכּוֹ הַטּוֹב לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וְכַמָּה פְּעָמִים הוּא מֻכְרָח לְוַתֵּר לְהַחַיָּב בִּשְׁבִיל לְפַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם, כִּי מִי כְּהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר, קַל־וָחֹמֶר בֶּן בְּנוֹ שֶׁל קַל־וָחֹמֶר אֶלֶף פְּעָמִים, כַּמָּה וְכַמָּה מְחֻיָּב מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם בְּעִנְיַן מַחֲלֹקֶת עָצוּם כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֵשֶׁשׁ סַכָּנוֹת נְפָשׁוֹת וְחִלּוּל הַשֵּׁם, כִּי הֵם הוֹלְכִים וְקוֹרְעִים הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁחִבֵּר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב הַקָּדוֹשׁ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְרוֹמְסִים אוֹתָם בְּרַגְלֵיהֶם, וְזוֹרְקִים אוֹתָם לָאַשְׁפּוֹת וְלַמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים, הֲנִשְׁמָע כָּזֹאת אוֹ הֲנִרְאָה כָּמוֹהוּ, וְאֵינָם נוֹתְנִים אֶל לִבָּם לְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר לִרְאוֹת וּלְהָבִין בּוֹ, אִם רָאוּי לְבַזּוֹתוֹ כָּל כָּךְ. וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ וְלוֹמְדִים סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר כְּבָר נִתְפַּשֵּׁט חִבּוּרָיו בְּרֹב יִשְׂרָאֵל, וּבְקָצֵה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם, כִּי כְּבָר חָזְרוּ וְהִדְפִּיסוּ אוֹתָם בַּמְּדִינוֹת הָרְחוֹקוֹת כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִגִּיעוּ לְיָדֵינוּ, בְּרַאוֹתָם גֹּדֶל הַחֲצִיפוּת שֶׁל הָעַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר הַמְבַזִּים אֶת הַסְּפָרִים כָּל כָּךְ וְהֵם מֻכְרָחִים לִשְׁתּוֹק וְלָשׁוּם לְפִיהֶם מַחְסוֹם. וְהַחוֹלְקִים אֵינָם מִסְתַּפְּקִים בְּכָל זֶה וּמוֹסִיפִים לִפְעֹר פִּיהֶם לִבְלִי

חֹק עַד שֶׁמְּרִימִים יְדֵיהֶם עַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָעֲנִיִּים הַנִּרְדָּפִים. אֲזַי גַּם הֵם אֵינָם יְכוֹלִים לְהִתְאַפֵּק וְעוֹמְדִים כְּנֶגְדָּם בְּכָל כֹּחָם, כִּי הָאֲנָשִׁים מָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה. וּמֵחֲמַת שֶׁהֵם נִרְדָּפִים בְּיוֹתֵר עַד אֲשֶׁר כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל וְהֵם מִתְגַּבְּרִים בְּכָל כֹּחָם בְּיוֹתֵר, כְּמַאֲמַר הֶחָכָם אֵין גִּבּוֹר כְּמִתְיָאֵשׁ. וְעַל יְדֵי זֶה רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת בְּכַמָּה עֲיָרוֹת זֶה כַּמָּה פְּעָמִים. וְעַתָּה הֱיִתְכֶן לְהַלְהִיב וּלְהַבְעִיר חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת כָּזֶה. הֲלֹא זֶה יוֹדֵעַ אֲדוֹנִי בְּנַפְשׁוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ חֲזָקִים בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, שֶׁמִּן הַנִּמְנָע לְהַפְרִיד לְבָבֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם מִמֶּנּוּ זַ"ל וּמִסְפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, מֵאַחַר שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים בְּנַפְשֵׁנוּ אֲמִתַּת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַמְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי הָאֱמֶת כְּפִי אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּשֵׁ"ס וּפוֹסְקִים וּבְכָל סִפְרֵי מוּסָר הַקְּדוֹשִׁים מֵהַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהָיוּ אַחֲרֵיהֶם זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, כַּאֲשֶׁר עַיִן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל רָאוּ בְּסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כָּל מִי שֶׁחָפֵץ בָּאֱמֶת לְהַבִּיט בְּעֵין בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁ דְּבָרִים אֲמִתִּיִּים כָּאֵלֶּה, וְאִם רַבִּים אֵינָם חֲפֵצִים לְהַבִּיט בָּהֶם, מִי יַכְרִיחַ אוֹתָם. הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהֶחָדֵל יֶחְדַּל. אַךְ אֵיךְ הֵנַּח לְהַצִּית הָאֵשׁ חַס וְשָׁלוֹם הַבּוֹעֵר זֶה כַּמָּה שָׁנִים. וְזֶה יָדוּעַ וּמְפֻרְסָם שֶׁאֲנִי הָעָנִי וְהָאֻבְיוֹן כְּבָר הִשְׁלַכְתִּי נַפְשִׁי מִנֶּגֶד. וּמָסַרְתִּי נַפְשִׁי וְגוּפִי וּמָמוֹנִי בְּשִׁבִיל הָאֱמֶת.

וַה' אֱלֹקִים אֱמֶת יוֹדֵעַ כִּי דִּבַּרְתִּי עִם גְּדוֹלֵי קְדוֹשֵׁי יִשְׂרָאֵל צַדִּיקֵי יְסוֹדֵי עוֹלָם זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. עִם כָּלָם דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה גַּם אַחַר שֶׁזָּכִיתִי לְהִתְקָרֵב לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַמַּבְהִק הָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹהַר"ן זָכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְכָלָם קֵרְבוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְחִבָּה יְתֵרָה. וּבִפְרָט הָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מִבְּרַדִּיטְשׁוֹב, וְאַחֲרָיו הָרַב הַקָּדוֹשׁ מֵחַמָּעלְנִיק, וְהָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב שָׁלוֹם מִפָּאר־בִּיטְשְׁטְשׁ זֶכֶר צַדִּיקִים לִבְרָכָה, וּשְׁאָרֵי גְּדוֹלֵי עוֹלָם, אֲצָל כָּלָם הָיִיתִי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם קֹדֶם שֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֶל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַמַּבְהִק זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְאַחַר כָּךְ. וְאַהֲבָתָם גָּבְרָה עָלַי אַחַר כָּךְ בְּיוֹתֵר, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁנִּשְׁתַּנֵּיתִי לְטוֹבָה יוֹתֵר, לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה בְּיוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכֻלָּם פָּרְסוּ בְּשָׁלוֹמוֹ זַ"ל עַל יָדִי. וְהִנֵּנִי הַיּוֹם הִרְבֵּה יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים שָׁנָה, וּכְבָר עָבַר עָלַי מַה שֶּׁעָבַר, כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ, וַאֲנִי עוֹסֵק בְּסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים זֶה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה. וּכְבָר זָכִיתִי לְהַדְפִּיסָם כַּמָּה פְּעָמִים עִם הַסְכָּמוֹת מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל מְחַבְּרִים מְפֻרְסָמִים גְּאוֹנֵי עוֹלָם. וְנִתְפַּשְּׁטוּ בְּכָל יִשְׂרָאֵל בִּפְרָט בְּמְדִינוֹת לִיטָא וְרַיְיסִן וּפוֹלִין גָּדוֹל וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֻלָּם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים וַאֲמִתִּיִּים וּפוֹתְחִים שַׁעַר לְכָל דּוֹפְקֵי בִּתְשׁוּבָה וּמַדְרִיכִים אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה. לְבַד בְּמְדִינָתֵנוּ רַבּוּ הַמַּחֲלֹקֶת, מֵחֲמַת דִּבְרֵי הֶבֶל שֶׁיָּצָא מִפִּי הַחוֹלֵק הַגָּדוֹל עָלָיו זַ"ל אֲשֶׁר לְבָבֵנוּ חָלַק מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי וְאֵינִי רוֹצֶה לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ. וְגַם אֲדוֹנִי יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא הָיָה כְּדַאי לַחֲלֹק עָלָיו זַ"ל, וְרַק הוּא הִרְבָּה הַמַּחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר

אִם יִרְצֶה אֶפְלוּ הַגָּדוֹל שֶׁבַּגְּדוֹלִים לְתַקֵּן הַמַּחֲלֹקֶת, אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ לְתַקֵּן, כִּי יָדַעְנוּ שֶׁקִּלְקֵל לְדוֹרוֹת עַד שֶׁיָּבוֹא מוֹרֶה צֶדֶק וְיַגֶּלֶה הָאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים אֵין לְהַרְבּוֹת הַמַּחֲלֹקֶת. נָא אֲדוֹנִי אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹקֵד עַל תַּקָּנָתָם, יִמְחֹל לִי אִם יָצָא מִתַּחַת יַד קַלְמוֹסִי אֵיזֶה דִּבּוּר נֶגֶד כְּבוֹדוֹ הַגָּדוֹל, וִידִינֵנִי לְכַף זְכוּת, כִּי מֵרֹב שִׂיחִי וְצַעֲרִי דִּבַּרְתִּי עַד הֵנָּה, מִקִּירוֹת הַלֵּב בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִכְאֶה וְנִדְכֶּה עַד מְאֹד, כִּי נַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד מְאֹד וְאַתָּה ה' עַד מָתַי. אִתְכַּרַיִת רוּחִי גוֹ נְדָנָה, מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר מָה אֶצְטַדַּק הָאֱלֹקִים מָצָא אֶת עֲוֹנֵנוּ כִּי צַדִּיק ה' וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי, אֲבָל הָאֱלֹקִים יְבַקֵּשׁ אֶת הַנִּרְדָּף, אֲפִלּוּ צַדִּיק רוֹדֵף וְכוּ', בִּפְרָט כִּי בְּעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת עָלֵינוּ לֹא צָדְקוּ דִּבְרֵיהֶם כְּלָל. כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מַדְרִיךְ אוֹתָנוּ בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם.

וְעַתָּה אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה וְאַחֲוֵי קִידָה קְמֵי דְמֵי אֲלָפִים פְּעָמִים שֶׁיְּשִׂים לִבּוֹ הַטּוֹב אֶל כָּל דִּבְרֵי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וָצֶדֶק, וְאַל יַשְׁלִיךְ דְּבָרַי אַחֲרֵי גַּוּוֹ, וְאַל נָא יָשִׁית עָלַי חַטָּאת אִם יָצָא דָּבָר נֶגֶד כְּבוֹדוֹ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא בְּמֶרֶד וּבְמַעַל דִּבַּרְתִּי חַס וְשָׁלוֹם רַק מִגֹּדֶל הַצַּעַר וְהָרְדִיפוֹת שֶׁלָּנוּ עַד הַנֶּפֶשׁ, וְאֵין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ. וְאַל יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים בַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרָע, יֹאחַז צַדִּיק דַּרְכּוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר מִכְּבָר לְהַצִּיל עָשׁוּק מִיָּד עוֹשְׁקוֹ כֹּחַ וּלְתוֹדַ הַשָּׁלוֹם בְּיִשְׂרָאֵל. וּבוֹחֵן לְבָבוֹת הוּא יוֹדֵעַ שֶׁרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לָבוֹא בְּאֹהֶל בֵּיתוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּלְדַבֵּר עִם מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ פָּנִים־אֶל־פָּנִים וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו, אַךְ גָּבְהּ טוּרָא בֵּינִי הָאֲבִיוֹן וּבֵין רוּם כְּבוֹדוֹ, כִּי הִקִּיפוּהוּ חֲבִילֵי טְרֻדוֹת מִכָּל צַד עַד אֲשֶׁר אֵין הַפְּנַאי בְּיָדוֹ לַעֲסֹק לְדַבֵּר עִמִּי כָּרָאוּי. כִּי לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו וּלְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי הָיִיתִי צָרִיךְ שֶׁיְּדַבֵּר עִמִּי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ כַּמָּה יָמִים כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם, וְזֶה דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר מֵרִבּוּי טְרֻדוֹתָיו בְּמִלֵּי דְּשְׁמַיָּא וּמִלֵּי דְצִבּוּרָא. וְגַם אֲנִי בְּעָנְיִי אִי אֶפְשָׁר לִי לְהִתְמַהְמֵהּ שָׁם הַרְבֵּה, מֵחֲמַת שֶׁבָּאִים לְשָׁם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלַי אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לִי לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם יַחַד, וּבִפְרָט יָמִים הַרְבֵּה, כַּאֲשֶׁר אֲדוֹנִי יָבִין בְּחָכְמָתוֹ הַזִּדּ. וּבֶאֱמֶת מֵחֲמַת זֶה נִמְנַעְתִּי לָבוֹא אֵלָיו עַד הֵנָּה. וּבִפְרָט עַתָּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי לַעֲבֹר מִבֵּיתִי לִמְקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ מֵחֲמַת שֶׁיְּרֵאתִי מֵהַחוֹלְקִים, וּבִפְרָט מֵהָעִזּ פָּנִים שֶׁבֵּינֵיהֶם אֲשֶׁר דְּמֵי הֶתֵּר בֵּינֵיהֶם וְכוּ'. הֵן עַל כָּל אֵלֶּה גְּבְרָה הַמְחִצָּה הַמַּפְסֶקֶת בֵּינִי וּבֵין כְּבוֹדוֹ הָרָמָה, וְגַם עַל הַמִּכְתָּב הַזֶּה נִסְתַּפַּקְתִּי אִם לְשָׁלְחוֹ לְמַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, וַאֲנִי מוֹסֵר דַּעְתִּי וּלְבָבִי לְהַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ בְּכָל תְּנוּעוֹתַי וְכִרְצוֹנוֹ אֶעֱשֶׂה, וְאִם אָמְנָם בִּטְנִי מָלֵא מִלִּים, אֲמָרְתִּי לְקַצֵּר שֶׁלֹּא אַטְרִיחַ הַצַּדִּיק בְּתֵבוֹת הָרְבֵּה, וּשְׁלוֹמוֹ יִגְדַּל נָא כְּנַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אַסְקוּפָּה הַנִּדָּרֶסֶת, פּוֹרֵשׂ כַּפָּיו וּמְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם וֶאֱמֶת. נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ מִבְּרֶסְלֶב.

קסה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין עִם אֶחָד רוּבַּל כֶּסֶף מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן יְדִידֵנוּ נָרוֹ יָאִיר, גַּם הַקָּלְמוֹסִים. וְהוּא בָּא לַחֲדַר עֶלְיוֹנִי בְּעֵת שֶׁעָמְדוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְפָנַי וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם מֵעֵסֶק הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁנִּתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא רַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל וְרָאִיתִי מִכְתָּבוֹ וְכֵן סִפֵּר לִי בְּעַל פֶּה. וְאִם מֵהָרָאוּי לִזְעֹק בִּבְכִיָּה עַל צָרָה וּמְצוּקָה כָּזֹאת, עִם כָּל זֶה נִתְגַּבַּרְתִּי וְנִתְחַזַּקְתִּי בְּשִׂמְחָה, כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ, כִּי הָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה. רַק בְּאֵיזֶה שָׁעָה מְיֻחֶדֶת בְּוַדַּאי בַּמִּסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי עַל רְדִיפוֹת כְּאֵלֶּה.

וְעַתָּה בְּנֵי נַפְשִׁי וּלְבָבִי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדִּבּוּרִים שֶׁכְּבָר נְדַבְּרוּ בֵּינֵינוּ, כִּי כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁהֵם הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשְּׁמַעְתֶּם מִפִּי וּמִפִּי הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כֹּחַ לְהַחֲיוֹת אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד גַּם בְּעֵת הַזֹּאת, כַּאֲשֶׁר רֹב אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נִתְעוֹרְרוּ מֵחָדָשׁ עַל יְדֵי הִתְעוֹרְרוּת הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת, וְכֻלָּם אוֹמְרִים שֶׁהֵקִיצוּ וְעוֹרְרוּ אוֹתָם מִשְּׁנָתָם עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת; וְעַתָּה בָּנַי אַל תֵּעָצְבוּ וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם, כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן שְׁאֵלָתוֹ אִם לְהִתְפַּלֵּל בְּהַקְּלוֹיְז, שַׁמְתִּי דְּבָרַי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה שֶׁדַּעְתִּי נוֹטָה יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְהַקְּלוֹיְז בְּשַׁבָּת הַזֶּה, וְקָרוֹב בְּעֵינַי שֶׁיִּקְבַּע מָקוֹם בְּעִיר חָדָשׁ שֶׁשָּׁם מִתְפַּלְּלִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְיֶתֶר מִזֶּה דִּבַּרְתִּי עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהִנֵּה חֲצוֹת לַיְלָה הִגִּיעַ גַּם הוּא עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ, גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לְיַשֵּׁב עַצְמִי הַרְבֵּה בֵּינִי לְבֵין קוֹנִי וְאוּלַי אֶזְכֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עַל עֶלְבּוֹנֵנוּ וְכוּ', עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר וּתְקַבְּלוּ הַהַעְתָּקָה מֵהָאִגֶּרֶת שֶׁהֵכַנְתִּי לְהָרֵב וְכוּ' הַיּוֹם קֹדֶם לְאוֹר הַיּוֹם. וְגַם בָּזֶה תִּרְאוּ נִפְלְאוֹת ה' שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב בְּדַעְתִּי הַיּוֹם לִכְתֹּב הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת, וְאַתֶּם תְּיַעֲצוּ אוֹתִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה; וְיֶתֶר מִזֶּה תִּשְׁמְעוּ מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַנִּרְדָּף מְאֹד וּבוֹרֵחַ בְּכָל פַּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים הוּא מְחַזְּקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ בְּשִׂמְחָה כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קסו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיֵּשֶׁב תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי, בְּנֵי חֲבִיבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בַּלַּיְלָה, בְּעֵת הַשֵּׁנָה, כִּי אָז בָּא הַשָּׂלִיחַ וְהֵקִיץ אוֹתִי מִשְּׁנָתִי, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב. וּמָה אָשִׁיב לְךָ אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל הָרַחֲבָה וְהָרַחֲבָה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים מַרְחִיב לָנוּ בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ, וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן שְׁלוֹם־בַּיִת שֶׁאֲנִי מֵבִין מִמִּכְתָּבֶיךָ שֶׁה' יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרְךָ בְּעִנְיָן זֶה, וְזֶה הָעִקָּר, וְשׁוּב אֵין לְךָ עוֹד לְדָאֹג כְּלָל; כִּי עִקַּר הַמְּנִיעָה שֶׁנִּקְרָא מְנִיעָה הוּא רַק בְּעִנְיָן זֶה, וְגַם זֹאת הַמְּנִיעָה צְרִיכִין לְשַׁבֵּר בִּשְׁבִיל הָאֱמֶת בִּשְׁבִיל הַתּוֹכֵחָה, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁבְּרָהּ וְנוֹטֶה מִן הָאֱמֶת אֶל הַשֶּׁקֶר מֻחֲמַת עֶצֶת אִשְׁתּוֹ כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה עִכְשָׁו עִם כַּמָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן, עַל זֶה נֶאֱמַר (בָּבָא מְצִיעָא נט.) הַהוֹלֵךְ אַחַר עֶצַת אִשְׁתּוֹ נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם, וְגַם בָּעוֹלָם הַזֶּה מַר לוֹ מָר. כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְצֵאת אוֹתָהּ מִכֹּל וָכֹל, וְנִשְׁאָר קֶרַח מִכָּאן וּמִכָּאן רַחֲמָנָא לִצְלַן כַּיָּדוּעַ לָנוּ כָּל זֶה. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְחַכֵּם וּלְהִתְגַּבֵּר לִבְלִי לֵילֵךְ אַחַר עֶצָתָהּ בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא, רַק בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא רָאוּי לִשְׁמֹעַ עֶצָתָהּ כַּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא שֶׁמַּקְשָׁה עַל מַאֲמַר הַנַּ"ל הַהוֹלֵךְ אַחַר עֶצַת אִשְׁתּוֹ וְכוּ' וְהָא וְכוּ' אִיתְּתָךְ גּוּצָא וְכוּ' דְּהַיְנוּ לִשְׁמֹעַ עֶצָתָהּ, וּמְשַׁנֵּי הָא בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא הָא בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר הָיָה לָנוּ כַּמָּה יִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרָנוּ לְשַׁבְּרָם וְלִבְלִי לִשְׁמֹעַ אֲלֵיהֶם עַד שֶׁבְּחַסְדּוֹ נִתְהַפְּכוּ לְדַעְתֵּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי טז) "בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ" וְכוּ'. וּמֻחֲמַת שֶׁבְּרַחֲמָיו הוֹשִׁיעֲךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיָן זֶה קָצַת, שׁוּב אֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל הַבְּזָיוֹנוֹת כְּלָל כִּי כֻּלָּם הֵם לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. וּלְדַעְתִּי טוֹב לְךָ לְקַבֵּעַ מָקוֹם לְתִפְלָּה עִם אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ דְּעִיר חָדָשׁ, כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה שֶׁשָּׁם אֵין לְהַמִּתְנַגְּדִים שׁוּם כֹּחַ נֶגֶד אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְלָמָּה לְךָ לִכְנֹס לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ בְּזָיוֹן, וְאֵיזֶה כָּבוֹד תַּרְוִיחַ אִם תִּתְפַּלֵּל בְּהַקְּלוֹיְז. וּבִזְיוֹנוֹת כְּבָר יֵשׁ לְךָ, מֵאַחַר שֶׁהֵם מְדַבְּרִים מִזֶּה, זֶה בְּעַצְמוֹ בִּזָּיוֹן גָּדוֹל. הָרוֹאֶה בְּעֶלְבּוֹן עֲלוּבִים יָחוּס עַל בִּזְיוֹנֵנוּ וִירַחֵם עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ.

בְּעִנְיַן אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ, עַתָּה בַּלַּיְלָה אִי אֶפְשָׁר לַחֲקֹר, הַמָּקוֹם יְרַחֵם עַל בְּכִיּוֹת וְצַעֲקוֹת יִשְׂרָאֵל עַל הַקּוֹלוֹת הַמָּרִים וּמְרוֹרִים מְמָּוֹת הַנִּשְׁמָעִים בְּכָל הָרְחוֹבוֹת. אוֹי לָנַפְשֵׁנוּ מַה שֶּׁגָּרַמְנוּ בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ לִרְאוֹת צָרָה מְרוֹרָה כָּזֹאת בְּדוֹרוֹתֵינוּ. אוֹי וְעַל לְהַחוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַתָּה פֶּה לְדַבֵּר עָתָק עַל יִרְאֵי ה' כְּשֶׁרִים אֲמִתִּיִּים הַדְּבֵקִים בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא שֶׁכָּל קִיּוּם הָעוֹלָם עַל יְדוֹ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּצְטַדָּק, הַדְּמָעוֹת זוֹלְפִים מִלִּבִּי וּמֵעֵינַי כְּשֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִכְתֹּב לְךָ בָּזֶה תְּשׁוּבָה. כִּי זֶה סָמוּךְ שָׂמַעְתִּי בְּתוֹךְ חֶשְׁכַת לַיְלָה קוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה אוֹי אוֹי וָמַר, בְּכָל רְחוֹבוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל רֹאשׁ קָרְחָה מִי יִשְׁמַע וְלֹא יִדְמַע. זֹאת נֶחָמוֹתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ עַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לְהִיוֹת חוֹלֵק עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת, וּבָזֶה לְבַד יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ גַּם עַתָּה, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה.

וְהִנֵּה בְּוַדַּאי נִשְׁמַע לָכֶם הַמַּעֲשֶׂה זָרָה וְנִבְהָלָה שֶׁנַּעֲשָׂה פֹּה בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, שֶׁנֶּהֶרְגוּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁהָיוּ בְּבֵית רַבִּי נָתָן בֶּן רַבִּי צְבִי אַפְּטֵייקֶיר, וּבְשַׁבָּת בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית נִמְצְאוּ כֻּלָּם הֲרוּגִים בְּבֵיתָם, דְּהַיְנוּ רַבִּי נָתָן הַנַּ"ל וְאִשְׁתּוֹ וְאָחִיו רַבִּי אַהֲרֹן מֹשֶׁה וּמִשְׁפַּחְתָּם. רַק שְׁנֵי יְלָדִים נִשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים, וְהַגְּדוֹלָה בַּת אַרְבַּע אוֹ חֲמִשָּׁה שָׁנִים מוּטֶלֶת עַל עֶרֶשׂ דְּוַי מֻכָּה וּפְצוּעָה מִמַּכַּת אַכְזָרִיּוּת הָרוֹצְחִים, וְהַקְּטַנָּה הִיא יוֹנֶקֶת שָׁדַיִם. וּבְיוֹם הֶעָבַר בָּאוּ הַהֲרוּגִים לִקְבוּרָה. תְּהֵא מִיתָתָן כַּפָּרָה עַל יִשְׂרָאֵל וּתְהֵא נַפְשָׁם צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. וַעֲדַיִן לֹא נִמְצְאוּ הָרוֹצְחִים רַק אֵיזֶה עֶרֶל נִתְפַּס עַל זֶה. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְהִנֵּה עַתָּה הוּא מַמָּשׁ כְּמוֹ קֹדֶם הַנֵּס שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּצָרוֹת עֲצוּמוֹת מִכָּל צַד כְּמוֹ כֵן עַתָּה מַמָּשׁ. כִּי מִזֶּה הַצַּד הַצָּרָה הַנַּ"ל הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ. וּמִצַּד זֶה מַחֲלֹקֶת כְּזֶה בְּבִזְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בַּחֲרִיקוֹת שִׁנַּיִם כָּזֶה וְכוּ'. וְעַל כֻּלָּם הוּא הַשּׁוֹנֵא הַגָּדוֹל שֶׁבְּתוֹךְ הָאָדָם בְּעַצְמוֹ שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּהִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל מֵחָדָשׁ אֲשֶׁר עַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים לז) "צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וְכוּ' וַה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ" וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סָכָה נב). וְגַם עַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ" וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת כָּל הַצָּרוֹת הַנַּ"ל רַחֲמָנָא לִצְלַן תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. אֲבָל (אֵיכָה ג) "חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים" וְכוּ' וּפֵרַשׁ רַשִׁ"י שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר. וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְצַפּוֹת וּלְקַוּוֹת וּלְחַכּוֹת וּלְיַחֵל לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ גָּמַר וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה. כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה' וּלְעוֹלָם יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, וּכְתִיב (תְּהִלִּים קיח) "יְמִין ה' רוֹמֵמָה, יְמִין ה' עוֹשָׂה חָיִל", חַיָּילוֹת שֶׁל צַדִּיקִים שֶׁהֵם הַכְּשֵׁרִים הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם. יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הוּא זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן ריח) "אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן וֶועל אוֹיס פִירִין" [נָמַרְתִּי וָאֶגְמוֹר]. וְכַאֲשֶׁר קְצָת רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְלֹא עָזְבוּנוּ חֲסָדָיו, כֵּן יוֹסִיף לְהוֹשִׁיעֵנוּ יוֹתֵר בְּנִפְלָאוֹת וַחֲסָדִים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת בְּיוֹתֵר כִּי קוֹשְׁטָא קָאֵי.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְרַבְּכֶם וְחֹבְרְכֶם וְתַלְמִידְכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת, אָבָק הַנִּדְרָס תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימָתָן עָזִיזָא, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה; וַאֲהוּבֵי בְּנֵי תִּתֵּן הָאַגֶּרֶת הַלֵּז לִקְרוֹת לְכָל הָאֲחוּזִים בְּחַבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתֵנוּ בֶּאֱמֶת, אוּלַי יִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם אוֹ אֵיזֶה מֵהֶם לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי עַל יְדֵי דִּבְרֵינוּ אֲשֶׁר זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי. וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מט) "אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ" וְכוּ'. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל דִּבְרֵי אֲבוֹתֵינוּ וְרַבּוֹתֵינוּ זַ"ל כִּפְשׁוּטוֹ בְּתָמִימוּת, שֶׁאָמְרוּ (אָבוֹת פֶּרֶק

ו) 'אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְכוּ' אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד'. אֲבָל עֲצוּת אֲמִתִּיּוֹת לְהִנָּצֵל מִבִּלְבּוּל וְעַקְמוּמִיּוּת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁמְּעַקֵּם וּמְבַלְבֵּל הַלֵּב בְּלִי שִׁעוּר, צְרִיכִין עַתָּה בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מִסִּפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל וְאֵצֶל תַּלְמִידָיו וְאֵצֶל תַּלְמִידֵי תַּלְמִידָיו. מַלְכָּא דְּעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן וְכוּ'.
נָתָן הַנַּ"ל

קסז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' וַיֵּשֶׁב תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין צַעֲרִי, אַךְ לֹא הִגְדַּלְתִּי הַצַּעַר, כִּי יָדַעְתִּי מִקֹּדֶם שֶׁיִּהְיֶה כֵּן. וּבִשְׁבִיל זֶה הָיָה דַּעְתִּי שֶׁלֹּא תַּתְחִיל לֵילֵךְ לְשָׁם בְּשַׁבַּת הֶעָבַר וְלֹא הָיִיתָ מַגִּיעַ לְבַזָּיוֹן זֶה, אַךְ גַּם זוֹ לְטוֹבָה. וּזְכֹר נָא בְּנֵי חֲבִיבִי אֶת הַחֶסֶד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִשְׁאִירְךָ בַּחַיִּים וֶהֱשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ, וְהֶחֱלִיפוּ סַכָּנַת מִיתָה עַל עֹנֶשׁ הַבִּזָּיוֹן הַזֶּה שֶׁמְּכַפֵּר כְּמִיתָה מַמָּשׁ. וּבְוַדַּאי הוּא חֶסֶד גָּדוֹל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְגַם עִם זוֹגָתְךָ רָאוּי לְךָ לְדַבֵּר מַה הִיא רוֹצָה, וְכִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּנֵי חַס וְשָׁלוֹם, אוֹ שֶׁלֹּא תִּסַּע אֵלַי חַס וְשָׁלוֹם, וַהֲלֹא יָדְעָה מִקֹּדֶם שֶׁאַתָּה בְּנִי וְכוּ'. וְאִם אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיוּ לְךָ יִסּוּרִים מִזֶּה הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁנִּתְפַּס עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, כִּי רֹב הָאֲנָשִׁים סוֹבְלִים יִסּוּרִים מִנְּשׁוּתֵיהֶם הָרָעוֹת עַל עִסְקֵי חֹל. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁעַל יְדֵי חִזּוּק לִבְּךָ בְּהָאֱמֶת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּנַצֵּחַ אוֹתָהּ וְתָשׁוּב אֵלֶיךָ, וִיקַיֵּם בְּךָ: "גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ". וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לִי שֶׁגַּם בְּהַבַּיִת הַמְדֻרָשׁ דְּעִיר חָדָשׁ אוֹמְרִים שֶׁחַס וְשָׁלוֹם יְצִיתוּ אוֹתוֹ כְּשֶׁיְּצַוֶּה לָהֶם, זֶה אֵין בְּיָדָם, כִּי לְדַעְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ חֲזָקִים שָׁם. וּמֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ יָבִינוּ מֵאֲלֵיהֶם וְלֹא יַתְחִילוּ בָּזֶה כְּלָל כִּי יֵדְעוּ שֶׁאֵין בְּיָדָם. וְלֹא דִּבֵּר ה' לִמְחוֹת שֵׁם יִשְׂרָאֵל, וּבַצָּר הִרְחִיב לָנוּ, וּבְוַדַּאי יִשְׁאֵר לָכֶם מָקוֹם שֶׁתּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי כְּבָר עָזַר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ מַעַתָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתֵנוּ, כִּי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עַתָּה עִמָּנוּ הַכֹּל כְּדֵי לְעוֹרְרֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ לֵילֵךְ בְּדַרְכָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְהִנֵּה סָמוּךְ לְשָׁעָה זֹאת נִסְכַּם בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת לְהָרַב. וְתֵכֶף חָתַמְתִּי אוֹתוֹ וְכָתַבְתִּי עָלָיו, וְעַתָּה יְקַבְּלוּ רָצוּף פֹּה וְיִרְאֶה לְשָׁלְחוֹ. וַאֲנִי עָשִׂיתִי אֶת שֶׁלִּי לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִשְׁלַח בִּלְבּוֹ שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וַה' אֱלֹהִים אֱמֶת אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, בּוֹ לְבַד בָּטַחְנוּ שֶׁגַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ, כִּי נִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֵלֵינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קסח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' מִקֵּץ חֲנֻכָּה תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
כְּבָר שָׁמַעְתָּ צַעֲרֵנוּ, וְצַעֲרְכֶם בְּוַדַּאי אַתֶּם שׁוֹמְעִים, אֲבָל גַּם לְסַפֵּר לָכֶם נִפְלְאוֹת הַהַרְחָבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב עִמָּנוּ וּבִפְרָט עִמִּי בַּיָּמִים הָהֵם בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה בְּעֵינַי מִלֵּבַד הַנִּסְתָּרוֹת. כִּי בְּוַדַּאי כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה וְלִישׁוּעָה נִפְלָאָה. וְהָעִקָּר לְהַקְיִץ וּלְעוֹרֵר אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲמֹד בַּבֹּקֶר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שֻׁלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן א) יִתְגַּבֵּר כַּאֲרִי לַעֲמֹד בַּבֹּקֶר שֶׁיְּהֵא הוּא מְעוֹרֵר הַשַּׁחַר, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר אֶצְלִי בְּזֶה דְּרוּשׁ נָאֶה וְיָפֶה מְאֹד (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת אֹרַח חַיִּים הַשְׁכָּמַת הַבֹּקֶר א) שֶׁעִקַּר הַכַּוָּנָה לֵילֵךְ עִם הַדֶּרֶךְ שֶׁל אֲמִתָּה לֵאלֹקֵי בְּעוֹדִי וְכוּ'. וּבְשַׁבָּת זֶה דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵהַתּוֹרָה בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קצה) שֶׁזֻּהוּ כָּל עִנְיַן חֲנֻכָּה, וְהָיָה שַׁיָּךְ הַרְבֵּה לְכָל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, וְעֵינֵינוּ מְצַפּוֹת בְּכָל עֵת לָצֵאת מֵהַצָּרָה לְנַמְרֵי לְהִרְחָבָה גְּדוֹלָה וְיִרְאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וּמֵחֲמַת שֶׁמּוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ, אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁשׁ וְשָׂמֵחַ מְאֹד בִּפְרָט בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְקָרְבֵנוּ לְאוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ. וְעַתָּה הוּא חֲנֻכָּה, מִי יוֹדֵעַ לְהֵיכָן מַגִּיעַ סוֹד חֲנֻכָּה כַּאֲשֶׁר נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְגַלּוֹת לְדָרֵי מַעְלָה וְכוּ' וּלְדָרֵי מַטָּה וְכוּ' וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
(עַיֵּן בְּסִפּוּר תְּלָאוֹת הַמַּחֲלֹקֶת אֲשֶׁר יִבֹּאַר בְּקוּנְטְרֵס בִּפְנֵי עַצְמוֹ).

קסט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר יוֹם ו' וָאֵרָא תקצ"ה לפ"ק קְרִימֶנְטְשׁוּק.
בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי.
הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ אֲשֶׁר הוֹדַעְתַּנִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הֶחְזְרוּ הַסְּפָרִים בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי עַד עַתָּה הָיוּ עֵינַי כָּלוֹת לְזֶה. וּבִתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַזֹּאת בָּאתִי לְפֹה מְקֻהָלַת טְשֶׁעהְרִין עִיֵּף וְיָגֵעַ וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה אוּלַי אֶזְכֶּה לִמְצֹא פֹּה אִגֶּרֶת מֵאִתְּכֶם, וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ קִבַּלְתִּי

מֵרַבִּי אֶפְרַיִם שֶׁיִּחְיֶה מִכְּתָבְךָ קֹדֶם שֶׁנִּכְנַסְתִּי אֶל הַבַּיִת, כִּי קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל. וְתַכֶף קָרִיתִי אוֹתוֹ וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר לֹא הוֹדַעְתַּנִי מִיָּד בִּתְחִלַּת הָאִגֶּרֶת מֵהַיְשׁוּעָה וְהַהַצָּלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. וְהֻכְרַחְתִּי לִקְרוֹת מִכְּתָבְךָ הָרִבֵּה לִשְׁמֹעַ גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וְעֵינַי כָּלוֹת לַבְּשׂוֹרָה הַנַּ"ל, עַד שֶׁזָּכִיתִי לִמְצֹא בַּדַּף הַשֵּׁנִי שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֵּׁן עָצֶם. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ. וְהִנֵּה רִבּוּי הַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁכָּתַבְתָּ, אִם אָמְנָם צַעֲרֵי גָּדוֹל מִכָּל זֶה, עִם כָּל זֶה הַכֹּל הֶבֶל, כִּי הַזְּמַן פּוֹרֵחַ וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וּבְיָמִים מֻעָטִים יַעֲבֹר הַכֹּל וְיִהְיֶה נִשְׁכָּח הַכֹּל, וּמִי שֶׁיִּשְׁאַר עַל עָמְדוֹ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל קְדֻשָּׁתוֹ זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלַעֲסֹק בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים אַשְׁרֵי לוֹ, וּלְהִפּוּךְ חַס וְשָׁלוֹם בְּוַדַּאי יֵבוֹשׁ בְּעַצְמוֹ וְיִתְחָרֵט מְאֹד בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּכְבָר עָבְרוּ בְּזָיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים כְּשֶׁהֵאִיר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל אוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּעוֹלָם. וְגַם עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עָבְרוּ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, וְאִם בְּאֵיזֶה אֲפָנִים עַתָּה הַבְּזָיוֹנוֹת גְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר, אַדְרַבָּא מִזֶּה יְכוֹלִין לְהָבִין מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק וְכוּ'. וְהַבִּיטוּ וּרְאוּ נִפְלָאוֹת שֶׁגַּם עַתָּה יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ, וְהַמְּנִיעוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת לְדָחוֹת אֶחָד חַס וְשָׁלוֹם בָּאִים בְּמִשְׁקָל לְמִי שֶׁנִּגְזַר עָלָיו וְהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, וְאִם אֵין אָנוּ יוֹדְעִים הַטַּעַם בִּפְרָטְיוּת, בְּוַדַּאי צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְכָל הָעוֹלָם מָלֵא נִסְיוֹנוֹת בְּכָל יוֹם. וּבְוַדַּאי הָיָה צָרִיךְ רַבִּי אִיצִיק בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בְּעִנְיָן זֶה שֶׁעָבַר עָלָיו, וּבְתַחִלָּה הִסְכִּיל עֲשׂוֹ מָה וְכוּ', בְּעֵת כְּזֹאת אֲשֶׁר הַמַּשְׂכִּיל כָּעֵת יִדֹּם, וְאַחַר כָּךְ עִוֵּת יוֹתֵר מַה שֶּׁהִפְרִיד אֶת עַצְמוֹ מֵאִתָּנוּ, אֲשֶׁר הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ וּבְלִבָּבוֹ מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת; אַךְ מֻבְטָחַנִי בּוֹ שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יִהְיֶה מִתְנַגֵּד. וְאִם לֹא זָכָה בְּכָל נִסְיוֹנֹתָיו אֶלָּא לָזֶה דַּי לְפָנָיו.

לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תִּפְרֹשׂ בִּשְׁלוֹם כָּל אֶחָד, לְדַעְתִּי מֵאֲלֵיהֶם יִתְחַזְּקוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ אֱמֶתִּי בְּקִדְקְדוֹ וְיִקְיְמוּ חֲבִי כְּמַעַט רֶגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ, וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. כִּי בְּוַדַּאי יִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן ריח) שֶׁאָמַר "אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן וֶועל אוֹיס פִירִין" [גַּמַרְתִּי וָאֶגְמוֹר].

וְהִנֵּה מִטְּשֶׁערִין כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טוּלְטְשִׁין, וְשָׁם הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁשָּׁלַחְתִּי מֵאוּמָאן כַּמָּה אִגְּרוֹת לְבָרֶסְלֶב, וְאֵלֶיךָ בִּיחוּד וְנִפְלֵאתִי מְאֹד עַל שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְךָ אֶחָד מֵהֶם, וְיֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה, אַךְ הַיְשׁוּעָה שֶׁהוֹדַעְתַּנִי עוֹלָה עַל הַכֹּל, וְלֵה' הַתִּקְוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְעַל אוֹדוֹתֶיךָ כְּבָר הִקְדַּמְתִּי בִּדְבָרַי אֵלֶּה לַהֲשִׁיבְךָ כִּי הָעוֹלָם מָלֵא נִסְיוֹנוֹת בְּכָל יוֹם בְּכַמָּה אֲפָנִים, וְעַל כֻּלָּם יֵשׁ לָנוּ יְסוֹד מוּסָד יְסוֹד חָזָק וְקַיָּם לָנֶצַח הוּא הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם יְסוֹד הַפָּשׁוּט וְכוּ', עָלָיו יֵשׁ לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי

לֹא בָּאנוּ לְזֶה הָעוֹלָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְשַׁאֲרֵי תַּאֲווֹת חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא בִּשְׁבִיל מָמוֹן וְכָבוֹד הַמְדֻמֶּה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, רַק לִסְבֹּל עָמָל וִיגִיעָה כְּדֵי לְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאֵנוּ וְיוֹצְרֵנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְפִי מַה שֶּׁמַּדְרִיכִים אוֹתָנוּ הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר וְכוּ', כִּי בְּהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת בְּכָל פַּעַם, וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּחַסְדּוֹ כַּאֲשֶׁר כְּבָר רָאִינוּ כַּמָּה פְּעָמִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן כ"ז חֵלֶק רִאשׁוֹן).

וּכְפִי הַנִּרְאֶה עַתָּה, אֵינְךָ צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ עוֹד אִגֶּרֶת לְפֹה, כִּי רָחוֹק שֶׁאֶתְמַהֲמַהּ כָּל כָּךְ, אַךְ תִּזָּהֵר לִשְׁלֹחַ מַעֲתָּה בְּכָל פַּאסְט אִגֶּרֶת אֲלֵי לְקֹהְלָה קְדוֹשָׁה אוּמַאן, וְתוֹדִיעֵנִי הַכֹּל בַּאֲשֶׁר הֵיטֵב כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה שָׁם לְמַעַן אֲדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, כְּדֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר אָבוֹא לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב אֶמְצָא שָׁם מְכֻתָּבֶיךָ וִיחַיּוּ אוֹתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶהְיֶה בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעוֹד שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת מֵהַיּוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת בְּרִצּוֹנוֹ הַטּוֹב, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו בְּכָל תְּנוּעוֹתַי. וּלְעֵת עַתָּה הֶחֱיֵיתִי הַרְבֵּה בְּכָל מָקוֹם בּוֹאִי אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם פֹּה קִבְּלוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבִתְשׁוּקָה גְּדוֹלָה וְיָצְאוּ לְקָרְאתִי בְּשִׂמְחָה הַכֹּל יוֹתֵר מִקֹּדֶם, כִּי מֵעוֹלָם לֹא קִבְּלוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה כָּל כָּךְ כְּמוֹ עַתָּה. אֲבָל הַיִּסּוּרִים שֶׁהָיוּ לִי עַד הֵנָּה מֵהַנְּסִיעָה בְּעַצְמָהּ, אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, כִּי הַדֶּרֶךְ פֹּה מְקֻלְקָל מְאֹד וְהַסּוּסִים חַלָּשִׁים כִּמְעַט כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל עִנּוּי הַדֶּרֶךְ לְאִישׁ בָּא בַּיָּמִים כְּמוֹנִי, וְאַךְ עַל פִּי כֵן גַּם בָּזֶה הָיוּ כַּמָּה הַרְחָבוֹת בְּלִי שִׁעוּר. מִי יִתֵּן וְיִזַּכֵּנִי ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲסַפֵּר לָכֶם הַכֹּל לְמַעַן תְּבִינוּ מִזֶּה נִפְלְאוֹת הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וּמְצַמְּצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאַיִן סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית בְּכָל מַעֲשֶׂה דִּבּוּר וּמַחֲשָׁבָה שֶׁל כָּל אָדָם כְּפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן וּמְרַמֵּז לוֹ רְמָזִים וְכוּ' וְכוּ'.

"גֵּיוואלְד! וואס שְׁווֵיגִין מִיר אַז מִיר הָאבִּין אַזוֹנָס גִיהֶערְט" [אַהָהּ! מָה אָנוּ שׁוֹתְקִים שֶׁכָּךְ שָׁמַעְנוּ]. עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר צָרִיךְ כָּל אֶחָד לוֹמַר אֶלֶף פְּעָמִים אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא וְכוּ', וְאֵלּוּ הַסְּפָרִים הֵם קוֹרְעִים וּמְבַזִּים, אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם. בַּעַל הָרַחֲמִים יְשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת, וְאוֹתָנוּ יָשִׁיב לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת אֶת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת, וְזֶה נַעֲשֶׂה בְּכָל לֵילֵי וּבְפַרְטִיּוּת בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת.

מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי חֲבִיבַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱמָנִים, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב מַה נַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בָּעוֹלָם הָעוֹבֵר בַּצַּל הַפּוֹרֵחַ הַזֶּה, אֲשֶׁר הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהָעוֹלָם הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הֶבֶל, וְאִם אֵינָם זוֹכִים לְהֵיטִיב מַעֲשֵׂיהֶם וְגַם מְקֻלְקָלִים כְּמוֹ שֶׁמְּקֻלְקָלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בַּהֶבֶל נִדָּף הַזֶּה כַּאֲשֶׁר הֵם יוֹדְעִים בְּעַצְמָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְלַח לָהֶם וְיֹשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת, עוֹד מִתְגַּבְּרִים עֲלֵיהֶם לַחֲלֹק עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר זָכָה לְצֵאת מֵהַבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְנַמְרֵי,

אֲשֶׁר אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנִּיחַ שׁוּם הֶבֶל בָּעוֹלָם הַזֶּה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ אֲשֶׁר נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מְזֶה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּפַלְטֵי לָן מֵהָדָא, כֵּן יוֹסִיף ה' לְמַלֵּט נַפְשֵׁנוּ גַּם מִכָּל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ לְעוֹלָם אָמֵן.

וְהִנֵּה כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶתְמַהֲמַהּ פֹּה הַרְבֵּה, וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה פֹּה אֵינִי יוֹדֵעַ לְכָתֹב לְךָ עַתָּה, כִּי זֶה שִׁבְתִּי הַבַּיְתָה מְעַט כַּנַּ"ל, וְגַם זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וְיִזַּכֵּנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה לְהַכִּיר חִדּוּשׁ מַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית שֶׁבַּיּוֹם הַזֶּה וּלְקַיֵּם לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּקֶרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

קע

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' בְּשַׁלַּח תקצ"ה לפ"ק קְרָאקוֹב.

שָׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁבָּאתִי לִקְרֶימִינְטְשׁוֹק אוֹר לְיוֹם ו' פָּרָשַׁת וָאֵרָא, וּמָצָאתִי מִכְתָּבֶיךָ שֶׁכְּבָר הֶחְזְרוּ הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים תְּהִלָּה לָאֵל וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד. וּבְאוֹתוֹ יוֹם ו' הַנַּ"ל שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם בְּקֶרֶימִינְטְשׁוֹק עַד הַיּוֹם שֶׁעָבַר, וְלֹא הִגִּיעַ לִי שׁוּם אִגֶּרֶת, לֹא מִבְּרֶסְלֶב וְלֹא מֵאוּמַאן, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּחֲשֹׁב, אַךְ בְּעֵת צָרָה כָּזֹאת הַמָּקוֹם יְרַחֵם בְּוַדַּאי צְרִיכִים גַּם צַעַר הַזֶּה, אֲבָל זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁבְּחַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים הוֹצִיאוּ הַסְּפָרִים מִיָּדָם; מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ'; אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְואֵל וַיינְבֶּעְרְג שֶׁזָּכָה שֶׁיִּגְמֹר פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים כָּזֶה עַל יָדוֹ, אַשְׁרֵיהֶם כָּל הָעוֹסְקִים בָּזֶה, וְכָל אֲשֶׁר הוֹצִיא מָמוֹן עַל פִּדְיוֹן נְפָשׁוֹת וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם שֶׁל הַמּוֹסְרִים בַּעֲלִילוֹת שֶׁקֶר, אֲשֶׁר מָרְדוּ וּפָשְׁעוּ בִּכְבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּכְבוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּכְבוֹד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִכְבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל אֲשֶׁר כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים תָּפְסוּ עַל יְדֵי מְסִירָתָם, יְשַׁלֵּם ה' לְעוֹשֶׂה רַע כְּרָעָתָם, וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יְרַחֵם עַל עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים נִרְדָּפִים כְּמוֹנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, כִּי שְׁמוֹ הַגָּדוֹל נִמְצָא בְּשֵׁם הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית לְעִנְיַנֵי כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּהּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר, וּפֹה נְמַרְנוּ אוֹתָהּ קְצָת.

וְהִנֵּה בְּעֶצֶם טִרְדָּתִי הַיּוֹם, וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ, סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁנִּסְעְתִּי עִם רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר אֵצֶל בֵּית הַפָּאסְט, וְנִכְנַס רַבִּי אֶפְרַיִם לְשָׁם, וּמָצָא שְׁנֵי מִכְתָּבִים מֵאִתְּךָ. אֶחָד הַנִּכְתָּב בְּיוֹם א' בֹּא, וְאֶחָד הַנִּכְתָּב בְּיוֹם ה' בֹּא, וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד מֵעֶצֶם חַסְדּוֹ,

וְנָסַעְתִּי בְּמָהִירוּת לְבֵית רַבִּי אֶפְרַיִם, וְקָרִיתִי הַמִּכְתָּבִים שְׁתֵּי פְּעָמִים הֵיטֵב, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלִי עַל יְדֵי מִכְתָּבָיו, צַעַר וָנַחַת, בְּכִי וְשִׁירוֹת, אֶפֶס קָצֵהוּ תָּבִין וְלֹא כֻלּוֹ. וְהָיִיתִי אָז טָרוּד מְאֹד לַעֲבֹר הַנַּעְפִּיר לָבוֹא לְפֹה עַל לִינַת לַיְלָה, וַעֲתָּה בָּאתִי לְפֹה קְרָאקוֹב כְּמוֹ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה, וַאֲנִי כּוֹתֵב מִיָּד מִכְתָּבִי זֶה בְּעֹצֶם טִרְדָּתִי וּבִלְבּוּל דַּעְתִּי מִכַּמָּה עִנְיָנִים, וּבִפְרָט מִמִּכְתָּבָיו, וְגַם אֲנָשִׁים בָּאִים לְפֹה לְקַבֵּל פָּנַי, וְאַף עַל פִּי כֵן דְּחִיתִי הַכֹּל לְזָרֵז עַצְמִי לַהֲשִׁיבְךָ מַה שֶּׁיִּזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תַּחַת קָלְמוֹסִי. וְהִנֵּה הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד מְאֹד בְּמִכְתָּבְךָ. אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדַעְתָּ לִי כַּמָּה גְּדוֹל עֲדַיִן הַמַּחֲלֹקֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְקַוֶּה לַה' שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין עֹצֶם נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו בְּתוֹךְ הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן כִּי עֲדַיִן ה' עִמָּנוּ וְאָצְלֵנוּ וְקָרוֹב אֵלֵינוּ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ כַּמָּה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה מֵאֲנָשֵׁי אוּמַאן וְכוּ'. וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִין מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְכַמָּה גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה סָבָא דְּסָבִין וַעֲדַיִן כֹּחוֹ עִמָּנוּ, וְגַם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ, עַד וְכוּ'.

וְהִנֵּה לְחַזֵּק אֶתְכֶם תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר כָּתַבְתָּ לִי שֶׁאַתֶּם חֲזָקִים בְּהֶאֱמֶת כָּרָאוּי לָכֶם, וּמְאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בָּזֶה שֶׁכָּתַבְתָּ לִי שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּהַשִּׂיחוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִכְּבָר, כִּי לְדַעְתִּי כְּבָר הִקְדִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְכֻלָּנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי רִבּוּי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם זֶה כַּמָּה שָׁנִים עַד הַיּוֹם. וְכָל הַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַתְּפִלּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁזָּכְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכֻלָּם יֵשׁ לָכֶם דַּי וְדַי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁכֶם גַּם בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת, עַד אֲשֶׁר אַתֶּם צְרִיכִים עַתָּה לְרַקֵּד בְּכָל יוֹם עַל גֹּדֶל יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלְּהִיוֹת מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ'. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, בַּמֶּה נִקְדֵּם ה' כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ. וּלְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי יִסּוּרִין מִמַּה שֶּׁאֵין לִי עֲדַיִן שׁוּם אִגֶּרֶת מִבְּרֶסְלֶב, וְגַם הַבִּילְעט לֹא הִגִּיעַ לִי, וְהִנֵּה דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל עַתָּה.

חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי ה' עִמָּכֶם, כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתְכֶם, וְיֵשׁ תִּקְוָה גְּדוֹלָה לְאַחֲרִיתֵנוּ. וְאִם תְּשִׂימוּ לְבַבְכֶם לְתוֹרָה קְדוֹשָׁה אַחַת מִסְּפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים תּוּכְלוּ לְנַחֵם עַצְמְכֶם עַל כָּל הַצָּרוֹת הָעוֹבְרוֹת עָלֵינוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּצַיֵּל אוֹתָנוּ מֵהֶם בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל, וְיֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵין הַפָּנַאי מַסְכִּים כְּלָל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב הָעוֹמְדִים בְּעֶזְרָתֵנוּ, יְהִי ה' עִמָּהֶם וְיִשַׁלֵּם פְּעֻלָּם וּמַשְׂכֻּרְתָּם כְּפוּלָה וְיִזְכּוּ לְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לְנֶצַח אָמֵן.

וְהִנֵּה בְּכָל עִנְיָנֵי יִסּוּרִים וּבִלְבּוּלִים שֶׁעָבְרוּ עָלַי וְעָלֵינוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט, וּבְיוֹתֵר בְּעִנְיַן עִצָּם הַצָּרוֹת וְהַפְּחָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָבְרוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים מִן אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד הַיּוֹם מִגְּדֶל הִתְעוֹרְרוּת הַמַּחֲלֹקֶת וְהַשּׂוֹנְאִים וְכוּ', בְּכָל זֶה אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי רַק בַּמֶּה שֶׁאָמַר הוּא זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן רח) עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים לז) "צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ", עַיִן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב אֲבָל הֵם מְרֻבִּים בַּמִּכְסָה עַד שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַנְשִׂים חַס וְשָׁלוֹם ה' לֹא יַעַזְבֵנוּ בְיָדוֹ; וְזֶה אָנוּ רוֹאִים עַתָּה בְּעֵינֵינוּ. וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַמַּחֲלֹקֶת הוּא בְּוַדַּאי לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, אֲבָל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר לַעֲקֹר אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי זֶה לֹא תַּעֲלֶה בְּיָדָם. וּבְוַדַּאי מִי שֶׁיִּרְצֶה בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר כַּאֲשֶׁר הוֹרָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, לֵילֵךְ בְּתָמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וּכְמוֹ שֶׁמָּסְרוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּוַדַּאי לֹא יוּכַל לִמְנֹעַ אוֹתוֹ שׁוּם מְנִיעָה שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי כְּבָר הַכֹּל מֻנָּח שֶׁאֵין לְשׁוּם אָדָם מְנִיעָה שֶׁלֹּא יוּכַל לְשַׁבְּרָהּ; וְאִם תִּצְטָרֵךְ לְהִתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת הֲלֹא גַּם הָרְבֵּה מֵהַיְרֵאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם הַקּוֹדְמִים הִתְפַּלְּלוּ בִּיחִידוּת, וְלֹא רָצוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר שֶׁלֹּא יִתְבַּלְבְּלוּ; וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם לְקַיֵּם "חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבֹר זָעַם", וְנָכוֹן לִבְּכֶם בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּעוֹד אֵיזֶה זְמַן תּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּאֵיזֶה בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁתִּרְצוּ; וְכָל הַצַּדִּיקִים וְכָל הַכְּשֵׁרִים הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עֲלֵיהֶם כְּהִנָּה וְכְהִנָּה, כִּי תְּחִלָּתָם יִסּוּרִים וְסוֹפָן שִׁלְוָה; וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

נָתָן הַנַּ"ל

קעא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבַּת שִׁירָה אוֹר לְיוֹם א' תקצ"ה לפ"ק טְשֶׁעהִרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי אוֹהֲבִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים מוֹרַי וְרַבּוֹתַי חֲבֵרַי וְתַלְמִידַי בָּנַי וּנְכָדַי שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

שִׁמְעוּ אֵלַי וְיִשְׁמַע אֲלֵיכֶם ה'. הִנֵּה זֶה סָמוּךְ קִבַּלְתִּי כָּל הַמִּכְתָּבִים מֵאִתְּכֶם מִידִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג עִם הַבִּילְעט, וּמִידִידִי רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם רַבִּי יוֹסֵף חֲתַן רַבִּי זַלְמָן, וְכֻלָּם מְלֵאִים זְעָקוֹת וּצְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת עַל עִצָּם הָרְדִיפוֹת שֶׁרוֹדְפִים אוֹתָנוּ וּבִפְרָט אוֹתִי שׁוֹנְאֵי חִנָּם, תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְּפִלָּה, אֲבָל בְּתוֹךְ עִצָּם הַצָּרוֹת הָיָה לָנוּ הַרְחָבוֹת וִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת שֶׁזָּכִינוּ בְּרֹב חֶסְדָּיו לְהוֹצִיא הַסְּפָרִים תְּהִלָּה לְאֵל חַי, מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. רָאוּי לָנוּ לַעֲשׂוֹת פּוּרִים גָּדוֹל עַל זֶה כִּי לֹא הָיָה נֵס קָטָן, אַשְׁרֶיךָ, יְדִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל שֶׁזָּכִיתָ שֶׁיֵּעָמַר הַנֵּס עַל יָדֶךָ, אַשְׁרֵיכֶם אַחַי וְרֵעַי כָּל מִי שֶׁהָיָה לוֹ חֵלֶק בְּהַצָּלַת נְפָשׁוֹת וְתוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ'.

(כִּי הַמַּעֲשֶׂה הָיָה כָּךְ, שֶׁבְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה שֶׁל הַשָּׁנָה הַזֹּאת פָּרָשַׁת מִקֵּץ בְּסִעֲדָה שְׁלִישִׁית, תֵּכֶף שֶׁהִתְחִיל מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן זַ"ל לוֹמַר תּוֹרָה, גָּרוּ עָלָיו הַשּׁוֹנְאִים הַמַּעֲלִילִים הַנַּ"ל אֶת הָאָדוֹן הַנַּאַרַאדְנִיטְשֶׁע וְסִבֵּב אֶת הַבַּיִת שֶׁלּוֹ עִם אַנְשֵׁי חֵיל. וְהַבַּיִת הָיָה מָלֵא אָז מִפֶּה אֶל פֶּה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים, שֶׁבָּאוּ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי קְדֻשּׁוֹ. וְלִקַּח הָאָדוֹן הַנַּ"ל כַּמָּה נְפָשׁוֹת לִתְפִיסָה, וְגַם סְפָרִים הַרְבֵּה הֵן מֵהַנִּדְפָּסִים הֵינוּ שֵׁ"ס וּפוֹסְקִים וְכוּ', וְהֵן מִכְתָּבָיו. וְהָיָה מוֹרֵנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָז בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה. וּבְיוֹם ב' שֶׁלְּאַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַנַּ"ל רָצָה הָאָדוֹן הַנַּ"ל לִיקַּח לִתְפִיסָה אֶת מוֹרֵנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ, וְהֻכְרַח לִבְרֹחַ בְּהֶחְבֵּא לְאוּמַאן, וּמִשָּׁם לִטְשֶׁעְרִין, כַּאֲשֶׁר יְבֹאַר לְהַלָּן קְצָת. וְזֶה תִּמְצָא בִּתְחִלַּת הִלְכוֹת דֶּגֶים הֲלָכָה ה' בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה, שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁנִּתְחַבְּרָה בְּעֵת הָרַעַשׁ וְהַבְּרִיחָה, הַיְנוּ הָרַעַשׁ וְהַבְּרִיחָה הַזֹּאת שֶׁבָּרַח אָז לִטְשֶׁעְרִין כַּנַּ"ל. וְאַחַר כָּךְ רִחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּצְאוּ הַנְּפָשׁוֹת מֵהַתְּפִיסָה עוֹד בְּזֶה הַשָּׁבוּעַ שֶׁלְּאַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה תֵּכֶף, אַךְ כָּל הַסְּפָרִים הָיָה בְּסַכָּנָה עַד סָמוּךְ לְשַׁבַּת שִׁירָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹצִיאוּ אוֹתָם גַּם כֵּן מִיָּדָם, וְלֹא נֶאֱבַד מֵהֶם רַק כֶּרֶךְ אֶחָד מִלִּקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה מֵאֶמְצַע הִלְכוֹת שְׁחִיטָה הֲלָכָה ה' עַד הִלְכוֹת דָּגִים הֲלָכָה ה'. וְזֶה תִּמְצָא שֶׁבַּסֵּפֶר לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה הַנִּדְפָּס נֶחְסָר הֲלָכָה ה' עַד הִלְכוֹת דָּגִים כִּי נֶאֱבַד אָז. וְגַם הַלִּקּוּטֵי עֲצוֹת כְּתַב יַד מוֹרֵנוּ זַ"ל נֶאֱבַד גַּם כֵּן אָז. הָרַחֲמָן יַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי אֲבֵידוֹת אָמֵן).

הֵן מִי שֶׁטָּרַח בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָמוֹנוֹ אוֹ בְּשִׁנְיֵהֶם הַכֹּל נֶחְשָׁב לְמַעְלָה לְטוֹבָה, כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וְכָל דִּבּוּר וְכָל תְּנוּעָה וְכָל פְּרוּטָה שֶׁטָּרַחְתֶּם וְהוֹצֵאתֶם עַל זֶה אַחַת לְאַחַת לְמִצְוֹת חֶשְׁבּוֹן לְטוֹבָה, צְדָקָתְכֶם תַּעֲמֹד לָעַד לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם. וְגַם הַבִּילֻעט שֶׁשְּׁלַחְתֶּם לִי הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי מְאֹד מְאֹד, כִּי כָּלוּ עֵינַי לָזֶה מִיּוֹם פְּרָדְתִּי מֵאִתְּכֶם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת שֶׁנִּתְעַכְּבְתִּי עַד יוֹם ד' הַנַּ"ל שֶׁקִּבַּלְתִּיו בְּקְרַאקוֹב בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ מִשָּׁם לְכָאן. וְהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבוֹאִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם עַל שַׁבָּת הַנַּ"ל, וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נְכוֹן פֹּה, וּבְכָל סְבִיבוֹת אֵלּוּ אֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף וְאֵין שׁוֹמְעִין כְּלָל רַעַשׁ הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ. וּכְפִי הַנִּשְׁמָע גַּם בְּזַלַאטָאפָאלְיֶע וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֵין שׁוֹמְעִים כְּלָל מִזֶּה. וְעִקַּר הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ הוּא מֻחְמֶת שֶׁשָּׁם הִתְחִילוּ קְצָת לִכְנֹס דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּלֵב כַּמָּה כְּשֵׁרִים וְכוּ' וּמֻחְמֶת זֶה הִתְגָּרוּ כָּל כָּךְ. וְהִנֵּה בְּטֶרֶם מָלֵא מִלִּין לְדַבֵּר עַל לִבְּכֶם, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל כִּי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְדַבֵּר עִמָּכֶם הַרְבֵּה הַרְבֵּה, אֵיךְ צְרִיכִין לְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת, וְאֵיךְ כָּל הָעוֹלָם עוֹמְדִים נֶגֶד כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ וְלִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל זַ"ל, וּכְבָר סָבְלוּ כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַזְּקֵנִים וְהַנְּעָרִים צַעַר וּמְרִירוּת וְיִסּוּרִים הַרְבֵּה מְאֹד

מְאֹד מֵעוֹדָם עַד הַיּוֹם הַזֶּה; וְכַמָּה נִדְחוּ עַל יְדֵי זֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲבָל אוֹתָן שֶׁנִּשְׁאֲרוּ עַל עָמְדָם אַשְׁרֵיהֶם אַשְׁרֵי חֶלְקָם.

וְאַתֶּם אַנְשֵׁי עִיר בְּרֶסְלֶב מַמָּשׁ, לֹא טְעַמְתֶּם עֲדַיִן צַעַר וּמְרִירוּת וּמְנִיעוֹת עַד הֵנָּה, וְעַתָּה מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם אַחַי וְרֵעַי, הַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד מְנִיעוֹת וְנִסְיוֹנוֹת רַבּוֹת מֵעוֹדוֹ עַד זְקָנָתוֹ אַשְׁרֵי מִי שֶׁיַּעֲמֹד בָּהֶם, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹאִים מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִם מִשֶּׁה חִנְקִיס, אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָם אֲפִלּוּ מִתְנַגְּדִים, תְּמֵהִים וְשׁוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ שֶׁנֶּחְלַק וְנָפַל כָּל כָּךְ כְּתוֹא מִכְמָר; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו, וְיָקִימוֹ וְיֹשִׁיבוֹ אֶל הָאֱמֶת מְהֵרָה, אֲבָל לְעֵת עַתָּה צָרָתוֹ הִיא צָרָה אֲמִתִּית גְּדוֹלָה וּכְפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. אוֹי לְזִקְנָתוֹ שֶׁאוֹבֵד בְּחִנָּם בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁאוֹבֵד. וּכְבָר הָיוּ לְעוֹלָמִים מַעֲשִׂיּוֹת כְּאֵלֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל עַל הַמִּשְׁנָה אַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ שֶׁהֲרֵי וְכוּ'. וְגַם סְמוּךְ לְיָמֵינוּ אֵרַע עִם הָרַב מִבַּאלְפִיר וְכוּ' שֶׁנִּדְחָה בְּסוֹף יָמָיו כַּמְפֻרְסָם; בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' כְּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְהִנָּצֵל מִזֶּה, וְגַם עַד זְקָנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹקִים אַל יַעַזְבֵנוּ עַד אַגִּיד וְכוּ', עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹתֵינוּ בֵּין בְּרֶסְלֶבֶר חֲסִידִים הָאֲמִתִּיִּים הַמְקֹרָבִים וּקְשׁוּרִים בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל.

וּבוֹחֵן לְבָבוֹת הוּא יוֹדֵעַ שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל מוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת בְּתָמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת וּבְשֵׂכֶל נִפְלָא וְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת מְאֹד לְהִתְחַזֵּק עַל עָמְדוֹ תָּמִיד, לְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה כַּמְבֹאָר בְּסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁמְּדַבֵּר מִכָּל הַמְצָוּוֹת וּמִכָּל הַמִּדּוֹת וּמִכָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים בְּדֶרֶךְ נִפְלָא וֶאֱמֶת וְכוּ'. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כָּאן.

מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, וְהֲלֹא אַתֶּם יְדַעְתֶּם שֶׁכְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה מִזֶּה שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וּמַכְאוֹבוֹת, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה.

וְהִנֵּה בְּכָל סְבִיבוֹת אֵלּוּ שֶׁעָבַרְתִּי אֵין שׁוֹמְעִים כְּלָל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁלָּנוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן כֻּלָּם מְלֵאִים צַעַר וְצָרוֹת וְיִסּוּרִים וּטְרָדוֹת גְּדוֹלוֹת וְדַחֲקוּת הַפַּרְנָסָה הֵן הַמִּתְנַגְּדִים הֵן אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ; וּמָה עוֹשִׂים כָּל הָעֲנִיִּים וְהָאֲבִיוֹנִים שֶׁבְּכָל הָעֲיָרוֹת שֶׁאֵין חוֹלְקִים לָהֶם שׁוּם קֶמַח וְאֵין שָׁם קְצָבָה כְּלָל וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם חַיִּים וּמִתְקַיְּמִים. הֲיַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאַחֲרֵי כָּל הַשִּׂיחוֹת שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם יִהְיֶה נֶחְשָׁב לְנִסָּיוֹן מַה שֶּׁלָּקְחוּ הַקֶּמַח מֵהָעֲנִיִּים. וּבֶאֱמֶת יָדַעְתִּי שְׁמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל קְצָת הוּא בְּוַדַּאי חָזָק עַל עָמְדוֹ וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב אֶצְלוֹ לְנִסָּיוֹן כְּלָל, רַק אֵיזֶה שׁוֹטִים שֶׁהֶעֱבִירוּ אוֹתָם (עַל דַּעְתָּם) הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְיֹשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת.

וְגַם בְּעִנְיַן הַמַּלְמְדִים הֲלֹא כְּבָר יְדַעְתֶּם שֶׁרְצוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְלַמֵּד. וַהֲלֹא יְדִידֵנוּ רַבִּי יוּדְל מִדְּאשׁוֹב וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זְכוּרוֹנָם לִבְרָכָה וּשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ סָבְלוּ בִּנְעוּרֵיהֶם עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת גָּדוֹל, וְלֹא הִשְׁגִּיחוּ בְּעִירָם עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאַף

עַל פִּי כֵן נִתְקַיְּמוּ תְּהִלָּה לְאֵל. וְכֵן אָנֹכִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן הִפְקַרְתִּי פַּרְנָסָתִי כְּשֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֵלָיו זַ"ל, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם לֹא הִפְסַדְתִּי עַל יְדֵי זֶה כְּלָל גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וַאֲשֶׁר אַתֶּם דּוֹאֲגִים וּמְצַטַּעֲרִים עַל צַעֲרֵי מַה שֶּׁהֵם מִתְפָּאֲרִים וּמַפְחִידִים אוֹתִי, הָאֱמֶת שֶׁאַתֶּם צְרִיכִין לְהִצְטַעֵר בְּצָרָתִי, וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִזְעֹק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּצִּילֵנִי מֵאוֹיְבַי וּמֵרוֹדְפַי, וּלְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַתַּחְבּוּלוֹת וּבְכָל הַכֹּחוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לֵישֵׁב בִּבְרֶסְלֶב בְּשָׁלוֹם. אֲבָל כְּפִי מִכְתַּבְכֶם אַתֶּם מִתְפַּחֲדִים יוֹתֵר מִדַּאי, וְאֵין אַתֶּם מַשְׁגִּיחִים כְּלָל עַל גֹּדֶל הַיִּשּׁוּעוֹת וְהַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמִּי וְעִמָּכֶם מִכְּבָר, וּבִפְרָט עֹצֶם הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים וְהַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ דַּיְקָא בְּתוֹךְ מְעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה הַזֹּאת, שֶׁזָּכִינוּ לְהוֹצִיא כָּל הַסְּפָרִים וּלְהַצִּיל הַנְּפָשׁוֹת מִבֵּית הָאָסוּרִים, מִלְּבַד שְׁאָרֵי הַנִּסִּים וְהַיְשׁוּעוֹת בְּפָרְטִיּוּת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ מִדֵּי עָבְרִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה. כִּי כְּמַעַט בְּכָל יוֹם הָיָה לִי יִסּוּרִים וְסַכָּנוֹת בַּדֶּרֶךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי בְּכָל פַּעַם, זֶה עָנִי קָרָא וַה' שָׁמַע. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל קִוִּיתִי שֶׁבְּוַדַּאי אֵשֵׁב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בִּבְרֶסְלֶב וְלֹא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת לִי דָּבָר. וּמִזְּרִיקַת אֲבָנִים אֵין פַּחַד כָּל כָּךְ וְכוּ' כִּי גַּם לָהֶם יֵשׁ חֻלּוֹנוֹת, וְאִם הֶתֵּר הַדָּבָר לִשְׁבֹּר חֻלּוֹנוֹת לֹא יִהְיֶה נִשְׁאָר חֻלּוֹן אֶחָד בִּבְרֶסְלֶב. אֲבָל בֶּאֱמֶת מֵחֹק הַקֵּיסָר יָרוּם הוֹדוֹ לִשְׁפֹּט עַל זֶה וּכְבָר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת ג) אִלְמָלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלְעוּ. וּבֶאֱמֶת אֵלּוּ הָרְשָׁעִים הַזּוֹרְקִים אֲבָנִים רוֹצִים לְהַחֲרִיב בִּרֶסְלֶב חַס וְשָׁלוֹם שֶׁהוּא הַהֵפּוּךְ מֵאֲבָנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְחֶזְקֵאל לו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר. אֲבָל יֹאבְדוּ הֵם וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם, וּבִרֶסְלֶב לֹא תֵּחָרֵב חַס וְשָׁלוֹם, וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם מִקְרָא הַנַּ"ל וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְכוּ'. שִׁמְעוּ זֹאת וְהָבִינוּ כִּי ה' אִתָּנוּ וְעִמָּנוּ. וּבִפְרָט שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר אֲלַי בִּפְרָטִיּוּת, "גָּאט אִיז מִיט דִיר, בַּא דִיר, שְׁרֶעק זִיךְ נִיט" [ה' אִתְּךָ אָצְלְךָ אַל תְּפַחֵד].

וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ לְבֵיתִי, וְאֶפְשָׁר אֶהְיֶה עַל שַׁבַּת הַסָּמוּךְ בְּאוּמַאן, וְשָׁם אֶתְיַעֵץ קְצָת עִם אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ. וּרְצוֹנִי שֶׁאֶמְצָא שָׁם מִכְתָּבִים מֵאִתְּכֶם, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא לִבְרֶסְלֶב אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מַה טּוֹב, כְּדֵי שֶׁאֶשְׁמַע הֵיטֵב בִּפְרוּטְרוֹט כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה שָׁם מֵאָז וְעַד הַנָּה; וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּבִיאֵנִי מְהֵרָה לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד וְכוּ'. וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בָּטַחְתִּי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה שִׂכּוֹר חַס וְשָׁלוֹם מֵהַמַּיִם שֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה בְּכָל יוֹם, וְכָל הַפּוֹסֵל בְּמוּמוֹ פּוֹסֵל וְדַי לַמֵּבִין. הָאֱמֶת, שֶׁאֲנַחְנוּ מַרְגִּישִׁים יוֹתֵר צָרוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (יְשַׁעְיָה נא) "וּשְׁכוּרַת וְלֹא מִיָּיִן", וּכְתִיב "יָחוֹגוּ יָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר" וְכוּ'. אֲבָל מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁהִכְנִיס בָּנוּ קְצָת לְקָיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם בְּסָמוּךְ "וַיִּצְעָקוּ אֶל ה' בַּצַּר לָהֶם" וְכוּ'. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וַאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹצִים לִרְאוֹת

מוֹפְתִים מִיָּד, הֲלֹא כְּבָר יְדַעְתֶּם שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל לֹא הִתְנַהֵג בָּזֶה. כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, כִּי הוּא מְגַלֶּה אֱלֹקוּתוֹ בָּעוֹלָם רַק עַל יְדֵי תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת שֶׁגִּלָּה, וְאִם עַל כָּל זֶה רָאִינוּ כַּמָּה מוֹפְתִים נוֹרָאִים מִמֶּנּוּ זַ"ל בְּחַיָּיו, וְאַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ בְּיוֹתֵר, אֲבָל אֵין דַּרְכּוֹ לְהַעֲנִישׁ מִיָּד, כִּי "גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב". רַק בְּעֵת שֶׁהוּא הֶכְרֵחַ גָּדוֹל לְבַעֵר הַקּוֹצִים מִן הַכֶּרֶם שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּלִתְּי זֹאת, אָז הוּא מְבַעֵר אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם וּבִזְמַנָּם. וּכְבָר בְּעֵר הַרְבֵּה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁגַּם עַתָּה יְבַעֵר וְיכַלֶּה אוֹתָם שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְבַעֲרָם אִם לֹא יָשׁוּבוּ. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּזֶה אֲנִי בָּטוּחַ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּוַדַּאי יַצִּיל אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ מֵהֶם. וְכַאֲשֶׁר עַד הֵנָּה לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ, וְעָזַר לָנוּ לְהוֹצִיא הַסְּפָרִים, כֵּן יַעְזֹר לָנוּ שֶׁאֵשֵׁב בִּבְרֶסְלֶב בְּהַשְׁקֵט וּבְשַׁלְוָה, וַה' לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. וְאַף עַל פִּי כֵן אַתֶּם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת שֶׁלָּכֶם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַתַּחְבּוּלוֹת, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַכְּתַב מַגִּידוּת שֶׁאַתֶּם עוֹסְקִים לְקַבֵּץ חֲתִימוֹת, חִזְקוּ וְאִמְצוּ בָּזֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָכֶם לְגָמְרוֹ, ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'.

וְגַם אַתָּה יְדִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּעְרְג אוֹהֵב נֶאֱמָנִי, אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד שֶׁנִּכְנַסְתָּ בָּעֲבִי הַקּוֹרָה. אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכִיתָ לָזֶה, וּכְבָר כָּתַב לִי בְּנִי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה מִזֶּה שֶׁקִּדַּשְׁתָּ אֶת הַשֵּׁם בָּרַבִּים. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ אָחִי עַל שֶׁעוֹלֶה עָלֶיךָ פַּחַד מִזֶּה, אַדְרַבָּא! רָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ בְּכָל עֵת עַל שֶׁזָּכִיתָ לָזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב. וּתְהִלָּה לְאֵל כְּבָר הִקְדִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה מַה שֶּׁזִּכִינוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה מִגְּדֻלַּת וּקְדֻשַּׁת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבְנִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, מִכָּל אֵלֶּה רָאוּי לָכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ וּלְבִלִי לְהִתְפַּחֵד מִשּׁוּם דָּבָר, רַק לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תַּחְבּוּלוֹת שֶׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת בְּעֵסֶק זֶה וְלִצְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם. וּלְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּבִטָּחוֹן חָזָק שֶׁלֹּא יוּכְלוּ נָגְדּוֹ זַ"ל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה א) "וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא יוּכְלוּ לָךְ". וְכָל הָרַעַשׁ הַזֶּה בִּשְׁבִיל לְעוֹרֵר אוֹתִי וְאֶתְכֶם לַעֲסֹק יוֹתֵר בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וּבִפְרָט בְּשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁצְּרִיכִין עַתָּה לְהַרְבּוֹת בָּזֶה בְּיוֹתֵר, שֶׁכָּל אֶחָד יְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵן עַל עַצְמוֹ, הֵן עַל עֲבוּרִי, הֵן עַל הַכְּלָל. וַה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה יִשְׁמַע וִירַחֵם וְיוֹשִׁיעֵנִי מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָעַד וְלָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דִּישְׁלִי תִּחְיֶה, וּלְבָנֶיהָ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְבִתִּי חַנָּה צִירְל תִּחְיֶה, וְלַחֲתָנִי יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, וּלְבִתּוֹ תִּחְיֶה. וְהִנֵּה גַּם לָהּ זוֹרְקִין אֲבָנִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה דּוֹרוֹת וְדוֹרֵי דּוֹרוֹת שֶׁיִּהְיוּ יִרְאֵי ה' וְאַנְשֵׁי אֱמֶת כִּי זֶה כָּל מְגַמָּתֵנוּ.

(אָמַר הַמַּעְתִּיק, הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל זֹאת הַתִּינֹקֶת הָיָה כָּךְ, כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה הָיוּ זוֹרְקִים אֲבָנִים לְבֵית מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן זַ"ל עַל סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, וְהָיוּ מַקְדִּימִים לִסְגֹּר הַלָּאדִין [הַתְּרִיסִים] שֶׁל הַחַלּוֹנוֹת תֵּכֶף בְּכְנִיסַת הַלַּיְלָה, בְּעוֹד שֶׁהָיָה מְעַט יוֹם. פַּעַם אַחַת שָׁכְחוּ לִסְגֹּר לָאדִין אֶחָד שֶׁל בַּיִת קָטָן שֶׁקּוֹרִין אַלְקֶיר שֶׁשָּׁם יָשְׁבָה בִּתּוֹ מָרַת חַנָּה צִירְל הַנַּ"ל, וּבְתָּהּ הַנַּ"ל הָיְתָה עֲדַיִן תִּינוֹקֶת קְטַנָּה שֶׁל חֻצִּי שָׁנָה וְהָיְתָה מֻנַּחַת בַּעֲרִיסָה, וְהָעֲרִיסָה הָיְתָה תְּלוּיָה נֶגֶד הַחַלּוֹן, וְאִמָּהּ יָשְׁבָה אֶצְלָהּ. בְּתוֹךְ כָּךְ הִתְחִילָה לִבְכּוֹת כְּדֶרֶךְ הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים וְהוֹצִיאָה אִמָּהּ מֵהָעֲרִיסָה וְלֹא הִסְפִּיקָה לְהוֹצִיא כֻּלָּהּ מֵהָעֲרִיסָה, וּבְתוֹךְ כָּךְ פָּרַח אֶבֶן גָּדוֹל מְאֹד דֶּרֶךְ הַחַלּוֹן בְּקוֹל וּבְרַעַשׁ גָּדוֹל וְנָפַל לְתוֹךְ הָעֲרִיסָה, אֲשֶׁר אִלּוּ הָיְתָה הַקְּטַנָּה בָּעֲרִיסָה בְּוַדַּאי הָיְתָה נֶהֱרֶגֶת עַל יְדֵי זֶה הָאֶבֶן, כִּי הָיָה אֶבֶן גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיְתָה כְּפֻשַּׁע בֵּינָהּ וּבֵין הַמָּוֶת, וּבְנֵס גָּדוֹל נִמְלְטָה. וְעַתָּה הַקּוֹרֵא, הָבֵן הַפְּרִישַׁת שָׁלוֹם לְבִתּוֹ מָרַת חַנָּה צִירְל וּלְבָתָּהּ, וְגַם הָבֵן גֹּדֶל הָרְדִיפוֹת וְהַסַּכָּנוֹת שֶׁעָבַר עָלָיו כָּל יְמֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים. מַמָּשׁ כֹּחַ בַּרְזֶל הָיָה כֹּחוֹ שֶׁסָּבַל כָּל הַנַּ"ל. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא שָׁת לִבּוֹ לְכָל הַנַּ"ל לְהִתְעַצֵּל אוֹ לְהִתְעַצֵּב חַס וְשָׁלוֹם בַּעֲבוֹדַת ה' שֶׁעָבַד כָּל יָמָיו, רַק עוֹד קָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכַפְלֵי כְפָלַיִם, וְלָמַד וְלִמֵּד וְעָשָׂה וּמְעַשֶּׂה לְרַבִּים, וְהַכֹּל בְּכֹחַ וּבְהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד. וְכָל זֶה בַּנִּגְלֶה אֲשֶׁר רְאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, חוּץ מַה שֶּׁזָּכָה לִפְנִימִיּוּת וְנִסְתָּרוֹת אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר בַּפֶּה וְלֹא בְּכְתָב. רַק הֶחָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ הֵבִין מְעַט מִזְּעֵר כְּמֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים בְּהִסְתַּכְּלוֹ עַל פָּנָיו הַמְּאִירוֹת, אוֹ בְּדַבְּרוֹ עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים אֲשֶׁר פָּנָיו הָיְתָה בּוֹעֶרֶת כְּלַפִּידִים מַמָּשׁ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹת בְּעֵת עָסְקוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה. וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הָיוּ זוֹלְגִים עֵינָיו דְּמָעוֹת מֵרֹב דְּבֵקוּתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל שׁוֹמְעוֹ הָיָה נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וְאֵימָה וְיִרְאָה וּבוּשָׁה אֲשֶׁר לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָרִים פָּנָיו מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה וְהַפַּחַד שֶׁנָּפַל עָלָיו. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר אוֹי אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְרֵנוּ נַחְלָה מִכּוֹתֵינוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ בְּמְהֵרָה אָמֵן).

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְלִבְנֵי חוֹרְגֵי שְׁמֶעלְקֶא שֶׁיִּחְיֶה.

זָאךְ גִּיט, גָּאט אִיז מִיט אוּנְז סָע וֶוועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלְץ רֶעכְט זַיין. סָע הָאבִּין שׁוֹין פִּיעל יוּדִין גִילִיטִין אַזוֹינֶע צָרוֹת אוּן זֶענִין נִיצוֹל גִיוָואָרִען, סוֹף כָּל סוֹף וֶועלִין דִּי שׂוֹנְאִים אַלֶע אַגְרוֹיסֶע מַפָּלָה הָאבִּין. אוּן אוֹיךְ אוּנְז וֶועט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִיךְ מְרַחֵם זַיין בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל זַ"ל. מִיר וֶועלִין הָאבִּין אַיין אָרְט וּוי צוּא זִיצִין טַאקֶע אִין בְּרֶסְלֶב [אַל תִּדְאַג! ה' עִמָּנוּ, אִם יִרְצֶה ה' הַכֹּל יָבוֹא עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם, הַרְבֵּה יְהוּדִים כְּבָר סָבְלוּ צָרוֹת כָּאֵלֶּה וְנִצְּלוּ מֵהֶם, סוֹף כָּל סוֹף יִנָּחֲלוּ כָּל הַשּׂוֹנְאִים מַפָּלָה גְּדוֹלָה, וְעָלֵינוּ יְרַחֵם ה' יִתְבָּרַךְ בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹלָה זַ"ל, עוֹד יִהְיֶה לָנוּ מָקוֹם אֵיפֹה לָשֶׁבֶת וְדָוְקָא בִּבְרֶסְלֶב] בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמַּעְתִּיר בַּעֲדְכֶם
נָתָן הַנַּ"ל
וְשָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר.
בְּנִי חֲבִיבִי, יֵשׁ בְּלִבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁלֹּא שָׁלַחְתָּ לִי שׁוּם מִכְתָּב עַד הֵנָּה, וְגַם לֹא בָּאתָ עַל הֶחָתוּם אֲפִלּוּ בְּפָרִישַׁת שָׁלוֹם, כְּמוֹ רַבִּי יוֹסֵף חֲתַן רַבִּי זַלְמָן עַל־כָּל־פָּנִים. הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ, בְּנִי יְדִידִי, עָדַיִן אֵינְךָ מֻשִּׂים אֶל לֵב לִפְנוֹת לִבְּךָ מִטִּרְדָּתְךָ אֵיזֶה שָׁעָה בְּכָל יוֹם לַחֲשֹׁב עַל אַחֲרִיתְךָ וְתַכְלִיתְךָ. הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, וּכְבָר עָבְרוּ מִשְׁנוֹתֶיךָ הַרְבֵּה, וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי. וּמָה אַתָּה מוֹעִיל בְּרֹב דַּאֲגָתְךָ עַל פַּרְנָסָתְךָ, הֲלֹא טוֹב הָיָה לְךָ אִם הָיִיתָ גּוֹזֵל וְחוֹטֵף אֵיזֶה שָׁעָה לְצָעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל פַּרְנָסָתְךָ, עַל פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, וְזֶה בְּוַדַּאי מוֹעִיל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא; וְגַם לִגְזֹל עִתִּים לַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה קְבַעְתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן רפד).
בְּנִי יַקִּירִי וַחֲבִיבִי, הֲמוּ מֵעַי עָלֶיךָ, כִּי יָדַעְתִּי טוּב לְבָבְךָ בִּפְנִימִיּוּת, אֲבָל רִבּוּי דַּאֲגָתְךָ וְטִרְדָּתְךָ מַטְרִידִין אוֹתְךָ כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מַטָּעָה וּמַדְחֶה עַצְמְךָ מִיּוֹם אֶל יוֹם, וּמָתַי תַּעֲשֶׂה גַּם אַתָּה לְבֵיתְךָ הַנִּצְחִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יָמֶיךָ וּשְׁנוֹתֶיךָ, אֲבָל כָּל יָמֵינוּ לֹא יַסְפִּיקוּ מַה שֶּׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת וּלְתַקֵּן בָּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה וְכוּ', וְלֹא עָלֶיךָ לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה וְכוּ'. רַק כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, בְּפָרָט עַל פִּי רִבּוּי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁדִּבַּרְנוּ, רְאוּי לְךָ גַּם־כֵּן לְהוֹצִיא הִתְעוֹרְרוּת וְהִתְחַזְּקוּת וְעֵצוֹת בְּכָל יוֹם לְחֻטְּךָ טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל. וְתִרְאֶה עַל כָּל פָּנִים לְכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת לְאוּמָאן תֵּכֶף וּמִיָּד, וְתִכְתֹּב לִי בְּפָרְטִיּוּת מִשְּׁלוֹם זוּגָתִי וּבְנֵי שֵׂיחֶיהָ וּבְתֵּי תִּחְיֶה, מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד וּמִכָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה שָׁם. וּבַה' בָּטַחְתִּי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי צְרִיכִין לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו שֶׁל אָדָם כֻּלָּם לְטוֹבָתוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב
נָתָן הַנַּ"ל
וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, הַוָּתִיק הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דּוֹב נֵרוֹ יָאִיר. יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּאוּמַאן, וּבְקִרְיֵמֶנְטְשׁוּק, וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי. אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדַעְתַּנִי צָרוֹת רַבּוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי נוֹתֵן לְךָ תּוֹדָה חַמָּה עַל מִכְתָּבְךָ, וּבִפְרָט עַל רִבּוּי טִרְחוֹתֶיךָ בִּשְׁבִילִי; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ עַל יְדֵי זֶה שֶׁתִּזְכֶּה לֵישֵׁב עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְעַל אוֹדוֹתֵינוּ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה, וְיֶתֶר מִזֶּה תְּבִינוּ

בְּעַצְמְכֶם, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל צַדְּקוּ דְּבָרַי. וַה' יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֵינוּ וְיַצִּילֵנוּ מֵהֶם וְנִזְכֶּה לָשׁוּב לְהַשִּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו בֶּאֱמֶת כִּי לְכָךְ נוֹצַרְנוּ.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת, עֶבֶד אֲבִיכֶם הַמּוּכָן לְשָׁרְתוֹ כִּרְצוֹנוֹ ז"ל עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה לְמַעֲנוֹ וְלֹא לְמַעֲנִי. לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

אֲהוּבִי יְדִידִי רַבִּי חַיִּים בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב מַגִּיהַּ.

יָדַעְתִּי כִּי טָרְחָתְּ הַרְבֵּה בְּעֵסֶק זֶה, אֲבָל יֵשׁ בְּלִבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי שׁוּם אִגֶּרֶת. עַתָּה תִּרְאֶה שֶׁכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יָבוֹאוּ עַל הֶחָתוּם בְּאִגֶּרֶת שֶׁתִּכְתְּבוּ לְאוּמָאן, כִּי נַפְשָׁם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, וַאֲנִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, וְתִרְאֶה מְיֻד לַעֲשׂוֹת לְאַדִּין לְהַחֲלוֹנוֹת שֶׁלִּי מִבַּחוּץ כְּרָאוּי, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּץ מָעוֹת עַל זֶה, תַּלְוֶה עָלַי וַאֲנִי פּוֹרֵעַ מְיֻד כְּשֶׁאֲבוֹא לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר, יֶתֶר מִזֶּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה.

נָתָן הַנַּ"ל

קעב

יוֹם ג' מִשְׁפָּטִים תקצ"ה לפ"ק אוּמַאן.

בְּנֵי חֲבִיבֵי וְיַקִּירִי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נֶאֱמָנִים, הַנֶּאֱהָבִים הַסּוֹבְלִים עִנּוּיִים וְצָרוֹת וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, שָׁלוֹם לָכֶם וְשָׁלוֹם לְנַפְשְׁכֶם, חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּירְאוּ כִּי ה' אִתָּנוּ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל.

דְּעוּ יְדִידַי כִּי בָּאתִי לְפֹה אוּמַאן בְּיוֹם אֶתְמוֹל בְּשָׁלוֹם, וְעֻבַּרְתִּי כָּל הַדֶּרֶךְ בְּשָׁלוֹם. וְהָיִיתִי בְּטִירְאוּוצָע עַל שַׁבַּת הֶעָבַר וְשָׁמַחְנוּ שָׁם וְרִקַּדְתִּי קְצָת. וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׂמְחוּ וְרָקְדוּ הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הָיוּ מְרַקְּדִים מִתּוֹךְ צְעָקָה גְּדוֹלָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִגּוּן נִפְלָא הַמְשַׁבֵּר הַלֵּב מְאֹד. וְצָעֲקָנוּ הַרְבֵּה 'זְךְ וּנְקִי כַּפַּיִם חוֹן פּוֹרְשֵׁי כְּנָפַיִם, פְּדֵה עַמְּךָ מֵעַזִּים, צֹאנְךָ מִיַּד גּוֹזְזִים'. בְּזָכְרִי זֹאת הִנֵּה אֶלְפִּים דְּמָעוֹת זָלְגוּ עֵינַי, חָנֵּנוּ ה' חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז וְכוּ', וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לָכֶם כִּי מָצָאתִי פֹּה מִכְתָּבִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה מִבְּרֶסְלֶב וּמִטּוּלְטְשִׁין מֵאִתְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי. וּמְרִירוּת הַצְּעָקוֹת שֶׁכָּתוּב בָּהֶם אַתֶּם יוֹדְעִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וּכְבָר הָיִיתִי אֶתְמוֹל עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְגַם בַּמְּקוֹם וּבְרוּךְ הַשֵּׁם לֹא הָרְגוּ אוֹתִי וְגַם לֹא הִגִּיעַ לִי שׁוּם אֶבֶן חַס וְשָׁלוֹם. וְגַם בְּזַלַּאטְעפָּאלְיֶע הָיִיתִי וְהִתְפַּלַּלְתִּי שָׁם שַׁחֲרִית וְהָיִיתִי בַּמְּקוֹם וְיָצָאתִי מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם. מִי יְסַפֵּר נִפְלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו הֵן הֵן נוֹרְאוֹתָיו שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ קִיּוּם עַד הֵנָּה, וּבָזֶה בָּטַחְנוּ שֶׁבְּוַדַּאי גַּם לָנֶצַח אַל יִטְּשֵׁנוּ וְאַל יַעַזְבֵנוּ וּמִכָּל צָרוֹתֵינוּ יוֹשִׁיעֵנוּ. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ

וְהַנּוֹרָא זַ"ל הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (חַיֵּי מוֹהַר"ן ריח) "אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן וָועל אוֹיס פִירִין" [נָמַרְתִּי וְאָגְמוֹר]. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּקֵרוּב הַיָּמִים אָבוֹא לִבְרֶסְלֶב, אַךְ אֲנִי מַמְתִּין פֹּה קְצָת כְּדֵי לֵילֵךְ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ לִקְרָאתִי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּרֶסְלֶב כַּאֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁגַּם אַתָּה תָּבוֹא לְפֹה מִיָּד מַה טּוֹב, יֶתֶר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ וַאֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְעַל כָּלְכֶם וְיוֹשִׁיעֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה; וְגַם עַתָּה אֲנִי כּוֹתֵב בְּדֶמַע מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁזָּכִינוּ בְּתוֹךְ הַסְתָּרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְתָּרָה כְּזֹאת לֵידַע מֵאֱמִתַּת נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח; כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל הֲבָלִים וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וּכְבָר פָּרְחוּ כַּמָּה יָמִים וְחֳדָשִׁים מֵהַחֹרֶף הַזֶּה אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ מַה שֶּׁעָבַר. וּמַה פָּעֲלוּ הַמִּתְנַגְּדִים בְּרִשְׁעוּתָם, הָרוּ עָמָל וְיָלְדוּ שֶׁקֶר, וְהוֹסִיפוּ אַשׁ הַגֵּיהִנֹּם עֲלֵיהֶם וְרוּחַ זַלְעָפוֹת מָנָת כּוֹסָם, וְעָלֵינוּ חָמַל ה' וְהִצִּילָנוּ מִתּוֹעִים כָּאֵלֶּה שֶׁקּוֹרְעִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וּמְבַזִּים אוֹתָם כָּל כָּךְ וּמוֹסְרִים וְשׁוֹפְכִים דַּם כְּשֵׁרִים כָּל־כָּךְ. בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ טִפַּת דָּם אַחַת שֶׁשָּׁפְכוּ מֵאִתָּנוּ וְשׁוּם פְּרוּטָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָשְׁקוּ מֵאִתָּנוּ לֹא נֶאֱבַד; וּבְוַדַּאי הֵם בִּכְלַל הַמּוֹרִידִין וְלֹא מַעֲלִין; וְעָלֵינוּ יַזְרִיחַ ה' חַסְדּוֹ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל הוּא לָנוּ לְכַפָּרַת עָוֹן וּמְחִילַת חֵטְא וְכוּ', כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ, שֶׁאָנוּ הוֹלְכִים בְּתִמִּימוּת בֶּאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר הוֹרוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וּמַה שֶּׁעָבַר, אָנוּ מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה לְכַפָּרַת עָוֹן, וְלִצְעֹק עַל לְהַבָּא שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְיַצִּילֵנוּ מֵהֶם. וַה' יִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְשַׁוְּעָתֵנוּ וְיֹאמַר דַּי לְצָרוֹתֵינוּ, וּבְקָרֵב הַיָּמִים בִּישׁוּעָתוֹ יְשַׂמְּחֵנוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין פּוֹרֵס שְׁלוֹמְךָ, וְהוּא הֶחֱיָה אוֹתִי מְאֹד מַה שֶּׁמְּצָאתִיו פֹּה בְּשָׁלוֹם. וְהַכֹּל יִשּׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וָרֶגַע אֲנִי רוֹאֶה דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל שֶׁאָמַר בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי, וְזֶה עִקַּר חִיּוּתִי עַתָּה.

קעג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' תְּרוּמָה תקצ"ה לפ"ק אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ מִיּוֹם ו' קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּתוֹךְ צָרָה וְצוּקָה הַזֹּאת, בְּרָאוֹתִי כִּי תְּהִלָּה לְאֵל דְּבָרֵי קְבוּעִים בְּלִבְּךָ וּמְחַיֵּין אוֹתְךָ עַתָּה גַּם עַתָּה. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לִזְכּוֹר הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכְלוּ לְעָמֹד בַּנְּסָיוֹן וּלְהִתְחַזֵּק תָּמִיד וּלְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו, בִּפְרָט מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב לְחִדּוּשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא כָּזֶה וְכוּ' אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח. וּצְרִיכִין לְקַבֵּעַ תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים בַּלֵּב כָּל

כָּךְ עַד אֲשֶׁר אֶפְלוּ אַחַר מֵאָה שָׁנִים כְּשֶׁיִּגִּיעַ הָעֵת לִכְנֹס בַּקֶּבֶר וְלִשְׁכַּב שָׁם, גַּם שָׁם יִחְיֶה אֶת עַצְמוֹ בְּדִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכֵן לְעֵת הַתְּחִיָּה וְלָנֶצַח, וּלְקַיֵּם "בְּהִתְהַלֶּכְךָ" בָּעוֹלָם הַזֶּה "תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ בַּקֶּבֶר תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ" וְכוּ'. וַהֲלֹא יְדֻעִתֶּם אַחַי וְרֵעַי שֶׁכָּל עִסְקֵנוּ וּמַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּנוּ אֵינוֹ בִּשְׁבִיל עִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה לְהַרְוִיחַ בְּאַדֶּעס אוֹ בִּבְרָאד, כִּי אִם בִּשְׁבִיל תַּכְלִית הַנִּצְחִי כַּאֲשֶׁר ה' יוֹדֵעַ לְבָבֵנוּ, וּתְהִלָּה לָאֵל אֵיךְ שֶׁהוּא. וְאִם אֵינְכֶם זוֹכִים לִהְיוֹת כָּרְאוּי לְפִי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַתּוֹרוֹת הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה, עִם כָּל זֶה הִצְלַחְתֶּם הַרְבֵּה וְגַם עֲשִׂיתֶם פְּרִי, אַשְׁרֵיכֶם בָּנַי וְאַחַי וַחֲבֵרַי. בִּפְרָט עַתָּה אַתֶּם יְכוֹלִין לְהָבִין קְצָת מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק מִגְּדֶל רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא עָבְרוּ עָלֵינוּ כָּזֹאת מֵעוֹלָם, ה' יִשְׁמֹר מֵעַתָּה. זִכְרוּ הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה וְכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה וְכָל שִׂיחָה וְשִׂיחָה, גְּדֶל הָעֲמָקוּת הַנִּפְלָא וְהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת וּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות וּגְדֻלַּת צַדִּיקֵי אֱמֶת וְהַהִתְחַזְּקוּת וְהַהִתְעוֹרְרוּת וְהָעֲצוֹת הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשׁוּטוֹת וְכוּ' שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד; וְאֵיךְ בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו מַמְשִׁיךְ קִיּוּם הַתּוֹרָה בְּכָל אִישׁ וְאִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן; מְעוֹרֵר יְשֵׁנִים מֵקִיץ נִרְדָּמִים מְחַיֶּה מֵתִים מַמָּשׁ, מַגְבִּיהַּ לְמַעְלָה נְפָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, לַנְטוֹתָם לְתִתְחַיֶּה לְזַכּוֹתָם לְחַיִּים נִצְחִיִּים. וְאִם כְּבָר יְדַעְתֶּם כָּל זֶה, צְרִיכִים עַתָּה בְּכָל יוֹם לַחֲזֹר בַּלֵּב וּבַפֶּה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְעִם חֲבֵרוֹ אֶת כָּל זֹאת וְיוֹתֵר מִכָּל זֶה, כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בַּפֶּה וּבִכְתָב, כְּדֵי שֶׁתּוּכְלוּ לְחַזֵּק עַצְמְכֶם גַּם עַתָּה, כִּי יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר כְּאָבָק פּוֹרֵחַ מַמָּשׁ וְאֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וְעוֹד מְעַט יִפְרַח כָּל זֶה וּנְסַפֵּר כָּל זֶה בְּשִׂמְחָה מִי שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן וּבַצָּרוּף. כִּי בְּוַדַּאי יוֹשִׁיעֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַצִּילֵנוּ מִיָּדָם כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ', וְהִנֵּה כְּוִנָּתִי לְדַעְתִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ עִם הַתּוֹרָה "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" וְעִם הַתּוֹרָה "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ" וְכוּ'. כִּי גַּם אָנֹכִי עִקַּר חִיּוּתִי בָּזֶה בְּכָל עֵת בִּפְרָט בְּעֵת הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. אֲלוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֶחָד מֵאֶלֶף נִפְלְאוֹת הַהִרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ.

וְהִנֵּה עִקַּר הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הֵם חֲזָקִים בְּהָאֱמֶת עַתָּה יוֹתֵר מִקֹּדֶם. וּבְאתִי לְכָאן בְּיוֹם ב' מִשְׁפָּטִים, וְסִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁנִּזְדַּמֵּן לִי תֶּכֶף אֶחָד לְהוֹדִיעַ לְטֶעפְּלִיק וְשָׁלַחְתִּי לָהֶם מִכְתָּבִי, וְהִגִּיעַ לָהֶם בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם ד' הֶעָבַר. וְתֵכֶף נִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם, וְלֹא הָיוּ יְשֵׁנִים עוֹד כָּל הַלַּיְלָה, רַק עָסְקוּ לְדַבֵּר מֵעִנְיָנֵינוּ. וּבְיוֹם ב' נָסְעוּ לְפֹה שְׁתֵּי עֲגָלוֹת וּבָאוּ לְכָאן בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם ה'. וּבְיוֹם ה' בָּאוּ עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִטִּירָאוִויצָע, וְגַם רַבִּי זַלְמָן שׁוֹחֵט בָּא מֵהַכְּפָר, וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּמְצָאִים פֹּה הָיוּ מוּכָנִים לֵילֵךְ הַיּוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּא וְנֶאֱנָח מְאֹד. בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ לָנוּ שְׁנֵי מִכְתָּבִים,

אֶחָד מֵאִתְּךָ וְאֶחָד מִבָּרְסֶלֶב מֵרַבִּי אַבְרָהָם דֹּב, וְעוֹד מִכְתָּב מֵרַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּעְרְג לְאֶבְיו, וְכֻלָּם מְלֵאִים צְעָקוֹת מָרוֹת וּמְרוֹרוֹת מְאֹד כַּאֲשֶׁר יְדַעְתֶּם. וְהַלְכְנוּ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְצָעַקְנוּ שָׁם הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְזָעְקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת וּבִבְכִיָּה וּבִדְמָעוֹת הַרְבֵּה. וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל יוֹתֵר מִיּוֹם כִּפּוּר. וּבְוַדַּאי עָלָה שַׁוְעָתֵנוּ לַשָּׁמַיִם, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין עוֹד לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּי בְּצָרָה גְּדוֹלָה אֲנַחְנוּ, וְאָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים. וַהֲלֹא גַּם בְּלֹא זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה לְנַפְשׁוֹ נַפְשׁוֹ וּמַכְאוֹבָיו, שֶׁזֶּה עִקַּר הַצָּרָה וְהָרַחֲמָנוּת כַּיָּדוּעַ לָכֶם, וְכָל הָרַעַשׁ וְהַצָּרָה הַזֹּאת לֹא בָּאָה כִּי אִם לְעוֹרְרֵנוּ וְלַהֲקִיצֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ כַּאֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם, וְכַאֲשֶׁר יְדַעְתֶּם בְּעַצְמְכֶם.

וְהִנֵּה אַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק הֲלֹא הֵם יְדִידֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי נַחְמָן חֲתַן רַבִּי נְתַנְאֵל נִשְׁאֲרוּ פֹּה עַל שַׁבַּת הֶעָבַר, וְנִתְעַכְּבוּ עַד אֶתְמוֹל, וּמִן הַסְּתָם דִּבְּרוּ הַרְבֵּה. וְרַבִּי מֵאִיר אָמַר שֶׁנִּתְעוֹרֵר מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת, וְכָךְ הוּא הָאֱמֶת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל נִתְחַדֵּשׁ לְטוֹבָה בְּכַמָּה בְּחִינוֹת; וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתִיו בְּדִבּוּרַי, וְגַם הוּא וַחֲבֵרָיו הֶחֱיוּ אוֹתִי מְאֹד. וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִים נִפְלְאוֹת ה' כִּי נֵרוֹ לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם וָעֶד, יֹאבְדוּ הֵם וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי קָדְשׁוֹ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם, וְהוּא גָּמַר וְיִגְמֹר וְגַם אָמַר "גָּאט פִירְט תָּמִיד אוֹיס" [ה' גּוֹמֵר תָּמִיד]. עַל כֵּן גַּם עַתָּה עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ', שֶׁזִּכִּינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ, חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים. וּצְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל יוֹם וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וְכָל מַה שֶּׁהַצָּרוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת וְהַחֲרוּפִים מִתְגַּבְּרִים יוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן אַף עַל פִּי שֶׁצַּר וְמַר מְאֹד מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם וְלַהֲפֹךְ לְשִׂמְחָה מַה שֶּׁאָנוּ זְכִינוּ לְהִמָּלֵט מֵרִשְׁעוּת כָּזֶה, מִלִּקְרֹעַ וּלְבַזּוֹת סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כָּאֵלֶּה, צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת כָּאֵלֶּה, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, חֲנֻכָּה, תְּהִלִּים, תְּשׁוּבָה, מַאֲמְרֵי רַבָּה בַּר בַּר חַנָּא, וּמִשְׁתֵּעֵי, וְסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, וְסָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא וְכוּ' וְכוּ'. "נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים, הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם ה'", וְהִנֵּה נִסְכָּם בְּדַעְתֵּנוּ שֶׁאֶתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מִכַּמָּה טְעָמִים. עַל כֵּן אֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, אִם תּוּכַל לָבוֹא לְפֹה בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מַה טּוֹב, וְאִם תּוּכַל לָבוֹא עַל פּוּרִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נָגִיל וְנָשִׂישׂ בִּיוֹתֵר. וּכְפִי הַנִּשְׁמַע גַּם עֵסֶק הַפָּאסְט שֶׁלְּךָ בְּסַכָּנָה, וְגַם חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלֶיךָ גַּם כֵּן, עַל כֵּן אֵין לְךָ מָנוֹס לְבָרֵחַ כִּי אִם לְפֹה, וְנִצְעַק אֶל ה' וְנַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּיו, וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. גַּם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר רָאוּי שֶׁיָּבוֹא לְפֹה מִכַּמָּה טְעָמִים, בְּוַדַּאי נִמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו עַל יְדֵי הַבִּזָּיוֹן הַגָּדוֹל שֶׁעָבַר עָלָיו וְעָמַד בְּנִסָּיוֹן, וְגַם לְכֻלָּנוּ בְּוַדַּאי הָיָה כַּפָּרַת עֲוֹנוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל כָּל מִי שֶׁסָּבַל יוֹתֵר עִנּוּיִים רַחֲמָנָא לִצְלַן כְּפוּם צַעֲרָא אַגְרָא. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל הַנִּגִּידִים הַיְקָרִים דְּפֹה הֵם חֲזָקִים עִמָּנוּ תְּהִלָּה לָאֵל וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וּמַה שֶּׁכַּתַבְתָּ שֶׁבְּדַעְתְּךָ

לִנְסֹעַ לְלַאדִיזִין הוּא שְׁטוּת, וְנִפְלְאתִי שֶׁעָלָה זֹאת בְּדַעְתְּךָ, אַךְ הֶעָבָר אֵין לְהָשִׁיב. אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁהוּא הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כִּי אִם וְכוּ', וּצְרִיכִים לָזֶה רַבִּי גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה; זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ, מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, שִׂמְחוּ בַּה', חִזְקוּ וְיַאֲמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקֶרוֹב בְּשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

יְדִידֵנוּ ר' נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר; מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ שֶׁלְּכֻלְּכֶם נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, צָרוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר, בִּכְלָל וּבִפְרָט, לֹא רָעָה זֶה כְּרָעָה זֶה. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ב) "כָּל יְמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשֶּׁלְ"ה חָרוּז עַל זֶה, 'אֵין רָגַע בְּלֹא פֶּגַע אֵין יוֹם וְכוּ', אֵין שָׁבוּעַ, אֵין חֹדֶשׁ, אֵין שָׁנָה' וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן גַּם לְפָנֵי כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנָה הָיָה הָעוֹלָם מָלֵא צָרוֹת, כִּי 'מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לְךָ יוֹם שֶׁאֵין קִלְלָתוֹ מְרֻבָּה מֵחֲבֵרוֹ', וְאֵין לָנוּ חִיּוּת וְקִיּוּם כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁמִּתְחַדְּשִׁין בָּהּ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת, עַמּוּדֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַסָּמוּךְ לְיָמֵינוּ אֲשֶׁר הוּא יְסוֹד הָעוֹלָם, וְאִלְמָלֵא מִלְּחָא שֶׁהוּא אוֹר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לֹא הָיָה עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא. וְהוּא בְּנַפְלְאוֹתָיו גִּלָּה לָנוּ כָּל זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּרְאוּ וְאַל תֵּעָרְצוּ מִפְּנֵיהֶם. אַל תִּירְאוּ מִשִּׁפְעַת הַקְּאָרְעטִיס [מָרְכָּבוֹת], וְאַל תֵּעָרְצוּ מִקּוֹל צְוִחַת יֵין הַמְּשֻׁכָּר; כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהוֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, זֶה מַחֲנֵה הָאֲרוֹן שֶׁהוּא הַתּוֹרָה שֶׁגָּלָה לָנוּ בְּרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְּרֻבִּים, דַּיְקָא אֵלּוּ הַסְּפָרִים שֶׁהֵם קוֹרְעִים וּמְבַזִּים אוֹתָם וְרוֹמְסִים אוֹתָם כָּל כָּךְ, הֵם הֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָנוּ וּמַעֲפַר דַּלּוּתֵנוּ וּמִשְׁפָּלוּתֵנוּ יְקִימֵנוּ וִירוֹמְמֵנוּ, בָּהֶם עוֹלָם וְנִוָּשַׁע, הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

קעד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' תְּצַוֶּה תקצ"ה לפ"ק אוּמַאן.

לְכָל אַחַי וְרֵעַי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רָב.

מִכְתָּבָם קִבַּלְתִּי הַיּוֹם בְּעֵת הַתְּפִלָּה שֶׁל שַׁחֲרִית, וּבַלַּיְלָה הֶעְבָּרָה אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית קִבַּלְתִּי הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי יוֹסֵף חָתָן רַבִּי זַלְמָן, וְכֻלָּם מוֹדִיעִים נַחַת וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה. וּבְוַדַּאי

הוּא שָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּתוֹךְ הָעֹלָמָה כָּזֹאת לֵידַע מֵאֱמֶת כָּזֶה, וְכָל מַה שֶּׁהָרַעַשׁ וְהָהַעֹלָמָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר, כִּי אִם לֹא הָיִינוּ מִתְקָרְבִים מִקֹּדֶם וְלֵידַע אֲמִתַּת הָאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁהוּא, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָנוּ עַתָּה לְהִתְקָרֵב בְּשׁוּם אֹפֶן, אַף גַּם חַס וְשָׁלוֹם הָיִינוּ גַּם כֵּן עוֹשִׂים חַס וְשָׁלוֹם מַה שֶּׁהֵם עוֹשִׂים לְהַסְפָּרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים. מִי יָשִׂים לָנוּ פֶּה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לְהַצִּילֵנוּ מֵרִשְׁעַת כָּזֶה, מִשְּׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן כָּזֶה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל אֱמִתִּי מְעַט בְּקִדְקֳדוֹ יֵדַע וְיָבִין שֶׁאֵין צָרָה בָּעוֹלָם כְּצָרַת הַקּוֹרֵעַ וּמְבֻזֶּה סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּל כָּךְ, וְשׁוֹפֵךְ דַּם נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם כָּל כָּךְ, וּמוֹנְעִים הָרְבֵּה מִקְּדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל וְרוֹצִים לַהֲפֹךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ, חַס וְשָׁלוֹם לֹא תֵהֵא כָּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל. גַּם פֹּה נִמְצָא מִתְנַגֵּד אֶחָד שֶׁבְּנוֹ הִתְחִיל קְצָת לְהִתְקָרֵב לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְלָמַד הָרְבֵּה גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, וְעַתָּה מַכְרִיחִים אוֹתוֹ אַנְשֵׁי בְּלִיַּעַל הַמְכַנִּים עַצְמָם בְּשֵׁם חֲסִידִים, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ מִלִּלְמֹד גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, וְאוֹמְרִים שֶׁטּוֹב יוֹתֵר לְדַבֵּר עִמָּהֶם. וְאָבִיו צָעַק עַל בְּנוֹ הַנַּ"ל, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ לֶאֱכֹל עַל מָנַת שֶׁלֹּא תִּלְמַד רַק דַּף גְּמָרָא אֶחָד בְּכָל יוֹם לֹא יוֹתֵר, כִּי מִי שֶׁלּוֹמֵד כָּל הַיּוֹם הוּא בְּרֶסְלְבֶר וְכוּ'.

הַכְּלָל, שֶׁאֵין הַמִּתְנַגְּדִים עוֹמְדִים לִמְנֹעַ מִלִּלְמֹד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, רַק פְּנִימִיּוּת כַּוָּנַת הָרַע שֶׁבְּלִבָּם הוּא לְבַטֵּל מִיִּשְׂרָאֵל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. כִּי יְדוּעַ לָכֶם מַעֲשֵׂי בְּנֵי הַנְּעוּרִים, בִּפְרָט בַּדּוֹר הַזֶּה, וְאֵין שׁוּם הַצָּלָה כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה. וְאֵין מִי שֶׁיְּכִנִּיס לְמוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם כְּמוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עַל יְדֵי אֲמִתַּת דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלָּה עַל יָדֵינוּ וּבִסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים; וְעַל זֶה הִתְגָּרוּ בָּנוּ כָּל כָּךְ, אִמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם חַס וְשָׁלוֹם.

וּבֶאֱמֶת עַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שׁוּם דֶּרֶךְ אֵיךְ לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם, וְגַם לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַף עַל פִּי שֶׁבָּזֶה אָנוּ עוֹסְקִים קְצָת, אֲבָל אֵין אֶחָד בֵּינֵינוּ שֶׁיּוּכַל לַעֲמֹד בִּתְפִלָּתוֹ כְּנֶגֶד הִתְגָּרוּת כָּזֶה אֲשֶׁר הס"ם בְּעַצְמוֹ חָגַר מִתְנָיו וְחָרַק שִׁנָּיו עָלֵינוּ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אָנוּ מְחֻיָּבִים לַעֲשׂוֹת שֶׁלָּנוּ לִצְעֹק וְלִזְעֹק לְהִתְחַנֵּן לְפִי כֹּחֵנוּ, וַה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, אַךְ עִקַּר בִּטָּחוֹנֵנוּ הוּא רַק עַל כֹּחַ תְּפִלַּת הַזָּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים הָעוֹסֵק בְּזֶה הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ לְקָרֵב נְפָשׁוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, אֲשֶׁר עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ נִקְרָאִים 'בְּרֶסְלְבֶר חֲסִידִים', הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר כְּמוֹ שֶׁאָמַר "אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן אִיךְ וֶועל אוֹיס פִירִין" [נָמַרְתִּי וָאֶגְמוֹר], וְעוֹד אָמַר דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה.

וַאֲנִי מַאֲמִין גַּם עַתָּה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ, וְסוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה אַחֲרִיתָם שֶׁל הֲרוֹדְפִים "לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם". אוֹי לָהֶם אוֹי לְנַפְשָׁם לָנֶצַח. אַךְ לְעֵת עַתָּה צָרִיךְ כָּל אֶחָד, שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו נִסְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה. וַאֲנִי מַאֲמִין, שֶׁגַּם עַתָּה בְּוַדַּאי אֵין לְשׁוּם אֶחָד נִסְיוֹנוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בָּהֶם, וְעִקַּר הוּא מְנִיעַת הַמֹּחַ. אֲבָל מֵאַחַר שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אַתֶּם

כֻּלְּכֶם חֲזָקִים וְקַיָּמִים בְּהָאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה, מֻבְטָחַנִי בָּכֶם שֶׁבְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא אֵבוֹשׁ בָּכֶם, וְאַתֶּם לֹא תֵּבוֹשׁוּ בִּי, לֹא בָּעֶלְמָא דֵּין וְלֹא בָּעֶלְמָא דְּאָתֵי.

וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לוֹמַר עַל עַצְמוֹ 'אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם' כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בִּתְחִלַּת הַסֵּפֶר (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן תִּנְיָנָא). וַאֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי עַתָּה בָּזֶה הָרְבֵּה, כִּי מֶה הָיִיתִי עוֹשֶׂה אִם גַּם אַתֶּם חַס וְשָׁלוֹם הֱיִיתֶם זוֹרְקִים בִּי אֲבָנִים חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁעָבַר עַל אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁהָיָה אֶחָד בָּעוֹלָם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאַתֶּם נִצַּלְתֶּם מִזֶּה. וְגַם אַתֶּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לַחֲשֹׁב בְּעַצְמוֹ שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה רַק אֶחָד בָּעוֹלָם יוֹדֵעַ מֵאֱמֶת כָּזֶה הָיָה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם. אַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם מַה שֶּׁאֵין יְכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַל כָּל פָּנִים מְעַט הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַתְּמִימִים וְהַכְּשֵׁרִים אֲשֶׁר אֵינָם בּוֹחֲרִים בְּשׁוּם חָכְמוֹת שֶׁל שֶׁקֶר, וְלֹא בְּשׁוּם לֵיצָנוּת וּבִלְבּוּלִים הַנּוֹהֲגִים עַתָּה, רַק הוֹלְכִים בְּתֹם וּבֶאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר בַּדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשָׁה אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, אֲשֶׁר לֹא הָיִינוּ זוֹכִים לָזֶה כִּי אִם עַל יְדֵי דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים הָאֲמִתִּיִּים הָעֲמֻקִּים בְּכָל מִינֵי עַמְקוּת, הַתְּמִימִים בְּכָל מִינֵי תְּמִימוּת אֲמִתִּי. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה. אַשְׁרֵינוּ עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְעַל כָּל שִׂיחָה וְשִׂיחָה וְכוּ' שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּיהֶם זַ"ל.

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה בְּתוֹךְ רַעַשׁ אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת עַד לֵב הַשָּׁמַיִם שֶׁהָיָה בְּיָמָיו זַ"ל, אֲשֶׁר עָמְדוּ לְבָלְעֵנוּ חַיִּים חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עַל עַמּוֹ וְזָכִינוּ שֶׁיִּשַּׁב בִּבְרֶסְלֶב וְשָׁם נִתְחַבְּרוּ כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

וּגְדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם, שֶׁאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה רָאִינוּ חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנִסִּים עֲצוּמִים יוֹתֵר מִבְּחַיָּיו, שֶׁנָּתַן כֹּחַ לְעֵיךְ כְּמוֹנִי לְמֶרְדְּךָ בְּלִי חֶשְׁקְךָ כְּמוֹנִי לִכְתֹּב וּלְהַדְפִּיס סְפָרִים כָּאֵלֶּה, וּלְחַבֵּר וּלְהַדְפִּיס תְּפִלּוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, וּלְקַבֵּץ קִבּוּץ קָדוֹשׁ כָּזֶה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאוּמָאן וְכוּ' וְכוּ'; רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי וְכוּ' אֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר. וְגַם זָכִינוּ לִבְנוֹת הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ פֹּה וּלְהִתְפַּלֵּל בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. הֲאֵל הַמְאַזְּרֵנִי חַיִל וַעֲזָרַנִי עַד עַתָּה לֹא בְּזִכּוּתִי וְלֹא בְּכֹחִי כִּי אִם בְּזִכּוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל, הוּא יַעְזְרֵנִי גַּם עַתָּה לִגְמֹר הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ פֹּה בַּקַּיִץ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְגַם שֶׁאֲשׁוּב מְהֵרָה לִבְרֶסְלֶב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם.

כִּי אִם אֶמְנָם אֲנִי פַּחְדָן גָּדוֹל, וּכְנֶגֶד זֶה זִכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת חָזָק מְאֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַזּוּת דְּקְדֻשָּׁה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַן מִצְחִי חָזָק נֶגֶד מִצְחָם. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי חָזָק בְּדַעְתִּי כְּעַמּוּד בַּרְזֶל וּכְחוֹמוֹת נְחֹשֶׁת, וַאֲנִי מֵכִין עַצְמִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדוֹרוֹן וְלִתְפִלָּה וּלְמִלְחָמָה, וַה' אֱלֹהִים יַעְזֹר לִי בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה עִם יְדִידֵנוּ מוֹסֵר

כְּתָב זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל מִכְתָּבָיו שֶׁיְּשִׁיב לִי מְהֵרָה לְטוֹב. וַאֲקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לִבְרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם. וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד עַל סוֹף דַּעְתָּם שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים מַה חוֹשְׁבִים בָּזֶה שֶׁרוֹצִים לְגָרְשֵׁנִי מִבְּרֶסְלֶב, הֲלֹא אִם אֵסַע לְמָקוֹם שֶׁאֵסַע אוֹדִיעַ גַּם שָׁם אֲמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְיִהְיוּ נַעֲשִׂים שָׁם גַּם־כֵּן בְּרֶסְלֶבֶר חֲסִידִים שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. וּבֶאֱמֶת עוֹלֶה עַל דַּעְתִּי אוּלַי כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁבְיל זֶה. אַךְ יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיכֶם לִהְיוֹת נִפְרָד מִכֶּם חַס וְשָׁלוֹם פִּתְאוֹם, מֻבְטָחַנִי בְּחַסְדֵי ה' בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲשֶׂה זֹאת לְמַעֲנוֹ זַ"ל, וְיַעַזְרֵנִי בְּנַפְלְאוֹתָיו לָשׁוּב לְבֵיתִי לִבְרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם מְהֵרָה.

וִימֵי הַפּוּרִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע זַעֲקָתֵנוּ לְמָחָר בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, וְנִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַעֲשׂוֹתוֹ נוֹרָאוֹת בְּאוֹתָם הַיָּמִים, כֵּן יַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים, וְנִזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה בִּימֵי הַפּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְיִתְרוֹמֵם קֶרֶן הָאֱמֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה נָגִיל וְנָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד. וְאַתֶּם אַחַי וְרֵעַי שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ לָנֶצַח. וְתִהְיוּ מוּדִים עַל הֶעָבַר שֶׁעָזַר לָכֶם לְהִשָּׁאֵר קַיָּם בֶּהָאֱמֶת בְּתוֹךְ צָרוֹת וְיִסּוּרִים כָּאֵלֶּה, וְתִצְעֲקוּ עַל לְהַבָּא. הִשְׁתַּדְּלוּ וְהַרְבּוּ תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה לִפְנֵי ה' מֵעֲמָקֵי עִמְקֵי לְבַבְכֶם וְתִצְעֲקוּ וְתִתְחַנְּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם שֶׁיִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְהִשָּׁאֵר עַל עָמְדוֹ בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, וְשֶׁנִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִשּׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ. הֵמָּה יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ וַאֲנַחְנוּ נָקוּם וְנִתְעוֹדָד. וְנִזְכֶּה לְהִתְרָאוֹת עִמָּכֶם בְּקֶרוֹב פָּנִים אֶל פָּנִים, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידֵי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּעֶר שֶׁיִּחְיֶה.

בְּטַח בַּה' חֲבִיבִי, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה וְכוּ' וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה וְחַיִּים, וּדְבָרָיו זַ"ל חַיִּים וְקַיָּמִים שֶׁאָמַר "גָּאט איז גְּרוֹיס מֶע וויסְט גָּאר ניט, גָּאט פִּירְט תָּמִיד אוֹיס" [ה' גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, ה' גּוֹמֵר תָּמִיד]. וַאֲנִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן וְהַנִּרְדָּף כָּל כָּךְ, בְּתֹמִי אֵלֶךְ לְהַאֲמִין בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וּלְסַפֵּר לְכָל הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי ה' הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לַהֲשִׁיבֵנוּ וּלְקָרְבֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וַה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹקִים אַל תַּעַזְבֵנִי, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכֹל יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ וְצִדְקָתְךָ וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַב הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַהֲרֹן נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וַיַּאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים.

כְּבָר פֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי קְצָת לְמַעְלָה וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד, מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ יוֹדֵעַ הַכֹּל, לְבָבוֹ כִּלְבָבִי וְנַפְשׁוֹ כְּנַפְשִׁי כִּי כֻּלָּנוּ אֶחָד, וּבְהַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ חָסִינוּ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְעֵת זִקְנָתֵנוּ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ, וּבְעֵת פְּקוּדָתֵנוּ לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים יֶאֱסֹף נַפְשׁוֹתֵינוּ בֵּין אַנְשֵׁי רַבֵּנוּ זַ"ל וְלֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

קעה

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' תַּעֲנִית אֶסְתֵּר תקצ"ה לפ"ק אוּמַאן.

בְּנִי חֲבִיבִי בְּנִי יַקִּירִי מַחְמַד עֵינִי.

מִכְתָּבְךָ מִיּוֹם ב' תְּצַוֶּה וְיוֹם ו' תְּרוּמָה קִבַּלְתִּים בְּזֹאת הַשָּׁעָה בְּעֵת בּוֹאִי מִצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ עִם כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְצָעַקְנוּ קְצָת בִּבְכִיָּה לִפְנֵי הַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ עַל צָרוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ מִכְּבָר, וּבִפְרָט עַל עִצֶּם צָרוֹתֵינוּ עַתָּה מֵאוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ, חִנָּם יִשְׂטְנוּנוּ תַּחַת רָדְפֵינוּ טוֹב. וּבְבֵיתִי הָיָה אָז הַוָּתִיק רַבִּי מַתִּתְיָה לֵיב נֵרוֹ יָאִיר מִבַּאהָפָאלְיֶע שֶׁגַּם הוּא בּוֹרַח מִבֵּיתוֹ מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת, וְיוֹשֵׁב פֹּה זֶה כְּמוֹ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָתַי יָשׁוּב לְבֵיתוֹ. וְגַם רַבִּי הֶעשִׁיל מִטֶּעפְּלִיק הוּא עַתָּה פֹּה. וְגַם בְּטֶעפְּלִיק נִתְעוֹרֵר מַחֲלֹקֶת גָּדוֹל, אַךְ שָׁם הוּא קְצָת בְּחֶסֶד כִּי בָּרוּךְ הַשֵּׂם הַצַּד שֶׁלָּנוּ בְּתַקֶּף נֶגְדָּם.

גַּם אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבְּרֶסְלֶב בִּבְשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת אֵיךְ שֶׁחִפְּשׂוּ אוֹתִי בְּבֵיתִי אִם כְּבָר בָּאתִי לִבְרֶסְלֶב. וּבְוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְךָ מִזֶּה, הֵן עַל כָּל אֵלֶּה אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁרַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג הָיָה פֹּה מִיּוֹם ו' מְשֻׁפָּטִים עַד אֶתְמוֹל, וְאֶתְמוֹל נָסַע לְבֵיתוֹ וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ קְצָת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וּלְעֵת עַתָּה אַחַר כָּל הָרַעַשׁ שֶׁמַּרְעִישִׁים וּמַפְחִידִים אוֹתוֹ עֲדַיִן אֲנִי חָזָק לָשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׂם בְּקָמוּף, אַךְ לְעֵת עַתָּה אֲנִי מַמְתִּין עַל תְּשׁוּבָה מֵרַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערג הַנַּ"ל וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְהִנֵּה לְסַפֵּר מִצָּרוֹתֵינוּ לֹא יַסְפִּיק הֲמוֹן יְרִיעוֹת אַךְ חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ שֶׁנּוֹתֵן בָּנוּ כֹּחַ עֲדַיִן לִסְבֹּל צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּבְזִיּוֹנוֹת כָּאֵלֶּה, וְעוֹד גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ שְׂמֵחִים קְצָת מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בָּחֳלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁהוּא חֵלֶק ה' עַמּוֹ וְכוּ'. וְיִמָּלֵא פִּיהֶם חָצִץ שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים שֶׁמַּעֲלִילִים שֶׁקֶר מִפָּרְסָם וְאוֹמְרִים שֶׁחַס וְשָׁלוֹם אֵין אָנוּ מַאֲמִינִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, תִּפַּח רוּחָם וְנִשְׁמָתָם, הֲלֹא אָנוּ לוֹמְדִים פּוֹסְקִים וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם, וְהוּא הַנְהָגָה קְדוֹשָׁה מֵרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁהִזְהִיר מְאֹד עַל זֶה כַּמְפֹרָסָם וְכַנִּדְפָּס בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים.

וּמִי הוּא שֶׁגִּלָּה כָּל כָּךְ סוֹד תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה כְּמוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁאָמַר שֶׁעִקַּר הַהֶבְדֵּל וְכוּ' וְשֶׁעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְהַכִּיר אִישׁ יִשְׂרָאֵל (כַּמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן תִּנְיָנָא סִימָן כ"ח). מַה נֹּאמַר

וּמַה נְּדַבֵּר הָאֱלֹקִים מָצָא אֶת עֲוֹנֵינוּ, אַךְ בְּעִנְיָן זֶה שֶׁהֵם מַעֲלִילִים עָלֵינוּ אֵין אָנוּ חַיָּבִים כְּלָל. יְשַׁלֵּם ה' לְעוֹשֵׂי רַע כְּרָעָתוֹ, וְיַכְנִיעַ וְיַפִּיל כָּל הַשּׂוֹנְאִים וְהָרוֹדְפִים תַּחְתֵּינוּ מְהֵרָה וְיַחֲמֹל עָלֵינוּ בְּחֶמְלָתוֹ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל.

וְהִנֵּה מִגֹּדֶל הַצַּעַר אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לָךְ, וּבְעִנְיַן הַנְּסִיעָה שֶׁלְּךָ לְפֹה כִּוַּנְתָּ בְּרֹב דְּבָרֶיךָ אֶל הָאֱמֶת כַּאֲשֶׁר בַּלְּבָבִי קְצָת מִזֶּה, כִּי בְּוַדַּאי אֵינְךָ יָכוֹל לְהַפְקִיר עַתָּה הַכֹּל, וְאֵין רְצוֹנוֹ זַ"ל בָּזֶה. אַךְ נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל שֶׁהָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתְּךָ לִנְסֹעַ לְלַאדִיזִין כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הַקּוֹדֵם, וַה' יָחוּס וִירַחֵם וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֵינוּ וִיסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה (חָסֵר) וּבָה' בָּטַחְנוּ שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתֵּן לָנוּ מָקוֹם וְעֵצָה לְמַלֵּט נַפְשֵׁנוּ לְעֵת עַתָּה כַּאֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה בְּרֹב נִפְלְאוֹתָיו.

וְאָנוּ צְרִיכִין עַתָּה בְּיוֹתֵר לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה שֶׁל "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ", שֶׁאֵין לְהָאָדָם בָּעוֹלָמוֹ כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִין לִסְבֹּל עָמָל וְיִסּוּרִים שֶׁצְּרִיכִין לִסְבֹּל בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה וּבִשְׁבִיל הָאֱמֶת. וְגַם לֵילֵךְ עִם מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל 'אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם' וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לִסְבֹּל הַבְּזָיוֹנוֹת וְכוּ'. וְאָנוּ מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל בְּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ לִשְׁאֵר קַיָּם בְּהָאֱמֶת יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם "עַד אֶגְוַע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי מִמֶּנִּי", וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עַל אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים שֶׁיַּעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִיָּד בְּעִנְיָן זֶה, כִּי דַּרְכֵי ה' נִפְלָאִים מְאֹד, וְהַבְּחִירָה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בַּה' בָּטַחְנוּ שֶׁלֹּא יוּכְלוּ אוֹיְבֵינוּ נֶגְדֵּנוּ כְּלָל, כִּי בְּוַדַּאי יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יַעֲזֹרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַצִּילֵנוּ מִיָּדָם, וְסוֹף כָּל סוֹף יֹאבְדוּ וְיֵעָקְרוּ וְסוֹפָם לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם, וְעָלֵינוּ יִזְרַח ה' אוֹרוֹ וְחַסְדּוֹ. וּבְוַדַּאי יִהְיֶה לָנוּ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה כָּל הַבְּזָיוֹנוֹת וְהַיִּסּוּרִים וּשְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁסָּבַלְנוּ מֵהֶם. וּצְרִיכִין לְזָכֹר הֵיטֵב שֶׁאִיתָא בַּסְּפָרִים וְרַבֵּנוּ זַ"ל דִּבֵּר מִזֶּה יוֹתֵר; שֶׁכְּוִיָּה אַחַת בְּגֵיהִנֹּם קָשָׁה יוֹתֵר מִכָּל הַיִּסּוּרִים שֶׁבָּזֶה הָעוֹלָם, וְגַם דִּבֵּר מֵעִנְיַן צַעַר הַשְּׂכִיבָה בַּקֶּבֶר אֵיךְ שֶׁשּׁוֹכְבִים וְשׁוֹמְעִים הָרְחִישָׁה שֶׁל כָּל תּוֹלָע וְתוֹלָע, זֶה בְּוַדַּאי קָשֶׁה יוֹתֵר מֵהָרְחִישָׁה שֶׁל קוֹל הַמִּתְנַגְּדִים הַמְחָרְפִים. הָאֱמֶת, שֶׁבְּדִבְרֵיהֶם הֵם בּוֹטִים כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צַעַר הַתּוֹלָעִים וְהַגֵּיהִנֹּם וְכוּ' קָשֶׁה הַרְבֵּה מִזֶּה. וְאִם אַתֶּם מְסֻפָּקִים אִם נִפְטַרְתֶּם עַל יְדֵי זֶה מִצַּעַר הַגֵּיהִנֹּם וְכוּ' לְנַמְרֵי, אַךְ נָכוֹן לִבְּכֶם בְּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁרֹב עוֹנְשֵׁי גֵּיהִנֹּם פְּטַרְתֶּם עַל יְדֵי זֶה. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁכָּל שֶׁיַּעַמְדוּ עַתָּה בְּנִסָּיוֹן בֶּאֱמֶת בְּוַדַּאי לֹא יִרְאוּ פְּנֵי גֵּיהִנֹּם, וּבִפְרָט שֶׁעַל כָּל פָּנִים נִצַּלְנוּ מִתּוֹסֶפֶת עֹנֶשׁ הַגֵּיהִנֹּם הַקָּשֶׁה שֶׁל הַחוֹלְקִים וְהַמִּתְנַגְּדִים שֶׁקּוֹרְעִים וְרוֹמְסִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים כְּאֵלֶּה בֶּרֶפֶשׁ וְטִיט וְכוּ' וְשׁוֹפְכִים דַּם יִשְׂרָאֵל כָּל כָּךְ, שֶׁהֵם יֵרְדוּ בְּוַדַּאי לַדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל שְׁאוֹל, אוֹי לָהֶם אוֹי לְנַפְשָׁם.

וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּזֶה הָרִבְבָה בִּימֵי הַפּוּרִים הַסְּמוּכִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזְּכִינוּ לִשְׁמֹעַ נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה עַל פּוּרִים וְעַל חֲנֻכָּה וְעַל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְכוּ' וְכוּ', אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'. וְאֵין נִמְצָא בָּעוֹלָם שֶׁיֹּאמַר אַשְׁרֵינוּ עַל חֶלְקוֹ כָּמוֹנוּ. תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר זָכִינוּ לִשְׁמֹחַ כַּמָּה פְּעָמִים בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַכְשָׁיו בְּיוֹתֵר מֵחֲמַת שֶׁהַהַסְתָּרָה וְהָעֲלָמָה הִתְפַּשְׁטָה כָּל כָּךְ וַאֲנַחְנוּ נִמְלַטְנוּ מִפַּח יוֹקְשִׁים, וְאָנוּ יוֹדְעִים מֵאֱמֶת פְּשׁוּט כְּזֶה שֶׁמַּנְהִיג יִשְׂרָאֵל בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת כָּל כָּךְ בְּשֵׂכֶל גָּדוֹל וְכוּ'; פּוּךְ חֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרֵךְ שְׁבִשְׁבִיל כֹּחַ הַבְּחִירָה הִסְתִּיר אֱמֶת כָּזֶה כָּל כָּךְ וְאֶת נַפְשֵׁנוּ הִצִּיל. וְדַע בְּנִי שֶׁגַּם פֹּה אֵינִי יוֹשֵׁב בְּהַשְׁקֵט כִּי אִם בְּבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, אֲבָל כְּשֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לַמְּקוֹם אוֹרְבִים עָלַי. וּתְהִלָּה לָאֵל נִצַּלְתִּי עַד הֵנָּה מֵהֶם, וְגַם בְּשַׁבַּת הַסְּמוּךְ וּבְפוּרִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לֹא אֶסְעַד בְּבֵית רַבִּי שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר, כִּי עָשָׂה נִשּׂוּאִין לְבִתּוֹ תִּחְיֶה, וַחֲתָנוֹ מִזַּלַאטָפּאלְיֶע וְהַמְלַמֵּד שֶׁלּוֹ אוֹכְלִים אֶצְלוֹ, עַל כֵּן הָיְתָה בַּת אֲחוֹתִי הַנְּגִידָה מָרַת לַאנָע עַתָּה בְּבֵיתִי כָּאן אֵצֶל רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּבַקָּשָׁה מְאֹד שֶׁלֹּא אֶתְרַעֵם עָלֶיהָ, וְנָתְנָה מָעוֹת לְרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁאוֹכַל אֶצְלוֹ. וּבְכָל תְּנוּעָה וּבְכָל יוֹם הַצָּרוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת גְּדוֹלִים מְאֹד, אַךְ הַהַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרוֹת נִפְלָאִים מְאֹד, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עָלַי וְסִבֵּב לְטוֹבָה שֶׁיֵּשׁ לִי כָּאן חֶדֶר מְיֻחָד יָפֶה וְנָאֶה עִם כָּל הַהִצְטָרְכוּת תְּהִלָּה לָאֵל, טֵייא וְקָאווֶע וְכָל מַה שֶּׁמַּכְרִחַ לְחַיֵּי הָאָדָם, וַאֲנָשִׁים מְשַׁמְּשִׁים בְּאַהֲבָה רַבָּה הוּא רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין וּשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְגַם תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי עִם מִי לְדַבֵּר מֵעֲסָקֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. וּתְהִלָּה לָאֵל אָנוּ הוֹלְכִים כְּמַעַט בְּכָל יוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. וְעַל־כֵּן יֵשׁ לָנוּ לִבְטֹחַ בַּה' שֶׁבְּוַדַּאי יַצִּילֵנוּ מִיָּדָם וְיִקָּיֵם וְנִלְחָמוּ עָלֶיךָ וְלֹא יוּכְלוּ לָךְ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ וְנִזְכֶּה עוֹד לְהִתְוַעֵד יַחַד וּלְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים בְּקָרוֹב וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, בִּפְרָט בְּפוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְרַבְּכֶם שֶׁל כָּל הָרוֹצֶה לִשְׁמֹעַ דְּבָרַי וְעוֹדֶנּוּ בְּחַיָּתוֹ, שָׁלוֹם לָכֶם אַל תִּירָאוּ כִּי ה' עִמָּכֶם, יֹאבְדוּ הֵם וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אַל יִתְבַּטֵּל.

כָּל זֶה כָּתַבְתִּי אֶתְמוֹל בְּעֵת שֶׁהִגִּיעַ מִכְתָּבְךָ. וְהִנֵּה עַתָּה הַיּוֹם יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּכְבָר הָיִיתִי קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְנִתְעוֹרַרְתִּי לָזֶה עַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ שֶׁהִכְרִיחוּנִי לֵילֵךְ הַיּוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי שָׁם, וְהוֹצֵאתִי בְּכַוָּנָה מִכְתָּבְךָ וְנִזְכַּרְתִּי מַה שֶּׁכָּתוּב בָּהֶם וְנָפַל עָלַי בְּכִיָּה, וְאָז עָזַר ה' לִי שֶׁפֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי קְצָת לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם קָרִיתִי שְׁנֵי מִכְתָּבִים לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִפְנֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וּבְוַדַּאי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹרִיד דְּמָעוֹת. וְגַם עַתָּה בְּכָתְבִי זֹאת אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי שָׂמֵחַ עַתָּה קְצָת, אַף עַל פִּי כֵן יוֹרְדִים דְּמָעוֹת מֵעֵינַי בְּזָכְרִי צַעֲרָךְ כִּי אֲנִי מִצְטַעֵר עַל צַעֲרָךְ וְעַל צַעַר כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יוֹתֵר מֵעַל צַעֲרִי. וְגַם

אֶתְמוֹל קָרָא אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִכְּתָבְךָ וְזָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת. בַּעַל הָרַחֲמִים יִרְאֶה בְּדִמְעוֹת עֵינֵינוּ וּבְפָרֵט הַדְּמָעוֹת שֶׁל הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה בַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וִירַחֵם עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה. וַאֲנִי בָּטוּחַ בְּבִטָּחוֹן חָזָק שֶׁבְּוַדַּאי יוֹשִׁיעֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַצִּילֵנוּ מִיָּדָם, וְכֵן יַצִּיל וְיוֹשִׁיעַ אֶת כָּל מִי שֶׁהוּא חָזָק וְעוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן.

אַךְ עַל הַמַּכְנִיעִים עַצְמָן לְפָנָיו וּמַבְטִיחִים לִהְיוֹת נִפְרָדִים מִשָּׂרְשָׁם מֵחַיֵּיהֶם וְתִקְוָתָם הַנִּצְחִיוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁבִּלְבָּם הָאֱמֶת לִהְיוֹת עִמָּנוּ, עֲלֵיהֶם הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד כִּי נִשְׁאָרִים קְרֵחַ מִכָּאן וְקֵרֵחַ מִכָּאן. כִּי הֲלֹא בֶּאֱמֶת אֵין מוֹעִיל לָהֶם הַכְנָעָתָם כִּי אִם שֶׁיֹּאמְרוּ שִׁקְרִים עָלֵינוּ, וְעַל זֶה אֵינָם מְרֻצִּים לַעֲקֹר עַצְמָם מִן הָאֱמֶת כָּל כָּךְ כִּי הֵם מִתְיָרְאִים מִיּוֹם הַדִּין, וְעַל כֵּן טוֹב הָיָה לָהֶם לִמְסֹר נַפְשָׁם מִתְּחִלָּה, וּבְוַדַּאי הָיָה טוֹב לָהֶם יוֹתֵר בָּזֶה וּבַבָּא. אַךְ בְּוַדַּאי אֲנִי דָּן אוֹתָם לְכַף זְכוּת, וְעָלַי לִבְכּוֹת דַּוְוֵי עַל צָרוֹתֵיהֶם.

אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מַאֲמִין בַּמֶּה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁאֵין שׁוּם אָדָם שֶׁיִּהְיֶה לוֹ נִסָּיוֹן וּמְנִיעוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בָּהֶם, וְהָעִקָּר הוּא מְנִיעַת הַמֹּחַ. וְגַם עַתָּה הָעִקָּר הוּא מְנִיעַת הַמֹּחַ וּמִי שֶׁחוֹזֵר בְּלִבּוֹ אֶפֶס קְצָת מִמַּה שֶׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ וּמַה שֶּׁרָאִינוּ נִפְלָאוֹת בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכָל הַהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת וְהִתְנוֹצְצוּת גְּדֻלָּתוֹ זַ"ל שֶׁהִכְנִסְתִּי בָּכֶם בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, בְּוַדַּאי יַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן, אוֹ יִשְׁתַּדֵּל לִבְרֹחַ מִקֹּדֶם שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לָבוֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלִידֵי בְּזָיוֹן חַס וְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין שֶׁבָּרַח מִבֵּיתוֹ וְיוֹשֵׁב פֹּה, וְכֵן רַבִּי אֵלִיק מִבְּרֶסְלֶב. וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּוַדַּאי יָשׁוּבוּ לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה אַל תִּבְרַח מִיָּד רַק אִם תִּרְאֶה חַס וְשָׁלוֹם שֶׁהַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ. אַךְ קִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לָבוֹא לָזֶה, רַק שֶׁבִּלֹּא זֶה אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְגַּעְגֵּעַ וְלִכְסֹף וּלְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ לָבוֹא לְפֹה וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה שֶׁאֵין לָכֶם לְצַפּוֹת עַל מוֹפְתִים דַּיְקָא, אַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת אֲנִי רוֹאֶה מוֹפְתִים נִפְלָאִים כִּמְעַט בְּכָל יוֹם כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁבְּחַסְדֵי ה' נִצַּלְנוּ מֵהֶם עַד הֵנָּה, בִּפְרָט אָנֹכִי, אֲלוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ', כֵּן בָּטַחְתִּי בַּה' שֶׁיַּצִּילֵנוּ תָּמִיד מֵהֶם וְלֹא יוּכְלוּ אוֹיְבֵינוּ לָנוּ; וּבְוַדַּאי יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כְּדֵי לְהַכְנִיעַ שׂוֹנְאֵינוּ וּלְהַצִּילֵנוּ מִיָּדָם, לֹא לְמַעֲנֵנוּ כִּי אִם לְמַעַן הָעוֹסֵק בָּזֶה לִטַּע בֶּרֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְהַכְנִיס קִיּוּם הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם. אַךְ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה כַּוָּנָתִי שֶׁלֹּא לְדַחֹק אֶת הַשָּׁעָה, וְהַמַּאֲמִין לֹא יָחוּשׁ, אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּוַדַּאי יַצִּיל אוֹתִי וְאֶת כָּל מִי שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר אֶצְלֵנוּ לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ זַ"ל, בְּוַדַּאי יַצִּיל אֶת כֻּלָּנוּ וְלֹא יִשְׁמְחוּ אוֹיְבֵינוּ לָנוּ, רַק יִלְבְּשׁוּ בֹּשֶׁת וּכְלִימָה הַמִּתְגַּדְּלִים עָלֵינוּ וְיָרוֹנוּ וְיִשְׁמְחוּ חֲסִידֵי צִדְקֵנוּ וְכוּ'. וְדֵי בָּזֶה לְהַחֲפִצִים בֶּאֱמֶת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ"ל

וְהִנֵּה מִגֹּדֶל תְּשׁוּקָתְךָ לְדְבָרַי לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּכְתֹּב עוֹד קְצָת לְעוֹרֵר אוֹתְךָ וְאֶת כָּל הַחֲפֵצִים בְּהָאֱמֶת בְּעִנְיַן עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁצְּרִיכִים עַתָּה לָזֶה מְאֹד מְאֹד לְקַיֵּם 'הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר' וְכוּ' וְלֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵם עַזִּים', וּכְמוֹ שֶׁדִּבֵּר הוּא זַ"ל בָּזֶה הַרְבֵּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְאִם אָמְנָם עַתָּה בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהָעֵז פָּנִים כְּנֶגְדָּם לְדַבֵּר מַה שֶּׁרוֹצִים לְדַבֵּר כִּי הַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לָהֶם וְהִתְגַּבְּרוּ בְּיוֹתֵר בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אַף עַל פִּי [כֵּן] גַּם בִּשְׁתִיקָה צְרִיכִים שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם עַזּוּת גָּדוֹל מְאֹד. וְהָעִקָּר הוּא שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה לָכֶם עַזּוּת בִּלְבַבְכֶם שֶׁלֹּא תִּתְבַּיְּשׁוּ חַס וְשָׁלוֹם בְּעַצְמְכֶם; וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן רטו) "וְאוֹ הָאבִין מִיר זִיךְ צוּ שָׁעמִין" [מַה יֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ]. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ מֵעֲוֹונוֹתָיו, אֲבָל בְּעִנְיַן הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ מַה שֶּׁאָנוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ זַ"ל וְכוּ' בָּזֶה אֵין לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל. זֶה חֶלְקֵנוּ מִכָּל עֲמָלֵנוּ זֶה תִּקָּוָתֵנוּ זֶה נֶחָמוֹתֵינוּ זֶה יְשׁוּעָתֵינוּ בָּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח. וּמִי שֶׁחָזָק בְּלִבּוֹ וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ בִּלְבָבוֹ יַעֲזֹרֵהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן הָעַזּוּת נֶגְדָּם שֶׁיָּשִׁיב לָהֶם בְּדֶרֶךְ שָׁלוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן יִדְקֹר אוֹתָם בְּלִבָּם שֶׁיִּפְּלוּ נֶגְדּוֹ בְּלִבָּם. וּצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵידַע אֵיךְ לְהַשִּׁיבָם, לְקַיֵּם וְדַע מַה שֶּׁתָּשִׁיב וְכוּ'.

קעו

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ג' תִּשָּׁא תקצ"ה לפ"ק אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְואֵל וַוייְנְבֶּעְרְג נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבָם קִבַּלְנוּ בְּיוֹם א', אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל וּלְשִׂמְחַת נָפֶשׁ. וְעַל יְדֵי זֶה הוֹסִיף לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחַ לְהִתְחַזֵּק לִשְׂמֹחַ בְּפוּרִים, בְּתוֹךְ צָרוֹת כָּאֵלֶּה רַחֲמָנָא לִצְלַן מֵעַתָּה, בִּפְרָט מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה שֶׁהוּא מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעָבַר הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם א' דְּפוּרִים, שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אַנְשֵׁי בְּלִיַּעַל וְנָסַבּוּ עַל הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְהָרְסוּ הַדֶּלֶת וְעָקְרוּ אַרְבָּעָה חֻלּוֹנוֹת וְשִׁבְּרוּ וְהִשְׁלִיכוּ הַלְּאֹדִין [הַתְּרִיסִים] לַחוּץ, וּקְצָת נִמְצְאוּ אֵצֶל הָרִיש בְּרִיוֹנֵי הוּא שְׁנֵיאוֹר דָּוִד יִמ"ש וְגַם הוֹצִיאוּ הַהֵיינְג לַאכְטֶיר [הַנַּבְרְשׁוֹת הַתְּלוּיוֹת], וּשְׁאָר הַלַּאכְטֶיר וְהַהֶעסִיס [סוּגֵי מְנוֹרוֹת] שֶׁהָיוּ סְגוּרִים שָׁם בְּתוֹךְ הָעַמּוּד וְהָרְסוּ הָעַמּוּד וְהוֹצִיאוּ כָּל הַנַּ"ל בַּלַּיְלָה הַנַּ"ל. וְתֶכֶף נוֹדַע לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְגַם הוֹדִיעוּ לִי בַּלַּיְלָה אֲבָל מַה יְכוֹלְנוּ לַעֲשׂוֹת בַּלַּיְלָה, וְאֶתְמוֹל הוֹדַעְנוּ כָּל זֶה לְהַנַּגִּידִים דְּפֹה, וְכֻלָּם חָרוּ אַפָּם עֲלֵיהֶם מְאֹד, וְכֻלָּם אוֹמְרִים שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִתֵּן פְּרַאשֶׁענְיָע לְהַגַּארַדְנְטְשִׁיק [תְּבִיעָה לַמּוֹשְׁלִים], אֲבָל אֶתְמוֹל לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר, וְגַם הַיּוֹם שָׁלַח אֲבִיו נֵרוֹ יָאִיר אַחַר סוֹפְרִים וּפָנָה הַיּוֹם וְלֹא בָּאוּ, כַּיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין יֵשׁ עַל זֶה מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת. וְאַף עַל פִּי כֵן נִשְׁתַּדֵּל לְמָחָר בְּעֶזְרַת

ה' יִתְבָּרַךְ לִכְתֹּב הַפְּרַאשָׁענֶיע [הַהִתְבִּיעָה]. וְקִוִּינוּ לַה' שֶׁיִּתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה וְלֹא יוּכְלוּ לְהַפְחִידֵנוּ עוֹד.

אֲבָל לְעֵת עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים, כִּי צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ מִכָּל צַד וּבְכָלָל וּבִפְרָט. וּמֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ גֹּדֶל הַנַּחַת שֶׁהָיָה לָנוּ בְּיוֹם פּוּרִים בַּבֹּקֶר עַד שֶׁבָּכִיתִי בְּדִמָּעוֹת מִגֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁנָּגַע עַד הַנֶּפֶשׁ, אַךְ חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ שֶׁנָּתַן לִי כֹּחַ לְהִתְחַזֵּק עַל פִּי דַּרְכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, עַד שֶׁהַכְנַעְתִּי קְצָת הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְהָלַכְתִּי בְּתָמִי וְאָמַרְתִּי: 'בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאֲנִי לֹא שָׁבַרְתִּי הַחֲלוֹנוֹת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ קָדוֹשׁ כְּזֶה הַנִּקְרָא עַל שֵׁם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא מְאֹד זְצוּק"ל', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרִי שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי קְצָת בְּשִׂמְחָה וְקִרְינוּ הַמְגִלָּה כָּרָאוּי וְאַחַר כָּךְ הִתְחַלְנוּ לִשְׂמֹחַ קְצָת וְהָלַכְתִּי לְאָבִיו נֶרוֹ יְאִיר לְהוֹדִיעַ לוֹ כָּל זֶה. בְּתוֹךְ כָּךְ קִבַּלְתִּי מִשָּׁם הַמִּכְתָּבִים הַנַּ"ל, וְהָיָה לִי פַּחַד קְצָת לְקְרוֹתָם כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה כָּתוּב בָּהֶם שֶׁלֹּא יְעַרְבְּבוּ לָנוּ חַס וְשָׁלוֹם שִׂמְחַת פּוּרִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עָלֵינוּ שֶׁהָיָה כָּתוּב בָּהֶם קְצָת יְשׁוּעוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה נִתּוֹסֵף לָנוּ כֹּחַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וּתְהִלָּה לְאֵל הָיֵינוּ שְׂמֵחִים מְאֹד כַּמָּה שָׁעוֹת בְּיוֹם הַפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ, וְרָקְדְנוּ הַרְבֵּה. וְגַם אָנֹכִי רָקַדְתִּי הַרְבֵּה בָּעֲזָרַת ה' יִתְבָּרַךְ, וְהַשִּׂמְחָה שֶׁלָּנוּ עַתָּה בְּפוּרִים הוּא חִדּוּשׁ וִישׁוּעַת ה' שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בָּעֵת כָּזֹאת ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה סִימָן יְשׁוּעָה לָנוּ. וּלְעֵת עֶרֶב הָלַכְנוּ לְבֵית הַנְּגִידִים אֲנִי וְרַבִּי נַפְתָּלִי נֶרוֹ יָאִיר, וְנִתְעַכַּבְנוּ אֶצְלָם וְלֹא אָכַלְנוּ סְעוּדַת הַלַּיְלָה כְּלָל כִּי זֶה הָיָה מֻכְרָח לָנוּ יוֹתֵר לְדַבֵּר עִמָּם כַּאֲשֶׁר תְּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם. כָּתַבְתִּי זֹאת לְמַעַן יִהְיֶה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וּלְסַפֵּר לְדוֹר אַחֲרוֹן אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ בַּחֹרֶף הַזֶּה, וּבִפְרָט בִּימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה.

וְהִנֵּה כְּבָר הָיִיתִי מוּכָן לִכְסֹעַ לְבֵיתִי הַיּוֹם אוֹ מָחָר, אַךְ מֵחֲמַת עִנְיַן הַפִּרְצָה שֶׁעָשׂוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ אֲנִי מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב עוֹד פֹּה אֵיזֶה יָמִים, וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לִכְתֹּב לִי מִיָּד עַל יְדֵי הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] אֶת כָּל אֲשֶׁר נִתְחַדֵּשׁ שָׁם אַחַר כְּתִיבַת מִכְתָּבָם הַנַּ"ל, גַּם יִכְתֹּב לִי בְּפֵרוּשׁ מִימֵי הַפּוּרִים הָעָבַר אִם לֹא הָיָה חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה הֶזֵּק בְּבֵיתִי אוֹ אֵצֶל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכֹּל יוֹדִיעַ לִי בַּאֲר הֵיטֵב; גַּם יוֹדִיעַ לִי תְּשׁוּבָה עַל מַה שֶּׁלִּבּוֹ נוֹקְפוֹ מֵחֲמַת שֶׁסִּפְּרוּ לָנוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבָּאוּ לְפֹה בְּעֶרֶב שַׁבָּת הֶעָבַר הֲלֹא הֵם רַבִּי יוֹסֵף בר"י וְהַבָּחוּר לַייְזִיר שֶׁיִּחְיֶה שֶׁהַזַּאסַאדַאטִיל טַאמַאשֶׁעוּוסְקֶע עִם הַדִּיסַאטְנִיקֶיס [שֶׁהַקְּצִין וַחֲיָלָיו] חִפְּשׂוּ אוֹתִי בְּבֵית הָרַב יִשְׂרָאֵל בֶּן אִיצָיא פִּיטְשֶׁעריר, עַל כֵּן יִרְאֶה בְּחָכְמָתוֹ לִשְׁאֹל אֶת הָאָדוֹן הַגַּרַדְנְטְשִׁיק אִם הָיָה עַל פִּי יְדִיעָתוֹ. וְאִם לֹא הָיָה עַל פִּי יְדִיעָתוֹ, יִרְאֶה לְהַזְהִיר אֶת טַאמַאשֶׁעוּוסְקֶע הַנַּ"ל, וְכָל הַמּוֹשְׁלִים הַקְּטַנִּים שֶׁתַּחְתָּיו שֶׁיִּהְיוּ נִזְהָרִים שֶׁלֹּא לֵילֵךְ חַס וְשָׁלוֹם אֲלֵי בְּלִי רְשׁוּתוֹ שֶׁלֹּא

לְהַפְחִידֵנִי חַס וְשָׁלוֹם. וּמֵאֵלָיו יָבִין אֵיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה לְטוֹבָתִי, וְלִכְתֹּב לִי תֵּכֶף תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה בְּאֵיזֶה כֹּחַ הָלְכוּ הַנַּ"ל לְחַפֵּשׂ אוֹתִי.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּסִבִּיבוֹתֵינוּ וְיוֹצִיאֵנוּ מְהֵרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ וַיַּפִּיל שׁוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ מְהֵרָה, וְאָזְכֶּה לָשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם מְהֵרָה עַל כָּל פָּנִים אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה שֶׁיִּתְקַיֵּם עַל תִּילֹה הַבַּיִת הַמְדֻרָשׁ שֶׁלָּנוּ וְלִגְמֹר הַבִּנְיָן בִּשְׁלֵמוּת בַּשָּׁנָה הַזֹּאת; וַאֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל תִּקֶּף עַל יְדֵי מִשְׁפָּט הַקֵּיסָר יָרוּם הוֹדוֹ, כִּי מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ בְּוַדַּאי אֵינוֹ מַסְכִּים עַל הַגְּזֵלוֹת וְהָרְצִיחוֹת שֶׁעוֹשִׂין לָנוּ. אֲבָל עִקַּר תִּקְווֹתֵינוּ הוּא רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אַתּוּם מֵהָתָם וַאֲנַן מֵהָכָא, קְרָאוּ אֶל ה' וְהִתְחַנְּנוּ אֵלָיו, בִּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים נָבוֹא לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו וּכְעֵין עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו, אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים הִשְׁתַּדְּלוּ וְהַרְבּוּ תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם.

וְגַם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל יוֹם, כִּי הַמִּלְחָמָה הַזֹּאת לֹא לְיוֹם אֶחָד. וְאַפִּלּוּ כְּשֶׁיַּעְזֹר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִנָּצֵל מֵהֶם כַּאֲשֶׁר בִּטְחוֹנֵנוּ חָזָק בְּגֹדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יוּכְלוּ לָנוּ בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לְכָל אֶחָד לְהִנָּצֵל מִמְּנִיעוֹת וְיִסּוּרִים וּמִלְחָמוֹת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּחֶסֶד גָּדוֹל, עַל כֵּן בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּלֵךְ כָּל אֶחָד עִם מַה שֶּׁלִּמֵּד אוֹתָנוּ הוּא זַ"ל לְיַחֵד שָׁעָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וְיִפָּרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּשְׁאַר הַיּוֹם יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה כִּי חֶדְוַת ה' הוּא מָעֻזְּכֶם, וּבְעִתִּים הַלָּלוּ צְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

וְכָל הָרַעַשׁ הַזֶּה הַכֹּל כְּדֵי לִדְחוֹת וּלְגָרֵשׁ אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן וּלְקָרֵב בְּהִתְקָרְבוּת יוֹתֵר אֶת אוֹתָם אֲשֶׁר נָגַע נְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּלִבָּם לְהִתְחַזֵּק לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן בְּכָל אֲשֶׁר עָבַר וְיַעֲבֹר עֲלֵיהֶם, שֶׁהֵם יִתְעוֹרְרוּ יוֹתֵר לֵילֵךְ עִם כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה לְקַבֵּל עֲצוֹת וְהִתְחַזְּקוּת עַל יְדֵי כָּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַמְבֹאָרִים בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט כְּפִי מַה שֶּׁבֵּאַרְתִּי וּפֵרַשְׁתִּי לָכֶם הַדְּבָרִים בְּכָל הַשִּׂיחוֹת וְהַדִּבּוּרִים שֶׁנִּדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם מַה שֶּׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ.

שִׂימוּ אֶל לְבַבְכֶם וְזִכְרוּ הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ, אֵיךְ רַבֵּנוּ זַ"ל רָמַז לָנוּ מִכְּבָר כָּל זֶה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ עַתָּה, וְאֵיךְ הִקְדִּימְתִּי לָכֶם בְּדִבּוּרֵנוּ שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת ה', מִי יַאֲמִין שֶׁיַּעֲבֹר עַל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן בֶּן מָרְדְּכַי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו עַתָּה, שֶׁהָיָה חָבִיב לִפְנֵי אָבִיו כְּבָבַת עַיִן, וְכֵן אֲצֶל חוֹתְנוֹ, וְלֹא הָיָה עָלָיו מְנִיעָה מִשּׁוּם צַד, וְכֵן שְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבִּבְרֶסְלֶב, וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם מִזֶּה עַד שֶׁקְּצָתָם נִתְרַצּוּ שֶׁיַּעַבְרוּ עֲלֵיהֶם מְנִיעוֹת, וְהִנֵּה נִתְקַיֵּם לָהֶם חֶפְצָם בְּיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיוּ רוֹצִים. הַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ יֹאמַר לְצָרוֹתָם וּלְצָרוֹתֵינוּ דַּי וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁאָשׁוּב בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם לִכְתֹּב לִי מִיָּד תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל כָּל הַנַּ"ל.

גַּם אַל תִּשְׁכַּח לִכְתֹּב הָאִגֶּרֶת לְטֶשֶׁהעריִן כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ וּלְהַזְדָּרֵז בָּזֶה מְאֹד אִם נִתְעַכְּבְתָּ עַד הֵנָּה, וְאַל תּוֹסֵף לְעַכֵּב עוֹד. וְתוֹדִיעַ לִי מִשְּׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי בֵּיתִי, וּמִכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט מִשְּׁלוֹם הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וּמִשְּׁלוֹם בִּנָּהּ וּבִתָּהּ שֶׁיִּחְיוּ. וְיִרְאוּ לְקַיֵּם מִיָּד לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת לְקֶרֶימִינְטשׁוּק, וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת לָכֶם וְלָנוּ כְּנַפְשָׁם וּכְנֶפֶשׁ אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

הַכּוֹתֵב בְּדֶמַע וּבְשִׂמְחָה קְצָת, וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת, וְגַם אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם, אַךְ אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָה גְּמוּרָה בִּשְׁלֵמוּת חִישׁ קַל מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְזוּגָתִי תִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתִי וְלִבְנֵי רַבִּי שֶׁכָּנָא נֵרוֹ יָאִיר, מִכְּתָבָם קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְכֵן מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁכָּתַב אֶצְלִי בִּכְתַב יָדוֹ לְכֻלָּם אֲנִי נוֹתֵן תְּשׁוּאוֹת חֵן עַל הֶעָבַר, וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא שֶׁיִּכְתְּבוּ לִי כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְתִיבַת יָדוֹ כְּפִי הָאֱמֶת וְהַטּוֹב שֶׁבִּלְבָבוֹ, עַד אֲשֶׁר אָזְכֶּה לָשׁוּב לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְבֵית הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה. וּלְבֵית הָרַב שֶׁיִּחְיֶה, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְלִידִידַי הַנִּגִידִים יוֹאֵל בר"י וְרַבִּי שְׁמוּאֵל צְבִי נֵרָם יָאִיר, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁאֶחָד מֵהֶם בָּא עַל הֶחָתוּם לַצַּד שֶׁכָּנֶגְדִּי וּבְוַדַּאי הִסְכִּיל עֲשׂוֹ, אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי כִּי אַהֲבָתָם שְׁלֵמָה עִמִּי, וְכֵן אֹנֹכִי אֵינִי זֶן מֵחַבְּתָם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם נָדַבֵּר מִזֶּה. וְשָׁלוֹם לְהַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב מָאטְיָע סוּמָא נֵרוֹ יָאִיר וּלְרַבִּי לֵיטְמַאן וְאָחִיו רַבִּי יַאקִיל, גַּם הֵם רָאוּי לָהֶם לְהִתְחָרֵט עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ נֶגְדִּי, אַךְ קִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, וּבְרִית אַהֲבָתֵנוּ וּשְׁלוֹמֵנוּ לֹא תּוּפַר לְעוֹלָם.

נָתָן הַנַּ"ל

וְיִרְאֶה לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת עַל יְדֵי אִישׁ נֶאֱמָן לְטוּלְטְשִׁין לְיַד בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, כִּי אֵין בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ בְּפָאסְט הַזֹּאת, וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי נַפְשׁוֹ כָּלְתָה לִדְבָרַי, עַל כֵּן יִרְאֶה לְמַלֹּאוֹת רְצוֹן בְּנֵי רַבִּי יִצְחָק בָּזֶה.

נָתָן הַנַּ"ל

קעז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּקְרָא תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְחָסִיד הַמְפֻרְסָם וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר.

בְּיוֹם בִּיאָתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי כָּתַבְתִּי מִיָּד מִכְתָּבִי לְמַעֲלָתוֹ עַל יְדֵי הַבַּעַל עֲגָלָה, וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדוֹ. גַּם בְּיוֹם ו' פְּקוּדֵי שָׁלַח לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַוינְבֶּערְג אַגֶּרֶת, וְלֹא הָיָה לִי פְּנַאי לִכְתֹּב בְּעַצְמִי, וּמִמַּעֲלָתוֹ לֹא הִגִּיעַנִי עֲדַיִן שׁוּם תְּמוּנַת אוֹת. הֶיְתֵכֶן, נָא אָחִי חֲבִיבִי יְזַכֵּר אַהֲבָתֵנוּ וְיִכְתֹּב לִי מִיָּד אִגֶּרֶת וְיוֹדִיעֵנִי הַכֹּל בַּאֲשֶׁר הֵיטֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה שָׁם. וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַקְּלוֹיְז שֶׁלָּנוּ, אִם כְּבָר נַעֲשָׂה אֵיזֶה מִשְׁפָּט בְּאֵיזֶה אִישׁ מֵהֶם, אוֹ אִם עַל־כָּל־פָּנִים הִפְחִידוּ אוֹתָם, וְאִם עַל־כָּל־פָּנִים לֹא הוֹסִיפוּ לְפָרֵץ עוֹד אֵיזֶה פִּרְצָה בְּהַקְּלוֹיְז הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ. יְפָרְצֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הַפּוֹרְצִים בַּבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ פֶּרֶץ עַל פְּנֵי פֶּרֶץ, זְרוֹעָם תִּיבַשׁ, יִפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וְעָלֵינוּ הָעֲנִיִּים הַנִּרְדָּפִים כָּל כָּךְ יְעוֹרֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וְיַצִּילֵנוּ מֵחֶרֶב מִפִּיהֶם וּמִיַּד חָזָק וְאֶבְיוֹן.

וְהִנֵּה לְהוֹדִיעַ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה פֹּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּפְרָטִיּוּת וּמֵאֵלֵיהֶם יָבִינוּ אֵיךְ הֵם חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלֵינוּ וְחוֹשְׁבִים רָעוֹת בְּכָל עֵת לַעֲקֹר אֶת עַצְמָם מִן הָעוֹלָם, וּבְיוֹתֵר עָלַי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן מֻרְדָּף בְּלִי חֶשְׁבּוֹן הַמָּקוֹם יְרַחֵם. אַךְ עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים לְהַצִּיל נֶפֶשׁ אֶבְיוֹן כְּמוֹנִי מִיָּד מְרֵעִים, וּתְהִלָּה לְאֵל חַי זֶה לִי כְּמוֹ תִּשְׁעָה יָמִים אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי, וְלֹא פָּנַע בִּי אָדָם חַס וְשָׁלוֹם לְהָעֵז בְּפָנַי, אוּלָם שֶׁלֹּא בְּפָנַי מְבַזִּים מְאֹד, וְהַנִּגִּידִים הָרְשָׁעִים וְהָעִקֵּר מֹשֶׁה וּפִ' חוֹשְׁבִים וְיוֹעֲצִים רָעוֹת בְּכָל יוֹם לְמָסְרֵנִי חַס וְשָׁלוֹם בְּאֵיזֶה עֲלִילוֹת שְׁקָרִים, ה' יָפֵר עֲצָתָם וְיַקְלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. וְהִנֵּה תֵּכֶף בְּבוֹאִי הֶעֱמִידוּ שְׁוּואלְנֶיֶע שֶׁל רַצְעָנִים [סַנְדְלָרִים] בְּבֵיתִי, וּמֹשֶׁה בְּעַצְמוֹ פָּעַל זֹאת אֵצֶל הָאָדוֹן הַגְּרַדַנְטְשִׁיק וְנָתַן לוֹ מָמוֹן עָבוּר זֶה, וְעָמְדוּ בְּבֵיתִי מִיּוֹם ה' עַד יוֹם ג' רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן הֶעָבַר, וּבְחָמְלַת ה' הוֹצִיאוּם מִבֵּיתִי אַחַר יוֹם ג' הַנַּ"ל, בָּרוּךְ שֶׁפִּטְרָנִי גַּם מִזֶּה; וַאֲנִי וְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ עֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת אֶל ה' בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה שֶׁיַּחֲמֹל עָלֵינוּ וְיַשְׁקִיט הָרִיב וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, אַךְ בָּאתִי לִכְפֹּל וּלְשַׁלֵּשׁ בַּקָּשָׁתִי לִכְתֹּב לִי מִכְתָּב מִיָּד, וּלְבָאֵר הַכֹּל בַּאֲר הֵיטֵב, וְהָעִקָּר בְּעִנְיַן הַקְּלוֹיְז. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁנִּזְכֶּה לְגָמְרוֹ בְּקֵץ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמַעֲלָתוֹ יֵשֵׁב בָּהּ בְּשָׁלְוָה וְהַשְׁקֵט עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְיִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה וּבְרִכוּ וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת כָּרָאוּי בְּלִי יְסוּרִים וּבִלְבּוּלִים אֲשֶׁר סוֹבֵל עַתָּה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה כַּאֲשֶׁר עָזַר לָנוּ עַד הֵנָּה לְהַעֲמִידָהּ עַד כֹּה, כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים לְגָמְרָהּ מְהֵרָה בִּשְׁלֵמוּת, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ; וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה, כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן תְּהִלָּה לְאֵל שֶׁמַּחְנוּ קְצָת בְּשַׂבַּת הֶעָבַר. אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לָנוּ בִּלְבּוּל קְצָת מֵהָרַצְעָנִים שֶׁעָשׂוּ מְלַאכְתָּם בְּבֵיתִי בְּיוֹם שַׂבַּת קֹדֶשׁ,

אַף עַל פִּי כֵן קְדֻשַּׁת שַׁבָּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת, הָרַחֲמָן יַנְחִילֵנוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת, אָז יִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵין כֹּל. וְזֶה כָּל תִּקְוָתֵנוּ וְחַיּוּתֵנוּ וְשִׂמְחָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ

נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם.

וְשָׁלוֹם לִכְבוֹד דּוֹדִי יְדִידִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל הַנִּגִידִים מִשָּׁם הַתּוֹמְכִים אוֹתָנוּ, יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלָם וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתָּם שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', כִּי הִצִּילוּ הָרְבֵּה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ לְסַבֵּב עַל יָדָם לְהַצִּילֵנוּ מֵהֶם וּלְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם וְיִקַּיֵּם בְּשׁוֹנְאֵינוּ כּוֹרֶה שַׁחַת בָּהּ יִפֹּל וְכוּ'. רַק מִתְפָּאֲרִים שֶׁיַּעֲלִילוּ עָלַי חַס וְשָׁלוֹם, אֲבָל שִׁיקְרָא לָא קָאֵי, וְהָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ וַעֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו.

קעח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת אוֹר לְיוֹם א' צַו תקצ"ה בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

עַד הֵנָּה לָא נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וְשָׁב לִשְׁלֹחַ מִכְתָּבִי אֵלֶיךָ, וּמִכְתָּבְךָ בְּשָׂבוּעַ הֶעָבַר קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי לֵיבְלִי חֲתַן רַבִּי רְאוּבֵן. וְהֶעָבָר אַיִן, כָּעֵת אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעֲךָ, אַךְ זֹאת אֲנִי מוֹדִיעֲךָ וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר שָׁבַתְתִּי פֹּה בְּרֶסְלֶב. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה', מִי יַאֲמִין לִשְׁמוּעָתֵנוּ. זְכרוּ הֵיטֵב אֶת כָּל הַפְּחָדִים הָעֲצוּמִים אֲשֶׁר הִפְחִידוּנִי הַחוֹלְקִים, עַד אֲשֶׁר רַבִּים מֵאוֹהֲבֵינוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אָמְרוּ נוֹאָשׁ, כְּאִלּוּ אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי, וְעַתָּה לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה' נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי זֶה אֶחָד מִגְּבוּרוֹת נוֹרְאוֹתָיו שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנִּשְׂגָּב מְאֹד זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. "מִי פָּעַל וְעָשָׂה קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ" וְכוּ', וְאִם אָמְנָם עֲדַיִן הֵם חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלֵינוּ וְעָלַי בְּיוֹתֵר, וְרוֹצִים לִמְצֹא חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה עֲלִילָה עָלַי חַס וְשָׁלוֹם, אֲבָל בַּה' בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה בָּשָׂר לִי, הוּא הַמְאַזְּרֵנִי חַיִל וְחִזְּקַנִי בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַנִּמְשָׁךְ מִתּוֹרַת ה' וּתְפִלַּת ה' לְבַל אֶסְתַּכֵּל עַל שׁוּם פַּחַד וְלָשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, תְּהִלָּה לָאֵלֹקַי, הוּא יִהְיֶה בְּעָזְרִי וְיִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה וַיְצִילֵנוּ מֵחֶרֶב מִפִּיהֶם וְכוּ'. וְקִוִּינוּ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּרְאֶה בָּהֶם מַה שֶּׁרָצוּ לִרְאוֹת בָּנוּ, וְיִקַּיֵּם "כּוֹרֶה שַׁחַת בָּהּ יִפֹּל" וְכוּ', כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ הָאֱמֶת וְהָאֱמֶת הוּא אֶחָד.

וְתוֹדָה לָאֵל מִיּוֹם בִּיאָתִי עַד הֵנָּה עָזָרְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מִתּוֹרוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַמְדַבֶּרֶת מֵאֱמֶת שֶׁהָאֱמֶת הוּא אֶחָד וְכוּ'

שֶׁהוּא הַתּוֹרָה 'אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר' וְכוּ' (בְּסִימָן נ"א לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א), וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ בְּשֶׁבּוּעַ הֶעָבַר הָרִבּה מִזֶּה, אַשְׁרֵי אֹזֶן שֶׁשָּׁמְעָה.

אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְמַה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵרַבִּי קָדוֹשׁ אֲמִתִּי כָּזֶה, רַבִּי בְּעָלְמָא דֵּין אֲשֶׁר הוּא מְלַמְּדֵנוּ תּוֹרוֹת כָּאֵלֶּה הַשָּׂגוֹת וִידִיעַת אֱלֹקוּת כָּזֶה נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְרַבִּי בְּעָלְמָא דְּאָתֵי כִּי הָעִקָּר נֵדַע שָׁם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ כָּל אֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁסָּבַל יִסּוּרִים וּמָסַר נַפְשׁוֹ בַּשְּׁבִיל לְהִתְקָרֵב לִשְׁמוֹ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, הַמּוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת הַמַּכְנִיס בְּלִבֵּנוּ לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת תּוֹרַת מֹשֶׁה אֱמֶת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וּבְעַל פֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִים. חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים וְכוּ'.

וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ אַל תַּעֲרֹץ וְאַל תֵּחַת, כִּי ה' אֱלֹקֶינוּ הַהוֹלֵךְ עִמָּנוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. וְהָעִקָּר לְבַל תִּתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמְךָ מִפְּנֵיהֶם, וְיִהְיֶה מִצְחֲךָ חָזָק לְעֻמַּת מִצְחָם וְאַל תְּדַבֵּר עִמָּהֶם מִזֶּה כְּלָל, רַק תַּשִּׂיאֵם לְדָבָר אַחֵר; רַק מֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ שֶׁאָנוּ שׂוֹחֲקִים מֵהֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יֵבוֹשׁוּ הֵם וְלֹא נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ, כִּי בְּעִנְיַן הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ אֵין לָנוּ מַה לְּהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁצִּוּוח אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן "וְאוּא הָאבִּין מִיר זִיךְ צוּ שָׁעמִין [מַה יֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ], בִּשְׁבִילֵנוּ נִבְרָא הָעוֹלָם". וְאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים צְרִיכִים עַתָּה לְזָכֹר מְאֹד בְּכָל יוֹם. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וְתִכְתֹּב לִי הֵיטֵב מֵעִנְיַן רַבִּי שִׁמְשׁוֹן מָה רָאָה עַל כָּכָה לַעֲמֹד תְּחִלָּה בְּעִזּוּת דְּקְדֻשָּׁה נֶגֶדָּם, וְאַחַר כָּךְ לִמְסֹר לָהֶם כָּל הַסְּפָרִים, וְגַם הַסֵּפֶר הַנִּכְתָּב מַה שֶּׁלֹּא בִּקְּשׁוּ מִיָּדוֹ. וּמַדּוּעַ לֹא חָס עַל עַצְמוֹ שֶׁזֶּה הַסֵּפֶר מֻכְרָח לוֹ מְאֹד לְתַכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, אִם אָמְנָם בְּדִיעֲבַד בְּוַדַּאי יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הוּא הִסְכִּיל עֲשׂוֹ, וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד כִּי עֲדַיִן נַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ, אַךְ מִזֶּה יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶת כְּלַל הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֵיךְ אוֹרְבִים עַל כָּל אֶחָד כָּל יָמָיו. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁמַּשְׁפִּיל וּמַרְחִיק אֶת אֶחָד, הוּא מִתְגַּבֵּר וְאוֹרֵב עָלָיו לְהַפִּילוֹ וּלְהַרְחִיקוֹ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר. מַה נֹּאמַר, בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ וְהִצִּילָנוּ מִטָּעוּתִים וּשְׁטוּתִים כָּאֵלֶּה. מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ, אֲחֻזָּתִיו וְלֹא אַרְפָּנוּ וְגַם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹקִים אַל תַּעַזְבֵנוּ עַד וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא כְּמֵאָז וּמִקֶּדֶם, כִּי בְּרִית אַהֲבָתֵנוּ לֹא תּוּפַר לְעוֹלָם. מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְכוּ', אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ. וְנָא לִכְתֹּב לִי מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד וּמֵרַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר מָה

עָלְתָה בוֹ, וּמֵרַבִּי יַעֲקֹב חֲתַן רַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים דַּיֶּינָא, וְאָחִיו רַבִּי הֶעְנִיךְ וּמֵרַבִּי אִיצִי בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב, וְגַם מֵרַבִּי לֵוִי יַעֲקֹב, וּמִבֶּן אָחוֹתִי רַבִּי אַיְיזִיק נֵרָם יָאִיר. וְיָדַעְתִּי שֶׁאַפִּלּוּ הַמַּלְמֵד מִפִּינְשֶׁעְרְיֶיע לֹא נִתַּק מֵאַהֲבָתֵנוּ, וְגַם רַבִּי נַחוּם עֲדַיִן אָחוּז בְּחֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתֵנוּ, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲזֹר וּלְהִתְוַעֵד יַחַד, לֹא לְמַעַן כָּבוֹד חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אַתֶּם רוֹאִים הַכָּבוֹד שֶׁיֵּשׁ לִי מִכֶּם, וְאֵיךְ מְבַזִּים וּמְקַלְקְלִים אֶת עַצְמָן בִּשְׁבִיל זֶה, רַק לְמַעַן כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר מֵאֲמִתַּת הַתּוֹכְלִית הַנִּצְחִי וְכוּ'. וְעַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל כֹּחַ תְּפִלַּת זַקֵן דִּקְדֻשָּׁה נִשְׁעַנְתִּי, שֶׁכָּל הַקְּלָלוֹת יִתְהַפְּכוּ לִבְרָכוֹת, וְיִקַּיֵּם קְלָלַת חִנָּם לֹא תָּבֹא וְכוּ', יְקַלְלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ, קָמוּ וַיֵּבוֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ יִשְׂמָח.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ, יֵשׁ וְיֵשׁ, כִּי עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה רָאוּי לְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ אֲמִתִּי בְּקִדְקֳדוֹ לוֹמַר אִלְמָלֵא לֹא אֲתֵינָא אֶלָּא לְמִשְׁמָע דָּא דַּי. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים שְׁנֵי דִּבּוּרִים יַחַד, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְרַחֵב הַדִּבּוּשׁ לְהַלָּן יוֹתֵר וְהוֹלֵךְ וּמִתְגַּבֵּר כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר וּכְנָהָר שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק. מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה. בִּפְרָט נִפְלְאוֹת נוֹרָאוֹת הַצְּרוּפִי אוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמָע כָּזֹאת. מִי יְפַאֵר מִי יְהַדֵּר. וּקְצָת אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מַרְגִּישִׁים אֵיזֶה נְעִימוּת, וְהַמּוֹתָר תַּאֲמִינוּ לִי אֲשֶׁר ה' הֵאִיר עֵינַי לְהַרְגִּישׁ אֵיזֶה חֵלֶק מִנְּעִימוּת הָעֲמָקוּת שֶׁבְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הָעוֹלֶה עַד אֵין סוֹף וְיוֹרֵד עַד אֵין תַּכְלִית. וְגַם אָנֹכִי רוֹאֶה בְּעֵינֵי שִׂכְלִי וַאֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתִּי לְיַדֵּעַ בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כְּטִפָּה מִן הַיָּם הַגָּדוֹל וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעַר בְּלִבֵּיהּ. אַךְ מֵרִבּוּי הַמְּנִיעוֹת וְהָרְדִיפוֹת שֶׁמִּתְגַּבְּרִים לְהַעֲלִים חַס וְשָׁלוֹם הָאֱמֶת לְגַמְרֵי לֹא יָכְלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּיר לַאֲהוּבֵי וְרֵעַי מְעַט דְּבָרַי אֵלֶּה, וְדַי בָּזֶה לְהַחֲפֵצִים בֶּהָאֱמֶת הַחוֹשְׁבִים עַל תַּכְלִיתָם הַנִּצְחִי בֶּאֱמֶת, אֲלֵיהֶם תִּטּוֹף מִלָּתִי כְּמַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה. חִזְקוּ וְאִמְצוּ חִזְקוּ וְאִמְצוּ, חִזְקוּ וְיֵאָמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קעט

אוֹר לְיוֹם ג' צַו תקצ"ה.

שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וּבְוַדַּאי הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵרִבּוּי הַהַרְפַּתְקָאוֹת אֲשֶׁר עוֹבְרִים עָלָיו, אַךְ תְּהִלָּה לְאֵל כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְדַבֵּר עִמָּכֶם הַרְבֵּה מֵעִנְיַן "אָדָם לְעָמָל יוּלָּד קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז", וְאֵיךְ כָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְהַרְפַּתְקָאוֹת מֵהַרְפַּתְקָאוֹת שׁוֹנוֹת, וְאֵין לְשׂוּם אָדָם בַּמֶּה לְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ כִּי אִם בְּמַעַט הַטּוֹב שֶׁזּוֹכֶה לַחֲטֹף בְּמַעַט הַיָּמִים הָרָעִים הָאֵלֶּה, כִּי רַק

לָזֶה נִבְרָא לִסְבֹּל עָמָל בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה. וְאִם אֵינוֹ זוֹכֶה סוֹבֵל עָמָל בִּשְׁבִיל גֵּיהִנֹּם חַס וְשָׁלוֹם שֶׁעַל זֶה הִזְהִיר הַתַּנָּא 'בְּמָטוּתָא מִינַיְיכוּ לָא תִּירְתוּ גֵּיהִנֹּם' (יוֹמָא עב:). מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד נַפְשִׁי, כְּבָר הִרְבֵּיתִי לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה, וְגַם בְּשָׁעָה זֹאת דִּבַּרְתִּי מִזֶּה עִם רַבִּי לֵיבְלִי חָתָן רַבִּי רְאוּבֵן, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר מִזֶּה וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם, כִּי אִם אָמְנָם כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקִרְקָדּוֹ יוֹדֵעַ מִזֶּה, וּבִפְרָט הַחֲכָמִים אֲפִלּוּ חַכְמֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְדַבְּרִים מִזֶּה הַרְבֵּה מְאֹד שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת וּמַכְאוֹבוֹת וְכָל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם נֶחָמָה אֲמִתִּית בַּמֶּה לְנַחֵם עַצְמָן, עַל כֵּן אַחֲרֵי שֶׁדּוֹבְרִים מִזֶּה שָׁבִים לְאִוַּלְתָּם וְרוֹדְפִים רַק אַחַר הַמָּמוֹן וְהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה. אֲבָל בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ', וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְכוּ', בָּזֶה יֵשׁ לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמֵנוּ.

וְאִם אֵין אָנוּ זוֹכִים לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה כָּרָאוּי, כְּבָר הִקְדִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לְמַכּוֹתֵינוּ שֶׁזִּכִּינוּ לֵידַע מֵאֱמִתַּת קְדֻשַּׁת מַעֲלַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה אֲשֶׁר הוּא מְחַיֶּה וּמְשַׂמֵּחַ עַצְמֵנוּ בְּכָל הַמַּדְרֵגוֹת וּבְכָל הָעִנְיָנִים שֶׁבָּעוֹלָם, כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּנִי. וְעָלָיו נֶאֱמַר 'אִלְמָלֵא מִלְחָא' וְכוּ', "זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ" וְכוּ'. וּמִגְּדֶל נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּרְצוֹנִי, וְדַי בָּזֶה.

וּמֵאֵלֶיךָ תִּזְכֹּר כָּל הַשַּׁיָּךְ לָזֶה, וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, וְתִתֵּן הוֹדָאָה עַל הֶעָבַר שֶׁהִצִּיל נַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ בֵּיתְךָ. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה, וּמַעֲתָּה יִשְׁמָרְכֶם ה' מִכָּל רַע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשְׁכֶם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שְׁמִינִי תקצ"ה בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם כְּלֵי יַיִן גֶּפֶן, וּשְׁנֵי זְהוּבִים מִידִידִי הָרַב יַעֲקֹב, נֵרוֹ יָאִיר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתּוֹ, וְכֵן יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ תִּחְיֶה, טוֹב ה' לַכֹּל, לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַמַּכְאוֹבִים וְהַמַּחוּשִׁים, כַּיָּדוּעַ לָכֶם, (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן י"ד) כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן בְּשׁוּם דָּבָר כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּפְרָט בְּעִנְיַן רְפוּאוֹת כְּבָר מֻנָּח כְּלֵל בְּיָדֵינוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר, כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂין קָרוֹב לְהַזִּיק וּלְקַלְקֵל יוֹתֵר, עַל כֵּן צְרִיכִין לְסָמֹךְ רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹפֵא חִנָּם רוֹפֵא אֱמֶת וְנֶאֱמָן וְרַחֲמָן. וּכְבָר עָזַר אוֹתָנוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה, שֶׁשָּׁלַח לָנוּ וּלְבָנֵינוּ שִׁיחְיוּ כַּמָּה מִינֵי רְפוּאוֹת לְכַמָּה מִינֵי מַחוּשִׁים בְּלִי שׁוּם עֲשִׂיָּה וְעִסָּק כְּלָל, כַּיָּדוּעַ לָכֶם. וְאִם לֹא זָכִינוּ לְקַבֵּל מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל כִּי אִם זֹאת לְבַד דַּיֵּנוּ, כִּי הוּא חַיֵּי נְפָשׁוֹת, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַתָּה.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, גַּם בְּכָל הַמִּכְתָּבִים שֶׁכָּתַבְתָּ לִי בְּזֶה הַחֹרֶף לְאוּמַאן וְלִקְרִימֶעְנְטְשׁוּק מֵרִבּוּי הַצָּרוֹת הַמָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ בְּזֶה הַחֹרֶף, בְּכֻלָּם מָצָאתִי תָּמִיד הַרְחָבוֹת גְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר הֶחֱיֵיתִי אֶת נַפְשִׁי בָּהֶם. וְרָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בִּימֵי הֶחָג הַקָּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּמִכְתָּבֶיךָ הַנְּעִימִים וְקִיַּמְתָּ בָּהֶם מְאֹד מִצְוַת כִּבּוּד אָב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵיטִיב לְךָ לָעַד וְיַאֲרִיךְ יָמֶיךָ וּשְׁנוֹתֶיךָ וְיִתֵּן חַיִּים אֲרֻכִּים לְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ חַיִּים שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁיִּזְכּוּ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי ה' בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה הֶחֱיֵיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ.

וְאִם אֶמְנָם עַתָּה עֲדַיִן צָרוֹתֵינוּ וּבִזְיוֹנֵנוּ גָּדוֹל וְקָשֶׁה מְאֹד מְאֹד, אַךְ בְּכָל עֵת אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא עָזַב אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי. וַאֲנִי יָדַעְתִּי כָּל זֶה מִכְּבָר וַעֲתָּה אֲנִי רוֹאֶה זֹאת בְּכָל יוֹם, וּכְבָר הִבְטַחְתִּיךָ שֶׁבְּקָרוֹב תּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל מָקוֹם שֶׁתִּרְצֶה, וְעַתָּה תְּהִלָּה לָאֵל הִתְחִיל צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה שֶׁהִסְכִּימוּ בְּפֵרוּשׁ לְהַנִּיחֲךָ לִכְנֹס בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אִם אֶמְנָם קָשֶׁה וְמַר לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה שֶׁנִּצְטָרֵךְ עַל זֶה הַסְּכָמָה מֵהֶם, אַחֲרֵי שֶׁכָּל הָרָשָׁעִים וְהָעֲבֵרָיְנִים אֵינָם מוֹנְעִים לְהִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן אַדְרַבָּה 'הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ' אַחֲרֵי אֲשֶׁר שֶׁכְּבָר הִתְגָּרוּת וְהִקְטְרוּג עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת כָּל כָּךְ עַד אֲשֶׁר רוֹצִים בְּכָל יוֹם לְגָרְשֵׁנוּ חַס וְשָׁלוֹם, וְכֵן לְגָרֵשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַס וְשָׁלוֹם, עַתָּה מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה', מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו וִישׁוּעָתוֹ. אֲשֶׁר תְּהִלָּה לְאֵל כְּבָר שָׁבַתִּי שִׁלְשָׁה שַׁבָּתִים פֹּה וְהָלַכְתִּי בְּכָל יוֹם לַמְּקֻוֶה תְּהִלָּה לָאֵל וְלֹא פָּגַע בִּי אָדָם, וְגַם אַתָּה מַנִּיחִין אוֹתְךָ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְיִהְיוּ הֵם טְפֵלִים וּבְטֵלִים אֵלֶיךָ וְאֵלַי, יֵבוֹשׁוּ הֵמָּה וְלֹא נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ כִּי אֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה וְהַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי הַיּוֹם פָּנָה וּצְרִיכִין לַחֲשֹׁב עַל תְּפִלַּת מִנְחָה וּמַעֲרִיב, וּבִפְרָט עַל מְצִוַת בִּעוּר חָמֵץ, כֵּן יְבַעֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַיֵּצֶר הָרָע וְהַשְּׂאוֹר שֶׁבָּעֲסָה מִקִּרְבֵּנוּ, וְכֵן יְבַעֵר וִיכַלֶּה וְיִשְׁרֹף וְיַעֲקֹר כָּל שׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, אוֹ שֶׁנִּזְכֶּה לְבַעֵר הֶחָמֵץ מִקִּרְבֵּנוּ וְיָשׁוּבוּ כֻּלָּם אֶל הָאֱמֶת. וּבָזֶה חָפַצְתִּי יוֹתֵר, כַּאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ אֶת לְבָבִי.

וְהִנֵּה פֹּה אֵין חֲדָשׁוֹת רַק בְּכָל יוֹם חוֹשְׁבִים מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת עַל עַצְמָם. וְעַל שַׁבַּת הֶעָבַר בָּא חַיִּים פַּאייאךְ יִמַּח שְׁמוֹ וְצִעַק הַיּוֹם בְּקוֹל גָּדוֹל עַל עַצְמוֹ לַעֲקֹר וּלְגָרֵשׁ אֶת עַצְמוֹ מִן הָעוֹלָם, וַה' יָפִיר עֲצָתוֹ וִיקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתּוֹ וְיַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה. וְזֹאת תֵּדַע שֶׁבְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הֶעָצוּמִים זָכִיתִי אֶתְמוֹל בְּסַעֲדַת שַׁחֲרִית בְּשַׁבַּת הַנַּ"ל לְרַקֵּד בְּשִׂמְחָה, וְזֶה נֶחְשַׁב לִי לְצִמְיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה, כֵּן יְזַכֵּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָאן וְאֶצְלְכֶן וּבְכָל מְקוֹמוֹת שֶׁל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּחַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְנוֹדֶה עַל הֶעָבַר בְּשִׂמְחָה הָרְבֵּה אֲשֶׁר בְּרַחֲמָיו עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ לְהִתְקַיֵּם בֵּין חַיּוֹת

רָעוֹת כָּאֵלֶּה. כֵּן יוֹסֵף חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְקַיֵּם לָנֶצַח, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת כַּאֲשֶׁר הוֹרָה אוֹתָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ עַד נַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מַה שֶּׁנִּשְׁתַּכַּח מִמֶּנִּי לִכְתֹּב בְּתוֹךְ הָאִגֶּרֶת.

בְּאוּמָאן הַקְּלוֹיְז עוֹמֶדֶת עַל תִּילָהּ וְלֹא הוֹסִיפוּ בָּהּ שׁוּם פְּרָצָה חַס וְשָׁלוֹם, כִּי נָפַל פַּחַד עֲלֵיהֶם, אַף אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן לֹא נַעֲשָׂה בָּהֶם מִשְׁפָּט, וְרַבִּי אַבְרָהָם וְרַבִּי נַפְתָּלִי נֶרֶם יָאִיר כְּפִי הַנִּשְׁמָע מִמִּכְתָּבָם כְּבָר שָׁלְחוּ הָעֵסֶק לְקִיּוּב. רַבִּי אַבְרָהָם וַוינְבֶּערְג הַנַּ"ל שָׁלַח לִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת שְׁלֹשָׁה רוּבֵל כֶּסֶף וְהוּא אוֹהֵב גָּדוֹל לָנוּ. גַּם הַנָּגִיד רַבִּי מֹשֶׁה פִּישֶׁל שָׁלַח לְבֵית הַמִּדְרָשׁ דְּשָׁם לְבַל יוֹסִיפוּ לְעָוֹת מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ לְהַקְּלוֹיְז חַס וְשָׁלוֹם כִּי לֹא יִהְיֶה אַחֲרִיתָם טוֹב מִזֶּה. וְגַם קָרְאוּ הַדִּיפִּיטַאט הֵינוּ זֶה הַמְמֻנֶּה לְהַעֲמִיד הַחַיִל אֵצֶל בַּעֲלֵי בָּתִּים לְהַאֲכִילָם וְכֵיוֹצֵא וְנַעַר עָלָיו לְהוֹצִיא הַסָּאלְדַאט [הַחַיִל] שֶׁהֶעֱמִיד אֵצֶל רַבִּי אַבְרָהָם יִצְחָק מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהַכְעִיס, וְרָצוּ לְהוֹסִיף עוֹד יוֹתֵר וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה כִּי הוּא אֶבְיוֹן גָּדוֹל, וְנַעַר בָּהֶם הַנָּגִיד הַנַּ"ל עַד שֶׁהֶכְרִחוּ בְּעַל כָּרְחָם לְסַלֵּק הַסָּאלְדַאט מִבֵּיתוֹ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה.

בָּעִיר טִירָהאוּוִיצֶע בּוֹעֵר עַתָּה הַמַּחֲלֹקֶת מְאֹד מְאֹד, וְהָרַב רַבִּי אִיצִיק חֲתַן הַמַּגִּיד זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה בָּרַח מִבֵּיתוֹ, וּלְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הִכּוּ מַכַּת מָוֶת וְנָסַע לְשָׁם דָּאקְטֶער [רוֹפֵא] לַעֲשׂוֹת סְלֶעדְסְטְוויא [חֲקִירָה] וּבְחַסְדֵי ה' יִהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי זֶה. אַף לְעֵת עַתָּה אָנוּ צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים וְלֵה' הַיְשׁוּעָה. כָּל זֶה אֲנִי כּוֹתֵב אַחַר בְּדִיקַת חָמֵץ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבַעֵר הָרַע מִקִּרְבֵּנוּ וִיבַעֵר כָּל הַשּׂוֹנְאִים וְהַמִּתְנַגְּדִים אֶל נְקֻדַּת הָאֱמֶת.

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבִפְרָט לִידִידִי הַמַּפְלִג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, קִבַּלְתִּי הַשֵּׁנִי זְהוּבִים וּכְבָר בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּזְכּוּ לִרְפוּאָה שְׁלֵמָה. וְנִפְלְאוֹתָי עָלֶיךָ יְדִידִי עַל שֶׁנִּתְעַצַּלְתָּ לְהַרְאוֹת תְּמוּנַת יָדְךָ אֵלַי בְּמִכְתָּב, הָאֱמֶת שֶׁאֵינְךָ יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל אַף עַל פִּי כֵן לִפְטֹר בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר. בַּה' בָּטַחְתִּי כִּי בְּרִית אֲהֲבָתֵנוּ לֹא תּוּפַר לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת וְכוּ', חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְתִיַּשֵּׁב עַצְמְךָ הֵיטֵב הֵיטֵב וְתַחֲשֹׁב דְּרָכֶיךָ וְהִסְתַּכֵּל וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בִּפְרָט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא אֲשֶׁר חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ ה' וְכוּ'. וְאִם אֵין בְּיָדְךָ לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם, אַךְ אֶת עַצְמְךָ בְּוַדַּאי תּוּכַל לְהַצִּיל. כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית, וְאֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא נוּכַל לְשַׁבְּרָהּ. אַל תִּתֵּן שֵׁינָה לְעֵינֶיךָ וְכוּ' הִנָּצֵל כַּצְּבִי מִיָּד, וְתַחֲשֹׁב עַל

דְּרָכֶיךָ הֵיטֵב אֵיךְ אַתָּה יָכוֹל לְהַצִּיל נַפְשְׁךָ מִשְּׁטִיפַת הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, אִם עַל יְדֵי קְרִיעַת הַתְּפִלּוֹת וְהַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ חַס וְשָׁלוֹם, אִם עַל יְדֵי קְרִיאָתָם. זְכֹר וְיַשֵּׁב עַצְמְךָ הֵיטֵב הַחִלּוּק וְהַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין שְׁנֵי דְּרָכִים אֵלּוּ, אֲפִלּוּ אִם הָיוּ אֵלּוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים שָׁוִים הַקּוֹרֵעַ וְהַקּוֹרֵא. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵעַט הַחִלּוּק שֶׁבֵּינֵיהֶם וְיוֹתֵר מִזֶּה רָאוּי לָנוּ לְהַאֲמִין, כִּי אֵין מִי שֶׁיִּקְרַע דַּף אֶחָד מֵהֶם כִּי אִם כְּשֶׁיַּעֲבֹר עֲבֵרָה גְּדוֹלָה תְּחִלָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְאֵין מִי שֶׁיִּקְרָא וְיֹאמַר אֵיזֶה תְּפִלָּה אוֹ לְעַיֵּן בַּסֵּפֶר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ אֵיזֶה הִרְהוּר תְּשׁוּבָה נִפְלָא מְאֹד, כִּיְדוּעַ לָכֶם קְצָת מִזֶּה, וְהַיּוֹתֵר תֵּדְעוּ אַחַר כָּךְ אִם תִּזְכֶּה עוֹד לְהִתְוַעֵד עִמָּנוּ וְלֶאֱחֹז בְּחֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

קפא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תַּזְרִיעַ תקצ"ה.

אָהוּבִי בְּנִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה. וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר יָצְאוּ מִבֵּית הָאֲסוּרִים רַבִּי חַיִּים וַחֲבֵרָיו זֶה כְּמוֹ אַרְבַּע שָׁעוֹת. וְאֶת הַנַּעַר הַבְּלִיַּעַל הַיָּדוּעַ שָׁלְחוּ אַחֲרָיו בַּבֹּקֶר לְתָפְסוֹ, וּבְקֹשֶׁה אִמּוֹ מְאֹד עֲבוּרוֹ, וּבְתוֹךְ כָּךְ הִבְרִיחָה אוֹתוֹ. וְתָפְסוּ אוֹתָהּ בְּעַצְמָהּ לְבֵית הָאֲסוּרִים, וַעֲדַיִן הִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם. וְהַפְּרָאשָׁעְנֶיָע [הַתְּבִיעָה] כְּבָר נִתְּנָה, אַךְ עֲדַיִן אֵין תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה, כִּי אָמְרוּ שֶׁיַּחְקְרוּ אַחַר כָּךְ. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעַ, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עָזָרָנוּ הַרְבֵּה בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה לְהַבָּא שֶׁיְּפִיל שׁוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ כִּי עֲדַיִן הֵם חוֹרְקִים שִׁנַּם כַּיָּדוּעַ לָכֶם. "ה' הֲרֹס שִׁנְּמוֹ בְּפִימוֹ" וְכוּ' וַיַּכְנִיעֵם וְיִשְׁבְּרֵם יִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ, וְנַפְשֵׁינוּ תָּגִיל בַּה' תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת מִצַּד הָאֱמֶת מִסְטָרָא דִּימִינָא, אוֹן טַאקֶע פָּארְט אַשְׁרֵינוּ. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי זְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מְצֹרָע תקצ"ה בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם רַב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל, לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב דּוֹב בָּעֶר נֵרוֹ יָאִיר עִם כְּבוֹד בָּנָיו הַיְקָרִים וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וְלִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי, הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר וְלִכְבוֹד בָּנָיו הַיְקָרִים וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כְּבָר שְׁלַחְנוּ לָכֶם שְׁנֵי מִכְתָּבִים מִגֹּדֶל צָרוֹתֵינוּ, וְנִפְלֵאתִי מְאֹד מְאֹד עַל אֲשֶׁר אַתֶּם כְּמַסְתִּיר פָּנִים מִמֶּנּוּ וְאֵין אַתֶּם מְשִׁיבִים דָּבָר. וּדְעוּ אַחַי וְרֵעַי כִּי עֲדַיִן לֹא נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת כְּלָל וְהֵם חוֹרְקִים שִׁנֵּיהֶם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְחוֹשְׁבִים מַחֲשָׁבוֹת וְיוֹעֲצִים עֵצוֹת רָעוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וּבִפְרָט עָלַי לְגָרְשֵׁנִי חַס וְשָׁלוֹם מִפֹּה וּמִכָּל הָעֲיָרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, יְגָרְשֵׁם ה' וְיַעֲקְרֵם. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וְעִקַּר הַסִּבָּה הוּא עַל יְדֵי שׁוֹפְטֵי הַמְּדִינָה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מַרְבִּים בִּשְׁחָדִים וּבְיָדֵינוּ אֵין כֶּסֶף, עִם כָּל זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם וְעוֹזֵר לָנוּ לִפְעָל בְּמֵעַט, יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהֵם פּוֹעֲלִים בְּהַרְבֵּה, בִּפְרָט שֶׁכֻּלָּם יוֹדְעִים שֶׁהָאֱמֶת וְהַצֶּדֶק אִתָּנוּ. אֲבָל עַל כָּל פָּנִים גַּם עַל זֶה הַמֵּעַט אָנוּ צְרִיכִים לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ בְּעַצְמָם; כִּי עַל פְּרָאשֶׁעֶנעס [הַתְבִּיעָה] לְבַד כְּבָר כָּלָה אֶצְלֵנוּ סַךְ רַב, וְלִפְעָמִים צְרִיכִין לְהוֹצִיא עוֹד אֵיזֶה הוֹצָאוֹת כִּי לִפְטֹר בְּלֹא כְלוּם אִי אֶפְשָׁר. וְהִנֵּה בָּאתִי לְבֵיתִי זֶה ה' שָׁבוּעוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לִי לֵילֵךְ אֶל הַחוּץ, כִּי יוֹצְאִים נְעָרִים וּמְקַלְלִים וּמְבַזִּים אוֹתִי בְּכָל מִינֵי בִּזְיוֹנוֹת, וְגַם פַּעַם אַחַת שָׁבְרוּ חַלּוֹן אֶחָד בְּבֵיתִי בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח וְהֶכְרַחְתִּי לִשְׁלֹחַ אֶל הָאָדוֹן הַגַּרַדְנְטְשִׁיק [הַמּוֹשֵׁל] וְתָפַס אֶת הַנַּעַר לְבֵית הַסֹּהַר, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁתַּדְּלוּ בֵּית מִשֶּׁה הַמְהֻפָּךְ לְשַׁמָּה וּמְשׁוֹאָה עִם שְׁאָר הַמִּתְנַגְּדִים, וְהוֹצִיאוּ הַנַּעַר וְחָזַר וּבָזֶה הָרְבֵּה. וּבְשַׁבַּת פָּרָשַׁת שְׁמִינִי הֶעֱבַר הָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל פֹּה, כִּי נִכְנְסוּ נְעָרִים בְּנֵי בְּלִיַּעַל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ וְקִלְקְלוּ הַדֶּלֶת וּבזוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּכְבָר עָשׂוּ כֵּן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁנִּכְנְסִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ וְקוֹרְעִים וּמְבַזִּים הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ בִּפְנֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְשַׁבָּת הַנַּ"ל עָמְדוּ כְּנֶגְדָּם מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ הַכָּאוֹת בֵּינֵיהֶם. וְרָץ נַעַר אֶחָד לְאָבִיו וּבָא אֲבִיו עִם עוֹד אֶחָד וְהִכּוּ אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכֵּה וּפָצוֹעַ, וְגַם הָלְכוּ לְהַגַּארַדְאַנְטְשִׁיק וְתָפְסוּ אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וְיקָרִים, וְיָשְׁבוּ כָּל הַשַּׁבָּת וּבְיוֹם א'. וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל, וְגַם חִפְּשׂוּ בְּבֵיתִי אֶת רַבִּי מָרְדְּכַי מִטֶּעפְּלִיק אוּלַי אֵין לוֹ בֵּילֶעט [רְשִׁיוֹן]; וְאַחַר כָּךְ לֹא נִתְקָרְרוּ בָּזֶה וּמָסְרוּ אוֹתִי בִּפְנֵי הָאָדוֹן הַנַּ"ל, עַד שֶׁשָּׁלַח הַקְוָוארְטַאלִינְיֶע עִם דֶּעסַאטִנְיקֶיס [אַנְשֵׁי חַיִל] אֲחָרַי וְרָצוּ לִתְפֹּס אוֹתִי בְּמִשְׁמָר חַס וְשָׁלוֹם. בְּתוֹךְ כָּךְ סִבְּבוּ אֶת בֵּיתִי אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף עַד שֶׁנִּתְמַלֵּא כָּל הֶחָרחוֹב שֶׁסְּבִיב בֵּיתִי, וְהָיָה לִי בְּזִיּוֹן גָּדוֹל אֲשֶׁר לֹא יֵאָמַן כִּי יִסָּפֵר.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֹשֶׂה נִסִּים וְנִפְלָאוֹת! כִּי לֹא נִמְצָא מִי שֶׁיֵּלֵךְ בִּשְׁבִילִי לְהָאָדוֹן, כִּי כָּל הַנְּגִידִים וּבַעֲלֵי בָּתִּים מִצַּדָּם, וְיֵשׁ שֶׁאוֹחֲזִים בִּלְבָבָם עִמִּי, אֲבָל אֵימַת הַצּוֹרֵר וְהַנְּגִידִים דְּפוֹה עֲלֵיהֶם וּמִתְיָרְאִים לְהִשְׁתַּדֵּל בְּהַצָּלָתִי; לוּלֵא אֵיזֶה אֲבִיוֹנִים וְאֻשָּׁת רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג הָלְכוּ אֵלָיו וְסָגַר הַדֶּלֶת וְלֹא רָצָה לְהַנִּיחָם לִכְנֹס. אַךְ בְּחֶמְלַת ה' דָּחֲקוּ עַצְמָן וְנִכְנְסוּ וְטָעֲנוּ עִמּוֹ הָרְבֵּה עַד שֶׁנִּתְקָרֵר כַּעֲסוֹ קְצָת. וְאַף עַל פִּי כֵן הָיִיתִי מֻכְרָח לֵילֵךְ, וְלֹא הָיָה לִי דֶּרֶךְ לֵילֵךְ מֵרִבּוּי

הֶהָמוֹן שֶׁסִּבְּבוּ אוֹתִי, וְהֶכְרִחוּ הַדֶּעסַאטְנִיקִים לְגָרֵשׁ בְּמַקָּלוֹת אֶת הֶהָמוֹן וּלְהַכּוֹת אוֹתָם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי דֶּרֶךְ. וּבְתוֹךְ דֶּרֶךְ הֲלִיכָתִי בְּבִזָּיוֹן גָּדוֹל כָּזֶה יָצָאתָה הַבַּת בְּלִיַּעַל מִרְיָם רַייצָא בַּת עֶלְקָא יַמַּח שְׁמָהּ שֶׁהִיא אֵשֶׁת יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה שֶׁנִּתְהַפְּכָה לְמִתְנַגֶּדֶת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וּבִזָּתָה אוֹתִי בָּרַבִּים בְּחֵרוּפִים גְּדוֹלִים. וְאַחַר כָּךְ נִכְנְסָתִי לְהָאָדוֹן הַגַּרַדְנְטְשִׁיק וּמֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הֵפִיסוּ אוֹתוֹ קְצָת דִּבֵּר עִמִּי מְעַט וּפָטַר אוֹתִי לְשָׁלוֹם. וְהַמַּרְשַׁעַת הַנַּ"ל נִכְנְסָה גַּם כֵּן לְהַגַּארַדַאנְטְשִׁיק הַנַּ"ל וּבִזָּתָה אוֹתִי גַּם בְּפָנָיו, וְזֶה הָיָה לִי לְטוֹבָה קְצָת, כִּי הָאָדוֹן הַנַּ"ל וְאִשְׁתּוֹ בִּזּוּ אוֹתָהּ וְחֵרְפוּ אוֹתָהּ עַל שֶׁהִיא חֲצוּפָה כָּל כָּךְ לְבַזּוֹת זָקֵן כְּזֶה וְיָצְאתָה מֵהֶם בְּבִזָּיוֹן.

וְעַתָּה מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ גֹּדֶל הַצָּרָה וְהָרַעַשׁ וְהַבִּזָּיוֹן שֶׁהָיָה לָנוּ לְכֻלָּנוּ וּבִפְרָט לְהַצַּדֶּקֶת מָרַת אְדִיל תִּחְיֶה, וְגַם עַל זֶה הֶכְרַחְנוּ לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת לְעַכֵּב הַקְוואְרטַאלִינְיֶע קְצָת כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ בְּתוֹךְ כַּךְ לְפַיֵּס הָאָדוֹן הַנַּ"ל שֶׁלֹּא יִתְפֹּס אוֹתִי בְּמִשְׁמָר כַּאֲשֶׁר אָמַר תְּחִלָּה. וְאַחַר כָּךְ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הֶכְרַחְנוּ לִכְתֹּב פְּרַאשֶׁעְנְיֶע, וּבְיוֹם א' הוֹצִיאוּ אֶת כָּל הָאֲסוּרִים שֶׁלָּנוּ וְהָיוּ בָּהֶם פְּצָעִים וְצִוְּיָה לַעֲשׂוֹת וַויזְיֶע [תַּחְבּוֹשֶׁת] אֵצֶל הַדָּאקְטוֹר וְגַם עַל זֶה הֶכְרַחְנוּ לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ בְּעַצְמָם. וְאַחַר כָּךְ הִכּוּ הַמִּתְנַגְּדִים עוֹד אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עָנִי וְאֶבְיוֹן וְהֶכְרַחְנוּ לִתֵּן עוֹד פְּרַאשֶׁעְנְיֶע, וַעֲדַיִן לֹא הָיָה סִלְעֶדְסְטְוויע [חֲקִירָה] וְלֹא מִשְׁפָּט עַל שׁוּם פְּרַאשֶׁעְנְיֶע, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן מוֹעִילִים הַפְּרַאשֶׁעְנְיֶעס שֶׁעַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל פַּחַד עֲלֵיהֶם, וְלוּלֵא זֹאת הָיוּ הוֹרְגִים אוֹתָנוּ בְּפַרְהֶסְיָא חַס וְשָׁלוֹם כִּי כְּבָר הַתֵּר דָּמֵנוּ כַּמְפֹרָסָם.

וְאַחַר כָּךְ נִתְקַבְּצוּ הַמִּתְנַגְּדִים בְּיוֹם א' וְקִבְּצוּ נְדָבָה רָעָה גְּדוֹלָה מִכָּל הַמַּכְסָנִים וְנִתְיַעֲצוּ מַה לַּעֲשׂוֹת לִי, וְנִסְכְּמָה עֲצָתָם הָרָעָה וְשִׁחֲדוּ אֶת הָאָדוֹנִים שֶׁהַקְוואְרטַאלְנָע יִתֵּן פְּרַאשֶׁעְנְיֶע עָלַי שֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁאֲנִי נְבִיא שֶׁקּוֹרִין אֶצְלָם סַאנִיגאג, וְגַם שֶׁיֵּשׁ אֶצְלִי סִימְבְּרַאנְיֶעס [הִתְקַבְּצֻיּוֹת], וְעוֹד מְסִירוֹת, וּכְבָר נָתַן הַקְוואְרטַאלְנָע [הַחוֹקֵר] כְּתָב כָּזֶה לְהַפָּלִיצַיְיֶע [לַמִּשְׁטָרָה] וְרָצוּ שֶׁגַּם הַגַּרַדַנְטְשִׁיק וְהַסְטְרַאפְּטְשִׁיק [הַקְצִינִים] יַחְתְּמוּ עַל זֶה, וּמֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ גֹּדֶל הָרַעַשׁ וְהַפַּחַד וְהַצָּרָה שֶׁהָיָה לָנוּ, עַד אֲשֶׁר לֹא קָמָה רוּחַ בְּאִישׁ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבְחָכְמַת ה' שָׁלַח ה' דִּבּוּרִים בְּפִי יְדִידֵנוּ רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג וְאִשְׁתּוֹ וְדִבְּרוּ הַרְבֵּה עִם הַגַּרַדַנְטְשִׁיק עַד שֶׁעִכֵּב אֶת יָדוֹ מִלַּחְתֹּם עֲצָמוֹ מִיָּד, וְגַם עִם הַסְטְרַאפְּטְשִׁיק דִּבְּרוּ קְצָת וְעִכֵּב גַּם כֵּן. וּכְפִי הַנִּשְׁמָע לֹא שָׁלְחוּ הַדָּבָר לְקַאמְינִיץ, אַךְ עֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים בֵּרוּר הַדָּבָר לֵאָמְתּוֹ, וְלִבֵּנוּ וּבְפָרָט "לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי" וְכוּ'.

אֲהָהּ אַחַי וְרֵעַי, אִי שָׁמַיִם, הַבִּיטוּ וּרְאוּ אִם יֵשׁ מַכְאוֹב כְּמַכְאוֹבֵנוּ וְאִם יֵשׁ בִּזָּיוֹן וּפְחָדִים כְּבִזָּיוֹנֵנוּ, חַיֵּינוּ וּבְפָרָט חַיֵּי תְּלוּאִים מְנֻגָּד בְּכָל עֵת. בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, אֲשֶׁר נָתַן לִי כֹּחַ בַּרְזֶל לִסְבֹּל כָּל זֶה. עַל כֵּן אַחַי וְרֵעַי מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּשְׁלְחוּ מִיָּד עַל כָּל

פָּנִים הַסַּךְ שֶׁכָּתַבְנוּ לָכֶם זֶה פַּעֲמַיִים. כִּי מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ שֶׁהוּא סַךְ מֵעֵט מְאֹד לְפִי עֵרֶךְ הַצָּרָה הַזֹּאת. וְאֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ כִּי כָּל הַנִּגְּדִים הֵם מִתְנַגְּדִים שֶׁלָּנוּ וְלֹא נִשְׁאָר אֶצְלֵנוּ כִּי אִם עֲנִיִּים וְאֵיזֶה בַּעֲלֵי בָּתִּים, וְגַם הֵם מִתְיָרְאִים מֵהַצּוֹרֵר וּמֵהָעֲשִׁירִים לַעֲזֹר לָנוּ. וְאַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹצִיאוּ בִּשְׁבִיל עֵסֶק זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמַּאָה קֶערְבְּלִיךְ, מִלְּבַד מַה שֶּׁצְּרִיכִים לְהַחֲזִיק אוֹתִי בְּפַרְנָסָתִי, כִּי קִפְּחוּ אֶת פַּרְנָסָתִי מִכָּל הַצְּדָדִים. וּמִלְּבַד מַה שֶּׁאֵינָם נוֹתְנִים לִי וּלְכָל אֲנָשַׁי שְׁלוֹמֵנוּ לֹא קֶמַח וְלֹא מְעוֹת חִטִּים וְכוּ' עַל פֶּסַח, אַף גַּם מַשֶּׂה הַמְהֻפָּךְ הַנַּ"ל הוֹלֵךְ בְּעַצְמוֹ לְקַלְקֵל הַפַּרְנָסָה וְהַחִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד. לֹא יַסְפִּיקוּ כַּמָּה יְרִיעוֹת לְבָאֵר מַה שֶּׁעוֹשֶׂה מַשֶּׂה וְכָל הַמִּתְנַגְּדִים לְכָל אֲנָשַׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל יוֹם בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה, אַךְ עַל זֶה אֵין אָנוּ מִסְתַּכְּלִים כְּלָל, רַק הֵם חוֹתְרִים לִמְסֹר אוֹתִי חַס וְשָׁלוֹם בְּכָל מִינֵי עֲלִילוֹת וּמְסִירוֹת חַס וְשָׁלוֹם, ה' יָפִיר עֲצָתָם וִיקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם.

עַל כֵּן לְמַעַן הַשֵּׁם אַל יִעַכְּבוּ עוֹד וְיִשְׁלְחוּ תֵּכֶף וּמִיָּד עַל כָּל פָּנִים הַסַּךְ הַנַּ"ל בְּלִי תֵּרוּץ לְמַעַן לֹא יִצְטָרְכוּ חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם לִשְׁלֹחַ בְּכָפָל כִּפְלַיִם וּמִי יוֹדֵעַ אִם יוֹעִיל אַחַר כָּךְ. כִּי עַתָּה יֵשׁ תִּקְוָה עֲדַיִן לְהַצִּיל עַצְמֵנוּ בְּמְעַט הוֹצָאוֹת, אַךְ לִפְטֹר בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר כִּי "סוּס מוּכָן לְיוֹם הַמִּלְחָמָה וְלַה' הַתְּשׁוּעָה". וּמִגֹּדֶל הַצַּעַר וְהַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּמֻבְטָחַנִי בְּטוּב לְבַבְכֶם שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכְּבֵד עֲלֵיכֶם הַדָּבָר תְּקַיְּמוּ דְּבָרַי בְּלִי שׁוּם עִכּוּב, כִּי חָלִילָה לְהִתְמַהְמֵהּ אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד. כִּי הַמִּתְנַגְּדִים אֵינָם שׁוֹקְטִים, וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גֹּדֶל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם לְהַצִּילֵנוּ מֵהֶם, כִּי הַדָּבָר נוֹגֵעַ לְכֻלָּנוּ. וּבְוַדַּאי שְׁמַעְתֶּם מָה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּטִירָהאוויצָע. וְכָעֵת נִשְׁמַע פֹּה שֶׁבָּא סַאוֶוועטְנִיק [חוֹקֵר] לְאוּמַאן עַל אוֹדוֹת עֵסֶק הַפְּרָצוֹת שֶׁעָשׂוּ לְהַקְּלוֹיְז שֶׁלָּנוּ, וְשֶׁתָּפְסוּ כַּמָּה מֵהַמִּתְנַגְּדִים לְבֵית הַסֹּהַר וְהֶכְרִחוּ לְהוֹצִיא סַךְ רַב כְּדֵי לְהוֹצִיאָם עַל עֲרֵבוּת, אֲבָל עֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים בְּפָרָטִיּוּת אֵיךְ הוּא, אִם כָּל הַנַּ"ל אֱמֶת בְּבֵרוּר. וְאַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין עֲדַיִן יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה שֶׁנַּצְלִיחַ בַּמִּשְׁפָּט נֶגְדָּם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְכֶם וְשֶׁיְּקַיְּמוּ מִיָּד דְּבָרַי הַנַּ"ל וּמְיַחֵל וּמְקַוֶּה לִישׁוּעַת ה' מְהֵרָה.

נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרֶסְלֶב.

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְפָרְט לִידִידֵנוּ כְּבוֹד הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יוּדְל נֵרוֹ יָאִיר, אֵין צָרִיךְ לְזָרְזוֹ לְהִתְפַּלֵּל הָרְבֵּה עֲבוּרֵנוּ כִּי מֻבְטָחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי הוּא מַעְתִּיר הָרְבֵּה עֲבוּרֵנוּ וַה' יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתָיו וּתְפִלּוֹתֵינוּ.

אָדִיל תִּחְיֶה וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיהָ וְהָרַב נֵרוֹ יָאִיר וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְשִׂים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

קפג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קְדוֹשִׁים תקצ"ה.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי שִׂמְחָה בָּרוּךְ בָּאוּ לְפֹה בְּעֶרֶב שַׁבַּת הֶעָבַר. הַנָּגִיד רַבִּי מֹשֶׁה לַאנְדָא מְחֻתָּנוֹ שֶׁל הָאטַקַאפְּטְשִׁיק בָּא גַּם כֵּן לְפֹה בְּעֶרֶב שַׁבַּת הֶעָבַר וַעֲדַיִן הוּא פֹּה, וְהוּא דּוֹרֵשׁ טוֹבָתֵנוּ וְרוֹצֶה לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי וְלֵילֵךְ לְבֵיתִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה עֲזָרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה אֲבָל פַּחַד גָּדוֹל הָיָה לִי בְּעֶרֶב שַׁבַּת הֶעָבַר וְסָבַלְתִּי אָז מְרִירוֹת וּפְחָדִים אֲשֶׁר נִדְמֶה לִי שֶׁפַּחַד כָּזֶה לֹא הָיָה לִי עֲדַיִן מִיּוֹם שֶׁהִתְחִיל לִבְעֹר הַמַּחֲלֶקֶת הַזֶּה.

כִּי שָׁלְחוּ לִי אוֹהֲבֵי שֶׁמִּבַּחוּץ שֶׁהֵם רוֹצִים לְגָרֵשׁ עַצְמָן מִפֹּה בְּשַׁבָּת דַּיְקָא. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם הַנַּ"ל שֶׁמַּמָּשׁ הֵמִיתוּ וְהֶחֱיוּ אוֹתִי כַּמָּה פְּעָמִים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ שֶׁסָּבַלְתִּי כָּל זֶה, וַה' הָיָה לִי בְּעֶזְרִי שֶׁחִזַּקְתִּי עַצְמִי בְּתָמִימוּת בַּמֶּה שֶׁנִּצַּלְתִּי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אֱמֶת כָּזֶה, וְגַם זָכִיתִי לִכְתֹּב סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים, הָאֲמִתִּיִּים וְכוּ'.

וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, וְגַם זֶה הֶחֱיָה אוֹתִי הָרְבֵּה, וְהֶאֱמַנְתִּי וְרָאִיתִי בְּעֵינַי שִׂכְלִי כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאוֹת בְּעֵינֵינוּ; מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְגַם רַבִּי נַחְמָן מִטָּעפְּלִיק בָּא עִם רַבִּי אֶפְרַיִם עַל שַׁבָּת, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה לָנוּ שַׁבָּת יָפָה וְגַם רָקְדוּ קְצָת. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עֲזָרֵנוּ עַד כֹּה.

וְהִנֵּה כְּבָר הָיוּ אֵצֶל הָאָדוֹן הַגַּאראדְנִיטְשֶׁע וְאֵצֶל הַסְּטָרַאפְּטְשִׁיע וְכֻלָּם נִשְׁבְּעוּ בִּשְׁבוּעוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁלֹּא יֵעָשֶׂה לִי שׁוּם דָּבָר, וּכְפִי הַנִּרְאֶה תְּהִלָּה לָאֵל דִּבְרֵיהֶם אֱמֶת, רַק הַפַּחַד הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַפָּאלִיצַיע שֶׁהַמּוֹסְרִים רָצוּ לְהַסִּיתָם בְּלֹא הַגַּרְדַּנְטְשִׁיק מֵחֲמַת שֶׁהוּא חוֹלֶה קְצָת, וְכֵן הָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתָּם, אַךְ בְּרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָזְרוּ מִזֶּה מֵחֲמַת אֵימַת הַמִּשְׁפָּט הַגָּבוֹהַּ מֵהֶם שֶׁלֹּא יִלְכְּדוּ בָּרֶשֶׁת עַל יְדֵי עוֹלָה כָּזֹאת. וְגַם נִמְצְאוּ אֲנָשִׁים מִבַּחוּץ שֶׁדִּבְּרוּ עַל לִבָּם שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ דָּבָר כָּזֶה. אֲבָל כַּוָּנַת הָרִשְׁעִים הָיָה לְהָרַע וַה' הֵפִיר עֲצָתָם, כֵּן יְפִירֵם וְיַהַרְסֵם ה' וְיַעַקְרֵם וְיִשְׁבְּרֵם וְיַכְנִיעֵם תַּחְתֵּנוּ, וְיִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם, חֲזַק בְּנֵי וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעַת ה' וּתְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קְדוֹשִׁים תקצ"ה.
אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לִשְׁלֹחַ לְךָ בַּבֹּקֶר מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי מָאטִיל וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ גַּם מֵרַבִּי מָאטִיל מַה שֶּׁהִפְחִידוּ אוֹתִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת הֶעָבַר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה לְכַפָּרַת עָווֹן וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. לְעֵת עַתָּה נִשְׁקַט הַדָּבָר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה. גַּם הַיּוֹם הָיָה בְּבֵיתִי הַנָּגִיד רַבִּי מֹשֶׁה לַאנְדָא מֵאוּמַאן וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁהוּא לְטוֹבָתֵנוּ וְהוּא לְקוֹחַ מַכְאוֹב לְהַמִּתְנַגְּדִים, שְׁנֵיהֶם יַחְרְקוּ וְנָמַסוּ וְכוּ'. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְכוּ' יָחוּס עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה שֶׁלֹּא יָבוֹא עָלֵינוּ עוֹד שׁוּם פַּחַד כְּלָל וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ; וְיִקָּיֵם בְּאִיּ"ר "א'וֹיְבַי יְ'שֻׁבוּ יֵ'בֹשׁוּ רָ'גַע".
וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁלֹּא הוֹדַעְתַּנִי דָּבָר מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער, נָא מְאֹד לְהוֹדִיעֵנִי מִשְׁלוֹמוֹ עַל יְדֵי מֻקְדָּם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ וְלִבְנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה שֶׁגַּם הוּא הָיָה חָלוּשׁ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר וּכְפִי הַנִּרְאֶה הוּא עִנְיַן חֳלִי הַקַּדַּחַת חַס וְשָׁלוֹם רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְעַדַיִן הוּא חָלוּשׁ קְצָת וְיָשַׁב בְּבֵיתוֹ בְּתְחִלַּת הַזְּמַן, בּוֹרֵא רְפוּאוֹת יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּתוֹךְ שְׁאָר שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, (חסר).
בְּכָל עֵת רוֹאִים מִכָּל צַד שֶׁאֵין נִמְצָא שׁוּם עוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְאֵין לָנוּ בְּעוֹלָמֵנוּ אֶלָּא מַה שֶּׁעוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף אֵיזֶה טוֹב כָּל מַה שֶּׁנּוּכַל. וּתְהִלָּה לְאֵל רוֹאִים בְּכָל יוֹם הַרְחָבוֹת נִפְלָאוֹת בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וּצְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין תְּפִלָּה וּלְאַפּוּשֵׁי בְּרַחֲמֵי טוּבָא שֶׁיְּרַחֵם עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי, וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וְיַצִּילֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִשּׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם.
וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּת לְהִתְעַנּוֹת שְׁנֵי־וַחֲמִישִׁי־וְשֵׁנִי הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמֵהֶרְאוּי שֶׁגַּם אַתֶּם תִּצְטָרְפוּ עִמָּנוּ אוּלַי יַעֲנֶה לָנוּ ה' וְיָחוּס עַל כְּבוֹדוֹ הַגָּדוֹל וְיַעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ לְהַפִּיל שׂוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ, וְלֹא יוֹסִיפוּ לְבַזּוֹת אוֹתָנוּ וְאֶת הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים, וֶאֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְיַקִּים תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב וְכוּ' וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי.
הוֹמֶה עָלַי לִבִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעֵי מֵעַי אוֹחִילָה. עַתָּה עַתָּה נֶאֱמַר עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים תִּשְׁתַּפְּכָנָה אַבְנֵי קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף אוֹתָם הַבַּיְתָה. וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁרוֹצֶה לָנוּס וְלִבְרֹחַ לְבֵית שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה וּתְפִלָּה רוֹדְפִין אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי רְדִיפוֹת וּמִי יוֹדֵעַ מַה

יִהְיֶה לְהַבָּא, כִּי הַבַּעַל דָּבָר הִתְפַּשֵּׁט מְאֹד לְאֹרֶךְ וְלָרֹחַב מִבַּחוּץ וּמִבִּפְנִים, מִחוּץ תְּשַׁכֵּל חֶרֶב וְאֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת רַחֲמָנָא לִצְלַן וּמִבַּיִת מִתְגַּבֵּר הַתַּאֲווֹת וְהַהֶרְהוּרִים וְהַבִּלְבּוּלִים וְטִרְדּוֹת הַפַּרְנָסָה וּמַחֲלֹקֶת שֶׁבַּבַּיִת וְכוּ' צַר וּמָצוֹק מִכָּל צַד, עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים עַל כָּל פָּנִים מֵאֲמִתַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּמִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הַמְחַיֶּה וּמֵשִׁיב אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְעַל זֶה הֵם חוֹרְקִים שִׁנֵּיהֶם לְהַרְחִיק חַס וְשָׁלוֹם מִזֶּה, אֲבָל חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמֵי לְעוֹלָם, וּבְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעָזְרֵנוּ לְחַזְּקֵנוּ וּלְאַמְּצֵנוּ וּלְתָקְפֵנוּ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר לֶאֱחֹז בְּכָל כֹּחֵנוּ בְּכָל חוּשֵׁנוּ בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּבִשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ. בַּה' חָסִיתִי שֶׁנְּזַכֶּה כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת נִמְנִין בִּכְלַל עֲדָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, וְאַחַר כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ, יֹאבְדוּ הַמִּתְנַגְּדִים וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים אַל יִתְבַּטֵּל כָּל עוֹד רוּחַ חַיִּים בְּאַפֵּנוּ, כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבֵּנוּ נוֹדֶה וּנְשַׁבֵּחַ לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֲשֶׁר זְכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ. חֲבָלִים נָפְלוּ לָנוּ בַּנְּעִימִים וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַוָּתִיק הָאַבְרֶךְ פְּרִי צַדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן בֶּן חַיָּה שֵׂיחְיֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִרְאוֹת עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים וְיִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ בֶּאֱמֶת, לְמַעַן יִיטַב לוֹ לָעַד.

נָתָן הַנַּ"ל

וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְתֵן הָאַגֶּרֶת לְקְרוֹתוֹ לְאוֹהֲבֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים וּלְגָנְזוֹ הֵיטֵב מֵהַזָּרִים, וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ.

קפה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' בְּהַר תקצ"ה לפ"ק.

לְאָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי, וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁאֵינִי יוֹצֵא הַחוּצָה עַל כֵּן לֹא הָיָה לִי עִם מִי לְהָשִׁיבְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לְכֻלָּנוּ, וְיִלְבְּשׁוּ בּוּשָׁה וּכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים עָלֵינוּ, וְיָרְנוּ וְיִשְׂמְחוּ הַחֲפֵצִים צִדְקִי, וְיֹאמְרוּ תָּמִיד יִגְדַּל ה'. וְתוֹדָה לָאֵל, ה' עוֹזֵר לִי שֶׁאֲנִי עַל פִּי הָרֹב בְּשִׂמְחָה עַל עִצָּם נִפְלְאוֹת חַסְדּוֹ הַנִּצְחִי שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ כָּל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי וּלְכָתְבָם עַל סֵפֶר לְהוֹדִיעָם לִבְנֵי הָאָדָם וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת כֻּלְּכֶם גַּם אַתֶּם צְרִיכִין לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בְּכָל יוֹם, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח. וְחָלִילָה שֶׁיִּהְיֶה שׁוּם דִּבּוּר, יָשֻׁן אֶצְלְכֶם, כִּי הֵם דְּבָרִים הַנּוֹבְעִים כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר

הוּא בְּאֵר מַיִם חַיִּים, מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה הַמִּתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, מְחַיֶּה כָּל נֶפֶשׁ הֶחָפֵץ בַּחַיִּים, מֵשִׁיב בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם, מְגַלֶּה גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא וְהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר כִּי אִם כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, וְיוֹתֵר מֵהֶמָּה הֵם עוֹלִים עַד אֵין סוֹף וְכוּ'. רַבּוֹת עָשִׂיתָ ה' אֱלֹקֵינוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ וְכוּ'. וּבַעַל הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרַנִי כָּל כָּךְ, גַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנִי, וְיַעַזְרֵנִי וְיוֹשִׁיעֵנִי מְהֵרָה וְיַפִּיל וְיַכְנִיעַ שׂוֹנְאֵינוּ תַּחְתֵּינוּ, אַתָּה הָאֵל עוֹשֶׂה פֶּלֶא לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן הַאֱמֶת תַּשְׁפִּילֵם עַד עָפָר מַמָּשׁ, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה.

וְהִנֵּה עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לְקֻדֻּשַׁת שְׁבוּעוֹת שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זַ"ל, אֲשֶׁר אֱמִתָּתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ חוֹפֵף עָלֵינוּ כָּל הַיּוֹם, בִּפְרָט בְּעֵת הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, תְּשׁוּקָתְךָ וְצַעֲקָתְךָ עוֹשֶׂה רֹשֶׁם בְּעֻזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִם נִזְכֶּה אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם פָּנִים אֶל פָּנִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אַךְ עֲדַיִן אַתָּה וְכֻלְּכֶם צְרִיכִין לְהִשְׁתּוֹקֵק וְלִכְסֹף הַרְבֵּה לְקֻדֻּשַׁת שָׁבוּעוֹת הָאֲמִתִּי, שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד כֻּלָּנוּ, וּלְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה, וּמְפַחֵד אוֹיֵב תִּצֹּר חַיַּי וְחַיֵּי כֻּלָּנוּ, וְנִזְכֶּה לְדַבֵּר בְּשִׂמְחָה דִּבְרֵי אֱמֶת הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח, הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא. וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה יִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' ג סִיוָן תקצ"ה לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

כְּבָר שָׁמַעְתָּ אֶת הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ לְהַפְלִיא, וְיוֹתֵר מִזֶּה תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי סָענֶדִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְכָעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ כְּלָל, וְגַם הוּא קֹדֶם הַתְּפִלָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנִי שֶׁכַּאֲשֶׁר תָּבוֹאוּ לְשָׁלוֹם בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, נִזְכֶּה לְסַפֵּר יְשׁוּעַת ה' בְּשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת יְשׁוּעָתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְיִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְבַקֵּשׁ לְהַבָּא כַּאֲשֶׁר הֶחֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה בְּכָל הָאֲפָנִים וּבְכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכְּשֵׁרִים וְהַיְרֵאִים בֶּאֱמֶת שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט בְּאוּמַאן. וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ, וְאָנַחְנוּ נָגִיל בַּה' בְּקִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל נִתְהַלֵּל.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' פָּרָשַׁת שְׁלַח לְךָ תקצ"ה לפ"ק.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַשָּׁנֵי זְהוּבִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ תִּחְיֶה, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנָהּ מְהֵרָה, וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ אֲשֶׁר עָבַר פֹּה, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה. וּבְעִנְיַן הָרְדִיפוֹת וְהַצָּרוֹת וְהַהַכָּאוֹת וְכוּ' שֶׁעָשׂוּ לָכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּטוּלְטְשִׁין, מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וְלִטָּעֵן עִמָּהֶם בְּפָנֵיהֶם, וְאַל יִתְבַּיְּשׁוּ, וְאַל יִתְבַּטְּלוּ, וְאַל יִפְחֲדוּ, וְאַל יֵחַתּוּ מִפְּנֵיהֶם כְּלָל, כִּי ה' אִתָּנוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ אַל תִּירָאוּם. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, וְאֵין לִי שׁוּם פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' כִּי כַּאֲשֶׁר הִתְחִיל לְהוֹשִׁיעֵנוּ כֵּן קִוִּינוּ אֵלָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַזָּקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁיְּגַמֵּר לְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה וְיֵרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' שְׁלַח תקצ"ה לפ"ק.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי הֶעְנִיךְ עִם הַשְּׁנֵי זְהוּבִים. וְכָעֵת אֵין שׁוּם חָדָשׁ לְהוֹדִיעַ, כִּי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁרַבִּי נִיסָן בֶּן רַבִּי קַלְמָן יָשַׁב בְּתִפֵּיסָה מֵעֵת לְעֵת, וּבְיוֹם שֵׁנִי הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ. וּבְנֵי הַנְּעוּרִים עֲדַיִן חוֹתְרִים וְזוֹרְקִים קְצָת אֲבָנִים, אֲבָל כְּבָר פַּחַד גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, כִּי בְּיוֹם א' חִפְּשׂוּ כֻּלָּם לְתָפְסָם. וּמֹשֶׁה הַמְהֻפָּךְ הָיָה אֵצֶל הָרַב דְּפֹה אֶתְמוֹל, וְצָעַק עַל נַפְשׁוֹ הָרַבֵּה, וְדַעְתּוֹ מְטֹרֶפֶת כְּדַרְכּוֹ מֵאָז, אַךְ עַתָּה הוּא מְבֻלְבָּל יוֹתֵר, וְצַר לוֹ מְאֹד מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו שֶׁיְּסוּר מֵעָלָיו הָרוּחַ רָעָה וְיָשׁוּב אֶל הָאֱמֶת בְּכָל לֵב וְיִשְׁתַּדֵּל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר עִוֵּת כָּל כָּךְ, כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה מְעַט, גַּם עַתָּה בְּתוֹךְ טֵרוּף הַדַּעַת שֶׁלּוֹ. הַמָּקוֹם יְרַחֵם עָלָיו וְעָלֵינוּ לְהַצִּילֵנוּ מִשּׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, וְיִתֵּן הָאֱמֶת לְיַעֲקֹב וְכוּ', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ תְּחִיֶּה בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל.

וְהִזָּהֵר בְּנִי גַּם עַתָּה בְּתוֹךְ טִרְדָּתְךָ לִזְכֹּר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בִּכְלָל וּבִפְרָט, כִּי זֶה חוֹבָה עַל כָּל אָדָם אֵיךְ שֶׁהוּא וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו. כִּי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם הַכֹּל הֵם רְמָזִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית וְכוּ'. זְכֹר זֹאת הֵיטֵב וּשְׁמֹר אֶת הַזְּכָרוֹן הַזֶּה הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, כִּי הַזְּכָרוֹן בְּעַצְמוֹ טוֹב מְאֹד. וְכָל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל וְהָרוּחַ סְעָרָה שֶׁל הַמַּחֲלֹקֶת הַגְּדוֹלָה

שֶׁנִּתְעוֹרָרָה עָלֵינוּ הַכֹּל הוּא נִמְשָׁךְ מֵהָרַע עַיִן שֶׁמִּתְגָּרֶה בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הָעוֹסֵק לְהַזְכִּיר אֶת הָעוֹלָם בְּכָל יוֹם בָּעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּי אֵין מִי שֶׁיְּדַבֵּר וְיַעֲסֹק בָּזֶה כָּמוֹהוּ. וּמֵאַחַר שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יִתְבָּרַךְ נִצַּלְנוּ עַל כָּל פָּנִים מִלְּהְיוֹת חוֹלֵק וּמִתְנַגֵּד עָלָיו, חוֹבָה עָלֵינוּ לְהַרְגִּיל עַצְמֵנוּ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, לִזְכֹּר בְּכָל יוֹם בָּעָלְמָא דְּאָתֵי וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְאֵין פְּנַאי גַּם אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְדֵי בָּזֶה כָּעֵת לַהֶחָפֵץ בָּאֱמֶת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קפט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' קֹרַח תקצ"ה לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְגַם קֹדֶם לָזֶה הוֹדִיעֲנִי רַבִּי אַיְיזִיק נֶרוֹ יָאִיר מִצַּרַת בִּתְךָ הַקְּטַנָּה. וְצַר לִי מְאֹד עַל צָרָתְךָ וְיִסּוּרֶיךָ, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹכִיחַ קְצָת עַל אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים בְּכָל פַּעַם אַתָּה צוֹעֵק בְּקוֹלוֹת מְרוֹרִים עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ, הֲלֹא זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם אֲלָפִים פְּעָמִים, שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא צַעַר וּמַכְאוֹבוֹת וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁבְּכָאן נִרְאֶה שֶׁהוּא הַגִּיהִנֹּם כַּיָּדוּעַ לְךָ, וּכְבָר צָעַק דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם "כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן" וְכוּ' וְכֵן הַרְבֵּה. וְאִם אָמְנָם הָאֱמֶת שֶׁבְּוַדַּאי צְרִיכִין לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵת הַצַּעַר, וְגַם לְהוֹדִיעַ לְהַתַּלְמִיד חָכָם צַעֲרוֹ שֶׁיְּבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים, וּבִפְרָט אֶל אָבִיךָ כִּי מִי יָחוּס עָלֶיךָ יוֹתֵר מִמֶּנִּי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל פַּעַם צַעֲקָתְךָ שֶׁלֹּא כָּרָאוּי, כְּאִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם כָּל הָעוֹלָם נָפַל עָלֶיךָ, וּכְאִלּוּ יְסוּרֶיךָ חַס וְשָׁלוֹם גְּדוֹלִים מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. לֹא כֵּן בְּנִי חֲבִיבִי כִּי צְרִיכִין לִזְכֹּר מְאֹד בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁכָּתוּב עַל פָּסוּק בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי (בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן קצ"ה) וּבִפְרָט לְשַׁמֵּחַ אֶת עַצְמְךָ בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁנִּצַּלְתָּ מִמַּה שֶּׁנִּצַּלְתָּ לִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם עַל אֱמֶת כָּזֶה אֲשֶׁר הוּא סְמִיכָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּלְהִסְתַּכֵּל מַה יַּעֲשׂוּ הַחוֹלְקִים כְּשֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם צָרוֹת יוֹתֵר מֵאֵלֶּה בַּמֶּה יְחַיּוּ עַצְמָן, אִם בַּמֶּה שֶׁמַּכִּים חֲלוֹנוֹת וְשׁוֹפְכִין דְּמִים וְרוֹדְפִין נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם כָּל כָּךְ.

בְּנִי חֲבִיבִי צָרִיךְ שֶׁתִּשְׂמַח לִבְּךָ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנוּ מְדַבְּרִים אֵין כַּוָּנָתֵנוּ לְדִבּוּרִים בְּלָבַד חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אִם לֵילֵךְ בָּזֶה וּלְהַצִּיל נַפְשׁוֹ עַל יְדֵי זֶה, בִּפְרָט בְּעֵת צָרָה חַס וְשָׁלוֹם שֶׁמְּאֹד צְרִיכִין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לִמְצֹא הִרְחָבָה בְּתוֹךְ כָּל הַדַּחֲקוּת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וַאֲנִי חוֹזֵר עַל כָּל הַצְּדָדִים בְּכָל פַּעַם, וְאֵינִי מוֹצֵא שׁוּם חִיּוּת וְתִקְוָה וּמָנוֹס וְהַצָּלָה בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בָּזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כִּי אִלְמָלֵא מִלְּחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא וְכוּ'. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה'

וְנִפְלְאוֹתָיו עָלֵינוּ שֶׁזְּכִינוּ לְהִנָּצֵל מִלְּהִיוֹת מִתְנַגֵּד עַל טוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה, שֶׁהוּא הַמַּמְתִּיק כָּל הַמְּרִירוּת וְכוּ' וְהוּא סְמִיכָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ לָנֶצַח.

וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁבְּוַדַּאי לְפִי דַּעְתֵּנוּ לֹא הָיִינוּ מַסְכִּימִים גַּם עַתָּה לִקְרֹא דָּאקְטִיר, אַךְ בְּעִנְיָן כָּזֶה קָשֶׁה לַעֲמֹד נֶגֶד בְּנֵי בַּיִת לִמְנֹעַ מִלִּקְרֹא דָּאקְטִיר, אַךְ אַל תִּצְטַעֵר עַל זֶה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לְרַפְּאוֹת בְּרַחֲמָיו, אַף עַל פִּי שֶׁקּוֹרְאִים דָּאקְטִיר, כִּי דַּרְכֵי ה' נִפְלָאִים מֵאִתָּנוּ מְאֹד. אַךְ תִּשְׁתַּדֵּל בְּחָכְמָתְךָ לְדַבֵּר עִם הַדָּאקְטִיר שֶׁיְּמַעֵט בִּרְפוּאוֹת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, אַךְ אִם יִהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם דַּעַת הַדָּאקְטִיר לַחְתּוֹךְ שָׁם חַס וְשָׁלוֹם, תִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּתְרַשֵּׁל בָּזֶה, כִּי אֵין דַּעְתִּי מַסְכֶּמֶת לָזֶה כְּלָל, רַק לְבַקְּשׁוֹ אוּלַי יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל לְרַכֵּךְ עַל יְדֵי אֵיזֶה רְפוּאוֹת. וְלֵה' הַיְשׁוּעָה וְהָרַחֲמִים לִשְׁלֹחַ לְבִתְּךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה.

וְהִנֵּה אֲנִי טָרוּד מְאֹד, כִּי בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְמָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאוּמַאן, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' בָּלָק תקצ"ה לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל גֹּדֶל צַעַרְךָ מִבִּתְּךָ תִּחְיֶה, הַמָּקוֹם יְרַחֵם וִימַהֵר לִרְפוּאוֹת אוֹתָהּ מִן הַשָּׁמַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאַתֶּם מִשְׁתַּמְּשִׁים בַּדָּאקְטִיר, אֲשֶׁר הֵמָּה מֻהֲבָל יָחַד, עִם כָּל זֶה טוֹב ה' לַכֹּל לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַדְּבָרִים וְכוּ', כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעַן רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, וּלְמַעַן צַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים, וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִוָּשַׁע אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְכוּ'; וְהַיּוֹם קֹדֶם הַתְּפִלָּה הִתְחִילָה מַחֲשַׁבְתִּי לַחֲשֹׁב לְמַהֵר לַעֲשׂוֹת הַנִּשּׂוּאִין מִיָּד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְקָרוֹב בְּדַעְתִּי לְקַיֵּם כֵּן, אַךְ עֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי בָּזֶה עִם שׁוּם אָדָם, כִּי אֲנִי צָרִיךְ עֲדַיִן לְהִתְיַשֵּׁב בָּזֶה. עַל כֵּן מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ דַּעְתִּי טְרוּדָה עַתָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לִי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. רַק אַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ.

וּתְמַהֵר לְזָרֵז אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּטוּלְטְשִׁין שֶׁיִּשְׁלְחוּ לִי עַל זוּפִּיצָע [סוּג בֶּגֶד] לִבְנֵי שֶׁיִּחְיֶה, כִּי קָרוֹב הַדָּבָר מְאֹד שֶׁיִּהְיוּ הַנִּשּׂוּאִין מִיָּד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְעַתָּה עוֹלֶה עַל דַּעְתִּי לַעֲשׂוֹת הַנִּשּׂוּאִין בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּמִן הַסְּתָם אֶשְׁלַח עֲגָלָה אַחֲרֶיךָ אִם תִּהְיֶה בְּיוֹם מָחָר, וְאִם תִּהְיֶה אַחַר שַׁבָּת קֹדֶשׁ, אוֹדִיעַ לְךָ עַל־יְדֵי מְקֻדָּם אוֹ בְּיוֹם א' עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. וַה' הַטּוֹב

יַעֲשֶׂה וְיַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, וְיִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה, וִיקַבֵּל הַמִּכְתָּבִים לְאַדֶּעס, וּמַאֲלִיךְ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי יְקַר מַעֲלָתוֹ הָרָמָה. הִנֵּה בִּטְנִי מָלֵא מִלִּים לְדַבֵּר עִמָּם, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְגַם דַּיְתִּי טְרוּדָה עַתָּה מְאֹד, כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לָכֶם בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, נָא מְאֹד לַעֲמֹד בְּעֻזְרִי יוֹתֵר מִכֹּחָם בְּעֵת כָּזֹאת כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ לָזֶה, וַה' יִפְקַח עֵינֵיכֶם, וְיַחֲזֵק לְבַבְכֶם, שֶׁתִּתְיַשְּׁבוּ עַצְמְכֶם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּזֶה הָעוֹלָם, וְתַחְשְׁבוּ עֲצוֹת בְּכָל יוֹם לְמְצֹא דֶּרֶךְ וְנָתִיב וּמְסִלָּה אֵיךְ לְהִתְקָרֵב לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל כָּל פָּנִים אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִבְּאֵר שַׁחַת, וְעִם מִי לְהִתְחַבֵּר בְּזֶה הַצֵּל עוֹבֵר בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְכֶם, וְלֹא יִגְעוּ לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם, וְהָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ.

אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לְנָצַח הַמְדַבֵּר לְטוֹבָתָם וְהַצְלָחָתָם הַנִּצְחִית בֶּאֱמֶת.

נָתָן הַנַּ"ל

קצא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בָּלָק תקצ"ה לפ"ק.

שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי הַוָּתִיק הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ, וְהַיּוֹם תִּהְיֶה הַחֻפָּה לְמַזָּל טוֹב שֶׁל בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, עַל כֵּן הִנְנִי שׁוֹלֵחַ עֶגְלָה אַחֲרֵיכֶם. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתָּבוֹא גַּם זוּגָתְךָ תִּחְיֶה מַה טּוֹב, עַל כָּל פָּנִים תָּבוֹא אַתָּה עִם בְּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, וְאִם יִרְצֶה עוֹד אֶחָד מֵאוֹהֲבֵינוּ לָבוֹא מַה טּוֹב, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁפִּיעַ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְכָל טוּב, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

וְאוֹדוֹת הַמַּלְבּוּשׁ לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי עִם בְּנֵי רַבִּי שֶׁכְּנָא, כִּי מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בַּלַּיְלָה וְעַתָּה אֲנִי מוּכָן לְהִתְפַּלֵּל. עַל כֵּן כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר הַכֹּל בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו ז"ל, וַאֲנִי מֻקָּף חֲבִילֵי טְרָדוֹת וּבִלְבּוּלִים הַרְבֵּה, וְיוֹם כָּזֶה בְּוַדַּאי לֹא עָבַר עָלַי מֵעוֹלָם שֶׁאֶהְיֶה מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת נִשּׂוּאִין לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה בְּאֹפֶן כָּזֶה וּבְרֵעשׁ כָּזֶה בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחֲקוּת כָּזֶה בְּמַחֲלֹקֶת כָּזֶה בִּסְפֵקוֹת כָּאֵלּוּ, מִלְּבַד מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּלְבִּי מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. אַךְ גַּם רִבּוּי הַהִרְחָבוֹת הַנִּפְלָאוֹת שֶׁבְּכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּמִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מִכָּל הַנַּ"ל, וְאַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' פָּרָשַׁת פִּנְחָס תקצ"ה לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְאֵין לְהוֹדִיעֲךָ דָּבָר. אַחַר נְסִיעָתְךָ לֹא נִתְמַהֲמַהּ הַשִּׂמְחָה זְמַן הַרְבֵּה רַק בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁעוֹת, וְתוֹדָה לָאֵל הָיוּ הַכֹּל שְׂמֵחִים מְאֹד, וּמַה שֶּׁאַתָּה מִתְנַגְּעֵג אַחַר הַשִּׂמְחָה זֶה טוֹב מְאֹד, וְגַם עַתָּה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּחַסְדֵי ה' וּבְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים. וּמֵעַט הַשִּׂמְחָה שֶׁזָּכִינוּ עַתָּה בִּבְרֶסְלֶב הוּא פֶּלֶא גָּדוֹל לְמִי שֶׁנּוֹתֵן לֵב עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים. וְהִנֵּה אֲנִי רוֹאֶה עַיִן בְּעַיִן כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְכוּ', עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה שְׁלֵמָה לְשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה לְשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל הָאֲמִתִּית בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּתְנַגְּעֵג לְשִׂמְחָה בְּכָל לֵב כִּי הָעִקָּר הוּא הַשִּׂמְחָה, [אוּן טַאקִי פָּארְט הָאפּ אוּן טַאקִי פָּארְט אוּן פָּארְט אוּן פָּארְט הָאפּ אוּן טַאקִי הָאפּ וָואס הָאפּ הֵייסְט לוּשְׁמִיר וויא אַזוֹי סְ'אִיז הַאבִּי הָאפּ] שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מַטּוֹת וּמַסְעֵי תקצ"ה לפ"ק.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

אוֹדִיעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי קְצָת אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלַי מִן יוֹם ד' פִּנְחָס הֶעָבַר אַךְ אֲנִי מַזְהִירְךָ וּמְבַקֶּשְׁךָ לְבַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כְּלָל, כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם. בְּיוֹם ג' י"ז בְּתַמּוּז בָּא לְבֵיתִי יְדִידִי רַבִּי שְׁלֹמֹה מִבְּרָאהִלֶיוֹ אָבִיו שֶׁל חֲתָנִי רַבִּי בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר וְהֵבִיא עִמּוֹ בְּנוֹ רַבִּי דָּוִד שֶׁהִשִּׂיא אוֹתוֹ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר בָּעֲמְרוֹב, וְגַם גִּיסוֹ רַבִּי בָּרוּךְ בָּא לְבֵיתִי וְאָמַרְתִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת מֵהָרָאוּי לַעֲשׂוֹת עוֹד הַפַּעַם שֶׁבַע בְּרָכוֹת. וּמִן הַסְּתָם דִּבַּרְנוּ קְצָת עִם מְחֻתָּנִי וְעִם בְּנוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁבִּלְבָּבֵנוּ. וּבְיוֹם ד' הַנַּ"ל כְּמוֹ ב' שָׁעוֹת סָמוּךְ לְמִנְחָה בְּהִיוֹתִי עוֹסֵק לְדַבֵּר מֵאִמְרוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים עִם בְּנֵי הַנְּעוּרִים וּבְתוֹכָם בֶּן מְחֻתָּנִי הַנַּ"ל, בָּא רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּעְרְג לְבֵיתִי בְּפָנִים זוֹעֲפוֹת קְצָת וְקָרָא אוֹתִי וְסִפֵּר לִי שֶׁהוֹדִיעַ לוֹ אֶחָד בְּסוֹד גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ אָדוֹן אֶחָד שֶׁנִּכְתַּב לוֹ לְהַשְׁגִּיחַ עַל עִנְיָן שֶׁלִּי, וְעוֹד סִפֵּר בָּזֶה קְצָת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי שֶׁלֹּא נִפְחַדְתִּי הַרְבֵּה, אַךְ תֵּכֶף נִבְהַלְתִּי מְאֹד כִּי גַּם בִּלֹּא זֶה הָיָה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' לְדַרְכִּי, וּמֵחֲמַת זֶה רָצִיתִי לְמַהֵר יוֹתֵר, גַּם הֶכְרַחְתִּי לְמָסֹר מַשְׁכּוֹן וְלִלְווֹת לִי בְּעֶרֶךְ ט' רוּבַּל כֶּסֶף, וְהוֹצֵאתִי מִיָּד ז' רוּבַּל־כֶּסֶף לְהַמְתִּיק מְעַט עִנְיָן הַנַּ"ל, וְהַשְׁאָר עַל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה.

בְּתוֹךְ כָּךְ קָרָא רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנַּ"ל אֶת הַבִּילֶעט שֶׁלִּי וּכְבָר כָּלָה זְמַנּוֹ, וְהָיָה לִבִּי חָלוּק מְאֹד מְאֹד אֵיךְ לְהִתְנַהֵג.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא הַשָּׁלִיחַ וְהֵבִיא לִי מִכְתָּבְךָ וְהֵשַׁבְתִּי לְךָ בְּקִצָּרָה שֶׁמָּחָר בַּהַשְׁכָּמָה אֶסַּע לְדַרְכִּי, כִּי כָּךְ הָיָה דַּעְתִּי אָז לִסַּע לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נָעְמְרוֹב וּלְהִתְמַהְמֵהַּ שָׁם אוֹ בַּדֶּרֶךְ עַד שֶׁיַּגִּיעַ לִי הַבִּילֶעט. אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם, וְסִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִתְעַכַּבְתִּי פֹּה עַד הַיּוֹם. וְהַיּוֹם הֵבִיא לִי אָחִי רַבִּי יוּדְל זַאשְׁוווֹדְעשְׁנִי [רְשָׁיוֹן] חֲתוּמָה בְּחוֹתָם הַקָּהָל, אַךְ חוֹתָם הַפִּרְנָס לֹא קִבֵּל עֲדַיִן כִּי הוּא הָיָה יָשֵׁן בְּעֵת נְסִיעָתוֹ מִבֵּיתוֹ, וְהֻכְרַחְתִּי לִשְׁלֹחַ אֶת רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין רַגְלִי לְנָעְמְרוֹב עֲבוּר זֶה, גַּם בְּיוֹם ה' הָלַךְ לְנָעְמִירוֹב עֲבוּר זֶה.

וְאֶתְמוֹל סְמוּךְ לְמִנְחָה בָּא הַקְוִוואְרְטַאלְנָע [הַחוֹקֵר] לְבֵיתִי וְשָׁאַל עַל דְּבַר הַדְּפוּס, וְהֵשִׁיבוּ לוֹ הֲלֹא כְּבָר אֵין לִי דְּפוּס זֶה כַּמָּה שָׁנִים, וְהָלַךְ בִּשְׁתִיקָה מִבֵּיתִי וְלֹא הֵשִׁיב דָּבָר. גַּם לֹא עָלָה אֲלֵי עַל הָעֲלִיָּה שֶׁבַּבַּיִת כְּלָל רַק בְּבֵיתִי לְמַטָּה הָיָה, וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֵין פַּחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַתָּה אֲנִי מַמְתִּין עַל הַבִּילֶעט וְאֶרְאֶה לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְהִנֵּה רָצִיתִי לְהַאֲרִיךְ קְצָת אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ סְבָבוּנִי כַּמָּה טְרָדוֹת.

וְהִנֵּה בְּנִי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ הַכֹּל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלְכֶם וּפֹה וּבְאוּמַאן וְכוּ' וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בְּכָל הָעוֹלָם הַכֹּל אָדוּק וּמְקֻשָּׁר זֶה בָּזֶה, וְנִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ עָמְקוּ מְאֹד מְאֹד; אִם אָמְנָם צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ וְרוֹדְפִים אוֹתָנוּ מִכָּל צַד, עִם כָּל זֶה זֶה בְּעַצְמוֹ נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ, כִּי מֵאַחַר שֶׁכָּל אֶחָד רוֹאֶה שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו בְּכָל פַּעַם תְּהוֹמוֹת כָּאֵלֶּה, "תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא" וְכוּ', מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ מִלְּהִיוֹת רוֹדְפִים אַחַר תְּמִימִים וְיִשְׁרִים הַנָּסִים וּבוֹרְחִים בְּכָל פַּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ וּלְצַדִּיקֵי אֱמֶת וְכוּ'; בְּכָל יוֹם אָנוּ צְרִיכִין לִשְׁמֹחַ בָּזֶה הַרְבֵּה מְאֹד אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מִן הַנִּרְדָּפִים וְלֹא מִן הָרוֹדְפִים; וַהֲלֹא גַּם הָרָשָׁע מָרְדְּכַי שֶׁעָרַר יְמַח שְׁמוֹ בְּוַדַּאי כְּבָר נִטְבַּע בְּיֵוִן מְצוּלַת תַּאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא דַּי לוֹ בְּכָל זֶה כִּי אִם עוֹד הוֹסִיף לְהַלְהִיב עַל עַצְמוֹ אֵשׁ לֹא נֶפַח, לְהָרִים יָדוֹ לְהַכּוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְצַדִּיק כְּנֶגְדּוֹ, אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ אוֹי וַאֲבוֹי לְכָל הַמַּחֲזִיקִים אִתּוֹ. בֶּאֱמֶת אִם הָיָה רַבִּי אִיצִיק אִישׁ חָזָק בְּדַעְתּוֹ הָיָה יָכֹל לְעָקְרוֹ אִם הָיָה נוֹתֵן בִּכְתָב עָלָיו כִּי אֵין הָעוֹלָם הֶפְקֵר. וְאִם קָשֶׁה מְאֹד לִסְבֹּל חֻרְפּוֹת וּבְזָיוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם וַחֲרִיקַת שִׁנַּיִם מַה לַּעֲשׂוֹת, הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי עֲוֹנוֹתֵינוּ הִטּוּ אֵלֶּה, וְאָנוּ צְרִיכִין הַכֹּל לְקַבֵּל לְכַפָּרַת עָוֹן וְלִמְחִילַת חֵטְא, כִּי בְּוַדַּאי אֵין אָנוּ כְּדָאִים לְהִתְקָרֵב לְאוֹר כָּזֶה וְכוּ' עַל כֵּן אָנוּ מְחֻיָּבִים לִסְבֹּל כָּל זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבָר עָזַר הַרְבֵּה וַיַּעֲזֹר וְיֶגֶן וְיוֹשִׁיעַ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּחֶסֶד גָּדוֹל. וּבְוַדַּאי יַעֲשֶׂה בְּרַחֲמָיו עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ.

וְהִנֵּה בְּתוֹךְ הַיְסוּרִים הַנַּ"ל וְגַם פָּרָנָסָתִי דְּחוּקָה מְאֹד וְנוֹסָף לָזֶה הֻכְרַחְתִּי לִלְוֹוֹת עַל הַנַּ"ל, וְגַם אֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל הִצְטָרְכוּת נְשׁוּאֵי בְּנֵי שֵׁיחֶיה. וּבְיוֹם ו' הֶעָבַר הָיְתָה דַּעְתִּי טְרוּדָה בָּזֶה מְאֹד, בְּתוֹךְ כָּךְ הִרְחִיב לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מִוִּוינִיצָא מֵרַבִּי זְאֵב וְשָׁלַח לִי עֲשָׂרָה רוּבֵּל כֶּסֶף, אִם אָמְנָם הוּא סַךְ מֵעָט מְאֹד, עִם כָּל זֶה רָאִיתִי בָּזֶה נִפְלָאוֹת ה' כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וּבַצָּר הִרְחַבְתָּ לִי, וְקִוִּיתִי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעְזֹר לִי וּלְכַלְּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהוֹשַׁע בְּגוּף וּבְנֶפֶשׁ וּבְמָמוֹן בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת.

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנֵי וּרְאֵה וְהָבֵין הֵיטֵב אֵיךְ רוֹדְפִין אֶת הָאָדָם בְּכָל עֵת, בִּפְרָט מִי שֶׁרוֹצֶה לָגֶשֶׁת אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְאֵין לָנוּ כִּי אִם מְעַט הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁחוֹטְפִין בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי צְעָקָה וּתְפִלָּה וְלִמּוּד וְרָצוֹן וְהִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין טוֹבִים, וְעַל יְדֵי אֵיזֶה מִצְוָה שֶׁזּוֹכִין לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים. וְאֵין לְאָדָם אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל פָּסוּק "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ", וְאַל תֹּאמַר לְכְשֶׁאֶפְנֶה אֶשְׁנֶה וְכוּ', בִּפְרָט שֶׁכְּבָר אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁהָרָצוֹן בְּעַצְמוֹ טוֹב מְאֹד וְעִקַּר הוּא הָרָצוֹן, וְהִנֵּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וּבְדַעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עוֹד אִגֶּרֶת קֹדֶם נְסִיעָתִי מִפֹּה, וּבַעַל הָרַחֲמִים יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְבַשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה לָזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(אָמַר הַמַּעְתִּיק, אֲסַפֵּר מְעַט מִזְּעֵר פָּחוֹת מִטִּפָּה מֵהַיָּם אֲשֶׁר עָבַר עַל מוֹרֵנוּ מוֹהֲרַנַ"ת זָכָר צַדִּיק לִבְרָכָה אַחַר הָאִגֶּרֶת הַנַּ"ל. תֵּכֶף אַחַר כְּתִיבַת הָאִגֶּרֶת הַנַּ"ל בְּיוֹם ב', קָרְאוּ אוֹתוֹ לְהָאדוֹן הַמְּזַכֵּר לְעֵיל וְשָׁאַל לוֹ עַל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר מָסְרוּ אוֹתוֹ בָּהֶם, הֵיכָן שֶׁהוּא עוֹסֵק לְהַדְפִּיס בְּבֵיתוֹ עֲדַיִן וְכַיּוֹצֵא וְכַיּוֹצֵא, וּמִסְתַּמָּא עָנָה עַל זֶה שֶׁהוּא שֶׁקֶר וְהוֹכִיחַ לְהָאדוֹן הַנַּ"ל בְּרִאָיוֹת בְּרוּרוֹת שֶׁהוּא שֶׁקֶר. אַךְ הַמּוֹסְרִים נָתְנוּ לְהָאדוֹן מָמוֹן הַרְבֵּה, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה לְקַבֵּל הָרְאָיוֹת, וְקָרָא לִשְׁנַיִם עָשָׂר אֲנָשִׁים מֵהַמּוֹסְרִים וְנִשְׁבְּעוּ שְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר עַל זֶה בִּנְקִיטַת חֵפֶץ וְעָנוּ בְּפָנָיו שֶׁל מוֹרֵנוּ עַל זֶה. וְכָל מַה שֶּׁהִכְחִישׁ אוֹתָם בְּרִאָיוֹת בְּרוּרוֹת לֹא הוֹעִיל; וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם ד' פָּרָשָׁה הַנַּ"ל לָקְחוּ אוֹתוֹ לְהַתְּפִיסָה לְהַטּוּרְמָע [לַכֶּלֶא] וְעָנוּ אוֹתוֹ שָׁם מְאֹד, כִּי הוֹשִׁיבוּ אוֹתוֹ בֵּין גַּזְלָנִים וְרוֹצְחֵי נְפָשׁוֹת. וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָה כְּמַעַט מְסֻכָּן עַל יְדֵי הָעֲנוּיִים שֶׁעָנוּ אוֹתוֹ, עַד שֶׁחָמַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַיִּתֵּן אוֹתוֹ לְחֵן בְּעֵינֵי שַׂר בֵּית הַסֹּהַר וְהוֹשִׁיבוֹ בְּחֶדֶר מְיֻחָד, וְהִנִּיחַ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ כָּל הַסְּפָרִים אֲשֶׁר הָיוּ צְרִיכִין לוֹ בְּכָל יוֹם, הַיְינוּ תַּנַ"ךְ, וְאֶחָד מֵהָאַרְבָּעָה חֶלְקֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּדוֹלִים, וּגְמָרָא וְזֹהַר וְכִתְבֵי הָאֲרִ"י זַ"ל, וְכַיּוֹצֵא עוֹד סְפָרִים הֵן מִנְּגִלָּה וְהֵן מִנִּסְתָּר, וְגַם כְּלֵי כְּתִיבָה נָתְנוּ לוֹ לְבֵית הַסֹּהַר, כִּי גַּם שָׁם דִּבֵּק אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁזָּכָה לְהַשִּׂיג חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא כַּמּוּבָא מִזֶּה בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה (יַיִן נֶסֶךְ ד). וְיָשַׁב שָׁם לְעֵרֶךְ שְׁמוֹנָה יָמִים, וְאַחַר כָּךְ הָיָה נֵס גָּדוֹל וְנִפְלָא

שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַדָּבָר, וְהַמּוֹסָרִים וְהָאָדוֹן נֶהֱפְכוּ לָהֶם דַּעְתָּם וְהוֹצִיאוּהוּ עַל עַרְבוּת, אַךְ הַמִּשְׁפָּט הוֹלֵךְ, עַד שֶׁבְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל הַסָּמוּךְ גֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ לְנֶעְמִירוֹב כִּמְבֹאָר לְהַלָּן, וּלְסַפֵּר בָּזֶה בִּפְרָטִיּוּת תִּקְצַר הַיְרִיעָה מֵהָכִיל, אַךְ מִי שֶׁיִּרְאֶה וְיִסְתַּכֵּל בְּהַמִּכְתָּבִים דִּשְׁנַת תקצ"ה - צ"ו - צ"ז - צ"ח - צ"ט לפ"ק יֵדַע מְעַט מִזְעָר וְיִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה בְּכָל מַה שֶּׁיֵּעָבֵר עָלָיו כִּי יִרְאֶה בְּעֵינָיו אֵיךְ ה' לֹא יַעֲזֹב אֶת הָאָדָם אֲפִלּוּ כְּשֶׁמִּתְגַּבְּרִים הַשּׂוֹנְאִים כְּמוֹ שֶׁמִּתְגַּבְּרִים, כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה' וּלְעוֹלָם יָדְךָ עַל הֶעָלְיוֹנָה).

קצד

(זֶה הַמִּכְתָּב נִכְתַּב לְאַחַר שֶׁיָּצָא מֵהַתְּפִיסָה)

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וָאֶתְחַנַּן תקצ"ה לפ"ק.

לְאָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְכָעֵת אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי כִּי מִן הַסְּתָם תִּהְיֶה פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּאָה עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר, וְכָעֵת הַדִּבּוּר עָצוּר בְּבְחִינַת "נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה" וְכוּ' וּצְרִיכִין לְקַיֵּם "יִתֵּן בֶּעָפָר פִּיהוּ אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה" אוּלַי אוּלַי. וְאִם תִּכְתֹּב אֶלֶף פְּעָמִים מֵעֶצֶם מְרִירוּת נַפְשְׁךָ יָדַעְתִּי כְּבָר עָבַר עָלַי אַלְפֵי אֲלָפִים פְּעָמִים מְרִירוּת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, ה' יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מֵעַתָּה, וְגַם עַל שְׁאָר אֲנָשִׁים רַבִּים כְּכֻלָּם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּעָבֵר עַל כָּל אֶחָד מַה שֶּׁיֵּעָבֵר וְכַאֲשֶׁר רָאִיתִי וַאֲנִי רוֹאֶה עַתָּה בְּעֵינַי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה; וְכָל מִינֵי מְרִירוּת וְצָרוֹת וְיִסּוּרִים וְכוּ' שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, הַכֹּל נִמְשָׁךְ מֵחֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשָּׁם עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה עִקַּר הַחַיִּים עִקַּר תִּקּוּן הַכֹּל. וּמֵעֵת אֲשֶׁר חָרַב בֵּית חַיֵּינוּ בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאָרָתֵנוּ אֵין לְךָ יוֹם וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סוֹטָה מח). מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, בִּפְרָט הַחֻרְבָּן שֶׁאֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁהוּא חֻרְבַּן בֵּית הַחָכְמָה וְהַדַּעַת, וְאֵין מִי יַעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים בְּכֹחַ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁמַּמְשִׁיכִין רַחֲמִים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת, וְעַל זֶה יֵשׁ לָנוּ עוֹד תִּקְוָה לְבִלְי לְיַאֵשׁ עַצְמֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם מִן הַצַּעֲקָה וְהַזְּעָקָה בִּפְרָט בָּעֵת וּבַיָּמִים הַמְּרִירִים הָאֵלּוּ. מִי יִתֵּן רֹאשֵׁנוּ מַיִם וְעֵינֵינוּ מְקוֹר דִּמְעָה שֶׁנּוּכַל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחֵנוּ כַּמַּיִם נֹכַח פְּנֵי ה' עַד יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ מֵעַתָּה בְּנֶחָמוֹת וִישׁוּעוֹת אֲמִתִּיּוֹת לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּמְרִירוּת הַלֵּב מֵאֵין הֲפֻגּוֹת עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִן הַשָּׁמַיִם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן תקצ"ה לפ"ק

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְאֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעַ, וַעֲדַיִן לֹא עָשִׂינוּ שׁוּם דָּבָר כִּי אֵין אָנוּ יוֹדְעִים לָתֵת עֵצָה בְּנַפְשֵׁנוּ, כִּי רַבִּים קָמִים עָלֵינוּ וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְאַף עַל פִּי כֵן אֶפְשָׁר נִשְׁתַּדֵּל לַעֲסֹק בָּזֶה כַּאֲשֶׁר יוֹרֻנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, כִּי הָעֵצָה בְּעַצְמָהּ צְרִיכִין לְקַבֵּל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים רַבִּים וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים וְלַה' הַיְשׁוּעָה. לְעֵת עַתָּה עֵת צָרָה גְּדוֹלָה הוּא וְגַם כִּי הַיָּמִים הֵם יְמֵי צָרוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין הַמְצָרִים וְאֵין לָנוּ עַתָּה שׁוּם חִיּוּת כִּי אִם עַל יְדֵי הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי", שֶׁאֲנִי רוֹאֶה הִרְחָבוֹת נִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם בְּתוֹךְ מְעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה, מִלְּבַד מַה שֶּׁאָנוּ מְקַוִּים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹצִיאֵנוּ מְהֵרָה מֵהַצָּרָה לְגַמְרֵי, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב ה' אוֹתָנוּ וְאֶת כֻּלָּנוּ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְגַם מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי מֵעִנְיַן הַמָּעוֹת הַיָּדוּעַ, הוּא הָרְחָבָה נִפְלָאָה בְּעֵת כָּזֹאת. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו. קִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ לְעֵת עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים מְאֹד.

וְהִנֵּה יְדִידִי רַבִּי אִיצִ'לִי מֵהַיְיסִין נִתְעַכֵּב פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שִׂיחוֹת אֱמִתִּיּוֹת אֶתְמוֹל בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַמְעוֹרְרִים וּמְחַזְּקִים אֶת הַלֵּב מְאֹד לִהְיוֹת חָזָק וְאַמִּיץ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת לַחֲטֹף בָּזֶה הָעוֹלָם כָּל מַה שֶּׁנּוּכַל, וְשֶׁאֵין לָנוּ בְּעוֹלָמֵנוּ כִּי אִם מַה שֶּׁאָנוּ מְיַחֲדִים שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, שֶׁבָּזֶה כָּלוּל כָּל שְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת מַה שֶּׁכָּל אֶחָד חוֹטֵף בְּכָל יוֹם כְּפִי מַדְרֵגָתוֹ, כִּי הַכֹּל נִכְלָל בֶּאֱמוּנָה שֶׁהוּא יְסוֹד הַכֹּל. כִּי הַזְּמַן פּוֹרֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יִפְרַח הַזְּמַן וִימֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל הֲבָלִים, וְלֹא נִשְׁאָר לָנוּ כִּי אִם מַה שֶּׁזָּכִינוּ בְּרַחֲמָיו לֶאֱמוּנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר נָטְעוּ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּקִרְבֵּנוּ מֵעוֹלָם, עַל יְדֵי צַדִּיק הַדּוֹר הָאֲמִתִּי שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּיו פָּנִים אֶל פָּנִים. וְעַל כֵּן גַּם עַתָּה אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ. וּבְוַדַּאי רַבִּי פַּייוויל צָדַק בִּדְבָרָיו בְּהִתְפָּאֲרוֹ אַשְׁרֵינוּ בְּכָל פַּעַם, וְגַם עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּזֶה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לֶאֱמֹר הַקִּינוֹת בְּכָל לֵב, וּלְשַׁבֵּר לִבֵּנוּ כָּרְאוּי כָּל אֶחָד עַל חֶלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחֶרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְצָרוֹת יִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת בִּכְלַל הַמִּתְאַבְּלִים עַל יְרוּשָׁלַיִם לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתָהּ וְלִרְאוֹת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ, יִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וְנַפְשֵׁנוּ תָּגִיל בַּה' תְּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ, כָּל עַצְמוֹתֵינוּ תֹּאמַרְנָה ה' וְכוּ' מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַנֶּאֱנָח וְהַנִּדְכֶּה וּמְדַבֵּר בְּשִׁבְרוּת לֵב מְאֹד וְאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בֶּאֱמֶת בְּכָל הַנַּ"ל לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְאַמֵּץ וּלְקַוּוֹת לִישׁוּעַת ה' מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. עֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ, מִמֶּנָּה דַּיְקָא, עַל יְדֵי הַצָּרָה בְּעַצְמָהּ תָּבוֹא לָנוּ יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה, וְתִתְהַפֵּךְ הַצָּרָה לְהַרְחָבָה גְּדוֹלָה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא עַל יְדֵי גֹּדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זֶקֶן דְּקֻדֻּשָּׁה, וְתוֹדָה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

קצו

בָּרוּךְ ה', יוֹם ד' עֶקֶב תקצ"ה לפ"ק.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א' עִם הַסַּךְ ח"י זְהוּבִים וְהָיוּ לִי לְנַחַת בְּשָׁמְעִי מִשִּׁפְעַת שְׁלוֹמְךָ הַטּוֹב וְעַתָּה תִּרְאֶה נִפְלְאוֹת ה', שֶׁדַּיְקָא עַתָּה שֶׁנִּסְעָתְךָ בְּמִנְיעוֹת כָּאֵלֶּה נִתְהַפֵּךְ לְשָׁלוֹם דַּוְקָא. רְאֵה וְהָבֵן דַּרְכֵי ה', כִּי אֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם וּכְשֶׁהָאָדָם חָזָק בְּדַעְתּוֹ וּמְשַׂבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת אַף אִם עָלָיו מָה. נִתְהַפְּכִים הַמְּנִיעוֹת לִישׁוּעוֹת חֲזַק בְּנֵי וֶאֱמַץ. כִּי רָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂבַּת זֶה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת אֶצְלֵנוּ, כִּי תּוֹדָה לָאֵל הָיָה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּשִׂבַּת זֶה לְטוֹבָה ה' יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְבַב כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת וְנִזְכֶּה לְכַוֵּן דַּעְתֵּנוּ בְּכָל עֵת לָבֹר לָנוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו זַ"ל, וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם נַחְפְּשָׂה דְרָכֵינוּ וְנַחְקֹרָה וְנָשׁוּבָה וְכוּ' נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפַּיִם וְכוּ' בְּכָל אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּשִׂבַּת הֶעָבַר, ה' יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְלַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ בֶּאֱמֶת תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ אָמֵן.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצז

בָּרוּךְ ה', יוֹם ב' פָּרָשַׁת רְאֵה תקצ"ה לפ"ק

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְגַם בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר עַל יְדֵי רַבִּי יִצְחָק יְהוֹשֻׁעַ וְהָיָה לִי לְנַחַת, וּבִפְרָט הַמִּכְתָּב שֶׁל אֶתְמוֹל. כָּעֵת בְּוַדַּאי נִשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ מַה שֶּׁנִּשְׁמַע פֹּה שֶׁחַס וְשָׁלוֹם כְּבָר הִגִּיעַ הַתְּשׁוּבָה לְהָאָדוֹן שֶׁאָנִי מֻכְרָח חַס וְשָׁלוֹם לָצֵאת מִפֹּה לְנֶעֱמִירוֹב, וְעוֹד בּוֹדְדִים לָזֶה כַּמָּה כְּזָבִים, וְאָנוּ הוֹלְכִים בִּפְחָדִים. אַךְ בְּחַסְדֵי ה' אֲנִי מְחַזֵּק וּמְחַיֶּה עַצְמִי הַרְבֵּה עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁלָּנוּ, בִּפְרָט שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אֲפִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם אִם יִהְיֶה כָּךְ אֵין הַדָּבָר מְסֻכָּן. וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲפִלּוּ אִם אֶהְיֶה מֻכְרָח לֵישֵׁב בְּנֶעֱמִרוֹב חַס וְשָׁלוֹם עַל אֵיזֶה זְמַן, בְּוַדַּאי אֶשׁוּב מִשָּׁם לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם; רַק לְעֵת עַתָּה קָשֶׁה עָלַי עִנְוִי הַדִּין, כִּי אוֹמְרִים שֶׁלְּמָחָר אוֹ בְּיוֹם ד' יֵצֵא הַמִּשְׁפָּט חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּחַסְדּוֹ שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְאֵל

שַׁדַּי יִתֵּן לָנוּ רַחֲמִים, וְהָאוֹמֵר לְעוֹלָמוֹ דַּי יֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי. ה' חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז. וּבַקָּשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד עֵינַי לְבַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד רַק תִּתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, וְתָבִין וְתַשְׂכִּיל מְמוֹצָא דָּבָר, שֶׁתַּכְרִיחַ עַצְמְךָ עַל יְדֵי זֶה בְּיוֹתֵר לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי קוֹנְךָ וְצוּרְךָ. כִּי אֵין לָנוּ שׂוּם עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים וּצְעָקָה וּזְעָקָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ. וַאֲנַב תַּרְוִיחַ שֶׁתּוּכַל לְפָרֵשׁ גַּם כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ מִכְּבָר לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי כָּל מַה שֶּׁעּוֹבֵר עָלֵינוּ, בִּפְרָט עַתָּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת, הַכֹּל רְמָזִים גְּדוֹלִים שֶׁמַּכְרִיחִים אוֹתָנוּ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכֹּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְהָעִקָּר לְבַל יִתְרַשֵּׁל מֵעַתָּה לְהַפִּיל תְּחִנָּתוֹ וְשִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם יְהֶיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה; וְאַל יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו וְאַל יַחֲלִישׁוּ דַּעְתּוֹ תַּאֲוֹתָיו וּבִלְבּוּלָיו וַהֲבָלָיו, רַק יִתְחַזֵּק עַל פִּי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּהֶם הַרְבֵּה, וּבִפְרָט עַל פִּי הַדֶּרֶךְ הַנַּ"ל שֶׁל "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" שֶׁזֶּה הַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה חָדָשׁ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם; וְעַל יְדֵי זֶה הַדֶּרֶךְ יוּכַל כָּל אָדָם לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה אוֹ מְעַט עַל כָּל פָּנִים שֶׁזֶּה יְסוֹד וְעִקַּר הַכֹּל. וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה', כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יוֹשִׁיעֵנוּ מֵהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ וְיַצִּיל אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ מִיַּד שׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ וְיַפִּיל אוֹיְבֵינוּ תַּחְתֵּינוּ וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

קצח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם א' שׁוֹפְטִים תקצ"ה לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' עִם הָאִגֶּרֶת שֶׁל רַבִּי חַיִּים. כָּעֵת תֵּדַע שֶׁבְּיוֹם ו' נִקְרֵאתִי עוֹד הַפַּעַם אֶל הָאָדוֹן וְהֶרְאָה לִי שֶׁהֶעְתִּיק הַדִּיפְּרָאס [הַצְּהָרָה] שֶׁלִּי מִמִּכְתָּבִי לִלְשׁוֹנוֹ וּקְרָאוֹ לְפָנַי, וְגַם קָרָאתִי לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל חַיִּים וְקָרָא גַּם כֵּן לְפָנַי וְהוּא מְכֻוָּן לְמַה שֶׁכָּתַבְתִּי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא הִגִּיעַ שׂוּם תְּשׁוּבָה מִקְּאמִינִיץ כְּלָל. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שָׁבַתְתִּי שַׁבַּת קֹדֶשׁ פֹּה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁאֲשַׁב עוֹד כָּל הַיָּמִים שֶׁאֶרְצֶה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. רַק עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל לְהַמְשִׁיךְ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים שֶׁיֵּצֵא דְּבַר הַמִּשְׁפָּט לְטוֹבָתִי, שֶׁאֶהְיֶה זַכַּאי לְגַמְרֵי בַּמִּשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר בָּאֱמֶת אֲנִי נָקִי מֵעָוֹן בְּעִנְיָן זֶה, כִּי הַכֹּל עֲלִילוֹת שֶׁקֶר, וְשׂוֹנְאֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ וְיֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד וְכוּ', וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְהָאָדוֹן הַנַּ"ל אָמַר לִי בְּעַצְמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁלֹחַ כָּל זֶה לְקַאמִינִיץ לְהָאָדוֹן הַגַּארְדִינִיטְשֶׁא, וְאַחַר כָּךְ יִהְיֶה עוֹד סְלֶעדֶסווּע [חֲקִירוֹת].

לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לָנוּ פְּנַאי לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא, כִּי אֵין לָנוּ לְמִי לִבְרֹחַ כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה יְמֵי הַמִּשְׁפָּט וְהַדִּין הַגָּדוֹל שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וּכְבָר בֵּרְכוּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וּצְרִיכִין לִרְעֹד וּלְפָח�ֹד מְאֹד מִמִּשְׁפָּט הַזֶּה שֶׁנּוֹגֵעַ לְחַיִּים נִצְחִיִּים, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁחֵד בְּמָמוֹן וּלְכַיֵּס בִּדְבָרִים. וְכָל פַּחַד הַמִּשְׁפָּט שֶׁעָלַי שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַתָּה, הוּא כְּדֵי לִזְכֹּר וְלֹא לִשְׁכֹּחַ פַּחַד הַמִּשְׁפָּט שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁל יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. כִּי צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת כָּל הַפְּחָדִים וְכָל הַיִּרְאוֹת הַנְּפוּלוֹת לִבְלִי לְפָחֹד וּלְהִתְיָרֵא מִשּׁוּם דָּבָר כִּי אִם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ, וְלֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַיִּרְאוֹת וְהַפְּחָדִים הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם בִּפְרָט פְּחָדִים כָּאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַתָּה, הַכֹּל כְּדֵי לְהַזְכִּירֵנוּ לִרְעֹד וְלִפְחֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְתֵכֶף שֶׁזּוֹכְרִין בְּיִרְאַת ה', אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדְעִים כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ שֶׁאֵינוֹ נָקִי כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן יְכוֹלִים לִשְׂמֹחַ וְלִחְיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים, כִּי יִרְאַת ה' תּוֹסִיף יָמִים, בְּחִינַת יִרְאַת ה' לְחַיִּים. וְזֶה עִקַּר שְׂלֵמוּת הַיִּרְאָה שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי הַיִּרְאָה הַגְּדוֹלָה יַגִּיעַ לְשִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְגִילוּ בִּרְעָדָה". וְעִקַּר בְּכֹחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. כִּי מֵאַחַר שֶׁזּוֹכְרִין אֵיךְ צְרִיכִין לִפְחֹד וְלִרְעֹד מֵעֶצֶם הַפְּגָמִים וְכוּ' תֵּכֶף מְחַיִּין וּמְשַׂמְּחִין עַצְמָן מַה שֶּׁאָנוּ סְמוּכִין בְּכֹחַ גָּדוֹל וְנִפְלָא כָּזֶה וְכוּ'. בִּפְרָט שֶׁזָּכִינוּ גַּם כֵּן לַחֲטֹף כַּמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בְּכָל יוֹם לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עַל יְדֵי זֶה. וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּלְחַדֵּשׁ וּלְחַזֵּק הָרָצוֹן וְהַכִּסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה בְּכָל יוֹם, וּלְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל עַל יְדֵי דִּבּוּר פִּיו. אוּן טַאקֶע פָּארט [וּבְכָל זֹאת] אַשְׁרֵינוּ, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִכָּל זֶה וְעוֹד וָעוֹד. לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ'; וּצְרִיכִין לִזְכֹּר בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁאָמַר "וְואס הָאבִּין מִיר זִיךְ וְואס צוּ שֶׁעמִין" [מַה יֵּשׁ לָנוּ מִמַּה לְהִתְבַּיֵּשׁ] וְכוּ'. יוֹתֵר מִזֶּה אִי־אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קצט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' שׁוֹפְטִים תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

הַיּוֹם בַּבֹּקֶר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת. אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ הַפְּקֻדָּה מֵהַפָּאלִיצַיי [מֵהַמִּשְׁטָרָה] שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לָצֵאת מִפֹּה לְעֶמִירוֹב, וּבְדֹחַק פְּעָלְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה אֵיזֶה יָמִים כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין מוֹסֵר כְּתָב זֶה. לְעֵת עַתָּה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ עִם בְּחִינַת "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי" עַל הַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרוֹת בְּעַצְמָן, כִּי גַּם בְּעֶמִירוֹב יְכוֹלִין לִחְיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים; וְלֵהּ' הַתִּקְוָה לָשׁוּב עוֹד לְפֹה בְּקָרוֹב; יוֹתֵר מִזֶּה, מֵאֵלֶיךְ תִּבִּין טִרְדָּתִי וּבִלְבּוּלִי עַתָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ר

(זֶה הַמִּכְתָּב נִכְתַּב לְאַחַר שֶׁגֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ לְנֶעֱמִירוֹב).
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תֵּצֵא תקצ"ה לפ"ק נֶעֱמִירוֹב.
רַב שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי מַחְמַד עֵינִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיִּחְיֶה.
אֵין לְהוֹדִיעֲךָ, כִּי כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה בִּבְרֶסְלֶב אַתָּה יוֹדֵעַ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, וַאֲשֶׁר נַעֲשֶׂה פֹּה נֶעֱמִירוֹב יַגִּיד לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין. "וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים" בִּבְרֶסְלֶב וּבְנֶעֱמִירוֹב וּבְכָל מְקוֹמוֹת מֻמְשָׁלְתּוֹ. וְכָל אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי, הַכֹּל לְטוֹבָה תּוֹדָה לָאֵל, כַּאֲשֶׁר מְעַט מִזְעִיר אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק, וְהָעִקָּר אֲנִי מַאֲמִין כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
וְהִנֵּה אָחִי רַבִּי יוּדְל בָּא בַּלַּיְלָה מִבְּרֶסְלֶב וְסִפֵּר לִי שְׁמוּעוֹת מֵעִצָּם הַמְּסִירוּת הַמְּרִירוּת שֶׁעוֹסְקִים לְמָסֹר נַפְשָׁם לִשְׁאוֹל תַּחְתִּיוֹת. וּבְחַסְדֵי ה' לֹא נִפְחַדְתִּי, אַדְרַבָּה תּוֹדָה לָאֵל אֲנִי שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ וְעָלַז עַל חֶלְקֵנוּ וְגוֹרָלֵנוּ. עַתָּה רָאוּי לָנוּ לוֹמַר אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ, אֶלָּף וְרִבְבוֹת פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּבְכָל עֵת לֹא יָמִישׁ מִפִּינוּ לוֹמַר אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַזֶּה שֶׁהִכְנִיס בָּנוּ לְהַרְגִּישׁ מְעַט מִתִּיקוּת הַשֶּׁבַח "אַשְׁרֵינוּ", שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל וַאֲנַחְנוּ בְּתוֹכָם, אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם. אֲבָל זְעִירִין אִנּוּן שֶׁיְּשִׁימוּ לֵב לָזֶה וּלְהַרְגִּישׁ מְתִיקוּת נְעִימוּת הַדְּבָרִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים בְּפִיהֶם, וְתוֹדָה לָאֵל אֲשֶׁר חָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא לִבְלִי לְהִיוֹת מִתְנַגֵּד, וּלְהִתְקָרֵב קְצָת לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת הַמַּכְנִיס בָּנוּ לְהִתְחַזֵּק, וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּהִתְכְּלִית הַנִּצְחִי, וְהָעִקָּר בְּהָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְהַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְהִנָּצֵל מֵהַמִּתְנַגְּדִים עַל הָאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ' וְלִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וּבְגוֹרָלוֹ לָנֶצַח. זֶה חֶלְקֵנוּ זֶה נֶחְמוֹתֵינוּ בָּעֵת צָרָה, זֶה יְשׁוּעָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּבְוַדַּאי צְרִיכִין עַתָּה לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים וּבְשִׂיחָה הַרְבֵּה בֵּינִי לְבֵין קוֹנִי עַל עִסְקֵי צָרוֹתֵינוּ וְהַסַּכָּנוֹת הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ. אַךְ יוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וְלִבְטֹחַ בַּה' וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּעֹז תִּקְוָתֵנוּ כִּי תּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. וּבְוַדַּאי לֹא יִטֹּשׁ ה' אוֹתָנוּ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל יַעַזְבֵנוּ עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נִצָּבִים תקצ"ה לפ"ק נֶעֱמִירוֹב.

אֲהוּבִי בְּנִי מַחְמַד לִבָּבִי.
מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער יְסַפֵּר לְךָ טִרְדָּתִי עַתָּה, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַהֶכְרֵחַ לִכְתֹּב לְךָ עַל כָּל פָּנִים שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ. חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ, וּצְרִיכִים לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם וְלִזְכֹּר מַה שֶּׁכָּתַב עַל פָּסוּק "בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי", וּבָזֶה כָּל חַיּוּתֵנוּ עַתָּה. וְעֹצֶם הַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ תּוֹקֶף הַצָּרוֹת הֵם חַיּוּתֵנוּ וְהִתְחַזְּקוּתֵנוּ לְבָלְעִי לְיֵאוֹשׁ עַצְמֵנוּ מִתְּפִלָּה וּצְעָקָה וְתַחֲנוּנִים, וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד כִּי בְּוַדַּאי יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בְּגֹדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זֶקֶן דִּקְדֻשָּׁה אֲשֶׁר אָנוּ נִשְׁעָנִים עָלָיו בָּזֶה וּבַבָּא לְנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ו

רב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' ח לְעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה תקצ"ו.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי
אֶתְמוֹל בָּאתִי לְפֹה בְּרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם, וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּלַאדִיזִין. (כִּי לָן אָז לִינַת לַיְלָה בְּלַאדִיזִין, וְסָבְבוּ הַמִּתְנַגְּדִים הַבַּיִת אֲשֶׁר הִתְאַכְסַן שָׁם, וְהִתְחִילוּ לִזְרֹק אֲבָנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּסָכְנָה כָּל מִי שֶׁהָיָה בַּבַּיִת, וּבִפְרָט מוֹרֵנוּ זַ"ל. אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא צָרָה אַחֶרֶת. אַךְ זֹאת הַצָּרָה הָיְתָה רְפוּאָה לְהַצָּרָה שֶׁל אֲבָנִים שֶׁלֹּא יַהַרְגוּהוּ. הַיְנוּ שֶׁבָּא הַפְקִיד דְּשָׁם שֶׁנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנֵנוּ זַאסַאדַאטִיל, וְלָקַח אוֹתוֹ לִשְׁבִיָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִצּוֹל מֵהֲרִיגָה וְהֶחֱזִיק אוֹתוֹ לְעֶרֶךְ מֵעֵת לְעֵת. וּבְנֵס נִצּוֹל מֵהַשִּׁבְיָה.) וּבְחַסְדֵי ה' נִמְלַטְתִּי. כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ.
כְּעֵת עֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן אֶשְׁבּוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
הִנֵּה בֶּאֱמֶצַע הַכְּתִיבָה הִגִּיעַ הַפְקָדָה מֵהַפָּאלִיצֵיי [מֵהַמִּשְׁטָרָה] לִנְסֹעַ מִיָּד לְנֶעמִרוֹב. וּבְוַדַּאי הַכֹּל חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. וְהִנְנִי מוּכָן לִנְסֹעַ תֵּכֶף, וְהוּא אֶצְלִי חֶסֶד גָּדוֹל כִּי עֹצֶם הַפְּחָדִים שֶׁעָבְרוּ עָלַי עַד עַתָּה, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, וּבְחַסְדֵי ה' בָּטַחְתִּי, שֶׁאֲשׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּקָרוֹב. כְּעֵת אֵין פְּנַאי לְדַבֵּר בָּזֶה, כִּי יוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא יוֹם הַכִּפּוּרִים מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, וַאֲנִי טָרוּד מְאֹד, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר יוֹם כִּפּוּרִים אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת. חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי, וּרְאֵה וְהָבֵן, כִּי הַכֹּל הֶבֶל הֲבָלִים, וּבְוַדַּאי כְּבָר פָּטַרְתְּךָ הַרְבֵּה מֵהַפְּחָדִים שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ, וּבְחִנָּם בִּטַּלְתָּ עַצְמְךָ מִמַּה שֶּׁבִּטַּלְתָּ בִּשְׁבִיל בִּלְבּוּלֵי חִנָּם. וְכֵן עוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הֶאֱרַכְנוּ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת זֶה כַּמָּה שָׁנִים, שֶׁהַבַּעַל דָּבָר מוֹצֵא דְּחִיָּה וּבִלְבּוּל עַל כָּל יוֹם, וּבִפְרָט בָּעִתִּים

הַלָּלוּ שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ מַה שֶּׁעוֹבֵר. עַל כֵּן זְכֹר הֵיטֵב שֶׁאֵין לָאָדָם בְּעוֹלָמוֹ כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם וְכוּ'. הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לִגְמָר חֶתִימָה טוֹבָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שָׁם ה' תקצ"ו לפ"ק נֶעְמְרוֹב.
לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב ר' יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, שָׁלוֹם וְכָל טוּב.
בְּיוֹם ב' קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים נִסַּעְתִּי מִבְּרֶסְלֶב לְפֹה, וְשָׁם הִנַּחְתִּי אִגֶּרֶת אֵלֶיךָ אֲצֶל בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה; כְּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי פֹּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רַבִּי אִיצֶ'לֶ' מֵהַיְיסִין וְרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין. וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל שָׁלוֹם, וְהִתְפַּלַּלְנוּ כִּרְצוֹנֵנוּ, וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה. יַחְמֹל ה' מֵעַתָּה שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בָּעוֹלָם; כְּעֵת אֲנִי שׁוֹלֵחַ אַחֲרֵי זוּגָתִי שֶׁתָּבוֹא לְפֹה עִם בָּנַי הַקְּטַנִּים שֶׁיִּחְיוּ, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֵין לִי דִּירָה כָּרָאוּי, אַךְ הַהֶכְרֵחַ לִשְׁלֹחַ אַחֲרֵיהֶם, כִּי אֵין לִי פֹּה מָקוֹם לֶאֱכֹל בְּסֻכּוֹת; כִּי אִי אֶפְשָׁר לִי לֶאֱכֹל אֵצֶל אָחִי בְּסֻכָּה, כִּי יוֹשֵׁב בִּשְׂכֵנוּת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל. וּבָעֵת הַזֹּאת בְּוַדַּאי צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת עַצְמוֹ רַק עִם הַהַרְחָבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרוֹת, כִּי הֵם נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים. וּבְכַמָּה אֲפָנִים הֵם חִדּוּשִׁים וַחֲסָדִים וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר מֵהַהַרְחָבָה עַצְמָהּ שֶׁאָנוּ מְקַוִּים לָצֵאת מֵהַצָּרוֹת לְגַמְרֵי, וְלִשְׁוּב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם מְהֵרָה.
לְעֵת עַתָּה אֵין לִי שׁוּם מְנִיעָה לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד וְכוּ' רַק מֵהַטְּרֵדוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁמְּבַלְבְּלִים. וּמִלְּחָמָה זֹאת צְרִיכִין לִלְחֹם תָּמִיד, לְגָרֵשׁ הַבִּלְבּוּלִים. כִּי גַּם עַתָּה כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהַפְּחָדִים הַמְבַלְבְּלִים הֵם בְּחִנָּם, בִּפְרָט בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מוֹעִילִים כְּלָל מַה שֶּׁחוֹשְׁבִין בָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּם. וּבְעִנְיָן זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד לִלְחֹם תָּמִיד לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ לְגָרֵשׁ מִמַּחֲשַׁבְתּוֹ כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהַטְּרֵדוֹת, וְהָעִקָּר בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁאָז בָּאִים כָּל הַבִּלְבּוּלִים וּמַשְׁמִיעִין עַצְמָן אָז דַּיְקָא; וְכָתַבְתִּי לְךָ זֹאת שֶׁתָּבִין רְמָזִים מִזֶּה לְפִי עֶרְכֶּךָ, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁאַתָּה יֵשׁ לְךָ טְרֵדוֹת וַעֲסָקִים וַעֲשִׂיּוֹת בְּעִנְיַן פַּרְנָסָתְךָ הַמְבַלְבְּלִים אוֹתְךָ, אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי כִּי יֵשׁ כַּמָּה עִנְיָנִים שֶׁמְּבַלְבְּלִים אוֹתְךָ הַבִּלְבּוּלִים וְהַטְּרֵדוֹת וְהַפְּחָדִים בְּחִנָּם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל עֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר כָּל דְּבָרֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, וְגַם בְּשָׁעַת הָעֵסֶק בְּעַצְמוֹ צְרִיכִים לְזָכֹר בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ, אֲפִלּוּ בְּבֵית הַפָּאסְט [הַדֹּאַר], וּבַהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. כִּי אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם הֵיכָן אֱלֹהֶיךָ, תֹּאמַר לוֹ בְּכָרְךָ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי, כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים (בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק א' סִימָן ל"ג) וּבִשְׁאָר

מְקוֹמוֹת. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כְּאֵלֶּה וְכוּ', מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים יֹאחֵז בָּהֶם, הֶפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ', שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְתוֹדָה לְאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרָתֵנוּ לִשְׁמֹחַ בְּכָל פַּעַם, וּבְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטַחְנוּ, לִשְׁמֹחַ וְלָגִיל בִּישׁוּעָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. אֵין טַאקֶי פָּארְט "הָאפּ" [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה].
נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרֶסְלֶב

רד

בְּרוּךְ־הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' נֹחַ תקצ"ו לפ"ק נָעְמִירוֹב.
אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּלֵיל הוֹשַׁעְנָא־רַבָּא וְהָיָה לִי לְנַחַת, כִּי זֶה כַּמָּה נִכְסַף נִכְסְפְתִּי לִרְאוֹת תְּמוּנַת יָדְךָ. וְהִנֵּה בְּכָל צַד שֶׁפּוֹנִים, בְּכָל פִּנָּה וּפִנָּה וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה, רוֹאִים נִפְלְאוֹת ה' וְהַשְׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ בִּפְרָטְיוּת, כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי, שֶׁיִּהְיֶה נָעֳלָם מִמְּךָ וְלֹא תֵּדַע הֵיכָן מְקוֹמִי בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים עַד מָחֳרַת יוֹם־הַכִּפּוּרִים, וְאָנֹכִי כּוֹנַנְתִּי וְהֵכַנְתִּי מִכְתָּב בְּיוֹם חֲמִשִּׁי קֹדֶם עֶרֶב יוֹם־הַכִּפּוּרִים לְהוֹדִיעַ לְךָ מֵאִתִּי, אַךְ הַכֹּל מֵאֵת ה' הַצַּעַר רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְהָרְחָבָה וְהַיְדִיעָה וְהַבְּשׂוֹרָה לְטוֹב אוֹ לְהִפּוּךְ חַס וְשָׁלוֹם, הַכֹּל עָשָׂה ה' יָפֶה בְּעִתּוֹ וּבְזְמַנּוֹ, וַהֲבֵל הֲבָלִים כָּל הֶעָמָל שֶׁיַּעֲמֹל הָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. וְאִם אַף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיכִין לִפְעָמִים עַל־פִּי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת עֵסֶק, אֲבָל הֶעָמָל וְהַיְגִיעָה הוּא בְּוַדַּאי הֶבֶל הֲבָלִים, וּכְמוֹ שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה כְּבָר עַל פְּסוּקִים אֵלּוּ שֶׁבְּקֹהֶלֶת שֶׁאָמַר: "לְכָל עֵת וּזְמַן לְכָל חֵפֶץ וְכוּ', מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ" וְכוּ'; וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְגַם מֻחֲמַת אִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפִיסַת הַפְּנַאי. וְהִנֵּה בְּכָל מַה שֶּׁעָבַר בְּכָל יוֹם מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד הֵנָּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, וּתְהִלָּה לָאֵל, אַחֲרֵי כָּל הַיִּסּוּרִין וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הַכֹּל בְּחֶסֶד נִפְלָא. וּתְהִלָּה לָאֵל פֹּה עָבַר הֶחָג בְּשָׁלוֹם, וְגַם עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁרָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ בְּלֵיל שִׂמְחַת תּוֹרָה וְאַחַר־כָּךְ, וְהַכֹּל בְּשָׁלוֹם וּבְכָבוֹד קְצָת, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם פֹּה נִמְצְאוּ עַזֵּי־פָנִים הַרְבֵּה מֵהַתַּקִּ"ד דּוֹרוֹת אֲשֶׁר הַשְׁקֵט לֹא יוּכְלוּ, וְשָׁבְרוּ זְכוּכִית אַחַת בְּהַחַלּוֹן שֶׁלִּי בְּלֵיל שִׂמְחַת תּוֹרָה בְּעֵת הַסְּעֻדָּה, וְרֹב הָעִיר רוֹעֲשִׁין עֲלֵיהֶם מְאֹד, אֲבָל עֲדַיִן לֹא נוֹדַע מִי הוּא.
וְהִנֵּה בְּעִתִּים הַלָּלוּ אֵין לָנוּ בַּמָּה לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ כִּי־אִם עַל־פִּי הַשִּׂיחוֹת שֶׁחָנַנוּ ה' לְהָשִׂיחַ כְּבָר מִקֹּדֶם, שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יְסוּרִין, כַּמַּאֲמַר הֶחָכָם הָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת וְהַשָּׁשׂוֹן הוּא הָרֶוַח וְכוּ', וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל גַּם אָנֹכִי בְּעַצְמִי אֲנִי צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמִי בָּזֶה בְּכָל עֵת. וְקִוִּיתִי לַה', כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב ה' אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ, וְעֵת צָרָה הִוא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ. וְהִנֵּה כָּעֵת בְּבֵיתִי בְּנֵי ר' שַׁכְנָא עִם בְּנוֹ ר' נַחְמָן שֶׁיִּחְיוּ וְאֵין לִי פְּנַאי כְּלָל, כִּי בַּיּוֹם הֶעָבַר טִלְטַלְתִּי עַצְמִי מִדִּירָה לְדִירָה, וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי דִּירָה בְּהַרְחָבָה קְצָת וְהַכֹּל

בְּחֶסֶד, בִּבְחִינַת "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי", וְ'אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמַע דָּא דַּי' [אִלּוּ לֹא בָּנוּ לָעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמוֹעַ זֹאת דַּיֵּנוּ], כִּי רוֹאִין בָּזֶה חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים בְּלִי שִׁעוּר בְּכָל עֵת, עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְכוּ' מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ וְכוּ'. חִשַּׁבְתִּי דְּרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ, מַה שֶּׁהִזְהִירוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל לוֹמַר: 'כָּל מַה דְּעַבְדִין מִן שְׁמַיָּא לְטָב עַבְדִין', וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי־אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְדַע בְּנִי, שֶׁקִּבַּלְתִּי מִבְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא בִּשְׁבִילְךָ הַסַּךְ שֶׁמַּגִּיעַ לִי מֵאִתְּךָ הַיְנוּ כ"א זְהוּבִים, וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לוֹ מִיָּד; וְעַתָּה אֲנִי צָרִיךְ לְהַתְחִיל לְהִתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן חָדָשׁ עַל פַּרְנָסָתִי וְהִצְטָרְכוּתַי הַמְרֻבִּים פֹּה בְּנֶעְמְרוֹב, אֲשֶׁר אֲהוּבַי וְרֵעַי הֵם מֻרְחוֹק וְכוּ', כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ וְלַה' הַיְשׁוּעָה; הָאֱלֹקִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי וְהַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמִּי לְקָרְבֵנִי לְטוֹב כָּזֶה, לֶאֱמֹת כָּזֶה לְאוֹר כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ', אֲשֶׁר זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, זֶה תִּקְוָתִי וְתִקְוַת בָּנַי וְיוֹצְאֵי חֲלָצַי לָנֶצַח נְצָחִים, הוּא יִהְיֶה עִמִּי תָּמִיד בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל, וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנִי, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רה

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ב' לְךָ לְךָ תקצ"ו לפ"ק נֶעְמְרוֹב.

אָהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד. כְּעֵת אֲנִי עוֹמֵד בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה קֹדֶם וּבָא לְצִיּוֹן, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ; וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה גִּיסְךָ יְדִידִי רַבִּי יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל פָּנִים אֶל פָּנִים, וּמִן הַסְּתָם כְּבָר קִבַּלְתָּ הָאֲגֶרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי אֶתְמוֹל אֵלֶיךָ עִם אַגֶּרֶת לְהָרַב מִסָּאוְורָאן וְכוּ' כִּי צִוִּיתִי שֶׁיִּשְׁלְחוּ לְךָ אִישׁ מְיֻחָד בִּשְׁבִיל זֶה. כָּעֵת רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג פֹּה עִם כָּל אַנְשֵׁי הַחֲתֻנָּה שֶׁל אָחִיו, וַאֲנִי צָרִיךְ לְדַבֵּר עִמָּם גַּם־כֵּן, וְאֵין לִי פְּנַאי כְּלָל, רַק תִּתְיַעֵץ הֵיטֵב עִם גִּיסְךָ וְעִם אוֹהֲבֵנוּ בֶּאֱמֶת, אוּלַי תּוּכַל לִמְצֹא אִישׁ לְדַבֵּר עִמּוֹ, אוּלַי יִצְמַח אֵיזֶה יְשׁוּעָה שֶׁתִּשְׁקַע הָאֵשׁ, וְהָעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רו

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּרָא תקצ"ו לפ"ק נֶעְמְרוֹב.

אָהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל־יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה בְּיוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת־קֹדֶשׁ. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן הָאִגֶּרֶת לְהָרַב, עִקַּר כַּוָּנָתִי הָיָה, שֶׁיִּמָּצֵא אִישׁ בִּקְהִלַּתְכֶם שֶׁיְּדַבֵּר עִמּוֹ מֵעֵין דְּבָרַי שֶׁבְּמִכְתָּבִי לְטוֹבָתִי; וּמֵאַחַר שֶׁלְּפִי דְּבָרָיו אֵין בַּנִּמְצָא שָׁם, עַל־כֵּן חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי וְאָשׁוּבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד וְלִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, כִּי אֵין זֶה רְצוֹנִי כְּלָל, שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תִּמְסֹר הָאִגֶּרֶת, וְזֶה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי כְּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי מַחֲזִיר לְךָ הַהַעְתָּקָה שֶׁל כְּתָב־יָד בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁיִּהְיוּ אֲצִלְךָ, אוּלַי אוּלַי יִהְיוּ נִצְרָךְ לְךָ וְאוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיֶה נִמְצָא שָׁם אִישׁ שֶׁיְּכַוֵּן לְבּוֹ לַשָּׁמַיִם לְהַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה לְמַעַט הַמַּחֲלֹקֶת וְה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ פָּנִים אֶל פָּנִים הַכֹּל. וּתְהִלָּה לָאֵל, ה' אִתָּנוּ וּמֵרְחִיב לָנוּ הַרְבֵּה בְּצָרוֹתֵינוּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְעַט יִסַּפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין, מֵהַיְסוּרִים וְהָרְחָבוֹת. וּבַה' בָּטַחְתִּי, שֶׁמִּמֶּדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה וְאָנוּ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁזְּכִינוּ לְהַמָּלֵט מִלִּהְיוֹת מֵהַחוֹלְקִים עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ', וּבְזֶה לְבַד אָנוּ יְכוֹלִים לִחְיוֹת וְלִשְׂמֹחַ גַּם עַתָּה עַד אֲשֶׁר יַרְחִיב ה' לָנוּ בִּשְׁלֵמוּת, וְנִזְכֶּה לָצֵאת מִכָּל צָרוֹתֵינוּ לְגַמְרֵי וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה, לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו תקצ"ו.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה' הֶעָבַר וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. אַךְ יֵשׁ לִי צַעַר קָצַת מַה שֶּׁלֹּא הִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ אִם קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי מִפֹּה אוֹר לְיוֹם ג' תּוֹלְדוֹת הֶעָבַר עַל יְדֵי רַבִּי חַיִּים נָתָן צֶעסִיס שֶׁנָּסַע לְאַדֶעס דֶּרֶךְ טוּלְטְשִׁין, וּמָסַרְתִּי בְּיָדוֹ אִגֶּרֶת אֵלֶיךָ. גַּם בְּתוֹכוֹ הָיָה רָצוּף אִגֶּרֶת שֶׁתִּשְׁלַח לִקְרוֹמִינְטְשַׁאק לְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. וְהָיָה מֵהָרְאוּי שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדְךָ הָאִגְּרוֹת הָאֵלּוּ בְּיוֹם ג', וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי מֵהֶם וְצַעֲרֵי גָּדוֹל מִזֶּה, עַל כָּל פָּנִים תִּרְאֶה מִיָּד לְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה. רַק נִפְלְאתִי מַה שֶּׁכְּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ לְבַעֲרוֹ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה סוֹד נִכְתַּב בּוֹ, אַדְרַבָּה הַכֹּל דִּבְרֵי אֱמֶת, וּקְרֹאתִיו שְׁנֵי פְּעָמִים. וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ הַיּוֹצְאִים מִלִּבְּךָ בֶּאֱמֶת. מִי יִתֵּן שֶׁיְּמַלֵּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשְׁאֲלוֹת לִבְּךָ לְטוֹבָה מְהֵרָה, שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת לֶאֱמִתּוֹ, כַּאֲשֶׁר זֶה כַּמָּה נִכְסַף נִכְסְפְתָּ לָזֶה. אַךְ בֶּאֱמֶת גַּם הַכְּסוּפִין וְהַגַּעְגּוּעִים יְקָרִים מְאֹד, כַּמְבֹאָר בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים מַעֲלוֹת הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִין דִּקְדֻשָּׁה, בִּפְרָט כְּשֶׁזּוֹכִים לְפָרְטָם בַּפֶּה בְּכָל יוֹם.

חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה לְדַבֵּר הַכְּסוּפִין דְּקֻדָּשָׁה בַּפֶּה בְּכָל יוֹם. וְתַכְרִיחַ עַצְמְךָ מְאֹד לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לָזֶה. וְתַאֲמִין שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא גַּם הַדִּבּוּרִים שֶׁלְּךָ יְקָרִים מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מִתְאַוֶּה גַּם לִתְפִלָּתְךָ. כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת עִם כָּל עֲבוֹדָתָם הַגְּדוֹלָה שֶׁעוֹבְדִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה תָּמִיד, אֵין עוֹלֶה אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ כְּלָל כְּנֶגֶד שִׂיחָה אַחַת וּתְפִלָּה אַחַת שֶׁל בֶּן אָדָם הַשָּׁפָל הַזֶּה שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם וְכוּ'. וְאִם הָאָדָם נָמוֹךְ מְאֹד עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו שֶׁאֵינָם עוֹלִים יָפֶה, אַדְרַבָּא כְּשֶׁהוּא מְפָרֵשׂ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְעוֹבֵד אֵיזֶה עֲבוֹדָה יָקָר בְּעֵינָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי זֶה עִקַּר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁהָרְחוֹקִים מְאֹד נִמְשָׁכִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מִגֹּדֶל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר גַּם עִם הַפָּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ. וּבְיוֹתֵר תַּכְרִיחַ עַצְמְךָ בְּכָל הַכֹּחוֹת לִשְׂמֹחַ בְּכָל עֵז בְּכָל יוֹם שֶׁזָּכִינוּ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ', אוּן טַאקֵי פָּארְט [וּבְכָל זֹאת] אַשְׁרֵינוּ. יוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, כִּי אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח מִכְתָּבִי זֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

וְאוֹדוֹת בְּרִיאוּתִי, דַּע כִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה, אֲבָל הַכֹּל הָיָה מֵהַמַּחוּשׁ בַּמַּעַיִם רַחֲמָנָא לִצְלַן שֶׁיֵּשׁ לִי מִכְּבָר כַּיָּדוּעַ לְךָ, אַךְ מֵעוֹדִי לֹא הָיָה נִמְשָׁךְ זְמַן כָּל כָּךְ כְּמוֹ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִשְׁמְרֵנִי מֵעַתָּה מֵחוֹלִי זֶה וּמִכָּל הֶחֳלָאִים וּמֵחוּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם. וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה רוֹאִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר זֶה הָעוֹלָם כִּי אִם עַל פִּי הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים דַּרְכֵי הַתּוֹרָה בֶּאֱמֶת שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר רָאוּי לָנוּ לוֹמַר אִלְמָלֵא לֹא אָתִינָא לְעָלְמָא וְכוּ'. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

(אָמַר הַמַּעְתִּיק דְּעוּ כִּי מֵהַחוֹלַאַת הַנַּ"ל רַחֲמָנָא לִצְלַן נִסְתַּלֵּק בִּשְׁנַת תר"ה, וְהַחוֹלַאַת הָיָה לוֹ עוֹד מִקֶּדֶם שֶׁהָיָה בֶּן אַרְבָּעִים, וּלְעֵת זִקְנָתוֹ הִתְגַּבְּרָה עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק עַל יְדֵי זֶה, אוֹי לָנוּ עַל שֶׁבֵּרְנוּ נַחְלָה מִכּוֹתֵינוּ, חֲבָל עַל דְּאַבְדִּין וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין, וְרַק זֹאת נֶחָמָתֵנוּ תְּהִלָּה לָאֵל חַי עַל הַפְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָנוּ לְזֵכֶר עוֹלָם, הֵן הֵמָּה מִכְתָּבָיו הַקְּדוֹשִׁים וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, תְּהִלָּה לְאֵל חַי).

רח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' ב' כִּסְלֵו תקצ"ו נָעִמְרוֹב.

בְּנִי חֲבִיבִי.

כְּבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וּבְיוֹם א' הִגִּיעַ אֵלַי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַפָּאטְשְׁט [הַדּאַר] וְהָיָה לִי לְנַחַת. וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁדִּבַּרְתָּ עִם ר' נַחְמָן נֶכֶד אַדְמוֹ"ר זַ"ל שֶׁיִּחְיֶה, תִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּכָל פַּעַם וְתִתְהֶיֶה מַמְצִיא אֶת עַצְמְךָ אֵלָיו. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה.

וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל אֲנִי בְּקֶרֶן הַבְּרִיאָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְשָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא הָיָה לִי חוֹלַאַת חַס וְשָׁלוֹם. רַק הַמֵּחוּשׁ שֶׁלִּי מִכְּבָר אַךְ שֶׁהֶאֱרִיךְ זְמַן בְּיוֹתֵר. וּבְחֶמְלַת ה' סָר מֵעָלַי קֹדֶם שַׁבָּת הֶעָבַר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִשְׁמְרֵנִי מֵעַתָּה מֵחוֹלַאַת זֶה, וּמִכָּל מִינֵי חֹלִי וּמַכְאוֹב שֶׁבָּעוֹלָם, וְיִרְפָּאֵנִי רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ מִגֹּדֶל הַנִּחִיצָה. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ אֶצְלִי אוֹרְחִים עַל שַׁבַּת הֶעָבַר, וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֶזְרָנוּ עַד כֹּה, וְחַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל יוֹם בְּגֹדֶל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְתַאֲמִין שֶׁלֹּא עַל חִנָּם קִבְּעוּ לָנוּ חֲזַ"ל לוֹמַר בְּכָל יוֹם עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וְכוּ'. וּמִי שֶׁמַּשִּׂים לֵב לָזֶה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה יוּכַל לִרְאוֹת קְצָת, בִּפְרָט אֲנַחְנוּ שֶׁרַבִּים קָמִים עָלֵינוּ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם. וְלַה' הַתִּקְוָה לְצֵאת מֵהַצָּרוֹת לְגַמְרֵי מִצָּרָה לִרְוָחָה גְּדוֹלָה, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ חִישׁ קַל מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה עַזָּה, וּבִפְרָט לִידִידֵי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק כְּבוֹד מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. נֶכֶד עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.

רט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' וַיֵּצֵא תקצ"ו נָעִמְרוֹב.

בְּנִי חֲבִיבִי.

דַּע שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמְּךָ הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתָּ יוֹם ד' תּוֹלְדוֹת. כְּעֵת תֵּדַע שֶׁנּוֹדַע לִי עַל יְדֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּעְרְג שֶׁהֶאֱרִיךְ שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ עַל יְדֵי רַבִּי חַיִּים נָתָן צֶעטִיס מִנָּעמְרוֹב. בָּא לִידֵי זָרִים. כִּי רַבִּי חַיִּים נָתָן הַנַּ"ל שָׁכַח לִמְסֹר לְךָ הָאִגֶּרֶת וְנִזְכַּר בְּנָסְעוֹ מִטּוּלְטְשִׁין, וְשָׁלַח לְךָ עַל יְדֵי אִישׁ. וּכְבָר נִפְתְּחָה הָאִגֶּרֶת בְּבַארְטְנִיק, וְאֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הֵם. וְאִם כִּי יֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה, אֲבָל זֹאת נֶחָמָתִי, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לִי בַּמֶּה לְהִתְבַּיֵּשׁ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם, כִּי לֹא דִּבַּרְתִּי

שָׁם חַס וְשָׁלוֹם עַל שׁוּם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, רַק הִזְכַּרְתִּי אֶתְכֶם לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתֵּהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל יוֹם בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת וְכוּ'. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּזֶה אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן אִם הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁיָּבוֹא לִידֵי כָּךְ לֹא הָיִיתִי מוֹסֵר מִכְתְּבֵי לִידֵי מְשֻׁלָּח, אַךְ בְּדִיעֲבַד בְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, וּמִי יוֹדֵעַ דַּרְכֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. עַתָּה תִּרְאֶה לִכְתֹּב לְרַבִּי חַיִּים נָתָן הַנַּ"ל וְתוֹדִיעַ לוֹ מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה, וּתְבַקְּשׁוֹ שֶׁיִּכְתֹּב לְךָ לְמִי מָסַר הַמִּכְתָּב, אוּלַי תּוּכַל לַחֲזֹר לְהַשִּׁיגָם, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וּתְהִלָּה לָאֵל אֲנִי בְּקֶרֶן הַבְּרִיאָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וִימֵי חֲנֻכָּה מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. וּבְוַדַּאי נַעֲשֶׂה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה עִנְיַן חֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁגִּלָּה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁכְּפִי הַסְּלָחַ נָא שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וְכוּ'. כִּי הֲלֹא סוֹף כָּל סוֹף בְּוַדַּאי יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְכָל בִּנְיָנוֹ יִהְיֶה עַל יְדֵי בְּחִינַת הַנַּ"ל. וְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה נִבְנֶה מְעַט מְעַט, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁלָם מְהֵרָה. וְעַל כֵּן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חֵלֶק בַּחֲנֻכַּת הַבַּיִת, וְזֶה זוֹכֶה כְּפִי הַסְּלַח נָא שֶׁל יוֹם כִּפּוּר. וְגַם עַתָּה עֲדַיִן צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל שֶׁיִּתְקַבֵּל הַסְּלַח נָא שֶׁל יוֹם כִּפּוּר. כִּי בְּכָל יוֹם צְרִיכִין לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת קְדֻשַּׁת יוֹם כִּפּוּר שֶׁמַּמְשִׁיכִין בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וּכְמוֹ כֵן זוֹכִין לַחֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁהוּא בְּחִינַת הֶאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד לְהוֹדִיעַ לְדָרֵי מַעְלָה וּלְדָרֵי מַטָּה גְּדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ'. וְהָעִקָּר הוּא לְהוֹדִיעַ בָּזֶה הָעוֹלָם הַשָּׁפָל לְכָל הַנִּמּוֹכִים מְאֹד מְאֹד, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בִּבְחִינַת הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר וְכוּ' וְכוּ'. גִּוואלְד בְּרוּדֶער הַארְצִיקֶער [אַהֲהּ! אֲחִי הַנִּלְבָב], אַל יַזִּקִינוּ בְּעֵינֵיכֶם דְּבָרִים נוֹרָאִים חֲדָשִׁים כָּאֵלֶּה. בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת הֵם חֲדָשִׁים אֶצְלִי לְגַמְרֵי, וְאֵינִי יָכוֹל לְהַסִּיחַ דַּעְתִּי מִלְּהִתְפַּלֵּא עַל נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה, וּמֻכְרָחִים לְכָל אָדָם מְאֹד מְאֹד לְהַחֲיוֹתוֹ וּלְעוֹרְרוֹ וְלַהֲקִיצוֹ וְלַהֲקִימוֹ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֹאת. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. אַךְ לֹא יָכְלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּירְךָ מְעַט דְּבָרִים הָאֵלֶּה הַמַּחֲזִיקִים הָרְבֵּה. יְהִי רָצוֹן שֶׁיֵּעָשׂוּ רֹשֶׁם בִּלְבַבְכֶם לְטוֹבָה לְקַיְּמָם בִּפְשִׁיטוּת בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת לְמַעַן יִיטַב לָכֶם לָעַד בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבִפְרָט לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר חַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ, עוֹרְרֵהוּ וְהַקִיצֵהוּ. וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְעוֹרֵר גַּם אַתָּה וּתְקַבְּלוּ דִּין מִן דִּין, וְאִם תִּרְצֶה תּוּכַל לְהַרְאוֹת לוֹ מִכְתְּבִי זֶה וּכְחָכְמָתְךָ תַּעֲשֶׂה.

רי

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיֵּצֵא תקצ"ו נָעמְרוֹב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי חֲתָנִי חֲבִיבִי כִּבְנִי הָאַבְרֵךְ הַמַּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר, וּלְבָתִּי הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה צִירֶל תִּחְיֶה, וּלְנָכְדָתִי אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל תִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם שַׁבַּת הֶעָבַר, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִבִּתִּי תִּחְיֶה, מִכְּאֵב הַשִּׁנַּיִם שֶׁלָּהּ, שֶׁנּוֹסַף עַל דַּאֲגוֹתֵינוּ וְטִלְטוּלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּשָׂבוּעַ זֹאת שֶׁפָּסַק כְּאֵבָהּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וַיַּצִּילָהּ מֵעַתָּה מִכָּל חֹלִי וּמַכְאוֹב וּמֵחוּשׁ. וְיִתֵּן לָכֶם פַּרְנָסָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל אָמֵן.

וְהִנֵּה מְאֹד נֶהֱנֵיתִי מִדְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ, כִּי רָאִיתִי תְּשׁוּקָתְךָ אֶל הַתַּכְלִית. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה בָּאֱמֶת כָּל יָמֶיךָ לְיִרְאָה אֶת ה' וְלִבְטֹחַ בּוֹ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם וְאֶת כֻּלָּנוּ. כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְכוּ'.

וְהִזָּהֵר מֵעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי לְבִלְתִּי לְכְנֹס בְּוִכּוּחִים וְנִצָּחוֹנוֹת עִם שְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁגַּם הֵם נֶצַחְנִים כְּדֶרֶךְ בְּנֵי הַנְּעוּרִים. וּמִזֶּה נִמְשָׁךְ כַּמָּה מַחֲלֹקֶת וְסִכְסוּכִים הַמּוֹנְעִים וּמַפְסִיקִים מְאֹד מֵדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, כִּי הַנִּצָּחוֹן הוּא מְדַמִּים עֲכוּרִים שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַד בָּהֶם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. תַּרְגִּיל עַצְמְךָ לְהַמְשִׁיךְ עַצְמְךָ אֶל הַתְּמִימוּת בֶּאֱמֶת, לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, וְהַשְׁלֵךְ דַּרְכֵי הַיַּלְדוּת מִלִּבְּךָ, וּבִפְרָט לְבַל תִּכְנֹס בְּקֻשְׁיוֹת וַחֲקִירוֹת כְּלָל. וַאֲפִלּוּ עָלַי אָסוּר לְךָ לְהַרְהֵר חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי רְצוּיָה אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְהַדְרִיךְ אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה בֶּאֱמֶת בְּדֶרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ מַה כַּוָּנָתִי וְכֵן כַּוָּנַת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּעִנְיַן עֲסָקֵינוּ, אִם כַּוָּנָתֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם בִּשְׁבִיל הַכָּבוֹד הַמְדֻמֶּה הַנֶּהוּג עַכְשָׁיו אוֹ בִּשְׁבִיל עֶשִׁירוּת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ וְגַם כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקִדְקֳדוֹ יָכוֹל לְהָבִין כִּי תְּהִלָּה לָאֵל נְקִיִּים אֲנַחְנוּ וְאָנֹכִי מִזֶּה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי חוֹתֶנְךָ הַמְדַבֵּר בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לִיבֶּע טָעכְטֶיר, לְמַעַן הַשֵּׁם זָאלְט נִיט, גְּלֵייב אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עֶר ווֶעט אַייךְ נִיט פַּאר לָאזִין. קוּק אוֹיף נִידּוּרִיקֶירְס פּוּן אַייךְ וּויפִּיל יוּנְגֶע לַייט גֵיעֶן אַרַאפּ פּוּן קֶעסְט, אִין הָאבִּין דָאס אוֹיךְ נִיט. פָּאלְג מִיךְ אִין זָאלְט נִיט אוֹיף מָארְגֶען [בִּתִּי הַיְקָרָה, לְמַעַן הַשֵּׁם אַל תִּדְאָגִי, תַּאֲמִינִי בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם, תִּסְתַּכְּלִי עַל הַלַּמְּטָה מִכֶּם כַּמָּה אַבְרָכִים יוֹרְדִים מִשֻּׁלְחַן חוֹתְנָם, וְגַם זֶה אֵין לָהֶם. תִּשְׁמְעִי בְּקוֹלִי וְאַל דַּאֲגִי דַּאֲגַת מָחָר].

אוֹיבּ סָע מֶיגְלִיךְ זָאלְסְטִי דִּיר מַאכִין עֶפֶּיס אַ פַּרְנָסָה, מַה טּוֹב אַז בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא וְועט דָּא זַיין, בֶּעט אִים זָאל מִיט מִיר שְׁמִיסִין אַיין עֵצָה, טָאמִיר קָאנְסְטִי דִּיר עֶפֶּיס אַ פַּרְנָסָה

מַאכְין, נָאר לְמַעַן הַשֵּׁם, לְעֵת עַתָּה זָאלְן נָאר נִיט. נָאט אִיז גְרוֹיס. דֶּער וָואס גִיט לַייבִּין דֶּער גִיט פַּרְנָסָה. וַוייטֶער הָאבּ אִיךְ קַיין צַייט נִיט צִי שְׁרַייבִּין זַייט גִיזִינְד אִין פְּרַיילִיךְ. [אִם שַׂיָךְ תַּעֲשֶׂה מַעֲמַד פַּרְנָסָה, מַה טּוֹב שֶׁבְּנִי שַׁכְנָא יִהְיֶה פֹּה, תְּבַקְּשִׁי מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתְיַעֵץ עִמִּי, אוּלַי שַׂיָךְ שֶׁתַּעֲשִׂי אֵיזֶה שֶׁהוּא פַּרְנָסָה, רַק לְמַעַן ה' לְעֵת עַתָּה אַל תִּדְאֲגִי כְּלוּם, ה' גָּדוֹל מִי שֶׁנּוֹתֵן חַיִּים נוֹתֵן פַּרְנָסָה, וְיוֹתֵר אֵין לִי שׂוּם זְמַן לִכְתּוֹב, תִּהְיִי בְּרִיאָה וּשְׂמֵחָה].
לִיבֶּע קִינְדֶערְ! גִילוּיבְּט אִיז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַז מִיר רַייסְן נִיט קַיין הַיילִיגְע סְפָרִים אוּן מִיר לֶערְנֶען נָאךְ זַייא, בָּרוּךְ־הַשֵּׁם מֵעהָאט עֶפּיס צִיא לֶערְנֶין. גִילוּיבְּט אִיז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיךְ הָאבּ אַייךְ שׂוֹין גִיגִיבִּין אַגִיטָע יְרוּשָׁה אוֹיךְ הַייבִּיג קַיין עִשָּׂר אִין דֶּער וָועלְט קָאן אַזוֹ אַה יְרוּשָׁה נִיט לְאַזִין, מִיר הָאבִּין זִיךְ בָּרוּךְ הַשֵּׁם גָּאר נִיט צוּא שֶׁעמִין [בָּנַי הָאֲהוּבִים, טוֹב לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֵין אָנוּ קוֹרְעִים שׂוּם סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְגַם אָנוּ לוֹמְדִים אוֹתָם, בָּרוּךְ ה' יֵשׁ מַשֶּׁהוּ לִלְמֹד, בָּרוּךְ ה' כְּבָר נָתַתִּי לָכֶם יְרוּשָׁה טוֹבָה לְעוֹלָם, שׂוּם עָשִׁיר שֶׁבָּעוֹלָם לֹא יָכוֹל לְהַשְׁאִיר יְרוּשָׁה כָּזֶה. אֵין לָנוּ בָּרוּךְ ה' בְּמַה לְהִתְבַּיֵּשׁ].
דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְדַבֵּר בֶּאֱמֶת
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ריא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח תקצ"ו
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, לוֹ וּלְבֵיתוֹ שָׁלוֹם וְכָל טוּב.
מִכְתָּבְךָ מִיּוֹם אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת כְּמוֹ חֲצוֹת הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת. אִם אָמְנָם הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל צַעֲרוֹ מַעְנְיָן מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, אַךְ יָדַעְתִּי כִּי אֵין שׂוּם אָדָם נָקִי מִזֶּה. וְאִם אָמְנָם לֹא כָּל אַפִּין שָׁוִין וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, אַף עַל פִּי כֵן כֻּלָּן שָׁוִין בָּזֶה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שְׁיַעֲבֹר עָלָיו בְּכָל יוֹם, הַרְבֵּה הַרְבֵּה. וּמִן הַסְּתָם אִם לֶעָתִיד יַגִּידוּ לְאָדָם כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלָיו בְּכָל יוֹם כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִזֶּה וְכוּ'. בְּוַדַּאי עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם הַרְבֵּה, וּמִי שֶׁמֵּשִׂים לִבּוֹ לְדַקְדֵּק בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁדָּרְשׁוּ עַל־פָּסוּק "וַיִּיצֶר". אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי אוֹי לִי מִיצְרִי. נִמְצָא שֶׁעִקַּר הַיְצִירָה שֶׁל הָאָדָם הוּא בִּבְחִינָה זֹאת שֶׁיִּהְיֶה מֻכְרָח לִסְבֹּל בִּלְבּוּל וּמְלְחָמָה זֹאת בְּכָל יוֹם שֶׁהוּא אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי אוֹי לִי מִיצְרִי, וְכָךְ עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם. וְאִדְרַבָּא רָאוּי לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עַל כָּל פָּנִים בָּזֶה מַה שֶׁמַּרְגִּישׁ עֲדַיִן שְׁתֵּי הָאוֹי"וֹת הָאֵלּוּ. כִּי יֵשׁ אֶחָד שֶׁכְּבָר אֵינוֹ מַרְגִּישׁ כְּלָל, וְאֵין לִבּוֹ דָּוֶה עָלָיו כְּלָל מִכָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל בְּפֶרוּשׁ שֶׁרָאוּי לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ מַה שֶׁעַל כָּל פָּנִים מַרְגִּישׁ כְּאֵבוֹ וְכוּ'. כַּנִּדְפָּס בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא. וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתָנוּ בְּדִבָּרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בְּהַדִּבּוּרִים וְהָעֵצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. הֻפַּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ'.

לְעֵת עַתָּה אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעוֹ, וְיִשְׁמַע הַכֹּל מִפִּי רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין שֶׁנָּסַע מִפֹּה אֶתְמוֹל. וְנִפְלְאוֹתַי שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ מֵעִנְיַן הַכּוֹבַע שֶׁל בְּנֵי שֶׁמָּסַרְתִּי לְרַבִּי זְאֵב דְּפֹה, וְכָל מִכְתְּבֵי הַקֹּדֶם הָיָה רַק בִּשְׁבִיל זֶה. וְעַל יְדֵי זֶה הִרְוַחְתָּ אֵיזֶה דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם, וְאַתָּה לֹא שַׂמְתָּ לִבְּךָ לַהֲשִׁיבֵנִי עַל זֶה כְּלָל. הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי כָּל הַחֲפָצִים שֶׁל הָאָדָם הָרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט הַחֲפָצִים שֶׁלִּי כֻּלָּם יְקָרִים מְאֹד, וְנוֹגְעִים כֻּלָּם מְאֹד לַעֲבוֹדַת ה', וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי מֵאֲלֵיךְ תִּבִּין כָּל זֶה. וְהֶעָבַר אַיִן. עַתָּה תִּרְאֶה שֶׁיַּגִּיעַ לִי הַכּוֹבַע הַנַּ"ל מְהֵרָה, וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִם רַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל, וְזָרַזְתִּי אוֹתוֹ עַל זֶה. גַּם לְזָרֵז מְאֹד מְאֹד לִשְׁלֹחַ לִי מִיָּד הַחשֶׁן מִשְׁפָּט חֵלֶק שֵׁנִי. כִּי מְאֹד מֻכְרָח לִי, וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְבַל תַּחֲרֹשׁ בָּזֶה כְּלָל.

הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי עַל יְדֵי רַבִּי חַיִּים נָתָן, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, שֶׁהָיָה לִי יְדִיעָה שֶׁנִּפְתַּח בְּבַארְטְנִיק. וְהַיְדִיעָה הָיָה עַל יְדֵי רַבִּי יַעֲקֹב שְׁטָרָאמוַוּאסֶער שֶׁסִּפֵּר זֹאת לִפְנֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג. וּלְדַעְתִּי אַתָּה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר אֶת הָאִישׁ רַבִּי יַעֲקֹב הַנַּ"ל, עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרֵז עַצְמְךָ לְהִתְוַעֵד עִמּוֹ, אוּלַי תּוּכַל לִפְעֹל שֶׁיּוֹדִיעַ לְךָ הֵיכָן הָאִגֶּרֶת. וְאִם אֶפְשָׁר לַחֲזֹר וּלְקַבְּלָם בְּוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ לְקַבְּלָם וּלְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה. וְאָנוּ מַאֲמִינִים בְּהַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית יִתְבָּרַךְ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי הָיָה לִי יְגִיעָה וְטִרְחָה גְּדוֹלָה קֹדֶם שֶׁשָּׁלַחְתִּי הַמִּכְתָּבִים הַנַּ"ל, אַךְ בְּוַדַּאי הַכֹּל מֵאֵת ה' יָצְאָה הִפְלִיא עֲצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה. בְּכָל יוֹם רוֹאִים נִפְלְאוֹת ה' בְּכָל דָּבָר, מִלְּבַד מַה שֶּׁאָנוּ מַאֲמִינִים כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהָאָדָם לְהָבִין שׁוּם דָּבָר, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁרָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ, וּבְכָל פַּעַם אָמַר שֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וְשֶׁהָאֱיִן יוֹדֵעַ שֶׁלּוֹ הוּא חִדּוּשׁ יוֹתֵר מֵהַיְדִיעָה שֶׁלּוֹ. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב. כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ. וּבְעֹצֶם רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ זָכִינוּ שֶׁגַּם עִנְיַן הַנִּפְלָא הַזֶּה הִכְנִיס בָּנוּ שֶׁיִּהְיֶה נִצְרָךְ לָנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֲפִלּוּ בְּכָל הַיְרִידוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. כִּי סִיַּם אַחַר כָּךְ: וַאֲפִלּוּ אַתֶּם וְכוּ' שֶׁכָּל אֶחָד נָפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל וְכוּ' אֲבָל וְכוּ'', הַיְינוּ שֶׁלִּגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל, עַל כֵּן יֵשׁ תִּקָּוה לְאַחֲרִיתֵנוּ אֲפִלּוּ לְהַגְּרוּעִים שֶׁבַּגְּרוּעִים וְכוּ'; וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַצְּעָקָה וּמֵהַתַּחֲנוּנִים וְכוּ'. זְכֹר כָּל זֶה בְּכָל יוֹם. וְלוּלֵא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מִזֶּה עַתָּה, אַךְ עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ וְתַבְעֶרֶת לִבְּךָ הַטּוֹב אֲלֹ הָאֱמֶת הִכְרִיחֵנִי לִכְתֹּב לְךָ כָּל זֶה. וַה' יָאִיר עֵינֶיךָ וְעֵינֵי כָּל הַחֲפָצִים בָּאֱמֶת שֶׁיִּכָּנְסוּ דְּבָרֵינוּ הָאֱמִתִּיִּים בְּלִבָּם כִּי הֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְעַזָּה. בִּפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. גַּם אֲלֵיכֶם נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְכוּ', כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל הֲבָלִים וְכוּ' וְאֵין נִשְׁאָר לָאָדָם כִּי אִם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאִם הַכֹּל יוֹדְעִים זֹאת אַף עַל פִּי כֵן הוּא אֱמֶת גָּמוּר בָּרוּר וְצָלוּל בְּלִי שׁוּם סָפֵק. וּצְרִיכִים לִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְהַיּוֹם לָמַדְתִּי בִּישַׁעְיָה סִימָן מ' "קוֹל אֹמֵר קְרָא" וְכוּ' "כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר". וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י כָּל הַמַּגְבִּיהִים תֵּהָפֵךְ גְּדֻלָּתָם וְתִהְיֶה כֶּחָצִיר וְכוּ'. דְּבָר אַחַר כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר סוֹף אָדָם לָמוּת וְכוּ'. וְהָיָה בְּעֵינַי כַּחֲדָשׁוֹת בְּלָמְדִי זֹאת. מִי יִתֵּן שֶׁתְּשִׂימוּ לִבְּכֶם בֶּאֱמֶת לְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת וְאַל תִּירְאוּ כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ וְכוּ'. וְהַיּוֹם רָאִיתִי שֶׁמִּי שֶׁמַּשִּׂים לִבּוֹ אֶל הָאֱמֶת רוֹאֶה בְּכָל עֵת שֶׁכָּל הַסְּפָרִים צוֹעֲקִים וּמַכְרִיזִים כְּרוּזִים נוֹרָאִים לָשׁוּב אֶל הָאֱמֶת. יָתֵר מִזֶּה אֲנִי מִתְאַפֵּק בְּכָל כֹּחִי מִלִּכְתֹּב עוֹד עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ. וַה' יִתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב וְכוּ'.

ריב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיְחִי תקצ"ו נָעֲמְרוֹב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין בְּתְחִלַּת יְמֵי חֲנֻכָּה, וּמֵאֲלֶיךָ תָּבִין כִּי הָיָה מֻכְנָע לַהֲשִׁיבְךָ עַד הֵנָּה, הֵן מֵרִבּוּי טְרָדוֹת לָעֶסֶק עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, גַּם לֹא הָיָה לִי עִם מִי לַהֲשִׁיבְךָ כִּלְבָבִי, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁמִּמְּעַט אֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֵינוּ הָעֶסֶק עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד גָּדוֹל בְּיוֹתֵר מִשְּׁאָר עֲסָקִים בְּעִנְיְנֵי מַשָּׂא וּמַתָּן וּמִשְׁפָּטִים וְכוּ' עִם אֲלָפִים נְפָשׁוֹת, כִּי עֶסֶק הַנּוֹגֵעַ לְיִרְאַת שָׁמַיִם בֶּאֱמֶת עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וְעַל כֵּן הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְקַח מוֹעֵד לְיַחֵד הַדִּבּוּר אֵלֶיךָ כָּרָאוּי, וְגַם עַתָּה לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי מַה לִכְתֹּב לְךָ, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ הַכֹּל, וּכְבָר הֵשִׁיב נַפְשֵׁנוּ בְּדִבּוּרִים כְּשֵׁרִים וּנְקִיִּים בְּכָל שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. וְיָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עָבַר עַל כַּמָּה אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים יוֹתֵר מִמְּךָ, וְהַרְבֵּה מֵהֶם הָיוּ מְפֻרְסָמִים וּמַנְהִיגֵי הַדּוֹר, וְרַבּוּ כְּכֻלּוֹ הַגּוֹרֵם לָזֶה הוּא עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁמַּכְשִׁיל אֶת הָאָדָם בְּכַמָּה אֲפָנִים, כִּי מַחֲלִישׁ הַכֹּחַ וּמַגְבִּיר הַתַּאֲוֹת, וְגוֹרֵם עֲצָבוּת וְרִפְיוֹן וּבִלְבּוּל גָּדוֹל וְכוּ', אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב; אַךְ דַּעַת לָנְבוֹן נָקֵל, אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא חֲלִילָה שֶׁיְּפִיל אוֹתְךָ כָּל עִנְיָן זֶה שֶׁכָּתַבְתָּ לִי. בְּוַדַּאי צְרִיכִין לְצַעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֲשֶׁר בָּאנוּ בְּעִמְקֵי מַיִם וְכוּ', אֲבָל חֲלִילָה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ פְּחָדִים יוֹתֵר מִדַּאי, כִּי אַדְרַבָּא הַפְּחָדִים וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה מַזִּיקִים בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם. וּבִפְרָט כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ שֶׁיָּכוֹל לְתַקֵּן הַכֹּל; וּמַה מְּאֹד יֵשׁ לְךָ לִשְׂמֹחַ בַּמָּה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְאֵין צָרֵךְ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַתָּה.

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מְאֹד בְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְדַעְתָּ, וְאַל תַּחְשֹׁב בָּזֶה כְּלָל לֹא מִקֹּדֶם וְלֹא אַחַר כָּךְ, כִּי גָּדוֹל ה' מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְיֵשׁ עִנְיָן שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וּתְהִלָּה לְאֵל עֶזְרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּימֵי חֲנֻכָּה הָעֲבַר בְּפָרָט בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה וְדִבַּרְנוּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ דִּבְרֵי תּוֹרָה וְשִׁיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר הֶחֱיָה מְאֹד אׇזֶן הַשּׁוֹמְעִים. וּקְצָת מֵהֶם תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין, וּבִפְרָט מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ עַל פָּסוּק "הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ וְכוּ', וּבְסֶתֶם" וְכוּ', וְהוּא נִצְרָךְ לְךָ עַתָּה מְאֹד, כִּי עִקַּר הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת שֶׁלְּךָ הִיא מֵרִבּוּי הָאֱמֶת, מֵחֲמַת שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת כַּמָּה אַתָּה רָחוֹק, וְכַמָּה רַבּוּ פְּגָמֶיךָ וְכוּ', אֲבָל מֵחֲמַת שֶׁהָאֱמֶת הַזֶּה רוֹצֶה לְהַרְחִיק חַס וְשָׁלוֹם אוֹ לְהַחֲלִישׁ הַדַּעַת, עַל כָּל פָּנִים צְרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ אֱמֶת כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה עַתָּה, כִּי קְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק וְתִשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמַה מְאֹד כָּלְתָה נַפְשִׁי מֵהַגַּעְגּוּעִין עַל שֶׁלֹּא נִמְנֵיתָ עִמָּנוּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר, אַךְ נִחַמְתִּי בָּזֶה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת שֶׁקֹּדֶם חֲנֻכָּה. וּלְדַעְתִּי הָיָה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַשַּׁבַּת חֲנֻכָּה שֶׁלָּנוּ, כִּי הַשַּׁבָּת שֶׁלָּכֶם שֶׁהֱיִיתֶם קֹדֶם חֲנֻכָּה הָיָה הֲכָנָה גְּדוֹלָה עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה; יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי הִגִּיעַ סְמוּךְ לִזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ עָלֵינוּ וְעָלֶיךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת ה' בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וּבְכָל הָעִנְיָנִים הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, וְהָעִקָּר הוּא הִתְחַזְּקוּת, וְתוֹדָה לְקֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אַחַר כְּתִבִי הָאַגֶּרֶת הַזֶּה הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ עַל הַפָּאסְט חָתוּם בְּחוֹתָמְךָ, גַּם נִזְכַּרְתִּי שֶׁקֹּדֶם חֲנֻכָּה הִגִּיעַנִי עוֹד מִכְתָּב מֵאִתְּךָ וְקָרִיתִי עַתָּה עוֹד הַפַּעַם. וְכָל מִכְתָּבֶיךָ כֻּלָּם שָׁפָה אַחַת לָהֶם, צוֹעֲקִים בְּקוֹל מַר עַל מְרִירוּת עוֹלָם הַזֶּה הַמָּלֵא יְגוֹנוֹת הָעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, לֹא רְאִי זֶה כְּרְאִי זֶה, אֲבָל כֻּלָּם סוֹבְלִים מְרִירוּת גָּדוֹל. וְכָל מִינֵי מְרִירוּת שֶׁל כָּל אֶחָד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן הַכֹּל נִמְשָׁךְ מֵהָרַע הַכּוֹלֵל שֶׁהוּא הַתַּאֲוָה הַכְּלָלִית אֲשֶׁר עָלֶיהָ נֶאֱמַר "וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת וְכוּ', אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים" וְכוּ'; אַךְ בָּזֶה בְּעַצְמְךָ יֵשׁ לְךָ וְלָנוּ לִשְׂמֹחַ מֵאַחַר שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִמִּלְחָמָה הַמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, אֲשֶׁר עַל זֶה נֶאֱמַר 'אִלְמָלֵא מִלְחָמָה לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא'. וְאִם אָמְנָם צַר לְךָ מְאֹד בְּנִי חֲבִיבִי, עִם כָּל זֶה בָּזֶה לְבַד רְאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ מַה שֶּׁאַתָּה מַרְגִּישׁ עַל כָּל פָּנִים הַמְּרִירוּת וּבִשְׁבִיל זֶה אַתָּה צוֹעֵק כָּל כָּךְ. וְזֶה בְּעַצְמוֹ נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת הַבְּרִית מֶלַח עוֹלָם הַמַּמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ מַרְגִּישִׁין הַמְּרִירוּת בְּיוֹתֵר כְּדֶרֶךְ כָּל הָרְפוּאוֹת שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בְּדְבָרִים מְרוֹרִים שֶׁכְּשֶׁמַּנִּיחִין הָרְטִיָּה עַל הַמַּכָּה מַתְחִילִין לְהַרְגִּישׁ הַכְּאֵב יוֹתֵר. כִּי יָדוּעַ בְּחָכְמַת

הָרְפוּאָה שֶׁהַחוֹלַאַת וְהָרְפוּאוֹת הֵם כְּמוֹ מִתְנַגְּדִים זֶה לָזֶה וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם מִלְחָמָה עֲצוּמָה. וּכְשֶׁהַחוֹלַאַת רוֹאָה שֶׁעוֹסְקִין בְּאֵיזֶהוּ סַם לְרַפְּאוֹתוֹ עַל יְדֵי שְׁתִיַּת הַסַּם, אוֹ עַל יְדֵי שֶׁמַּנִּיחִין אוֹתוֹ בְּרִטְיָה מִבַּחוּץ, וְתֵכֶף כְּשֶׁמַּתְחִיל הַסַּם לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתוֹ לְצָרֵךְ רְפוּאָתוֹ לְגָרֵשׁ הַמַּחֲלָה, תֵּכֶף מִתְעוֹרֵר הַמַּחֲלָה בְּהִתְגַּבְּרוּת חָזָק נֶגֶד הַסַּם. וּבְשָׁבִיל זֶה קָשֶׁה מְאֹד לְכַוֵּן הָרְפוּאָה. (וְגַם זֶה אֶחָד מֵהַטְּעָמִים שֶׁלֹּא לַעֲסֹק בְּדַאקְטוֹרִים). כְּמוֹ כֵן הוּא בְּחֶלְיֵ הַנֶּפֶשׁ מַמָּשׁ, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי "כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ", וְכָל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר בְּאֵיזֶהוּ הִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל אוֹ קָטָן נֶגֶד חֶלְיֵ הַנֶּפֶשׁ. כְּמוֹ כֵן מִתְגַּבֵּר יוֹתֵר הַמִּתְנַגֵּד מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ, וּמַחֲמַת זֶה נִכְשָׁלוּ וְנָפְלוּ רַבִּים מְאֹד מְאֹד. וּכְבָר הֶאֱרִיךְ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל לְדַבֵּר בָּזֶה לְחַזֵּק מְאֹד מְאֹד אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא לְהַחֲיוֹתֵנוּ בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ דַּאקְטִיר כָּזֶה שֶׁבָּקִי מְאֹד בִּרְפוּאוֹת נַפְשֵׁנוּ עַד תַּכְלִיתוֹ עַד הַסּוֹף הָאַחֲרוֹן, וּמְלֻבָּד רְפוּאוֹתָיו הַיְקָרִים כֹּחוֹ הַגָּדוֹל בְּעַצְמוֹ עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וְהִנֵּה דִּבּוּרִים אֵלּוּ שֶׁכָּתַבְתִּי עַתָּה, הֵאִיר ה' עֵינַי עַתָּה בְּעֵת כְּתִיבָתִי, וְהִנֵּה הֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים חֲדָשִׁים כֵּנִים וַאֲמִתִּיִּים. וְעַתָּה יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְהַאֲרִיךְ בָּהֶם, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, גַּם אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים. וְדַי בָּזֶה כָּעֵת לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ לָנֶצַח, וְיִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסִיף לֶקַח. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְתֵאָמִין בְּעַצְמְךָ כִּי לֹא אָבַד תִּקְוָתְךָ וְיֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתְךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים לְעוֹלָם, וְיֵעָרֵב לְךָ לְעַד וְלָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

ריג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת שְׁמוֹת אוֹר לְיוֹם א' וָאֵרָא תקצ"ו נָעמְרוֹב.

שָׁלוֹם לְכָבוֹד בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ הֶעָבַר, תֵּכֶף אַחַר גְּמַר תְּפִלָּתִי קְרָאתִיו קֹדֶם קִדּוּשׁ אַחַר אֲמִירַת אֵשֶׁת חַיִל. וְאִם כִּי יָדַעְתִּי קֹדֶם קְרִיאָתִי שֶׁבְּוַדַּאי הוּא מָלֵא קַבָּלָנָא וּצְעָקָה, עִם כָּל זֶה לֹא יָכוֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּקְרוֹתוֹ תֵּכֶף בִּכְנִיסַת שַׁבָּת. וְהִנֵּה עַתָּה תֵּכֶף אַחַר הַבְדָּלָה יָשַׁבְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מִכְתָּבִי זֶה, אוּלַי אוּכַל לְשָׁלְחוֹ לְךָ עַל יְדֵי עוֹבֵר וְשָׁב עַל הַיָּרִיד, וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אֶמְצָא אִיזֶה מֵהֶם. וְהִנֵּה לַהֲשִׁיבְךָ עַל צַעֲקָתְךָ, כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי רִבּוּי הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁסִּפַּרְתִּי לְךָ מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, שֶׁכֻּלָּם הֵם שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתִי, גַּם אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, גַּם אוֹתְךָ, כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה, כִּי אֵין עִנְיָן בָּעוֹלָם שֶׁאֵינוֹ כָּלוּל בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל. וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר שְׁמַעְתֶּם מִפִּי הָרַבֵּה וְהֵבַנְתָּ הָרַבֵּה וְרָאִיתָ הָרַבֵּה בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבְהַסְּפָרִים אֲשֶׁר חָנַנִי ה' לְחַדֵּשׁ בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּבְוַדַּאי רָאוּי

לְךָ לְהָבִין מִדַּעְתְּךָ לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ גַּם עַתָּה, כִּי זֶה כְּלָל גָּדוֹל וּכְבָר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאֲפִלּוּ אִם נְדַבֵּר הַרְבֵּה כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה דִּבְרֵי אֱמֶת הַמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, עִם כָּל זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהָבִין מֵהֶם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ בְּמִקּוֹמוֹ וּבְשָׁעָתוֹ, כְּפִי מַה שֶּׁהוּא. כִּי אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים וְכוּ' לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמִידוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת לְרַפְּאוֹת מַכְאוֹבֵי נַפְשׁוֹ וּלְחַזְּקוֹ וּלְאַמְּצוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּיוֹם אֶחָד, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּשָׁבוּעַ מִכָּל שֶׁכֵּן בְּחֹדֶשׁ וּבְשָׁנָה, מִכָּל שֶׁכֵּן כָּל יְמֵי חַיָּיו. וְהָעִקָּר לְהָבִין מֵעַצְמוֹ מֵהַדִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁמְּדַבְּרִים עִמָּכֶם לְקַבֵּל מֵהֶם הִתְחַזְּקוּת וְעֵצוֹת לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ מְעוֹף צָרָה וְצוּקָה חַס וְשָׁלוֹם, לַהֲפוֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וּבִפְרָט שֶׁתּוֹדָה לָאֵל כְּבָר יֵשׁ לָנוּ יְסוֹד מוּסָד לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ וּלְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד עַל יְדֵי שֶׁזָּכִינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵידַע וּלְהִתְקָרֵב לְאוֹר כָּזֶה וְכוּ', וְעַל כָּל פָּנִים אֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עָלָיו.

וְדַע וְהַאֲמֵן בְּנִי חֲבִיבִי כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִמֶּנּוּ, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה אַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בָּזֶה. וְדַע בְּנִי כִּי בֶּאֱמֶת אַתָּה מַרְבֶּה לִדְאֹג יוֹתֵר מִדַּאי, וְהוּא מַעֲשֵׂי בַּעַל דָּבָר לְהַרְבּוֹת מָרָה שְׁחוֹרָה וַעֲצָבוּת חַס וְשָׁלוֹם, וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעֲצָבוּת בְּעַצְמוֹ מַזִּיקִים מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם לְעִנְיָנְךָ. וְהֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר אֵין אַתָּה צַיָּת אוֹתִי, בִּפְרָט שֶׁכָּל דְּבָרַי הֵם בִּשְׁלִיחוּתוֹ וּבִשְׁמוֹ זַ"ל. וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁהוּא זַ"ל מַזְהִיר אוֹתְךָ לְבַל תַּחְשֹׁב עוֹד כְּלָל בָּזֶה, לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, כִּי דַּי לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁעַל יְדֵי זֶה תִּנָּצֵל, אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אַל תַּחְשֹׁב בָּזֶה כְּלָל. וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְקַיֵּם דְּבָרַי, וְאַל תַּטְרִיד דַּעְתְּךָ בָּזֶה כְּלָל, רַק תַּעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַשָּׂא וּמַתָּן וּלְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ בְּעִנְיְנֵי שִׂמְחָה, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּמִלֵּי דִּבְדִיחוּתָא כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם. וְתֵדַע שֶׁדְּבָרִים כָּאֵלֶּה עָבְרוּ גַּם עַל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְפֵרוּשׁ רָאִיתִי בִּכְתַב הָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב ר' חַיִּים וִויטָאל זַ"ל הַנִּקְרָא סֵפֶר הֶחָזוֹן שֶׁעָבַר עָלָיו כָּאֵלֶּה.

וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְבַּטֵּל מִדִּבְרֵי תּוֹרָה, וְאַתָּה מִתְבַּטֵּל מֵהַשְׁעוּרִים שֶׁקִּבַּעְתָּ לְךָ בִּתְחִלַּת הַחֹרֶף הַזֶּה. לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה, לֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְלֹא כָּךְ יָפֶה הוּא לָנוּ. וְכִי לְחִנָּם הִרְבֵּיתִי לְדַבֵּר הַרְבֵּה עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט נִחַר גְּרוֹנִי, לִבְלִי לְהִתְיַאֵשׁ עַצְמוֹ, וְלִבְלִי לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, וְלִבְלִי לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן בְּכָל מַה שֶּׁיֵּעָבֵר עַל הָאָדָם. וְאַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה תִּכְתֹּב לִי דִּבְרֵי שְׁטוּת הַנִּמְשָׁכִין מֵעֲנָוָה פְּסוּלָה, לְכָתֹב שֶׁיֵּדַעְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק מִלְּגָשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ, עַל כֵּן מְבַלְבְּלִין אוֹתְךָ כָּל כָּךְ. הֲלֹא בְּוַדַּאי זֶה אֱמֶת שֶׁאֵין שׁוּם אָדָם רָאוּי לָגֶשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא רָם וְנִשָּׂא וְכוּ', מִכָּל שֶׁכֵּן מְלֵאִים חֵטְא וְעָוֹן כָּמוֹנוּ הַיּוֹם בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ, אַךְ כְּבָר הִקְדִּימוּ לְהוֹדִיעַ לָנוּ צַדִּיקֵי

אֱמֶת, וּבִפְרָט אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁזֶּה עִקַּר גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָרָחוֹק וּמְגֻשָּׁם בְּיוֹתֵר יַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי זֶה כָּל תַּעֲנוּגָיו וְשַׁעֲשׁוּעָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי בִּמְקוֹם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ שָׁם אָנוּ מוֹצְאִין עֲנָוָתָנוּתוֹ. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם הַרְבֵּה שֶׁזֶּה הַטָּעוּת מָצוּי מְאֹד בִּבְנֵי הַנְּעוּרִים, שֶׁכָּל אֶחָד סוֹבֵר שֶׁלֹּא עָלָיו נֶאֱמַר עִנְיָן זֶה לְפִי רִבּוּי לִכְלוּכָיו וְטִנּוּפָיו וְקִלְקוּלָיו וְכוּ', וּבֶאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן, כִּי אַדְרַבָּה עָלָיו דַּיְקָא נֶאֱמַר כָּל זֶה. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד עִמָּךְ, אַחֵרֵי שֶׁאֵינְךָ צַיְית לְדָבָרַי שֶׁהֵם כֻּלָּם דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים שֶׁקִּבַּלְתִּי מִבְּאֵר מַיִם חַיִּים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ' שֶׁהֵם בְּחִינַת מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ עֲמֻקָּה וְכוּ'. וְעַל יְדֵי תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת דַּיְקָא יְכוֹלִים לְמָצְאָם כָּל אֶחָד בִּמְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ. וְזֶה זֶה עִקַּר הַנִּסָּיוֹן וְהַצְּרוּף שֶׁל כָּל אָדָם שֶׁבְּכָל הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת, וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו לֹא יִתְרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹא מֵהַתּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְהִנֵּה בַּיָּמִים הָלָלוּ עִיַּנְתִּי בְּהַכְּרָךְ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָמוּךְ הַמְדַבֵּר מִמַּה שֶּׁחִדַּשְׁתִּי בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשָׁבוּעוֹת הֶעָבַר וּבְסָמוּךְ לוֹ, וְהֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים לְהָשִׁיב נַפְשָׁךְ תָּמִיד, עַל כֵּן אֲנִי נִכְסָף מְאֹד שֶׁתְּקַבְּלֵם, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁתִּהְיֶה פֹּה תַּזְכִּיר אוֹתִי וְאֶמְסְרֵם לְךָ. כִּי הַדְּבָרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּסָמוּךְ בְּוַדַּאי צְרִיכִים לָכֶם בְּיוֹתֵר.

וְהִנֵּה לְסַפֵּר לְךָ גְּדֻלַּת ה' וַחֲסָדָיו וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת, וּבִפְרָט מַה שֶּׁהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ בְּסָמוּךְ שֶׁבְּתוֹךְ צָרוֹת וּרְדִיפוֹת כָּאֵלֶּה הִרְחִיב לָנוּ הַרְבֵּה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא תִּקְצַר הֶמּוֹן יְרִיעוֹת. וּמֵהַשַּׁבָּת חֲנֻכָּה בְּוַדַּאי סִפֵּר לְךָ רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר, וּבְשַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ גַּם כֵּן הָיוּ קְצָת אוֹרְחִים, אַךְ בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיְחִי עֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֵיינוּ שְׂמֵחִים מְאֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאָז הָיָה בְּרִית מִילָה אֲצֶל אָחִי רַבִּי יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה סִבָּה שֶׁהֻכְרַח לִשְׁלֹחַ עֶגְלָה עֲבוּר בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא לְכַבְּדוֹ בְּמִצְוַת פְּרִיעָה, וְהָיָה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְגַם אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב וְרַבִּי שְׁמוּאֵל מֵאִיר וְרַבִּי גְּדַלְיָה מִלַּאדִיזִין. וּתְהִלָּה לָאֵל רָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּבֵיתִי, וְאַחַר כָּךְ עַל הַבֶּן זָכָר בְּבֵית אָחִי נֵרוֹ יָאִיר. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר, וְאִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

הָעֲשָׂרָה זְהוּבִים מְכָרְחִים לִי מְאֹד, כִּי אֵין בְּבֵיתִי זוּז כָּל שֶׁהוּא, וְתִרְאֶה לְזָרֵז לְשָׁלְחָם לִי בְּמֵקְדֵּם הָאֶפְשָׁרִי (כָּאן חָסֵר). וּמָאן דְּבָרָא יוֹמָא יָחוּס וִירַחֵם עָלַי, וְיִגְלֶה לִי וְלָנוּ עֲצוּת עֲמֻקּוֹת בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת גּוֹלֶה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ הַנִּזְכָּר בְּהַתּוֹרָה תִּקְוּעַ אֱמוּנָה סִימָן ה' בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא, שֶׁאָזְכֶּה לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּכָל יוֹם. בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, וּבִפְרָט עִמִּי. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר נוֹתֵן כֹּחַ לְיֵעָף כְּמוֹנִי לְסַבֵּל מַה שֶּׁאֲנִי סוֹבֵל עַתָּה, אֲשֶׁר הַרְבֵּה אַתֶּם יוֹדְעִים וְיוֹתֵר מִזֶּה מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר שֶׁיּוּכַל אָדָם לְסַבֵּל זֹאת. פּוּק חֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ, מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר הִקְדִּים לְהָאִיר בִּי דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים וּרְמָזִים בַּיָּד וְהִתְנוֹצְצוּת כָּזֶה

עַד שֶׁמְּקַיֵּם וּמְחַיֶּה אוֹתִי גַּם עַתָּה עַד שֶׁמְּחַזֵּק וּמְחַיֶּה עַל יְדֵי גַּם אֶתְכֶם גַּם וְכוּ', עַד שֶׁמְּזַכֵּנוּ גַּם לְהַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב בְּשִׁית פִּרְקִין וְכוּ' שֶׁיִּשָּׂא לִבִּי אֶת רַגְלַי בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה לְרַקֵּד מֵחֲמַת שִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ, גַּם לִי גַּם לְךָ גַּם לְכָל הַחֻפְּצִים בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְהִנֵּה עֲדַיִן לֹא זְמַרְנוּ הַמַּבְדִּיל וְאֵלִיָּהוּ, כִּי זַרְזְתִּי עַצְמִי מְיֻד אַחַר הַבְדָּלָה לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרֵי אֱלֹה. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ, כִּי גַּם לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּב הוּא עֲבוֹדָה וִיגִיעָה גְּדוֹלָה, הֵן הַכְּתִיבָה, וּבְיוֹתֵר הַשְּׁלִיחוּת, וְהַכֹּל מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁמִּתְיָרְאִים לִשְׁלֹחַ דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁלֹּא יִתְהַלְּלוּ בָּהֶם בְּדִבְרֵי לֵיצָנוּת שֶׁלָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי גַּם בָּזֶה הַמְּנִיעָה בִּשְׁבִיל הַחֻשָּׁק. כִּי עַל יְדֵי זֶה עוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיוּ נִכְתָּבִים דִּבְרֵי אֱמֶת בְּיוֹתֵר הַמְּשִׁבִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ דִּבְרֵי אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת הֵן מֵהַמַּשְׁפִּיעַ הֵן מֵהַמְקַבֵּל. וְגַם כָּל הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת שֶׁלְּךָ הַכֹּל בְּכְלַל הַמְּנִיעוֹת הַמִּתְפַּשְּׁטִין וּצְרִיכִין לְשָׁבְרָם, כִּי בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְשַׁבֵּר הָעַצְבוּת הַמְּזִיק חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר מֵהַכֹּל. גְּוואלְד שְׁרֵעק דִּיךְ נִיט מַיין לִיבּ קִינְד, שְׁרֵעק דִּיךְ נִיט, גָּאט אִיז מִיט דִּיר [אַהָה! אַל תִּפְחַד בְּנִי אֲהוּבִי, אַל תִּפְחַד ה' עִמְּךָ] בֶּאֱמֶת. זְכֹר מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה גָּאט אִיז גְּרוֹיס מָען וַוייסְט גָּאר נִיט וְכוּ', אָפִלּוּ אַיֵּיער זַאךְ וּוִיהִין אִיטְלִיכָער אִיז גִּיפַאלִין [ה' גָּדוֹל אֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ' אֲפִלּוּ בְּעִנְיַן שֶׁלָּכֶם לְהֵיכָן שֶׁכָּל אֶחָד נָפַל] וְכוּ' וְכוּ', אֲבָל יֵשׁ עִנְיַן שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי לְגַדֶּלְתּוֹ אֵין חֵקֶר. וְתֵדַע וְתַאֲמִין בֶּאֱמֶת כִּי גַּם אַתָּה כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה, כָּלוּל בְּדִבָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ. וְאָפִלּוּ הַגְּרוּעַ בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מַדְרֵגוֹת, כָּלוּל גַּם כֵּן בִּדְבָרָיו אֵלּוּ. וְהַלְוַאי הָיָה שׁוֹמֵעַ דְּבָרִים אֵלּוּ הָיָה מְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח וְלֹא הָיָה אוֹבֵד אֶת עוֹלָמוֹ, אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה כִּי בִּשְׁבִיל זֶה בְּעַצְמוֹ הִשְׁתַּטְּחוּ וְהִתְפַּשְּׁטוּ נֶגְדּוֹ כָּל כָּךְ בִּפְרָט עַתָּה. אֲבָל עַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לְךָ וְלָנוּ וְכֻלָּנוּ לִשְׁמֹחַ הַרְבֵּה מֵאַחַר שֶׁאָנוּ זוֹכִים לִשְׁמֹעַ וּלְהַאֲמִין בְּדִבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים אֲמִתִּיִּים כְּאֵלֶּה נוֹרָאִים וַעֲמֻקִּים וּפְשׁוּטִים כְּאֵלֶּה, מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקִדְקֳדּוֹ רָאוּי לוֹ עַל יְדֵי דִּבּוּרִים אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה לְהַפֵּךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמִּתְגַּעְגֵּעַ לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּבְעִנְיַן הַשֵּׁמוֹת שֶׁל כַּלָּה וַחֲמוֹתָהּ שֶׁמַּעְתִּי מֵהָרַב ר' יְהוּדָה מִמָּעְדְוֶוודְבְקָא זַ"ל שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל לֹא הִקְפִּיד עַל זֶה כְּלָל.

ריד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט תקצ"ו נָעמְרוֹב.

בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי כֻּלָּם, וּמָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, עֹצֶם צַעֲרִי שֶׁיֵּשׁ לִי מֵעִנְיַן זֶה. כִּי בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל, וְהָיָה לִי יְגִיעָה גְּדוֹלָה עַל זֶה, וּשְׁלַחְתִּיו עַל יְדֵי הַפָּאסְט, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה זֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדְךָ. גֹּדֶל הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לִי מִזֶּה תּוֹכַל לְשַׁעֵר בְּלִבְּךָ, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת בָּזֶה. וְהוּא אֶצְלִי מֵהַיִּסּוּרִים הַגְּדוֹלִים עַד שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְהַפְקֵם לְשִׂמְחָה, כִּי בְּוַדַּאי גַּם זוֹ לְטוֹבָה, וּמִי יוֹדֵעַ דַּרְכֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. וּבְאוֹתוֹ הַמִּכְתָּב הַנַּ"ל כָּתַבְתִּי מִזֶּה גַּם כֵּן הַרְבֵּה, כַּמָּה יְגִיעוֹת אֲנִי צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ בְּעִנְיַן הַמִּכְתָּבִים שֶׁיְּגִיעוּ אֵלֶיךָ, וְהַכֹּל מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְיָרְאִים מֵהַכַּת לֵצִים וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה כָּתַבְתִּי שָׁם דְּבָרִים הַמְּשִׁיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ, אַף בְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה.
כָּעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לְהַאֲרִיךְ כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, וַאֲנִי לֹא גָּמַרְתִּי עֲדַיִן הַלִּמּוּד שֶׁאַחַר הַתְּפִלָּה. אַף מֵהַסְּתָם תִּשְׁמַע מֵהַמּוֹסֵר כְּתָב זֶה אֲשֶׁר יְחַיֶּה וְיָשִׁיב אֶת נַפְשְׁךָ. וְגַם מֵעֵט הַיִּסּוּרִים שֶׁתִּשְׁמַע מִפִּי תִּרְאֶה לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בָּהֶם, כִּי כְּבָר יָדַעְנוּ שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, וְהַמְּנִיעָה בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק. וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִם גַּם פֹּה נִמְצָאִים מְנִיעוֹת הַרְבֵּה בְּוַדַּאי יִגְמֹר ה' כָּל מַה שֶּׁהִתְחִיל כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה בְּכָלְלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּבִפְרָט שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁגַּם עִם כָּל הָעוֹלָם נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בִּפְרָט עִם הַחוֹלְקִים שֶׁמְּלֵאִים כַּעַס וְיגוֹנוֹת בְּיוֹתֵר, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.
כְּבָר הֻאֲרְכְתִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִמָּכֶם אֲמִתַּת הָאֱמֶת שֶׁתִּזְכְּרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ב) "גַּם כָּל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת". וּכְבָר אַתֶּם מְבִינִים קְצָת בָּזֶה, אַף עֲדַיִן אֵינְכֶם מְשִׂימִים לֵב הֵיטֵב לְהָבִין מִזֶּה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל בְּקִיּוּם הָעוֹלָם בִּשְׁבִיל הַנְּהָגוֹתֵיהֶם בְּדַרְכֵי הֶבְלִים הַנִּהֲגִים בָּעוֹלָם רַק כָּל הַהֶבְלִים הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה. וְעִקַּר כַּוָּנָתוֹ וּרְצוֹנוֹ וְחֶפְצוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא רַק בְּכָל תְּנוּעָה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁחוֹטֵף כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם, אֲשֶׁר הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת מְבָרְרִים וּמַעֲלִים אוֹתָם וּבוֹנִים מֵהֶם בְּנָיִנִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, וְאֵין שׁוּם חַיּוּת וְקִיּוּם כִּי־אִם עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי אֱמֶת, וְאִם כָּל זֶה יָדוּעַ מִכְּבָר, צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְלִזְכֹּר שֶׁאֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל פָּסוּק "אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ" וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רטו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' תְּרוּמָה תקצ"ו
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ עַתָּה מְאֹד. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִכְתֹּב לָךְ. מַה שֶׁעָבַר פֹּה יְסַפֵּר לְךָ קְצָת רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶׁתּוּכַל, וְהָסֵר מֵאִתְּךָ רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַדְּאָגוֹת וְהַטְּרָדוֹת. זְכֹר כִּי הַכֹּל הֶבֶל וְאֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וְאִם אַף עַל פִּי כֵן נַעֲשֶׂה עִמְּךָ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה, יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן וְאָנוּ בְּטוּחִים בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל כִּי רַב הוּא. וּצְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת הֵיטֵב בְּלִבּוֹ בְּכָל פַּעַם, וְלַאֲשֶׁר יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה מֵכִין עַצְמְךָ לִהְיוֹת פֹּה בְּסָמוּךְ עַל אִיזֶה שַׁבַּת קֹדֶשׁ. עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּתְקַבֵּל רֶעדְיֶלִי מֵהַזַּייגֶירִיל [גַּלְגַּל מֵהַשָּׁעוֹן] שֶׁלִּי שֶׁהוּא אָצְלְךָ וְיִרְאֶה לְתַקְּנוֹ וְלַהֲבִיאוֹ לְפֹה. וְאִם לֹא יוּכַל לְתַקְּנָן קֹדֶם בִּיאָתוֹ יָבִיא אוֹתוֹ לְפֹה כְּמוֹ שֶׁהוּא כִּי מֻכְרָח לִי מְאֹד, וַה' יַצְלִיחֲךָ בָּזֶה וּבַבָּא. וְתִזְכֶּה לְבַלּוֹת יָמֶיךָ בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רטז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תְּצַוֶּה תקצ"ו נָעמְרוֹב.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי חֲתָנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר.

אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי אִישׁ מִפֹּה וְהָיָה לִי וּלְכֻלָּנוּ לְנַחַת גָּדוֹל. וְהַיּוֹם הִזְמִין ה' לִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵי אֱמֶת כְּלָל כַּיָּדוּעַ לָכֶם. כִּי מֵאַהֲבָתְכֶם הַחֲזָקָה כָּתַבְתִּי לָכֶם דְּבָרִי אֵלֶּה הַמַּעֲטִים. וּתְהִלָּה לְאֵל אִתָּנוּ פֹּה הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם.

וּדְעוּ שֶׁיְּדִידֵנוּ הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה נָסַע אֶתְמוֹל לְאוּמַאן עִם אִמּוֹ הַצְּנוּעָה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וְעִם עוֹד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְשָׁם יִתְוַדְּעוּ יַחַד עִם הַנָּגִיד רַבִּי בֶּער מִטְשֶׁעהרִין שֶׁיִּבּוֹא לְשָׁם עִם בִּתּוֹ תִּחְיֶה וְשָׁם יִהְיֶה נִגְמָר הַהִתְקַשְּׁרוּת בֵּינֵיהֶם לְמַזָּל טוֹב, וְתִהְיֶה הַחֻפָּה לְמַזָּל טוֹב בְּסָמוּךְ. וְרַבִּי בֶּער הַנַּ"ל הָיָה בְּעַצְמוֹ בִּבְרֶסְלֶב בִּשְׁבִיל זֶה, וְהִשְׁתַּטֵּחַ בְּבַקָּשׁוֹת עֲצוּמוֹת לְפָנֵיהֶם שֶׁיִּשְׁתַּדְּכוּ עִמּוֹ, וְהוּא מְפַזֵּר לְנַדָּן יוֹתֵר מִשְּׁנֵי אֲלָפִים קֶערְבְּלִיךְ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. וְהַמִּרְשַׁעַת הַמְגֹרֶשֶׁת וְאָבִיהָ וְאִמָּהּ הַמִּרְשַׁעַת שְׁנֵיהֶם חוֹרְקִים וְנִמַּסִּים וּכְמַדְקֵרוֹת חֶרֶב בְּבִטְנָם. כֵּן יוֹסִיף ה' בְּרַחֲמָיו לְהַפִּילָם נְפִילָה אַחַר נְפִילָה, עַד יַכִּירוּ הָאֱמֶת וְיִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וְיִמְרְטוּ פְּנֵיהֶם עַל כָּל הָרָעוֹת שֶׁעָשׂוּ לְעַצְמָם שֶׁאִבְּדוּ בִּידֵיהֶם הוֹן יָקָר כָּזֶה. וְגַם מֵהֶם וּבָהֶם מְטִיחִים דְּבָרִים נֶגֶד מֹשֶׁה הַמְהֻפָּךְ לְשַׁמָּה עַל אֲשֶׁר נֶאֱבַד לָנֶצַח מִטּוֹב כָּזֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה יוֹתֵר.

ה' יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה בְּכֹחַ וּזְכוּת יְמֵי הַפּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הַמְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם שֶׁנִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִכָּל שׁוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, יֵבשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל אוֹיְבֵינוּ וְכוּ'. נָא לְהוֹדִיעֵנִי בְּכָל פַּעַם מִשְּׁלוֹמָם הַטּוֹב.

דִּבְרֵי חוֹתֶנְךָ וְאָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה עַזָּה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְאָבִיךָ, יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁלֹמֹה נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ, חֲזַק וֶאֱמַץ יְדִידִי וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם. הָאֱלֹקִים הָרוֹעֶה אֶתְכֶם מֵעוֹדְכֶם גַּם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבְכֶם. קוּם קְרָא אֵלָיו יָחִישׁ לְאַמְצָךְ. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה.

דִּבְרֵי הַמְיַעֲצוֹ לְטוֹבָתוֹ לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ"ל

ריז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' פְּקוּדֵי תקצ"ו.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי וִידִידִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר בְּעֵת שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלַי כַּמָּה אוֹרְחִים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְטִרְדַּת הַפּוּרִים הָיְתָה עָלַי, גַּם חֲשַׁשׁ מֵאֵימַת הַשּׁוֹנְאִים כַּיָּדוּעַ לְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וּמִפַּחַד אוֹיֵב תִּצֹּר חַיָּי, וְאַף עַל פִּי כֵן קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ הֵיטֵב. וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל אָז עַד הַנֶּפֶשׁ. אַךְ בְּדַרְכֵי עֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת וּתְמִימוֹת נִפְלָאוֹת וַעֲמֻקוֹת שֶׁל בַּעַל הָעֵצָה הָאֲמִתִּי הֵם חִזְּקוּנִי וְאִמְּצוּנִי לְהַגְבִּיר שִׂמְחַת פּוּרִים עַל כָּל הַנַּ"ל. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁמַּחְנוּ קְצָת בְּפוּרִים וּבְשַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו, וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. וּמִעַט מֵהֶם תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה.

וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקָתְךָ מָה אֶשְׁיִבְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, הֲלֹא כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה וְגַם שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה. וְגַם סְפָרֵינוּ מְצוּיִים בְּיָדְךָ הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם. תִּמְצָא הִתְחַזְּקוּת וִישׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ וְעַל כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת בִּכְלַל אֲסִירֵי הַתִּקְוָה. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי פֹּה עִם אֶחָד וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ "הֲרִאשׁוֹן אָדָם תִּוָּלֵד", שֶׁהוּא מַה שֶּׁשָּׁאֲלוּ רַעֵי אִיּוֹב אֶת אִיּוֹב עַל אוֹדוֹת צַעֲקָתוֹ הַמָּרָה, וְאָמְרוּ לוֹ הֲרִאשׁוֹן אָדָם נוֹלַדְתָּ, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י וְכִי נוֹלַדְתָּ קֹדֶם אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁתֵּדַע כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם וְכוּ'.

וּמִזֶּה יָכוֹל כָּל אָדָם לְהָבִין לְעִנְיָן מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו הֵן בְּעִנְיַן צָרְכֵי הַגּוּף וּפַרְנָסָה, הֵן בְּעִנְיַן מִדּוֹת וּמַעֲשִׂים וְכוּ'. וְכִי נוֹלַדְתָּ קֹדֶם אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁתֵּדַע מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד. הֲלֹא הָאָדָם בָּא בִּשְׁבִיל זֶה לָעוֹלָם שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו מַה שֶּׁיַּעֲבֹר וְהוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק כְּצוּר לְסָבֹל

הַכֹּל, וּבְכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר עָלָיו יְקַוֶּה וִיצַפֶּה וְיִיחֵל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַל יִתְיָאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים בְּשׁוּם אֹפֶן. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה, וְכָעֵת אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ.

בְּנִי, הִתְגַּבֵּר לְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּךָ כָּל הַפְּחָדִים וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה הֵן מֵהֶעָבַר וְהֵן מֵהֶעָתִיד. רַק תִּתְחַזֵּק לַחֲטֹף מַה שֶּׁתּוּכַל בְּכָל עֵת אֵיזֶה דְּבַר תּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ מִצְוָה. וּבְטַח בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זֶקֶן דְּקָדֵשָׁה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ לְתַקֵּן הַכֹּל. וְשַׂמֵּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת שֶׁזָּכִיתָ לִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו וְעַל הַנִּלְוִים הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ ז"ל. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. אֶבָל בְּכָל יוֹם אַתָּה צָרִיךְ לְזָכֹר זֹאת, וּבִפְרָט בְּעֵת הַלַּחַץ וְהַדְּחַק חַס וְשָׁלוֹם. כִּי בֶּאֱמֶת גַּם אָנֹכִי בְּעַנְיֵי בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי כָּל חַיּוּתִי וְתִקְוָתִי וְהִתְחַזְקוּתִי הַכֹּל עַל יְדֵי זֶה כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ מְעַט בָּזֶה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפְּךָ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּבִפְרָט בְּשָׁלוֹם יְדִידִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָתִיק פְּרִי צַדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב ר' נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר.

ריח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא תקצ"ו.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

מִכְתָּבוֹ הִגִּיעַנִי אֶתְמוֹל בִּיגִיעָה וְטִרְחָא, כְּעֵת אֵין כָּל חָדָשׁ לְהוֹדִיעוֹ. וְעַל צַעֲקָתְךָ בְּעִנְיַן יְסוּרֶיךָ, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי. הֲלֹא כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁיַּעֲבֹר. וּכְבָר מְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכָּל אָדָם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ צַעַר בְּכָל יוֹם, וְכָל מִי שֶׁדַּעְתּוֹ גָּדוֹל, צַעֲרוֹ גָּדוֹל יוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן וְכוּ' עַיֵּן שָׁם. וְאִם יְסוּרִין כָּאֵלֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ יִמְנְעוּ אֶת הָאָדָם מֵעֲבוֹדָתוֹ כְּמַעַט אֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִמָּלֵט מִיסוּרִין כָּאֵלֶּה. הָאֱמֶת שֶׁהֵם בְּוַדַּאי מְנִיעָה וְעִכּוּב, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁבְּכָל יוֹם יְכוֹלִין לַחֲטֹף טוֹב, כִּי לֵית יוֹם דְּלֵית בֵּהּ טוֹב, רַק כָּל יוֹמָא אִית לֵהּ גָּדֵר מִלְבָד וְכוּ'. כַּאֲשֶׁר הֵאֲרַכְנוּ בָּזֶה בְּשֶׁבּוּעוֹת זֶה אֵיזֶה שָׁנִים. וְאִם הַמְּנִיעוֹת וְהַטָּרְדוֹת מִשְׁתַּטְּחִים שֶׁכִּמְעַט קָשֶׁה לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֲבוֹדַת ה', עַל זֶה כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הָרוֹעֶה יִשְׂרָאֵל וְהוֹדִיעָנוּ שֶׁהָרָצוֹן וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכִּסּוּפִין בְּעַצְמָם טוֹבִים מְאֹד, וְשֶׁהָרָצוֹן בְּעַצְמוֹ נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ לוֹמְדִים בְּסֵפֶר וְכוּ'. וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. וְכִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בְּסֵפֶר אוֹ בְּעַל פֶּה שֶׁאִם יִקְנֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֵלֶק בְּהַדִּירָה וְהוּא אֵינוֹ מְרוּצֶה לְךָ מֵהֶמֶת בָּנָיו וְכוּ' תַּאֲמִין שֶׁגַּם זֶה לְטוֹבָה. רַק הַתּוֹרָה הוֹדִיעָנוּ דֶּרֶךְ כְּלָל, שֶׁחַיָּב אָדָם לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מְאוֹרְעוֹתָיו הֵם

לְטוֹבָתוֹ אוֹ לְמֵרַק עֲוֹונוֹתָיו. אוֹ לְהַזְכִּירוֹ דַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה שֶׁיְּשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹ כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל זֶה. כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה מֻכְרָח שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הִתְבּוֹדְדוּת כְּדֵי שֶׁיִּפָּרֵשׂ צַעֲרוֹ מֵעֶסֶק זֶה, וְעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא מֵעִנְיָן לְעִנְיָן וְיִשְׁפֹּךְ כָּל שִׂיחוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מִלְבַד נִסְתָּרוֹת נִפְלָאוֹת ה' מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְכַוֵּן בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁמַּבִּיא עַל הָאָדָם בִּשְׁבִיל בְּחִירָתוֹ כְּדֵי שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי זֶה יָבִין רְמָזִים לְהִתְחַזֵּק לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה, וּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַרְבֵּה מִזֶּה, אַךְ בְּכָל יוֹם צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב לָזֶה וּלְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בִּפְרָט. וְעַל כֻּלָּם כָּל סְמִיכָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ הוּא עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ, וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. בָּרוּךְ ה' בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ וְכוּ' אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וְכוּ'. וִימֵי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַיָּמִין יַעֲבִיר הַחֹשֶׁךְ מֵעֵינֵינוּ, וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת נִפְלָאוֹת אֶת כָּל הַחָסֶד אֲשֶׁר הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְהַיָּשָׁר וְנִזְכֶּה לְזַהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וְנִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְיִהְיֶה אֶצְלֵנוּ חָדָשׁ לְגַמְרֵי, וְנִרְאֶה אֶת עַצְמֵנוּ כְּאִלּוּ אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ יָצָאנוּ מִמִּצְרַיִם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לְקַיֵּם זֹאת בֶּאֱמֶת, בִּפְרָט נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ שֶׁאָנוּ רוֹאִים נִסִּים שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם סוּף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לִרְאוֹת הַנִּסִּים בְּאִתְגַּלְיָא וְיִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵין כֹּל וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ, וְנַפְשֵׁנוּ תָּגִיל בַּה' תְּשִׁישׁ בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.

ריט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' ב דְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח תקצ"ו.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל וּמֵאַהֲבָתְךָ אֲשִׁיבְךָ מְעַט גַּם בְּחֹל הַמּוֹעֵד. אֲהוּבִי בְּנִי הֶחֱיֵיתַנִי בְּדִבֶּרְיךָ אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה מֵרָחוֹק שֶׁכְּבָר נִתְעוֹרֵר לְבַבְכֶם לְהָבִין מְעַט מִזְּעִיר גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, גַּם בְּעֹצֶם הַצָּרוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ, כִּי בֶּאֱמֶת הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו הֵן הֵן נוֹרָאוֹתָיו. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַתָּה. וְהִנֵּה הַפַּאסְטֵיי [הַדְּוִר] עֲדַיִן עוֹמֵד בְּבֵיתִי, וְגַם זוֹ לְטוֹבָה בְּוַדַּאי. וְזֹאת צְרִיכִין לְהַאֲמִין בְּוַדַּאי כִּי לֹא לְעוֹלָם יָרִיב וְלֹא לְנֶצַח וְכוּ', וּבְוַדַּאי יָבוֹא הַיּוֹם אֲשֶׁר יִרְאוּ בְּשִׂמְחָתֵנוּ וְהֵם יֵבוֹשׁוּ. וְגַם עַתָּה תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל.

נָא מְאֹד בְּנֵי חֲבִיבִי, הַשְׁלֵךְ מֵעָלֶיךָ הַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ, וְהַיָּגוֹן וַאֲנָחָה הַרְחִיקֵם מֵעָלֶיךָ כְּכָל דַּרְכֵי הָעֲצוֹת שֶׁיֵּדָעְתָּ, כִּי אַתָּה קוֹבֵל וְצוֹעֵק בְּמִכְתָּבְךָ יוֹתֵר מִדַּאי. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁעַל עִנְיָנִים כָּאֵלֶּה צְרִיכִים לְיַחֵד שָׁעָה בְּיוֹם לִצְעֹק בְּמַר נֶפֶשׁ עַל כָּל הָעוֹבֵר עַל הָאָדָם. וּשְׁאָר הַיּוֹם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בִּפְשִׁיטוּת שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי וְכוּ'. וְאִדְּרַבָּא עַל יְדֵי הַמְּרִירוּת הָעוֹבֵר עַל הָאָדָם יְכוֹלִין לְהָבִין עַצְמָם חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הוּא מְחַיֵּנוּ וּמְקַיְּמֵנוּ בְּעַצְמָם מְרִירוּת כָּזֶה, אֲשֶׁר אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵינָא יְכוֹלִין לְסָבֵל מְרִירוּתָא.

וְזֶהוּ כָּל עִנְיַן מִצְוַת אֲכִילַת מָרוֹר לִזְכֹּר "וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם" שֶׁגַּם בְּעֵת הַגְּאֻלָּה וְהַיְשׁוּעָה וְהַהַרְחָבָה צְרִיכִין לִזְכֹּר וְלֹא לִשְׁכֹּחַ אֶת הַמְּרִירוּת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לִשְׁמֹחַ בְּהַיְשׁוּעָה. כִּי לְפִי עִנְיָנֵנוּ הַמְּרִירוּת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם כַּאֲשֶׁר רוֹאִין בַּחוּשׁ בְּוַדַּאי הַכֹּל טוֹב וּמְתוּק, אֲבָל אִם לֹא יִזְכֹּר הַמְּרִירוּת וְיִרְצֶה לְמַלְאוֹת חֶפְצוֹ בְּכָל תְּשׁוּקַת הַבְּלֵי הָעוֹלָם, לְעוֹלָם יֶחֱסַר לוֹ, וְלֹא יִרְאֶה טוֹב כָּל יָמָיו. וְכָל זֶה הוּא מֵעִנְיַן מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּלֵיל שַׁבַּת הַגָּדוֹל, וּבְוַדַּאי תִּשְׁמַע מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְיֵעָרֵב לָכֶם. וְעַתָּה כָּל חֵיּוּתִי בְּעִנְיָן זֶה וְהוּא מֵעֵין מַה שֶּׁאָמַר הוּא זַ"ל עַל פָּסוּק "וְאַהֲבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי ה'". וְכֵן מַה שֶּׁאָמַר עַל פָּסוּק "הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר וְאַתָּה חָשַׁקְתָּ" וְכוּ'. אַךְ 'דִּבְרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים בְּמִקוֹמָם וַעֲשִׁירִים בְּמָקוֹם אַחֵר' וּכְשֶׁמַּרְחִיבִים הַדִּבּוּר בָּהֶם מַרְגִּישִׁין בְּיוֹתֵר הָעֲצוֹת הַנּוֹבְעִים מֵהֶם. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַל יִהְיוּ יְשָׁנִים וּזְקֵנִים בְּעֵינֶיךָ. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כְּחֲדָשִׁים מְמָשׁ.

וּזְכֹר הֵיטֵב כִּי אֲנַחְנוּ עוֹבְרִים בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁהוּא מָלֵא מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים מֵהַקְּלִפּוֹת הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים מְאֹד הַנֶּאֱחָזִים בּוֹ כִּי הוּא עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, אֲבָל הַכֹּל צֵל עוֹבֵר וְעָנָן כָּלָה וְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכוּ', וְכָל חַיּוּתֵנוּ וּסְמִיכָתֵנוּ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם וְכוּ'. קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּזְהִירְךָ וּמְזָרְזְךָ לִשְׁמֹחַ תָּמִיד וּבִפְרָט בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. עוֹשֶׂה נִסִּים וְנִפְלָאוֹת בְּכָל דּוֹר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים גַּם עַתָּה, וְיַצִּילֵנוּ מִכָּל אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם לָעַד וְלָנֶצַח, מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְכוּ'.

רכ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' לְמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ו.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה לִכְבוֹד בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל. וְאִם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לַהֲשִׁיבְךָ, וְגַם עֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ, עִם כָּל זֶה עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ אֹלְצַנִי לְהַפְסִיק הַלִּמּוּד שֶׁאַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּלְקַצֵּר בּוֹ בְּשָׁבִילְכֶם, אוּלַי יַעְזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַזְמִין דִּבּוּרִים תַּחַת קָלְמוֹסִי שֶׁיְּשִׁיבוּ אֶת נַפְשְׁכֶם וְיִהְיוּ בְּכְלַל תַּלְמוּד תּוֹרָה דְּרַבִּים דַּעֲדִיפָא מֵהַכֹּל. וּבִפְרָט תַּלְמוּד גָּדוֹל כָּזֶה הַנּוֹבֵעַ מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ', שֶׁמַּבִּיא לִידֵי מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ.

וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, הֵן מַה שֶּׁנֶּחֱקַק בִּסְפָרִים קְדוֹשִׁים הַנִּדְפָּסִים, הֵן אֲשֶׁר בַּכְּרָכִים הַנִּכְתָּבִים אֲשֶׁר עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ בָּהֶם, וּלְהוֹצִיא דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וַהֲלֹא הֵמָּה תַּחַת יָדְךָ, הֵן רִבּוּי הָאִגְּרוֹת אֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּבִפְרָט רִבּוּי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ פָּנִים אֶל פָּנִים מַאָז וְעַד הֵנָּה. וּמָה אוֹסִיף לְחַדֵּשׁ דָּבָר, הֲלֹא יָדַעְתָּ שֶׁעַל כָּל צַעֲקָתְךָ תּוּכַל לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה מִמַּה שֶּׁיָּדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ כְּבָר, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הֶכְרַחְתִּי לְמַלֹּאוֹת רְצוֹנְךָ לַהֲשִׁיבְךָ דָּבָר בִּשְׁבִיל זֶה בְּעַצְמוֹ, כְּדֵי לְהַזְכִּירְךָ וּלְזָרְזְךָ שֶׁתִּתְזַכֵּר הֵיטֵב בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת אֶת כָּל הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֲמִתִּיִּים הַתְּמִימִים בְּכָל מִינֵי תְּמִימוּת, וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם עֲמֻקִּים עֲמֻקִּים מְאֹד מְלֵאִים חָכְמָה עֲמֻקָּה אֲמִתִּית, עֲמֻקּוּת לִפְנִים מֵעֲמֻקּוּת עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם אֵין לְהוֹסִיף וּמֵהֶם אֵין לִגְרֹעַ כִּי אִם לְעַיֵּן בָּהֶם וְלָשׂוּם לֵב עֲלֵיהֶם. תִּמְצָא בְּכָל פַּעַם כָּל מִינֵי מַטְעַמִּים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ וְעֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת לְחַזֵּק נַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ כְּמוֹתְךָ וְהַגְּרוּעִים מִמְּךָ, וְהַטּוֹבִים מִמְּךָ, כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ הֶעָשִׁיר וְהֶעָנִי וְהַבֵּינוֹנִי, נְעָרִים גַּם זְקֵנִים בְּרִיאִים וְחַלָּשִׁים חַס וְשָׁלוֹם, בְּכָל מִינֵי עִתִּים הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לְכֹל יְכוֹלִים לִמְצֹא בָּהֶם טוּב טַעַם וְדַעַת אֲמִתִּי בְּאֹפֶן שֶׁיִּשְׁאַר כָּל אֶחָד עַל עָמְדּוֹ בְּכָל עֵת לְקִפֹּץ עַל כָּל הָעוֹמְדִים עָלָיו בְּכָל יוֹם לְהַטְרִידוֹ מִשְּׁנֵי עוֹלָמוֹת חַס וְשָׁלוֹם.

כִּי לֹא אֶחָד בִּלְבַד עוֹמֵד עַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם לְכַלּוֹתוֹ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אִם רַבִּים רַבִּים מְאֹד מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ט): "עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אוֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדוֹלִים". וּכְבָר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה, אֲבָל עֲדַיִן אַתֶּם צְרִיכִין לְשׂוּם לֵב לְכָל דִּבְרֵי הַמִּקְרָא הַזֶּה אֵיךְ הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרַע מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל מְסַבֵּב אֶת הָאָדָם מִכָּל צַד וּבוֹנֶה עָלָיו מְצוֹדִים גְּדוֹלִים עַד שֶׁהָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד נֶגְדּוֹ, לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ בְּכָל יוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סֻכָּה נב:) בְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ אֵיזֶה צַד בְּחִירָה לָאָדָם. אֲבָל זֶה יָדַעְנוּ מִכְּבָר שֶׁאֵין נִמְצָא בְּשׁוּם מָקוֹם עֵצוֹת נִפְלָאוֹת אֲמִתִּיּוֹת כְּמוֹ בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּכְמוֹ הַדִּבּוּרִים שֶׁנִּדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ שֶׁנּוֹבְעִים מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁקִּבַּלְנוּ בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה.

זִכְרוּ זֹאת הֵיטֵב וְהִתְאוֹשְׁשׁוּ וְהִתְחַזְּקוּ וְהְיוּ לְאֲנָשִׁים, וְאַל תִּהְיוּ מַה שֶּׁקּוֹרִין שְׁלִימַזְלְנִיקֶס [שְׁלוּמְאֵלִים]. הַבִּיטוּ וּרְאוּ כִּי כָּל הָעוֹלָם מָלֵא מַכְאוֹבוֹת יוֹתֵר מִכֶּם, וְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעַל כֻּלְּכֶם כְּבָר עָבַר עַל כָּל מִי שֶׁרָצָה לִכְנֹס לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ הֵן בַּדּוֹר הַזֶּה הֵן בַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים. "זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר" הִזְהִירָנוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְהוּא מִצְוָה וְחִיּוּב עַל כָּל אָדָם. כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ טִפֵּשׁ יָכוֹל לְהָבִין מִמַּה שֶּׁשָּׁמַע וְרָאָה בַּסְּפָרִים אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עִם כָּל אֶחָד בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אֲשֶׁר רַבִּים רַבִּים נִטְרְדוּ עַל יְדֵי אֵלּוּ הַסְּבוּבִים וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְאִשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ קַיָּמִים בַּעֲבוֹדָתָם.

וְעִקַּר הַיְסוֹד שֶׁל אוֹתָן שֶׁנִּשְׁאֲרוּ הוּא עַל יְדֵי הִתְחַזְּקוּת אֲמִתִּי שֶׁהֵבִינוּ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם וְלֹא הִנִּיחוּ עַצְמָן לְהַפִּיל בְּשׁוּם אֹפֶן. אֲבָל עֲדַיִן לֹא נִמְצָא מִי שֶׁיְּחַזֵּק כָּל כָּךְ בְּעִצּוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלּוּ כְּמוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, אֲשֶׁר מְחַזֵּק וּמְקַיֵּם וּמֵשִׁיב אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת אֲפִלּוּ הַיְרוּדִים מְאֹד מְאֹד בְּכַמָּה מִינֵי לְשׁוֹנוֹת עֲמֻקִּים וּתְמִימִים, וְכֻלָּם נִלְקָחִים מִמָּקוֹם שֶׁנִּלְקָחִים דְּלִית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא תַּמָּן. וּלְהַתְחִיל לְדַבֵּר מֵהֶם צְרִיכִין לַחֲזֹר וּלְבָאֵר כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. עַל כֵּן תַּחֲשׁוֹב דְּרָכֶיךָ וְתָשׁוּב רַגְלְךָ אֶל עֵדְתָיו הוּא חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר גִּלָּה לָנוּ. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַדּוֹרֵשׁ טוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה לְכָל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, חִזְקוּ וְיֵאָמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

רכא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' כ"ה לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ו נֶעְמְרוֹב.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְואֵל וַוינְבֶּערְג נֵרוֹ יָאִיר. מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ב' בְּשָׁבוּעַ זֹאת, וְהִנֵּה קוֹל הָרַעַשׁ עַל עֲלִילַת שֶׁקֶר מֵעִנְיַן מַה שֶּׁמְּהַפְּכִין דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים שֶׁבְּסֵפֶר הָא"ב כְּבָר שָׁמַעְתִּי זֶה קֹדֶם פֶּסַח וְלֹא הָיָה אֶצְלִי דָּבָר חָדָשׁ. כִּי כְּבָר שָׁמַעְתִּי זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁהַמִּתְנַגְּדִים מָצְאוּ כָּאן מָקוֹם לִטְעוֹת לְהַחֲזִיק בְּמַחְלֹקְתָם. כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ, וְהַתּוֹרָה יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי כֹּחוֹת, זָכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סַם הַמָּוֶת, וְכָל אֶחָד יָכוֹל לִמְצֹא בְּהַתּוֹרָה כִּרְצוֹנוֹ. כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ שֶׁהָאֲפִיקוֹרְסִים מְפָרְשִׁין עִקַּר תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֱמֶת לְדַעְתָּם הָרָעָה, מִכָּל שֶׁכֵּן

שְׁאֲרֵי סְפָרִים קְדוֹשִׁים. וּבִפְרָט בַּדּוֹרוֹת שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּעִנְיַן הַסְּפָרִים שֶׁנִּתְפַּשְּׁטוּ מֵהַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמָּצְאוּ בָּהֶם הַחוֹלְקִים הַלּוֹמְדִים, אַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ קְצָתָם צַדִּיקִים וּגְדוֹלִים בַּתּוֹרָה, אַף עַל פִּי כֵן חָתְרוּ וּמָצְאוּ כְּדַעְתָּם, כְּאִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם תַּלְמִידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם חֲסִידִים הֵם כּוֹתְבִים דְּבָרִים כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם.

וְאִם לֹא הָיְתָה צַעֲקַת הַחוֹלְקִים עָלֵינוּ כִּי אִם עַל דָּבָר זֶה בִּלְבַד, בְּוַדַּאי הָיָה לִי לְהָשִׁיב לָהֶם, אַךְ הֲלֹא זֶה יָדוּעַ וּמְפֻרְסָם שֶׁגַּם מִקֹּדֶם חָלְקוּ הַרְבֵּה וְיָצָא עָתֵק מִפִּיהֶם בְּחֵרוּפִים וְגִדּוּפִים וְלֵיצָנוּת בְּלִי שִׁעוּר בְּחִנָּם עַל לֹא דָּבָר. רַק מֵחֲמַת שֶׁכָּל הַנִּלְוִים אֵלָיו זַ"ל וְלִשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּחַיָּיו וּלְאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ בּוֹעֵר לִבּוֹ בְּרִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת יָהּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וּמֵשִׂים לֵב הֵיטֵב שֶׁהָעוֹלָם הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְכוּ' וּמַרְגִּיל עַצְמוֹ לֵילֵךְ בַּעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים הַכְּלוּלִים מִתַּרְיַ"ג עֲטִין דְּאוֹרַיְתָא הַמְיֻשָּׁרִים אֶת הָאָדָם לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, בְּדֶרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְכוּ' וְכוּ'. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר אֹשֶׁר־לִינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ זְכִינוּ לְהִנָּצֵל מִטָּעוּתָם וְשָׂם חֶלְקֵנוּ בַּחַיִּים לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הַקָּדוֹשׁ וֶאֱמֶת כָּזֶה.

וְהִנֵּה דַּע יְדִידִי שֶׁפֹּה כַּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה הָרַעַשׁ מֵעִנְיַן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּהָא"ב (ע' דעת ח"ב) נִמְצְאוּ אֲנָשִׁים בַּעֲלֵי דֵּעָה שֶׁאֵינָם מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כְּלָל רַק שָׁנְטוּ דַּעְתָּם לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת, וְשָׂחֲקוּ מִזֶּה, וְאָמְרוּ שֶׁאֲפִלּוּ לֹא הָיָה שׁוּם תֵּרוּץ עַל זֶה, אֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לַחֲלֹק עַל צַדִּיק מְפֻרְסָם כָּזֶה בִּשְׁבִיל אֵיזֶה קֻשְׁיָא וּפְלִיאָה שֶׁמָּצְאוּ בִּסְפָרָיו, כִּי הֲלֹא כְּבָר שָׁמַעְנוּ פְּלִיאוֹת רַבּוֹת גְּדוֹלוֹת מֵאֵלֶּה עַל כָּל הַצַּדִּיקִים מְפֻרְסָמִים. אַדְרַבָּא אֵין צַדִּיק מְפוּרְסָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְּלִיאוֹת וּתְמִיהוֹת עֲצוּמוֹת עָלָיו. וְאָמְרוּ גַּם כֵּן מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה 'זָכָה נַעֲשָׂה לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה נַעֲשָׂה לוֹ' וְכוּ'. וְאֶחָד אָמַר מָשָׁל נָאֶה עַל זֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כָּל דִּבְרֵיהֶם.

וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלְּפִי הָאֱמֶת רוֹאִים בְּעֵינֵם כַּוָּנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ חַס וְשָׁלוֹם לְדַעַת טִבְעֵי הָעוֹלָם עַל פִּי חָכְמַת הַמְחַקְּרִים כְּמוֹ אַרִיסְטוֹ וְאַפְלָטוֹן שֶׁם רְשָׁעִים יִרְקָב. רַק כַּוָּנָתוֹ לְדַעַת סוֹד הַטֶּבַע מֵהֵיכָן שְׁרָשָׁהּ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וּבְצֵרוּפֵיהֶם וְכוּ', כַּמּוּבָן וּמְבֹאָר בְּאוֹת הַקּוֹדֶם לָזֶה עַיֵּן שָׁם. וּמִי שֶׁמֵּשִׂים לֵב לְמַה שֶּׁכָּתוּב בְּאוֹת הַקְּדוּם לָזֶה, יוּכַל לְהִתְנוֹצֵץ לוֹ שָׁם מְעַט גְּדֻלַּת רַבֵּנוּ זַ"ל הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. עַיֵּן שָׁם כָּל תֵּבָה וְתֵבָה, כִּי כֻּלָּם מְנוּיִים וּסְפוּרִים בִּדְקִדּוּק גָּדוֹל וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם בַּסּוֹף "וְהַזּוֹכֶה לְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה יוּכַל לְהָבִין רְמִיזַת כָּל הַהֶבְדֵּלִים שֶׁבֵּין כָּל הַנִּבְרָאִים. וְגַם יֵדַע הִתְאַחֲדוּתָם הַיְנוּ רֵאשִׁיתָם וְתַכְלִיתָם. כִּי בְּרֵאשִׁית וּבְתַכְלִית הֵם בְּאַחְדוּת בְּלִי הֶבְדֵּל", שׁוֹמוּ שָׂמַיִם עַל זֹאת. הָעִירָה וְהָקִיצָה ה' לְמִשְׁפָּטוֹ וּלְרִיבוֹ, מִי שָׁמַע מִי רָאָה נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה.

וְאִם הָיָה הַחוֹלֶק מֻשָּׂם לִבּוֹ אֶל הָאֱמֶת לְבַטֵּל נִצְחוֹנוֹ הָרַע נֶגֶד הָאֱמֶת, הָיָה רוֹאֶה שָׁם גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וּגְדֻלַּת רַבֵּנוּ זַ"ל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כָּאן, עַל כָּל פָּנִים מִזֶּה אָנוּ מְבִינִים שֶׁמַּה שֶּׁכָּתַב תֵּכֶף. "דַּע לְפִי גֹּדֶל יְדִיעַת טִבְעֵי הָעוֹלָם" וְכוּ' כַּוָּנָתוֹ לְפִי גֹּדֶל יְדִיעַת הַטֶּבַע אֵיךְ הוּא מֻשְׁרָשֶׁת בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁעַל פִּיהָ מִתְנַהֵג הַטֶּבַע. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אַחַר כָּךְ "כִּי דָּנִיֵּאל הָיָה חָכָם גָּדוֹל, וְכָל רָז לֹא אָנֵס לֵהּ, וְהָיָה יוֹדֵעַ טֶבַע הָאַרְיֵה" וְכוּ'. וּבְוַדַּאי מַה שֶּׁכָּתַב וְכָל רָז לֹא אָנֵס לֵהּ, אֵין כַּוָּנָתוֹ חַס וְשָׁלוֹם עַל חָכְמַת הַמְּחַקְּרִים כְּפִי דַּעַת הַטּוֹעִים הָאוֹמְרִים שֶׁחַס וְשָׁלוֹם אֲרִיסְטוֹ הָיָה חָכָם כְּדָנִיֵּאל אוֹ יוֹתֵר, רַחֲמָנָא לִצְלַן מִדֵּעוֹת רָעוֹת כָּאֵלּוּ. אֶבֶל אָנוּ מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים שֶׁמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר עַל דָּנִיֵּאל וְכָל רָז לֹא אָנֵס לֵהּ, הַכַּוָּנָה עַל רָזִין עִלָּאִין, רָזִין גְּנוּזִין וּסְתִימִין. וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ הַטֶּבַע עַל פִּי סִתְרֵי רָזִין גְּנוּזִין כְּאֵלֶּה בְּוַדַּאי הַטֶּבַע נִשְׁתַּעְבֵּד תַּחְתָּיו. וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ תֹּקֶף הַנֵּס שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדָנִיֵּאל.

כִּי הַחוֹלְקִים רוֹצִים לַהֲפֹךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ, וְכָל חֲרִיקַת שִׁנַּיִם הוּא שֶׁרוֹצִים לְהַעֲלִיל וּלְהַכְחִישׁ. שֶׁאִם כֵּן מַכְחִישִׁים חַס וְשָׁלוֹם בְּתֹקֶף הַנֵּס. וְיִמָּלֵא פִּיהֶם חָצִיר עַל שְׁטוּת הֶבֶל כָּזֶה, שֶׁרוֹצִים לִתְלוֹת בּוּקֵי סְרוּקֵי בְּצַדִּיק אֱמִתִּי קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, אֲשֶׁר יָדוּעַ וּמְפֻרְסָם, שֶׁכָּל יָמָיו עָסַק בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת לְהַכְנִיס אֱמוּנָה בְּיִשְׂרָאֵל בִּפְשִׁיטוּת וּבְתָמִימוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת, וְגִלָּה הַרְבֵּה תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת עַל זֶה כַּמְפֻרְסָם. וְאֵיתֵי סֵפֶר וּתֶחֱזֶה בֵּהּ. וְכָל יְסוּרִים קָשִׁים וַעֲצוּמִים שֶׁהָיָה לוֹ, וְכָל הִתְנַגְּדוּת הַמַּחֲלֹקֶת הֶעָצוּם עָלָיו וְעַל הַנִּלְוִים אֵלָיו הוּא רַק מֵחֲמַת זֶה שֶׁרוֹצֶה לְהַכְנִיעַ כָּל דֵּעוֹת זָרוֹת וּכְפִירוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וּלְהַכְנִיס אֱמוּנָה שְׁלֵמָה בָּעוֹלָם כַּיָּדוּעַ לְמִי שֶׁזָּכָה לַעֲמֹד לְפָנָיו. וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁיִּסְתֹּר דִּבְרֵי עַצְמוֹ חַס וְשָׁלוֹם שֶׁכָּתַב כַּמָּה פְּעָמִים בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְחַזֵּק אֱמוּנַת הַנְּפָשִׁים שֶׁעוֹשִׂים הַצַּדִּיקִים אֲפִלּוּ עַכְשָׁיו, מִכָּל שֶׁכֵּן הַנְּפָשִׁים שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַקּוֹדְמִים זַ"ל זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה "תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ" וְכוּ' וּבִשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת.

אֲבָל הָאֱמֶת נִגְלֶה לַחֲפֵץ בָּאֱמֶת, כִּי אַדְרַבָּא זֶהוּ בְּעַצְמוֹ תֹּקֶף הַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה לְדָנִיֵּאל, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל עָלָיו, עַל יְדֵי רִבּוּי תְּפִלּוֹתָיו שֶׁזָּכָה לַעֲמֹד עַל הַדָּבָר לְהַשִּׂיג אָז גֹּדֶל יְדִיעַת טֶבַע הָאֲרְיֵה בְּשָׁרְשׁוֹ הָעֶלְיוֹן עַד לְמַעְלָה מַעְלָה, עַד שֶׁנִּכְנְעוּ הָאֲרָיוֹת נָגְדּוֹ וְלֹא הִזִּיקוּהוּ כְּלָל.

כִּי זֶה יָדוּעַ, שֶׁכָּל הַנְּפָשִׁים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁכֻּלָּם הָיוּ עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּעֵת הַנֵּס, סְבֵב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵיזֶה סִבָּה לְטוֹבָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה הַנֵּס. וְעַל כֵּן בְּרֹב הַנְּפָשִׁים צִוָּה ה' יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר בִּשְׁבִיל הַנֵּס, כְּמוֹ שֶׁשָּׁלַח ה' יִתְבָּרַךְ אֶת הָאַרְבֶּה, כְּתִיב (שְׁמוֹת י): "נְטֵה אֶת יָדְךָ בָּאַרְבֶּה" וְכוּ' וְכֵן בַּשְּׁחִין כְּתִיב: "קְחוּ מְלֹא

חָפְנֵיכֶם פִּיחַ כִּבְשָׁן", וְכֵן בְּאֶלִישָׁע כְּתִיב (מְלָכִים־ב ד): "וַיִּקְחוּ קֶמַח וַיַּשְׁלִיכוּ אֶל הַסִּיר, וְלֹא הָיָה מָוֶת בַּסִּיר" וְכוּ'. וַהֲלֹא הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת הַנֵּס בְּלִי שׂוּם עֲשִׂיַּת אֵיזֶה דָּבָר, אַךְ כָּךְ דַּרְכּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִי יָבִין עֹצֶם מִפְעָלוֹתָיו.

כְּמוֹ כֵן בְּעִנְיַן דָּנִיֵּאל, שֶׁהָיָה הַנֵּס נִפְלָא עַל יְדֵי תְּפִלָּתוֹ, אַךְ זֶה הָיָה עִקַּר סִבַּת הַנֵּס מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזֵּק אֶת דַּעְתּוֹ אָז, בְּעֵת שֶׁהֶחֱלַךְ לְגוֹב הָאֲרָיוֹת, שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתּוֹ דְּבוּקָה וּקְשׁוּרָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, עַד שֶׁיֵּדַע וְהִשִּׂיג סוֹד הַטֶּבַע, אֵיךְ הוּא מִתְנַהֵג בִּידִיעָה, הֵינוּ בִּידִיעַת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְצֵרוּפֵיהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה נִצַּל מֵהֶם. כִּי זֶה יָכוֹל כָּל אָדָם לְהָבִין, שֶׁהוּא נֵס נִפְלָא שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתּוֹ חֲזָקָה בְּעֵת צָרָה כְּזֹאת, כְּשֶׁהָאֲרָיוֹת שׁוֹאֲגִים בְּקוֹלָם הַנּוֹרָא וּמַשְׁלִיכִים אוֹתוֹ בֵּינֵיהֶם, וְאַף עַל פִּי כֵן יַעֲמֹד בְּדַעְתּוֹ לְהַשִּׂיג וְלֵידַע טִבְעָם בְּשָׁרְשָׁם הָעֶלְיוֹן, עַל פִּי רָזִין עֶלְיוֹנִים הַגְּנוּזִים בְּהַתּוֹרָה הַכְּלוּלִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיִּנָּצֵל עַל יְדֵי זֶה בְּוַדַּאי, אֵין נִמְצָא עַתָּה מִי שֶׁיַּעֲמֹד בָּזֶה. וַהֲלֹא מַה שֶּׁגַּם כָּל רָז לָא אָנֵס לֵהּ לְדָנִיֵּאל, זֶהוּ בְּעַצְמוֹ נֵס נִפְלָא, וְזֶכָה לָזֶה עַל יְדֵי תְּפִלָּה כַּמְפֹרָשׁ שָׁם בְּדָנִיֵּאל שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל זֶה וְצִוָּה לַחֲבֵרָיו חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה "וְאֲדֵיִין בְּחֶזְוָן לֵילְיָא רָזָא גָּלֵי". וּכְמוֹ כֵן כְּשֶׁרָצוּ לְהַשְׂלִיכוֹ לְגֹב אֲרָיוֹת הִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פָּקַח עֵינֵי דַּעְתּוֹ שֶׁהִשִּׂיג סוֹדוֹת וְרָזִין שֶׁמֵּהֶם כָּל כֹּחַ הַטֶּבַע שֶׁל הָאֲרִיֵה, וְעַל יְדֵי זֶה נִכְנְעוּ הָאֲרָיוֹת נֶגְדּוֹ וְנִצַּל מֵהֶם.

וַהֲלֹא זֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הָאֱמוּנָה לְהַאֲמִין שֶׁהַטֶּבַע מִתְנַהֵג עַל יָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַטֶּבַע בְּעַצְמָהּ הוּא הַשְׁגָּחָה. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה זֹאת בִּשְׁלֵמוּת הוּא יָכוֹל לִשְׁנוֹת הַטֶּבַע, כִּי יוֹדֵעַ הָאֱמֶת שֶׁאֵין טֶבַע כְּלָל, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג עוֹלָמוֹ כָּךְ בַּסֵּדֶר הַזֶּה, שֶׁתִּהְיֶה הַיַּבָּשָׁה יַבָּשָׁה וְהַיָּם יָם, שֶׁזֶּה נִקְרָא אֵצֶל הָעוֹלָם טֶבַע, אַךְ בִּרְצוֹנוֹ מְשַׁנֶּה הַסֵּדֶר הַזֶּה, וּמְהַפֵּךְ הַיָּם לְיַבָּשָׁה. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (תַּעֲנִית כה.) 'מִי שֶׁאָמַר לַשֶּׁמֶן וַיִּדְלִיק, הוּא יֹאמַר לַחֹמֶץ וַיִּדְלִיק'.

הַכְּלָל שֶׁכָּל הַנִּסִּים הֵם רַק עַל יְדֵי זֶה עַל יְדֵי שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁכָּל סֵדֶר הַטֶּבַע מִתְנַהֵג עַל יָדוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁמַּנְהִיג וּמְקַיֵּם עוֹלָמוֹ עַל יְדֵי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְצֵרוּפֵיהֶם. וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל זֹאת יָכוֹל לַעֲשׂוֹת נִסִּים נִפְלָאִים וּלְשַׁנּוֹת הַטֶּבַע, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל הַכֹּל עַל יְדֵי תְּפִלָּה. כִּי יְדִיעָה זֹאת אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּכָל פַּעַם, כִּי אִם עַל יְדֵי תְּפִלָּה. וּבוֹחֵן לִבּוֹת הוּא יוֹדֵעַ הָאֱמֶת, שֶׁאֲנַחְנוּ צוֹעֲקִים בֶּאֱמֶת יוֹתֵר מֵהַחוֹלְקִים. מִי שֶׁעָנָה לְדָנִיֵּאל בְּגֹב הָאֲרָיוֹת הוּא יַעֲנֵנוּ, בְּפֹרָט עַתָּה שֶׁאָנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם יוֹתֵר מִבִּפְנֵי אֲרָיוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, מוּטָב שֶׁיִּפֹּל אָדָם עַצְמוֹ לְגוֹב אֲרָיוֹת וְכוּ'. וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. מִי שֶׁעָנָה לְדָנִיֵּאל וְכוּ', וּלְכָל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים הוּא יַעֲנֵנוּ, וְיַצִּילֵנוּ

מֵחֶרֶב מִפְּיהֶם, וְיִבּוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשֵׁנוּ; יִבֹּשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל אוֹיְבֵינוּ, יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּמְאֹד מְאֹד נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ חֲבִיבִי, מַה שֶּׁהִתְחִיל דַּעְתְּךָ לְהִתְבַּלְבֵּל מֵקֻשְׁיָא זֹאת. כִּי אֲפִלּוּ אִם הָיְתָה אֵיזֶה קֻשְׁיָא וּפְלִיאָה, הֲלֹא כְּבָר מְפֹרָסָם שֶׁעַל הַצַּדִּיק בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה קֻשְׁיוֹת וּפְלִיאוֹת כִּי הוּא מִתְדַּמֶּה לְיוֹצְרוֹ וְכוּ'. כַּמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל זֶה הוּא לְהַזְכִּיר אוֹתְךָ וַחֲבֵרֶיךָ לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, מֵאַחַר שֶׁאַתֶּם רוֹאִים שֶׁעֲדַיִן חוֹתְרִים עֲלֵיכֶם וְכוּ'. בַּעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלַי וַעֲלֵיכֶם שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכָיו הָאֲמִתִּיִּים לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי אָחִי וַחֲבֵרִי הַוָּתִיק וְחָסִיד הַמְפֹרָסָם מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וּלְכָל הַנִּלְוִים אֲלָיו שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב. נָא אָחִי חֲבִיבִי לְכְתֹּב לִי מִיָּד בִּכְתַב יָדוֹ בְּעַצְמוֹ כְּדֵי לְהָשִׁיב נַפְשִׁי בְּעֵת כָּזֹאת, וְעֵת צָרָה הִוא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנּוּ יִוָּשֵׁעַ.

נָתָן הַנַּ"ל

רכב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' כ"ו לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ו נָעמְרוֹב.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי חֲתָנִי כִּבְנִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֶרוֹ יָאִיר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְנֶהֱנֵיתִי בְּשִׂמְעִי מִשְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב. וְהִנֵּה הַפָּאסְטַאיי [הַדַּוָּר] עֲדַיִן עוֹמֵד בְּבֵיתִי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מָתַי יֵצֵא. יָתֵר מִזֶּה אֵין חָדָשׁ לְהוֹדִיעֲךָ. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל אֲבִיכֶם וַעֲלֵיכֶם, וְיַרְחִיב יָדוֹ וִימַלֵּא כָּל מַחְסוֹרְכֶם. וְהַעִקָּר שֶׁיְּחַזֵּק ה' יִתְבָּרַךְ אֶת לְבָבְךָ לְהִתְחַזֵּק בְּתוֹרַת ה' וּבִתְפִלָּה, וְלִבְטֹחַ בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם. כִּי אֵין שׁוּם עֵצָה לְשׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם כִּי אִם בִּטָּחוֹן. וְעִקַּר הִתְחַזְּקוּת הַבִּטָּחוֹן הוּא עַל יְדֵי הִתְחַזְּקוּת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כָּל הַיּוֹם, כִּי הָעוֹלָם צַל עוֹבֵר, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נָבֹלָה יָמֵינוּ בְּשָׁוְא, וְאֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם וְכוּ'. וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין זֹאת, צְרִיכִין לַחֲזֹר וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם. וְלֹא עַל חִנָּם הִזְכִּיר לָנוּ הַתַּנָּא זֹאת, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדוּעַ לַכֹּל, כִּי אִם לְהַזְכִּיר אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח בְּכָל עֵת אֶת תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם בְּטוּב וּבְנָעִימִים.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רכג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת בַּמִּדְבָּר תקצ"ו.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבֶיךָ כֻּלָּם, וְאֵין בְּפִי מִלָּה לְהוֹדִיעֲךָ עַתָּה, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁמּוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא לְבֵיתִי הֻכְרַחְתִּי לְמַעַן אַהֲבָתְךָ לִשְׁלֹחַ עַל יָדוֹ כְּתַב יָדִי. וּתְהִלָּה לְאֵל אִתָּנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם. וּבְשָׂעָה זֹאת גָּמַרְתִּי הַהַבְדָּלָה וִימֵי הַשָּׁבוּעוֹת מְמַשְׁמְשִׁין וּבְאִין. שָׁבוּעוֹת חָדָשׁ שֶׁלֹּא עָבַר עָלַי כָּזֹאת זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁאֲהֻיֶּה מֻכְרָח לִהְיוֹת בְּנֶעְמְרוֹב, וְיִהְיֶה פַּחַד מִלְּהִתְקַבֵּץ יַחַד לוֹמַר יַחַד אַקְדָּמוֹת. וְאִם לֹא מָנְעוּ הַמּוֹנְעִים כִּי אִם אֲמִירַת הָאַקְדָּמוֹת שֶׁל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ גַּם כֵּן רָאוּי שֶׁיָּבוֹא עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁיָּבוֹא. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן קִוִּיתִי לַה' שֶׁיְּמַשֵּׁךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת שָׁבוּעוֹת זְמַן מַתַּן תּוֹרָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל. וְאַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי, כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, בְּעִנְיַן בִּיאָתְךָ לְפֹה, כִּי אֲנִי אֵינִי יָכוֹל לְיַעֶצְךָ עַתָּה בָּזֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו יְשַׂמְּחֵנוּ בְּשִׂמְחַת מַתַּן תּוֹרָה. וְנִזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרָאוּי עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת. וּבִזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל נִזְכֶּה שֶׁיְּמַשֵּׁךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחֻיֶּה וּמְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בַּמֶּה שֶׁזָּכִיתִי לְהִתְקָרֵב וְלֵידַע מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה מֵרַבִּי קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה מִתּוֹרָה כָּזֹאת וְכוּ' אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה

רכד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' פָּרָשַׁת שְׁלַח לְךָ תקצ"ו נֶעְמְרוֹב.

בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת הוּא יְנַחֵם אֶת בְּנִי חֲבִיבִי חֶמְדַּת לִבָּבִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. זֶה סָמוּךְ לְעֵת עֶרֶב בָּא בְּמֻחְצָתִי גִּיסְךָ יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, וְהֵבִיא מִכְתָּב קָצָר מֵאִתְּךָ, וְאָז הֻבַּנְתִּי צָרָתְךָ אֲשֶׁר הִיא צָרָתִי אֲשֶׁר נִפְקַד נֶפֶשׁ בִּתְךָ הַקְּטַנָּה עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. וְלֹא הָיָה לִי פְּנַאי לְהִצְטַעֵר וּלְהִתְנַחֵם, כִּי הֻכְרַחְתִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ, וּבְתוֹךְ כָּךְ זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ. וְעַתָּה הֻבַּנְתִּי מִקֹּדֶם מְרִירַת צַעֲקָתְךָ בָּאִגֶּרֶת הַקּוֹדֶם עַל יְדֵי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, וְהָאִגֶּרֶת שֶׁבְּבֶרְסְלֶב עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדִי כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְהִנֵּה לְנַחֵם אוֹתְךָ בְּפִשְׁיטוּת כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם אֵין מֵהַצַּרְךָ, כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כִּי כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה עוֹבְרִים עַל כָּל הָעוֹלָם, וְרַבִּים שָׁתוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן וּבִפְרָט בִּקְהִלָּתְכֶם בָּעִתִּים הַלָּלוּ, ה' יִשְׁמֹר אוֹתָם מֵעַתָּה. הָרַחֲמָן הוּא יִגְדֹּר פִּרְצָתָם וּפִרְצַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וִינַחֵמֵם וְיוֹשִׁיעֵם בְּנֶחָמוֹת צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם. אַךְ עִקַּר הַנֶּחָמָה מִכָּל הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן הוּא הַדַּעַת שֶׁל הַתּוֹרָה

וְהַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט) "זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי" וְכוּ', וְכַמְבֹאָר עַל פָּסוּק (יְשַׁעְיָה מ): "נַחֲמוּ נַחֲמוּ וְכוּ'.

וְיָדַעְתִּי בְּנֵי יַדְעְתִּי כִּי זֶה זֶה עִקַּר צַעֲקָתְךָ בְּמִכְתָּבְךָ כַּמְבֹאָר שָׁם בְּפֵרוּשׁ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק מָרָה כָּרְאוּי לְצָעֵק עַל זֶה, מָתַי תִּזְכֶּה לָשׁוּב עַל יְדֵי כָּל הָרְמָזִים וְהַקְּרִיאוֹת שֶׁקּוֹרְאִים אוֹתְךָ לָשׁוּב וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וּבֶאֱמֶת עַל זֶה צְרִיכִים בְּוַדַּאי לִצְעֹק, וְלִזְעֹק בְּכָל יוֹם וָיוֹם. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִים לִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁהִזְהִירָנוּ הוּא זַ"ל בְּכַמָּה אַזְהָרוֹת לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, וּבִפְרָט בְּעֵת צָרָה חַס וְשָׁלוֹם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּיוֹתֵר לְבַלִּי לִמְשֹׁךְ אַחַר הַצַּעַר בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם. רַק לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לְאֵל, יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לְשַׂמֵּחַ גַּם עַתָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ.

זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִכְּבָר, וְיוֹתֵר מִזֶּה הַרְבֵּה גָּדְלוּ וְשָׁגְבוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ. וְיֵשׁ לִי עַתָּה שִׂיחָה נָאָה בְּעִנְיָן זֶה שֶׁעִקַּר נְסִיּוֹן הָאָדָם וּבְחִירָתוֹ הוּא מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשֶׂה עִמּוֹ. כִּי אִם הָיָה יוֹדֵעַ הָאָדָם כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּכָל עֵת, וְהֵיכָן הוּא עוֹמֵד וְאוֹחֵז בְּכָל עֵת, וְאֵיךְ גַּם עַתָּה יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד כָּל תְּנוּעָה טוֹבָה וְכוּ' שֶׁנִּמְצָא בּוֹ, בְּוַדַּאי הָיוּ הַכֹּל רוֹדְפִים בְּכָל כֹּחָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיוּ הַכֹּל צַדִּיקִים. אַךְ עִקַּר הַנִּסָּיוֹן וְהַבְּחִירָה הוּא עַל יְדֵי הֶעְלֵם הַיְדִיעָה. וְעַל כֵּן בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיֵּדַע הָאָדָם בְּחַיָּיו הֵיכָן הוּא אוֹחֵז. כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בִּשְׁמוֹ זַ"ל כִּי בָּזֶה תָּלוּי הַבְּחִירָה. אֲבָל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לְחוּס עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי רָאוּי לוֹ לְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ וְלֵידַע וּלְהָבִין עַל כָּל פָּנִים שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה יָקָר בְּעֵינָיו תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה טוֹבָה אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשְּׂעָרָה, בִּפְרָט שֶׁכְּבָר גִּלָּה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מִזֶּה הַרְבֵּה וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחְמָדִים לָעַד וְכוּ'.

וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּלִבִּי לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב מִכַּמָּה טְעָמִים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפְּךָ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

וְהִנֵּה עַתָּה הִגִּיעַ אוֹר יוֹם אוֹר הַבֹּקֶר, בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. וּבְוַדַּאי עַתָּה מִתְחַדְּשִׁים חֲסָדִים חֲדָשִׁים וְנִפְלָאִים מְאֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ג) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", וְאַף עַל פִּי כֵן קָשֶׁה מְאֹד לְהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל, כִּי כָּל יוֹם קָצַר מִלְּמַעְלָה וְרָחָב מִלְּמַטָּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צב) "לְהַגִּיד

בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ". וְעַל יְדֵי הֶאֱמוּנָה בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ בְּכָל עֵת עַל כָּל אָדָם אֲפִלּוּ עַל הַגָּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, עַל יְדֵי זֶה הַכֹּל יְכוֹלִין לְהִתְחַזֵּק לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מֵחָדָשׁ. וְהָעִקָּר הוּא לְהַרְחִיק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעַצְבוּת וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ צְרִיכִין לְהָבִין מֵעַצְמוֹ וּלְהַכְרִיחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַכֹּחוֹת לְהַכְנִיס שִׂמְחַת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת שֶׁאָנוּ זוֹכִין בְּכָל יוֹם לְהַכְנִיס הַשִּׂמְחָה בְּלִבּוֹ.

וְתֵדַע וְתַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁאַחַר כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין שֶׁסָּבַלְנוּ, וְאַחַר כָּל הַהַרְחָקוֹת שֶׁאָנוּ רְחוֹקִים מֵאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עַל יְדֵי מַעֲשֵׂינוּ שֶׁאֵינָם כַּהֶגֶן אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ. "אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ" שֶׁאָנוּ זוֹכִים לוֹמַר בְּכָל יוֹם שְׁנֵי פְּעָמִים "אַשְׁרֵינוּ". וְאִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ לְשִׂמְחַ בָּזֶה תּוּכַל לִזְכּוֹת שֶׁעַל כָּל פָּנִים פַּעַם אֶחָד בְּכָל יְמֵי חַיֶּיךָ תַּרְגִּישׁ הֵיטֵב בְּלִבְּךָ נְעִימַת הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת שֶׁל "אַשְׁרֵינוּ" שֶׁאָנוּ מְיַחֲדִים שְׁמוֹ וְכוּ', וְאָז תָּבִין לְמַפְרֵעַ מְתִיקַת עֲרֵיבַת נְעִימַת חֶלְקֵנוּ וְגוֹרָלֵנוּ וּירוּשָּׁתֵנוּ, וְתִתְחָרֵט עַל הֶעָבָר עַל שֶׁלֹּא הִתְחַזַּקְתָּ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּמַעַט הַשִּׂמְחָה שֶׁזָּכִיתָ בְּכָל פַּעַם. וְהִנֵּה מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ הַכְּרָחִתִּי עַצְמִי לְחַדֵּשׁ לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת עַתָּה בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה. וְחֶסֶד לְאַבְרָהָם יַגִּיל וישמח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

נָתָן הַנַּ"ל

רכה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' חֻקַּת תקצ"ו.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

הִנֵּה הַיּוֹם בְּבֵיתִי גִּיסִי מִקֹּהֶלָה קְדוֹשָׁה מְיַיאסְקִיפְקָא וְגִיסִי רַבִּי יוֹנָה הִירְשׁ וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בְּר"מ מִלַּאדִיזִין בְּעֵסֶק שִׁדּוּךְ מִפֹּה שֶׁבָּאוּ לְפֹה אֶתְמוֹל, וְהַיּוֹם בָּא גַּם גִּיסִי רַבִּי מַתִּתְיָהוּ מִלַּאדִיזִין. וְהַכֹּל מֵאֵת ה', וּמִי יוֹדֵעַ דְּרָכָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁמְּזַמְּנִין מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם וְכוּ' וְהַכֹּל רְמָזִים נִפְלָאִים וְכוּ'. וְהִנֵּה אֵין לִי פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל מֵחֲמַת זֶה, וְיִקַּבֵּל הָאֶגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְר"ש, וּבְוַדַּאי יִקָּרֵאנּוּ וְיָבִין רְמָזִים גַּם לְעַצְמוֹ. וְאִם הָיִיתָ רוֹאֶה מִכְתַּב ר"ש אֵלַי הָיִיתָ רוֹאֶה וְשׁוֹמֵעַ צְעָקוֹת מָרוֹת וּמְרִירוּת שֶׁקָּשֶׁה לְשָׁמְעָם, וּכְבָר הֻשְׁבְתִּי לוֹ קְצָת כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ וְתֹאמַר לְר"ש שֶׁאֵל יַקְפִּיד שֶׁשָּׁלַחְתִּי הָאֶגֶּרֶת פְּתוּחַ לְיָדְךָ, כִּי הָאֱמֶת שֶׁעָלָה עַל דַּעְתִּי לְחָתְמוֹ בְּפָנֶיךָ. אַךְ הִסְתַּכַּלְתִּי בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁכָּתַב שֶׁאֹשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה בְּתוֹךְ מִכְתָּבְךָ, עַל כֵּן הֻבְנְתִּי שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלֶיךָ, גַּם אֵין רָאוּי לוֹ לְהַקְפִּיד כְּלָל עַל זֶה כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ, וְכָלְנוּ כְּאִישׁ אֶחָד בְּעֹצֶם אַהֲבָתֵנוּ. אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא יַחֲלֹק עַצְמוֹ מֵאִתָּנוּ. וְאָנוּ בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה "כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן" וְכוּ', שֶׁכָּל הָרוֹצֶה לִזְכּוֹת לִשְׁאֹב מִבְּאֵר מַיִם חַיִּים דְּבָרִים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים יָבוֹא וְיִזְכֶּה. וְאִם הַמְּנִיעוֹת מִשְׁתַּטְּחִין

כְּנֶגְדָּם כִּבְרִיחֵי בַרְזֶל וְדִלְתוֹת נְחֹשֶׁת מָה אֶעֱשֶׂה. גַּם אָנֹכִי יֵשׁ לִי מְנִיעוֹת לְקָרְבוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, כַּיָּדוּעַ לָכֶם בִּפְרָט עַתָּה. יֵיטִיב ה' לְהַבָּא, אַךְ זֶה יָדוּעַ מִכְּבָר, וְעַכְשָׁיו בְּיוֹתֵר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהִתְקָרֵב וּלְהִתְוַעֵד יַחַד, וּלְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱמֶת מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְדַבֵּר כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת.

וְעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי חֲזַק וֶאֱמַץ, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וַחֲטֹף וֶאֱכֹל, חֲטֹף וֶאֱכֹל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמַלְבּוּשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות, וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת הָר"ן כג): אַשְׁרֵי מִי שֶׁאוֹכֵל כַּמָּה פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת וְשׁוֹתֶה כַּמָּה קַפִּיטְלִיךְ תְּהִלִּים, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּכַמָּה מִצְוֹות. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וּמַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וְכוּ'. וְאִם כִּי הוּא דָּבָר יָדוּעַ לַכֹּל, צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְלִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן הֵיטֵב לִזְכֹּר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל יוֹם בְּכָלָל וּבִפְרָט. וְאַל יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כִּישָׁנִים אֶלָּא כַּחֲדָשִׁים. וְלֹא עַל חִנָּם הִזְכִּירוּ אוֹתָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה לְבַל נִישַׁן אֶת יָמֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם, וְדָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר (תְּהִלִּים לט) "אַךְ הֶבֶל יֶהֱמָיוּן וְכוּ', אַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם כָּזָב בְּנֵי אִישׁ וְכוּ' אַךְ הֶבֶל כָּל אָדָם" וְכוּ'. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם צָוַח "הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֲבֵל הֲבָלִים" וְכוּ'. 'רַבִּי מֵאִיר כַּד סַיֵּם סִפְרָא דְּאִיּוֹב הֲוָה אָמַר סוֹף אָדָם לָמוּת וְכוּ', אַשְׁרֵי מִי שֶׁעָמְלוֹ בַּתּוֹרָה' (סַנְהֶדְרִין צט.), וְכֵן שְׁאָרֵי סִפְרֵי מוּסָר. אַךְ עֵצוֹת לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ הַפָּחוּת שֶׁבַּפָּחוּתִים וְכוּ', גִּלָּה אָדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל אֲשֶׁר אֵין דֻּגְמָתָם, אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּהֶם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רכו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' בָּלָק תקצ"ו.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

הִנֵּה הֲכִנְתִּי מִכְתָּב לְלֶעמְבֶּרְג לְשָׁלְחוֹ עַתָּה עַל יְדֵי הַפָּאסְט [דֹּאר], וְהַפָּאסְט נָחוּץ כִּי עַתָּה סָמוּךְ לַחֲצוֹת. וְהִנֵּה שָׁמַעְתִּי שֶׁבִּדַּעְתְּךָ לִהְיוֹת פֹּה בְּסָמוּךְ עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְהִנֵּה מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּכָל יוֹם אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר רוֹאִים מֵרָחוֹק בְּכָל יוֹם. וְאָנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם בִּכְלָל וּבִפְרָט הַכֹּל הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה. וּכְפִי הִתְחַזְּקוּת הָאֱמוּנָה בָּזֶה, כֵּן זוֹכִין לִישׁוּעָה בֶּאֱמֶת גַּם בְּאִתְגַּלְיָא. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר

לְבָאֵר כָּל זֶה אֲפִלּוּ בַּפֶּה מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַאֲמִין בָּזֶה.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְגַלֶּה לָנוּ יְשׁוּעָתוֹ בְּקָרוֹב נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

רכז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת עֵקֶב תקצ"ו.
בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת בִּרְאוֹתִי עֹצֶם תְּשׁוּקַת רְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְעַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֵין הַזְּמַן גָּרֵם לַהֲשִׁיבְךָ, כִּי מוֹסְרֵי כְּתָב זֶה נוֹסְעִים מִיָּד אַחַר הַבְדָּלָה. אַךְ מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבִי, הִכְרַחְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ מְעַט דְּבָרֵי אֱלֹה. וַאֲשֶׁר אַתָּה חוֹשֵׁב מֵהַיּוֹם עַל נְסִיעַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִם אָמְנָם יָפֶה שֶׁיִּהְיֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּמַּחֲשָׁבָה כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. אֲבָל שֶׁיִּהְיֶה לְךָ צַעַר עַתָּה מֵהַמְנִיעוֹת, בָּזֶה לֹא צָדַקְתָּ, כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ שֶׁאֵין לַחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ. וּבִפְרָט שֶׁלְּדַעְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יִהְיֶה לְךָ עַתָּה יְסוּרִים חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ אֶשְׁתַּקָּד וְלֹא פָּחוֹת מֵהֶם, וְלִפְטֹר בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר. אַדְרַבָּא רָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ מְאֹד מַה שֶּׁיְּמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי שֶׁמַּה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת בְּלִי סָפֵק, אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּלָל יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת כְּלָל, בִּפְרָט לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר כָּךְ; וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי כְּבָר שָׁבַרְתָּ הַרְבֵּה מְנִיעוֹת, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁעַתָּה תִּסַּע בְּנַקֶל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לְקַבֵּל בְּיִלֻּעט מְהֵרָה, וְאָזְכֶּה לִהְיוֹת בְּקָרוֹב שָׁם בְּאוּמָאן. יָתֵר מִזֶּה תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רכח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' כִּי תֵצֵא תקצ"ו נֶעמְרוֹב.
אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל בְּזֶה הַיּוֹם בִּשְׂרוּ אוֹתִי שֶׁיִּתְּנוּ לִי בְּיִלֻּעט [אַשׁוּר], כִּי הִגִּיעָה הַתְּשׁוּבָה מִקַּאמִינִיץ לִתֵּן. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. כֵּן יוֹסִיף ה' לְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ, וִישִׁיבֵנוּ מְהֵרָה לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי לְבֶרֶסְלֶב, וְיָרוּם קַרְנֵנוּ לְמַעְלָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה, כִּי יֵשׁ לָנוּ תְּהִלָּה לָאֵל עַל מִי לִסְמֹךְ. וְהִנֵּה עַתָּה אֲנִי מְקַוֶּה לְקַבֵּל הַבְּיִלֻּעט בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשָׁבוּעַ זֹאת. וְאָז אֶסַּע לְאוּמָאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם

אַחַר שַׁבָּת הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם ג' אוֹ ד' פָּרָשַׁת תְּבוֹא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וִיבִיאֵנִי מְהֵרָה לְשָׁם לְשָׁלוֹם מְהֵרָה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. וִיקַבֵּל קֶנְטֶרְסִים מִכְתַּב יָדִי וְיִשְׁמְרֵם אֶצְלוֹ, כִּי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים מְאֹד מִפִּי וּמִפְּנִינִים כַּיָּדוּעַ לָךְ. וְעַתָּה תִּתְחַזֵּק בִּישׁוּעַת ה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה וּתְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד שֶׁיְזַכְּךָ לָבוֹא לְאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי יִסּוּרִים גְּדוֹלִים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹרֵנוּ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵינוּ בְּרַחֲמִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִכָּתֵב וּלְהֵחָתֵם לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם, לִזְכוּת עַל כָּל פָּנִים מַעֲתָּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת אֲשֶׁר הוֹרָנוּ גְּאוֹן עֻזֵּנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זָכָר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.
דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבַר וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַמַּפְלֶגְ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. יִשׁוּעָתֵנוּ תְּשַׂגֶּבְךָ וּתְחַזְּקְךָ שֶׁתָּבוֹא אַתָּה גַּם אַתָּה לְאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לִהְיוֹת נִמְנֶה עִמָּנוּ. מָה אֹמַר לְךָ יְדִיד נַפְשִׁי הַמַּאֲמִין לֹא יָחוּשׁ, בִּפְרָט כִּי יָדַעְתִּי כִּי תְּהִלָּה לְאֵל לִבְּךָ נָכוֹן וְחָזָק בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. עַל כֵּן אַל תִּתְרַשֵּׁל חַס וְשָׁלוֹם מִלְּקַיֵּם דִּבְרֵינוּ, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה צֵל עוֹבֵר וְרוּחַ כָּזֶה אֵין נִמְצָא בָּעוֹלָם, וְדַי לַמֵּבִין בָּזֶה.
דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְזָרְזוֹ לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית.
נָתָן הַנַּ"ל

רכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תְּבוֹא תקצ"ו נָעְמְרוֹב.
אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַקָּטָן עַל יְדֵי הֶעָרֵל מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְהַמִּכְתָּב מִיּוֹם ו' בַּאֲרִיכוּת עֲדַיִן לֹא רָאִיתִי. וְהִנֵּה הַבִּילֻעט עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי, כִּי נִתְמַהֲמַהּ קָצַת בְּיוֹם ה' וְהָיִיתִי רוֹצֶה לִשְׁלֹחַ עֶגְלָה בְּשָׁבִיל זֶה בְּיוֹם ו', וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נִתְעַצֵּל הָאִישׁ הַמְיֻחָד לָזֶה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ לִגְמֹר הַדָּבָר עַל יָדוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כָּעֵת בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְבֶרְסְלֶב וְכֵן צִוִּוי עָלַי מִבֶּרְסְלֶב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. שֶׁכֻּלָּם עוֹמְדִים וּמְצַפִּים שֶׁאָבוֹא לְשָׁם לְשָׁלוֹם. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֶקַבֵּל שָׁם הַבִּילֻעט בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה יִתְבָּרַךְ, וּמִשָּׁם אֶסַּע לְאוּמָאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. אִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא לִבֶּרְסְלֶב בְּנָקֵל בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מַה טּוֹב, מִן הַסְּתָם יִהְיֶה לִי לִינַת לַיְלָה שָׁם בִּבֶּרְסְלֶב וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וְכַאֲשֶׁר הֵחֵל חַסְדּוֹ כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לָבוֹא לְאוּמָאן לְשָׁלוֹם חִישׁ קַל מְהֵרָה וְלִפְעֹל שָׁם כָּל בַּקָּשָׁתֵנוּ לְטוֹבָה. וְנִזְכֶּה

שֶׁאֲשׁוּב מְהֵרָה לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי לִבְרֶסְלֶב לָשֶׁבֶת שָׁם בְּשַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ.
וְיִקָּיֵם מְהֵרָה "אֹיְבַי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. נִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי שׁוּם תְּשׁוּבָה מֵרַבִּי יַעֲקֹב אוֹדוֹת נְסִיעָתוֹ לְאוּמַאן.

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ז

רל

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' שֵׁם ה' תקצ"ז בְּרֶסְלֶב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים שֶׁיָּצָאתִי וּבָאתִי לְשָׁלוֹם מִנֶּעֱמְרוֹב לְאוּמַאן, וּמֵאוּמַאן לְטֶעפְּלִיק עַל שַׁבַּת תְּשׁוּבָה, וּמִשָּׁם לְפֹה בְּרֶסְלֶב, וְשָׁבַתִּתִי פֹּה שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאֵיֹם וְהַנּוֹרָא מְאֹד. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ'. אִלּוּ כָּל הַיָּמִים דִּיּוּ וְכוּ'. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתְּקִוָּה שֶׁאֲשׁוּב לְפֹה לְבֵיתִי בְּקֶרוֹב בְּנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָרַבִּים אֲשֶׁר לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ. וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה, הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ, חֲסָדָיו הַנֶּעְלָמִים חַסְדֵי חִנָּם מֵהָאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם שֶׁמַּמְשִׁיךְ הַפְּרָאסְטִיק [הַפְּשׁוּט] הַגָּדוֹל, שֶׁאָנוּ זוֹכִים לֵידַע מִמֶּנּוּ מְעַט דְּמְעַט קָט, מִי יָבִין עֹצֶם גָּדְלוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ. וְהִנֵּה בְּשָׁעָה זֹאת סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁקָּרָאתִי לִבְנִי שֶׁכְּנָא שֶׁיִּחְיֶה, מֵרִבּוּי טִרְדּוֹתָיו, וּבָא אֶצְלִי וְהֶרְאָה לִי מִכְתָּבְךָ שֶׁכָּתַבְתָּ אֵלָיו. וְזֶה סְבִיב שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַתָּה דְּבָרַי אֵלֶּה הַמְּעָטִים הַמַּחֲזִיקִים הָרְבֵּה, מִתּוֹךְ חֲבִילֵי חֲבִילוֹת טִרְדוֹתַי עַתָּה מִכַּמָּה צְדָדִים. וּתְהִלָּה לְאֵל שָׁבַתִּתִי פֹּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּאֵין פֶּגַע. וּתְהִלָּה לְאֵל הַכֹּל עַל נְכוֹן מֵעִם ה', מִיּוֹם צֵאתִי מִנֶּעֱמְרוֹב עַד הֵנָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיבֵנוּ לְשָׁלוֹם לְפֹה, וּמִכָּאן לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. יִתֵּר אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ יְגַדֵּל נָא עַל יָדֵינוּ. וְאִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לִשְׁמֹעַ הַטַּעַם שֶׁנִּקְרָא יוֹם הַזֶּה שֵׁם ה' דַּיֵּי (עַיֵּן לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סו). וְאִם תִּזְכֶּה תִּשְׁמַע מִמֶּנִּי בָּזֶה הַרְבֵּה. וְכָל דְּבָרַי שֶׁכָּתַבְתִּי עַתָּה הַכֹּל נוֹבְעִים מִזֶּה. מִי יִתֶּנְךָ בְּנִי בְּתוֹךְ פְּנִימִיּוּת מֹחִי וּלְבָבִי בְּתוֹךְ הַשַּׁעוּר שֶׁבִּלְבִּי, הָיִיתָ מֵבִין מְעַט גְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנוֹרְאוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו עַד בְּלִי דַּי, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רלא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' נֹחַ תקצ"ז בְּרֶסְלֶב

בְּנִי חֲבִיבִי.

הַשָּׁלִיחַ מֵאִתְּךָ בָּא לְפֹה לְבֵית הַצַּדֶּקֶת מָרַת אֲדִיל תִּחְיֶה בִּהְיוֹתִי יוֹשֵׁב עַל הַשֻּׁלְחָן בִּסְעֻדַּת שַׁחֲרִית, וְקִבַּלְתִּי מִיָּד מִכְתָּבְךָ הַנִּשְׁלַח עַל יְדֵי בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאֹד הֶחֱיֵיתִי אֶת נַפְשִׁי בְּמִכְתָּב בִּתִּי וַחֲתָנִי שֶׁיִּחְיוּ. וּמִכְּתָבְךָ מִיּוֹם ה' עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי. וְהִנֵּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת זֶה תֵּכֶף אַחַר הַבְדָּלָה נָסַעְתִּי לְפֹה לְפַקֵּחַ עַל עֲסָקַי מִכַּמָּה טְעָמִים. וּלְפִי דַּעְתִּי אֶתְעַכֵּב פֹּה עַד יוֹם ג' הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל כֵּן אִם יוּכַל בְּנֶקֶל לָבוֹא לְפֹה בְּיוֹם מָחָר מַה טּוֹב. וְכָעֵת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל לְהַרְחִיב בְּדִבְרֵי אֱמֶת וְחִבָּה. וִיקַבֵּל הַמִּכְתָּב לַחֲתָנִי נֵרוֹ יָאִיר וְיִשְׁתַּדֵּל לְשָׁלְחוֹ עַל יְדֵי אִישׁ בָּטוּחַ. וְגַם יוֹסִיף לִכְתֹּב בְּעַצְמוֹ כִּרְצוֹנוֹ, וְיוֹדִיעֵנִי אִם שָׁלַח מִכְתָּבִי לְיָדָם לִבְרַאיהלוֹב כִּי הוּא מִצְוָה גְּדוֹלָה. כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהֵם מְצַפִּים מֵאֹד לְרְאוֹת מִכְתָּב מֵאִתִּי. וְהִנֵּה עַד הֵנָּה עֲזָרַנִי רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְגַם תּוֹדָה לְאֵל שְׁמַחְנוּ קְצַת בִּשְׂמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה וּבְשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת וְהַכֹּל בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל. מִי יִתֵּן שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשׁוּעָתוֹ שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי לְפֹה לִבְרֶסְלֶב בְּשָׁלוֹם מְהֵרָה. וּמִגְּדֶל הַטִּרְדָּא וּנְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כָּרְאוּי. וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רלב

יוֹם ד' רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ"ז בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשִׂמְחָה זֹאת. וְכָל יוֹם אֶתְמוֹל הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ וְלֹא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא. וּמַה לַּעֲשׂוֹת כִּי מְנִיעַת הַפַּרְנָסָה מְשְׁתַּטַּחַת מְאֹד בְּכָל פַּעַם, אַךְ טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' שֶׁרְצוֹנְךָ חָזָק אֶל הָאֱמֶת. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד, וּבְוַדַּאי נִתְרָאֶה פָּנִים בְּקֶרוֹב, וּבוֹא תָבוֹא בְּרִנָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר עָבַר בְּמַחֲשַׁבְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מֵחָדָשׁ אֲשֶׁר בִּלְבָבִי, אַךְ כָּעֵת טָרִידְנָא טוּבָא.

וְהַכֹּלֶל שֶׁצָּרִיךְ אַתָּה לַחֲשֹׁב בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הַיּוֹם נוֹלַדְתָּ, וּכְאִלּוּ אֵין לְךָ בָּעוֹלָם כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד, וְלִבְלִי לְהַטְרִיד מַחֲשַׁבְתְּךָ עַל לְעָבַר וְעַל לְהַבָּא. וְאִם אָמְנָם אַתָּה עוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן וְצָרְכֵי פַּרְנָסָה שֶׁהוּא עַל לְהַבָּא, אַף עַל פִּי כֵן הָעִקָּר הוּא הַיּוֹם הַזֶּה שֶׁאַתָּה עוֹמֵד בּוֹ. כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה יִּוָּלֵד יוֹם. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וּכְבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה בָּזֶה, וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ

בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים. וּמַה מְּאֹד אָנוּ צְרִיכִין לִשְׁמֹחַ בְּחֶלְקֵנוּ עַל עִצָּם חַסְדּוֹ שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִכַּמָּה טָעוּתִים וְעִצּוֹת נִבְעָרוֹת וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ.

חֲזַק בְּנֵי וֶאֱמַץ כִּי ה' אִתְּךָ גַּם עַתָּה. וְכָל תְּשׁוּקַת לְבָבְךָ הַטּוֹב הַכֹּל נִרְשָׁם לְמַעְלָה לְטוֹבָה. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאַתָּה זוֹכֶה לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לְדַבֵּר בְּפֶה מָלֵא הַכְּסוּפִין הַטּוֹבִים שֶׁלְּךָ בְּכָל יוֹם שֶׁזֶּה הָעִקָּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִתְאַוֶּה גַּם לִתְפִלָּתְךָ וְשִׂיחָתְךָ, וְאֵין שׁוּם דִּבּוּר נֶאֱבָד.

חֲזַק בְּנֵי וֶאֱמַץ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בֵּין הַרְבֵּה בֵּין מְעַט כִּי אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וְכוּ'. וְהִנֵּה אֲנִי מִתְעַכֵּב פֹּה זֶה יוֹם ד, וְהַיּוֹם אוֹ מָחָר אִם יִרְצֶה ה' אֶסַּע לְבֵיתִי. וַעֲדַיִן לֹא עָשִׂינוּ מְאוּמָה בַּעֲסָקֵינוּ, וְכַאֲשֶׁר תִּהְיֶה אָצְלֵנוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֲסַפֵּר לְךָ הַכֹּל, כְּעֵת אָנוּ מַשְׁלִיכִים יְהֵבֵנוּ רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְבַד שֶׁהוּא יוֹרֶה אוֹתָנוּ הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָעֵצָה הַטּוֹבָה, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לָשׁוּב לְבֵיתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

הָאִשָּׁה שָׂרָה יָצְאָה בְּמֵאוּן אַחַר הַבְטָחָתָהּ לִהְיוֹת בְּבֵיתְךָ, וּלְדַעְתִּי אַף עַל פִּי שֶׁעַתָּה יֵשׁ לְךָ צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה מֵחֲמַת שֶׁאֵין מְשָׁרֶתֶת מְצוּיָה, אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזֹר לְךָ וְתִמְצָא כִּרְצוֹנְךָ, וְאָז תּוֹדֶה לַה' עַל שֶׁמֵּאָנָה בָּזֶה כִּי הוּא לְטוֹבָתְךָ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁתִּהְיֶה אֶצְלִי אֲדַבֵּר עִמְּךָ גַּם מִזֶּה, כִּי כָּל הַלְכוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ הַכֹּל נוֹגֵעַ וְכָלוּל בַּעֲבוֹדַת ה'. כִּי הַיּוֹם כָּלוּל מִתּוֹרָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְהֵם כְּלוּלִים זֶה בָּזֶה, כַּאֲשֶׁר יוּכַל כָּל אָדָם לְהָבִין בְּעַצְמוֹ. וּבְכָל הַדְּבָרִים אֵין שׁוּם עֵצָה כִּי אִם לְהַמְתִּין לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּבְתוֹךְ כָּךְ לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁיַּזְמִין לוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ, הֵן דָּבָר קָטָן וְדָבָר גָּדוֹל, כָּל פְּרָטֵי צְרָכֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמַלְבּוּשִׁים וְדִירוֹת וּכְלֵי אֲכִילָה וּכְלֵי הַבַּיִת וּמְשָׁרְתִים וּשְׂכַר לְמוּד וְכוּ', אֵין עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם לְהַשְׁלִיךְ יְהָבוֹ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁיַּזְמִין לוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ. וְאִם צָרִיךְ אֵיזֶה עֵשֶׂיָה וְעֵצָה וְתַחְבּוּלָה לָזֶה שֶׁיַּזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְיוֹרֵהוּ הָעֵצָה הַטּוֹבָה בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ, כִּי בְּכָל הַדְּבָרִים צְרִיכִין עֵצָה טוֹבָה. כִּי בְּכָל הַדְּבָרִים יֵשׁ סְפֵקוֹת וַחֲלָקוֹת הָעֵצָה הַרְבֵּה, עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשׁוֹ, כִּי אִם לִסְמֹךְ עָלָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו שֶׁיְּרַחֵם וְיִתְקָנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו.

דִּבְרֵי אָבִיךָ אֲשֶׁר עִצָּם אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַטּוֹב אִלְּצוּנִי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה דְּבָרַי אֵלֶּה, וְעֵינַי מְצַפּוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁתִּתְחַיֶּה נַפְשְׁךָ בָּזֶה, אוֹן טַאקֵי פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה]. כִּי תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן וְכוּ', וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ תְּהִלָּה לְאֵל. וְהַכֹּל הֶבֶל הַכֹּל הֶבֶל,

אַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם כָּזָב בְּנֵי אִישׁ, אֲבָל חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁקִּבַּלְנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים כְּאֵלֶּה וְכוּ' הֵם דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, דְּבַר אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר יָקוּם לְעוֹלָם וְקוּשְׁטָא קָאֵי.
נָתָן הַנַּ"ל

רלג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּצֵא תקצ"ז.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ג' חַיֵּי שָׂרָה. וְהַיּוֹם חָזַרְתִּי וְקָרִיתִי אוֹתוֹ וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד מִצּוּף נֹעַם אִמְרוֹתָיו הַנֶּאֱמָרִים מִקִּירוֹת לִבּוֹ. וְאֵין בְּפִי מִלָּה לַהֲשִׁיבוֹ עַתָּה, אַךְ מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתוֹ לְמִכְתְּבֵי אֲנִי מֻכְרָח לְמַלְּאוֹת מִשְׁאֲלוֹתָיו. וּכְבָר הִקְדִּים בְּמִכְתָּבוֹ לִכְתֹּב מַאֲשֶׁר בִּלְבָבִי עַתָּה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִעַט מִפִּי רַבִּי דָּוִד מֵעִנְיַן הַהִתְחַדְּשׁוּת, שֶׁבְּכָל יוֹם וְשָׁעָה נַעֲשִׂים חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי, וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּלִבִּי מִזֶּה. וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם וְכוּ', כְּבָר כָּתַבְתִּי מִזֶּה, וְהַכֹּל כָּלוּל בַּמֶּה שֶׁהַזְּהִיר הוּא ז"ל בְּקוֹל רָם וְנָעַר בָּנוּ וְאָמַר בָּזֶה הַלָּשׁוֹן (שִׂיחוֹת הָר"ן נא): אַלְט טָאר מֶען נִיט זַיין [אָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן]. וּבָזֶה הֵקִיץ אוֹתָנוּ לָשׁוּם לֵב לִדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁהִזְהִירָנוּ גַּם כֵּן בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע עַל פָּסוּק "אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם", בְּכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּחָדָשִׁים, כַּמּוּבָא בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י ז"ל, וְכֵן עַל הַפָּסוּק "הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם" וְכוּ'. וְכֵן רָמְזוּ לָנוּ לְפָרֵשׁ בְּעִצְמֵנוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתֻב הַיּוֹם בְּאַזְהָרַת קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹוֹת, שֶׁהַכַּוָּנָה כְּאִלּוּ הַיּוֹם נִצְטַוֵּינוּ מֻחְדָּשׁ. וְהוּא אַזְהָרָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּצְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת הָרְבֵּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה. כִּי גַּם בְּכָל שָׁעָה נַעֲשִׂין חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁבוּעַ וְחֹדֶשׁ, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל שָׁנָה וּשְׁמִטָּה וְכוּ'.
וְאֶפְשָׁר שָׁמַעְתָּ מַה שֶּׁאָמַרְתִּי בָּעִתִּים הַלָּלוּ עַל פָּסוּק (אֵיכָה ג): "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", שֶׁהוּא מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הִתְחַדְּשׁוּת הַדַּעַת בְּכָל יוֹם, וְאָמַרְתִּי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאֲפִלּוּ אִם אֵין הָאָדָם זוֹכֶה לְרְאוֹת וּלְהָבִין עֹצֶם נִפְלְאוֹת הַהִתְחַדְּשׁוּת בְּכָל בֹּקֶר, צָרִיךְ עַל כָּל פָּנִים לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה רַבָּה שֶׁבְּוַדַּאי נִתְחַדֵּשׁ נִפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים 'עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת' וְכוּ'. וְזֶהוּ "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה רַבָּה לְהַאֲמִין שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל בֹּקֶר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת הָרְבֵּה בִּבְחִינַת "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים", וְהָבֵן. וּצְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה מְאֹד וְלָשִׂים לֵב מְאֹד לְמַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם: 'וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית', וּבְפָרָט מַה שֶּׁאוֹמְרִים 'עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת' וְכוּ'. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל כָּרָאוּי, וְיֵיטִיב עִמָּנוּ הַרְבֵּה טוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית, אַךְ צְרִיכִין לְצַפּוֹת לִישׁוּעָה בְּכָל יוֹם.

וְגַם מֵהַסְּתָם שְׁמַעְתָּ קְצָת מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עַל פָּסוּק "וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק", שֶׁצְּרִיכִין לְרָאוֹת הַיְשׁוּעָה כְּמוֹ שֶׁרוֹאִין הַדָּבָר בְּעֵינֵינוּ מַמָּשׁ, אַךְ הוּא "מֵרָחוֹק", שֶׁזֶּהוּ פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק הַזֶּה בְּעִנְיַן אַבְרָהָם בְּעֵת שֶׁהוֹלִיךְ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ לַעֲקֵדָה, שֶׁהַס"ם רָצָה לְבַלְבְּלוֹ הָרְבֵּה הָרְבֵּה בְּכַמָּה הַסָּתוֹת וּפְתוּיִים, עַד שֶׁבַּסּוֹף אָמַר לוֹ שָׁמַעְתִּי מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד הַשֶּׁה לְעוֹלָה וְלֹא יִצְחָק לְעוֹלָה, וְהֵשִׁיב לוֹ כָּךְ עָנְשׁוֹ שֶׁל בַּדַּאי שֶׁאֲפִלּוּ אִם אוֹמֵר דְּבַר אֱמֶת אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּגֶמָרָא וּמִדְרָשׁ.

רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט הֵיטֵב וְשִׂים לֵב לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם בְּעִנְיַן הַנִּסָּיוֹן וְהַתּוֹרָה בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לִקַּח לְעַצְמוֹ רְמָזִים וּמוּסָר לְפִי דַּרְכּוֹ. כַּמָּה וְכַמָּה הַבַּעַל דָּבָר מְסַבֵּב בְּתַחְבּוּלוֹתָיו עִם כָּל אֶחָד אֲפִלּוּ עִם הַקָּטָן שֶׁבַּקְטַנִּים לִדְחוֹתוֹ חַס וְשָׁלוֹם, וּצְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק כְּנֶגְדּוֹ בְּתַקֶּף הַתְּקִוָּה וְהַסְּמִיכָה שֶׁאָנוּ סְמוּכִים בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדֻּשָּׁה, כִּי בְּעֹצֶם חֻלְשׁוּתֵנוּ אֵין לָנוּ כֹּחַ כִּי אִם עַל יְדֵי זֶה. וּצְרִיכִין לִהְיוֹת חָזָק כְּאִלּוּ אָנוּ רוֹאִים הַתְּקִוָּה טוֹבָה בְּעֵינֵינוּ מַמָּשׁ, אַךְ הוּא מֵרָחוֹק מְאֹד בְּבְחִינַת וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם, שֶׁרָאָה אֶת הַמָּקוֹם שֶׁהוּא מְקוֹם הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעֲתִידִין זַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק לִירַשׁ, אַךְ הוּא מֵרָחוֹק. כִּי לְעֵת עַתָּה הָיָה מוֹלִיךְ אוֹתוֹ לַעֲקֵדָה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׁוּם מַחֲשָׁבָת חוּץ. וְאִם שֶׁהוּא תַּרְתֵּי דְסָתְרֵי מְאֹד, שֶׁרוֹאֶה הַמָּקוֹם שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁיִּירְשׁוּ זַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק לֶעָתִיד בִּגְדֻלָּה כָּזֹאת וְכוּ', וְעַתָּה הוּא מוֹלִיךְ אוֹתוֹ לִשְׁחִיטָה, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הֵרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו חַס וְשָׁלוֹם.

כִּי זֶה הָעִקָּר לְבַעֵר וּלְסַלֵּק כָּל הַקְּשָׁיוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהָעַקְמִימִיּוּת שֶׁבִּלְבּוֹ וְלַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלּוֹ וְלַחֲטֹף טוֹב כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל הַרְבֵּה אוֹ מְעַט, כִּי אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וְכוּ'; וְלִהְיוֹת חָזָק בְּרָצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים טוֹבִים, וְלִהְיוֹת סָמוּךְ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקֵי הָאֱמֶת שֶׁגִּמְרוּ עִמָּנוּ בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהִתְחִילוּ. וְאִם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה צְרִיכִים לֵידַע הָאֱמֶת שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל, כִּי "אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי", שֶׁזֶּהוּ בְּעֻצְמוֹ בִּבְחִינַת "וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק". וּכְתִיב (שְׁמוֹת ב): "וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק" שֶׁהוּא גַּם כֵּן מֵעֵין זֶה שֶׁבִּתְחִלָּה הִתְנַבְּאָה עַל מֹשֶׁה שֶׁיּוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה שֶׁמַּשְׁלִיכִין אוֹתוֹ לַיְאוֹר וְכוּ'. וְכִמּוּבָא (בְּרֵמְבַּ"ן שָׁם) שֶׁהַפָּסוּק מְרַמֵּז עַל זֶה שֶׁהִתְיַצְּבָה מֵרָחוֹק לִרְאוֹת וּלְקַוּוֹת עַל הַסּוֹף וְהַתִּקְוָה טוֹבָה, רַק הוּא מֵרָחוֹק. וְזֶהוּ (מִשְׁלֵי לא): "מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ". מִמֶּרְחָק דַּיְקָא שֶׁלַּחְמָהּ שֶׁל תּוֹרָה אֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל כִּי אִם מִמֶּרְחָק דַּיְקָא וְכַנַּ"ל. וְגַם הַלֶּחֶם בְּגַשְׁמִיּוּת שֶׁהוּא הַפַּרְנָסָה צְרִיכִין לֵידַע שֶׁבָּא מִמֶּרְחָק הַרְבֵּה, כָּל אֶחָד לְפִי פַּרְנָסָתוֹ. וְאָז חֲזָקִים בְּוַדַּאי בְּבִטָּחוֹן שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת בָּטוּחַ שֶׁבְּוַדַּאי יְפַרְנְסוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּרָאוּי, וְאִם הוּא רָחוֹק מִמֶּנּוּ כֵּן הַדָּבָר, כִּי בְּוַדַּאי מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ, מִמֶּרְחָק דַּיְקָא. כִּי 'קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כִּקְרִיעַת יַם סוּף', וְאַף עַל פִּי כֵן תָּבִיא בְּוַדַּאי. נִמְצָא שֶׁבֵּין בְּגַשְׁמִיּוּת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוּת צְרִיכִין לְקַיֵּם "וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם

מֵרָחוֹק" לִרְאוֹת הַתִּקְוָה מַמָּשׁ, אַךְ הוּא מֵרָחוֹק. וְאָז דַּיְקָא יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁתָּבוֹא הַתִּקְוָה בְּהֶסַח הַדַּעַת תֵּכֶף וּמִיָּד בִּזְמַן קָצָר. כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעִנְיַן זֶה בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. שֶׁתֵּכֶף נִמְתַּק הַדִּין. וְנֶאֱמַר לוֹ "אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ" וְכוּ'; אַךְ תֵּכֶף אַחַר כָּךְ הָיָה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן וְתִקְוָה לִישׁוּעָה אַחֶרֶת שֶׁהוּא לִמְצֹא הַזִּוּוּג שֶׁל יִצְחָק. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם "וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" וְכוּ', וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י אַחֲרֵי הָרִהוּרֵי דְּבָרִים וְכוּ' בְּעִנְיַן זִוּוּגוֹ שֶׁל יִצְחָק. וַעֲזוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְבַּשֵּׂר גַּם עַל זֶה שֶׁנּוֹלְדָה רִבְקָה, וְאִם הוּא בְּשׂוֹרָה טוֹבָה נִפְלָאָה, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הוּא רָחוֹק מְאֹד שֶׁיִּצְחָק בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה, וְרִבְקָה זִוּוּגוֹ בַּת יוֹם אֶחָד וְכוּ'. וְאַחַר כָּךְ בָּא לְבֵיתוֹ וּמָצָא שֶׁמַּתָּה אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה הַצַּדֶּקֶת שָׂרָה אִמֵּנוּ, וְגַם לֹא מָצָא מָקוֹם לְקִבְרָהּ. וְכַמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ שֶׁכָּל זֶה הָיָה בְּכְלַל הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְכוּ'. וַעֲדַיִן עַדַיִן עַתָּה גַּם עַתָּה לֹא נִתְמַלֵּא הַתִּקְוָה שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְשֶׁל כָּל אֲבוֹתֵינוּ ז"ל, כִּי אָנוּ עַתָּה בַּדִּיּוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה בְּתֹקֶף מְרִירַת הַגָּלוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁשָּׁלַח לָנוּ צַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּמַעַט אָבְדָה תִּקְוָתֵנוּ לָגֶמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, אַךְ עַתָּה בְּתֹקֶף כֹּחָם הֶעָצוּם שֶׁל הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת אֲשֶׁר הוֹדִיעַ ה' יְשׁוּעָתוֹ עַל יָדָם תְּהִלָּה לָאֵל, תִּקְוָתֵנוּ חֲזָקָה מְאֹד מְאֹד שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁהִתְחִיל. וּבְקַטְנוּתֵינוּ וַעֲנִיּוּתֵינוּ אָנוּ צְרִיכִין לְהַגְדִּיל דַּעְתֵּנוּ לְקַבֵּל רְמָזִים מִכָּל הַנַּ"ל, וְלִרְאוֹת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק כַּנַּ"ל. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב הַכֹּל, אַךְ דַּי בָּזֶה לַמֵּשִׂים לֵב אֶל הָאֱמֶת.

וְתֵדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הֶחֱיֵיתַנִי שֶׁהוֹצֵאתָ מִלִּבִּי עַל הַכְּתָב דְּבָרִים אֵלּוּ עַל יְדֵי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה. כִּי אִם אָמְנָם דִּבּוּרִים אֵלּוּ קְבוּעִים בְּלִבִּי מִכְּבָר יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתִּי, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּהֶם הַרְבֵּה, אַף עַל פִּי כֵן נִתְעוֹרְרוּ אֶצְלִי מֵחָדָשׁ דִּבּוּרִים אֵלּוּ, כִּי אִם אָמְנָם אָנוּ מְדַבְּרִים לְקַיֵּם 'בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים'. אַךְ גַּם דִּבּוּרִים אֵלּוּ בְּעַצְמָן צְרִיכִין לְבַל יִתְיַשְּׁנוּ. וְכֵן לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמֻּכְרָח לְסַיֵּם כִּי זְמַן מִנְחָה הִגִּיעַ שֶׁתִּתְקַן יִצְחָק אָבִינוּ. בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה", לְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה לִפְנֵי קוֹנוֹ בְּכָל יוֹם וּלְהִתְחַזֵּק בָּזֶה מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וְאִם בְּתוֹךְ כָּךְ בֵּין יוֹם לְיוֹם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה, יֵדַע וְיַאֲמִין כִּי הַדִּבּוּר טוֹב אֵינוֹ נֶאֱבָד לְעוֹלָם. 'וְכַד חַם גַּבֵּהּ אִתְהַפַּךְ'. וְלִסְתֹּר וְלַעֲקֹר הַסְּבָרָא שֶׁל 'יַבֶּשְׁתָּא הִיא' חַס וְשָׁלוֹם, וּבָזֶה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּיוֹתֵר לְקַיֵּם כָּל הַנַּ"ל הַמְרֻמָּז בַּפָּסוּק "וַיִּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק". וְהָבֵן בְּנִי חֲבִיבִי הֵיטֵב, וְשִׂים לִבְּךָ בִּפְשִׁיטוּת לְכָל הַנַּ"ל לְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לְהִתְגַּבֵּר בָּזֶה. כִּי גַּם עָלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת הָאַזְהָרָה לְהִתְחַזֵּק בַּשִּׂיחָה הַנַּ"ל. וְאִם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמֹר, אֲבָל אֵין לְךָ רְשׁוּת לִפָּטֵר הֵימֶנָּה.

אַשְׁרֵינוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ כֵּלִים כָּאֵלֶּה לְדַבֵּר בָּהֶם, כַּמָּה וְכַמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לִצְעֹק וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא בְּכָל יוֹם, וְרֹב הַיּוֹם יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ וַאֲשֶׁר הוּא עָתִיד לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, כִּי גַּם עַתָּה אָנוּ רוֹאִין מַרְחוֹק תִּקְוָתֵנוּ וִישׁוּעָתֵנוּ לָנֶצַח וְכַנַּ"ל. וְהֶבֵן הַדְּבָרִים הֵיטֵב לְשָׁשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה מֵרָחוֹק לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּקָרוֹב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה עַזָּה. גַּם לָהֶם נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְכָל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ. וְאִם יִרְצוּ נִתַּן לָהֶם רְשׁוּת לִקְרוֹת דְּבָרַי אֵלֶּה, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ בְּדִבּוּרִים אֵלּוּ לִפְנֵי כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אַךְ הַמַּחֲלֹקֶת מְכַסֶּה וְכוּ', וּכְשֶׁם שֶׁמְּצָוָה לוֹמַר הַנִּשְׁמָע וְכוּ'. אַךְ הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ הָאֱמֶת תֵּן לָחְכָם וְיֶחְכַּם עוֹד. כִּי "שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד".

נָתָן הַנַּ"ל

רלד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' וַיְחִי תקצ"ז נֶעְמְרוֹב.

בְּנִי חֲבִיבִי.

כָּל מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, אַךְ מֵהַפָּצָרַת יְדִידְךָ רַבִּי נַחְמָן מוֹסֵר כְּתָב זֶה לִכְתֹּב לְךָ. הֶכְרַחְתִּי לִקַּח עֵט סוֹפֵר לִדְרֹשׁ בְּשָׁלוֹמְךָ עַל כָּל פָּנִים. וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יָמֵי חֲנֻכָּה בְּשָׁלוֹם, וְהָיוּ אֶצְלִי קְצָת מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת, וּמִי יָבִין דַּרְכֵי ה', כִּי נִדְמָה לִי שֶׁאַתָּה וְאַנְשֵׁי טוּלְטְשִׁין בְּוַדַּאי יִהְיוּ אֶצְלִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. וְעַל הַשְּׁאָר הָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי מְאֹד. וְעַתָּה נִתְהַפֵּךְ הַדָּבָר, וְאָנוּ רוֹאִים בְּכָל יוֹם שֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, אַךְ אַתָּה הָיִיתָ אָנוּס וְאֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ. וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ בְּוַדַּאי מֵאֲשֶׁר נִדְבַּר פֹּה בְּשַׁבַּת הַנַּ"ל, וְגַם בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ קְצָת מֵרַבִּי דָּוִד. וְתֵדַע שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בַּמֶּה שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בִּישׁוּעָתוֹ בְּזֶה הַשַּׁבַּת הַנַּ"ל. כִּי תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה עַד שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מִכְּתָבְךָ הַקֹּדֶם גָּרְמוּ הַרְבֵּה חִדּוּשִׁים אֲמִתִּיִּים וְנִפְלָאִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', מִי יָבִין נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ'. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וְחַדֵּשׁ עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, בְּפֶרְט בְּכָל בֹּקֶר, וּתְקַיֵּם אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁצְּרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם 'עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת' וְכוּ'. וְגַם תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עִמּוֹ הַיּוֹם הִתְחַזְּקוּת נִפְלָא הָרָמוּז בַּפָּסוּק: "אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ וְכוּ' וְאָנֹכִי אַעַלְךָ" וְכוּ' וְתָבִין נִפְלְאוֹת ה'.

וְהָעִקָּר שֶׁתָּבִין מִכָּל זֶה לְעַצְמְךָ בִּבְחִינַת 'נֵר חֲנֻכָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד' לְהַמְהַדְּרִין. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רלה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' מִשְׁפָּטִים תקצ"ז.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ג' תְּרוּמָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְסֵדֶר נְסִיעָתִי תָּבִין מֵעַצְמְךָ שֶׁעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר. וּמַה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, הוּא בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְכוּ', כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה. וּמִן הַסְּתָם אֶרְאֶה לְהוֹדִיעֲךָ מֵאוּמָאן. וְאִם אֶסַּע לְטִשְׁעהרִין אוֹדִיעֲךָ מִשָּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין יִסַּע עִמִּי עַד אוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּמִשָּׁם יָשׁוּב בְּרִנָּלִיו לְבֵיתוֹ, וּמֵאִתּוֹ תֵּדַע הַכֹּל. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רלו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיִּקְהֵל תקצ"ז טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

הַיּוֹם קוֹדֶם הַתְּפִלָּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל וְהַפְאסְט נְחוּצָה מְאֹד פֹּה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. תְּהִלָּה לְאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְפֹה אוֹר לְיוֹם ג', וּבְיוֹם ג' הָיָה בְּרִית מִילָה אֵצֶל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי הִירְשׁ ב"ר אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וְקִיַּמְתִּי מִצְוַת חִתּוּךְ אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה לֹא זָכִיתִי לָזֶה כַּיָּדוּעַ לְךָ. ה' יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם לַחְתּוֹךְ וְלִכְרֹת אֶת כָּל שׂוֹנְאֵינוּ הַנִּמְשָׁכִין מֵעֶרְלַת לֵב וְעֶרְלַת בָּשָׂר הָרוֹצִים לְכַסּוֹת חַס וְשָׁלוֹם, לְהַסְתִּיר הָאֱמֶת לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם. יֹאבְדוּ הֵם וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם וּדְבַר אֶחָד מִדִּבְרֵי תוֹרָתֵינוּ אַל יִתְבַּטֵּל. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי עַל שַׁבַּת הֶעָבַר בְּמֶעדְוֶוועדִיבְקֶא. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵאֵת ה'. אַךְ כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָלָל וּבִפְרָט הַכֹּל בִּבְחִינַת "וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק". כִּי אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת בְּכָל יוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן כָּל תִּקְוָתֵנוּ רְחוֹקָה מְאֹד. וְאָנוּ צְרִיכִים בְּכָל יוֹם לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר, וּלְהִסְתַּכֵּל הֵיטֵב עַל כָּל הַחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לְהוֹדִיעֵנוּ מִזְּיו נֹעַם עֲרֵבוּת מְתִיקוּת נִפְלְאוֹת תּוֹרָה קְדוֹשָׁה וְעֵצוֹת עֲמֻקּוֹת אֲמִתִּיּוֹת כָּאֵלֶּה, וּלְבַקֵּשׁ עַל הֶעָתִיד

וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה תָּמִיד. גַּם בְּעֵת בִּיאָתִי לְפֹה בְּשׁוּרוּ לִי בְּשׂוֹרָה טוֹבָה שֶׁזּוּגָתוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה יָלְדָה בַּת לְמַזָּל־טוֹב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיְּגַדְּלוּ אוֹתָהּ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְהַכֹּל בִּבְחִינַת מֵרָחוֹק הַנַּ"ל. זִכְרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁנִּדְבַּר בָּזֶה, וְשִׂימוּ לְבַבְכֶם לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר לְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה בְּכָל יוֹם לְבַל נִישַׁן אֶת יָמֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישַׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, וּבְוַדַּאי יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל, הוּא גָּמַר וְיִגְמֹר. כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה', וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר כַּנַּ"ל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכֻלָּם נֶאֱמַר כָּל הַנַּ"ל "חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם" וְכוּ'.

רלז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' וַיִּקְרָא תקצ"ז קְרֶימִינְטְשַׁאק.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַל מִכְתָּבוֹ עַד שָׁעָה זֹאת, וְאַף עַל פִּי כֵן מִיַּדִיעָתִי עַצְמָם תְּשׁוּקָתוֹ לְמִכְתָּבַי הֵכַנְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לוֹ, בְּתוֹךְ כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ בְּרֶגַע הַזֹּאת, וְהָיָה לִי לְנַחַת. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲרִיךְ בְּדַעְתּוֹ, ה' אֱלֹקַי גָּדַלְתָּ מְאֹד. וּמְאֹד הוּא הַצְּמְצוּם וְכוּ', כִּי אָסוּר לַהֲרֹס בָּזֶה, אַף מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְכוּ'. וְהִנֵּה בְּיוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי מִטְּשֶׁעהרִין, וְהוֹדַעְתִּיךָ, שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ שָׁם גַּם כֵּן בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּעֵת שֶׁהֵכַנְתִּי מִכְתָּב לְנֶעמִרוֹב. וּבְשַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל הָיִיתִי בְּטְשֶׁעהרִין וּבָאתִי לְפֹה בְּיוֹם ד' רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר ב'. וְלֹא הָיָה רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, בְּבֵיתוֹ וְנִתְעַכַּבְתִּי עַד הֵנָּה. וְגַם שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֶשְׁבּוֹת פֹּה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֶסַּע לְטְשֶׁעהרִין. וּרְצוֹנִי לִהְיוֹת עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת צַו הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּטִירָהאוויצָע, אַךְ מֻחְמָת יְמֵי הַפּוּרִים, וְגַם כִּי הַדֶּרֶךְ מְקֻלְקָל קְצָת יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶתְעַכֵּב גַּם בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת צַו בְּטְשֶׁעהרִין, וַאֲזַי אֶהְיֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וַאֲנִי מוֹסֵר עַצְמִי בֶּאֱמֶת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה, וּמֵה' מִצְעָדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה עִמִּי כִּרְצוֹנוֹ.

וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקָתְךָ זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ, יָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי, וּכְבָר כָּתַבְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עַתָּה, אַחַר כָּל צַעֲקָתְךָ וְזַעֲקָתְךָ, אַף עַל פִּי כֵן דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֱמֶת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת שֶׁיִּהְיוּ בְּיַחַד, וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וַהֲלֹא כָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה מַכְרִיחַ עַצְמְךָ לִלְמֹד הֲכֶרְחִי מִתְבַּטְּלִים מִמְּךָ קְצָת הַבִּלְבּוּלִים, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאִם תַּכְרִיחַ עַצְמְךָ לִלְמֹד יוֹתֵר,

יִתְבַּטְּלוּ מִמְּךָ הַבִּלְבּוּלִים בְּיוֹתֵר. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן הֵם חוֹתְרִים וְאוֹרְבִים וְרוֹדְפִים בְּכָל פַּעַם, בִּלְתִּי זֹאת אִי אֶפְשָׁר. כִּי אַדְרַבָּא הֲלֹא מְבֹאָר בִּדְבָרָיו זַ"ל שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד' דַּיְקָא, וְעַיֵּן שָׁם פֵּרוּשׁוֹ. וְגַם צְרִיכִין לַחֲזֹר מְאֹד כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּשֵׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל, שֶׁצְּרִיכִין לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה, וְאֵין שׁוּם צְעָקָה נֶאֱבֶדֶת אֲפִלּוּ מִמָּקוֹם שֶׁהוּא. וְאִם אֵינְךָ יָכוֹל לִצְעֹק וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ כָּרָאוּי, אַף עַל פִּי כֵן כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה. וְעַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁהוֹרִיתִיךָ, תּוּכַל לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ גַּם כֵּן כְּבֵן הַמְסַפֵּר לִפְנֵי אֲבִיו צַעֲרוֹ.

וְעַל כֻּלָּם צְרִיכִין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמְךָ עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, הֵן עַל יְדֵי שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, וְשָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה. וְשֶׁצְּרִיכִין לַחְטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה. וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה תְּהִלָּה לָאֵל. וּבְיוֹתֵר צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ שָׂמֵחַ. מָע זָאל זִיךְ מַאכִין פְֿרֵייליךְ, וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי דִּשְׁטוּתָא, כְּמוֹ שֶׁרָגִילִין כָּל יִשְׂרָאֵל בֵּימֵי הַפּוּרִים. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהֶחֱיָנוּ עַד כֹּה, וִימֵי הַפּוּרִים הַנּוֹרָאִים מְמַשְׁמְשִׁין לָבוֹא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ. וַאֲנִי מַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ נִסִּים נוֹרָאִים, גַּם בִּימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה, כִּי "הֵם נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה".

שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּנֵי יְדִידִי, כִּי זָכִינוּ לִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד, אֲשֶׁר נִצַּלְנוּ מִפַּח יוֹקְשִׁים מִלְּהִיוֹת מִתְנַגֵּד עַל רַבִּי כְּזֶה, עַל לְמוּד קָדוֹשׁ כָּזֶה, עַל מַעֲשֶׂה כְּזֹאת הַנַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ. שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם. וּבְכָל דּוֹר וָדוֹר נַעֲשִׂים נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת וְהָעִקָּר בְּעִנְיַן הִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר. כְּמוֹ שֶׁהָיָה בִּימֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְאַחֲרָיו בִּימֵי הַמַּגִּיד זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. אֲבָל מַחֲלֹקֶת כְּזֹאת כַּאֲשֶׁר עָלֵינוּ כִּמְעַט לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, אֲשֶׁר קָמוּ עָלֵינוּ לְבָלְּעֵנוּ חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ' וְכוּ'. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ וְכוּ'. וּמִזֶּה בְּעַצְמוֹ תּוּכַל לְשַׂמֵּחַ הַרְבֵּה בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם, מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מִמֶּנּוּ וּמִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, הוּא חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ. תְּהִלָּה לְקֵל יֵשׁ וַיֵּשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. כְּכֹחוֹ אָז כֵּן כֹּחוֹ עַתָּה וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר, לְהַצִּילֵנוּ מִכָּל אוֹיְבֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ בְּנִשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, וְתַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ לִהְיוֹת שָׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה עַל כָּל פָּנִים;

וּתְקַיֵּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה, וְתַאֲמִין בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו, "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וּזְמַן הַמְּנֻחָה הִגִּיעַ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם הַפָּסוּק: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה" לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ בְּכָל יוֹם עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְתוֹךְ שִׂמְחָה נְגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה. וְעַל הַפַּרְנָסָה תִּתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן חָזָק, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְהַכֹּל לְטוֹבָתְךָ. הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכֶּלְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רָב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רלח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' י"א נִיסָן תקצ"ז נֶעמְרוֹב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

כָּל מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי בְּטֶשֶׁעהרִין וּבְאוּמַאן ב, וְקֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְכֻלָּם שִׂמְּחָה אַחַת לָהֶם קוֹרֵא וְצוֹעֵק עַל מַכְאוֹבֵי נַפְשׁוֹ וְגוּפוֹ וּמָמוֹנוֹ. וּכְבָר הֻשְׁבְּתִי לְךָ הַרְבֵּה, וְכָל סִפְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל מְלֵאִים תְּשׁוּבוֹת עַל כָּל זֶה, וּמָה אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מֵחֲלִישַׁת כֹּחַ אַחַר הַשַּׁבָּת כַּיָּדוּעַ לְךָ, אַךְ מֵעִצָּם אַהֲבָתְךָ וְהַפְצָרַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן, הֶכְרַחְתִּי לִכְתֹּב לָכֶם אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְעַטִּים. וּדְעוּ כִּי תְּהִלָּה לָאֵל עָבַרְתִּי הַדֶּרֶךְ בְּשָׁלוֹם, וְהֵבֵאתִי מָעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ הָרֹב נִכְלָה בַּבַּיִת קֹדֶם שֶׁבָּאתִי. וְגַם עַתָּה אֵין שׁוּם סְמִיכָה בְּעִנְיַן פַּרְנָסָתִי כִּי אִם עַל בִּטָּחוֹן לְבַד, כַּאֲשֶׁר שָׂמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: נָאר בִּטָּחוֹן [רַק בִּטָּחוֹן]. וְהַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ פָּרְחוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כְּחִצִּים מִיַּד גִּבּוֹר. וְגַם אַתָּה וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אַל תִּדְאֲגוּ וְאַל תֵּעָצְבוּ כִּי ה' אִתָּנוּ, וּבְוַדַּאי יְפַרְנֵס אֶתְכֶם בְּכָבוֹד, כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ, וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל הַחוֹסִים בּוֹ. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁיִּרְאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וַה' יְחַזֵּק לְבַבְכֶם לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְתִזְכֶּה לְהָבִין וּלְהַאֲמִין, כִּי עַתָּה מְמַשְׁמְשִׁין וּבְאִין יְמֵי פֶּסַח חָדָשׁ אֲשֶׁר לֹא הָיָה מֵעוֹלָם. כִּי בְּוַדַּאי יִתְתַּקְּנוּ עַתָּה תִּקּוּנִים מֻחְדָּשׁ אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מֵעוֹלָם. וְאִם מַעֲשֵׂינוּ אֵינָם עוֹלִים יָפֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ וְחַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ', "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". בִּפְרָט בְּפֶסַח שֶׁהוּא רֹאשׁ לָרֶגֶלִים, שֶׁבָּהֶם עִקַּר הִתְחַדְּשׁוּת הַמֹּחִין לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, וְהָעִקָּר לְהַחוֹסִים בְּצֵל נְקֻדַּת הָאֱמֶת, אֲשֶׁר כָּל עִסְקוֹ לְעוֹרֵר וּלְחַדֵּשׁ שִׂכְלֵנוּ וּמֹחֵנוּ וְכוּ'. וְיֵשׁ בְּלִבִּי עַתָּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְהָעִקָּר לְהַאֲמִין בְּכָל זֶה שֶׁבְּוַדַּאי יִתְחַדְּשׁוּ חֲסָדִים נִפְלָאִים בְּחַג הַפֶּסַח הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. כִּי בְּכָל יוֹם מִתְחַדְּשִׁים הַחֲסָדִים, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּפֶסַח שֶׁבּוֹ יָצְאנוּ מִמִּצְרַיִם בְּנִפְלָאוֹת עֲצוּמוֹת, וְאָז נִתְחַדְּשׁוּ כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְכֵן נַעֲשֶׂה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת מֻחְדָּשׁ. כִּי 'בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא' וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַכּוֹתֵב בַּחֲלִישַׁת כֹּחַ, אַךְ תְּשׁוּקָתְכֶם הִכְרִיחוּנִי לִכְתֹּב דִּבְרֵי אֱלֹה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. שִׂמְחוּ בַּה' וְגִילוּ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקִים אֱמִתִּיִּים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

יְקַבֵּל מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה כָּל אֲשֶׁר מָסַרְתִּי אֵלָיו, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לִגְמֹל חֶסֶד זֶה עִם זֶה תָּמִיד.

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרַי אֵלֶּה. חִזְקוּ וְיֵאֱמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

רלט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' אֱמֹר כ"א לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ז נֶעְמְרוֹב.

רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

הַצִּיר מְיֻחָד הִגִּיעַ לְבֵיתִי עַתָּה בְּעֵת הֲקִיצִי קֹדֶם שֶׁפָּתַחְתִּי דַּלְתֵי בֵּיתִי, וְנִזְדָּעְזַעְתִּי בְּאָמְרוֹ שֶׁנִּשְׁלַח בְּכַוָּנָה אֵלַי בְּיִחוּד. וְתֵכֶף קָרָאתִי מִכְתָּבוֹ, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין צַעֲרִי, הוֹמָה עָלַי לִבִּי, אַךְ אֲנִי בָּטוּחַ בַּה' שֶׁיִּשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לִבְנוֹ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַזִּיעַ זַיע"ה טוֹבָה לִרְפוּאָה וּלְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה, וְיִקַּיֵּם מְהֵרָה זֶ"ה הַי"וֹם עָשָׂה י"י נָגִילָה וְכוּ'. וּכְבָר יָדַעְתָּ לִבְלִי לַעֲסֹק בְּשׂוּם רְפוּאָה גַּשְׁמִית, הֵן מֵרוֹפֵא וְדָאקְטִיר, הֵן מֵהֶמּוֹן עַם. וְאַל תִּשְׁמַע לְקוֹל צַעֲקַת אִשְׁתְּךָ וְרֵעֶיךָ, אֲפִלּוּ לְקוֹל הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, רַק תְּקַבֵּל בְּאַהֲבָה גַּם יִסּוּרִים אֵלּוּ שֶׁצְּרִיכִים לִסְבֹּל מִקּוֹל צַעֲקָתָם, אָבָל לֹא תְּצַיֵּת לָהֶם כְּלָל. רַק אִם יַכְרִיחוּ אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת לוֹ קַאנָע פְּשׁוּטָה אוֹ צֶעפִּיל [סוג טְפוּל] תְּהֶיהָ מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת מֵחֲמַת הֶמּוֹן תְּשׁוּאָתָם שֶׁהוֹמִים לַעֲשׂוֹת דַּוְקָא כַּיָּדוּעַ לְךָ כָּל זֶה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהָרְפוּאָה, וַאֲנִי מְקַוֶּה לְקַבֵּל בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מְהֵרָה, עַל כָּל פָּנִים אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שֶׁשָּׁב לְאֵיתָנוֹ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְעַתָּה בְּנִי, כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ וְכָתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בָּזֶה כַּמָּה וְכַמָּה צָרִיךְ זֶה הָאָדָם הֶעָלוּב לִסְבֹּל בָּזֶה הָעוֹלָם כָּל יְמֵי חַיָּיו, כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים בָּזֶה הַלָּשׁוֹן 'אֵין רֶגַע בְּלֹא פֶּגַע, אֵין יוֹם וְכוּ', אֵין חֹדֶשׁ אֵין שָׁבוּעַ אֵין שָׁנָה וְכוּ'', כַּמְבֹאָר בַּסֵּפֶר שְׁלָ"ה. וְאָנוּ מַאֲמִינִים שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וּצְרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד לְקַיֵּם מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁאָמְרוּ (בְּרָכוֹת ס:) יְהֵא אָדָם רָגִיל לוֹמַר כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד. וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתוּב בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁצְּרִיכִין לָדַעַת שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, וְזֶה מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא.

וְדַיְקָא עַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִין לְהִתְחַזֵּק לְהִתְפַּלֵּל עַל כָּל דָּבָר. כִּי צְרִיכִין לוֹמַר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּוַדַּאי כַּוָּנָתְךָ לְטוֹבָה וּלְרַחֲמִים, אֲבָל אֵין בְּנוֹ כֹּחַ לְקַבֵּל רַחֲמִים כְּאֵלּוּ, וְאָנוּ צְרִיכִים שֶׁתִּמְסֹר בְּיָדֵינוּ הָרַחֲמָנוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל פָּסוּק "וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים" וְכוּ'. וּכְבָר רָאִיתָ הַרְבֵּה מֵאִתְּךָ וּמֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם, כַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי יִסּוּרִים וְדַחֲקוּת פַּרְנָסָה וּדְאָגוֹת רַבּוֹת שׁוֹנוֹת בְּלִי שִׁעוּר עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד כְּמַעַט בְּכָל יוֹם, וְכֵן

מִתְנַהֵג מֵעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר הֶרְאֵתִיךְ לְמַעְלָה מִסִּפְרֵי קַדְמוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ אֵין רָגַע וְכוּ', כַּנַּ"ל כִּי "אָדָם לְעָמָל יוּלָּד".

וְאִם כָּתַבְתִּי עָלֶיךָ צָעִיר לְיָמִים וּשְׂבַע יִסּוּרִים. הֲלֹא גַּם עַל כָּל בְּנֵי אָדָם נֶאֱמַר כֵּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב יד) "קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז". וְגַם יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר "מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי" וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה מְאֹד, וּכְפִי הַנִּרְאֶה צָרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת עוֹד כַּמָּה פְּעָמִים, כִּי אֵין שִׁעוּר לְהַשִּׁנּוּיִים הַנַּעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, וּבְכָל שָׁנָה, וּבְכָל חֹדֶשׁ, וּבְכָל עֵת בִּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם וּבִכְלָלִיּוּת הָעִיר אוֹ הַמִּשְׁפָּחָה אוֹ הַחֲבוּרָה, וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עֲצוּמוֹת עַד אֵין מִסְפָּר בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּלִי שִׁעוּר וְעֵרֶךְ. אַךְ צְרִיכִין לְהַאֲמִין וּמֵעַט יְכוֹלִין לִרְאוֹת כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְרַחֲמָיו אֵינָם כָּלִים, כִּי חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים מִתְחַדְּשִׁין חַסְדָיו בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וּכְבָר מְבֹאָר אֶצְלֵנוּ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת בְּכָל יוֹם, דְּהַיְנוּ לְצַעֵר מִמַּעֲמַקִּים מֵעֲמָקָא דְּלִבָּא, בִּבְחִינַת "מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'", עַד אֲשֶׁר יַחְתֹּר וְיַמְשִׁיךְ עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר, בִּבְחִינַת (שָׁם יב) "גּוֹלֶה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ", וְהֵם עִקַּר הַחֲסָדִים הַנִּמְשָׁכִים בְּכָל יוֹם. וְעַל יְדֵי הָעֲצוֹת נִמְשָׁךְ אֱמוּנָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה וְכוּ'. כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ ב'. רַק הוֹסַפְתִּי בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִים זֹאת בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת 'כִּבְרִיָּתָא שֶׁל עוֹלָם בְּרִישָׁא חֲשׁוֹכָא וְהָדַר נְהוֹרָא' (שַׁבָּת עז:), שֶׁזֶּה נַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם.

וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי אֲנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וּכְבָר הֵאִיר הַיּוֹם וּזְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ. עַל כֵּן דַּי בָּזֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה עַל כָּל פָּנִים פְּרוּשׁ הַמִּלּוֹת כְּפִשׁוּטוֹ. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַתּוֹרָה 'צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה' לְהִזָּהֵר לְדַבֵּר עַל כָּל פָּנִים הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת בִּפְשִׁיטוּת וְכוּ'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ וְשַׁוְּעָתֵנוּ וְשִׂיחוֹתֵינוּ. וְיַעְזְרֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ וְדָחְקֵנוּ וַעֲמָלֵנוּ. וְיִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ וּלְכָל מַכְאוֹבֵינוּ, וּבִפְרָט לִבְנוֹ דָּוִד צְבִי בֶּן חַנָּה שֶׁיִּחְיֶה בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וְגַם עַתָּה בְּנֵי חֲבִיבִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתִשְׁמַח וְתָגִיל בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה שֶׁהִקְדִּים רְפוּאָה לַמַּכָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר אֵין דֻּגְמָתָם. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים בְּרוּם גְּבֹהֵי מְרוֹמִים. אַךְ גַּם בִּפְשִׁיטוּת הֵם מְחַיִּין אֶת כָּל אֶחָד בְּחַיֵּי עוֹלָם בְּכָל עֵת. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְדַבֵּר בָּזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַטַעֵר בְּיִסּוּרֶיךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ ל"ו לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ז.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנִי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. וּלְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

מִכְתָּבְיו כֻּלָּם הִגִּיעַנִי. וְהָיוּ לִי לְמַשִּׁיב נֶפֶשׁ בְּשָׁמְעִי מִבְּרִיאַת בְּנוֹ, נֶכְדִּי הַיָּנִיק דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר, וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיַּאֲרִיךְ ה' יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו בְּנַחַת בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה' בֶּאֱמֶת, וְיִזְכּוּ לְגַדְּלוֹ בְּנַחַת לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אַךְ מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ הֲכְרַחְתִּי לִנְטוֹת יָדַי בְּמִכְתָּבִי אֵלָיו. וְתִרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אֶת כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ מִכָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע שָׁם. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה, וְהֵן הֵן הַמַּצִּיבִין אוֹתָנוּ. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם וְכוּ', עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדָיו עַד שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּץ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה כְּאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֵין דֻּגְמָתָם, אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ לָנוּ וּלְדוֹרוֹתֵינוּ וּלְכָל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. הוּא יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל, וִימַהֵר לְהוֹדִיעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְמַעַן שְׁמוֹ. וְכָעֵת עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַחוֹלְקִים עַל אֱמֶת כְּזֶה, הַחוֹלְקִים עַל חִיּוּתָם שֶׁל עַצְמָם. כִּי אֵין נִמְצָא אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל כְּמוֹתוֹ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּרַחֵם עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיָאִיר בְּכֻלָּם הָאֱמֶת, כִּי הָאֱמֶת הוּא אֶחָד. וְאִם יְדַלְּגוּ עַל הֶהָרִים וִיקַפְּצוּ עַל הַגְּבָעוֹת וְיַאֲרִיכוּ לְשׁוֹנָם עַד לַשָּׁמַיִם לִסְתֹּר הָאֱמֶת חַס וְשָׁלוֹם, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ. וּשְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד, אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח, מֵאֶרֶץ דַּיְקָא. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (שְׁמוֹת רַבָּה א) "וְעָלָה מִן הָאָרֶץ", מִן הָאָרֶץ דַּיְקָא. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל נְתוּנִים עַד הָאָרֶץ אָז דַּיְקָא יַעֲלֶה וְכוּ'. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מד) "כִּי שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ" וְכוּ'.

דִּבְרֵי הַקּוֹרֵא מִמֵּצַר וְרוֹאֶה נִפְלְאוֹת ה' וִישׁוּעוֹת נִשְׂגָּבוֹת מִתּוֹךְ הַמֵּצַר וְהַדְּחַק הַגָּדוֹל עַד שֶׁזּוֹכִים לִשְׁמֹחַ בָּהֶם בֶּאֱמֶת בְּכָל לֵב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רמא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' ט בְּסִיוָן תקצ"ז.

אֲהוּבֵי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הֶעָבַר. וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב אֶל הַיָּדִים שֶׁהֵם הָרְמָזִים שֶׁמְּרַמְּזִים בִּלְבַבְכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד עַל יְדֵי דְּבָרֵינוּ

הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיַן הַנּוֹבֵעַ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה. וַחֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד. וְחָדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזְּכֶם בְּכָל עֵת. רַק חֲזַק וֶאֱמָץ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רמב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ"ז נֶעמְרוֹב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לִכְבוֹד אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ עִם שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים. אַחַר כְּךָ לְמָחֳרָתוֹ, הָיָה פֹּה רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִטְשָׁעהרִין הַיּוֹשֵׁב עַתָּה אֶצְלָכֶם, וְהָיָה בְּבֵיתִי, וְאָמַר כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאַחַר שֶׁנַּת הַצָּהֳרַיִם יַחֲזֹר וְיָבוֹא לְבֵיתִי, בִּפְרָט שֶׁהָיָה צָרִיךְ טוֹבָתִי. וְשִׁנָּה דְּבָרוֹ וְלֹא רְאִיתִיו עָדַיִן, וְתֹאמַר לוֹ שֶׁלֹּא יָפֶה עָשָׂה, אַחַר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ גֹּדֶל הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתִי לוֹ בְּמִכְתָּבַי. וְגַם עַתָּה הוּא צָרִיךְ לְטוֹבָתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה רָאוּי לוֹ לְהִתְעַכֵּב לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי קֹדֶם נְסִיעָתוֹ, אַף אִם גַּם הָיָה מַפְסִיד הָעֲגָלָה שֶׁמָּצָא. כִּי אֲנִי הָיִיתִי מְצַפֶּה לְכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת עַל יָדוֹ שֶׁהָיָה מֻכְרָח לִי אָז מְאֹד לְטוֹבָתְךָ. אַךְ בְּכָל זֶה אָנוּ רוֹאִים רִבּוּי עֹצֶם הַמְּנִיעוֹת בְּכָל פַּעַם שֶׁרוֹצִים לִכְנֹס לְבֵיתִי, כַּיָּדוּעַ לָכֶם קְצָת, וְיוֹתֵר מִזֶּה תֵּדְעוּ לֶעָתִיד לָבוֹא, עַד שֶׁנִּתְרַשֵּׁל לְקַבֵּל טוֹבָתִי בְּנַשְׁמִיּוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַבֵּל בְּרוּחָנִיּוּת לָנֶצַח. אַף עַל פִּי כֵן תֹּאמַר לוֹ שֶׁאֲנִי מוֹחֵל לוֹ הַכֹּל, כִּי כָּל קִפְּדָתִי הוּא רַק עַל טוֹבָתוֹ שֶׁהִפְסִיד, וְהֶעָבַר אַיִן. עַתָּה יִרְאֶה לְהִתְחַכֵּם יוֹתֵר אִם חָפֵץ בֶּאֱמֶת, כִּי אֲנִי אוֹהֲבוֹ גַּם עַתָּה כְּבַתְּחִלָּה, וּמַה שֶּׁאוֹכַל לַעֲשׂוֹת לְטוֹבָתוֹ בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת לֹא אֶמְנַע הַטּוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהוּא יִבְחַר לְעַצְמוֹ, וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' יַעֲשֶׂה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, אַךְ מֵאַהֲבָתוֹ וּמֵאַהֲבַת אֲבוֹתָיו אוֹהֲבֵינוּ בֶּאֱמֶת, כָּתַבְתִּי כָּל זֶה לְטוֹבָתוֹ הָאֲמִתִּית וְדֵי לַמֵּבִין. וְאַתָּה וְרֵעֶיךָ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תָּבִינוּ אֵיךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם.
וְהִנֵּה עַל אוֹדוֹתֶיךָ אֵין לָנוּ כִּי אִם לִשְׁפֹּךְ שִׂיחֵנוּ לִפְנֵי ה' שֶׁיִּשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְבִנְךָ וּלְבִתְּךָ שֶׁיִּחְיוּ, וִישִׁיבֵם לְאֵיתָנָם בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה, וְיַצִּילֵם מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי מַחֲלָה וּכְאֵב וּמֵחוּשׁ. וְתִזְכּוּ לְגַדְּלָם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּלְחַזְּקְךָ וּלְאַמֶּצְךָ שֶׁלֹּא יִרְפּוּ יָדֶיךָ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, דַּבֵּר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְהִקְדַּמְתִּי לְהוֹדִיעֲכֶם שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם הַרְבֵּה מִינֵי פְּחָדִים וְיִסּוּרִים חַס וְשָׁלוֹם. כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ', וְאֵין מָנוֹס כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי וְכוּ'.

וְהִנֵּה אֲהוּבַי בָּנַי וְאַחַי וַחֲבֵרַי, מִן הַסְּתָם שְׁמַעְתֶּם קְצָת מִגֹּדֶל הָרַעַשׁ עָלֵינוּ שֶׁנִּתְהַוָּה פֹּה אַחַר נְסִיעַתְכֶם. וְהֶכְרַחְתִּי תֵּכֶף לְגָרֵשׁ מִבֵּיתִי אֶת שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בְּבֵיתִי, רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב ורא"י, וְגַם עַתָּה חֲלִילָה שֶׁיָּבוֹא אָדָם לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כִּי אִם בִּימֵי הַחֹל, כִּי מִתְפָּאֲרִים שֶׁיִּמְסְרוּ חַס וְשָׁלוֹם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיִתֵּקֵן הַכֹּל מְהֵרָה. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּקָרוֹב, אַךְ בַּיָּמִים הַלָּלוּ שֶׁעָבְרוּ הָיָה לִי פְּחָדִים גְּדוֹלִים. וְגַם לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה מֵהַחוֹלַאַת שֶׁלִּי רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּמִגֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִמַּכְתֶּבְיךָ מַעְנְיָן בָּנֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ, מִלְּבַד דַּחֲקוּת הַפַּרְנָסָה. וְעַל כָּל זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרִי וְנָתַן כֹּחַ בַּרְזֶל לְעֵיפָה כָּמוֹנִי גַּם בַּיָּמִים הַלָּלוּ לְבָרֵחַ גַּם עַתָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל הִצִּילַנִי עַד הֵנָּה, וּלְחַסְדּוֹ אֲנִי מְקַוֶּה עֲדַיִן שֶׁיַּצִּילֵנִי תָּמִיד מִפְּחָדִים וְסַכָּנוֹת וּמִכָּל מִינֵי פְּגָעִים, וְיִשַּׁבֵּנִי לְבֵיתִי לִבְרֶסְלֶב לְשָׁלוֹם מְהֵרָה, לְמַעֲנוֹ וּלְמַעַן צַדִּיקֵי הָאֱמֶת. לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד וְכוּ'. וְגַם עַתָּה תְּהִלָּה לָקֵל אֲנִי בְּשִׂמְחָה קְצָת עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי וְעִמָּנוּ, בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נָתָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם, וַאֲשֶׁר עָתִיד לַעֲשׂוֹת עִמִּי וְעִם כֻּלְּכֶם. רַק חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְאַל תִּשְׁכְּחוּ כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁבוּעַ וּבְכָל שָׁנָה בִּכְלָל, וּבִפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. בְּכָל יוֹם עוֹמְדִים עָלֵינוּ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

וְהִנֵּה בְּיוֹם ה' הַנ"ל רָאִיתִי בְּמִדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק "וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ" וְזֶה לְשׁוֹנוֹ. לְפִי דַּרְכֵּנוּ לְמַדְנוּ שֶׁאֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לְמְחֻזָּקִין וְאֵין מְזַרְזִין אֶלָּא לִמְזֹרָזִין. וְיֵשׁ לִי בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהוּא שַׁיָּךְ קְצָת לְמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשֶׁבּוּעוֹת הֶעָבַר מִגֹּדֶל הַהִתְחַזְּקוּת שֶׁאָסוּר לִהְיוֹת עָצֵל וּרְפֵּה יָדַיִם רַק לְהִתְחַזֵּק וְכוּ', שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ פַּרְנָסָה וּלְקַבֵּל הֶאָרַת הָרָצוֹן בִּשְׁעַת הָאֲכִילָה (עיין לקו"מ תניא ז'). אַךְ בְּמִדְרָשׁ הַנַּ"ל מְבֹאָר שֶׁאֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לִמְחֻזָּקִין. וְזֶה כָּלוּל בִּדְבָרֵינוּ הַנַּ"ל שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל מְחַזֵּק אוֹתָנוּ הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בְּהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא בְּלִי שִׁעוּר, וּמַרְאֶה לָנוּ וּמְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל פַּעַם בִּרְמָזָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי עֲדַיִן ה' אִתָּנוּ וְעִמָּנוּ וְכוּ', וְלֹא נִירָא וְלֹא נֵחַת וְלֹא נִפְחַד כְּלָל כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם, אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כָּל הַהִתְחַזְּקוּת הַזֶּה כִּי אִם מִי שֶׁהוּא חָזָק בְּעַצְמוֹ. דְּהַיְנוּ שֶׁמִּתְגַּבֵּר לִבְלִי לִהְיוֹת עָצֵל וּרְפֵּה יָדַיִם שֶׁקּוֹרִין שְׁלִימַזְלְניק וְכוּ'. וְהוּא דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל אֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לִמְחֻזָּקִין וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת הוּא מְדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי בְּוַדַּאי אֵלּוּ הַמְחֻזָּקִין בְּעַצְמָן בְּוַדַּאי הוּא רַק בְּכֹחַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמֵּאִיר בְּלִבּוֹ הִתְחַזְּקוּת עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁעַל יָדוֹ כָּל הַהִתְחַזְּקוּת, וְאִם כֵּן הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וּמֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת. אַךְ עַל פִּי כֵן הָאָדָם הַבַּעַל בְּחִירָה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּתְחַזֵּק בְּעַצְמוֹ, וְלֹא יִהְיֶה שְׁלִימַזְלְניק חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶהוּ בִּכְלַל מַה שֶּׁכָּתוּב בִּדְבָרָיו זַ"ל שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה

דְּבָרִים שֶׁהֵם תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, וְאֵין יוֹדְעִים מֵהֵיכָן הַהַתְחָלָה, כַּיָּדוּעַ לָכֶם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה. וְגַם שָׁם מְדַבֵּר לְעִנְיַן עֲזוּת דְּקְדֻשָּׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת הִתְחַזְּקוּת הַנַּ"ל.

וְעַתָּה בָּנַי אַחַי וְרֵעַי, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְתִבִינוּ הֵיטֵב כָּל הָרְמָזִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמְּרַמְּזִין לָנוּ בְּכָל פַּעַם בְּלִבֵּנוּ, אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, בְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי. בִּכְלָל וּבִפְרָט, בְּעִנְיַן שָׁלוֹם וּמַחֲלֹקֶת, וְרִבּוּי הַשּׂוֹנְאִים בְּלִי שִׁעוּר בְּחִנָּם בְּלִי דָּבָר, תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וְכוּ', וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב וְנָגוּעַ וְכוּ', מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ אֵין בִּי מְתֹם, בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כב) "כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל עַצְמוֹתָי וְכוּ', יְבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי" וְכוּ', וְאִם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר כָּזֹאת אֵיךְ נֹאמַר אֲנַחְנוּ. וּמִי שֶׁמַּרְגִּישׁ כָּל זֹאת בְּנַפְשׁוֹ בֶּאֱמֶת עַד שֶׁכְּמַעַט כִּמְעַט אֵין בּוֹ רוּחַ וּנְשָׁמָה לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי גַּם כֵּן וּמְרַחֵם עָלַי וּמְרַמְּזִים בְּלִבִּי, זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמּוּ וְכוּ', חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ'. שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי זֶה מִתְחַזְּקִים לִשְׁפֹּךְ עֲדַיִן שִׂיחוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפָרֵשׁ לְפָנָיו כָּל לִבּוֹ. וְדַיְקָא עַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ כְּשֶׁרוֹאִים בְּעַצְמוֹ עִצָּם רְחוּקוֹ מִישׁוּעָה שְׁלֵמָה, מֵחֲמַת שֶׁנִּתְרַחֵק מְאֹד מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו שֶׁאֵינָם עוֹלִים יָפֶה זֶה כַּמָּה וְכַמָּה מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְאַף עַל פִּי כֵן מְחַזֵּק עַצְמוֹ עַל יְדֵי הָרְמָזִים כִּי מָלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וַעֲדַיִן ה' אָצְלוֹ וְכוּ', וּשְׁאָר מִינֵי הִתְחַזְּקוּת בְּכַמָּה מִינֵי מַטְעֲמִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּשִׁבְעָה מִינֵי טַעַם, וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה וּצְמֵאָה יֶגְעָה וַעֲיֵפָה מְאֹד מְאֹד יִמְצָא טוֹב עַל יְדֵי רְמָזָיו הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים הָאֲמִתִּיִּים וְהַחֲזָקִים, עַד אֲשֶׁר בְּחַסְדּוֹ הוּא מֵשִׁיחַ אִלְּמִים, וּמַמְשׁ שָׁם פֶּה לְאִלֵּם וּבוֹרֵא נִיב שְׂפָתַיִם, עַד שֶׁיְּכוֹלִין לִפְתֹּחַ פִּיו לְדַבֵּר בְּפֶה מָלֵא כָּל הִצְטָרְכוּתוֹ, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְכָל מַה שֶּׁמְּחַזֵּק עַצְמוֹ יוֹתֵר, מְחַזְּקוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה; וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה לְטוֹבָה עַד שֶׁזּוֹכִין לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל יוֹם, וְלִפְעָמִים כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מֵחָדָשׁ וְלִזְכֹּר הָרִשְׁמוֹת מִכָּל הַהִתְחַזְּקוּת הַנַּ"ל, וַה' יוֹשִׁיעוֹ בְּכָל פַּעַם רַק חֲזַק וֶאֱמַץ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה בְּפֵרוּשׁ, רַק הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת יָבִין מֵאֵלָיו רְמָזִים טוֹבִים הַרְבֵּה מִכָּל זֶה, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לִבְלִי לְהִיוֹת שְׁלֵימַזְלְנִיק חַס וְשָׁלוֹם, רַק לִהְיוֹת אִישׁ חַיִל וּמְזֹרָז וְחָזָק וְאַמִּיץ בְּדַעְתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּהַמַּמְשָׁלָה דִּקְדֻשָּׁה, עַד שֶׁיַּמְשִׁיךְ פַּרְנָסָה וַעֲשִׁירוּת, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהֶאָרַת הָרָצוֹן בִּשְׁעַת הָאֲכִילָה שֶׁהוּא קִיּוּם הַשְּׁאָרַת הַדַּעַת כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. לְכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר הַגָּדוֹל שְׁמוֹ וְכוּ'. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ עִצָּם אַהֲבָתֵנוּ אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ הַקָּטָן וְהַגָּרוּעַ וְהַפָּחוּת. וּמַה נַּעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ מְחַרְחֲרֵי רִיב בְּחִנָּם. תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי שֶׁקֶר וְכוּ'. מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ וְכוּ', מָה דַּיְקָא, בְּחִינַת הֶאָרַת הָרָצוֹן וְכוּ'. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁשָּׁמְעוּ כָּל זֶה אַשְׁרֵי עֵינַיִם הָרוֹאִים אֶת כָּל זֶה עַל כָּל פָּנִים בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּעֵין אֱמֶת. בְּוַדַּאי יָבִינוּ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְכוּ'.

אַחַר כְּתָבִי מִכְתָּבִי זֶה, בָּא לְבֵיתִי רַבִּי יַעֲקֹב חָתָן הַבַּעַל מַגִּיהַּ, וְהֵבִיא מִכְתָּבוֹ עוֹד הַפַּעַם. וּמֵהַסְּתָם הָיָה לִי צַעַר מִמִּכְתָּבוֹ, בִּפְרָט מַה שֶּׁזּוּגָתוֹ רוֹצָה לַעֲסֹק בִּשְׁטוּתִים הֶבֶל אֵין בָּהֶם מוֹעִיל. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֶשִׁיבְךָ עַל הַכֹּל, וְגַם זֶה צְרִיכִין לִסְבֹּל, בִּלְבוּל דַּעַת הֶהָמוֹן וְהַנָּשִׁים שֶׁרוֹצִים לַעֲסֹק בִּשְׁטוּתִים בִּרְפוּאוֹת וּלְחָשִׁים שֶׁל הֶבֶל. וְהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי גַּם זֶה מְכַפֵּר עָוֹן, כִּי אֵין שׁוּם צַעַר נֶאֱבָד, וְהַכֹּל נֶחֱשָׁב לְכַפָּרַת עָוֹן. עַל כֵּן אֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה אִם אָמְנָם צַעֲרְךָ גָּדוֹל וַאֲנִי מְצַטַּעֵר הַרְבֵּה מִיסוּרֶיךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, עִם כָּל זֶה אַתָּה מַחֲמִיר בְּיוֹתֵר, וְאַתָּה מַגְדִּיל הַצַּעַר יוֹתֵר מִדַּאי. וְכָל דִּבֵּרֵינוּ הֵם לְמַעַט וּלְהַקְטִין הַצַּעַר וְהַצָּרָה וְלִמְצֹא הַרְחָבָה בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב עַל פָּסוּק בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן קצה), וְאַתָּה דַּרְכְּךָ בְּכָל פַּעַם לְהַגְדִּיל כָּל מִינֵי צַעַר יוֹתֵר מִדַּאי. בִּפְרָט שֶׁכְּבָר אַתָּה רוֹאֶה בְּמַעַט יָמֶיךָ שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַמְלֵט מִיסוּרִים כְּמַעַט בְּכָל יוֹם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל בְּפֵרוּשׁ (שָׁם תִּנְיָנָא עז) "דַּע שֶׁבְּכָל יוֹם צָרִיךְ שֶׁיַּעֲבֹר אֵיזֶה צַעַר עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְכוּ'", וְגַם מֵאֲחֵרִים אַתָּה רוֹאֶה גְּדֹל הַפְּגָעִים וּמִינֵי צַעַר וּדְאָגוֹת וְיִסּוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד. עַל כֵּן אֵין לְהַגְדִּיל הַצַּעַר יוֹתֵר מִדַּאי, רַק אַדְרַבָּא לְהִתְגַּבֵּר לִמְצֹא הַרְחָבָה בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְעַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבַר וְלִצְעֹק לְהַבָּא, שֶׁיְּצַיְּלֵךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מִכָּל מִינֵי צַעַר. וְיוֹצִיאֲךָ מִצָּרָה לִרְוָחָה גְּמוּרָה, וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ וּבִתְּךָ מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְאוֹדוֹת הָרַעַשׁ דְּפֹה, כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ קְצָת. וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בִּפְרָטִיּוּת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. תְּהִלָּה לְאֵל נִמְצָאִים רַבִּים שֶׁמַּחֲזִיקִים אִתָּנוּ, וְהֵם הָרֹב גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת, מִלְּבַד רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ וְכוּ' [גַּם] בְּרוּחָנִיּוּת. אַךְ עַזּוּת וְחֻצְפָּא, מַלְכוּתָא בְּלָא תָגָא. וְגַם הָעַזֵּי פָּנִים בְּעַצְמָם מִתְחָרְטִים בְּכָל פַּעַם. אֲבָל אֲנִי רוֹאֶה בְּכָל פַּעַם שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְאַוֶּה גַּם לְתִפְלָּתֵנוּ, וּבִשְׁבִיל זֶה נַעֲשָׂה בְּכָל פַּעַם מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, הַכֹּל כְּדֵי לְהַזְכִּירֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וּבְתוֹךְ זֶה נִתְפַּלֵּל גַּם עַל צָרְכֵינוּ. וְהָעִקָּר לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שְׁזֶּה יְסוֹד הַכֹּל. וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה

עִם כָּל אֶחָד הַכֹּל רְמָזִים בִּשְׁבִיל זֶה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַכֹּל מְהֵרָה. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
נָתָן הַנַּ"ל

רמג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קֹדֶשׁ תקצ"ז עֶעמְרוֹב.
אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ג' שְׁלַח. וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מְאֹד, כִּי עֵינַי הָיוּ צוֹפִיּוֹת וְכָלוֹת כָּל הַזְּמַן לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, וַיְהִי תּוֹחַלְתִּי נִכְזָבָה, כִּי נִתְעַכֵּב הָאִגֶּרֶת עַד יוֹם ג' הַנַּ"ל. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרֵנִי עַד כֹּה אֲשֶׁר הוֹדַעְתַּנִי שְׁמוּעָה טוֹבָה מִבְּרִיאַת בָּנֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ וְשֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי וְכוּ'. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרֵנִי עַד כֹּה. וּתְהִלָּה לְאֵל כָּעֵת פֹּה נִשְׁקָט קְצָת, אַךְ עֲדַיִן יֵשׁ לִי בְּכָל עֵת פְּחָדִים כְּשֶׁמִּתְקַבְּצִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְתוֹדָה לָאֵל בְּשַׁבַּת הֶעָבַר הָיוּ אֶצְלִי אַרְבָּעָה אוֹרְחִים כְּשֵׁרִים, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם דִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת וְשָׂמַחְנוּ קְצָת. וְכָל דִּבּוּרֵנוּ הָיוּ מֵעִנְיַן הַמִּדְרָשׁ שֶׁכָּתַבְתִּי לָכֶם אֵין מְחַזְּקִין אֶלָּא לְמֻחֲזָקִין וְכוּ'. וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עַל יְדֵי מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח לְךָ מִכְתָּבִי כִּי אֲנִי שׁוֹלְחוֹ לְבֶרֶסְלֶב, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּקָרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב
לְהוֹדִיעֵנִי חֲדָשׁוֹת לְטוֹבָה.

רמד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ דִּבָּרִים תקצ"ז וויניצָא.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פֹּה אֶתְמוֹל בְּבִיאָתִי לְפֹה וְהָיוּ לִי לְנַחַת בִּרְאוֹתִי עִמָּם תְּשׁוּקָתְךָ לְהַשִּׂיג מִכְתָּבִי, אוּלַי תְּקֻבַּל אֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה בְּאֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה לָנֶצַח. וּבַעֲבוּר זֶה הֶכְרַחְתִּי עַצְמִי עַתָּה לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי זֶה, אִם כִּי אֵין בִּלְשׁוֹנִי דָּבָר חָדָשׁ לְהוֹדִיעֲךָ, וְגַם כְּבָר סָמוּךְ לִפְנוֹת הַיּוֹם. וּתְהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם אֶתְמוֹל קֹדֶם חֲצוֹת הַיּוֹם, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל שָׁלוֹם. וְאִם תִּרְצֶה תִּשְׁלַח לִי מִכְתָּבְךָ לְאוּמַאן, וְאֶרְאֶה לְהוֹדִיעֲךָ מִשָּׁם עוֹד הַפַּעַם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וּמֵעִצָּם הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר שֶׁל אֱמֶת כְּלָל, אַךְ אֱמֶת אֵין צְרִיכִין לְהַרְחִיבוֹ כִּי קוּשְׁטָא קָאֵי. וְדִבּוּר אֶחָד שֶׁל אֱמֶת עוֹלֶה יוֹתֵר מֵאֲלָפִים וְרִבְבוֹת דִּבּוּרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אֲחִיזַת הַשֶּׁקֶר וְכוּ'. כַּמְבֹאָר בְּסִימָן קצ"ב לִקּוּטֵי חֵלֶק א' שֶׁדִּבּוּר אֱמֶת הוּא יָקָר וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֵקֶב תקצ"ז. אוּמַאן.
בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּווִינִיצָא, וְגַם פֹּה בְּבוֹאִי לְכָאן; וְכָעֵת כְּבָר הִגִּיעַ סָמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבָּת, אַךְ מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ הִכְרַחְתִּי אֶת עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן. וְקָרִיתִי מִכְתָּבְךָ הֵיטֵב, וּלְהָשִׁיב לְךָ אֵין עַתָּה הַפְנַאי מַסְפִּיק. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ הַרְבֵּה עַל יְדֵי דְּבָרֵינוּ בְּכְתָב וּבְעַל פֶּה, בִּפְרָט בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, הַפּוֹךְ בָּהֶם וַהֲפוֹךְ בָּהֶם וְכוּ' כִּי עֲלֵיהֶם אֵין לְהוֹסִיף וְכוּ'. וּזְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁאַתָּה עַתָּה בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר אֲשֶׁר אֵין לַעֲמֹד עַל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ בִּפְרָט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (קֹהֶלֶת ח) "וְגַם אִם יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת לֹא יוּכַל לִמְצֹא" וְכוּ'. וְכָל אָדָם מָלֵא נְסִיוֹנוֹת וּבְחִינוֹת וְצָרוּפִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְגַם בְּכָל שָׁעָה, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֵּשָׁה. מָה אֹמַר לְךָ בְּנֵי חֲבִיבִי, אֲנִי מֵבִין מִכְתָּבְךָ הֵיטֵב, וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ, אֲבָל כְּפִי הַנִּרְאֶה עֲדַיִן לֹא עָמַדְתָּ אֲפִלּוּ עַל סוֹף דַּעְתִּי, מִכָּל שֶׁכֵּן עַל דַּעַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. זְכֹר הֵיטֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי וְרַמַּזְתִּי לְךָ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת מַה שֶּׁיַּעֲבֹר. וְיֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים בְּלִי שִׁעוּר בֵּין הָעִתִּים וּבֵין בְּנֵי אָדָם בֵּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד. חֲזַק וְחַזֵּק בְּנֵי חֲבִיבִי, כִּי גַּם צַעֲקָתְךָ מִמִּכְתָּבֶיךָ אֵינָם נֶאֱבָדִים. אַף עַל פִּי כֵן בְּיוֹתֵר אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וּזְמַן כְּנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ הִגִּיעַ וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' רְאֵה תקצ"ז אוּמַאן.
אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת, וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם א' הָעָבַר הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַפָּאסְט. כָּעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לְחַדֵּשׁ דָּבָר כִּי אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל, רַק תֵּדַע שֶׁדַּעְתִּי

לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְבֵיתִי, וּרְצוֹנִי לִהְיוֹת עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים בִּבְרֶסְלֶב. וַה' יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְהַיָּשָׁר. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ בְּמִכְתָּבִי בְּיוֹם ו' הַנַּ"ל. וְשָׁם כָּלוּל תְּשׁוּבָה גַּם עַל מִכְתָּבְךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי אַחַר־כָּךְ כַּנַּ"ל. אִם אָמְנָם אֲנִי מַאֲמִין שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם נַעֲשִׂין חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, "מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'" וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם 'וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית מָה רַבּוּ' וְכוּ', וּמְעַט אֲנִי רוֹאֶה בְּעֵינַי נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, עִם כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. רַק הִזְכַּרְתִּיךָ זֹאת כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וְהוּא מֻכְרָח מְאֹד לִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מֻחְדָּשׁ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבֵנוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ מֵעַתָּה לִזְכוֹת לְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמִגֹּדֶל טִרְדַּת דַּעְתִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. רַק אַהֲבָתְךָ אִלְּצוּנִי לִכְתֹּב לְךָ גַּם עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' תָּבוֹא תקצ"ז נָעְמְרוֹב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה, תְּהִלָּה לְאֵל בְּשַׁבַּת הֶעָבַר הָיָה פֹּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִלִּיפְיוֶוויץ וְעוֹד הָיוּ שְׁלִשָּׁה אוֹ אַרְבָּעָה אוֹרְחִים. וּתְהִלָּה לְאֵל דִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת מַעְנְיַן הַתּוֹרָה כִּי תֵּצֵא מַעְנְיַן כַּסֵּדֶר וְשֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא פב). וּבְוַדַּאי נִצְרָךְ לְךָ דִּבּוּרִים אֵלּוּ גַּם כֵּן, כִּי כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶּׁהוּא נֶגֶד רְצוֹנְךָ הַכֹּל הוּא מִבְּחִינַת שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר, וְהַדֶּרֶךְ לַתְּשׁוּבָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בֶּאֱלוּל הוּא תִּקּוּן לָזֶה. וְעִקַּר הַדֶּרֶךְ הוּא לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל דַּרְגָּא, אֲפִלּוּ בְּעֶשֶׂר כְּתָרִין דִּסְמָאֲבוּתָא, בְּחִינַת "אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", כַּמְבֹאָר שָׁם הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסוֹפוֹ עַיֵּן שָׁם. וְהָעִקָּר לְבַטֵּל עַצְמוֹ בִּבְחִינַת מָ"ה, מֶה אָנוּ מַה חַיֵּינוּ מַה כֹּחֵנוּ וְכוּ'. וּתְהִלָּה לְאֵל חִדַּשְׁנוּ בָּזֶה כַּמָּה דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְכָתְבָם, וּמֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ כָּתַבְתִּי לְךָ מִמַּה שֶׁדִּבַּרְנוּ, אוּלַי תּוֹצִיא רְמָזִי עֵצוֹת גַּם מִזֶּה. כִּי כָּל דְּבָרָיו זַ"ל עֲמֻקִּים מִנִּי יָם וּמְלֵאִים עֵצוֹת לְכָל אָדָם בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא בְּכָל עֵת וָעֵת. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ אוֹן טַאקֶי פָּארט הָאף [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה]. אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה כַּמָּה שֶׁלֹּא כָּתַבְתִּי לְךָ חִדּוּשׁ זֶה, עִם כָּל זֶה הוּא אֱמֶת בָּרוּר, תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ, אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא. וְזֶה הָעִקָּר לִזְכֹּר תָּמִיד בְּהַהֶחֶסֶד הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה

עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקָרְבֵנוּ לְמָקוֹם שֶׁקֵּרְבָנוּ, עַד שֶׁיַּהֲפֹךְ עַל יְדֵי זֶה כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ מִתּוֹרָה כָּזֹאת, מֵהֵיכָן נִמְשָׁךְ מַה שֶּׁמִּתְנַהֵג לָאָדָם שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר. שִׂים לִבְּךָ הֶנְשְׁמַע כָּזֹאת לוֹמַר תּוֹרָה כָּזֹאת עַל דְּבוּרִים אֵלּוּ שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר, שֶׁזֶּה עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם, וְלֹא נִמְצָא מִי שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה עַל זֶה, בְּפֶרֶט תּוֹרָה נִפְלָאָה כָּזֹאת הָעוֹלָה עַד אֵין סוֹף וְיוֹרֶדֶת עַד אֵין תַּכְלִית, לְהָרִים וּלְהַגְבִּיהַּ הַמְּנָחִים בְּעֶשֶׂר כְּתָרִין דִּמְסַאֲבוּתָא אֲשֶׁר אֵין יְרִידָה לְמַטָּה מִזֹּו, גַּם עֲלֵיהֶם הִגִּיעַ רַחֲמָיו בַּדּוֹר הַזֶּה לְעוֹרְרָם וּלְהַקִּיצָם לְתַמְכָם וּלְסַעֲדָם לְהַחֲלִימָם וּלְרַפְּאוֹתָם לְהַחֲיוֹתָם וּלְשַׂמְּחָם. וְאִם אַתָּה כְּמוֹ שֶׁהוּא, עַל כָּל פָּנִים אֵין אַתָּה גָּרוּעַ מֵהֶם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם. וְחִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ מִכָּל זֶה, וְעוֹד וָעוֹד וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵי אָזְנֵינוּ וְעֵינֵינוּ וְלִבֵּנוּ שֶׁרָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ וְהֵבַנּוּ כָּל זֶה.
עֲדַיִן יֵשׁ לָנוּ גַּם תִּקְוָה לְכָל טוּב אֱמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן קֹדֶם שֵׁנַת הַצָּהֳרַיִם הַמְּכְרַחַת לִי בְּיוֹתֵר בְּיוֹם א', וְדַעְתִּי טְרוּדָה עַתָּה מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן מֵאֵת ה' הָיְתָה לְכִתֹּב לְךָ עַתָּה דְּבוּרִים אֵלּוּ, שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי בְּתְחִלַּת כְּתִיבָתִי לְכָתְבָם עַתָּה, אַךְ תְּשׁוּקָתְךָ הוּא בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא עַד שֶׁבְּחֶמְלַת ה' נִכְתְּבוּ דִּבּוּרֵי אֱמֶת אֵלּוּ הַמְחַיִּין גַּם אוֹתִי עַתָּה מְאֹד, תְּהִלָּה לְאֵל חַי.
כֹּה דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רמח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נִצָּבִים וַיֵּלֶךְ תקצ"ז נֶעְמְרוֹב.
בְּנִי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וְאֵין מַה לַּהֲשִׁיבוֹ. בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְזִיק נָסַע הַיּוֹם לְבֵיתוֹ, וְתִרְאֶה לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, אוּלַי יְסַפֵּר לְךָ מֵאֲשֶׁר נִדְבַּר בְּשַׁבַּת הֶעָבַר. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל שָׁמַע כַּמָּה דִּבּוּרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר לֹא שְׁמַעְתֶּם. עַתָּה אוּלַי תְּקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת עַל יְדֵי שֶׁיְּסַפֵּר לְךָ יִתְעוֹרֵר הוּא גַּם כֵּן. כִּי כְּבָר יָדַעְתִּי שֶׁאַחֲרֵי שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים נִפְלָאוֹת אֱמִתִּיִּים כָּאֵלֶּה עֲדַיִן קָשֶׁה מְאֹד לְהִתְפַּעֵל בֶּאֱמֶת עַל יְדֵי זֶה, לוּלֵא יְשׁוּעַת ה'. וּמֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ צְרִיכִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה, הֵן אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ וּבִפְרָט עִם רַבּוֹ הָאֱמֶת, וְהֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וְלַחְתֹּר לְהוֹצִיא לָאוֹר תַּעֲלוּמוֹת וְהַסְתָּרַת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה הַמִּסְתַּתֶּרֶת בָּאָדָם בְּכָל יוֹם בְּהַסְתָּרוֹת עֲמֻקוֹת כְּפִי מַעֲשֵׂי הָאָדָם, וּכְפִי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשֶׂה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מֵרֵישׁ כָּל דְּרָגִין עַד וְכוּ' כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְעָלֵינוּ הַחִיּוּב לְהִתְחַזֵּק לִדְרֹשׁ וְלָתוּר וְלַחְתֹּר לְבַקֵּשׁ וּלְקַשֵּׁר עַצְמֵנוּ לְהַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה הַשַּׁיָּךְ לְהַלֵּב בְּעֵת הַזֹּאת. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה מַה

שֶׁזִּקְּדִק רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּהַתּוֹרָה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן לד), שֶׁכָּתַב שְׁנֵי תֵּבוֹת אֵלּוּ "בָּעֵת הַזֹּאת", דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַשֵּׁר לִבּוֹ לְהַנְּקֻדָּה הַשַּׁיָּךְ לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת. כִּי בְּיוֹם ה' הִגִּיעַ הַזְּמַן פְּרָעוֹן לְהַפ"מ, וְזֶה הַבִּלְבּוּל הַדַּעַת הָיָה מֻכְרָח לַעֲבֹר בְּיוֹם ה' תְּבוֹא תקצ"ז עָלֶיךָ בְּטוּלְטְשִׁין, אֲשֶׁר זֶה הַיּוֹם כְּבָר חָלַף וְעָבַר וְהָלַךְ לוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר כִּי אִם מַה שֶּׁחָטַף כָּל אָדָם אֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם כְּפִי הַבִּלְבּוּלִים וְהַמְנִיעוֹת שֶׁעָבְרוּ אָז עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם. הָאֱמֶת אִם נָשִׂים לֵב לָזֶה תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת בְּשָׂרֵנוּ. אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת כָּךְ הוּא וּצְרִיכִין רַק לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בְּהַלְמוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא. וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁאָנוּ מְכִינִים עַצְמֵנוּ בְּמַחֲשַׁבְתֵּנוּ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּמְקוֹם קָדֵשׁ גְּנִיזָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ וּבָזֶה יָגִיל וְיָשִׂישׂ לִבֵּנוּ. כִּי עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה לְהַשִּׂיג אָרְחוֹת חַיִּים מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים. וַה' יַצְלִיחַ דְּרָכֵינוּ בַּהַצְלָחָה הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רמט

זֹאת הִיא הַעְתָּקָה מִמִּכְתָּב אֶחָד, שֶׁנִּכְתַּב לְהָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אֶפְרַיִם מִקְּרִימֶינְטְשַׁאק, וְהָיוּ כָּתוּב מִקֹּדֶם דְּבָרִים נִסְתָּרִים, וּמִכָּאן נָתַן לָנוּ רְשׁוּת לְהַעְתִּיקוֹ, וְכָאן חָסֵר הָרְבֵּה...

וְלִכְתֹּב לוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה אֵין הַזְּמַן מַסְכִּים עַתָּה גַּם קְצָרָה הַיְרִיעָה. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם. וְאִם נִדְמֶה לְךָ שֶׁאֵין לְךָ עִם מִי לְדַבֵּר, כְּבָר הוֹכַחְתִּיךָ הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁתִּסְתַּכֵּל רַק עַל הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד, וְאָז יִהְיֶה לְךָ תָּמִיד עִם מִי לְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱמֶת מִנְּקֻדָּה שֶׁבֵּלֵב בִּבְחִינַת וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְכוּ'. וְגַם תִּפָּרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַבֵּל הַנְּקֻדָּה מִנֵּה וּבֵהּ. וְכָל אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת צְרִיכִין לְקַבֵּל מֵהַנְּקֻדָּה הַכְּלָלִית, שֶׁהֵם הַדִּבּוּרִים שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁשְּׁמַעְתָּ מִפִּי וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים. הָפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ'. וְתִרְאֶה לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ מְאֹד בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁזָּכִיתָ לֵידַע מֵאוֹר הָאֱמֶת כָּזֶה, אִלְמָלֵא לֹא אִתַּינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא מֵעָנְיָן הַשְּׁלֹשָׁה נְקֻדּוֹת שֶׁהִזְכַּרְתִּי כָּאן שֶׁנּוֹבְעִים מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן לד) דַּיֵּינוּ. וְכֵן עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר, מִכָּל שֶׁכֵּן עַל כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה, וְעַל כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה צְרִיכִין לוֹמַר זֹאת בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ אֵיךְ שֶׁהוּא אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'. אוֹן טַאקֵי פָּארְט [וּבְכָל זֹאת] אַשְׁרֵינוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם, וּבָזֶה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי עַתָּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל

עֵת וּבְכָל שָׁעָה, כִּי אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּכָל זֶה שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ, כִּי הַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל פָּסוּק (אֵיכָה ג) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", שֶׁנִּכְתַּב אַחַר "חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ" וְכוּ'. וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה בַּחֹרֶף הֶעָבַר, וַעֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה בָּזֶה, וְלֵילֵךְ בָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין בְּכָל יוֹם שֶׁנִּמְשָׁכִין חֲסָדִים חֲדָשִׁים נִפְלָאִים בְּכָל יוֹם אֲשֶׁר עַל יָדָם יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב כֻּלָּנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. כִּי גָּדוֹל ה' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְעִקַּר גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁנִּקְרָא גְּדֻלָּה (תִּקּוּנֵי זֹהַר סז:). נִמְצָא שֶׁאֵין חֵקֶר לְחַסְדּוֹ שֶׁהוּא גְּדֻלָּתוֹ. וְהָבֵן הֵיטֵב וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה וְלִשְׂמֹחַ תָּמִיד. וּבִפְרָט בְּעֵת הַתְּפִלָּה שֶׁצְּרִיכָה חִזּוּק בְּיוֹתֵר שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁתַּעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל תַּעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי כָּל מַה שֶׁעָבַר עַד הֵנָּה. רַק תִּבְטַח בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יג) "וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי" וְכוּ', וְתִתְפַּלֵּל בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵב. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַתָּה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רָב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ח

רנ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג' ב' דְּחוֹל הַמּוֹעֵד סֻכּוֹת תקצ"ח.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִבְלִי לַהֲשִׁיבְךָ מִפְּנֵי כְּבוֹד חֹל הַמּוֹעֵד, אַךְ מִדִּבְרֵי גִּיסְךָ נָרוֹ יָאִיר הֻבַּנְתִּי עִנְיָם תְּשׁוּקָתְךָ לְמִכְתָּבִי, וְגַם כִּי דְּבָרֵינוּ כֻּלָּם הֵם דִּבְרֵי תּוֹרָה הַנּוֹגְעִים לְמַעֲשֶׂה וּלְהַצָּלַת הַנֶּפֶשׁ, בְּוַדַּאי מִצְוָה לִכְתֹּב גַּם בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וּכְלַל הַדָּבָר שֶׁתֵּדַע שֶׁחֲלִילָה חֲלִילָה לְךָ לַחֲשֹׁב בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל, לֹא לְמַפְרֵעַ וְלֹא לְאַחַר כָּךְ, רַק לְהַשְׁכִּיחַ מִדַּעְתְּךָ הַדָּבָר. כִּי שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שֶׁעִנְיָן זֶה הוּא כְּמוֹ... וְדַי לַמֵּבִין. כִּי הַמַּחֲשָׁבָה וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּעִנְיָן זֶה מַזִּיק מְאֹד וְאֵינוֹ מוֹעִיל כְּלָל. וַהֲלֹא אֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי אַתָּה צָרִיךְ לְדַבֵּר הַרְבֵּה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם. וּבְוַדַּאי בְּתוֹךְ דִּבְרֶיךָ תַּרְגִּישׁ מַכְאוֹבֵי נַפְשְׁךָ. כִּי עִנְיָן זֶה אֵינוֹ נִמְשָׁךְ מֵעֲצָמוֹ רַק מִמַּה שֶׁעָבַר עָלֶיךָ מִקֹּדֶם. אַךְ עַל כֻּלָּם יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדּוּשָׁה, וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל עֲדַיִן אָנוּ יְכוֹלִים לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהוּא יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים, וְרַק הוּא יוֹדֵעַ יִצְרֵנוּ וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה וּצְרִיכִין לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם מַה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן סז), הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל

מְאֹד וְנַעֲשִׂים דְּבָרִים כְּאֵלֶּה בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמָּכֶם וְכוּ' וְכוּ'. וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִזֶּה מֵאִתִּי וַעֲדַיִן אַתָּה צָרִיךְ לְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁתִּזָּכֶה לְהַרְגִּישׁ נִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת גְּדוֹלוֹת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְהַכֹּל שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁיְּכוֹלִין לְקַלְקֵל כֵּן יְכוֹלִין לְתַקֵּן. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ שֶׁאֵין אָנוּ חוֹלְקִין עַל הַמְתַקֵּן וְכוּ'. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ מִכַּמָּה טְעָמִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְשַׂמֵּח אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם לָנֶצַח.

הֶכְפֵּל הַדָּבָר בְּאַזְהָרָה כְּפוּלָה וּמְשֻׁלֶּשֶׁת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה, וּלְסַלֵּק הָעִנְיָן מִדַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי, וְלִבְלִי לְהִתְפַּחֵד כְּלָל, רַק לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה. וְתַחֲזֹר לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ לַיְלֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", וְתִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי. וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לִשְׂמֹחַ וּלְהִתְחַזֵּק, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ בְּכָל עִנְיָנֶיךָ וְאִלְמָלֵא לֹא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע הַתּוֹרָה 'אֲזַמְּרָה' דַּיֵּינוּ. וְאַל תִּשְׁכַּח שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיִיתָ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה בְּתוֹךְ עֲדָה קְדוֹשָׁה וְנוֹרָאָה כָּזֹאת. וּכְבָר הִזְהִירָנוּ הוּא זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן תנ) שֶׁמִּי שֶׁהוּא אֶצְלוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ בְּכָל הַשָּׁנָה. וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ "אִכְלוּ מַעֲדָנִים וּשְׁתוּ מַמְתַקִּים כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְכֶם", כִּי הַמִּקְרָא הַזֶּה נֶאֱמַר עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

רנא

בָּרוּךְ ה', אִשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תקצ"ח נָעִמְרוֹב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוּתִיק הַמַּפְלֵא מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל בְּיוֹם ה' סְמוּךְ לְמִנְחָה, עַל יְדֵי אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁהָיָה צִיר מְיֻחָד אֵלַי עַל אוֹדוֹת עֶסְקֵינוּ. ה' יִגְמֹר לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה צְרִיכִין עֲדַיִן תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו הַנִּפְלָאִים לְטוֹבָה מֵהֵרָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו בִּדְרָכִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ וְלֹא נִרְאוּ וְכוּ'. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וְכוּ'. גַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ, וּלְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר חֶפְצֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי אֶתְמוֹל לַהֲשִׁיבוֹ הַיּוֹם, כִּי טִרְדַּת שַׁבָּת עָלַי עַל פִּי רֹב מִיּוֹם ה'. וְהָעִקָּר אֵיךְ זוֹכִין עַל כָּל פָּנִים לְהַתְחִיל מִשַּׁבָּת זוֹ, כִּי בְּכָל יוֹם וְיוֹם צְרִיכִין לְהַתְחִיל מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא כָּל חַיּוּת שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ. וְהוּא כְּלוֹ תְּשׁוּבָה בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה מִתּוֹךְ עֹנֶג שַׁבָּת. בִּבְחִינַת "אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים" וְכוּ'. וְגֹדֶל רִחוּקֵנוּ מִשַּׁבָּת יוֹדֵעַ כָּל

אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּפִי הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲדַיִן כֵּן נִמְשָׁךְ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת עָלָיו. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב צְרִיכִין הֲכָנָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בֵּיצָה ב:), וְעִקַּר הַהֲכָנָה הוּא הָרָצוֹן לִזְכֹּר בִּפְשִׁיטוּת אֶת הַשַּׁבָּת בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וּלְקַיֵּם מֵחַד בְּשַׁבָּת לְשַׁבָּתְךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, זָכְרֵהוּ מֵאֶחָד בְּשַׁבָּת (שָׁם טז.). מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמַּגִּיעַ מֵהַתְּלָתָא יוֹמָא דְּקַמֵּי שַׁבְּתָא, בִּפְרָט מִיּוֹם ה' בְּשַׁבָּת, בְּעֵת שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל מְכִינִין עַצְמָן עַל שַׁבָּת, וְכָל אֶחָד רָץ וּמִתְיַגֵּעַ לְקָנוֹת קֶמַח וּבָשָׂר וְכוּ' לְצֹרֶךְ שַׁבָּת, מִי יוֹכַל לְשַׁעֵר הַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁבְּלִבּוֹ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה מִזֶּה שֶׁעֲשׁוּעִים נוֹרָאִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. אֲבָל זֶה כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַיְּמִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְגַם אָנוּ בִּכְלָלָם, בְּוַדַּאי אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵי כֻּלָּנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְמַתָּנָה טוֹבָה וִיקָרָה כָּזֹאת, שֶׁהָיְתָה גְנוּזָה בְּבֵית גְּנָזָיו וְשַׁבָּת שְׁמָהּ. וּבְוַדַּאי צְרִיכִים לְקַיֵּם זֹאת בִּפְשִׁיטוּת בְּלִי חָכְמוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. אֲבָל הָעִקָּר לְהָכִין עַצְמוֹ בִּלְבָבוֹ וְנַפְשׁוֹ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ קְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ עַל כָּל פָּנִים עַתָּה. וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה. וּבִפְרָטִיּוּת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה, בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

הֵן עַל כָּל אֵלֶּה הָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי לְהַשִּׁיבוֹ מִיָּד, בִּפְרָט רִבּוּי צְעָרַי שֶׁיֵּשׁ לִי מֵעִסְקֵי שֶׁיֵּשׁ לִי כְּלָיוֹן עֵינַיִם הַרְבֵּה מְאֹד שֶׁאֶזְכֶּה שֶׁיִּגְמֹר לְטוֹבָה, וְגַם הַצַּעַר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִפַּחַד הַצָּרוֹת הָעוֹבְרִים עַתָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִשְׁמֹר אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ.

אַךְ עִם כָּל זֶה בְּעֵת שֶׁקָּרִיתִי הַפִּרְשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם חָלַף וְעָבַר עַל דַּעְתִּי עֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לְמִכְתָּבִי, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי לְקַיֵּם בָּזֶה מִצְוָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל שֶׁהוּא וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְכוּ' וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ, כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא ז"ל אוֹר חַיֵּינוּ בְּפֵרוּשׁ (שִׂיחוֹת הָרַ"ן רט). וְנִתְחַזַּקְתִּי בָּזֶה לַהֲשִׁיבְךָ מִיָּד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הִזְכַּרְתִּי עַצְמִי וְאֶתְכֶם קְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא כְּלַל וְשֹׁרֶשׁ כָּל הַקְּדֻשׁוֹת. וְיֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה. וְהָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַבֵּל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן טוֹב, וּלְגָרֵשׁ וּלְהַרְחִיק עַל כָּל פָּנִים אֲז כָּל מִינֵי עַצְבוּת וְיָגוֹן וַאֲנָחָה, בִּפְרָט טִרְדַּת וְדַאֲגַת הַפַּרְנָסָה, לְהַשְׁכִּיחַ וּלְסַלֵּק הַכֹּל מִדַּעְתּוֹ עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ שִׂמְחַת שַׁבָּת עַל כָּל יְמֵי הַחֹל, שֶׁגַּם בִּימֵי הַחֹל יִתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹן חָזָק תָּמִיד וְיִשְׂמַח נַפְשׁוֹ בַּה' בְּנַקְּדוֹתָיו הַטּוֹבִים, בְּבְחִינַת אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי. וּתְהִלָּה לְאֵל אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ לְהַזְכִּיר הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה אֲזַמְּרָה, אֲלָפִים פְּעָמִים בְּכָל יוֹם. כִּי הִיא חַיֵּינוּ וְכוּ'.

וְעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי חֶמְדַּת לִבְבִי הוֹד לִבִּי וְנַפְשִׁי, טֶרֶם הִתְחַלְתִּי לְהַשִּׁיבְךָ עַל מִכְתָּבְךָ. תְּהִלָּה לְאֵל בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר הֻשִּׁיבוֹתִיךָ הַרְבֵּה, כִּי כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ עַד הֵנָּה בָּזֶה אַתָּה

יָכוֹל לְהַחֲיוֹת נַפְשָׁךְ תָּמִיד, וּלְקַבֵּל מֵהֶם עֵצוֹת בְּכָל יוֹם, כִּי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הוּא עֵצָה נִפְלָאָה עַל הַכֹּל בִּבְחִינַת שַׁבָּת אָנִין עַל אָדָם הָרִאשׁוֹן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (זֹהַר חֵלֶק ב קלח), כְּמוֹ שֶׁבֵּאֵר אוֹר עֵינֵינוּ זַ"ל בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנֶּחְלְפוּ (סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת יא) שֶׁכַּאֲשֶׁר מְגָרְשִׁין אֶת הָאָדָם מֵהַגַּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁהוּא סוֹד בְּחִינַת הַגַּן עֵדֶן, צָרִיךְ שֶׁיַּעֲמֹד עַצְמוֹ אֵצֶל שַׁבָּת שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ וְכוּ'. וְאִם כִּי שָׁגְבוּ הַדְּבָרִים מְאֹד מְאֹד גַּם מִדַּעְתִּי, מִכָּל שֶׁכֵּן מִדַּעְתְּכֶם, עִם כָּל זֶה יָדַעְתִּי בְּבֵרוּר שֶׁעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הוּא בְּפִשִׁיטוּת לַעֲמֹד עַצְמוֹ אֵצֶל שַׁבָּת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְעֵיל. וְגַם בָּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר. וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁגַּם לִי נִדְמֶה שֶׁלֹּא עָבַר עָלַי מֵעוֹדִי כַּאֲשֶׁר עָבַר עָלַי אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה בִּפְרָט בְּסֵכּוֹת. וְהָאֱמֶת הוּא כֵּן, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי שֶׁגַּם בְּכָל פַּעַם שֶׁעָבַר עָלַי מַה שֶּׁעָבַר, כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ, הָיָה בְּכָל פַּעַם שִׁנּוּיִים, גַּלִּים וּתְהוֹמוֹת וְכוּ' וְכוּ' שֶׁלֹּא עָבְרוּ מֵעוֹלָם. וְכָךְ עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם בְּכָל פַּעַם דְּבָרִים חֲדָשִׁים בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם. וְעִם כָּל זֶה מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה וְחַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי וְעָלֶיךָ גַּם כֵּן.

וַעֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו וְטוֹבוֹתָיו וְנִסָּיו שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם, בִּפְרָט בְּיָמִים טוֹבִים קְדוֹשִׁים, בִּפְרָט בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים שֶׁאֵיתָן בְּמִצְוֹת הוּא חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד שֶׁזָּכִינוּ לִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת, וְלַחֲטֹף גַּם קְצָת שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה, וְלֵישֵׁב בַּסֻּכָּה בְּכָל יוֹם וְלֶאֱחֹז בְּיָדֵינוּ מָאנָא קָרְבָּא מַטֶּה עֹז, הֵם הָאֶתְרוֹג וְהַלּוּלָב וַהֲדַס וַעֲרָבָה הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד, וְלִצְעֹק הוֹשַׁעְנָא הוֹשַׁעְנָא בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וְלִשְׁמֹחַ בִּשְׂמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה. וְהַכֹּל בְּכֹחַ הָרִאשׁ־הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּשְׂגָּב וְהַנּוֹרָא מְאֹד שֶׁזָּכִינוּ לְהִתְקַבֵּץ יַחַד בְּמָקוֹם גְּנִיזָתוֹ הַקָּדוֹשׁ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, אַשְׁרֵי הָאָזְנַיִם וְהָעֵינַיִם הַשּׁוֹמְעִים וְהָרוֹאִים הַצְּרוּפִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁגִּלָּה עַל סוֹד חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי"י שֶׁהוּא צְרוּף אַתָּה פּוֹרַרְתָּ בְּעָזְךָ יָ"ם שִׁ'בַּרַתָּ רָ'אשֵׁי תַּ'נִּינִים וְכוּ', וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת' נֶפֶשׁ' הַגֵּר' כִּי' גֵּרִי"ם; רַ'עַם גְּ'בוּרָתוֹ מִ'י יִ'תְבּוֹנָן, מִי יִתְבּוֹנָן בְּוַדַּאי, מִי יִתְבּוֹנָן, דְּמִי יִתְבּוֹנָן אֵיךְ נִתְקָרְבוּ וְזָכוּ רְחוֹקִים כְּאֵלּוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר כָּזֶה לֵידַע מִצְּרוּפִים כָּאֵלֶּה, בִּפְרָט עִם חִבּוּר כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּתְגַּלָּה שָׁם צְרוּפִים נוֹרָאִים הָאֵלּוּ.

וּבֶאֱמֶת אֲנִי מוֹדִיעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי וְיַקִּירִי, שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁהִזְכַּרְתִּי עַצְמִי בְּכַוָּנָה תֵּבֵת תִּשְׁרֵי עִם הַצְּרוּפִים הַנּוֹרָאִים וְהַנִּשְׂגָּבִים הָאֵלּוּ, הִתְחַזַּקְתִּי עַצְמִי הַרְבֵּה עַל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי. כִּי כָּל לֵב מֵבִין רָאוּי לְהָבִין מֵרָחוֹק שֶׁבְּתִשְׁרֵי הוּא מִלְחָמָה עֲצוּמָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, כַּאֲשֶׁר מַקְדִּימִין לְצַעֵק בְּכָל חֹדֶשׁ אֱלוּל "אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה" וְכוּ', אֲבָל "בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ" בְּוַדַּאי בְּכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עַד הֵנָּה בְּקִדֻּשַׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְקִדֻּשַׁת תִּשְׁרֵי וְכוּ' וְכוּ'. וְהַכֹּל הוּא כֹּחַ קְדֻשַּׁת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁגִּלָּה כָּל זֶה וְעוֹסֵק

בְּכָל זֶה עֲדַיִן כִּי גְּדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (חֵלֶק ג עא.) שֶׁאִלְמָלֵא תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁמִּתְפַּלְּלִין עַל הַחַיִּים לֹא אִתְקַיֵּם עָלְמָא כְּרִגְעָא חֲדָא. וְחִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָנוּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל אָנוּ יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁעוֹסֵק בְּתִקּוּנֵנוּ עַם כָּל הַצַּדִּיקִים שׁוֹכְנֵי עָפָר אֲשֶׁר מִימוֹת אֲבוֹתֵינוּ זְכוּת כֻּלָּם יָגֵן עָלֵינוּ תָּמִיד אָמֵן. וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁבְּעֵת שֶׁעוֹבֵר הַהַרְפַּתְקָאוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים אִי אֶפְשָׁר לְהַרְגִּישׁ חַסְדֵי ה', רַק אַחַר כָּךְ כְּשֶׁמַּרְחִיב קְצָת אָז רוֹאִים נִפְלְאוֹת חַסְדֵי ה', זֹאת אֲנִי יוֹדֵעַ מִכְּבָר מִיָּמִים רַבִּים; וּכְבָר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה עִם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ וְאָמַר לִי שֶׁכֵּן הוּא. אַף אַף עַל פִּי כֵן הָיָה כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּתְחַזֵּק הָאָדָם דַּיְקָא בְּעֵת הַדְּחַק הַגָּדוֹל לְמְצֹא אֵיזֶה הַרְחָבָה. עַד שֶׁיַּרְגִּישׁ אָז דַּיְקָא חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. וְעַל כָּל פָּנִים יַאֲמִין בָּהֶם בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טוֹב לַכֹּל בְּכָל עֵת, וּכְבָר עָזַר לוֹ הַרְבֵּה, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ גַּם עַתָּה. וְזֶה עִקַּר הַמִּלְחָמָה לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד שֶׁיְּפַקַּח ה' עֵינֵינוּ לְדַבֵּר בָּזֶה, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם וְכוּ'. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וְעַתָּה בְּנִי תְּקַיֵּם מִצְוַת אַהֲבַת חֲבֵרִים וְתַעֲתִּיק הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אוֹת בְּאוֹת וְתִשְׁלְחֵהוּ מִיָּד לְקָהִלַּת קֹדֶשׁ קְרוּמִינְטְשַׁאק לִידִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, כִּי אֵין לִי פְּנַאי לִכְתֹּב לוֹ בְּעַצְמִי, וְהָעִקָּר מֻחְמָת שֶׁגַּם הוּא מִתְרַשֵּׁל לִכְתֹּב לִי כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹכַחְתִּיו הַרְבֵּה עַל זֶה. וּתְקַיֵּם כָּל זֶה מִיָּד, וְתִכְתֹּב לִי תֵּכֶף עַל יְדֵי הַפָּאסְט אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּב זֶה וְאִם קַיַּמְתָּ לִשְׁלֹחַ לְרַבִּי אֶפְרַיִם כַּנַּ"ל.

גַּם תּוֹדִיעַ לִי מִיָּד מִבֶּן אֲחוֹתִי הָרַב אַיְיזִיק אִם הוּא בַּחַיִּים. כִּי שָׁמַעְתִּי מֵרָחוֹק שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ הָאֱמֶת. וְגַם זֶה רֶמֶז וְהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל לְהִתְחַזֵּק בְּכָל הַנַּ"ל, עַד נִזְכֶּה לְתִשׁוּבָה שָׁלֵם שַׁבָּת בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' שֶׁהִתְחַלְתִּי מִשַּׁבָּת וְסִיַּמְתִּי בְּשַׁבָּת, כִּי כָּל הַחַיּוּת מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף הוּא שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהִנֵּה כְּבָר לָשׁוּ תְּהִלָּה לָאֵל הַחַלָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְאוֹר הַיּוֹם מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא. וּבַעַל הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד יַשְׁבִּיעֵנוּ בַּבֹּקֶר חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ. חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ, שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם (אֵיכָה ג). וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין בָּזֶה בְּכָל יוֹם וּבְפָרָט בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁהוּא הֲכָנָה לְשַׁבָּת, שֶׁהוּא עֶצֶם הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל הַדְּרָכִים הַנַּ"ל וּבְכָל הַכְּלוּל בָּהֶם עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. יִשְׁתַּבַּח הָעֹשֶׂה גְּדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדָיו, בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטַחְנוּ שֶׁלֹּא יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח.

כּוֹתֵב בְּדֻמַּע מֵרֹב צַעַר וּמֵרֹב שִׂמְחָה, מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר בְּכָל עֵת לְהַגְבִּיר הַשִּׂמְחָה לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לִתֵּן לִקְרוֹת מִכְתָּבֵי זֶה לִידִידֵינוּ אוֹהֲבֵינוּ בֶּאֱמֶת, וְגַם לִידִידֵי רַבִּי אִיצֶ'א בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב וּלְדַבֵּר עִמּוֹ לְמַעֲנִי שֶׁאַל יִתְרַחֵק מֵאִתָּנוּ; וְאִם קָשֶׁה לוֹ לִנְסֹעַ לְפֹה, עַל כָּל פָּנִים יָבוֹא לִבְרֶסְלֶב בְּעֵת שֶׁאֶהְיֶה שָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. עַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה לִבּוֹ חָזָק עִמָּנוּ תָּמִיד בֶּאֱמֶת. אִם תּוּכַל לְהִתְוַעֵד עִם יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק הַיָּקָר פְּרִי צַדִּיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אַדְמוֹ"ר זַ"ל, וְתִרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בֵּינְךָ לְבֵינוֹ וְתַרְאֶה לוֹ מִכְתָּבִי זֶה, אוּלַי יָבִין מִזֶּה אֵיזֶה רְמָזִים לְעַצְמוֹ. כַּמָּה הוּא מְעַוֵּת דַּרְכּוֹ בַּמֶּה שֶׁמְּעַוֵּת דַּרְכּוֹ לִבְלִי לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ פֹּה מִטּוּלְטְשִׁין לְוִוינָצָא בַּהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה הַיְאַמַּן כִּי יְסֻפַּר כִּי הַדֶּרֶךְ הַכְּבוּשָׁה בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת הוּא דֶּרֶךְ פֹּה, וְהַבַּעַל דָּבָר מְסַבֵּב לְעַקֵּם וּלְעַוֵּת דַּרְכּוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כִּי אֵין כַּוָּנָתִי לִכְבוֹדִי חָלִילָה, כִּי בְּוַדַּאי אֵינִי כְּדַאי שֶׁיָּבוֹא אֵלַי, אַךְ לְמַעֲנוֹ אֲנִי מְזָרְזוֹ. כִּי גַּם הוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לוֹ לְטוֹבָה עֲצוּמָה נִצְחִית, אִם הָיָה מִתְרָאֶה פָּנִים עִמִּי לְעִתִּים עַל כָּל פָּנִים. וּרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּרְצוֹן זְקֵנוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל הוּא בְּוַדַּאי בָּזֶה. וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה מֵעַתָּה, וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית וְאֵין שׂוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח צוֹעֵק מִנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁבַּלֵּב

נָתָן הַנַּ"ל

רנב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"ח נֶעְמְרוֹב.

בְּנֵי חֲבִיבִי.

בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ שִׁלַּחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת עַל יְדֵי הַפָּאסְט בַּאֲרִיכוּת, עַל כֵּן עַתָּה אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר. רַק תִּרְאֶה מְיֻד לְהוֹדִיעֵנִי אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי וְלַהֲשִׁיבֵנִי עַל כָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם, וְלִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת מְיֻד כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל כִּי עַתָּה אֵין בְּבֵיתִי אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, וַהֲהוֹצָאָה רַבָּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. גַּם מֵהָעֶסֶק שֶׁלִּי יֵשׁ לִי צַעַר מֵרִבּוּי הַכְּלָיוֹן עֵינַיִם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ שָׁם. אַךְ כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ שָׁם זֹאת הִיא נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי, כִּי אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת נַפְשֵׁנוּ כִּי אִם בִּקְדֻשַּׁת שַׁבָּת כִּפְשׁוּטוֹ, וּבִקְדֻשַּׁת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא שַׁבָּת דְּכֻלְּהוּ יוֹמֵי, וְהוּא מְגֻלֶּה לָנוּ וּמַמְשִׁיךְ לָנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וְשִׂמְחַת שַׁבָּת. וְהָעִקָּר שֶׁאָז נִתְגַּלֶּה תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָטִיּוּת אֲפִלּוּ עִם הַגְּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, שֶׁזֶּהוּ הַחַיּוּת וְהַקִּיּוּם שֶׁל כָּל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְגַם בָּזֶה יֵשׁ בִּלְבִּי תְּהִלָּה לְאֵל הָרַבֵּה לְדַבֵּר, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּנוּ נִזְכֶּה לְדַבֵּר בָּזֶה בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ. עַד הֵנָּה עֶזְרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ',

גַּם לְעוֹלָם אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְמִין לִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'. עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט בֵּין בְּטִיבוֹ וְכוּ' כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, בִּפְרָט בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה. אֶבָל אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גּוֹמֵר חַסְדּוֹ תָּמִיד וְיִגְמֹר חַסְדּוֹ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּחֶסֶד חִנָּם

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר יוֹם ד' רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו.

וַיִּירָא ה'' כִּ'י סְ'ר לִ'רְאוֹת, כֵּן יִרְאֶה ה' עַתָּה בְּעָנְיֵנוּ וּלְחָצֵינוּ בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה. תקצ"ח.

יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא וְכוּ' מוֹהַר"י נֶרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ זֹאת, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב פַּעֲמַיִם וְיָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ. וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ הִגִּיעַנִי בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עוֹמֵד לִנְסֹעַ לְפֹה בְּרֶסְלֶב, וְאָמַרְתִּי מַה לִּי לַהֲשִׁיבוֹ בִּכְתָב מֵאַחַר שֶׁאֶהְיֶה בְּעַצְמִי עִמְּךָ בִּמְחֻצָּה אַחַת, וּפָנִים אֶל פָּנִים אֲדַבֵּר בּוֹ. וְהַיּוֹם בָּאתִי לְפֹה, וּמֵעֶצֶם אַהֲבַתְכֶם וּתְשׁוּקָתִי חֻזָּקָה לְהִשְׁתַּדֵּל בְּטוֹבַתְכֶם בִּפְקֻדָּתוֹ וּרְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל לְהֵיטִיב מִטּוּבוֹ הָאֲמִתִּי גַּם לָכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי תְּשׁוּקָתוֹ וִיגִיעָתוֹ וְטָרְחוֹ לְקַבֵּל טוֹבָתוֹ הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית, שַׂמְתִּי אֶל לִבִּי הַיּוֹם קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם בְּעֶצֶם רִבּוּי טִרְדוֹתַי וּמְעוֹף מְצוּקוֹתַי בְּכָלָל וּבִפְרָט אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מְהֵרָה, לְעַיֵּן בְּמִכְתָּבוֹ, וְאָמַרְתִּי לַהֲשִׁיבוֹ גַּם פֹּה, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבוּרִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְפָרְטָם בַּכְּפֶה. גַּם אוּלַי יִצְמַח מִזֶּה רְמָזִי הִתְעוֹרְרוּת אֲמִתִּי לִשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

וְהָעִקָּר כְּבָר יָדַעְתָּ אַתָּה וְכֻיּוֹצֵא בְּךָ, וַאֲנִי מוֹדִיעֲכֶם עוֹד, לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם כִּי אִם פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, שֶׁבְּוַדַּאי הָאֱמֶת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל גָּנוּז אִתִּי רְפוּאוֹת אֱמִתִּיּוֹת וְסַמִּים דְּאוֹרַיְתָא סַמָּא דְּחַיֵּי לַכֹּל. דִּבּוּרִים יְקָרִים וְנִפְלָאִים אֲשֶׁר אֵין עָרוֹךְ אֲלֵיהֶם, הַמְּלֵאִים עֻצּוֹת וּרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף וְהַצָּלָחוֹת נִצְחִיּוֹת לַכֹּל אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, אַךְ כֻּלָּם סְתוּמִים וְנֶעְלָמִים בְּכַמָּה וְכַמָּה הַסְתָּרוֹת מִבַּיִת וּמִבַּחוּץ, הַסְתָּרוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַסְתָּרוֹת כְּמַעַט בְּלִי שִׁעוּר. לוּלֵא ה' עוֹזֵר לִי וְלָכֶם בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּדַרְכָיו הַנִּפְלָאִים, לְגַלּוֹת וּלְהוֹדִיעַ וּלְהָאִיר בְּלֵב הֶחָפֵץ בִּרְפוּאַת נַפְשׁוֹ בֶּאֱמֶת. וּבָזֶה אָנוּ מְחַיִּין עַצְמֵנוּ זֶה כַּמָּה.

אַךְ זֹאת תֵּדְעוּ שֶׁכָּל אֶחָד כְּפִי תְּשׁוּקָתוֹ וְחֶפְצוֹ וִיגִיעָתוֹ, כְּפִי מַה שֶּׁחוֹתֵר וְחוֹפֵר בְּפִיו וּבִלְבָבוֹ לִמְצֹא הַמַּיִם מִתּוֹךְ הַבְּאֵרוֹת הַקְּדוֹשִׁים, בְּאֵר מַיִם חַיִּים אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם

וַיִּסְתַּמּוּם פְּלִשְׁתִּים וַיְמַלְּאוּם עָפָר, וַיִּצְחָק אָבִינוּ שָׁב וַחֲפָרָם, וְהָיוּ לוֹ כַּמָּה מְרִיבוֹת וְעָסַק עֲלֵיהֶם כִּי הִתְעַשְּׁקוּ עִמּוֹ הָרִבֵּה הַמּוֹנָעִים שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים אָז פְּלִשְׁתִּים, עַד אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא בְּאֵר מַיִם וְקָרָא שְׁמוֹ רְחֹבוֹת וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הֵם סְתוּמִים, כִּי מֵאָז וְעַד הֵנָּה כַּמָּה וְכַמָּה יָגְעוּ הַצַּדִּיקִים וְהַנְּבִיאִים שֶׁבְּכָל דּוֹר לְחָפְרָם וּלְגַלּוֹתָם. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב אֲפִלּוּ מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי בָּזֶה. אַךְ כְּבָר פָּעֲלוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר הָרִבֵּה, וְגִלּוּ לָנוּ מֵאָז וְעַד עַתָּה, בִּפְרָט מִיּוֹם קַבָּלַת הַתּוֹרָה שֶׁזִּכִּינוּ עַל יְדֵי הָרוֹעֶה נֶאֱמָן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי עֲלִיָּה הַגְּדוֹלִים חָפְרוּ בְּאֵרוֹת מַיִם חַיִּים לְרַפְּאוֹת תַּחֲלוּאֵי נַפְשׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמַה שֶּׁהָיָה בְּכָל דּוֹר אֵין בְּיָדֵינוּ לְבָאֵר וְלֹא יַסְפִּיק הַזְּמַן, אַךְ כָּל אֶחָד כְּפִי בְּקִיאוּתוֹ בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים בְּעֵין הָאֱמֶת יָכוֹל לְהָבִין מְעַט מֵרְחוֹק אֶת כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשׂוּ עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר הוּא הַמְקֻיָּם אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּדוֹרוֹ, עַד הַסּוֹף. וְעָלָיו נֶאֱמַר "וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ", עַד שֶׁלֹּא שָׁקְעָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל זֶה, זָרְחָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל הַבָּא אַחֲרָיו, וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה שֶׁקֹּדֶם שֶׁבָּא שְׁמוּאֵל אַחַר עֵלִי [הַכֹּהֵן], כִּמְעַט שָׁקְעָה הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהַיְנוּ שֶׁכִּמְעַט נֶחֱרַב הָעוֹלָם וְנִשְׁקַע הָאוֹר לְגַמְרֵי, אַךְ שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא הֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ וְקִיֵּם הָעוֹלָם אַחַר עֵלִי הַכֹּהֵן. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וְכַאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ גַּם בַּדּוֹר הַזֶּה, שֶׁאָנֹכִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן כָּל יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים, וְהָיִיתִי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם, וְיָדַעְתִּי שֶׁבִּימֵינוּ כִּמְעַט כְּבָר נִשְׁקַע הָאוֹר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זָכָר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְעַד שֶׁלֹּא שָׁקְעָה שִׁמְשׁוֹ, זָרְחָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּלִבִּי בָּזֶה. וְלִכְאוֹרָה אֵין דְּבָרִים אֵלּוּ שַׁיְּכִים לְתִשׁוּבַת שְׁאֵלָתְךָ וְצַעֲקָתְךָ הַמָּרָה מְאֹד. אַךְ יָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי, יָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ יוֹתֵר מִמְּךָ. וּכְלַל הַדָּבָר לְךָ וּלְכָל כַּיּוֹצֵא בְּךָ, שֶׁאֵין בְּיָדִי לַהֲשִׁיבָכֶם כְּלָל, רַק כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁיְּחוֹתֵר וִיבַקֵּשׁ אַחַר הַבְּאֵרוֹת מַיִם חַיִּים קְדוֹשִׁים הַנַּ"ל, בְּוַדַּאי יִמְצָא בְּאַמְתַּחְתִּי אַמְתַּחַת הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן הַנִּרְדָּף מְאֹד מְאֹד מִכָּל צַד, אֲשֶׁר מֵחֲמַת זֶה אַמְתַּחְתּוֹ מְלֵאָה עָפָר וּצְרוֹרוֹת וּבְלוֹאֵי הַסְּחֹרוֹת אֲשֶׁר מְלֵאוּהָ זָרִים לְהַסְתִּיר וּלְהַעְלִים פְּנִינֵי גְנָזָיו, עִם כָּל זֶה מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, וְכָל מֵינֵי חֹשֶׁךְ וְהַסְּתָרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְהַעְלִים אוֹרוֹת מַטְמוֹנֵי אוֹצְרוֹת חַיִּים כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר כְּבָר נִתְגַּלָּה מֵהֶם מַה שֶּׁנִּתְגַּלָּה בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל. וַעֲדַיִן עֲדַיִן אַתֶּם צְרִיכִים יְגִיעוֹת לַחְפֹּר אֲצִלֵי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן. וּבְוַדַּאי תִּמְצְאוּ אִם תִּתְיַגְּעוּ. וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ אֱמוּנָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ה) עַל פָּסוּק "אַף חָכְמָתִי עָמְדָה לִי", חָכְמָה שֶׁבְּאַף דְּהַיְנוּ בִּיגִיעוֹת עָמְדָה לִי. וְאֵין צְרִיכִים יְגִיעוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְסָבְלָם, רַק "בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ". וְגַם בָּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וּבְהֶכְרֵחַ לִגְמֹר בְּעַל פֶּה. וְעַל זֶה צְרִיכִים

יְגִיעוֹת וּשְׁבִירוֹת מְנִיעוֹת שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד בְּכָל פַּעַם עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם, וְיָאִיר עֵינַי וְעֵינֵיכֶם לְדַבֵּר מַה שֶּׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְהַזְּמַן שֶׁיִּזְכֶּה לְקַשֵּׁר לִבּוֹ לְהַנְקֻדָּה טוֹבָה הַשַּׁיָּךְ לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת.

יְדִיד נַפְשִׁי, לֹא הָיָה עוֹלֶה עַל לִבִּי לְקַח פְּנַאי לְהַשִּׁיבְךָ עַתָּה, אַךְ אֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין שֶׁמַּה שֶּׁזִּכִּיתִי אוֹתְךָ בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים שֶׁתִּהְיֶה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר בְּאוּמַאן עִמָּנוּ יַחַד, זֶה עוֹרֵר לִבִּי לְאַהֲבָתְךָ גַּם בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן וְגַם עַתָּה. כִּי רָאִיתִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל אַחֲרֵי כָּל רִבּוּי בִּלְבּוּלֵי מַחְשָׁבוֹתַי הַתְּמֵהִים וְנִכְסָפִים לַעֲזֹר לָכֶם בֶּאֱמֶת, וְנִדְמֶה לִי כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהֵם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם לֹא לְהוֹעִיל חֲלִילָה. וְאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מִתְחַזֵּק בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו לֶעָסֹק בָּזֶה עַל פִּי רְצוֹנוֹ זַ"ל. אַךְ מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה כְּשֶׁרָאִיתִי, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן בָּאוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּמָּה נְפָשׁוֹת עַל יְדֵי דִּבּוּרֵינוּ עִמָּהֶם בְּכָל הַשָּׁנָה וְאַתָּה אֶחָד מֵהֶם. עַל כֵּן אָמַרְתִּי כְּדַאי לְבַלּוֹת שָׁעָה לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרֵי אֱלֹה, אוּלַי אוּכַל לְעוֹרֵר אוֹתְךָ.

וְהָעִקָּר שֶׁתַּאֲמִין בְּךָ עַל כָּל פָּנִים כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מַאֲמִין בְּךָ, שֶׁעֲדַיִן עַדַיִן אַתָּה יָכוֹל לְהַתְחִיל מֵעַתָּה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְדַי בָּזֶה, כִּי כְּבָר הֵאִיר הַיּוֹם חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ', וְהֵם מִתְחַדְּשִׁים לַבְּקָרִים, כֻּלָּם יָאִירוּ עָלֶינוּ וְעָלֶיךָ, עָדֵי נִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו בֶּאֱמֶת, וּלְבַלּוֹת יָמֵינוּ לְדַבֵּר מִנִּפְלְאוֹת מַעֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה לְהַחֲיוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה, כִּי מַחְשָׁבוֹת לִבּוֹ יִתְבָּרַךְ לְדוֹר וָדוֹר: עַד כָּאן.

רנד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ג' שְׁמוֹת תקצ"ח נָעֲמְרוֹב.

שָׁלוֹם רַב לְכִבּוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַנְּעִימִים שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יְקַבֵּל הָאֶגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְרַבִּי אִיצִיא מֵרַאיְירִיד לְשָׁלְחוֹ לְאַקְיִרְמַאן עַל אַדֶּרֶעס הַנּוֹדָע לְךָ, וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל לִכְתֹּב כָּרָאוּי בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מַמָּשׁ וְלֹא יִשָּׁלֵט בּוֹ יְדֵי זָרִים; אַף שֶׁלֹּא כָּתַבְתִּי שָׁם סוֹדוֹת. אַף עַל פִּי כֵן טוֹב שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מַמָּשׁ. וְתִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה לִשְׁלֹחַ לוֹ הָאֶגֶּרֶת הַזֹּאת תֵּכֶף כִּי תְּחַיֶּה אֶת נַפְשׁוֹ בָּזֶה, כַּיָּדוּעַ לָכֶם אֵיךְ מִכְתְּבֵי מְחַיִּין אֲנָשִׁים בִּפְרָט בְּרִחוּק מָקוֹם כָּזֶה. וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וּמִיּוֹם נְסִיעָתְךָ מִפֹּה לֹא רָאִיתִי מִכְתָּבְךָ. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה אֶצְלִי בְּשַׁבַּת הֶעָבַר שִׁבְעָה אוֹרְחִים מִבְּרֶסְלֶב, וּבְתוֹכָם רַבִּי שִׂמְחָה חֲתַן הָרַב. וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת נִפְלְאוֹת ה' בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה; חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. וַאֲנִי מֵכִין עַצְמִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלֶב, אַךְ הַמְּנִיעוֹת רַבִּים, וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶסַּע עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְקַבֵּל בֵּילֶעט עַל שָׁנָה מְהֵרָה כִּרְצוֹנֵנוּ וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְהִנֵּה בְּשַׁבַּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ מֵעִנְיַן כַּמָּה צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם שֶׁיִּתַּקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו. כִּי הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם צָרִיךְ עֵצוֹת עֲמֻקוֹת מְאֹד בְּכָל יוֹם, בְּאֹפֶן שֶׁיִּנָּצֵל מִמַּה שֶׁצָּרִיךְ לְהִנָּצֵל, וְלַחֲטֹף בְּכָל יוֹם טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי מַה שֶּׁיּוּכַל. כִּי עִקַּר הָעֵצוֹת צְרִיכִין בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁנִּקְרָא רַגְלַיִן בְּחִינַת עֵצוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יא) "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ". וְדִבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה שֶׁמְּרֻמָּז בְּפָרָשַׁת "וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו" וְכוּ' וְדִבַּרְנוּ שֶׁמַּה שֶּׁבֵּרְכָם כָּל אֶחָד בְּכֹחַ וּגְבוּרַת הַחַיּוֹת בְּכֹחוֹ שֶׁל אֲרִי וְשׁוֹר וְנֶשֶׁר וְאָדָם, וְדָן בֵּרַךְ "יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָּרֶךְ" וְכוּ', הַכֹּל צְרִיכִים בְּעִנְיַן הִתְגַּבְּרוּת בַּעֲבוֹדַת ה' בְּכַמָּה וְכַמָּה עֵצוֹת בְּכָל יוֹם אֲפִלּוּ הַקָּטָן בְּמַעֲלָה. וְאִם אֵין יוֹדְעִין שׁוּם עֵצָה צְרִיכִין לְהַמְתִּין וּלְחַכּוֹת לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּאִיר עָלָיו עֵצָה שְׁלֵמָה אֲמִתִּית.

וְעַל כָּל פָּנִים צְרִיכִין לֵידַע שֶׁעֵצוֹת הָעוֹלָם הֵם שֶׁקֶר וְכָזָב. כִּי נֶאֱחָז בָּהֶם זֶהֱמַת הַנָּחָשׁ בְּחִינַת (שָׁם ג) "הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי" שֶׁעַל זֶה הִתְחִיל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם סֵפֶר תְּהִלִּים, "אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים". כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים קְצָת, וְאַף עַל פִּי כֵן עֲצָתָם הֵם בְּחִינַת "עֲצַת רְשָׁעִים". מֵחֲמַת שֶׁעֲצָתָם לֹא נִזְדַּכְּכוּ מִזֶּהֱמַת עֲצַת הַנָּחָשׁ הַנַּ"ל. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת זֶה אֵיזֶה שָׁנִים. אַךְ בְּשַׁבַּת הֶעָבַר הוֹסַפְנוּ לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, אַךְ הִזְכַּרְתִּיךְ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מֵהֶם לְאֲשֶׁר יְדַעְתִּי עִמָּם תְּשׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת מֵאִתִּי, וְעִקַּר הַקִּלְקוּל שֶׁל רֹב הָעוֹלָם הוּא מַה שֶּׁחוֹטְפִים עֲצָתָם בִּמְהֵרָה, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר (אִיּוֹב ה) "עֲצַת נִפְתָּלִים נִמְהָרָה". כִּי לְעֵצָה הָאֲמִתִּית צְרִיכִין לְחַכּוֹת הַרְבֵּה לִזְכוֹת אֵלֶיהָ כְּמוֹ שֶׁצָּעַק דָּוִד (תְּהִלִּים יג) "עַד אָנָה אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי" וְכוּ'. וְזֶהוּ "מִהֲרוּ שָׂכְחוּ מַעֲשָׂיו, וְלֹא חִכּוּ לַעֲצָתוֹ" (שָׁם קו), כִּי בְּכָל מַה שֶּׁעָבַר עֲלֵיהֶם הָיוּ צְרִיכִין לְחַכּוֹת לַעֲצָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהָבֵן זֶה מְאֹד.

וְאַף עַל פִּי כֵן תָּגִיל וְתָשִׂישׂ מַה שֶּׁאָנוּ זוֹכִים עַל כָּל פָּנִים לֵידַע מִכָּל זֶה שֶׁעֵצוֹת הֶהָמוֹן רַבָּם מְקֻלְקָלִים. וְאִם עֲדַיִן לֹא זָכִינוּ בִּשְׁלֵמוּת לְעֵצוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת שֶׁעַל יָדָם נָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁצְּרִיכִין לְהַמְתִּין וּלְחַכּוֹת לָהֶם וּלְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה בְּכָל יוֹם, שֶׁיִּתַּקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה וּבַעֲצָתוֹ יִנָּחֵנוּ וְכוּ', עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם. וּלְעֵת עַתָּה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אָנוּ יוֹדְעִים מֵהָעֵצוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת, שֶׁהֵם תֹּרַ"ג עֲטִין דְּאוֹרָיְתָא, צִיצִית וּתְפִלִּין וְתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכָל הַמִּצְוֹות הַקְּדוֹשׁוֹת. נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁאָנוּ חוֹטְפִין בְּכָל יוֹם, וְנִתְפַּלֵּל לְהַבָּא עַד נִזְכֶּה לְעֵצוֹת שְׁלֵמוֹת לְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת, בְּחִינַת "מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה" וְכוּ', עַד "יִבְקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֵינוּ וַאֲרוּכָתֵינוּ מְהֵרָה תִּצְמָח". וְיִקַּיֵּם (אִיּוֹב כה) "גְּוֹלָה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ", עַד נִזְכֶּה לְהוֹדוֹת אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה כה) "אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחֹק אֱמוּנָה אָמֵן" וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם הַשּׁוֹמְעִים

כָּל אֵלֶּה. וּכְלַל דְּבָרֵינוּ הָיָה שֶׁעִקַּר תִּקּוּן שְׁלֵמוּת הָעֵצָה הוּא עַל יְדֵי הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ, בְּחִינַת (אִיּוֹב לא) וְסֵפֶר כָּתַב אִישׁ רִיבִי וְכוּ'. עַל כֵּן צְרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד לִלְמֹד הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בְּכָל יוֹם, וּלְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ שָׁם עֵצוֹת טוֹבוֹת אֱמִתִּיּוֹת. וְעַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לִלְמֹד כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים הַמְּכֻרָחִים שֶׁהֵם סֵפֶר הַפּוֹסְקִים וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיַקִּים בְּךָ חָכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' בּאֹ תקצ"ח.

שָׁלוֹם כְּנָהוּג. הִנְנִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְאוּמַאן לְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַעַן רַחֲמָיו יַעֲשֶׂה וְיִנְחֵנוּ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְכָעֵת אֵין שׁוּם פְּנַאי לִכְתֹּב דָּבָר, כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד, וּמוֹסֵר כָּתָב זֶה יְדִידִי נָחוּץ גַּם כֵּן מְאֹד מְאֹד. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ בְּמִכְתָּבִי שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ לִי שׁוּם מִכְתָּב מֵאִתְּךָ כַּיָּדוּעַ לְךָ. וּכְבָר יָדַעְתָּ הַרְבֵּה שֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּעָבֵר עַל הָאָדָם כַּמָּה וְכַמָּה שְׁנוּיִים בְּכָל יוֹם. וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, אֲפִלּוּ כָּל הַמִּינֵי בִּלְבּוּלִים וּמְנִיעוֹת וְכוּ' הָעוֹבְרִין בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בְּצוּק הָעִתִּים הַלָּלוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (דְּבָרִים ז) "בַּצַר לְךָ וְכוּ' בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹקֶיךָ", וְיִשְׂרָאֵל נְתוּנִים בְּצָרָה גְּדוֹלָה בְּכֻלֵּיהוּת וּבִפְרָטִיּוּת. וְאֵין חִיּוּתֵינוּ כִּי אִם עַל יְדֵי חֶסְדָּיו הַמְרֻבִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ג) "וְאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְכוּ', זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי וְכוּ' חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים" וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה וַעֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה. כִּי עֲדַיִן אַתָּה מִשְׁתּוֹמֵם מִמַּה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ בְּכָל יוֹם, וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לֵישֵׁב בְּשַׂלְוָה. גַּם אֲנִי חָפֵץ בָּזֶה, אֲבָל מִי זוֹכֶה לָזֶה, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ עֵת צָרָה הוּא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ. רַק צְרִיכִין לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, מַה שֶּׁאָנוּ עַל פִּי כֵן אָנוּ זוֹכִים לְכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁאָנוּ חוֹטְפִין בְּכָל יוֹם וְכוּ'. זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּמֵעִצָּם אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הֱכָרַחְתִּי לְהַזְכִּירְךָ מְעַט דִּבְרֵי אֱלֹקִים, וְיֶתֶר מִזֶּה אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר, הָפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ' וּבְכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים מִמָּשׁ, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנה-ב

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' בְּשַׁלַּח תקצ"ח אוּמִין.

שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח, וּבָנָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לִבְנוֹ הֶחָתָן נֶכְדִּי חֲבִיבִי הַמַּפְלָא נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה.

בָּאתִי הֵנָּה אוֹר לְיוֹם זֶה וּמָצָאתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר בְּעֵינַי בְּקוֹל מְבַשֵּׂר, שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל נִשְׁתַּדֵּךְ לְמַזָּל טוֹב עִם בְּנוֹ שֶׁיִּחְיֶה. "שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרוֹתֶיךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב". וְעַתָּה כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת אֶל ה' שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ לְמַזָּלָא טָבָא. יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיוּ כַּזַּיִת הוֹדוֹ. וְיִהְיוּ כְּגַן רָוֶה עוֹד יָנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים מֵהֶם וּמִכָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת. וּלְהוֹדִיעַ לְבָנֵינוּ וְלִבְנֵי בָנֵינוּ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו אֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּבְכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ'. רַבּוֹת עָשִׂיתָ עִמָּדִי ה' וְכוּ'. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. גַּם מִזֶּה אַתָּה יָכוֹל לִרְאוֹת מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. אֲשֶׁר לַכֹּל זְמַן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ. כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים נִפְלְאוֹת ה' בְּעִנְיַן שְׁדוּכִים וְהָעֲסָקִים הַנַּעֲשִׂים מִמֶּרְחַקִּים כֵּן יְכוֹלִין לְהִתְפַּלֵּא יוֹתֵר עַל הַשְּׁדוּכִים וְהָעֲסָקִים הַנַּעֲשִׂים בְּקֵרוּב מָקוֹם (כָּאן חָסֵר מְעַט) כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. אַךְ צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְלִשְׁמֹר הַזְּכָרוֹן הַזֶּה הֵיטֵב כִּי הוּא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְיֵתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ מֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט. וְשָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וְהִ' יְחַזֵּק לְבָבְךָ שֶׁתַּתְחִיל מֵעַתָּה לְחַדֵּשׁ יָמֶיךָ לְטוֹבָה. וְיַצְלִיחַ אוֹתְךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה וְיָרִים קַרְנְךָ לְמַעְלָה. וְנִזְכֶּה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ לִשְׂמֹחַ מְהֵרָה בְּשִׂמְחַת בָּנֶיךָ וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְחַכֶּה לִשְׂמֹחַ בָּכֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "חֻכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי" אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן מִבְּרַסְלֶב

רנו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תְּצַוֶּה תקצ"ח.

סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וּבִפְרָט לִבְנוֹ הֶחָתָן הַמַּפְלָא דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

הַיּוֹם בָּא בְּגִבְעוֹלִי רַבִּי אֱלִיָּהוּ מִבְּרֶסְלֶב, וּבִשְּׂרָנִי טוֹב שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל נִתְקַשֵּׁר לְמַזָּל טוֹב עִם יְדִידֵנוּ ר' יוֹאֵל מִבְּרֶסְלֶב וְכוּ'. וְאִם הָיָה לְפֶלֶא בְּעֵינַי עַל אֲשֶׁר מֵהַרְתָּ לִגְמֹר קֹדֶם בּוֹאִי, עִם כָּל זֶה הָיָה לִי לְנַחַת כִּי בְּאֵלּוּ אָמְרוּ מַקְדִּימִין. וְעַתָּה כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת אֶל ה' הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר בִּשְׁלֵמוּת בְּכִי טוֹב, וְיִהְיֶה רַעֲוָא שֶׁיִּהְיֶה לְכָלְנוּ לְמַזָּל טוֹב וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם אֵין קֵץ וְכוּ'. יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָם תֶּאֱרָכְנָה פְּאֵרוֹתֵיהֶם וְכֻלָּם יַעֲשׂוּ רָצוֹן קוֹנָם הֵם וְצֶאֱצָאֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם, עַד יָשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל כַּיּוֹנִים אֶל אֲרֻבָּתָם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְהִנֵּה לְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵי

אֱמֶת אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים כָּעֵת, וּבְוַדַּאי תִּשְׁמַע מִפִּי יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר קְצָת מִמַּה שֶׁשָּׁמַע בַּדֶּרֶךְ. וּבְקָרוֹב נְתַוְעֵד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה אֶהְיֶה עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּבִימֵי הַפּוּרִים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּבְרֶסְלֶב.

וַה' יָשִׂים בְּפִינוּ דִּבְרֵי אֱמֶת בְּאֹפֶן שֶׁיַּעֲשׂוּ רשֶׁם לְטוֹבָה, לְהִתְחַזֵּק בְּכָל עֵת מֻחְדָּשׁ בְּתוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה וְדַעַת וְהִתְעוֹרְרוּת וְהִתְחַזְּקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הַזְּמַן פּוֹרֵחַ מְאֹד וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. וְכָעֵת טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ מְאֹד, וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. עוֹד יוֹסִיף בְּרַחֲמָיו חֲסָדִים חֲדָשִׁים נִפְלָאִים בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּמְהֵרָה, וְלֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' תְּצַוֶּה תקצ"ח נֶעמְרוֹב.

רַב שָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק, בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

אֶתְמוֹל הָיָה פֹּה רַבִּי אֱלִיָּהוּ מִבְּרֶסְלֶב שֶׁהוּא הָיָה הַשַּׁדְכָן אֶצְלָכֶם, וּבִשְּׂרַנִי טוֹב מֵעִנְיַן הַשִּׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב, וְכָתַבְתִּי לְךָ סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב וּמִסַּרְתִּי הָאִגֶּרֶת בְּיָדוֹ, וּבְוַדַּאי יַגִּיעַ לְיָדְךָ. וְאִם לֹא שָׁלְחוֹ עֲדַיִן, צַוִּיתִי עַל מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל מִבְּרֶסְלֶב שֶׁהוּא הַצִּיר שֶׁהֵבִיא לִי מִכְתָּבְךָ שֶׁיִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי הַנַּ"ל עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ שֶׁלְּךָ אִם הוּא עֲדַיִן בִּבְרֶסְלֶב. וְכָעֵת אֲנִי כּוֹפֵל בְּרָכָתִי, יְצוֹ ה' אֶת הַבְּרָכָה אִתְּךָ שֶׁיִּהְיֶה הַהִתְקַשְּׁרוּת לְמַזָּל טוֹב לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם לָכֶם וּלְכָלְנוּ. יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיֶה כַּזַּיִת הוֹדוֹ וְנִזְכֶּה לְהִתְעוֹרֵר מִזֶּה לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת כְּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ בְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו. לֹא כְחָטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ', חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. וְעַל דְּבַר אֲשֶׁר הִקְדִּים לִגְמֹר בְּלִי יְדִיעָתִי, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שָׁם שֶׁכְּפִי שֶׁסִּפֵּר לִי רַבִּי אֱלִיָּהוּ הַנַּ"ל הָיִיתָ מֻכְרָח בַּדָּבָר וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וּבַעַל הָרַחֲמִים אֲשֶׁר גָּמַל עִמָּנוּ טוֹבוֹת כָּאֵלֶּה עַד הֵנָּה, גַּם עַד זְקָנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ. עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ'. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ הַכֹּל לְטוֹבָה. וּכְפִי הַנִּרְאֶה נְתַוְעֵד יַחַד בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקָרוֹב, עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. גַּם אֲנִי טָרוּד עַתָּה בְּעִנְיַן הַנִּשּׂוּאִין שֶׁל בְּנִי חוֹרְנִי שְׁמֵעלְקָא שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁהַשְּׁלִיחַ שֶׁהֵבִיא מִכְתָּבְךָ בָּא בְּיִחוּד בִּשְׁבִיל עֵסֶק הַחֲתֻנָּה הַנַּ"ל, וַאֲנִי מֻכְרָח לְהַשִּׁיבוֹ כָּרָאוּי בִּנְחִיצָה, עַל כֵּן לֹא יְכֹלְתִּי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אֵלֶיךָ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הָרוֹאֶה נִפְלְאוֹת ה' בְּכָל עֵת וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' פּוּרִים תקצ"ח בְּרֶסְלֶב.
שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיְהוּדִים, וּבִכְלָלָם כְּבוֹד בְּנֵי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו.
בְּשָׁעָה זֹאת אַחַר גְּמַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. מִכְתָּבוֹ שֶׁשָּׁלַח עַל יְדֵי שְׁלִיחַ כְּבָר כָּתַבְתִּי לוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי, וּמִכְתָּבוֹ הָרִאשׁוֹן לֹא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן. וְכָעֵת תֵּדַע כִּי ה' יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, כִּי בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעֱבַר נוֹלַד בֵּן לְמַזָּל טוֹב לְמִחָתְנְךָ וְיִכָּנֵס לַבְּרִית אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל כֵּן בָּא לְפָנַי בְּבַקָּשָׁה וְהִפְצִיר אוֹתִי לִדְחוֹת הַתְּנָאִים עַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַכְבִּיד עָלָיו כָּל כָּךְ לְהַרְבּוֹת בְּהוֹצָאָה שֶׁל שְׁנֵי סְעֻדּוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהִסְכַּמְתִּי לִדְבָרָיו. גַּם יֵשׁ לִי עוֹד טְעָמִים בָּזֶה שֶׁהוּא לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ. עַל כֵּן אַל תָּבוֹא עִם בְּנֵי־בֵיתְךָ מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, רַק אַתָּה בְּעַצְמְךָ תָּבוֹא בְּלִי עִכּוּב בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְתִתְעַכֵּב אֵיזֶה שָׁעוֹת אוֹ יוֹם, וְאַחַר כָּךְ אִם תִּרְצֶה תַּחֲזֹר לְבֵיתְךָ. וּבְעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה תָּבוֹא עִם כָּל בְּנֵי בֵיתְךָ לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ יִהְיֶה סְעֻדַּת הַתְּנָאִים עִם סְעוּדַת הַבְּרִית מִילָה בְּיַחַד, וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר לְטוֹבָה, וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
עַתָּה אוֹדִיעֲךָ בְּנֵי חֲבִיבִי עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת. כִּי בַּלַּיְלָה הַזֹּאת אַחַר שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹחַ כָּרְאוּי, וְגַם אֲנִי תְּהִלָּה לָאֵל רָקַדְתִּי הַרְבֵּה בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּבַלַּיְלָה הֶעֱבַר. וְהִנַּחְתִּי לִישֹׁן אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה, וְלֹא יָכֹלְתִּי לִישֹׁן. אַחַר כָּךְ בְּעֶרֶךְ ג' שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת בָּא לְבֵיתִי אִישׁ אֶחָד אֲשֶׁר מָסַר אוֹתִי כִּמְפֻרָסָם, וּבָא בִּבְכִיָּה רַבָּה וַעֲצוּמָה בְּקִדָּה וּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה. וּבְתְחִלָּה שָׁלַח אֵלַי אֶת הַמְלַמֵּד שֶׁלּוֹ יְדִידֵנוּ רַבִּי יִצְחָק הַכֹּהֵן בֶּן רַבִּי יוּדִיל, וְהֵקִיץ אוֹתִי וְסִפֵּר לִי שֶׁכְּבָר הוּא בְּבֵיתִי הַתַּחְתּוֹן, וּבוֹכֶה לִפְנֵי הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, כִּי אִשְׁתּוֹ נֶחְלְשָׁה מְאֹד עַד לָמָוֶת. וְכֵן הָיָה כִּי בְּשָׁעָה זֹאת נִפְטְרָה. אַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ עִם בָּנוֹ הֶחָתָן עָלוּ אַחַר כָּךְ לְבֵית הָעֲלִיָּה שֶׁלִּי וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ נָפַל עַל רַגְלַי וְנָשַׁק אוֹתָם בְּכֹחַ גָּדוֹל, עַד שֶׁאֲנִי מַרְגִּישׁ כֹּחַ הַנְּשִׁיקָה בְּרַגְלַי. וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁנָּפַל עַל רַגְלַי וּנְשָׁקָם הַרְבֵּה, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנִּי מְחִילָה בִּבְכִיָּה בִּדְמָעוֹת זוֹלְגוֹת וְאָמַר חָטָאתִי, כָּל הַמְּסִירוֹת הָיָה עַל יְדֵי מָה אֲשֶׁעָשָׂה תִּמְחֲלוּ לִי. וְנָתַן לִי שְׁנֵי רוּבֵּל כֶּסֶף עַל פִּדְיוֹן. וּבָכָה שֶׁאֵין לוֹ יוֹתֵר לִתֵּן, וְהִבְטִיחַ אִם יוּכַל לְתַקֵּן מַה שֶּׁקִּלְקֵל בְּוַדַּאי יְתַקֵּן לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּכָל כֹּחוֹ. וְאָמַר שֶׁגַּם הַיּוֹם אֲנִי יָכוֹל לְכָנֵס לְפֹה. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת ה', מִי

יִתֵּן שֶׁכֵּן יִזְכּוּ כָּל הַמִּתְנַגְּדִים לְפַיֵּס אוֹתִי לְטוֹבָתָם הַנִּצְחִית. וְדַרְכֵי ה' נֶעֱלָמִים מְאֹד מְאֹד, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, שִׂמְחוּ אַחַי וְרֵעַי בִּישׁוּעַת ה'. עַד הֵנָּה לֹא עָזְבוּנוּ רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו, כֵּן יוֹסִיף בְּכִפְלֵי כְפָלַיִם לְהַרְאוֹת לָנוּ חַסְדּוֹ, וִישׁוּעָתוֹ יִתֵּן לָנוּ. הַכֹּל בְּכֹחַ הַזָּקֵן הַקָּדוֹשׁ חֶסֶד שֶׁבַּחֲסָדִים, שִׂמְחוּ בַּה' וּבְצַדִּיקָיו הַקְּדוֹשִׁים, בִּפְרָט עַתָּה בְּפוּרִים זְמַן שִׂמְחָה לַכֹּל, פּוּרִים אִין לַאנְד, פּוּרִים אִין לַאנְד [פּוּרִים בָּאָרֶץ, פּוּרִים בָּאָרֶץ]. אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתִּי לְקַיֵּם מִצְוַת לְבָסוּמֵי בְּפוּרַיָּא, מִי יִתֵּן שֶׁאֶזְכֶּה לְקַיֵּם כָּרָאוּי וְלִשְׂמֹחַ כָּרָאוּי, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת קִיְמוּ וְקִבְּלוּ מֵחָדָשׁ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רנט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' צַו תקצ"ח נֶעמרוֹב.

שָׁלוֹם לְבָנַי חֲבִיבַי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

אוֹר לְיוֹם ו' הֶעָבַר, בָּאתִי לִשָּׁלוֹם לְבֵיתִי מְוִונִיצָא, וּבְרַאהִלֶיב. עִם מְחֻתָּנְךָ לֹא דִּבַּרְתִּי כְּלָל, כִּי נָסַעְתִּי מִבְּרֶסְלֶב קֹדֶם שֶׁבָּא לְבֵיתוֹ. אוֹדוֹת מַתָּנָה לְבִנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, אִם יִתֵּן יִתֵּן, וְאִם לָאו אַל תִּצְטַעֵר כְּלָל. כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁאֵין שׁוּם טוֹבָה בָּזֶה הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְעֹרָב בּוֹ אֵיזֶה צַעַר אוֹ חִסָּרוֹן, וּמֵחֲמַת זֶה כָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְיגוֹנוֹת וְחֶסְרוֹנוֹת הַרְבֵּה בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, רַק שֶׁהַשְּׁנוּיִים רַבִּים מְאֹד בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וּבְאָדָם אֶחָד בְּעַצְמוֹ רַבּוּ הַשְּׁנוּיִים, בֵּין הָעִתִּים בֵּין יוֹם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין עֵת וָעֵת. וְהַכֹּל כָּלוּל בְּמָה שֶׁכָּתַב קֹהֶלֶת לַכֹּל עֵת, חֶשְׁבּוֹן כ"ח [עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה] עִתִּים י"ד [אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] לְטוֹבָה וְי"ד לְהֵפֶךְ, וְסֵיֵּם, "מַה יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בַּאֲשֶׁר הוּא עָמֵל". כִּי אֵין שׁוּם תַּקָּנָה כִּי אִם לְבָרֵחַ אֶל עָמֵל הַתּוֹרָה, וְאִם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה עֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם, כִּי רַבּוּ שִׁנּוּיֵי הָעִתִּים הָעוֹבְרִים עַל כָּל אָדָם בִּפְרָטִיּוּת וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת. וְהִנֵּךְ רוֹאֶה שֶׁלִּפְנֵי רֶבַע שָׁנָה, לֹא חָשַׁבְתָּ כְּלָל שֶׁיִּהְיֶה מַתָּנוֹת יָפִים לְבִנְךָ עַל הַפֶּסַח, וְגַם כּוֹבַע חֲדָשָׁה לֹא הָיָה לוֹ. וְעַתָּה שֶׁעָזַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּשְׁתַּדֵּךְ לְמִזֶּל טוֹב שֶׁהוּא בְּוַדַּאי יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה. כִּי כַּמָּה וְכַמָּה מְצַפִּים לָזֶה לִזְכוֹת לְשַׁדֵּךְ אֶת בָּנָיו שֶׁיִּחְיֶה, וְכַמָּה וְכַמָּה כִּלְיוֹן עֵינַיִם בְּלִי שִׁעוּר יֵשׁ לִבְנֵי אָדָם עַל זֶה. וְעַתָּה אַחַר שֶׁעָזַרְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָזֶה, וְגַם כְּבָר קִבֵּל מַתָּנָה נָאָה הַכּוֹבַע הַנַּ"ל, עַתָּה עֵינֶיךָ מְצֻפּוֹת לְמַתָּנוֹת יָפוֹת. וְאִם בְּעַצְמְךָ לֹא הָיִיתָ מַקְפִּיד עַל זֶה יֵשׁ לְךָ גַּעֲגוּעִים לָזֶה מֵחֲמַת רְצוֹן זוֹגָתְךָ וּבְנְךָ שֶׁיִּחְיוּ, וּמֵחֲמַת כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. וְאִם יִשְׁלַח לְךָ מַתָּנָה, תִּצְטָרֵךְ לַחֲשֹׁב לְהַחֲזִיר לִשְׁלֹחַ לוֹ אֵיזֶה מַתָּנָה קְטַנָּה עַל כָּל פָּנִים, שֶׁקָּשֶׁה עָלֶיךָ עַתָּה גַּם כֵּן בָּעֵת הַזֹּאת.

וְעַתָּה רְאֵה וְהָבֵן וַחֲכֹם אֵיךְ אֵין שׁוּם בֵּית מָנוֹס כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה. וְהָעִקָּר לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ לִפְנֵי ה' עַל כָּל דָּבָר, בְּאֹפֶן שֶׁגַּם בְּתַכְלִית הַגַּשְׁמִיּוּת, מִי שֶׁמֻּנָּח אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם

שֶׁמַּנָּח גַּם מִשָּׁם יוּכַל לְקַשֵּׁר הַכֹּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לַחֲשֹׁב בְּכָל פַּעַם מַה יִּהְיֶה הַתַּכְלִית מִזֶּה הֲלֹא יָמִינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וְזֶה סָמוּךְ שָׁלְחוּ לִי בְּעַצְמִי מַתָּנוֹת לְהֶחָתָן בִּימֵי נְעוּרַי, וּכְבָר עָבַר כְּהֶרֶף עַיִן וְנַעֲשָׂה עִמִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה. וּכְהֶרֶף־עַיִן יַעֲבֹר גַּם הַזְּמַן שֶׁל כָּל בָּאֵי עוֹלָם, וְלֹא יִשָּׁאֵר כִּי אִם מַה שֶּׁחָטַף כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי. הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת, הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל.

וְעַתָּה שְׂמַח בְּנִי בַּמֶּה שֶׁאָנוּ זוֹכִים עַל כָּל פָּנִים לְדַבֵּר מִזֶּה, וְלִמְשֹׁךְ רְצוֹנֵנוּ אֶל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, בִּפְרָט שֶׁאָנוּ סְמוּכִים בְּכָל עֵת וְרֵעַ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה. וְזֶה נֶחָמָתֵנוּ וְזֶה יְשׁוּעָתֵנוּ וְזֶה תִּקְוָתֵנוּ וְזֶה שִׂמְחָתֵנוּ לָנֶצַח נְצָחִים אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָנוּ לִשְׂמֹחַ כָּרָאוּי בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, שִׂימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב הֵיטֵב לְכָל דִּבְרֵי אֱלֹה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי אִגֶּרֶת עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ', וְתֹאמַר לוֹ שֶׁיִּשְׁמַע מֵרַבִּי דָּוִד אֶת הַתַּעֲנוּגִים וְשַׁעֲשׁוּעִים שֶׁמְּלֵאִים בְּבֵית הַקַּאנְטֶר [עוֹבֵד בַּמִּמְשָׁלָה] שֶׁל דּוֹדוֹ נֶרוֹ יָאִיר. וַעֲדַיִן רַבִּי דָּוִד אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲפִלּוּ חֵלֶק אֶחָד מֵאֶלֶף מִמַּה שֶּׁנַּעֲשָׂה שָׁם. וּמִזֶּה גַּם כֵּן רָאוּי לוֹ לִקַּח מוּסָר לָשׁוּב אֶל דַּרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי. וַאֲנִי בְּתָמִי אֵלֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת חוֹבָתִי, לְהַזְכִּירוֹ בְּכָל פַּעַם כִּי אֲנִי מְחֻיָּב לִשְׂרֹת אֶת אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְמַלֹּאוֹת רְצוֹנֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר הֵם מִשְׁתּוֹקְקִים בֶּאֱמֶת לְקָרֵב אֶת זֶרַע הַקָּדוֹשׁ אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, אַךְ בְּחִירָתוֹ חָפְשִׁית. וַה' בְּרַחֲמָיו יַעְזֹר לוֹ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהִתְוַעֵד יַחַד לְמַעַן יִיטַב לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן הַנַּ"ל

רס

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ צַו.

הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת, הֻכְנְתִי בְּיוֹם א' קֹדֶם חֲצוֹת, לְשָׁלְחוֹ עַל יְדֵי רַבִּי זְאֵב מִפֹּה, וְנִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע אָז, אַחַר־כָּךְ נָסַע בְּלִי יְדִיעָתִי. וְאַחַר כָּתְבִי אִגֶּרֶת הַזֹּאת הִגִּיעַנִי מִכְתָּב עַל יְדֵי הַפָּאסְט, וְרָאִיתִי נִפְלָאוֹת ה'. כִּי בְּעֵת כְּתִיבָתִי לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי לִפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל וּלְהַזְכִּירוֹ לְהִתְוַעֵד עִמִּי, רַק מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁבְּסוֹף כְּתִיבָתִי נִזְכַּרְתִּי בָּזֶה. וַאֲנִי מַאֲמִין תָּמִיד בְּעִנְיָן כָּזֶה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי בְּוַדַּאי הָיָה לוֹ אִתְעָרוּתָא וְהִשְׁתּוֹקְקוּת לָזֶה שֶׁזֶּה גָּרַם

לְעוֹרְרֵנִי לָזֶה. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁהִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ בִּפְרִיסַת שָׁלוֹם מֵאִתּוֹ בְּאַהֲבָה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת, וְשֶׁהוּא נִכְסָף לִהְיוֹת פֹּה עַל שַׁבַּת חֹל הַמּוֹעֵד הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הָיָה יָקָר בְּעֵינַי מְאֹד, וְרָאִיתִי נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכְסוּפִין דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁיְּכוֹלִין לְעוֹרֵר בְּרִחוּק כַּמָּה פַּרְסָאוֹת גַּם בָּזֶה הָעוֹלָם, מִכָּל שֶׁכֵּן מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה מִזֶּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא אִתְעַר לְעֵלָּא. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּתְסַפֵּר לוֹ כָּל זֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבוֹ לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל תְּשׁוּקָתוֹ הַטּוֹבָה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיִּהְיֶה פֹּה אֲדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת אֲשֶׁר יְשִׂים ה' בְּפִינוּ לְטוֹבָתֵנוּ הַנִּצְחִית.

וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת בְּכָלֵל כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וְכוּ'. כִּי תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה לְסַפֵּר וּלְהוֹדוֹת עַל כָּל הַנִּסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת. כִּי בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ וְכוּ', וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. בִּפְרָט נִרְדָּפִים דִּנְרָדְפִים כָּמוֹנוּ לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ'. וְעַל חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אָנוּ נִשְׁעָנִים בֶּאֱמֶת שֶׁאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח, הֵן בְּפַרְנָסָה הֵן לְהִנָּצֵל מִשּׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם, וּבִפְרָט בְּעִקַּר הַתַּכְלִית לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם. וְיֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר, אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק.

וְהָעִקָּר שֶׁתִּשְׂמַח בַּמָּה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּמָּה פְּעָמִים, וּבַמָּה שֶׁאָנוּ מְקַוִּים לִהְיוֹת עוֹד עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ. כִּי עַתָּה זֶה כָּל נֶחָמָתִי וְכָל מְגַמָּתִי לְזַכּוֹת אֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִים לִדְבָרַי שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הֱיִנוּ בִּמְקוֹם גְּנִיזָתוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל כָּל יְמֵיהֶם לְעוֹלָם, בְּוַדַּאי יַחֲזִיקוּ לִי טוֹבָה לָנֶצַח. וּבָזֶה נָגִיל וְנָשִׂישׂ תָּמִיד בִּפְרָט בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְחֶדְוַת ה' יִהְיוּ מָעֻזֵּנוּ.

רסא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ שְׁמִינִי תקצ"ח.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

דַּע שֶׁבָּאתִי לְפֹה בְּרֶסְלֶב בְּיוֹם אֶתְמוֹל. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶתְעַכֵּב פֹּה עַד יוֹם ב' ג', וַה' יוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת תָּמִיד. מִכְּתָבְךָ מִיּוֹם א' דְּחֹל הַמּוֹעֵד קִבַּלְתִּי מֵהַפָּאסְט בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן וְהָיָה לִי לְנַחַת. כַּעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ מֵחֲמַת שֶׁהוּא קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, גַּם מֵאֶפֶס כֹּלִי כְּתִיבָה. וְאִם יִרְצֶה כְּבוֹד רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זָכָר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לָבוֹא לְפֹה אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַה טּוֹב. וְאִם יִרְצֶה יִסַּע עִמּוֹ יַחַד לְקִהִלַּת קֹדֶשׁ וִויניצָא, כִּי בְּדַעְתִּי קָרוֹב הַדָּבָר לִסַּע לְשָׁם. אַךְ יְזֻרֵז לָבוֹא בְּיוֹם א' אוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם ב'. רַק יוֹדִיעֵנִי עַל יְדֵי אֲנָשִׁי הַיָּרִיד אִם יָבוֹא הוּא אוֹ אַתָּה אוֹ אֵיזֶה אִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח לְבָבֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל הַשַּׁבָּת בְּשִׂמְחָה רַבָּה כָּרָאוּי, וּלְהַתְחִיל

פְּרָקֵי אָבוֹת מֻחָדָשׁ לְהַרְגִּישׁ בַּלֵּב נְעִימַת הַמּוּסָר וְהַדְּרָכִים קְדוֹשִׁים שֶׁהֶעֱלִימוּ הַצַּדִּיקִים בְּדִבְרֵיהֶם הָעֲמֻקִּים מְאֹד. וְהִנֵּה חֲדָשׁוֹת רַבּוֹת נַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּאִתְגַּלְיָא וּבְאִתְכַּסְיָא. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וְחִדּוּשָׁיו בְּכָל יוֹם. מָעַט מִזְעֵיר יְכוֹלִין לִרְאוֹת מֵרָחוֹק, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהַאֲמִין, כְּמוֹ שֶׁדִּבַּרְנוּ מִזֶּה עַל פָּסוּק "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". וְגַם דִּבּוּרִים אֵלּוּ צְרִיכִין לְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם, לְעוֹרֵר עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם לִרְאוֹת פֹּעַל ה' וּמַעֲשֵׂי יָדָיו הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת בְּנִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת, וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הָאָדָם הַשָּׁפָל הַזֶּה, כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הוּא חַי עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה, וּבִפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נָכֶד פְּאֵר רֹאשֵׁנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

רסב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בְּהַעֲלֹתְךָ תקצ"ח אוּמַאן.

בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי.

כָּל מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם שָׁבוּעוֹת. וְעֶרֶב שָׁבוּעוֹת סָמוּךְ לָעֶרֶב קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ לְכָלְלְךָ בְּתוֹךְ הַנִּפְשׁוֹת הַבָּאִים בִּרְצוֹנוֹת חֲזָקִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם הַיּוֹם בַּבֹּקֶר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְלֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִיתְאֲבַד, הַכֹּל נִכְתָּב וְנִרְשָׁם לְמַעְלָה לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן וְהָיָה שֶׁהָיִיתָ עִמָּנוּ גַּם בְּגוּפְךָ פֹּה. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים וְכוּ'. אַף גַּם רְצוֹנְךָ וְכָסְפְּךָ הֶחָזָק וְהֶעָצוּם, וּתְשׁוּקָתְךָ הַגְּדוֹלָה טוֹב לְפָנֶיךָ מְאֹד. וְעַתָּה אַל תֵּעָצֵב עַל הֶעָבָר, רַק תְּבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא, שֶׁנִּזְכֶּה בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים לְשׁוּב לְבֵיתִי לִבְרֶסְלֶב בְּשָׁלוֹם, בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לְהִתְוַעֵד שָׁם יַחַד כַּמָּה פְּעָמִים בְּשָׂנָה, לְדַבֵּר מִנִּפְלְאוֹת אֱמֶת קָדֶשֶׁת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַמְּבִיאָה לְמַעֲשֶׂה טוֹב שֶׁזְּכִינוּ בַּחֶסְדָּיו יִתְבָּרַךְ הַנִּפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, מַה נָּשִׁיב לַה' וְכוּ'. כָּעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד לִנְסֹעַ מִיָּד לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם, וְאֵין פְּנַאי כְּלָל, רַק אַהֲבָתְךָ אִלְּצוּנִי לִכְתֹּב מְעַט דְּבָרַי אֵלֶּה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשׁוּבִי מִדַּרְכִּי אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ יוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה תִּשְׁמַע הַכֹּל מִפִּי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם תְּקַבֵּל הַשִּׁיר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ עַתָּה בְּיוֹם טוֹב קָדוֹשׁ לְנַגֵּן, הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד. וְהוּא אֶצְלִי נִפְלְאוֹת חַסְדָּיו יִתְבָּרַךְ. וּתְהִלָּה לְאֵל גַּם זֶה נִכְלָל בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה, וַאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי מְאֹד בָּזֶה. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל שֶׁלֹּא זְכִיתֶם לְהַמָּנוֹת עִמָּנוּ בָּחָג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. מִי יִתֵּן מֵעַתָּה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד יַחַד לְעִתִּים קְרוֹבוֹת בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהַשְׂכִּיל עַל דְּרָכֵינוּ לְהֵיטִיבָנוּ בְּאַחֲרִיתֵנוּ לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רסג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' קֹרַח תקצ"ח קְרוּמִינְטְשַׁאק.

שָׁלוֹם רַב לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר הָיִיתִי פֹּה. וּמֵתַי אֶסַּע לְבֵיתִי אֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי. וְעַתָּה אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל, רַק מַאֲהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ לְמִכְתָּבִי כְּתַבְתִּי לְךָ מִשְׁלוֹמִי וּמִמְקוֹמִי עַתָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, יְנַחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. לִכְתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת וְהִתְעוֹרְרוּת וְהִתְחַזְּקוּת וְכוּ' אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. עַד כֹּה כָּתַבְתִּי בְּקְרוּמִינְטְשַׁאק, וְנִתְעַכֵּב מִכַּמָּה טְעָמִים, וְלֹא נִשְׁלַח מִשָּׁם. וְנִתְעַכַּבְתִּי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר בְּקְרָאקֶע, וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה נִפְלְאוֹת ה', וּבִפְרָטִיּוּת סִפַּרְתִּי שָׁם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַחֲמִישִׁי וְכוּ'; גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל אֲשֶׁר בְּלִבִּי; בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְהַשִּׂעָה נְחוּצָה מְאֹד, כִּי זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ.

וְנִפְלֵאת בְּעֵינַי עַל שֶׁלֹּא מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ פֹּה. כִּי אֶתְמוֹל בָּאתִי לְפֹה טְשֶׁעהרִין, וְהַיּוֹם יוֹם ד' חֻקַּת אֲנִי שׁוֹלֵחַ מִכְתָּבִי זֶה מִפֹּה, וּבְבוֹאִי אֶתְמוֹל לְפֹה וְלֹא מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ עָמְדְתִּי מַרְעִיד, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַחֲשֹׁב; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לְהָבִין דַּרְכֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וּלְהָבִין מַהֵם רְמָזִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת; וְאֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, עַד שֶׁבְּדַעְתִּי הָיָה לִבְלִי לִשְׁלֹחַ שׁוּם מִכְתָּב כְּלָל. רַק אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַחֲזָקָה הִכְרִיחוּנִי לִכְתֹּב עַל כָּל פָּנִים מְעַט דִּבּוּרִים אֵלֶּה.

וּשְׁמַח בְּנִי וְכָל אוֹהֲבֵינוּ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה מִקְדֻּשַׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּכִינוּ. וְאֶתְמוֹל חָזַרְתִּי עִם אֶחָד הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, וְנַעֲשֵׂית בְּעֵינַי כַּחֲדָשָׁה מַמָּשׁ; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לֵילֵךְ עִמּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת כִּי נִפְלְאֹת הִיא, מַעֲשֵׂי ה' הֵמָּה, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ. מָה אֲדַבֵּר, חִזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ כָּל אֶחָד מִמְּקוֹם שֶׁהוּא. כִּי כָּל חַיּוּתֵינוּ וְקִיּוּמֵנוּ הוּא בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וּבְכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה מַה שֶּׁמּוֹשְׂכִים עַצְמָם בְּכָל פַּעַם מֵרַע לְטוֹב. וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֵיךְ שֶׁהוּא כָּל חַיּוּתוֹ וְקִיּוּמוֹ מִזֶּה; וְסוֹף כָּל סוֹף נָשׁוּב כֻּלָּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמִּשְׁתּוֹקֵק בְּכָל עֵת לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי לָנוּ וּלְזַרְעֵנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רסד

רַב שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
בְּשָׁעָה זֹאת סָמוּךְ לַחֲצוֹת הַיּוֹם בָּאתִי לִפֹּה אוּמַאן בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל, וְלֹא מָצָאתִי כְּבוֹד רַבִּי נַפְתָּלִי בְּבֵיתוֹ, כִּי הָלַךְ לְפִי שָׁעָה לְמָחוֹז חֶפְצוֹ. וּבִכְנִיסָתִי לְבֵיתוֹ מָצָאתִי עַל שֻׁלְחָנוֹ מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְכָעֵת הַפָּאסְט [הַדּוֹאַר] נְחוּצָה מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל וּלְהָשִׁיב לְךָ עַל שְׁאֵלָתְךָ. תְּהִלָּה לָאֵל נִדְמֶה לִי שֶׁבְּמִכְתָּבִי שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מִטְּשֶׁעהרִין קֹדֶם שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּצַעֲקָתְךָ הַמָּרָה יֵשׁ בּוֹ דַּי וְדַי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ מֵחָדָשׁ. אַף עַל פִּי שֶׁהַדְּבָרִים עַתִּיקִים אֲבָל הֵם עַתִּיקִים בֶּאֱמֶת, דִּבְרֵי עַתִּיק יוֹמִין הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת וְרֵעַ בְּהִתְחַדְּשׁוּת נִפְלָא לְכָל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לְקַבֵּל. שִׁמְעַ בְּנִי הֵיטֵב וּבִין תָּבִין אֲשֶׁר אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה וְכוּ' עִם הַתְּנוּעוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁסִּפַּרְתִּי לָכֶם כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאָמַר שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ עִמּוֹ, הֲפֹךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ וְכוּ' כִּי הוּא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶסַּע אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְבֵיתִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רסה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' מַטּוֹת וּמַסְעֵי תקצ"ח בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.
אוֹר לְיוֹם זֶה בָּאתִי לִפֹּה, וְהַיּוֹם אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. וּבְשָׁעָה זֹאת עָסַקְתִּי לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת. בְּתוֹךְ כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. כָּעֵת אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּתְוַעֵד עִמִּי, נְדַבֵּר יַחַד חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בְּכָלָל וּבְפָרָט. אֵלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ'. כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ כֵּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח עַד נִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּשְׁלֵמוּת בְּחַיִּים חַיּוּתֵנוּ חִישׁ קַל מְהֵרָה. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רסה-ב

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַסְעֵי תקצ"ח נֶעֱמָרוֹב.

הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי חֶתְנִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר.

בְּיוֹם ד' בְּשָׁבוּעַ זֹאת בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה' וְכוּ' וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. בְּשָׁבוּעַ זֹאת קִבַּלְתִּי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִבִּתִּי תְּחִיֶּה עַל יְדֵי אִישׁ מִבְּרַסְלֶב וְהָיוּ לִי לְנַחַת גָּדוֹל.

בַּעַל הָרַחֲמִים הַזָּן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל יְפַרְנֵס אֶתְכֶם בְּכָבוֹד וְיַצְלִיחֲכֶם הַצָּלָחָה הָאֲמִתִּיּוֹת וְהַנִּצְחִיִּית שֶׁתִּזְכֶּה לְבַלּוֹת יָמֶיךָ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְיִרְאַת ה' כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְעוֹלָם. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּבִטָּחוֹן חָזָק בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אֶתְכֶם לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרַסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִכְבוֹד יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ וְלִכְבוֹד אָבִיךָ וְזָקְנְךָ הַנִּכְבָּד הַיָּשִׁישׁ נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ.

רסו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' עֵקֶב תקצ"ח נֶעמְרוֹב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי רַבִּי נַחְמָן וְרַבִּי דָּוִד אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּנִדּוֹן תְּשׁוּבָתִי לִבְרֶסְלֶב. וַעֲדַיִן עֵינַי כָּלוֹת לִתְשׁוּעַת ה', כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה הַדָּבָר סָמוּךְ לִגְמַר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכִי טוֹב מְהֵרָה, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. וּבִפְרָטִיּוּת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פָּנֵי הַשָּׂדֶה. וְכֹעֶת אֲנִי פֹּה עֲדַיִן וְקָרוֹב שֶׁאֶהְיֶה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּבְרֶסְלֶב. אַךְ גַּם זֹאת אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן בִּבְרוּר. וּלְסַפֵּר לְךָ גְּדֻלַּת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, וּבִפְרָט נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו שֶׁאֲנִי רוֹאֶה וּמַאֲמִין הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם בְּנִפְלָאוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת, אֵין פֶּה לְבָאֵר וְקַלְמוֹס לִכְתֹּב. אֵלּוּ כָּל הַיָּמִים דִּיּוֹ וַאֲנַמִּים קֻלְמוֹסִים וּבְנֵי אָדָם לַבְלָרִין וּלְשׁוֹנוֹת מְקַלְּסִים וְכוּ'. וְאִם כִּי הַמְלִיצָה הַזֹּאת יְשָׁנָה וּכְתוּבָה בַּפִּיּוּטִים הַקְּדוֹשִׁים, אֲבָל בְּחַסְדֵי ה' הִיא חֲדָשָׁה אֶצְלֵנוּ בְּכָל יוֹם. וְגַם זֶה נִפְלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו, שֶׁאָנוּ זוֹכִין לְהַאֲמִין בָּזֶה בֶּאֱמֶת עַל יְדֵי מְעַט דִּמְעַט שֶׁמִּתְנוֹצֵץ לָנוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו עַל יְדֵי הַחִדּוּשִׁים נוֹרָאִים שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְכוּ'. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וְרַק זֹאת נֶחְמַתִּי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֵר בְּכָל פַּעַם שֶׁאָמַר (שִׂיחוֹת הָר"ן ג), "הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל. כִּי נַעֲשִׂים דְּבָרִים כְּאֵלֶּה בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל". מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי מִזֶּה. וּלְדַעְתִּי עַתָּה גַּם אַתָּה

וְגַם כֻּלְּכֶם תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה וּבְכָל הַחִדּוּשִׁים נוֹרָאִים שֶׁרָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ. וּמֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי יִהְיֶה נִשְׁלָח הָאִגֶּרֶת הַזֶּה, כִּי אֲנִי שׁוֹלְחוֹ לִבְרֶסְלֶב לִבְנֵי יְדִידִי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, עַל כֵּן אֵינִי יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ. רַק מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ כָּתַבְתִּי דְּבָרַי אֵלֶּה. וּמִן הַסָּתָם נִתְוַעֵד יַחַד בְּקָרוֹב, וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר אֶת אֲשֶׁר יִתֵּן ה' בְּפִינוּ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לִבְרֶסְלֶב אֶרְאֶה לְהוֹדִיעֲךָ עִנְיָנֵינוּ, וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם טוֹבָתְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ וּבְעַד כֻּלְּכֶם וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רסז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' תֵּצֵא תקצ"ח.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

יְקַבֵּל הָאִגֶּרֶת לְרַבִּי יַאסִי בֶּן רַבִּי לִיפָּא לְאַדֶּעס. וְיִרְאֶה לְשָׁלְחוֹ מְיֻד, כִּי נָחוּץ הוּא, כִּי אֲנִי מְזָרְזוֹ שֶׁיָּבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אֲשֶׁר זֶה טוֹבַת כָּלָנוּ שֶׁיִּתּוֹסַף נֶפֶשׁ אֶל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ כְּדֵי שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים וְכוּ'. וּבַעַל הָרַחֲמִים אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ לְהַטְעִימֵנוּ מֵחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים כָּאֵלּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, הוּא יִגְמֹר הַבִּנְיָן שֶׁהִתְחִיל, שֶׁיִּתְרַבּוּ שְׁכֵנִים רַבִּים. עַד יֵאָסֵף לְתוֹכָם כָּל הָאַבְנֵי קֹדֶשׁ שֶׁנִּשְׁפְּכוּ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, שֶׁמְּרַמְּזוּ גַּם עַל הַפֶּגֶם שֶׁנַּעֲשָׂה מִפֶּגֶם הַבְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁנִּתְתַּקֵּן עַל יְדֵי זֶה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵאֵלֶיךָ; וּמְגַדֵּל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי אֲנִי רוֹצֶה לִנְסֹעַ הַיּוֹם לְדַרְכִּי לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. בַּעַל הָרַחֲמִים יֵיטִיב הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

גְּדֶל צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ מֵחֲלִשַׁת יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר תָּבִין בְּעַצְמְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו וְעָלֵינוּ, וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה קַל מְהֵרָה. וְתִרְאֶה מְיֻד בְּפָאסְט רֹאשׁוֹן לְכָתֹב לִי אִגֶּרֶת לְאוּמַאן לְהוֹדִיעֵנוּ הַטּוֹב מִמֶּנּוּ. מִי יִתֵּן וִיבַשְּׂרֵנִי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי כֻּלּוֹ. וּבְתוֹךְ מִכְתָּבְךָ מְבַאֵר תְּשׁוּבָתְךָ מֵעַצְמְךָ. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהָשִׁיב וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, וְלֵה' הִישׁוּעָה שֶׁיִּתְקַן הַכֹּל בְּרַחֲמָיו וּבְחֶמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רסח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' תְּבוֹא תקצ"ח אומאן.

לִבְנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם וְכָל טוּב.

מִכְתָּב קָטָן שֶׁלְּךָ שֶׁהֵיָה מָכְרָךְ בָּאֶגֶּרֶת שֶׁל רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר רָאִיתִי, וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁבִּשַּׂרְתַּנִי טוֹב שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל הִתְחִיל לְשׁוּב לְאֵיתָנוֹ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת. אַךְ יֵשׁ לִי צַעַר שֶׁלֹּא הוֹדַעְתַּנִי מֵהַיֶּלֶד שֶׁלּוֹ. כְּעֵת אֵין לְהוֹדִיעוֹ דָּבָר. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת פֹּה בַּחֲצִי חֹדֶשׁ, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ פֹּה כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה כְּבָר בָּא בְּשָׁלוֹם לְפֹה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְעֵינַי מְצַפּוֹת לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בּוֹא יָבוֹאוּ בְּרִנָּה לְמַעַן יֵיטִיב לָכֶם לָנֶצַח. זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, כִּי בְּוַדַּאי תַּחֲזִיקוּ לִי טוֹבָה לָנֶצַח עַד אֵין סוֹף וְתַכְלִית עַל שֶׁזִּכִּיתִי אֶתְכֶם לִזְכוּת כָּזֶה הַכּוֹלֵל אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּמֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ כָּתַבְתִּי דְּבָרַי אֵלֶּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מכתבים דשנת ה' אלפים תקצ"ט

רסט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.

כְּאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח עָלֶיךָ אוֹר חַסְדֵי ה' לְחַזֵּק וּלְשַׂמֵּחַ לְבָבְךָ בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי לִגְעֹר בְּהַמִּתְגָּרִים בְּךָ, וּלְחַזֵּק לְבָבְךָ לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ עַד אֲשֶׁר בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן מְמֵילָא יִסְתַּלְּקוּ.

בְּנִי חֲבִיבִי וְיַקִּירִי, אַתָּה וְרֵעֶיךָ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָאוֹחֲזִים בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל יוֹם עַל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, עַד אֵין עֲדַיִן אַתֶּם יוֹדְעִים כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְאִם הֱיִיתֶם יוֹדְעִים חֵלֶק אֶלֶף מִזֶּה הֱיִיתֶם שְׂמֵחִים כָּל יְמֵיכֶם בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, עַד אֲשֶׁר הָיוּ מִתְבַּטְּלִים מִכֶּם מְמֵילָא כָּל הַקּוֹצִים וְהַחוֹחִים הַמַּעְיִקִים וּמְצִיקִים לָכֶם בְּכָל עֵת לְכָל אֶחָד לְפִי עִנְיָנוֹ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. וְהִנֵּה רָצוּף פֹּה אֶגֶּרֶת לִידִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב וְהוּא נֶאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ. וְכֵן הָאֶגֶּרֶת הַזֹּאת נֶאֱמַר גַּם אֵלָיו, וְכֵן לְכָל הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁל עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר שְׁנַת תקצ"ט הִגִּיעַ. וְעַתָּה בְּנִי מִזֶּה תְּבִין עַצְמְךָ אַהֲבָתִי וּתְשׁוּקָתִי אֵלֶיךָ לְהֵיטִיב עִמָּכֶם לְהוֹדִיעֲכֶם קְשׁוֹט אִמְרֵי אֱמֶת, אֲשֶׁר לְקַחְתִּי לִי זְמַן בִּשְׁבִילְכֶם בְּעֵת רַעַשׁ כָּזֹאת, בֵּין הַמְּתֻקָּת הַדִּינִים עַל יְדֵי הַכַּפָּרוֹת וּבֵין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בִּזְרִיזוּת, בְּיוֹם נָחְפָּז כָּזֶה, אֲשֶׁר כָּל יִשְׂרָאֵל רוֹעֲשִׁים

וּמַרְעִישִׁים מֵאֵימַת יוֹם אֵידָם וְנוֹרָא כָּזֶה יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה. וְהִנְנִי כּוֹתֵב בְּדִמְעָה בְּזָכְרִי עִצָּם כְּאֵבְכֶם וּכְאֵבִי הַגָּדוֹל יוֹתֵר מִכֻּם אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים, אֲשֶׁר אֲנִי צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ וּלְהַאֲזִין כָּל מְרִירוּת צַעֲקָתְכֶם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בְּכַמָּה אֲפָנִים וְעִנְיָנִים, הָעוֹלֶה עַד גָּבְהֵי שָׁמַיִם. וְעִם כָּל זֶה אֲנִי שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ בְּחַסְדּוֹ אֲשֶׁר גָּבַר עָלֵינוּ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ'. וּתְהִלָּה לְאֵל אָנוּ רוֹאִים חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת בְּתוֹךְ מְעוֹף מְצוּקוֹתֵינוּ, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה.

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לִי אֶתְרוֹג נָאֶה וּמְהֻדָּר וְכָשֵׁר קְאַרִיפִּירִיר מִן הַמֻּבְחָרִים. וְתִרְאֶה לְקָנוֹת עֲבוּרִי לוּלָב וַהֲדַס חֲדָשִׁים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזֹר לִפְעֹל בַּקָּשַׁת סְלַח נָא וְכוּ' בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנָכָּה טוֹב וְקָדוֹשׁ, לִזְכוֹת לִבְחִינַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, וּלְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ לֵידַע בְּכָל עֵת וְשָׁעָה כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, וּלְגָרֵשׁ הָרוּחַ שְׁטוּת מִקִּרְבֵּנוּ עַל יְדֵי הַמְּשָׁכַת אֱלֹקוּתוֹ עָלֵינוּ בְּכָל עֵת אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּבְכָל מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ. וְאִם לֹא פָּעַלְתִּי כִּי אִם מַה שֶּׁהוֹדַעְתִּי לָכֶם שֶׁאֵין שׂוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם דַּיֵּינוּ. וְתֵדַע שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ בְּכָל הָאָדָם וּבְכָל זְמַן. וְאִם הָיָה כָּל הָעוֹלָם יוֹדְעִים זֹאת וּמַאֲמִינִים בָּזֶה בֶּאֱמֶת, כְּבָר הָיָה הָעוֹלָם מְתֻקָּן לְגַמְרֵי. אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁבִּרְבוֹת הַיָּמִים יֵדְעוּ הַכֹּל זֹאת וְכָל מַה שֶׁשָּׁמַעְנוּ וְכוּ'. אַךְ טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מְזֶה, וְעוֹד וְעוֹד וְעוֹד וְכוּ' וְכוּ' בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' וְכוּ'. הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם וְכוּ'. וְיֵשׁ לִי עַתָּה בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בְּיִשּׁוּעַת ה', אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְגַם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּבְעַד כָּלְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מֵהַיְסִין, כִּי יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִכְּאֵבְיוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּחַסְדּוֹ יַמְתִּיק וְיַבְטֵל כָּל הַדִּינִים מֵעָלָיו, וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רע

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.

חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים וְשָׁלוֹם לִידִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. לוֹ וּלְבֵיתוֹ יִיטִיב ה' וְיִגְמֹר הַחֲתִימָה לְטוֹבָה בְּזֶה וּבָבָא לְנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל סָמוּךְ לְבוֹאִי לְבֵיתִי מֵאוּמָאן, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב הֵיטֵב. וְאִם כִּי צַעֲרִי גָּדוֹל מֵעִצְבוֹן לִבְּךָ אֲשֶׁר הוּא מַזִּיק מְאֹד בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, עִם כָּל זֶה אֲנִי מוֹדֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו בְּלִי שִׁעוּר. וְגַם זֶה מֵעִצָּם נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר

אַתָּה צוֹעֵק עַל כָּל פָּנִים עַל כְּאֵב הָעַצְבוּת. וְלַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה כָּרָאוּי הוּא מֵהַנִּמְנָע, כִּי עַתָּה סָמוּךְ לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית. וְחֶסֶד עֶלְיוֹן גָּבַר לִכְתֹּב לָכֶם עַתָּה דְּבָרֵי אֱלֹה, אוּלַי תְּשִׂימוּ אֶל לְבַבְכֶם לְקַיֵּם דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם בָּזֶה הַרְבֵּה. וַעֲדַיִן יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה בְּאֹפֶן שֶׁתְּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק לְקַיֵּם זֹאת לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה, אֲשֶׁר חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ כָּל כָּךְ לֵידַע הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר מֵהָאָדָם כְּלוּם רַק מְעַט הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁחוֹטֵף מִזֶּה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר כְּהֶרֶף, עַיִן הַמְּלֵא כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת וְיגוֹנוֹת וּמְרִירוּת מְמָרְרוּת שׁוֹנוֹת בְּכָל אָדָם בְּכַמָּה וְכַמָּה שְׁנוּיִים בְּלִי מִסְפָּר, וְאֵין שׁוּם חַיּוּת כִּי אִם מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מַרְחִיב בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וְעוֹזֵר לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹות שֶׁזּוֹכֶה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְקַיֵּם בְּכָל יוֹם.

וּבֶאֱמֶת כָּל בָּאֵי עוֹלָם אֵינָם חַיִּים כִּי אִם מִזֶּה. אֲבָל רֻבָּם אֵינָם יוֹדְעִים מַחַיֵּיהֶם, וּמִצְטַעֲרִים הַרְבֵּה עַל עוֹלָם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלָּהֶם וְאֵינָם מְשִׂימִים אֶל לִבָּם לְהַחֲיוֹת עַצְמָן בְּהַטּוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְזַכֶּה אוֹתָם בְּתוֹךְ מְרִירוּת עִצְבוֹן יָדָם. וּמַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁזִּכִּינוּ לֵידַע מְעַט מֵחַיּוּתֵנוּ שֶׁאֵין שׁוּם טוֹב וְחַיּוּת כִּי אִם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאִם אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁאֵין אָנוּ יוֹצְאִים חוֹבַת הַיּוֹם אֲפִלּוּ לְמֻחֲצָה וְלִשְׁלִישׁ וּלְרֻבִיעַ וְכוּ', וְהַלְוַאי שֶׁלֹּא נְקַלְקֵל, חַס וְשָׁלוֹם. אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לְחַזְּקֵנוּ וּלְאַמְּצֵנוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכַנַּ"ל. וְאִם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, עֲדַיִן צְרִיכִין לְמוֹדְעֵי לַחֲזֹר זֹאת אֶלֶף פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנוּ וּלְדוֹרוֹתֵינוּ לָנֶצַח. וְעַל דְּבַר הַפְּחָדִים הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ מִפַּחַד הָעֵסֶק שֶׁלָּכֶם, חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה הָיָה בְּעֶזְרָתְכֶם, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדְכֶם וְיַצִּילְכֶם מִכֻּלָּם וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵיכֶם וְיֵבוֹשׁוּ. וְאַתָּה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעַת ה' וַחֲסָדָיו נִפְלָאִים. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת אֲשֶׁר הוֹרָנוּ לִשְׁפֹּךְ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם אֵיזֶה שָׁעָה, וְאַחַר כָּךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז לִהְיוֹת שָׂמֵחַ כָּל הַיּוֹם וּלְלַמֵּד הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, שֶׁתַּכְרִיחַ כָּל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְהַכְנִיסָם לְתוֹךְ הַדִּבּוּרִים שֶׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ בִּתְפִלָּתְךָ לִפְנֵי בּוֹחֵן לִבּוֹת, וּלְקַשֵּׁר הַמַּחֲשָׁבָה אֶל הַדִּבּוּר בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק לְכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת. וְאִם כִּי יָדַעְנוּ כַּמָּה מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל דָּבָר נֶגֶד זֶה עַל כָּל פָּנִים תַּחֲטֹף מְעַט מֵהַתְּפִלָּה עַל יְדֵי הַיְגִיעוֹת שֶׁתִּתְיַגֵּעַ בְּכֹחֲךָ לְקַיֵּם דְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְגַם כִּי הַיְגִיעָה עַצְמָהּ שֶׁמְּיַגְּעִין עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה בְּיָדוֹ, אַף עַל פִּי כֵן הַיְגִיעָה בְּעַצְמָהּ יִקָּרֶה מְאֹד וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה קָרְבָּנוֹת בְּחִינַת "כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם" וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּמֵעֹצֶם הַטִּרְדָּא שֶׁל עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, אַף מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ

חָטַפְתִּי זְמַן בִּשְׁבִילְךָ בְּעֵת כָּזֹאת לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרַי אֵלֶּה הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים אֲמִתִּיִּים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אָמַר הַמַּעְתִּיק יְהֵיֶה לְזִכָּרוֹן עוֹלָם. אֲשֶׁר אַחַר יוֹם כִּפּוּר זֶה בָּא פְּקֻדַּת יְשׁוּעָה מֵהַגִּבְּעֹרֶנֶיר [מוֹשֶׁל] שֶׁיַּחֲזֹר מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל לְעִירוֹ לִבְרֶסְלֶב, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'.

רעא

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' לְךְ־לְךְ תקצ"ט. בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

עַד הַיּוֹם הָיִיתִי מְצַפֶּה לִשְׁלֹחַ לוֹ הַסֵּפֶר וְלֹא נִזְדַּמֵּן לִי, וְהַיּוֹם נוֹסֵעַ מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִישׁ בֶּטַח וְהִנְנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ הַסֵּפֶר. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא שָׁלַחְתָּ לִי הַיּוֹרֶה דֵּעָה חֵלֶק ב, עַל כֵּן תְּזָרֵז לְשָׁלְחוֹ לִי מְיֻד כִּי מֻכְרָח לִי מְאֹד. כִּי אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ לְאוּמַאן, וְהוּא מֻכְרָח לִי בַּדָּרֶךְ, וּתְזָרֵז מְאֹד בָּזֶה. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהוֹדִיעוֹ, תְּהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה', וַהֲפָרְנָסָה דְּחוּקָה, וְאַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּכָל עֵת בִּדְרָכִים נִפְלָאִים. וְאֵין לִי שׁוּם מַעֲמָד פַּרְנָסָה וְלֹא שׁוּם סְמִיכָה כִּי אִם בְּטָחוֹן. נָאר [רַק] בְּטָחוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךְ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רעב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' וַיִּשְׁלַח תקצ"ט אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

דַּע בְּנִי כִּי אֲנִי נוֹסֵעַ עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִישׁ מְטוּלְטָשִׁין לְקֹהֶלֶת טֶעפְּלִיק עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבָּת בְּיוֹם ב' ג' אֶסַּע לְבֵיתִי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁנִּתְוַעֵד יַחַד נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת אֲשֶׁר יִזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפִינוּ. לְעֵת עַתָּה תֵּדַע וְתִזְכֹּר הֵיטֵב בְּכָל יוֹם כִּי גָּדוֹל ה' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, וּבְכָל יוֹם וָעֵת נַעֲשִׂים וְנִתְחַדְּשִׁים חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בָּעוֹלָם. וְהַכֹּל לְהוֹדִיעַ וּלְרַמֵּז וּלְהַזְכִּיר אֶת כָּל אָדָם גְּדֻלָּתוֹ וּמֶמְשַׁלְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְדַּבֵּק בּוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע שֶׁיִּרְצֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ז) "וַתִּפְקְדֶנּוּ לִבְקָרִים לְרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ". וַאֲנִי בְּעָנְיִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי בְּזֶה הַפְּסוּק זֶה כַּמָּה, אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּקָּבֵל הַכֹּל לְטוֹבָה וְלֹא לְהֶפֶךְ, לְשִׂמְחָה וְלֹא לְעַצְבוּת חַס וְשָׁלוֹם, לְקֻלָּרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם, כִּי

חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּלְרַמֵּז בַּיָּדַיִם כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו.
יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּטוּלְטְשִׁין וּבְרֶסְלֶב וְכוּ' שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

רעג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיְחִי תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק קֹדֶשׁ קָדְשִׁים וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער, נֵרוֹ יָאִיר.
בְּשָׁבוּעַ זֹאת קִבַּלְנוּ מִכְתָּבְךָ הַיָּקָר, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל נוֹלַד לְךָ לְמַזָּל טוֹב בַּת שֶׁתִּחְיֶה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו. וִיהִי רָצוֹן שֶׁתִּהְיֶה לָכֶם וְלָנוּ לְמַזָּל טוֹב וְלִבְרָכָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. וְיִצְמַח פְּרִי צַדִּיק יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וַתֶּאֱרַכְנָה פָּאֳרוֹתָיו וְכוּ'. וְיִתְרַבֶּה זַרְעוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּחוֹל הַיָּם, וְיָאִירוּ פְּנֵי תֵּבֵל, וְיִקָּיֵם וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.
גַּם קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ זֹאת מִכְתָּב מִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּ"לִי נֵרוֹ יָאִיר וּמְזוּגָתוֹ תִּחְיֶה עִם סַךְ עֲשָׂרָה רוּבַּל כֶּסֶף, וְלֹא יָדַעְתִּי עַל מָה נִתְעַכְּבוּ הַמִּכְתָּבִים כָּל כָּךְ עַל הַפָּאסְט זֶה קָרוֹב לְאַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת מֵעֵת שֶׁנִּכְתְּבוּ. וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ זֶה שְׁלִשָּׁה שְׁבוּעוֹת בְּעֵת שֶׁבָּאתִי מֵאוּמַאן, וְעַדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי שׁוּם תְּשׁוּבָה, אֵין קוֹל וְאֵין כֶּסֶף. לְדַעְתִּי, בְּוַדַּאי כְּבָר יָצָא מֵאִתְּךָ הַמָּעוֹת הַמְּגִיעַ לִבְנֵי רַבִּי שֶׁכְּנָא שֶׁיִּחְיֶה וְיוֹתֵר. אַךְ אִם עֲדַיִן לֹא יָצָא נָא לִבְלִי לְהִתְעַכֵּב עוֹד כְּלָל, כִּי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ נוֹגְשִׂים אוֹתִי מְאֹד מְאֹד וְגַם הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי מְאֹד.
וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה, רַק שִׂבְרִי עַל ה' אֱלֹקַי. רַק עָלֶיךָ וְעַל כֻּלְּכֶם לַעֲמֹד בְּעֶזְרִי בְּכָל עֵת יוֹתֵר מִכֹּחֲכֶם, כִּי לֹא דָבָר רֵיק הוּא לַעֲזֹר אוֹתִי בַּפַּרְנָסָה, אַחַר אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, וַאֲנִי נִרְדָּף כָּזֶה, לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִי וְכוּ'. וְיוֹתֵר מִזֶּה בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לָכֶם לֵידַע מַה שֶּׁבְּלִבִּי, כָּל מַה שֶּׁאֲנִי נוֹשֵׂא עַל לִבִּי, אֲשֶׁר לֹא יֵאָמַן כִּי יִסָּפֵר, שֶׁיּוּכַל לִסְבֹּל וְלִגְמֹר דְּבָרִים קָדוֹשִׁים וְנִפְלָאִים כָּאֵלּוּ בָּעוֹלָם וְכוּ'. עַל כָּל פָּנִים רָאוּי לָכֶם לְתַמְכֵנִי בְּכָל מִינֵי סְמִיכוֹת בְּפַרְנָסָה, וַה' יַעְזֹר לָכֶם לְמַלְאוֹת לָכֶם בְּכִפְלַיִם. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי מֵאֵלֵיהֶם יִזְדַּרְזוּ לָזֶה. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר לְטוֹבָה.
וְהִנֵּה דַּי יְדִידִי, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיוּ אֶצְלִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה כְּמָה אוֹרְחִים, וְתוֹדָה לָאֵל הָיָה הַכֹּל בְּשָׁלוֹם בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא. רַק עֲדַיִן יֵשׁ לִי צַעַר מַה שֶּׁבְּלִבִּי הָיָה פַּחַד קְצָת, וַאֲנִי מְקַוֶּה

לַה' שֶׁבְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ יִתְבַּטֵּל גַּם הַפַּחַד שֶׁבְּלִבִּי. גַּם צְרִיכִים לָזֶה עוֹד מָעוֹת קְצָת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת נַחֲשֹׁב בָּזֶה קְצָת, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּתְהִלָּה לְאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת, וְשָׂמַחְנוּ וְרִקַּדְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל. בָּרוּךְ הַשֵּׁם הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת, שֶׁגְּמָלָנוּ כָּל טוּב. מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי וְעָלֵינוּ.

עַתָּה רָאוּי לָכֶם לְהִתְעוֹרֵר לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחֲרֵי שֶׁאָנוּ רוֹאִים נִפְלְאוֹתָיו וִישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ שֶׁבְּעַבְדוּתֵינוּ לֹא עָזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ, וַיֵּט עָלֵינוּ חֲסָדִים נִפְלָאִים וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וְהִנֵּה רֹב דְּבָרֵינוּ בָּזֶה הַחֲנָכָה הָיָה בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁהוּא 'כִּי מְרַחֵם יְנַהֲגֵם'. וְאִם כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, עֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר וּלְהַזְכִּיר כָּל מַה שֶׁכָּתוּב שָׁם כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, כִּי מְאֹד עָמְקוּ וְנָדְלוּ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּפְרָט הַתּוֹרָה הַנַּ"ל, שֶׁשָּׁם מְבֹאָר מֵעִנְיַן הַחֲלִיפוֹת וְהַהַשְׁאָרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלּוֹ. וְהָעִקָּר לְהָאִיר עֲדַיִן בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁעֲדַיִן ה' עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, וְלֵידַע וְלִזְכֹּר בְּכָל עֵת כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּלְעוֹרֵר עַצְמוֹ מִשְּׁנָתוֹ בְּכָל עֵת לְבַל יִישַׁן וְלֹא יְאַבֵּד אֶת יָמָיו בְּחֹשֶׁךְ חַס וְשָׁלוֹם, בִּבְחִינַת "הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר" הַנֶּאֱמַר שָׁם.

מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי וְתַלְמִידַי חֲבִיבַי וְיַקִּירַי, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בִּפְרָט עַל פָּנֵי הַשָּׂדֶה כָּל מַה שֶׁבְּלִבִּי בָּזֶה. וְעִקַּר דִּבּוּרֵנוּ הָיָה עַל מַה שֶׁכָּתוּב שָׁם עַל 'וַעֲשׂוּ סִיָּג לַתּוֹרָה', שֶׁהוּא בְּחִינַת 'סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה', שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁתֹּק הַרְבֵּה כְּנֶגֶד כָּל הַקְּשָׁיוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים, וּלְהִתְחַזֵּק עַצְמוֹ רַק בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. וְדִבַּרְנוּ בָּזֶה דְּבָרִים נָאִים וַאֲמִתִּיִּים וְנִפְלָאִים הַרְבֵּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ'. וּמֻחָלַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

נָא מְאֹד לְזָרֵז עַצְמוֹ לְקַיֵּם דִּבְרֵי מִיָּד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְבַב כֻּלְּכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְיָרוּם קַרְנְךָ וּמַזְלְךָ וְיַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אוֹהַבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה בִּפְרָט לְחוֹתֶנְךָ הַיָּקָר שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אֶחָד בְּיִחוּד.

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּ"לִי נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

קִבַּלְתִּי מִכְתַּבְכֶם עִם הָעֲשָׂרָה רוּבַּל כֶּסֶף. בַּעַל הָרַחֲמִים יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבְּכֶם לְטוֹבָה מְהֵרָה, וְתִזְכּוּ בְּרַחֲמָיו לְהוֹלִיד זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְיִתֵּן אֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים וּרְפוּאָה וְכָל טוּב לְיוֹצְאֵי חֶלְצֵיכֶם מִכְּבָר, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְלִכְתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת

כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה וְהֵם נֶאֱמָרִים גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל הַחֲפֵצִים לִשְׁמֹעַ דְּבָרֵינוּ, וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי כָּעֵת. וַהֲלֹא כָּל סְפָרָיו זַ"ל לְפָנֶיךָ, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵהּ בָּהֶם וְכוּ'. וּמַה מְּאֹד הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה בִּרְאוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ וְכִסּוּפֶיךָ הַטּוֹבִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן יְחַזֵּק ה' אֶת לְבָבְךָ לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בְּפִיךָ לְדַבֵּר בְּפֶה מָלֵא לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו שֶׁיַּחֲמֹל עָלֶיךָ וְיִקָּרֵבְךָ מֵעַתָּה לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת. כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית, וְעִקַּר הַהִתְקָרְבוּת הוּא עַל יְדֵי דֶּרֶךְ זֶה שֶׁהַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בָּעוֹלָם שֶׁהוּא לִכְסֹף הַרְבֵּה כִּסּוּפִין טוֹבִים וּרְצוֹנוֹת חֲזָקִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וּלְהִתְגַּבֵּר לְפָרְטָם בַּפֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר הִזְהִיר עַל זֶה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הוּא דָּבָר הַשָּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ. אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה, כִּי כָּל חַיּוּתֵנוּ בִּפְרָט עַתָּה בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא הוּא רַק עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כה) "וְאָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ". וְאִם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר כָּזֹאת שֶׁהוּא תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, אֲנַחְנוּ מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר. וְכָל תִּקְוָתֵנוּ הוּא מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל עַל זֶה (תַּנְחוּמָא לב), מַה תּוֹלַעַת אֵין כֹּחָהּ אֶלָּא בַּפֶּה אַף יִשְׂרָאֵל אֵין כֹּחָם אֶלָּא בַּפֶּה. וְהָיָה רָאוּי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ הַשָּׁעָה נְחוּצָה וּזְמַן תְּפִלַּת הַשַּׁחַר הִגִּיעַ. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ עָלֵינוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת כְּנַפְשָׁם וְנַפְשָׁם אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח, חָפֵץ טוֹבָתָם וְהַצְלָחָתָם לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

רעד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וָאֵרָא תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וְהִנֵּה לְכִתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל. תְּהִלָּה לָאֵל בַּשַּׁבָּתִים שֶׁעָבְרוּ נִדְבְּרוּ דִּבּוּרִים נָאִים וַאֲמִתִּיִּים וְהִתְעוֹרְרוּת אֱמֶת וְהִתְחַזְּקוּת עָצוּם לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְחַזֵּק בִּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים טוֹבִים תָּמִיד וּלְהַרְגִּיל עַצְמוֹ לְפָרְטָם בְּפֶה מָלֵא בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בַּלַּיְלָה בַּלֵּילוֹת הָאֲרֻכִּים כְּמוֹ עַכְשָׁו, לְקַיֵּם: אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וְיִחַפֵּשׂ רוּחִי (תְּהִלִּים עז), וּלְפָרֵשׁ לְעַצְמוֹ זֶה הַפָּסוּק הֵיטֵב אֵיךְ צְרִיכִין לְשׂוּחַ עִם עַצְמוֹ עִם לְבָבוֹ וְלִזְכֹּר נְגִינָתוֹ בְּחִינַת הַטּוֹב וּלְחַפֵּשׂ רוּחוֹ אוּלַי אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן יֵשׁ תִּקְוָה לְזִכּוֹת לְמַה שֶּׁזָּכוּ כָּל הַכְּשֵׁרִים וְהַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים. כִּי כָּל אָדָם בְּכָל דַּרְגָּא שֶׁהוּא אֲפִלּוּ אִם הוּא בַּדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל פַּעַם מָתַי יַגִּיעוּ מַעֲשַׂי לְמַעֲשֵׂי אֲבוֹתַי כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית, אַךְ הַכֹּל יִהְיֶה לְקֻרָב וְלֹא לְהִתְרַחֵק יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְחַכֶּה לִישׁוּעַת ה' לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָל וּבִפְרָט בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וַעֲצוּמָה עַד אֵין סוֹף וְתַכְלִית לָנֶצַח.
עִקַּר שָׂכַחְתִּי טַאקֶע פָּארְט הָאפּ [בְּכָל זֹאת רַק שָׂמֵחַ]. כִּי בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה.
רעה
בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשַׁלַּח תקצ"ט אוּמַאן.
אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
הַיּוֹם בָּאתִי לִפֹּה תְּהִלָּה לָאֵל בְּשָׁלוֹם, וּבְשָׁעָה זֹאת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, בִּפְרָט הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי אֶפְרַיִם שֶׁקִּבַּלְתִּי שֶׁהוּא אֶצְלִי יָקָר מְאֹד. וְנִתְיַשַּׁבְתִּי לִכְתֹּב תֵּכֶף אִגֶּרֶת תְּשׁוּבָה לְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וְהוּא נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ בְּנֵי חֲבִיבֵי וּלְכֻלְּכֶם יוֹסִיף ה' עֲלֵיכֶם וְכוּ'. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כָּרָאוּי. וּלְעֵת עַתָּה דַּי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בְּמֵעַט הַדִּבּוּרִים שֶׁכָּתַבְתִּי לְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר וְיִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ חֲדָשִׁים, כִּי כָּל דְּבָרֵינוּ כֻּלָּם הֵם חֲדָשִׁים וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת, כִּי יוֹצְאִים מִמַּעֲיָנֵי הַיְשׁוּעָה מֻחְדּוּשׁ שֶׁמַּחְדּוּשִׁים, פֶּלֶא שֶׁבְּכָל הַפְּלָאוֹת שֶׁל הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְפֶה לְדַבֵּר וְכוּ'. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּקָרוֹב אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בַּאֲרִיכוּת קְצָת, וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁבְּבֶרֶסְלֶב.
דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹחַ בְּשַׂבַּת שִׁירָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לְהַרְגִּישׁ יְצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם סוּף מֻחָדָשׁ, לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם זָכוֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּב, וְלִרְאוֹת בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם, וְעוֹבֵר עַל הַיָּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (פְּסָחִים ק) בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא וְכוּ'. וּמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל מְעַט עַל יְשׁוּעַת ה' רוֹאֶה נִסִּים נִפְלָאִים בְּעֹמֶק הַגְּלוּת יוֹתֵר מִקְּרִיעַת יַם סוּף כַּמְבֹאָר בְּכַמָּה סְפָרִים. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יוּמָא סט) הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו הֵן הֵן נוֹרָאוֹתָיו וְכוּ'. וּבָזֶה יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' וְכוּ'.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רעו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תִּשָּׂא תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.
אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר לִכְבוֹד בְּנֵי חֲבִיבֵי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וְגַם הַיּוֹם. וּמְאֹד נֶהֱנֵיתִי מִמִּכְתָּבְךָ בְּיוֹם ו' שֶׁקָּרִיתִי בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ סָמוּךְ מְאֹד לְקַבָּלַת שַׁבָּת. וְהֶחֱיָה אוֹתִי הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַצַּעַר שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ, בִּרְאוֹתִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל דְּבָרָיו זַ"ל הַנּוֹבְעִים עַל יְדֵי שִׂיחָתֵנוּ עוֹשִׂים רֹשֶׁם לְטוֹבָה בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים וְנִשְׂגָּבִים מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לְךָ בִּכְתָב בְּנִי חֲבִיבִי אֶת אֲשֶׁר בִּלְבִּי בָּזֶה, כִּי מִי יַאֲמִין לִשְׁמוּעָתֵנוּ שֶׁאֲנָשִׁים כְּמוֹתְכֶם בַּדּוֹר הַזֶּה יִזְכּוּ לְדַבֵּר כָּךְ, וּלְהִתְנַּעֲנֵעַ כָּךְ לְקִדֻּשַׁת פּוּרִים וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לָכֶלְנוּ. וְכַאֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, כַּאֲשֶׁר יִשְׁמַע מִעֵט מִפִּי ר"י וְר"מ שֶׁיִּחְיוּ. וְיוֹתֵר מִזֶּה תּוּכְלוּ לְהָבִין מִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט מֵהַתְּפִלָּה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּחַסְדּוֹ עַל הַתּוֹרָה שֶׁפּוּרִים הֶכָנָה לְפֶסַח, מִי שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה וְכוּ'. חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד בְּנִי וְתַלְמִידִי, וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ כִּי עֲדַיִן אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם. חַסְדֵי ה' גָּדְלוּ מְאֹד. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. גַּם כַּמָּה אֲנָשִׁים הֵם עַתָּה בְּבֵיתִי וְאִי אֶפְשָׁר לְרָחוֹתָם וְדַי בָּזֶה כָּעֵת. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְשַׂמֵּחַ אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים וְיִשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רעז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, יוֹם א' וַיִּקְרָא תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

בּוֹא וּרְאֵה נִפְלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו בְּכָל עֵת וָרֶגַע. בְּיִשְׁבִי עַל הַשֻּׁלְחָן הַיּוֹם הִגִּיעַ הַשָּׁלִיחַ מֵאִתְּךָ עִם הַבְּשׂוֹרָה שֶׁנֶּאֱבַד הַסַּךְ מֵאִתְּךָ בְּבֵיתִי, וְתֵכֶף שְׁאַלְתִּי כָּל בְּנֵי הַבַּיִת, וְאֵין מֵשִׁיב דָּבָר. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין צַעֲרִי בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה. מְאֹד בִּלְבַּל אֶת דַּעְתִּי כִּי הֵבַנְתִּי צַעַרְךָ הֵיטֵב, וְאַתָּה יָדַעְתָּ רִבּוּי הַתְּלָאוֹת מִכַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁמְּסַפְּרִים צַעֲרָם לְפָנַי הַמַּכְבִּידִים עַל לִבִּי, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. וְגַם בְּבֵיתִי עַתָּה נֶכְדָּתִי חֲלוּשָׁה מֵחֳלִי הַמְּאוֹזְלִין [חַזֶּרֶת] אֲשֶׁר יָצְאוּ בְּפָנֶיהָ הַיּוֹם, ה' יִסְעָדֶנָּה מְהֵרָה, וְגַם כָּל בְּנֵי בֵיתִי חֲלוּשִׁים מִקִּלְקוּל הֶעָשָׁן הַנִּקְרָא (טְשַׁאד) שֶׁהָיָה בַּלַּיְלָה הֶעָבַר, וְכָל הַלַּיְלָה לֹא יָשַׁנְנוּ וּלְהִתְפַּלֵּל צְרִיכִים, בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ אֵלַי הַיְדִיעָה הַנַּ"ל. אַךְ כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְךָ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם כִּי אִם עַל יְדֵי דַּרְכֵי הַשִּׂיחוֹת שֶׁהֶבַנְנוּ מִמֶּנּוּ זַ"ל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הֵיטִיב חַסְדּוֹ עִמִּי שֶׁנִּתְחַזַּקְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, וְנִזְכַּרְתִּי עוֹד הַפַּעַם שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ בִּפְשִׁיטוּת בְּתָמִימוּת לְקַיֵּם מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת ס:) לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם רָגִיל לוֹמַר כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבִיד. בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְעוֹרֵר מוֹסֵר כָּתֵב זֶה יְדִידֵינוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְחִפֵּשׂ וּבִקֵּשׁ בְּתוֹךְ הָאַשְׁפָּה עַד שֶׁמָּצָא הָאֲבֵדָה וֶהֱבִיאָהּ אֵלַי בְּשָׁעָה קַלָּה, וַאֲנִי לֹא צִוִּיתִיו עַל זֶה כְּלָל. וּתְהִלָּה

לָאֵל קַיָּם מִצְוַת הֲשָׁבַת אֲבֵדָה בִּשְׁלֵמוּת. וְרַבִּי גֵּרְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר וְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בְּבֵיתִי כֻּלָּם עָמְדוּ מִשְׁתּוֹמֵם, הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמְהוּ מִגֹּדֶל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא בְּכָל עֵת. עַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט נִפְלְאוֹת ה' וְחַסְדּוֹ בְּכָל עֵת, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה בְּכָל עֵת שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם הַכֹּל לְטוֹבָה. וְכַאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מֵעַצְמוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בְּפֵרוּשׁ. וְעִקַּר הַבְּחִירָה הוּא מֵהַהַעְלָמָה מַה שֶּׁמַּנִּיחִין בְּכָל עֵת אֶת הָאָדָם לְנִסָּיוֹן בְּכָל דָּבָר, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַהַעְלָמָה. כִּי אִם הָיָה רוֹאֶה כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, לֹא הָיָה שׁוּם נִסָּיוֹן כְּלָל.

עַל כֵּן אֲהוּבִי בְּנִי לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֲזַק וֶאֱמַץ, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ מְאֹד, בִּפְרָט מַה שֶּׁהָיִיתָ פֹּה כַּמָּה יָמִים עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת, שֶׁזֶּה עִקַּר הַמַּעֲלָה. וְיָדַעְתִּי שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיךָ מִצַּעַר הָאֲבֵדָה, הַכֹּל הָיָה רַק עַל יְדֵי רִבּוּי הָעַצְבוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלֹּא הִתְגַּבַּרְתָּ לְגָרֵשׁ מֵאִתְּךָ, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל אַף עַל פִּי כֵן וְהֵקֵל מֵעָלֶיךָ וְעָלַי עַד שֶׁנִּמְצְאָה הָאֲבֵדָה. עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם. וּבְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, בְּכֻלָּם יִהְיֶה חַסְדּוֹ עִמְּךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה לְתָמְכְךָ וְלִסְעָדְךָ לְחַזְּקְךָ וּלְאַמֶּצְךָ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת עֲדֵי תִּזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לָנֶצַח. וּזְמַן מִנְחָה הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. בַּעַל הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד יַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים מֵעָלֶיךָ וּמֵעָלֵינוּ, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רעח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' צַו תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, עוֹד אִגֶּרֶת קִבַּלְתִּי, כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, אַךְ לַאֲשֶׁר יָדַעְתִּי עִצָּם תִּשּׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת, אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ מְעַט מִשִּׂיחָתֵנוּ בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, מִגֹּדֶל מַעֲלַת הַדִּבּוּר וְהַשִּׂיחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהִזְכַּרְתִּי מַה שֶּׁרָאִיתִי בַּמִּדְרָשׁ פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא פֶּרֶק ב' שֶׁמֵּבִיא שָׁם פָּסוּק (יִרְמְיָה לא) "הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד", וְאֵיתָא שָׁם אֵיזֶה יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כְּבֶן שְׁנַיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְחַד אָמַר כְּבֶן אַרְבַּע וּבֶן חָמֵשׁ שָׁנִים; וּפֵרְשׁוּ שָׁם הַמְפָרְשִׁים שֶׁאֶחָד אָמַר כְּבֶן שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ שָׁנִים, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁתִּינוֹק כָּזֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כִּי אִם בְּרֶמֶז וּמְדַבֵּר חֲצִי דִבּוּר, אַף עַל פִּי כֵן אָבִיו מְשַׁעֲשֵׁעַ בּוֹ בְּדִבּוּרָיו וּמְמַלֵּא חֶפְצוֹ. וְאֶחָד אָמַר כְּבֶן אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים, שֶׁאָז דִּבּוּרוֹ שָׁלֵם וּמְבַקֵּשׁ מֵאָבִיו בְּפֶה מָלֵא תֵּן לִי חֻפָּץ

פְּלוֹנִי אוֹ חֵפֶץ פְּלוֹנִי, וְאָבִיו מְמַלֵּא בַּקָּשָׁתוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבֹאָר שָׁם בְּהַפְּרוּשׁ כָּל כָּךְ, בֵּאַרְתִּי הָעִנְיָן יוֹתֵר, כִּי אֲנִי בְּעָנְיִי הוֹצֵאתִי מִזֶּה הִתְעוֹרְרוּת הַרְבֵּה לְעִנְיָנֵנוּ לְמַה שֶּׁהִזְהִירָנוּ הוּא זַ"ל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְכוּ'. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל הֵבַנְתִּי מִמִּדְרָשׁ זֶה הִתְחַזְּקוּת וְהִתְעוֹרְרוּת עָצוּם לָזֶה, כִּי מוּבָן וּמְבֹאָר מִזֶּה שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁאָדָם אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כְּלָל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ הֵיטֵב, אַף עַל פִּי כֵן יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ אֲפִלּוּ אִם מְדַבֵּר בְּרֶמֶז וּבַחֲצִי דִּבּוּר כְּמוֹ תִּינוֹק בֶּן שְׁתֵּים אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְלִפְעָמִים עוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמְדַבֵּר דִּבּוּרִים שְׁלֵמִים, כְּתִינוֹק בֶּן אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ שָׁנִים. וְכָךְ יִשְׂרָאֵל יְקָרִים בְּעֵינָיו כְּשֶׁמְּדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים צָרְכֵיהֶם לְפָנָיו, וְנִקְרָאִים יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁאִיתָא שָׁם עַל סִיּוּם הַמִּקְרָא כִּי מִדֵּי דַּבְּרִי בּוֹ דֵּי דִּבּוּרִי בּוֹ וְכוּ'. מוּבָן שָׁם עִצָּם יְקָרַת הַדִּבּוּר, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, בִּפְרָט כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר. אַךְ מֵאֵלֵיכֶם תָּבִינוּ רְמָזִים מִזֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּהַדִּבּוּר וְהַשִּׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ בְּכָל עֵת אֵיךְ שֶׁתּוּכְלוּ. בְּוַדַּאי טוֹב יוֹתֵר לְדַבֵּר בְּפֵרוּשׁ דִּבּוּרִים שְׁלֵמִים, אַךְ גַּם כְּשֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְדַבֵּר הֵיטֵב, יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ הַדִּבּוּר (שֶׁקּוֹרִין פְּיֶעסְטִין) כְּמוֹ יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים שֶׁהוּא בֶּן שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ שָׁנִים. וְהָבֵן הֵיטֵב לְקַיֵּם כָּל זֹאת בְּפִשְׁיטוּת כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, כִּי אִם עַל יְדֵי זֶה שֶׁכָּתַבְנוּ כָּאן, כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה. וַה' יְשַׁמַּח לְבַבְכֶם וְתִזְכּוּ לְקַבֵּל חַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְכַשְׁרוּת וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.

דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּנִחִיצָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רעט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שְׁמִינִי תקצ"ט.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

אֶתְמוֹל סָמוּךְ לְמִנְחָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִיַּד אָחִיךָ, הוּא בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, וְלֹא הָיָה פְּנַאי לְקִרְאוֹתוֹ, כִּי כְּבָר הִתְחַלְתִּי לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וּקְרִיתִיו אַחַר עַרְבִית. וְהָמוּ מֵעַי לוֹ מִגֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת אֲשֶׁר עָלָיו, כִּי כָּל מִכְתָּבֶיךָ מְלֵאִים צְעָקוֹת וְקוֹלוֹת וְכִסּוּפִין לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וְאָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי רֹב בְּנֵי אָדָם אֲפִלּוּ בַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים עָבְרוּ עֲלֵיהֶם כַּהֲנָּה וְכַהֲנָּה אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, וְכַאֲשֶׁר אֲנִי בְּעַצְמִי רָאִיתִי וְשָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּי רִבְבוֹת אֲנָשִׁים וּמִפִּי סִפְרֵי קֹדֶשׁ. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וּמַה לָּנוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה בָּזֶה, הֲלֹא רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל אָמְרוּ בְּפֵרוּשׁ (סָכָה נב.) בְּכָל יוֹם וְיוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ', שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לז) "צוֹפֶה וְכוּ' וַה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ". אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵין מִי שֶׁדִּבֵּר כָּל כָּךְ בָּזֶה וְהוֹעִיל בְּדִבּוּרָיו לָנֶצַח כְּמוֹ

אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זַ"ל. עַל כֵּן עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁאֵין לִי מַה לַּהֲשִׁיבְךָ, מֵאַחַר שֶׁדְּבָרֵינוּ בָּזֶה כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה, וּכְבָר נִדְפַּס וְנִכְתַּב הַרְבֵּה, וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד; אַךְ עִם כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּלֹא חִדּוּשׁ, וּבִפְרָט כִּי זֶה הָעִקָּר לְבַל יִתְיַשְּׁנוּ הַדְּבָרִים חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן וְיָשָׁן חַס וְשָׁלוֹם, רַק בְּכָל יוֹם יִהְיוּ כַּחֲדָשִׁים מַמָּשׁ. וְזֶה יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ כַּאֲשֶׁר הֶזְהַרְנוּ עַל זֶה בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע "אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל עַל זֶה 'בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים'. וְעַל זֶה בָּאתִי לְךָ לְהַזְכִּירְךָ וּלְזָרְזְךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתִּרְאֶה בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְקַיֵּם זֹאת מֵחָדָשׁ, שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ זַ"ל כַּחֲדָשִׁים מַמָּשׁ, וְכַאֲשֶׁר כְּבָר הִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם שֶׁגַּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁיִּהְיֶה כַּחֲדָשִׁים אָסוּר שֶׁיִּתְיַשְּׁנוּ, וְכֵן כָּל דִּבְרֵנוּ בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל עֵת אָסוּר שֶׁהִתְיַשְּׁנוּ חַס וְשָׁלוֹם וְכֵן לְעוֹלָם, וְהָבֵן הֵיטֵב.

וְאַתָּה הַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע אֲמָרַי מֵחָדָשׁ. וְתֵדַע שֶׁהָיָה זֶה סָמוּךְ צַדִּיק גָּדוֹל קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר מָסַר נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת בִּשְׁבִיל טוֹבוֹת יִשְׂרָאֵל הָעִקָּרִיּוֹת לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב בְּעֲצוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת וְכוּ', שֶׁזֶּה עִקַּר הָרַחֲמָנוּת עַל יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ, וְהוּא בְּנַפְלְאוֹתָיו וְהַשָּׂגָתוֹ הָעֲצוּמָה הוֹדִיעַ לָנוּ שֶׁאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי יְחַיֶּה וְיִתְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיִּתְחַפֵּשׂ וְיִמְצָא בְּעַצְמוֹ עֲדַיִן. וּבֵאֵר זֹאת בְּפָסוּק "וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע" וְכוּ', וּבְפָסוּק "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" וְכוּ'. וְאַחַר כָּךְ אָמַר שֶׁהוּא נוֹסֵעַ בִּשְׁבִיל עֵסֶק זֶה לְלֶעמְבֶּערְג, וְגִלָּה נוֹרָאוֹת בְּעִנְיַן הַמִּשְׁכָּן שֶׁהַצַּדִּיקֵי אֱמֶת בּוֹנִים בְּכָל דּוֹר, עַד שֶׁהֵאִיר עֵינַיִם הַמַּבִּיטִים עַל הָאֱמֶת בְּהַמִּשְׁנָה הַחֲזִן רוֹאֶה וְכוּ'. מִי שָׁמַע כָּזֹאת וְכוּ'.

וַאֲנִי בְּעָנְיִי זֶה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּשָׁכְבִי עַל מִשְׁכָּבִי קֹדֶם שֶׁקַּמְתִּי חָשַׁבְתִּי רַק בָּזֶה בִּשְׁבִיל לַהֲשִׁיבְךָ וּלְהַחֲלִיכְמְךָ מֵחָדָשׁ בָּזֶה כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא זַ"ל בְּפֵרוּשׁ לֵילֵךְ עִם זֶה, וְהִטָּה בְּיָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּתְשׁוּקָה נִפְלָאָה שֶׁרְצוֹנוֹ חָזָק שֶׁנֵּלֵךְ בָּזֶה כַּאֲשֶׁר כְּבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם קְצָת, וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּלִבִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְיוֹתֵר מִזֶּה גַּם אָנֹכִי אֵינִי יוֹדֵעַ, רַק אֲנִי מַאֲמִין וּמֵבִין מֵרָחוֹק מְאֹד, שֶׁהוּא דֶּרֶךְ נִפְלָא וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר וּמְתֻקָּן וְכוּ'.

וְכָל עִנְיַן פֶּסַח יְכוֹלִין לִמְצֹא עַל יְדֵי זֶה, כִּי פֶּסַח בְּחִינַת "וְחָסַךְ לְאַבְרָהָם". כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ הוּא הָרֹאשׁוֹן שֶׁהִתְחִיל לְגַלּוֹת אֱלֹקוּתוֹ בָּעוֹלָם, וּבְפֶסַח בָּאוּ אֵלָיו הַמַּלְאָכִים לְבַשֵּׂר שֶׁיִּהְיֶה נוֹלָד יִצְחָק וְכוּ', וְאָז אָפָה מַצּוֹת וְכוּ' וְכוּ'. כִּי הוּא הִתְחִיל לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעִקַּר הַהִתְקָרְבוּת הָיָה עַל יְדֵי הַחֶסֶד, שֶׁהִטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד וּמָצָא זְכוּת בְּכָל אֶחָד שֶׁרָצָה לְהִתְקָרֵב. וְזֶה כָּל עִנְיַן פֶּסַח שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל (יְחֶזְקֵאל טז) "וָאֶתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה וָאֶרְאֶךָּ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ". הֱיוּ בִּשְׁטוּת וּבְגִנּוּת הַתַּאֲווֹת, "וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וְאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי". הֱיוּ שֶׁגַּם בְּתוֹךְ תֹּקֶף הִתְגַּבְּרוּת דָּמַיִךְ שֶׁהֵם הַתַּאֲווֹת הַבָּאִים מֵרְתִיחַת הַדָּמִים, בָּזֶה

בְּעַצְמוֹ חַיִּי, מַה שֶּׁאַף עַל פִּי כֵן נִמְצָאִים בְּךָ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מִתְגַּבֵּר וְכוֹסֵף בְּכָל פַּעַם לְטוֹב אֲמִתִּי, וְאַתָּה מְנַתֵּק עַצְמְךָ וּמַחֲשַׁבְתְּךָ בְּכָל פַּעַם מֵרַע לְטוֹב וְכוּ' וְכוּ'. כִּי זֶה עִקַּר מַעֲלַת הָאָדָם שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מִמַּלְאָכִים מֻחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ יֵצֶר הָרָע כָּזֶה, וּבִלְבּוּלִים כְּאֵלֶּה, וְהוּא בְּתוֹךְ עוֹלָם כָּזֶה שֶׁמָּלֵא שְׁקָרִים וְהַטְעָיוֹת וּבִלְבּוּלִים וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה וְכוּ' וְכוּ'. עַל כֵּן יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרֵךְ כָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה טוֹבָה וְכוּ'.

וְעַל כֻּלָּם וְעַל כֻּלָּם כָּל חַיּוּתֵינוּ וְתִקְוָתֵנוּ וְשִׂמְחָתֵנוּ הוּא בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים הַקְּדוֹשִׁים, תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ וַיֵּשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ. זִכְרוּ זֹאת וְהִתְאוֹשְׁשׁוּ וְהִתְחַזְּקוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עֲשָׂה עִמָּנוּ. אִלְמָלֵא לֹא גִּלָּה אֶלָּא הַתּוֹרָה הַזֹּאת "אֲזַמְּרָה" דַּיֵּינוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁגִּלָּה תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נִפְלָאוֹת וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, וּבְוַדַּאי יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל לַהֲקִיצֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ עַל יְדֵי כָּל פְּעֻלּוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת. כִּי עֲדַיִן עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל עָלֵינוּ עִם כָּל הַצַּדִּיקִים שׁוֹכְנֵי עָפָר, אֲשֶׁר לוּלֵא זֹאת לֹא הָיוּ לָנוּ שׁוּם קִיּוּם כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (חֵלֶק ג ע.) אִלְמָלֵא תְּפִלּוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁמֵּתוּ עַל הַחַיִּים לֹא אִתְקַיָּם עָלְמָא כְּרֵגַע.

וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלֶיךָ עוֹד בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי, אִם אָמְנָם תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ וַיֵּשׁ עוֹד לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפִּיק, וַהֲלֹא לְפָנֶיךָ דְּבָרֵינוּ בִּכְתָב בִּסְפָרֵינוּ וְכוּ' הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ' נִמְצָא בָּהֶם הַרְבֵּה עַל פֶּסַח וּסְפִירָה "תְּהִלָּה לְאֵל חַיִּי". וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. וְכָל כַּוָּנָתִי בְּמִכְתָּבִי זֶה לְקַיֵּם מִצְוַת "וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ". וּבִפְרָט קֹדֶם פֶּסַח שֶׁצְּרִיכִין לְהָשִׁיב לַבֵּן הַשּׁוֹאֵל, בִּפְרָט בְּדָרְךָ חָכְמָה תְּהִלָּה לְאֵל בָּרוּךְ הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דִּבְּרָה תּוֹרָה אֶחָד חָכָם וְכוּ', שֶׁבִּימֵינוּ נִתְגַּלָּה נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֵם רָאשֵׁי תֵּבוֹת שַׁחֲרִי"ת. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת, אַשְׁרֵי עֵינַיִם שֶׁרוֹאִים זֹאת בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְאִם אַתְחִיל עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה יִכָּלֶה הַזְּמַן, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְהָעִקָּר מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן ל) שֶׁכָּל מַה שֶּׁהַחוֹלֶה גָּדוֹל בְּיוֹתֵר צָרִיךְ רַבִּי גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, שֶׁיּוּכַל לְהַכְנִיס בּוֹ גַּם כֵּן הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת.

וּתְהִלָּה לְאֵל בְּחַסְדּוֹ אֵין אָנוּ חוֹלְקִים עַל הָרַבִּי הָאֱמֶת הַזֶּה, וְאָנוּ חוֹתְרִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וְהוּא מְקָרְבֵנוּ בְּרַחֲמָיו בְּכָל עֵת בִּדְרָכִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים, מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּשְׁתּוֹבֵב לַה' עַל כָּל תַּגְמוּלוֹהִי, עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וְלוֹמַר הַלֵּל שָׁלֵם וְהַלֵּל הַגָּדוֹל בִּפְרָט בְּפֶסַח עַל כָּל הַחֲסָדִים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּעַל הָרַחֲמִים רַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. כֵּן יוֹסִיף וְיוֹסִיף לְהַגְדִּיל חֲסָדָיו עִמָּנוּ יוֹתֵר, עַד נִזְכֶּה בְּחַיֵּינוּ לְקַיֵּם דְּבָרָיו זַ"ל בִּשְׁלֵמוּת בֶּאֱמֶת, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ וְרַבְּךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, לְכֻלָּם נָאֶמְרוּ דְּבָרַי אֵלֶּה חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ':

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְסַדֵּר הַסֵּדֶר כָּרָאוּי. וְהַיַּיִן שֶׁל אַרְבָּעָה כוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה יְשַׂמַּח לְבָבֵנוּ בֶּאֱמֶת שֶׁזֶּה הָעִקָּר. אוּן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

נִשְׁמַט לְעֵיל. הַמִּשְׁכָּן שֶׁבּוֹנֶה הַצַּדִּיק וְכוּ' כַּנַּ"ל, כָּל זֶה שַׁיָּךְ לְפֶסַח. כִּי בְּאֶחָד בְּנִיסָן הוּקַם הַמִּשְׁכָּן וְקוֹרִין חֲנֻכַּת הַנְּשִׂיאִים בְּכָל יָמִים אֵלּוּ שֶׁקֹּדֶם פֶּסַח, וְכֵן הַסְּדָרִים שֶׁקֹּדֶם פֶּסַח מְדַבְּרִים מִזֶּה שֶׁהֵם מִן פָּרָשַׁת תְּרוּמָה עַד פָּרָשַׁת צַו שֶׁקּוֹרִין קֹדֶם פֶּסַח. כִּי פֶּסַח חֶסֶד בְּחִינַת נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּסְתַּכֵּל רַק עַל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְכֵן יוֹצִיאֵנוּ עַל יְדֵי זֶה מִגְּלוּת הָאֹרֶךְ הַזֶּה. וְכֵן בִּפְרָטִיּוּת מוֹצִיא אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִגְּלוּתוֹ עַל יְדֵי הַחֶסֶד הַנִּפְלָא הַזֶּה. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה נִבְנֶה הַמִּשְׁכָּן בְּכָל שָׁנָה עַל יְדֵי הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי זֶה נִכְנָסִין לְפֶסַח שֶׁהוּא חֶסֶד גָּדוֹל וְכוּ' וִיקֵיִם אֲגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדֶּךָ וְכוּ'.

רפ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' ל"ח לַסְּפִירָה תקצ"ט אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים.

הַיּוֹם בָּאתִי לִפֹּה קְהִלַּת אוּמַאן בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וַאֲנִי לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי עֲדַיִן וְהָיִיתִי נֶחְפָּז מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל, בְּתוֹךְ כָּךְ הֵבִיא לִי הַפָּטְשְׂטְלַאן [הַדַּוָר] מִכְתָּבְךָ, וְקִבַּלְתִּיו מִיָּד וּקְרִיתִיו תֵּכֶף קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת בִּרְאוֹתִי שֶׁנִּתְמַלֵּא תְּשׁוּקָתְךָ שֶׁיַּגִּיעַ לִי מִכְתָּבְךָ בְּרֶגַע שֶׁבָּאתִי לִפֹּה בְּשָׁלוֹם. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַשִּׁיבְךָ. הֵבַנְתִּי מִמִּכְתָּבְךָ מְצוּקַת לְבָבְךָ וְרִבּוּי הַהַרְחָבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב לְךָ בְּכָל עֵת. וּכְבָר הִקְדַּמְנוּ שֶׁרַק בָּזֶה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עַל פָּסוּק "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי" וְכוּ'. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּבֶרְדִּיטְשׁוֹב וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן. וְכָעֵת דַּעְתִּי חֲזָקָה לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה לְטוֹבָה לְכֻלָּנוּ, וּרְצוֹנְךָ הֶחָזָק לִהְיוֹת עִמָּנוּ יְקַבֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ הָיִיתָ עִמָּנוּ. וְתִתְחַזֵּק לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד בִּפְרָט בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַנּוֹרָא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְהַפָּאסְט [וְהַדֹּאַר] נְחוּצָה מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רפא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' ט"ל לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ט אומַאן.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ תֵּכֶף בְּבוֹאִי וְהֵשַׁבְתִּי לְךָ מִיָּד עַל יְדֵי הַפָּאסְט. וְכָעֵת קִבַּלְתִּי עוֹד הַפַּעַם מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ, מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְאֵין אֲנִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ לְהָשִׁיב נַפְשֶׁךָ, כִּי כְּבָר דִּבַּרְתִּי וְכָתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, רַק הִזָּהֵר לְקַיֵּם שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרָיו הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה בְּכָל יוֹם בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל. כִּי הֵם דִּבּוּרִים נוֹרָאִים, כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הוּא חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, נוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, וְהֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת וָעֵת לְכָל הַהוֹגִים בָּהֶם בֶּאֱמֶת. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם נַעֲשִׂים חֲדָשׁוֹת וְנִפְלָאוֹת עִם כָּל בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם מִכָּל שֶׁכֵּן עִם מִין הָאֱנוֹשִׁי, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אַלְפֵי אַלְפִים קַל וְחוֹמֶר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן עִם הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְנִקְרָאִים עַל שֵׁם הַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הָאֲמִתִּי, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוֹד הַפּוּשׁוּט וכו', שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּכְלָל בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ וכו' כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית וכו'.

אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה לְךָ חֵלֶק מֵאֶלֶף אֲלָפִים מַה שֶּׁבִּלְבִּי מְזֻּה מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה וּמֵבִין מְעַט, עַד שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ וּמֵבִין שֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, לֹא יַסְפִּיק הַזְּמַן וַהֲמוֹן יְרִיעוֹת, וּבְוַדַּאי לֹא לְחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם תִּקְּנוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ זַ"ל בַּעֲלֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁתִּקְּנוּ לָנוּ סֵדֶר הַתְּפִלָּה לוֹמַר בְּכָל יוֹם עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת וכו', אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחֻדָּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וכו', וְכֵן בְּשִׁמּוֹנֶה עֶשְׂרֵה לוֹמַר עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וכו'. עָמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלָאוֹת אֵל בְּכָל עֵת.

וְאַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם, וּמֵהֶם אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וכו'; שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וכו' לַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן לְשִׂמְחָה; בָּקִי בַּהֲלָכָה אִם אֶסַּק שָׁמַיִם וכו'; מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ; הִקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר; כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וכו'.

וְכָהֵנָּה וְכָהֵנָּה רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ וכו' לְהַחֲיוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה בַּדּוֹר הֶעָנִי הַזֶּה לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב נַפְשׁוֹת נִרְדָּפִים כָּאֵלֶּה מִכָּל צַד - מֵהַפַּרְנָסָה וְהַתַּאֲוֹת וְהַמִּדּוֹת וְהַשּׂוֹנְאִים הָרַבִּים בְּחִנָּם. אַךְ זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ, שֶׁאָנוּ מַרְגִּישִׁין לִפְרָקִים הַפְסוּקִים שֶׁבִּתְהִלִּים, שֶׁנֶּאֶמְרוּ עָלֵינוּ, עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת; וּבָזֶה יֵשׁ לָנוּ לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל עֵת; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַקְּדִים רְפוּאָה לְמַכָּתֵנוּ הָאֲנוּשָׁה, כִּי כְּבָר הָיָה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בָּעוֹלָם, וְצַדִּיקִים בְּמִיתָתָן קְרוּיִים חַיִּים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל

(בָּרְכוֹת יח) וַעֲדַיִן עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל עָלֵינוּ, וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וּמְחַיִּין אוֹתָנוּ גַּם עַתָּה לָנֶצַח. רַק הִשָּׁמֶר לְךָ לְבַל יַזִּקִינוּ בְּעֵינֶיךָ כְּלָל, כִּי נוֹבְעִים מִפִּי הַזָּקֵן שֶׁמַּבְזִקְנִים שֶׁהִתְפָּאֵר עַצְמוֹ שֶׁהוּא זָקֵן וְיָנִיק וְכוּ', מִי שָׁמַע כָּזֹאת, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיַּזִּקִינוּ. אַדְרַבָּה, הַתַּאֲוֹוֹת וְהַשְּׁטוּתִים וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה הֵם דְּבָרִים יְשָׁנִים מֵהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל; אֲבָל דִּבְרֵי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים, בְּפֶרְט חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים כְּאֵלֶּה וְשִׂיחוֹת נִפְלָאוֹת וַעֲמֻקִּים וּתְמִימִים וְכוּ' כְּאֵלֶּה, הֵם חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לָנֶצַח כִּי מְאֹד עֲמֻקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. אַךְ אָנוּ צְרִיכִים לְקַבְּלָם בְּפִשְׁיטוּת וּלְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עֲמֻקוּת נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד לְהַחַיּוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל יוֹם. וּבִפְרָט בְּעֵת שֶׁמְּסַבְּבִין הָרַעְיוֹנִים לְבַלְבֵּל וּלְהַחֲלִישׁ דַּעְתְּךָ חַס וְשָׁלוֹם, לִזְכֹּר מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ שֶׁיֵּשׁ בְּךָ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת רַבּוֹת. וְתִזְכֹּר מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ שֶׁאַתָּה מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית כָּל יוֹם. וְעֹצֶם נִפְלְאוֹת סְגֻלּוֹת הַצִּיצִית הַקְּדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים מְאֹד, כִּי צִיצִית מַצִּיל מִנֶּאוּף, וְזוֹכֶה לְקַבֵּל עֻצַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁהוּא כֻּלּוֹ זֶרַע אֱמֶת וְזוֹכֶה לֶאֱמוּנָה וְלִתְפִלָּה וּלְנְסִים וּלְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וְכָל זֶה בְּתוֹרָה אַחַת. וּבַתּוֹרָה "רְאִיתִי" וְכוּ'. נֶאֱמַר עַל צִיצִית נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֲחֵרִים וְכֵן עוֹד כַּהֲנָה, וְכֵן עַל תְּפִלִּין וְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וּצְדָקָה וְכוּ' אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל הִתְגַּלּוּת כָּזֹאת בְּיָמֵינוּ, וְאָנוּ זוֹכִים לִלְבֹּשׁ צִיצִית בְּכָל יוֹם וְכֵן תְּפִלִּין וְכוּ' וְלִידַע תּוֹרוֹת כְּאֵלּוּ וְלִידַע מַהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה וְכוּ' שֶׁכָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה יְקָרָה מְאֹד מְאֹד; נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּכָל יוֹם בְּזֹאת הַתּוֹרָה כִּי הִיא לָנוּ עֹז וְאוֹרָה, וְהַשָּׁלִיחַ נָחְפָּז לְדַרְכּוֹ וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לְהַחַיּוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ רֵעֶיךָ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, כָּל־שְׁכֵן בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל עֵת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן סֶלָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפְרֹס בְּאַהֲבָה בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים.

רפב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' נְשֹׂא תקצ"ט אומאן.

לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַנְּעִימִים שֶׁיִּחְיוּ, שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל עַל יְדֵי הַפָּאסְט שֶׁנִּכְתַּב קֹדֶם שַׁבּוּעוֹת. וּלְפֹה לֹא הִגִּיעַ עַד אַחַר אִסְרוּ חַג וְאוֹר לְיוֹם זֶה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְכַעֵת אֲנִי טָרוּד וְנָחְפָּז מְאֹד לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם לִקְרוּמִינְטְשַׁאק בְּצַוָּתָא חֲדָא עִם רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, אַךְ מִתְשׁוּקָתְךָ הַחֲזָקָה אֲנִי מֻכְרָח לְהַשִּׁיבְךָ בְּאֶפֶס הַפָּנַאי כִּי עֲדַיִן לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי שַׁחֲרִית. וּלְהוֹדִיעֲךָ מֵהַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפִּיק, תִּשְׁמַע מַה שֶּׁתִּשְׁמַע מִפִּי רַבִּי מָרְדְּכַי וְרַבִּי

נַחְמָן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם וְתִתְעַנֵּג וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ. וְגַם אָנֹכִי דִּבַּרְתִּי עִם רַבִּי מָרְדְּכַי כִּדְבָרֶיךָ, שֶׁקִּוִּיתִי לַה' שֶׁבַּשָּׁבוּעוֹת הַבָּאִים לְקָרְאתֵנוּ לְשָׁלוֹם תִּזְכֶּה לִהְיוֹת עִמָּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְתִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה הַסּוּס טָפֵל לְרוֹכְבוֹ וְתַנְהִיגֵהוּ כִּרְצוֹנְךָ כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע וְתָבִין פֵּרוּשׁ הַדְּבָרִים אֵלּוּ מִפִּי הַנַּ"ל.
וְיִקַּיֵּם בְּךָ וּבָנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִיד מַלְכָּם אָמֵן.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רפג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' שְׁלַח תקצ"ט טְשֶׁעהרִין.
יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכְבוֹד אֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי הַיְדִידִים הַיְקָרִים נְדִיבֵי עַם ה' שֶׁבְּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה בְּרֶסְלֶב וּבְפָרָט לְבָנַי שֶׁיִּחְיוּ.
בָּאתִי לְפֹה קְהִלָּה קְדוֹשָׁה טְשֶׁעהרִין עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת נָשֹׂא. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וּבְיוֹם ד' פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ הֶעָבַר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ לִקְהִלַּת קְרֶעמִינְטְשׁוּג, כִּי כָךְ דִּבֵּר עִמִּי רַבִּי אֶפְרַיִם קֹדֶם נְסִיעָתוֹ מִפֹּה, וּמֵה' מִצְעָדֵי גֶּבֶר. וְהִגִּיעַ לִי יְדִיעָה מִשָּׁם שֶׁלֹּא אֶסַּע לְשָׁם מִכַּמָּה טְעָמִים עַד שֶׁאֲקַבֵּל יְדִיעָה מִשָּׁם מָתַי לָבוֹא לְשָׁם. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' לִקְהִלַּת מֶעדְוֶועדִיבְקֶא, וּמִשָּׁם לָשׁוּב לְבֵיתִי. וְאַחַר כָּךְ נִמְלַכְתִּי בְּקוֹנִי גְּדוֹל הָעֵצָה וְהָאִיר בְּדַעְתִּי, וְנִתְיַשַּׁבְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה טְשֶׁעהרִין עוֹד עַל שַׁבַּת הֶעָבַר, וְכֵן עָשִׂיתִי. וְהָיִיתִי מְשׂוֹבְתֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר פֹּה בְּעֵבֶר הַנָּהָר בְּתוֹךְ עִקֶּר הָעִיר שֶׁשָּׁם עוֹמֵד הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ אֲצֶל יְדִידֵינוּ הַנָּגִיד רַבִּי הִירְשׁ בְּרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְרַבִּי הִירְשׁ רָקַד הָרְבֵּה מֻחָמַת שִׂמְחָה, וְגַם רַבִּי בֶּער נֵרוֹ יָאִיר, מִכָּל שֶׁכֵּן אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁיִּחְיוּ. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים הַמְשִׁיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ. וּרְצוֹנִי חָזָק לִכְתֹּב לָהֶם מִזֶּה, אַךְ קְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. וּבְעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ קִבַּלְתִּי יְדִיעָה מִקְּרֶעמִינְטְשׁוּג לָבוֹא לְשָׁם, וְנָסַעְתִּי בְּיוֹם א' כ' סִיוָן. וּבְיוֹם ב' בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי בַּכְּפָר יוֹתֵר מִשְּׁתֵּי פַּרְסָאוֹת מִפֹּה, וְגַם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה נָסַע עִמִּי, וְרַבִּי נַחְמָן בְּהָרַב שְׁמוּאֵל יִצְחָק מִפֹּה, בְּסוֹף הַתְּפִלָּה, בָּא כְּנֶגְדֵּנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם בְּעַצְמוֹ עִם הַנָּגִיד רַבִּי יַעֲקֹב מִשָּׁם שֶׁנָּסְעוּ לְבֶרְדִּיטְשׁוֹב, וְהָיִתָה עֲצָתָם לָשׁוּב לְטְשֶׁעהרִין, כִּי בִּלְעֲדֵי רַבִּי אֶפְרַיִם אֵין לִי עֵסֶק שָׁם. וְכֵן עָשִׂיתִי וְחָזַרְתִּי וְעַתָּה אֲנִי פֹּה. וְתוֹדָה לָאֵל אֲנִי מְשַׂמֵּחַ עַצְמִי, כִּי אֲנִי מַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. וְהַיּוֹם בָּא לְפֹה רַבִּי יִצְחָק חֲתַן הַמַּגִּיד מִטִּירָהאוִויצֶע. וְעַתָּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לִקְהִלַּת מֶעדְוֶועדוּבְקֶא, מִשָּׁם לַחֲזֹר לִקְרֶעמִינְטְשׁוּג עַל שַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו, וְאָז אֶפְשָׁר יָבוֹא רַבִּי אֶפְרַיִם

לְבֵיתוֹ. וְעֵינַי תְּלוּיוֹת לַמָּרוֹם שֶׁיִּתְקָנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו וְיִנָּחֵנוּ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁאֵין עָלַי מַשָּׂא פְּרִיעַת הַבַּעַל עֲנָלָה הַנִּשְׁכָּר לְשָׁבוּעַ. וְגַם אֵין לִי חִטִּים וְלֹא לֵיאָן [סוג בַּד] בְּאַדֶּעס. וּסְחוֹרָה הַיְקָרָה וְהַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר טוֹב סַחְרָהּ מִכָּל סְחוֹרָה נִמְצָא תְּהִלָּה לָאֵל בְּכָל מָקוֹם בּוֹאִי. וּבִפְרָט כִּי בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יִתְבָּרַךְ נָתַן לִי לָשׁוֹן לִמּוּדִים, לָדַעַת וּלְדַבֵּר מֵחִדּוּשִׁים הַנּוֹרָאִים שֶׁנִּתְגַּלּוּ בְּיָמֵינוּ הַמְחַיִּין וּמְשִׂיבִין כָּל נֶפֶשׁ שׁוֹמְעֵיהֶם בֶּאֱמֶת. זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי. וְאִם הַמָּעוֹת מִתְקַבֵּץ בְּצִמְצוּם, וְגַם זֶה בְּנֵס גָּדוֹל, עַל ה' אַשְׁלִיךְ יְהָבִי כִּי לֹא יַעַזְבֵנִי.

וְעַתָּה אַחַי וְרֵעַי סִפַּרְתִּי לָכֶם מְעַט מִסֵּדֶר נְסִיעָתִי לְעִצָּם אַהֲבָתֵנוּ הַחֲזָקָה, לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתָבִינוּ מְעַט מֵרָחוֹק מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי וְהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה גַּם בְּנַשְׁמִיּוּת. וְעַתָּה שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם, לְהִסְתַּכֵּל עַל הָרְמָזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לְכָל אָדָם בְּכָל יוֹם לְקָרְבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִזְכְּרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה אַחַר אֲמִתַּת הָעֲצוּת שֶׁהֵם הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְבָרֵר הַמְּדַמֶּה שֶׁיִּתְבַּטֵּל לְגַבֵּי הַשֵּׂכֶל הָאֱמֶת. וְלֹא יִהְיֶה הָרוֹכֵב טָפֵל לְהַסּוּס, רַק הַסּוּס יִהְיֶה טָפֵל וּמִתְבַּטֵּל לְגַבֵּי הָרוֹכֵב.

וְעַיֵּן בַּמִּדְרָשׁ (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה א) עַל פָּסוּק לְסֵסְתִּי בִּרְכְבֵי פַרְעֹה שֶׁמְּדַבֵּר שָׁם הַרְבֵּה אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִלְחָם בְּכַמָּה בְּחִינוֹת עִם פַּרְעֹה, שֶׁפַּרְעֹה יָצָא עִם סוּס אָדֹם לָבָן שָׁחוֹר וְכוּ' וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּנֶגְדּוֹ, יָצָא פַּרְעֹה הָרִשָׁע עִם שְׁרִיוֹן וְכוֹבַע כִּבְיָכוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֵּן וְכוּ', הֵבִיא נַפְטְ וְכוּ', וְאַבְנֵי בְּלִיסְטְרָאוֹת וְחִצִּים וְכוּ' וְכוּ', וְהִרְעִים בְּקוֹלוֹ וְלִבְלֵב בְּקוֹלוֹ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּבְיָכוֹל כְּנֶגְדּוֹ וְכוּ' עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וְהַמִּדְרָשׁ פְּלִיאָה מְאֹד, אַף יוּכַל לְהָבִין מְמֶנּוּ רְמָזִים נִפְלָאִים הַרְבֵּה כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ. כִּי פַּרְעֹה בְּחִינַת הַמְּדַמֶּה כַּמּוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְעַל פִּי זֶה יָפָרֵשׁ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ כָּל דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל, כִּי פַּרְעֹה בְּחִינַת הָרַע שֶׁמְּדַמֶּה יוֹצֵא וְנִלְחָם עִם הָאָדָם בְּכָל פַּעַם בִּבְחִינָה אַחֶרֶת. כִּי עִקַּר הַמִּלְחָמָה שֶׁל הָאָדָם הוּא עִם הַמַּחֲשָׁבוֹת. כִּי מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת הֵם בְּחִינַת יֵצֶר טוֹב וּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת הֵם יֵצֶר הָרָע. וְהֵם הֵם הָרַע שֶׁמְּדַמֶּה שֶׁיּוֹצֵא נֶגֶד הַשֵּׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה בְּכָל פַּעַם בְּרַעְיוֹנוֹת רָעִים וְתִמְהוֹן לֵבָב מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה עַד שֶׁהוּא מַמָּשׁ כָּל הַבְּחִינוֹת הַנַּ"ל הַמְבֹאָרִים בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל. כִּי פַּעַם זֶה יוֹצֵא בְּסוּס אָדֹם וּפַעַם בְּסוּס לָבָן וְשָׁחוֹר וּבְשִׁרְיוֹן וְכוֹבַע וְנַפְטְ וְאַבְנֵי בְּלִיסְטְרָאוֹת וְחִצִּים וְכוּ', וּמַרְעִים בְּקוֹלוֹ וּמְלַבְלֵב בְּקוֹלוֹ. וְהַמִּלְחָמָה חֲזָקָה וְאַרְכָּה כָּל כָּךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ צָרִיךְ לִלְחֹם עִמּוֹ בְּכָל פַּעַם לְהָבִיא כְּנֶגְדּוֹ גַּם כֵּן בְּחִינַת סוּס אָדֹם וְכוּ', וּמְלַבְלֵב וּמַרְעִים בְּקוֹלוֹ דִּקְדֻשָּׁה בְּחִינַת וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ וְכוּ'. וְהַמַּשְׂכִּיל הֶחָפֵץ בָּאֱמֶת יוּכַל לְהָבִין אֵיךְ עוֹבֵר עָלָיו כָּל זֶה.

וְעִקַּר הָעֵצָה הוּא כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁנִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם, בְּחִינַת הַמְדַמֶּה הַנַּ"ל, נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר, שֶׁהֵם הַמֻּרְכָּבוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא שֶׁהֵם כָּל הַבְּחִינוֹת סוּסִים הַנַּ"ל וְכוּ'. וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן רלג) שֶׁמַּחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת הֵם חַיּוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת מֶרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה, וּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת הֵם בְּחִינַת חַיּוֹת טְמֵאוֹת בְּחִינַת מֶרְכָּבָה דְּסִטְרָא אַחְרָא. וְשָׁם עִקַּר נִצָּחוֹן הַמִּלְחָמָה, אֲבָל כְּשֶׁמְּנַצְּחִים אוֹתָם קְצָת הֵם חוֹזְרִים וּמִתְעוֹרְרִים וּמִתְגַּבְּרִים בְּכָל פַּעַם בְּכַמָּה וְכַמָּה בְּחִינוֹת בְּלִי שִׁעוּר מַמָּשׁ כַּמְּבֹאָר בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל. עַל כֵּן צְרִיכִין לִצְעֹק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁתָּפְסוּ אֻמָּנוּת אֲבוֹתָם וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' וְכוּ'. כִּי אִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ'. וְכַמְבֹאָר בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ צָרִיךְ לְלֶחֶם עִם פַּרְעֹה שֶׁהוּא בְּחִינַת הָרַע שֶׁבַּמְדַמֶּה בְּכָל פַּעַם.

וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל, אַחַר שֶׁשִּׁכְּלָה פַּרְעֹה כָּל אֵלֶּה הִתְחִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְגָּאֶה עָלָיו, כְּלוּם יֵשׁ לְךָ רוּחַ וּכְנָפַיִם וּכְרוּב וְכוּ'. מֵהֵיכָן הֱטִיסָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבֵּין גַּלְגַּלֵּי הַמֶּרְכָּבָה. כִּי כָּל אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי צַדִּיקִים הֵם מֶרְכַּבְתּוֹ שֶׁל מָקוֹם. וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּעַצְמוֹ לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה, צָרִיךְ לוֹ עַל כָּל פָּנִים לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וִיבַטֵּל עַצְמוֹ אֵלָיו, וְיִהְיֶה מֶרְכָּבָה אֵלָיו, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה גַּם כֵּן בִּבְחִינַת מֶרְכַּבְתּוֹ שֶׁל מָקוֹם. כִּי יְזִכֶּה לְבָרֵר הַמְדַמֶּה עַד שֶׁיְּזַכֶּה לֶאֱמוּנַת חִדּוּשׁ הָעוֹלָם בִּשְׁלֵמוּת עַד שֶׁיְּזַכֶּה לְשִׁיר שֶׁל חֶסֶד שֶׁיִּתְנַגֵּן עַל ע"ב [שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם] נִימִין וְכוּ'. אַשְׁרֵי אֹזֶן הַשּׁוֹמַעַת זֹאת גַּם עַתָּה. שֹׁמְחוּ בַּה' שֶׁזָּכִינוּ לְהִנָּצֵל מִלְּהִיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וֶאֱמֶת כְּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ זוֹכִין לִרְאוֹת מֵרָחוֹק אוֹר הִתְנוֹצְצוּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְלֹה' הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ וְלִטְעֹם יוֹתֵר נְעִימַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְתַכְלִית שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׂבַּע שְׂמָחוֹת וְכוּ' נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אֲהוּבֵי בְּנֵי רַבִּי שַׂכְנָא נֵרוֹ יָאִיר, תִּשְׁלַח אִגֶּרֶת זֶה אוֹ עַל כָּל פָּנִים הַעְתָּקָה מִמֶּנּוּ, לְטוּלְטְשִׁין לְיַד בְּנֵי אָחִיךְ רַבִּי יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר שָׁם. וְשָׁלוֹם רַב לְכֻלָּם בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְשָׁלוֹם רַב לְבִנְךָ יְדִידִי נֶכְדִּי הַנֶּחְמָד מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. תְּהִלָּה לְאֵל הָיָה לוֹ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַתּוֹרָה שֶׁל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הֶעָבַר כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם תִּרְצֶה.

רפד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תקצ"ט טְשֶׁעהרִין.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד מְאֹד הֶחֱיֵיתַ אֶת נַפְשִׁי בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי מְאֹד כָּלְתָה עֵינִי לְמִכְתָּבְךָ, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי שׁוּם אִגֶּרֶת מֵאִתְּךָ פֹּה, כִּי בִּקְרֶעמִינְטְשָׁאק עֲדַיִן לֹא הָיִיתִי. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי אִגֶּרֶת בַּאֲרִיכוּת לִבְרֶסְלֶב בְּיוֹם ד' שְׁלַח הֶעָבַר, וְהֶאֱרַכְתִּי שָׁם קְצָת בְּדִבְרֵי אֱמֶת הַמַּכְרִחִים לְךָ מְאֹד מְאֹד. וְהִזְהַרְתִּי אֶת בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה שֶׁיְזָרֵז לְשָׁלְחוֹ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ, וּמִסְתָּמָא כְּבָר הִגִּיעַ לְיָדְךָ. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּהְיֶה לְךָ לְמַשִּׁיב נָפֶשׁ. וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר בְּנִי יְדִידִי לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, כִּי נִצְרְךָ לְךָ בְּיוֹתֵר לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד לְתַפֵּס הַמַּחֲשָׁבָה בְּמָתֶג וָרֶסֶן לְבַל תֵּלֵךְ לַחוּץ חַס וְשָׁלוֹם. וַאֲפִלּוּ אִם לִפְעָמִים עַל יְדֵי הֶסַּח הַדַּעַת הִיא נוֹטָה מֵהַדֶּרֶךְ לַחוּץ חַס וְשָׁלוֹם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהִיא תּוֹעָה חָלִילָה לָרָפֵשׁ וָטִיט וְלִמְקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים חַס וְשָׁלוֹם, לְהַמָּשֵׁךְ לְאֵיזֶה הִרְהוּר חַס וְשָׁלוֹם, לְהִזָּהֵר לְתָפְסָהּ בִּזְרִיזוּת וּלְהַטּוֹתָהּ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר לַחֲשֹׁב בַּתּוֹרָה. כְּגוֹן אֵיזֶה סִדְרָא קוֹרִין בְּשָׁבוּעַ זֹאת, אוֹ אֵיזֶה דִּבּוּר תּוֹרָה שֶׁלָּמַדְתָּ בְּסָמוּךְ, אוֹ אֲפִלּוּ לְמַשָּׂא וּמַתָּן וְעִסְקֵךְ. רַק לְעָקְרָהּ מֵהָרַע שֶׁנָּטְתָה אֵלָיו. כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ תָּמִיד. כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד. וְאִם שֶׁנִּדְמֶה שֶׁמִּתְעָרֶבֶת בְּעַל כָּרְחוֹ בְּתוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה הַטּוֹבָה זֶה מֻחְמֶת עֹצֶם פְּרִיחַת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר. אֲבָל עַל כָּל פָּנִים זֶה אֱמֶת שֶׁאֵין שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּשִׁבּוּעוֹת לִפְנֵי אֵיזֶה שָׁנִים.
וְעַתָּה עֲזָרוּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדַבֵּר מִזֶּה בְּעִנְיַן הַמֶּרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּהַתְפִּלָּה הַנִּדְפָּס בְּשַׁעֲרֵי צִיּוֹן בְּשַׁעַר תִּקּוּן הַנֶּפֶשׁ. וּכְנֶגְדּוֹ יֵשׁ מֶרְכָּבוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְהַכֹּל תְּלוּי בַּמַּחֲשָׁבָה כַּמְבֹאָר בְּמִכְתָּבִי הַנַּ"ל. וְאִם כִּי יֵשׁ בָּזֶה מִלְחָמָה עֲצוּמָה וַאֲרֻכָּה. אַל תִּתְבַּהֵל מִזֶּה, וְתַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם בְּכָל דַּרְכֵי הָעֲצוֹת שֶׁדִּבַּרְנוּ מִכְּבָר, וְהֵם מְבֹאָרִים הַרְבֵּה בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים. הֵן לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לְאַחֲרָיו כְּלָל וְלִבְלִי לְהִתְפַּחֵד כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ע"ב וַיַּעֲמֹד הֶעָרֵל וְכוּ', וְלֹא יִכְפֹּת לְךָ וּמִמֵּילָא תִּסְתַּלֵּק. וְהֵן לְתָפְסָהּ בְּמָתֶג וָרֶסֶן וְכוּ', וְהֵן לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הַרְבֵּה, וְלִתְלוֹת עֵינָיו לַמָּרוֹם בְּכָל פַּעַם מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּשְׁאוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכוּ' שֶׁהֵם בְּחִינַת מֶרְכָּבוֹת דְּסִטְרָא אַחֲרָא שֶׁל בִּלְבּוּל הַמַּדָּמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת זַהֲמַת מִצְרַיִם, שֶׁנִּסְעוּ וְרָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם שָׁאוֹ וַיִּצְעֲקוּ מְאֹד אֶל ה'. וּמֹשֶׁה אָמַר לָהֶם אַל תִּירָאוּ וְכוּ'. וְהֶבֵן הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמִכְתָּבִי הַנַּ"ל לְבִלְבֵּל לְהִתְפַּחֵד מִכָּל הַתַּחְבּוּלוֹת שֶׁעוֹשֶׂה הַמַּדָּמָה, שֶׁיּוֹצֵא בְּסוּס אָדֹם וְלָבָן וְשָׁחוֹר וְכוּ' וּמַרְעִים וּמְלַבְלֵב בְּקוֹלוֹ, אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד מִזֶּה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ בְּכָל זֶה וְכוּ', וְאַחַר כָּךְ מִתְגָּאֶה כְּנֶגְדּוֹ בְּמֶרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁבְּחָמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה ה' אֱלֹקִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוּדִים לָדַעַת לְבָאֵר כָּךְ מִדְרָשׁ

כָּזֶה לְעֻצָּה וּלְעֶבְדָּא לְכָל אָדָם. וְהַכֹּל עַל יְדֵי מַה שֶּׁזָּכִיתִי לִשְׁאֹב וְלִינֹק מְעַט דְּבַשׁ וְכוּ' מִצּוּף אִמְרֵי נֹעַם קְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְהַכֹּל רַק בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נוֹרָאוֹת נִפְלָאתִי וְכוּ', חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט [הַדֹּאַר] אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּכְבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם בְּמִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן סֵדֶר נְסִיעָתִי אָז. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר הָיִיתִי בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת שְׁלַח הֶעָבַר בְּקֶהִלָּה קְדוֹשָׁה מֶעדֶוֶוועדִיבְקָא עִם יְדִידֵינוּ הַוּתִיק רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, וְהֶחֱיֵיתִי נַפְשָׁם תְּהִלָּה לְאֵל חַי מְאֹד מְאֹד. כָּלְתָה נַפְשָׁם לִדְבָרִים אֲמִתִּיִּים וְנוֹרָאִים וְנִפְלָאִים שֶׁגִּלִּיתִי אֶת אָזְנָם בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא מְעַט מַהֲרְבֵּה. וְאָתְמוֹל בָּאתִי מִשָּׁם. וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ לְקֶרֶעמִינְטְשַׁאג הַיּוֹם אוֹ מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אֶתְעַכֵּב שָׁם, כִּי רַבִּי אֶפְרַיִם עֲדַיִן לֹא בָּא מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב. עַל כֵּן יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶתְעַכֵּב שָׁם גַּם בְּשַׁבָּת הַשֵּׁנִי שֶׁאַחֲרָיו, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְאֶרְאֶה לַהֲשִׁיבְךָ גַּם מִשָּׁם כְּשֶׁאֶקַבֵּל שָׁם מִכְתָּבְךָ שֶׁכְּבָר שָׁלַחְתָּ לְשָׁם. יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ. וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְהִתְחַזְקוּת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ' וְשֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה לְךָ בְּנִי יְדִידִי וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיךָ וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רפה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ד' חֻקַּת תקצ"ט קְרַאקָא.

שָׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבוֹ הַנִּשְׁלַח לְפֹה קִבַּלְתִּי יוֹם הֶעָבַר לְעֵת עֶרֶב מִטְּשֶׁעהרִין. וְהָיִיתִי פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וּלְבָאֵר מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה, אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּבְיוֹם ג' הֶעָבַר לְעֵת עֶרֶב בָּא בְּשָׁלוֹם יְדִידֵינוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶעֱבֹר אֶת הַדֶּנֶעפִּיר [נָהָר] בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְשִׁבּוֹת בִּקְהִלַּת קְרוּמִינְטְשַׁאג. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וְהִנֵּה רְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לְהַחֲיוֹתוֹ בְּדִבְרֵי אֱמֶת הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, אַךְ כְּבָר הֶאֱרַכְתִּי קְצָת בִּשְׁנֵי מִכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים. וְכָעֵת אֲנִי כּוֹתֵב בְּאִישׁוֹן לַיְלָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב שְׁלִיחַת הָאִגֶּרֶת לְמָחָר, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם וְלֵילֵךְ עִם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בִּשְׁנֵי מִכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים. וְאִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ אֶפֶס קָצֶה מֵאֲשֶׁר בִּלְבָבִי, אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה בְּכָל עֵת כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לְהַפְלִיא, יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת. סַמָּא דְּמִלְתָּא מִשְׁתּוֹקָא וְרִפּוּאָה לַפֶּה לִשְׁתּוֹק]. וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ וְהוֹדַעְתַּנִי

מֵהַטַּלִּית שֶׁקָּנִיתָ בַּיּוֹם שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מַעֲנָיִן נוֹרָאוֹת קְרֻשַּׁת מִצְוַת צִיצִית הַקְּדוֹשִׁים. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה', שֶׁכְּשֶׁמְּדַבְּרִים בֶּאֱמֶת מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יְכוֹלִין לְכַוֵּן עֲתִידוֹת. הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל זֶה, בִּפְרָט עַל אֲשֶׁר נָתַתָּ לִבְּךָ לָזֶה. חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְכוּ'.

רפו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' עֶקֶב תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי, הַרְבֵּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מִקֹּדֶם מֵחֲלִישַׁת בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, וּבְוַדַּאי צַעֲרוֹ הוּא צַעֲרִי, אַךְ לַה' הַתִּקְוָה שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם חִישׁ קַל מְהֵרָה רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף וְכוּ'. וּלְהַחֲיוֹתְךָ בְּדָבָרַי אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים כָּעֵת, גַּם כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּהִיוֹתְךָ פֹּה. אַךְ דַּע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁהַיּוֹם חָזַרְתִּי עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְדִבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁרָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּמֶּה שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אוֹר אֱמֶת כָּזֶה אֲשֶׁר רַק הוּא תִּקְוָתֵנוּ לָנֶצַח. וְכָל מַה שֶּׁמַּרְגִּישִׁין יוֹתֵר צָרוֹת לְבָבוֹ בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּפַרְנָסָה וְכוּ' צְרִיכִין לַהֲפֹךְ הַדָּבָר לְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן יוֹתֵר, כִּי אַף עַל פִּי כֵן זָכִיתִי בְּהַצֵּל עוֹבֵר נָוֶה הַתְּלָאוֹת כָּזֶה בְּמִרִירוּת כָּזֶה לְהִנָּצֵל מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל חַיּוּתֵינוּ וְתִקְוָתֵנוּ. אֲשֶׁר רַק הוּא מַמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אִלְמָלֵא מְלָחָא וְכוּ'. וּצְרִיכִין לְחַזֵּר זֹאת גַּם כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה בַּעַל הַחֶסֶד עִמָּנוּ. וּבִפְרָט שֶׁזָּכִינוּ גַּם זָכִינוּ לִטְעֹם מְעַט מִצּוּף דְּבַשׁ אֲמָרָיו הַנִּעִימִים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח וְכוּ' וְכוּ'. אִלְמָלֵא לָא אַתֵּינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלָּה חָדָא מֵהֶם דַּיֵּינוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן וְכוּ' וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים גַּם לְכַנֵּס לִצְעֹק עַל לְהַבָּא וְלִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', מֵאַחַר שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁעֲדַיִן רַחֲמָיו אֵלֵינוּ וַעֲדַיִן חֲבִיבוּתָהּ גַּבָּן. אַךְ הָעִקָּר לַחֲזֹר בְּכָל פַּעַם אֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהוּא עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת. שׂוֹשׂ נָשִׂישׂ בַּה' כִּי רַחֲמָיו לֹא כָלִים, כַּאֲשֶׁר כְּבָר רָאִינוּ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ וְכוּ' בּוֹ בָּטַחְנוּ שֶׁאַל יַעַזְבֵנוּ לָנֶצַח וְיֵטִיב אַחֲרִיתֵנוּ מֵרֵאשִׁיתֵנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא. וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זָכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מֵאִתּוֹ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד יַחַד מְהֵרָה וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר אֲשֶׁר הוּא טוֹבָתוֹ לָנֶצַח.

רפז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' רְאֵה תקצ"ט.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם. וְצַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מֵחֲלִישַׁת בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, אֲבָל כְּבָר יָדַעְתִּי שֶׁאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. בַּעַל הָרַחֲמִים יִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לְהָשִׁיבוֹ, כִּי הוּא סָמוּךְ לְאַפּוּקֵי שַׁבְּתָא. וְיִשְׁמַע מִפִּי רַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיֵינוּ שְׂמֵחִים בְּשַׂבַּת הֶעָבַר. וְאֶפְשָׁר יְסַפֵּר לְךָ קְצָת מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בּוֹ בִּישׁוּעַת חַסְדּוֹ, וְגַם אַתָּה תִּשְׂמַח בִּישׁוּעָתֵנוּ. כִּי כֻּלָּנוּ כְּאִישׁ אֶחָד וְנַפְשֵׁךְ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ, בִּפְרָט בְּשַׂבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבֵנוּ שֶׁנַּתְחִיל לְהָכִין עַצְמֵנוּ לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת אֱלוּל כָּרָאוּי.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ'.

רפח

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל תקצ"ט בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לְבָנִי חֲבִיבִי הַרְבֵּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וַאֲנִי לֹא גָּמַרְתִּי עֲדַיִן הַתְּפִלָּה, כִּי הָיִיתִי חָלוּשׁ קְצָת כְּדַרְכִּי אַחַר שַׁבָּת, וְנִתְאַחַרְתִּי בִּתְפִלָּתִי. כָּעֵת תֵּדַע שֶׁכְּבָר קִבַּלְתִּי תְּהִלָּה לָאֵל בִּילֶעט [כַּרְטִיס] מֵחָדָשׁ, וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר אַחַר חֲצוֹת יוֹם, וְדַעְתִּי חָזָק לְבִלִּי לְעַכֵּב יוֹתֵר. וַה' יַעְזֹר לִי בְּחַסְדּוֹ לִסַּע לְמָקוֹם שֶׁאֶסַּע לְהִשְׁתַּטֵּחַ בְּמָקוֹם שֶׁאֶשְׁתַּטֵּחַ. אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל עוֹד עַד הֵיכָן הַדָּבָר מַגִּיעַ, אֲבָל זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִסַּע לְשָׁם בְּכָל עֵת, וּבִפְרָט עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהָאֵים מְאֹד מְאֹד. וְגַם אֲנִי צָרִיךְ לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶתְכֶם בְּכָל כֹּחִי בְּכָל מִינֵי דִּבּוּרֵי אֱמֶת שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁתִּזְכּוּ גַּם־כֵּן לִהְיוֹת שָׁם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ' וְכוּ'. וְאִם כִּי כְּבָר אַתֶּם יוֹדְעִים קְצָת מִזֶּה, אֲבָל צְרִיכִין עַתָּה לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ, בִּפְרָט עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁאָז עִקַּר הַהִתְחַדְּשׁוּת לְטוֹבָה. וְיֵשׁ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ אֵין הַפֶּנַאי וְהַנְּיָר מַסְפִּיק. וְגַם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי מָרְדְּכַי קִבַּלְתִּי, וְהַכֹּל קֹדֶם שֶׁעָמַדְתִּי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל, עִם אֶחָד זְהוּב, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב. וְהוֹדִיעוּ לִי שֶׁהֶעֱגֵל נֶאֱבַד וּצְרִיכִים רַחֲמִים שֶׁהַפָּרָה תִּתֵּן חֶלְבָּהּ. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּתְקַיֵּם כֵּן.

וְהִנֵּה כָּל צָרוֹתֵינוּ וּמְרִירַת נַפְשֵׁנוּ הוּא מֵחֲטָא הָעֶגֶל וְאָנוּ צְרִיכִים שֶׁהַפָּרָה תְּכַפֵּר עַל בְּנָהּ כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י. וְהַכֹּל כְּדֵי לִזְכּוֹת שֶׁיִּהְיֶה דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשֶׂה חָלָב. וְהִנֵּה סְחֹרָתָם עַד הֵנָּה

בְּפִיאָווקְיס [עַלוּקוֹת], וְאִם זְכִיתֶם לַעֲשׂוֹת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן כָּרָאוּי הָיָה רָאוּי שֶׁהַפִּיאָווקְיס יוֹצִיאוּ דָּם הָרַע שֶׁבְּקִרְבְּכֶם עַד שֶׁיִּתְהַפֵּךְ לְדָם טָהוֹר שֶׁהוּא מָמוֹן כֶּשֶׁר מָמוֹן יִשְׂרָאֵל. כִּי דָּמִים תַּרְתֵּי מַשְׁמָע. וּמִבִּלְבּוּלֵי הַדָּמִים שֶׁקָּשֶׁה לְזַכְכָם, בָּא חֶלְיֵי הַמָּאזְלִין [חַזָּרֶת] רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְכָל מִינֵי חוֹלַאַת רַחֲמָנָא לְצִלַּן, וְכָל טִרְדַּת הַפַּרְנָסָה וְכָל הַמַּחֲלֹקֶת וּבִזָּיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְּשִׁים כְּעֵת עַל כָּל זֶה. אַתָּה צָרִיךְ לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה שֶׁיַּחֲזֹר בְּנָךְ לְאֵיתָנוֹ בְּשִׁלֵּמוּת מְהֵרָה, בַּעַל הָרַחֲמִים בּוֹרֵא רְפוּאוֹת יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ מְהֵרָה. וְרַבִּי מָרְדְּכַי מְבַקֵּשׁ לְהִנָּצֵל עַל לְהַבָּא, וְהַכֹּל צְרִיכִים לִישׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ, יְמַלֵּא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹת יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה. וְכָל זֶה הוּא סוֹד כַּוָּנוֹת אֲלוּל שֶׁהוּא לְהַכְנִיעַ הַדָּם שֶׁבָּחָלָל הַשְּׂמָאלִי. וְהַתִּקּוּן עַל יְדֵי שֶׁיְּהַפֵּךְ מִדָּם לְדֹם, לִסְבֹּל בִּזָּיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים מִכַּמָּה צְדָדִים. כִּי גַּם מַה שֶּׁמַּנָּח כָּל אֶחָד בְּעֵינֵי עַצְמוֹ וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם אֶפֶס תִּקְוָה, גַּם זֶה בְּחִינַת שְׁפִיכַת דָּמִים שֶׁצְּרִיכִין לִסְבֹּל הַכֹּל, וְיַעֲבֹר עָלַי מָה. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא יִהְיֶה לִי עוֹלָם הַבָּא, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת הוּא אֱמֶת. וַאֲנִי חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק רַק לְהָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף יָבוֹא יוֹם פְּקֻדָּתִי, וְהַהֶכְרֵחַ לִשְׁכַּב עַל הָאָרֶץ, וְהַחֲרָסִים יַנִּיחוּ עַל הָעֵינַיִם, וְהַגּוּף יִתְבַּלֶּה בְּהַקֶּבֶר. וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. וְאִם כִּי הוּא חֶרְפָּה וְלֶצָנוּת עַתָּה לְדַבֵּר מִזֶּה, וּבְפָרָט כְּמוֹ שֶׁנִּתְרַבָּה עַכְשָׁיו חֲכָמִים שֶׁיּוֹדְעִים חָכְמוֹת וְכוּ', אַף בְּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמִּי שֶׁיָּדַעְתִּי כָּל סוֹד חָכְמוֹת אֵלּוּ. אֲבָל הֵם שֶׁקֶר וְכָזָב הֶבֶל נִדָּף וְכוּ', וְסוֹף כָּל סוֹף הַהֶכְרֵחַ לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן וְכוּ', אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן חֲלִילָה וְחָלִילָה לִפֹּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ בְּשִׁבְיל זֶה. וְזֶה כָּל כַּוָּנוֹת אֲלוּל שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּקִי בַּהֲלָכָה בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב. אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה וַאֲצִיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, בְּחִינַת עָיֵל וְנָפִיק. וְכַמָּה וְכַמָּה דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בָּזֶה. וְרַבִּי מָרְדְּכַי הַנַּ"ל כּוֹתֵב לִי שֶׁעֲדַיִן נִדְמֶה לוֹ שֶׁאֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, אִם כֵּן לֹא שָׁבַקְתָּ חַיֵּי לְכָל בְּרִיָּה. תֵּדַע וְתַאֲמִין לִי שֶׁיֵּשׁ גְּרוּעִים מִמְּךָ הַרְבֵּה, וְגַם הֵם צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת עַצְמָן בְּכַוָּנוֹת אֲלוּל הַנַּ"ל, לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת בְּכָל עֵת וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ, וְאָז הָיָה טוֹב לָהֶם לָנֶצַח. וְכָל עִקַּר הָרַעַשׁ וְהַקַּטֵיגוֹרְיָא הַגְּדוֹלָה שֶׁעָלֵינוּ הוּא מֵחֲמַת זֶה שֶׁרַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה רוֹצֶה לְהַחֲיוֹת מֵתִים וּפְגָרִים מַמָּשׁ שֶׁנִּפְלוּ בְּדַעְתָּם מֵרִבּוּי עֲוֹונוֹתֵיהֶם הָעֲצוּמִים כְּפְגָרִים מַמָּשׁ. כַּאֲשֶׁר גַּם אֲנֹכִי בְּעָנְיִי יוֹדֵעַ מְעַט בָּזֶה, מִכֹּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן הוּא זַ"ל בְּעַצְמוֹ. וְכָל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל שֶׁעָלֵינוּ הַכֹּל רַק בִּשְׁבִיל זֶה. כִּי הוּא בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל עוֹסֵק בְּתִקּוּנָם וּבְהַצָּלָתָם. וְהָעִקָּר בִּבְחִינָה זֹאת שֶׁרוֹצֶה לְהָאִיר בָּהֶם כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר, וְהֵם מְבַעֲטִים לְקַבֵּל טוֹבָתוֹ. אֲבָל מַה לָּנוּ בָּזֶה, כָּל אֶחָד יֵלֵךְ בְּדַרְכּוֹ, וַאֲנַחְנוּ בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא נְקַיֵּם, אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד וְכוּ'. וְהִנֵּה הַשָּׁלִיחַ נָחוּץ,

וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר כִּי טָרִידְנָא מְאֹד. וְתֵדַע שֶׁאַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְזֶה עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת. כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ וַחֲבֶרְכֶם וְרִבְּכֶם הֶחָפֵץ בְּתַקָּנַת נַפְשְׁכֶם לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רפט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תֵּצֵא תקצ"ט אוּמַאן.

רַב חֶסֶד יִגְמֹל חֶסֶד וְיֵיטִיב לָכֶם וְלָנוּ הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים לְחַיִּים אֲמִתִּיִּים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם, לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַנֶּעֱימִים שֶׁיִּחְיוּ.

הַיּוֹם אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בָּאתִי לִפֹּה לְשָׁלוֹם. תְּהִלָּה לָאֵל מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁזִּכִּיתִי גַּם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לָבוֹא לִפֹּה לְהָכִין עַצְמִי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה, כִּי לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ וְכוּ' לְמִי שֶׁעָשָׂה לָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה וְכוּ'. וּבְבוֹאִי לִפֹּה מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְעַתָּה בְּעֵת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה קִבַּלְתִּי עוֹד הַפַּעַם מִכְתָּבוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר חֶסְדּוֹ עִם בְּנוֹ שֶׁיִּחְיֶה לְתָמְכוֹ וּלְסַעֲדוֹ לְגָמֹר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְגַם מֵהַפִּיאַוּוקֶיס [עַלִּיקוֹת] שֶׁמָּכַר הָיָה לִי לְנַחַת, אַךְ יֵשׁ בְּלִבִּי עָלֶיךָ בְּנֵי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר חוֹשֵׁב הַרְבֵּה וּמִתְפַּחֵד הַרְבֵּה בְּכָל סִבָּה קַלָּה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמְּךָ חֶסְדָיו בְּכָל עֵת, לֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ', וְאַתָּה מִתְפַּחֵד וּמִתְבַּהֵל בְּיוֹתֵר בְּכָל עֵת. בְּטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם, חֲזַק וַחֲזַק, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת בַּמֶּה שֶׁאַתָּה חָפֵץ לִהְיוֹת נִמְנֶה עִמָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הָאֵ"ם וְהַנּוֹרָא מְאֹד. מִכָּל שֶׁכֵּן כִּי קִוִּינוּ לַה' שֶׁתּוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל וְתָבוֹא לִפֹּה בְּשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה. וּבַעַל הַחֶמְלָה יַחֲמֹל עָלֵינוּ וְיוֹרֵנוּ הַדֶּרֶךְ לְתִשׁוּבָה הַנִּפְתָּח בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל, כִּי בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַצַּדִּיקִים עוֹשִׂים אֶת שֶׁלָּהֶם תָּמִיד וְעוֹסְקִים בָּזֶה בִּשְׁלֵמוּת לְהַמְשִׁיךְ הַדֶּרֶךְ הַקָּדֹשׁ הַזֶּה מֵחָדָשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה גַּם אֲנַחְנוּ לְהַאֲמִין בָּזֶה בִּשְׁלֵמוּת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ גַּם עַתָּה קְדֻשַּׁת הַדֶּרֶךְ הַזֶּה מֵחָדָשׁ שֶׁיְּקַיֵּם בָּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהַיּוֹם פָּנָה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

כְּבוֹד רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר פּוֹרֵס שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה רַבָּה. בְּתִקּוּן הָרְצָפָּה שֶׁל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ דְּפוֹה. תְּהִלָּה לָאֵל עוֹסְקִים עַתָּה. וְקִוִּינוּ לַה' שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם לְנַחַת וּלְשִׂמְחַת לֵבָב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. פּוּק חֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ. וַעֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים.

מכתבים דשנת ה' אלפים ת"ר

רצ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עֶרֶב סֻכּוֹת יוֹם א' ת"ר בְּרֶסְלֶב.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וּמֵאֲלֵיךָ תָּבִין שֶׁאֵין פָּנַאי כָּעֵת לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל. וְהִנֵּה עִמְּךָ יְדִידֵנוּ רַבִּי דָּוִד וְרַבִּי נַחְמָן שֶׁנָּסְעוּ הַיּוֹם לְקַהִלְתְּךָ, וּמֵהֶם תִּשְׁמַע מַה שֶּׁתִּשְׁמַע מִשִּׂיחָתֵנוּ וְכוּ'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחַ אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזֵּנוּ לַעֲמֹד נֶגֶד עֹצֶם רִבּוּי עַזּוּת דְּסִטְרָא אָחְרָא מִכָּל הַצְּדָדִים הֵן מֵעַצְמוֹ הֵן מֵאֲחֵרִים. אַךְ ה' עִזּוּז וְגִבּוֹר יַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ עַל יְדֵי תְּפִלַּת ה' בְּעַצְמוֹ. וְיִתֵּן עֻזּוֹ לַעֲבָדָיו הַשְּׁפָלִים, כִּי הוּא נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וְכוּ'. וְרַק עַל זֶה סָמַכְנוּ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵיטִיב עִמָּנוּ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, הוּא יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְתָמְכֵנוּ בִּימִין צִדְקוֹ לְחַזְּקֵנוּ וּלְאַמְּצֵנוּ בְּשִׂמְחָתוֹ, בִּפְרָט בִּימֵי הֶחָג הַקָּדוֹשׁ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ בְּכָל חִדּוּשׁ וְחִדּוּשׁ וּבְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְכוּ' וְכוּ'. וְאֵיךְ שֶׁהוּא אַשְׁרֵינוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְזֹרֵזְךָ וּמְחַזְּקְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד בִּפְרָט בִּימֵי שִׂמְחָה כָּאֵלֶּה הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְאֵין פָּנַאי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחַ אֶתְכֶם וְאוֹתָנוּ, וְיַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים מֵעָלֵינוּ, וּמְאֹד הֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתְפִּלָּה, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, וַאֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּכָל עֵת בָּזֶה וּבְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכָעֵת אֲנִי מִתְפַּלֵּא מְאֹד בְּהַחֶסֶד שֶׁעָזַרְנִי ה' יִתְבָּרַךְ לְלַקֵּט הַלִּקּוּטֵי עֵצוֹת הֶחָדָשׁ כִּי הוּא פֶּלֶא. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' וְכוּ'. שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה:

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב.

רצא

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' נֹחַ ת"ר בְּרֶסְלֶב.

יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג הַנָּגִיד וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.

דַּע יְדִידִי כִּי נִתְעַכַּבְתִּי בְּאוּמַאן עַל יוֹם כִּפּוּר הֶעָבַר, וּבָאתִי לְבֵיתִי עַל שַׁבָּת שֶׁבֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה', וְשָׂמַחְנוּ תְּהִלָּה לְאֵל בֶּחָג הֶעָבַר, בִּפְרָט בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה וְהַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְשַׂלְוָה תְּהִלָּה לְאֵל. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁיְּאִיר הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. וְנִזְכֶּה לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת הִתְגַּלּוּת תּוֹרָתוֹ וְחָכְמָתוֹ הָאֱמִתִּית לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְכוּ'. כִּי כָּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלָּה כֻּלָּם הֵם לְגָלוֹת אֱלֹקוּתוֹ בָּעוֹלָם. וּלְעֵת עַתָּה נִזְכֶּה אֲנַחְנוּ עַל כָּל פָּנִים לְשׁוּם לְבֵּנוּ הֵיטֵב לִדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּאֹפֶן שֶׁנֵּלֵךְ בִּדְרָכָיו לְבַלּוֹת יָמֵינוּ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. וְהַכֹּל יְכוֹלִין לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְאִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה.

כָּעֵת בָּאתִי לְהַזְכִּירוֹ וּלְזָרְזוֹ שֶׁיִּרְאֶה תֵּכֶף וּמִיָּד לִשְׁלֹחַ לִי מַתַּת יָדוֹ הַטּוֹבָה עַל חֶשְׁבּוֹנוֹ, וּלְצָרֵף לָזֶה כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לִגְבּוֹת וּלְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נְדִיבֵי לֵב, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי מְאֹד כִּי מַה שֶּׁקִּבַּצְתִּי בְּאוּמִין כְּבָר כָּלָה וְעַתָּה בֵּיתִי רֵיקָן. וִימֵי הַחֹרֶף מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין וְאֵין בְּבֵיתִי לֹא עֵצִים וְלֹא נֵרוֹת וְהַתְּבוּאָה בִּיקָר וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד. אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרִי. עֶזְרִי מֵעִם ה' וְכוּ'. כִּי אֵין לִי שׂוּם מַעֲמָד פַּרְנָסָה בִּלְתִּי אֶל ה' עֵינַי תְּלוּיוֹת. וְעָלֶיךָ וְעַל יְדִידִי ר' אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלָּכֶם לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בַּעֲדָם לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' לְךָ לְךָ ת"ר בְּרֶסְלֶב.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהָיָה לִי לְנַחַת בִּרְאוֹתִי עִצָּם תִּשׁוּקָתְךָ לַעֲבוֹדַת ה' בֶּאֱמֶת. מִי יִתֵּן וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבְּךָ לְטוֹבָה, וְיַעֲמֹד בְּעֻזְרְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לָקוּם בַּחֲצוֹת לַיְלָה תָּמִיד וְתַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְכוּ', וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ וְאֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ, אַךְ בָּאתִי לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁתִּרְאֶה תֵּכֶף וּמִיָּד לִשְׁלֹחַ לִי הַסַּךְ חֲמִשָּׁה רוּבֵּל כֶּסֶף עַל יְדֵי אִישׁ בָּטֹחַ הַמַּקְדִּם, כִּי בֵּיתִי רֵיקָן מִכֹּל וַאֲנִי מֻכְרָח לְלִוּוֹת לִי הַסַּךְ הַנַּ"ל עַל פַּרְנָסָה. וְהוֹצָאָתִי רַבָּה כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְכָל חַיּוּתִי

וְשִׂמְחָתִי וְתִקְוָתִי הִיא מַה שֶּׁזָּכִיתִי לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה וְלִשְׁאֹב מֵימֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי וְכוּ'. וְגַם אַתָּה בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְכֵן כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כֻּלָּם כְּאֶחָד תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָהֶם בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ וּלְהַחֲיוֹת נַפְשָׁם בְּכָל עֵת תְּהִלָּה לָאֵל. כִּי כְּבָר הֶחֱיָה וְהֵשִׁיב נַפְשֵׁנוּ בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ לָנֶצַח. מֵהָאִגֶּרֶת שֶׁהוֹדַעְתַּנִי שֶׁהֵכַנְתָּ לִשְׁלֹחַ וְכוּ' נֶהֱנֵיתִי מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיַּצְמִיחַ וְיַעֲשֶׂה פְּרִי טוֹב לִגְמֹר כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ לְמַעַן כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת לֵב שֶׁכַּוָּנָתִי לְטוֹבָה. וְהַטּוֹב יַעֲשֶׂה.
דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

רצג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּרָא ת"ר לפ"ק.
בְּנִי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא לְךָ בְּכִפְלֵי כִפְלַיִם עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים. וְעַל כֻּלָּם יִפְתַּח לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אוֹצַר יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁזֶּה עִקַּר אֲמִתַּת הַחַיִּים. וְיִפְרֹס בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה. וְיִזְרֶז אֶת יְדִידִי רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ. כִּי קָרוֹב בְּדַעְתִּי לִסַּע אַחַר כָּךְ לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְרָאוּי לוֹ בְּוַדַּאי לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי אַחֲרֵי אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזְרוֹ לַעֲמֹד מֵחָלְיוֹ וְנִמְחֲלוּ כָּל עֲוֹונוֹתָיו וְנַעֲשָׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, בְּוַדַּאי הָיָה רָאוּי לוֹ לָבוֹא מִיָּד שֶׁקָּם מֵחָלְיוֹ לְפֹה. אַךְ הֶעָבָר אַיִן, כְּעֵת מֵאַחַר שֶׁכַּתַבְתָּ שֶׁרְצוֹנוֹ לָבוֹא. עַל כֵּן רָאוּי לְזָרֵז לִמְזֹרְזִין שֶׁיְּזָרֵז בָּזֶה כַּנַּ"ל.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א' וַיִּשְׁלַח ת"ר אוּמַאן.
שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מֵרַבִּי יַעֲקֹב הַשְּׁלִשָּׁה דְּבָרִים הַבָּאִים בְּהֶסַח הַדַּעַת, נֶהֱנֵיתִי מְאֹד עַל שֶׁסִּפֵּר לְךָ רַבִּי יַעֲקֹב מִזֶּה. וְיֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ עַתָּה אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק כְּלָל. אִם אֶתְמַהֲמַהּ עוֹד בַּדֶּרֶךְ אֶכְתֹּב לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲרִיכוּת, לְעֵת עַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל אֵיךְ יִפֹּל הַדָּבָר בְּעִנְיַן הַשַּׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְעָלֵיכֶם בְּכֻלָּל וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיַנְהִיג אוֹתִי וְאֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ לִי הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם בַּחֲסָדִים נִפְלָאִים מְאֹד, אַךְ עֲדַיִן אֲנִי צָרִיךְ

יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה, וּבִפְרָט בִּשְׁבִילְכֶם. עֵינַי תְּלוּיוֹת אֶל ה' שֶׁיְקַיֵּם בִּי פְּדֵה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי וְכוּ' כִּי בְרַבִּים וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

לְמַעַן ה' יִתְבָּרַךְ תִּתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד. וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם וּבִתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וַאֲמִירַת תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה. וּתְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל יוֹם, וּתְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וַאֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹד לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרְךָ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיֵּיטִיב לְךָ בְּחַסְדּוֹ לֹא כַּחֲטָאֵינוּ יַעֲשֶׂה לָנוּ וְכוּ'. כִּי חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וְאֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.

וְשָׁלוֹם וְחַיִּים כְּנַפְשְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתֶךָ.

נָתָן הַנַּ"ל

רצה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' יא טֵבֵת ת"ר.

יִשְׁאוּ הָרִים וְשָׁלוֹם לְכָבוֹד יְדִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אָשֵׁר מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ הַקָּצָר הִגִּיעַ אֵלַי אֶתְמוֹל בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב. וּמֵאֵלֶיךָ תְּבִין גֹּדֶל צַעֲרִי מִזֶּה עַד הַנֶּפֶשׁ. הוֹמָה עָלַי לִבִּי. מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה. צַר לִי מְאֹד מִכֶּם, מִכַּמָּה צְדָדִים, הֵן מִצַּד הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים בְּעַצְמָם מַה שֶּׁסְּבָבוּהוּ אֶת יְדִידֵינוּ רַבִּי א"ב מִכָּל צַד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעוֹ מְהֵרָה, וּבְיוֹתֵר מֵהִתְגָּרוּת הַשּׂוֹנְאִים שֶׁחוֹרְקִים שִׁנַּם לְהִתְנַקֵּם חַס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ב) "שָׁרְקוּ וַיַּחֲרְקוּ שֵׁן אָמְרוּ בִּלַּעְנוּ" רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲבָל ה' לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדָם בְּוַדַּאי. וְעַל כֻּלָּם צַעֲרִי גָּדוֹל בְּיוֹתֵר מִבִּלְבּוּל הַדַּעַת וְהַקִּטְנוּת הַשֹּׂכֶל שֶׁנִּקְטָן אֲצִלְכֶם עַל יְדֵי זֶה, כִּי חָסְרוֹן הַדַּעַת קָשֶׁה מֵהַכֹּל. וְכַמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁעִקַּר הַצַּעַר שֶׁל כָּל מִינֵי יִסּוּרִים וְחֶסְרוֹנוֹת הוּא רַק חֶסְרוֹן הַדַּעַת. כִּי אִם הָיָה הַדַּעַת שָׁלֵם, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָה, בְּוַדַּאי לֹא הָיָה מִצְטַעֵר כְּלָל, אַדְרַבָּא הָיָה מָלֵא שִׂמְחָה מִכָּל הַיִּסּוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו. כִּי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, כִּי כַּוָּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי לְטוֹבָה נִפְלָאָה. וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּעֵינֵינוּ שֶׁכָּל אָדָם מָלֵא יִסּוּרִים, כַּמּוּבָא בְּכָל הַסְּפָרִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשַׁת מִקֵּץ פֶּרֶק צב עַל פָּסוּק "וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים", וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אָמַר רַבִּי אַלְכְּסַנְדְּרִי אֵין לְךָ אָדָם בְּלֹא יִסּוּרִים. אַשְׁרֵיהֶם שֶׁיִּסּוּרִים בָּאִים עָלָיו מִן הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר וּמִתּוֹרָתְךָ תְּלַמְּדֶנּוּ. וְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם מִתְּחִלָּה, וְאִם

בָּא לְהַקְפִּיד. וּמִתּוֹרָתְךָ תְּלַמְּדֵנוּ. מַה כְּתִיב בְּאַבְרָהָם "וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ", כֵּיוָן שֶׁיָּצָא קַפַּץ עָלָיו רֶעָבוֹן וְלֹא הִקְפִּיד וְלֹא קָרָא תִּגָּר. אַף אָת וְכוּ' עַיֵּן שָׁם.

וּכְבָר יְדַעְתֶּם שֶׁכָּל הַמְּנִיעוֹת הֵם רַק מְנִיעוֹת הַמֹּחַ, כִּי מִי שֶׁדַּעְתּוֹ וּמֹחוֹ חָזָק בְּהָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, בְּוַדַּאי אַל יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו מִשּׁוּם הַרְפַּתְקָאוֹת וּתְלָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעַת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי כְּשֶׁבָּא עָלָיו אֵיזֶה צָרָה חַס וְשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ בְּגוּף וּבְבָנִים חַס וְשָׁלוֹם רַחֲמָנָא לִצְלַן, מִכָּל שֶׁכֵּן בַּמָּמוֹן הַקַּל, שֶׁזֶּה מֻחֲמַת שֶׁהִנִּיחַ תְּפִלִּין אוֹ פִּזֵּר לִצְדָקָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. אַדְרַבָּא אִישׁ הַכָּשֵׁר אֲפִלּוּ אִישׁ פָּשׁוּט, נוֹתֵן אֶל לִבּוֹ שֶׁכָּל צָרָתוֹ וְיִסּוּרָיו חַס וְשָׁלוֹם הוּא מֻחֲמַת שֶׁמִּעֵט בַּעֲבוֹדַת ה' שֶׁלֹּא הִנִּיחַ הַתְּפִלִּין בַּכַּוָּנָה הָרְאוּיָה וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם כַּמָּה פְּעָמִים, וְלֹא נָתַן צְדָקָה בְּלֵב שָׁלֵם כָּרְאוּי וְכִדְבָעֵי לְמֶעְבַּד לָא עָבֵד וְכוּ'.

וְעַתָּה תְּבִינוּ הֵיטֵב מִזֶּה לְעִנְיָנֵנוּ, כִּי בְּוַדַּאי מִי שֶׁנּוֹטֶה לְדַעַת הַחוֹלְקִים עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה שֶׁהוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. אֲשֶׁר גִּלָּה חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה כָּאֵלֶּה בָּעוֹלָם אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם הַמְחַיֵּין אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן וְכוּ' וְכוּ', בְּוַדַּאי לְדַעְתָּם הַכּוֹזֶבֶת אֲפִלּוּ אִם הָיוּ נוֹתְנִין הוֹן רַב לִנְסֹעַ לְאוּמָאן אֵין לִנְסֹעַ, מִכָּל שֶׁכֵּן לִסְבֹּל יִסּוּרִים וּלְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת. אֲבָל מֵאַחַר שֶׁבְּחַסְדֵי ה' פָּקַח עֵינֵינוּ, וְהוֹדִיעֵנוּ קְצָת אֲמִתַּת גְּדֻלַּת קְדֻשָּׁתוֹ וְכוּ' וְכוּ', בְּוַדַּאי בִּשְׁבִיל תְּנוּעָה אַחַת לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן לִלְמֹד סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְקַיֵּם אֵיזֶה דִּבּוּר אֲמִתִּי מִדְּבָרָיו, לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לְתִפְלָה עַל פִּי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְלוֹמַר תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה וְכוּ' וּמִכָּל שֶׁכֵּן לִנְסֹעַ עַל צִיּוּן קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר הִבְטִיחָנוּ בְּהַבְטָחָה גְּדוֹלָה שֶׁיֵּעָשֶׂה לָנוּ טוֹבָה לָנֶצַח, דַּעַת לְבִנּוֹן נָקֵל שֶׁבִּשְׁבִיל נְקֻדָּה אַחַת מִכָּל הַנַּ"ל, כְּדַאי וּכְדַאי לִסְבֹּל הַכֹּל וּלְשַׁבֵּר כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. עַל כָּל פָּנִים שֶׁלֹּא לְטָעוֹת חַס וְשָׁלוֹם בְּטָעוּת וּשְׁטוּת שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים, כְּאִלּוּ בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁעָשָׂה טוֹבָה נִצְחִית כָּזֹאת לְנִשְׁמָתוֹ, שֶׁנָּסַע לְאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּאָה עָלָיו הַתְּלָאָה הַזֹּאת חַס וְשָׁלוֹם. אַדְרַבָּא מְחֻיָּב לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְלֵהָפֵךְ הַדָּבָר לְטוֹבָה, שֶׁכָּל הַתְּלָאוֹת הֵם בִּשְׁבִיל שֶׁמִּתְרַשֵּׁל בְּעִנְיַן הִתְקָרְבוּת אֶל הָאֱמֶת. וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁגַּם עַל כָּל הַחוֹלְקִים וְהַמִּתְנַגְּדִים עוֹבְרִים כּוֹס הַתַּרְעֵלָה כּוֹס הַצָּרוֹת וְהַתְּלָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ אֲשֶׁר צָרוֹת רַבּוֹת סָבְבוּנוּ בְּכָלְלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת מִכָּל צַד וְאֵין רָגַע בְּלֹא פֶּגַע וּכְמוֹ שֶׁהָאֱרִיךְ בָּזֶה בַּשְּׁלֶ"ה עַיֵּן שָׁם. וְאֵין חִיּוּתֵנוּ וְקִיּוּמֵנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה כִּי אִם בְּדֶרֶךְ נִסִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יוֹמָא סט) 'הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו' וְכוּ', וְכָל חִיּוּתֵינוּ הוּא רַק עַל יְדֵי נְקֻדַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, בְּבְחִינַת 'אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמַּאֲמָר צִוִּיתָ צֶדֶק.

וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל בָּטַחְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אֶת רַבִּי א"ב שֶׁיִּחְיֶה הַנַּ"ל, כַּאֲשֶׁר לֹא עָזַב אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ בְּכָל הַתְּלָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ. וּבִפְרָט עָלַי אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסַפֵּר שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לִסְבֹּל כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלַי. וְאַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁאֲנִי מְחַשֵּׁב עִמִּי, אֲנִי רוֹאֶה הָאֱמֶת שֶׁכָּל בְּנֵי גִילִי אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶם כָּתֵף סוֹרֶרֶת לְהִתְקָרֵב וְלִטְעֹם מֵאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ, כֻּלָּם עָבְרוּ חַיֵּיהֶם בְּצָרוֹת וּמְרִירוּת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמֶּנִּי וְרַבָּם מֵתוּ. וַאֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עוֹדָנָּה מְלֵאִים צָרוֹת מְצָרוֹת שׁוֹנוֹת רַחֲמָנָא, לִצְלַן וְאֵין לָהֶם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָן. אַךְ הָעִקָּר הוּא הַנִּסָּיוֹן לְפִי שָׁעָה לִבְלִי לִשְׁמֹעַ לְדִבְרֵיהֶם הָרָעִים שֶׁל הַחוֹלְקִים עַל הָאֱמֶת, וְלִבְלִי לְהַטּוֹת דַּעְתּוֹ חַס וְשָׁלוֹם לְשׁוּם סְבָרָה שֶׁל שֶׁקֶר הַמֻּפוּכָה מִן הָאֱמֶת, רַק לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל עֵת אֶל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וּלְקַיֵּם "חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ".

וְהִנֵּה לְהַאֲרִיךְ בְּדִבָּרִים בְּעִנְיָן זֶה יֵשׁ בִּלְבִּי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה לְדַבֵּר, הִנֵּה בְּטָנִי מָלֵא מִלִּים. דְּבָרִים אֲמִתִּיִּים וְזַכִּים וּבְהִירִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ לֹא יַסְפִּיקוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת לְבָאֳרָם. וּכְבָר יָדַעְתֶּם קְצָת עַל יְדֵי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְעַל יְדֵי מַה שֶּׁחִדַּשְׁנוּ בָּהֶם בְּחַסְדֵי נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה יְדִידִי וַחֲבִיבִי חֲזַק וְאַמֵּץ עַצְמְךָ, וְחַזֵּק הָרְבֵּה אֶת יְדִידֵינוּ רַבִּי א"ב הַנַּ"ל. וְתִקְרָא אֶת הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת הֵיטֵב, וְתָבִינוּ דְּבָרִים הָרְבֵּה מִתּוֹךְ דְּבָרִים אֵלֶּה. וּבְטַחְתִּי בְּחַסְדֵי ה' שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, לֹא שָׁבֵק וְלָא שָׁבִיק, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ. וַחֲטֹף וֶאֱכֹל, חֲטֹף וֶאֱכֹל נַהֲמָא דְּאוֹרְיְתָא בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּכָל הַטְּרֻדוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ כִּי הִיא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְזֶה הַיּוֹם שֶׁאַתָּה עוֹמֵד לֹא יִהְיֶה לְךָ עוֹד לָנֶצַח. וּמְאֹד מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי יוֹתֵר מֵהַכֹּל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁרַבִּי א"ב נֵרוֹ יָאִיר מִתְרַשֵּׁל בְּלִמּוּדוֹ. אֱהֹה ה' עַל זֶה יְדַוּוּ כָּל הַדַּוָּוִים. כִּי כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ מְדַבְּרִים וְצוֹעֲקִים עַל זֶה שֶׁאֵין מָנוֹס מִכָּל הַיִּסּוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה וּלְהַתְּפִלָּה וּתְחִנָּה וּבַקָּשָׁה וְכוּ', וְאֵיךְ נֶהְפַּכְתָּ לִי יְדִיד נַפְשִׁי. כְּבָר הִזְהִירוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (אָבוֹת ב) 'אַל תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה אֶשְׁנֶה'. כַּלֵּךְ מִדֶּרֶךְ זֶה חֲבִיבִי וִידִידִי, כִּי אֲנִי בָּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּוַדַּאי יְתַקֵּן לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עִנְיְנֵי הַדַּחֲקוּת וְהַתְּלָאוֹת שֶׁלְּךָ, וְיַרְחִיב יָדְךָ וְתִמְכֹּר סְחוֹרָתְךָ בְּטוּב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. אֲבָל הַיָּמִים שֶׁאַבַּדְתָּ בְּלֹא תּוֹרָה שֶׁיִּכְלֹתְךָ לַחֲטֹף מִתּוֹךְ הַיִּסּוּרִים דַּיְקָא, זֶה אֲבֵדָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת. וּבִפְרָט מַה תַּעֲשֶׂה בַּיָּמִים הַבָּאִים. כִּי אֶפְלוּ אִם תִּבְלֶה יָמֶיךָ בַּעֲשִׁירוּת, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל הָאָדָם בִּלְבּוּלִים וּטְרֻדוֹת רַבּוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, וְכַמְבֹאָר בְּפֻסּוּקִים רַבִּים כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ'. וּמִי שֶׁמְּבַטֵּל מֵחֲמַת זֶה מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה הוּא אוֹבֵד אֶת יָמָיו לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם. כִּי אַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, הַכֹּל לִקְרֹא אוֹתוֹ לְקָרְבוֹ אֶל הַתּוֹרָה. כִּי הָעִקָּר שַׁעֲשׁוּעָיו יִתְבָּרַךְ הוּא כְּשֶׁלּוֹמְדִין תּוֹרָה בַּצַּר לָאָדָם מִתּוֹךְ בִּלְבּוּלִים וְדַחֲקוּת. כִּי זֶה עִקַּר מַעֲלַת הָאָדָם עַל הַמַּלְאָכִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים

כְּאֵלֶּה, וְהוּא מְקֹרָב עַצְמוֹ לְהַשִּׂם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה מִתּוֹךְ יִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת וְהִשְׁתַּטְּחוּת וְהִתְפַּשְׁטוּת הַסְּטָרָא אַחְרָא כָּזֶה שֶׁהֵם מִשְׁתַּטְּחִים בְּכָל פַּעַם כְּמוֹ נְהָרוֹת וּתְהוֹמוֹת מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מב) "תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא". הַט אָזְנֶיךָ הֵיטֵב וּשְׁמַע דִּבְרֵי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת, וּלְקַיֵּם בְּכָל עֵת "ה' עֻזִּי וּמְעֻזִּי וּמְנוּסִי". וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם נט) "וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר לִי". וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וּלְקַיֵּם קְבִיעָתְ עִתִּים לַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל לְגָזֹל עִתִּים לַתּוֹרָה מִתּוֹךְ כָּל הַטְּרָדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. כִּי אֵין יוֹם שֶׁלֹּא יוּכַל לְחֲטֹף מִמֶּנּוּ טוֹב מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, כִּי לֵית יוֹם דְּלֵית בֵּהּ טוֹב; וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְיַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְתִרְאֶה לְבוֹא לִפֹּה בְּזְרִיזוּת. דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת, וְלֹא יִחֲדְתִי הַדִּבּוּר לְרַבִּי א"ב בְּעַצְמוֹ מֵחֲמַת שֶׁלֹּא כָּתַב מִכְתָּבוֹ אֵלַי, וּמֵאֵלָיו יָבִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נֶאֱמְרוּ אֵלָיו בִּיְחוּד וְגַם לְכֻלָּכֶם וּלְכֻלָּנוּ. כִּי הַכֹּל צְרִיכִים לֵידַע וְלַחֲזֹר בְּכָל יוֹם כָּל הַנַּ"ל. וְיוֹתֵר מֵהֶמָּה בְּנִי הִזָּהֵר לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל. וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט בִּשְׁלוֹם יְדִידִי וַחֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל, נֵרוֹ יָאִיר וְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ.

הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתָם בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' וַיְחִי ת"ר.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְנִכְסַפְתִּי לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת, אַךְ אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה. וְהַהֶכְרֵחַ לְהוֹדִיעֲךָ צַעֲרִי. כִּי בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חָזַר וְנֶחֱלַשׁ אֶתְמוֹל קֹדֶם אוֹר הַבֹּקֶר שֶׁל יוֹם ד', וְצָעַק בְּקוֹל מַר עַל כְּאֵבוֹ, וּמוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי מֵאֶתְמוֹל עַד עַתָּה אֲשֶׁר כָּזֹאת לֹא עָבַר עָלָיו. וּבְיוֹם אֶתְמוֹל הָיָה כְּאֵבוֹ כָּבֵד מְאֹד, וּבַלַּיְלָה הוּקַל עָלָיו מְעַט מְעַט לְאֵיזֶה שָׁעוֹת, וְכֵן הַיּוֹם, אֲבָל עֲדַיִן מֻנָּח עַל עֶרֶשׂ דְּוַי. וְהָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלָיו אֵין לְשַׁעֵר, וַאֲנִי בַּלְתִּי אֶל ה' עֵינַי תְּלוּיוֹת וְכַפַּי פְּרוּשׂוֹת אֶל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים, מֵאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם יְחָנֵנוּ בִּזְכוּת וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל שֶׁאָנוּ נִשְׁעָנִים עָלָיו, וְיִשְׁלַח לוֹ מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. וְאַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי חָזָק בְּזֶה, אַךְ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ מְרֻבִּים מְאֹד, וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן "אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים" בִּפְשִׁיטוּת שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בְּשֶׁלֵמוּת מְהֵרָה. וְאַתָּה תַּזְהִיר אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ וְיַעְתִּירוּ הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲבוּרוֹ, הַרְבּוּ עָלָיו רַחֲמִים בִּפְרָט כִּי צַעֲרֵנוּ נוֹגֵעַ לְכֻלָּם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְאַף עַל פִּי כֵן בְּנִי אַל תִּהְיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר חַס וְשָׁלוֹם הַרְבֵּה, רַק תְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְנִבְטַח בַּה'

כִּי בְּוַדַּאי יִרְפָּאֵהוּ מְהֵרָה וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ חַס וְשָׁלוֹם. כִּי חַסְדֵי ה' אֵינָם תְּמִים וְרַחֲמָיו לֹא כָלִים. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹדִיעֲךָ יְשׁוּעָתוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שְׁמוֹת ת"ר.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
דַּע שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל עָזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּחֲסָדָיו, וְשָׁב בְּנֵי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה לִבְרִיאוּתוֹ בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֵיזֶה שָׁעָה אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה. וּמֵאָלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר וְכִלְיוֹן עֵינַיִם עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁעָבַר עָלַי, מִיּוֹם ד' קֹדֶם אוֹר הַבֹּקֶר עַד לֵיל ו', שֶׁהֵם שְׁנֵי מֵעֵת לְעֵת פָּחוֹת מְעַט שֶׁשָּׁכַב עַל עֶרֶשׁ דְּוַי וְזַעַק בְּקוֹל מַר מְאֹד, רַק בְּתוֹךְ כָּךְ הִנִּיחַ קְצָת וְאַחַר כָּךְ חָזַר וְצָעַק. וּבְיוֹם ה' שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ מִכְּתָבִי הוּקַל מֵעָלָיו בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, קְצָת וַעֲדַיִן הָיָה כּוֹאֵב לוֹ. וְאַחַר כָּךְ בְּעֵת מִנְחָה וּמַעֲרִיב חָזַר וְצָעַק בְּקוֹל מַר, כִּי חָזַר כְּאֵבוֹ יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה. וְכֵן הָיָה עַד אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה הַנַּ"ל. וַאֲנִי וְכָל בְּנֵי בֵיתִי עוֹמְדִים מַרְעִיד וּמְשְׁתּוֹמֵם, וּמַה שֶּׁעָבַר עָלַי בָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. רַק לֹא רָצִיתִי לַעֲשׂוֹת שׁוּם פְּעֻלָּה כְּלָל, רַק סָמַכְתִּי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְפַּלַּלְתִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאַף שֶׁרָאִיתִי שֶׁעֲדַיִן לֹא פָּעֲלָתִי, כִּי חָזַר וְצָעַק עַל כְּאֵבוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן נִתְחַזַּקְתִּי וְהִתְפַּלַּלְתִּי וְכֵן כַּמָּה פְּעָמִים. וַה' בְּרַחֲמָיו הִפְלִיא חַסְדּוֹ, וּפִתְאֹם חָזְרוּ בְּנֵי מֵעָיו לִפְנִים, בְּלִי שׁוּם עֶשְׂיַת אָדָם וּבְלִי שׁוּם סִבָּה וְתַחְבּוּלָה עַל יְדֵי אָדָם, וְתֵכֶף נָפְלָה עָלָיו שֵׁנָה כַּמָּה שָׁעוֹת מַה שֶּׁלֹּא יָשֵׁן תְּחִלָּה כָּל הַזְּמַן הַנַּ"ל כִּי אִם מְעַט דִּמְעַט שֶׁהָיָה מִתְנַמְנֵם קְצָת עַד שֶׁאָמַר שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁלֹּא יֵצֵא מִדַּעְתּוֹ חַס וְשָׁלוֹם.
מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֵיךְ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים כָּל אָדָם שֶׁהוּא בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וְלִבְלִי לִסְמֹךְ עַל שׁוּם תַּחְבּוּלָה בְּפֹרָט בְּעִנְיַן רְפוּאוֹת. אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ לֹא יַסְפִּיק הַזְּמַן וְהַנְיָר. אַךְ לְעֵת עַתָּה הוֹדַעְתִּיךָ יְשׁוּעָתֵנוּ וְחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ שֶׁלֹּא יָבוֹא עוֹד לִידֵי מַחֲלָה וּכְאֵב וּמֵחוּשׁ כְּלָל, וְיִזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּכָל הַדְּבָרִים בְּגוּף וְנֶפֶשׁ. וְיִהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם בַּיִת בֶּאֱמֶת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.
גַּם בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה הָיָה דָּחוּק לִי מְאֹד, וְהֻכְרַחְתִּי לְלַוּוֹת עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וַעֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם כֵּן וְהִרְחִיב לִי קְצָת בְּחַסְדּוֹ. וּתְהִלָּה לְאֵל בָּא בְּיוֹם ו' רַבִּי אִיְזִיק בֶּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִלִּיפֶּוועץ מַה שֶּׁהִסְתַּכַּלְתִּי עַל זֶה מִכַּמָּה טְעָמִים וְהֵבִיא לִי מָעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. גַּם נִצְרַךְ לִי מַה שֶּׁבָּא, לִשְׁאֹר עִנְיָנִים כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ בָּזֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְתָבִין מְעַט נִפְלְאוֹת ה'.

גַּם אָחִיו רַבִּי נַחְמָן בָּא עִמּוֹ, וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִינוּ בְּשַׂבָּת בְּשִׂמְחָה. וַאֲנִי בְּעַצְמִי רָקַדְתִּי קְצָת בְּנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ עַד אֵין חֵקֶר, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. וְעָדַיִן עֵינַי תְּלוּיוֹת בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים וִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת כָּל אֶחָד וְאֶחָד. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וּבְשַׂבָּת דִּבַּרְנוּ מִגֹּדֶל מַעֲלַת הַצְּדָקָה, בִּפְרָט וְכוּ', עַל פִּי הַתּוֹרָה 'לְהַמְשִׁיךְ הַשְׂגָּחָה שְׁלֵמָה'. וּמֵחֲמַת שֶׁאוֹר הַיּוֹם מְמַשְׁמֵשׁ לְבוֹא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ. ה' חָנֵנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים וְכוּ' שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וְכוּ'. דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְחַיֶּה עַצְמוֹ רַק בָּזֶה בְּהַחֲסָדִים גְּדוֹלִים הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל זַ"ל שֶׁהָיָה מִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ' עַד שֶׁזָּכָה לְסַפֵּר מֵהַזָּקֵן הַקָּדוֹשׁ וְכוּ' וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָּן עֲזִיזָא. וּבִפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכְדּוֹ זַ"ל. חֲזַק וֶאֱמַץ אָחִי וּבְנִי חֲבִיבִי וְתִרְאֶה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְתִכְסֹף וְתִתְגַּעְגַּע לָבוֹא אֵלֵינוּ עַד שֶׁיַּעְזֹרְךָ ה' בְּרַחֲמָיו.

נָתָן הַנַּ"ל

רצח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם א' וְאַרְא ת"ר.

שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהָיָה לִי לְנַחַת אֲשֶׁר קַיַּמְתָּ שִׁלִּיחוּתִי לִשְׁלֹחַ הָאֶגֶרֶת לִלְבוֹב. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַר גַּם שַׁבָּת זֶה בְּשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה קְצָת. וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים בְּעִנְיַן הַתּוֹרָה "יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה" וּבְעִנְיַן "בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי" וְכוּ'. אַךְ מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי אֲנִי מֻכְרָח לְהוֹדִיעֲךָ צַעֲרִי, כִּי בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חָזַר וְנֶחֱלַשׁ עַל כְּאֵבוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֲשֶׁר קָשֶׁה לִסְבֹּל מְרִירַת צַעֲקָתוֹ. וְעַתָּה הֵקֵל עָלָיו קְצָת. אַךְ עֲדַיִן לֹא קָם מִמִּטָּתוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵהוּ מְהֵרָה וְיֹשִׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ. אֵין לִי שׂוּם בִּטָּחוֹן עַל שׂוּם תַּחְבּוּלָה כִּי אִם עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. לְךָ לְבַד עֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת עַד שֶׁתְּחָנֵנוּ. זֹאת נָחָמְתִּי בְעָנְיִי מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לִי שׂוּם סְמִיכָה כִּי אִם עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. וַאֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ וְאֶת רַבִּי נַחְמָן וְרַבִּי דָּוִד וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁתִּתְפַּלְּלוּ הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲבוּרוֹ, כִּי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד עָלָיו וְעָלֵי וְנוֹגֵעַ לְכֻלְּכֶם. וְיַקְבֵּל מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה שְׁנֵי זְהוּבִים וְיַחְלְקֵם לְרַ' דָּוִד וְרַ' נַחְמָן הַנַּ"ל וְיִהְיוּ לְפִדְיוֹן עָלָיו וְיִרְבּוּ רַחֲמִים עֲבוּרוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלָּתָם וּתְפִלָּתֵנוּ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל זַ"ל וּבִזְכוּת מְעַט הַצְּדָקָה. אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְיֵשׁ

לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר, כִּי אַף עַל פִּי כֵן חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ. וּבְוַדַּאי יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. וּבַעַל הָרַחֲמִים יְרַחֵם עָלָיו וְיִרְפָּאֵהוּ וְיוֹשִׁיעוֹ תֵּכֶף וּמִיָּד וְלֹא יָבוֹא עוֹד לִידֵי מַחֲלָה כְּלָל, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁאוֹדִיעוֹ מְהֵרָה יְשׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רצט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בֹּא, אוֹר בֹּקֶר ת"ר.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שָׁלוֹם. שָׁלוֹם בְּכָלְלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת בְּנוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נִכְסְפְתִּי לְהַחֲיוֹתְךָ בְּדִבְרֵי מִכְתָּבִי, אַךְ בֶּאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ נַפְשִׁי מַה לִּכְתֹּב לְךָ. כִּי תְּהִלָּה לְאֵל כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה. אַךְ צְרִיכִין לְחַדֵּשׁ דִּבְרֵי תּוֹרָה בְּכָל יוֹם שֶׁיִּהְיוּ בְּכָל יוֹם כַּחֲדָשִׁים. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּבָר דִּבַּרְנוּ, וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ חֲדָשִׁים מַמָּשׁ. כִּי בֶּאֱמֶת הֵם חֲדָשִׁים מַמָּשׁ בְּכָל יוֹם. כִּי בְּכָל יוֹם נַעֲשִׂים שִׁנּוּיִים רַבִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, וְהַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ הַנִּצְחִית. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וּבְכָל יוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל הִתְפָּאֲרוּת חָדָשׁ מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מִכָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם. כִּי כְּמוֹ שֶׁבְּתְחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיָה הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַהִתְפָּאֲרוּת בִּכְלָל וְכוּ', כְּמוֹ כֵן עַתָּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁכָּל הַנְהָגַת הָעוֹלָם עִם רִבּוּי הַשִּׁנּוּיִים הַנִּפְלָאִים שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם הַכֹּל כְּפִי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וְכוּ'. וְעַל כֵּן תֵּדַע וְתַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל מִמְּךָ גַּם כֵּן הִתְפָּאֲרוּת בִּפְרָטִיּוּת בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁמִּשָּׁם קִיּוּם הָעוֹלָם. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה נִמְשָׁךְ עָלֶיךָ שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּתְקַיֵּם בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סָפָה נו.) 'בְּכָל יוֹם וְיוֹם תֵּן לוֹ מֵעֵין בִּרְכוֹתָיו'. שֶׁצְּרִיכִין לָשׁוּם לֵב לְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם הָאָדָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְאִם לִפְעָמִים אֵינָם זוֹכִים לִרְאוֹת בְּעֵינֵי שִׂכְלוֹ מֵחֲמַת גַּשְׁמִיּוּת הַחֹמֶר, צְרִיכִין עַל כָּל פָּנִים לְהַאֲמִין בָּזֶה הֵיטֵב, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וְכוּ'. כִּי לוּלֵא הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת הַנִּגְלוֹת וְהַנִּסְתָּרוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ', לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם אֲפִלּוּ בְּמְעַט דְּמְעַט הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְזַכֵּנוּ בְּכָל יוֹם לְחַיּוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, בְּכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה מְאֹד לְדַבֵּר, אַךְ כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה. וְרָאוּי לְךָ לְהָבִין מִזֶּה הַרְבֵּה אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם. וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַזָּקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דִּקְדֻשָּׁה

שֶׁזָּכָה לְהַתְחִיל לְחַיּוֹת בְּכָל פַּעַם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר זְכָה אוֹתָנוּ בְּצוּק הָעִתִּים הַלָּלוּ לְהִתְקָרֵב וְלֵידַע וְלִינֹק מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְכוּ' כְּזֶה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'.

רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְהָסֵר מִלִּבְּךָ כָּל רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת הַיְתֵרוֹת שֶׁהֵם נִקְרָאִים אִיבָּעֶר טְרַאכְטִין שֶׁאַתָּה רָגִיל בָּזֶה מְאֹד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְךָ מֵהֶם מֵעַתָּה. וְתֵכֶף שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁזּוֹנְתְךָ כּוֹעֶסֶת תֵּכֶף נִתְעַקֵּם לְבָבְךָ כְּאִלּוּ חַס וְשָׁלוֹם יִהְיֶה אֵיזֶה קִיּוּם לְכַעֲסָה וְחָרוֹנָהּ. חָלִילָה לֹא תִּהֶא כָּזֹאת. חַס וְשָׁלוֹם אִם הָיָה מִתְקַיֵּם הַכַּעַס שֶׁל רֹב בְּנֵי אָדָם, בִּפְרָט שֶׁל הַנָּשִׁים וּקְטַנֵּי הַדַּעַת חַס וְשָׁלוֹם, לֹא הָיָה קִיּוּם לְהָעוֹלָם. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים וּמַשְׁגִּיחַ עַל הַכֹּל בְּנַפְלְאוֹתָיו, וּמַמְתִּיק וּמְבַטֵּל כָּל מִינֵי דִּינִים וְכַעַס בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים עו) "כִּי חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָ שְׁאֵרִית חֵמוֹת תַּחְגֹּר" וּתְעַכֵּב, כְּעִין שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם. "וְאַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם" וְכוּ' וְאֵין צְרִיכִין לְהַשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל שְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ וּלְבַלְבֵּל דַּיְעָתְךָ עַל יְדֵי זֶה, רַק לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְלִפְעָמִים יְכוֹלִין לִזְכּוֹר עַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּהְיֶה לְךָ הִתְבּוֹדְדוּת. כְּמוֹ שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מֵהַצַּדִּיק הַמְפֻרְסָם זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה שֶׁהָיָה רָגִיל לִזְכּוֹר בַּהִתְבּוֹדְדוּת כְּשֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ כּוֹעֶסֶת וְכוּ'. וּבְוַדַּאי שָׁמַעְתָּ מַעֲשֶׂה זֹאת. עַל כָּל פָּנִים אֵיךְ שֶׁהוּא כְּבָר יָדוּעַ שֶׁהוּא דָּבָר הָרָגִיל מְאֹד, וְהַכֹּל לְטוֹבָה.

וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי בָּקָע אוֹר הַשַּׁחַר. וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ יֵלֵךְ וְיָאִיר עָלֶיךָ וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁתִּזְכֶּה לְהָבִין דְּבָרֵינוּ תָּמִיד, וּלְקַבֵּל מֵהֶם רְמָזִים וְעֵצוֹת לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם, וְלִבְלִי לְחַשֵּׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ וַאֲפִלּוּ מִשָּׁעָה לַחֲבֶרְתָּהּ. כִּי טוֹב ה' כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. וּמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבָּת מֵעִנְיַן הִתְגַּלּוּת אַחְדוּת הַפְּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת, שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד אֲצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ', תִּשְׁמַע קְצָת מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבֵנוּ לֵילֵךְ עִם חִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם בֶּאֱמֶת כָּל יָמֵינוּ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אֲנַ"שׁ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי מוֹרֵנוּ ר' נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, לְכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ'.

ש

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ב' בְּשַׁלַּח ת"ר בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

בְּיוֹם ו' קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְאִם כִּי כְּבָר שָׁמַעְתִּי צַעֲקָתְךָ כַּמָּה פְּעָמִים וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בַּפֶּה וּבִכְתָב, עִם כָּל זֶה נִכְמְרוּ מֵעַי עָלֶיךָ וַאֲנִי תּוֹלֶה עֵינַי לַמָּרוֹם, וּמְצַפֶּה לְהָשִׁיב נַפְשְׁךָ בְּדִבְרֵי אֱמֶת, עַל כֵּן אָמַרְתִּי עַתָּה לִנְטוֹת יָדַי בְּמִכְתָּב אֵלֶיךָ. אִם כִּי עֲדַיִן בְּשָׁבוּעַ

זֹאת לֹא קִבַּלְתִּי מִכְּתָבְךָ, וְגַם אֵין אִתִּי יוֹדֵעַ עַד מָה מַה לִּכְתֹּב, עִם כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּלֹא חִדּוּשׁ. וּבִפְרָט דִּבְרֵי אֲדְמוֹ"ר זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁהֵם עֲמֻקִּים מִנִּי יָם וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת. וְהָעִקָּר הוּא כִּי כְּפִי דְּבָרֶיךָ וּמְרִירַת צַעֲקָתְךָ נִרְאֶה כְּאִלּוּ כְּבָר שָׂכַחְתָּ חַס וְשָׁלוֹם הַתּוֹרָה וְהַשִּׂיחָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, אוֹ שֶׁכְּבָר נִתְיַשְּׁנָה אֶצְלְךָ כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵין אַתָּה מְחַיֶּה וּמֵשִׁיב נַפְשְׁךָ עַל יָדָהּ כָּרְאוּי. עַל כֵּן מֵעֵת קְרִיתִי מִכְּתָבְךָ נִתְעוֹרַרְתִּי לַחֲזֹר וּלְהַזְכִּירְךָ נְעִימַת אֲמִתַּת קְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה הַנַּ"ל, עִם עוֹד כַּמָּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת הַשַּׁיְכִים לָזֶה. וְהָעִקָּר לֵילֵךְ בָּהֶם בִּפְשִׁיטוּת בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ. וְאַדְרַבָּא דַּוְקָא עַל יְדֵי שֶׁמִּסְתַּכְּלִין וּמְחַשְּׁבִין עַצְמוֹ שֶׁהַמְּצוּלּוֹת יָם שׁוֹטְפִין עָלָיו מִכָּל צַד וְכוּ', וְכִמְעַט כִּמְעַט חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם, צְרִיכִין דַּוְקָא עַל יְדֵי זֶה לְהַזְכִּיר עַצְמוֹ אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַנַּ"ל. כִּי הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ בִּי נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִכַּמָּה מִצְוֹת וְהַנְהָגוֹת טוֹבוֹת וְכוּ', וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה. כִּי אַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁנִּרְאֶה לִי שֶׁאֲנִי רָחוֹק יוֹתֵר, וְאִם הָאֱמֶת הוּא כָּךְ, יֵשׁ לִי לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֶה אַף עַל פִּי כֵן לְהַנִּיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּכָל יוֹם, וּלְקַבֵּל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וּלְהִתְקָרֵב וְלִינֹק מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְחָדָשׁ כָּזֶה וְכוּ', וְלִתֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָיָה וְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ לִשְׁאֹר עַל עָמְדֵנוּ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה בְּחִינוֹת בְּתוֹךְ רַעַשׁ וְרוּחַ סְעָרָה כָּזֶה; בִּפְרָט מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ בַּשָּׁנִים הַסְּמוּכִים, ה' יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ וְיִשְׁמְרֵנוּ מֵעַתָּה.

וְאִם כִּי כָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר, הֲלֹא זֶה דְּבָרִי מִכְּבָר שֶׁהָעִקָּר לִבְלִי לִהְיוֹת זָקֵן וְיָשָׁן חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁלֹּא לִפֹּל לְזִקְנָה דְּסִטְרָא אַחְרָא. כִּי כְּבָר הִזְהִירוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל כַּמָּה פְּעָמִים, דִּבְרֵי תּוֹרָה אַל יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כִּישָׁנִים אֶלָּא כַּחֲדָשִׁים וְכוּ'. בִּפְרָט חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים כָּאֵלּוּ הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת וָרֶגַע לְמִי שֶׁמַּשִּׂים לֵב אֲלֵיהֶם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלֶיךָ עוֹד, חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ וְקַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לָךְ. וְסוֹף כָּל סוֹף יִגְמֹר ה' עַל יְדֵי צַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים עִם כֻּלָּנוּ לְטוֹבָה, וְגַם אַתָּה בִּכְלָל בְּוַדַּאי בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא. וּתְקַיֵּם (תְּהִלִּים כז) "קַוֵּה אֶל ה'" וְכוּ' וְכִמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ"י שָׁם וְאִם לֹא נִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתְךָ חֲזַק וַיַּאֲמֵץ וְחַזֵּק וְקַוֵּה אֶל ה' כִּי לֹא יְזַנַּח לְעוֹלָם ה'. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וּישַׁמַּח לְבָבְךָ בְּכָל דַּרְכֵי עֲצוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת. וְלֵה' הַיְשׁוּעָה שְׁתִהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזָרֵנוּ לַעֲסֹק וּלְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ מֵעַתָּה לָשׂוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל.

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי אֶשְׁלַח הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ חָטַפְתִּי פְּנַאי לְהָכִין לְךָ הַמִּכְתָּב הַזֶּה לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב נַפְשְׁךָ. וְגַם תִּזְכּוֹר מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ (חַיֵּי מוֹהַר"ן סז) בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: גָּאט אִיז גְּרוֹיס מֶען וַוייסְט נָאר נִיט, סֶע טוּהֶען זִיךְ אוֹיף דֶּער וֶועלְט זָאכֶען מֶען וַוייסְט נָאר נִיט וְכוּ' וְכוּ', רַק שֶׁלֹּא לְהִתְיָאֵשׁ מִן הַצַּעֲקָה וּמֵרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְשַׁבַּת שִׁירָה מְמַשְׁמֵשׁ לְבוֹא. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַרְגִּישׁ מֵחָדָשׁ "מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם":

שא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר רִאשׁוֹן ת"ר אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וּבִפְרָט מִמַּה שֶׁהוֹדַעְתַּנִי מֵהַתְּשׁוּבָה שֶׁהִגִּיעַ לְךָ מִלְּבוֹב. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. כֹּה יִתֵּן וְכֹה יוֹסִיף ה' שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר חֶפְצֵי שָׁמַיִם כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו, ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ וְכוּ'. וְכָעֵת אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי אֲנִי כּוֹתֵב בְּאִישׁוֹן לַיְלָה, וּלְמָחָר עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְדַעְתִּי טְרוּדָה בְּתִשּׁוּקָה וַחֲפִיצָה וְחִכּוּי אוּלַי נִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', בְּאֹפֶן שֶׁנִּפְעָל בַּקָּשָׁתֵנוּ עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ, שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וּמִמֵּילָא יִתְתַּקֵּן הַכֹּל, וְלֵה' הַיְשׁוּעָה, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וּמֵאַהֲבָתְךָ הַגְּדוֹלָה הֶכְרַחְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ. וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר שֶׁל אֱמֶת. וּלְעֵת עַתָּה תְּחַיֶּה וְתָשִׁיב נַפְשְׁךָ בַּמֶּה שֶׁשָּׁמַעְתָּ עַד הֵנָּה, הֶפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ', שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

מֵאֵלֶיךָ תְּזֻרַז עַצְמְךָ בְּנִי, שֶׁתֵּכֶף שֶׁיַּגִּיעַ לְךָ עוֹד הַפַּעַם אִגֶּרֶת מִלְּבוֹב שֶׁתִּשְׁלְחֵהוּ אֵלַי תֵּכֶף וּמִיָּד. כִּי אֲנִי מְצַפֶּה לָזֶה. וַאֲנִי צָרִיךְ פֹּה לֵידַע הַתְּשׁוּבָה מִשָּׁם, לְמַעַן אָבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם. גַּם תִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ מִכְתָּבְךָ לְלִבוֹב, לְהוֹדִיעוֹ שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבוֹ וְיִקַּר בְּעֵינֵינוּ מְאֹד, וּלְבַקְּשׁוֹ שֶׁיְקַיֵּם דְּבָרוֹ לַהֲשִׁיבֵנִי עוֹד הַפַּעַם דַּעְתּוֹ בַּאֵר הֵיטֵב. וּמִן הַסְּתָם כְּבָר הִקְדַּמְתָּ לַעֲשׂוֹת כֵּן מֵאֵלֶיךָ, וַה' יִגְמֹר מְהֵרָה לְטוֹבָה.

שב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיַּקְהֵל ת"ר טְשֶׁעהִרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

דַּע שֶׁאֶתְמוֹל בָּאתִי לִפֹּה קְהִלַּת טְשֶׁעהרִין. וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר הָיִיתִי בִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה מֶעזְוועדִיבְקֶא. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵאֵת ה' וְאֵין לְהוֹדִיעֲךָ חֲדָשׁוֹת בְּגַשְׁמִיוּת. אַךְ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בְּוַדַּאי יֵשׁ חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, כִּי "אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה" וְכוּ'. וּ"לְכָל תַּכְלָה רָאִיתִי קֵץ" וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין זוֹכִין לְחַדֵּשׁ, צְרִיכִין עַל כָּל פָּנִים לְהַאֲמִין בָּזֶה בְּכָל עֵת, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה שֶׁאָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ', כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת וְנִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת בְּכָל עֵת. וּמֵעַט יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהִתְבּוֹנֵן מֵרָחוֹק, אַךְ בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּנִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹתָיו הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, בִּבְחִינַת חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ וְכוּ'. וְהַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ הַנִּצְחִית. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי הַפָּאסְט תֵּלֵךְ בְּסָמוּךְ, וְדֵי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיִּקְרָא ת"ר קְרֶעמִינְטְשׁוּג.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַנֶּעִימִים שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ זֹאת בְּיוֹם א' הֶעָבַר, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מְאֹד מִכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל חִבָּה שֶׁהוֹדַעְתַּנִי. שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים, וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וְיוֹם רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין טוֹבִים חֲדָשִׁים וַחֲזָקִים, בְּאֹפֶן שֶׁתַּהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה וְטוֹבָה, עַד תִּזְכֶּה לְיִרְאָה אֶת ה' וּלְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים וּבְשִׂמְחָה וְחֶדְוָה רַבָּה כָּל יָמֶיךָ לְעוֹלָם אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֵי בֵיתְךָ וְכוּ' וְכָל הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ. וּתְהִלָּה לְאֵל יֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה.

וְאַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי הִזְכַּרְתַּנִי בְּדָבָרֶיךָ בַּמִּכְתָּב הַנַּ"ל בַּמֶּה שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּעִנְיַן מִצְוַת זְכִירַת יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל יוֹם וְכוּ'. וּבְכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ וְכוּ'. וְגַם עַל זֶה אֲנִי מְחֻיָּב לִתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה גְּדוֹלָה לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים שֶׁנִּמְצָאִים אַנְשֵׁי אֱמֶת, וּמֵהֶם בָּנַי וְיוֹצְאֵי חֶלְצַי שֶׁשּׁוֹמְעִים קְצָת דִּבְרֵי אֱמֶת וְתָמִים הָעֲמֻקִים מְאֹד הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיָן נִשְׂגָּב וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ' וְכוּ'. וַאֲנִי מְחֻיֶּה עַצְמִי בָּזֶה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּשַׁבַּת שִׁירָה הֶעָבַר, וְיוֹתֵר יֵשׁ בְּלִבִּי כִּי אֲנִי בְּעָנְיִי, וִימֵי זִקְנָה וְשֵׂיבָה קָפְצוּ עָלַי, וְכֹחִי חָלַשׁ וָדַל, וְשׁוֹנְאֵי רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְצִיאֵלֵנוּ, מִלְּבַד שְׁאָר מִינֵי בִּלְבּוּלִים כְּמַעַט בְּלִי שִׁעוּר הַגְּלוּיִים לָכֶם אֶפֶס קְצָתָם, מִכָּל שֶׁכֵּן מַה שֶּׁנֶּעְלָם מִכֶּם, הֵן עַל כֻּלָּם זֹאת נָחַמְתִּי בְּעָנְיִי אֶת גֹּדֶל עֹצֶם חַסְדּוֹ אֲשֶׁר הִפְלִיא עִמִּי הֶעָנִי

וְהָאֱבְיוֹן לְחַיּוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה בְּחַיּוּת אֱמִתִּי וְנִצְחִי כָּזֶה, בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה בְּהִתְגַּלּוּת וְהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת כָּזֶה אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. מָה אֲדַבֵּר וְכוּ' חַסְדּוֹ גָּבַר וְכוּ' עָלֵינוּ וָאֱמֶת ה' וְכוּ'.

וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ פֹּה קְרוֹמִינְטְשׁוֹג הֵאִיר ה' עֵינַי שֶׁלָּמַדְתִּי בְּעֵין יַעֲקֹב בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה־זָרָה פֶּרֶק א. וּבְוַדַּאי כְּבָר לְמַדְתִּי מֵימְרָא זֹאת כַּמָּה פְּעָמִים, וְגַם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁלָּמַדְתִּי לֹא שַׂמְתִּי לֵב כָּל כָּךְ לְהֶבְיַן הָרְמָזִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר כָּךְ נִפְקְחוּ עֵינַי לִבִּי וְהוּא מְחַיֶּה אוֹתִי מְאֹד, וְגַם כְּבָר הֶחֱיֵיתִי בָּזֶה כַּמָּה נְפָשׁוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהוּא מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שָׁם עַל פָּסוּק (אִיּוֹב ל) "אַךְ לֹא בְעִי יִשְׁלַח יָד, אִם בְּפִידוֹ לֶהֱן שׁוּעַ", שֶׁאֲפִלּוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין מִצְוָה לְפָנַי אֶלָּא מִעַט כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין שֶׁמְּנַקְּרִין בָּאַשְׁפָּה, אֲנִי מְצָרְפוֹ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל וְכוּ'. רְאֵה בְּנִי וְהָבֵן, וְכָל הַשּׁוֹמְעִים לְקוֹלִי, אֵיךְ מְפֹרָשׁ וּמְבֹאָר וּמְרֻמָּז בְּמַאֲמָר זֶה כָּל מַה שֶּׁאָנוּ עוֹסְקִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה בְּעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה עַל פָּסוּק: "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" וְכוּ'. וְכֵן מְבָאֵר בְּיוֹתֵר, שֶׁאֲפִלּוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין מִצְוֹות אֶלָּא כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה, הוּא מְצָרְפוֹ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. וַאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי בָּזֶה מְאֹד, כִּי הַטּוֹב שֶׁלָּנוּ עַתָּה הוּא מַמָּשׁ כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה, שֶׁמִּתּוֹךְ הָאַשְׁפָּה הוּא מוֹצִיא אֵיזֶה חֲצִי גַּרְעִין שֶׁל שְׂעוֹרִים אוֹ חִטִּים וְכַיּוֹצֵא, וְכֵן חוֹזֵר וּמְחַפֵּשׂ כָּל הַיּוֹם עַד שֶׁמּוֹצֵא בְּכָל פַּעַם אֵיזֶה חֵלֶק מִפֵּרוּר לֶחֶם הַמּוּטָל בָּאַשְׁפָּה וּבָזֶה מְחַיֶּה עַצְמוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים מְבַקֵּשׁ מִיִּשְׂרָאֵל עִם קְרוֹבוֹ שֶׁעַל כָּל פָּנִים יְחַיּוּ עַצְמָן בָּזֶה, כִּי הוּא מְצָרְפָן לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל כַּנַּ"ל. וְאַל יַשְׁגִּיחוּ עַל הַיְּסוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת וְכוּ' הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ, כִּי כֻּלָּם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים וּבְחֶסֶד לְטוֹבָה הַנִּצְחִית, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ שָׁם מִקֹּדֶם אֲבָל יִשְׂרָאֵל אֲנִי פּוֹרֵעַ מֵהֶם מְעַט מְעַט כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין שֶׁמְּנַקְּרִין בָּאַשְׁפָּה, דָּבָר אַחַר אֲפִלּוּ אֵין עוֹשִׂין מִצְוָה וְכוּ' כַּנַּ"ל. דָּבָר אַחֵר בִּשְׂכַר שֶׁמְּשַׁוְּעִין לְפָנַי אֲנִי אוֹשִׁיעַ אוֹתָם. וְהֵינוּ דְּאָמַר רָבָא מַאי דִּכְתִיב וְאָנֹכִי אֶפְקֹד וְכוּ'. עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב וְתִבְיט וְתִרְאֶה וְתָבִין נִפְלָאוֹת וְהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא עַד אֵין קֵץ. אַךְ לוּלֵא חַסְדֵי ה' אֲשֶׁר גָּבְרוּ עָלֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מִקּוֹר חָכְמָה זַ"ל בְּעִנְיָן זֶה, בְּוַדַּאי לֹא הָיִינוּ מְבִינִים כָּל זֶה מִדִּבְרֵי .חֲכָמֵינוּ זַ"ל, אַךְ עַתָּה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֵאִיר עֵינֵינוּ בְּמַחֲשַׁכִּים כָּאֵלֶּה, כִּי הוּא גּוֹלֶה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ, עַל יְדֵי זֶה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל גַּם אָנוּ זוֹכִים לִמְצֹא בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל שֶׁכְּבָר בְּרוּחַ קָדְשָׁם לִדְבָרָיו הָאֲמִתִּיִּים וְהָעֲמֻקִים מְאֹד, כִּי אֱמֶת הוּא אֶחָד. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, לְחַיּוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ וְכוּ'.

וְאַתֶּם תְּבִינוּ בָּנַי וְאַחַי וְרֵעַי כִּי כָּל דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל הַנַּ"ל קְשׁוּרִים וּמְחֻבָּרִים זֶה בָּזֶה הֵיטֵב. כִּי הִזְהִירוּ אוֹתָנוּ לְבַל יְבַהֲלוּ אוֹתָנוּ רַעְיוֹנֵינוּ הַיְּסוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְחָסְרוֹן הַפַּרְנָסָה וְכוּ'. כִּי כָּל הַיְּסוּרִים הֵם בְּחֶסֶד לְמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם, כִּי "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ

לי" וכו' כַּמְבאָר בִּדְבָרָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּי כָּל הַיִּסּוּרִים הֵם רַק כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה. וְהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לָנֶצַח, כִּי נִפְרָע מִיִּשְׂרָאֵל מְעַט מְעַט, כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ יִשְׂרָאֵל לָעוֹלָם הַבָּא כַּמְבאָר שָׁם אַחַר כָּךְ. וְאִם תִּרְצֶה לוֹמַר הָאֱמֶת הוּא בְּוַדַּאי כָּךְ, אֲבָל בַּמֶּה אֶזְכֶּה לָעוֹלָם הַבָּא מֵאַחַר שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּנַפְשִׁי מֵאוּס מַעֲשַׂי וּמְעוּט מִצְוֹתַי וְתוֹרוֹתַי, עַל זֶה אָמְרוּ מְיָד, דָּבָר אַחַר אֶפְלוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין מִצְוָה לְפָנַי אֶלָּא כְּפִיד שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין שֶׁמְנַקְּרִין בָּאַשְׁפָּה, אֲנִי מְצָרְפוֹ לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. וְאִם תֹּאמַר אַף עַל פִּי כֵן גַּם אֵלּוּ הַיִּסּוּרִים וְכוּ' אַף עַל פִּי שֶׁהֵם בְּחֶסֶד גָּדוֹל לְפִי רִבּוּי עֲוֹונוֹתַי וְלֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן אֵין לִי כֹּחַ לְסִבֹּל אוֹתָם כִּי כֹּחִי חָלְשׁ וְדַל. עַל זֶה אָמְרוּ מְיָד דָּבָר אַחֵר בִּשְׂכַר שֶׁמְּשַׁוְּעִין לְפָנַי אֲנִי אוֹשִׁיעַ אוֹתָם. הַיְנוּ כְּאוֹמֵר הֲלֹא יֵשׁ לְךָ עֻצָּה גְּדוֹלָה וּבֵית מָנוֹס נִפְלָא לִזְעֹק וּלְשַׁוֵּעַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּבְוַדַּאי יוֹשִׁיעֲךָ כַּנַּ"ל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וּזְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא. וְדַי בָּזֶה כָּעֵת לְהַחֲפֵּצִים בֶּאֱמֶת לְהִתְחַדֵּשׁ עַל יְדֵי זֶה לְהַתְחִיל לַיְלֵךְ בִּדְבָרֵינוּ שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה לְהִתְחִיל בָּהֶם מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ. וְכָל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ יָכוֹל לְהָבִין מִזֶּה הִתְחַזְּקוּת נִפְלָא עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית, כִּי עִקַּר הוּא הִתְחַזְּקוּת רַק חָזָק וֶאֱמַץ. כִּי ה' אִתָּנוּ. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים. וְחַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה פּוּרִים הֶכָּנָה לְפֶסַח וְכוּ'. וְכָל זֶה מֵרֶמֶז בִּדְבָרֵינוּ הַנַּ"ל שֶׁדִּבַּרְנוּ מִתְּחִלָּה מִיצִיאַת מִצְרַיִם, וְאַחַר כָּךְ מֵעִנְיַן תַּרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה שֶׁגַּם זֶה יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ. וְהוּא כָּל עִנְיַן פּוּרִים, שֶׁהוּא מַפֶּלֶת הָמָן וַעֲמָלֵק שֶׁעוֹמֵד בְּכָל דּוֹר וָדוֹר בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַפִּילוֹ חַס וְשָׁלוֹם וּלְהַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כה) "אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ, וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ" וְכוּ', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ לוֹחֵם עִמּוֹ עַל יְדֵי צַדִּיקָיו הָאֱמִתִּיִּים בְּכָל דּוֹר וּבְכָל זְמַן, וּמְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בַּדּוֹר הָעֲנִי הַזֶּה שֶׁהֵאִיר עֵינֵינוּ בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁגַּם אָנוּ יְכוֹלִין לְמְצֹא וּלְהָבִין עִמָּם חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר, וַעֲדַיִן חֲבִיבוּתֵהּ גַּבָּן וְכוּ' וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַתָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִרְאוֹת פָּנִים אֶל פָּנִים בְּשִׂמְחָה, וּנְדַבֵּר יוֹתֵר דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת, אֶת אֲשֶׁר יָאִיר עֵינֵינוּ וִישַׂמַּח לִבֵּנוּ, נָגִיל וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וּמוֹרְכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפְרֹס בְּאַהֲבָה בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל הַתְּקוּעִים בְּלִבֵּי בְּאַהֲבָה חֲזָקָה עַד אֵין סוֹף, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ. יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח. גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהַעְתִּיק הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת וְלִשְׁלֹחַ עַל יְדֵי אִישׁ נֶאֱמָן לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בִּבְרֶסְלֶב. אַךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יַגִּיעַ חַס וְשָׁלוֹם לְהַלֵּצִים, כִּי אֵין שׁוּם חִדּוּשׁ בָּעוֹלָם אֶפְלוּ אִם יִהְיֶה אֱמֶת וְעֶמֶק וְנִשְׂגָּב מְאֹד וּמְחַיֶּה

הַכֹּל, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהָפְכוֹ לְלֵצָנוּת, וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל כֹּחַ הַבְּחִירָה וְכוּ'. אַךְ הָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ וּשְׁפַת אֱמֶת תְּכוֹן לָעַד. וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'.

וְשָׁלוֹם לְבִתִּי תִּחְיֶה הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה צִירְיל עִם שְׁלוֹם בַּעְלָהּ הוּא חָתָנִי יְדִידִי הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. מַזָּל טוֹב אַייִך, אִיךְ הָאב נִיט גֶּיוִיסְט [לָכֶם, אֲנִי לֹא יָדָעְתִּי] עַד שֶׁבּוּעַ זֹאת עַל יְדֵי הָאֶגֶּרֶת מִבְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן שֶׁיִּהְיֶה לְמַזָּל טוֹב לָכֶלְנוּ, וְתִזְכּוּ לִשְׁמֹר דֶּרֶךְ ה' לְהִתְעוֹרֵר לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת. בִּפְרָט כְּשֶׁזּוֹכִין שֶׁנּוֹלַד בֵּן אוֹ בַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּגְדָּל כִּבְיָכוֹל צֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּבְרֵאשִׁית רַבָּה כא) עַל פָּסוּק "אֶשְׁבְּעָה בְהֵקִיץ תְּמוּנָתֶךָ". וּצְרִיכִין לְהוֹדוֹת לַהּ' עַל זֶה מְאֹד, לְהַתְחִיל עַל יְדֵי זֶה לְהִתְקָרֵב מֵחָדָשׁ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה רָאוּי לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, אַךְ הַיּוֹם פָּנָה וְזִמַּן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵיכֶם וְעָלֵינוּ וְתִזְכּוּ לְגַדֵּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיכֶם לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְשָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. אָחִיךָ רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה הֶחָיָה אוֹתִי בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁכָּתַב אֵלַי שֶׁאַתָּה הוֹלֵךְ בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת תְּהִלָּה לָאֵל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וִישַׁמַּח נַפְשְׁךָ, וְאִם רֹאשִׁיתְךָ מִצְעָר וּכְבָר עָבְרוּ עָלֶיךָ יִסּוּרִים עֲצוּמִים וּבִלְבּוּלִים וְרַעְיוֹנִים רַבִּים, אַחֲרִיתְךָ יִשְׂגֶּא מְאֹד בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹחַ תָּמִיד וְלִבְטֹחַ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּבְפָרְט לִבְנוֹ חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְיַחֵד הַדִּבּוּר אֵלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, אַךְ מִן הַסְּתָם יַגִּיעַ לְיָדְךָ הַעְתָּקָה מֵאַגֶּרְתִּי לְטוּלְטְשִׁין הַנֶּאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ וּלְכֻלְּכֶם. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. וְעֵינַי מְטַיְּפִין בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתוֹ כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבָיו. וְלַה' הַיְשׁוּעָה, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי חוֹרְגִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמֶעלְקֶא נֵרוֹ יָאִיר, וְלִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה. לְמַעַן הַשֵּׁם בַּאֲעָרְט צוּ לֶעְרְנֶן אוּן דַּאוּוינְט עֶרִינְצְט אוּן פִּילְנִיְוויט קְרִיאַת שְׁמַע אוּן בֶּעְנְטְשִׁין עֶרִינְצְט וֶוועט אַייךְ גוּט זַיין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. אִיהֶר קָאנְט שׁוֹין אוֹיךְ פַּאַרְשְׁטֵיין לִיבֶּע קִינְדֶּערְלִיךְ אַז סָע אִיז מֶער קַיין תַּכְלִית נִיט נָאר דַּאוּונֶען אוּן לֶעְרְנֶן אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים [לִמְדוּ בְּחֹשֶׁק רַב וְהִתְפַּלְּלוּ בְּרְצִינוּת וּבַצְּעוּ

בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּקְרִיאַת שְׁמַע בְּרְצִינוּת וְיִהְיֶה לָכֶם טוֹב. אַתֶּם כְּבָר יְכוֹלִים לְהָבִין יְלָדִים אֲהוּבִים שֶׁאֵין תַּכְלִית אַחֶרֶת רַק לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד וּמַעֲשִׂים טוֹבִים]. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בָּזֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אוֹהֲבֵי וְרֵעֵי בֶּאֱמֶת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָרוּם קַרְנָם וּמַזְלָם בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וּפַרְנָסָה וְחַיִּים. וְהָעִקָּר לְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּעֲבוּרָתוֹ וְתוֹרָתוֹ בֶּאֱמֶת, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם. וּתְקַבְּלוּ הָעִתָּקָה מִמִּכְתָּבִי מִטּוּלְטְשִׁין, וְתָשִׂימוּ לֵב הֵיטֵב לִדְבָרַי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת. וְתִרְאוּ לְהַשְׁגִּיחַ עַל בֵּיתִי שֶׁיּוּכְלוּ לְהָכִין כָּל הַהִצְטָרְכוּת עַל פֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְשֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, כִּי הַיְרִיעָה קְצָרָה וּזְמַן הַפָּאסְט הִגִּיעַ, וְאֵין לְזָרֵז יוֹתֵר לְמִזָּרְזִין.

נָתָן הַנַּ"ל

שד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' תַּזְרִיעַ אוּמַאן ת"ר.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם זֶה בָּאתִי לִפֹּה אוּמַאן בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל. וְאֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאַתְנִי בַּדֶּרֶךְ מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וַאֲסַפֵּר לָכֶם קְצָת בְּבוֹאִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהֻכְרַחְתִּי לִשְׁבוֹת פָּרָשַׁת פָּרָה הֶעָבַר בִּקְהִלַּת קַנִיבְלַאד מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי, וְשִׁלַּמְתִּי בְעַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהֻכְרַחְתִּי לִשְׁמֹעַ פָּרָשַׁת פָּרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, כִּי יָרֵאתִי לֵילֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְכֵן יְעָצוּנִי הַכֹּל.

וְתִזְכְּרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם וְיוֹם מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁבָּאנוּ לָזֶה הָעוֹלָם בְּזֶה הַזְּמַן בְּמֵאָה הַשִּׁשִּׁית שֶׁל אֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, וְעַתָּה יַתְחִיל בְּקֶרוֹב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם הַמֵּאָה הַשְּׁבִיעִית. וּבְזֹאת הַמֵּאָה הָיָה חִדּוּשׁ שֶׁבַּחִדּוּשִׁים כָּזֶה וְכָזֶה וְכוּ'. וַאֲנַחְנוּ הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ זַ"ל נִבְזִים וּדְווּיִים בֵּין יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ בְּעַצְמָן כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ. זִכְרוּ זֹאת וְהִתְאוֹשְׁשׁוּ, וְהִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לְאַנְשֵׁי חַיִל כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי עַל יְדֵי כָּל זֶה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שֶׁהִצִּילָנוּ מִטָּעוּת וּמִבּוּכָה כָּזֹאת וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּתְהִלָּה לָאֵל אַף עַל פִּי כֵן הָיָה לָנוּ שַׁבָּת יָפָה, וְעָבַר הַשַּׁבָּת בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה תְּהִלָּה לָאֵל.

וּבְיוֹם א' הָיָה לִי עִכּוּב מֵחֲמַת הַנָּהָר שֶׁאֵצֶל טָאלְנָא, וַעֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנָּפְלוּ הַמַּיִם, וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַרְתִּי הַנָּהָר בְּשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם תְּחִלַּת הַלַּיְלָה בָּאתִי לְשָׁלוֹם בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. וּמָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ. וּתְהִלָּה לָאֵל מָצָאתִי מִכְתָּבֵיךְ שְׁלֹשָׁה, וְנֶהֱנֵיתִי

מְאֹד. בִּפְרָט מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי מִקַּבָּלַת הָאִגֶּרֶת מִקְרוּמִינְטְשַׁאג, וְשֶׁהֶחֱיָה נַפְשְׁכֶם. וְהָאֱמֶת בְּוַדַּאי רָאוּי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁכֶם מְאֹד כִּי נִכְתַּב בִּישׁוּעַת ה' וְעֶזְרָתוֹ וּבִדְמָעוֹת. וְגַם עַתָּה לִבִּי מָלֵא דְּמָעוֹת וְשִׂמְחָה בְּלִי שִׁעוּר מִכָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלַי וְעַל כֻּלְּכֶם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת. יָדַעְתִּי מֵרָחוֹק מַכְאוֹבֵי נַפְשׁוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

מָה אֲדַבֵּר. אִם אֶסַּפֵּר לָכֶם מַה שֶּׁשּׁוֹמְעִין וְרוֹאִין כְּשֶׁעוֹבְרִין וְנוֹסְעִין בָּעוֹלָם יִקְצְרוּ הֶמּוֹן יְרִיעוֹת. כִּי הַכֹּל חֲפֵצִים לִירְאָה אֶת שְׁמֶךָ, וּבִפְנִימִיּוּת לְבָבָם הַכֹּל צוֹעֲקִין בְּמַר נֶפֶשׁ מְאֹד מְאֹד עַל גֹּדֶל הִתְרַחֲקוּתָם מֵהַתְּכְלִית הַנִּצְחִי, אַךְ הֵם "כַּצִּפֳּרִים הָאֲחוּזוֹת בַּפַּח" וְכוּ'. וְהַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים שֶׁל כָּל הַתַּאֲוֹות וְהַמִּדּוֹת, בִּפְרָט טִרְדַּת הַמָּמוֹן וְהַפַּרְנָסָה וְכוּ' הוֹלֵךְ וּמִתְגַּבֵּר בְּכָל עֵת. וְיוֹתֵר מִכֻּלָּם הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל הוּא, מַה שֶּׁרַבָּם נָפְלוּ בְּדַעְתָּם מְאֹד בְּיֵאוּשׁ גָּמוּר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ עוֹד לַחֲשֹׁב עַל הַתַּכְלִית כָּרָאוּי, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגְבִּיהוֹ מִכַּמָּה טָעֲמִים. וְהָעִקָּר מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָלֵינוּ וְכוּ', שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים מֵחֲמַת זֶה לְקַבֵּל וְלִינֹק צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי נֹעַם שֶׁל אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת וְכוּ' שֶׁמְּחַיֶּה וּמֵשִׁיב כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנְּפוּלוֹת. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ אֱמוּנָה סִימָן ה' לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא.

וְעַתָּה תִּזְכְּרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, כִּי עֲדַיִן אֵינְכֶם יוֹדְעִים עַד הֵיכָן צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק וּכְמוֹ שֶׁצָּעַק אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּקוֹל עָמֹק וְחָזָק "גִּיוַואלְד זַייט אַייךְ נִיט מְיָיאֵשׁ. קַיין יִאוּשׁ אִיז גָּאר נִיט פַּאר הַאנְדִין" [אַל תִּתְיָאֲשׁוּ, אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בָּעוֹלָם כְּלָל]. וְהָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים שֶׁשְּׁמַעְתֶּם, וַה' יִהְיֶה בְּעֶזְרְכֶם, נֶגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

הָאִגֶּרֶת הַזֶּה לֹא תַּעֲתִּיק רַק לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱמָנִים, תַּרְאֶהוּ בְּבֵיתְךָ וְתִגְנֹז אוֹתוֹ לְמִשְׁמֶרֶת, לְמַעַן יֵדְעוּ לְדוֹרוֹת מַה שֶּׁעָבַר עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁזָּכוּ לְקַבֵּל אוֹרוֹת נִשְׂגָּבִים חִדּוּשֵׁי תוֹרָה כְּאֵלֶּה הַמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין כָּל הַנְּפָשׁוֹת לָנֶצַח. וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּתְהִלָּה לָקֵל הָיָה לָנוּ פּוּרִים שֶׁל שִׂמְחָה בִּטְשֶׁעהִרִין. וְדִבַּרְתִּי תְּהִלָּה לְאֵל הַרְבֵּה מֵאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה עַד שֶׁרַבָּם כֻּלָּם זָלְגוּ עֵינֵיהֶם דְּמָעוֹת הַרְבֵּה בְּתוֹךְ הַשִּׂמְחָה וְהַשְׁתִּיָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל פּוּרִים. אוֹן טַאקֵי פָּארְט אַשְׁרֵינוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וּמוֹרְכֶם הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' אַחֲרֵי א' ת"ר.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

(חָסֵר הַהַתְחָלָה) וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ לְקַבֵּל חַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב וּבְכַשְׁרוּת גָּדוֹל. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם וְכָל הַמִּצְוֹוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל אוֹתָהּ הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ, לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לַה', עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִכְלֵל וּלְגַלּוֹת אַחְדוּת הַפְּשׁוּט מִתּוֹךְ כָּל הַפְּעֻלּוֹת מְשֻׁתָּנוֹת הָרְחוֹקִים מְאֹד. וְיִהְיֶה נִמְשָׁךְ שָׁלוֹם גָּדוֹל בִּפְרָטִיּוּת וּבִכְלָלִיּוּת שָׁלוֹם אֲמִתִּי וְכוּ'. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְפֶרֶט לִידִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הֶחָקוּק בְּמֹחִי וְלִבִּי בְּכָל עֵת הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר עָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. יְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה בְּחֹל הַמּוֹעֵד הַבָּא עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר כָּתְבָה אֵלָיו דּוֹדָתוֹ הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תְּחִיֶּה, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה לוֹ לְנַחַת וּלְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ בָּזֶה וּבַבָּא.

נָתָן הַנַּ"ל

שז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' י"ז לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ת"ר בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב אָמֵן סֶלָה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְזֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' שֶׁבָּא יְדִידִי רַבִּי לֵיבֶלִי חֲתַן רַבִּי רְאוּבֵן וּבִשָּׂרָנוּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לוֹ זֶעָה טוֹבָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. ה' יִגְמֹר בַּעֲדָם שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ חִישׁ קַל מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. גַּם סִפֵּר לִי נִפְלְאוֹת יְשׁוּעַת בִּנְךָ הַקָּטָן מֵיכָל שֶׁיִּחְיֶה בְּעִנְיַן הַגַּרְעִין שֶׁהוֹצִיאוּ מֵאָזְנוֹ, וְגָדוֹל הַנֵּס הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן שֶׁל בְּרִיאַת בִּנְךָ הַגָּדוֹל שֶׁיִּחְיֶה, כַּמָּה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, לֹא כַחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ'. עַל כֵּן מֵעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי לֵילֵךְ בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל פַּעַם עַל הַהַרְחָבוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת וְכוּ' וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁחוֹטְפִין בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם פֹּה עַל פָּסוּק "אִם בְּפִידוּ לָהֶן שׁוּעַ", הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ'. כִּי עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְדַלֵּג וְלִקְפֹּץ עַל הַגֵּיהִנֹּם שֶׁהוּא זֶה הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ כִּי אִם עַל יְדֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת הָעֲמֻקוֹת וְהַתְּמִימוֹת וּפְשׁוּטוֹת מְאֹד לְכָל אָדָם וְאָדָם יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל זְמַן וּבְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא. חֲזַק וֶחֱזַק וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ לָנֶצַח. וְהִנֵּה אֲנִי עַתָּה מֻכְיָן עַצְמִי לִנְסֹעַ לְאוּמַאן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְעוֹד שָׁעָה וּשְׁתַּיִם קִוִּיתִי לַה' שֶׁאֶסַּע לְשָׁלוֹם. וּכְפִי הַנִּרְאֶה הַהֶכְרֵחַ שֶׁאֶשְׁבּוֹת בְּטֶעפְּלִיק, וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אָבוֹא לְאוּמַאן בְּיוֹם ב' אוֹ ג' וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נְתָן מִבְּרֶסְלֶב

שז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' בְּחֻקֹּתַי ת"ר. בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם אֶתְמוֹל אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה'. וּמֵחֲמַת גֹּדֶל תְּשׁוּקָתְךָ לֵידַע מִשְׁלוֹמִי, בִּפְרָט מִבֵּיאָתִי לְבֵיתִי מֵאוּמָאן קֹדֶם שְׁבוּעוֹת, עַל כֵּן אֲנִי מְזָרֵז עַצְמִי עַתָּה קֹדֶם הַתְּפִלָּה לִכְתֹּב לְךָ, אַף שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן עִם מִי לְשָׂלְחוֹ. וּלְהַאֲרִיךְ אִי אֶפְשָׁר, כִּי הִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית. מִכְּתָבְךָ הַנָּעִים מִיּוֹם ה' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א' הֶעָבַר בְּאוּמָאן. וְשָׂתִינוּ מְעַט בִּשְׂבִיל שִׂמְחַת הַבְּרִית מִילָה שֶׁלְּךָ, וּבֵרַכְנוּ אוֹתוֹ בִּבְרָכַת מַזָּל טוֹב. גַּם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ הִזְכַּרְתִּי מִזֶּה בְּתוֹךְ צְרָכֵינוּ הַמְרֻבִּים מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְהֵאָמֵר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מֵחָדָשׁ עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ.

נְתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הַוּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ. תּוֹדִיעוּ כִּי אֲנִי זוֹכֵר וּמַזְכִּיר אוֹתוֹ הַיטֵב הֵיטֵב בְּכָל עֵת וּבִפְרָט עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבוֹ זֶה לוֹ לִזְכוֹר אֶת עַצְמוֹ גַּם כֵּן הֵיטֵב מִי הוּא, וְהֵיכָן הוּא, אֲנָא בְּרִיָּה קַלָּה שֶׁבַּיָּם וְכוּ'. וַה' יָאִיר עֵינֵינוּ שֶׁיִּמְצָא דֶּרֶךְ לְהִתְוַעֵד עִמָּנוּ לְמַעַן יִיטַב לוֹ לָעַד וְלָנֶצַח.

נְתָן הַנַּ"ל

שח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ב' חֻקַּת ת"ר.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי עוֹד הַפַּעַם אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב פֹּה קְהִלַּת פִּילִיטְשִׁינְיץ. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְּתָבִי עַל יְדֵי הַפָּאסְט מִבַּארְדִיטְשׁוֹב בְּיוֹם ו' הֶעָבַר. כָּעֵת אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְבַארְדִיטְשׁוֹב וְשָׁם אֶרְאֶה לִשְׁכֹּר עֲגָלָה לְדַרְכִּי לְרַאדִיווִיל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וּמִכְּתָבְךָ קָרִיתִי הֵיטֵב, וְצַעֲקָתְךָ אֲנִי יוֹדֵעַ מִכְּבָר. וְאֵינִי יוֹדֵעַ עַתָּה מַה לְהָשִׁיב לְךָ, כְּבָר שְׁמַעְתָּ הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנְךָ. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן הִיא חוֹזֶרֶת וּמִתְגַּבֶּרֶת בְּרַעְיוֹנִים רָעִים וּבִלְבּוּלִים רַבִּים וְשׁוֹנִים, שֶׁנִּקְרָא בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל "תִּמְהוֹן לֵב

וְעֹל בַּרְזֶל", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל זֶה רַעְיוֹן, עִם כָּל זֶה הַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם בְּכָל פַּעַם. וּכְמוֹ שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיָדוֹ לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם, אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים נִמְלַט מִמֶּנּוּ וְכוּ', כְּמוֹ כֵן וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ כֹּחַ בִּפְנִימִיּוּת הַטּוֹב שֶׁבָּאָדָם לַחֲזֹר וּלְהִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל פַּעַם, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה.

וְהַכֹּל בְּדַרְכֵי הָעֲצוֹת הַפְּשׁוּטוֹת וְהָעֲמֻקוֹת שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. וְעַל כֻּלָּם, לִשָּׂא עֵינָיו לַמָּרוֹם בְּכָל פַּעַם וְלִצְעֹק מֵעֹמֶק הַלֵּב וְכוּ'. וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּשִׂמְחָה עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים וְהָעֲצוֹת שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה אוֹתִי בְּכָל פַּעַם בְּמִכְתָּבֶיךָ וּבְטַרְחוֹתֶיךָ בַּעֲסָקַי, וְאַתָּה מְסַיְּעֵנִי תְּהִלָּה לְאֵל בְּזֶה הָעֵסֶק סִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. כִּי (סָכָה מט:) 'גְּדוֹלָה גְּמִילוּת חֲסָדִים יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה'. וְגַם תְּהִלָּה לְאֵל הָיִיתָ עַל שָׁבוּעוֹת קְדֻשׁ הֶעָבַר. וְהָיִיתָ בְּכֹלֵל הַבּוֹטְחִים בִּשְׁמוֹ בֶּאֱמֶת, הַצּוֹעֲקִים בְּשִׂמְחָה מִלֵּב נִשְׁבָּר (תְּהִלִּים כב) "בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ וּתְפַלְּטֵמוֹ" וְכוּ' וְכוּ'. יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כַּאֲשֶׁר תָּבִין מַעַצְמְךָ טִרְדָּתִי עַתָּה.

בְּיוֹם ב' בָּאתִי שֵׁנִית לְפֹה בַּאוְרְדִיטְשׁוֹב. וְהַיּוֹם יוֹם ד' שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה תְּהִלָּה לָאֵל לְרַאדִיווִיל, וּבְעוֹד אֵיזֶה שָׁעוֹת כְּמוֹ ג' ד שָׁעוֹת קֹדֶם הַלַּיְלָה אֶסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִפֹּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶשְׁבּוֹת בְּדֶרֶךְ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם ב' ג' יָמִים אַחֲרֵי שַׁבַּת הַסָּמוּךְ אֶהְיֶה שָׁם בְּרַאדִיווִיל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ, וּתְשׁוּקָתְךָ לִדְבָרַי כָּתַבְתִּי לְךָ מַעֲבָר לַדַּף בַּכְּפָר הַנַּ"ל אַיזֶה דִּבְרֵי אֱמֶת. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בְּנִי חֲבִיבִי וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ חֵלֶק מֵאֶלֶף מַה שֶּׁאָנוּ רוֹאִים עַתָּה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, הָיִיתָ שָׂמֵחַ מְאֹד עַל חֶלְקְךָ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ'. וְהַהֶכְרֵחַ לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע, אַף שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה עַתָּה, אֲבָל אֲנִי נֶחְפָּז לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם. ה' יַנְחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ וְיַבִּיאֵנוּ לְשָׁלוֹם לִמְחוֹז חֶפְצֵנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם טוֹבָתְךָ הַמְחַכֶּה בְּכָל עֵת לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בַּרְדִּיטְשׁוֹב.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַוּתִיק הַמַּפְלִג וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וְהָרַב הַחָסִיד הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּיילִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

בָּאתִי לִפֹּה בַּרְדִּיטְשׁוֹב לְשָׁלוֹם בְּיוֹם ג', עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז, פָּרָשַׁת קֹרַח, וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ מִפֹּה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לְדַרְכִּי לְרַאדִיוִויל, וּמִשָּׁם וּלְהַלָּן כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחַ דַּרְכִּי וְיִגְמֹר חֶפְצֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, "יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ". וּמִגֹּדֶל הַטִּרְדָּא וְעִצָּם נְדוּדֵי בְּדֶרֶךְ כָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אַךְ בָּאתִי לְזָרְזָם לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקַיְּמוּ הַבְטָחָתָם כְּכָל אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ יַחַד. וּמֻבְטָחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר שָׁלְחוּ לִבְנֵי הַסַּךְ שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאִתּוֹ. וְהַמּוֹתָר יִשְׁלְחוּ כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ לָהֶם מִכְּתָב מִבְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה כְּפִי הַכְּתָב בַּחֲתִימַת יַדֵי שְׁנָתְנוּ לְיָדוֹ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יְבִיאֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשָׁלוֹם לְקְהִלַּת רַאדִיוִויל וְכוּ' אֶשְׁלַח לָהֶם מִכְּתָבִי מִשָּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. לְעֵת עַתָּה תְּזָרְזוּ עַצְמָם לְקַיֵּם כַּנַ"ל. וּמֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ לְהִתְחַזֵּק וּלְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחָם לְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁיָּחוּסוּ עַל בְּנֵי בֵיתִי וְיִשְׁלְחוּ תֵּכֶף נְדָבַת לִבָּם הַטּוֹב. וְהַכֹּל יִשָּׁלַח לְיַד בְּנֵי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. וּמִלְּבַד זֶה יָכִינוּ עַצְמָם לִתֵּן כָּל אֶחָד מָנָה יָפָה כַּאֲשֶׁר אֶכְתֹּב לָהֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵהַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי נוֹסֵעַ לְשָׁם, אוּלַי יִהְיֶה ה' אִתָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר חֶפְצֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ'. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וּבְעַד כָּלָּנוּ וּבְעַד כָּל יִשְׂרָאֵל. יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת וּבוֹחֵן לִבּוֹת הוּא יוֹדֵעַ עִצָּם טִלְטוּלַי וּנְדוּדַי תָּמִיד. בִּפְרָט בִּפְרָט בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא נִסִּיתִי בּוֹ מִיּוֹם הִתְקָרְבוּתִי לְקְדֻשֵּׁי קְדֻשִּׁים לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וּבִפְרָט אַחַר הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה שֶׁהָיָה עָלֵינוּ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, נַפְשִׁי בְכַפִּי תָּמִיד, וְלִבִּי נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה בְּקִרְבִּי. בִּלְתִּי אֶל ה' עֵינַי תְּלוּיוֹת וּלְרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם. עֵינַי כָּלוֹת וּמְיֻחָלוֹת וְדוּמִיּוֹת. וְעַל כֹּחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זָקֵן שֶׁבַּזְקֵנִים וְכוּ' אֲנִי נִשְׁעָן וְנִסְמָךְ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתִי, וְיַעֲזְרֵנִי וְיוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְיביאֵנִי לְאוּמָאן לְשָׁלוֹם סָמוּךְ לֶאֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וַיַּצְלִיחֵנוּ בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לְגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹן נְקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר לֹא הִזְכַּרְתִּים מֵחֲמַת הַטִּרְדָּא וְהַנְּחִיצָה, כֻּלָּם קְבוּעִים וַחֲקוּקִים בְּלִבִּי בְּאַהֲבָה רַבָּה מְנֻקֶּדֶת שֶׁבַּלֵּב, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה. יַצְלִיחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכּוּ לְשׁוּם אֶל לִבָּם בְּכָל יוֹם תַּכְלִיתָם הַנִּצְחִי, לְמַעַן יֵיטִיב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְדוֹרוֹת עוֹלָם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְנָכוֹן לִבִּי בְּטוּחַ בְּנְדָבַת לִבָּם הַטּוֹב שֶׁבְּוַדַּאי יְזָרְזוּ מֵאֲלֵיהֶם לְקַיֵּם כָּל דִּבְרֵי הַנַּ"ל כַּאֲשֶׁר יְעוֹרֵר אוֹתָם יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב שֶׁיִּחְיֶה, לְתָמְכֵנִי וְלִסְעָדֵנִי בְּכָל כֹּחַם וְיוֹתֵר

מִכֹּחָם, בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לִגְמֹר חֲפָצָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת. ה' הוֹשִׁיעָה. וְאָז יָגִילוּ וְיִשְׂמְחוּ כָּל אֶחָד עַל חֶלְקָם שֶׁהָיָה לָהֶם בָּזֶה יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמַח לִבָּם וְכוּ'.
דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּקְהִלַּת מֶעְדֶוֶוועדוּבְקָא וּבַכְּפָרִים הַסְּמוּכִים, וְשֶׁבִּקְהִלַּת קְרוּמִינְטְשַׁאג וּקְרָאקָא וּסְבִיבוֹתֵיהֶם, ה' עֲלֵיהֶם יִחְיוּ, וְיַצְלִיחוּ בֶּאֱמֶת בָּזֶה וּבַבָּא, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל. כֻּלָּם אֲהוּבִים וְכוּ', וּבְוַדַּאי יָשִׂימוּ לֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. וַה' יוֹשִׁיעֵם. הֵיטִיבָה ה' לַטּוֹבִים וְכוּ'. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ
נָתָן הַנַּ"ל

שי

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו', עֶרֶב־שַׁבַּת קֹדֶשׁ בָּלָק ת"ר בְּרָאד.
רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְפֹה קְהִלַּת בְּרָאד בְּיוֹם ג' הֶעָבַר סָמוּךְ לְמִנְחָה. וּבְיוֹם ב' בָּאתִי לְרַאדִיווִיל, וּבְיוֹם ג' קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִיַּד רַבִּי שׁוֹאֵל טוֹבְיָה; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי שֶׁעָבַרְתִּי הַגְּרֶעניץ [הַגְּבוּל] בְּקֶצֶת יְסוּרִים וְכִלְיוֹן עֵינַיִם, אֲבָל תְּהִלָּה לָאֵל עָבַרְתִּי בְּשָׁלוֹם וְחֶסֶד. אַךְ בְּעוֹדִי שָׁם נוֹדַע לִי שֶׁאֵין מַנִּיחִין לַעֲבֹר אֶת מְשַׁמְּשִׁי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְהֶכְרַחְתִּי לַעֲבֹר בְּעַצְמִי. וּבָאתִי בְּיוֹם ג' הַנַּ"ל לְפֹה לְבַדִּי. אֲבָל בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁשָּׁם אֵצֶל הַגְּרֶעניץ [הַגְּבוּל] הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּחוּר אֶחָד מִמְּשַׁפְּחָתֵנוּ, וְאָבִיו דָּר בְּרַאדִיווִיל, וְנוֹדַע לִי מִי הוּא. וְנִתְקָרֵב אֶצְלִי וְנִכְנָס עִמִּי לְפֹה בְּרָאד, וְהֵבִיא אוֹתִי לְאַכְסַנְיָא טוֹבָה לְב"ד. וְכָל הָעוֹבֵר עָלַי, הַכֹּל בְּיִסּוּרִים וְחֶסֶד גָּדוֹל, רֹאשׁוֹ אֶחָד כַּד וְרֹאשׁוֹ אֶחָד חַד, (עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה, סִימָנֵי בֵּיצִים ה' וְתָבִין דְּבָרַי). וְעַתָּה תָּבִין מֵעַצְמְךָ גֹּדֶל הַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לִי בְּבוֹאִי לְבַדִּי, וְרַבִּי נַחְמָן נִשְׁאַר שָׁם, וְנִפְסְקָה פִּתְאוֹם כְּמוֹ חוֹמַת בַּרְזֶל בֵּינֵינוּ. וְגַם מַלְבּוּשׁ הַמֻּכְרָח לִי וְהַגֶּרֶעטְ [לְבָנִים] שֶׁלִּי נִשְׁאַר אֶצְלוֹ. וְהָיָה לִי כִּלְיוֹן עֵינַיִם הַזֶּה מִיּוֹם ג' הַנַּ"ל עַד הַיּוֹם יוֹם ה' סָמוּךְ לָעֶרֶב שֶׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּא רַבִּי נַחְמָן לְכָאן בְּשָׁלוֹם, וְהֻחֲיָה אוֹתִי. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' בְּכָלְלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת. וּתְהִלָּה לְאֵל כְּבָר נִכְנְסוּ אֶצְלִי כַּמָּה אֲנָשִׁים זְקֵנִים וַחֲשׁוּבִים. וְאֵצֶל רֹב הַחֲסִידִים דְּפֹה נִתְקַבַּלְתִּי בְּכָבוֹד תְּהִלָּה לָאֵל, וְכֻלָּם יוֹדְעִים אוֹתִי מִכְּבָר. אֲבָל לְקֵבֶץ מָעוֹת עֲדַיִן רָחוֹק וְקָשֶׁה, אֲבָל הַתִּקְוָה לַה' שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתִי. וְאַחַר שֶׁבָּא רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, הוֹדַעְתִּי לְהַנָּגִיד רַבִּי יַעֲקֹב הִירְץ. וּבְשָׁעָה קַלָּה אַחַר כָּךְ בָּא הַנָּגִיד הַנַּ"ל לְבֵיתִי בְּעַצְמוֹ לְקַבֵּל פָּנַי בְּאַהֲבָה,

וְהֵבִיא לִי בְּעַצְמוֹ מִכְתָּבֶיךָ לְפֹה, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. אֲבָל הַנַּחַת מְעֹרָב בְּיִסּוּרִין מֵרִבּוּי הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד. וּבִפְרָט מִמִּכְתָּבֶיךָ אֲשֶׁר צַעֲקָתְךָ עוֹלָה עַד לֵב הַשָּׁמַיִם וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ עַתָּה. אֲבָל הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁהִזְכַּרְתָּ שֶׁמְּחַיֶּה אוֹתְךָ קָמֵץ אָלֶף. וּבֶאֱמֶת צְרִיכִין לְהַתְחִיל לִלְמֹד עִמְּךָ וְעִם כָּלָּנוּ מֵחָדָשׁ קָמֵץ אָלֶף, בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה שֶׁגִּלָּה הוּא זַ"ל. וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ קָמֵץ אָלֶף בְּהַתּוֹרָה כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם בְּעָנְיָן מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, הַנִּדְפָּס בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת שָׁם; וְתִסְתַּכֵּל וּתְעַיֵּן שָׁם מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ אֵיךְ דִּקְדַּקְתִּי בְּכָתְבוֹ בְּבֵאוּר הֵיטֵב, כְּמוֹ שֶׁיָּצָא בְּקֻדְשָׁה וּבְטָהֳרָה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זַ"ל, שֶׁגַּם בְּשְׁאוֹל תַּחְתִּית יְכוֹלִין לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְאֵיךְ צָעַק בְּקוֹלוֹ הַקָּדוֹשׁ וְאָמַר, גָּאט אִיז מִיט דִּיר, בַּיי דִּיר לֶעבֶּן דִּיר, שְׁרֶעק דִּיךְ נִיט. דּוּפְּי אָף מַיין כֹּחַ. קֵיין יאוּשׁ אִיז גָּאר נִיט פַּאר הַאנְדִין [ה' עִמְּךָ, אֶצְלְךָ, לְיָדְךָ, אַל תִּפְחַד, הִשָּׁעֵן עַל כֹּחִי, יֵאוּשׁ אֵינוֹ קַיָּם]. וְתַאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכָּל אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים נֶאֱמְרוּ אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת. וְאַתָּה צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁעִקָּרָם נֶאֱמְרוּ רַק בִּשְׁבִילְךָ, כִּי חַיָּב אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ וּמֵבִין מַה שֶּׁהֵבַנְתִּי הַיּוֹם בְּסְפָרִים חֲדָשִׁים שֶׁמָּצָאתִי פֹּה אֵיךְ הָעוֹלָם מְשֻׁקָּע בַּמֶּה שֶׁמְּשֻׁקָּע, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, וְאֵיךְ כָּל הַמַּחֲבָרִים שֶׁל עַכְשָׁו רוֹצִים לְחַזֵּק וּלְעוֹרֵר אֲבָל אֵין לָהֶם כְּלֵי אֱמָנוּת שֶׁקּוֹרִין גִּיצַיִיג וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. מֵעֹצֶם תִּשּׁוּקָתְךָ הִכְרַחְתִּי אוֹתִי לִכְתֹּב דְּבָרַי אֵלֶּה בְּטִרְדָּא כְּזֹאת. בְּטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ, וְתַכְרִיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּכָל פַּעַם לְהַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ מַחֲשָׁבוֹת הַטּוֹרְדוֹת וְרָעְיוֹנִים רָעִים זָרִים. וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ מִמֵּילָא, אַל תָּחוּשׁ וְאַל תִּסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרֶיךָ כְּלָל. מַהֵר הִמָּלֵט עַל נַפְשְׁךָ אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ. וּתְהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ, יֵשׁ וְיֵשׁ תְּהִלָּה לָאֵל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דִּקְדֻקָּשָׁה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד וַה' יַעֲזֹר לְךָ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפָּרֵס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וְיוֹדִיעוֹ שֶׁבָּאתִי תְּהִלָּה לָאֵל לִבָּרֵאד בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. אוֹדוֹת מַלְבּוּשׁ לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה, מִפֹּה אִי אֶפְשָׁר לִי לְהָבִיא. וּבְוַדַּאי מַלְבּוּשׁ הַמֻּכְרָח אֶעֱשֶׂה לוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לוֹ לְהַצִּילוֹ מִבְּגָדִים צוֹאִים וְיִזְכֶּה לַחֲלוּקָא דְּרַבָּנָן וְכוּ'.

שיא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בָּלָק ת"ר בְּרָאד.

רַב שָׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּא שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

תְּהִלָּה לְאֵל חַי נִכְנַסְתִּי לְפֹה בְּרָאד בְּיוֹם ג' בְּשָׁבוּעַ זֹאת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָרִים פְּעָמַי לְמַסָּעוֹת לְלֶעמְבֶּערְג. וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד, וּכְפִי הַנִּרְאֶה קִוִּיתִי לַה' שֶׁאוּכַל לַעֲסֹק בְּעִסְקֵנוּ דִּקְדֻשָּׁה, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ. וּלְעֵת עַתָּה תִּרְאוּ לְקַיֵּם מִיָּד לְסַלֵּק לִבְנֵי כְּפִי הַוָּועקְסִיל [הַשְׁטָר] שֶׁמְּסַרְתֶּם לְיָדוֹ. כִּי כְּבָר הָיָה פֹּה אֶצְלִי הַנְּגִיד שֶׁנִּכְתַּב הָאָן וַוייזִינְג [זִכְרוֹן דְּבָרִים] אֶצְלוֹ, וְהִבְטִיחַ לְסַלֵּק לִי בִּשְׁלֵמוּת. וּכְבָר סִלֵּק בְּנֵי הַסַּף, וּפְרִיצָעְנְט [אַחוּזִים] עוֹלֶה עַל זֶה, עַל כֵּן תְּסַלְּקוּ מִיָּד בְּלִי עִכּוּב יוֹם אֶחָד. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, אַךְ בַּקָּשָׁתִי שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ הָרַבֵּה אֵצֶל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיַּעַזְרוּ לִי בַּסִּיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ.

הֵן לְפַרְנָסַת בֵּיתִי שֶׁהִשְׁאַרְתִּי רֵיקָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הֵן לְעִנְיַן הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּשְׁמְחוּ בְכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר ייטיב ה' יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ לְהַתְחִיל וְלִגְמוֹר הָעֵסֶק הַזֶּה. וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי טִרְדָּתִי רַבָּה מְאֹד, וְטִלְטוּלִי וּנְדוּדִי קָשֶׁה מִכֹּחִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיאַמֵּץ וְיַחֲזֵק רִפְיוֹן יָדַי וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה. וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו וּבְכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁאָנוּ נִסְמָכִים עָלָיו. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ, חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְפָרָט לִידִידִי הַיָּשִׁישׁ הַוָּתִיק יְרֵא ה' מֹרֵנוּ הָרַב דֹּב בָּעֶר נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ. אֲלֵיהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל. וְיִמְחֲלוּ לִי כֻּלָּם מַה שֶּׁאֵינִי פּוֹרְטָם בְּפֵרוּשׁ, כִּי אֵין הַכֹּחַ וְהַפְּנַאי מַסְכִּים. מֻבְטָחַנִי בְּטוּבָם שֶׁיְּקַיְּמוּ דְּבָרַי בְּיֶתֶר שְׂאֵת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא יָדָם בְּכִכְפְלֵי כִּפְלַיִם בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וְחַיִּים.

נָתָן

רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין פּוֹרֵס בִּשְׁלוֹם כֻּלְּכֶם בְּאַהֲבָה. וּבְקַשְׁתִּי שֶׁתִּשְׁלְחוּ מִכְתַּבְכֶם אֵלַי לְהוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם כֻּלְּכֶם, וְתִשְׁלְחוּ הַכֹּל הֵן מָעוֹת הֵן אִגֶּרֶת לְיַד בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה לְטוּלְטְשִׁין, וּמִשָּׁם יַגִּיעַ לְיָדִי אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְבִיאֵנִי ה' בְּחַסְדּוֹ. גַּם תִּשְׁלַח פְּרִישַׁת שָׁלוֹם לִידִידִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר לִקְרוּמִינְטְשַׁאג וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ דְּשָׁם. אֲהוּבִי רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה אַתָּה צָרִיךְ עַתָּה לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכֹל כֹּחַךְ לְטוֹבָתִי וּלְטוֹבַת הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הַנּוֹגֵעַ אֶל הַכְּלָל ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי. וּמִגֹּדֶל הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְתִשְׁלַח גַּם מִכְתָּבְךָ בְּקִצּוּר לִבְנֵי שֶׁיִּחְיֶה. וַה' יַצְלִיחֵךְ בְּכָל הַבְּחִינוֹת, צְלַח רְכַב עַל דְּבַר אֱמֶת וְכוּ'. אוּן טַאקֶי פָּארט הָאפּ מִיר הָאבֶּן גִיהִיפְּיט אִין אַ קֶרֶעטְשְׁמֶי [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה,

וְהִתְאַכְסַנּוּ בְּמָלוֹן] בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת חֻקַּת הֶעָבַר עִם כַּמָּה אוֹרְחִים מִקְרֶעמִינְיץ וְרַאדְיוִויל. וְכֻלָּם רָקְדוּ עִם רַבִּי נַחְמָן בְּאַהֲבָה וְשִׂמְחָה רַבָּה וְצָעֲקוּ בְּשִׂמְחָה: בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵימוֹ. אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ וְכוּ'. גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ. וְכֻלָּם הֶחֱזִיקוּ לָנוּ טוֹבָה אַחַר כָּךְ עַל זֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׁמַּח נַפְשֵׁנוּ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ.

שיב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' פִּינְחָס ת"ר לֶעמְבֶּעְרְג.

שָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבֵי וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ כַּנַּהוּג.

הֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ הָאֲגֶרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְכֻלְּכֶם, וּמָה אוֹסִיף עוֹד. וַחֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד. כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ מְאֹד שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה. וּבַכָּרְכִים הַלָּלוּ רוֹאִים בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר צָרוֹת וּמְרִירוּת וְיָגוֹן וַאֲנָחָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם אֲשֶׁר כָּשֵׁל כֹּחַ הַסַּבָּל. וְאֵלְמָלֵא מִלְּחָא לָא הֲוֵי יָכְלִין לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא וְכוּ'. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בַּיָּמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם אוּלַי אֶזְכֶּה לְהַתְחִיל בַּעֲסָקִינוּ כַּאֲשֶׁר אֲנִי מְקַוֶּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאָז יִתְיַשֵּׁב דַּעְתִּי קְצָת, וְאוֹדִיעֵם יְשׁוּעוֹת ה' בְּיוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שיג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' פִּנְחָס ת"ר. לֶעמְבֶּעְרְג.

שָׁלוֹם רַב לִידִידִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילֶי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם מִבְּרָאד. וְעַתָּה בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' הֶעָבַר וַהֲהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד. וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁאוּכַל לַעֲסֹק בְּעִסְקֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַק צְרִיכִין לָזֶה מָעוֹת הַרְבֵּה. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתְּקַיְּמוּ מִיָּד לִשְׁלֹחַ לִבְנֵי שֶׁיִּחְיֶה כְּפִי הַקְּוִויטְיל [הַפִּתְקָא] שֶׁמְּסַרְתֶּם לוֹ בְּלִי עִכּוּב כְּלָל, וּלְעוֹרֵר וּלְזָרֵז אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּשְׁלְחוּ מִיָּד מָעוֹת, הֵן עַל הָעִסָּק הַזֶּה הֵן עַל פַּרְנָסָה כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתֶּם לִי, וְאֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּתְהִלָּה לָאֵל קִבַּלְוּנִי בְּכָבוֹד קְצָת בִּבְרָאד, וְדִבַּרְתִּי עִם הַחֲסִידִים דְּשָׁם כַּמָּה דִּבְרֵי תּוֹרָה מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְהָיָה יָקָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד. וְכַמָּה אָמְרוּ בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהֶחֱיֵיתִי מְאֹד אֶת נַפְשָׁם הָרְעֵבָה לְדִבּוּרִים כְּאֵלֶּה שֶׁאֵינָם נִמְצָאִים בְּשׁוּם מָקוֹם. אֲבָל מָעוֹת לֹא הוֹצֵאתִי מִשָּׁם כְּלָל, וְגַם פֹּה אֵינִי יָכוֹל.

חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַחַי לִלְמֹד סְפָרָיו בְּכָל יוֹם, וּלְעַיֵּן וּלְחַפֵּשׂ בָּהֶם לִמְצֹא בָּהֶם בְּכָל פַּעַם עֲצוֹת לְהַצִּיל נַפְשְׁכֶם מִטִּיט יָוֵן מְצוּלַת טִרְדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו. וּפֹה וּבִסְבִיבוֹת אֵלּוּ, רוֹאִים בְּיוֹתֵר מְרִירוּת הָעוֹלָם וְאֵיךְ הָעוֹלָם יָם זוֹעֵף מַמָּשׁ הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר. וְכַמָּה וְכַמָּה מַסְעִיר גּוּפָם וְנִשְׁמָתָם רַחֲמָנָא לִצְלַן. וּמְעַט הַנִּצּוֹלִים מְעַט דְּמְעַט רַק כְּדֵי נְשִׁימָה. וְהַכֹּל בְּנִפְלָאוֹת חַסְדֵי ה' עַל יְדֵי הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם, אֲשֶׁר אִלְמְלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכְלִין לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזִּכִינוּ לֵידַע וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וְעַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לַחֲלֹק עַל מְקוֹר חַיִּים חִיּוּתֵינוּ תִּקְוָתֵנוּ וִישׁוּעָתֵנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתָם בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, לְכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ. חוּסוּ וְחִמְלוּ עָלַי וְעַל הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וְתַעֲמְדוּ בְּעֶזְרִי בְּכָל כֹּחֲכֶם לְעָזְרֵנִי וּלְסַיְּעֵנִי בְּכָל פַּעַם בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וְתָגִילוּ וְתִשְׂמְחוּ עַל חֶלְקֵיכֶם בָּזֶה לָנֶצַח. וּלְנִדְיבֵי לֵב כַּיּוֹצֵא בָּכֶם אֵין לְהַאֲרִיךְ. וְהַפָּאסְט [וְהַדֹּאַר] נִחוּצָה. ה' יַצְלִיחַ אֶת כֻּלְּכֶם בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת צִדְקָתָם תַּעֲמֹד לָעַד. קַרְנָם תָּרוּם בְּכָבוֹד אָמֵן.

נָתָן הַנַּ"ל

וּלְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּסְבִיבוֹתָם וּבְקְרָאקָא וּקְרוֹמִינְטְשַׁאג וּסְבִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב, לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְכָל הַמּוֹסִיף יוֹסִיפוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בְּרָכָה וְחַיִּים וְאוֹצַר שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם.

שיד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' דְּבָרִים ת"ר

שָׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי חֶמְדַּת לִבְבֵי הַרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

בְּיוֹם ג' בְּפָרָשַׁת מַסְעֵי הֶעְבַר שִׁלַּחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי שֶׁנִּסַּעְתִּי לְעִיר הַסְּמוּכָה לְפֹה. וְתֵכֶף בְּיוֹם ד' בָּעֶרֶב חָזַרְתִּי לְפֹה קְהִלַּת לְבוֹב, וְלֹא פָּעַלְתִּי שָׁם כְּלָל בְּעִנְיַן עֲסָקֵינוּ. וּבְוַדַּאי מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהָיִיתִי שָׁם מְקוֹם מְקוֹר חֲצַבְנוּ. כִּי אֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ נִתְגַּדְּלוּ שָׁם. גַּם דִּבַּרְנוּ שָׁם עִם כַּמָּה אֲנָשִׁים, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי גַּם בִּשְׁבִיל זֶה כְּדַאי וּכְדַאי הַנְּסִיעָה וְהַטִּלְטוּל וְהַהוֹצָאוֹת. וְאִם כִּי יָדַעְתִּי מְעַט בָּזֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי מַאֲמִין. וְכַמָּה חֲסָדִים וְנִפְלָאוֹת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת רָאִיתִי בַּנְּסִיעוֹת הָאֵלּוּ הַנּוֹגֵעַ לְעִנְיָנֵנוּ, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל עֵסֶק אֶחָד מִכָּל זֶה, וּלְדַבֵּר דְּבַר תּוֹרָה אֶחָד עִם אִישׁ אֶחָד שֶׁדִּבַּרְתִּי בְּכָל הַנְּסִיעוֹת הָאֵלּוּ, בְּוַדַּאי כְּדַאי כָּל טִלְטוּלִי הַקָּשֶׁה עָלַי מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר, וְכָל רִבּוּי הַהוֹצָאוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן לֹא נָחָה שְׁקֵטָה דַּעְתִּי בָּזֶה, כִּי הָיִיתִי סָבוּר עַד הֵנָּה שֶׁחַס וְשָׁלוֹם אֲשׁוּב רֵיקָם לְבֵיתִי וְלֹא אֶפְעֹל חַס וְשָׁלוֹם

לְעִנְיָן עֲסָקֵינוּ. וּכְבָר חִזַּקְתִּי עַצְמִי שֶׁאֶפְלוֹ אִם יִהְיֶה כָּךְ לֹא אֶפֹּל בְּדַעְתִּי כְּלָל, כִּי אֲנִי חָזָק בָּרוּךְ הַשֵּׁם בֶּאֱמוּנָה וּמֵעַט אֲנִי יוֹדֵעַ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּוַדַּאי הָיִיתִי צָרִיךְ לִהְיוֹת פֹּה וְכַנַּ"ל. אַךְ מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ וּמַה נִּפְלְאוּ חֶסְדֶיךָ, אֲשֶׁר פָּקַח עֵינַי לָבְבִי לֵידַע וּלְהַאֲמִין בְּנִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת עַד שֶׁלֹּא הָיִיתִי מְיֻאָשׁ עַצְמִי מִן הָרַחֲמִים, וְהֶאֱמַנְתִּי אִם כִּי הַשְׁעָרִים סְגוּרִים וּמְסֻגָּרִים מִכָּל צַד וּמִכָּל פִּנָּה עַד שֶׁהַטּוֹעֶה יָכוֹל לְטָעוֹת שֶׁאֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ תִּקְוָה יֵשׁ וְיֵשׁ, כִּי הִרְבֵּה רָוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְהוּא רַב לְהוֹשִׁיעַ.

וְהִנֵּה בְּיוֹם ו' הֶעֱבַר בָּא אִישׁ לְבֵיתוֹ, וְהוּא מִפֹּה אַךְ הָיָה בְּדָרָךְ, וְהַיּוֹם עָשָׂה ה' בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁעָשִׂיתִי עִמּוֹ מַעֲמָד וּמַצָּב וְהִתְקַשְּׁרוּת בִּכְתָב לַעֲסֹק בַּעֲסָקֵינוּ. וַעֲדַיִן לֹא נָתַתִּי לוֹ אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, רַק כַּאֲשֶׁר יַתְחִיל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקָרוֹב לְעַסֵּק בָּזֶה יִתֵּן לוֹ רַבִּי חַיִּים נֵרוֹ יָאִיר אֵיזֶה סַךְ מֶעָט. וְאֹפֶן הָעִנְיָן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְגַם זֶה הַמֵּעַט שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ יִהְיֶה בְּסוֹד וְלֹא תְּגַלֶּה אוֹתוֹ רַק לְמִתֵּי מְעַט בְּסוֹד, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר נִתְוַעֵד יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּשְׁמַע נִפְלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים. וְלֹה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּגַמֵּר הַדָּבָר בְּיֶתֶר שְׁאֵת. יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ. וַאֲנִי תָּמִיד אֲיַחֵל לְחַסְדּוֹ עַד אֲשֶׁר יַרְאֵנוּ ה' חַסְדּוֹ וְיִשְׁעוֹ בְּקָרוֹב. וְהִנֵּה אֲנִי מֵכִין עַצְמִי עַתָּה לִנְסֹעַ לִבְרַאד לָשׁוּב לְבֵיתִי וַאֲנִי טָרוּד מְאֹד, וְשָׁם אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בְּבֹאוּר יוֹתֵר קְצָת. וַה' יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם: [עַד כָּאן כְּתָבְתִּי בְּלִבּוֹבִם].

וּבְיוֹם ד' סְמוּךְ לְמִנְחָה בָּאתִי לְפֹה קֶהִלַּת בְּרַאד בְּשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם יוֹם ה' דְּבָרִים, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִיּוֹם ג' סְמוּךְ לְמִנְחָה. וּבְתְחִלַּת קְרִיאָתִי אֶת מִכְתָּבְךָ הָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ תֵּכֶף נִתְעָרְבֵב דַּעְתִּי, צָרָה וּמַכְאוֹב הֻכְפְּלוּ בִּרְאוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ מְרִירוּת הַצָּרָה שֶׁל הַנַּעְקְרַטִּין [לְהִתְגַּיֵּס]. אוֹי אוֹי לָנוּ עַל צָרוֹתֵינוּ, אֲהָהּ בְּנֵי הַכְּרֵעַ הִכְרִיעָתְנִי, לִבִּי נִשְׁבָּר בְּקִרְבִּי מִכַּמָּה צָדָדִים. כִּי הַיָּמִים סְמוּכִים לְתִשְׁעָה בְּאָב. וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְגַּבַּרְתִּי לְקַבֵּל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה, כִּי כָּךְ הוּא הַמִּדָּה. וּבְתוֹךְ כָּךְ נִשְׁמַע לְאָזְנַי שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה כָּזֹאת, צָרַת הַכְּלָל וְהַפְּרָט רַחֲמָנָא לִצְלַן. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר ה' הַצַּדִּיק וַאֲנַחְנוּ הִרְשַׁעְנוּ. הִרְשַׁעְנוּ וּפָשַׁעְנוּ בְּוַדַּאי, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים שֶׁמַּמְשִׁיכִים הַצַּדִּיקִים שׁוֹכְנֵי עָפָר, וּבְזֶה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי גַּם עַתָּה. מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ', שֶׁזָּכִיתִי וְזָכִיתִי אֶת אֲחֵרִים לְבָלִי לְהִתְנַגֵּד עַל הַמַּמְשִׁיךְ רַחֲמִים וַחֲסָדִים בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בִּמְעוֹף צָרוֹת וְצוּקוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר אִלְמָלֵא מִלְּחָא וְכוּ', וּבְכֹחוֹ וּבְכֹחַ כָּל הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת אָנוּ נִשְׁעָנִים שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חַס וְשָׁלוֹם, וּמִכָּל הַצָּרוֹת יוֹצִיאֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אֲנִי שׁוֹלֵחַ לְיָדְךָ הָאִגְּרוֹת לִבְרֶסְלֶב. וְשָׁם הוֹדַעְתִּי לָכֶם מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ בַּאֲר הֵיטֵב. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.
מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי בְּשָׁמְעִי צַרְתְּכֶם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁתִּנָּצֵל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל זֶה, וְשֶׁתִּתְקָרֵב יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל זֶה. כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ הֵיטֵב שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו, הַכֹּל לְטוֹבָתוֹ כְּדֵי לְהַזְכִּירוֹ עַל יְדֵי זֶה שֶׁיָּשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִתְחִיל מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל.
דִּבְרֵי אוֹהֵבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְחַכֶּה לִישׁוּעָתְכֶם וּלִישׁוּעַת כָּל יִשְׂרָאֵל
נָתָן הַנַּ"ל
אָהוּבֵי בְּנֵי כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לְהוֹדִיעֵנִי אֵיזֶה יְשׁוּעָה תִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי, גַּם תִּשְׁלַח לִי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם בֵּיחוּד מִבְּנֵי הַקְּטַנִּים שֶׁיִּחְיוּ, כִּי לֹא נִזְכְּרוּ בְּפֵרוּשׁ בַּמִּכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים. גַּם תּוֹדִיעֵנִי מֵהַקְּלוֹיְז שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן אִם נִפְתְּחָה כְּבָר וּמָתַי נִפְתְּחָה. כִּי בְּנָסְעִי מִשָּׁם הָיְתָה חֲתוּמָה, וּבֶעָזְרַת הַשֵּׁם בָּטַחְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר נִפְתְּחָה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי חָפֵץ שֶׁתּוֹדִיעֵנִי בְּפֵרוּשׁ כְּדֵי לָנַחַת.

שטו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' וָאֶתְחַנַּן ת"ר בְּרָאד.
בְּנֵי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם ד' בָּאתִי לְפֹה. וּבְיוֹם ו', עֶרֶב־שַׁבַּת קֹדֶשׁ שָׁלַחְתִּי לְךָ וְלִבְרֶסְלֶב מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר אוֹ בְּיוֹם ד' כְּשֶׁאֶעֱבֹר הַגְּרֶעניץ [הַגְּבוּל] לְרַאדְוויל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בֶּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי בְּכָל פַּעַם בִּישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַךְ יָדַעְתִּי כִּי אֲנִי אֵינִי יוֹצֵא נָגִדּוֹ יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְזֶה כָּל מַכְאוֹבִי וְצַעֲרִי, אֵיךְ אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי עִם מַה שֶּׁהִזְכַּרְתִּי בְּמִכְתָּבַי מֵעִנְיַן אֲזַמְּרָה. וְאִם אַתֶּם הֱיִיתֶם הוֹלְכִים בָּזֶה כְּמוֹנִי כְּבָר הֱיִיתֶם כְּשֵׁרִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי. אַךְ גַּם אֲנִי שָׂמֵחַ עַל חֶלְקִי תְּהִלָּה לָאֵל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִשְׁלַח שָׁלוֹם רַב לְכָל בְּנֵי בֵיתִי.

שטז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' וָאֶתְחַנַּן ת"ר רָאדִיוויל
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַוּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

יְקַבֵּל אִגֶּרֶת לִטְשֶׁעהרִין רָצוּף פֹּה, שָׁם בַּאֲרִתִּי מְעַט מִנְּסִיעָתִי וְאֶת אֲשֶׁר נְדַבֵּר שָׁם דִּבְרֵי אֱמֶת וְכוּ'. וְהַדְּבָרִים נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּקְהִלַּתְכֶם וּבִבְרֶסְלֶב וּסְבִיבוֹתֵיכֶם. ה' יְזַכֵּנוּ מֵעַתָּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּבְוַדַּאי רָאוּי לְךָ לְהַעְתִּיק הָאִגֶּרֶת וּלְשָׁלְחוֹ גַּם לִבְרֶסְלֶב, וְגוּף הָאִגֶּרֶת תִּשְׁלַח לִטְשֶׁעהרִין. אַךְ הַזָּהֵר מְאֹד וְתַזְהִיר אֶת אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב לְבַל יְפַרְסְמוּ הַדָּבָר, רַק אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כֻּלָּם רָאוּי לָהֶם לִקְרוֹתוֹ. אוּלַי יִמָּצֵא אֶחָד שֶׁיִּזְכֶּה אֶת עַצְמוֹ לֵילֵךְ בִּדְרָכִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ. כִּי כָּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל כֻּלָּם נֶאֱמְרוּ לְעָבְדָא. וְהִנֵּה כָּל הַמִּכְתָּבִים שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לִבְרֶסְלֶב וְכוּ' כֻּלָּם לְפָנֶיךָ. וְהַכֹּל נֶאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ. עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וְלִכְפֹּל הַדְּבָרִים עוֹד. כִּי הַשָּׁעָה נְחוּצָה כַּנַּ"ל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שיז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וָאֶתְחַנֵּן שְׁנַת ת"ר רַאדִיוִויל.

שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב. לִכְבוֹד כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים מִפֶּה וּפְנִינִים יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים הָאוֹחֲזִים וּדְבֵקִים בְּעֵץ הַחַיִּים, אַשְׁרֵיהֶם אַשְׁרֵי חֶלְקָם, נְדִיבֵי עַם ה' אֲשֶׁר בִּקְהִלַּת טְשֶׁעהרִין וּמֶעדְוֶועדִיבְקָא וּקְרַאקָא וּקְרוּמִינְטְשַׁאג וּסְבִיבוֹתֵיהֶם, יְצַו ה' אֶת הַבְּרָכָה אִתָּם וְיַצְלִיחוּ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ. וְיִזְכּוּ מֵעַתָּה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ בֶּאֱמֶת עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים וְהָעֲצוֹת הָעֲמֻקוֹת הַנִּפְלָאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת, אֲשֶׁר שְׁאָבָנוּ מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. עַד אֲשֶׁר יִפָּקְחוּ עֵינֵיהֶם וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת נְעִימַת חֶלְקָם, לִטְעֹם צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי נֹעַם מְתִיקַת קְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְלֵילֵךְ בְּאֹרְחוֹתָיו כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לְעוֹלָם עַדֵּי יִזְכּוּ לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ בְּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו שֶׁזָּכִיתִי לָשׂוּב לְפֹה אֶתְמוֹל וְלַעֲבֹר הַגְּרָעניץ [הַגְּבוּל] בְּשָׁלוֹם. וַאֲנִי מֵכִין עַצְמִי מֵעַתָּה לִנְסֹעַ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שַׁבַּת נַחֲמוּ, לִקְהִלַּת קְרֶעמִינְיץ. וּמִשָּׁם נִסְעָה וְנֵלְכָה בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַרְדִּיטְשׁוֹב וְכוּ', עַד אֲשֶׁר אָבוֹא מְהֵרָה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ לִמְקוֹם מְנוּחָתֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ לִקְהִלַּת אוּמַאן לִמְקוֹם צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ. וְיָמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, מִי יִתֵּן שֶׁנַּתְחִיל עַתָּה עַל כָּל פָּנִים לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים.

וְהִנֵּה אֲהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי, אוֹהֲבִים דְּבֵקִים מֵאָח, אוֹהֲבִים וְרֵעִים בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לָנֶצַח, אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה לָכֶם אֶפֶס קָצֶה מֵעֹצֶם נִפְלְאוֹת חַסְדֵי וּפִלְאֵי פִּלְאוֹתָיו שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ, וּבִפְרָט עִמִּי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּבִפְרָט בַּנְּסִיעָה הַזֹּאת יִקְצְרוּ

הֲמוֹן יְרִיעוֹת. וְאִם כִּי מִכְּבָר יָדַעְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי וְדִבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ לֹא יִכְבֶּה חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם אֹפֶן, וּמַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אוֹר אֱמֶת קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב מְאֹד מְאֹד כֵּן הוּא, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהוּ. עִם כָּל זֶה עַתָּה בְּעֵינַי רָאִיתִי קְצָת וְהַיּוֹתֵר אֲנִי מַאֲמִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן לֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק מִלְּסַפֵּר לָכֶם מְעַט דִּמְעַט כְּדֵי לִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבַר וְלִצְעֹק לֶעָתִיד לָבוֹא. כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים וְנִפְלָאִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת. כִּי עֲדַיִן הַצַּד הַשֵּׁנִי הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹן קַבָּלָה סִטְרָא אַחֲרָא אוֹרֵב וְחוֹתֵר בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְעוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ בְּכָל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לוֹ לֶאֱרֹב וְלַחְתֹּר וְלִתְפֹּס בְּרִשְׁתּוֹ חַס וְשָׁלוֹם עַד אֲשֶׁר בְּכָל פַּעַם נִדְמֶה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁבֵּר הַסְּתָרוֹת וּמְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים וְתַאֲוֹת וְסִכְסוּכִים וְעִכּוּבִים וּטְרָדוֹת וְכוּ' וְכוּ' כָּאֵלֶּה. וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ עַל פָּשְׁטוּהוּ וְלָא עָיֵל לְתַרְעָא וְכוּ' וְכוּ', וּבְמַקּוֹמוֹת אֲחֵרִים. מִי יִתֵּן שֶׁיִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְקַיֵּם הָעֵצוֹת הַנֶּאֱמָרִים שָׁם בְּסִימָן כ"ה בְּהַתּוֹרָה אַחֲוֵי לָן מָנָא וְכוּ'. דְּהַיְנוּ לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים הַדְּבֵקִים וְכוּ', וּלְהִתְפַּאֵר וּלְשַׂמֵּחַ בַּמֶּה שֶׁזָּכָה לְהִתְקָרֵב לְמָקוֹם שֶׁנִּתְקָרֵב, שֶׁעַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְגַּלִּין הַגְּוָנִין עִלָּאִין שֶׁהֵם גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וְכוּ' וְכוּ'. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לְאֵל הָיִיתִי בִּבְרָאד וּבְלֶעמְבֶּערְג. וּבְעֵנְיַן עִסְקֵנוּ אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לַעֲסֹק בָּזֶה בְּשׁוּם אֹפֶן, וְכִמְעַט הָיִיתִי מְיָאֵשׁ עַצְמִי מִזֶּה. אַךְ "חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ" וְכוּ', וְנִמְצָא עֵצָה עַל יְדֵי אִישׁ אֶחָד נִכְבָּד שֶׁרוֹצֶה לַעֲסֹק בָּזֶה, וְלֵה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּגְמֹר בְּכִי טוֹב. יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמְחוּ לִבָּם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה תְּהִלָּה לְאֵל עָסְקֵנוּ שָׁם הַרְבֵּה וְדִבַּרְתִּי הַרְבֵּה, מִנְּעִימוּת נִפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ וְנִשְׂגְּבוֹת מַעֲלָתוֹ, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד מְאֹד. וְרֹב הַחֲסִידִים דְּשָׁם קִבְּלוּנִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל, רַק מָעוֹת לֹא הוֹצֵאתִי מִשָּׁם אֶפְלוּ מֻחָצָה הַהוֹצָאוֹת דְּשָׁם, וּמְעַט דִּמְעַט שֶׁקִּבַּלְתִּי הָיָה מֵהַקְּרוֹבִים שֶׁלִּי שֶׁהֵם גְּבִירִים גְּדוֹלִים. אֲבָל קְרֵבוּתָם רְחוֹקִים, וּמַתְּנָתָם הָיְתָה מְעוּטָה מְאֹד מְאֹד. אַךְ טוֹב לִי תּוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכֶסֶף, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל הֶחֱיֵיתִי אוֹתָם הַרְבֵּה. וְאֶתְמוֹל לִוּוּ אוֹתִי מִבְּרָאד חֲסִידִים הַרְבֵּה וּגְדוֹלֵי הַחֲשׁוּבִים שֶׁבָּהֶם עַד חוּץ לָעִיר. וְהַרְבֵּה מֵהֶם לִוּוּ אוֹתִי וְנָסְעוּ עִמִּי עַד הַגְּרֶעניץ, וּבְדֶרֶךְ מָשְׁכוּ וְהוֹצִיאוּ מִמֶּנִּי דִּבּוּרִים וְתוֹרוֹת הַרְבֵּה מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְסִפַּרְתִּי לָהֶם מֵהַתּוֹרָה מַעְיָנִין שֶׁבַּח הַצַּדִּיקִים שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַדִּבּוּר נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל וְכוּ' וּמֵהַתּוֹרָה "אֲנִי הַיּוֹם יְלַדְתִּיךָ". וְסִפַּרְתִּי לָהֶם בְּדֶרֶךְ שִׂיחָה אֵיךְ זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ הִתְגַּלּוּת הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, וּקְצָת מִמַּה שֶׁעָבַר אָז, וְנִבְהֲלוּ וְנִרְעֲדוּ מְאֹד. אַחַר כָּךְ בְּעֹצֶם תְּשׁוּקָתָם פָּתַחְתִּי פִּי בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְסִפַּרְתִּי לָהֶם אֵיךְ נֶאֱמְרָה הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה "הַנָּעוֹר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי" וְכוּ', וְאָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם כָּל הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת. וְהוֹדַעְתִּי לָהֶם הָאֱמֶת שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל הִזְהִיר מְאֹד לִבְנֵי הַנְּעוּרִים לְפָרֵשׁ שִׂיחָתָם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבִפְרָט בַּלַּיְלָה

וּבָרָךְ יְחִידִי, עַד שֶׁיְּכוֹלִים לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְהִכָּלֵל בְּחִיּוּב הַמְּצִיאוּת וּלְהַעֲלוֹת כָּל הָעוֹלָם הַתָּלוּי בּוֹ לְהִכָּלֵל בּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְחֻיָּב הַמְּצִיאוּת וְכוּ'. וְכַמָּה בְּנֵי הַנְּעוּרִים הָלְכוּ בְּצַד הָעֲגָלָה וְאַחֲרֶיהָ, כִּי הָלְכוּ בְּרַגְלֵיהֶם מִשָּׁם עַד הַגְּרָעִנִיץ שֶׁהוּא קָרוֹב לְפַרְסָה. וְכֻלָּם עָמְדוּ מַרְעִיד וּמְשִׁתּוֹמֵם תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת בְּשָׂרָם כְּמַעַט שֶׁיָּצְאָה נַפְשָׁם. וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה דַּיָּן דְּקְהִלַּת בְּרָאד מֻפְלָג גָּדוֹל בַּתּוֹרָה שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר פְּשָׁטִים נִפְלָאִים גְּדוֹלִים בַּגְּמָרָא פֵּרוּשׁ תּוֹסָפוֹת, וְגַם הַשְּׁאָר הָיוּ לוֹמְדִים וַחֲשׁוּבִים, כֻּלָּם נִבְהֲלוּ מִשְּׁמֹעַ לֹא יָדְעוּ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְגַם אֲנִי בְּעַצְמִי וְרַבִּי נַחְמָן הִזְכַּרְתִּי עַצְמִי מֻחְדָּשׁ הֵיכָן אֲנַחְנוּ בָּעוֹלָם שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּזֹאת, וַעֲדַיִן מִתּוֹרָתוֹ אָנוּ רְחוֹקִים. וַאֲנִי צוֹעֵק בְּלִבִּי עַתָּה עַל הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים, שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְקַיֵּם זֹאת מֵרִבּוּי הַמְנִיעוֹת, אֲבָל אֲנִי מְשַׂמֵּחַ עַצְמִי עַל הַמְּעַט דִּמְעַט שֶׁזָּכִיתִי לְפָעָמִים לְקַיֵּם מְעַט מִזֶּה. וְגַם מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ בַּיּוֹם וְכוּ' הוּא גַּם כֵּן יָקָר מְאֹד מְאֹד, כִּי לָאו כָּל אָדָם זוֹכֶה לְקַיֵּם כָּל הַנַּ"ל בִּשְׁלֵמוּת. וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהִתְבּוֹדְדוּת אֲפִלּוּ בַּיּוֹם, אֲבָל אַשְׁרֵי וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְקַיֵּם בְּפִשְׁיטוּת הַנַּעוֹר בַּלַּיְלָה וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהִכָּלֵל וְכוּ' וְכוּ', יְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם. וְעַל כֵּן זָרַזְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לָכֶם מִיָּד קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, כִּי זֶה הָאִגֶּרֶת הוּא אֶצְלִי תַּלְמוּד תּוֹרָה דְּרַבִּים, כִּי אוּלַי אוּלַי יִזְכֶּה אֶחָד עַל יְדֵי זֶה לְהִתְעוֹרֵר לְקַיֵּם כָּל הַנַּ"ל, אוֹ מִקְצָת מִזֶּה עַל כָּל פָּנִים. וּבִפְרָט קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גַּם בִּבְרָאד דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם כַּמָּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד, וּמָסַרְתִּי לָהֶם סֵפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת וְהִתְפִּלּוֹת. וְאַף שֶׁקְּצָתָם רָאוּ אוֹתָם מִכְּבָר, אֲבָל כְּבָר עָבְרוּ יָמִים וְשָׁנִים שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתָם. וְהָרֹב לֹא רָאוּ אוֹתָם מֵעוֹלָם. וְגַם הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן שֶׁנִּדְפַּס שָׁם זֶה כַּמָּה שָׁנִים, הָיָה מָנַח בְּקֶרֶן זָוִית. וְעַכְשָׁיו הִתְחִילוּ לְהוֹצִיא אוֹתוֹ. וְשָׁאֲלוּ אוֹתִי כַּמָּה דְּבָרִים וּפֵרַשְׁתִּי לָהֶם יָפֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְגַם פֵּרַשְׁתִּי לָהֶם הָרָאשֵׁי פְּרָקִים מֵהַנִּדְפָּסִים בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא הַמַּתְחִילִים הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. כִּי שָׁם לֹא נִדְפַּס הַפֵּרוּשׁ. וּבְלֵיל שַׁבַּת חֲזוֹן הֶעָבַר לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק עַד שֶׁנָּשָׂא לִבִּי אֶת רַגְלַי וְרַקַּדְתִּי בְּשִׂמְחָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְדַעְתִּי מֵעוֹלָם לֹא רָקַדְתִּי בְּשַׁבָּת זֶה, תְּהִלָּה לְאֵל הַכֹּל הָיָה עַל נָכוֹן. וְלֵה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁגַּם עֲסָקֵינוּ נַתְחִיל וְנִגְמֹר וְנַתְחִיל וְנִגְמֹר כַּמָּה פְּעָמִים, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ תָּמִיד, רַק צְרִיכִין לָזֶה הוֹצָאוֹת רַבּוֹת. וְקִוִּיתִי בְּחַסְדֵי ה' וּבְטוּב לְבָבְכֶם כַּיּוֹצֵא בָּכֶם, שֶׁבְּוַדַּאי תִּתְנוּ כָּרָאוּי הֵן עַל הָעֵסֶק הֵן לְהַחֲזִיק אוֹתִי. וְעַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּטָחוֹנִי שֶׁיְּכַלְכֵּל וִיפַרְנֵס אוֹתִי וְיַסְפִּיק לִי כָּל צָרְכִי. הָאֱלֹקִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי אַל יַעַזְבֵנִי לָנֶצַח. אַךְ עִקַּר הַיְשׁוּעָה צְרִיכִין בְּעִנְיַן הָרַחֲמָנוּת הַגָּדוֹל מִכָּל מִינֵי רַחֲמָנוּת, לְהַכְנִיס וּלְקַשֵּׁר הַדַּעַת בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שֶׁיֵּצֵא כָּל אֶחָד מֵהָעֲוונוֹת וְהַשְׁטוּתִים וְכוּ' שֶׁנִּדְבְּקוּ בּוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה, כִּי עֲדַיִן הָאוֹרֵב יוֹשֵׁב בַּחֶדֶר וּבְחַדְרֵי חֲדָרִים וְגַם בְּאִתְגַּלְיָא אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְכֵן הוּא בִּבְרָאד

וּבִלְבוֹב וּבְכָל הַמְּדִינוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה עוֹלָם הַשָּׁפֵל עוֹלָם הָעֲשִׂיָה, עוֹלָם שֶׁכָּל יְצוּרֵי קֶדֶם צְרִיכִין לַעֲבֹר בּוֹ וְלִסְבֹּל מַה שֶּׁיִּסְבֹּל, וּלְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בָּזֶה הָעוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה וְהַנִּסָּיוֹן דַּוְקָא. אֲשֶׁר בְּכָל יוֹם וַאֲפִלּוּ בְּכָל רֶגַע אוֹרְבִים עָלָיו כְּמוֹ שֶׁאוֹרְבִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מִזֶּה כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְעַל יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה הַנַּ"ל. וּזְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ וְהַיְרִיעָה קְצָרָה וְהַהֶכְרֵחַ לְהַפְסִיק לִקְרִיאַת שְׁמַע וְלִתְפִלָּה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִיד נַפְשִׁי הַוָתִיק פְּרִי קֹדֶשׁ וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער נֵרוֹ יָאִיר, וְלַחֲבֵרוֹ יְדִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּיֶלִי נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

קִבַּלְתִּי אִגֶּרֶת מִבְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁכָּבָר קִבֵּל הַסֵּפֶר שֶׁהִלְוָה בִּשְׁבִילְךָ. יְשַׁלֵּם ה' פְּעֻלֵּיכֶם וְכוּ'. וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדְּלוּ לְטוֹבָתִי בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְגַם שָׁלַח לִי מִכְתַּבְכֶם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, בַּיָּמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם אֶכְתֹּב לָכֶם עוֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה מֵאֵלָיךְ תָּבִין לְזָרֵז אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיַּעַמְדוּ בְּעֶזְרָתִי, בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לִגְמֹר חֻפְצֵי שָׁמַיִם לִזְכוֹת הָרַבִּים לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְתִרְאוּ לְהַשְׁגִּיחַ עַל בֵּיתִי לַעֲזֹר לָהֶם בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם. וּבִפְרָט שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּמְלֶאכֶת שָׁמַיִם בִּזְכוּת הָרַבִּים. עַל כֵּן עֲלֵיכֶם לִרְאוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי מְנִיעוֹת לָזֶה חַס וְשָׁלוֹם עַל יְדֵי הַפַּרְנָסָה, וְאַתֶּם עֲשׂוּ אֶת שֶׁלָּכֶם הֵן לִתֵּן נְדָבַת לְבַבְכֶם הַטּוֹב כָּרָאוּי. הֵן לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל מֵאוֹהֲבֵינוּ כָּל מַה שֶּׁתּוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת תַּעֲשׂוּ בְּכָל כֹּחֲכֶם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדְכֶם לְטוֹבָה. וְחִזְקוּ וְאִמְצוּ לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וּבִפְרָט לְתִלּוֹת עֵינֵיכֶם לַמָּרוֹם וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ כִּי. (חָסֵר) וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וּכְבָר שְׁמַעְתֶּם בָּזֶה הַרְבֵּה. אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתְּקַיְּמוּ כָּרָאוּי לְמַעַן יִיטִיב לָכֶם לָנֶצַח.

דִּבְרֵי מוֹרְכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

שיח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' רְאֵה ת"ר בַּרְדִּיטְשׁוֹב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֶשַׁע רַב.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי בְּשָׁעָה זוֹ בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְפֹה קְהִלַּת בַּרְדִּיטְשׁוֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ שָׁעָה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם

שֶׁעָבַרְתִּי כָּל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לְאֵל. בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ חֲלִישׁוּת כֹּחִי, וּבְפָרָט חֲלֻקַּת עֲצָתִי שֶׁהוּא כִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ. וּמִי יַאֲמִין לִשְׁמוּעָתִי שֶׁבַּחֲלִישַׁת כֹּחַ כָּזֶה וּבַחֲלֻקַּת הָעֵצָה כָּזֹאת וּבְמַחֲלֻקֶת וּרְדִיפוֹת וְכוּ' כָּאֵלֶּה, אָרִים פְּעָמַי לְנָסִיעוֹת כָּאֵלֶּה וְטִלְטוּלִים קָשִׁים כָּאֵלֶּה. וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁעָבַרְתִּי עָבְרוּ עָלַי הַתְּלָאוֹת שֶׁל מְפָרְסָם וְאֵינוֹ מְפָרְסָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה בִּכְתָב. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים כָּזֶה עָצְמָה הִרְבָּה, שֶׁעָבַרְתִּי הַדֶּרֶךְ בְּשָׁלוֹם וּבְשַׁלְוָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם. יִתְבָּרַךְ אֵלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ'.

וּתְהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּשִׂמְחַת נַחֲמוּ בִּקְרֶעמִינִיץ, וְקִבְּלוּנִי כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּכָבוֹד גָּדוֹל מְאֹד. וְגַם מִשְּׁאָר הַחֲסִידִים שֶׁבָּעִיר הָיוּ אֶצְלִי הַרְבֵּה לֹא כֻּלָּם. וּמֵחֲמַת תְּשׁוּקַת בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה דִּבַּרְתִּי שָׁם תְּהִלָּה לָאֵל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הַרְבֵּה. עַד אֲשֶׁר כָּלְתָה נַפְשָׁם מְאֹד בִּפְנִימִיּוּת לְבָבָם לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ, עַד שֶׁקְּצָת גִּלּוּ מַצְפוּנֵי לִבָּם בְּפִיהֶם רַק שֶׁהַדֶּרֶךְ רָחוֹק וְהַמְּנִיעוֹת עֲצוּמִים, וְהַרְבֵּה הִרְבֵּה מוֹנֵעַ אֶת כֻּלָּם הַמַּחֲלֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם שֶׁעָלֵינוּ חִנָּם עַל לֹא חָמָס בְּכַפֵּנוּ. וְהֵם יוֹדְעִים וּמְבִינִים הֵיטֵב שֶׁהָאֱמֶת אִתָּנוּ, אַךְ קָשֶׁה לָהֶם לִסְבֹּל הָרַעַשׁ וְכוּ' בְּצֵרוּף שְׁאָרֵי הַמְּנִיעוֹת. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ בְּעַל פֶּה מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. כִּי עֶקֶב הַלֵּב שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְכוּ' וְכוּ'. רַק הוּא יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חַי. וַאֲנִי בְּעָנְיִי רוֹאֶה וּמֵבִין מֵרָחוֹק אֲשֶׁר כִּמְעַט נִשְׁמַע בְּפֵרוּשׁ עִמְקוּת צַעֲקַת הַלֵּב שֶׁל כָּל אֶחָד לְהִתְקָרֵב לְנַקֶּדֶת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, אֲבָל גָּבַהּ טוּרָא וְכוּ', וְהַיַּרְדֵּן מִתְפַּשֵּׁט מִלַּעֲבֹר אֶל הַקְּדֻשָּׁה וְכוּ'. מַה נָּשִׁיב לַה' וְכוּ' אֲשֶׁר פָּלַט וּמִלֵּט נַפְשֵׁינוּ מֵחָדָא, מִלְּהְיוֹת לָנוּ חַס וְשָׁלוֹם אִיזֶה חֲלֻקַּת הַלֵּב מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת. כֵּן יוֹסִיף ה' לְהַגְדִּיל וּלְהַפְלִיא חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת וּבִשְׁלֵמוּת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא מְהֵרָה לְהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

גַּם הָיִיתִי בְּאוֹסְטְרָהָא וְהֶחֱיֵיתִי מְאֹד אֶת גֶּזַע קֹדֶשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְהָיוּ לִי מְנִיעוֹת רַבּוֹת מְאֹד מִלְּסַע לְשָׁם, עַד שֶׁכְּבָר הָיִיתִי נוֹאָשׁ מִלְּסַע לְשָׁם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרַנִי בְּרַחֲמָיו וְנָסַעְתִּי לְשָׁם, וְקִבְּלוּנִי בְּכָבוֹד הָרַב הַמְפָרְסָם וְכוּ' בְּעַצְמוֹ וּבָנָיו וּקְצָת מֵאֲנָשָׁיו שֶׁהָיוּ נִמְצָאִים אָז. וְהָיִיתִי שָׁם מִיּוֹם ד' אַחַר חֲצוֹת עַד אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּיוֹם ה'. וּגְדוֹל הָעֵצָה יִתְבָּרַךְ שָׁלַח בְּלִבִּי לְסַע מִשָּׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ לִקְהִלַּת קָאסְטַנְטִין יָשָׁן. וְכֵן עָשִׂיתִי, וּבָאתִי לְשָׁם בְּיוֹם ו' אַחַר חֲצוֹת. וְהָיָה לִי יִסּוּרִים וּבִלְבּוּלִים גְּדוֹלִים בְּדַעְתִּי בְּעֵת שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְשָׁם, מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם קָרוֹב לִמְדִינָתֵנוּ שֶׁיּוֹדְעִים בְּיוֹתֵר מֵאֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרַנִי שֶׁבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלָּנוּ קִבְּלוּנִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וּשְׁאָר אֲנָשִׁים הָיוּ בֵּינֵיהֶם שִׁנּוּי דֵּעוֹת, וּקְצָת מֵהֶם הָיוּ אֶצְלִי. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַר הַשַּׁבָּת בְּשָׁלוֹם, אֲבָל דִּבְרֵי

תוֹרָה לֹא נֶאֶמְרוּ שָׁם כִּי אִם מְעַט. וּבְיוֹם א' לְעֵת עֶרֶב יָצָאתִי מִשָּׁם וּבָאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם כַּנַ"ל. הִנֵּה סִפַּרְתִּי לָכֶם מְעַט מֵהַרְבֵּה מִסֵּדֶר נְסִיעָתִי לְמַעַן יִהְיֶה לָכֶם לְזִכָּרוֹן. וּבְפָרָט כַּאֲשֶׁר יַחֲמֹל ה' וְיַעְזְרֵנוּ בְּחַסְדּוֹ לִגְמֹר עֲסָקֵינוּ בְּשָׁלוֹם, אָז נָבִין בְּיוֹתֵר יְשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו עַד אֵין מִסְפָּר, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. בְּרֶגַע זֹאת נוֹדַע לִי שֶׁקְּרוֹב שֶׁתֵּצֵא הַפָּאסְט מִפֹּה וַאֲנִי מֻכְרָח לְקַצֵּר.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה בְּקָרוֹב בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִי לִסַּע לְבֵיתִי עַתָּה מִכַּמָּה טְעָמִים, וְהִנְנִי מְצַפֶּה עַתָּה לָבוֹא בְּקָרוֹב לְאוּמַאן. וְאַחַר חֲתִימַת זֶה הָאִגֶּרֶת אַתְחִיל לַעֲסֹק בְּעִנְיַן נְסִיעָתִי מִפֹּה לְאוּמַאן. וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ אֶסַּע. וְהַמַּכִּין מִצְעָדֵי גֶּבֶר יוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, "יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ".

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שיט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' רְאֵה ת"ר בַּרְדִּיטְשׁוֹב.

(חֶסֶר כָּאן)וְשָׁלוֹם לִבְנֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְהַלָּשׁוֹן שֶׁלְּךָ תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר מְתֻקָּן קְצָת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְקָרוֹב יִתְתַּקֵּן כָּרָאוּי. רַק בִּכְתָב אַתָּה צָרִיךְ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּכָל יוֹם, כְּדֵי שֶׁתְּאַמֵּן יָדְךָ הֵיטֵב בִּכְתִיבָה. וְיִהְיֶה נִצְרָךְ לְךָ בְּכָל הָאֶפְנַיִם. הֵן לְדֶרֶךְ אֶרֶץ, הֵן לְתוֹרָה וַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם. וּלְהַשִּׁיב לְךָ עַל מִכְתָּבְךָ אֵין עַתָּה הַזְּמַן מַסְפִּיק. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמַאן אֲשִׁיב לְךָ בִּכְתָב, וְגַם נָדַבֵּר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ מְאֹד לְבָרֵחַ בְּכָל פַּעַם מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וּבְכָל פַּעַם שֶׁמַּמְשִׁיכִין הַמַּחֲשָׁבָה מִחוּץ לִפְנִים יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד. וּבִשְׁבִיל זֶה בָּא הָאָדָם לָעוֹלָם לִלְחֹם מִלְחָמָה זֹאת. וְעַל פִּי דַּרְכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל יְכוֹלִים לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ. רַק שֶׁצְּרִיכִין הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל וְעַקְשָׁנוּת עָצוּם לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וַיְיַעֵר עָלַי מָה. אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת שֶׁלִּי, וְאֶחֱטֹף טוֹב כָּל מַה שֶּׁאוּכַל, מֵעַט אוֹ הַרְבֵּה, כְּתַרְנְגוֹל הַמְנַקֵּר בְּאַשְׁפָּה וְכוּ'. וּבִפְרָט לִצְעֹק וּלְהִתְחַנֵּן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל פַּעַם. בִּפְרָט בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים הַלָּלוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְחַכֶּה לִרְאוֹת בְּךָ כָּל טוֹב.

נָתָן הַנַּ"ל

אֲהוּבֵי בְּנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה.

דַיין גְּרִיס הָאבּ אִיךְ מְקַבֶּל גִיוֶונען. אוּן הָאבּ גְרוֹס נַחַת גִיהַאט וָואס דִיא הָאסְט אַלֶיין גִישְׁרִיבִין. בִּפְרָט דִיא בִיסְט נִיט גִיזוּנְד גִיוֶונען, גִילוֹבְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וָואס הָאט דִיר גִיהָאלְפִין. הַיינְט בַּדַארְפְסְטוּ אָן הֵייבִין תְּפִלִּין צוּא לֵייגְן, בִיסְטוּ גָּאר נַייא גִיבוֹרֶן. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דָּעֶר מַאן דִיךְ רֶעכְט וָואס דָּא הֵייבְט זִיךְ אָן. וַואְרֶף אַוֶועק אַלֶע נַארִישְׁקַייט וָואס בִּיז אַהעֶר אִיז גִיוֶונען, אוּן מַאךְ דִיר אַנַייא הַארְץ צוּ גִיטִין. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן וֶועל אִיךְ דִיר מֶער שְׂרַייבִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. בָּתִּים וֶועל אִיךְ הַייסִין לִבְנֵי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִחְיֶה דִיר שִׁיקֶען. זַייא גִיזוּנְט אוּן פְרַיילִיךְ, אוּן זָאג תְּהִלִּים אַלֶלע טָאג, אוּן בַּאגֶער צוּא לֶערְנֶין, וֶועט אַלְץ רֶעכְט זַיין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

[אֲהוּבִי בְנֵי נַחְמָן שֶׁיִחְיֶה, קִבַּלְתִּי אֶת פְּרִישַׁת שְׁלוֹמְךָ, הָיְתָה לִי נַחַת רַבָּה מִזֶּה שֶׁאַתָּה עַצְמְךָ כָּתַבְתָּ, בִּפְרָט שֶׁלֹּא הָיִיתָ בָּרִיא, וּתְהִלָּה לְאֵל שֶׁעֲזָרְךָ. הַיּוֹם עָלֶיךָ לְהַתְחִיל לְהָנִיחַ תְּפִלִּין - אַתָּה נוֹלַדְתָּ מֻחְדָּשׁ. לְמַעַן ה' הִתְבּוֹנֵן מַה מַּתְחִיל. הַשְׁלֵךְ אֶת כֹּל הַהֶבָלִים שֶׁהָיוּ עַד עַתָּה, וּבְרָא לְךָ לֵב חָדָשׁ לְטוֹבָה. אִם יִרְצֶה ה' מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ. בָּתִּים (שֶׁל תְּפִלִּין) אֲצַוֶּה לִבְנִי ר' אִיצִיק שֶׁיִחְיֶה לִשְׁלֹחַ לְךָ. תִּהְיֶה בָּרִיא וְשָׂמֵחַ וְהִשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד - וְהַכֹּל יִהְיֶה כָּרָאוּי בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ].

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְיַחֵד הַדִּבּוּר לָכֶם כָּרָאוּי. מִן הַסְּתָם תִּרְאוּ אוֹ תִּשְׁמְעוּ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְרַבִּי אִיצִיק בְּנִי שֶׁיִחְיֶה. וְהַפְּאסְט נְחוּצָה מְאֹד.

נָתָן הַנַּ"ל

שכ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' שׁוֹפְטִים ת"ר אוּמַאן.

בַּעַל הָרַחֲמִים יְיטֵיב הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה לְכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִחְיוּ.

עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' כְּמוֹ חֲצוֹת הַיּוֹם, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְעַתָּה עֵינַי תְּלוּיוֹת לַמָּרוֹם הוּא הַתְחִיל הוּא יִגְמֹר הָעֵסֶק שֶׁמָּסַר בְּיָדֵינוּ לַעֲסֹק בּוֹ שֶׁהוּא טוֹבַת הַכֹּלָל לָנֶצַח, ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה. וְיָמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא וּצְרִיכִין לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְבַקֵּשׁ וְלִדְרֹשׁ וְלַחֲקֹר דֶּרֶךְ לַתְּשׁוּבָה כָּל אֶחָד מִמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא שָׁם. וְאֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה, וְגַם לָזֶה צְרִיכִין סִיְעָתָא דִשְׁמַיָּא. וּצְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בִּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין טוֹבִים בְּהִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל וּבְעַקְשָׁנוּת גָּדוֹל בְּרָצוֹן, וּלְהַאֲמִין בְּעַצְמוֹ שֶׁעֲדַיִן הַטּוֹב שָׁבּוֹ חָזָק מְאֹד מְאֹד, אַף עַל פִּי שֶׁפְּגָמְתִּי בּוֹ כְּמוֹ שֶׁפָּגַמְתִּי, אַף עַל פִּי כֵן מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּ אֶת הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁזָּכִיתִי

לַחֲטֹף בְּזֶה הַצֵּל עוֹבֵר. וּבִפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, הַכֹּל גָּנוּז וְצָפוּן חָתוּם וּמְשֻׁמָּר אֵצֶל הָרֹאשׁ בַּיִת הָאֱמִתִּי, וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל עֲדַיִן יֵשׁ לִי תִּקְוָה לְכָל טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹחַ בְּכָל זֶה בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וּבְאֵלּוּ הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים אֱלוּל וְתִשְׁרֵי בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים צְרוּפִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים וְנִשְׂגָּבִים כָּאֵלֶּה עַל אֱלוּל וְתִשְׁרֵי. וְלֹא יְכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּיר קְצָתָם: עֹז וְהָדָר לְ'בוּשָׁה וַ'תִּשְׂחַק לְ'יוֹם אַ'חֲרוֹן צְרוּף אֱלוּל בְּרֹאשֵׁי תֵּבוֹת; וּמָל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶ'ת לְ'בָבְךָ וְ'אֶת לְ'בַב וְכוּ'; וְ'אִם לֹ'א תֹּאבֶה הָאִשָּׁה לְ'לֶכֶת אַ'חֲרֶיךָ וְכוּ'. וְלָזֶה שַׁיָּךְ סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל, שֶׁיְּסוֹדָהּ הוּא אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ.

אַשְׁרֵי הַמִּתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּבִפְרָט בֶּאֱלוּל בְּעַצְמוֹ לֵילֵךְ בָּזֶה, לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַבְּקִיאוּת מֵהַבָּקָר בַּהֲלָכָה בָּקְרִי בְּרָצוֹא בָּקְרִי בְּשׁוּב וְכוּ' וְכוּ', תִּשְׁרֵי: רְאֹשֵׁי תֵבוֹת אַתָּה פּוֹרַרְתָּ בְּעָזְךָ יָ"ם שִׁ'בַּרְתָּ רְ'אֹשֵׁי תַּ'נִּינִים עַל הַמָּיִם וְאַתָּה יָדַעְתָּ אֶת' נֶפֶשׁ' הַגֵּר' כִּי' גֵּרִים סוֹפֵי תֵּבוֹת תִּשְׁרֵי; תָּ'בוֹאִי' תָּ'שׁ'וּר'י' מֵר'אשׁ' אֲמָנָה; תִּשְׁרֵי שְׁנֵי פְּעָמִים חוֹתָם. מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, בִּפְרָט מִי שֶׁזָּכָה לִטְעֹם אֲפִלּוּ כִּנְקֻדָּה מִן הַיָּם צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי נֹעַם, הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ עַל כָּל הַנַּ"ל. גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ אֲשֶׁר הִפְלִיא עֲצָה לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אוֹר כָּזֶה בִּשְׁבִיל קִיּוּם הַבְּחִירָה, אֲבָל מַה נָּשִׂיב לַה' וְכוּ' אֲשֶׁר פָּקַח עֵינֵינוּ לִרְאוֹת עַיִן בְּעַיִן אֱמִתַּת נְקֻדַּת הָאֱמֶת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר עוֹד לְהַסְתִּירוֹ חַס וְשָׁלוֹם מִדַּעְתֵּנוּ בְּשׁוּם אֹפֶן. אַף אִם מַעֲשֵׂינוּ הֵם חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁהֵם, הָאֱמֶת הוּא אֱמֶת, וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּדִמְעָה מֵעֹצֶם תְּשׁוּקַת הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וַעֲצוּמָה וּבִפְרָט לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַוָּתִיק הַמַּפְלֶג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, הַזָּהֵר וְהַזְּהֵר בְּנִי וְתַלְמִידִי חֲבִיבִי לְבַל יַעֲלֶה עָלֶיךָ רַעְיוֹן חַס וְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא כִּרְצוֹן הָאֱמֶת, רַק בּוֹא תָּבוֹא בְּרִנָּה עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְפֹה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְכֵן כָּל יָמֶיךָ עַד יָבוֹא מוֹרֶה צֶדֶק לְמַעַן יִיטִיב לְךָ לָנֶצַח, וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ תַּחֲזִיק לִי טוֹבָה לָנֶצַח נְצָחִים.

נָתָן הַנַּ"ל

שכא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' תֵּצֵא ת"ר. אוּמָאן.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א'. לְהַרְחִיב בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה, וּבְקָרוֹב תָּבוֹא בְּעַצְמְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיזַכֵּנוּ לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ שְׁנֵי הַבְּקִיאוּת שֶׁצְּרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב, שֶׁהֵם בְּחִינַת אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ. כִּי בְּוַדַּאי הוּא בְּקִיאוּת גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וְיוֹתֵר יֵשׁ לְדַבֵּר מִזֶּה כְּמַעַט בְּכָל יוֹם, כִּי עָקֹב הַלֵּב מִכֹּל וְאָנוּשׁ הוּא וְחוֹלֶה מְאֹד. וְכַמָּה וְכַמָּה חוֹתְרִים עָלֵינוּ מְאֹד בְּכָל יוֹם לְהַפִּילוֹ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם, וּצְרִיכִין בְּכָל פַּעַם לְזָכֹר הֵיטֵב בְּעִנְיַן הַבְּקִיאוּת הַנַּ"ל, וְעוֹד כַּמָּה שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְתוֹרוֹת נוֹרָאוֹת הַשַּׁיְכִים לָזֶה, לְמַעַן יִשָּׁאֵר קַיָּם עַל עָמְדוֹ תָּמִיד. וּבִפְרָט בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁאָז נִמְשָׁךְ הַשְּׁנֵי בְּקִיאוּת הַנַּ"ל, שֶׁהֵם סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל וְכוּ' וְכוּ'. בֶּאֱמֶת אֵינִי יָכוֹל לְהָבִין כְּלָל בַּמֶּה זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּזֹאת. וְאִם נַעֲשָׂה עִמָּנוּ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת וּמַחֲלֹקֶת וּבִזְיוֹנוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וַדַּאי, וַעֲדַיִן יֵשׁ תִּקְוָה לְחַכּוֹת לְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד, וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וּתְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם, וּבִתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וַאֲמִירַת תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה, וּתְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל יוֹם, וְתִשְׂמַח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וַאֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹד לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרְךָ וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיֵּיטִיב לְךָ בְּחַסְדּוֹ. לֹא כַּחֲטָאֵינוּ יַעֲשֶׂה לָנוּ וְכוּ', כִּי חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ, חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים כְּנַפְשְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לַחֲתָנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הִיא בִּתִּי מָרַת חַנָּה צִירְיל תִּחְיֶה, וְלִבְנִי נַחְמָן, וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיוּ.

לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲגֶרֶט צוּא לֶעֶרְנֶין, אוּן דַאוֶועְנְט עֶרִינְטְ. אוּן הִיט בֶּעְנְשִׁין אוּן קְרִיאַת שְׁמַע לֶיעְנֶען, אוּן כָּל הַבְּרָכוֹת. אוּן הִיט אַיךְ פּוּן שְׁלֶעְכְטְס אוּן טְרַאכְט אוֹף דֶּעם תַּכְלִית. וְוואִרִין דֶּער תַּכְלִית אִיז נָאר תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים [הִשְׁתּוֹקְקוּ לִלְמֹד, וְהִתְפַּלְּלוּ בְּרִצִינוּת, וְהִזְהֲרוּ בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן וּבַאֲמִירַת קְרִיאַת שְׁמַע וְכֹל הַבְּרָכוֹת. וְהִזְהֲרוּ מֵרַע וְחִשְׁבוּ עַל הַתַּכְלִית, כִּי הַתַּכְלִית הִיא רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים].

נְתָן הַנַּ"ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תר"א

שכב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' עֶרֶב סֻכּוֹת תר"א לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם בְּאֶמְצַע תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָיָה לִי לְנַחַת וְהַ' יְשַׂמְּחֵנוּ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְתִזְכֶּה עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה שֶׁיִּשְׁלַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּנְתְךָ תִּחְיֶה, כִּי שִׂמְחָה הִיא רְפוּאָה לְכָל מֵינֵי חוֹלַאַת רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְהִנֵּה נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְמַלֹּאוֹת רְצוֹנְךָ שֶׁהוּא רְצוֹנִי, לִכְתֹּב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת מַעְנְיָנָא דְּיוֹמָא, אַךְ טָרִידְנָא טוּבָא. וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם, וְלֹא הִגְבִּיהוּ כַּנְפֵי הַסַּכָּה וְכוּ'. אַךְ תְּשׁוּקָתְךָ מַכְרִיחֵנִי לִכְתֹּב לְךָ מְעַט מֵאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֶתְמוֹל בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, שֶׁכָּל בְּחִינַת סֻכָּה וְאַרְבָּעָה מִינִים הַקְּדוֹשִׁים הַכֹּל לְהַשְׂלִים וּלְהוֹצִיא לָאוֹר הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת בְּכָל דּוֹר שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִשְׁלָם הַתּוֹרָה וְכוּ'. שֶׁבָּזֶה אָנוּ עוֹסְקִים בְּאֵלּוּ הַיָּמִים לְהַשְׂלִים אֶת הַתּוֹרָה בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה, שֶׁהוּא סוֹף גְּמַר וְהַתְקוּן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כַּמּוּבָא בַּכַּוָּנוֹת. וְכָל מְצִוּוֹת אַרְבָּעָה מִינִים בַּיָּדַיִם, לְהָאִיר יְדֵי הַסְּמִיכָה בִּידֵי הַכְּתִיבָה הָעוֹסְקִים בִּכְתִיבַת כְּתַב יִשְׂרָאֵל. בִּפְרָט הַכּוֹתְבִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִבְקָע יָם הַחָכְמָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַכְנִיס בְּלִבּוֹ יְדִיעַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, עַד אֲשֶׁר יִתְקַיֵּם וְיֵדַע כָּל פְּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁמְּסַיְּמִין אַחַר נְטִילַת לוּלָב לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים וְכוּ'. וְהַנִּגְנוּעִים הַקְּדוֹשִׁים הֵם בְּחִינַת תְּנוּעַת הַקֶּלְמוֹס בָּאֲוִיר, הַמּוּבָא בְּהַתּוֹרָה "חֲדִי רַבִּי שִׁמְעוֹן" שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בָּהּ עַתָּה. וְהַשְׂלָשָׁה מִינִים שֶׁאֵצֶל הַלּוּלָב הֵם בְּחִינַת ג' אֲצְבָּעִין דְּאָחֲזִין בְּקֶלְמוֹסָא הַמּוּבָא בְּתִקּוּנֵי זֹהַר, כְּדֵי לְהַשְׂלִים הַתּוֹרָה בִּבְחִינַת לוּחוֹת הָאֶבֶן כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים. וְשַׁיָּךְ לָזֶה מַאֲמַר הַתִּקּוּנֵי זֹהַר, וּבְגִין כָּךְ בְּקָנֶה דִּילָךְ דְּאִיהוּ קֶלְמָסָא בָּזַע יַמָּא דְּאוֹרַיְתָא [וּבְגַלַּל זֶה בַּמַּטֶּה שֶׁלְּךָ שֶׁהוּא קוֹלְמוֹס, בָּקַע אֶת יַם הַתּוֹרָה]. וְהַכֹּל לְהוֹדִיעַ וּלְסַפֵּר לְכָל בָּאֵי עוֹלָם גְּבוּרוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁשּׁוֹלֵחַ לָנוּ צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים כְּאֵלּוּ שֶׁמְּגַלִּים לָנוּ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים כְּאֵלּוּ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ קִיּוּם הַתּוֹרָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְזֶה בְּחִינַת הַסֻּכָּה בְּחִינַת עַנְנֵי כָּבוֹד שֶׁהָלְכוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל, בִּנְסִיעָתָם בַּמִּדְבָּר וְהָאָרוֹן עִם הַלּוּחוֹת הָאֶבֶן לִפְנֵיהֶם, שֶׁבִּבְחִינָה זֹאת צָרִיךְ אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ, הֵן רָחוֹק הֵן

קָרוֹב, אוֹ בְּעִירוֹ כְּשֶׁהוֹלֵךְ בִּשְׁבִיל מַשָּׂא וּמַתָּן וּפַרְנָסָה, כְּגוֹן לְבֵית הַפָּאסְט וְכוּ', שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן כְּדֵי שֶׁיַּרְוִיחַ וְיִתֵּן צְדָקָה לִהְיוֹת בִּכְלַל תּוֹמְכֵי אוֹרָיְתָא הָעוֹסְקִים לְהוֹצִיא לָאוֹר סְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ'. וְגַם צָרִיךְ לְכַוֵּן אוּלַי יִפְגַּע עִם אֵיזֶה אָדָם לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵהַתַּכְלִית, וּלְהוֹדִיעַ לוֹ מֵאֲמִתַּת הַחִדּוּשִׁים שֶׁל הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה שֶׁל צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר וְכוּ', וְעוֹד יֵשׁ הַרְבֵּה בָּזֶה.
וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְשִׂמְחָה בְּחִינַת "אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח" בְּחִינַת זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ. וּשְׁלֵמוּת גְּמַר הַשִּׂמְחָה בְּיוֹתֵר הוּא בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, שֶׁאָז מַשְׁלִימִין הַתּוֹרָה, וְכָל אֶחָד נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה בְּיָדוֹ וְשָׂמֵחַ בָּהּ עַל חֶלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהַשְׁלָמַת הַתּוֹרָה בִּבְחִינַת הַנַּ"ל.
וְשִׂים לִבְּךָ לְהָבִין הֵיטֵב כָּל הַנַּ"ל וּתְדַבְּרוּ מִזֶּה בְּיוֹם טוֹב הַקְּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכְּרוּ מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ מִזֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר, וְתִתְחַזְּקוּ מְאֹד לִשְׂמֹחַ עַל חֶלְקְכֶם בְּכָל הַנַּ"ל, כִּי "חֶדְוַת ה' הוּא מָעֻזְּכֶם". עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם שֶׁנְּזָכֶה בְּחַסְדּוֹ לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל תְּשׁוּקָתְכֶם שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
דֶּער וַייל הָאבִּין מִיר בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, דִּיא פְּלִיגְיל פּוּן דֶּעך סָפָּה אוֹיף גִּיהוֹיבָּן, דֶּעם אֶתְרוֹג מְהֻדָּר הָאב אִיךְ אִיצְט אוֹיךְ גִּיזֶעהִין. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אַלְץ רֶעכְט [בֵּינָתַיִם הֵרַמְנוּ אֶת כְּנַף הַסֻּכָּה, אֶת הָאֶתְרוֹג הַמְהֻדָּר גַּם כֵּן רָאִיתִי. בָּרוּךְ ה' הַכֹּל עַל נָכוֹן]. לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר ה' צוּרִי וְכוּ', מִי יִתֵּן שֶׁנִּהְיֶה גַּם כֵּן בְּכָלַל יְשָׁרִים, אַךְ לְעֵת עַתָּה אָנוּ שְׂמֵחִים שֶׁאָנוּ מְחַבְּרִים עַצְמֵנוּ לְצַדִּיקִים וְלִישָׁרִים וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.
דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל וּמְצַפֶּה לִשְׂמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לָנֶצַח. לְכֻלָּם נֶאֱמַר כָּל הַנַּ"ל וּלְכָל הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת.

שכג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' לְךָ לְךָ תר"א.
אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה לוֹמֵד הַסֵּפֶר, הֶחֱיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד. וּבִפְרָט מַה שֶּׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּמַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם בַּתּוֹרָה "אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים" בְּעִנְיַן הַצְּדָקָה, כִּי כָּךְ חוֹבַת הַלִּמּוּד שֶׁיָּבוֹא לִידֵי מַעֲשֶׂה, בִּפְרָט סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמְּלֵאִים עֲבָדוֹת וְעֵצוֹת טוֹבוֹת. אַךְ הִזְכַּרְתַּנִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁבְּיוֹם טוֹב הֶעָבַר הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי הַרְבֵּה בְּהַתְחָלַת הַתּוֹרָה הַנַּ"ל, בַּמֶּה שֶׁכָּתוּב שָׁם שֶׁעִקַּר הַכְּלֵי זַיִן שֶׁל הַצַּדִּיק הִיא תְּפִלָּה. וְכָל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁיִּלָּחֵם וְכָל הַכְּבִישׁוֹת שֶׁיִּכְבֹּשׁ הַכֹּל עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה וְכוּ', וְהִזְכַּרְתִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי וְדִבַּרְתִּי בָּזֶה. וְנִזְכָּר בְּהַלִּקּוּטֵי עֵצוֹת שֶׁנֶּאֱמַר גַּם עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁכָּל כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וְכוּ' הוּא הַתְּפִלָּה וְכוּ', וְדִבַּרְתִּי

בָּזֶה קְצָת עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אָז. וְגַם עַתָּה אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בָּזֶה, כִּי כָּל לְשׁוֹן וְלָשׁוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁמַּזְכִּיר אֵצֶל כָּל דָּבָר, יֵשׁ לוֹ כֹּחַ מְיֻחָד לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶת הַלֵּב הַיְשָׁרְאֵלִי לַעֲסֹק בָּזֶה. וּמִי שֶׁמֵּשִׂים אֶל לִבּוֹ שֶׁכָּל כְּלֵי זַיִן שֶׁלּוֹ וְכוּ' הוּא הַתְּפִלָּה וְכוּ' מִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ לַעֲסֹק בָּזֶה. וְאִם כִּי אֵין לִי כֹּחַ לִלְחֹם כָּל כָּךְ וְכוּ' אֲבָל הֲלֹא אֲנִי כְּמוֹ הָאִישׁ חַיִל הַפָּשׁוּט שֶׁגַּם הוּא לוֹקֵחַ כְּלֵי זַיִן מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, וּמַכְרָח לִלְמֹד תַּכְסִיסֵי מִלְחָמָה וְכוּ' בְּכָל יוֹם, וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים הַמְלַמְּדִים אוֹתוֹ וְכוּ'. וְאֵיךְ שֶׁהוּא אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהַמִּלְחָמָה אֲרֻכָּה וַחֲזָקָה מְאֹד, וְאֵין לִי שׁוּם כְּלֵי זַיִן וְכוּ' כִּי אִם מְעַט דִּבּוּר פִּי, וְגַם זֶה בִּישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה כַּמָּה אֲנִי חָזָק בָּזֶה. וְגַם אַתֶּם צְרִיכִים לֵילֵךְ בָּזֶה לֵידַע כָּל זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה, וְעַיִן בְּלִקּוּטֵי עֵצוֹת בִּתְחִלָּתוֹ מִזֶּה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ. אֶתְמוֹל אֵצֶל הַסְּעֻדָּה שְׁלִישִׁית עָזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי תוֹרָה שֶׁהֶחֱיָה מְאוֹד אֶת כֻּלָּנוּ. בְּנֵי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן חָלוּשׁ מְאֹד וּמוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלַן וְאִינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת. נָא מְאֹד לְזָרֵז אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וּלְבִתְךָ תְּחִיֶּה, רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף וְכוּ'. רַחֵם רַחֵם הוֹשִׁיעָה הוֹשִׁיעָה כִּי אֵין כֹּחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה וְכַנַּ"ל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ". וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זַ"ל 'מַה תּוֹלַעַת אֵין כֹּחָהּ אֶלָּא בַּפֶּה אַף יִשְׂרָאֵל' וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מִתְחַזֵּק אֶת עַצְמִי לִבְטֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ וְלִשְׁמֹחַ בְּחַסְדּוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שכד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' לֶךְ לְךָ תר"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. עַתָּה כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה לִפְעָמִים יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה שִׁנּוּי לְטוֹבָה, וַעֲדַיִן הוּא חָלוּשׁ ה' יִסְעָדוֹ מְהֵרָה בִּשְׁלֵמוּת. גַּם עֲנָבִים קִבַּלְתִּי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה בִּדְבַר ה' עַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה, בִּבְחִינַת "וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ וַהֲסִרוֹתִי מַחֲלָה" וְכוּ'. וַה' יְחַזֵּק אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּדִבְרֵי חֵן וֶאֱמֶת בְּאֹפֶן שֶׁיִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ וְיַעְזְרֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רַבִּי לֵיבֶלִי מִבְּרַאהִלֶיב שֶׁהָיָה חֲתַן רַבִּי יַעֲקֹב חֲתַן רַבִּי יוּדֶל הוּא עַתָּה בְּבֵיתִי. וְזֶה סְמוּךְ בָּא לְכָאן מַה שֶּׁלֹּא הָיָה פֹּה חֲמֵשׁ שָׁנִים; זִכְרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד,

כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בִּכְלָל, וְעִם כָּל אֶחָד בִּפְרָט בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ.

שכה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּרָא תר"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד בַּמָּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי זֶה כָּל חֶלְקִי וְכוּ'. יְהִי כֵן ה' עִמָּנוּ שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ לְקַיֵּם כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ'. וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ בְּהַתּוֹרָה "צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה" תְּהִלָּה לָאֵל, וְהָיָה אָצְלֵנוּ חָדָשׁ. וְהָעִקָּר שֶׁצְּרִיכִין בְּתֹקֶף הַחֹשֶׁךְ לְמָשְׁךְ אֶת עַצְמוֹ אֶל הָאֱמֶת, וּבִפְרָט בִּפְרָט בְּעֵת הַתְּפִלָּה, שֶׁאָז הַחֹשֶׁךְ מְסַבֵּב מְאֹד מְאֹד, צְרִיכִין לְזָהֵר מְאֹד לִרְאוֹת לְדַבֵּר הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת, וְאָז יָאִיר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ'. וּכְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ אַתָּה עוֹמֵד סָמוּךְ לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, נָא מְאֹד בְּנִי הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְקַיֵּם כָּל הַנַּ"ל בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה. כִּי הֶעָצָה הַנַּ"ל בָּדוּק וּמְנֻסֶּה אֲלָפִים פְּעָמִים, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַבַּעַל דָּבָר מִתְגַּבֵּר מְאֹד מְאֹד בְּכָל פַּעַם בְּחֹשֶׁךְ עָצוּם בְּכָל תְּפִלָּה, וּמְסַבֵּב מַחֲשָׁבוֹת בְּמַחֲשָׁבוֹת מְבֻלְבָּלוֹת הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר בְּכָל תְּפִלָּה כַּמָּה פְּעָמִים עֵצָה הַנַּ"ל לִפְנוֹת עֹרֶף מֵחֹשֶׁךְ וְהַבִּלְבּוּלִים, וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת כְּפִי מַה שֶּׁהוּא, וְאָז יָאִיר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַפְּתָחִים וְכוּ', עַד שֶׁיְקַיֵּם כָּל הָעוֹלָמוֹת בִּתְפִלָּתוֹ. רְאֵה בְּנִי וַחֲכָם. הַחִלּוּק בֵּרֵעַ אַחַת אֵצֶל הָאָדָם, כִּי קֹדֶם סְבִיב אוֹתוֹ הַחֹשֶׁךְ כָּל כָּךְ וּבְרֵעַ קַלָּה שֶׁהִמְשִׁיךְ עַצְמוֹ לְדַבֵּר דִּבּוּר אֱמֶת זָכָה לְקַיֵּם כָּל הָעוֹלָמוֹת. כִּי זֶה כָּל הָאָדָם שֶׁתְּלוּיִים בּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכָל רֶגַע. אַךְ גֹּדֶל הַהִתְגָּרוּת שֶׁמִּתְגָּרִין בּוֹ הוּא בְּלִי שִׁעוּר. אַךְ כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה עַל יְדֵי צַדִּיקֵי אֱמֶת, כִּי לוּלֵא כֹּחָם וְכוּ', כְּבָר הָיָה מַה שֶּׁהָיָה חַס וְשָׁלוֹם. אַךְ אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים לָנוּ אֶת כָּל זֹאת רָאוּי לָנוּ לְעַיֵּן בְּדִבְרֵיהֶם, וְלַחְתֹּר בְּכָל עֵת לְקַיֵּם דִּבְרֵיהֶם בֶּאֱמֶת. וּמַה מְּאֹד דִּשַּׁנְתָּ עַצְמֵי בִּשְׁמוּעָה טוֹבָה שֶׁאָחִיו שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב נָרוֹ יָאִיר יָצָא לְחֵרוּת. כֵּן יְזַכֵּהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיֶה בֵּן חוֹרִין אֲמִתִּי עַל יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה בֶּאֱמֶת, כִּי אֵין לְךָ בֵּן חוֹרִין אֶלָּא וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה תְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה וְהוֹלֵךְ בַּבַּיִת קְצַת תְּהִלָּה לָאֵל, יוֹסֵף ה' בְּרַחֲמָיו לְסַעֲדוֹ בִּשְׁלֵמוּת שֶׁיִּזְכֶּה מְהֵרָה לֵילֵךְ לְבֵית רַבּוֹ כָּרָאוּי וְיַעֲסֹק גַּם בְּלִמּוּדוֹ הֵיטֵב וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

שכו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' חַיֵּי שָׂרָה תר"א.

לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַסַּךְ חֲמִשָּׁה זְהוּבִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וִיחַזְּקְךָ וְיִסְעָדְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וּמַה שֶּׁאַתָּה עוֹסֵק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כַּסֵּדֶר, יָקָר בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד כִּי הִיא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְנִכְסֹפְתִּי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ לַעֲסֹק גַּם בַּמֶּה שֶׁזְּכִינִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם. וְהָעִקָּר שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּהֶם לְהִתְפַּלֵּל עִם כָּל תּוֹרָה, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְשָׁמְרָהּ וְלַעֲשׂוֹתָהּ וּלְקַיְּמָהּ וְכוּ'. שֶׁזֶּה הָעִקָּר, לְעֵת עַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר, וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה. בִּפְרָט מַה שֶּׁזְּכִינוּ לְאוֹרוֹת כָּאֵלֶּה לְרִפּוּאוֹת יְקָרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה לְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת כָּאֵלֶּה, מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי חֵלֶק מֵאֶלֶף וּרְבָבָה מֵאֲשֶׁר בְּלִבִּי בָּזֶה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּשֶׁתַּרְבֶּה לְמוּדְךָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבְמֶה שֶׁבֵּאַרְנוּ בָּהֶם, וְתַרְבֶּה בִּתְפִלָּה וְכוּ' קַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּפְתַּח לְבָבְךָ בְּתוֹרָתוֹ, וְאָז תָּבִין גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶפֶס קָצֶה מִגְדֻּלָּתוֹ, וּגְדֻלַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִין לְהָבִין גְּדֻלַּת בּוֹרְאֵנוּ יִתְבָּרַךְ. וְיָתֵר מִזֶּה תִּזְכֶּה לֶעָתִיד לָבוֹא וְכוּ'.

וְיַקְבֵּל רָצוּף פֹּה אַגֶּרֶת לְאַקִירְמַאן וְיִשְׁלְחֵהוּ כָּרְאוּי. וְאִם יִרְצֶה, יוֹסִיף גַּם כֵּן לִפְרֹס בִּשְׁלוֹמָם וְלִכְתֹּב לָהֶם אֵיזֶה דְּבָרִים מִלִּבּוֹ, לְמַעַן תִּקַּבְּלוּ דִּין מִן דִּין. כִּי כָּל הָאִגְּרוֹת הַהוֹלְכִים בָּעוֹלָם מִזֶּה לָזֶה וּמִזֶּה לָזֶה, כֻּלָּם שָׁרְשָׁם רַק מֵאִגְּרוֹת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת בְּדִינֵי וּמִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת וּבֵאוּרִים וְכוּ' בְּלִמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל קִיּוּם הַתּוֹרָה, לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ וּלְעוֹרֵר וּלְיַעֵץ לְטוֹב אֶת לֵב חֲבֵרוֹ וְתַלְמִידָיו וְכוּ'. גַּם נִכְסֹפְתִּי מְאֹד לְקַבֵּל אֵיזֶה יְדִיעָה מִלִּבּוֹ, עַל כֵּן אִם עֲדַיִן אֵין לְךָ שׁוּם יְדִיעָה תִּרְאֶה לִכְתֹּב בְּחָכְמָתְךָ לְבָרֵאד לְרַבִּי יַעֲקֹב הִירְץ אוֹ לִלְבוֹב לְבַקְּשָׁם מַה זֶּה, שֶׁעַל כָּל פָּנִים הָיָה לָהֶם לְהָשִׁיב אִם קִבְּלוּ מִכְתָּבֵנוּ וּמַה נַּעֲשָׂה שָׁם. נָא לְבַל יִתְרַשֵּׁל בָּזֶה כִּי רַב הוּא הָעֵסֶק הַזֶּה עַד אֵין חֵקֶר. ה' יַתְחִיל וְיִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה, וְיִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִדַּאקְטוֹרִים אָז טוֹב לָהּ, וּתְקַבֵּל רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם.

וְיִפְרֹס בְּשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. וְתֹאמַר לוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ לָבוֹא לְפֹה בְּמָקוֹם קָרְבַּן תּוֹדָה עַל יְשׁוּעַת אָחִיו נֵרוֹ יָאִיר, וַה' יוֹשִׁיעַ אוֹתוֹ לְגָאֳלוֹ מִצָּרַת וְדַחֲקוּת נַפְשׁוֹ שֶׁהוּא גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה וִיתֵרָה וּגְדוֹלָה מִגְּאֻלַּת אָחִיו, לְמִי שֶׁמֻּשָּׂם לִבּוֹ הֵיטֵב

בֶּאֱמֶת לְהִסְתַּכֵּל עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, כִּי עִקַּר הָרַחֲמָנוּת לְהָאִיר הַדַּעַת הָאֱמִתִּי עַל נַפְשׁוֹ, לָדַעַת בִּלְבָבוֹ הֵיטֵב בְּכָל יוֹם כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים, לְקַיֵּם וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים וְכוּ'. עַד שֶׁיִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לָצֵאת מִכָּל הָעַוָּונוֹת וְהַפְּגָמִים. שֶׁהֵם עִקַּר הַמַּשְׁאוֹי וְהַגְּלוּת רַחֲמָנָא לִצְלַן. אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דַּלּוּת נַפְשׁוֹ וְחֶלְשָׁתוֹ, לְתָמְכָהּ וּלְסַעֲדָהּ עַל יְדֵי הָרְפוּאוֹת הַיְדוּעִים לוֹ מִכְּבָר, וְלִנְסֹעַ עִם נַפְשׁוֹ הַחֲלוּשָׁה לְהָרוֹפְאִים וְהַדְּאקְטוֹרִים הָאֲמִתִּיִּים, הַיּוֹדְעִים לְרַפְּאוֹתָהּ הָעוֹסְקִים בָּזֶה בֶּאֱמֶת, וּבְקִיאִים בָּזֶה הֵיטֵב הֵיטֵב בְּשֵׂכֶל נִפְלָא וְעָמֹק עָמֹק כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן וְכוּ'. ה' יִסְעָדֵנוּ וְאֶת כָּלְנוּ עֲדֵי נִזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ בֶּאֱמֶת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן הַנַּ"ל

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק פְּרִי קֹדֶשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְתִקְרָא עִמּוֹ מִכְתָּבִי זֶה. וְתֹאמַר לוֹ שֶׁגַּם אֵלָיו נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה וְאֵין צָרִיךְ לְכָפְלָם. וּתְחַזְּקוֹ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה עַל כָּל פָּנִים בַּחֲנָכָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְיֶתֶר מִזֶּה אֶשְׁלַח לוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת בְּעַל פֶּה עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

שכז

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד' תּוֹלְדוֹת תר"א לפ"ק.

שָׁלוֹם רַב לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת; בִּפְרָט מַה שֶּׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ שֶׁאַתָּה שׁוֹקֵד עַל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי שֶׁזָּכִיתִי לְהַתְחִיל לְקַיֵּם מְעַט "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ" וְכוּ'. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת בִּשְׁלֵמוּת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזְּךָ. וְתִתְאַזֵּר לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל כִּי זֶה עוֹלֶה עַל הַכֹּל.

הַקְּוִויטִיל [הַפִּתְקָא] קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת שֶׁעַל כָּל פָּנִים הִתְחִיל לְהַגִּיעַ לִי אֵיזֶה יְדִיעָה כָּל שֶׁהוּא מִשָּׁם. לְעֵת עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף עוֹד מִכְתָּבִים לְשָׁם, וְהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עוֹד אֵיזֶה יָמִים, אוּלַי יַגִּיעַ מִשָּׁם יְדִיעָה לְטוֹבָה. וְאַחַר כָּךְ נִתְיַעֵץ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וְעֵצַת ה' הִיא תָּקוּם. וּכְבָר יָדַעְנוּ שֶׁבְּכָל הָעֲסָקִים מִגְּדוֹל וְעַד קָטָן, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּפְרָט בְּעֵסֶק כָּזֶה הַנּוֹגֵעַ וְכוּ'. בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת אֲשֶׁר מַחְשָׁבוֹת לִבּוֹ לְדוֹר וָדוֹר, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה, וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שכח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיֵּצֵא תר"א לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי. אֶחָד עַל יְדֵי רַבִּי דָּוִד עִם הַמִּכְתָּב הַיָּקָר בְּעֵינַי מִלְּבוֹב אֲשֶׁר לְזֶה צִפִּיתִי וְקִוִּיתִי הַרְבֵּה, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. כֵּן יַחֲמֹל ה' וְיַעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ וְיַעְזְרֵנוּ לְגָמֹר הָעֵסֶק בִּשְׁלֵמוּת, כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ'. גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עִם הַסַּךְ עֲשָׂרָה זְהוּבִים שֶׁבָּאוּ בְּמוֹעֲדוֹ וּבְזַמַּנּוֹ. כִּי בֵּיתִי רֵיקָן עַתָּה, רַק בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתִי בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא; גַּם קִבַּלְתִּי הַפּוּדִילִי [צְלוֹחִית קְטַנָּה] וְהַחֲתִימָה. וְהַכֹּל יָקָר בְּעֵינַי. יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה'. וְתִזְכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה' בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב לָנֶצַח. וּמַה יָּקָר בְּעֵינַי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אַתָּה כּוֹתֵב שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה נַפְשְׁךָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי. הֶפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם וְכוּ', כִּי יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתָּ הֵם מְחַיִּין הַרְבֵּה בְּאִתְגַּלְיָא וּבְאִתְכַּסְיָא. אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד יַחַד כַּמָּה פְּעָמִים בְּשָׁנָה. כִּי יֵשׁ כַּמָּה עִתִּים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר אוֹתָנוּ בְּהֶסַח הַדַּעַת, לְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ שִׂיחוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַמַּכְרִחִים מְאֹד לְחַיּוּת וְקִיּוּם הַנֶּפֶשׁ וְכוּ'. וּמְאֹד כָּלְתָה נַפְשִׁי שֶׁתִּזְכֶּה גַּם כֵּן לְשִׂמְחָם, אַךְ טוֹב טוֹב מַה שֶּׁאַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק מִשָּׁם אֶל הָאֱמֶת, וּבְפֶרֶט שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַכְּלוּלִים מִכָּל טוּב לָנֶצַח לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, בְּכָל דַּרְגָּא וּבְכָל עֵת וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ בְּיָמֵינוּ לְהַמְשִׁיךְ תּוֹרָה נוֹרָאָה כָּזֹאת אֲשֶׁר הִיא כָּל תִּקְוָתֵנוּ וְקִיּוּמֵנוּ עַתָּה. וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד וּמַעֲתִיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

שכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיִּשְׁלַח תר"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ אֶחָד רוּבַּל כֶּסֶף. וְאִם שֶׁהִגִּיעַ תְּהִלָּה לְאֵל בְּמוֹעֲדוֹ וּבְזַמַּנּוֹ, כִּי אֵין בְּבֵיתִי לְפָרְטָהּ, יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וְכוּ', עִם כָּל זֶה קָשֶׁה עָלַי לְקַבֵּל מֵאִתְּךָ כָּל כָּךְ, כִּי כָּבֵד עָלַי לְשַׁאֵת מַה שֶּׁאַתָּה נוֹתֵן לִי יוֹתֵר מִכֹּחֲךָ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי אֵיךְ לִכְתֹּב לְךָ מִזֶּה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה, אוּלַי נוּכַל לְדַבֵּר בָּזֶה בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וּמַחֲמַת נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ,

בִּפְרָט בְּעֵסֶק כְּזֶה שֶׁגַּם בְּעַצְמִי אֵינִי יוֹדֵעַ לְיַעֲצְךָ בָּזֶה לְעֵת עַתָּה אַל תְּבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ הַרְבֵּה בָּזֶה, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי זֶה טוֹב יוֹתֵר מֵהַכֹּל, וַה' יִרְאֶה בְּתֹם לְבָבְךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע וּלְהִתְתַּקֵּן בְּכָל מַה שֶּׁחָסֵר לְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

של

יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תר"א.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַקְּוִויטִיל [הַפִּתְקָא] מֵרַבִּי יַעֲקֹב הִירְץ וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְאֵין כָּל דָּבָר לְהוֹדִיעֲךָ. וְהִנֵּה יְמֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, וְלֵה' הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד יַחַד וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַדֵּשׁ חֲנֻכָּה לְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' זֹאת חֲנֻכָּה תר"א.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַשְּׁנֵי זְהוּבִים בְּעֵת טִרְדָּתִי מְאֹד. וְגֹדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִמִּכְתָּבְךָ תּוֹכַל לְהָבִין בְּעַצְמְךָ. כִּי צַעַרְךָ הוּא צַעֲרִי, וּבְכָל צָרָתְךָ לִי צָר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. וְגַם מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁיֵּשׁ לְךָ לִכְתֹּב עַל כַּמָּה בּוּגְיָן [גְּלִיּוֹנוֹת] אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק, כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֶיךָ. אַךְ כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה, מַה שֶּׁזִּכִּינוּ לֵידַע מֵרוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן כָּזֶה. הוּא יִרְפָּא אוֹתְךָ וְאֶת כָּלָּנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וְיעוֹרֵר רַחֲמָיו עַל בִּנְךָ יְדִידִי וְיִשְׁלַח לוֹ מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם, רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וּמֵחֲמַת שֶׁאֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַתָּה כְּלָל, אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וַאֲנִי מְקַוֶּה לַה' לִשְׁמֹעַ מְהֵרָה הַטּוֹב מִבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְאַל תִּשְׁכַּח כִּי גָּדוֹל ה' וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ'.

שלב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיִּגַּשׁ תר"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהָיָה לִי לְנַחַת, כִּי בָּרֵגַע הַקּוֹדֶמֶת הָיִיתִי מְצַפֶּה מְאֹד לְמִכְתָּבְךָ, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁיּוֹשִׁיעוֹ מְהֵרָה וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ שֶׁיִּחְיֶה. וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְהִנְךָ רוֹאֶה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁה' יִתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעַ תָּמִיד, וְלֹא כַחֲטָאֵינוּ עוֹשֶׂה לָנוּ חָלִילָה. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ. וּמֻחְמַת נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת תר"א לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַסַּךְ חֲצִי רוּבַּל כֶּסֶף, יְשַׁלֵּם ה' פְּעָלְךָ וְכוּ'. וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל חַי הָיָה שִׁנּוּי לְטוֹבָה לִבְנְךָ הוּא נָכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת, וְיִזְכֶּה לְגַדְּלוֹ בְּנַחַת וְלִשְׂמֹחַ בּוֹ עִם כָּל בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ בְּטוֹב וּבְנָעִימִים, וְיִגַּדֵּל לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאָרְךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר לְדַרְכִּי לְאוּמַאן. ה' יְנַחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ בְּמַעְגְּלֵי יֹשֶׁר, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ לָנוּ אוֹרְחִים הֲגוּנִים עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר יוֹתֵר מִבֵּי עֲשָׂרָה, וּבַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים דִּבַּרְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל דִּבְרֵי אֱמֶת הַרְבֵּה, וְשָׂמַחְנוּ בְּחַסְדּוֹ עַד שֶׁהַלֵּב נָשָׂא אֶת רַגְלֵיהֶם, וְרָקְדוּ בְּשִׂמְחַת ה' וּבִישׁוּעָתוֹ. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת, וּבִפְרָט בְּשַׁבָּתוֹת ה' וּמוֹעֲדֵי ה'. מָה אַדַּבֵּר, חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. וּקְצָת תִּשְׁמַע מִפִּי רַבִּי דָּוִד, וְתִרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ עַד שֶׁיְּזַכִּיר אֶת עַצְמוֹ כָּל מַה שֶׁעָבַר בְּכָל סְעֻדָּה, וּמַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּחַסְדּוֹ, וּבִפְרָט בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית. וּצְרִיכִין לַחֲזֹר וְלִזְכֹּר הֵיטֵב הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֲמִתִּיִּים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת, לִזְכּוֹת לְדַבֵּר בְּשֶׁבַח גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּבְנִפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים מְאֹד. בָּנַי וַאֲחַי חִזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד מְאֹד, "אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזַק", לְהַזְכִּיר זֶה אֶת זֶה, וּלְעוֹרֵר זֶה לָזֶה, וְלִזְכֹּר חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר בְּכָל עֵת, וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא לְהִתְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ בְּרִצּוֹנוֹת וְכִסּוּפִים טוֹבִים בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁיַּכְנִיס הַכִּסּוּפִין בְּתוֹךְ דִּבּוּרִים, לְפָרְטָם בְּפֶה מָלֵא לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו. וְאֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל

הָאָדָם, וְאֵיךְ שֶׁהוּא אַל יִמְנַע עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, וּמִתְאַוֶּה תָּמִיד גַּם לְתְפִלָּתְךָ וּלְתְפִלַּת הַפָּחוּתִים בְּיוֹתֵר, וְיִזְכֹּר הַיּוֹם כִּי שִׁוְעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע וְכוּ'. שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ כִּי יָדַעְתִּי כַּמָּה כָּבֵד עָלֶיךָ הָעִנְיָן הַזֶּה, אֲבָל בֶּאֱמֶת אִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה הוּא נָקֵל מְאֹד. וְהָעִקָּר שֶׁתַּשְׁלִיךְ דַּעְתְּךָ וְחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, רַק תְּבַטֵּל עַצְמְךָ כְּאִלּוּ אֵין לְךָ שׁוּם דַּעַת וּכְאִלּוּ נוֹלַדְתָּ הַיּוֹם, וְתֹאמַר בְּכָל פַּעַם הַיּוֹם אַתְחִיל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחִי וְכוּ'. וְתִסְתַּכֵּל בְּכָל עֵת עַל הָאֱמֶת לְהוֹצִיא הַדִּבּוּר בֶּאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיְּמָם בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי זֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' שְׁמוֹת תר"א לפ"ק טֶעפְּלִיק.

בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית. וַאֲנִי טָרוּד לְהִתְפַּלֵּל וְלֵילֵךְ לַמִּקְוֶה, כִּי כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא הַצִּיר לִפֹּה עִם מִכְתָּבְךָ עִם הַדַּף, אֲשֶׁר לְזֶה כָּלְתָה עֵינִי לִזְכּוֹת לִרְאוֹתוֹ. וְגֹדֶל שִׂמְחָתִי וְנַחַת רוּחַ שֶׁעָשִׂיתָ לִי מַה שֶּׁזֵּרַזְתָּ עַצְמְךָ לְהוֹדִיעֵנִי תֵּבִין מֵעַצְמְךָ. אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, כִּי אֲנִי טָרוּד לְהִתְפַּלֵּל; וְהִנֵּה הִפְסַקְתִּי בְּמִכְתָּבִי וְהִתְפַּלַּלְתִּי שַׁחֲרִית, וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. לְעֵת עַתָּה אֵינִי יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב בְּבֵאוּר יוֹתֵר. וּבִפְרָט אִם יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹד הַפַּעַם שֶׁיִּהְיֶה שָׁלִיחַ מְיֻחָד לְשָׁם, וּלְעֵת עַתָּה אֶכְתֹּב בְּקִצּוּר לִלְבוֹב. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִכְתֹּב לְרֹ' חַיִּים אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִכְתָּבָיו, אֵין דַּעְתִּי מְיֻשֶּׁבֶת בָּזֶה עַתָּה אֵיךְ לִכְתֹּב לוֹ עַתָּה. מֻבְטָחַנִי בַּה' שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יֵאָרַע תַּקָּלָה עַל יָדוֹ, וּבִפְרָט שֶׁגַּם רַבִּי יַעֲקֹב הִירֵץ הוּא אוֹהֲבֵנוּ. וְכָעֵת תָּשִׁישׁ וְתָגִיל בְּגֹדֶל חֶלְקְךָ בִּזְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח כָּזֶה. לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה', גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' עַד אֵין חֵקֶר וְאֵין מִסְפָּר, מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַנֶּחוּץ מְאֹד, כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, וּמְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת רַבּוֹת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה עַד אֲשֶׁר יְמִינוֹ יַעֲבִיר הַחֹשֶׁךְ מֵעֵינֵיהֶם, וְאָז עֵינֵי כֹּל יִרְאוּ נִפְלָאוֹת וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וַה' הַטּוֹב יִשְׁמְרֵנוּ בְּחַסְדּוֹ וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה, אוּן טַאקֵי פָּארט הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

שלה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וָאֵרָא תר"א אוּמַאן.

לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה' אַחַי וְרֵעַי, וּבִפְרָט יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק זֶרַע קֹדֶשׁ מַחְצַבְתּוֹ הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן. לְכֻלָּם אֶקְרָא לְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עָזִיזָא לְשָׁלוֹם אֵין קֵץ. הַבִּיטוּ וּרְאוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ. מִי הֶאֱמִין לִשְׁמוּעָתֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַתָּה, אַחַר כָּל הַתְּלָאוֹת וְהַהֲרַפְתְּקָאוֹת וְהַצָּרוֹת וְהָרְדִיפוֹת עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ, וּבִפְרָט בִּפְרָט עָלַי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס, אֲשֶׁר כֻּלָּם חָרְקוּ שִׁנַּם עָלַי בְּיוֹתֵר, וְגַם עֲדַיִן לֹא שָׁב שִׁנְאָתָם וְכוּ' עָלַי בְּיוֹתֵר, עַתָּה עַתָּה בּוֹאוּ בְּרוּכֵי ה' וְשִׁיתוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב, וְהַבִּיטוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' וְחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו עַד אֵין קֵץ, שֶׁנִּזְכֶּה עַתָּה לִרְאוֹת בְּעֵינֵינוּ עֶלָּה לְדֻגְמָא אֲשֶׁר נֶחְקְקָה בַּמֶּחְקָקִים מְנוֹרָאוֹת חִדּוּשֵׁי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, לְהָאִיר וּלְגַלּוֹת הָאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה בָּעוֹלָם, וְכָל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, וּלְהִנָּצֵל מִכָּל הַמִּדּוֹת רָעוֹת הַמְבֹאָרִים שָׁם בְּלִקּוּטֵי עֵצוֹת הַזֶּה וְכוּ' וְכוּ', בְּדֶרֶךְ עֵצוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת, וְהִתְחַזְּקוּת עָצוּם בֶּאֱמֶת עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית וְכוּ'. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', אֲלוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ', רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי וְכוּ'. וְיִקַּבְּלוּ עַתָּה בְּשִׂמְחָה הַדַּף קָטָן הָרְצוּף פֹּה שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵי מִשָּׁם שְׁנֵי דַּפִּין כָּזֶה וְהִנַּחְתִּי אֶחָד בְּיָדִי, וְהָרִאשׁוֹן אֲנִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם לְמַעַן תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם יְשׁוּעַת ה', יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמְחוּ לִבָּם. וְכַאֲשֶׁר הֵחֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל וְעִמָּנוּ, כֵּן יִגְמֹר נָא בַּעֲדֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּגְמֹר שָׁם הַכֶּרֶךְ הַקָּטָן הַזֶּה בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה, וְיִתְפַּשֵּׁט בָּעוֹלָם וְיָפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה בְּסָמוּךְ לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר וְכוּ' וְכוּ', עוֹד כַּמָּה סְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹבְעִים מֵהֶם וְכוּ'. עַד יָאִיר אֱמֶת הָאֱמֶת בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיִּקַּיְמוּ בִּמְהֵרָה הַבְּטָחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִבְטִיחַ בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת, אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן וֶועל אוֹיס פִירִין [גַּמַרְתִּי וְאֶגְמוֹר] וְכוּ'. כִּי עֲדַיִן עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים לִגְמֹר כָּל הַנַּ"ל וְיוֹתֵר, וּלְהַצִּילֵנוּ מִכָּל שׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ וְכוּ'. יְשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְשׁוּשׂ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד. וְעַתָּה אֲנִי מְבַקֵּשׁ לְבַל תִּפָּרְסְמוּ הָרִבֵּה לְאִישׁ זָר, רַק לַאֲנָשִׁים כִּלְבָבֵנוּ, וְלִגְנֹז הֵיטֵב הַדַּף הָרָצוּף פֹּה, וּלְהַזְהִיר כָּל מִי שֶׁתּוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁיְּכַסֶּה הַדָּבָר וְלֹא יְגַלֶּה לְשׁוּם אִישׁ זָר. וּמֵבְטָחַנִי שֶׁמֵּאֱלֹהֵיהֶם יָבִינוּ בָּזֶה הֵיטֵב.

גַּם כְּבָר שָׁלַחְתִּי לָהֶם כַּמָּה אִגְּרוֹת שֶׁיִּשְׁלְחוּ לִי מָעוֹת עַל פַּרְנָסָתִי וּכְבָר כְּתַבְתֶּם לִי כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאַתָּה מוּכָן לִשְׁלֹחַ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם כְּבָר יָצָא הַמָּעוֹת מֵאִתְּכֶם. עַל כֵּן אָהוּבַי וִידִידַי וּבִפְרָט יְדִידִי ר' אַבְרָהָם בֶּעֶר שֶׁיִּחְיֶה וַחֲבֵרוֹ ר' אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר הָעוֹסְקִים וּמִשְׁתַּדְּלִים לְמַעֲנִי,

בַּקָּשָׁתִי מְאֹד אִם עֲדַיִן לֹא יָצָא הַמַּעוֹת עַל פַּרְנָסָתִי הַנַּ"ל שֶׁיִּרְאוּ עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לִבְלִי לְעַכֵּב עוֹד כְּלָל. וּבִפְרָט מַה שֶּׁהִבְטִיחַ ר' אַבָּא בְּעַצְמוֹ. וּמַה שֶּׁאַתָּה ר' אַבְרָהָם בָּעֶר צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ עַל חֶשְׁבּוֹנְךָ. תְּזָרְזוּ מְאֹד לִשְׁלֹחַ מְיָד, וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְצָרֵף לָזֶה אֵיזֶה סַךְ מִשֶּׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנְּדִיבִים בֶּאֱמֶת. כִּי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל וְעָצוּם עָלַי מְאֹד הֵן בְּעֶסֶק פַּרְנָסָתִי הֵן בִּשְׁאָר עִסְקֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. וַהֲגַם שֶׁבְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מֻכְרָח בְּכָל פַּעַם לְהִיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְלִצְעֹק לֶעָתִיד לָבוֹא. כִּי ה' יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ וְגַם אַתֶּם יְדַעְתֶּם קְצָת מָה רַבּוּ צָרַי וְכוּ'. וְאֵין לִי כֹּחַ לִשְׂא עָלַי גַּם דַּחֲקוּת הַפַּרְנָסָה חַס וְשָׁלוֹם. כַּאֲשֶׁר תְּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם כִּי הוֹצָאתַי מְרֻבִּים מְאֹד וְהַהַכְנָסָה בִּצְמִצוּם גָּדוֹל בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וּמֻבְטָחַנִי בְּטוּב לְבַבְכֶם כַּיּוֹצֵא בָּכֶם שֶׁבְּוַדַּאי תְּקַיְּמוּ דְּבָרַי בְּעַצְמְכֶם וּלְהַקְדִּים עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה. הֵן לִשְׁלֹחַ מָעוֹת בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָתִי, הֵן בִּשְׁבִיל עֶסֶק הַקָּדוֹשׁ הַנַּ"ל שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים.

גַּם תֵּדְעוּ שֶׁהַשֶּׁמֶן שֶׁשָּׁלַח רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר מֵאֲדֶעס כְּבָר הֶבִיאוֹתִיו לְפֹה בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר כְּשֶׁבָּאתִי לְכָאן. וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם כְּבָר מִקֹּדֶם דָּלַק הַנֵּר תָּמִיד עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה שֶׁהוּא מֵאִיר תָּמִיד. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁהוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה שֶׁלֹּא תִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה נִמְתָּקִים כָּל הַדִּינִים מֵעָלֵיכֶם וּמֵעָלֵינוּ. כִּי הַהַדְלָקָה הַקְּדוֹשָׁה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ הוּא הַמְתָּקָה נִפְלָאָה מְאֹד. וּמֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ לְהַזְהִיר אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְנַדְּבוּ כָּל אֶחָד בְּבֵיתוֹ בְּכָל עֵת אֵיזֶה נְדָבוֹת עַל זֶה כַּאֲשֶׁר נָהֲגוּ מִקֶּדֶם. וְגַם פֹּה בְּסָבִיבוֹתֵינוּ הִתְחַלְתִּי מֵחָדָשׁ לְהַזְהִירָם עַל זֶה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיָּאִיר נֵרוֹ שָׁם תָּמִיד לֹא תִכְבֶּה. וּכְמוֹ כֵן יָאִיר אוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּחָנִיּוּת תָּמִיד וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ מַיִן פַּיֶיעריל וֶוועט שׁוֹין טְלִיעֶן בִּיז הָאֵשׁ שֶׁלִּי תּוּקַד עַד וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. דִּבְרֵי אוֹהֲבֵיכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתָם וּלְקַיֵּם כָּל הַנַּ"ל חִישׁ קַל מְהֵרָה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ וְיָרוּם קַרְנָם בְּכָבוֹד. וְיִזְכּוּ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, בִּפְרָט לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, וּבְיוֹתֵר לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ כָּל אֶחָד לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ תָּמִיד. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שלו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' בְּשַׁלַּח תר"א אוּמַאן.

שָׁלוֹם לְבָנַי הָרַבָּנַי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם הוֹקַל מֵעָלַי הַחוֹלַאַת, וְאֲנִי שָׁב לְכֹחִי מְעַט מְעַט, בְּרַחֲמָיו יִסְעָדֵנִי וְיִגְמֹר רְפוּאָתִי בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ. וְאַף שֶׁהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵעֵסֶק הַיְדוּעַ שֶׁמִּשְׁתַּטְּחִים הַמְּנִיעוֹת כָּל כָּךְ, אַף עַל פִּי כֵן הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל שֶׁקִּבַּלְתִּי יְדִיעָה מִזֶּה עַל כָּל פָּנִים, וַאֲקַוֶּה לַה' שֶׁיְּגַמֵּר אֶת שֶׁלּוֹ. וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לָא שָׁבִיק וְלָא שָׁבִיק [וְאֵינוֹ עוֹזֵב וְלֹא עָזַב]. וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדְּלוּ שָׁם עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁתֵּצֵא הַסְּחוֹרָה בְּשָׁלוֹם מִשָּׁם וְתֵלֵךְ לִמְקוֹם חֲשִׁיבוּתָהּ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבֶיךָ לֹא הִזְכַּרְתָּ עַתָּה אִם תִּהְיֶה פֹּה, וַאֲנִי אֶמְתִּין פֹּה עָלֶיךָ עַד יוֹם ד' בְּשָׁבוּעַ זֹאת. וְאַחַר כָּךְ אֲקַוֶּה לַה' שֶׁיִּתֵּן לִי כֹּחַ לִסַּע לְטִירְהָאוּוִיצָע. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לִי כֹּחַ לְהַאֲרִיךְ, וְתִשְׁמַע הַכֹּל מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָכְדִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁיּוֹדִיעַ לְךָ בְּעַל פֶּה הַכֹּל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִיד נַפְשִׁי הַוָּתִיק פְּרִי קֹדֶשׁ הִלּוּלִים מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה נָכֶד גְּאוֹן עֶזְנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהַכִּיר אֶת כֹּחַ וּזְכוּת זְקֵנוֹ הַנּוֹרָא, שֶׁהוּא טוֹבָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

שלז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' יִתְרוֹ תר"א אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ שָׁלוֹם וְיֶשַׁע רַב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וּשְׁכָרְךָ כְּפוּל מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בָּזֶה בִּזְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה. יְהִי כֵּן ה' עִמְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם כְּכָל הַכָּתוּב בָּהֶם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּתְהִלָּה לְאֵל אֲנִי חוֹזֵר לִבְרִיאוּתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ עֲדַיִן אֵין כֹּחִי בִּשְׁלֵמוּת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּחַזְּקֵנִי בְּקֶרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ, וְיִשְׁיבֵנִי לְאֵיתָנִי בְּיֶתֶר שְׁאֵת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. לְעֵת עַתָּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בִּישׁוּעַת ה' בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְטִירְהָוויצָא, וּכְשֶׁאֶשּׁוּב אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אַתְחִיל לִנְסֹעַ לְבֵיתִי. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִתֵּן לִי כֹּחַ לִנְסֹעַ וְלָבוֹא בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי, וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַתָּה אֲנִי מְקַוֶּה לַחֲשֹׁב תַּחְבּוּלָה אֵיךְ לִשְׁלֹחַ הַסֵּפֶר לְשָׁם, וְעֶצַת ה' הִיא תָּקוּם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. אֵינִי יוֹדֵעַ מָה עִוֵּת רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, אַדְרַבָּא אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁעָסַק בָּזֶה בְּכָל לִבּוֹ וּכְחוֹ, וְכַאֲשֶׁר כָּתַב אֵלַי וְהִתְנַצֵּל. וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹמוֹ וִיבַקֵּשׁ רַחֲמִים לִגְמֹר הָעֵסֶק בְּשָׁלוֹם, הֵן מִשָּׁם לְכָאן, הֵן מִכָּאן לְשָׁם. וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר הוּא מַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין בְּכָל פַּעַם רַחֲמִים וִישׁוּעוֹת רַבּוֹת. כִּי הָעֵסֶק שֶׁל אָדָם אֶחָד בָּזֶה הָעוֹלָם גָּדוֹל וְעָמֹק מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ לְזִכּוֹת לְמַה שֶּׁצָּרִיךְ לְזָכּוֹת בָּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר, מִכָּל שֶׁכֵּן עֵסֶק שֶׁל רַבִּים לְדוֹרוֹת וְכוּ'. אַךְ כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה גָּדוֹל מְאֹד, הוּא הִתְחִיל וְגָמַר וְיַתְחִיל וְיִגְמֹר וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בָּזֶה; שִׂמְחוּ בַּה' וְגִילוּ בְּנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו וּבִטְחוּ בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם לָא שָׁבִיק וְלָא שָׁבַק [לֹא עוֹזֵב וְלֹא עָזַב]. אוּן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

שלח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' טוֹב אֲדָר תר"א בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עִם הַיַּיִן גֶּפֶן וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד. וְהִזְכִּיר אוֹתִי מֵעִנְיַן פּוּרִים בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁמְּפוּרִים נַעֲשֶׂה פָּרָה וְכוּ', וְדִבַּרְתִּי מִזֶּה עִם רַבִּי נָתָן הַנַּ"ל שֶׁכַּמָּה אָנוּ צְרִיכִין לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְגַּלּוּ בַּדּוֹר הַזֶּה נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁבְּאֶגֶּרֶת קָטָן כְּזֶה מֻזְכָּר סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁפּוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת הוּא נִפְלְאוֹת ה'. וּצְרִיכִין לְהַזְכִּיר עִצְמוֹ בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, הַחֶסֶד הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ עַל יָדוֹ זַ"ל, לְגַלּוֹת לָנוּ תּוֹרַת חֶסֶד כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה. כִּי נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ. וְאֵין פָּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם הַפּוּרִים בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה הַסֵּפֶר שֶׁשָּׁלַח, יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלוֹ וְכוּ', וְגַם מִכְתָּבוֹ וְהַמִּשְׁלוֹחַ מָנוֹת. גַּם אֶתְמוֹל שָׁמַעְתִּי קְצָת שֶׁנִּשְׁמַע בְּטוּלְטְשִׁין שֶׁהֱיִיתֶם שְׂמֵחִים הַרְבֵּה בְּשׁוּשָׁן פּוּרִים עִם כָּל זֶה, וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת. עַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ לַיְלֵךְ בִּדְרָכָיו זַ"ל, וְלִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד. וּפְרֹשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וְכוּ', וּשְׁאַר כָּל הַיּוֹם יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה. וְיִקַּבֵּל הָאֶגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים כַּ"ץ, וּבְתוֹכוֹ אֶגֶּרֶת לְר' אֶפְרַיִם מ"ס וְיִזָּרֵז לְשָׁלְחָם מְיֻד בְּפָאסְט רִאשׁוֹן בְּלִי עִכּוּב, וְאִם יִרְצֶה יוֹסִיף קְצָת. וְכָךְ רָאוּי לוֹ שֶׁגַּם אַתָּה תִּפְרֹס בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה, וּתְבַקְּשׁוֹ שֶׁיִּמְחֹל לְהַשִּׁיב לִי מְיֻד תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר בִּקַּשְׁתִּיו שָׁם, וּבְוַדַּאי תַּעֲשֶׂה הַכֹּל עַל הַצַּד הַיּוֹתֵר טוֹב, כִּי זֶה הָאֶגֶּרֶת נָחוּץ מְאֹד שֶׁיַּגִּיעַ שָׁם בִּזְרִיזוּת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנִי לְקַבֵּל מִשָּׁם תְּשׁוּבָה בִּזְרִיזוּת. וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שלט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' פְּקוּדֵי תר"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

(חָסֵר) וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וְתוֹדִיעַ לִי אִם שָׁלַחְתָּ כָּל הַמִּכְתָּבִים שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ, (חָסֵר) גַּם תִּשְׁמַע שְׁאָר הַדְּבָרִים מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אוֹדוֹת אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ זוּפִיצֶיל [מְעִיל], אוֹ כּוֹבַע לִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְעַל הַכֹּל תִּשְׁיב לִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה. וּמִכָּל זֶה תָּבִין מַה נַּעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד בִּימֵי נַעֲרוּתוֹ וְיַלְדוּתוֹ וְזִקְנוּתוֹ, הֵן בְּעִנְיַן הִצְטָרְכוּתוֹ הַמְרֻבִּים, הֵן בְּעִנְיַן הַהִתְקָרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁמִּכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו מִיַּלְדוּתוֹ עַד זִקְנוּתוֹ, צָרִיךְ לָשׂוּם אֶל לִבּוֹ לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הַהִתְרַחֲקוּת בִּשְׁבִיל הִתְקָרְבוּת, וְהַמְנִיעוֹת בִּשְׁבִיל הַחֶשְׁק, וּבְכָל הַיִּסּוּרִים יֵשׁ הַרְחָבוֹת, וּבְכָל הָעַוְלוֹת יֵשׁ יֹשֶׁר, וּבְכָל הַדִּינִים יֵשׁ רַחֲמִים. וּבְכָל הַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת יֵשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְכָל הַמַּחֲלוֹקוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בִּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם וּבִפְרָטִיּוּת, בְּכָל עִיר וָעִיר, וּבֵין הַשְּׁכֵנִים וּבְכָל בַּיִת וּבַיִת, וְכוּ' וְכוּ', (שֶׁכֻּלָּם אֶחָד כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים) בְּכֻלָּם יֵשׁ שָׁלוֹם נֶעֱלָם בְּתוֹכָם, וּבְהַיְמֵי רַע יֵשׁ יְמֵי טוֹב. וּכְלַל הַכֹּל כִּי מָלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְחַסְדּוֹ וְטוּבוֹ יִתְבָּרַךְ מָלֵא עוֹלָם וְהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי לֵית אֲתַר פָּנוּי מִנֵּיהּ. אַךְ לֵידַע כָּל זֹאת, וּלְקַבֵּל חַיּוּת וְקִיּוּם עַל יְדֵי זֶה, הַכֹּל הוּא עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַמְקֻיָּם אֶת הָעוֹלָם בִּבְחִינַת 'אִלְמָלֵא מִלְּחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכֵיל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא'. "מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי" שֶׁזָּכִיתִי לֵידַע מִכָּל זֶה בְּבֵרוּר, אַף שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לְהוֹדִיעַ לָכֶם כָּל זֶה כַּאֲשֶׁר הוּא בִּלְבָבִי, אַף עַל פִּי כֵן מְעַט דִּמְעַט שֶׁאַתֶּם תּוֹפְסִים מִזֶּה בְּשִׂכְלֵיכֶם וְלִבְּכֶם, כָּל חַד כְּפוּם מַה דִּמְשַׁעֵר בְּלִבֵּהּ, הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לִפְנֵיכֶם, לִפְנֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא לְהִתְקָרֵב וּלְהִתְדַּבֵּק בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוּ חַס וְשָׁלוֹם, בֵּין בַּעֲלִיָּה וּבֵין בִּירִידָה, בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה בְּשָׂכְבוֹ וּבְקוּמוֹ בַּבַּיִת וּבַשּׁוּק, בֵּין כְּשֶׁאֵין יוֹדְעִים כְּלָל הֵיכָן הוּא אִם הוּא בְּחִינַת עֵיֶל אִם הוּא בְּחִינַת נָפִיק, וְהוּא רַק תּוֹעֶה כְּשֶׂה אוֹבֵד וְכוּ' וְכוּ', מִכֻּלָּם יְכוֹלִים לִזְכֹּר שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל אָנוּ מַאֲמִינִים בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְצַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר, וּבִפְרָט בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁמַּאִיר בַּדּוֹר הַזֶּה עַד עוֹלָם. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְתַדַּע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נֶאֱמָרִים גַּם אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְתַאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת. וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַחֲרִיתְךָ לְטוֹב עִם כָּל־נוּ יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן מִתּוֹךְ צַעַר וְשִׂמְחָה. חֲדָוָה תָּקוּעַ בְּלִבִּי מִסִּטְרָא חֲדָא וְכוּ', וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁגַּם הַסִּטְרָא תִּנְיָנָא שֶׁמִּמֶּשֶׁם הַצַּר וְהָאֲנָחָה חַס וְשָׁלוֹם, יִתְהַפֵּךְ לְשִׂמְחָה בִּבְחִינַת שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' פְּקוּדֵי תר"א בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְהַשְּׁלִיחַ נָחוּץ מְאֹד. וְהָיָה לִי נַחַת מֵהַנַּחַת רוּחַ שֶׁאַתָּה מְקַבֵּל מִמִּכְתָּבַי, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. כִּי הָאֶגֶּרֶת הַקְּדוּמִים שֶׁשִּׁלַּחְתִּי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן, הָיָה מִן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁשִּׁלַּח תַּחַת קֶלְמוֹסִי דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁלֹּא חָשַׁבְתִּי אֲלֵיהֶם, וְהֵם נוֹבְעִים מִכַּמָּה תּוֹרוֹת קְדוֹשׁוֹת הַנִּצְרָכִים לָנוּ מְאֹד מְאֹד לְכָל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ. וְנִזְכַּרְתִּי עַתָּה בְּתוֹךְ מִכְתָּבוֹ עַתָּה (בָּרוּךְ הַמַּזְכִּיר נִשְׁכָּחוֹת). מַה שֶּׁשִּׁלַּח ה' בְּלִבִּי בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁזֶּה מָרֳמָז בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁאָמְרוּ (עֲרָכִין כד.) אֵין לְהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ; הַיְנוּ מִי שֶׁרוֹצֶה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת "הֶקְדֵּשׁ", שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת קָדוֹשׁ לַה', אֲשֶׁר לְכָךְ נִבְרָא, אֵין לוֹ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ, שֶׁאֵין לוֹ לְהִסְתַּכֵּל כִּי אִם עַל אוֹתָהּ הַשָּׁעָה, וְהָרַגַע שֶׁעוֹמֵד בָּהּ עַתָּה בִּמְקוֹמוֹ אֲשֶׁר הוּא שָׁם. כִּי בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל מָקוֹם יְכוֹלִין לִזְכֹּר בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. אַךְ זֶה הָרֶמֶז נִפְלָא מְאֹד נִתְחַדֵּשׁ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וְצָרִיךְ לָנוּ מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם תָּמִיד דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּלְחַפֵּשׂ וּלְמְצֹא תָּמִיד עֵצוֹת וּדְרָכִים אֲמִתִּיִּים בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְכָל אֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ, וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָךְ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיִּקְרָא תר"א.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

יְקַבֵּל הָאֶגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יְשַׂמַּח אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת הַחַג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ, וּלְהוֹדִיעוֹ לְבָנֵינוּ וְלִבְנֵי בָנֵינוּ, וְלַחֲבֵרֵינוּ וְתַלְמִידֵינוּ שֶׁיְּאִיר כָּל אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ. וּנְקַבֵּל דִּין מִן דִּין לְדַעַת כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ, לְהַמְשִׁיךְ הָאֲרַת בֵּן וְתַלְמִיד, לֵידַע בְּכָל עֵת כִּי "מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". וּלְהִתְעוֹרֵר מֵהַשָּׁנָה עַל יְדֵי זֶה בִּבְחִינַת "הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר". כִּי ה' עֵר, "הִנֵּה לֹא יָנוּם

וְלֹא יִישָׁן". וְהוּא מְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וּמֵקִיץ נִרְדָּמִים, וְאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל וְאֵינוֹ חָשׁוּב בְּעֵינָיו כְּלָל כָּל טִרְדַּת שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, אֱלִילֵי כֶּסֶף וֶאֱלִילֵי זָהָב "תּוֹעֲבַת ה' אֶשֶׁר שָׂנֵא". רַק עֵינָיו בְּנֶאֱמָנֵי אֶרֶץ וְכוּ', וְאֶל זֶה יַבִּיט אֶל עָנִי וּנְכֵה רוּחַ וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּיָדֵינוּ לֹא זֶה וְלֹא זֶה, כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא (אָבוֹת ד) אֵין בְּיָדֵינוּ מִשַּׁלְוַת וְכוּ' וְאַף לֹא וְכוּ' אַף עַל פִּי כֵן טוֹב וְיָפֶה לַחֲזֹר בְּדַעְתּוֹ וְעִם חֲבֵרָיו בְּכָל פַּעַם כָּל הַנַּ"ל. לְקַיֵּם "אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ". וְלִזְכֹּר הַמִּשְׁנָה (שָׁם ו) כִּי אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב כִּי אִם תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. וְעַל כָּל פָּנִים נִכְסֹף וְנִשְׁתּוֹקֵק לָזֶה בְּרָצוֹן חָזָק בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, וּלְהַרְגִּיל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ עַל יְדֵי זֶה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְשִׂמְחָה אַחַר שִׂבִירַת הַלֵּב בֶּאֱמֶת, עַל פִּי הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים הַיְשָׁרִים בֶּאֱמֶת שֶׁקִּבַּלְנוּ מִפִּינוּ זַ"ל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְהַזָּהֵר וְהִזָּהֵר מְיָגוֹן וַאֲנָחָה, רַק לַחֲטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְתוֹךְ שִׂמְחָה.

שמב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ב' צַו תר"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַסַּךְ חֲצִי רוּבַּל כֶּסֶף וְהוּא מֻכְרָח לִי מְאֹד, גַּם תֵּדַע שֶׁהַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי מְאֹד, וְנוֹגְשִׁים אוֹתִי מִכָּל צַד, וְצָרְכֵי פֶּסַח מְרֻבִּים בְּכָל יוֹם. עַל כֵּן חָזַרְתִּי עַל כָּל הַצְּדָדִים, וְרָאִיתִי שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁאַתָּה תַּלְוֶה לִי אֵיזֶה סַךְ תֵּכֶף. מֻבְטָחַנִי שֶׁתְּתַקֵּים דְּבָרִי מִיָּד. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ, וּלְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת פֶּסַח לְצֵאת מֵחָמֵץ לְמַצָּה מִמָּוֶת לְחַיִּים מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת לְמַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת, מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת וּמִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל עֶרֶב פֶּסַח תר"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב שֶׁל עֶרֶב פֶּסַח, שֶׁצְּרִיכִין תֵּכֶף לִבְדֹּק חָמֵץ, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין טִרְדָּתִי. גַּם קִבַּלְתִּי הַסַּךְ שְׁנֵי זְהוּבִים מָעוֹת קְטַנִּים. תְּשׁוּאוֹת חֵן חֵן לְךָ, כִּי מְאֹד מֻכְרָח עַתָּה הַמָּעוֹת, בִּפְרָט מָעוֹת כָּזֶה. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וְכוּ'. הַיַּיִן־גֶּפֶן בְּשָׂבוּעַ הֶעָבַר קִבַּלְתִּי וְגַם הַפַּאנְטָאפִיל [נַעֲלֵי בַיִת], וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי גַּם כֵּן הַשְּׁנֵי כֵּלִים יַיִן גֶּפֶן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ

לִשְׁתּוֹת אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, שֶׁיְּמַשֵּׁךְ גַּם עָלֶיךָ וְעַל בֵּיתְךָ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה עַל יְדֵי יַיִן הַמְשַׂמֵּחַ שֶׁשָּׂלַחְתָּ לָנוּ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לִמְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ וּלְבָרֵךְ בְּשִׂמְחָה שֶׁהֶחֱיָנוּ וְכוּ', לִזְמַן הַזֶּה שֶׁזְּכִיתָ לִשְׁלֹחַ לָנוּ עַל אַרְבַּע כּוֹסוֹת יַיִן וְגַם מָעוֹת וְכוּ'. וְגַם הַטִּרְחָא אֵינוֹ נֶאֱבָד, וּבְפָרָט שֶׁיֵּשׁ לְךָ חֵלֶק בְּטִרְחָא וּמָעוֹת בְּהָעֲסָקִים שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים גָּדוֹל לְדוֹרוֹת.

אַשְׁרֶיךָ בְּנֵי עַל כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁאַתָּה זוֹכֶה לַעֲסֹק בָּזֶה בְּגוּפְךָ וְמָמוֹנְךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְהַרְחִיק מִמְּךָ רִבּוּי הַרְעָיוֹנִים שֶׁהֵם תִּמְהוֹן לֵבָב, שֶׁאַתָּה חוֹשֵׁב בְּכָל עִנְיָן יוֹתֵר מֵהָרָאוּי. וְהַכֹּל מֵחֲמַת עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, דְּלוּ עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם וּבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁיּוֹצִיאֲךָ מִזֶּה. וּבִזְכוּת הֶחָג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, תִּזְכֶּה לָצֵאת מֵחִמּוּץ הַמֹּחַ לִקְדֻשַּׁת מַצָּה שֶׁל פֶּסַח, מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וְכוּ', וְיִקָּבֵל רָצוּף פֹּה אֻגֶּרֶת לִלְבוֹב וְיִשְׁלְחֵהוּ בִּזְרִיזוּת. וּמֵהַסְּתָם יוֹסִיף בְּעַצְמוֹ לִפְרֹס בִּשְׂלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה כָּרָאוּי, וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיג וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שדמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' אִסְרוּ־חַג פֶּסַח תר"א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח, וּבְתוֹכוֹ רָצוּף הָאֻגֶּרֶת מֵרַבִּי אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר, וְהָיָה לִי לְנַחַת. גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי הַקְוִויטִיל [פִּתְקָא] מֵאִתְּךָ וְשָׂמַחְתִּי בְּעֻזַּרְתּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְתִרְאֶה לְקַיֵּם כַּאֲשֶׁר כְּתַבְתָּ לְבוֹא לְפֹה מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כִּי דַּעְתִּי לְהִתְעַכֵּב עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּאָה עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאַחַר כְּךָ קָרוֹב בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וַה' יַנְחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְתִרְאֶה לְהָבִיא עִמְּךָ מָעוֹת, כִּי אֵין בְּבֵיתִי פְּרוּטָה לְפָרְטָה. עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ שֶׁתַּמְתִּין לִי עוֹד מַה שֶּׁאֲנִי חַיָּב לְךָ, וּמַה שֶּׁשָּׁלַח רַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר תַּחֲזִיר לִי. וַהֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה בְּמִכְתְּבֵיהֶם שֶׁבְּעֻזַּרְתּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַגִּיעַ לְיָדְךָ עוֹד מָעוֹת בְּעֻזַּרְתּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְהָרוֹעֶה אוֹתָנוּ מֵעוֹדֵנוּ יְפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד בְּרֶחָמָיו הָמְרֻבִּים. וְגַם אֲנַחְנוּ הָיִנוּ שְׂמֵחִים אֶתְמוֹל עַד אֵיזֶה שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה, וְדִבַּרְנוּ כַּמָּה דִּבְרֵי אֱמֶת מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ בְּכָל יוֹם אַחַר הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי וְכוּ', וְעַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְבּוֹדֵד בְּכָל יוֹם. וְיוֹתֵר טוֹב לָצֵאת לְשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה בֵּין הָעֲשָׂבִים וְכוּ', וְאִם אִי אֶפְשָׁר עַל כָּל פָּנִים יִמְצָא מָקוֹם לַה' בְּבֵיתוֹ וְכוּ'. כִּי כָל יְמֵינוּ הֶבֶל וְכָל מַעֲשֵׂי עוֹלָם הַזֶּה תֹּהוּ, וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַּעֲמָלוֹ כִּי אִם מַה שֶּׁחוֹטֵף תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוּ'. וְהָעִקָּר לְחַפֵּשׂ אֶת הָרוּחַ הַקָּדֵשׁ שֶׁל

הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְכוּ'. וְאֵין פָּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה אוּלַי יָחוּס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר מִזֶּה פָּנִים אֶל פָּנִים בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' כ"ג לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תר"א אוּמַאן.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.

דַּע בְּנִי כִּי בָּאתִי הַיּוֹם לְפֹה קְהִלַּת אוּמַאן בְּשָׁלוֹם, בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי עַד כֹּה. וּתְהִלָּה לְאֵל רַגְלַי לֹא בָצָקוּ יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם מִטִּלְטוּל הַדֶּרֶךְ, רַק אַדְרַבָּא נִדְמֶה לִי שֶׁמַּתְחִילִין לְהִתְרַפְּאוֹת קְצָת. בּוֹרֵא רְפוּאוֹת יְרַחֵם וְיִגְמֹר רְפוּאָתִי בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְעֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לְקַבֵּל יְדִיעָה טוֹבָה מִלְּבוֹב מְהֵרָה וְלֹא' הַיְשׁוּעָה. וְהִנֵּה כְּבָר עָבְרוּ סָמוּךְ לְמַחֲצִית יְמֵי הַסְּפִירָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים לְהָכִין עַצְמֵנוּ לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ בַּיּוֹם הַחֲמִשִּׁים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ הָאֱמִתִּית.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת קְדוֹשִׁים תר"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ הַיּוֹם. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ אֶתְמוֹל עַל יְדֵי הַבַּעַל עָגָלָה שֶׁלִּי שֶׁבָּאתִי תּוֹדָה לְאֵל לְפֹה אֶתְמוֹל בְּשָׁלוֹם, וְכָעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ כְּלָל. גַּם אֵין פָּנַאי מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּנְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת. וְנִזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לָצֵאת מִזֶּהֱמַת מִצְרַיִם, הַכּוֹלֵל כָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁעִקָּרָם גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁנִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לְטַהֵר עַצְמֵנוּ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְרָעְיוֹנִים זָרִים וּמְבֻלְבָּלִים, וּלְקַשֵּׁר מַחְשְׁבוֹתֵינוּ בְּכָל עֵת אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל כֹּחֵנוּ. כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֵיךְ שֶׁנִּתְעָה כָּל אֶחָד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּתִמְהוֹן לֵבָב וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן עֲדַיִן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדוֹ בְּכָל עֵת וָרֶגַע. וְהַכֹּל תָּלוּי בְּקְדֻשַּׁת הַמַּחֲשָׁבָה. כִּי כֻּלָּא בְּמַחֲשָׁבָה אִתְבְּרִירוּ, וְזֶה נֶאֱמַר עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִמְּךָ, אַךְ אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפֶּקֶת. וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה כָּל דִּבְרֵינוּ אֵלֶיךָ לְטוֹבָה, וְלֹא לְהַפֵּךְ חַס וְשָׁלוֹם לְהַרְבּוֹת הַמָּרָה שְׁחוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם עַל יְדֵי זֶה,

רַק אַדְרַבָּא לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֹז. כִּי כְּבָר יָדוּעַ לָנוּ מַה שֶּׁאָמַר הוּא זַ"ל שֶׁעַצְבוּת מַזִּיק מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם לְעִנְיַן בִּלְבּוּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וּצְרִיכִין לְהָפֵךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שמז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' ל"ו לַסְּפִירָה תר"א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה. עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיהֶם שֶׁיִּחְיוּ וּבְפָרָט לִבְנוֹ נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. ה' יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים. וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת מִמֶּנּוּ בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת יַלְכּוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיוּ כַּזַּיִת הוֹדָם עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דַּע יְדִיד נַפְשִׁי כִּי זֶה שְׁלִשָּׁה שָׁבוּעוֹת שֶׁנִּסְעְתִּי מִבֵּיתִי לְאוּמַאן, וְנִתְמַהְמַהְתִּי שָׁם אֵיזֶה יָמִים, וּבַלַּיְלָה הֶעָבַר בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. וַאֲנִי הָיִיתִי מְקַוֶּה שֶׁיַּגִּיעַ לִי מָעוֹת מֵאִתְּךָ וּמֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ קֹדֶם פֶּסַח כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּ לִי בְּעַצְמְךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ כַּמָּה פְּעָמִים. וְגַם יְדִידִי רַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר שָׁלַח לִי אֵיזֶה אִגֶּרֶת עִם סַךְ מָעוֹת, וּכְתַב שֶׁאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁתְּבוֹא תִּשְׁלַח בְּוַדַּאי, וְכֵן כָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ כַּמָּה פְּעָמִים. וְהִנֵּה כְּבָר עָבַר הַפֶּסַח וְגַם יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת אַחַר בָּךְ וְהַיּוֹם ל"ו לַסְּפִירָה. וְאֵין קוֹל וְאֵין כֶּסֶף הֵן מֵאִתְּךָ הֵן מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הֵן עַל פַּרְנָסָתִי הֵן מַה שֶּׁהִבְטַחְתָּ לִי בְּפֵרוּשׁ חוֹתָנְךָ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר, וְרַבִּי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, מַה שֶּׁנִּשְׁאֲרוּ חַיָּבִים כְּפִי מַה שֶּׁהִבְטִיחוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּפֵרוּשׁ כַּנִּרְשָׁם אֶצְלִי. וַאֲנִי כְּבָר לָוִיתִי הַרְבֵּה עַל הַסַּךְ הַזֶּה, וְהַנּוֹגְשִׁים אָצִים וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְזֶה כַּמָּה שָׁנִים עָבְרוּ. וְאֵינִי זוֹכֵר שֶׁיִּהְיוּ לִי דִּחַק כָּל כָּךְ עַל פֶּסַח כְּמָה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת. וְלַסּוֹף אַחַר שֶׁיָּגַעְתִּי לְלִוּוֹת עַל הוֹצָאוֹת פֶּסַח גָּנְבוּ אֶצְלִי בְּלֵיל י"ד עֶרֶב פֶּסַח כָּל הַבֶּשֶׂר וְהַדָּגִים וְהַיַּיִן שֶׁהֵכַנְתִּי עַל פֶּסַח, וְהֻכְרַחְתִּי בְּעֶרֶב פֶּסַח לְטָרֹחַ עוֹד הַפַּעַם לְלִוּוֹת וּלְקָנוֹת צָרְכֵי פֶּסַח. וּבְוַדַּאי כָּל מַה דְּעָבַד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, אַף מִגֹּדֶל אַהֲבָתְךָ בְּלִבִּי עַד הַנֶּפֶשׁ, וְאַהֲבַת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַכְּשֵׁרִים וְהַנְּדִיבִים כַּיּוֹצֵא בּוֹ, לֹא יָכוֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּפָרֵשׁ צַעֲרִי, וּלְהוֹדִיעֲךָ אֶת אֲשֶׁר בְּלִבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁאַתָּה מִתְרַשֵּׁל כָּל כָּךְ לִשְׁלֹחַ לִי כְּהַבְטָחָתְךָ.

וְהִנֵּה זֶה הַיּוֹם שֶׁבָּאתִי לְבֵיתִי בְּתְחִלַּת לַיְלָה הַזֹּאת, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ לְאֹמֶף הַצַּדֶּקֶת תִּחְיֶה וְקָרִיתִי אוֹתוֹ. וְאִם אָמְנָם אַתָּה מִתְנַצֵּל עַצְמְךָ, אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר יָדַעְתָּ וְכָתַבְתָּ בָּאִגֶּרֶת זֶה בְּעַצְמְךָ שֶׁאֵין שׁוּם תֵּרוּץ כְּלָל הֵן נֶגֶד אִמְּךָ תִּחְיֶה הֵן נֶגְדִּי. וְהִנֵּה אֲנִי עוֹמֵד הַיּוֹם בְּעֶסֶק גָּדוֹל

שֶׁהִתְחַלְנוּ, וְגַם אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹצִיא הַרְבֵּה לִשְׁלֹחַ מִפֹּה הַסְפָרִים, וְהוּא הֶכְרֵחַ גָּדוֹל מִכַּמָּה טְעָמִים וּמִצְוָה רַבָּה בְּלִי שִׁעוּר וּזְכוּת הָרַבִּים. וְהָעִכּוּב רַק מֵחֲמַת מָמוֹן. וְגַם הַיּוֹם יֵשׁ אִישׁ אֶחָד מִשָּׁם אֶצְלִי, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר עִמְּךָ, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְהָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁתָּבוֹא עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲדַבֵּר עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם תִּהְיֶה פֹּה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, וְעִם מִי לְהִתְיַעֵץ בָּזֶה, וַאֲנִי קוֹרֵא עַל עַצְמִי "שִׁקַּרְתִּי וָאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג". כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל הָעֲסָקִים שֶׁגִּמַּרְתִּי תְּהִלָּה לְאֵל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ הָיָה כַּוָּנָתִי לְטוֹבָה.

וְגַם עַתָּה בְּהַעֵסֶק שֶׁהִתְחַלְתִּי אֶשְׁתַּדֵּל כַּוָּנָתִי רַק לַשָּׁמַיִם, לְמַלְאוֹת רְצוֹן וְחֵפֶץ זְקֵנְךָ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זָכָר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְהוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְאַתָּה עִם יְדִידִי ר"א הֱיִיתֶם לִי לְעֵזֶר גָּדוֹל וּכְהַיּוֹם אַתֶּם מִתְרַשְּׁלִין, וְאַתָּה מִתְרַשֵּׁל בְּיוֹתֵר. וְאַחֲרֵי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרְךָ וְתוֹדָה לָאֵל הִרְוַחְתָּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ רָאוּי, לְךָ לִתְלוֹת גַּם בָּזֶה, וּלְקַבֵּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת לִי לְעֵזֶר גָּדוֹל בְּעֵסֶק זֶה וְגַם בְּעֵסֶק פַּרְנָסָתִי. וְעַתָּה אַתָּה מִתְרַשֵּׁל כָּל כָּךְ. וּמֵעַצְמְךָ תּוּכַל לְהָבִין שֶׁאַדְרַבָּא מֵחֲמַת שֶׁהוֹצֵאתָ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ כָּל כָּךְ עַל הַבַּיִת וְכוּ', אַתָּה צָרִיךְ לְהוֹצִיא גַּם עַל עֵסֶק מִצְוָה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי צְרִיכִין לִתֵּן חֵלֶק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִקֹּדֶם, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּמִצְוֹת בִּכּוּרִים וּתְרוּמָה וְכוּ' שֶׁהֵם נִקְרָאִים רֵאשִׁית. כִּי הָרֵאשִׁית מִכָּל מַה שֶּׁמַּזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהָאָדָם, צְרִיכִין לִתְּנוֹ בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּזְרִיזוּת. בִּפְרָט בִּשְׁבִיל עֲסָקִים כָּאֵלּוּ שֶׁהִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק בָּהֶם אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל עַד הֵיכָן מַגִּיעַ זְכוּת שֶׁל כָּל הָעוֹזְרִים וְהַתּוֹמְכִים אוֹתִי בָּזֶה. וְהִנֵּה צַעֲרֵי הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר הוּא, מִמַּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי לִנְסֹעַ אַחֲרַי שֶׁיַּגִּיעַ לְךָ מִכְתָּבִי זֶה. לְעֵת עַתָּה בַּקָּשָׁתִי שֶׁעַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם מֵעַתָּה לִשְׁלֹחַ לִי כְּהַבְטָחָתְךָ, וְגַם לְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבִפְרָט מַה שֶּׁמַּגִּיעַ לִי מִכְּבָר מֵחוֹתֶנְךָ וּמֵרַבִּי צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, כְּהַבְטָחָתָם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים וְאַל יִתְרַשֵּׁל עוֹד כְּלָל. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיַּעֲזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהִתְוַעֵד עִמְּךָ, נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֵיךְ לַעֲסֹק בַּעֲסָקֵינוּ בְּעֶזְרָתוֹ וּבִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה. גַּם לְדַעְתִּי הָיָה טוֹב יוֹתֵר שֶׁאֲפִלּוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא תָּבוֹא עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שֶׁעַל כָּל פָּנִים תִּרְאֶה לְבוֹא לְפֹה עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁל נָכְדָתִי תִּחְיֶה עִם מְחֻתָּנִי רַבִּי פֶּרֶץ נֵרוֹ יָאִיר. כִּי אָנוּ צְרִיכִין לְדַבֵּר יַחַד פָּנִים אֶל פָּנִים הַרְבֵּה תֵּכֶף אַחַר שָׁבוּעוֹת. כִּי אֲנִי מֻכְרָח לִשְׁלֹחַ אֶת רַבִּי נְחֶמְן מִטּוּלְטְשִׁין עִם בִּילֶעט אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֶשְׁתַּדֵּל, וְגַם עוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים יֵשׁ לְדַבֵּר עִמְּךָ.

גַּם תַּעֲשֶׂה נַחַת רוּחַ גָּדוֹל לְאִמְּךָ הַצַּדֶּקֶת תִּחְיֶה, וּתְקַיֵּם בָּזֶה מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁהוּא כִּבּוּד אֵם, וּמִצְוָה הַבָּאָה לְיָדְךָ אַל תַּחְמִיצֶנָּה. וּבִפְרָט מִצְווֹת כָּאֵלּוּ שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים. וַהֲלֹא הָאָדָם לֹא נִבְרָא כִּי אִם בִּשְׁבִיל לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּמִצְווֹת כָּל יָמָיו, וְחוּץ מִזֶּה הֶבֶל. וּמֵחֲמַת שֶׁמַּבְטִחַנִי בְּטוּב לְבָבְךָ וּלְבַב אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁבְּוַדַּאי תְּשִׂימוּ לֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּבַעַל הָרַחֲמִים נוֹתֵן הַתּוֹרָה יַעְזֹר לָנוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים כָּרָאוּי לְקַבֵּל אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּקֻדֻּשָּׁה וּבְטָהֳרָה. בְּאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשִׂמְחָה בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ בְּאַהֲבָה וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה וְכָל טוּב, כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָם תָּמִיד וּמַעְתִּיר בַּעֲדוֹ וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָל וּבִפְרָט. וְאֵין פְּנַאי לְיַחֵד הַדִּבּוּר לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי לִכְבוֹדוֹ.

שמח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בַּמִּדְבָּר תר"א בְּבֶרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי כַּנְהוּג.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְכָעֵת אֵין מַה לִכְתֹּב. וְיִקַּבֵּל רָצוּף פֹּה מִכְתָּב לִלְבוֹב וְיִזָּרֵז לְשָׁלְחוֹ מִיָּד בְּלִי עִכּוּב, כִּי נָחוּץ הוּא כַּיָּדוּעַ לוֹ. וְאִם בְּתוֹךְ כָּךְ יַגִּיעַ לוֹ מִכְתָּב מִשָּׁם יִכְתֹּב עַל מִכְתָּבִי שֶׁכְּבָר קִבֵּל הָאֲגֶרֶת. וּבְוַדַּאי תַּעֲשֶׂה כָּרָאוּי. וּמֵאֵלֶיךָ תְּבִין כִּי צְעָרִי גָּדוֹל מְאֹד מֵעִכּוּב הָאֲגֶרֶת מִשָּׁם, וּבְוַדַּאי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב, וּבִפְרָט עִסְקֵנוּ שֶׁתָּמִיד בָּא בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם. וְסוֹף כָּל סוֹף הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעַ תָּמִיד, כִּי חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וַאֲנִי חַי רַק בָּזֶה תָּמִיד בְּכָל הָעָסָקִים מִגְּדוֹל וְעַד קָטָן, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן. מָה אֲנִי, כֻּלָּנוּ אֲנִי וְיוֹצְאֵי חֲלָצַי וְכָל הַתְּלוּיִים בָּנוּ כֻּלָּם תְּלוּיִים בְּחַסְדּוֹ. לְךָ ה' קִוִּינוּ, לַחֲסָדָיו וְרַחֲמָיו הַפְּשׁוּטִים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְרַמֵּז לְךָ לְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד וְלִשְׁמֹחַ בְּחַסְדּוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אוּן טַאקֶי פָּארְט הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה].

שמט

נִכְתַּב לְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וְחֶסֶר הַהִתְחַלָּה.

גַּם אָנֹכִי פּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה, קֹדֶם פֶּסַח שִׁלַּחְתִּי אֵלֶיךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת וְאַחַר־כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵחֲתָנְךָ רַבִּי יוֹאֵל, נֵרוֹ־יָאִיר, וְתָמַהְתִּי שֶׁלֹּא קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי

מִתְפַּלֵּא עָלֶיךָ שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ כִּי־אִם פַּעַם אַחַת, וּמֵחֲמַת זֶה מָנַעְתָּ הַטּוֹב מִלְּנָטוֹת יָדֶיךָ אֵלַי, וְגַם מֵחֲמַת שֶׁבַּחֹרֶף הֶעָבַר הָיִיתִי מוּטָל עַל עֶרֶשׂ־דְּוַי בְּאוּמַאן וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם מֵחֲמַת זֶה יוֹתֵר מֵחֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת, וְאַחַר־כָּךְ הָיִיתִי בְּטִירָהאוֹויצָע וְנִתְמַהְמַהְתִּי בְּהַדֶּרֶךְ יוֹתֵר מִשִּׁבְעָה שָׁבוּעוֹת, וְלֹא רָאִיתִי שָׁם שׁוּב מִכְתָּב מֵאִתְּךָ, וְאָבִיךָ יְדִידֵנוּ נֵרוֹ יָאִיר, כָּלוּ עֵינָיו מִיַּחֵל לְמִכְתָּבֶיךָ וְתוֹחַלְתּוֹ נִכְזְבָה, וּבֶאֱמֶת אֵין אַתָּה יוֹצֵא יְדֵי חוֹבַת אָבִיךָ בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל.

וְאַחַר כָּךְ בָּאתִי לְבֵיתִי בַּחֲלִישׁוּת כֹּחַ וּמְצָאתִי מִכְתָּבְךָ בְּיַד רַבִּי נָתָן בֶּן רַבִּי לֵיב שֶׁנִּכְתַּב לִפְנֵי כַּמָּה שָׁבוּעוֹת וְלֹא יָדַעְתִּי אָז הֵיכָן אַתָּה, וַאֲנִי בָּאתִי לְבֵיתִי סָמוּךְ לְפוּרִים, וּבֵין פּוּרִים לְפֶסַח שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי הַנַּ"ל וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וְכָעֵת אֵין לְהוֹסִיף עַל אֲגֶרֶת הַנַּ"ל רַק לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם לִשְׁלֹחַ לִי מֵאִתְּךָ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ עַל־יְדֵי רַבִּי נָתָן הַנַּ"ל, וְגַם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֵצֶל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וּבִפְרָט אֵצֶל יְדִידִי רַבִּי צְבִי בר"מ בָּעַרְגָּער וְאֵצֶל יְדִידִי רַבִּי לֵיבְּלִי בֶּן רַבִּי חַייְקִל, וּמֵבְטָחַנִי שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדְךָ לְטוֹבָה.

וְאוֹדוֹת מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְמִחוּתְּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁיְּקַדִּים הַנִּשּׂוּאִין מֵהַזְּמַן הֶגְבֵּל בְּהַתְּנָאִים, כְּבָר הֵשִׁיב לְךָ שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר, וּכְבָר הָיָה בְּבֵיתִי וְהִתְנַצֵּל עַצְמוֹ הַרְבֵּה, וְאָמַר שֶׁבַּזְּמַן הַמֻּגְבָּל יַעֲשֶׂה הַנִּשּׂוּאִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֶפְשָׁר יְקַדִּים עַצְמוֹ שֶׁיִּהְיֶה בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְדַעְתִּי הוּא שֶׁתִּבְוֹא בְּלִי תֵּרוּץ לְפֹה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאִז יֵגְמַר הַכֹּל בְּכִי טוֹבָה, וְגַם הַסַּךְ חֲמִשִּׁים רוּבֶּל שֶׁכְּבָר סִלֵּק מֵנַּח הַשְּׁלִישׁוּת בִּידֵי מִבְטוֹחַ גָּדוֹל, אַךְ כְּבָר הִגִּיעַ הַזְּמַן פֵּרָעוֹן וַאֲנִי אֵינִי רוֹצֶה עוֹד לַעֲסֹק בָּזֶה וְאֵינִי רוֹצֶה לְהַשְׁלִישׁ הַשְּׁלִישׁוּת, עַד שֶׁתִּבְוֹא בְּעַצְמְךָ וְתַשְׁלִישׁ אֵצֶל מִי שֶׁתִּרְצֶה, הֵן עַל כָּל אֵלֶּה אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי עַתָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר רַק תִּרְאֶה לְקַיֵּם דְּבָרַי הַנַּ"ל, לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת מֵאִתְּךָ אוֹ מֵאֲחֵרִים כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל, וְאַחַר־כָּךְ תְּזָרֵז עַצְמְךָ לְהָכִין עַצְמְךָ בְּאֹפֶן שֶׁתָּבְוֹא לְפֹה עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְיִהְיֶה טוֹב לְפָנֶיךָ בְּכָל הָאֲפָנִים בְּנוּחַ וְנֶפֶשׁ וּמְמוֹן. וּבְעִנְיַן טוֹבַת הַזּוּג שֶׁיִּחְיוּ, וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת וְהַנֶּחָמוֹת יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ אוֹתְךָ בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לִבְרֹחַ וּלְהִתְקָרֵב אֲלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עַד שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.

וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפֶּקֶת, וְגַם כִּי אֲנִי מְצַפֶּה שֶׁתָּבְוֹא בְּעַצְמְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּנַּ"ל, וְאָז פָּנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר בִּישׁוּעוֹת ה' כְּכָל אֲשֶׁר יַעֲמֹס לָנוּ חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר לֹא תָמְנוּ וְכוּ' נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לְנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ לִרְאוֹתוֹ מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ וְלִבְנוֹ הֶחָתָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְחוֹתְנוֹ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר, גַּם הוּא יְקַיֵּם לִשְׁלֹחַ אֵיזֶה סַךְ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי בָּאִגֶּרֶת הַקֹּדוּם, וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים בְּאַהֲבָה רַבָּה, כָּל מַה שֶּׁיִּשְׁלַח יִשְׁלַח רַק לִקְהִלַּת טוּלְטְשִׁין לִבְנֵי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אָנוּ שׁוֹלְחִים לְטוּלְטְשִׁין בִּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּטוּחַ שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדָם בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ.

שנ

אוֹר לְיוֹם ג' בְּהַעֲלֹתְךָ תר"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עִם הַמִּכְתָּב מִשָּׁם, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַנַּחַת רוּחַ שֶׁעָשִׂיתָ לִי בָּזֶה. כִּי מְאֹד מְאֹד הָיוּ עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ מִשָּׁם, אַךְ דַּרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְדַרְכֵי טוּבוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין כְּלָל, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ חָפֵץ שֶׁנִּתְלֶה עֵינֵינוּ אֵלָיו תָּמִיד. עַל כֵּן בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת יֵשׁ עֲדַיִן כְּלָיוֹן עֵינַיִם הַרְבֵּה לִגְמֹר הַיְשׁוּעָה כְּמוֹ בְּעִסְקֵי זֶה, שֶׁהָאִגֶּרֶת הַנַּ"ל הוּא אֶצְלִי יְשׁוּעָה רַבָּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵין שִׂמְחָתִי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל וְאֵינִי מֵבִין דְּבָרָיו, רַק אֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק שֶׁכָּל אֶחָד מִשָּׁם מְבַקֵּשׁ לְהַרְוִיחַ בִּי הַרְבֵּה. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לְּהָשִׁיבוֹ, וּבַה' בָּטַחְתִּי שֶׁיּוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, שֶׁאֵדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. לְעֵת עַתָּה יְקַבֵּל מִכְתָּב הָרְצוּף פֹּה לְשָׁם. וְאִם תִּרְצֶה תּוֹסִיף עַל דְּבָרַי לְזָרֵז אֶת יְדִידֵנוּ רַבִּי חַיִּים שֶׁיְּשִׁיבֵנִי מְיֻד תֵּכֶף כְּשֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מִכְתָּבִי זֶה, כִּי אֲנִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ לְדַרְכִּי לְשָׁלוֹם. וּמַחֲמַת אִישׁוֹן לַיְלָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּבַעַל הָרַחֲמִים וּגְדוֹל הָעֵצָה יְתַקְּנֵנִי בְּעֵצָה טוֹבָה לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר עֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּשָׁלֵמוּת כָּרָאוּי, לֹא לָנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ תר"א.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי הַמְחֻתָּנִים עִם הַסַּךְ שְׁמוֹנָה רוּבֵּל כֶּסֶף, וְתוֹדָה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְכְתֹּב לְךָ מַה שֶּׁיֵּשׁ לִי לְדַבֵּר עִמְּךָ, אֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה וְלָמָּה הַטֹּרַח הַזֶּה לְכְתֹּב לְךָ. הֲלֹא בְּקָרוֹב אֶהְיֶה בְּמַחֲנֵיכֶם קָדוֹשׁ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים. וּבְפֶרֶט כִּי אַתָּה מֵבִין מֵעַצְמְךָ שֶׁעִסְקִי הוּא רַק בְּעִסְקֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְקֵנְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁאֲנִי חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לְשָׁרְתוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה וְכוּ'. וְשׁוּם עֵסֶק שֶׁל שְׁאָר מַשָּׂא וּמַתָּן וּסְחוֹרוֹת אֵין לִי לְדַבֵּר עִמְּךָ כְּלָל, רַק אֲנִי חָפֵץ

מְאֹד לְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלַי בְּעֶסֶק זֶה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר נְתָוֵעַד יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נְמַתִּיק סוֹד יַחַד, וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם. וַאֲשֶׁר הָיָה רְצוֹנִי שֶׁתָּבוֹא עִם מְחֻתָּנִי רַבִּי פֶּרֶץ נֵרוֹ יָאִיר, לֹא הָיְתָה כַּוָּנָתִי בִּשְׁבִיל שֶׁתִּהְיֶה עַל הַחֲתֻנָּה, כִּי בְּוַדַּאי הָיָה לִי לְנַחֵת רוּחַ מְאֹד אִם הָיִיתָ עַל הַחֲתֻנָּה, אֲבָל אֵינִי כְּדַאי לְהַטְרִיחַ אוֹתְךָ לְנָסֹעַ דֶּרֶךְ כָּזֶה בִּשְׁבִיל שִׂמְחָתֵנוּ. רַק רְצוֹנִי הָיָה כְּדֵי שֶׁנְּדַבֵּר יַחַד בְּעִסְקֵי שָׁמַיִם בְּעִסְקֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה הַנִּצְחִי אֲשֶׁר חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וְגַם כְּדֵי שֶׁתִּתְמַלֵּא רְצוֹן אִמְּךָ הַצַּדֶּקֶת תִּחְיֶה, שֶׁרְצוֹנָהּ מְאֹד לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמְּךָ, וְהָיִיתָ מְקֻיָּם מִצְוַת כִּבּוּד אֵם.

כִּי קֹדֶם שֶׁבּוּעוֹת קֻדָּם שֶׁבָּאתִי מֵאוּמָאן הָיִיתִי סָבוּר שֶׁבְּוַדַּאי תִּהְיֶה פֹּה עַל שְׁבוּעוֹת בְּלִי סָפֵק. וּכְשֶׁבָּאתִי לְבֵיתִי וְשָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִמִּכְתָּבֶיךָ שֶׁשְּׁקָרוֹב שֶׁלֹּא תִּהְיֶה עִמָּנוּ עַל חַג הַקָּדוֹשׁ הַנַּ"ל עָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם. עַל כֵּן כָּתַבְתִּי לְךָ כַּנַּ"ל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כִּי לֹא הָיָה כַּוָּנָתִי שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שְׁבוּעוֹת בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְמַעַנְךָ לְבַד. אוּלַי תִּשְׁמַע מֵחָדָשׁ דִּבְרֵי אֱמֶת דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה וְכוּ', וְשֶׁצְּרִיכִים לְסַלְסֵל בָּהֶם בְּכָל עֵת.

מָה אֹמַר לְךָ יְדִיד נַפְשִׁי בְּנִי וַחֲבֵרִי וְתַלְמִידִי הוֹדִי וְתִפְאַרְתִּי, עֹצֶם נִפְלְאוֹת יְשׁוּעוֹת ה' וַחֲסָדָיו שֶׁעָזָרָנוּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר, שֶׁזִּכִּינוּ לְדַבֵּר חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים, דְּבָרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת כָּל נַפְשׁוֹת הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת, בְּוַדַּאי רָאוּי לְךָ וְלָנוּ לְהִתְנַעְנֵעַ מְאֹד עַל שֶׁלֹּא זָכִינוּ שֶׁגַּם אַתָּה וִידִידִי רַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר וּשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יִהְיוּ נִמְנִין עִמָּנוּ יַחַד. וּמַאי דַּהֲוָא הֲוָה, עַתָּה אַתָּה בְּרוּךְ ה', שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְדִבְרֵי זְקֵנְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, לִשְׁמֹר אֶת הַזְּכָרוֹן הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם וְיוֹם, לִזְכֹּר בַּבֹּקֶר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִם יִשְׁכַּח אַחַר כָּךְ בְּאֵיזֶה שָׁעָה, יִזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּכָל הַיּוֹם, כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא רַק מַה שֶּׁבָּאנוּ לָזֶה הָעוֹלָם לִרְאוֹת עָמָל וְיָגוֹן וְכַעַס וּמַכְאוֹבוֹת וְקִנְאָה וְתַאֲוָה וְכָבוֹד, בִּפְרָט שְׁטוּת חֶמְדַּת הַמָּמוֹן, וְחֶמְדַּת הַכֵּלִים וּבְגָדִים וְתַכְשִׁיטִים וְכוּ', וּמִכֻּלָּם אֵין מְלַוִּין לוֹ לְאָדָם כְּלָל רַק תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין זֹאת וּמְפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁמַּזְכִּירִין אוֹתָנוּ בָּזֶה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, אֲבָל הַבַּעַל דָּבָר מִתְגַּבֵּר מְאֹד בְּעֵינוֹ הָרָעָה לְהַפִּיל שִׂכְחָה חַס וְשָׁלוֹם. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד מְאֹד לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַדִּבּוּר לְזָהֵר לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ הֵיטֵב עַל כָּל הַנַּ"ל. וְיוֹתֵר מִזֶּה כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד עֹצֶם רְחוּקוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֵבִין מֵרָחוֹק רִבּוּי רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. וַעֲדַיִן יֵשׁ לָנוּ תִּקְוָה בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף טוֹב הַרְבֵּה לְהַצְלִיחַ עַל יְדֵי זֶה לָנֶצַח.

וְהִנֵּה תּוֹדָה לָאֵל שֶׁמַּחְנוּ עַל הַחֲתָנָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל לֵב, וְכָל שִׂמְחָתִי הָיָה עַל יְדֵי שֶׁהִזְכַּרְתִּי בְּשִׂמְחַת הַחֲתָנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁסִּפֵּר לָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁהוּא הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה וְנִשְׂגָּבָה מְאֹד מְאֹד שֶׁל הַז' בֶּעטָלֶירש. אַשְׁרֵי הַמַּשְׂכִּיל לֵב לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּעֹצֶם נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְכָל עִנְיָן וְעִנְיָן, וְכָל סִפּוּר וְסִפּוּר שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם לְעוֹרֵר עַצְמוֹ מִשְּׁנָתוֹ וְכוּ'.

וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי קְדֻשַׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְמַשְׁמֶשֶׁת לָבוֹא. וַאֲנִי מֻכִּין אִגֶּרֶת זֶה עַתָּה בְּעֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, אוּלַי אוּלַי אֶזְכֶּה לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמִי, וְאוֹתְךָ וְרַבִּי אַבָּא נָרוֹ יָאִיר, וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הֵיכָן אָנוּ שֶׁשְּׁמַעְנוּ נוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה. עַל כָּל פָּנִים אָנוּ מְחֻיָּבִים לִשְׁמֹחַ תָּמִיד בָּזֶה, וְלִבְטֹחַ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַזִּקּוּן שֶׁבְּזִקְנִים דִּקְדֻשָּׁה. וְגַם בִּשְׂכִיל זֶה בְּעַצְמוֹ צְרִיכִין אָנוּ לְהִתְוַעֵד בְּכָל פַּעַם כַּמָּה פְּעָמִים בְּשָׁנָה, כְּדֵי לִשְׁמֹחַ יַחַד בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, בִּפְרָט עִמְּךָ שֶׁאַתָּה מִזַּרְעוֹ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ', וְדֵי כָּעֵת בָּזֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְעוֹרֵרְךָ וּמְזָרְזֶךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' שְׁלַח תר"א.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם א' עִם הַסַּךְ שִׁלְשָׁה רוּבַּל כֶּסֶף וְחִצִּי, יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וְכוּ', וְאֶתְמוֹל בָּעֶרֶב קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם מִכְתָּב ר"ח וְכוּ'. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. וְהִנְנִי מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, שֶׁיְּרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַעֲזָרֵנוּ לִגְמֹר עוֹד חֻפְצֵי שָׁמַיִם כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מָחָר אוֹ עַל יְדֵי אִישׁ בָּטֹחַ הַכָּרֵךְ עַל חִשָּׁן־מִשְׁפָּט שֶׁנִּשְׁאַר בְּיָדְךָ כִּי מֻכְרָח לִי מְאֹד. וְהִנֵּה יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לְךָ עַל מִכְתָּבֶיךָ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק מָרָה בְּכָל פַּעַם, וַאֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק צַעֲקָתְךָ וּמַכְאוֹבֶיךָ, בַּעַל הָרַחֲמִים יְרַחֵם עָלֶיךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה. אַךְ דַּע בְּנִי כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא עִקַּר יִסּוּרֶיךָ מֵרִבּוּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ וְרַעְיוֹנֶיךָ שֶׁאֵינָם טוֹבִים. וְאִם אָמְנָם כְּבָר נִלְכַּדְתָּ בָּהֶם כְּמוֹ שֶׁנִּלְכַּדְתָּ, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הַבְּחִירָה בְּיָדְךָ לְתַפֵּס אֶת מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּכָל פַּעַם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, וְיָדַעְתִּי כִּי אַתָּה מְקֻיָּם זֹאת קְצָת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַךְ חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי לְקַיֵּם זֹאת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. גַּם לִשְׁמֹחַ בְּמַעַט דְּמַעַט שֶׁאַתָּה מְקַיֵּם מְזֻּה. כִּי בְּזֹאת הַמַּעַט שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בָּזֶה לַעֲצֹר וְלִתְפֹּס מַחֲשַׁבְתְּךָ, בָּזֶה אַתָּה נִכְלָל בְּהַמְּגַנֵּי אֶרֶץ שֶׁמַּעֲלִין וְכוּ' לְבְחִינַת פִּתּוּחֵי חוֹתָם בְּחִינַת תְּפִלִּין. כִּי הָעֵסֶק שֶׁל זֶה הָאָדָם הֶעָלוּב בָּזֶה הָעוֹלָם עָמֹק מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. אַשְׁרֵינוּ אֲשֶׁרֵינוּ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כְּזֶה, מִתּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת

קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה הַמְּשִׁיבִין אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. הֶפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם בְּכָל תּוֹרָה וּבְכָל שִׂיחָה בְּוַדַּאי תּוּכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ תָּמִיד, בִּפְרָט עַל יְדֵי מַה שֶּׁעָזָרְנוּ ה' יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בָּהֶם. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קֹרַח תר"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' עִם הַסַּף שִׁבְעָה זְהוּבִים וְהַכֶּרֶךְ מֵחֻשָּׁן־מִשְׁפָּט, וְגַם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּף חֲצִי רוּבֶּל כֶּסֶף. וַאֲנִי קוֹרֵא מִכְתָּבְיךָ הֵיטֵב, וַאֲנִי שׂוֹמֵעַ וּמֵבִין מְרִירַת צַעֲקָתְךָ מִן הַלֵּב בְּכָל פַּעַם. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ מְאֹד בְּנִי חֲבִיבִי מֵאַחַר שֶׁלְּפִי מִכְתָּבְיךָ הִגְדִּילוּ וְשָׁגְבוּ מְרִירַת נַפְשְׁךָ, מַדּוּעַ לֹא תִּזְכֹּר וְתָשִׂים אֶל לִבְּךָ הֵיטֵב אֶת אֲמִתַּת דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה כְּפִי אֲשֶׁר הִרְבִּינוּ בְּחַסְדּוֹ לְדַבֵּר בָּם, שֶׁהֵאִיר עֵינֵינוּ שֶׁדַּיְקָא מִתּוֹךְ הַמְּרִירוּת נַהֲפֹךְ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. כְּמוֹ שֶׁאָמַר עַל פָּסוּק "שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה" שֶׁצְּרִיכִין לַחְטֹף אֶת הַיָּגוֹן, לְתָפְסוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ לְהַכְנִיסוֹ לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה. לוֹמַר בְּלִבּוֹ אַדְרַבָּא! אִם כֵּן כְּשֶׁמַּר לִי כָּל כָּךְ מַר מַר מְאֹד, בְּוַדַּאי עַתָּה עַתָּה יֵשׁ לִי לְשַׂמֵּחַ הַרְבֵּה, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וּתְפִלִּין שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא הֵם טוֹבִים לְפָנַי מְאֹד לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וְאֵיךְ שֶׁהוּא זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי לָנֶצַח, וְגַם אֲנִי זוֹכֶה לִתֵּן צְדָקָה לְפִקְעָמִים. וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁאֲנִי מִתְאַבֵּק וּמִתְיַגֵּעַ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הַגָּנוּז אוֹר הַקָּדוֹשׁ הֶחָדָשׁ הַזֶּה אֲשֶׁר הוּא יְתַקְּנֵנִי בְּוַדַּאי בְּלִי סָפֵק. וַאֲנִי בְּעָנְיִי מַבְטִיחָךְ עַל זֶה בְּלִי סָפֵק, וְאִם כֵּן אַדְרַבָּא אֲנִי מְחֻיָּב לִשְׂמֹחַ הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַמְּרִירוּת וְכָל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי זוֹכֶה לְכָל הַנַּ"ל. וְכָל מַה שֶּׁמַּרְבֶּה לְהַגְבִּיר הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה, בָּזֶה אֲנִי מְשַׂמֵּחַ יוֹתֵר, כִּי כָּל מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי גְּרִיעוּתִי בְּיוֹתֵר, בָּזֶה דַּיְקָא אֲנִי שָׂמֵחַ יוֹתֵר. אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת אֲנִי מְקֻלְקָל מְאֹד זֶהוּ שִׂמְחָתִי שֶׁמְּקֻלְקָל כָּזֶה יִזְכֶּה לִקְדֻשּׁוֹת כְּאֵלֶּה, וְלִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְחָדָשׁ כָּזֶה. אֲשֶׁר הָרֹב רְחוּקִים מִמֶּנּוּ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ וְנֶעְלָם מֵהֶם כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ, וְרַבִּים חוֹלְקִים כְּמוֹ שֶׁחוֹלְקִים. וַאֲנִי בְּעָנְיִי עַל כָּל פָּנִים אֵינִי חוֹלֵק וּמִתְנַגֵּד עָלָיו, אַף גַּם הָרַבֶּה טָעַמְתִּי מִצּוּף דְּבַשׁ נֹעַם אִמְרוֹתָיו. וַאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַרְאוֹת לְדָרֵי מַעְלָה וְכוּ' שֶׁעֲדַיִן אֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל בֵּידִיעָתוֹ יִתְבָּרַךְ מָה חָמִית מַה פְּשַׁפַּשְׁתָּ וְכוּ', וּלְדָרֵי מַטָּה שֶׁהֵם הַפְּחוּתִים וְהַגְּרוּעִים כָּמוֹנִי הַיּוֹם, וְאֻפְלוּ אִם נִמְצָאִים בָּעוֹלָם עוֹד גְּרוּעִים וְכוּ' יוֹתֵר מִמֶּנִּי הוּא יָכוֹל לְהַרְאוֹת לָנוּ לְכֻלָּנוּ כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וַעֲדַיִן ה' אִתָּנוּ וְעִמָּנוּ וְקָרוֹב אֶצְלֵנוּ תָּמִיד; גָּאט אִיז מִיט דִיר שְׁרֶעק דִיךְ נִיט מַיין קִינְד. גְּלֵייבּ מִיר אַז מַיְינֶע רֶייד זָענֶען דוּרְך אֱמֶת. אַז דֶּער רַבִּי עָלָיו הַשָּׁלוֹם מֵיינְט טַאקֶע דִיךְ. אִיךְ זָאג דִיר פּוּן זַיניט וועגֶען, גָּאט אִיז מִיט דִיר. סָע וועט אַלְץ נְתַהֲפֵךְ לְטוֹבָה וועֶרְן [ה' עִמְּךָ אַל תִּירָא בְּנִי. הַאֱמֵן לִי שֶׁדְּבָרַי הֵם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת שֶׁרַבֵּנוּ ז"ל מִתְכַּוֵּן בֶּאֱמֶת אֵלֶיךָ. אֲנִי אוֹמֵר לְךָ בְשֵׁמוֹ: ה' עִמְּךָ הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה]. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד לְקַיֵּם דְּבָרַי כִּפְשׁוּטוֹ לְהִתְגַּבֵּר תָּמִיד לַהֲפֹךְ הַמָּרָה שְׂחוֹרָה לְשִׂמְחָה עַל פִּי הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, וּמֵאֵלֶיךָ תִּבִּין הַשְּׁאָר. וְעַל יְדֵי שֶׁתִּתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה, וְגַם לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ בְּמִלֵּי דְּבָדִיחוּתָא וְכוּ', עַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לִפְטֹר רִבּוּי הָרַעְיוֹנִים הַמְיַגְּעִים אוֹתְךָ כָּל כָּךְ שֶׁהֵם בְּחִינַת עֹל בַּרְזֶל וְתִתְמַהּוֹן לֵבָב, שֶׁעַל זֶה צָעַק הַתַּנָּא (בְּרָכוֹת סא) 'אוֹי לִי מִיִּצְרִי אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי' וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י אוֹי לִי מִיִּצְרִי הַמְיַגְּעֵנִי בְּהִרְהוּרִים. נִמְצָא שֶׁגַּם הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָיָה לוֹ יִסּוּרִים מִיגִיעַת הַמַּחֲשָׁבוֹת. וְאִם בְּוַדַּאי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ גְּרוּעִים הַרְבֵּה, אֲבָל תּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לְךָ הַכֹּחַ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה לִסְמֹךְ עָלָיו שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ, מֶען זָאל דּוּפִּין אוֹיף זַיין כֹּחַ [שֶׁנִּסְמוֹךְ עַל כֹּחוֹ]. וּכְבָר גִּלִּיתִי לְךָ בֶּאֱמֶת שֶׁכָּל הַדִּבּוּרִים הַנַּ"ל שֶׁאָמַר כֻּלָּם נֶאֱמָרִים גַּם עָלֶיךָ, וְעַל הַגְּרוּעִים מִמְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. כִּי אָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאוֹמֵר וּמְגַלֶּה הֵם אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה. וְתַאֲמִין לִי שֶׁגַּם אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּדִבּוּרִים אֵלּוּ שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ. וּבְוַדַּאי יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים בֵּיניֵי לְבֵינְךָ וּבֵין כָּל אָדָם וְאָדָם. כִּי אֵין אָדָם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. אַךְ דַּע וְהַאֲמֵן שֶׁדִּבּוּרִים הַנַּ"ל וְכָל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כֻּלָּם נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת וְכַנַּ"ל. אוּן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמִּשְׁתּוֹקֵק לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חֻקַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תר"א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית עִם הַסַּךְ אַרְבָּעָה זְהוּבִים כ"ג, וְעַתָּה תּוֹדָה לָאֵל כְּבָר הִתְפַּלַּלְתִּי בַּצִּבּוּר, וְהַיּוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז, רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֹׂרֶשׁ הַתְּשׁוּבָה. תַּמָּז רָאשֵׁי תֵּבוֹת זְכֹרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה. זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. וְהוּא"ו חֲסֵרָה, כִּי נִשְׁבְּרוּ הַלּוּחוֹת שֶׁאָרְכָּן וְרָחְבָּן וְאַ"ו. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל זֶה הֵיטֵב כְּמוֹ שֶׁאָנוּ מְזַהֲרִין מִזֹּאת הַתּוֹרָה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא רֹאשֵׁי תֵּבוֹת תַּמּוּז שֶׁהוּא "זְכֹרוּ" וְכוּ', כִּי כָּל דְּבָרֵינוּ אֵלֶּה הֵם תּוֹרַת מֹשֶׁה מַמָּשׁ, כִּי הֵם קִיּוּם הַתּוֹרָה. וְעַתָּה צְרִיכִין לַחֲזֹר עוֹד הַפַּעַם וְעוֹד הַפַּעַם וְכוּ' וְכוּ' זְכֹר זְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ מִימוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, מִיּוֹם מַתַּן

תּוֹרָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה. כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירוּ אוֹתָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל הַרְבֵּה עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ק"ה) "זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה", "זְכֹר אֶת יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּחוֹרֵב" וְכוּ', וַאֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עַל יְדֵי כָּל הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים בְּנֵי עֲלִיָּה שֶׁבְּכָל דּוֹר.

וּבִפְרָט אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה, שֶׁאָנוּ בַּעֲנִיּוּתֵנוּ וְעַבְדוּתֵנוּ וְתַכְלִית תַּכְלִית שִׁפְלוּתֵנוּ אֲשֶׁר יָרַדְנוּ פְּלָאִים בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, הִפְלִיא ה' יִתְבָּרֵךְ חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ עִמָּנוּ לְהַשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת, לְהַזְכִּירֵנוּ בְּכָל פַּעַם אֶת ה' אֱלֹקֵינוּ וְאֶת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, עַד שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ אֵלֶּה פֹּה הַיּוֹם חַיִּים נוֹכַל לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם בְּגָדְלַת הַבּוֹרֵא הַיָּחִיד הַקָּדְמוֹן יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ הַמַּשְׁגִּיחַ בְּכָל עֵת עָלֵינוּ, הַצּוֹפֶה בְּכָל עֵת לְהֵטִיב אַחֲרִיתֵנוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִין בְּכָל פַּעַם בְּעַצְמֵנוּ שִׁפְלוּתֵנוּ שֶׁנִּדְמֶה בְּכָל פַּעַם שֶׁכְּמַעַט כְּמַעַט אָפֵס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם. (אֵיכָה ג) בְּבְחִינַת "וְאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה' וְכוּ', זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו". וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְכוּ', הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְכוּ'.

וְתַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּנִי חֲבִיבִי חֶמְדַּת לִבְבִי שֶׁגַּם עָלֶיךָ נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בִּפְרָט בָּאִגֶּרֶת הַסְּמוּכָה בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר שֶׁתִּזָּהֵר וְתִזָּהֵר לַהַפֹּךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וְאַתָּה נוֹתֵן לִי תְּשׁוּאַת חֵן הַרְבֵּה עַל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן אַתָּה כּוֹתֵב לִי מְרִירוּת בְּכָל פַּעַם שֶׁקָּשֶׁה לִי לִסְבֹּל. לֹא כָּךְ הִיא הַמִּדָּה בְּנִי יְדִידִי, כִּי אִם אָמְנָם לֵב נִשְׁבָּר יָקָר מְאֹד, אֲבָל בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר לַהַפֹּךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. כִּי עֲדַיִן אֵינְךָ יוֹדֵעַ בְּנִי חֲבִיבִי עַד הֵיכָן מַגִּיעִין חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו לְכָל אֶחָד, בִּפְרָט הָאוֹחֲזִים עַצְמָם בְּקִשְׁרֵי חֲבֶלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָה בְּהַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הָאֱמֶת הַמַּמְשִׁיךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת חֲסָדִים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם. וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם אַתָּה אֶחָד מֵהֶם מִן הָאוֹחֲזִים בּוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק בַּל יְמוֹט לְעוֹלָם. וְעַתָּה יֵשׁ לְךָ רַק לְרַקֵּד וּלְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה שֶׁזָּכִיתָ לְהִתְמַנּוֹת עִם הָאוֹחֲזִים בּוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

וְתִשְׁמַע מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִפִּי רַבִּי נַחְמָן וְרַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים כ"ה) "סוֹד ה' לִירֵאָיו" וְכוּ' וְעַל יְדֵי זֶה "עֵינַי תָּמִיד אֶל ה' כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלַי", רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד מְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וְלַהַפֹּךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה וְכָל מִינֵי מָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת וּדְאָגוֹת לַהֶפֵּךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה; כִּי אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁתַּמּוּז רָאשֵׁי תֵּבוֹת זְכֹרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה, וּכְפִי מְעַט מְעַט הַשִּׁעוּר שֶׁבִּלְבִּי מְזֻּה, צְרִיכִין לוֹמַר גַּם עַל דִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה אִלְמָלֵא לֹא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּי. כִּי הוּא נוֹגֵעַ לְתִקּוּן חֵטְא הָעֶגֶל לְתַקֵּן פְּגַם שְׁבִירַת לוּחוֹת שֶׁהִמְשִׁיכוּ שִׂכְחָה בָּעוֹלָם שֶׁמִּמֶּנָּה כָּל הַצָּרוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן שֶׁסּוֹבְלִין בַּגָּלוּת הַמַּר הָאָרֹךְ הַזֶּה. וְעִקַּר הוּא צָרוֹת הַנֶּפֶשׁ, בִּפְרָט כְּמוֹ

שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמַכְאוֹבָיו. אֲבָל לֹא דָּבָר רֵיק הוּא אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ לְהָאִיר עֵינֵינוּ בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. שֶׁבְּכֻלָּם הֶרְאָה לָנוּ וְרָמַז לָנוּ הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁעֲדַיִן לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵעִמָּנוּ. וַעֲדַיִן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִמִּי וְעִמְּךָ בִּפְרָטִיּוּת וְעִם כֻּלָּנוּ, כִּי גִּלָּה לָנוּ תּוֹרַת חֶסֶד שֶׁלֹּא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם. שֶׁכָּל דִּבּוּר יָכוֹל לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתְךָ וְגַם כָּל הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר, אִם לֹא יִתְנַגְּדוּ נֶגֶד הַמַּמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם חֲסָדִים חֲדָשִׁים כָּאֵלֶּה. וְסוֹף כָּל סוֹף יוֹשִׁיעַ לָהֶם גַּם כֵּן, אֲבָל כַּמָּה וְכַמָּה הֵם רְחוֹקִים מֵהַגּוֹמֵל עִמָּהֶם טוֹבוֹת וְכוּ'. וּמַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים חְלִילָה עַל בַּעַל טוֹבָה כְּזֶה בַּעַל חֶסֶד כְּזֶה וְכוּ', אֲשֶׁר מָסַר נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת בִּשְׁבִילֵנוּ, וּפְעַל וְגָמַר וַעֲדַיִן יַתְחִיל וְיִגְמֹר וְכוּ' כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ מִכַּמָּה טְעָמִים.

וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לִי מִצַּעֲרְךָ מֵעִנְיַן מְחִתָּנוֹ וּבִפְרָט מַה שֶּׁהִסְכַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּלֹא דַּעְתִּי. אֱמֶת שֶׁהִסְכַּלְתָּ בָּזֶה, אֲבָל בְּיוֹתֵר מִזֶּה שֶׁאַתָּה מִצְטַעֵר עַל זֶה יוֹתֵר מִדַּאי, וְאַתָּה מַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ גַּם מִזֶּה עַצְבוּת וּדְאָגוֹת חַס וְשָׁלוֹם חוּץ מֵהַמִּדָּה. כִּי אֲנִי מוֹחֵל לְךָ בְּוַדַּאי בְּמְחִילָה גְּמוּרָה, וּמַה שֶּׁעָבַר עָבַר. וּבְוַדַּאי אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, הַכֹּל מֵאֵת ה' הָיְתָה. כִּי אַפִּלּוּ מַה שֶּׁמְּדַבְּרִים הוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת שִׁדּוּךְ וְעוֹשֶׂה רֹשֶׁם. וְעַל לְהַבָּא אֲנִי וְאַתָּה נִסְמֹךְ עַל ה' שֶׁבְּוַדַּאי יַנְחֵנוּ בְּצִדְקָתוֹ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְחָלִילָה לְךָ מִלַּחְשֹׁב עוֹד עַל זֶה כְּלָל, רַק עַל לְהַבָּא תִּסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. "גֹּל אֶל ה' מַעֲשֶׂיךָ וְיָכֹנוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ" וְתִסְתַּכֵּל עַל הַחֶסֶד שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁזָּכָה אוֹתְךָ בְּבֵן נָבוֹן וּמַשְׂכִּיל תְּהִלָּה לְאֵל. וַהֲלֹא רֹב צַעֲרְךָ הִיא מֵהַטּוֹבָה לַאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חָנָנְךָ בְּבֵן נָבוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְגַם תְּהִלָּה לְאֵל עוֹזֵר לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְהוֹצִיא עָלָיו הַהֶכְרֵחִיּוּת גַּם בְּצָרְכֵי הַשִּׁדּוּךְ וְכוּ' בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ וְעַל כֵּן אַתָּה מִצְטַעֵר עַל שֶׁנִּתְקַשַּׁרְתָּ עִמּוֹ וְכוּ'. הֲלֹא טוֹב טוֹב לְהִסְתַּכֵּל עַל הַטּוֹבוֹת הַנַּ"ל וְלִשְׂמֹחַ בְּחֶסְדּוֹ, וְה' יִתְבָּרֵךְ יַעְזֹר לְךָ וְיִתֵּן לְךָ עֵצוֹת טוֹבוֹת לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ כָּרָאוּי. כִּי בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהִתְחַלְתָּ עַתָּה לְדַבֵּר עִמּוֹ מִזֶּה הוּא רָאוּי וְנָכוֹן כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה וְלִכֹּל עֵת וּזְמַן וְכוּ'. הַיּוֹשֵׁב וּמְזַוֵּג זִוּוּגִים יַנְחֶה אוֹתְךָ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב יִתְבָּרֵךְ. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּבְוַדַּאי תָּבִין דְּבָרִים הַרְבֵּה מִתּוֹךְ דְּבָרַי. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לְקַיֵּם כָּל דְּבָרֵינוּ לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלִשּׂוֹחַ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְכוּ'. וְעַל כֻּלָּם לְהִתְחַזֵּק מְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, יוֹם ג' בָּלָק תר"א בַּרְדִּיטְשׁוֹב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם א' הֶעָבַר. וְשִׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל הוֹן בִּרְאוֹתִי עִקָּם תְּשׁוּקָתְךָ וּזְרִיזוּתְךָ לְנְטוֹת מִכְתָּב אֵלַי בְּכָל פַּעַם לְמַעַן תּוּכַל לֵהָנוֹת מֵאוֹר הָאֱמֶת הַגָּנוּז אֲצָלֵנוּ בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁמִּכְתָּבִי הוֹעִיל לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ קְצָת. כִּי זֶה כָּל מְגַמָּתִי, כִּי עֲדַיִן אֵינְךָ יוֹדֵעַ עַד הֵיכָן מַגִּיעַ הַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁעוֹשִׂים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁמְּחַיִּים נֶפֶשׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי בְּעִקָּם מְרִירוּת נַפְשׁוֹ, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן מֵעֲצָמוֹ וּמֵאִשְׁתּוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו וְכוּ'. וּכְשֶׁמַּכְנִיסִים בּוֹ אֵיזֶה רֶמֶז וְנִיצוֹץ אֱמִתִּי, בְּאֹפֶן שֶׁיִּשַּׂמְּחוּ נַפְשׁוֹ וִיחַזְּקוּ דַּעְתּוֹ קְצָת וְכוּ' זֶה עִקַּר בְּחִינַת מְקַיְּם נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּחֱשָׁב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא. וּלְסַפֵּר לְךָ הֲמוֹן הַתְּלָאוֹת שֶׁרוֹאִים פֹּה יִקְצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת. בְּכָל עֵת וּבְכָל אָדָם וּבְכָל מָקוֹם רוֹאִין שֶׁאֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ וְלָנוּס כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת כְּפִי חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שנו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' פִּינְחָס י"ז בְּתַמּוּז תר"א בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
הִנֵּה עַתָּה אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְקֶהִלַּת טֶעפְּלִיק, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְכוּ'; וְנִזְכֶּה לְפַקֵּחַ עַל דְּרָכֵינוּ וּלְהַרְגִּישׁ גְּלוּת הַנֶּפֶשׁ בִּלְבָבֵנוּ שֶׁזֶּה עִקַּר צָרַת הַחֻרְבָּן וְהַגָּלוּת. וְנִהְיֶה בְּכָלַל הַמִּתְאַבְּלִים עַל זֶה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתָהּ. וְגַם בְּכָל יוֹם יְנַחֵם וְיִשַּׂמַּח אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָתוֹ הָאֱמִתִּית מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בִּכְלַל בְּנֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מְעַט מֵהַרְבֵּה. וּלְגַדֵּל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ בְּבֵאוּר יוֹתֵר.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

שנז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' מַסְעֵי תר"א אוּמַאן.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי בָּאתִי לְטֶעפְּלִיק אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת פִּינְחָס הֶעָבַר. וּבְכָנְיָסְתִּי בְּסַף הַבַּיִת, הוֹשִׁיט לִי רַבִּי נַחְמָן חֲתַן רַבִּי נְתַנְאֵל מִכְתָּבְךָ מֵאִתְּךָ. וְקָרִיתִי אוֹתוֹ תֵּכֶף, וְשָׁם נֶאֱמַר שֶׁכְּבָר נִשְׁלְחָה הַסְחוֹרָה וְהָיָה לִי לְנַחַת וּלְמֹשִׁיב נַפְשִׁי הֶחֱיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד. וְאוֹר לְיוֹם ג' הֶעָבַר בָּאתִי לְפֹה סָמוּךְ לַחֲצִי הַלַּיְלָה, וּמָצָאתִי פֹּה שְׁנֵי מִכְתָּבִים מֵאִתְּךָ עִם הַקֶּנְטֶרְסִים וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. אַךְ צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מֵרִבּוּי הַטָּעוּתִים וְהַטִּשְׁטוּשִׁים שֶׁיֵּשׁ שָׁם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי הוּא חֶסֶד נִפְלָא וִישׁוּעָה רַבָּה שֶׁזָּכִינוּ אַחַר הָרַעַשׁ שֶׁעָבַר, הִתְנוֹצְצוּת יְשׁוּעָה כָּזֹאת. תְּהִלָּה לְאֵל אָנוּ רוֹאִין בְּעֵנָיִן זֶה וְכֵיוֹצֵא בּוֹ כִּי עֲדַיִן לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ. חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ', וְכָעֵת אֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה שֶׁיְּגִיעַ לִי אִגֶּרֶת מֵרַבִּי חַיִּים וְרַבִּי אֶפְרַיִם בְּעַצְמוֹ, וְאָז אֶשְׁיבֵם כָּרָאוּי כִּי עַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּחֲשֹׁב מַה שֶּׁאֵין לִי שׁוּם יְדִיעָה מֶהֶם בְּעַצְמָם. וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי מִמִּי הָיָה הָאִגֶּרֶת שֶׁהֵבִיא הַשָּׁלִיחַ אִם מֵרַבִּי דֹּב בְּלָבָד אִם גַּם מֵר' אֶפְרַיִם הַנַּ"ל. עַתָּה תִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי עוֹד הַפַּעַם בַּאֲר הֵיטֵב.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְמַכְאוֹבֵי בִּנְךָ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וַאֲנִי מְחַכֶּה לַה' שֶׁבְּקָרוֹב יַגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מֵאִתְּךָ שֶׁהָיָה לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה. וְעַתָּה בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. כִּי בְּיוֹם א' הַסְּמוּךְ יִהְיֶה עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ג' אוֹ ד' אֶסַּע מִפֹּה לְטִירְהאוּוִיצֶע עַל שַׁבַּת חֲזוֹן, וּמִשָּׁם לְטְשֶׁעהרִין עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. יְנַחֲנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וּלְהַרְחִיב בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. גַּם עַתָּה הוּא בֵּין הַמְּצָרִים וְאֵין הַדַּעַת צְלוּלָה כְּלָל. כִּי אֲרַךְ עָלֵינוּ הַגָּלוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ, הִשְׁבִּיעֵנוּ בַּמְּרוֹרִים וְכוּ', עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל. אַךְ זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ שֶׁהַקְּדִימוּ לָנוּ רְפוּאָה לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשׁוֹת מְאֹד, מַה שֶּׁאָנוּ יוֹדְעִין מִקְּדוּשׁ יִשְׂרָאֵל כָּזֶה וְכוּ', הוּא נֶחָמָתֵנוּ בְּכָלָל וּבִפְרָט. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לָנוּ לִבְכּוֹת וּלְהִתְאַבֵּל עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָעִקָּר לְהִתְאַבֵּל עַל עֲוֹונוֹתֵינוּ הַמְעַכְּבִים בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עַד נִזְכֶּה לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, לְבָטוֹחַ בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם תר"א אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

(חָסֵר) וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לוֹ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לוֹ הַרְבֵּה תְּהִלָּה לָאֵל. וְכַאֲשֶׁר תִּכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת לִטְשֶׁעהרִין תִּשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִבָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁיִּכְתֹּב בְּעַצְמוֹ בְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וּבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. וְתִכְתֹּב מִשְׁלוֹם כָּל אֶחָד וּמִשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּה' לִבְטֹחַ בְּחַסְדּוֹ תָּמִיד, וְלַעֲשׂוֹת טוֹב לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל"ז) "בְּטַח בַּה' וַעֲשֵׂה טוֹב", שֶׁמְּבאָר שֶׁלַּעֲשׂוֹת טוֹב צְרִיכִין לִבְטֹחַ בַּה', הֵן בְּעִנְיַן פַּרְנָסָה, וְהֵן בְּעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת שֶׁצְּרִיכִין בִּטָּחוֹן גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד בְּחַסְדּוֹ, וְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים שֶׁאֵינָם כְּלִים לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם י"ג) "וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָּטַחְתִּי" וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת טוֹב וְכוּ'. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵיתִי בִּבְרֶסְלֶב. וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ דְּשָׁם, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקְהִלַּתְכֶם וּבְכָל סְבִיבוֹתֵיכֶם, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב. חִזְקוּ וְיֵאָמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. גַּם אוּלַי הָיָה לָכֶם אֵיזֶה יְדִיעָה שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ הַסְּחוֹרָה לִמְקוֹמָהּ לְשָׁלוֹם, תּוֹדִיעֵנִי מִיָּד כְּדֵי לְנַחֵת. גַּם תּוֹדִיעֵנִי מִמִּי הָיָה הָאִגֶּרֶת עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ. וְכָל מַה שֶּׁתִּשְׁמַע מֵעִסְקֵנוּ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, הַכֹּל תּוֹדִיעֵנִי מִיָּד.

שנט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֶקֶב תר"א לפ"ק טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. בָּאתִי לִפֹּה קְהִלַּת טְשֶׁעהרִין בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְאֶתְחַנַּן, וּמָצָאתִי פֹּה מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. בִּפְרָט שֶׁהֵשִׁיב לִי עַל כָּל מַה שֶּׁחָפַצְתִּי, וְאֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי עוֹד מִכְתָּבוֹ עִם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי חַיִּים כַּ"ץ, אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָזָרָנוּ עַד כֹּה, וִיקַבֵּל פֹּה אִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים הַנַּ"ל, וְגַם לְרַבִּי דָּוִד מָסַרְתִּי אִגֶּרֶת לְשָׁם, וְיִרְאֶה שֶׁיַּגִּיעוּ שְׁנֵיהֶם בְּזְרִיזוּת לְשָׁם. וּכְבָר אַתָּה מֻזְהָר וְעוֹמֵד לְשַׁמֵּחַ נַפְשֵׁךְ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּבִפְרָט שֶׁאַתָּה רוֹאֶה יְשׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת; וְתִזְכֹּר גְּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לְךָ וּלְכָלֵנוּ מִבִּנְךָ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וּמַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁנִּתְרַפֵּא בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. רָאוּי לְךָ לָגִיל וְלָשׂוּשׂ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ'. וְכֵן בְּכָל הַהַרְחָבוֹת שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּכָל הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲפִלּוּ בְּצָרוֹת הַנֶּפֶשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁאָנוּ בְּעַצְמֵנוּ חַיָּבִים כְּמוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, אַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד עַד אֵין חֵקֶר וְאֵין מִסְפָּר. וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְלוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ כִּמְעַט כִּמְעַט. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה, עַל יְדֵי הָאִישׁ

תְּבוּנוֹת הָאֲמִתִּי שֶׁמַּמְשִׁיךְ תִּקּוּנִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה עַד שֶׁנַּעֲשִׂים אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת לְהַחֲיוֹת כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנְּפוּלוֹת אֲשֶׁר רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ בַּדּוֹרוֹת אֵלֶּה; אַךְ אוֹי לָהֶם לְהַחוֹלְקִים וְהַמִּתְנַגְּדִים עַל הָעוֹסֵק בְּתִקּוּן נַפְשֵׁיהֶם בְּכָל עֵת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם חוֹלְקִים כְּמוֹ שֶׁחוֹלְקִים וּמִתְלוֹצְצִים כְּמוֹ שֶׁמִּתְלוֹצְצִים, אַף עַל פִּי כֵן הוּא עוֹסֵק בְּתִקּוּנָם מֵרָחוֹק. כִּי הַמַּעְיָן דְּנָפִיק וְכוּ' מַשְׁקֶה וּמַרְוֶה אֶת הָאָרֶץ גַּם בְּמָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ מִתַּחַת לָאָרֶץ בְּמַעֲמַקִּים, כַּמּוּבָן בְּסִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּמַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה שֶׁאָנוּ זוֹכִים לֵידַע בֶּאֱמֶת מֵהָעוֹסֵק בְּתִקּוּנֵנוּ לָנֶצַח. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּמַחֲשָׁבָה וּבְדִבּוּר בְּכָל יוֹם לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא. וּלְשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שס

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֶקֶב תר"א טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב עוֹד אִגֶּרֶת שֶׁיְּגִיעַ לְאוּמַאן, מִי יִתֵּן שֶׁיְּמַלֵּא ה' מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ, לְחַזֵּק דַּעְתְּךָ וְלִבְּךָ לְהַתְחִיל מֵעַתָּה מֵחָדָשׁ, וּבִפְרָט שֶׁיְּמֵי אֱלוּל מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְהֹלֵךְ בְּדַרְכֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁהִזְהִיר אֶת כָּל אֶחָד לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, כִּי גַּם עָלֶיךָ כְּוֵן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל. בִּפְרָט שֶׁשָּׁמַעְתִּי וְהֻבַּנְתִּי מִמְּךָ שֶׁכְּבָר הִתְחַלְתָּ לַעֲסֹק בָּזֶה לִפְנֵי אֵיזֶה זְמַן, נָא בְּנִי חֲבִיבִי חַזֵּק וְאַמֵּץ לִבְּךָ לְהַתְחִיל מֵעַתָּה לַעֲסֹק בָּזֶה, וְלִקְבֹּעַ עִתִּים וְשִׁעוּרִים עַל כָּל דָּבָר. דְּהַיְנוּ לִלְמֹד פּוֹסֵק בְּכָל יוֹם ב' אוֹ ג' דַּפִּין לְפָחוֹת, וְלִלְמֹד חֻמָּשׁ וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים בְּכָל יוֹם, וְלוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכָל יוֹם, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּכָל יוֹם. וְכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ תָּשִׂיחַ, וְאִם לֹא תּוּכַל לְדַבֵּר תְּקַיֵּם "דּוֹם לַה' וְהִתְחוֹלֵל לוֹ", כִּי גַּם הַשְׁתִּיקָה בְּמָקוֹם מְיֻחָד. וְהָרָצוֹן וְהַתְּשׁוּקָה לָצֵאת מִשְּׁטוּת הֶבְלֵי הָעוֹלָם וּלְהִתְקָרֵב עַצְמוֹ אֶל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, גַּם זֶה יָקָר מְאֹד מְאֹד. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁאַחַר כָּךְ יִפְתַּח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת פִּיךָ, וְתוּכַל לְדַבֵּר בְּיוֹם זֶה אוֹ בַּיָּמִים שֶׁלְּאַחֲרָיו בְּוַדַּאי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; וַהֲלֹא יֵשׁ לְךָ פָּנַאי עַל הַכֹּל, כִּי רֵיחַיִם שֶׁל פַּרְנָסָה אֵינוֹ תְּלוּי בְּצַוָּארֶךָ, וּמַה שֶּׁמֻּכְרָח לְךָ קְוִיתִי לַה' שֶׁאֲמַלֵּא סִפּוּקְךָ. וְאַתָּה אֵין לְךָ שׁוּם עֵסֶק כִּי אִם לְקַבֵּעַ שִׁעוּרִים הַנַּ"ל; וְיֵשׁ זְמַן בַּיּוֹם לַעֲסֹק בְּשִׁעוּרִין דְּאוֹרַיְתָא יוֹתֵר, אַךְ אֵינִי רוֹצֶה לְהַכְבִּיד עָלֶיךָ הַרְבֵּה. וְגַם יִהְיֶה לְךָ פָּנַאי לְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ עִם חֲבֵרֵנוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ עִמָּהֶם יַחַד, וְלִזְכֹּר עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בִּנְעִימוּת חֶלְקֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'.

וּלְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּרְחִיק מִמְּךָ הַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל כֹּחֲךָ, וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְדֵי בָּזֶה כָּעֵת לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק נַפְשְׁךָ הַצְּמֵאָה בֶּאֱמֶת אֶל הָאֱמֶת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם שֶׁיְקַיֵּם (מִשְׁלֵי כג) "חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי".

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי הַבָּחוּר הַמֻּפְלָא וְכוּ' נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.

אִיךְ בִּין אוֹיךְ דִּיר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה אַבִּיסְל בְּרֹגֶז וָואס דִּיא שְׂרַייבְּסְט מִיר קֵיין בְּרִיבְל נִיט. זֶעה זָאלְסְט פַּארֶעכְטִין זָאלְסְט מִיר שִׁיקִין אַיין בְּרִיבִיל תֵּכֶף לַיִד בְּנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה. עֶר וֶועט מִיר אָפּ שִׁיקִין. אוּן לְמַעַן הַשֵּׁם בַּאֲגָעֶר צוּ לֶעֶרְנֶען אוּן דַאווִינֶען. אִיךְ הָאבּ בָּרוּךְ הַשֵּׁם גִיהֶעֶרְט עַל יְדֵי בְּנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה אַז דִּי הָאסְט אֶן גִיהוֹבִין בַּאֲגָעֶרִין צוּ לֶעֶרְנֶען, הָאבּ אִיךְ בְּוַדַּאי גְּרוֹיס נַחַת גִּיהַאט. כִּי זֶה כָּל חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. קְטַיי עַל מַלְבּוּשׁ וָועל אִיךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּוַדַּאי קוֹיפִין דִּיר אוּן וָואס דוּא וָועסְט נֶייטִיג דַּארְפִין אוּן וָואס יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה וָועט בֶּעדַארְפִין. נָאר אִיר זָאלְט נִיט אַרוֹיס קוּקִין אוֹיךְ גְּרוֹיסְקֵייט וָואס אִיבֶּער מַיין כֹּחַ. אִיר בֶּעדַארְפְט אוֹיךְ מִיר אוֹיךְ רַחֲמָנוּת הָאבִין. אוּן וָואס נֶייטִיג וָועל אִיךְ אַייךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי מַסְפִּיק זַיין בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ רַק זַייט עֶרלִיכֶע קִינְדֶער. וָועט אַזוֹי וואוֹל אַייךְ זַיין אוּן מִיר אוֹיךְ.

[אֲנִי קְצַת מְרֻגָּז עָלֶיךָ נַחְמָן שֶׁאֵינְךָ שׁוֹלֵחַ לִי שׁוּם מִכְתָּב. הִשְׁתַּדֵּל לְתַקֵּן לִשְׁלוֹחַ לִי מִכְתָּב תֵּכֶף לַיִד בְּנִי ר' אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה וְהוּא יִשְׁלַח אוֹתוֹ. וּלְמַעַן ה' הִשְׁתּוֹקֵק לִלְמוֹד וּלְהִתְפַּלֵּל. שְׁמַעְתִּי בָּרוּךְ ה' עַל יְדֵי בְּנִי ר' אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה שֶׁהִתְחַלְתָּ לִלְמוֹד וּבְוַדַּאי הָיְתָה לִי נַחַת גָּדוֹל מִזֶּה. הָאַרְיגִים בִּשְׁבִיל מַלְבּוּשִׁים אֶקְנֶה בְּוַדַּאי אִם יִרְצֶה ה' מַה שֶּׁאַתָּה תִצְטָרֵךְ וּמַה שֶּׁיּוֹסֵף יוֹנָה יִצְטָרֵךְ אֲבָל אַל תְּצַפּוּ לִגְדוֹלוֹת מִמֶּנִּי לְכֹחִי עֲלֵיכֶם לְרַחֵם עָלַי, וּמַה שֶּׁנַּחוּץ בְּוַדַּאי אַסְפִּיק לָכֶם בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. רַק הֱיוּ בָּנִים הֲגוּנִים יִהְיֶה לָכֶם טוֹב וְגַם לִי]

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְדַבֵּר מִקִּירוֹת הַלֵּב, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּבְרֶסְלֶב בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עָזַיְזָא.

אֲהוּבִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר, תְּשׁוּאַת חֵן לְךָ עַל שֶׁקִּיַּמְתָּ דְּבָרֶיךָ לְהַלְווֹת לִי עַל הָעֵסֶק; וּכְבָר סִלַּקְתִּי לִבְנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה, וְהִזְהַרְתִּיו שֶׁיְסַלֵּק לְךָ בִּשְׁלֵמוּת, וּבְוַדַּאי קַיֵּם דְּבָרַי; וּבַקָּשָׁתִי מִמְּךָ וּמִכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים וְהַנֶּעֱימִים שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ עַל בֵּיתִי לְהַחֲזִיקָם בְּכָל

מַה דְּאָפְשָׁר, הֵן בְּמַתְּנַת יָדֶם הַטּוֹבָה, כָּל אֶחָד לְפִי נְדָבַת לִבּוֹ הַטּוֹב, הֵן לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל מֵאֲחֵרִים. וּלְהַזְכִּיר אַנְשֵׁי רַייאִירִיד וּבְנֵי הַכְּפָרִים הַסְּמוּכִים הַמַּחֲזִיקִים בְּשֻׁלְחָנֵנוּ. כִּי גָּדוֹל הַמַּעֲשֶׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלַי. וּבְחָסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שָׁלַחְתִּי לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה אֵיזֶה סַךְ, אֲבָל הַכֹּל מַגִּיעַ לוֹ מִכְּבָר, וּמַה שֶּׁשָּׁלַחְתִּי לְבֵיתִי יָדַעְתִּי שֶׁאֵינוֹ מַסְפִּיק. וּמָה אֶעֱשֶׂה, כִּי גַּם זֶה שֶׁשָּׁלַחְתִּי הוּא בְּנֵס וִישׁוּעָה רַבָּה. וְעָלֵיכֶם לִבְלִי לְהַעֲלִים עֵינֵיכֶם חַס וְשָׁלוֹם מִבֵּיתִי, שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם.

וּתְחַזְּקוּ עַצְמְכֶם בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבִפְרָט בְּהִתְבּוֹדְדוּת כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם אֵין מִסְפָּר; אַשְׁרֵיכֶם אִם תִּקַּיְמוּ דְּבָרַי, כִּי אֵינָם מִלְּבִּי חַס וְשָׁלוֹם, רַק מִלֵּב הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְכֻלָּם נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִמְּקוֹר הַחָכְמָה אֲמִתִּית וּתְמִימָה, נוֹרָא מְאֹד, אֲשֶׁר אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ. וִימֵי אֱלוּל מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וְשִׁבְעָה דְּנָחֲמָתָא כְּבָר הִתְחִילוּ, וּצְרִיכִין לְהָכִין עַצְמָן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהָאֵים וְנוֹרָא מְאֹד; "הֲיִתְקַע שׁוֹפָר בָּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ". וְתִזְכְּרוּ הֵיטֵב מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ עַל קְדֻשַּׁת אֱלוּל וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, "אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב". "עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁה וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן" וְכוּ'. תִּשְׁרֵי תְּשָׁרֵי. וְאַל יִתְיַשְּׁנוּ בְּעֵינֵיכֶם חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים נוֹרָאִים כְּאֵלֶּה הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה.

דִּבְרֵי חֲבֶרְכֶם וְרִבְּכֶם וְתַלְמִידְכֶם הַמְחַכֶּה שֶׁיִּהְיֶה חֶלְקִי עִמָּכֶם לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

שסא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' רְאֵה תר"א טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

בְּשָׁבוּעַ הֶעָבָרָה שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עִם סַךְ מֵאָה וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ רוּבֶּל כֶּסֶף, וּמִסְתָּמָא הִגִּיעַ לְיָדְךָ. וְכָעֵת אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ הַיּוֹם לִקְהִלַּת קְרוּמִינְטְשַׁאנ, וְאֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וְגַם אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל. וִימֵי אֱלוּל מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וַאֲנִי טָרוּד בִּנְסִיעָתִי, וּזְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי בִּבְרֶסְלֶב, וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּבְרֶסְלֶב וּבְקִהְלַתְכֶם וּבְכָל סְבִיבוֹתֵינוּ, לְכָל אַחַי וְרֵעַי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב. וּבַעַל הָרַחֲמִים יָחוּס וִירַחֵם וְיטַהֵר לְבָבֵנוּ לְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת, וְיחַזֵּק מַחֲשַׁבְתֵּנוּ לְתָפְסָהּ בְּקֶרֶשָׁה, לִבְלִי לְהַנִּיחָהּ לְשׁוֹטֵט לַחוּץ חַס וְשָׁלוֹם. וּקְדֻשָּׁה הָאֲמִתִּית שֶׁל אֱלוּל וְתִשְׁרֵי יָאִיר עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מַעֲתָּה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, כָּל אֶחָד מִמְּקוֹם שֶׁהוּא. שֶׁזֹּהוּ כָּל סוֹד כַּוָּנַת אֱלוּל שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁכָּבַשׁ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְהַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁאַחֲרָיו, בְּאַרְבָּעִים יָמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ אוֹהֲבֵכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' תֵּצֵא תר"א טְשֶׁעהרין.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ מִיּוֹם א' רְאֵה קִבַּלְתִּי בְּקִרוּמִינְטְשַׁאג שֶׁנִּשְׁלַח לִי מִפֹּה לְשָׁם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְעַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים הֶעָבַר חָזַרְתִּי לְפֹה. וּבְיוֹם א' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ שֵׁנִית, וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ שְׁלִישִׁית עִם הַמִּכְתָּבִים מִבְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה מִבְּרֶסְלֶב, וְכֻלָּם חֶיֵּיו נַפְשִׁי הַרְבֵּה. אַף עַל פִּי שֶׁכֻּלָּם צִעֲרוּנִי הַרְבֵּה מִגֹּדֶל מְרִירוּת צַעֲקָתְךָ בְּכָל אִגֶּרֶת, עִם כָּל זֶה הִגְדִּילְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל הַמָּרָה־שִׂחוֹרָה, בִּרְאוֹתִי עֹצֶם חֻזְקַת לִבְּךָ הַטּוֹב בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, וְאַתָּה מֵבִין מֵרָחוֹק תְּחִלָּה לְאֵל כַּמָּה וְכַמָּה צָרִיךְ אַתָּה לְחַזֵּק עַצְמְךָ תָּמִיד, וּבְכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, אֵיךְ שֶׁהוּא יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתֹּאחֵז בָּזֶה, כִּי הוּא חַיֶּיךָ לָנֶצַח. וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ כְּבָר עָבַר עַל כַּמָּה וְכַמָּה אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וּבִפְרָט עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה, אֲשֶׁר גַּם אַתָּה יוֹדֵעַ מֵרָחוֹק קְצָת אֶת הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וּבִפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְכַפֵּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְכַפֵּר. אַךְ כָּל מִי שֶׁנֶּחְלַק וְנִמְעָד אֲשׁוּרָיו וְנִתְפַּס בְּרֶשֶׁת הַבַּעַל דָּבָר כְּמוֹ שֶׁנִּתְפַּס, אֵין מְדַבְּרִים מִמֶּנּוּ כְּלָל, כְּאִלּוּ הָיָה רָשָׁע מֻבְטָח אִמּוֹ, וְאֵין מְנַחֲמִין עַצְמוֹ בַּמָּה שֶׁנִּצּוֹל מֵרֶשֶׁת כָּזֹאת רַחֲמָנָא לִצְלַן. אֲבָל בֶּאֱמֶת גַּם הוּא בְּוַדַּאי הָיָה לִבּוֹ חָפֵץ בְּהַתְּכְלִית, אַךְ כָּל נְפִילָתוֹ רַבּוֹ כְּכֻלּוֹ הָיָה מֻחְמַת שֶׁלֹּא נִתְקָרֵב לְאוֹר הָאֱמֶת הַמֵּאִיר בַּדּוֹר הַזֶּה. שֶׁעַל יְדֵי זֶה הָיָה גַּם הוּא מִתְחַזֵּק, וְלֹא הָיָה נוֹפֵל וּמִתְרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ כָּל כָּךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה, בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּמַה לָּנוּ לְדַבֵּר מֵהָעוֹלָם, עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד. מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי, אֲשֶׁר חָמַל עָלֵינוּ בַּעַל הָרַחֲמִים בְּחָמְלָה רַבָּה וּבַחֲנִינוּת כָּאֵלֶּה, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין קְצָת וּמַאֲמִינִים שֶׁיֵּשׁ סוֹד כַּוָּנוֹת אֱלוּל. וּתְדַקְדֵּק הֵיטֵב בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁאָמַר וְזֶה סוֹד כַּוָּנוֹת אֱלוּל שֶׁהוּא לְהָיוֹת בְּקִי בַּהֲלָכָה, בְּקִי בְּרָצוֹא בְּקִי בְּשׁוּב, בְּקִי בְּעֵיל, בְּקִי בְּנָפִיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה, וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ; וְכַוָּנָתוֹ כְּפִשׁוּטוֹ שֶׁאֲפִלּוּ מִי שֶׁהוּא בְּבְחִינַת וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל מַמָּשׁ, יֹאמַר הִנֵּךְ. אֲבָל אֵין זֶה דָּבָר פָּשׁוּט לְהַחֲיוֹת וּלְהַחֲזִיק אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִפֹּל יוֹתֵר, כְּשֶׁהוּא בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת מַמָּשׁ חַס וְשָׁלוֹם. רַק יֵשׁ בָּזֶה סוֹד גָּדוֹל וְנוֹרָא, סוֹד עָמֹק וְנִסְתָּר מְאֹד מְאֹד, שֶׁהוּא סוֹד כַּוָּנוֹת אֱלוּל, שֶׁזֶּה הַסּוֹד אֵין יוֹדֵעַ רַק מִי שֶׁזִּכֵּה וְגִלָּה זֹאת הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה, שֶׁהִיא סוֹד הַשָּׂגַת מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה בְּתַכְלִית

הַמַּעֲלָה עַד בְּחִינַת נְקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה מְאֹד, לְהַשְׂלִים בְּחִינַת אָדָם הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא. וְאֵין מִי שֶׁיּוּכַל לְהַחֲיוֹת עַתָּה הַנְּפָשׁוֹת הַיְרוּדוֹת וְכוּ' בַּדּוֹרוֹת הָאֵלּוּ, כִּי אִם מִי שֶׁגִּלָּה הַתּוֹרָה הַנַּ"ל, וּבֵאֵר לָנוּ בִּפְשִׁיטוּת, וְהִזְהִיר אוֹתָנוּ לְקַיֵּם וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ. וְעוֹד בְּכַמָּה וְכַמָּה לְשׁוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ בְּאִמְרוֹת ה' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת, הַמְשִׁיבִין אֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַיְרוּדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם וְכוּ' וְכוּ'. וּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מְחַיִּין וּמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ מְאֹד. אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ סוֹדוֹת עֲמֻקוֹת וְנִסְתָּרוֹת מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּלְבִּי בָּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ וְכוּ'. אַךְ הַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, לִשְׁמֹר לְקַיֵּם דִּבְרֵיו הַקְּדוֹשִׁים בִּפְשִׁיטוּת וּתְמִימוּת. וְעַתָּה אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתָנוּ וְאוֹתְךָ וְאֶת כָּלְנוּ כָּל זֶה וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר, הָזֶהֵר וְהִזָּהֵר לְקַיֵּם גַּם מַה שֶּׁהִזְהִיר מְאֹד לְבִלְתִּי לְהִיוֹת זָקֵן חַס וְשָׁלוֹם. בִּפְרָט עַתָּה בִּימֵי אֱלוּל וְתִשְׁרֵי שֶׁצְּרִיכִין שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הִתְחַדְּשׁוּת עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּה. (חָסֵר)

רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכוּ' בְּחִינַת חֹדֶשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה חֹדֶשׁ דַּיְקָא שֶׁזֶּה הָעִקָּר (חסר)

בְּחִינַת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'. וְהָעִקָּר לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם (חָסֵר)

הִתְחַדְּשׁוּת כָּל כַּוָּנַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה. צָעַק לִבָּם אֶל ה'. וְלִזְכֹּר (חָסֵר)

אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת כְּלָל. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתוּב שֶׁאֲפִלּוּ (חָסֵר)

אוֹן מֶע שְׂרַייט (חָסֵר)

(אָמַר הַמַּעְתִּיק. כָּל הַשִּׁוּרוֹת הַלָּלוּ הָיוּ קְרוּעִים וְהָיוּ חֲסֵרִים מֵהֶם וְלֹא יָכֹלְתִּי לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם. עַל כֵּן הֶעְתַּקְתִּי כְּמוֹ שֶׁהֵם חֲבָל עַל דְּאַבְדִין. וְתוֹדָה לָאֵל עַל פְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת).

יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. הֵן כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה, חִזְקוּ נַפְשִׁי וְכַמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ. גַּם אַתָּה אֶחָז בָּהֶם, הֻפַּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ', כִּי גַּם עָלֶיךָ נֶאֱמְרוּ כֻּלָּם. וְגַם תְּקַיֵּם מַה שֶּׁאָמַר שֶׁצְּרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בְּעִנְיַן הַהִתְקָרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, וּבְיוֹתֵר לְהִתְחַזֵּק לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת כַּאֲשֶׁר הִזְהִיר אוֹתָנוּ כַּמָּה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר בְּכַמָּה עֲצוֹת נִפְלָאוֹת. וְהַיּוֹם יוֹם ד' הִגִּיעַ בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ. וְזֶה סְמוּךְ קָמְתִּי מִמִּטָּתִי וְחָדְשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ, וְחַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' חִזְקוּ אוֹתִי בְּחֶמְלָתוֹ הָרַבָּה לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרִים אֵלֶּה הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. הַמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין כָּל נֶפֶשׁ הֶחָפֵץ בָּאֱמֶת, כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו וְכוּ'. וְהַהֶכְרֵחַ לְסַיֵּם דְּבָרַי כִּי זְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ וַאֲנִי טָרוּד מְאֹד, כִּי בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם לְמֶעדְוֶוועדִיבְקֶע עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֶסַּע לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ. וּבַעַל הָרַחֲמִים יְשׁוֹבֵב נַפְשִׁי וְנַפְשְׁכֶם וְיִנָּחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִרְאוֹתְכֶם בִּמְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה רַבָּה, וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזֵנוּ, בִּפְרָט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ לְחַזְּקְךָ וּלְזָרְזְךָ שֶׁלֹּא יִהְיוּ לְךָ שׁוּם סְפֵקוֹת חַס וְשָׁלוֹם בְּלִבְּךָ בְּעִנְיַן רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. רַק תֹּאמַר בְּלֵב שָׁלֵם בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה, לִזְכוֹת לְהִתְוַעֵד יַחַד עִם אַנְשֵׁי אֱמֶת אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים לְהִתְקַבֵּץ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהִבְטִיחַ לָעֲזוֹר לְכָל מִי שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו, בִּפְרָט בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּלְהַמְּנוֹת יַחַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶצְלֵנוּ. מָה אֹמַר לְךָ אָחִי מְעַט מְעַט שְׁמַעְתָּ וְהֵבַנְתָּ מֵרָחוֹק, אֲבָל יוֹתֵר מִזֶּה בְּנִי הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא תִּהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם בִּכְלַל חֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהַמְּנוֹת שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (חֲגִיגָה ו:) זֶה שֶׁנִּמְנוּ חֲבֵרָיו וְכוּ', בִּפְרָט לְעֵסֶק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה. וְאִם תִּרְצֶה תּוּכַל לִקְרוֹת מִכְתָּב הַנַּ"ל שֶׁנֶּאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל חַד כְּפִי מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו; וְגַם תִּזְכֹּר הֵיטֵב אֶת כָּל מַה שֶּׁנִּדְבַּר בֵּינֵינוּ, וְאֶת כָּל הַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁהִתְנוֹצֵץ בְּלִבְּךָ אוֹר הָאֱמֶת וְכוּ'. וּתְחַזֵּק נַפְשְׁךָ לָבוֹא בְּשִׂמְחָה, בֹּא תָּבוֹא בְּרִנָּה עִם בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה וְעִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּמֻבְטָחַנִי שֶׁבְּלֹא דְּבָרַי בְּוַדַּאי לֹא הָיִיתָ נִמְנָע חַס וְשָׁלוֹם מִלָּבוֹא. אַךְ לְזֹרוּזֵי יְתֵרָה קָאָתֵינָא. כִּי יָדוּעַ לָנוּ רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת הַמִּשְׁתַּטְּחִים אָז דַּיְקָא. וּבֶאֱמֶת כֻּלָּם בַּאֲחִיזַת עֵינַיִם, כִּי עִקַּר הוּא מְנִיעַת הַמּוֹחַ כִּיָּדוּעַ לָכֶם כָּל זֶה; עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְזָרֵז בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה ז). אַשְׁרֶיךָ אִם תְּקַיֵּם דְּבָרַי, בְּוַדַּאי תַּחֲזִיק לִי טוֹבָה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לִבְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל יוֹם כָּרָאוּי, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁקָּשֶׁה לְךָ לְשַׁבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע בְּעִנְיַן הַמַּלְבּוּשִׁים, הֲלֹא אַתָּה מֻכְרָח לְשַׁבֵּר מֻחָמַת שֶׁלִּעֵת עַתָּה אֵין בְּיָדְךָ. וּכְבָר הוֹדֵיתָ בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁקָּשֶׁה גַּם לְקָנוֹת לְךָ מִיצִיל בְּסַךְ ג' ד רוּבֶּל־חָדָשׁ, עַל כֵּן אַל תּוֹסִיף לַחֲשֹׁב בָּזֶה כְּלָל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחֶךָ וִיפַרְנְסְךָ בְּכָבוֹד, וְהָעִקָּר שֶׁתַּכְרִיחַ עַצְמְךָ לִלְמֹד וְלוֹמַר תְּפִלּוֹת וּתְהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְתִשְׁמֹר עַצְמְךָ מְאֹד מְאֹד מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, וּבִפְרָט מֵהִרְהוּרִים חַס וְשָׁלוֹם, וְתַמְשִׁיךְ מַחֲשַׁבְתְּךָ מֵרַע לְטוֹב. וְתִזְכֹּר תָּמִיד הַסִּדְרָא שֶׁל אוֹתוֹ הַשְׁבוּעַ וּמַה שֶּׁכָּתוּב בּוֹ. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵין פְּנַאי כְּלָל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עָזִיזָא.

מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ב

שסג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוֹשַׁעְנָא רַבָּא תר"ב.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם, וְהַקֶּמַח וְהַיַּיִן וְשִׁשִּׁים וְשָׁלֹשׁ גְּדוֹלִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַמְתִּיק בְּרַחֲמָיו כָּל הַדִּינִים מֵעָלֶיךָ וּמִכָּל בְּנֵי בֵיתְךָ וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתְךָ, וְיַצִּיל אֶתְכֶם מֵרוֹפְאֵי אֱלִיל, וְיִקַּיֵּם "כִּי אֲנִי ה' רוֹפְאֶךָ" אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
הֶחֱיֵיתַנִי בְּדָבְרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁרְצוֹנְךָ לְהַתְחִיל מֵעַתָּה בְּרֵאשִׁית בָּרָא, כְּךָ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְךָ וּלְכָלֵנוּ. וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ בְּעַצְמְךָ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ, כִּי עָמֹק הוּא. עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, וּבְפָרְטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּבְפָרָט בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֶּה שֶׁל ״רֵחַ הָאֵיתָנִים הוּא תִּשְׁרֵי, הַמְאֻיָּמִים וְנִשְׂגָּבִים מְאֹד מְאֹד כָּל יוֹם וְיוֹם, וּבְפָרָט הַסּוֹף וְהַגְּמַר הוּא הַיּוֹם הַזֶּה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד שֶׁנִּקְרָא הוֹשַׁעְנָא רַבָּא. בְּהַהוּא יוֹמָא וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרוֹת הַמַּיִם, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַמַּיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ, שֶׁחוֹתְרִים אוֹתָם עַל יְדֵי שֶׁצּוֹעֲקִים בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת פָּשׁוּט: "מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'". וְאִם כִּי בְּעֵת כָּתְבִי זֹאת נִתְעוֹרֵר בְּלִבִּי בְּכִיָּה גְּדוֹלָה בְּזִכְרִי כַּמָּה וְכַמָּה מֵרְחִיק גַּשְׁמִיּוּת הָאָדָם וְהָעוֹלָם מִקְדֻּשׁוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלּוּ וְכוּ' וְכוּ', עִם כָּל זֶה עַתָּה לֹא עֵת לִבְכּוֹת רַק עֵת לִשְׂמֹחַ וּלְרַקֵּד בְּלֵב שָׁלֵם בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וְיֹאמְרוּ כֻּלָּם אַשְׁרֵינוּ, אַשְׁרֵיךְ יִשְׂרָאֵל, בְּפָרָט שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מִזֶּה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֵר כְּלוּם וְהוּא זָקֵן וְיָנִיק וְכוּ' וְכוּ' כִּי הַכֹּל הֶבֶל, וְכָל דַּיָּרֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ כֻּלָּא קַמֵּיהּ כְּלָא חְשִׁיב כְּלָא מַמָּשׁ; אַךְ מִי זָכָה לָזֶה בִּשְׁלֵמוּת, כִּי אִם מִי שֶׁסִּפֵּר מַעֲשָׂה הַנַּ"ל וּמַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ כְּשֶׁאֵין אָנוּ חוֹלְקִין עַל מִי שֶׁהוּא אַיִן בָּאֱמֶת, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ כְּנַפְשְׁכֶם וְנֶפֶשׁ הַשָּׂמֵחַ וּבוֹכֶה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
אוֹן פָּארְט הָאפּ אוֹן נָאר הָאפּ (וּבְכָל זֹאת שִׂמְחָה וְרַק שִׂמְחָה).

שסד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' כ"ה תִּשְׁרֵי תר"ב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּא כָּתַבְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, וְתוֹדָה לָאֵל שָׁמַחְנוּ וְרָקַדְנוּ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לִשְׁמֹחַ בְּכָל יוֹם בִּנְעִימַת גּוֹרָלֵנוּ, וְלוֹמַר בְּפֶה וּבְלֵב שָׁלֵם בְּכָל יוֹם בְּשִׂמְחָה רַבָּה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ', וְכֵן בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ', וְכֵן עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לָאֲדוֹן הַכֹּל, וּלְהוֹסִיף עוֹד בְּכָל יוֹם שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת עַל זֶה.
בִּפְרָט עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים נִרְדָּפִים דְּנִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ, שֶׁאָנוּ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה לִשְׂמֹחַ בְּחֶלְקֵנוּ הַקָּדוֹשׁ שֶׁזָּכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, הַמְחַזְּקִנוּ וּמְאַמְּצִנוּ בְּשִׂמְחַת קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל הַמַּדְרִיכִים בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן כִּי זְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ, וְהִנְנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לוֹמַר אַשְׁרֵינוּ וְכוּ', בַּעַל הַשִּׂמְחָה יְשַׂמְּחֵנוּ בָּזֶה בֶּאֱמֶת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' לְךָ לְךָ תר"ב.
אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם וּמַה נַּעֲשֶׂה וְהַמְּנִיעוֹת עוֹשִׂים אֶת שֶׁלָּהֶם. וְתוֹדָה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה דִּבְרֵי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים בְּשֶׁלֹּשׁ סְעֻדּוֹת הָעָבַר, אֲשֶׁר לָאו בְּכָל שַׁבָּת מִתְרַחֵשׁ נִסָּא לְדַבֵּר הַרְבֵּה דִּבְרֵי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים כְּאֵלֶּה. אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה מֵעַתָּה שָׁנְתוּעַד יַחַד, וַה' יִתֵּן מַעֲנֶה בְּפִי לְהָשִׁיב אִמְרֵי אֱמֶת אֵלֶיךָ וּלְכָל הַצְּמֵאִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים. וְכָעֵת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל, וְיָגֵיל וְיָשִׂישׂ בִּתְשׁוּקָתוֹ אֶל הָאֱמֶת, וּבַעַל הָרַחֲמִים יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתוֹ לְטוֹבָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' לְךָ לְךָ תר"ב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי מְחֻתָּנִי יְדִידִי וַחֲבִיבִי הַרַבָּנִי הַנָּגִיד וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב פֶּרֶץ נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.
כְּבָר כָּתַב לָכֶם בִּנְכֶם הוּא חָתָן בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה שֶׁנִּתְעַכֵּב פֹּה מֵחֲמַת שֶׁהֵבִין רְצוֹנְכֶם שֶׁנּוֹטֶה יוֹתֵר שֶׁיִּהְיֶה פֹּה, וְהָעִקָּר מֵחֲמַת הַמִּלְמֵד. וְגַם בִּנְכֶם רַבִּי אַבְרָהָם לִיבּ שֶׁיִּחְיֶה, גַּם כֵּן לֹא הָיָה רְצוֹנוֹ כְּלָל לְסַע מֵחֲמַת זֶה. עַל כֵּן הֻכְרַח בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא לְהִתְרַצּוֹת שֶׁיִּשְׁאֲרוּ פֹּה. אֲבָל דְּעוּ שֶׁהַשָּׁעָה דְּחוּקָה מְאֹד לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה, עַל כֵּן יִרְאֶה מַעֲלָתוֹ לְקַיֵּם כְּכָל אֲשֶׁר יִכְתֹּב לָכֶם בְּנוֹ רַבִּי אַבְרָהָם לִיבּ שֶׁיִּחְיֶה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה לְהוֹצִיא עַל הַזּוּג כְּלָל, כִּי אִם

הַלֶּחֶם אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֲצִלוֹ, וְגַם זֶה יוֹתֵר מִכֹּחוֹ עַתָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל לִכְתֹּב כָּל זֶה אֲלֵיכֶם, וְגַם לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה אֵינוֹ נַיְחָא לִכְתֹּב כָּל זֶה, אַךְ וּמַה נַּעֲשֶׂה וְהַהֶכְרֵחַ לֹא יָגֻנֶּה. וְגַם כִּי בֶּאֱמֶת הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לִפְנֵי בְּנוֹ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה בְּכָל הָאֲפָנִים. וְעַל כֵּן מֵהָרָאוּי שֶׁיּוֹצִיא עַל זֶה כָּרָאוּי, כְּדֵי שֶׁיַּחֲזִיק אוֹתוֹ בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא לָכֶם בְּכִפְלַיִם. וְיָדַעְתִּי כִּי מֵאֵלָיו יְקַיֵּם כָּל הַנ"ל עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וְהִנֵּה יְדִידִי רַבִּי אַבָּא בֶּן רַבִּי שְׁמוּאֵל כָּתַב אֵלַי שֶׁחִשְׁקוֹ חָזָק שֶׁיִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. עַל כֵּן אִם מַעֲלָתוֹ חָפֵץ לְהַתְחִיל לְחַדֵּשׁ יָמָיו לְטוֹבָה, כַּאֲשֶׁר רָמַז לִי כַּמָּה פְּעָמִים רָאוּי שֶׁיִּתְוַדְּעוּ וְיָבוֹאוּ לְפֹה בְּשָׁלוֹם. וְאֶפְשָׁר יָבוֹא עִמָּהֶם גַּם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם יְקַיֵּם בָּזֶה מְאֹד מִצְוַת כִּבּוּד אֵם. אוּלַי יִהְיֶה ה' אִתָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ'. כִּי צְרִיכִין לְפַשְׁפֵּשׁ בָּהֶם וְלַחֲזֹר אוֹתָם בְּכָל פַּעַם כַּאֲשֶׁר נַפְשָׁם יוֹדַעַת קְצָת בָּזֶה. וְיוֹתֵר מִזֶּה רָאוּי לְהַאֲמִין כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח, וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי מְחֻתָּנוֹ אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח, דּוֹרֵשׁ טוֹבָתוֹ וְהַצְלָחָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וּבִפְרָט לַחֲתָנוֹ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

שסז

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיֵּרָא תר"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים. וְהִנֵּה הָיָה לִי לְנַחַת מַה שֶּׁקֵּרַבְתָּם אֶת הֶעָנִי הָאוֹרֵחַ מֵרָחוֹק, וַאֲשֶׁר הֵבַנְתָּ מֵרָחוֹק כִּי דָּבָר הוּא; וּבְוַדַּאי אֱמֶת אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, כִּי רוֹאִים בְּכָל עֵת גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר מַפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְכוּ', וְאֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה, בִּפְרָט מַה שֶּׁיְּדִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב עָסַק לְטוֹבָתוֹ יָקָר בְּעֵינַי מְאֹד. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלָכֶם וְכוּ' וְיִפְקַח עֵינֵיכֶם שֶׁתִּרְאוּ בְּכָל עֵת נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים לְהִתְעוֹרֵר מֵהַשָּׁנָה עַל יְדֵי זֶה, וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא; כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל עֵת וְהַכֹּל רְמָזִים נוֹרָאִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל הַמְקוֹמוֹת שֶׁהֵם וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב "נוֹרָאוֹת נִפְלֵאתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ" וְכוּ'.

וְהִנֵּה כְּפִי מַה שֶּׁמְּסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּנִפְלָאוֹת חֲסָדָיו, הִגִּיעַ עַתָּה הַזְּמַן שֶׁיִּסַּע יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן לְדַרְכּוֹ בַּעֲסָקֵינוּ כַּיָּדוּעַ לְךָ, וּמֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ. אַךְ דַּעְתִּי שֶׁיִּתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אוּלַי יַגִּיעַ מִכְתַּב מִשָּׁם וְתִשְׁלְחֻנוּ תֵּכֶף בְּיוֹם א' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וַה' יִתֵּן חָכְמָה וְעֵצָה אֲמִתִּית, שֶׁנִּזְכֶּה לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעֵסֶק זֶה וּבְכָל עֵסֶקֵינוּ. גַּם תִּשְׁלַח אֵיזֶה סַךְ כִּרְצוֹנְךָ שֶׁיִּהְיֶה עַל נִדְבָתְךָ בְּעֵסֶק זֶה. כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

יִהְיֶה לְךָ בְּוַדַּאי חֵלֶק בְּעֵסֶק זֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה. לְעֵת עַתָּה תַּתְחִיל לִתֵּן אֵיזֶה סַךְ כִּרְצוֹנְךָ עַל הוֹצָאוֹת, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּתוֹךְ הַסַּךְ שֶׁתִּתֵּן עַל עֵסֶק זֶה, וְכָךְ אֲנִי מִתְנַהֵג עִם כָּל הַמִּתְנַדְּבִים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עַל עֵסֶק זֶה. וְאִם תּוּכַל לְדַבֵּר עִם יְדִידֵנוּ הָרַבָּנִי רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁיַּתְחִיל גַּם כֵּן עַתָּה לִתֵּן אַדְרוּף [עַל הַחֶשְׁבּוֹן] עַל עֵסֶק הַנַּ"ל, וְיִשְׁלַח מִיָּד בְּיוֹם א' מַה טּוֹב. וְאִם תָּבִין שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְּבָרֶיךָ נִשְׁמָעִין בָּזֶה תַּעֲשֶׂה כִּרְצוֹנְךָ. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּשְׁמַע לְדָבָרַי, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה לוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֵלֶק בְּמִצְוָה רַבָּה הַזֹּאת; וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ' כִּי לְטוֹבָה כַּוָּנָתִי.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

וּתְהִלָּה לְאֵל שֶׁכְּתַבְתָּ לִי שֶׁהָיָה שִׂנּוּי לְטוֹבָה לְזִוּגְתְּךָ תִּחְיֶה, וְגַם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה תְּהִלָּה לְאֵל נִתְרַפֵּא מִצָּרְעָתוֹ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. כֵּן יוֹסֵף לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְהַצִּילָם מֵעַתָּה מִכָּל מֵחוּשׁ וּכְאֵב וְכוּ', וְאֵל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו וְתִבְטַח בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שסח

יוֹם ג' וַיֵּצֵא תר"ב אוּמַאן.

גַּם אָנֹכִי פּוֹרֵס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, וּבִשְׁלוֹם יְדִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּיֶלִי שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבִשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. כְּבָר הוֹדִיעוּ לָהֶם שֶׁאֲנִי כַּעֵת פֹּה קְהִלַּת אוּמַאן, וּבָאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' תּוֹלְדוֹת הֶעָבַר, וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶתְעַכֵּב פֹּה עוֹד אֵיזֶה יָמִים אוֹ שָׁבוּעוֹת. וְקָרוֹב שֶׁאֶתְעַכֵּב פֹּה אוֹ בְּסִבִיבוֹת אֵלּוּ עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְכָעֵת אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי לְהוֹדִיעָם דָּבָר, כִּי אֲנִי מְצַפֶּה לְקַבֵּל מִכְתָּבָם שֶׁקִּדַּמְתִּי כְּבָר נִשְׁלְחוּ לְטוּלְטְשִׁין לַהֲשִׁיבֵנִי עַל כָּל מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתִּי. וּכְבָר כָּתַב יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה בָּאִגֶּרֶת לְאִמּוֹ זֶה כְּמוֹ שָׁלֹשׁ שָׁבוּעוֹת שֶׁבְּסָמוּךְ יְשִׁיבֵנִי כָּרָאוּי. עַל כֵּן אֵין כָּעֵת לְהַאֲרִיךְ, וּבִקַּשְׁתִּי בְּאִם עֲדַיִן לֹא נִשְׁלַח מֵאִתָּם לְטוּלְטְשִׁין כַּנַּ"ל, שֶׁיְּמַהֲרוּ לִשְׁלֹחַ לְטוּלְטְשִׁין כַּנַּ"ל. וּתְהִלָּה לְאֵל כְּבָר שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין בְּהֶעֵסֶק שֶׁלָּנוּ. וַה' יַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ, וַעֲדַיִן אֵין לִי שׁוּם יְדִיעָה מִמֶּנּוּ, כִּי זֶה סָמוּךְ שֶׁיָּצָא מִבְּרֶסְלֶב בְּיוֹם א' חַיֵּי שָׂרָה. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לִגְמֹר חֶפְצֵנוּ הַקְּדוֹשִׁים כָּרָאוּי. וַאֲנַחְנוּ לֹא יָדַע מַה נַּעֲשֶׂה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת הָאוֹחֵז בְּחַבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתְכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּכְבָר הוֹדַעְתִּים שֶׁבְּאִם יִסְעוּ לְפֹה, יִסְעוּ דֶּרֶךְ טִירָהאוויצָע, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּמְצְאוּ אוֹתִי שָׁם. וְאָנֹכִי אֵינִי יוֹדֵעַ עַתָּה כְּלָל אֵיךְ יִתְנַהֵג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי. וַאֲנִי מַשְׁלִיךְ עַצְמִי עָלָיו

יִתְבָּרַךְ וְעַל זְכוּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

שסט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' וַיֵּצֵא תר"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לִפֹּה קְהִלַּת אוּמַאן בְּיוֹם ג' תּוֹלְדוֹת, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמֶיךָ וְכוּ', וּמָצָאתִי פֹּה מִכְתָּבָיו. וּבְיוֹם אָתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עַל יְדֵי חֲתַן אָחִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב שָׁאוּל נֵרוֹ יָאִיר שֶׁהֵבִיא לִי מִכְתָּבוֹ בְּעַצְמוֹ. וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. בִּפְרָט אֲשֶׁר הוֹדִיעַ לִי מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, ה' יַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִדְרֹךְ לְשָׁם כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִזְכֶּה לִגְמֹר חֶפְצֵי שָׁמַיִם בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה וְלֵה' הַיְשׁוּעָה, כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר.

וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ מֵעִצָּם תְּשׁוּקָתוֹ לְהִתְוַעֵד עִמִּי בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, גַּם אָנֹכִי מְאֹד נִכְסַפְתִּי לָזֶה, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי רָחוֹק מְאֹד שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. כִּי אֵין לִי כֹּחַ לֵילֵךְ וְלַחֲזֹר, וַאֲנִי מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב פֹּה עוֹד אֵיזֶה זְמַן, וְעַדַיִן אֵין אִתִּי יוֹדֵעַ בָּרוּר אֵיךְ יְסֻבַּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי בְּחַסְדּוֹ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד, וְחֲדָשׁוֹת נַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה וְכוּ' וְהַכֹּל לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶת הָאָדָם לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה לִשְׁמֹר אֶת הַזִּכָּרוֹן עַל פְּסוּק "וַיְהִי מִקֵּץ" - "ה' אֱלֹקֵי גָּדַלְתָּ מְאֹד" וְכוּ'. וּמִגְּדֶל הַנִּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּירְךָ רֶמֶז מִזֶּה לְמַעַן תַּזְכִּיר אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בִּשְׁמִירַת הַזִּכָּרוֹן הַנֶּאֱמַר שָׁם. וְהִנֵּה מְאֹד הֵיטַבְתָּ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁבֵּאַרְתָּ לִי הֵיטֵב אֵיךְ נִתְקַבֵּל רַבִּי נַחְמָן בְּשִׂמְחָה וְכוּ'. הַכֹּל רֶמֶז וּצְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה וְכוּ', אַךְ עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין בְּכָלָל וּבִפְרָטִיּוּת כָּל אֶחָד יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים מְאֹד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שע

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. אוֹר בֹּקֶר יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח תר"ב אוּמַאן.

הָאַגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה אֵלֶיךָ בְּנִי יְדִידִי, הֻכְנְתִי עוֹד יוֹם ה' וַיֵּצֵא הֶעָבַר, וְלֹא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא לְשָׁלְחוֹ. גַּם אֶתְמוֹל הִגִּיעַ לִי מִכְתָּבוֹ מִיּוֹם ה' וַיֵּצֵא וְהָיָה לִי לְנַחַת. וּמַה שֶּׁמַּרְבֶּה לְהַפְלִיא עַל יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶר נֵרוֹ יָאִיר בְּדָבָר הַמָּעוֹת בְּעַד הַשֵּׁמֶן זַיִת, הָאֱמֶת אִתְּךָ. אַךְ דַּע שֶׁבְּוַדַּאי לֹא תַּפְסִיד אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת. אַךְ מַה שֶּׁיִּתְעַכֵּב הַמָּעוֹת אֵיזֶה זְמַן, מֻכְרָח אַתָּה

לִסְבֹּל. וּכְדַאי וּכְדַאי לִסְבֹּל בִּשְׁבִיל הַמְּצִוָּה רַבָּה שֶׁזָּכִיתָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק כָּזֶה בְּהַדְלָקַת נֵר תָּמִיד בְּשֶׁמֶן זַיִת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר אָנוּ חוֹסִים בְּאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּבֶאֱמֶת גַּם אָנֹכִי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁתּוֹצִיא עַל הַשֶּׁמֶן סַךְ כָּזֶה. אַךְ מֵאַחַר שֶׁכְּבָר הוֹצֵאתָ עַל פִּי הַהֶכְרֵחַ, וְגַם כָּתַבְתָּ שֶׁחָזַרְתָּ וְדִבַּרְתָּ עִמּוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַדָּבָר לְשִׁעוּרִין, בְּוַדַּאי לֹא תַּפְסִיד אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וַאֲנִי עֲדַיִן לֹא כָּתַבְתִּי לְרַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר נֵרוֹ יָאִיר, מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי מַמְתִּין עַל מִכְתָּבְךָ זֶה שֶׁקִּבַּלְתִּי בְּסָמוּךְ מְקַבָּלַת הַמָּעוֹת, וְהָעִקָּר מֵחֲמַת שֶׁאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא לְפֹה יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבָּלִי מִטְּשֶׁעהרִין וַאֲדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים, שֶׁזֶּה טוֹב יוֹתֵר. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב הֵיטֵב. וְאַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לִכְתֹּב לוֹ מֵעַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְוַדַּאי לֹא תַּפְסִיד וְכַנַּ"ל.

וּכְבָר יָדַעְתָּ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִגְמֹר שׁוּם דָּבָר וְשׁוּם עֵסֶק אֲפִלּוּ בְּעִנְיְנֵי חֹל בְּלִי יִסּוּרִים וְעִכּוּבִים וְסִכְסוּכִים, מִכָּל שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה הַמֻּפְלָג בְּמַעֲלָה. בִּפְרָט בְּעִסְקֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ לַעֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים רַבִּים הַמּוֹנְעִים כְּמַעַט בְּלִי שִׁעוּר. אַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ לְסַיְּעֵנוּ לִגְמֹר עֲסָקִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'. וְהִנֵּה יֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְהוּא נִצָּרְךָ לְעִסְקֵי הַכְּלָל וְגַם בִּפְרָטִיּוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל עֵת, כְּפִי הַמְּצִוָּה וְהָעֵסֶק דִּקְדֻשָּׁה שֶׁרוֹצֶה לַעֲסֹק בּוֹ הַנּוֹגֵעַ לְהִתְקָרְבוּת לְאֲמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ מִכְּבָר, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל פַּעַם.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, בְּכָל יוֹם רוֹאִים אֱמִתַּת דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל (סוֹף סַכָּה) מַה שֶּׁאָמְרוּ עַל פָּסוּק צוֹפָה רְשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ, שֶׁבְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ'. וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְגַּבֵּר בְּכָל יוֹם כְּפִי בְּחִינָתוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּיל לְכָל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וּמַצִּילוֹ, אַף עַל פִּי כֵן לָאוּ כָּל אַפִּין שָׁוִין וְיֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים בָּזֶה לְאֵין מִסְפָּר בֵּין בְּנֵי אָדָם וּבֵין הַזְּמַנִּים וְהַיָּמִים. וְהַכֹּל כְּפִי הֲכָנַת הָאָדָם וּתְשׁוּקָתוֹ וְכִסּוּפָיו אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּלְהִתְקָרֵב לַצַּדִּיקִים וּכְשֵׁרִים הָאֱמִתִּיִּם כִּי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה אֵיזֶה אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא וְכוּ', עַל כֵּן יְסוֹד הַכֹּל הוּא הַהִתְקַשְּׁרוּת לְהַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַמְאִיר בְּכָל דּוֹר. וְלוּלֵא זֹאת לֹא הָיָה מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם; עַל כֵּן חוֹבָה עָלֵינוּ לְהִתְגַּבֵּר לִשְׁמֹחַ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת עַל נְעִימַת חֶלְקֵנוּ. אַשְׁרֵינוּ וְכוּ', בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לְכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה בְּחִינוֹת.

וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ הוּבְאוּ לְפָנַי הַקֶּנְטֶרְסִים הָרָעִים וְהַמָּרִים שֹׂרֶשׁ פּוֹרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה שֶׁל פְּרִיצֵי בְּנֵי עַמֵּנוּ הַפּוֹרְקֵי עֹל מַה שֶּׁעוֹסְקִים לְהַדְפִּיס בְּכָל פַּעַם לְצוֹדֵד נְפָשׁוֹת לְפוֹרְחוֹת

לִשְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן רַחֲמָנָא לִצְלָן, כַּמְפֻרָסָם הַצָּרָה הַמָּרָה הַזֹּאת עַתָּה. וְאִם כִּי רָאוּי לִקְרֹעַ בְּגָדִים לַאֲלָפִים קְרָעִים עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הָרַע וָמַר וְסָרוּחַ שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא כְּמַדְקֵרֶת חֶרֶב נֶגֶד ה' וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים. עִם כָּל זֶה גַּם יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְהִיוֹת נִבְדָּל מֵהֶם, כִּי לֹא בְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב וְכוּ'. וּמֵאֶפֶס הַפְּנַאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לְךָ מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה.

וְאַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וּתְעוֹרֵר וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ לְשִׂמְחָה בְּכָל פַּעַם, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְתִגְנֹז מִכְתָּבִי זֶה, כִּי יִהְיֶה נִצְרָךְ בַּיָּמִים הַבָּאִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. גַּם כָּל מִכְתָּבַי תִּגְנְזֵם וְתַשְׁמְרֵם כְּדַרְכְּךָ וְלֹא תְּגַלֶּה אוֹתָם כִּי אִם לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

שעא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב תר"ב אומאן.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. בְּשָׁעָה זֹאת קֹדֶם תְּפִלַּת עַרְבִית קִבַּלְתִּי שְׁנֵי מִכְתָּבֶיךָ. וְהָיָה לִי לְנַחַת מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי ש"ב שֶׁיִּחְיֶה, כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לִסְבֹּל צַעֲקָתְךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ כַּמָּה פְּעָמִים לְקַבֵּל מִכְתָּבַי, וְעַד עַתָּה לֹא נוֹדְעָה לִי אִם קִבַּלְתָּ הַמִּכְתָּב הַנַּ"ל. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד כְּעָן, שֶׁזָּכִינוּ לִחְיוֹת עַד סְמוּךְ לַחֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבוֹ בָּטַחְנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה בִּזְמַנּוֹ לְפִרְסוּמֵי נִסָּא, לְהוֹדִיעַ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וּבוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, וְעוֹשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים נִפְלָאִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְגַם עַתָּה עֲדַיִן חֲבִיבוּתָא גַּבָּן, וּבְעַבְדוּתֵנוּ לֹא עָזָבָנוּ אֱלֹקֵינוּ וַיֵּט עָלֵינוּ חֲסָדִים נִפְלָאִים גַּם בַּדּוֹרוֹת הָאֵלּוּ וְכוּ', וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

לְעֵת עַתָּה נִקְבָּע בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה אוּמִין עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמִן הַסְּתָם לֹא אָזוּז מִפֹּה קֹדֶם שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְכַמָּה וְכַמָּה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי אֲפִלּוּ לְזָכֹר עִנְיַן הָעֶסֶק שֶׁלִּי בְּעֵת הַקִּבּוּץ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְאֵינִי יָכוֹל עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה. יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר מִקְּרֶעמִינְטְשׁוּג כָּתַב לְכָאן קֹדֶם שַׁבַּת וַיִּשְׁלַח הֶעָבַר, שֶׁאִם יֵדַע בְּוַדַּאי שֶׁאֶהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יָבוֹא בְּעַצְמוֹ וַאֲנָשִׁים מִקְּרֶעמִינְטְשׁוּג וּטְשֶׁעהרִין וּמֶעדְוֶועדִיבְקֶא. וַאֲנִי לֹא הֵשַׁבְתִּי אוֹתוֹ אָז, רַק אָבִיו יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר כָּתַב אֵלָיו עַל יְדֵי הַפָּאסְט בְּיוֹם ו' הֶעָבַר שֶׁאֶתְעַכֵּב פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

יָתֵר מִזֶּה אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לִּכְתֹּב לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי. גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ בִּשְׁבִיל הָאָדָם וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה. וְעַל כֵּן כֹּחַ הַבְּחִירָה גָּדוֹל וְנִפְלָא מְאֹד, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם, רַק זֹאת אָנוּ יוֹדְעִין בְּבֵרוּר וּמְחֻיָּבִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל פַּעַם שֶׁהַכֹּל הֶבֶל; רַק אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ וְכוּ', אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ וְכוּ', אַשְׁרֵי אָדָם עֹז לוֹ בָךְ. וְלֹא עַל חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם אָנוּ אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ, אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי בְּוַדַּאי. וְגַם אָנוּ בַּעֲנִיּוּתֵנוּ בַּדּוֹר הֶעָנִי הַזֶּה גַּם אָנוּ בְּכְלָל זֶה, כִּי אָנוּ נִכְנָסִים לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי־מִדְרָשׁוֹת בְּכָל יוֹם, וּבְיוֹתֵר אַשְׁרֵינוּ וְחֶבְיָה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָנוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁאֵין שׁוּם אִשָּׁה טוֹב בָּעוֹלָם כִּי אִם זֹאת כְּשֶׁזּוֹכִים לֵישֵׁב בְּבֵיתוֹ וְכוּ'. וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל פָּסוּק אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים, אֲשׁוּרָיו שֶׁל אִישׁ וְכוּ', כִּי אֵין שׁוּם אִשָּׁה אַחֵר בָּעוֹלָם.

תְּשׁוּקַת לִבְּךָ הַטּוֹב אִלְּצוּנִי לִכְתֹּב דְּבָרִים אֵלֶּה, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד, בְּפָרָט בִּימֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וַה' הַטּוֹב יָרִיק עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ שֶׁמֶן הַטּוֹב, לְהַשְׁפִּיעַ כָּל טוּב בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וִיקֻיָּם (מִלְכִים־א י"ז) "כַּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה, וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תֶחְסַר" וְכוּ', בְּכֹחַ הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים הַמַּמְשִׁיכִים בְּכָל עֵת שֶׁמֶן מִשְׁחַת קׇדֶשׁ, בְּחִינַת לְאַמְשָׁכָא מְשַׁח רְבוּת קׇדְשָׁא וּלְאַדְלָקָא בּוּצִינָא. וְעָלֵינוּ לִתְלוֹת עֵינֵינוּ לְמָרוֹם, וּלְחַלּוֹת פָּנָיו בְּכָל עֵת, רַחֵם רַחֵם בַּעַל הָרַחֲמִים בְּכְלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֲדֵי נִזְכֶּה לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ, וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ. כִּי בְּשֵׁם קְדֻשָּׁתְךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא תִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַנֶּאֱנָח וְהַנִּדְכֶּא מְאֹד אִתְכְּרִית רוּחִי בְּגוֹ נִדָּנָה, וְאַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי וְעָלֵינוּ, וַאֲנִי מִתְחַזֵּק בְּחַסְדּוֹ לְהַפֹּךְ הַכֹּל לְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה אֲגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדֶּךָ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרֵעַ הַזֹּאת הֵבִיאוּ לִי הַחֲפָצִים. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' גַּם עַל זֶה, כִּי עַל כָּל פָּרָט וּפָרָט צְרִיכִין לְהוֹדוֹת לַה'. וְהַכֹּל בָּא בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ, כִּי אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' שֶׁמַּשְׁגִּיחַ עַל כָּל דָּבָר בִּפְרָטִיּוּת. וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ יָדַעְתָּ כַּמָּה אֲנִי כּוֹסֵף וּמִשְׁתּוֹקֵק לִשְׁמֹעַ אֵיזֶה יְדִיעָה קְטַנָּה אוֹ גְּדוֹלָה מִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹלִיכֵהוּ לְשָׁלוֹם וְיִתַּקְּנֵהוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ לְשָׁלוֹם מְהֵרָה. וּבְוַדַּאי כָּל אֲשֶׁר תִּשְׁמַע בְּזֶה בְּכָתָב וּבְעַל פֶּה תּוֹדִיעַ לִי בְּזֵרִיזוּת, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם. עַתָּה כְּבָר סָמוּךְ לְאוֹר הַיּוֹם, שַׁבְּעָנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וְכוּ'; לִבִּי מָלֵא מִלִּים לִכְתֹּב לְךָ, אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וְגַם אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּרְצוֹנוֹ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְתַרְבֶּה

לִלְמֹד וּלְהֲגוֹת בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבַמֶּה שֶׁחַנַּנִי ה' לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בָּהֶם, בָּהֶם תְּחַיֶּה נַפְשֶׁךָ. אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְכוּ'.

שעב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שְׁמוֹת תר"ב טִירָהוִוויצָא.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

בָּאתִי לִפֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי פֹּה גַּם עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיִּחִי הֶעָבַר. וּבְשָׁבוּעַ זֹאת אֲנִי מַכִּין עַצְמִי לְשׁוּב לְאוּמִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה דַּיְתִי נוֹטָה לְהִתְמַהְמֵהּ שָׁם עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאָז אֶרְאֶה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְעֵינַי תְּלוּיוֹת לַה' שֶׁיְּנַחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶסַּע אָז מֵאוּמִין לְטִשְׁעהרִין, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן עֲצַת ה' בְּבֵרוּר. וְהִנֵּה עַתָּה הִזְמִין לִי ה' מוֹסֵר כְּתָב זֶה, אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ כָּל זֶה. וְדַעְתִּי שֶׁתִּצְוֶה לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבָּא בְּסָמוּךְ מִדִּרְכּוֹ, שֶׁיָּשִׂים לַדֶּרֶךְ פְּעָמָיו לָבוֹא לְאוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט. וְטוֹב שֶׁיַּקְדִּים עַצְמוֹ לְזֶרֶז עַצְמוֹ תֵּכֶף כִּרְאוֹת כְּתָב זֶה בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא אֵיזֶה יָמִים קֹדֶם לְאוּמַאן, כְּדֵי שֶׁיִּסַּפֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים כָּל סֵדֶר נְסִיעָתוֹ וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה אֵדַע אֵיךְ לְהַשִּׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְעוֹד בְּלֹא זֶה, אֲנִי כּוֹסֵף מְאֹד שֶׁיָּבוֹא אֵלַי כַּנַ"ל, כְּדֵי לְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה מֵהָעֵסֶק וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. עַל כֵּן הוֹדַעְתִּיךָ הַיּוֹם כָּל זֶה. וּבְוַדַּאי יְקֵיִם רַבִּי נַחְמָן כַּנַ"ל. וּלְגָדֵל נְחִיצָתִי עַתָּה כִּי הַשָּׁנָה מַנַּחַת עַל עֵינַי, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בַּלַּיְלָה הֶעָבַר מַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ מֵעֵת הִתְקָרְבוּתֵינוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְכוּ', עַל כֵּן אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל בְּרִיךְ מַתְיֶיךְ לְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבִיאֲךְ מְהֵרָה לְאוּמַאן כַּנַ"ל.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שעג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' וָאֵרָא תר"ב אוּמַאן.

רַב בְּרָכוֹת וְשִׂבַע שְׂמָחוֹת לְכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה, וּלְבֵיתוֹ נָאֲוָה קֹדֶשׁ, וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים, חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דַּע יְדִידִי כִּי בָּאתִי לְפֹה אוּמַאן קֹדֶם רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו, וְנִתְעַכַּבְתִּי פֹּה עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ פֹּה קְצָת אוֹרְחִים, וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה אֲמִתִּיִּים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיְּמָם בִּשְׂלֵמוּת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב אָמֵן. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי לֵיב מִטְשֶׁעהרִין בַּאֲרִיכוּת, וְשָׁם זֵרַזְתִּי אוֹתְךָ שֶׁתְּסַלֵּק מִיָּד לִבְנֵי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה בְּעַד הַשֶּׁמֶן; וּלְדַעְתִּי מִן הַסְּתָם כְּבָר קִיַּמְתָּ דְּבָרַי, אַךְ אָנֹכִי אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי יְדִיעָה עַל זֶה מִבְּנֵי הַנַּ"ל. כִּי תֵּכֶף אַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה נִסַּעְתִּי בְּיוֹם זֹאת חֲנֻכָּה לְטִירְהוֹוִיצָע, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם שִׁבְתֵּי שַׁבָּתִים דְּהַיְנוּ שַׁבַּת פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ וּפָרָשַׁת וַיְחִי. וְתוֹדָה לָאֵל עָסַקְנוּ שָׁם בְּעִסְקֵי שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּדְבָרִים נִפְלָאִים וַחֲדָשִׁים מְאֹד, וְהָיִינוּ שְׂמֵחִים שָׁם מְאֹד עַד שֶׁכִּמְעַט כָּל הָעוֹלָם נָשָׂא לִבָּם אֶת רַגְלָם וְרָקְדָנוּ שָׁם הַרְבֵּה בְּשִׁבְתֵּי הַשַּׁבָּתִים. וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לְשָׂמְחַ כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. אֲבָל צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי עִקַּר חַיּוּתֵנוּ הַנִּצְחִי וּקְדֻשַּׁת יַהֲדוּתֵנוּ תְּלוּי בָּזֶה, לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל עֵת בִּקְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ שֶׁזָּכִינוּ עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, אוֹר הָאוֹרוֹת אֲשֶׁר קֵרְבָנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כָּל אֶחָד מִמְּקוֹם שֶׁהוּא. וְהוּא רַבֵּנוּ הוּא מוֹרֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא לָנֶצַח. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, רַק בָּאתִי כְּמַזְכִּיר. וְאַתָּה תִּזְכֹּר עַצְמְךָ וְתָשִׂים אֶל לִבְּךָ אֶת אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ כְּבָר, וְתָבִין מֵרָחוֹק נִפְלָאוֹת חֶסְדָיו יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ עַד אֵין חֵקֶר וּמִסְפָּר. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ מֵעִמָּנוּ גַּם בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ, כִּי גַּם עַתָּה אֵין הַדּוֹר יָתוֹם עַל יְדֵי הַשְׁאָרָתוֹ וְכוּ', כַּמְבֹאָר עַל פָּסוּק נַחַל נוֹבֵעַ וְכוּ'.

וְהִנֵּה בְּיוֹם ד' פָּרָשַׁת שְׁמוֹת הֶעֱבַר חָזַרְתִּי לְפֹה אוּמַאן, וּבְדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְעַתָּה דְּעוּ שֶׁיְּדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיו בְּתְחִלַּת הַחֹרֶף בְּעִסְקֵנוּ כְּבָר בָּא בְּשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ לְטוּלְטְשִׁין עַל שַׁבָּת חֲנֻכָּה הֶעֱבַר אַךְ עֲדַיִן לֹא רְאִיתִיו. וְקָרוֹב שֶׁיָּבוֹא לְפֹה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אַךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבְּנֵי שִׂיחֵיהֶ, שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל חַי נִתְקַבֵּל שָׁם בְּכָבוֹד גָּדוֹל מְאֹד וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, וְשָׁבַת שָׁם שִׁבְתֵּי שַׁבָּתִים, וּבְכָל סְעֻדָּה בְּשַׁבָּת וּבְחֹל, הֻכְרַח לִסְעֹד אֶצֶל אִישׁ אַחַר מֵרֹב הַחִבָּה שֶׁחִבְּבוּהוּ. וְזֹאת לִפְנֵיהֶם הַנִּגּוּנִים שֶׁלָּנוּ, וְנִתְקַבְּלוּ מְאֹד, עַד שֶׁפַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת זֹאת לִפְנֵיהֶם הַנִּגּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אֲסַדֵּר לִסְעֻדָּתָא שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְרָקְדוּ עִמּוֹ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. וְדִבֵּר עִמָּהֶם הַרְבֵּה מִקְּדֻשָּׁתוֹ הַגְּדוֹלָה, וְהַסִּפּוּרִי לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן כְּבָר נִמְכְּרוּ, רַק מָעוֹת אֵין תִּקְוָה לְהוֹצִיא מֵהֶם, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְכָתַבְתִּי לָכֶם זֹאת לְמַעַן דַּעַת כִּי דְּבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם. וְגַם עַתָּה בְּעֹצֶם שִׁפְלוּתֵנוּ וּבִזְיוֹנֵנוּ עַד לֶעָפָר, אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְאוֹר תּוֹרָתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ מֵאִיר בְּקִצֵּה הָעוֹלָם לְמֵרָחוֹק

מְאֹד, כָּאָמוּר "וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ" וְכוּ' וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּקַיְּמוּ "אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ".

גַּם בְּעִנְיַן מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתִּי אוֹתְךָ וְאֶת יְדִידִי רַבִּי אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר לְהִשְׁתַּדֵּל לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת, הֵן מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הֵן מֵאִתָּם, עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי שׁוּם תְּשׁוּבָה מִבְּנֵי רַבִּי אִיצִיק אִם כְּבָר קָיְמוּ דִּבּוּרַי; וּלְדַעְתִּי בְּוַדַּאי כְּבָר נִשְׁלַח מֵאִתָּם אֵיזֶה סַךְ אֵלַי, כְּדַרְכָּם הַטּוֹב תָּמִיד לְקַיֵּם דְּבָרַי וּלְעָזְרֵנִי בְּכָל עֹז, יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלָם וְכוּ', אַךְ אִם עֲדַיִן לֹא קָיְמוּ דְּבָרַי, נָא מְאֹד שֶׁיְּזָרְזוּ לְקַיֵּם הַכֹּל כְּכָל הָאָמוּר בַּמִּכְתָּב הַקּוֹדֵם וּבְמִכְתָּב זֶה. הֵן לְסֵלֵק מִיָּד בְּעֵד הַשָּׁמָן בִּשְׁלֵמוּת, הֵן לִשְׁלֹחַ לִי כָּרְאוּי, כִּי הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ מְאֹד. כִּי אֲנִי יוֹשֵׁב פֹּה וְזֶה יוֹתֵר מִשְּׁנֵי חֳדָשִׁים, וְיָדוּעַ לָהֶם שֶׁפֹּה אֵין לִי שׁוּם הַכְנָסָה. וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד גַּם פֹּה, עַל עֲצִים וְנֵרוֹת, וְלֶחֶם לֶאֱכֹל וְכוּ', מִלְּבַד הַהוֹצָאָה הַמְּרֻבָּה שֶׁבְּבֵיתִי, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּמִכְתָּבָם אֵלַי בְּכָל פַּעַם לִשְׁלֹחַ טֶרֶף לְבֵיתִי. וְעַתָּה עִקַּר סְמִיכָתִי בְּפַרְנָסָתִי הוּא עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, אַךְ הַסִּבָּה שֶׁמְּסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּגַשְׁמִיּוּת רֻבָּהּ כְּכֻלָּהּ הוּא עֲלֵיכֶם אוֹהֲבַי וְרֵעַי, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְגַלְגֵּל זְכוּת עַל יֶדְכֶם. וּמֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ גֹּדֶל הַמִּצְוָה לְהַחֲזִיקֵנִי וְכוּ'. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי חֻזָּקָה שֶׁיְּקַיְּמוּ דְּבָרַי מִיָּד, וּשְׂכָרָם יִהְיֶה אִתָּם בָּזֶה וּבַבָּא, וְיִזְכּוּ לֵילֵךְ בְּדַרְכְּךָ הַקָּדֹשׁ כַּאֲשֶׁר הוֹרָנוּ הוּא זַ"ל.

וַה' יָרוּם קַרְנָם וְיַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ, וִימַלֵּא כָּל מִשְׁאֲלוֹתֵיהֶם לְטוֹבָה.

כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֵב דְּבֵק מֵאח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְאוֹדוֹת עִסְקֵנוּ, עַל לְהַבָּא אִי אֶפְשָׁר לִכְתֹּב עַתָּה כְּלָל עַד שֶׁאֲדַבֵּר עִם רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר הַנַּ"ל פָּנִים אֶל פָּנִים. כִּי כְּפִי הַנִּשְׁמָע מִמִּכְתָּבָם נוֹכַל לַעֲסֹק בָּזֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ בְּאֹפֶן אַחֵר לְגַמְרֵי מִמַּה שֶׁחָשַׁבְתִּי, כִּי רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם. כְּפַלְתִּי בְּבַקָּשָׁה לְקַיֵּם כָּל דִּבְרֵי הַנַּ"ל, כִּי הַזְּמַן קָצָר וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה בְּכָל יוֹם. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד רַבִּי אַבֶּיליִ נֵרוֹ יָאִיר. כְּבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתְּבִי עַל יְדֵי רַבִּי לֵיבּ הַנַּ"ל, נָא לְקַיֵּם דְּבָרַי. וּלְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵי אֱמֶת עַתָּה אֵין פָּנַאי, וּכְבָר הִזְכַּרְתִּי אִתְּכֶם קְצָת לְמַעְלָה, וְנֶאֱמַר גַּם אֵלֶיךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין מִדַּעְתּוֹ אֵיךְ לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד, וּגְדוֹלִים הַצַּדִּיקִים מְאֹד. כַּאֲשֶׁר זְכִינוּ לִשְׁמֹעַ גְּדֻלַּת חֶסְדָּיו יִתְבָּרַךְ עַד אֵין קֵץ, עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זָכָר צַדִּיק לִבְרָכָה וּבָהֶם עוֹלָם נוֹשֵׁעַ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

שעד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' יִתְרוֹ תר"ב בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַרַבָּנִי הַוּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.

דְּעוּ יְדִידַי כִּי בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם עַל שַׁבַּת שִׁירָה שֶׁעָבַר אוֹר לְיוֹם ו', וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ וּמִכְתַּב רַבִּי אַבָּא בְּרַבִּי שְׁמוּאֵל יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר וּקְרָאתִים הֵיטֵב פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ, וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם. כִּי רָאִיתִי מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֵיךְ הוּא מְסַבֵּב עִמִּי וְעִמָּכֶם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. וַאֲסַפֵּר לָכֶם מְעַט דְּמְעַט. כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה בְּדַעְתִּי בְּאוּמַאן כַּמָּה פְּעָמִים, לָשִׂים לַדֶּרֶךְ פְּעָמַי לִנְסֹעַ אֲלֵיכֶם, אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם וְגַם קַלְקוּל הַדֶּרֶךְ עִכֵּב אוֹתִי הַרְבֵּה. וְגַם שֶׁלֹּא הָיָה לִי אִישׁ לְשַׁמֵּשׁ אוֹתִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בִּילֶעט [אַשְׁרַת מַעֲבָר]. וּבָעִתִּים הַלָּלוּ עוֹמְדִים עַל הַדֶּרֶךְ שׁוֹמְרִים הַרְבֵּה, וְשׁוֹאֲלִים עַל בִּילֶעט, וְאִי אֶפְשָׁר לִנְסֹעַ בְּלִי בִּילֶעט. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אִם הָיָה מַגִּיעַ לִי מִכְתַּבְכֶם לְאוּמַאן, בְּוַדַּאי הָיִיתִי מוֹצֵא תַּחְבּוּלוֹת אֵיךְ לִנְסֹעַ. אֲבָל מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ אֵלַי מִכְתְּבֵיכֶם לְאוּמַאן עַד בּוֹאִי לְבֵיתִי, וְאָז מְצָאתִים בְּבֵיתִי שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת; כִּי בְּבֵיתִי הָיוּ מְצַפִּים בְּכָל יוֹם שֶׁאָבוֹא, וּבֶאֱמֶת כֵּן הָיָה דַּעְתִּי, וְכֵן כָּתַב יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן לְטוּלְטְשִׁין בִּנְסִיעָתִי לְטִירְהוּוִיצֶע בְּיוֹם ד' וַיִּגַּשׁ, שֶׁבְּסָמוּךְ אָשׁוּב לְבֵיתִי. אַךְ בְּהִיוֹתִי בְּטִירְהָוִויצֶע, נִתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַל שַׁבָּת שְׁנִיָּה. קְצָת מֵחֲמַת קַלְקוּל הַדֶּרֶךְ מְאֹד, וְהָעִקָּר מֵעֵצֶם תְּשׁוּקַת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְאֹד מְאֹד לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם עוֹד, לְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים וְכוּ'. וְאַחַר כָּךְ נִמְלַכְתִּי לְהִתְעַכֵּב בְּאוּמַאן עוֹד, עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט. וְגַם הָיָה עִכּוּב גָּדוֹל בְּעִנְיַן הַפָּאסְט, שֶׁהַפָּאשְׁטִילְיַאן [שֶׁהַדְּוֹר] פָּשַׁע נֶגֶד רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּפָתַח מִכְתָּבָיו, וּמֵחֲמַת זֶה נִתְעַכֵּב בְּנֵי לְבָלִי לִשְׁלֹחַ עוֹד לְיָדוֹ. וְנִתְעַכֵּב בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת שֶׁלֹּא הָלְכוּ הַמִּכְתָּבִים לְאוּמַאן כַּסֵּדֶר. וְהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה מֵאֵת ה', כִּי עַתָּה כְּבָר חָזַר הַדָּבָר לְקַדְמוּתוֹ וּבָאִים הָאִגְּרוֹת לְרַבִּי נַפְתָּלִי בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ. הֵן עַל כָּל אֵלֶּה סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְעַכְּבוּ מִכְתְּבֵיהֶם וְלֹא בָּאוּ לְיָדִי עַד בּוֹאִי לְבֵיתִי בַּיּוֹם ו' הֶעָבַר.

וְעַתָּה מִבֵּיתִי בְּוַדַּאי אֵין בִּי כֹּחַ לִנְסֹעַ בְּקָרִירוּת כָּאֵלֶּה, וְגַם כְּבָר הוּא סָמוּךְ לְפוּרִים וּלְפֶסַח. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּכָל תְּנוּעוֹתַי, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן נְסִיעוֹתַי וְהַנְהָגָתִי עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲרֵדִים לִדְבַר ה' הַמְבַקְּשִׁים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת גַּם פֹּה הָיָה לָהֶם גַּעֲגוּעִים עֲצוּמִים מְאֹד שֶׁאָשׁוּב לְבֵיתִי, כִּי בְּכָל יְמֵי הַקַּיִץ הֶעָבַר הָיִיתִי בַּדֶּרֶךְ, וְעַל סֻכּוֹת בָּאתִי לְבֵיתִי. וְזֶה שִׁבְתִּי הַבַּיְתָה מְעַט, וּפִתְאֹם נָסַעְתִּי מִבֵּיתִי שֶׁלֹּא עָלָה עַל

דַּיְתָם כְּלָל, כִּי גַּם בְּדַעְתִּי לֹא הָיָה לִנְסֹעַ אָז. רַק פִּתְאֹם סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמַחֲשַׁבְתִּי לִנְסֹעַ, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם בְּאוּמַאן גַּם בִּימֵי שַׁבַּת חֲנֻכָּה הֶעָבַר. אֲשֶׁר מֵעוֹדִי לֹא נִתְעַכַּבְתִּי בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה בַּדֶּרֶךְ. וּמִי יָבִין דַּרְכֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא מְסַבֵּב עִמִּי וְעִמָּנוּ יַחַד, כִּי הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ יָקָר מְאֹד מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְרַבִּי אֶפְרַיִם שֶׁיִּחְיֶה מִקְרוֹמִינְטְשַׁאג, כָּתַב בְּפֵרוּשׁ לְאָבִיו יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבְּאִם יֵדַע שֶׁאֶתְעַכֵּב בְּאוּמַאן שַׁבַּת חֲנֻכָּה, שֶׁיָּבוֹא הוּא עִם הַרְבֵּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִטְּשֶׁעהרין וּמֶעדְוֶועדִיווקֶע עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה. וְהֵיינוּ מְצַפִּים שֶׁיָּבוֹאוּ וְלֹא בָּא אֶחָד מֵהֶם.

וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ מַהֵיכָן לְהַתְחִיל לִכְתֹּב לָכֶם. כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לָכֶם כָּל מַה שֶּׁנִּדְבַּר בַּיָּמִים הַלָּלוּ. אַךְ תְּהִלָּה לָאֵל כְּבָר יֵשׁ בְּיֶדְכֶם כָּל הַסִּפְרֵי קֹדֶשׁ מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּמֵעַט מִמַּה שֶׁבֵּאַרְתִּי בָּהֶם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְגַם הַתְּפִלּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, הֶפֵךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם, וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. כִּי אֵין שׁוּם דָּבָר עֵצָה בַּעֲבוּרַת ה' נִמְנָע מִכֶּם, שֶׁלֹּא תּוּכְלוּ לִמְצוֹא בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הֵם כֻּלָּם מְלֵאִים עֵצוֹת לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא בְּכָל מִינֵי עֲלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וּבְכָל מִינֵי יְרִידוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. וְהָעִקָּר שֶׁתִּזָּהֲרוּ לְקַיֵּם מַה שֶּׁהִזְהִיר מְאֹד שֶׁאָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן, וְהֵרִים קוֹלוֹ הַקָּדוֹשׁ וְקָרָא בְּקוֹל גָּדוֹל וְאָמַר "אַלְטְ טָאר מֶען נִיט זַיין" [אָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן] וְכוּ', כַּנִּדְפַּס מִזֶּה קְצָת (שִׂיחוֹת הַר"ן נא). וּכְבָר הִזְהִירוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל זֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וְאָמְרוּ "בְּכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים" (דְּבָרִים כ"ו), וְכֵן אָמְרוּ בְּכָל יוֹם יִהְיֶה דּוֹמֶה בְּעֵינֶיךָ כְּאִלּוּ הַיּוֹם נִכְנַסְתָּ עִמּוֹ בִּבְרִית וְכֵן הַרְבֵּה. אַךְ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר הִזְהִיר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ ז"ל עַל זֶה, כִּי כָּל עִנְיָנוֹ הוּא בְּחִינַת הִתְחַדְּשׁוּת נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד שֶׁיָּכוֹל לְהָרִים וּלְחַדֵּשׁ הַנְּפָשׁוֹת שֶׁיָּרְדוּ וְנָפְלוּ מֵאֲלָפִים שָׁנָה, וְכַמָּה גִּלְגּוּלִים עָבְרוּ עֲלֵיהֶם וְכוּ' כִּי רֹב נְשָׁמוֹת דּוֹרוֹת אֵלֶּה הֵם גִּלְגּוּלִים וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּהֶם בְּכָל גִּלְגּוּל אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג. וַאֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין בֶּאֱמֶת שֶׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ יוֹדֵעַ הֵיטֵב בְּכָל גִּלְגּוּל אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג. וַאֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין בֶּאֱמֶת שֶׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ יוֹדֵעַ הֵיטֵב בְּכָל פְּרָטֵי וּבִפְרָטֵי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם כָּל הַנְּפָשׁוֹת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, מִיּוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ עַד הֵנָּה, וְעַד הַסּוֹף הָאַחֲרוֹן, וְיוֹדֵעַ כָּל הַקִּלְקוּלִים וְכָל הַתִּקּוּנִים שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְכָל הַיְדִיעוֹת הַלָּלוּ הֵם אָצְלוֹ דָּבָר קָטָן, כִּי הִשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹהוּת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתָפֵס בַּמַּחֲשָׁבָה כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לֵית מַחֲשָׁבָה תִּפִיסָא בְּךָ כְּלָל. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד, וְגַם מְעַט הַיְדִיעָה שֶׁהֵאִיר בִּי הָאֱבִיּוֹן בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, קָשֶׁה מְאֹד לְהַכְנִיס מְעַט בַּחֲבֵרַי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ. וּכְבָר עָשָׂה עִמָּנוּ וְעִמִּי בְּיוֹתֵר נִפְלָאוֹת בְּיוֹתֵר, לְהוֹדִיעֵנוּ וּלְהַטְעִימֵנוּ מִנְּעִימַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מַה שֶּׁהוֹדִיעַ. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין עֶרֶךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבֵּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר.

עַל כֵּן אַחַי וְרֵעַי חֲבֵרַי וְתַלְמִידַי וְרַבּוֹתַי עַם ה' חִזְקוּ וְנִתְחַזְּקָה. נְדָדֵה כָּל שְׁנוֹתֵינוּ עַל מַר נַפְשֵׁנוּ שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ וּבַדּוֹרוֹת הַלָּלוּ אֲשֶׁר אָרַךְ עָלֵינוּ הַגָּלוּת וּמָשַׁךְ עָלֵינוּ הַשִּׁעבּוּד, וְהָעִקָּר הוּא מְרִירַת גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל 'בְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו' וְכוּ'. וְאָמְרוּ בְּקִדּוּשִׁין 'וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע בְּךָ, אַךְ כָּל זְמַן שֶׁהָרְטִיָּה עָלֶיךָ' וְכוּ'. עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב בְּפֶרֶק א' דַּף כט. כִּי בְּשַׁבָּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, שֶׁכְּמוֹ שֶׁכָּל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע הוּא עִם הָאָדָם, כְּמוֹ כֵן צָרִיךְ הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כְּנֶגְדּוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּל מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְשִׂיחָה עִם חֲבֵרָיו וְעִם רַבּוֹ, לִתֵּן וְלִשָּׂא רַק בְּעֵסֶק זֶה. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּשֶׁבַח תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים עַל פָּסוּק "וְהֵם תֵּכוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ", שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים הוֹלְכִים וּמְכַתְּתִים רַגְלֵיהֶם מִדּוֹךְ לְדוֹךְ וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהֵם נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בִּדְבָרָיו שֶׁל מָקוֹם. כִּי צְרִיכִין לְזָהֵר מְאֹד לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים" (בְּסִימָן לד), לְהָאִיר עַל עַצְמוֹ הַשְּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת, דְּהַיְנוּ לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ לְהָאִיר הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה מִנְּהּ וּבְהּ, וְכֵן לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם, כְּדֵי שֶׁיַּאִירוּ זֶה בָּזֶה הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ, וְכֵן לְדַבֵּר עִם רַבּוֹ וְכוּ' לְקַבֵּל הַנְּקֻדָּה הַכְּלָלִית וְכוּ'. וּצְרִיכִין לַעֲסֹק בָּזֶה הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְשֶׁיִּהְיֶה כָּל עִקַּר מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד רַק בָּזֶה. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, הַבֵּל הֲבָלִים, הֶבֶל נִדָּף אֵין בּוֹ מַמָּשׁ.

וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב וּרְאֵה כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁבָּאִים הַשֻּׁתָּפִים שֶׁלָּכֶם בְּכָל יוֹם וְיוֹם לַחֲקֹר בְּכָל פְּרָטֵי הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּכֶם. אִם כְּבָר נִפְרְדָה מֵהֶאֱבָנִים וְאִם כְּבָר סִלֵּק, וְאִם הָאֱמָנִים עוֹשִׂים מְלַאכְתָּם כָּרָאוּי, וְאִם כְּבָר עָבְדוּ כְּפִי שִׁכִּירָתָם וְכוּ', וְאֵיזֶה מִינֵי אֲבָנִים כְּבָר נִגְמְרוּ וְכוּ', וּשְׁאָר מִינֵי פְּרָטִים רַבִּים אֲשֶׁר כָּל הַיּוֹם חוֹלֵף בָּזֶה. וְכֵן הוּא פֹּה וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת בְּכָל עִסְקֵי הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁהוּא רַק חַיֵּי שָׁעָה, וְאֵיךְ לֹא נִלְמַד אֲלָפִים קַל וָחֹמֶר כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לִשָּׂא וְלִתֵּן בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְעִם חֲבֵרָיו וְכוּ', לְחַשֵּׁב תַּחְבּוּלוֹת וּלְבַקֵּשׁ עֵצוֹת וְכוּ' אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִכָּל רַע וְלִמְצֹא חַיֵּי הָעוֹלָם, חַיִּים נִצְחִיִּים, נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח, אֲשֶׁר הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ בְּעֵצְמוֹ וְהַמַּשָּׂא וּמַתָּן בָּזֶה בְּעַצְמוֹ יָקָר מְאֹד, אֲפִלּוּ אִם נִדְמֶה שֶׁאֵין מוֹצְאִין כְּלָל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשִׁאַר מַשָּׂא וּמַתָּן.

וְהִנֵּה זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְדֵי בְּהֶעָרָה זֹאת לְהַחֲפֵּצִים בֶּאֱמֶת. וְעַתָּה תְּפִלָּה לְאֵל חַיֵּי יְרוּם קַרְנָכֶם וּמַזְלְכֶם וְיַצְלִיחֲכֶם בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנוּ, וְהָעִקָּר שֶׁתַּצְלִיחוּ הַצְלָחָה הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית. שִׂימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לְכָל דְּבָרַי אֵלֶּה הַנּוֹבְעִים וְכוּ' וּלְכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כְּבָר נִדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה וּבְהַסְפָּרִים הַקְּדוֹשִׁים, כֻּלָּם יִצְטָרְפוּ

לְטוֹבָה, לְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּה' וְלִשְׂמֹחַ בְּכָל עֹז בִּישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ, וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵנוּ וְכוּ'.
דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שעה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט תר"ב.
שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַרְבָּנֵי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לִבְּנוֹ נֶכְדִּי חֲבִיבֵי הַמּוּפְלָא הַיָּנִיק וְכוּ' דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, יְהִי ה' עִמּוֹ וְיַעֲלֶה וְיִצְמַח בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים, וְיִקּוּיִם בּוֹ בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב עַטֶּרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים. לֹא לְמַעֲנֵינוּ כִּי אִם בְּכֹחַ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה וְכוּ' אֲשֶׁר אָנוּ חוֹסִים בּוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, בִּהְיוֹתֵינוּ מְסֻבִּים עַל הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה', בָּזֶה הַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ קְצָת אוֹרְחִים אֶצְלֵנוּ עַתָּה, וּקְצָת נִשְׁאֲרוּ מִשְּׁמֵחַת הֶעָבַר. וְשָׂמַחְנוּ בְּמִכְתָּבְךָ, וּבִפְרָט בְּהַסֵּפֶר לִקּוּטֵי־עֵצוֹת שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת. בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְכוּ' לַזְּמַן הַזֶּה. וְעַתָּה תְּקַבֵּל רָצוּף פֹּה אִגֶּרֶת לִטְשֶׁעהרִין, וְלַה' קִוִּיתִי שֶׁיִּחְיֶה נַפְשְׁךָ. אִם תּוּכַל לְהַעְתִּיקוֹ מַה טּוֹב. אִם שֶׁכְּבָר יֵשׁ בְּיָדְךָ כַּמָּה מֵאוֹת אִגְּרוֹת, עִם כָּל זֶה כֻּלָּם טוֹבִים וְיִשָּׁרִים וּצְרִיכִין כֻּלָּם וְיוֹתֵר. כִּי הַמַּשָּׂא מַתָּן שֶׁל הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם גָּדוֹל וְאָרֹךְ וְרָחָב, וְעָמֹק עָמֹק מְאֹד, וְהוֹלֵךְ לַמֶּרְחַקִּים מְאֹד מְאֹד, מֵעֵלָּא לְתַתָּא וּמִתַּתָּא לְעֵלָּא וּלְכָל כִּנְפוֹת הָאָרֶץ לְמִזְרָח וּלְמַעֲרָב וְכוּ'. וּצְרִיכִים לְחַזֵּק וְלִכְרֹךְ הָרְטִיָּה שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכַמָּה וְכַמָּה תַּחְבּוּלוֹת וְעֵצוֹת בְּלִי שִׁעוּר, כִּי לְכָל תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה, כִּי אֲנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה בְּאֶמְצַע הַסְּעֻדָּה כַּנַּ"ל.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבַר וּמְבַקֵּשׁ לְהַבָּא לִזְכּוֹת וְלִרְאוֹת בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שעו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' מִשְׁפָּטִים תר"ב בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נֵרוֹ יָאִיר.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א' וְלֹא הָיָה לִי עִם מִי לְהָשִׁיבוֹ, כִּי נִתְבַּטֵּל שְׁלִיחוּת הַשְּׁלוּחִים. וְתוֹדִיעֵנִי אִם יֵשׁ לְךָ חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה צַד דְּאָגָה מִזֶּה. כִּי לְפִי אֲמִתַּת דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר כְּבָר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, רָאוּי לְךָ שֶׁלֹּא יַגִּיעַ לְךָ שׁוּם צַד דְּאָגָה מִזֶּה, אֲפִלּוּ אִם הָיָה בָּזֶה חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה חִסָּרוֹן בְּפַרְנָסָתְךָ, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלְּפִי דַּעְתִּי הוּא דְּבַר שִׁבּוּשׁ

לְגַמְרֵי. וְאַף עַל פִּי כֵן תִּכְתֹּב לִי גַּם מִזֶּה. הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכֶּלְךָ, נָאר בִּטָּחוֹן [רַק בִּטָּחוֹן], כָּךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר כְּבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה רַבִּי נַחְמָן מוֹסֵר כְּתָב זֶה כְּבָר קִבֵּל רְשׁוּת מִמֶּנִּי אֶתְמוֹל, בְּלִי מִכְתָּב אֵלֶיךָ, כִּי הָיִיתִי טָרוּד אָז וּמֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁחָזַר לְבֵיתִי כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ. עַתָּה אָמַרְתִּי לְמַלְאוֹת תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה וְלִכְתֹּב לְךָ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְעַטִּים אֲשֶׁר יְזַמֵּין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה מִמִּכְתָּבְךָ הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרַנִי לְהַכְנִיס בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה לְמִצְוָה לְהַתְחִיל לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. בַּעַל הָרַחֲמִים יְפַתֵּח לִבּוֹ בְּתוֹרָתוֹ, וְיָשֵׂם בְּלִבּוֹ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְכוּ' שֶׁזֶּה הָעִקָּר.

וּלְהָשִׁיב לְךָ עַל שְׁאֵלָתְךָ בְּמִכְתָּבְךָ הַסָּמוּךְ, תְּהִלָּה לְאֵל כְּבָר הִקְדַּמְתִּ לְהָשִׁיב בְּעַצְמְךָ, וּבְוַדַּאי כֻּנִּים דְּבָרֶיךָ. וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי גַּם כֵּן בְּמִכְתָּבְךָ, שֶׁקָּרָאתָיו הַיּוֹם שֵׁנִית, בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁצְּרִיכִין לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ קָמֵץ אָלֶף וְכוּ'. כֵּן הַדָּבָר בְּוַדַּאי, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּזֶה כָּל יְמֵינוּ בְּכָל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלֵינוּ, שֶׁאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נִזְכֶּה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְהִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ. כִּי זֶה הָעִקָּר שֶׁבְּכָל הָעִקָּרִים שֶׁהֶזְהִירָנוּ עַל זֶה בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם בְּכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל. וְכֵן בִּתְחִלַּת מַתַּן תּוֹרָה כְּתִיב (שְׁמוֹת י"ט) "בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי" וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י 'שֶׁבְּכָל יוֹם יִדְמֶה כְּאִלּוּ הַיּוֹם הַזֶּה קִבַּלְתָּ הַתּוֹרָה'. וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י בְּכַמָּה פְּסוּקִים בַּתּוֹרָה כְּמוֹ "הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם" וְכוּ' וְכֵן הַרְבֵּה. וְרַבֵּנוּ ז"ל צָעַק אֵלּוּ הַתֵּבוֹת בְּקוֹל עָמֹק וְחָזָק "אַלְט טָאר מֶען נִיט זַיין" [אָסוּר לִהְיוֹת זָקֵן]. וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁבַּאגֶּרֶת לִטְשֶׁעהרִין שֶׁקִּבַּלְתִּ כָּתַבְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה (לְעֵיל סִימָן שע"ד). וּבִפְרָט לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם לְקַיֵּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ עַל בְּחִינַת ח"ש מ"ל שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לֵילֵךְ בָּזֶה (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הִלְכוֹת גְּזֵלָה ה). וּכְבָר סִפְּרוּ לְפָנַי כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הוֹעִילוּ לָהֶם דְּבָרַי אֵלֶּה שֶׁדִּבַּרְתִּי בָּזֶה בְּשָׁבוּעוֹת הֶעָבַר. דְּהַיְנוּ לְהַתְחִיל לִשְׁתֹּק וְלַחֲרשׁ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתִשׁוּקָה גְּדוֹלָה אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ, וּבְרַחֲמָנוּת גָּדוֹל עַל עַצְמִי שֶׁנִּתְרַחַקְתִּי כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל לְדַבֵּר, בִּבְחִינַת "כִּי אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי הֵן ה' יָדַעְתָּ כֻּלָּהּ, נֶאֱלַמְתִּי לֹא אֶפְתַּח פִּי" וְכוּ' (תְּהִלִּים קל"ט). כִּי כְּבָר נִדְמֶה לִי שֶׁהִתְחַלְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים וַעֲדַיִן אֲנִי רָחוֹק כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ וְכוּ' וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים רַבִּים תָּמִיד, וְעַל פִּי רֹב יְחוּס עָלֶיךָ וְיִפְתַּח פֶּה לְאִלֵּם כְּמוֹנִי כְּמוֹךָ, מַמָּשׁ מַמָּשׁ כְּמוֹ אִלֵּם הַפּוֹתֵחַ לְדַבֵּר. וּכְמוֹ שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּנֶעְמְרוֹב עַל פָּסוּק (יְשַׁעְיָה נ"ז) "בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם", שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בּוֹרֵא מַמָּשׁ מֵחָדָשׁ נִיב שְׂפָתַיִם, שֶׁנּוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ בְּעִנְיָן הַהִתְרַחֲקוּת אֵיךְ שֶׁהוּא, אֶפִלּוּ אִם הָיָה כֵּן אֲלָפִים פְּעָמִים, כִּי לְגַדֶּלְתּוֹ אֵין חֵקֶר. וּבִפְרָט כִּי בֶּאֱמֶת אָנוּ מַאֲמִינִים וּמְעַט יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי לֹא נֶאֱבַד שׁוּם דִּבּוּר וְשׁוּם צְעָקָה אֲפִלּוּ מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת מַמָּשׁ,

כַּנִּשְׁמַע מִפִּיו בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר. וְאָנוּ צְרִיכִין לְהַאֲמִין בָּזֶה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, בִּפְרָט כִּי כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהָבִין בְּעַצְמוֹ שֶׁאִם לֹא הָיָה מִתְחַזֵּק בְּאֵלּוּ הַצְּעָקוֹת וְהַכְּסוּפִין טוֹבִים וְכוּ', בְּוַדַּאי הָיָה נָרוּעַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּלִי שִׁעוּר, כִּי אֵין קֵץ לְהִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר שֶׁרוֹצֶה לְהַאֲבִיד וְלַעֲקֹר אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁקְעוּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת עַל יְדֵי זֶה. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁלֹּא הִתְחַזְּקוּ בְּכָל הַנַּ"ל.

וּבָרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁחָמַל עָלֵינוּ בַּדּוֹר הַיָּתוֹם הַזֶּה בַּדּוֹר הַחֲלָשׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר עַל אֵלּוּ הַדּוֹרוֹת נֶאֱמַר בְּיוֹתֵר (אֵיכָה א): "וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין עוֹזֵר לָהּ" שֶׁנֶּאֱמַר עַל כָּל יְמֵי הַגָּלוּת הַמַּר הַזֶּה, בִּפְרָט עַל דּוֹרוֹת אֵלּוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִין וּמְבִינִים מֵרַחוֹק מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, אֶת הַמַּעֲשֶׂה הָרַע הַנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ. לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ, שֶׁחָמַל עָלֵינוּ וְשָׁלַח לָנוּ אוֹר קָדוֹשׁ וְחָדָשׁ, נוֹרָא וְנִשְׂגָּב כְּזֶה וְכוּ' שֶׁעָשָׂה וְעוֹשֶׂה עִמָּנוּ מַה שֶּׁעוֹשֶׂה וּמְחַזְּקֵנוּ בְּרַחֲמָיו בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם כָּאֵלֶּה. עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, וְלֵילֵךְ בְּאָרְחוֹתָיו, לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְהַתְחִיל בְּכָל עֵת מֵחָדָשׁ וְכַנַּ"ל, וְלִבְטֹחַ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה טוֹבָה תָּמִיד. כִּי גָּדוֹל ה' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְכוּ'. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לַחֲסוֹת וּלְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּנָפָיו הַקְּדוֹשִׁים. לֹא יֵאָשְׁמוּ כָּל הַחוֹסִים בּוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְדַבֵּר מִקִּירוֹת הַלֵּב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וִיפָרֵס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק הַמַּפְלִג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, גַּם אֵלֶיךָ נִתַּן לִקְרוֹת מִכְתָּב הַזֶּה, וְכָל הַמִּכְתָּבִים כְּאֵלֶּה. וְתָשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב לִדְבָרַי, וְתִרְאֶה לָבוֹא אֶצְלֵנוּ בְּקֶרוֹב עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְמַעַן יִיטַב לְךָ לָעַד.

נָתָן הַנַּ"ל

שעז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ. וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לַהֲשִׁיבוֹ עַל הַכֹּל עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן שֶׁנָּסַע הַיּוֹם לִקְהִלָּתוֹ. וּבְעִנְיַן נְסִיעָתְךָ לְאוּמַאן בְּוַדַּאי כָּךְ הוּא הַמְּדָּה שֶׁיִּהְיֶה עִקַּר נְסִיעָתְךָ בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִזְמִין לְךָ סִבָּה טוֹבָה שֶׁתּוּכַל לִנְסֹעַ עַל יְדֵי זֶה. וּבְוַדַּאי כְּסוּפֶיךָ הַטּוֹבִים לָזֶה מִכְּבָר, כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי גָּרְמוּ לְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לִנְסֹעַ עַתָּה. עֲלֵה, רְכַב וְהַצְלַח וְתִזְכֶּה לִפְעֹל טוֹבַת נַפְשְׁךָ שָׁם, וּמִמֵּילָא תִּוּשַׁע גַּם בְּנַשְׁמִיּוּת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שעח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בּקֶר יוֹם ב' תְּרוּמָה תר"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

הַקֶּמַח קִבַּלְתִּי אוֹר לְיוֹם ה', וְהָיָה לִי לְנַחַת וְלִכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל פּוּרִים יִשְׁלַח עוֹד הַפַּעַם קֶמַח יָפֶה לְשִׂמְחַת פּוּרִים, וְלִכְבוֹד שַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו. מִי שֶׁהִשְׂמִיחָה בִּמְעוֹנוֹ, יְשַׂמְּחֵנוּ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים וּבְשִׂמְחַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב תָּמִיד. כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה, וְאָנוּ רוֹאִין זֹאת בְּכָל יוֹם כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי הַשִּׂמְחָה הוּא יְסוֹד כָּל הַקְּדֻשָּׁה. כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא, שֶׁעִקַּר גָּלוּת הַשְּׁכִינָה הוּא כְּשֶׁהַעַצְבוּת מִתְגַּבֵּר חַס וְשָׁלוֹם עַל לֵב יִשְׂרָאֵל וְכוּ', עַיֵּן שָׁם (בְּסִימָן כ"ד לִקּוּטֵי חֵלֶק א) וְכֵן בִּשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת מֵהַסֵּפֶר, שֶׁמַּרְבֶּה לְדַבֵּר וּלְהַזְהִיר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד בְּכַמָּה מִינֵי עֵצוֹת תְּמִימוֹת מְאֹד. וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי בְּשָׁמְעִי מֵאִישׁ אֶחָד קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, שֶׁאָמַרְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי אָז אִגֶּרֶת מֵחֲמַת הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְכוּ'. וְכֵן אֲנִי מֵבִין מִמִּכְתָּבְךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶתְמוֹל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְשַׂמֵּחַ עַצְמִי מַה שֶּׁאַתָּה חָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ עַל כָּל פָּנִים לִשְׂמֹחַ וּלְסַלֵּק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה מֵעָלֶיךָ. כִּי גַּם זֶה טוֹב מַה שֶּׁחֲפֵצִים בָּזֶה. כַּאֲשֶׁר שָׂמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ.

וְהִנֵּה עַתָּה קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, שֶׁרָצִיתִי לְהַתְחִיל לוֹמַר בִּרְכַּת הַשַּׁחַר, שָׁלַח ה' בְּמַחֲשַׁבְתִּי שֶׁרָאִיתִי אֶתְמוֹל רַךְ בַּשָּׁנִים שֶׁנּוֹסֵעַ לְטוּלְטְשִׁין. אוּלַי אוּכַל הַיּוֹם לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי זֶה. עַל כֵּן זַרְזְתִּי אֶת עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ מְעַט דְּבָרַי אֵלֶּה, אוּלַי אוּלַי אוּכַל לְהַחֲיוֹתְךָ וּלְשַׂמֵּחֲךָ וּלְהַזְכִּירְךָ שֶׁאָנוּ מְבָרְכִין בְּכָל יוֹם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, וְצֻלָּם אֱלֹהִים עָלֶיךָ וְעַל כָּלָּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַהוֹלְכִים בְּזִקְנָן וּפֵאוֹת, שֶׁהֵם עִקַּר הַהִדּוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאֶתְמוֹל דִּבַּרְתִּי בָּזֶה עִם אִישׁ אֶחָד שֶׁנִּפַּל בְּעֵינָיו מְאֹד מְאֹד. וְהִזְכַּרְתִּיו שֶׁבָּעִתִּים הַלָּלוּ מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם, שֶׁהַרְבֵּה פּוֹרְקִים עֹל רַחֲמָנָא לִצְלַן עַד שֶׁמְּגַלְּחִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלַן. רְאוּי לְאִישׁ יִשְׂרְאֵלִי לִשְׁמֹחַ בְּזִקְנוֹ וּפֵאוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּלְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה לֵידַע שֶׁעֲדַיִן ה' עִמּוֹ, וְהוּא בִּכְלַל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם אַשְׁרֵינוּ וְכוּ' אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'. וְאִם כִּי הַרְבֵּה הִרְבֵּה דִּבַּרְנוּ בָּזֶה, אֲבָל בְּלָשׁוֹן זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ אִם דִּבַּרְתִּי וְהוּא אָצְלִי חֲדָשׁוֹת. וְיֵשׁ לִי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים.

וְהִנֵּה עַתָּה מַתְחִיל אֶצְלְךָ חֲדָשׁוֹת לְנַמְרֵי, שֶׁבְּחַסְדֵי ה' תִּסַּע לְאוּמַאן לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ מַה שֶּׁזֶּה כַּמָּה שָׁנִים לֹא זָכִיתָ לָזֶה לִהְיוֹת בְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה שָׁם. חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי. וְהָעִקָּר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, וּלְשָׂכֵר לְנַמְרֵי כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיךָ עַד הֵנָּה, עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הַשִּׂמְחָה תִּזְכֶּה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ הֵיטֵב לִשְׁפּוֹךְ לִבְּךָ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', וַה' יִשְׁמַע שַׁוְעָתְךָ וְיִקַּבֵּל תְּפִלָּתְךָ

שֶׁתִּזְכֶּה לְהִוָּשַׁע בְּכָל הָעִנְיָנִים בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וּמִטָּרְדָתִי לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן אִם יִהְיֶה לִי עִם מִי לְשָׁלְחוֹ שֶׁיִּהְיֶה צִיר נֶאֱמָן לִמְסֹר הַמִּכְתָּב לְיָדְךָ דַּיְקָא, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, אַךְ מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הָרַבָּה יָצָאתִי מֵהַמִּדָּה לִכְתֹּב עַתָּה עַל הַסָּפֵק. וִימֵי הַפּוּרִים וִימֵי הַפֶּסַח מְמַשְׁמְשִׁין לָבוֹא. וּפוּרִים הֻכָנָה לְפֶסַח וְכוּ', וְהַכֹּל נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לְזַמֵּר בְּשִׂמְחָה שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לְשִׂמְחַת נַפְשְׁךָ וּלְשַׂמֵּחַת כָּל חֶבְרָתֵנוּ וּלְשִׂמְחַת כָּל יִשְׂרָאֵל נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר; מִכְתָּבוֹ קָרִיתִי כַּמָּה פְּעָמִים, וְגֹדֶל הַצַּעַר עַד הַנֶּפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לִי מִמֶּנּוּ אֵין לְשַׁעֵר. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן, גַּם הוּא גַּם אַתָּה צָרִיךְ לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר בְּשִׂמְחָה רַבָּה מַה שֶּׁזָּכָה לְהִנָּצֵל מִמַּה שֶׁנִּצַּל כַּיָּדוּעַ לוֹ וְזֶה חֶלְקוֹ לָנֶצַח. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב וְיָגִיל וְיָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרֵךְ.

נָתָן הַנַּ"ל

שעט

שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיג וְכוּ'.

אָהוּבִי בְּנֵי שִׂמְחַת לִבִּי, הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט לִבְנוֹ נָכְדִּי הַמַּפְלָא דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

עַד הֵנָּה לֹא הָיָה הַפְּנַאי מַסְכִּים לְכָתֹב לְךָ מִכַּמָּה טְרָדוֹת, וְגַם לֹא נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וָשָׁב לִשְׁלֹחַ עַל יָדוֹ, וּבְעֵת שֶׁהָיָה אֶצְלִי הָיָה סָמוּךְ לְתִפְלָה וְכֵיוֹצֵא. וּכְהַיּוֹם תִּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה אִלְּצוּנִי לְהָכִין מִכְתָּב זֶה עַל הַסָּפֵק, אוּלַי יִזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹבֵר אוֹרַח, שֶׁיַּגִּיעַ לְךָ אִגֶּרֶת הַזֶּה בְּפוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כְּדֵי לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ הַנֶּאֱנָחָה מְאֹד, כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי מַכְאוֹבְךָ מֵרָחוֹק. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, יֵשׁ וְיֵשׁ כֹּחַ לְדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לְעוֹרֵר וּלְהָחֵיוֹת וּלְשַׂמֵּחַ גַּם אוֹתְךָ, וְגַם גְּרוּעִים אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים מִמְּךָ רַחֲמָנָא לִצְלָן. כִּי גְּדֻלַּת כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדֵּשָׁה סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ אֵין חֵקֶר, וְאִי אֶפְשָׁר לְךָ לְשַׁעֵר כְּלָל. וּבִפְרָט כִּי גַּם בְּתוֹךְ מָעוֹף הַצָּרוֹת וְהַצּוּקוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן רַחֲמָנָא לִצְלַן מֵעַתָּה, אָנוּ רוֹאִין הַרְחָבוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַרְבֵּה. וַאֲפִלּוּ בְּצָרוֹת נַפְשֵׁנוּ שֶׁאָנוּ בְּעַצְמֵנוּ חַיָּבִים בּוֹ, שֶׁזֶּה מַר מֵהַכֹּל, אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן רוֹאִים גַּם בָּזֶה יְשׁוּעוֹת וְהַרְחָבוֹת וְנִסִּים וְנִפְלָאוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וָיוֹם,

שֶׁעַל זֶה אָנוּ אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם נוֹדֶה לְךָ וְכוּ' וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם וְכוּ'. כִּי כְּבָר הוֹדִיעוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סַנְהֶדְרִין נב:), שֶׁבְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ הָיָה נוֹפֵל בְּיָדוֹ. וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לְשׁוּם אֶל לִבּוֹ מְאֹד מְאֹד דְּבָרִים הַלָּלוּ בְּכָל יוֹם, כִּי יֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה נִפְלָאוֹת וְשִׁנּוּיִים עֲצוּמִים בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וּבְאָדָם אֶחָד בְּעַצְמוֹ בֵּין כָּל יוֹם וְיוֹם, כִּי לֹא כָּל הָעִתִּים שָׁווֹת וְלֹא כָּל בְּנֵי אָדָם שָׁוִין. וְכָל מִי שֶׁמַּשִּׂים לֵב לָזֶה בְּיוֹתֵר לְצַפּוֹת לִישׁוּעַת ה', מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוֹלֵךְ מְעַט אוֹ הַרְבֵּה בְּדַרְכֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא נִצּוֹל בְּיוֹתֵר, וְרוֹאֶה בְּיוֹתֵר יְשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו.

אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא, כָּל מִי שֶׁסָּמוּךְ יוֹתֵר עַל כֹּחַ הַצַּדִּיק שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ אֱמִתִּי, כְּפִי סְמִיכָתוֹ בֶּאֱמֶת, כֵּן הַצַּדִּיק סוֹמֵךְ אוֹתוֹ בְּיוֹתֵר. כִּי בְּוַדַּאי יֵשׁ שִׁנּוּיִים רַבִּים בֵּין בְּנֵי אָדָם בְּעִנְיַן הַסִּיּוּעַ דְּלֶעֱלָא הַנַּ"ל, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצִּילוֹ בְּכָל יוֹם מִיְּצָרוֹ הַמִּתְחַדֵּשׁ עָלָיו. כִּי אִם הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצִּיל הַכֹּל בְּשָׁוֶה, אִם כֵּן הָיָה רָאוּי שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ צַדִּיקִים אוֹ בֵּינוֹנִים וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה, כִּי יַחֲזֹר וְיִתְגַּבֵּר חַס וְשָׁלוֹם חֲלִישׁוּת הַדַּעַת וְכוּ' כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, אַךְ מְעַט אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר בָּזֶה הוּא, מֵחֲמַת שֶׁבְּחֶמְלַת ה' חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ שֶׁאָנוּ חוֹסִים בְּכֹחַ אֱמִתִּי אַמִּיץ וְחָזָק כָּזֶה עַד אֵין קֵץ וְחֵקֶר. עַל כֵּן רָמַזְתִּי לְךָ לְמַעְלָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁמִּתְחַזְּקִים בְּיוֹתֵר לַחֲסוֹת בּוֹ וּלְחַזֵּק עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, עַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ מַגִּיעַ עָלָיו הַסִּיּוּעַ דְּלֶעֱלָא יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאֶה לִפְעָמִים הַהֵפֶךְ כִּי כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ וְכוּ'; וּבִפְרָט מִי שֶׁרוֹצֶה לִבְרֹחַ לְחֶזְקַת אֱמִתִּי כָּזֶה, שֶׁמִּתְגָּרִין בּוֹ חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר וְיוֹתֵר כַּאֲשֶׁר אֲנִי יוֹדֵעַ בְּנַפְשִׁי הַרְבֵּה בָּזֶה. אַף עַל פִּי כֵן מִי שֶׁאֵינוֹ כְּסִיל, וּמִתְחַזֵּק עַצְמוֹ בֶּהָאֱמֶת וּבִפְרָט עַל פִּי כָּל הַדְּבָרִים הָאֱמִתִּיִּים שֶׁהִרְבֵּינוּ לְדַבֵּר בְּחַסְדּוֹ הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי יְשׁוּעָתוֹ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, עַל יְדֵי כָּל זֶה יָכוֹל לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד לַחֲסוֹת בְּכֹחוֹ וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשׁוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל דַּרְכֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הָעִקָּר הוּא שִׂמְחָה.

וְכָעֵת אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּבִפְרָט כִּי בָּטַחְתִּי בַּה', שֶׁעַתָּה בְּוַדַּאי תִּשְׁמַח אַתָּה שָׁם וַאֲנַחְנוּ פֹּה בְּשִׂמְחַת־פּוּרִים, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

וּתְהִלָּה לְאֵל קַיָּמְנוּ הַיּוֹם מִצְוַת מִילָה כָּרָאוּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּלָנוּ חֲתוּמִים בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר זֶה קִיּוּם כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה וְכָל הָעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בּוֹ. אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה כֻּלָּנוּ נִקְרָאִים בְּשֵׁם צַדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. וְזֶה מַמְתִּיק כָּל מִינֵי מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְסָבְלוֹ אִלְמָלֵא מִלְּחָא וְכוּ' וְכַמְבֹאָר (בְּסִימָן כ"ג לִקּוּטֵי ח"א). וְעִקָּר בְּכֹחַ הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּרִית מֶלַח עוֹלָם בֶּאֱמֶת בְּכָל הַבְּחִינוֹת וְכוּ'.

אוֹן טַאקֶי פָּאוְרט הָאפּ בִּפְרָט פּוּרִים גֵייט פּוּרִים גֵייט [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה פּוּרִים מַגִּיעַ פּוּרִים מַגִּיעַ].

גַּם עִקָּר שָׂכַחְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְךָ לִשְׂמֹחַ וּלְהִתְחַזֵּק מְאֹד בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ, מַה שֶּׁזָּכִיתָ לְקַבֵּל הָאֶגֶּרֶת הַצָּרִיךְ לָנוּ לַעֲסָקֵינוּ, וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי מְאֹד מְאֹד בָּזֶה. בִּפְרָט בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁגַּם אַתָּה נִשְׁתַּנֵּיתָ לְטוֹבָה עַל יְדֵי זֶה, כָּךְ יָפֶה לְךָ כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נַעֲסֹק בָּזֶה לַהֲשִׁיבוֹ כָּרָאוּי. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לִגְמֹר עֲסָקֵיו הַקְּדוֹשִׁים כִּרְצוֹנוֹ זי"ל. גַּם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי אַבֶּיליֶ נֵרוֹ יָאִיר, אִם קְרָאתִיו רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ גַּם בָּזֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹת חֶסְדָּיו בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. גַּם הַמַּעוֹת שְׁנֵי רוּבֶּל־חָדָשׁ וְהַקֶּמַח קִבַּלְתִּי. וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ אֵיךְ הַמִּכְתָּבִים הַנַּ"ל עִם הַמַּעוֹת וְהַקֶּמַח בָּאוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּמוֹעֲדָם וּבִזְמַנָּם, וְאֵיךְ הֶחֱיָה נַפְשִׁי אָז בְּוַדַּאי הָיִיתָ שָׂמֵחַ וְחָזָק בְּנוֹרָאוֹת חֶסְדָּיו שֶׁאֵינָם תַּמִּים לְעוֹלָם וְכוּ'.

וְהִנֵּה זְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ. וּצְרִיכִין לְהָכִין עַצְמוֹ לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה הַקְּדוֹשָׁה, וְלַעֲשׂוֹת בָּעֶרֶב שִׂמְחַת סְעֻדַּת בְּרִית מִילָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹשִׁיעֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ תִּקֶּף הַנֵּס שֶׁל פּוּרִים גַּם אֶצְלֵנוּ עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה, אֲצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְלִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים. וּבִפְרָט בְּשִׂמְחַת מִצְוַת מִילָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁיִּקַּיֵּם לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה, וְשִׂמְחָה זֶה יוֹם טוֹב, וְשָׁשׂוֹן זוֹ מִילָה וְיִקָּר אֲלוּ תְּפִלִּין (מְגִילָה טז:). וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בֵּאַרְתִּי זֶה הַמַּאֲמָר חֲכָמֵינוּ זַ"ל (עֵין לִקּוּטֵי הַלָּכוֹת, תְּפִלִּין ז). מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ'.

חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שפ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' פּוּרִים תר"ב בְּרֶסְלֶב.

אֶתְמוֹל הֵכַנְתִּי הַמִּכְתָּב שֶׁמִּסַּרְתִּי עַתָּה בְּיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמִמֶּנּוּ תָּבִין אַהֲבָתְךָ הַתְּקוּעָה בְּלִבִּי, וְאֵינִי שׁוֹכֵחַ אוֹתְךָ חַס וְשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם כְּבָר מָסַרְתִּי אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה הָאֶגֶּרֶת הַנַּ"ל, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא מוֹסֵר כְּתָב זֶה הַשְּׁלִיחַ, וְשָׁלַחְתִּי אַחַר הָאֶגֶּרֶת וּמְסַרְתִּיו לְיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה, וּבְכָל פְּרָט וּפְרָט. וְהַיַּיִן גֶּפֶן קִבַּלְתִּי וַעֲדַיִן הוּא חָתוּם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ שֶׁיִּשְׂמַח אוֹתִי שֶׁיִּהְיֶה יַיִן הַמְשֻׂמָּח. וּמִכְתָּבְךָ עַתָּה קִבַּלְתִּי, וְהֶחֱיָה אוֹתִי מְאֹד מְאֹד, בַּמֶּה שֶׁאַתָּה מְרַגִּישׁ יְקָרַת הַתְּפִלּוֹת, וּבִפְרָט הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּכָה עַתָּה לְפוּרִים (סִימָן לז חֵלֶק ב). וּתְהִלָּה לְאֵל כְּבָר הָיָה לָנוּ אֶתְמוֹל סְעֻדַּת בְּרִית מִילָה בָּעֶרֶב

אַחַר הַמְּגִלָּה, וְשָׂמַחְנוּ בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁנִּתְיַסְּדָה עָלֶיהָ הַתְּפִלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהוּא פּוּרִים הֶכָּנָה לְפֶסַח לִהְיוֹת נִזְהָר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ. וּבְחַסְדֵי ה' יֵשׁ בְּמַחֲשַׁבְתִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיַן הַמַּשֶּׁהוּ הַזֶּה, כִּי עָמֹק עָמֹק הוּא מְאֹד מְאֹד, וְהַכֹּל יְכוֹלִין לְהָבִין אֵיךְ הַכֹּל תָּלוּי בְּמַשֶּׁהוּ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בּוֹ, כִּי גַּם בְּמַחֲשַׁבְתִּי עֲדַיִן לֹא נִתְבָּרֵר כָּרָאוּי, מִכָּל שֶׁכֵּן לְאָמְרוֹ וּלְגַלּוֹתוֹ. חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ'. שׂוֹשַׂנַּת יַעֲקֹב צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם רַבִּי יַעֲקֹב וְרַבִּי אִיצָ'י וְרַבִּי מֹשֶׁה מָרְדְּכַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְתֹאמַר לָהֶם שֶׁיִּשְׂמְחוּ וְיִרְקְדוּ בְּפוּרִים וְתָמִיד, וְעַל יְדֵי זֶה יַמְתִּיקוּ הַדִּינִים. כִּי הַהוּא רוּחָא נָשִׁיב בְּשִׁית פִּרְקִין וְכוּ', וְאִלְמָלֵא לָא אִתַּיְנָא לְעָלְמָא וְכוּ' אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'. אוֹן טַאקֵי פָּאְרְט הָאפּ תָּמִיד בְּפָּרְט אוּם פּוּרִים [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה תָּמִיד וּבְפָרְט בְּפוּרִים].

שפא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיִּקְרָא תר"ב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי. קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ קֹדֶם שַׁבָּת, וְשָׂמַעְתִּי צַעֲקוֹתֶיךָ הַמָּרוֹת כְּדַרְכְּךָ מִכְּבָר. וּמָה אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, כְּבָר נִחַמְתִּי אוֹתְךָ בְּכַמָּה וְכַמָּה נֶחָמוֹת וִישׁוּעוֹת אֲמִתִּיּוֹת, אֲשֶׁר אֶפְלוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם הָיִיתָ אַתָּה הַגָּרוּעַ וְהַפָּגוּם שֶׁבְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, יְכוֹלִים לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּרִבּוּי הַמְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, אֲשֶׁר כֻּלָּם נוֹבְעִים מֵהָאֲמִרוֹת טְהוֹרוֹת וְכוּ', וְאַתָּה אֵינְךָ מֵשִׂים לֵב הֵיטֵב לְדִבְרֵי הַנֶּחָמוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת. כְּלַל הַדָּבָר אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים, שֶׁבְּוַדַּאי יוֹשִׁיעַ גַּם אוֹתְךָ וְאוֹתִי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. תּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ תִּקְוָה גְּדוֹלָה, יֵשׁ וַיֵּשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ בְּךָ גַּם כֵּן הַרְבֵּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בְּלִי שִׁעוּר, "וּכְפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ" וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (בְּרָכוֹת נז.).

וְכָל זֶה כָּלוּל בַּמֶּה שֶׁדִּבַּרְנוּ כְּבָר עַל פָּסוּק שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי, וְנָאוָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי אֲבוֹתַי שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: וְנָאוָה אֲנִי בְּפִינְחָס וְכוּ', וְגַם בְּמַעֲשַׂי יֵשׁ בָּהֶם נָאִים וְכוּ', שֶׁזֶּה נֶאֱמַר אַחַר חֵטְא הָעֵגֶל שֶׁהָיָה שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאַתָּה לֹא עָשִׂיתָ אֶת הָעֵגֶל חַס וְשָׁלוֹם וְאֵין לְךָ חֵלֶק בּוֹ, רַק אַתָּה מֻהַנֶּאֱחָזִים בְּכָל כֹּחָם בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁעוֹסֵק בְּכָל עֵת לְהַעֲלוֹת אֶפְלוּ מִשְּׁמ"ד לְרָצוֹן, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכוּ'. חֲזַק חֲזַק בְּנִי וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ', כִּי גָּדוֹל ה' וְכוּ', וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שפב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' צו תר"ב בְּרֶסְלֶב.

לִידִידִי בְּנִי חֲבִיבִי חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א' עִם הַסַּךְ תִּשְׁעָה זְהוּבִים. וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, כִּי רָאִיתִי שֶׁאַתָּה מַתְחִיל לְהַחֲיוֹת וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ קְצָת עַל יְדֵי דִּבְרֵי שֶׁזֶּהוּ עִקַּר וְכוּ'. גַּם הַמָּעוֹת שֶׁשִּׁלַּחְתָּ לִי, הִגִּיעַ בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּעֵת הַהֶכְרֵחַ גָּדוֹל מְאֹד, בִּפְרָט קֹדֶם פֶּסַח וְכוּ', יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וְכוּ'. וְהָעִקָּר שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בָּזֶה, כִּי שִׂמְחַת הַמִּצְוָה עוֹלָה עַל הַכֹּל כַּמְבֹאָר בְּכִתְבֵי הָאֲרִיזַ"ל (שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה שַׁעַר ד), וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי אֲדְמוּ"ר זַ"ל. גַּם אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַקָּצָר עִם הָאֶגֶּרֶת מִטְּשֶׁעהרִין. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַקֹּמֶץ מַסְפִּיק, אַף עַל פִּי כֵן לְעֵת עַתָּה הוּא הַרְחָבָה גְּדוֹלָה בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה. מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ'. וְהַתִּקְוָה וְהַבִּטָּחוֹן לַה' עַל לְהַבָּא שֶׁיִּסְפִּיק לִי וּלְכָלְנוּ כָּל צָרְכֵינוּ בְּכָבוֹד לְמַעַן כְּבוֹד שְׁמוֹ הַנִּקְרָא עָלֵינוּ וְכוּ'. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. הַמָּעוֹת שֶׁהִגִּיעַ תִּשְׁלַח בִּשְׁלֵמוּת, וּמַה שֶּׁמַּגִּיעַ לְךָ יִסָּלֵק בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּזְמַן אַחֵר. הַלְוַאי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לְלִוּוֹת אֶצְלְךָ עוֹד קֹדֶם פֶּסַח, לְעֵת עַתָּה תִּשְׁלַח הַמָּעוֹת הַנַּ"ל. נִכְסַפְתִּי מְאֹד שֶׁתִּתְהֶיֶה פֹּה בְּיוֹם מָחָר בָּעֶרֶב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּדֵי שֶׁתִּתְהֶיֶה עַל פִּדְיוֹן הַבֵּן לְמַזָּל טוֹב, אַךְ אִם אִי אֶפְשָׁר אַל תְּצַטַּעֵר, כִּי לַכֹּל עֵת. אוֹדוֹת שֶׁבּוּעוֹת אֵין פְּנַאי עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל, סְתָמָא דְּמִלְתָא אֶהֱיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק דִּבַּרְתִּי בְּהַעֲבָרָה בְּעָלְמָא שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת וְכוּ'. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל הַרְבֵּה אַתָּה וְר' יַעֲקֹב חרמ"ח וְר' אִיצִ'א גַּם לִשְׁלֹחַ אֶת ר' נ' נֵרוֹ יָאִיר לַעֲסֹק בְּעִנְיַן הַשָּׁלוֹם בַּיִת שֶׁל ר' לֵייזִיר חֲתַן ר' עוֹזֵר נֵרוֹ יָאִיר, כִּי הוּא מִצָּוָה רַבָּה מְאֹד, וְגָדוֹל הַשָּׁלוֹם. וְהַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְהוֹשִׁיעַ גַּם בָּזֶה, כִּי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם וּמְבַלְעָדֶיךָ וְכוּ', רַק עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלֵינוּ וְה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ וְכוּ'.

שפג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' צַו תר"ב בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. עַתָּה אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי לְחַדֵּשׁ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ קְצָת בָּאֶגֶּרֶת שֶׁל אֶתְמוֹל. גַּם אַתָּה בְּוַדַּאי תִּקְרָא הַמִּכְתָּבִים שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְטֶטְשֶׁעהרִין, וּבִפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְר' אַבֶּילִי שֶׁיִּחְיֶה. וּבְעֶזְרַת

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַיּוּ נַפְשְׁךָ, כִּי גַּם אוֹתִי הֶחֱיוּ מְאֹד בְּעֵת כָּתְבִי אוֹתָם, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְפַּעֵל כְּשֶׁמַּזְכִּירִין עַצְמוֹ אֶת גְּדֻלַּת תּוֹרָתוֹ וְכוּ', כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו. וּבֶאֱמֶת בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה שֶׁהִזְכִּירָתִי בַּמִּכְתָּב הַנַּ"ל שֶׁמְּדַבֶּרֶת מִפֶּסַח וְחָמֵץ וּמַצָּה וְכוּ', יְכוֹלִין לִרְאוֹת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וּגְדֻלַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַמְקוּת עַמְקוּת הָעֲצוּת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁהֵאִיר לָנוּ מֵרְחוֹק, וּבְיוֹתֵר נִכְנָס עַתָּה בְּעֹמֶק לִבְבִי מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א, סִימָן ה) לְזֶהֶר מֵחְמוּץ הַמֹּחַ וְכוּ', וּלְקַיֵּם גַּעֲר חַיַּת קָנֶה וְכוּ', עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָצֵאת מֵחָמֵץ לְמַצָּה מֵחֵי"ת לְהֵ"א וְכוּ'. וְאִם אָמְנָם יָדַעְתִּי כַּמָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִלְכָּד בָּזֶה, כִּי אִם הָיִינוּ מְקַיְּמִים זֹאת, כְּבָר הָיָה לָנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל הָאֲפָנִים וְכוּ', אַךְ גַּם בָּזֶה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בַּמָּה שֶׁכָּתַב עַל פָּסוּק וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְכוּ' שֶׁהוּא הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ'. דְּהַיְנוּ בַּמָּה שֶׁכָּל אֶחָד זוֹכֶה בְּכָל פַּעַם לְשַׁבֵּר הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, וּמְשַׁבֵּר חִמּוּץ הַמֹּחַ וְגוֹעֵר בָּהֶם, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה קְצָת לְהִתְפַּלֵּל בִּבְחִינַת "כַּד נָפִיק הַאי קָלָא וְאִעֲרָא בְּעָבֵי מִטָּרָא" (זֹהַר חָדָשׁ רלה.), שֶׁהֵם הַמֹּחִין בְּחִינַת בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְכוּ', שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְפַשֵּׁט עַקְמִימוּת שֶׁבַּלֵּב עַל יְדֵי בְּחִינַת רְעָמִים, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְשִׂמְחָה וְכוּ'. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי, שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה, לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁכָּתַבְתִּי מַה שֶּׁבְּכָל פַּעַם יֵשׁ לְךָ צַעַר גָּדוֹל מֵחִמּוּץ הַמֹּחַ, וְאַתָּה מִתְגַּבֵּר וּמִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ לִבְרֹחַ מֵהֶם, וְלִגְעֹר בָּהֶם. וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים נִצַּלְתָּ עַל יְדֵי זֶה מִמַּה שֶּׁנִּצַּלְתָּ. וּבָזֶה תִּחְיֶה נַפְשְׁךָ. וְהָעִקָּר בְּכֹחוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁגִּלָּה זֹאת, שֶׁהוּא יָכוֹל לְתַקֵּן הַכֹּל, וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לְהִתְגַּבֵּר בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל לִבְרֹחַ מֵעַתָּה מֵחִמּוּץ הַמֹּחַ וּלְקַיֵּם גַּעֲר חַיַּת וְלָצֵאת בְּכָל פַּעַם מֵחָמֵץ לְמַצָּה וְכוּ'. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ זְמַן הַמְנָחָה הִגִּיעַ. וְהָעִקָּר שֶׁתִּשְׂתַּמֵּשׁ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז, מַה שֶּׁזָּכִיתָ עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הָאוֹחֲזִים עַצְמָם בָּאוֹר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, עַל פֶּסַח עַל כָּל הַשְּׁלֹשָׁה רְגָלִים, וְעַל כָּל הַמִּדּוֹת וְעַל כָּל הַמִּצְוֹות וְכוּ' וְכוּ'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ פֶּסַח כָּשֵׁר, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שפד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, י"ג נִיסָן תר"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַמִּכְתָּב הָרָצוּף שָׁם וְגַם הַיַּיִן גָּפֶן. קִוִּיתִי לַה' שֶׁאֶשְׁתֶּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת מִיֶּינְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמַה שֶּׁלֹּא כָּתַבְתִּי לְךָ כְּלוּם מֵעִנְיַן בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, שֶׁהִתְחִיל חֲמָשׁ הָיָה מֻחֲמַת הַטִּרְדָּא. וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ מֵעַתָּה, וְגַם אֲנִי מַזְהִירְךָ עַל זֶה שֶׁלֹּא תַּרְבֶּה לְדַקְדֵּק עַל דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, כִּי הֵם מְבַלְבְּלִים אוֹתְךָ בְּחִנָּם, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה מְאֹד לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר

עַתָּה, וּכְשֶׁאַתָּה בָּא לְפֹה אֵין יוֹדְעִים מַה לְדַבֵּר תְּחִלָּה, וּקְצָת שָׁמַעְתִּי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ פֶּסַח כָּשֵׁר נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם עַתָּה שָׂכַחְתִּי הָעִקָּר אֲגַב הַטִּרְדָּא, לְהַזְכִּירְךָ מֵחָדָשׁ שֶׁבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה הִתְחִיל חֲמָשׁ מִפָּרָשַׁת וַיִּקְרָא שֶׁהוּא א' זְעִירָא שֶׁנֶּאֱמְרָה תֵּכֶף אַחַר הֶקֶמַת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה בְּכָל דּוֹר עַל יְדֵי צַדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבּוֹנֶה מִשְׁכָּן מֵהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת הַנִּמְצָאִים בְּהַגְּרוּעִים שֶׁבַּגְּרוּעִים, וַאֲפִלּוּ בְּפוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. שֶׁמִּשָּׁם מְקַבְּלִין הַתִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן הֶבֶל פִּיהֶם שֶׁאֵין בָּהּ חֵטְא וְכוּ' שֶׁהוּא הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה. וְכָל זֶה אַתָּה צָרִיךְ מְאֹד לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם, וְגַם אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי רַק בָּזֶה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַנְהָגַת הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ'. בִּפְרָט עַתָּה שֶׁאָנוּ עוֹסְקִין לְקָרוֹת הַפָּרָשִׁיּוֹת אֵלּוּ שֶׁל וַיִּקְרָא וְכוּ', וְאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בִּתְחִלַּת נִיסָן חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עַל יְדֵי הַנְּשִׂיאִים וְכוּ' וּמְסַיְּמִין בְּפָרָשַׁת הַמְּנוֹרָה שֶׁמּוֹדִיעַ וּמֵאִיר לְכָל אֶחָד כִּי מִלֹּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְכוּ' וְכוּ'. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' מָה עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לֵידַע מַחֲיוּת וּמְשִׁיבַת נָפֶשׁ כָּזֶה. יֶתֶר אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, אוֹן טַאקֶי פָּארְט הָאפּ, אוֹן נָאר הָאפּ, אוֹן וויידֶיר הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת שָׂמֵחַ וְרַק שָׂמֵחַ וְחָזֹר שָׂמֵחַ]. אוֹן בִּלְשׁוֹן חֲסִידִים שֶׁבִּמְדִינַת קִיסֶר יָרוּם הוֹדוֹ, טְשַׁאק טְשַׁאק.

שפה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' שְׁמִינִי ג' תר"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי בְּנֵי רַבִּי שֶׁכְּנָא נֵרוֹ יָאִיר בְּחֹל הַמּוֹעֵד הֶעָבַר וְהָיָה לִי לְנַחַת; בִּפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁהָיָה אָצְלְךָ יְדִידֵינוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וַאֲשֶׁר הוּא מִשְׁתּוֹקֵק לַאֲמִתַּת אַהֲבָתֵינוּ וְכוּ'. מִי יִתֵּן שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמְנִיעוֹת, וְיִהְיֶה רָגִיל לְהִתְוַעֵד עִמָּנוּ, וְיֹאחֵז בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְיִבְטַח בַּה' וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹקֵי אֲבוֹתָיו, וְלֹא יֵלֵךְ אַחַר הַהֶבֶל וְכוּ' שֶׁהֵם עֲצוֹת נִבְעָרוֹת שֶׁל הֶהָמוֹן לִהְיוֹת נוֹדֵד שֶׁל שָׁוְא וְכוּ'. וּמַה נַּעֲשָׂה וְהָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת מְאֹד, עַד שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לְיַיֵּעַ לְאָדָם לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לוֹ טוֹבָה בֶּאֱמֶת גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת בָּעוֹלָם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין דְּבָרַי הֵיטֵב בְּעִנְיַן יְדִידֵנוּ הַנַּ"ל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בִּכְתָב. מִי יִתֵּן שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל כָּל פָּנִים מִדֵּי עָבְרוֹ לְבַרְדִּיטְשׁוֹב, וּפָנִים אֶל פָּנִים אֲדַבֵּר בּוֹ, אוּלַי אוּכַל לְהַחֲיוֹתוֹ וְלְהַשִּׁיבוֹ בִּדְבָרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִזִּקְנוֹ הַקָּדוֹשׁ, הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִמּוֹ מִזֶּה, וּלְהַרְאוֹת לוֹ מִכְתָּב הַזֶּה, כְּדֵי לְזָרְזוֹ שֶׁיְּקַיֵּם דִּבְרֵי אֵלֶּה לִהְיוֹת פֹּה לְטוֹבָתוֹ בְּכָל הָאֲפָנִים.

וּבִפְרָט בָּעִנְיָן שֶׁבְּקֵשׁ טוֹבָתִי, בְּוַדַּאי אֶשְׁתַּדֵּל בָּזֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁאֶפְעֹל. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא אֶפְעֹל בְּמִכְתָּבַי, אֶרְאֶה לְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים עִמָּהֶם, כַּאֲשֶׁר אֶהְיֶה שָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבְוַדַּאי יִשְׁמְעוּ לִדְבָרַי. אֲבָל לְכָל זֶה הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה בְּעַצְמוֹ אֶצְלִי, וְאָז יִהְיֶה לִי פִּתְחוֹן פֶּה לְדַבֵּר עִמָּהֶם בָּזֶה לְטוֹבָתוֹ. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל. עַל כֵּן אִם הוּא רוֹצֶה לִפְעֹל הַנַּ"ל הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתוֹ עוֹד בְּאֵיזֶה טוֹבָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְיָתֵר מִזֶּה אֲדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. גַּם בַּלַּיְלָה הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵר"מ נְרוֹ יָאִיר. וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא תָּבוֹא חַס וְשָׁלוֹם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבִקַּשְׁתָּ מִמֶּנִּי לְהִתְעַכֵּב עֲבוּרְךָ עַל שַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו, דַּע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁגַּם הָעִכּוּב בְּבֵיתִי עַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה קָשֶׁה עָלַי מְאֹד, אַךְ אֲנִי מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב מֵחֲמַת הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ שֶׁכָּתַב אֵלַי לְהַמְתִּין שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת אַחַר פֶּסַח כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְלוּלֵא זֹאת לֹא הִתְמַהְמַהְתִּי עַד כֹּה, מִי יִתֵּן שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אוֹ בְּיוֹם א' אוֹ ב' שֶׁאַחֲרָיו. בְּדַעְתִּי לְנָסֹעַ מִיָּד לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לֹא אוּכַל לְהִתְמַהְמֵהּ עוֹד עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ שֶׁתָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גַּם מִי יוֹדֵעַ אוּלַי בְּשַׁבַּת שֶׁאַחֲרָיו יִהְיוּ לְךָ מְנִיעוֹת יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ, כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי הַמַּפְלִג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר מְאֹד נִכְסַפְתִּי שֶׁתָּבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה. אַךְ מֵעַצְמָם אֲהֲבָתְךָ שֶׁבְּלִבִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַזְכִּירְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִיִּית. בִּפְרָט כִּי יָדַעְתִּי כִּי לְבָבְךָ שָׁלֵם עִמָּנוּ, וְנַפְשְׁךָ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ, וּבִשְׁבִיל שְׁטוּת כָּזֶה שֶׁנִּקְשָׁר בְּלִבְּךָ תִּתְעַכֵּב כָּל כָּךְ. לֹא כָךְ הִיא הַמִּדָּה וְלֹא כָךְ יָפֶה לְךָ. וּלְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת כָּל שֶׁהוּא בְּקָרְקֳדוֹ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לַאֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה.

כְּבָר כָּתַבְתִּי בְּמִכְתָּב לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה כַּמָּה דִּבְרֵי אֱמֶת אֵלֶיךָ. וְתִרְאֶה לְקַיְּמָם לָבוֹא מִיָּד לְפֹה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר אֲדַבֵּר עִמְּךָ פֹּה פָּנִים אֶל פָּנִים, תָּבִין בְּעַצְמְךָ אֲשֶׁר צָדְקוּ דְּבָרַי. וְחוּץ מִזֶּה אַתָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת פֹּה לְדַבֵּר עִמִּי לְטוֹבָתְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת יוֹדֵעַ כַּמָּה וְכַמָּה אֲנִי מִצְטַעֵר בְּצַעֲרְךָ. וּמַזְכִּיר אוֹתְךָ כָּל פַּעַם, בִּפְרָט עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. אַךְ קָשֶׁה מְאֹד לָעָזוֹר לְאָדָם בְּלִי שׂוּם הִתְעוֹרְרוּת מֵעַצְמוֹ כְּלָל. וּבִשְׁבִיל זֶה מְבִיאִין פִּדְיוֹנוֹת לַצַּדִּיקִים וּמְבַקְּשִׁים אוֹתָם שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲלֵיהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהַצַּדִּיקִים מִתְפַּלְּלִים תָּמִיד עַל צָרוֹת יִשְׂרָאֵל וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם בַּעֲדָם. אַךְ קָשֶׁה לָעָזוֹר לְאָדָם בְּלִי אִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא כְּלָל. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה גַּם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק וְדַי בָּזֶה לֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת. וַה' יוֹדֵעַ שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי בָּזֶה לְדַבֵּר עִמְּךָ הוּא לְטוֹבָתְךָ, וַאֲנִי מְחַיֵּב לְשָׂרֵת אֶת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבַת יוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וְאֵין בְּיָדִי לַעֲזוֹר לָהֶם כִּי אִם בִּדְבָרֵי אֱמֶת שֶׁקִּבַּלְתִּי מִפִּיו זַ"ל. אֲבָל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא עֵזֶר וִישׁוּעָה יוֹתֵר מֵאֲלָפִים וְרִבְבוֹת זָהָב וְכֶסֶף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט) טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף. בִּפְרָט חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וְכוּ'. וַה' אֱלֹקִים אֱמֶת יָאִיר בְּלִבְּךָ הָאֱמֶת, שֶׁתָּבִין הֵיטֵב דְּבָרַי אֵלֶּה בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁתִּדַּלֵּג עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁל הֶבֶל וְתָשׁוּב אֶל הָאֱמֶת, לְמַעַן יִיטַב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָעַד וְלָנֶצַח.

דִּבְרֵי הַמְּזֻרָזְךָ וּמְעוֹרְרְךָ לְטוֹבָתְךָ וּמְחַכֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן הַנַּ"ל

שפו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ שְׁמִינִי ג' אַחַר חֲצוֹת תר"ב.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

עַד הֵנָּה הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה שֶׁתָּבוֹא, וּמַה נַּעֲשָׂה וּמִשְּׁמַיִם הוּא דְּעִכְּבוּךָ. וּבְשָׁעָה זֹאת בָּא רַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר וְהֵבִיא מִכְתָּבְךָ עִם הַמָּעוֹת לְפִדְיוֹן נֶפֶשׁ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעָלַי, וְיִשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גְּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הֶחָיָה נַפְשֵׁנוּ מְאֹד בִּרְאוֹתִי עַל כָּל פָּנִים מִכְתַּב יָדְךָ לָדַעַת עִכּוּבְךָ, כִּי הָיִינוּ מְצַפִּים מְאֹד לָזֶה שֶׁיַּגִּיעַ עַל כָּל פָּנִים אֵיזֶה יְדִיעָה מֵאִתְּךָ. וְגַם עַל זֶה מֻכְרָחִים לוֹמַר שֶׁבְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְכָל מַה דְּעָבְדִין מִן שְׁמַיָּא לְטָב עָבְדִין אִם אַף שֶׁמּוֹנְעִין מִדְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה; וְגַם יְכוֹלִין לְתָלוֹת הַחִסָּרוֹן בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא הִתְגַּבֵּר כָּרָאוּי כְּנֶגֶד הַמְּנִיעָה. אַף עַל פִּי כֵן חֲלִילָה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מִלִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ מֻחֲמַת זֶה, כִּי דַּרְכֵי ה' נִשְׂגָּבִים מְאֹד מְאֹד. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו זַ"ל בְּפֵרוּשׁ (שִׂיחוֹת הָר"ן סִימָן יד) שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל מַה שֶּׁחֲפֵצִים אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, אַף עַל פִּי כֵן הָרְצוֹן בְּעַצְמוֹ טוֹב מְאֹד; אַף עַל פִּי שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה "וִיהִי נָא פִּי שְׁנָיִם" (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק א סִימָן סו) שֶׁאֵין דַּי בָּזֶה וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן הַלְוַאי שֶׁנֹּאחֵז בָּזֶה שֶׁיִּהְיֶה הָרָצוֹן עַל כָּל פָּנִים חָזָק מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ וְכוּ'. כַּאֲשֶׁר כְּבָר

שְׁמַעְתֶּם מִפִּי בָּזֶה הַרְבֵּה. וּתְהִלָּה לָאֵל רְצוֹנְךָ טוֹב וְחָזָק מְאֹד, וּמַה נַּעֲשָׂה אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ. וַאֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַתָּה שֶׁתִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים לָבוֹא לְפֹה בְּיוֹם ב' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, וְאִם כִּי אֲנִי נֶחְפָּז מְאֹד לְדַרְכִּי, אַף עַל פִּי כֵן לֹא אֶסַּע קֹדֶם יוֹם ב' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַלְוַאי שֶׁאֶסַּע אַחַר חֲצוֹת יוֹם ב' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶתְעַכֵּב עַד יוֹם ג' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּמֶה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ מֻחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְהָאֶגֶרֶת הַזֹּאת אֲנִי שׁוֹלֵחַ עַל יְדֵי עָרֵל מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וַה' בְּרַחֲמָיו יִסְעָדְךָ מֵהֵרָה, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת, וְתִתְגַּבֵּר וְתִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז לְקַבֵּל שַׁבָּת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, מַה שֶּׁזָּכִיתָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ רְצוֹנוֹת טוֹבִים לִהְיוֹת עִמָּנוּ יַחַד. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁנִּהְיֶה תָּמִיד בְּיַחַד אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין אָנוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה, כִּי הַגּוּפִים רְחוֹקִים וְהַנְּפָשׁוֹת קְרוֹבִים, וְכֻלָּנוּ קְשׁוּרִים יַחַד בְּשֹׁרֶשׁ נֶפֶשׁ־רוּחַ־נְשָׁמָה בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְכוּ' וְזֶה כָּל תִּקְוָתֵנוּ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שפז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' שְׁלַח לְךָ תר"ב בַּרְדִּיטְשׁוֹב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הַרְבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי בָּאתִי לְפֹה בַּרְדִּיטְשׁוֹב בְּיוֹם ג' הֶעָבַר. וְאֶתְעַכֵּב פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כָּרָאוּי. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁבָּאִים וּבִפְרָט פֹּה, שׁוֹמְעִים צְעָקוֹת וַאֲנָחוֹת וְקוֹלוֹת שֶׁל חֶסְרוֹנוֹת כְּמֵעֵט בְּלִי שִׁעוּר. וְהַמֵּבִין שׁוֹמֵעַ מִכָּלָם רְמָזִים שֶׁאֵין מָקוֹם לָנוּס מֵהַפְּגָעִים רַחֲמָנָא לִצְלַן וּמִכָּל הַחֶסְרוֹנוֹת וְכוּ', כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַתְּפִלָּה וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם זֹאת כָּרָאוּי, צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר לִשְׁמֹחַ עַל חֶלְקוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ עַל כָּל פָּנִים קְצָת מִזֶּה, וּלְהַרְגִּיל עַצְמוֹ לַיְלֵךְ בְּדַרְכֵי אֱמֶת שֶׁהוֹצִיא לָאוֹר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר עַל כָּל הַהַרְחָבוֹת שֶׁמּוֹצְאִין בְּתוֹךְ הַצָּרוֹת וְהַדַּחֲקוּת בְּעֶצְמָן, וְלִשְׁמֹחַ בָּהֶם וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וְכוּ'. אִם אָמַרְתִּי אֲסַפֵּר כְּמוֹ, כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לַיְלֵךְ בָּזֶה יְקָצְרוּ הֶמּוֹן יְרִיעוֹת. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, כִּי עֲדַיִן ה' עִמְּךָ וְחוֹשֵׁשׁ עַל תִּקּוּנְךָ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְתַתְחִיל מֵעַתָּה לְהִתְנַעֲנֵעַ לְקַדֵּשַׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, לְקַדֵּשַׁת הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ'. וְתִהְיֶה רָגִיל מְאֹד בְּסִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וּבַמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לָבֹאר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם, וְתִמְצָא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וְשִׂיחָה זוֹ תְּפִלָּה, וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל דְּרָכֶי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת אֵיךְ שֶׁהוּא, וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה תָּמִיד. כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה' לֹא שָׁבֵק וְלָא שָׁבַק.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

שפח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תר"ב בַּרְדִּיטְשׁוֹב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי מִפֹּה. מָעוֹת לֹא פָּעַלְתִּי פֹּה מֵהָעִיר כְּלָל, רַק מְעַט מִגִּיסִי וּמִבֵּית הָאַכְסָנַאי שֶׁלִּי, וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יַסְפִּיק עַל הוֹצָאוֹת לְאוּמַאן. וְכָל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד, עֵינַי תְּלוּיוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד עַד שֶׁיְּחַנֵּנוּ כֻּלָּנוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם רוֹאִין בַּדָּרָךְ בְּיוֹתֵר, בִּפְרָט בַּכְּרַכִּים הַגְּדוֹלִים כְּמוֹ פֹּה. צַעֲקַת כָּל אֶחָד וּמְרִירוּתוֹ עַד לַשָּׁמַיִם יַגִּיעַ. וְהַמֵּבִין שׁוֹמֵעַ שֶׁבִּפְנִימִיּוּתָם צוֹעֲקִים מַה הַתַּכְלִית וּמַה יִּהְיֶה בְּסוֹפֵנוּ וְכוּ'. אַךְ בְּחִיצוֹנִיּוּת שׁוֹמְעִים בְּיוֹתֵר צַעֲקַת הַמְּצִיאָה שֶׁמּוֹצֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁהוּא עִנְיָן וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מָמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה שֶׁהוּא הַפָּרְנָסָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יְבָמוֹת סג:). וְגַם כִּפְשׁוּטוֹ מַה שֶּׁסּוֹבְלִים מִמֶּנָּה וְהָעִקָּר בִּדְבַר הַפָּרְנָסָה. וְרוֹאִים בַּחוּשׁ מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁאִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכִיל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן קָמָא סִימָן כג), וְזֹאת נָחַמְתִּי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר כָּל זֶה. וּבְחַסְדֵי ה' הַגְּדוֹלִים הוֹדִיעַ לִי מֵהַבְּרִית מֶלַח עוֹלָם הַמַּמְתִּיק כָּל זֶה, מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ.

שפט

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ב' חֻקַּת תר"ב אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ.
דַּע בְּנִי יַקִּירִי, כִּי אֶתְמוֹל בָּאתִי כַּחֲצוֹת הַיּוֹם לְפֹה קְהִלַּת אוּמַאן. בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי עַד הֵלֹם. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֶה כָּל פַּעַם לִהְיוֹת פֹּה עַל צִיּוּן קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְכוּ' כָּזֶה, וַאֲנִי יוֹדֵעַ מֵהָאוֹר הַגָּנוּז שָׁם וְכוּ'; מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי.
וּכְבָר זָכִיתִי הַיּוֹם, שֶׁהָיִיתִי שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. בַּעַל הָרַחֲמִים יִשְׁמַע אֲנָקָתֵנוּ וְיֵרָאֶה כִּלְיוֹן־עֵינֵינוּ לִישׁוּעָתוֹ הָאֲמִתִּית, וּלְמַעַן שְׁמוֹ יַעֲשֶׂה בְּרַחֲמָיו אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקּוֹתָיו נֵלֵךְ וְאֶת מִצְוֹותָיו נִשְׁמֹר, וְיָסִיר לֵב הָאֶבֶן מִקִּרְבֵּנוּ וְכוּ', נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
וְהִנֵּה הָיִיתִי בְּקֶהִלָּה קְדוֹשָׁה שְׁדֵה לָבָן עַל שַׂבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת קֹרַח הֶעָבַר, אֲשֶׁר מִיּוֹם הֱיוֹתִי לֹא הָיִיתִי שָׁם כִּי אִם פַּעַם אַחַת מִדֵּי עָבְרִי לְטִשְׁאַרְנָאבִיל, וְגַם רַק לְפִי שָׁעָה קַלָּה. וְעַתָּה עָמַדְתִּי שָׁם מִיּוֹם ו' עַד יוֹם ב' הֶעָבַר. וּמִבְּנֵי הָעִיר לֹא הָיוּ אֶצְלִי הַרְבֵּה כִּי אִם קְרוֹבִים

וּמְחֻתָּנִים שֶׁלָּנוּ וּמְעַט מֵהָעִיר. אֲבָל בְּחַסְדֵי ה' עָבַר הַשַּׁבָּת בְּשָׁלוֹם וּבְכָבוֹד קְצָת, וְהָיָה לִי אַכְסָנַאי טוֹבָה מְאֹד וְגַם קִבֵּץ לִי קְצָת מָעוֹת.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעַזְרֵנוּ לְהָבִין רְמָזִים מִכָּל זֶה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וְגַם אַתָּה וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל רְמָזִים מִכָּל מַה שֶּׁשּׁוֹמְעִים וְרוֹאִים מַה שֶּׁעוֹבֵר בָּעוֹלָם, כִּי הַכֹּל בִּשְׁבִיל לְקָרוֹת אוֹתָנוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי מִקֵּץ זְכָרוֹן (סְמָן נד), גַּם מִדֵּי עָמְדִי בִּשְׂדֵה לָבָן בְּיוֹם א' הֶעָבַר, גִּלְגֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּא לַאַכְסָנַאי שֶׁלִּי פִּתְאֹם יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם מִקֶּרֶעמֶינְטְשַׁאג וְרַבִּי אַבָּא בֶּן רַבִּי שְׁמוּאֵל מִטְשֶׁשְׁעהרִין, שֶׁנָּסְעוּ דֶּרֶךְ שָׁם לְבַאדִיטְשׁוֹב בִּדְבַר עֵסֶק שִׁדּוּךְ, וְשָׁמְחוּ עִמִּי מְאֹד וְדִבַּרְנוּ קְצָת דִּבְרֵי תּוֹרָה בִּפְרָט מֵעִנְיַן אֱמוּנָה. וְהִזְכַּרְנוּ קְצָת מַה שֶּׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ ב' שֶׁצְּרִיכִין לִצְעֹק מֵעֹמֶק הַלֵּב, בְּחִינַת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה' כְּדֵי לַחְתֹּר הַמַּיִם שֶׁמֵּהֶם גְּדֵלָה הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וּבָעֵת הַסָּמוּךְ נִכְנַס בְּלִבִּי בָּעֹמֶק מְאֹד מְאֹד אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כְּשֶׁגִּלָּה הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַנַּ"ל, אַז מֵע מוּז דֶּעבִּיוֶוין דָאס וואסער וואס פֶן דָארְט וואקְסְט אֱמוּנָה [שֶׁמּוֹכְרִחִים לַחְתֹּר אַחַר הַמַּיִם שֶׁמִּשָּׁם גְּדֵלָה הָאֱמוּנָה] וְכוּ'. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי בְּעִנְיָן זֶה. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה, וּבִפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', גְּדוֹלִים חַסְדֵי ה', מַה שֶּׁהִפְלִיא עִמָּנוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ, לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ שֶׁשִּׁלַּח לָנוּ מוֹשִׁיעַ וְרַב אֱמֶת כָּזֶה כְּבָר אָבְדָנוּ בְּעִנְיָנֵינוּ. חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלֵינוּ וְהִצַּלְתָּ נַפְשֵׁנוּ וְכוּ'.

כָּתַבְתִּי לְךָ כָּל זֶה בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁתִּתְעוֹרֵר מִזֶּה לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת עַל פִּי כָּל הַנַּ"ל, וְכָל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה מִכְּבָר. בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טָרֶף וְכוּ'. אֵיךְ שֶׁהוּא גָּדְלָה הַצָּלָתֵנוּ לָנֶצַח מְאֹד, מַה שֶּׁנִּצַּלְנוּ עַל כָּל פָּנִים מִלִּהְיוֹת מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם עַל אוֹר נִשְׂגָּב אוֹר טוֹב וּמֵטִיב וְכוּ' כָּזֶה, בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ'.

יוֹדִיעֵנִי אִם כְּבָר שָׁלַח אִגֶּרֶת לְיַאס אוֹדוֹת עִסְקֵנוּ, וְתוֹדִיעַ לִי' בָּעֵר מִסְקָאלָא שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹחֲזִים עַצְמֵנוּ בְּעֵסֶק הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁעָשִׂינוּ בֵּינֵינוּ, רַק שֶׁקָּשֶׁה לְהַתְחִיל קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מֵחֲמַת שֶׁרַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל נָסַע כַּנַּ"ל בִּדְבַר הָעֵסֶק וְעוֹד עִכּוּבִים הַרְבֵּה. אֲבָל אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, נִרְאֶה לַעֲסֹק בָּזֶה. רַק שֶׁלֹּא יִהְיֶה רַבִּי בָּעֵר הַנַּ"ל עָצֵל לִכְתֹּב לְךָ בְּכָל פַּעַם אִם עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ לַעֲסֹק עִמָּנוּ, וְאִם כְּבָר הִתְחִיל מִלַּאכְתּוֹ וְכוּ'. וְיוֹדִיעֵנִי גַּם מֵרַבִּי יוֹאֵל נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִטֶּעפְּלִיק שֶׁגַּם הֵם יִכְתְּבוּ לָנוּ אִם הִתְחִילוּ בַּמְּלָאכָה, וְאִם מְלַאכְתָּם טוֹבָה וּנְקִיָּה וְכוּ'. וְתִרְאֶה אַתָּה לִכְתֹּב לִי בְּכֹל פַּעַם מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לָהֶם וּמַה שֶּׁהֵשִׁיבוּ לְךָ, כִּי הוּא עֵסֶק גָּדוֹל שֶׁל זְכוּת הָרַבִּים וְכוּ'. וּלְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאַל תִּתְעַצֵּל בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל לַעֲסֹק בָּזֶה בִּשְׁלִיחַת מִכְתָּבִים כָּרָאוּי, וּלְהוֹדִיעֵנִי בְּכָל פַּעַם וְכַנַּ"ל,

וימין ה' רוֹמֵמָה יַעֲמֹד בְּעֶזְרָתֵנוּ תָּמִיד לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר בְּכָל פַּעַם עָסָקֵיו הַקְּדוֹשִׁים. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה.

שצ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת חֻקַּת תר"ב אוּמַאן.

שָׁלוֹם לִבְנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.

לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲנֶערְט צוּא לֶערְנֶן, וֶוועט אַייךְ תָּמִיד גוּט זַיין. דִּיא וֶוועלט אִיז גָּאר נִיט. סָע בְּלַייבְּט מֶער נִיט נָאר תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים. וָואס אִיר וֶוועט דַּארְפִין נַייטִיג, וֶוועל אִיךְ אַייךְ הֶעלפִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוּן גְרוֹסְקֶייט בַּאדַארְף מָען נִיט. דִּי טַייֶערֶי מַלְבּוּשִׁים פַּאר אִימָערִין דֶּעם מֶענְטְשִׁין דָּאס לֶעבִּין, בִּפְרָט גִימַיינִי לַייט בִּפְרָט אַזוֹינֶי נֶרְדָּפִים וויא מִיר, וֶענִין וָואס אִיטְלִיכֶער גִילְדִין קוּמְט מִיר אָן בְּנֵס גָּדוֹל, וָואס מָע קָאן גָּאר נִיט דֶּער צַיילְן, מִכָּל שֶׁכֵּן אַרוֹיס שְׁרַייבְּן. נָאר פֶּן דֶעסְט וֶועגִין וֶועט אוּנְז גָּאט בָּרוּךְ הוּא הֶעלפִין עֶסִין אוּן טְרוּנְקֶען אוּן אַ קַאפְּטִין. נָאר לֶערְנְט אוּן דַּאוּוינְט אוּן הִיט אַייךְ פִּין שְׁלֶעכְץ אוּן זַייט פְרֶייליךְ. גַּם זֶעהט אִיר זָאלְט שְׁרַייבְּן אוֹיךְ אַלֶע טָאג. אוּן הַאלְט עֶרְלִיךְ אִמְּכֶם הַכְּשֵׁרָה. לְמַעַן הַשֵּׁם אִיר זָאלְט אַייךְ נִיט קְרוּיגְן, מִכָּל שֶׁכֵּן נִיט שְׁלָאגִין, חַס וְשָׁלוֹם. אִיר זָאלְט קֵיין צַעַר חַס וְשָׁלוֹם נִיט אָן טָאן לְאִמְּכֶם תְּחִיֶּה, זִיא הָאריֶוועט אַרוּם אַייךְ גִינוּג. אוּן זָאגְט תְּהִלִּים אַלֶע טָאג. אוּן הֶייבְּט אַייךְ אָן צוּא גִיוַויינִין אוֹיס רֶייִדְין זִיךְ דָּאס הַאַרְץ פַּאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט אַזוֹי וואוֹל אַייךְ זַיין. נִיט אַייךְ אַלֵיין שְׁרַייבּ אִיךְ דָּאס, כִּי גַּם לְאַחֵיכֶם הַגְּדוֹלִים שֶׁיִּחְיוּ שְׁרַייבּ אִיךְ דָּאס. אוֹיךְ זַייא דַּארְפִין אַלֶע דִּי רֶייד, נָאר אִיהר זֶענְט יוּנְגֶע קִינְדֶער אִיר זָאלְט לַאנְג לֶעבִּין. בֶּעדַארְפְט אִיהר פּוּן הַיינְט זִיךְ גֶעוַוייגְנִין דֶּער מִיט צוּ גַיין צוּ טְרַאכְטִין רַק אוֹיף דֶּעם אִינְטֶערֶשְׁטִין תַּכְלִית. אִיר זֶענְט בָּרוּךְ הַשֵּׁם נִיט קֵיין טִפְּשִׁים חַס וְשָׁלוֹם. אִיר וֶועט פַּאר שְׁטַיין מַייְנֶי רֶייד נָאר אַז אִיר וֶועט זַייא מְקַיֵּים זַיין, וֶועט אִיר נָאךְ בֶּעסֶער פַּאר שְׁטַיין.

וְלְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ! הַתְמִידוּ בְּלִמּוּד, יִהְיֶה לָכֶם טוֹב תָּמִיד, הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּלוּם, לֹא נִשְׁאַר יוֹתֵר רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, מַה שֶּׁאַתֶּם תִּצְטָרְכוּ בְּהֶכְרֵחַ אֶעֱזֹר לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּגְדוּלוֹת אֵין צְרִיכִים, הַלְּבוּשִׁים הַיְקָרִים מְמָרְמְרִים לַאֲנָשִׁים אֶת הַחַיִּים, בִּפְרַט אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וְנִרְדָּפִים כְּמוֹתֵינוּ, שֶׁכָּל זֶהוּב בָּאִים לִי בְּנֵס גָּדוֹל שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּמִכָּל שֶׁכֵּן לִכְתּוֹב, אַךְ בְּכָל זֹאת יַעֲזֹר לָנוּ אֱלֹקִים בָּרוּךְ הוּא בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה

וּלְבוּשׁ, רַק לִמְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ וְשִׁמְרוּ עַצְמְכֶם מִכָּל רָע וְתִהְיוּ שְׂמֵחִים. גַּם תִּרְאוּ לְכְתוֹב בְּכָל יוֹם, וּלְכַבֵּד הֵיטֵב אֶת אִמְכֶם הַכְּשֵׁרָה, לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁלֹּא תָּרִיבוּ, וְלֹא לְהַכּוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וְשֶׁלֹּא תִּגָּרְמוּ שׁוּם צַעַר לְאִמְכֶם תִּחְיֶה, הִיא מִתְיַגַּעַת סְבִיבְכֶם מַסְפִּיק, תַּגִּידוּ תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְתַתְחִילוּ לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם לִשְׁפּוֹךְ כָּל לִבְּכֶם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִהְיֶה לָכֶם טוֹב. לֹא רַק לָכֶם לְבַד אֲנִי כּוֹתֵב זֹאת, כִּי גַּם לְאַחֵיכֶם הַגְּדוֹלִים שֶׁיִּחְיוּ אֲנִי כּוֹתֵב זֹאת, גַּם הֵם צְרִיכִים אֶת כָּל הַדִּבּוּרִים הַלָּלוּ, רַק אַתֶּם הִנְכֶם נְעָרִים צְעִירִים שֶׁתַּאֲרִיכוּ יָמִים, הִנְכֶם צְרִיכִים מֵהַיּוֹם לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמְכֶם לְלֶכֶת עִם זֶה לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם לַחֲשֹׁב עַל הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹנָה, אַתֶּם בָּרוּךְ ה' לֹא טִפְּשִׁים וְאַתֶּם תְּבִינוּ דְּבָרַי! אַךְ כְּשֶׁתְּקַיְּמוּ אוֹתָם תְּבִינוּ אוֹתָם יוֹתֵר טוֹב].
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם בְּתוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.
נָתָן הַנַּ"ל

שצא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' בָּלָק תר"ב אוּמַאן.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.
אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּתוֹךְ מִכְתַּב בְּנִי, שֶׁיִּחְיֶה, מִטּוּלְטְשִׁין, וְהָיָה לִי לְנַחַת. אֲבָל גָּדוֹל צַעֲרִי מִצַּעַרְךָ מֵחֲלִישׁוּת זוּגָתְךָ תִּחְיֶה, וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה בְּלִי שׁוּם רְפוּאוֹת וְתַחְבּוּלוֹת. וְתַזְהִיר מְאֹד מְאֹד אֶת כָּל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁיִּשְׁמְרוּ עַצְמָן לְבִלְי לַעֲסֹק עִמָּהּ בְּשׁוּם רְפוּאוֹת שֶׁל הֶהָמוֹן הַנִּקְרָאִים בָּאבְּסְקֶע [נָשִׁים זְקֵנוֹת]. וְלֹא רְפוּאוֹת הַדְּאקְטוֹרִים חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כֻּלָּם שֶׁקֶר וְכָזָב, לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ, אַדְרַבָּא מַזִּיקִים הַרְבֵּה. וַאֲפִלּוּ לְהָעֲצִירוּת לֹא יַעֲשׂוּ שׁוּם דָּבָר, כִּי עַל פִּי רֹב הוּא טוֹב לִבְרִיאוּת הַגּוּף (עַיֵּן שִׂיחוֹת הָר"ן). וְאִם חַס וְשָׁלוֹם הָעֲצִירוּת יוֹתֵר מִדַּאי, בְּוַדַּאי אָסוּר לַעֲסֹק בְּסִבּוֹת רְפוּאַת שֶׁקֶר גַּשְׁמִיִּים כִּי לֹא יוֹעִילוּ, וְיוֹתֵר שֶׁיַּזִּיקוּ חַס וְשָׁלוֹם. רַק לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד 'אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ' וְכוּ' עַד 'רוֹפֵא חֲלִי כָל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת', וְרַק הוּא לְבַד רוֹפֵא אֱמֶת נֶאֱמָן וְרַחֲמָן, הוּא יַכְאִיב וְיַחֲבֹשׁ, הוּא וְלֹא אַחֵר; וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה הַרְבֵּה בְּשֵׁם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, אַךְ אָנֹכִי הָרוֹאֶה שֶׁעֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה. וְהַלְוַאי שֶׁיּוֹעִיל לְהַצִּיל נְפָשׁוֹת. עַל כָּל פָּנִים בְּבֵיתִי אֵין רְצוֹנִי שֶׁיִּכָּנֵס שׁוּם סַם שֶׁל רוֹפְאֵי אֱלִיל. רַק לְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר לְעִנְיָן זֶה בָּזֶה הַלָּשׁוֹן: וּואס טוּט מָען אַז מָע איז אין פֶּעלְד" [מָה עוֹשִׂים כְּשֶׁנִּמְצָאִים בַּשָּׂדֶה] וְכוּ'. וַאֲנִי כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת אֶל ה',
יִשְׁלַח עֶזְרָהּ וִישׁוּעָתָהּ מְהֵרָה לְהַחֲלִימָהּ וּלְרַפְּאוֹתָהּ חִישׁ קַל מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְאַתָּה גַּם אַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי, תִּתְעוֹרֵר מֵעַתָּה עַל יְדֵי כָּל מַה שֶׁעּוֹבֵר עָלֶיךָ, לְהַתְחִיל לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לְתְלוֹת עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם עַל כָּל מַה שֶׁעּוֹבֵר עָלֶיךָ, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל

אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְתִרְאֶה לוֹמַר תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה וְלַעֲסֹק בְּהַתְפִּלּוֹת שֶׁלָּנוּ בְּכָל יוֹם, גַּם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל פַּעַם בִּפְרָט עַתָּה. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לָךְ. גַּם תִּרְאֶה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּךָ דַּרְכֵי הַנַּעֲרוּת וְהַבַּחֲרוּת וּמִדּוֹת לֹא טוֹבוֹת שֶׁנֶּאֱחֲזוּ בְּךָ שֶׁאֵינָם שַׂיָּכִים לְךָ כְּלָל, שֶׁהֵם הַקְּפִידוֹת וְהַכַּעַס, וּתְקַיֵּם "וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ". וְתֹאמַיִן לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁעִקַּר צַעֲרִי מֵהַקְּפִידוֹת שֶׁלְּךָ וּמִכַּעַסְךָ וַאֲנִינוּת דַּעְתְּךָ אֵינוֹ מֵהַצַּעַר שֶׁאַתָּה גּוֹרֵם לִי אוֹ לִבְנֵי בֵיתִי וּלְזוּלָתִי הֵיא חֲמוֹתְךָ תִּחְיֶה, רַק כָּל צַעֲרִי וְדַאֲגָתִי מִזֶּה עַל שֶׁאַתָּה מַזִּיק חַס וְשָׁלוֹם בָּזֶה הַרְבֵּה לְעַצְמְךָ בְּגַשְׁמִיוּת וְרוּחָנִיוּת; וַאֲנִי חָפֵץ מְאֹד בְּטוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ בְּגַשְׁמִיוּת וְרוּחָנִיוּת לָנֶצַח, עַל כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ מִקִּירוֹת לִבִּי. וְיֶתֶר מִזֶּה תִּשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵינוּ הַוָתִיק רַבִּי לֵיבְלֶי נֵרוֹ יָאִיר, וּבַקָּשָׁתִי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁאַל תָּקוּץ בְּתוֹכַחְתִּי. וְאַל תַּקְפִּיד וְאַל תִּכְעֹס עַל זֶה בְּעַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ כָּל זֶה, כִּי מֵאַהֲבָתְךָ אֲשֶׁר בְּלִבִּי אֲנִי מְדַבֵּר עִמְּךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית. כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁלִּבְּךָ בִּפְנִימִיּוּת נִכְסָף מְאֹד לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, רַק דַּרְכֵי הַנַּעֲרוּת וְהַבַּחֲרוּת מַבְדִּילִים בֵּינְךָ לְבֵין הַדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, עַל כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹכִיחֲךָ בְּאַהֲבָה כְּאָב אֶת בֵּן יְרֻצֶה.

וְגַם תִּרְאֶה מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִלְמֹד יוֹתֵר בְּכָל יוֹם תַּלְמוּד וּפוֹסֵק בְּכָל יוֹם, וְחֻמָּשׁ עִם פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, וְגַם סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל תִּלְמֹד בְּכָל יוֹם לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לְעַד וְלָנֶצַח.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי הֶעָרֵל שֶׁנָּסַע עִם ר"נ נֵרוֹ יָאִיר שָׁלַחְתִּי מִכְתָּב אֲלֵיכֶם. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת וְלִשְׁלֹחַ לִבְנִי לְטוּלְטְשִׁין. וְתִכְתֹּב לִי אִם קִבַּלְתָּ הַמִּכְתָּב עַל־יְדֵי הֶעָרֵל הַנַּ"ל וּמִכְתָּב הַזֶּה, וְאִם נִכְנְסוּ דְּבָרַי בְּאָזְנֶיךָ. וְגַם תִּכְתֹּב לִי מִשְּׁלוֹם זוּנְתִי תִּחְיֶה וּמִבָּנַי שֶׁיְּחִיוּ, מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי בְּמִכְתָּבְךָ מִבָּנַי שֶׁיְּחִיוּ, בִּפְרָט מַה שֶּׁבְּנִי נַחְמָן שֶׁיְּחִיֶה מַתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ, וּבְנִי יוֹסֵף יְחִיֶה שֶׁיְּחִיֶה לוֹמֵד גַּם כֵּן יוֹתֵר מִקֹּדֶם הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד. כֵּן יְחַיֶּה ה' אֶת נַפְשְׁךָ וְיִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּנְתְךָ תִּחְיֶה. רַק יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתָּ מִבִּתִּי חַנָּה צִירִיל תִּחְיֶה שֶׁאֵינָהּ בְּקֶו הַבְּרִיאָה. גַּם רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר סִפֵּר לִי מִזֶּה, וּתְבַקֵּשׁ אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּצְטַעֵר, וּבִפְרָט שֶׁלֹּא תַּעֲסֹק בְּשׁוּם רְפוּאָה גַּשְׁמִית חַס וְשָׁלוֹם, רַק תִּבְטַח בַּה' שֶׁיְּרַפֵּא אוֹתָהּ מְהֵרָה. גַּם אַל תִּדְאַג עַל פַּרְנָסָה כָּל כָּךְ, כִּי זֶה מַזִּיק לָהּ חַס וְשָׁלוֹם הַרְבֵּה לִבְרִיאַת גּוּפָהּ, וְתִבְטַח בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתָהּ לְעוֹלָם. וְהָיָה רְצוֹנִי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְּזֻרָזְךָ וּמוֹכִיחֲךָ לְטוֹבָתְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי מֵעַתָּה. אָז טוֹב לְךָ לָעַד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שצב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' בָּלָק תר"ב אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. וְשָׁם נֶאֱמַר מֵעִנְיַן הַבְּרִית מִילָה, שֶׁזָּכִינוּ שֶׁנּוֹלַד בֵּן לְמַזָּל טוֹב לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. וְשָׂמַחְנוּ בָּזֶה בְּיוֹם ה' לְעֵת עֶרֶב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְמַזָּל טוֹב וּלְכֻלָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּצְמַח עַל יְדֵי זֶה יְשׁוּעָתוֹ וִישׁוּעָתֵנוּ בְּתוֹךְ כְּלָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּיוֹם א' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ, וְגַם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ עִם אִגֶּרֶת קָטָן מִיַּאס, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. גַּם מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְיַיאס הָיָה לִי לְנַחַת מְאֹד, כִּי אֲנִי מְצַפֶּה שֶׁנַּעֲסֹק בְּעֵסֶק זֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ הַמִּכְתָּבִים מְצוּיִים בֵּינֵינוּ וּבֵין הָאִישׁ מִשָּׁם. וּמֵטְטְחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי כְּבָר הִשְׂבְתָּ לוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּב הַנַּ"ל מִמֶּנּוּ. וּבְוַדַּאי כָּתַבְתָּ לוֹ שֶׁאֲנִי עוֹסֵק בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהָכִין עַצְמִי לְגִמּוֹר הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁעָשִׂיתִי עִמּוֹ, וְשֶׁיִּכְתֹּב לָנוּ עוֹד הַפַּעַם בְּבֵאוּר הֵיטֵב אִם כְּבָר הִתְחִיל בִּמְלַאכְתּוֹ כָּרְאוּי, וְשֶׁיַּגִּיעַ לִי עַל זֶה מִכְתָּב גַּם מֵרַבִּי יוֹאֵל, וּבִפְרָט מִידִידֵנוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִטֶּעפְּלִיק אֲשֶׁר הוּא שָׁם. וַאֲנִי עֵינַי מְיֻחָלוֹת לַה', הוּא יִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי לְטִשָּׁעהרִין מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לְשָׁם. מִכָּל שֶׁכֵּן אִם תְּקַבֵּל עוֹד אֵיזֶה תְּשׁוּבָה מִשָּׁם אוֹ מִלְּבוֹב, אוֹ מֵרַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין נֵרוֹ יָאִיר, הַכֹּל תּוֹדִיעֵנִי בַּאֲרֻכָּה הֵיטֵב. וְכָל הַמִּכְתָּבִים שֶׁתִּשְׁלַח, תִּשְׁלַח רַק לְקַהִלַּת טְשֶׁעהרִין, וַאֲנִי בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' הַסָּמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְטִירָהאוויצָע. וּמִשָּׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁאֲחָרָיו לְטְשֶׁעהרִין.

חֲזַק וַחֲזַק בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, וְתִזְכֹּר הֵיטֵב שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת וְהַכֹּל לְטוֹבָה. וְסוֹף כָּל סוֹף יוֹשִׁיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי, לֹא בְּצִדְקוֹתֵינוּ וּבְמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים, כִּי אִם בִּזְכוּת הָאֶשֶׁל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּרוּם רָמָה וְכוּ'. וְעָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וְלִשְׁמֹחַ בְּכָל יוֹם שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל תִּקְוָתֵנוּ הָאֲמִתִּית שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ זוֹכִים לַעֲסֹק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מֵהַתּוֹרָה כִּי מְרֻחָמִים יְנַהֲגֵם (לְקוּטֵי תִנְיָנָא סִימָן ז) הֶחֱיֵה אוֹתִי מְאֹד מְאֹד. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, בְּכָל הַסְּפָרִים וּבְהַתְּפִלּוֹת וּבַמָּה שֶׁזָּכִינוּ לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בָּהֶם, כִּי הֵם חַיֶּיךָ לָנֶצַח. הֶפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם וְכוּ' כִּי אֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

שצג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' פִּינְחָס תר"ב אוּמֶין.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

דַּע כִּי גָּדוֹל ה' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וּבְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עוֹשֶׂה עִם כָּל בָּשָׂר וּמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וְכוּ', סְבֵב עִמִּי שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי פֹּה קְהִלַּת אוּמַאן עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר הָיִיתִי מוּכָן בְּדַרְתִּי מִכַּמָּה יָמִים לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' הֶעָבַר לְטִירְהָאוּוִיצָע. אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם, וּמֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְכוּ'. וּבִפְרָט אָנֹכִי הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל לְהֵיכָן מוֹלִיכִין אוֹתִי, כַּאֲשֶׁר הוֹדַעְתִּיךָ בְּמִכְתָּבַי הַקּוֹדְמִים. אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, וְזֶה הוּא תִּקְוָתִי וְשִׂמְחָתִי מַה שֶּׁאֲנִי מַשְׁלִיךְ עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַנְּסִיעוֹת. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁבִּלְבִּי בְּכָל זֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', וְהוּא מְרַבֶּה לְהֵטִיב עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. וְתוֹדָה לָאֵל כְּפִי הַנִּרְאֶה נְכוֹן לְפָנַי בְּכַמָּה דְּבָרִים נִגְלִים מַה שֶּׁנִּתְעַכַּבְתִּי פֹּה עַד הֵנָּה, מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ. וְעַתָּה בְּדַרְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְטִירְהָאוּוִיצָע, ה' יַנְחֵנִי בְּצִדְקָתוֹ וְכוּ'.

וּתְהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּי הַקְּוִויטִיל [הַפֶּתֶק] שֶׁלְּךָ אֲצֶל רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין בְּנִי חֲבִיבִי כַּמָּה וְכַמָּה הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּמִכְתָּבְךָ הַקָּטָן הַזֶּה, שֶׁהִזְכַּרְתָּ שָׁם מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וְשֶׁקִּבֵּל הַסְחוֹרָה בְּנֵס גָּדוֹל תְּהִלָּה לְאֵל חַי. אִלְמָלֵא לֹא נִתְעַכַּבְתִּי פֹּה כִּי אִם בִּשְׁבִיל זֶה דַּיִּי. כִּי אִם הָיִיתִי אָז בְּדַרְכִּי לֹא הָיָה לִי יְדִיעָה זֹאת עַד אַחַר אֵיזֶה יָמִים. וּבֶאֱמֶת אֲנִי צָרִיךְ לֵידַע מִזֶּה מִקֹּדֶם לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשִׁי בִּשְׂמוּעָה טוֹבָה כָּזֹאת. כֵּן יַשְׁמִיעֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת בִּפְרָט שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְעִסְקֵנוּ שֶׁאֵדַע מִזֶּה פֹּה קֹדֶם נְסִיעָתִי וְכוּ'. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט.

שצד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' דִּבְרִים תר"ב טְשֶׁעהְרִין.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הֲרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק, נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

הֵן הַיּוֹם זֶה סָמוּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הָאַחֲרוֹן הַיָּקָר בְּעֵינַי בְּיוֹתֵר, כִּי הוֹדַעְתַּנִי שָׁם מִבִּיאַת רַבִּי נַחְמָן יְדִידִי לְשָׁלוֹם. וְגַם מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי וְכָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם בְּעִנְיַן הַסֵּפֶר וּשְׁאָר מִכְתָּבִים, הַכֹּל בָּא בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ הַיּוֹם, בְּעֵת שֶׁהָיָה בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ מִכְתָּבִי וְלַהֲשִׁיבוֹ עַל הַמִּכְתָּבִים שֶׁקִּבַּלְתִּי פֹּה בְּיוֹם ה' בַּבֹּקֶר תֵּכֶף בְּבוֹאִי לְפֹה לְבֵית יְדִידֵנוּ רַבִּי בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, וְכֻלָּם הֶחֱיוּ אוֹתִי מְאֹד. וּבִפְרָט בַּמִּכְתָּב שֶׁקִּבַּלְתִּי זֶה סָמוּךְ וְאֵין אִתִּי יוֹדֵעַ מַה לְדַבֵּר עַתָּה,

כִּי בְּוַדַּאי מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ רִבּוּי פִּזּוּר דַּעְתִּי בְּעִנְיַן הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ. אֲשֶׁר מִלְּבַד מְנִיעוֹת מֵחָמַת מָמוֹן וְכוּ', אֲשֶׁר כְּבֵדִים עָלַי מְאֹד לָשֵׂאת. קָשֶׁה מִן הַכֹּל הוּא חֲלִקַּת עֲצָתִי לְהַתְחִיל עֵסֶק כָּזֶה, בְּעֵת הַסְתָּרַת הָאֱמֶת כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ'. וַעֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הָעֵסֶק פֹּה מֵחָמַת שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב הַרְבֵּה, וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּשַׂשִּׂים מִלִּים בְּפִי לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּאֹפֶן שֶׁאֶפְעַל כִּרְצוֹנִי. וְחַסְדֵי ה' גְּדוֹלִים וְנִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד שֶׁעוֹשֶׂה עִמִּי בְּכָל יוֹם וָעֵת. וְהִנֵּה עַתָּה נִתְאַחֲרְתִּי קְצָת בִּתְפִלָּתִי, וְאַחַר כָּךְ נִתְאַחֲרָה סְעֻדָּתִי מֵחָמַת שֶׁהָיִיתִי עוֹסֵק לִכְתֹּב נִפְלָאוֹת ה' שֶׁעָזְרַנִי לְחַדֵּשׁ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וּבְתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ לִי מִכְתָּבְךָ הַנַּ"ל, וּמֵרֹבִי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מִקְּרֶעמִינְיץ, וְהַכֹּל כָּלוּל יַחַד. כִּי מַה שֶּׁהָיִיתִי עוֹסֵק בִּכְתִיבָתִי שַׁיָּךְ לְכָל זֶה, לְכָל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל שֶׁמַּרְעִישִׁים עָלֵינוּ חִנָּם, וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת וּמַה לְּדַבֵּר, כִּי מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ שֶׁהָרִבּוּי הֶחֱלִישׁ דַּעְתִּי בִּתְחִלַּת מִכְתָּבוֹ שֶׁכָּתַב מִגֹּדֶל הָרַעַשׁ שֶׁהָיָה עַד שֶׁהֻכְרַח לִגְנֹז וְכוּ'. וְאִם לֹא בֵּאֵר הֵיטֵב מִמִּי הָיָה הָרַעַשׁ וְעַל מָה, מִמֵּילָא מוּבָן שֶׁהָיָה מֵחָמַת הַמַּחֲלֹקֶת. וְעַל כֵּן תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת רֹאשִׁי מִזֶּה. יִרְאָה וְרַעַד יָבוֹא בִּי לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ וְכוּ'. אַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי בַּסּוֹף כָּתַב מֵעִצָּם הַהִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁל הַשְּׂרִידִים הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם ה' וְכוּ'. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי חָזָק בְּדַעְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה לְהַכְנִיס רְצוֹנִי בָּזֶה לַעֲסֹק בָּזֶה. וְלֹה' הַיְשׁוּעָה, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר וּלְהַתְחִיל וְלִגְמֹר וְכוּ' וְכוּ', כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'. אַךְ מַה שֶּׁשְּׁאַלְתָּ אוֹתִי אִם יִסַּע רַבִּי נַחְמָן תֵּכֶף לְשָׁם. נִפְלְאֹתִי עֲלֵיכֶם מַדּוּעַ לֹא תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם שֶׁטּוֹב עַתָּה לְהֵיוֹת שָׁב וְאַל תִּסַּע. כִּי אֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לִסַּע סָמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּחִנָּם, כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִסַּע וְלַעֲבֹר דֶּרֶךְ כָּזֶה עַד שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל מוּכָן. הֵן הַמַּעוֹת הַמֻּכְרָח, הֵן גּוּף הַסְּחוֹרָה מְסֻדֶּרֶת כָּרָאוּי. וּמֵחָמַת זֶה נִסְבַּם בְּדַעְתִּי כְּבָר שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה. עַל כֵּן לֹא עֵת עַתָּה לִנְסֹעַ, רַק מֵאֵלֶיךָ תָּבִינוּ לִכְתֹּב עַל יָדָם כָּרָאוּי שֶׁאֲנַחְנוּ מוּכָנִים לַעֲסֹק בְּהָעֵסֶק, רַק מִכַּמָּה טְעָמִים הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְגַם לְדַבֵּר עִמָּהֶם פָּנִים אֶל פָּנִים שֶׁיִּרְאוּ שָׁם הָאֱמֶת, וְשֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן לְדַבֵּר עִמָּהֶם כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִמָּהֶם בָּזֶה בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה מִשָּׁם בְּכָל פַּעַם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד אַחַר סֻכּוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְתוֹךְ כָּךְ יַעְזְרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהָכִין הַכֹּל. וְאָז יִסַּע בְּחַסְדּוֹ לְשָׁלוֹם לְשֵׁם וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מֵהַיְסִין שֶׁבָּא בְּסָמוּךְ, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לוֹ בְּמִכְתָּבִי לְעֵיל. וְתִרְאֶה לְהָכִין עַצְמְךָ לָבוֹא לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה

הַשֵּׁם תֵּכֶף אַחַר שַׁבַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל. וְכַאֲשֶׁר תִּרְאֶה שֶׁלֹּא אָבוֹא לְשָׁם עֲדַיִן בְּיוֹם ד' ה' תּוּכַל לָשׂוּם לְדֶרֶךְ פְּעָמֶיךָ לְקְהִלַּת טִירָהאוּוִיצָע. וְנְדַבֵּר יַחַד שָׁם וְעַל הַדֶּרֶךְ כָּל הַמֻּכְרָח לָנוּ לְדַבֵּר. כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה אֶהְיֶה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עַל הַשַּׁבָּת שֶׁאַחַר רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל בִּקְהִלַּת טִירָהאוּוִיצָע. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן הַנַּ"ל

שצה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' תֵּצֵא תר"ב אוּמְין.

אָהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

בָּאתִי לִפֹּה תְּחִלַּת הַלַּיְלָה, הַשַּׁיְכָה לְיוֹם ג' הֶעָבַר, וּמָצָאתִי מִכְתָּבֶיךָ וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם מר"ש נֶרוֹ יָאִיר. גַּם מֵרִבִּי נַחְמָן קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּטִירָהאוּוִיצָע. וְאֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַמִּכְתָּב מִלְּבוֹב. צַעֲקָתְךָ שָׁמַעְתִּי הַרְבֵּה, וְהָיָה בְּדַעְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ, וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר. אוּלַי יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹד קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁאוּכַל לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת קְצָת. וּכְבָר יָדַעְתָּ בָּזֶה הַרְבֵּה שֶׁאֵין יוֹם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ, וּבְכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְכוּ'. שֶׁזֶּה נִמְשָׁךְ מֵהַדִּינִים הַמִּתְעוֹרְרִים בְּכָל יוֹם. אֲבָל מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כִּי חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ', וְהֵם חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ', שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר. וְעַל יְדֵי זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדוֹ. עַל כֵּן צְרִיכִים בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ לְהִתְחַזֵּק וּלְקַוּוֹת וּלְחַכּוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעְזְרוֹ וְיוֹשִׁיעוֹ מֻחְדָּשׁ מַמָּשׁ. כִּי כָּל יוֹם קָצָר בִּתְחִלָּתוֹ וּמִתְרַחֵב בְּסוֹפוֹ, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה "פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן" וּבְמָקוֹם אַחֵר שֶׁזֶּהוּ סוֹד הַשּׁוֹפָר, בְּחִינַת: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַּמֶּרְחָב יָהּ. וְזֶה כָּל עִנְיְנֵי הַתְּלָאוֹת וְהַמְּצוּקוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַמְנִיעוֹת וְכוּ' וְכוּ' הָעוֹבְרִין עַל כָּל הָאָדָם, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת שֶׁעֵת כָּזֶה לֹא עָבַר עָלָיו. וְלִפְעָמִים הוּא אֻמָּת קְצָת, אֲבָל אֵין לוֹ דַּעַת לְהָבִין שֶׁהַחֲסָדִים הַמִּתְחַדְּשִׁים עַתָּה הֵם מְרֻבִּים יוֹתֵר, כִּי לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִי וְכוּ', אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה' יִסְעָדֵנִי.

מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ג

שצו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, בֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת תר"ג.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

אִם עֲדַיִן לֹא שָׁלַחְתָּ הַלּוּלְב וְהַהֲדַס תִּשְׁלַח עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה בְּלִי תֵּרוּץ כִּי אֲנִי עוֹמֵד וּמַמְתִּין עָלָיו. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי אֶתְרוֹג נָאֶה וּמְהֻדָּר בְּחַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. וְיֵעָרֵב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְנִזְכֶּה לְהִוָּשַׁע בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת הַמְּצִוּוֹת

הַנּוֹרָאוֹת שֶׁל יֶרַח הָאֵיתָנִים הוּא תִּשְׁרֵי. אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת עַל שֵׁם תִּשְׁרֵי (לִקּוּטֵי תְּנָיָנָא סִימָן ח), עַדֵי נִזְכֶּה שֶׁיִּקַּיֵם "תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה".

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שצז

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נֹחַ תר"ג בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דֹּב בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, וְיוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ.

תְּהִלָּה לְאֵל אֹתָנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, וּתְהִלָּה לְאֵל עָבְרוּ יְמֵי הֶחָג בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה בְּעֻזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת תִּשְׁרֵי בֶּאֱמֶת תָּמִיד, שֶׁנִּזְכֶּה לְכָל הַתִּקּוּנִים שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹסְקִין בָּהֶם בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים שֶׁהוּא תִּשְׁרֵי, וּבִפְרָט כְּפִי מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְטָעֹם מְעַט צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי נֹעַם בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מֵעֵנְיַן נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּקְדֻשַּׁת מְצַוַּת שׁוֹפָר וַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה וְיוֹם כִּפּוּר וְסֻכּוֹת וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּה וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה. וְרָמַז לָנוּ רְמָזִים וְסוֹדוֹת נוֹרָאוֹת בְּתֹבֶת תִּשְׁרֵי, בִּפְרָט בְּהַתּוֹרָה תִּקְרְעוּ בְּסִימָן ח' בְּעִנְיַן הַתְּפִלָּה שֶׁל הַבַּעַל כֹּחַ, שֶׁהוּא סוֹד קְרִיעַת יַם סוּף, שֶׁהוּא נִגְנָז וְנֶעְלָם בַּפָּסוּק (תְּהִלִּים עד) "אַתָּה פּוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָ֫ם שִׁ֥בַּרְתָּ רָ֭אשֵׁי תַּנִּינִים עַל הַמָּיִם" רָאשֵׁי תֵּבוֹת תִּשְׁרֵי. וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְגֵרִים שֶׁהֵם נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹתָיו שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (אִיּוֹב כב) "וְרַעַם גְּבוּרֹתָו מִי יִתְבּוֹנָן". וּמְרֻמָּז בְּתֹבֶת תִּשְׁרֵי בְּהֶעֱלֵם נִפְלָא. בְּחִינַת (שְׁמוֹת כג) "וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת' נֶפֶשׁ' הַגֵּר' כִּי' גֵּרִים" וְכוּ' סוֹפֵי תֵּבוֹת תִּשְׁרֵי. מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' בְּכָל לֵב בְּכָל יוֹם תָּמִיד שֶׁזִּכִּינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל אֵלֶּה, וְנַפְשֵׁנוּ נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים מֵהַחוֹלְקִים עַל אוֹר חָדָשׁ וְקָדוֹשׁ כָּזֶה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲסֹק כָּל יָמֵינוּ בְּדִבָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְקַיֵּם הֲפֹךְ בָּהּ הֲפֹךְ בָּהּ וְכוּ', וְנִזְכֶּה לִלְמֹד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וַעֲצוֹתָיו הָעֲמֻקוֹת מְאֹד מְאֹד הַתְּמִימוֹת מְאֹד הַמְסֻגָּלִים לְכָל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, בַּעֲלִיָּה וּבִירִידָה חַס וְשָׁלוֹם, בְּטִיבוֹ וּבְעָקְבוֹ חַס וְשָׁלוֹם, וְהָעִקָּר לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת לְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל פִּי אֵיזֶה תּוֹרָה שֶׁיִּלְמֹד בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּכֻלָּם יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם. אֲהָהּ ה' מָתַי נִזְכֶּה לָזֶה, כִּי כָּל יָמֵינוּ פּוֹרְחִים וְהוֹלְכִים כְּצֵל עוֹבֵר וּכְעָנָן כָּלָה וּכְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכַחֲלוֹם יָעוּף וְכוּ'. וְאֵין לָנוּ בַּמֶּה לְתַקְּפָם וּלְהַחֲזִיקָם שֶׁיִּהְיוּ נִשְׁאָרִים קַיָּמִים לָנוּ שֶׁנִּחְיֶה בָּהֶם לָנֶצַח כִּי אִם עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, וְהָעִקָּר עַל פִּי הַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁהוּא יָשָׁן וְחָדָשׁ מְאֹד שֶׁהוּא לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת כַּנַ"ל. וְכָל אֶחָד רָחוֹק בְּעֵינֵי עַצְמוֹ מִזֶּה וּבֶאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן, כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ.

וְאִם אַף עַל פִּי כֵן אֵין יְכוֹלִים לְהַתְחִיל לְדַבֵּר כְּלָל, הֲלֹא כְּבָר גַּם מִזֶּה דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּעִצּוֹת אֲמִתִּיּוֹת וּתְמִימוֹת שֶׁהֵם בְּדוּקִים וּמְנֻסִּים שֶׁכְּבַר הוֹעִיל לָנוּ הַרְבֵּה, וּבִפְרָט מַה שֶּׁעָזַר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדַבֵּר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר עַל הַתּוֹרָה "וְאַיֵּה הַשָּׁה לְעוֹלָה" (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא יב) שֶׁגַּם בַּמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת מְאֹד וְהָרְהוּרִים מְגֻנִּים וְכוּ', גַּם שָׁם יְכוֹלִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד עַד שֶׁיַּהֲפֹךְ הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה שֶׁיִּזְכֶּה לִבְחִינַת בְּרֵאשִׁית מַאֲמַר סָתוּם וְכוּ' וְכוּ'. וְתוֹדָה לְקֵל דִּבַּרְנוּ בָּזֶה עוֹד הַרְבֵּה בְּעִנְיַן סֻכּוֹת וְכוּ', וּמְצֹרָף לָזֶה הַמַּעֲשֶׂה נוֹרָאָה שֶׁל יוֹם הַשִּׁשִּׁי וְכוּ' (סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת יג). אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה וְלַעֲסֹק בָּזֶה קְצָת, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ בֶּאֱמֶת וְלִלְכָּת בְּכָל דְּרָכָיו, לִשְׁמֹחַ בְּכָל יוֹם בְּכָל יוֹם וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וּלְצַעֵק לַה' - לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת וְכוּ', וּלְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ מֵאֵיזֶה נְקֻדָּה שֶׁיַּתְחִיל כִּי הַכֹּל תָּלוּי זֶה בָּזֶה, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כְּבָר. וְשֶׁלֹּא יִפֹּל לְיֵדֵי זְקָנָה חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁהִזְהִיר מְאֹד בְּקוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסַף (שִׂיחוֹת הָרַ"ן נא) בָּזֶה הַלָּשׁוֹן "אַלְט טָאר מֶען נִיט זַיין" [זְקֵן – אָסוּר לִהְיוֹת] וְכוּ'. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב.

וּמֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה, לִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן הֵיטֵב לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתֵּהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל יוֹם בְּכָלָל וּבִפְרָט וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן נ"ד עַיֵּן שָׁם.

עַתָּה בְּאתִי לְזָרְזוֹ שֶׁיִּרְאֶה לְגָבוֹת מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מַה שֶּׁהִבְטִיחוּ לִי עַל הָעֵסֶק כְּפִי הַצָּעטִיל [הָרְשִׁימָה] שֶׁמְּסַרְתִּי לוֹ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי נַחְמָן לְשָׁם מִכַּמָּה טְעָמִים, אֲבָל אָנוּ מְכִינִים עַצְמֵנוּ בְּכָל יוֹם לְשָׁלְחוֹ לְשָׁלוֹם לְשָׁם, וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם. וְהָעֵסֶק הוּא מֵהַדְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר, כִּי גַּם עַל שְׁנֵי זוּג לַייְכְטֶיר [פָּמוֹטֵי] כֶּסֶף גְּדוֹלִים, וַחֲמֵשׁ אוֹ שֵׁשׁ לוֹיט [מִשְׁקָל] מַרְגָּלִיּוֹת גְּדוֹלִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה צְרִיכִים סַךְ הַרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן אָנוּ רוֹצִים לִקְנוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ הַנִּמְשָׁל מֵאִתְּךָ וְדֵי לַמֵּבִין. וּמִגֹּדֶל טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה.

וְגַם אִם תּוּכַל לְקַבֵּל מֵאֵיזֶה אֲנָשִׁים מָעוֹת בִּשְׁבִילִי עַל פַּרְנָסָתִי מַה טּוֹב, כִּי הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ מְאֹד בִּפְרָט כָּעֵת שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּעֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה. וְלִבִּי מָלֵא מַחֲשָׁבוֹת בָּזֶה הֵנָּה וָהֵנָּה כַּאֲשֶׁר נִגְלֶה לִפְנֵי בּוֹחֵן כְּלָיוֹת כַּמָּה קְשֶׁה וְכָבֵד עָלַי הָעֵסֶק הַזֶּה מִכַּמָּה טְעָמִים, עַל כֵּן עַל כָּל פָּנִים רָאוּי שֶׁאֶהְיֶה פָּנוּי מִטִּרְדַּת הַפַּרְנָסָה, וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד, בִּפְרָט בַּחֹרֶף, גַּם תִּפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן רַבִּי יוֹסֵף מִפֹּה, וְתַזְהִיר אוֹתוֹ שֶׁגַּם עַתָּה יַעֲסֹק לְטוֹבָתִי לִשְׁלֹחַ לִי מַה שֶּׁיְּכוֹל לִגְבוֹת מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כַּאֲשֶׁר נָהַג אֶשְׁתַּקֵּד. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי יָדַעְתִּי שֶׁמֵּאֲלֵיהֶם יְזָדְרְזוּ לָזֶה, וְאֵין מְזָרְזִין אֶלָּא לְמִזְרָזִין. גַּם אַתָּה תִּשְׁלַח לִי תֵּכֶף אֵיזֶה סַךְ

לְפַרְנָסָתִי עַל חֶשְׁבּוֹנְךָ, וְלִידִידִי רַבִּי אַבָּא אֶכְתֹּב לוֹ בְּעַצְמוֹ. וְיֶתֶר מִזֶּה אֲנִי סוֹמֵךְ עֲלֵיכֶם שֶׁתַּעֲשׂוּ הַכֹּל עַל הַצַּד הַיּוֹתֵר טוֹב, הֵן לְהָעֵסֶק הֵן לְפַרְנָסָתִי.

גַּם תִּפְרֹס בִּשְׁלוֹם יְדִידִי בֶּן דּוֹדְךָ הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד רַבֵּנוּ זַ"ל בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּכְבָר בִּקַּשְׁתִּיךָ וְהִזְהַרְתִּיךָ שֶׁתִּרְאֶה לַעֲזֹר לוֹ בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא לָכֶם בְּכַפְלַיִם. וְתִכְתֹּב לִי מִשְּׁלוֹמוֹ בַּאֲר הֵיטֵב.

גַּם תִּפְרֹס בִּשְׁלוֹם חוֹתָנְךָ יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל בָּנָיו הַיְקָרִים עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וּבְשָׁלוֹם יְדִידִי ר' צְבִי דּוֹדְךָ נֵרוֹ יָאִיר עִם בָּנָיו הַיְקָרִים עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים וְאֵין פְּנַאי לְפָרְטָם בְּפֵרוּשׁ. אֲבָל תְּהִלָּה לְאֵל כֻּלָּם חֲקוּקִים עַל לִבִּי הֵיטֵב. ה' יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחַ כֻּלָּם בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנוּ, וְיִתְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְכֶם מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הַוָתִיק הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּיילִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, בְּדַעְתִּי הָיָה לְיַחֵד לְךָ אִגֶּרֶת בְּיִחוּד, אַךְ אֵין הַזְמַן מַסְפִּיק. וּמֵאֵלֶיךָ תִּבִּין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל כֻּלָּם נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ וּלְכֻלְּכֶם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ שֶׁתִּזְכּוּ לְקַיְּמָם מְהֵרָה, וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת מְיֻד עַל הַחֶשְׁבּוֹן כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי קֹדֶם נְסִיעָתוֹ לְבֵיתוֹ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יִסַּע רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר לְדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם בְּקָרוֹב אוֹדִיעַ לָכֶם. לְעֵת עַתָּה אָנוּ עוֹסְקִים לְהָכִין הַכֹּל כָּרָאוּי. וּמֵבְטָחַנִי שֶׁגַּם אַתָּה תַּעֲסֹק לְדַבֵּר עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִכָּל מַה שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה. וְעַתָּה כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת הַשָּׁמַיִם שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ וּלְמַעַן הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְיַעְזְרֵנוּ לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר הָעֵסֶקִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ. וְגַם אַתֶּם מִלִּבַּד הַמָּעוֹת שֶׁתִּתְּנוּ לְהָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְשֶׁתִּתְעַסְּקוּ בְּכֹחֲכֶם לְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, מִלִּבַּד זֶה תִּהְיֶה לִי מֵעִיר לַעֲזֹר בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחַלְנוּ. כִּי מִלִּבַּד הַהוֹצָאָה הַמְרֻבָּה מְאֹד צְרִיכִין עֲדַיִן יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים. וְעָלָיו יִתְבָּרַךְ הִשְׁלַכְתִּי יְהָבִי, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר, וְיִקַּיֵּם ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח

נָתָן הַנַּ"ל

שצח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְךָ לְךָ תר"ג בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי ר"י וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, בִּרְאוֹתִי גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' כַּאֲשֶׁר הֵבַנְתָּ בְּעַצְמְךָ מֵרָחוֹק בְּעִנְיַן הַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה וְכוּ', וּבָזֶה רוֹאִין אֵיךְ הַשִּׂטְאפֶּעטִין [הַשְּׁלוּחִים] הוֹלְכִים תָּמִיד מִזֶּה לָזֶה בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי. כִּי גַּם כָּל הַשִּׂלִּיחוּת וְכָל הַשְּׂטְאפֶּעטִין וְכָל הַמְּלָאכוֹת וְהָעֲסָקִים שֶׁבָּעוֹלָם, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל הוּא רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי; כִּי "בְּכָל מָקוֹם מַקְטֵר וּמֻגָּשׁ לִשְׁמִי", אֲפִלּוּ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (עֵין מְנָחוֹת קי), וְשָׁאֲפִלּוּ בְּהַהִסְתָּרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְתָּרָה שֶׁבָּאָה עַל יְדֵי רִבּוּי עֲוונוֹת מַמָּשׁ רַחֲמָנָא לִיצְלָן גַּם שָׁם נֶעֱלָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁהוּא הַתּוֹרָה, אַדְרַבָּא שָׁם דַּיְקָא מַסְתִּיר תּוֹרַת ה' מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן נ"ו עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב, וְאִם שֶׁאֵין מִי שֶׁיָּבִין זֹאת, מִכָּל שֶׁכֵּן אֲנַחְנוּ, אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים עַל כָּל פָּנִים בָּזֶה, כִּי גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר.

וְדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי אֶתְמוֹל הָלַךְ מִפֹּה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר בִּשְׁבִיל הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ אֵיזֶה שָׁעָה סָמוּךְ לְמִנְחָה יָצָא מִבֵּיתִי בָּרְגָלָיו בִּזְרִיזוּת לְדֶרֶךְ כָּזֶה, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל הוּא מִתְלַהֵב בְּחֵשֶׁק נִפְלָא לְעֵסֶק הַזֶּה, וְלֹא רָצָה לְהִתְעַכֵּב עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר בְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ, וּבְצַר הִרְחִיב לָנוּ שֶׁנִּמְצְאִים אֲנָשִׁים שֶׁמִּתְנַדְּבִים בִּמְעוֹתָם וּבְגוּפָם לָזֶה, בָּזֶה אֲנִי רוֹאֶה נִפְלָאוֹת ה' אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' וְכוּ', אַגִּידָה וַאֲדַבֵּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר. וְלַה' תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ כֵּן יוֹסִיף וְיוֹסִיף חַסְדּוֹ וְרַחֲמָיו שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ'. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךְ הָרוֹאֶה וּמַבִּין וּמַאֲמִין בִּישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו בְּכָל עֵת, וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִישׁוּעוֹת וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים מֵאֵלֶּה, עַד נִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מֵאֵלֶיךָ תָּבִין הַנַּחַת־רוּחַ שֶׁיֵּשׁ לִי מֵהַשִּׂטְאפֶּעט [מֵהַהִתְעַסְּקוּת] הַזֶּה, כִּי כָּל אָדָם חַיָּב לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם הַכֹּל בִּשְׁבִילִי וְכוּ'.

שצט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' חַיֵּי שָׂרָה תר"ג טֶעפְּלִיק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מֵה' מִצְעָדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְכוּ', וּבְרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ סִבֵּב שֶׁנָּסַעְתִּי בְּיוֹם ב' מִבֵּיתִי לְטֶעפְּלִיק, וּרְצוֹנִי הָיָה חָזָק לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ טוּלְטְשִׁין לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמְּךָ וְעִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּמֵה' הָיְתָה סִבָּה שֶׁבָּאָה פִּתְאֹם עֲגָלָה מִטֶּעפְּלִיק וְקִבֵּל אוֹתִי לְפֹה. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁנִּתְוַעֵד יַחַד נְדַבֵּר בָּזֶה בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַתָּה

בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וּתְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז וּבְכָל מִינֵי עַקְשָׁנוּת לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל נְעִימוּת חֶלְקֵנוּ וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לְמִכְתָּבְךָ בְּשִׂמְחָה וְנַחַת.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵיתִי וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

ת

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' חַיֵּי שָׂרָה תר"ג טֶעפְּלִיק.
שָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לִבְנֵי הַבָּחוּר שֶׁיִּחְיֶה וּלְבָנַי שֶׁיִּחְיוּ.
תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' הֶעָבַר. וּפָגַעְתִּי אֶת הָעֲגָלָה עִם רַבִּי הִירְשׁ מִפֹּה שֶׁנָּסַע עֲבוּרִי, וּבִקַּשְׁתִּי מִכֶּם מִכֹּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁתִּרְאוּ לְהִתְנַהֵג בְּשָׁלוֹם וְלֹא יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם שׁוּם קְטָטָה חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא שׁוּם קִפְּידָה וְקִנְאָה חַס וְשָׁלוֹם, רַק תִּרְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לִי לְפָרְנֵס אֶתְכֶם בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
אֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה אִיךְ בֶּעט דִּיךְ זַייֶער הָאבּ רַחֲמָנוּת אוֹיף דִּיר אוּן זַייא נִיט בַּייז אוּן זָאלְסְט זִיךְ נִיט קְרִיגִין עִם אָחִיךָ שֶׁיִּחְיֶה, זָאלְסְט קֵיין צַעַר נִיט אָהן טָאן לְאִמְּךָ תִּחְיֶה, נָאר בַּאגָעֶר צוּא לֶעֶרְנִין אוּן דַּאוּוִין עֶרְנְסְט אוּן זָאג תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, אוּן זָע צוּא שְׁרַייבִּין, אוּן זַייא פְּרַיילֶעךְ, אוּן זַיי נִיט בַּייז וָואס דִּיא הָאסְט נִיט קֵיין הִיטֶילֶ, הָאבּ בְּטָחוֹן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַז בְּקָרוֹב וֶועסְטוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלֶץ הָאבִּין. לְעֵת עַתָּה מוּזְטוּ אַבִּיסִיל וַוארְטִין. דִּיא הָאסְט מִיר גְּרוֹיס צַעַר אָן גִּיטָאן, אַז אִיךְ בִּין אַוֶועק גִּיפָארִין, לְמַעַן הַשֵּׁם פּוּן אִיצְט זָאלְסְטוּ מִיךְ פָאלְגִין, אוּן לְעֵת עַתָּה זָאלְסְטוּ דִּיר לַייאִין עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַ הִיטִיל אַצֶל חֲתָנִי רַבִּי בָּרוּךְ אוֹ אַצֶל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן אוּן בְּקָרוֹב וֶועט בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַלֶץ פַּארֶעכְט וֶועריִן. אַזוֹי פִּיל וויא אִיךְ שְׁמוּס מִיט אַייךְ דִּבְרֵי אֱמֶת וָואלְסְטוּ שׁוֹין בַּאדַארְפְט דַּיינֶע נַארִישְׁקַייט אַוֶועק וַוארְפִין אוּן טָרַאכְטִין נָאהר אַף דֶּעם תַּכְלִית. לִיבֶּע קִינְדֶער אִיךְ בֶּעט אַייךְ אַלֶע לְמַעַן הַשֵּׁם זַייט אַייךְ רֶעכְט מְיַשֵּׁב וָואס דֶּער תַּכְלִית אִיז אַף דֶּער וֶועלְט, בִּפְרָט מִיר זֶענִין אֲרִימֵי לַייט, אוּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֶעלְפְט אוּנְז פָּארְט וָואס נַייטִיג אִיז, קוּקְט נִיט אוֹיף קֵיין שׁוּם גְּרוֹיסְקַייט אוּן וָואס גַאנְץ נַייטִיג אִיז הָאט בְּטָחוֹן צוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר וֶועט מִיר הֶעלְפִין אִיךְ זָאל אַייךְ מַחֲזִיק זַיין כָּרָאוִי, רַק שְׁטַארְקְט אַייךְ אִין תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה אוּן בֶּעט אַלֶי טָאג לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר זָאל אַייךְ אַף הִיטִין פּוּן שְׁלֶעכְץ אוּן זָאל אַייךְ הֶעלְפִין זַיין עֶרְלִיכֶי יוּדִין. וָוארִין פּוּן דֶּעם מֶענְטְשִׁין בְּלַייבְּט גָּאר נִיט נָאהר יוּדִישְׁקַייט וָואס עֶר חַאפְּט אַרוֹיס אַף דֶּער וֶועלְט, וַוייטֶיר הָאבּ אִיךְ שׁוֹין מִיט אַייךְ פִּיל גִּישְׁמוּעֶסְט, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל אַייךְ

שְׂטַאְרְקִין דָּאס הַאְרְץ מְקַיֵּם צוּ זַיין מַיינָע רַייד וָואס קְוָועלְט מִדְּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל: זַייט גִיזוּנְט אוּן פְרַיילִיךְ.

[אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ מְאֹד רַחֵם עַל עַצְמְךָ וְאַל תִּתְרַגֵּז, וְאַל תָּרִיב עִם אָחִיךָ שֶׁיִּחְיֶה, וְאַל תִּגְרֹם צַעַר לְאִמְּךָ תִּחְיֶה. רַק תִּשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד, וְהִתְפַּלֵּל בְּרְצִינוּת וֶאֱמֹר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם וְהִשְׁתַּדֵּל לִכְתֹּב וְתִהְיֶה בְּשִׂמְחָה. וְאַל תִּזְעַף עַל שֶׁאֵין לְךָ כוֹבַע יִהְיֶה לְךָ בְּטָחוֹן בְּה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁבְּקָרוֹב אִם יִרְצֶה ה' יִהְיֶה לְךָ הַכֹּל. לְעֵת עַתָּה אַתָּה חַיָּב לְחַכּוֹת מְעַט. צִעַרְתָּ אוֹתִי מְאֹד כְּשֶׁנִּסְעְתִּי מִכָּאן. לְמַעַן ה' מֵעַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי וּלְעֵת עַתָּה תִּשְׁאַל כּוֹבַע מֵחֲתָנִי ר' בָּרוּךְ אוֹ אֲצָל ר' שִׁמְשׁוֹן וּבְקָרוֹב בְּעֶזְרַת ה' הַכֹּל יִתְקַן. לְפִי דִּבְרֵי הָאֱמֶת הַמְרֻבִּים אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר עִמָּכֶם כְּבָר הָיִיתָ צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַהֶבְלִים שֶׁלְּךָ וְלַחֲשׁוֹב רַק עַל הַתַּכְלִית. בָּנִים אֲהוּבִים, אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֻּלְּכֶם לְמַעַן ה' הִתְיַשְּׁבוּ הֵיטֵב מַהִי הַתַּכְלִית בָּעוֹלָם. וּבִפְרָט שֶׁאֲנַחְנוּ עֲנִיִּים וְאַף עַל פִּי כֵן ה' יִתְבָּרֵךְ עוֹזֵר לָנוּ מַה שֶּׁנְּחוּץ. אַל תִּצְפּוּ לְגְדוֹלוֹת וּמַה שֶּׁנְּחוּץ מְאֹד בִּטְחוּ בַּה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁאוּכַל לְהַחֲזִיק אֶתְכֶם כָּרָאוּי. רַק תִּתְחַזְּקוּ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבַקְּשׁוּ כָּל יוֹם לְה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁיִּשְׁמָרְכֶם מֵרַע וְיַעֲזֹר לָכֶם לִהְיוֹת יְהוּדִים כְּשֵׁרִים כִּיוָן שֶׁמֵּהָאָדָם לֹא נִשְׁאָר כְּלוּם חוּץ מֵהַיַּהֲדוּת שֶׁהוּא חוֹטֵף בָּעוֹלָם הַזֶּה. יוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי כְּבָר שׁוֹחֵחְתִּי עִמָּכֶם. ה' יִתְבָּרֵךְ יְחַזֵּק אֶת לִבְּכֶם לְקַיֵּם אֶת דִּבְרֵי הַנּוֹבְעִים מִדִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, תִּהְיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים].

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אֲהוּבֵי בְּנֵי דָּוִד צְבִי, תִּרְאֶה לְקַיֵּם כָּל הַנ"ל וְלִכְתֹּב לִי אַגֶּרֶת, וּלְהוֹדִיעֵנִי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּבֵיתִי בִּקְהִלָּתֵנוּ, הַכֹּל יוֹדִיעֵנִי בַּאֲר הֵיטֵב, ה' יִתְבָּרֵךְ יְזַכֵּנִי לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד: וְיַקְבֵּל אֶחָד פִּיד נֵרוֹת טוֹבִים וְיִרְאוּ לְשָׁמְרָם הֵיטֵב וּלְהַעֲמִידָם בְּמָקוֹם מְשֻׁמָּר. שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּהֶם שְׂרָצִים וְעַכְבָּרִים חַס וְשָׁלוֹם. וְתִרְאוּ לִלְמֹד אֶצְלָם וּלְהַדְלִיקָם לִכְבוֹד שַׁבַּת קוֹדֶשׁ.

תא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיֵּצֵא תר"ג אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. הַיּוֹם בָּאתִי לְפֹה מִטֶּעפְּלִיק, כִּי נִתְעַכַּבְתִּי שָׁם גַּם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת הֶעָבַר. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם עָשִׂיתִי גְּמַר שָׁם בְּדֶרֶךְ נֵס. וּבְבוֹאִי לְפֹה הַיּוֹם בְּאוֹר הַבֹּקֶר מָצָאתִי מִכְתָּבָיו שְׁנַיִם, וּמֵהַסְּתָם הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בָּהֶם מְאֹד, בִּפְרָט עִם הַיְדִיעָה מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי, וּבְוַדַּאי מֵהָרָאוּי שֶׁתִּשְׁתַּשֵּׁב לוֹ מִיָּד שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבוֹ וַאֲשֶׁר אֲנִי הַיּוֹם פֹּה.

וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר הָיִיתִי עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְהִזְכַּרְתִּי אוֹתְךָ שָׁם לְטוֹבָה. וְאַחַר כָּךְ הֻכְרַחְתִּי לֵאֶכֹל יַחַד עִם רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁעַתָּה הַשָּׁעָה נְחוּצָה מְאֹד עַל הַפָּאסְט, וַאֲנִי כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל מְאֹד לְטוֹבָתְךָ.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וִישַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת. וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עָבַר גַּם עָלַי וְעַל כַּיּוֹצֵא בָּנוּ בְּכִפְלֵי כִפְלַיִם, כִּי לְכָךְ נוֹצַרְנוּ לִסְבֹּל מַה שֶּׁסּוֹבְלִים. וְזֶהוּ כָּל גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא הִשְׁגִּיחַ עַל קִטְרוּג הַמַּלְאָכִים שֶׁאָמְרוּ: 'מָה אֱנוֹשׁ וְכוּ', הֲלֹא עָתִיד לְמֶחְטָא קַמָּךְ וּלְאַרְגָּזָא קַמָּךְ'. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר: לֹא לְחִנָּם נִקְרֵאתִי רַחוּם וְחַנּוּן כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ יָקָר מְאֹד כָּל הַעְתָּקָה וְנִתּוּק מִן הָרַע, אֲפִלּוּ אִם הָאָדָם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ סָע איז אַוַדאי [בְּוַדַּאי] וְכוּ' (כְּאוֹמֵר שֶׁכְּבָר תֵּעִינוּ וְנִתְעִינוּ הַרְבֵּה וְכוּ') אֲבָל אִיטְלִיכְיר צִי איז זַייעֶר טַייעֶר וְכוּ', [אֲבָל כֹּל מְשִׁיכָה (הִתְרַחֲקוּת מֵהָרַע) יְקָרָה מְאֹד]. וְאָמַר: וויא אַזוי סָע איז אַבִּי מֶען דֶּער האלְט זִיךְ. וּבְפֹרָט מַה שֶּׁאָמַר בַּסּוֹף: גָּאט איז גְּרוֹיס מֶע וויִיסְט גָּאר ניט [אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה (כַּמָּה גָּרוּעַ שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת) הָעִקָּר שֶׁמַּחֲזִיקִים (מַעֲמָד) וּבְפֹרָט מַה שֶּׁאָמַר בַּסּוֹף ה' גָּדוֹל כְּלָל לֹא יוֹדְעִים (מִזֶּה)], וְזֶה הָעִקָּר הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל. וּמִגֹּדֶל הַחִפָּזוֹן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' וַיִּשְׁלַח תר"ג.

שָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תְּחִיֶּה וְלִבְנֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְלִבְנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וְלִבְנֵי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פִּירְט דִּיא וֶועלְט, אַזוי וויא אִיר וֶועט הֶערִין מַאֲגֶרֶת שֶׁל בְּנֵי רַבִּי שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר וּמְמוֹסֵר כְּתָב זֶה, מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, אֲהוּבֵי בְּנֵי רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר כָּתַבְתִּי לְאָחִיךָ רַבִּי אִיצִיק שֶׁיְּקֻנֶּה עַל חֶשְׁבּוֹנִי אַ מִיצֶילִי בִּשְׁבִילְךָ בְּעֶרֶךְ ג' אוֹ ד' רוּבֵּל כֶּסֶף דְּהַיְנוּ שֶׁל מַארְדִיר. וּבַקַּשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁאַל תְּבַקֵּשׁ גְּדוֹלוֹת כִּי גַם זֶה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי מְאֹד. כִּי אֲנִי מוֹצִיא מִמְּעוֹת אֲחֵרִים כַּנַ"ל. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וּמַבְטִיחַנִי שֶׁתִּצְיֵת אוֹתִי וְתַתְחִיל לְהִתְמִיד בְּלִמּוּד וּבִתְפִלּוֹת וּבַאֲמִירַת תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה וְאָז טוֹב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָעֲצַח. אֲהוּבִי בְּנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה דִּיא הָאסְט בְּוַדַּאי פַּאר שְׁטַאנְין דֶּעם צַעַר וְואס אִיךְ הָאב פּוּן דִּיר פּוּן דַּיין עַקְשָׁנוּת וְואס דּוּא בִּיסְט ניט גִּינַאנְגִין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּשַׁבָּת מֵחֲמַת דֶּעם מִיצֶילִ. בֶּעט אִיךְ דִּיךְ זַאלְסְט פּוּן הַיינְט בֶּעסֶר וֶוערִין אוּן זַאלְסְט נָעמִין הַמִּיצֶילִ שֶׁל חֲתָנִי רַבִּי בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה אוּן גֵּיין אַלֶע שַׁבָּת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. לְמַעַן הַשֵּׁם גֵּיא ניט נָאךְ דַּיינִי

נַאר‌ישְׁקַייט פָּאלְג מִיךְ וָואר‌ין אִיךְ טָר‌אכְט אַר‌וּם דִיר, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָר‌וֹב הָאב אִיךְ בְּטָחוֹן מִיט דִיר אַ שִׁדּוּךְ טָאן לְמַזָּל טוֹב, וָועסְטוּ הָאבִין בְּעֶזְר‌ַת הַשֵּׁם אַ שְׁטָר‌ַיימְל טוֹב אוּן אַ גוּט מִיצֶיל אוֹיךְ. לְעֵת עַתָּה לְמַעַן הַשֵּׁם זַייא דִיךְ נִיט מוֹנֵעַ פּוּן דֶעם בֵּית הַמִּדְרָשׁ אִיבֶּר אַזוֹי אַ נַאר‌ישְׁקַייט בִּפְר‌ָט בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּאגֶעגְר‌ַט צוּא לֶעְר‌ְנִין אוּן דַאוּונֶין אוּן זָאגִין תְּהִלִּים אוּן תְּפִלּוֹת אוּן שְׁטֶיִיעֶן אוֹיף פַּאר טָאג חָאטְשִׁי אַבִּיסֶיל, לְמַעַן הַשֵּׁם הִיט דִיךְ אִיךְ זָאל אוֹיף דִיר נִיט בְּר‌ֹגֶז זַיין אוּן פָּאלְג מִיךְ אוּן פָּאלְג אוּנְזֶעְר‌ֵי לַייט וָועט אַזוֹי וואוֹיל דִיר זַיין בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא [ה' יִתְבָּרַךְ מְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁתִּשְׁמְעוּ מֵאֲגֶ"רת שֶׁל בְּנֵי ר' שַׁכְנָא נֵר‌וֹ יָאִיר וּמִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה. מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ... אֲהוּבֵי בְנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, בְּוַדַּאי הֲבַנְתָּ אֶת הַצַּעַר שֶׁיֵּשׁ לִי מֵהַעַקְשָׁנוּת שֶׁלְּךָ שֶׁלֹּא הָלַכְתָּ בְּשַׁבָּת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בִּגְלַל הַכּוֹבַע. אֲנִי מְבַקֵּשׁ שֶׁתִּיטִיב אֶת עַצְמְךָ וְתִקַּח אֶת הַכּוֹבַע שֶׁל חֲתָנִי ר' בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה וְלָלֶכֶת בְּכָל שַׁבָּת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. לְמַעַן ה' אַל תֵּלֵךְ אַחַר הַשְׁטוּיּוֹת שֶׁלְּךָ. שְׁמַע אֵלַי כִּי אֲנִי חוֹשֵׁב בָּעִנְיָנִים שֶׁלְּךָ. אֲנִי בּוֹטֵחַ שֶׁאִם יִרְצֶה ה' בְּקָר‌וֹב אֶעֱשֶׂה עִמְּךָ שִׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב וְאָז יִהְיֶה לְךָ שְׁטָר‌ַיימִיל טוֹב וְגַם כּוֹבַע טוֹבָה. לְעֵת עַתָּה לְמַעַן ה' אַל תִּמָּנַע מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ בִּגְלַל שְׁטוּיוֹת, בִּפְר‌ָט בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ. הִשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל וְלוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת וְלָקוּם לִפְנוֹת בֹּקֶר וְלוּ בְּמִקְצָת. הִשָּׁמֵר לְךָ שֶׁאֲנִי לֹא אֶכְעַס עָלֶיךָ וּשְׁמַע אֵלַי וְאֶל הָאֲנָשִׁים שֶׁלָּנוּ וְכָךְ יִיטַב לְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא...], וּמְגֹדָל נְחִיצָתִי וְטִר‌ְדָּתִי עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲר‌ִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם, הַמַּעְתִּיר בַּעֲדְכֶם

נָתָן מִבְּר‌ֶסְלֶב

גַּם בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה זָאלְסְטוּ בַּאגֶעגְר‌ִין צוּא לֶעְר‌ְנִין וָועט דִיר גוּט זַיין [הִשְׁתּוֹקֵק לִלְמֹד, כְּךָ יִיטַב לְךָ] בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

וְשָׁלוֹם ר‌ַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה ר‌ַבָּה וּר‌ְחִימְתָן עֲזִיזָא כְּעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲר‌ִיךְ כְּלָל, אַל תִּתְר‌ַעֲמוּ עָלַי אַחַי וְר‌ֵעַי שֶׁנִּסַּעְתִּי מִכֶּם מִשַּׁבַּת חֲנֻכָּה. כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ וְתָבִינוּ בְּעַצְמְכֶם. נָא לְהַשְׁגִּיחַ עַל בֵּיתִי שֶׁלֹּא אֶצְטָר‌ֵךְ לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם, בִּפְר‌ָט בְּעֵת כָּזֹאת שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹסְקִים בִּזְכוּת כָּזֶה וְכוּ' דִּבְר‌ֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לְנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם ר‌ַב לְחָתְנִי הָר‌ַבְנִי הָר‌ַב בָּר‌וּךְ שֶׁיִּחְיֶה, בַּקָּשָׁתִי מִמְּךָ חָתְנִי חֲבִיבִי, שֶׁתַּשְׁגִּיחַ עַל בְּנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה בְּאֹפֶן שֶׁיַּתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ הֵיטֵב וְתַסְבִּיר לוֹ הַלִּמּוּד הֵיטֵב בְּאֹפֶן שֶׁיָּבִין בְּשִׂכְלוֹ הֵיטֵב מַה שֶּׁלּוֹמֵד.

דִּבְר‌ֵי חוֹתָנְךָ נָתָן הַנַּ"ל

תג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיִּשְׁלַח תר"ג אוּמַאן.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

בּוֹא וּרְאֵה נִפְלָאוֹת ה', אֶתְמוֹל כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת עַל יְדֵי רַבִּי אִיצִיק יוֹאֵל מִבְּרֶסְלֶב שֶׁבְּדַעְתִּי לָשׁוּב לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבָעֶרֶב בָּא פִּתְאֹם מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר עִם חֲתַן בְּנֵי רַבִּי אַבְרָהָם לִייב שֶׁיִּחְיֶה, וְהֵבִיאוּ לִי אִגֶּרֶת וַעֲגָלָה לִנְסֹעַ לְטֶשֶׁעהרין וְסִפְּרוּ לִי עִצָּם תְּשׁוּקָתָם שָׁם שֶׁאָבוֹא מַמָּשׁ עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְהֻכְרַחְתִּי לִנְסֹעַ לְשָׁם. כִּי רָאִיתִי וְהֵבַנְתִּי כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הֵיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ, בְּפָרְט שֶׁבְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יִהְיֶה פִּדְיוֹן הַבֵּן שֶׁל נִינִי הוּא בְּנוֹ שֶׁל חֲתַן בְּנֵי רַבִּי אַבְרָהָם לִיב הַנַּ"ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזְרֵנִי לְהַגִּיעַ לְשָׁם עַל יוֹם ו' בַּבֹּקֶר בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה בְּרַחֲמָיו לִהְיוֹת עַל שִׂמְחַת פִּדְיוֹן הַבֵּן שֶׁל נִינִי וְנֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה, מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי. וּמִגְּדֶל נְחִיצָתִי וְטִרְדָּתִי עַתָּה לִנְסֹעַ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, רַק בְּקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנֵי חֲבִיבִי שֶׁלֹּא תִּצְטַעֵר עַל זֶה כְּלָל, כִּי בְּוַדַּאי הוּא לְטוֹבַת כֻּלָּנוּ רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְשִׁיבֵי טַעַם בָּאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי בְּיוֹם ג' וַיֵּצֵא עַל יְדֵי הַפָּאסְט. אַךְ כְּפִי מִכְתָּבְךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶתְמוֹל עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדְךָ. מֻבְטָחַנִי שֶׁכְּבָר קִבַּלְתּוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיֵּשֶׁב תר"ג טְשֶׁעהרין.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הֲרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרַט לִבְנוֹ יְדִידִי הוּא נֶכְדִּי הַיָּנִיק הַמּוּפְלָא ר' דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, ה' יִתְבָּרֵךְ יְחַזֵּק לְבָבוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הָיָה בְּעֶזְרִי וּבָאתִי לְפֹה קֶהִלַּת טְשֶׁעהרין בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח הֶעָבֵר בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה. וּבָאתִי בְּטִרְחָא וִיגִיעָה עֲצוּמָה, וּבִישׁוּעַת נִפְלָאוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַדֶּרֶךְ הָיָה מְקֻלְקָל מְאֹד מְאֹד וְהָיוּ לָנוּ כַּמָּה עִכּוּבִים בַּדֶּרֶךְ. אַךְ חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ בַּבַּיִת וּבַדֶּרֶךְ, וְזֶה עָנִי קָרָא וַה' שָׁמַע שֶׁבָּאתִי קֹדֶם הַתְּפִלָּה כְּדֵי לִהְיוֹת עַל פִּדְיוֹן הַבֵּן. וּתְהִלָּה לָאֵל קִיַּמְנוּ מִצְוַת פִּדְיוֹן הַבֵּן כָּרְאוּי בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ, וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְנוּ שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְרֹב שִׂיחָתֵנוּ הָיָה מֵעִנְיַן פִּדְיוֹן הַבֵּן שֶׁהוּא מְחֻבָּר אֶצְלֵנוּ עִם הַתּוֹרָה "כִּי מְרֻחָמָם יְנַהֲגֵם" שֶׁמְּדַבֵּר מֵחֲנֻכָּה. וְדִבַּרְנוּ בָּזֶה חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים הַמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַחֲפֵצִים בֶּהָאֱמֶת הָרוֹצִים לְהִטּוֹת אׇזֶן אֶל הָאֱמֶת, לְהַחֲיוֹת

וּלְהָשִׁיב נַפְשָׁם לָנֶצַח, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עוֹשֶׂה עִמָּנוּ עֲדַיִן. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, כִּי דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים וְכוּ'. וְהֵם מְחַיִּין בְּכָל עֵת בְּכָלְלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְהֵם מַגִּיעִים גַּם אֵלֶיךָ בִּפְרָטִיּוּת עַתָּה, גַּם עַתָּה אֵיךְ שֶׁאַתָּה הוּא אֵיךְ שֶׁלִּבְּךָ סְחָרְחַר אֵיךְ שֶׁמְּעַקְּמִין לִבְּךָ וְכוּ', גַּם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהַזְכִּיר עַצְמְךָ מֵחָדָשׁ שֶׁהָיָה רַבִּי בָּעוֹלָם וְאוֹרוֹ זוֹרֵחַ וּמֵאִיר מֵחָדָשׁ בְּכָל יוֹם גַּם עַתָּה, וְכֵן לְדוֹרוֹת שֶׁמֵּאִיר בְּכָל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא הֶאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד. לֵידַע וּלְהוֹדִיעַ לְכָל אֶחָד בְּכָל עֵת כִּי עֲדַיִן ה' עִמְּךָ וְאִתְּךָ וְאָצְלְךָ כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְאֵיהוּ מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עָלְמִין וְלֵית אֲתַר פָּנוּי מִנֵּהּ, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה לְךָ תִּקּוּן בְּוַדַּאי, וְלֵה' הַתִּקְוָה שֶׁתִּתְקוֹנֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה עַל־יָדוֹ יִהְיֶה נָאֶה וְיָפֶה כָּרָאוּי לוֹ, לֹא כְּמַעֲשֵׂינוּ. לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ אֲפִלּוּ לִפְנֵי כְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ וְכוּ', מַה שֶּׁזְּכִינוּ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם עַל אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנָעִים וְכוּ' כֵּן. אַף גַּם זְכִינוּ לֵידַע מִמֶּנּוּ וּלְהַקְרֵא עַל שְׁמוֹ שֶׁזֶּה עוֹלֶה עַל הַכֹּל, וְאֵין שׁוּם חֹשֶׁךְ וּתְהוֹם תַּחְתִּיּוֹת שֶׁיּוּכַל לְהַסְתִּיר אוֹר כָּזֶה מַה שֶּׁמֵּאִיר בָּנוּ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל עֵת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּדַרְכֵי עֲצוּת עֲמֻקּוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל. וְהוּא גָּמַר וְיִגְמֹר כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה', רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנֵי חֲבִיבֵי קוּם קְרָא אֶל אֱלֹקֶיךָ בְּכָל עֵת וְחַזֵּק וְאַמֵּץ לִבְּךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה בְּמַשֶּׁהוּ מִן מַשֶּׁהוּ נְקֻדָּה דִּנְקֻדָּה טוֹבָה, וְחַטֵּט וֶאֱכֹל חֲטֵט וֶאֱכֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁתּוּכַל, כִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, מְעַט זְמַן חַיֵּינוּ יַחֲלֹף וְיַעֲבֹר כְּצֵל עוֹבֵר, וּמַה שֶּׁזְּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר הָאֱמֶת הַקַּיָּם לָנֶצַח, זֶה יִשָּׁאֵר לָנוּ בְּוַדַּאי לְעוֹלָם וָעֶד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה יוֹתֵר בִּכְתָב.

וְהִנֵּה כָּתַבְתִּי לְךָ רֹב כַּוָּנוֹת חֲנָכָה הַמְכֻרָּח לְךָ מְאֹד, וְעַתָּה חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְתָבִין מֵרָחוֹק הָרְמָזִים שֶׁיֵּשׁ בִּיַּם הַחָכְמָה. כִּי זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם וְכוּ'. וְתִזָּהֵר לִבְלִי לִהְיוֹת שְׁלֵימַזְלְנִיק חַס וְשָׁלוֹם, וְאִם אַתָּה כְּמוֹ שֶׁאַתָּה בְּעֵינֶיךָ, אַף עַל פִּי כֵן אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָקָר מְאֹד כָּל תְּנוּעָה טוֹבָה וְכָל הִתְעוֹרְרוּת וַהֲזָזָה כָּל שֶׁהוּא מֵרַע לְטוֹב, אֲזֹר נָא כְּגֶבֶר חֲלָצֶיךָ כִּי יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן תְּהִלָּה לָאֵל. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה תּוּכַל לְהַתְחִיל בְּכָל עֵת לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וּמָרוֹת הַמַּטְרִידִין אוֹתְךָ בְּכָל עֵת, כִּי עִקַּר הִתְגַּבְּרוּתָם הוּא עַל יְדֵי עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה רַק תְּדַלֵּג עֲלֵיהֶם כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל לְפִי הַזְּמַן וְלֹא תַּתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל וְאַל תִּתְיָרֵא וְאַל תִּפְחַד מֵהֶם וְתִזְכֹּר מַה שֶּׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זַ"ל מֵהַצַּדִּיק שֶׁאָמַר קֻדָּם יְצִיאַת נִשְׁמָתוֹ: אִיבֶּיךָ גִּישְׁפִּירִינְגֶין [עָבַר בְּדִלּוּג], וְגַם מַה שֶּׁאָמַר שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בָּזֶה הָעוֹלָם עַל גֶּשֶׁר צַר וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּחֵד, וְאִם שֶׁיֵּשׁ שֶׁאוֹמְרִים בְּדַעְתָּם שֶׁכְּבָר נָפְלוּ מִן הַגֶּשֶׁר לְתוֹךְ רֶפֶשׁ וָטִיט וּמְקוֹמוֹת מְטֻנָּפִים, אַדְרַבָּא וְאַדְרַבָּא זֶה הָאִישׁ בְּוַדַּאי אֵין צָרִיךְ לִפְחֹד

עוֹד, כִּי הֲלֹא גַּם עַתָּה אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁצְּרִיכִין לְקַוּוֹת וּלְצַפּוֹת לַה' וְלִקְרֹא אוֹתוֹ גַּם מִנִּפְלָאוֹת כָּאֵלּוּ בִּבְחִינַת "צָפוּ מַיִם עַל רֹאשִׁי אָמַרְתִּי נִגְזַרְתִּי קָרָאתִי שִׁמְךָ ה' מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת", וְכֵן בְּהַרְבֵּה פְּסוּקִים בְּתְהִלִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים סט) "טָבַעְתִּי בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד וְכוּ' שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת" וְכוּ'. וּכְבָר הוֹדִיעָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁגַּם צָעָקָה מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת לְעוֹלָם, וְשֶׁלֹּא נִתְיָאֵשׁ מִן הַצְּעָקָה לְעוֹלָם, כִּי גָּדוֹל ה' וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ'. וְכָל אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁכָּתַבְתִּי הֵם הֵם בְּעַצְמָן הַנֶּשֶׁר הָאֲמִתִּי שֶׁיְּכוֹלִין לַעֲבֹר עָלָיו אֲפִלּוּ בִּתְהוֹם תַּחְתִּיּוֹת רַק שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ וְלֹא יִתְפַּחֵד כְּלָל וְיִבְטַח וְיִשָּׁעֵן בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁגִּלָּה כָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה וּתְקֵיִם "קַוֵּה אֶל ה'", וְאִם עֲדַיִן נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה – "חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה'" וּכְעִין שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם.

וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי כְּבָר רָמַזְתִּי לְךָ שֶׁיֵּשׁ רְמָזִים בַּיִּם הַחָכְמָה שֶׁצְּרִיכִין לְהָבִין מֵעַצְמוֹ לִהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכָה לְקַיֵּם "אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", כִּי "לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר". יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. כִּי אוֹר בֹּקֶר מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא. וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ שֶׁהוּא אוֹר הָאֱמֶת וְהַחֶסֶד הַמֵּאִיר מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹר נֵר חֲנֻכָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל אוֹר חֲנֻכָּה עֲדֵי נִזְכֶּה שֶׁיָּאִירוּ עָלֵינוּ הַמַּקִּיפִים שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּקוּפַת הַיָּמִים תְּקוּפַת הַשָּׁנִים, וְנִזְכֶּה לְפַרְנָסָה טוֹבָה שֶׁיָּאִיר בְּהָאֲכִילָה וְהַפַּרְנָסָה הָאֲרַת הָרְצוֹן הַמַּפְלִג וְכוּ', אֲשֶׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִידַע רְמָזִים מֵאוֹרוֹת נִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁהֵם מְחַיִּין אוֹתָנוּ עַתָּה גַּם עַתָּה וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִים עַיִן בְּעַיִן כִּי עֲדַיִן ה' אִתָּנוּ כִּי לוּ חָפֵץ ה' לַהֲמִיתֵנוּ וְכוּ' לֹא הִשְׁמִיעָנוּ אֶת כָּל אֵלֶּה וְכוּ', ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי לָא שְׁבַק וְלָא שָׁבַק.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' ג' דַּחֲנֻכָּה תר"ג טְשֶׁעהרִין.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַטּוֹב בְּיוֹם א' הֶעָבַר בְּעֵת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל צַעֲרִי אֵיךְ נֶהְפַּךְ לִבִּי בְּקִרְבִּי; אַךְ חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי וְאֵין לִי שׁוּם עֵצָה וְתַחְבּוּלָה מַה לַּעֲשׂוֹת בִּפְרָט שֶׁהַדֶּרֶךְ מְקֻלְקָל מְאֹד מְאֹד. וּלְהֵיכָן אָרוּץ וּמָה אוּכַל לַעֲשׂוֹת. לְעֵת עַתָּה נָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁהוֹדַעְתַּנִי שֶׁכְּבָר נָסְעוּ מִזֶּה וְכוּ', וְגַם בְּנָךְ שֶׁיִּחְיֶה מֵהַסְּתָם אֵינוֹ מָצוּי בְּמְקוֹמוֹ. וְעַתָּה עֵינַי מְצַפּוֹת וּמְקַוּוֹת וּמְיַחֲלוֹת וְכָלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ אֵיזֶה בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מֵאִתְּכֶם וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְהִנֵּה בְּיוֹם א' הַסָּמוּךְ בָּעֶרֶב אַחַר הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה בָּא לְפֹה בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה רַבִּי אֶפְרַיִם עִם חֲמוֹתוֹ מִקְרוּמִינְטְשַׁאג, כִּי לָהֶם הוֹדִיעַ מִקֹּדֶם ר"ש וו"ב מִבְּרֶסְלֶב. אֲבָל כְּשֶׁהֶרְאֵיתִי לָהֶם מִכְתָּבְךָ נָחָה דַּעְתָּם קְצָת מֵאַחַר שֶׁעַל כָּל פָּנִים בְּנוֹ מַחֲזִיק בְּדֶרֶךְ וְכוּ', וּבְיוֹם ב' א' דַּחֲנֻכָּה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם נָסְעוּ שְׁנֵיהֶם מִזֶּה לִקְרָאתָם עַל דֶּרֶךְ טִירָהאוּוִיצֶע וְאוּמַאן, וְגַם שָׁלַחְתִּי בְּיָדָם מִכְתָּב קָצָר. כָּעֵת עֵינַי מְטַיְּפִין. צוֹפִיּוֹת וּמְיַחֲלוֹת עַד בּוֹא דְּבָרוֹ בִּבְשׂוֹרָה טוֹבָה וִישׁוּעָה, אוֹ עַד שֶׁיָּשׁוּב וְיָבוֹא לְפֹה רַבִּי אֶפְרַיִם הַנַּ"ל, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, רַק עֵינַי תְּלוּיוֹת לַמָּרוֹם עַד שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת שִׂפְתֵי לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו עַל כָּל הַתְּלָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ. לְמַעֲנוֹ וּלְמַעַן נֶאֱמַן בֵּיתוֹ אֲשֶׁר אָנוּ סְמוּכִים עָלָיו יַעֲשֶׂה בְּרַחֲמָיו וְיַצִּיל אֶת כֻּלָּנוּ מְהֵרָה וְשֶׁלֹּא יַפְחִידוּ אוֹתָנוּ עוֹד כְּלָל. וּבוֹ בָּטַחְתִּי שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ חֲסָדִים נִפְלָאִים בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה, נֶגְילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וְעַתָּה אֲנִי מְקַוֶּה עוֹד לְמִכְתָּבְךָ וְלַהֲשִׁיבֵנִי אִם קִבַּלְתָּ מִכְתָּבִי שֶׁשָּׁלַחְתִּי בְּיוֹם ד' וַיֵּשֶׁב הֶעָבַר בַּאֲרִיכוּת קְצָת לְהָשִׁיב אֶת נַפְשְׁךָ הָעֲיֵפָה. וּמֵהַסְּתָם כְּבָר קִבַּלְתָּ אוֹתוֹ וּבְוַדַּאי הֶחֱיָה אֶת נַפְשְׁךָ גַּם בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה. וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לִּכְתֹּב לְךָ וְלִבְנֵי בֵיתְךָ, עַד שֶׁיָּשׁוּב רַבִּי אֶפְרַיִם הַנַּ"ל, וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִבְנֵי בֵיתִי לִבְרֶסְלֶב וְתוֹדִיעֵם שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי וּתְחַזְּקֵם שֶׁיִּבְטְחוּ בַּה' וְאַל יִפְחֲדוּ כִּי ה' אִתָּנוּ. עַד הַנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ גַּם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר וְכוּ' לֹא שָׁבַק וְלָא שָׁבֵק.

וְהִנֵּה אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים עַתָּה הֵם יְמֵי חֲנֻכָּה שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה. וְזָכִינוּ בְּצוּק הָעִתִּים הַלָּלוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה עַל קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה וּבִפְרָט הַתּוֹרָה שֶׁל הָאֶרֶת הַדַּעַת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל בֵּן וַתַּלְמִיד לְהוֹדִיעַ לְכָל דְּרֵי מַטָּה אֲפִלּוּ אֲפִלּוּ וְכוּ' וְכוּ' כִּי מָלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וַעֲדַיִן ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם וְהַפָּאסְט נְחוּצָה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַנֶּאֱנָח וְהַנִּדְכֶּה וּמְחַכֶּה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּיוֹם ד' ג' דַּחֲנֻכָּה שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְיךָ הַטּוֹבִים, וּמֵאֲלֵיכֶם תְּבִינוּ הַצַּעַר שֶׁלִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְעַתָּה בְּוַדַּאי אֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה וּמְקַוֶּה בְּכָל יוֹם לְקַבֵּל מִכְתָּבְיךָ בְּכָל פַּעַם אוּלַי תַּשְׁמִיעֵנִי אֵיזֶה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה. וְהַיּוֹם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ הַפָּאסְט. וּבְיוֹם א' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַקָּצָר, וְלֹא הוֹדַעְתַּנִי בּוֹ חֲדָשׁוֹת כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן הֶחֱיֵיתָ נַפְשִׁי בּוֹ. כִּי כָּךְ הוּא רְצוֹנִי שֶׁאַתָּה תִּכְתֹּב אִגֶּרֶת בְּכָל פַּעַם. וְהִנֵּה בְּוַדַּאי כְּבָר נוֹדַע לְךָ שֶׁרַבִּי

אֶפְרַיִם מִקְרוֹמִינְטְשַׁאג נָסַע לְאוּמַאן. וְאֶתְמוֹל בָּא לְפֹה עִם בְּנוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם הֵבִיא לְפֹה אֶת בְּנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וְהָיָה לִי שִׂמְחָה וְצַעַר מִזֶּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהוֹדִיעַ בְּסוֹד לְזוּגָתִי וּבְנֵי בֵיתִי שֶׁהוּא בְּכָאן בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְשֶׁיִּרְאוּ שֶׁבְּנֵי הַקָּטָן גַּם כֵּן לֹא יִהְיֶה בְּבֵיתִי כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ כְּבָר, וְשֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּחָכְמָה בְּסוֹד בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִתְוַדַּע חַס וְשָׁלוֹם. וְלַה' עֵינַי מְיַחֲלוֹת, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ וְהִצִּיל אוֹתְךָ בְּעַצְמְךָ מִפַּחַד הַזֶּה בִּימֵי נְעוּרֶיךָ כַּמָּה פְּעָמִים כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ, כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ וְיַצִּיל אֶת בָּנֵינוּ וּבְנְךָ מִפַּחַד הַזֶּה לְעוֹלָם. וּלְמַעַן כְּבוֹד הַזָּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים בְּכֹחוֹ יַעֲשֶׂה, וְלֹא יִתֵּן אוֹתָנוּ לְחֶרְפָּה לִפְנֵי שׂוֹנְאֵינוּ הָרַבִּים חַס וְשָׁלוֹם. וְיִפְדֶּה אוֹתָנוּ מִכָּל הַצָּרוֹת וּבִפְרָט מִצָּרָה הַזֹּאת וּכְאָב אֶת בֵּן יִרְצֵנוּ וִיחַיֵּנוּ וִישַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּתְהִלָּה לָאֵל בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי שֶׁעַתָּה דַּיְקָא עוֹסֵק רַבִּי נַחְמָן שָׁם בִּזְכוּת הָרַבִּים. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכְּבָר שָׁלַחְתָּ לוֹ הַסַּךְ שֶׁכָּתַבְתָּ. וְעַתָּה תְּקַבֵּל סַךְ חֲמִשִּׁים רוּבֶּל־חָדָשׁ עַל הָעֶסֶק, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מָתַי לְשָׁלְחָם לוֹ כְּפִי מַה שֶּׁיִּכְתֹּב לְךָ מִשָּׁם. גַּם תְּקַבֵּל חֲמִשָּׁה רוּבֶל כֶּסֶף וּתְשַׁלְּחֵם לְבֵיתִי. וּמַה שֶּׁאַתָּה חוֹשֵׁשׁ אוֹדוֹת מָעוֹת עַל הָעֶסֶק הוּא בְּחִנָּם, כִּי לְעֵת עַתָּה אֲנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ מָעוֹת. וְאִם אֶהְיֶה מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב בַּדֶּרֶךְ עוֹד, אֶשְׁלַח לְךָ עוֹד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לִלְוֹוֹת, וְאִם תִּלָּוֶה יִהְיֶה רַק לְפִי שָׁעָה וַאֲסַלֵּק לְךָ מִיָּד. כִּי אֵינִי רוֹצֶה לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן.

וְתִזָּהֵר מְאֹד עַתָּה בְּיוֹתֵר שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת בְּדָאֳגוֹת וּמָרָה שְׁחוֹרָה וּמַחֲשָׁבוֹת יִתֵּרוֹת. וְהִנֵּה אַתָּה כּוֹתֵב לִי בְּכָל פַּעַם שֶׁאַתָּה מִתְנַהֵג בְּדַרְכְּךָ לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה בְּכָל עֵת, וְלֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה; אַדְרַבָּא, עַכְשָׁיו שֶׁכְּבָר נִתְרַבּוּ תְּהוֹמוֹת הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּתְהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא וכו', צְרִיכִים עַתָּה דַּיְקָא לְהִתְגַּבֵּר לִבְלִי לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה כְּלָל, רַק לְהַשְׁלִיךְ יְהָבוֹ עַל ה' וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. מַה שֶּׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן זָכִינוּ לְהִנָּצֵל מִפַּח יוֹקְשִׁים לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר כָּזֶה וכו'. וּזְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וְעַל זַרְעֵנוּ בְּוַדַּאי וְיוֹשִׁיעֵנוּ וְיַצִּילֵנוּ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים. וְכָעֵת אֵין לְהַאֲרִיךְ, וְכַאֲשֶׁר אֶקַבֵּל מִכְתָּבְךָ אֶשִׁיב לְךָ מִיָּד כָּרָאוּי. וּמְאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁעָסַקְתָּ בַּחֲנֻכָּה הַזֶּה בְּהַתּוֹרָה שָׁלוֹם לָרֹחוֹק וְלַקָּרוֹב (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן סג) שֶׁחִבַּרְתִּי בְּחַסְדּוֹ עָלָיו הַלְכוֹת שְׁלוּחַ הַקֵּן וְעִנְיָן חֲנֻכָּה. וּבוֹא וּרְאֵה נִפְלְאוֹת ה' כִּי גַּם אָנֹכִי פֹּה דִּבַּרְתִּי בְּלֵיל שַׁבַּת חֲנֻכָּה מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת הַרְבֵּה בְּעִנְיַן חֲנֻכָּה, וּבְעִנְיַן מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט שֶׁכָּלוּל בְּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם עַל פָּסוּק "וַיִּרְא אֶת הַמָּקוֹם". שִׂים לִבְּךָ בְּנֵי הֵיטֵב לְכָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שָׁם וְתוּכַל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ הַרְבֵּה בְּכָל עֵת, אַךְ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם, לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ עַל יְדֵי זֶה וְלֹא לְהֶפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם. וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּכָל פַּעַם לְעַיֵּן בְּכָל עֵת בַּמֶּה שֶׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְקִוִּיתִי

לַה' שֶׁיִּחְיֶה נַפְשְׁךָ מְאֹד. כִּי אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת נַפְשֵׁנוּ כִּי אִם בְּדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים וּבְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת הַצְּרִיכִין לִמּוּד גָּדוֹל. וּתְהִלָּה לָאֵל בֵּאַרְנוּ בָּם בְּחַסְדּוֹ דְּבָרִים נִפְלָאִים הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת מְאֹד. הֶפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ' חֲזַק בְּנֵי וַחֲזַק וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ, וְאֵיךְ שֶׁהוּא לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִיתְאֲבֵד [אֵין רָצוֹן טוֹב שֶׁנֶּאֱבַד]. וְהִנֵּה אַתָּה זוֹכֶה עַתָּה דַּיְקָא לְהִיוֹת לְעֶזֶר לַעֲסֹק בְּעִסְקֵנוּ. בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֲשֶׁר הִקְדִּים רְפוּאָה לְמַכָּתֵנוּ. וְכֵן דַּרְכּוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (מְגִילָה יג). וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵי אֶפְשָׁר עַתָּה בִּפְרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְיֶתֶר מִזֶּה אֶכְתֹּב לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מִכְתָּבְךָ בַּפָּאסְט [בַּדּאַר] הַזֹּאת, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בָּרֵעַ זֹאת קִבֵּל רַבִּי אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר מִכְתָּבוֹ בְּבֵית הַפָּאסְט וְהִנְנִי מוֹדִיעוֹ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּיו וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ לִשְׁמֹעַ עוֹד בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה עוֹד שׁוּם פַּחַד כְּלָל. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן הַנַּ"ל

תז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת תר"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

דַּע כִּי אֲנִי מֵכִין עַצְמִי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לִקְרֶעמִינְטְשַׁאג, כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַד שֶׁאֶקַבֵּל מִכְתָּבְךָ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ כָּלְנוּ וְנִזְכֶּה לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, וּלְטַהֵר לְבָבֵנוּ לְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת בְּרַחֲמָיו וִישׁוּעָתוֹ אֲשֶׁר אֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם.

וְהִנֵּה עַתָּה אַחַר הַתְּפִלָּה מִיָּד הַיּוֹם יוֹם ד' וַיְחִי הִגִּיעַ הַפָּאסְט וּתְהִלָּה לָאֵל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, וַאֲנִי נָחוּץ עַתָּה לַעֲלוֹת עַל הָעֲגָלָה לִנְסֹעַ לִקְרֶעמִינְטְשַׁאג, גַּם הַפָּאסְט נָחוּצָה עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי בְּכָל פַּעַם, וְכָל מִכְתָּבֶיךָ תִּשְׁלַח רַק לְפֹה טְשֶׁעהרִין. כִּי קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ מִמְּךָ תְּשׁוּבָה עַל מִכְתָּב זֶה אָשׁוּב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפֹה, וְאָז אֶכְתֹּב לְךָ כָּרָאוּי. גַּם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשׁוּבִי מִקְּרֶעמִינְטְשַׁאג אֶשְׁלַח לְךָ עוֹד מָעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ, וְהֵן בִּשְׁבִיל פַּרְנָסַת אַנְשֵׁי בֵּיתִי, וְתִהְיֶה בָּטוּחַ בַּה' שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהַלְוֹוֹת בִּשְׁבִיל הָעֵסֶק רַק אֶפְשָׁר לְשָׁעָה קַלָּה. וְאוֹדוֹת עִכּוּבִי בַּדֶּרֶךְ גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ עַד שֶׁאָשׁוּב לְפֹה, וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם.

וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וּתְחַיֶּה נַפְשְׁךָ בְּמִכְתָּבֵי מִכְּבָר וּבַמֶּה שֶׁתִּמְצָא לִרְווֹת צְמָאוֹנְךָ בְּסִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל וּבַמֶּה שֶׁזָּכִיתִי לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם, הֶפֹּךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ'

הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, בְּוַדַּאי יְחַיֶּה נַפְשְׁךָ הַרְבֵּה בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עִם כָּל אֶחָד בְּיַלְדוּתוֹ וּבְנַעֲרוּתוֹ בְּבַחֲרוּתוֹ וּבְאֶמְצַע יָמָיו וּבְזִקְנוּתוֹ, עִמּוֹ וְעִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו וְכוּ'. וְעַל כֻּלָּם אֵין לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּי אִם עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן שֶׁבִּזְקֵנִים דִּקְדֻשָּׁה, כְּפִי אֲשֶׁר הוּא הֶעֱמִיק מְאֹד מְאֹד לַחֲשֹׁב עַל אַחֲרִיתֵנוּ וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, וְזָכִינוּ וְאָנוּ זוֹכִים בְּכָל יוֹם לִשְׁאֹב וְלִינֹק מִבְּאֵרוֹ וּמַעְיָנֵי הַיְשׁוּעָה שֶׁלּוֹ אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ, לוּלֵא תּוֹרָתוֹ שֶׁעָשׁוּעֵנוּ כְּמַעַט וְכוּ'. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד כַּאן וְלַהּ' הַתִּקְוָה וְהַיְשׁוּעָה שֶׁיַּתְחִיל מֵעַתָּה לְהוֹשִׁיעֵנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

תח

בָּרוּךְ ה', אוֹר בֹּקֶר יוֹם ד' וָאֵרָא תר"ג טְשֶׁעהרִין

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ.

אֶתְמוֹל סָמוּךְ לָעֶרֶב בָּאתִי לִפֹּה מִקְּרֶעמִינְטְשַׁאג, וּמָצָאתִי כָּל מִכְתָּבָיו. וְגַם הַמִּכְתָּב מִיּוֹם ה' שְׁמוֹת הִגִּיעַ אֶתְמוֹל, וְקָרִיתִי כֻּלָּם וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אֲשֶׁר עַד כֹּה עָזָרָנוּ, וְעַל הֶעָתִיד עֵינֵינוּ תְּלוּיִים לְחַסְדּוֹ שֶׁיּוֹסִיף לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ חֲסָדִים גְּדוֹלִים לְהַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי פַּחַד וּבִפְרָט בְּעִנְיַן זֶה שֶׁנּוֹהֶיָה בְּטוּחִים בִּשְׁלֵמוּת וְכוּ' וְלַהּ' הַיְשׁוּעָה. וְהִנֵּה בַּמִּכְתָּבִים הָרִאשׁוֹנִים בִּפְרָט בְּמִכְתָּב בְּנֵי רַבִּי שִׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר נִרְאֶה שֶׁכְּבָר פָּעֲלוּ שֶׁיִּהְיֶה כְּמוֹ קֹדֶם בִּיְתֵר שְׂאֵת, אַךְ בַּמִּכְתָּב הָאַחֲרוֹן שֶׁל ה' שְׁמוֹת אַתָּה צוֹעֵק הַרְבֵּה שֶׁאֲמַהֵר לָבוֹא לְבֵיתִי. הֵן אֱמֶת שֶׁאֲנִי מֵבִין שֶׁעִקַּר צַעֲקָתְךָ הוּא מֵחֲמַת גַּעְגּוּעֶיךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי לְקַבֵּל מִפִּי דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים לְהָשִׁיב נַפְשְׁךָ, וּבָזֶה צָדַקְתָּ דִּבְרֵיךָ. אַךְ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאָבוֹא כְּדֵי לְהִשְׁתַּדֵּל בְּהַעֲסָק עַל לְהַבָּא אֵינִי מֵבִין הֵיטֵב, וְדַעְתִּי חֲלוּקָה אִם אֲנִי צָרִיךְ לְזָרֵז לְבֵיתִי בִּשְׁבִיל זֶה. וּבִפְרָט שֶׁכְּפִי הָאִגְּרוֹת הָרִאשׁוֹנִים וְכוּ' הַנַּ"ל נִרְאֶה שֶׁכְּבָר נִגְמַר הַכֹּל לְטוֹבָה. אַךְ בְּלֹא זֶה הָיָה בְּדַעְתִּי לְבַלִּי לְהִתְמַהְמֵהּ עוֹד פֹּה הַרְבֵּה רַק לְהִתְעַכֵּב עַל שַׁבָּת זֶה כָּאן וְעַל שַׁבַּת הַבָּא שֶׁהוּא פָּרָשַׁת בֹּא לְמֶעדְוֶועדִיבְקֶע, וְאַחַר כָּךְ לִנְסֹעַ עַל שַׁבָּת לְטִירְהאוּוִיצֶע, וּמִשָּׁם לְאוּמַאן.

וְשָׁם אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אֶתְמַהְמֵהּ. כִּי כָּל מְגַמָּתִי וְכָל תְּשׁוּקָתִי וְתִקְוָתִי הוּא רַק לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ הָרִבֵּה פְּעָמִים, אוּלַי אֶזְכֶּה לְפָרֵשׁ אֶת שִׂיחָתִי לִשְׁפֹּךְ לִבִּי כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה' עֲבוּרִי וַעֲבוּר יוֹצְאֵי חֲלָצַי וּלְדַבֵּר שָׁם מֵעֹצֶם מְרִירוּת זַעֲקָתְךָ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוֹלָה מְאֹד זֶה כַּמָּה, וְכֵן

צוֹעֲקִים בְּמַר נֶפֶשׁ כָּל הַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלֵּנוּ. וְהִנֵּה עַתָּה עִמִּי פֹּה יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁנָּסַע עִמִּי לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת וְכוּ', וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בַּדֶּרֶךְ אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן גַּם הוּא צוֹעֵק בְּמַר נֶפֶשׁ מְאֹד מְאֹד, וְכֵן בָּאֲגֶרֶת שֶׁקִּבַּלְתִּי עַתָּה מֵרַבִּי יוֹסֵף בֶּן רַבִּי לִיפָּא מֵהַסְּתָם קָרָאתָ וְשָׁמַעְתָּ צַעֲקָתוֹ הַמָּרָה, וְכֵן רֻבָּם כְּכֻלָּם; שׁוֹמֵעַ צְעָקָה וַאֲנָחָה יִשְׁמַע צַעֲקָתְךָ וְצַעֲקַת כֻּלָּנוּ וְיֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי, בִּפְרָט לְצָרוֹת הַנֶּפֶשׁ הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל. אַף זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי שֶׁשְּׁאָר הָעוֹלָם אֲשֶׁר לִבָּם חָלַק מֵאִתָּנוּ וּמִכָּל שֶׁכֵּן הַמִּתְנַגְּדִים גַּם הֵם יֵשׁ לָהֶם לִצְעֹק יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְלֹא דַּי שֶׁאֵינָם צוֹעֲקִים כָּרָאוּי לָהֶם, אַף גַּם הֵם חוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק שֶׁהוּא רַב לְהוֹשִׁיעַ כְּזֶה וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

וְאִם תִּרְצֶה תּוֹכַל גַּם עַתָּה וְכֵן תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה. וְאַל יִתְיַשֵּׁן זֶה הַדִּבּוּר אֶצְלְךָ אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה פְּעָמִים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מֵאִתָּנוּ כִּי הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח, וְעַל יְדֵי זֶה לְבַד יְכוֹלִים לַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה וַאֲפִלּוּ שֶׁלְּךָ וְשֶׁלִּי שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִשָּׂא צְעָקוֹת מָרוֹת כָּאֵלֶּה מִכַּמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת וְכוּ', וְשֶׁל כֻּלָּנוּ לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְכוּ', אַף אַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ הַנַּ"ל עַתָּה קָרוֹב בְּדַעְתִּי שֶׁאֶסַּע בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְמָעְדֶוועדִיבְקֶע, וְאַחַר כְּךָ עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת בֹּא לְטִירְהאוויצֶע וְכוּ', וְאִם יִהְיֶה ה' עִמְּדִי לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ בָּזֶה, תַּרְוִיחַ שָׁבוּעַ אֶחָד שֶׁאַקְדִּים לִהְיוֹת בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּפָרָשַׁת בְּשַׁלַּח. וּמֵה' מִצְעָדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, וְאֵלָיו יִתְבָּרֵךְ אֲנִי מוֹסֵר כָּל תְּנוּעוֹתַי בְּכָל יוֹם וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַנְּסִיעוֹת, וְהוּא בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים יְשׁוֹבֵב נַפְשִׁי וְיַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ תְּבִין שֶׁמַּעֲתָּה תִּשְׁלַח מִכְתָּבֶיךָ לְאוּמַאן בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְשָׁם בְּשָׁבוּעַ פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח אוֹ סָמוּךְ לְאַחֲרָיו וְכַנַּ"ל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁתְּקַבֵּל מִכְתָּבִי זֶה תִּכְתֹּב אִגֶּרֶת בְּקִצּוּר לְפֹה לְרִ' אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה. וּבִלְבַד כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ אֵיזֶה יְדִיעָה טוֹבָה חֲדָשָׁה הֵן מֵהָעֵסֶק שֶׁל נָעמְרוֹב. וּבִפְרָט אִם יִהְיֶה לְךָ יְדִיעָה טוֹבָה מֵרַבִּי נַחְמָן מִיאס שֶׁכְּבָר הִתְחִיל וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַשְׁמִיעֵנוּ הַטּוֹב מְהֵרָה, כִּי גַּם פֹּה כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְצַפִּים לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִכָּל הַנַּ"ל. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לִי כְּלָל פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי עַתָּה סָמוּךְ לִזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה וְאַחַר הַתְּפִלָּה צְרִיכִים לְמַהֵר שֶׁיֵּלֵךְ עַל הַפָּאסְט.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשׁוּבִי מִקֶּרֶעמִינְטְשַׁאג וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי וְנִתְוַעֵד יַחַד אֲסַפֵּר לְךָ הַכֹּל. כָּעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל, וַאֲנִי מֵבִין דְּבָרֶיךָ הֵיטֵב וְצַעֲקָתְךָ וְאַנְחָתְךָ הֵן עַל פַּרְנָסָה הֵן בְּעִקַּר הַפַּרְנָסָה שֶׁהוּא פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ, בִּפְרָט שֶׁתִּנָּצֵל לִבְלִי לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב חַס וְשָׁלוֹם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא הַמַּלְוֶה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר הַחֲנוּת שֶׁלּוֹ פְּתוּחָה וְהַחֶנְוָנִי מַקִּיף וְכוּ'. וְאַתָּה צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת דְּבָרִים עִמִּי, וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁתּוּכַל לְהוֹצִיא דְּבָרִים מִלִּבִּי הַנּוֹבְעִים מִזִּקְנְךָ הָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁיִּחְיוּ נַפְשְׁךָ מְאֹד לָנֶצַח. וְגַם בְּגַשְׁמִיּוּת בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה וּבְכָל מַחְסוֹרְךָ יוֹעִילוּ לְךָ תָּמִיד, כִּי דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים לָעַד וּמוֹעִילִים לְכָל נֶפֶשׁ מִכָּל שֶׁכֵּן לְזֶרַע הַקָּדוֹשׁ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעַל כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁתִּזְכּוּ לְהַבִּיט אֶל צוּר חֲצַבְתֶּם מִמֶּנּוּ לְהָבִין מֵרָחוֹק גְּדֻלָּתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ, וּלְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לֵילֵךְ בְּדַרְכָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וּלְהִתְקָרֵב תָּמִיד לְהַיּוֹנְקִים מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ', אָז טוֹב לְךָ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ לָנֶצַח. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁתִּזְכּוּ לָזֶה לְמַעַן יִיטַב לָכֶם כָּל הַיָּמִים. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת בְּלֵב וָנֶפֶשׁ וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן הַנַּ"ל

הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת אִחֵר זְמַן הַפָּאסְט וְלֹא נִשְׁלַח בְּיוֹם ד' הַנַּ"ל וְעַתָּה תֵּדַע שֶׁהַיּוֹם יוֹם ה' וָאֵרָא אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְמֶעדְוֶוועדִיבְקֶע. וְנִסְכַּם אֶצְלֵנוּ שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לָשׁוּב מִשָּׁם עוֹד לְפֹה עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת בֹּא הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַחַר כָּךְ אֶסַּע בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטִירָהאוּוִיצָע כַּנַּ"ל. וְעַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִכְתָּבֶיךָ. וְאַל תִּצְטַעַר בְּנִי עַל עִכּוּבִי כֹּה, כִּי מֵאֵת ה' הוּא לְטוֹבָה.

גַּם תֵּדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁמַּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁהִפְחַדְתִּ אוֹתִי וְכוּ' טָעִיתִי בְּמִכְתָּבְךָ כִּי כַּוָּנָתְךָ הָיְתָה שֶׁאֵינְךָ יוֹדֵעַ לְשׁוּת עֵצוֹת אִם לִכְתֹּב לְר' נָחְמָן לְיַאס כָּל הָעֵסֶק וְהַפַּחַד וְכוּ', וַאֲנִי הָיִיתִי טָרוּד אָז מְאֹד, וְסָבַרְתִּי שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב עַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים. אַחַר כָּךְ קָרִיתִי עוֹד הַפַּעַם אַחַר שְׁלִיחוּת הַפָּאסְט וְהֵבַנְתִּי כַּוָּנָתְךָ כַּנַּ"ל, וְנִצְטַעַרְתִּי הַרְבֵּה עַל שֶׁצִּעַרְתִּי אוֹתְךָ בְּחִנָּם, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְתַקֵּן אָז. וּמִזֶּה תָּבִין שֶׁגַּם שְׁאָר פְּחָדֶיךָ הָרַבִּים רֵבָּם בְּחִנָּם. כִּי הָעוֹלָם גָּשֵׁר צַר וּצְרִיכִין לַעֲבֹר עָלָיו וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּחֵד כְּלָל. וְיֵשׁ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה לְדַבֵּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וְנַפְשֵׁנוּ תָּמִיד. וּזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה הִגִּיעַ, מִי יִתֵּן שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל עִם כָּל הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתִּי לָכֶם כָּרָאוּי, כִּי בְּוַדַּאי עִם אֵלּוּ הַתּוֹרוֹת וְהָרְמָזִים שֶׁכָּתַבְתִּי יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהִתְפַּלֵּל כָּל יְמֵי חַיָּיו.

נָתָן הַנַּ"ל

תט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וָאֵרָא תר"ג טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה וְלִבְנֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְשָׁלוֹם לַחֲתָנַי יְדִידֵי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ הִיא בִּתִּי הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה צִירְל תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ.

זַייט וויסִין אַז אֶתְמוֹל בִּין אִיךְ גִּיקוּמֶין לְפֹה מִקְּרֶעמִינְטְשַׁאג [דְּעוּ, כִּי אֶתְמוֹל בָּאתִי לְפֹה מִקְּרֶעמִינְטְשַׁאג וְכוּ']. וּבְדַעְתִּי לְהַתְחִיל לְהָכִין דַּרְכִּי לִנְסֹעַ לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּמִשָּׁם לְבֶיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. קֵיין נַיֶיעס הָאבּ אִיךְ אַייךְ נִיט צוּ שְׁרַייבֶּן, גִּילוּיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר הָאט אַזוֹי וַוייט גִּיהָאלְפִּין אוּן צוּ אִם אִיז דֶּער בִּטָּחוֹן אַז עֶר וֶועט וַוייטֶער הֶעלְפִּין אוּן הֶעלְפִּין אַלְסְדִינְג וָואס מֶע בַּדַארְף בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, כִּי אַךְ לֵאלֹהִים דּוֹמִי נַפְשִׁי וְכוּ'.

לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֶעְרִינְט אוּן דַּאוּוינְט. [חַדָּשׁוֹת אֵין לִי לִכְתּוֹב לָכֶם תּוֹדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא כָּל כַּךְ עָזֹר, וּבוֹ אָנוּ בּוֹטְחִים שֶׁיַּעְזֹר הָלְאָה וְלָעֲזֹר בְּכָל הַמִּצְטָרֵךְ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת וְכוּ' לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמִדּוּ וְהִתְפַּלְּלוּ] וְתִשְׁפְּכוּ נַפְשֵׁיכֶם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ [דּוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹמְכֶם] וּבִפְרָט לְאִמּוֹ תִּחְיֶה לִיבְּלִיךְ [בְּאַהֲבָה], וְהוּא יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמִן הַסְּתָם יָבוֹא עִמִּי לְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשַׁדֵּךְ אוֹתוֹ בְּקֶרוֹב וְלֵה' הַיְשׁוּעָה.

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה.

מַה מְּאֹד נִכְסְפְתִּי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר שֶׁל אֱמֶת לְכֻלְּכֶם, כִּי נַפְשְׁכֶם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי וְאַהֲבָתֵנוּ הִיא אַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם לָנֶצַח. אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכָל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לִפְנֵיכֶם, מִי יִתֵּן שֶׁתִּתְעַסְּקוּ בָּהֶם תָּמִיד וְלֵילְךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל עֵת כְּפִי הָאָדָם וּכְפִי הַמָּקוֹם וּכְפִי הַזְּמַן. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְצַמְּצֵם עַצְמוֹ מֵאַיִן סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית וּמַזְמִין לְכָל אָדָם מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה כְּפִי הָאָדָם וְכוּ' כַּנַ"ל וּמְרַמֵּז לוֹ רְמָזִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. אַשְׁרֵי הַמַּשְׂכִּים לֵב לָזֶה בְּכָל יוֹם. וְעַל כָּל פָּנִים יִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת צִיצִית וּתְפִלִּין וּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה וְתוֹרָה וּמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה כָּרָאוּי, שֶׁבָּזֶה נַעֲשִׂין כָּל הַתִּקּוּנִים הַקְּדוֹשִׁים הַמְבֹאָרִין שָׁם מְמֵילָא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה "ה' אֱלֹהֶיךָ גְּדַלְתָּ מְאֹד וְכוּ'". וְאָנוּ צְרִיכִים לוֹמַר אֲלָפִים פְּעָמִים אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ עַל כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה וְעַל כָּל חִדּוּשׁ וְחִדּוּשׁ שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּנּוּ אֲשֶׁר לוּלֵא תּוֹרָתוֹ שֶׁעָשׁוּעֵנוּ לֹא הָיִינוּ יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּם עַתָּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּצוּק הָעִתִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּגּוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן וּפַרְנָסָה.

וּתְהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ לְגַלּוֹת תּוֹרוֹת כְּאֵלֶּה וְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת כָּאֵלֶּה עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר בִּכְלָל וּבִפְרָט בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד בְּדֶרֶךְ תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת גָּמוּר הַשָּׁוִין לְכָל נֶפֶשׁ, וְאַף עַל פִּי כֵן הַכֹּל נִמְשָׁךְ מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה מִמַּיִם עֲמֻקִים עֵצָה וְכוּ' עֲמֻקִים עֲמֻקִים מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אֶפְלוּ מִי שֶׁבָּא בְּמַעֲמַקֵּי מַיִם וְשִׁבֹּלֶת שְׁטָפַתְהוּ יָכוֹל לִמְצֹא גַּם שָׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא עַל יְדֵי צְעָקָה וַאֲנָחָה וְרָצוֹן וְכִסּוּפִין טוֹבִים וּלְשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ תָּמִיד בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה וְכוּ'. לְמַעַן הַשֵּׁם וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְבַל יַזְקִינוּ בְּעֵינֵיכֶם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם דְּבָרֵינוּ. כִּי הֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ.
דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב מִקְּירוֹת הַלֵּב לְטוֹבַתְכֶם וּלְהַצְלָחַתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל

תי

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' פָּרָשַׁת בֹּא תר"ג.
שָׁלוֹם לְזוּגָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצַי שֶׁיִּחְיוּ. וְלִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה עִם שָׁלוֹם בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וְלִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה וְלַחֲתָנִי יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה.
זַייט וויסִין אַז הַיינְט בִּין אִיךְ גִּיקוּמִין מִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה מֶעדְוֶועדִיבְקָא. אִיךְ הָאבּ בְּדֵעָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּאהרִין לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ טִירָהאוּוִיצָע עַל שַׁבַּת שִׁירָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּמִשָּׁם לְאוּמַאן וּמִשָּׁם לְבֵיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַייעֶר בְּרִיף מִיוֹם א' וַאֲרָא הָאבּ אִיךְ מְקַבֵּל גִּיוָועֶן הָאבּ אִיךְ גְּרוֹיס נַחַת גִּיהַאט. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל הֶעלְפִין וַוייטֶער, אוּנְז אוּן אַלֶּי יוּדִין אַרוֹיס פּוּן כָּל הַצָּרוֹת מָע זָאל שׁוֹין נִיט הֶערִין אַזוֹנֶי בִּיטֶערֶע גִּישְׁרִיעֶיין, וּוּהִין מָע פָּארְט וּוִי מָע גֶייט. הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהִים כִּי בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ, נָאר מִיר הָאבִּין זִיךְ מֶעהר נִיט מְחַיֶּה צוּ זַיין, נָאר מִיט דֶּעם, וָואס מִיר וֶויסִין פּוּן אַזוֹי אַ אֱמֶתִין רֶבִּין.
[זְעוּ, כִּי הַיּוֹם בָּאתִי מִמֶּעְדָוֶועדִיבְקָא. בְּדַעְתִּי אִם יִרְצֶה ה' לִנְסֹעַ אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְטָרָהאוּוִיצָע עַל שַׁבָּת שִׁירָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּמִשָּׁם לְאוּמַאן וּמִשָּׁם לְבֵיתִי אִם יִרְצֶה ה', מִכְּתָבְכֶם מִיּוֹם א' וָאֵרָא קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. ה' יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר הַלְאָה, לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לָצֵאת מִכָּל הַצָּרוֹת, וְשֶׁלֹּא יִשְׁמַע יוֹתֵר כָּאֵלֶּה צְעָקוֹת מָרוֹת, אֵיפֹה שֶׁנּוֹסְעִים וְאֵיפֹה שֶׁהוֹלְכִים, הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהִים כִּי בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ, וְאֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ רַק עִם זֶה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵרַבִּי אֱמֶת כָּזֶה].
זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וְעַל כֹּחוֹ נִשְׁעַנּוּ, כִּי לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ.

תיא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' יִתְרוֹ תר"ג אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה.

הַיּוֹם בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְפֹה קֶהִלַּת אוּמַאן כְּמוֹ שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם וּמָצָאתִי אֶת שֶׁאֲהֻבָה נַפְשִׁי הוּא מְכֻתָּבְךָ הַטּוֹב וְהָיָה לִי לְנַחַת. וְגֹדֶל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאַתְנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, כִּי קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּעִתִּים הַלָּלוּ אֵינוֹ שָׁכִיחַ. יְמַלֵּא פִּי תְּהִלּוֹת ה' אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי עַד הֲלֹם, וְעַתָּה נִתְקַיְּם בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת "וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן וַיָּקֶם עַל סֶלַע רַגְלַי" וְכוּ'. מָה אָשִׁיב לַה', כָּעֵת הַפָּאסְט נְחוּצָה מְאֹד, וְדַעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל, כִּי הָיִיתִי נָע וָנָד בְּטִלְטוּל עָצוּם שְׁנֵי לֵילוֹת וְהַיּוֹם שֶׁבֵּינְתַיִם בִּנְסִיעָתִי מִטִּירָהאוּוִיצָע לְפֹה מֵעִצָּם קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ. וּמִמָּשׁ בְּנֵס בָּאתִי לְפֹה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיַּגִּיעַ אֵלַי עוֹד מִכְתָּבוֹ, אֶשִׁיב לוֹ כָּרָאוּי. לְעֵת עַתָּה בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר א' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תיב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' יִתְרוֹ תר"ג אוּמַאן.

שָׁלוֹם לְאֲהוּבֵי יְדִידֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וְלִידִידֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּא נֶרוֹ יָאִיר. עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

הַיּוֹם קֹדֶם אוֹר הַבֹּקֶר בָּאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם אַחֲרֵי יְגִיעָה רַבָּה וְטִלְטוּל עָצוּם מְאֹד מִגֹּדֶל קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי עַד הֲלֹם. וּכְבָר הָיִיתִי הַיּוֹם בְּחַסְדּוֹ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהִזְכַּרְתִּי אֶת כֻּלְּכֶם לְטוֹבָה. בַּעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלַי וְעַל כֻּלְּכֶם, וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע בְּנַשְׁמִיּוּת וּרוּחָנִיּוּת. וְהִנֵּה מָצָאתִי פֹּה אִגֶּרֶת מִבְּנֵי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל הִגִּיעַ לוֹ אִגֶּרֶת מֵיאַס מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֶרוֹ יָאִיר שֶׁכְּבָר הִתְחִיל בְּלִמּוּדוֹ הַטּוֹב, וְהוּא עוֹלֶה יָפֶה. וְהוּא צָרִיךְ מָעוֹת הַרְבֵּה, וּכְבָר שָׁלַח לוֹ בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה פַּעַם שֵׁנִית כָּל הַמָּעוֹת שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ בְּצֵרוּף מַה שֶּׁקִּבֵּל סַךְ מֵעֵט מִבְּרֶסְלֶב וְעַתָּה מֵאֵלֵיכֶם תְּבִינוּ לְהַזְדָּרֵז מְיֻד לִשְׁלֹחַ מָעוֹת עַל הָעֶסֶק כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְכָל הַמּוֹסִיף יוֹסִיפוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּבְדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר א' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא. כְּבוֹד ר' נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר עוֹסֵק בַּתּוֹרָה עֲדַיִן וְאֵין לוֹ פְּנַאי לִכְתֹּב בְּעַצְמוֹ וּפוֹרֵשׂ שְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה.

תיג

בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' מִשְׁפָּטִים תר"ג אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

כְּבָר שְׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּב עַל יְדֵי הַפָּאסְט תֵּכֶף בְּבִיאָתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' הֶעָבַר. וְכָעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. אֲבָל לְמַעְלָה מֵהַשֶּׁמֶשׁ הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה יֵשׁ וְיֵשׁ בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְחַדֵּשׁ. וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמֵבִין הַחֲדָשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת הַנַּעֲשִׂים בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת וְכוּ' וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד וְכוּ' צָרִיךְ לְהַאֲמִין בָּזֶה, בִּבְחִינַת "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. אֲבָל עֲדַיִן צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה שֶׁגַּם דִּבּוּרִים אֵלֶּה לֹא יִתְיַשְּׁנוּ אֶצְלֵנוּ.

וְתֵדַע בְּנִי מֵחָדָשׁ, כִּי זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל. וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא נִפַּשֵּׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים מֵהַעֲלָמַת וְהַסְתָּרַת נְקֻדַּת הָאֱמֶת הַמֵּאִיר עַתָּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת מִכָּל שֶׁכֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּמֵעֹצֶם חֶשְׁכַת הַמַּעֲשִׂים וּכְסִילוּת הַשֵּׂכֶל נֶחֱשָׁךְ הָאוֹר וְנֶעְלָם מְאֹד עַד שֶׁרַבִּים לֹא דַּי שֶׁאֵינָם נֶהֱנִים לְאוֹרוֹ הַגָּדוֹל, אַף גַּם הֵם חוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים עָלָיו מְאֹד. וּמַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ אֲשֶׁר נִצַּלְנוּ מִזֶּה. וַאֲנִי מְזָרְזֵךְ וּמְזָרְזֵךְ בְּנִי חֲבִיבִי כְּאָב אֶת בֵּן יְרֻצֶּה שֶׁתִּזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וְיוֹם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּכָל עֵת בָּזֶה. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה בְּרַחֲמָיו לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, כֵּן יוֹסִיף חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בָּזֶה וּבַבָּא לִהְיוֹת נִכְלָל עִמּוֹ, וְנַפְשֵׁנוּ תִּהְיֶה נִכְלֶלֶת לָנֶצַח בְּתוֹךְ כְּלַל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ זַ"ל. וּתְהִלָּה לָאֵל בְּשַׁבָּת זֶה דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל לְעוֹלָם יַשְׁלִים אָדָם פַּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר וְכוּ'. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁנִּזְכֶּה לָזֶה לֹא כְּמַעֲשֵׂינוּ כִּי אִם בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא עַד אֵין חֵקֶר. וּתְקַבֵּל מִכְתָּב לְרַבִּי נַחְמָן הָרָצוּף פֹּה, וְאַתָּה תּוֹסִיף עָלָיו כִּרְצוֹנְךָ. וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וּתְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתַב לְךָ יְדִידֵינוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר לִבְלִי לְהִתְיָאֵשׁ מִן הַצְּעָקָה וְהַשִּׂמְחָה תָּמִיד. וְתִפְרֹס בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי בֵּיתִי בִּבְרֶסְלֶב וְאֵין פְּנַאי לְיַחֵד לָהֶם הַדִּבּוּר.

גַּם בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה פּוֹרֵשׂ שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תיד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תְּרוּמָה תר"ג אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי בִּפְרָט הָאִגֶּרֶת עִם הַשְּׁנֵי עֲלִין לְדֶגְמָא. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה', אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ', כָּעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְעַל אוֹדוֹתֶיךָ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וְכָעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לְדַבֵּר בָּזֶה כִּי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נְחוּצִים לָשׁוּב לְבֵיתָם, וּבִפְרָט כִּי קִוִּינוּ לַה' שֶׁבְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּפִינוּ. וְתֵדַע מֵחָדָשׁ כִּי גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וַהֲלֹא עַתָּה אָנוּ רוֹאִין נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת בְּעִנְיַן הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ, וּבָזֶה לְבַד רָאוּי לְהָבִין כַּמָּה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו עַד אֵין חֵקֶר. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן מִתְגַּבְּרִ מַה שֶּׁמִּתְגַּבְּרִ עַל כָּל אֶחָד עַד הַנֶּפֶשׁ וְכוּ' בָּזֶה רוֹאִין בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁנָּתַן כֹּחַ כָּזֶה לְהַבְּחִירָה וְכוּ'. אַךְ כְּבָר יָדַעְנוּ כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'. וְחַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֵינוּ וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תטו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג' רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר א' תר"ג אוּמַאן.
שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבֵי יְדִידֵי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ. וְלִידִידֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּיילִי נַרוֹ יָאִיר. עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת ה' פּוּק חֲזִי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ. הֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם יָבוֹא רְצוּף פֹּה עָלֶה אֶחָד לְדֶגְמָא מֵעִסְקֵנוּ אֲשֶׁר שָׁלַח לָנוּ רַבִּי נַחְמָן מִמְּקוֹמוֹ דֶּרֶךְ קְהִלַּת בְּרַאד. יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמְחוּ לְבָבָם. וּתְהִלָּה לְאֵל הָאֱמוּנוּת עוֹלֶה יָפֶה וּמְהֻדָּר וּמְסֻדָּר וּמְתֻקָּן כָּרָאוּי. יִמָּלֵא פִּי תְהִלַּת ה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. כֵּן יְזַכֵּנוּ לִגְמֹר וְלַחֲזֹר וּלְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם וְיִהְיֶה לָנוּ תָּמִיד חֵלֶק בִּזְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח.
וְהִנֵּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מֵרַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל, וְצָוַח כִּכְרוּכְיָא לִשְׁלֹחַ לוֹ מָעוֹת תֵּכֶף, כִּי אִם יְקַבֵּל מָעוֹת כָּרָאוּי יוּכַל לִגְמֹר בִּזְרִיזוּת גָּדוֹל. עַל כֵּן אַחַי וְרֵעַי בָּאתִי לְהוֹדִיעֲכֶם כָּל זֹאת וּלְעוֹרֵר אָזְנֵיכֶם וּלְבַבְכֶם שֶׁתִּרְאוּ לְהִשְׁתַּדֵּל כָּל אֶחָד בְּכָל כֹּחֲכֶם לִשְׁלֹחַ לִי מָעוֹת תֵּכֶף וּמִיָּד. וּבִפְרָט מֵהָאֲנָשִׁים שֶׁהִבְטַחְתֶּם לִשְׁלֹחַ כַּאֲשֶׁר רָשַׁמְתִּי לָכֶם בְּאִגֶּרֶת הַקֹּדוּם וּבְהִיוֹתִי אֶצְלְכֶם; וּלְמַעַן ה' יִתְבָּרַךְ לְזָרֵז מְאֹד וְאַל יִתְמַהְמְהוּ כְּלָל. כִּי הָאֲמָנִים אָצִים לֵאמֹר כַּלּוּ מַעֲשֵׂיכֶם. וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לְנְסֹעַ בְּאוֹר הַיּוֹם לְבֵיתִי וּלְהִתְעַכֵּב בְּקֶהִלָּה קְדוֹשָׁה טֶעפְּלִיק עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְקִוִּיתִי שֶׁקֹּדֶם שֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי אֲקַבֵּל מָעוֹת מֵאִתָּם, עַל כָּל פָּנִים לֹא יִתְמַהְמְהוּ

הַרְבֵּה חַס וְשָׁלוֹם. וּלְגוֹדֶל הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וּמַבְטִיחַנִי שֶׁיְּזָדְרְזוּ בִּשְׁבִיל עִסְקֵנוּ בְּכָל כֹּחָם בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לְנָמְרוֹ כָּרָאוּי, כִּי עֲדַיִן חָסֵר לִי הַרְבֵּה מָעוֹת כְּפִי מַה שֶּׁכָּתַב לִי רַבִּי נָחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. חִזְקוּ וְנִתְחַזְּקָה בְּעַד עֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, וַה' יִגְמֹר בַּעַדְכֶם וּבַעֲדֵנוּ לְטוֹבָה וְיִגָּלֶגֵל זְכוּת בָּזֶה עַל יְדֵכֶם. וַה' יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבְּכֶם לְטוֹבָה. וְתִזְכּוּ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כָּל יְמֵיכֶם וְתִזְכּוּ לְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים. עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּרָאוּי לוֹ לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה. וְגַם יוֹדִיעוּ זֹאת לְקִרוּמִינְטשַׁאג לִידִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בִּישׁוּעָתֵנוּ, וְגַם שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְטוֹבַת הָעֵסֶק שָׁם בְּכָל כֹּחוֹ. וַה' יַצְלִיחוֹ בְּכָל הַנַּ"ל.

תטז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, תְּחִלַּת לֵיל ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תְּצַוֶּה תר"ג.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

דַּע כִּי תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם הַיּוֹם לְפֹה וְאֵין לְחַדֵּשׁ לְעֵת עַתָּה. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, וַאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עַרְבִית, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ לְדַעַת מִבִּיאָתִי לְבֵיתִי הוֹדַעְתִּיךָ תֵּכֶף. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהוֹשַׁע. וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, בִּפְרָט בִּימֵי פּוּרִים הַמְמַשְׁמְשִׁין לָבוֹא לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

תיז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' פּוּרִים קָטָן תר"ג בְּרֶסְלֶב.

אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַמִּכְתָּבִים מֵרַבִּי נַחְמָן. וְכָעֵת אֵין כָּל דָּבָר לְהוֹדִיעֲךָ רַק שֶׁתִּרְאֶה לָבוֹא לְפֹה עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּסָמוּךְ דַּיְקָא, כִּי אוֹדוֹת הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ אַתָּה מֻכְרָח לִהְיוֹת פֹּה לְהִתְיַעֵץ עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים. וְגַם בְּלֹא זֶה רְצוֹנִי וּרְצוֹנְךָ חָזָק מְאֹד לְהִתְוַעֵד עִמְּךָ בְּקִרוֹב. עַל כֵּן תְּשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת וְתָבוֹא בַּזְּרִיזוּת הָאֶפְשָׁרִי, בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לָבוֹא לְפֹה בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה ה' וְעַל כָּל פָּנִים לְעֵת עֶרֶב. כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר וַה' יִתֵּן מַעֲנֶה לְדַבֵּר דָּבָר דָּבוּר עַל

אָפְנָיו בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְעֻצָּה שְׁלֵמָה. בְּכָל הַדְּבָרִים וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וּלְגַדֵּל הַנַּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרָט לִפְרִי קֹדֶשׁ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. גַּם עָלָיו עֵינַי מְצַפּוֹת לִרְאוֹתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְעַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה אִי אֶפְשָׁר לִכְתֹּב כְּלָל וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר וַעֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד.

נָתָן הַנַּ"ל

תיח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג' צַו תר"ג בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שְׂיִחֶיהָ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם עִם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וּרְצוֹנִי הָיָה לִשְׁלֹחַ אִישׁ לְקַהֲלַתְכֶם, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁרָאִיתִי רְצוֹנְךָ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַיְדִיעָה שֶׁכָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ בָּטְלָה דַּעְתִּי וְנִתְרַצֵּיתִי גַּם כֵּן לְהַמְתִּין עַד אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְאִם לֹא הָיוּ יְמֵי הַפּוּרִים סְמוּכִים הָיִיתִי נוֹסֵעַ בְּעַצְמִי הַיּוֹם לְקַהֲלַתְכֶם. אַךְ כָּעֵת כְּפִי הַנִּרְאֶה אֶסַּע בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲלֵיכֶם אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאוּלַי בְּתוֹךְ כָּךְ יַגִּיעַ הַיְדִיעָה הַנַּ"ל. לְעֵת עַתָּה צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעְזְרֵנוּ לָצוּם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר כָּרָאוּי, וְלִצְעֹק וְלִזְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי וְלִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה' עֲדֵי נִזְכֶּה שֶׁיַּעֲנֵנוּ וְיַעְזְרֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ יְשׁוּעוֹת שְׁלֵמוֹת מְהֵרָה, עַד נִזְכֶּה לְקַבֵּל יְמֵי הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה רַבָּה כָּרָאוּי. וְאֵיךְ שֶׁהוּא תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ יֵשׁ וְיֵשׁ תְּהִלָּה לָאֵל חַי מַה שֶּׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכָל הַבְּחִינוֹת. בְּכָל יוֹם אֲבָרֶכְךָ עַל זֶה מָלֵא רַחֲמִים. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה ר' אָשֵׁר נָחוּץ מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחַ אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תיט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' תַּעֲנִית אֶסְתֵּר תר"ג בְּרֶסְלֶב.

שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שְׂיִחֶיהָ עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב.

מַה נִּכְבַּד הַיּוֹם שֶׁקִּבַּלְתִּי שִׁמּוּעָה טוֹבָה שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל כְּבָר נִגְמַר עִסְקָנוּ. מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ' אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ'. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁהִגִּיעָנוּ הַיְדִיעָה טוֹבָה בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בִּזְמַן שָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב לַיְּהוּדִים, כֵּן יְהִי ה' עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ בְּפוּרִים הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבְכָל הַמּוֹעֲדִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם, וְיַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ דַּעַת אֱמִתִּי אֵיךְ לְהוֹדוֹת וּלְבָרְכוֹ תָּמִיד בְּשִׂמְחָה כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ בְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו, יִמָּלֵא פִּי תְּהִלָּתוֹ וְכוּ'.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי מִכְתָּב הַנַּ"ל שֶׁקִּבַּלְתִּי, נִתְיַשְּׁבְתִּי שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִבְלִי לְצַעֵר אֶת רַבִּי נַחְמָן כָּל כָּךְ שֶׁעוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַל מָעוֹת בְּכָל יוֹם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁהָיָה מְצַפֶּה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁיַּגִּיעוּ מָעוֹת, עַל כֵּן הִנְנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ וְכוּ', וְהַמּוֹתָר עַד תִּשְׁלוּם עֲשָׂרָה חֲצָאֵי פְּרוֹיֶיאלִין [סוג מַטְבֵּעַ] שֶׁעוֹלֶה לְעֶרְךָ חֲמִשָּׁה־עָשָׂר רוּבֶּל־חָדָשׁ תַּלְוֶה מִשֶּׁלְךָ חוּץ מַה שֶּׁמַּגִּיעַ לְךָ מֵאִתִּי בְּעַד הַסְּחוֹרָה. וְתִרְאֶה לְשַׁלֵּחַ לוֹ מִיָּד מָחָר בְּעֵת הַפָּאסְט סַךְ הַנַּ"ל עִם הַמִּכְתָּבִים הָאֵלֶּה הָרְצוּפִים פֹּה וְתוֹסִיף עַל מִכְתַּב ר' נַחְמָן כִּרְצוֹנְךָ. וְתַעֲשֶׂה בָּזֶה מִצְוָה גְּדוֹלָה בּוֹ כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ. וְעִקַּר מַה שֶּׁזֵּרַזְתִּי עַצְמִי בָּזֶה הוּא בִּשְׁבִיל עֶסֶק הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֵצוֹת שֶׁרְצוֹנִי שֶׁיַּתְחִיל לַעֲסֹק בּוֹ מִיָּד שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים וּמִצְוָה דְּרַבִּים דַּעֲדִיפָא וְחָלִילָה לְהִתְעַצֵּל בָּזֶה וְכָל הַזֵּרִיז הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. וְאִם תִּרְצֶה תּוּכַל לְהוֹסִיף עוֹד 2 חֲצָאֵי פְּרוֹיֶיאלִין וְתִשְׁלַח לוֹ 12 וַאֲנִי אֶשְׁלַח לְךָ עַל זֶה 10 רוּבֶּל חָדָשׁ בְּיוֹם ו' הַסָּמוּךְ, אוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם א' אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

וְכָעֵת מֻחֲמַת טִרְדַּת כְּנִיסַת פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֵין רְצוֹנִי לִטְרֹחַ בָּזֶה, אֲבָל כְּבָר הֵם מְזֻמָּנִים וּכְמֻנָּחִים בְּיָדֵי מַמָּשׁ, רַק שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁלֹחַ אַחֲרֵיהֶם. וְתִכְתֹּב לִי תְּשׁוּבָה תֵּכֶף בְּזֵרִיזוּת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כִּי אֲנִי חָפֵץ שֶׁתִּשְׁלַח הַסַּךְ הַנַּ"ל עִם הַמִּכְתָּבִים בְּזֵרִיזוּת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְהִנְךָ רוֹאֶה שֶׁאֲנִי מֵקֵל עָלֶיךָ מְאֹד בְּהַהֶלְוָאָה שֶׁלְּעֵת עַתָּה אֵין אַתָּה מַלְוֶה אֲפִלּוּ שְׁלֹשִׁים רוּבֶּל־חָדָשׁ כְּהַבְטָחָתְךָ, וּמֻבְטָחַנִי בְּהַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ שֶׁגַּם אַחַר כָּךְ לֹא תִּצְטָרֵךְ לְהַלְוֹות הַרְבֵּה, כִּי קִוִּיתִי לְהַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּסָמוּךְ יַגִּיעַ לְךָ מָעוֹת מִטֶּשֶׁעהרין וּקְרֶעמִינְטְשַׁאג. וַאֲנִי כְּבָר לָוִיתִי פֹּה מַה שֶּׁשָּׁלַחְתִּי לְךָ חוּץ מַה שֶּׁכְּבָר נָתַתִּי לְהַסּוֹפֵר, וּמַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ, וּמַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְפַרְנָסָתִי כִּי גַּם מָעוֹתַי נִכְנְסוּ בָּעֵסֶק הַזֶּה כַּיָּדוּעַ לְךָ, וַאֲנִי מַטְרִיחַ עַצְמִי לְלָווֹת מֵאֲחֵרִים כְּדֵי לְהַקֵּל מֵעָלֶיךָ. אֲבָל אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי אַתָּה מְדַקְדֵּק יוֹתֵר מִדַּאי בְּעִנְיַן הַהַלְוָאָה לְצָרְכְּךָ עֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּכָל הַמִּכְתָּבִים לְהָקֵל מֵעָלֶיךָ. וְאֵין פָּנַאי עַתָּה לְדַבֵּר בָּזֶה, כִּי לְעֵת עַתָּה הֵקַלְתִּי עָלֶיךָ כַּנַּ"ל, וְגַם לְהַבָּא לֹא אַכְבִּיד עָלֶיךָ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהַלְוֹות עוֹד כְּלָל. וְנָכוֹן לִבְךָ בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּוַדַּאי תִּסָּלֵק בְּקָרוֹב

מַה שֶּׁהִלְוֵיתָ, וּמִטַּרְדַּת פּוּרִים אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. מֻבְטָחַנִי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי בְּלִי שִׁנּוּי תֵּכֶף וּמִיָּד בְּזְרִיזוּת,

וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ. וְיֶעֱרַב לָכֶם וְלָנוּ שִׂמְחַת פּוּרִים וְתִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁאַתָּה זוֹכֶה בְּפוּרִים לַעֲסֹק בְּהַמִּשְׂכַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּעוֹלָם שֶׁזֶּהוּ עִקַּר בְּחִינַת קִיְמוּ וְקִבְּלוּ שֶׁעוֹסְקִים הַצַּדִּיקִים בְּכָל דּוֹר בִּפְרָט בְּפוּרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אוֹתְךָ וְכֻלָּנוּ לִזְכּוֹת בְּפוּרִים הַזֶּה לְקַבֵּל עָלֵינוּ קִיּוּם הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ לְקַיֵּם קִיְמוּ מַה שֶּׁקִּבְּלוּ כְּבָר.

וְהָעִקַּר שֶׁנִּזְכֶּה אֲנַחְנוּ וְאַתֶּם לְקַבֵּל וּלְהָבִין בְּכָל עֵת הָעֵצוֹת עֲמֻקוֹת וְהָרְמָזִים שֶׁהֵם בְּחִינַת יָדִים שֶׁיֵּשׁ בָּיִם הַחָכְמָה, שֶׁהֵם חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ רְמָזָיו גַּם אֵלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי הֵן קֹדֶם הַמַּעֲשֶׂה הֵן לְאַחַר הַמַּעֲשֶׂה, הֵן לְעִנְיַן סוּר מֵרָע הֵן לְעִנְיַן עֲשֵׂה טוֹב.

לְמָשָׁל כְּשֶׁצְּרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל, וְהַמְּנִיעוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת מִתְפַּשְּׁטִין מִכָּל צַד וּמַקִּיפִין אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד כַּיָּדוּעַ לַכֹּל; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ סִימָן ט' שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל אֲזַי הַקְּלִפּוֹת מְסַבְּבִין אוֹתוֹ וְכוּ'. וּמְבֹאָר שָׁם עֵצָה טוֹבָה שֶׁיִּתְגַּבֵּר לוֹמַר עַל כָּל פָּנִים הַדִּבּוּר בְּאֶמֶת כְּפִי מַה שֶּׁהוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם עַל פָּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְכוּ', אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת וְכוּ'. אֲבָל עִקַּר הָעֵצָה לְתַכְלִיתָהּ צְרִיכִין לְהָבִין עַל יְדֵי רְמָזִים בְּיָד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר.

וְכֵן הָעֵצָה שֶׁכָּתַב לְעִנְיַן הִתְפַּלָּה לְסַלֵּק הַכְּבֵדוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה הַמְעַכְּבִין אֶת הַתְּפִלָּה מִלְּהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וְחִיּוּת, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" שֶׁהוּא לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּמַעַט דִּמְעַט הַנְּקֻדּוֹת דִּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁנִּמְצָאִים בּוֹ עֲדַיִן וְכוּ'. אַף עַל פִּי שֶׁהָעֵצָה בְּאִתְגַּלְיָא הִיא טוֹבָה לַכֹּל, מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא לְעֶצֶם, וּכְבָר הֶחֱיָה כַּמָּה נְפָשׁוֹת עַל יְדֵי זֶה, אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ כַּמָּה עִתִּים שֶׁקָּשֶׁה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ גַּם בָּזֶה כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לְהָבִין הָרְמָזִים שֶׁמְּרַמֵּז לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא הָאֱמֶת, שֶׁעֲדַיִן חֲבִיבוּתֵהּ, דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכוּ'.

וְכֵן בְּהַתּוֹרָה שֶׁל בֵּן וְתַלְמִיד שֶׁמּוֹדִיעַ לְכָל הַיְרוּדִים וְהַפְּחוּתִים שֶׁבָּעוֹלָם כִּי עֲדַיִן ה' אִתָּם וְאֶצְלָם וְכוּ' כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. עִקַּר הַיְדִיעָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּבְחִינַת רְמָזִים, בְּגִין דְּלֵית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בֵּהּ כְּלָל, רַק נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ לְכָל חַד כְּפוּם דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת רְמָזִים, שֶׁצְּרִיךְ כָּל אֶחָד לְשׂוּם לִבּוֹ לְהָבִין הָרְמָזִים עַד שֶׁיְּמַשֵּׁשׁ עַל עַצְמוֹ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְיָבִין כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ בִּבְחִינַת וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְדַי לְחַכִּימָא בִּרְמִיזָה.

וְכֵן לְאַחַר מַעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ לְאַחַר הַתְּפִלָּה, אִם אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה יָכֹל לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתוֹ וְהַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת טָרְפוּ תְּפִלָּתוֹ חַס וְשָׁלוֹם. צָרִיךְ אַחַר כָּךְ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר לְהָבִין הָרְמָזִים בְּלִי שִׁעוּר שֶׁאָמַר לָנוּ בְּפֵרוּשׁ וְרָמַז לָנוּ בְּיָדָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁאָסוּר לִפֹּל מִשּׁוּם דָּבָר וְכוּ'.
וְכֵן אָפְלוּ בְּעִנְיַן סוּר מֵרָע שֶׁעַל יְדֵי הָרְמָזִים יְכוֹלִין לְהָבִין עַד כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לְבַלִּי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת כְּלָל וְאַל יְכַנֵּס עִם פִּתּוּיָו בְּטוֹעֲן וְנִטְעָן וְכוּ' וְיִבְרַח מֵהַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת בְּשֶׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכוּ' וְעַל יְדֵי זֶה יִנָּצֵל מִכָּל רַע. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן יִצְרוֹ תְּקָפוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן, צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לְבַלִּי לִפֹּל יוֹתֵר. כְּמוֹ שֶׁצָּעַק שֶׁאֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם.
וְעִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת עַל פִּי כָּל דְּרָכֵי עֲצוֹתָיו, אַף עַל פִּי שֶׁגִּלָּה אוֹתָם בְּפֵרוּשׁ וּצְרִיכִים לְהַאֲמִין בִּדְבָרָיו וּלְקַיְּמָם בִּפְשִׁיטוּת, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן צְרִיכִין לְהָבִין מֵרָחוֹק הָרְמָזִים. בִּפְרָט הָרְמָזִים מֵעִצָּם גְּדֻלָּתוֹ וְכֹחוֹ שֶׁל הַזֶּקֶן דִּקְדֻשָּׁה סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ חוֹסִים בְּצִלּוֹ שֶׁמִּמֶּנּוּ מְבִינִים גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית וְעִצָּם חָסְדָיו עַד אֵין קֵץ וְכוּ'. כָּל זֶה דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל יוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְהָבִין הָרְמָזִים שֶׁהֵם עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית.
וְעַתָּה תְּבִין מַחֲדָשׁ שֶׁאֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם, וְשֶׁגַּם אֲנִי וְאַתָּה וְכֻלָּנוּ צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּלִי שִׁעוּר בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בִּימֵי שִׂמְחָה וּבִפְרָט בְּפוּרִים. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים לִכְתֹּב דְּבָרִים כָּאֵלֶּה הַנּוֹבְעִים מֵהָרְמָזִים שֶׁיֵּשׁ בִּיַם הַחָכְמָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהֶאָרַת הָרָצוֹן בִּשְׁעַת הָאֲכִילָה אִם אֵינוֹ שְׁלִימְזְלְנִיק [שְׁלוּמִיאֵל] וְכוּ'.
וְזֶה עַתָּה אָצְלִי כָּל כַּוָּנַת פּוּרִים. כִּי עִקַּר הַכַּוָּנַת עֲמָלֵק יִמַּח שְׁמוֹ הָיָה עַל יְדֵי וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל בְּזֶמֶן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה. דְּהַיְנוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ הֵרִים יָדָיו וְרָמַז לָהֶם לְהִסְתַּכֵּל כְּלַפֵּי מַעְלָה. כִּי עֲמָלֵק הוּא קְלִפָּה קָשָׁה כָּל כָּךְ שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, שֶׁכְּשֶׁהוּא מִתְפַּשֵּׁט וּמִתְגָּרֶה בְּיִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר לְהַצְדִּיק לְדַבֵּר וּלְהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל. כִּי אִם מַה שֶּׁמְּרִים יָדָיו וּמְרַמֵּז לָהֶם, הִסְתַּכְּלוּ כְּלַפֵּי מַעְלָה כִּי עֲדַיִן ה' אִתְּכֶם, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְהַיְרִיעָה קְצָרָה וְהַזְּמַן נָחוּץ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְדַי בָּזֶה כָּעֵת. גַּם אִגֶּרֶת זֶה הִרְוַחְתָּ עַל יְדֵי מַה שֶּׁאֲנִי מְזָרֵז לִשְׁלֹחַ מָעוֹת לְרַבִּי נַחְמָן, כִּי בְּלֹא זֶה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת הַיּוֹם. עַל כֵּן אַל יִמְנָעֲךָ שִׂמְחַת פּוּרִים מִלְּקַיֵּם מִצְוַת שְׁלִיחַת הַמָּעוֹת וְהַמִּכְתָּב הַנַּ"ל, אַדְרַבָּא בָּזֶה תִּשְׂמַח וְתָגִיל עִם הַנִּגּוּן שֶׁרַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה מְנַגֵּן שָׁם "שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה" שֶׁאַתָּה זוֹכֶה בְּפוּרִים לְמִצְוָה זֹאת.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
אוּן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ [וּבֶאֱמֶת בְּכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

תכ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם שֵׁנִי שְׁמִינִי תר"ג בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּפוּרִים וְגַם הַיּוֹם. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל שֶׁקִּיַּמְתָּ שְׁלִיחוּתִי אֶתְמוֹל לִשְׁלֹחַ לְרַבִּי נַחְמָן הַסַּךְ שֶׁכָּתַבְתָּ. וְאִם נִתְעַכֵּב בְּיוֹם הַפּוּרִים בְּעַצְמוֹ אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ. וְגַם אָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי שֶׁיִּתְעַכֵּב קַבָּלַת מִכְתָּבִי עִם הַמָּעוֹת לְיָדוֹ עַד סְעֻדַּת פּוּרִים, כִּי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר בָּעֶרֶב. כִּי בְּעֵת כָּתַבְתִּי הַמִּכְתָּב הָיָה סָבוּר רַבִּי נַחְמָן בר"מ הַכֹּהֵן שֶׁיִּסַּע קֹדֶם מִנְחָה. וּבְוַדַּאי הַכֹּל נָכוֹן מֵעִם ה', אֲבָל הָאִגֶּרֶת בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי אָז בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד הָיָה כְּדַאי טִרְחָתִי, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן קָשֶׁה לְךָ וְלָנוּ לְהָבִין הָרְמָזִים הֵיטֵב עִם כָּל זֶה צְרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה וּכְבָר כָּתַבְתִּי מִזֶּה בִּשְׁנוּי לָשׁוֹן קְצָת לְר' אֶפְרַיִם לִקְרוֹמִינְטְשַׁאגּ. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ מִזֶּה בָּאִגֶּרֶת הַקְּדוּם לָזֶה וְלֹא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר בְּאֶמְצַע הַסְּלִיחוֹת כְּשֶׁהֵבִיא לִי רַבִּי אָשֵׁר מִכְתָּבוֹ עִם הַמַּשְׁלוֹחַ מָנוֹת. וּבִפְרָט מִכְתָּב רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, נִתַּן שִׂמְחָה בְּלִבִּי וְנִתְעוֹרֵר בְּלִבִּי וּבְלֵב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שִׂמְחַת פּוּרִים. כִּי רָאִינוּ יְשׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ לָנֶצַח וְתִקְוָתוֹ לְדוֹר דּוֹרִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה. וּמֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתִי וּתְשׁוּקַת רַבִּי נַחְמָן בְּעֵסֶק זֶה נִתְעוֹרֵר לִבִּי לִשְׁלֹחַ לוֹ מְיֻדָּ מָעוֹת מַה דְּאֶפְשָׁר, וְנִתְיַשַּׁבְתִּי בָּזֶה הֵיטֵב וְכָתַבְתִּי מִכְתָּבִים הַנַּ"ל וּבְתוֹךְ כָּךְ נִתְגַּלְגֵּל מֵאֵת ה' שֶׁנִּזְכַּרְתִּי לִכְתֹּב לוֹ מֵעִנְיַן הָרְמָזִים. וּתְהִלָּה לָאֵל פָּלְטָה הַקֶּלְמוֹס דִּבּוּרִים נִפְלָאִים אֲמִתִּיִּים הַרְבֵּה שֶׁלֹּא חָשַׁבְתִּי עֲלֵיהֶם כְּלָל, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְכוּ'. בְּנִי חֲבִיבִי מִכָּל עֵסֶק וַעֲסָק וְכָל סִבָּה וּתְנוּעָה שֶׁסִּבֵּב ה' יִתְבָּרַךְ מִיּוֹם שֶׁנִּתְקָרְבְתִּי אֶל אוֹר חַיֵּינוּ וְכוּ' וּמַה שֶּׁסִּבֵּב אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ בְּעִסְקֵי עִמָּכֶם בִּכְלָל וּבִפְרָט. מִכֻּלָּם יְכוֹלִים לְהָבִין וְלִרְאוֹת חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו עַד אֵין קֵץ מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב, רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ וְכוּ'.

וְהִנֵּה מַה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה, אֵין מַהַצָּרֶךָ עוֹד שֶׁאֶסַּע בְּשִׁבּוּעַ זֹאת לְטוּלְטְשִׁין, כִּי אֵינִי רוֹצֶה לְשַׁלֵּחַ לוֹ עוֹד מָעוֹת עַד שֶׁאֲקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל קַבָּלַת מָעוֹת, וְהַמִּכְתָּב שֶׁנִּשְׁלַח אֶתְמוֹל. גַּם אֲנִי מְצַפֶּה לְקַבֵּל מִכְתָּבָיו הַנִּשְׁלָחִים מִכְּבָר דֶּרֶךְ בְּרָאד. וְנִפְלֵאתִי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ, וּמֵהַסְּתָם תֵּכֶף כְּשֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדְךָ תִּשְׁלְחֵם לִי בְּזָרִיזוּת, וּבְתוֹךְ כָּךְ אֲנִי מְקַוֶּה לַה' שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ מָעוֹת מִטְּשֶׁעהרִין וּמִשָּׁאָרֵי מְקוֹמוֹת, וְלַה' הַיְשׁוּעָה לִגְמֹר הָעֵסֶק בְּכִי טוֹב בְּלִי הַלְוָאוֹת גְּדוֹלוֹת. וְגַם מַה שֶּׁלְּוִיתִי עַד הַיּוֹם יְסַלֵּק בִּשְׁלֵמוּת בְּקָרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְכוּ' הוּא בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ אַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח. וּלְדַעְתִּי רָאוּי שֶׁתִּתֵּן לִקְרוֹת הַמִּכְתָּב הַקְּדוּם שֶׁל פּוּרִים לִידִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, אוּלַי יָבִין אֵיזֶה

רְמָזִים לְטוֹבָתוֹ מֵהֶם, וְגַם לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר עָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל. וְיִפְרֹס בִּשְׁלוֹמָם בְּאַהֲבָה, וְאִם יִרְצוּ בְּרָצוֹן חָזָק שֶׁאָבוֹא יוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ אוֹתִי לְשָׁם אַחַר שַׁבַּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְגַם עַל נְסִיעָה קְטַנָּה זֹאת לְטוּלְטְשִׁין אֲנִי סוֹמֵךְ עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי אֶצְלִי הוּא טִלְטוּל גָּדוֹל וְכוּ'. הַמֵּכִין מִצְעָדֵי גֶּבֶר יְנַחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

וְיִכְתֹּב לִי אִם הָיָה שָׁמֵחַ בְּפוּרִים כָּרָאוּי. וְאֵיךְ שֶׁהָיָה, צְרִיכִין עַתָּה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקַבֵּל שִׂמְחָתֵנוּ שֶׁל פּוּרִים עִם כָּל הַמִּצְווֹת שֶׁל פּוּרִים כְּאִלּוּ קִיַּמְנוּם כָּרָאוּי בְּכָל פְּרָטֵיהֶם וְכוּ'. עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְקִדֻּשַׁת וְטָהֳרַת הַפָּרָה אֲדֻמָּה וְכוּ', לְטַהֲרֵנוּ מִטֻּמְאַת מֵת לְמַעַן נִזְכֶּה לִהְיוֹת טְהוֹרִים לְקָרְבַּן פֶּסַח וְלִהְיוֹת נִזְהָרִים וְנִשְׁמָרִים עַל יְדֵי זֶה מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וְנִזְהֵר מְאֹד מִלְּהַחֲמִיץ הַמּוֹחַ חַס וְשָׁלוֹם בְּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְזָרוֹת חַס וְשָׁלוֹם לְקַיֵּם "גֹּעַר חַיַּת קָנֶה" וְכוּ', עַד שֶׁנָּשִׁיב מֵחָמֵץ לְמַצָּה מֵחַיִּת לְהֵ"א מְמָוֶת לְחַיִּים וְכוּ' וְכוּ'. מַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁבְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה וּבְפָרָט בְּכָל הַזְּמַנִּים הַמְקֻדָּשִׁים וּבְכָל הַמִּצְווֹת הַנּוֹהֲגִים, בְּכֻלָּם זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים וְנִשְׂגָּבִים כְּאֵלֶּה הַמְחַיִּן כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, כְּגוֹן מֵעִנְיַן קְדֻשַּׁת פֶּסַח שֶׁמְּדַבֵּר בּוֹ הַרְבֵּה בְּכָלַל כָּל הַשָּׁלֹשָׁה רְגָלִים בְּהַתּוֹרָה "מִישְׁרָא דְּסַכִּינָא", וּבְהַתּוֹרָה תִּקְעוּ א', וּבְהַתּוֹרָה "וְאֶת הָעֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָ". וּמִלְּבַד זֶה מְדַבֵּר מִפֶּסַח בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל הַמַּתְחֶלֶת בַּהֲצִטְרוֹת מֵעִנְיַן זְהִירוּת מֵחָמֵץ הַמּוֹחַ וְכוּ', וּבְהַתּוֹרָה "ט' תִּקּוּנִין" מֵעִנְיַן קְרִיאַת הַהַגָּדָה שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבְּרִית וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת וְכוּ', וּבְהַתּוֹרָה הַנַּ"ל שֶׁפּוּרִים הֲכָנָה לְפֶסַח וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְכֵן בְּעִנְיַן קְדֻשַּׁת סֻכּוֹת וְשָׁבוּעוֹת וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר וְכוּ' מְדַבֵּר מִכֻּלָּם כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָלָל וּבְפָרָט, וְכֵן בִּשְׁאָרֵי מִצְווֹת כַּמּבֹאָר לַבָּקִי בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ', מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּהֶם וְלַעֲסֹק בָּהֶם בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ, הִלְכוֹת פֶּסַח קֹדֶם פֶּסַח, לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ קֹדֶם פֶּסַח לִזְכוֹת וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת פֶּסַח, וְעַל יְדֵי הָעֲצוֹת עֲמֻקוֹת הָרְמוּזִים בְּהַתּוֹרוֹת הַנַּ"ל הַמְדַבְּרִים מִפֶּסַח, וְכֵן בְּכָל הַמּוֹעֲדִים הַקְּדוֹשִׁים. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. בִּפְרָט שֶׁיֵּשׁ לִי עַתָּה צַעַר גָּדוֹל מִנֶּכְדִּי רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה שֶׁמּוּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי וַה' יִסְעָדֵהוּ מְהֵרָה, וַאֲנִי מֻכְרָח עַתָּה לֵילֵךְ אֶצְלוֹ לְבַקְּרוֹ. מָלֵא רַחֲמִים וּבוֹרֵא רְפוּאוֹת יִרְפָּאֵהוּ מְהֵרָה. וְיִשְׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בְּשְׁלֵמוּת חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְלֹה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג' תַּזְרִיעַ תר"ג

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וַאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁלֹּא פֵּרַשְׁתָּ שִׂיחָתְךָ לְפָנַי כִּרְצוֹנְךָ מֵחֲמַת טִרְדָּתְךָ לְכַבְּדֵנִי. הָאֱמֶת הוּא כָּךְ. אֲבָל גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי זֹאת בִּהְיוֹתִי בְּבֵיתְךָ שָׁם, וְהָיָה כַּמָּה זְמַנִּים וְעִתִּים שֶׁהָיָה לְךָ פָּנַאי לְדַבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה כָּל מַה שֶּׁתִּרְצֶה, אַךְ יֵשׁ עַל זֶה עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה מְנִיעוֹת. אֲבָל לְדַעְתִּי כְּבָר דִּבַּרְתִּי שָׁם עִמְּךָ הַרְבֵּה בְּכְלַל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְתִּי שָׁם דִּבְרֵי אֱמֶת הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֵהֶם תּוּכַל לְהָבִין דְּבָרִים הַרְבֵּה בְּפֵרוּשׁ וּבְרֶמֶז, וְגַם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים הַרְבֵּה. וּכְבָר שְׁמַעְתָּ וְרָאִיתָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבַמָּה שֶׁחִדַּשְׁנוּ בָּהֶם הַרְבֵּה. אַךְ הִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר אֵין לְשַׁעֵר. אֲבָל כָּל תִּקְוָתֵנוּ עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדֻּשָּׁה שֶׁעוֹלֶה עַל הַכֹּל וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד לְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר נִתְוַעֵד יַחַד בְּסָמוּךְ. וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ עִם מַה שֶּׁזָּכִינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכָל הַבְּחִינוֹת כִּי מִגֹּדֶל הָרַעַשׁ וְהַמְנִיעוֹת לְגַע בָּנוּ מִבִּינִים כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ שֶׁנִּצַּלְנוּ מֵהִתְנַגְּדוּת וְלֵיצָנוּת שֶׁלָּהֶם. אִלּוּ קֵרְבָנוּ אֵלָיו וְלִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עַל אוֹר כָּזֶה וְכוּ' וְלֹא קִבַּלְנוּ שׁוּם חִדּוּשׁ מִמֶּנּוּ דַּיֵּינוּ. וְעַל כָּל חִדּוּשׁ וְדִבּוּר וְשִׂיחָה שֶׁקִּבַּלְנוּ מִמֶּנּוּ צְרִיכִים לוֹמַר אִלְמָלֹא לֹא אָתִינָן לְעָלְמָא אֶלָּא לִשְׁמֹעַ דָּא דַּיֵּינוּ. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וְכוּ' וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה

תכב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' אַחֲרֵי י"א נִיסָן תר"ג בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבֶיךָ קִבַּלְתִּי כֻּלָּם בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר וּבְשָׁבוּעַ זֹאת. וְהִנֵּה עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו שֶׁנִּתְקַיֵּם דִּבּוּרִי שֶׁלֹּא לִהְיוֹת חַיָּב לְךָ עַד הַפֶּסַח כִּי אִם בְּעֶרֶךְ שְׁלֹשִׁים רוּבַּל־חָדָשׁ. וְזֶה הָיָה בְּנֵס וּבְהַשְׁגָּחוֹת נִפְלָאוֹת, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ וְאַתָּה מְדַקְדֵּק עִמִּי יוֹתֵר מִדַּאי בְּעִנְיַן הַהַלְוָאָה. אַךְ קִוִּיתִי לַה' שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ עוֹד לְהַלְוֹאוֹת אֶצְלְךָ וְלַה' הַיְשׁוּעָה. כָּתַבְתִּי לְךָ כָּל זֶה אוּלַי תַּתְחִיל מֵעַתָּה לִבְלִי לִהְיוֹת בַּעַל מַחֲשָׁבָה כָּל כָּךְ בְּשׁוּם עֵסֶק. הָאֱמֶת שֶׁצְּרִיכִין לִזָּהֵר לִבְלִי לַחֲטֹף מָמוֹן אֲחֵרִים מִזֶּה לָזֶה וְלִבְלִי לִהְיוֹת בַּעַל חוֹב וְשֶׁלֹּא לִכְנֹס בַּעֲסָקִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר מִכֹּחוֹ. וּתְהִלָּה לָאֵל אַתָּה נִזְהָר מִזֶּה. אַף עַל פִּי כֵן לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת בִּפְרָט בְּעֵסֶק שֶׁל שְׁלֹשִׁים אוֹ אַרְבָּעִים רוּבַּל־חָדָשׁ. בִּפְרָט עַל עֵסֶק גָּדוֹל

כְּזֶה. אֵין רָאוּי לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת כָּל כָּךְ, אַךְ בִּקַּשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה וּדְאָגָה מִזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ. כִּי אֵין בְּלִבִּי עָלֶיךָ כְּלָל.

וּמֵעַתָּה בְּנִי הַזֶּהֵר לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ בְּמִכְתָּבְךָ בַּמֶּה שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁמֵּאִיר אוֹר כָּזֶה בָּעוֹלָם וְהוּא נֶעְלָם וְנִסְתָּר כָּל כָּךְ מִכֻּלָּם. וְלָנוּ מִתְנוֹצֵץ בְּחַסְדּוֹ. וְעַל כָּל פָּנִים אֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא הַחֶסֶד הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וַאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בָּזֶה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וּכְבָר גִּלָּה לָנוּ שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת בִּשְׁבִיל הַשָּׁלוֹם הָאֲמִתִּי כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ עַל פָּסוּק "הִנֵּה לְשָׁלוֹם מָר לִי מָר וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי" וְכוּ'. וְעִקַּר הַשָּׁלוֹם הָאֲמִתִּי שֶׁהוּא רְפוּאַת הַגּוּף וּרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ לָנֶצַח הוּא כְּשֶׁאֵין חוֹלְקִים עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת, אוֹר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ לָנֶצַח, כִּי חוּץ מִזֶּה אֵין שׁוּם שָׁלוֹם בָּעוֹלָם; וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר אֲשֶׁר תִּקְצַר הַיְרִיעָה. וְעַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת בִּשְׁבִיל שָׁלוֹם זֶה. וְאִם הַמְּרִירוּת נוֹגֵעַ עַד הַנֶּפֶשׁ וְכוּ' אֲבָל שָׁלוֹם וּרְפוּאָה וִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְכָל הַבְּרָכוֹת וְכוּ' הַנִּמְשָׁכִין עַל יְדֵי אִישׁ שָׁלֵם כָּזֶה מְתַקֵּן הַכֹּל.

וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת מָרוֹר שֶׁצְּרִיכִין לְאָכְלוֹ עִם הַפֶּסַח וּמַצָּה שֶׁהֵם מֹחִין גְּבֹהִים וְרָמִים מְאֹד שֶׁכֻּלָּם בְּחִינַת שָׁלוֹם, שֶׁעוֹשִׂים שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמְקֻשָּׁרִין דָּרֵי מַעְלָה עִם דָּרֵי מַטָּה וּמוֹדִיעִין וּמְפָרְסְמִין אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי דָּרֵי מַטָּה שֶׁהֵם אֲנַחְנוּ הַשְּׁפָלִים וְהַיְרוּדִים מְאֹד מְאֹד שֶׁבָּזֶה הָעוֹלָם, בִּפְרָט בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה בַּגָּלוּת הַמַּר וְהָאָרוֹךְ הַזֶּה. וְעַל יָדֵנוּ דַּיְקָא עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ אוֹכְלִין זָכָר לְמִקְדָּשׁ הַמָּרוֹר וְהַמַּצָּה וְכוּ', וּמְסַדְּרִים הַסֵּדֶר וְכוּ', עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא נִתְגַּלֶּה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. אֲבָל צְרִיכִין לְצָרֵף לָזֶה מָרוֹר זֵכֶר לְ"וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם". כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַשָּׁלוֹם כִּי אִם עַל יְדֵי מְרִירוּת וְכוּ' וְכַנַּ"ל.

וְהִנֵּה עַתָּה הֵם הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם "קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא, מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת". הָרִים וּגְבָעוֹת הֵם בְּחִינַת מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים וְסִכְסוּכִים שֶׁמְּעַכְּבִים אֶת הַדֶּרֶךְ מִלְּהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הַיֵּצֶר הָרָע נִדְמֶה לְהַר, וּבִפְרָט מִי שֶׁכְּבָר נִכְשַׁל כְּמוֹ שֶׁנִּכְשַׁל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר מֵעַתָּה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַלֵּג עַל כֻּלָּם. כִּי "דּוֹמֶה דּוֹדִי לִצְבִי" וְכוּ'. הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ, שֶׁהֵם הַמְּחִצּוֹת הַמַּפְסִיקִים מֵרִבּוּי הַנִּשְׁמִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד. אֲבָל בֶּאֱמֶת 'אֶפְלוּ מְחִצָּה שֶׁל בַּרְזֶל אֵינָהּ מַפְסֶקֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם'. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ וּמַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת דְּאִתְמַר בְּהוֹן חַלּוּ נָא פְּנֵי אֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּתִקּוּנֵי זֹהַר. "מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים וְכוּ' עָנָה דּוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לְךָ" וְכוּ', וְאִם עַל כָּל זֶה רוֹצָה הַמְּרִירוּת לְהִתְגַּבֵּר, כְּבָר זָכִינוּ לְהִתְקָרֵב לְהָאִישׁ שָׁלֵם כָּזֶה שֶׁמַּמְתִּיק וּמְתַקֵּן הַכֹּל. וְגַם יֵשׁ בָּזֶה רֶמֶז שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְהִתְדַּבֵּק בְּמִדּוֹתָיו וְלֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַנַּ"ל לְדַלֵּג עַל

הֶהָרִים וּלְקַפֵּץ וְכוּ', כִּי זֶה הָעוֹלָם צָרִיכִין רַק לְדַלֵּג וּלְקַפֵּץ. וּכְמוֹ שֶׁסִּפַּרְתִּי לָכֶם בִּשְׁמוֹ זַ"ל שֶׁהָיָה מְשַׁבֵּחַ הַצַּדִּיק שֶׁאָמַר קֹדֶם מוֹתוֹ אִיבֶּיר גֶּשְׁפִּרִינְגֶן [עָבַר בִּקְפִיצָה]. וְגַם זֶה לֹא הָיִינוּ זוֹכִים לֵידַע מִכָּל שֶׁכֵּן לֵילֵךְ בָּזֶה כִּי אִם עַל יָדוֹ זַ"ל. אֲבָל בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יְכוֹלִין עַל כָּל פָּנִים לְדַלֵּג וּלְקַפֵּץ עַל הַכֹּל. וּבְתוֹךְ כָּךְ נִזְכֶּה לַחֲטֹף מִצְוֹות מַצָּה וְכוּ' וְכָל הַמִּצְוֹות הַקְּדוֹשׁוֹת, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם.

וְעִם דֶּרֶךְ זֶה יְכוֹלִין לְרַקֵּד כְּמַעַט בְּכָל יוֹם, מִכָּל־שֶׁכֵּן בְּשַׁבָּת וְיָמִים טוֹבִים, "מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת יִדּוֹדוּן יִדּוֹדוּן". אוּן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ נָאר גִּישְׁפִּרִינְגִין אוּן גָאר נִיט אִיבֶּיר גִיטְרַאכְט, גָאט אִיז מִיט אוּנְז [וּבְאֱמֶת בְּכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה, וְרַק לְרָקוֹד וְשׂוּם דָּבָר לֹא לַחֲזֹר וּלְהַרְהֵר, אֶלְקִים עִמָּנוּ!], וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ. אַז אִיךְ גֵּיי פַאר אַייךְ וָואס הָאט אִיר צוּ זָארְגִין [אֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם, מָה יֵּשׁ לָכֶם לְדְאוֹג]. וְכָל מַה שֶּׁהַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַיָּגוֹן וְאֲנָחָה רוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר יְכוֹלִים לַהֲפֹךְ כֻּלָּם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן עַל יְדֵי כָּל הַנַּ"ל. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי מְקֻלְקָל כָּל כָּךְ. אַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד עַל "זֶה (כָּל) הָאָדָם" אַחֲרֵי מַחֲלֹקֶת כָּזֶה וְלַצָּנוּת כָּזֶה וְעֵרְבּוּבְיָא כָּזֶה וְכוּ', "אֵלֶּה בָּרֶכֶב וְאֵלֶּה בַּסּוּסִים" אֵלֶּה בַּעֲשִׁירוּת מַפְלָג וְאֵלֶּה בַּעֲנִיּוּת עָצוּם וְכוּ' וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם ה' אֱלֹקֵינוּ נַזְכִּיר. וְנַפְשֵׁנוּ תָּגִיל בַּה' תְּשִׁישׁ בִּישׁוּעָתוֹ הַנַּ"ל, נְדַדָה כָּל שְׁנוֹתֵינוּ עַל מַר נַפְשֵׁנוּ. "נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה" מִמַּחֲלֹקֶת כָּזֶה עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת עָזְרֵנוּ בְּשֵׁם ה' עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל וְתִתֵּן לָהֶם לִקְרוֹת מִכְתָּבִי זֶה. כִּי יָדַעְתִּי כִּי בִּפְנִימִיּוּת לְבָבָם הֵם מוֹדִים בֶּאֱמֶת עַל כָּל זֶה, אוּלַי יוֹצִיאוּ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לִשְׁמֹחַ בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה עִם כָּל זֶה עַד אֲשֶׁר יִדְלְגוּ עַל הֶהָרִים וִיקַפְּצוּ עַל הַגְּבָעוֹת לְהִתְחַבֵּר עִמָּנוּ יַחַד בְּכָל פַּעַם וּבִפְרָט בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְמַעַן יִזְכּוּ שֶׁתִּהְיֶה נַפְשָׁם קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

תכג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עֶרֶב פֶּסַח תר"ג.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו חַיִּים וְשָׁלוֹם וּבְרִיאוּת הַגּוּף וּרְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּגוּף וָנֶפֶשׁ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּזֹאת הַשָּׁעָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ. וְאִם כִּי גָּדַל צַעֲרִי בִּתְחִלַּת קְרִיאָתִי כִּי קִוִּיתִי לְקַבֵּל בְּשׂוֹרָה טוֹבָה, אַךְ נִמְלַכְתִּי וְנִתְחַזַּקְתִּי בְּבִטָּחוֹן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי הוּא יַכְאִיב וְיַחֲבֹשׁ וְכוּ' וּבוֹ בָּטַחְתִּי שֶׁבְּנִפְלְאוֹת חֲסָדָיו יִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף וְכוּ'.

וְאַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי אַל תִּצְטַעֵר רַק תִּתְחַזֵּק לַהֲפֹךְ גַּם זֶה לְשִׂמְחָה. כִּי הֲלֹא כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְכָתֹב לְךָ שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְעַט מְרִירוּת כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַשָּׁלוֹם שֶׁהוּא רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף כִּי אִם עַל יְדֵי מְרִירוּת וְכוּ', אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם מְאֹד וּמַשְׁלִיךְ חַטָּאוֹתָיו אַחַר גַּוּוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹלֵחַ מְרִירוּת כִּי אִם מְעַט כְּפִי יְכָלְתּוֹ. וּבְחַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו יַמְתִּיק וְיבַטֵּל גַּם זֹאת הַמְּרִירוּת וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה וְיָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בְּיֶתֶר שְׂאֵת, וַאֲנִי עֵינַי תְּלוּיוֹת אֶל ה' בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, יִשְׁלַח עֶזְרוֹ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֵהוּ. וְאֶזְכֶּה מְהֵרָה בִּימֵי חֹל הַמּוֹעֵד לִשְׁמֹעַ שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת מִמֶּנּוּ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאוֹת לַכֹּל. כִּי מִכְתָּבוֹ שֶׁשָּׁלַחְתִּי עַל יְדֵי ר' דָּוִד, עַל יְדֵי זֶה נִסְתַּבֵּב שֶׁעֲזָרַנִי ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁכָּתַבְתִּי בַּסֵּפֶר מַה שֶּׁהֵאִיר ה' עֵינַי בְּעִנְיַן פֶּסַח, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. וּבוֹ בָּטַחְתִּי בְּכֹחַ וּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְשָׂמֵחַ בַּחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בְּפָרָט עַל הַסֵּדֶר. וּשְׁתֵה בְּלֵב טוֹב יֵינְךָ שֶׁל הָאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעוֹת, כִּי עִם ה' הַחֶסֶד וְהָרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת. וּמְאוֹד מְאוֹד שְׂגֹבוּ דְּרָכָיו, אֲבָל צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה כִּי טוּבוֹ וַחֲסָדָיו אֵינָם נִפְסָקִים לְעוֹלָם. וּבְפָרָט שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִסָּמֵךְ בְּעֶלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְתַאֲמִין כִּי גַּם אַתָּה נִרְשָׁם בִּלְבּוֹ ז"ל. וְהוּא יוֹדֵעַ מַכְאוֹבֶיךָ וְעוֹסֵק בִּרְפוּאוֹתֶיךָ וִישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח. בְּטַח בַּה' וְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו. וְתִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחַת הָרֶגֶל, כִּי עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ דַּיְקָא לְהִתְחַזֵּק יוֹתֵר בְּשִׂמְחָה שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַמַּכּוֹת וּלְכָל הַחוֹלָאַת, בְּפָרָט בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו "הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חַג" שֶׁהוּא "לֵיל שִׁמּוּרִים" וְכוּ', הַלַּיְלָה הַזֶּה שֶׁל פֶּסַח שֶׁנִּתְעוֹרְרִין אָז כָּל הָעֶשְׂרָה מִינֵי נְגִינָה וְשִׁיר שֶׁמֵּהֶם כָּל הָרְפוּאוֹת בְּגוּף וְנֶפֶשׁ לָכֶם וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמִגְּדֶל טִרְדַּת כְּנִיסַת פֶּסַח וְשַׁבַּת קֹדֶשׁ אֵין לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' י"א לְסִפִירַת הָעֹמֶר תר"ג בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו חַיִּים וְשָׁלוֹם וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְכָל טוּב לָנֶצַח אָמֵן.

מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה רוּבַּל סוּג קַבַּלְתִּי לְנָכוֹן בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח הֶעָבַר. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלָם שֶׁל הָעוֹשִׂים וְהַמַּעֲשִׂים לִדְבַר מִצְוָה זְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה, וַתְּהִי מַשְׂכֻּרְתָּם שְׁלֵמָה מֵאֵת ה' לְהַצְלִיחָם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. יְבַלּוּ יְמֵיהֶם בַּטּוֹב הָאֲמִתִּי וּשְׁנֵיהֶם בַּנְּעִימִים עַד יִזְכּוּ לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה כְּבָר עָבְרוּ יְמֵי הַפֶּסַח בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה קְצָת וְעָבַרְנוּ הַיָּם בְּשָׁלוֹם וּכְבָר עָבְרוּ י"א יְמֵי הַסְּפִירָה מִשְּׁנַת תר"ג לְאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי לִבְרִיאַת הָעוֹלָם. וִימֵי הַשָּׁבוּעוֹת הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לִסְפֹּר סְפִירַת הָעֹמֶר בְּכַוָּנָה כָּרָאוּי בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְטַהֵר עַצְמֵנוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִטֻּמְאָתֵנוּ וּמִזֻּהֲמָתֵנוּ עַד נִזְכֶּה לְהַיְרָאֶה וְהָאֵימָה וְהַמּוֹרָא הַגָּדוֹל שֶׁל מַתַּן תּוֹרָה. וְיִקָּיֵם לְבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פָּנֵינוּ לְבִלְתִּי נֶחֱטָא עוֹד כְּלָל.

וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר בִּפְרָט כִּי אָנוּ מְצַפִּים שֶׁתָּבוֹא לְפֹה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי תֵּרוּץ. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁכְּבָר נִגְמַר הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ אַךְ אֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל. וַאֲנִי מְקַוֶּה בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא רַבִּי נַחְמָן לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא אֶמְנַע מִכֶּם הַטּוֹב לִשְׁלֹחַ לָכֶם חֲצִי עֶלֶה לְדֶגְמָא וְהוּא מְטֻשְׁטָשׁ קְצָת מֵרִבּוּי מִשְׁמוּשׁ הַיָּדַיִם שֶׁמְּמַשְׁמְשִׁין בּוֹ. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הַמְּלָאכָה יָפָה וּמְהֻדָּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּקָרוֹב תְּקַבְּלוּ הַכְּרָכִים בִּשְׁלֵמוּת. אַךְ כֻּלְּכֶם תִּצְטָרְכוּ לִתֵּן עוֹד מָעוֹת בַּעֲדָם. כִּי אֲנִי מֻכְרָח לִתֵּן בְּעַד מֵאָה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים רוּבַּל בֶּסֶף לְהַעֲמִידָם לְפֹה וְאֵין לִי עוֹד מִמַּי לְלַוּוֹת מִלְּבַד מַה שֶּׁאֲנִי חַיָּב עֲדַיִן יוֹתֵר מִמֵּאָה עֶשְׂרִים רוּבַּל בֶּסֶף. אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה. וּמֻבְטָחַנִי בְּךָ שֶׁבְּוַדַּאי תַּעֲשֶׂה כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל לְהַחֲזִיק אוֹתִי בְּעֵסֶק זֶה שֶׁלֹּא אֶהְיֶה בַּעַל חוֹב. וְגַם לְהַחֲזִיקֵנִי בְּפַרְנָסָתִי שֶׁהוֹצָאָתִי מְרֻבָּה מְאֹד. וּבִפְרָט עַתָּה שֶׁעָשִׂיתִי שִׁדּוּךְ עִם בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה תְּהִלָּה לָאֵל. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְהָבִיא לִי מָעוֹת מְעַט אוֹ הַרְבֵּה הֵן עַל הָעֵסֶק הֵן עַל פַּרְנָסָתִי. וַה' יִגְמֹר בַּעֲדָךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' בְּהַר שְׁלֹשִׁים לַסְּפִירָה תר"ג אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבֵי יְדִידֵי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֵר שֶׁיִּחְיֶה. וְלִידִידֵי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּיֶלִי עִם כָּל בְּנֵי בֵיתָם שֶׁיִּחְיוּ.

אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וּדְעוּ כִּי בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְפֹה אוּמַאן בְּשָׁבוּעַ הֶעְבָרָה בְּיוֹם ג' וּבְדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב פֹּה עַד ל"ג בָּעֹמֶר הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאָז אֶסַּע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְקֶהִלָּה קְדוֹשָׁה טָעפְּלִיק עַל שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמִשָּׁם לְבֵיתִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי. וְהִנֵּה בְּבוֹאִי

לְפֹה מָצָאתִי שֶׁכָּלָה הַשֶּׁמֶן וְלֹא דָלַק הַנֵּר תָּמִיד עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, עַל כֵּן בָּאתִי לְהוֹדִיעֲכֶם שֶׁתִּרְאוּ לְהָבִיא שֶׁמֶן אִם תָּבוֹאוּ בְּעַצְמְכֶם אוֹ לִשְׁלֹחַ לְיַד בְּנֵי רַבִּי אִיצִיק נֵרוֹ יָאִיר לְטוּלְטְשִׁין מָעוֹת עַל שֶׁמֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הַנֵּר תָּמִיד חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הוּא הַמְּתֻקָּת הַדִּינִים לָכֶם וְלָנוּ וּלְכָל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ. וּלְעֵת עַתָּה הֻכְרַחְתִּי לִקַּח בַּהֲקָפָה שֶׁמֶן עַד שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְסַלְּקוּ. וְיִרְאוּ לְבַל יִשָּׁנוּ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְאוֹדוֹת עִסְקֵנוּ כְּבָר הוֹדַעְתִּי לָכֶם הַרְבֵּה שֶׁאֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל, וַאֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת וְעַל בִּיאַתְכֶם לְשָׁלוֹם שֶׁתִּרְאוּ לְהָבִיא לִי מָעוֹת כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכְלוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וּלְעֵת עַתָּה לֹא בָּא עֲדַיִן רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם יִהְיֶה עַל שְׁבוּעוֹת, וּמַחֲמַת עִכּוּבוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיַּעֲסֹק שָׁם בְּהַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֵצוֹת. וּבֶאֱמֶת כָּסְפִּי חָזָק מְאֹד מְאֹד שֶׁיֵּצֵא לְאוֹר, אַךְ קָשֶׁה עָלַי מְאֹד לִשְׁאֹ עָלַי עוֹד חוֹבוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְבֶרֶסְלֶב עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, פָּנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. וּמֻבְטָחַנִי בָּהֶם שֶׁבְּוַדַּאי יִשְׁתַּדְּלוּ לְטוֹבַת הָעֵסֶק בְּכָל כֹּחָם, וְגַם לְצָרְךָ פַּרְנָסָתִי. בִּפְרָט הוֹצָאוֹת חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הָעוֹלֶה לְסַךְ רַב. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיַשְׁפִּיעַ כָּל טוּב, וְהֵם יִהְיוּ שְׂלוּחִים לְדָבָר מִצְוָה וְיִגָּלֶגֶל זְכוּת עַל יָדָם, וְצִדְקָתָם תַּעֲמֹד לָהֶם. כִּי עִסְקֵנוּ הוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת גְּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. אַךְ צְרִיכִין לְסַיְּעֵנִי וּלְחַזְּקֵנִי הָרַבֶּה הָרְבֵּה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב־שַׁבַּת קֹדֶשׁ מ"א לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תר"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

מַזָּל טוֹב. בִּתִּי הִיא אֲחוֹתְךָ תִּחְיֶה יָלְדָה בַּלַּיְלָה הַזֹּאת שֶׁעָבְרָה בֵּן זָכָר לְמַזָּל טוֹב, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְכֻלָּנוּ לְמַזָּל טוֹב לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וְלִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל מַה שֶּׁכָּל אֶחָד צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֶּה אוֹתִי וְאוֹתוֹ וְאֶת כֻּלָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרָאוּי עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', כַּמָּה אָנוּ רְחוּקִים מִקְּדֻשַּׁת שְׁבוּעוֹת שֶׁהוּא שֵׂכֶל גָּדוֹל וְדַק, וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים וּפְשׁוּטִים, רַחֲמִים רַבִּים מְאֹד. אוּלַי יֵעָתֵר לָנוּ שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה לְשׁוּם כָּל תְּשׁוּקָתֵנוּ וְכָסְפֵּנוּ וּרְצוֹנֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְאֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, יְבַקֵּשׁ מִשָּׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא

דְּאִתְאֲבֵד. וְלֹא נָשִׂים זָהָב כִּסְלֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם. כִּי הַכֹּל הֶבֶל. וּבֵין שֶׁיִּהְיֶה לְהָאָדָם מָמוֹן בֵּין לָאו, יְבֵלָה יָמָיו בְּשָׂוְא וְכוּ', וְהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן הַטּוֹב. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַשְׂמִחָה שֶׁל שָׂבוּעוֹת וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תּוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי רַק הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' נָשׂא תר"ג.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. וַאֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' שֶׁיָּבוֹא יְדִידֵנוּ לְשָׁלוֹם מְהֵרָה. וִידִידֵנוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל נֵרוֹ יָאִיר אֵינוֹ יָכוֹל עַתָּה לַעֲשׂוֹת דָּבָר עַד שֶׁיָּבוֹא בְּשָׁלוֹם יְדִידֵינוּ הַנַּ"ל. הָאֶחָד זָהוּב סִלֵּק לְשָׁלִיחַ, וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. הַשְּׁנֵי אַרְבַּע כְּנָפוֹת מָצָא רַבִּי דָּוִד, אַךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְבֵיתוֹ עַד אַחַר שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְאָמַר, שֶׁיִּשְׁלָחֵם לוֹ עַל־יְדֵי מַקְדֵּם. גַּם נִפְלָאוֹת הוּא בְּעֵינֵינוּ, שֶׁרוֹצֶה הָאִישׁ בְּיִקָּר כָּל־כָּךְ, אַךְ בְּלֹא זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר, עַד שֶׁיָּבוֹא יְדִידֵנוּ כַּנַּ"ל. אַךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל, נֵרוֹ יָאִיר, מְבַקֵּשׁ מֵאִתְּךָ, וְגַם אָנֹכִי מְזָרֵזְךָ בָּזֶה, שֶׁלְּמַעֲנֵנוּ תַּעֲשֶׂה וְתַחֲקֹר בָּזֶה בְּכָל עֵת שֶׁתִּמְצָא סוֹחֲרִים בָּזֶה, אוּלַי יִמְצָא בְּפָחוֹת, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה בָּטוּחַ גָּדוֹל. אַךְ גְּמַר הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן אִי אֶפְשָׁר עַד בִּיאַת יְדִידֵנוּ בְּשָׁלוֹם וְכַנַּ"ל. עַתָּה נִכְנַס רַבִּי דָּוִד, נֵרוֹ יָאִיר, לְחַדְרִי וְהוֹדִיעַ לִי, שֶׁמָּסַר הַשְּׁנֵי ד' כְּנָפוֹת לְיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמְגַדֵּל הַנְּחִיצוּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחֲךָ וִיחַזְּקֵךְ בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא תִּדְאַג וְלֹא תַּחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת כְּלָל. רַק תְּבַלֶּה הַיּוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּרְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בַּמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לְמַה שֶׁזָּכִינוּ לַחֲטֹף טוֹב וְכוּ'. וְלֵידַע מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת וְכוּ', נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּהַעֲלֹתְךָ.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְרָאִיתִי עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ וְתַבְעֶרֶת לִבְּךָ אֶל הָאֱמֶת, וְהָיָה לִי לְשִׂמְחָה וְצַעַר. שִׂמְחָה אֲשֶׁר רָאִיתִי טוּב לִבְּךָ הַנִּכְסָף לְחַצְרוֹת ה' וְכוּ', וְצַעַר, עַל רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת, וְהָעִקָּר

מְנִיעוֹת הַמּוֹחַ וְהַלֵּב מִלְּמַלֹּאוֹת תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה. וְאַף עַל פִּי כֵן הַתְּשׁוּקָה וְהַכִּסּוּפִים הַטּוֹבִים גַּם כֵּן יְקָרִים מְאֹד. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לְהַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה עֲדֵי תִּזְכֶּה בְּכָל עֵת לְמַלֹּאוֹת חֶפְצְךָ וּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנְךָ בֶּאֱמֶת אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצַרְתָּ. וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל אֲשֶׁר לֹא זָכִיתָ שֶׁתִּהְיֶה עִמָּנוּ יַחַד בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר נִתְוַעֵד יַחַד נְדַבֵּר מִזֶּה בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה.

לְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכַוָּנָה כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבִפְרָט לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְלַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת. הֵן לוֹמַר הַתְּפִלּוֹת שֶׁכְּבָר עֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְסַדְּרָם לִפְנֵיכֶם הַנּוֹבְעִים מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים שֶׁלֹּא הָיוּ מִימוֹת עוֹלָם, הֵן לַעֲשׂוֹת בְּעַצְמוֹ תְּפִלּוֹת מֵהַתּוֹרוֹת כְּפִי מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל עֵת. וּקְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַגִּיעַ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח. וְהִנֵּה לְפָנֶיךָ גַּם הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לִידִידֵנוּ רַבִּי אַבְרָהָם בָּע�ר שֶׁיִּחְיֶה. וְתִרְאֶה לִקְרוֹתוֹ, וְגַם הוּא יִקְרָא מִכְתָּבְךָ זֶה. וְכֵן שְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱמֶת, כֻּלָּם יִשְׁמְעוּ וְיִלְמְדוּ לְהֵיטִיב, וְיִשָּׁימוּ לֵב לְקַיֵּם דִּבְרֵינוּ הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וְתָמִים הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' שְׁלַח תר"ג בְּרֶסְלֶב.

לְאָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּחְיֶה שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּשָׂבוּעַ הֶעָבְרָה, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב. וְהִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל הַצַּעַר וְהָעִצָּבוֹן שֶׁבִּמְכְתָּבוֹ, בִּרְאוֹתִי בְּעֹצֶם כְּאֵבוֹ וְצַעֲקָתוֹ הַמָּרָה זֶה כַּמָּה בְּתוֹךְ מְעוֹף מְצוּקָתוֹ הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ וּמֵשִׁיב נַפְשׁוֹ בְּשִׂבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁקִּבֵּל מֵרַחוֹק מֵהַדְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים אִמְרוֹת ה' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּק שִׁבְעָתַיִם הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. וְכָךְ הִיא הַמַּדָּה, זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, וְזֹאת נֶחָמָתְךָ וְנֶחָמוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל. כִּי גַּם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר שֶׁקָּדְמוּ, נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם כָּל הָאָדָם בִּפְרָטִיּוּת בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִימֵי חַיָּיו. וְעַל זֶה צַעַק שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּקֹהֶלֶת "רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ". וְכֵן הִרְבֵּה שֶׁצָּעַק מְאֹד עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וּבִפְרָט עַל הֶרְעָיוֹן רוּחַ וְכוּ', שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהָרְעָיוֹנִים הָרָעִים וְהָעֲקֻמִּים הַמְסֻבָּבִים בְּכָל פַּעַם שֶׁהֵם בְּחִינַת "לִבִּי סְחַרְחַר" וְכוּ'. וּמַה שֶּׁעָבַר אֵין אָנוּ יוֹדְעִים רַק מְבִינִים מֵרָחוֹק שֶׁגַּם אָז הָיָה מַה שֶּׁהָיָה, וּמֵחֲמַת זֶה מִתְאָרֵךְ הַגָּלוּת כָּל כָּךְ, וַעֲדַיִן לֹא שָׁבְנוּ לְאַרְצֵנוּ. וּבִפְרָט עַתָּה בַּדּוֹר הַזֶּה, כִּי עַתָּה עָלֵינוּ נָפַל חוֹבַת הַיּוֹם.

וְכַאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁכָּל מַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל וּבְכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּהָאָדָם שֶׁבָּזֶה הָעוֹלָם תְּלוּיִים כָּל הָעוֹלָמוֹת, לֹא נֶאֱמַר כִּי אִם עַל בְּנֵי הָאָדָם הַחַיִּים בָּזֶה הָעוֹלָם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְעַל כֵּן עַתָּה כָּל תִּקּוּנֵי הָעוֹלָמוֹת וּלְהַפֵּךְ חַס וְשָׁלוֹם הַכֹּל תָּלוּי בִּי וּבָךְ וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֲשֶׁר עוֹדֵנוּ חַי עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. כִּי "לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ", וּבַ"מֵּתִים חָפְשִׁי" כְּתִיב.

וְעַל כֵּן מִתְגָּרֶה מִי שֶׁמִּתְגָּרֶה כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְכִמְעַט בְּכָל שָׁעָה, וּבִפְרָט בְּהַחֲפָצִים וּמַשְׁתּוֹקְקִים לְצֵאת מִכְּסִילוּתָם וְלָגֶשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ שֶׁכָּל הִתְגָּרוּתוֹ רַק בָּהֶם; כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁמַּנִּיחַ כָּל הָעוֹלָם וְאֵינוֹ מִתְגָּרֶה אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וּמַנִּיחַ כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ מִתְגָּרֶה אֶלָּא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהֵם הַתַּלְמִידִים וּבְנֵי הַנְּעוּרִים הַבָּאִים לְהִתְקָרֵב בְּמָקוֹם שֶׁמֵּאִיר נְקֻדַּת הָאֱמֶת.

אֲבָל כְּבֵדָה הַמִּלְחָמָה מְאֹד, וְהַנְּפָשׁוֹת חֲלוּשׁוֹת מְאֹד, וְלוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁהַקְּדִים לְהָאִיר בָּנוּ כָּל הַטּוּב אֲשֶׁר הֵיטִיב עִמָּנוּ לֵידַע מֵאוֹר תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּמֵרְמָזָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכֻּלָּם הֵם בְּחִינַת אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת, שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. וְעַל כֻּלָּם כֹּחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ לְהַשְׁעֵן עַל כֹּחוֹ, דּוּפֵיט אוֹיף מַיין כֹּחַ. לוּלֵא כָּל זֹאת כְּבָר אֲבָדְנוּ בְּעָנְיֵנוּ וּכְמוֹ "שֶׁכָּתוּב לוּלֵי תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעַי" וְכוּ'. וּכְתִיב: "זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי". וְאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר זָכִינוּ לְמָה שֶׁזָּכִינוּ לֵינֹק מֵאוֹר אֲמִתַּת נְעִימַת תּוֹרָתוֹ הַמְּשִׁיבַת נָפֶשׁ וּמַחְכִּימַת פֶּתִי גְּמוּר וְכוּ', עַד שֶׁבְּרַחֲמָיו אֲנִי זוֹכֶה לִרְאוֹת בְּמִכְתָּבְךָ בְּתוֹךְ מְרִירַת צַעֲקָתְךָ, שֶׁאַתָּה מַזְכִּיר נוֹרָאוֹת שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם מַה שֶּׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּהַכֹּחַ שֶׁל הַזָּקֵן שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא כָּל הַחִצִּים אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּזְרְקוּ וְכוּ', וּבְכֹחַ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה וְכוּ'. וְשֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְצָרֵף בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ כָּל מִינֵי מְשִׁיבֵי טַעַם לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ וְכוּ'. הֵן בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי, כִּי זֶה כָּל יִשְׁעִי וְכָל חֶפְצִי שֶׁדְּבָרֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים יִכָּנְסוּ אֶל הַלֵּב כְּחִצִּים מִיַּד גִּבּוֹר לְהַחֲיוֹת עַצְמוֹ בָּהֶם מִתּוֹךְ עֹמֶק הַחֹשֶׁךְ אֲפֵלָה, לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה.

חֲזַק וַחֲזַק בְּנִי. וְתַתְחִיל בְּכָל יוֹם לְהִתְגַּבֵּר בְּדִבְרֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לְהַשְׁמִיט עַצְמְךָ מִמַּחְשְׁבוֹתֶיךָ הַמְבֻלְבָּלוֹת וּמֵרַעְיוֹנִים רָעִים. כִּי אַף עַל פִּי כֵן דְּבָרָיו אֱמֶת וְצֶדֶק שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד, וְשֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם לִפְעָמִים הִיא נוֹטָה וּפוֹרַחַת וּבוֹרַחַת לִמְקוֹמוֹת רָעִים, לַמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ אֶל הַהֶפֶךְ כְּמוֹ שֶׁתּוֹפְסִין הַסּוּס בְּאַפְסָר וְכוּ'.

וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁכְּבָר הוֹעִיל לְךָ כָּל זֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה. רַק שֶׁהַבַּעַל דָּבָר מִתְגָּרֶה עָדַיִן, כִּי הוּא עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד, עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל כְּנֶגְדּוֹ בִּקְדֻשָּׁה. וְהַעִקָּר לְהַאֲמִין שֶׁאֲפִלּוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא אַף עַל פִּי כֵן כָּל פַּעַם שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ כַּנַ"ל וְזֶה יָקָר מְאֹד

אֲצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֵינוֹ שׂוֹמֵעַ כָּל זֹאת, וְחוֹתֵר וּמִתְגָּרֶה עֲדַיִן כְּמוֹ שֶׁמִּתְגָּרֶה, כְּאִלּוּ הוּא מוֹדִיעַ מֵחָדָשׁ שְׁטוּתִים יְשָׁנִים כָּאֵלֶּה, צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְגַּבֵּר לְהַאֲמִין מֵחָדָשׁ בְּכָל דִּבְרֵי הָעֲצוּת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבְכָל הַדְּבָרִים הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ לְהַשְׁמִיעָם לְדַעְתּוֹ מֵחָדָשׁ. וְאַל יַזִּקִינוּ בְּעֵינֶיךָ כִּי הֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל עֵת. וּבִפְרָט כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרֵנוּ לְחַדֵּשׁ בָּהֶם הַרְבֵּה בְּנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְאָנוּ רוֹאִים חֲסָדִים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁגַּם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת נִגְמַר בְּחַסְדּוֹ מַה שֶּׁנִּגְמַר עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר. וְאִם כִּי עֵינֵינוּ כָּלוֹת שֶׁיָּבוֹא מְהֵרָה לָהּ' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁיָּבוֹא מְהֵרָה וַאֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה עַתָּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל רֶגַע שֶׁיָּבוֹא מְהֵרָה בְּשָׁלוֹם בְּלִי פֶּגַע, וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל.

גַּם הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו', וּבְוַדַּאי הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל מִזֶּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי בָּטוּחַ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁגַּם אוֹתוֹ יַעֲזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְוַדַּאי לֹא יִטֹּשׁ ה' אוֹתוֹ. וּבְסוֹף מַכְתָּבוֹ מְמָרְרוּת צַעֲרוֹ מִפַּרְנָסָתוֹ וּמִבִּזְיוֹנוֹתָיו, הוּא מַזְכִּיר הַמְּרִירוּת מִמַּחְשְׁבוֹתָיו. וְצָרוֹת אֶל צָרוֹת הֶכְפְּלוּ רַחֲמָנָא לְצַלַּן. אֲבָל אַדְרַבָּא עַל יְדֵי זֶה אָמַרְתִּי שֶׁצְּרִיכִין לְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. כִּי מֵאַחַר שֶׁרוֹאִין שֶׁעֲדַיִן מִתְגָּרִין בּוֹ כָּל כָּךְ, וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה פָּנִים וְאָחוֹר מִזֶּה צְרִיכִין לְהָבִין וּלְהַאֲמִין כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, וּבְוַדַּאי פִּעַל הַרְבֵּה בְּמֶה שֶׁהִתְקָרֵב אֶל נְקֻדַּת הָאֱמֶת וּבְשִׁבְיל זֶה מִתְגָּרִין בּוֹ כָּל כָּךְ. אֲבָל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדָּשָׁה עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וַה' אִישׁ מִלְחָמָה, וּבְוַדַּאי יַכְנִיעַ וְיַשְׁפִּיל גַּם אֶת כָּל הַקָּמִים עָלָיו הַמַּחֲלִיפִים עוֹלָם עוֹמֵד בְּעוֹלָם עוֹבֵר. וְעוֹד הֵם מַחֲצִיפִים פְּנֵיהֶם לְבַזּוֹת אֶת כָּל חַיּוּתוֹ וּנְקֻדָּתוֹ הַטּוֹבָה. וְרָאוּי לוֹ לְרַקֵּד וְלִשְׂמֹחַ עַל זֶה שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת בְּחֶלְקֵנוּ וְכוּ'. וּכְבָר יָדוּעַ שֶׁגַּם בֵּין שְׁאָר יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת וְחֶלְפָּנִים יֵשׁ קְטָטוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל אוֹתוֹ הֵם מְבַזִּים בְּהַכָּבוֹד הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁזֶּה כָּל חַיּוּתוֹ. יִבְטַח בְּשֵׁם ה' וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְגַם הוּא יִקָּרֵא הֵיטֵב הַמִּכְתָּב הַזֶּה וְיָשִׂים לִבּוֹ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְיִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ בְּכָל פַּעַם כְּאִישׁ אֲשֶׁר יֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ. וְהָעִקָּר לִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה גַּם בַּמַּחֲשָׁבָה, וְלִבְרֹחַ מִן הָעַצְבוּת בְּכָל כֹּחוֹ וְלַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הַבִּזְיוֹנוֹת בְּעַצְמָן הַנַּ"ל שֶׁזָּכָה לְהִנָּצֵל מִלִּהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל עֶצֶם חַיּוּתוֹ לְנֶצַח.

תל

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' מַסְעֵי תר"ג לפ"ק טָעפְּלִיק.
שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַוָּתִיק הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם פֹּה טָעפְּלִיק עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וּקְרָאתִיו הֵיטֵב, וְלֹא עָמַדְתִּי מֵרְעִיד כָּל כָּךְ כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתָ. כִּי כָּל עִנְיַן סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלְּךָ אֵינוֹ חָדָשׁ אֶצְלִי כְּלָל, כִּי כְּזֶה וְכָזֶה עָבַר עַל כַּמָּה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים. וְגַם עָלַי עָבַר יוֹתֵר וְגַם עַתָּה עוֹבֵר כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה עַל כַּמָּה וְכַמָּה. אֲבָל יֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁגְּרוּעִים מִזֶּה הָרְבֵּה הַרְבֵּה, וְגַם אֵינָם צוֹעֲקִים כְּלָל. וְאִם אָמְנָם הַצְּעָקָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה כִּי 'יָפָה צְעָקָה לָאָדָם' וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ חֶרֶב חַדָּה מֻנַּחַת עַל צַוָּארוֹ שֶׁל אָדָם אַל יִמְנַע אֶת עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים'. וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ אֲדֹמוֹ"ר זַ"ל אוֹר הַקָּדוֹשׁ זֶבֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, עִם כָּל זֶה כְּשֶׁנּוֹטֶה הַצַּעַר וְהַצְּעָקָה לְמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת וְיגוֹנוֹת הִיא מַזֶּקֶת יוֹתֵר. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר אֲדֹמוֹ"ר זַ"ל שֶׁעַצְבוּת מַזִּיק מְאֹד לְאֵלּוּ הַיְצָרִין רָעִים שֶׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ שְׁטוּת מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ע"ב וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת וּמוּבָא שָׁם שֶׁכָּל מַה שֶּׁדּוֹחֲקִין עַצְמָן לִדְחוֹת הַמַּחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ, הֵם מִתְגַּבְּרִין יוֹתֵר. וּצְרִיכִין רַק לִבְלִי לַחֲזֹר מַחֲשַׁבְתּוֹ לַאֲחוֹרָיו וְלִבְלִי לְהַבִּיט עֲלֵיהֶם כְּלָל, אַף אִם בּוֹעֲרִים וְרוֹעֲשִׁים כְּמוֹ שֶׁרוֹעֲשִׁים, כִּי צְרִיכִין לִבְלִי לְפָחֵד מֵהֶם כְּלָל. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן הֵם מְסַבְּבִין בְּכַמָּה סִבּוּבִים, מַה לַּעֲשׂוֹת אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ.
וּבְיוֹם אֶתְמוֹל עָמַד גַּם כֵּן אֶחָד לְפָנַי וְקִבֵּל לְפָנַי שֶׁאִשְׁתּוֹ חוֹלָה זֶה ג' שָׁנִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְכֵן נִמְצָאִים הַרְבֵּה. הָאֱמֶת שֶׁצָּרָתְךָ אֵינָהּ קְטַנָּה וּבְכָל צָרָתְךָ לִי צַר, וּצְרִיכִין תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאִתְּךָ וּמֵאִתִּי. אֲבָל צְרִיכִין לִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ שֶׁהִזְהִירָנוּ הוּא זַ"ל, לְיַחֵד שָׁעָה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לִבּוֹ יָשִׂיחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר מַה לַּעֲשׂוֹת, עַל פִּי רֹב יַעֲזְרֵהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחַר כָּךְ אוֹ בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ. אֲבָל אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד לִהְיוֹת כָּל הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה, וּלְבַלּוֹת הַיּוֹם קְצָת בִּתְפִלָּה וְעֶסֶק הַתּוֹרָה וְכוּ' וּבְעֶסֶק מַשָּׂא וּמַתָּן. וּבִפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לְךָ כַּמָּה עֲסָקִים וְיֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לְבַלּוֹת הַיּוֹם בְּתוֹרָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ. שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מְשַׁכַּחַת עָוֹן.
וְהָעִקָּר לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לְאָחוֹרָיו כְּלָל. וְאַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְלִבְלִי לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר הַצַּעַר יוֹתֵר מִדַּאי, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם עִם צַדִּיקִים וּבֵינוֹנִים וּרְשָׁעִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר בְּכָל אָדָם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם. וְהַכֹּל צְרִיכִין לְמָרֵי חִיטְיָא לְהָרַחֲמָן הָאֱמִתִּי וְכוּ'.

אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ וְאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עָלָיו, וְאָנוּ חוֹתְרִים לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְאָנוּ מִתְקַבְּצִים יַחַד עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁגַּם אַתָּה תִּהְיֶה נִמְנֶה בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשִׁים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְזֶה נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ. וְהִנֵּה רְצוֹנִי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, אַךְ קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי עַתָּה מְלֶאכֶת הַכְּתִיבָה מֵחֲמַת כְּאֵבִי בַּצְּלָעוֹת. אִם אָמְנָם כְּבָר עָזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָרַבֵּה, אַף עַל פִּי כֵן מְעַט הַכְּאֵב שֶׁלֹּא נִתְרַפֵּא עֲדַיִן מוֹנֵעַ הָרְבֵּה מִן הַכְּתִיבָה וּמֵאַהֲבָתְךָ טָרַחְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב דְּבָרַי אֵלֶּה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מֵאוּמָאן אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַכֹּל מְהֵרָה וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה כִּי הַכֹּל בִּשְׁבִיל תִּקּוּן. כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בְּכָל מְקוֹמוֹת כְּאֵלּוּ לְהִצְטָרֵף בָּהֶם וְכוּ' וְיֵשׁ בָּזֶה דְּבָרִים נֶעְלָמִים הַרְבֵּה. וְהָעִקָּר מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַמּוּד חָזָק לֶאֱחֹז בּוֹ, אַשְׁרֵינוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ יְסוֹד מוּסָד כָּזֶה צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם כָּזֶה. הוּא יְתַקְּנֵנוּ בְּוַדַּאי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תלא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ה' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב תר"ג אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

מִטֶּעפְּלִיק הֵשַׁבְתִּי לְךָ עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ. וּבְיוֹם ג' בָּאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל. וְהִנֵּה מָסַרְתִּי לְרַבִּי שׁוֹאֵל, נֵרוֹ יָאִיר, סַךְ עֶשְׂרִים רוּבֶּל־חָדָשׁ, מֵהֶם תִּקַּח לְעַצְמְךָ חֲמִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ וְתִרְשֹׁם, שֶׁהֵם מְעוֹת הָעֶסֶק, וְאַתָּה תְּקַבְּלֵם לְפַרְעוֹן, וְשִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ שַׁיְכִים לְהַסּוֹפֵר שֶׁקִּבַּלְתִּי בְּטֶעפְּלִיק עַל הַסֵּפֶר־תּוֹרָה, שֶׁכּוֹתֵב לְקֹהִלַּת סָוּוראן, וְתִשְׁלַח אֵלּוּ הַשִּׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ לְיַד בִּתִּי חַנָּה צִירְל, תִּחְיֶה, גַּם עוֹד שִׁלְשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ תִּשְׁלַח לְיָדָהּ, וְיִהְיֶה עַל חֶשְׁבּוֹן הַסֵּפֶר תּוֹרָה מִטֶּעשֶׁעהרִין; וְתִתֵּן לְהַסּוֹפֵר עַל עוֹרוֹת אִם יִצְטָרֵךְ, וּכְבָר צִוִּיתִי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן, נֵרוֹ יָאִיר, שֶׁאַתָּה תִּתֵּן אִם יִצְטָרֵךְ יוֹתֵר עוֹרוֹת, וְכָעֵת אֲנִי שׁוֹלֵחַ עַל זֶה לְיַד בִּתִּי סַךְ ג' רוּבֶּל חָדָשׁ, וְאִם יִצְטָרֵךְ יוֹתֵר בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן תִּתֵּן אַתָּה אֵיזֶה סַךְ מֵעָט עַל חֶשְׁבּוֹנִי. אַךְ לְדַעְתִּי, לֹא תִּצְטָרֵךְ לִתֵּן לוֹ, כִּי אֲזַהִיר אֶת בְּנֵי דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה וכו'. רַק אִם יִכְתֹּב לְךָ בְּנֵי הַנַּ"ל, שֶׁהֶהֱכְרַחַ שֶׁתִּתֵּן אֵיזֶה סַךְ עַל עֶסֶק הַסּוֹפֵר - תְּקַיֵּים כַּאֲשֶׁר יִכְתֹּב לְךָ, וְלַהַשֵּׁם הַיְשׁוּעָה, שֶׁמִּטֶּעשֶׁעהרִין אֶשְׁלַח לְךָ עוֹד מְעוֹת כַּאֲשֶׁר יַעֲמֹס לָנוּ יְשׁוּעָתוֹ, וְהַסַּךְ שִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ הַנִּשְׁאָרִים מֵהַנַּ"ל תִּשְׁלַח לְיַד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן אוֹ לְרַבִּי שִׁמְעֶלְקֶא, שֶׁיִּחְיוּ, עַל חֶשְׁבּוֹן מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לְבִיתִי לְפַרְנָסָתָם. וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל יוֹם, שֶׁיָּבוֹא יְדִיעָה טוֹבָה מֵעֶסֶק הַסְּחוֹרָה. וּכְבָר צִוִּיתִי, שֶׁבְּאִם תַּגִּיעַ לְשָׁם בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכְלוּ לְהַעֲמִידָהּ לִקְהִלַּת טִירְהאוויצָע

עַד יוֹם ב' פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן - מַה טּוֹב, אַךְ כְּפִי הַנִּרְאֶה, רָחוֹק הַדָּבָר. וּמִן הַסְּתָם יִתְנַהֲגוּ כָּרָאוּי כְּפִי עֲצַת ה' וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם, וְהִנֵּה עַל אוֹדוֹתַיִךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לָךְ מְעַט. וְכָעֵת אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי מֵרֹב הַטִּרְדָּא וּמֵאֲסֻפַת כֹּחַ. אַךְ חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְתַאֲמִין בְּכָל מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁכָּל הָעִתָּקָה שֶׁמְּנַתְּקִין עַצְמָן מֵרַע לְטוֹב יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָעִקָּר שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמֵךְ שֶׁבְּעֹצֶם הִתְגַּבְּרוּתָם תִּשְׂמַח נַפְשֵׁךְ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְלִבְלִי לִפְחֹד כְּלָל רַק לְהַסִּיחַ דַּעְתֵּךְ לְגַמְרֵי וּלְהַרְגִּיל עַצְמֵךְ בְּשִׂכְחָה לִשְׂכֹּחַ בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע מַה שֶּׁעָבַר בָּרֶגַע שֶׁעָבְרָה. אַף אִם הָיָה מַה שֶּׁהָיָה, מַה דַּהֲוָה הֲוָה, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. כִּי יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן גְּדוֹל־כֹּחַ מְאֹד. שֶׁיָּכוֹל לַהֲפֹךְ עֲוונוֹת לִזְכֻיּוֹת וְכוּ', רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד, וּזְכֹר הֵיטֵב מַה שֶּׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בָּזֶה הָעוֹלָם עַל גֶּשֶׁר צַר וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּחֵד כְּלָל. וְכֵן הִרְבָּה לְדַבֵּר בָּזֶה. וְהִרְבֵּה מִזֶּה נִדְפַּס וְנִכְתַּב רַק צְרִיכִין לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם. גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד. גָּאט אִיז גְּרוֹיס מֶע וַוייסְט נָאר נִיט אֲפִלּוּ אַיֶיער זַאךְ וְכוּ' [ה' גָּדוֹל וְלֹא יוֹדְעִים כְּלוּם אֲפִלּוּ עִנְיָן שֶׁלָּכֶם וְכוּ'].

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְצַפֶּה לְשַׂמֵּחַ וּלְחַזְּקֵךְ עֲדֵי תִּזְכֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה.

וְגַם תִּזְכֹּר מַה שֶּׁכָּתוּב בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (בְּרֵאשִׁית לד) הַפִּשְׁתָּנִי הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ שֶׁפִּשְׁתָּנוֹ יָפֶה הוּא מַקִּישׁ עָלָיו בְּיוֹתֵר וּבִפְרָט בְּמִדְרָשׁ אֵיכָה מוּבָא זֹאת שָׁם כַּמָּה פְּעָמִים. וְכָל זֶה נִזְכַּר שָׁם בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל לְעִנְיַן שֶׁהָאָדָם יְחַזֵּק עַצְמוֹ כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁרוֹדְפִין אוֹתוֹ הַתַּאֲווֹת מְאֹד. כִּי יֵדַע שֶׁזֶּה מְצָרְפִין וּבוֹחֲנִין אוֹתוֹ מֵחֲמַת שֶׁצָּרִיךְ לִזְכּוֹת לְמַה שֶּׁיִּזְכֶּה וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּזֶה. וּבִפְרָט שֶׁכָּל כֹּחֵנוּ וְתִקְוָתֵנוּ הוּא עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדֻשָּׁה. וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וַיֵּשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ מְאֹד מַה שֶּׁזְּכִינוּ לְהִנָּצֵל מִלַּחֲלֹק עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה נֶגְילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְרִבִּי נַחְמָן תִּתֵּן בְּכָל שָׁבוּעַ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּךְ, גַּם תִּתֵּן לוֹ חֲמִשָּׁה זְהוּבִים עַל שְׂכַר דִּירָה. כִּי אָמַר לְפָנַי, שֶׁהָעֲשָׂרָה זְהוּבִים שֶׁנָּתַתָּ לוֹ עַל שְׂכַר דִּירָה, נִכְיָתָ לוֹ עַל מְעוֹת הַשָּׁבוּעַ, עַל־כֵּן הַהֶכְרֵחַ לַחֲזֹר לוֹ זֶה הַסַּךְ; וּלְעֵת עַתָּה תִּתֵּן לוֹ חֲמִשָּׁה כַּנַּ"ל, וּמִטְּשֶׁעהרין אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד.

וְכָעֵת עָבַר הַשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ, כִּי נִתְעַכֵּב פֹּה. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִמָּךְ. אַךְ כָּעֵת הוּא מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְכֹחִי חָלָשׁ. רַק זֹאת בָּאתִי לְעוֹרְרֵךְ עַל מַה שֶּׁאַתָּה רָגִיל לִכְתֹּב בְּכָל פַּעַם שֶׁלְּפִי דַּרְכְּךָ לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה בְּכָל דָּבָר, עַל כֵּן יֵשׁ לְךָ יִסּוּרִים וּבִלְבּוּלִים כְּאֵלֶּה. וְעַל זֶה בָּאתִי לַהֲשִׁיבְךָ, כִּי הוּא גּוּפָא קַשְׁיָא. כִּי אֵין זֶה חִיּוּב חַס וְשָׁלוֹם לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה, אַדְּרַבָּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל הִזְהִירָנוּ הַרְבֵּה לְבִלְי לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה. וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁזֶּה הָעִנְיָן שֶׁנִּקְרָא

אִיבָּעֶר טָרַאכְטִין [לַחֲשֹׁב יוֹתֵר מִדַּאי] מַשְׁלִיךְ אֶת הָאָדָם מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְאִם אַתָּה רָגִיל בָּזֶה מִכְּבָר, הַהֶכְרַחַ שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל לְשַׁבֵּר זֹאת וּלְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם לְהַסִּיחַ דַּעְתְּךָ אוֹן נִיט אִיבָּעֶר טָרַאכְטֶען [וְלֹא לְהַרְבּוֹת מִדַּאי בְּמַחֲשָׁבָה] בְּשׁוּם דָּבָר, בִּפְרָט בְּעִנְיַן מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְרַעְיוֹנִים רָעִים צְרִיכִין לִבְרֹחַ מֵהֶם לְגַמְרֵי, וְלִבְלִי לַחֲזֹר מַחֲשַׁבְתּוֹ לַאֲחוֹרָיו כְּלָל. וְלִשְׁכֹּחַ לְגַמְרֵי בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעָבַר תְּחִלָּה. וּבְטַח בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְכַנַּ"ל. וּבְמוֹצָאֵי מְנוּחָה יַמְצִיא לְךָ רְוָחָה וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

תלב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ה' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב תר"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אִגֶּרֶת לִבְנִי, הוּא אָחִיךָ רַבִּי אִיצִיק, נֵרוֹ יָאִיר, לְטוּלְטְשִׁין, וְהוּא יִשְׁלַח הַתִּשְׁעָה רוּבָּל־חָדָשׁ לְבֵתִּי, הִיא אֲחוֹתְךָ מָרַת חַנָּה צִירְל תְּחִיָּה, וְהֵם שִׁשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ שֶׁקִּבַּלְתִּי בְּטֶעפְּלִיק עַל הַסֵּפֶר תּוֹרָה מִסָּווֹרַאן. וּשְׁלִשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ אֲנִי שׁוֹלֵחַ שֶׁיִּהְיוּ בְּיַד בִּתִּי עַל הַסֵּפֶר תּוֹרָה מִטְּשֶׁעהרִין, אוּלַי לֹא יִצְטָרֵךְ הַסּוֹפֵר עַל עוֹרוֹת. וְאַתָּה, בְּנִי, תֵּדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הַסּוֹפֵר, שֶׁלֹּא יַחֲטֹף מָעוֹת מִקֹּדֶם הַכְּתִיבָה, הֵן מֵהַסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁל רַבִּי צְבִי מִטְּשֶׁעהרִין הֵן מֵהַסֵּפֶר תּוֹרָה מִסָּווֹרַאן. וְתֹאמַר לְהַסּוֹפֵר, שֶׁיֵּשׁ בְּלִבִּי עָלָיו, כִּי הוּא אָמַר לְפָנַי שֶׁלֹּא קִבֵּל מֵרַבִּי שְׁלֹמֹה מִסָּווֹרַאן כִּי־אִם אַדְרוּף [דְּמֵי קְדִימָה]; וְרַבִּי שְׁלֹמֹה אָמַר לִי, שֶׁנָּתַן לוֹ שִׁשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ, דְּהַיְנוּ שְׁלִשָּׁה עַל אַדְרוּף וּשְׁלִשָּׁה עַל עוֹרוֹת, עַל־כֵּן רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּעַד שְׁלִשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ עוֹרוֹת עַל הַסֵּפֶר־תּוֹרָה מִסָּווֹרַאן. וְיֵשׁ לִי יְסוּרִים מִזֶּה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה, חַס וְשָׁלוֹם, חִלּוּל שֵׁם שָׁמַיִם כְּשֶׁלֹּא יִתְנַהֵג כָּרָאוּי בָּזֶה. עַל־כֵּן תִּרְאֶה מֵעַתָּה שֶׁלֹּא תִּתֵּן לוֹ מָעוֹת עַל עוֹרוֹת כִּי־אִם כְּשֶׁתִּרְאֶה שֶׁלּוֹקֵחַ הַמָּעוֹת לְקִנְיַן עוֹרוֹת מִיָּד. וּמִן הַסְּתָם תָּבִין לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ כָּרָאוּי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בְּבֵיתִי.

וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְהַתְחִיל מֵעַתָּה לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְתִקְבַּע שִׁעוּרִים בְּגָמָרָא וּפוֹסְקִים וְחֻמָּשׁ עִם פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י וּבְמִקְרָא. וּבִפְרָט לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלִפְעָמִים תִּלְמֹד עִם חֲבֵרִים וְתִסְתַּכֵּל בָּהֶם הֵיטֵב לְהָבִין לְעַבְדָּא וְאִם לֹא תּוּכַל לִלְמֹד עִם חֲבֵרִים תִּלְמֹד בְּעַצְמְךָ. וְתִזָּהֵר וְתִזָּהֵר מִכַּעַס וּקְפִידוֹת וְרוּחַ נְכֵאָה מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא תְּאַבֵּד חַיּוּתְךָ בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, וּתְקַיֵּם וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ. לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חוּסָה עָלֶיךָ, כִּי אִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי, כִּי הֲלֹא עָלֶיךָ אֵין מָטָל שׁוּם טִרְדָּא וְשׁוּם עֵסֶק כִּי אִם לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְווֹת. וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ וְכוּ'. וְאֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְזָרְזִךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית וּמַעְתִּיר בַּעֲדֶךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תלג

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ג' דִּבְרִים תר"ג אוּמַאן.
שָׁלוֹם וִישׁוּעָה לִבְנִי, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק, שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ.
בְּיוֹם א' הֶעֱבַר שָׁלַחְתִּי לְךָ עוֹד אִגֶּרֶת עַל־יְדֵי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיוּ פֹּה עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ, וְהֵם רַבִּי מָאטִיל חָתָן רַבִּי ש"א וְרַבִּי נִיסָן קְרוֹבוֹ שֶׁל הָרַב, וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדוֹ. וְשָׁם הוֹדַעְתִּיו, שֶׁנָּתַתִּי עֶשְׂרִים רוּבֶּל־חָדָשׁ לְר' שׁוּאֵל וְשֶׁיִּתֵּן מֵהֶם תִּשְׁעָה לְבִתִּי, תְּחִיֶּה, בִּשְׁבִיל הַסּוֹפֵר. וַחֲמִשָּׁה יִקַּבֵּל לְעַצְמוֹ וְיִרְשֹׁם שֶׁהֵם מְעוֹת הָעֶסֶק וְשִׁשָּׁה יִשְׁלַח לְר' שִׁמְשׁוֹן, וְר' שְׁמָעלְקֶא לְפַרְנָסַת בֵּיתִי. גַּם כָּתַבְתִּי לְךָ כַּמָּה דִּבָּרִים הַמְּשִׁיבִים וּמְחַזְּקִין נֶפֶשׁ נֶאֱנָח וְנִדְכָּא כְּמוֹךָ וְכָמוֹנִי וּכְמוֹ כָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּכְמוֹ כָל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה, וְהַגָּלוּת בְּגַשְׁמִיּוּת מִתְאָרֵךְ, וּגְזֵרוֹת לֹא טוֹבוֹת נִשְׁמָעוֹת וְהַבַּיִת הַמַּקְדָּשׁ חָרֵב בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ. וְעַל כֻּלָּם מִתְגַּבֵּר גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֲשֶׁר כָּשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל כַּאֲשֶׁר גַּם אֲנִי הָאֻבְיוֹן יוֹדֵעַ מַכְאוֹבֵי כַּמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת בְּפֵרוּשׁ חוּץ מַה שֶּׁאֲנִי מֵבִין מִקֹּרוֹב וּמֵרָחוֹק. בַּעַל הָרַחֲמִים בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת יְתַקֵּן כָּל זֶה, וְיִשְׁלַח לָנוּ הַמַּנְהִיג הָרַחֲמָן, וְיַקֵּים "כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם" וְכוּ'. וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲוֹנוֹת. וְהָעִקָּר לְהוֹצִיאָם מֵהָרוּחַ שְׁטוּת וְהַשִּׁגָּעוֹן וְיַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם דַּעַת שֶׁיָּבִינוּ רְמִיזוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים לִבְרֹחַ מֵהָרוּחַ שְׁטוּת וּלְהָסִיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם וּלְהִמָּלֵט מֵהֶם בְּשֹׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה.
וְתִשְׁאַל אֶת פִּי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיְּסַפֵּר לְךָ מַה שֶּׁהוּטַב מְאֹד בְּעֵינַי אֶחָד שֶׁרָאָה בְּהַסֵּפֶר הֶחָדָשׁ מַה שֶּׁכָּתוּב עַל פָּסוּק "וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לָבָן הָאֲרַמִּי עַל בְּלִי הִגִּיד לוֹ כִּי בוֹרֵחַ הוּא". שְׁמַע הֵיטֵב וְשִׂים לִבְּךָ לֵילֵךְ בָּזֶה, לְהַסִּיחַ דַּעְתְּךָ מִזֶּה וְיוֹעִיל לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמֵעַתָּה תִּהְיֶה רָגִיל לִשְׂקֹד עַל הַסְּפָרִים שֶׁחָנַנִי ה' לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֵם סִפְרֵי לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת וְתִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וּבִפְרָט הַהֲלָכוֹת שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָמוּךְ בַּשָּׁנִים הַסְּמוּכִים. וְלֵה' הַתִּקְוָה שֶׁיּוֹעִילוּ לְךָ הַרְבֵּה.
וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִתְפֹּס מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. לְהַכְנִיס מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן בְּעֵסֶק הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, וְהַכֹּל בְּשִׂמְחָה בְּלִי כַּעַס וְעַצְבוּת וּדְאָגוֹת וּבְלִי רוּחַ נְכֵאָה. וּבְשָׁעַת הַתְּפִלָּה תַּכְרִיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לְקִשְׁרָהּ אֶל הַדִּבּוּר בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחָזָק, וּלְהִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ בְּמָהִירוּת, רַק לְמַהֵר לְמַלֵּט מַחֲשַׁבְתְּךָ מִמַּחְשָׁבוֹת חוּץ. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁפִּתְאֹם גּוֹנֶבֶת עַצְמָהּ הַמַּחֲשָׁבָה וּפוֹרַחַת לְמָקוֹם שֶׁפּוֹרַחַת, תִּתְפֹּס אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ כְּמוֹ סוּס בְּאַפְּסָר וְתַכְנִיס אוֹתָהּ לְתוֹךְ דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַלִּמּוּד, שָׁם בְּנָקֵל יוֹתֵר

לְהַכְנִיס הַמַּחֲשָׁבָה בְּתוֹךְ הַלִּמּוּד, כִּי הֲלֹא צְרִיכִין לְהָבִין מַה שֶּׁלּוֹמְדִים. וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ מִמֵּילָא אַל תִּסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל. כִּי הָעִקָּר לִשְׁמֹר יָדָיו מֵעֲשׂוֹת כָּל רַע. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ וְסִפַּרְנוּ הַרְבֵּה מִגֹּדֶל כֹּחוֹ שֶׁל הַזָּקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ אָמַר שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה עוֹבֵר עֲבֵרָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּתּוֹרָה לֹא הָיָה נוֹפֵל כְּלָל. וְהָיָה אַחַר כָּךְ אִישׁ כָּשֵׁר כְּבַתְּחִלָּה, רַק אַחַר כָּךְ הָיָה עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה.

וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְטִירְהאוויצֶע וּמִשָּׁם יַנְחֵנִי ה' בְּחַסְדּוֹ לְקֶהִלַּת טְשֶׁעהרִין עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ וּמִן הַסְּתָם יַגִּיעַ אֵלַי שָׁם מִכְתָּבֶיךָ. בַּעַל הָרַחֲמִים יוֹשִׁיעֵנִי שֶׁתַּשְׁמִיעֵנִי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. גַּם שֶׁאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵעֵסֶק הַסְּחוֹרָה שֶׁלָּנוּ. וּתְהִלָּה לְאֵל הַכֹּאֵב שֶׁלִּי כְּבָר נִתְרַפֵּא הָרְבֵּה בְּחַסְדּוֹ, אַךְ עֲדַיִן אֲנִי צָרִיךְ לִישׁוּעָה שֶׁיֵּגָמֵר רְפוּאָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת. וְהָעִקָּר הוּא רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא שִׂמְחָה. כִּי אִם הָיִינוּ שְׂמֵחִים הָיָה מִתְבַּטֵּל מִמֵּילָא כָּל הַשְּׁטוּתִים הַנַ"ל. אַךְ מַה יָּקָר חַסְדְּךָ ה' שֶׁשָּׁמַעְנוּ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ בְּיָדָיו לְרַפְּאוֹת הַבַּת מַלְכָּה וּלְהוֹצִיא מִמֶּנָּה כָּל הַחִצִּים וְכוּ', וְכָל רְפוּאָתָהּ הִיא שִׂמְחָה שֶׁבָּא עַל יְדֵי עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה. אַשְׁרֵינוּ, אַשְׁרֶיךָ גַּם אַתָּה שֶׁאֵין אַתָּה מִתְנַגֵּד עַל פֶּלֶא כָּזֶה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תלד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ג' עֵקֶב תר"ג טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לוֹ עוֹד אִגֶּרֶת מֵאוּמַאן עַל יְדֵי רַבִּי דָּוִד. וְרָצִיתִי לִשְׁלֹחַ עַל־יְדֵי הַפָּאסְט וְנִתְעַכֵּב כַּאֲשֶׁר סִפֵּר לְךָ ר"ד הַנַ"ל. וְכָעֵת הוּא קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וְהַפָּאסְט נְחוּצָה פֹּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְיַקְבֵּל עֶשְׂרִים רוּבֶל־חָדָשׁ, וְיִשְׁלַח עֲשָׂרָה רוּבֶל־חָדָשׁ לְבֶרֶסְלֶב לְיַד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְרַבִּי שְׁמֶעלְקֶא, שֶׁיִּחְיוּ, לְפַרְנָסַת בֵּיתִי כַּאֲשֶׁר הֶעֱמַדְתִּי עִמָּהֶם, וַעֲשָׂרָה רוּבֶל־חָדָשׁ יִעַכֵּב בְּיָדוֹ. וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם מָחָר, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לִקְרֶימִינְטְשַׁאק עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמִשָּׁם אָשׁוּב לְפֹה, אִם־יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְאֶתְעַכֵּב פֹּה עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים, שֶׁהוּא רֹאשׁ־חֹדֶשׁ אֱלוּל. וּמִפֹּה אֶסַּע לְמֶעדְוֶדוּבְקֶא עַל שַׁבָּת שֶׁלְּאַחֲרָיו, וְאַחַר־כָּךְ אָשׁוּב לְאוּמַאן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכוּ'.

וְאוֹדוֹת הַסְּפָרִים, בְּוַדַּאי הַהֶכְרֵחַ לִשְׁלֹחַ עֲבוּרָם, אֲבָל לֹא לְהַרְבּוֹת בְּהוֹצָאוֹת בִּשְׁבִיל עֶשְׂרִים לְבַד, רַק אַתֶּם צְרִיכִין לְהִתְיַשֵּׁב בַּעֲצַת ה'. אוּלַי תּוּכַל לְהָבִיא כָּל הַסְּפָרִים הַמֻּנָּחִים שָׁם בְּסָמוּךְ הַיְדוּעִים לָכֶם. וּמֻבְטָחֵנִי שֶׁבְּוַדַּאי תַּעֲשׂוּ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיֶדְכֶם מְהֵרָה בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכְלוּ לְהָבִיא כַּמָּה סְפָרִים עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אַךְ גַּם בִּשְׁבִיל הָעֶשְׂרִים לְבַד גַּם כֵּן כְּדַאי לְהוֹצִיא אֵיזֶה הוֹצָאוֹת, אֲבָל לֹא סַךְ הַרְבֵּה. וּמֵאֵלֶיכֶם תְּבִינוּ כָּל זֶה וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם.

וּמִכְּתָבְךָ קָרִיתִי הֵיטֵב, וְנֶחָמְתִּי שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל אַתָּה אוֹחֵז בְּדַרְכָיו ז"ל קְצָת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְבָבֵנוּ וּלְשַׁמֵּחַ מְהֵרָה. וְתוֹסִיף בְּכָל יוֹם לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּתוֹרָתוֹ לְהָבִין הֵיטֵב הָרְמָזִים שֶׁלּוֹ וּלְקַיְּמָם כָּרָאוּי. וּכְבָר כָּתַבְתִּי בְּעַצְמְךָ שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁתּוֹק וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל. וּתְהִלָּה לָאֵל שַׁבַּת נַחֲמוּ הֶעֱבַר דִּבַּרְנוּ חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה "כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם" שֶׁשָּׁם מְבֹאָר עִנְיָן זֶה סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה, וּבַאֲרָנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִנְיַן הג' אֵיכָה וְעִנְיַן נַחֲמוּ נַחֲמוּ וכו' וכו' וְהָעִקָּר שֶׁבְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יֵשׁ תִּקְוָה לְכֻלָּנוּ אֵיךְ שֶׁהוּא וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתִי אֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִין מִאֹד בִּדְבָרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר חָכְמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, כִּי הַדְּבָרִים אֲרֻכִּים מְאֹד, וְיוֹתֵר מֵהַמָּה יֵשׁ בְּלִבִּי.

אֲבָל זֶה צְרִיכִין לִזָּכֹר בְּכָל פַּעַם, בִּפְרָט אַתָּה אַתָּה בְּנִי שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ. רַק זֶה בָּרוּר וֶאֱמֶת זֶךְ וְצָלוּל שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ וְאֵיךְ שֶׁאַתָּה חַיָּב בְּכַמָּה דְּבָרִים, וְאֵיךְ שֶׁאַתָּה אָנוּס הַרְבֵּה בְּרֹב הַדְּבָרִים וְאֵיךְ שֶׁאַתָּה בְּכַמָּה דְּבָרִים בְּכַמָּה מְצוֹת וּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה בְּכָל יוֹם בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, בְּכָל אֵלֶּה חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלֶיךָ מְאֹד שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וּלְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ וּלְהִתְקַבֵּץ בִּכְלַל קִבּוּץ שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּבִפְרָט עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא עִקַּר זְמַן הַקִּבּוּץ שֶׁזֶּה בְּחִינַת שׁוֹפָר שֶׁמְּקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בִּבְרָכַת 'תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ' וכו'. וּבְשַׁבַּת נַחֲמוּ הַזֶּה דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּעִנְיַן נִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת מַעֲלַת הַקִּבּוּץ שֶׁל כָּל עֲשָׂרָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּי 'אַכָּל בֵּי עֲשָׂרָה שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא', וְאוֹמְרִים דְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְאָז מְעוֹרְרִים בְּיוֹתֵר כָּל דְּרֵי מַעְלָה וְדֶרֶי מַטָּה לְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בָּרַבִּים לְהוֹדִיעַ כִּי "מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". וְאָז יְכוֹלִים לְהָרִים הַכֹּל וכו'. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁמְּקַשְּׁרִים לְהָרוֹעֶה הָאֲמִתִּי הָעוֹסֵק לְקַבֵּץ עֲדָרוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מ) "כְּרוֹעֶה עֲדָרוֹ יִרְעֶה, בִּזְרוֹעוֹ יְקַבֵּץ טְלָאִים וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא" וכו'. וְעַל כָּל פָּנִים שֶׁלֹּא לַחֲלֹק עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. אוֹי אוֹי וַאֲבוֹי לְהַחוֹלֵק עַצְמוֹ מֵרוֹעֶה יִשְׂרָאֵל כָּזֶה. אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי הַמִּשְׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִכְלֹל בְּהַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ. לְעוֹלָם לֹא נָבוֹשׁ בְּחַסְדּוֹ אֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, כִּי כֹּחוֹ גָּדוֹל וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב מְאֹד מְאֹד עַד אֵין חֵקֶר.

וְזֶה סָמוּךְ שָׁמַעְתִּי מִידִידֵנוּ הַוָּתִיק רַבִּי גֵּרְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד הַמַּגִּיד זַ"ל מִטִּירָהאוּוִיצָע, שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַכֹּל מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ תִּקּוּן אֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְתַקְּנָם בִּזְמַן אַחֵר, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִתְתַּקֵּן הַכֹּל. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי זְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

לְרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, תִּתֵּן שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים בְּכָל שָׁבוּעַ כַּאֲשֶׁר עַד עַתָּה, וְתִפְרֹס בְּשָׁלֹם יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן, נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לִכְתֹּב לוֹ שׁוּם דָּבָר, רַק שֶׁיָּבוֹא עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה לְשָׁלוֹם, וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

תלה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ב' ב' אֱלוּל תר"ג טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם רַב לִבְנִי יְדִידִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לִבְנוֹ נָכְדִּי חֲבִיבִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל קֹדֶם הַתְּפִלָּה וְהָיָה לִי צַעַר וְנַחַת. כָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה מְמַשְׁמְשִׁין לָבוֹא וּנְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתִתְחִיל לְבָרֵךְ בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְהִגִּיעָנוּ וְקִיְּמָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד יַחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְרַק בָּזֶה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי. וְגַם אַתָּה רְאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁכְּבָר עָבְרָה הַשָּׁנָה, וְהִגִּיעַ יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁבָּהֶם נִתְוַעֵד יַחַד עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וכו'.

וְהַפָּאסְט נָחוּצָה הַיּוֹם, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּתְקַבֵּל סַךְ שִׁלְשִׁים רוּבֶּל־חָדָשׁ, מִזֶּה תִּשְׁלַח לְיַד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְרַבִּי שְׁמֶעלְקֶא סַךְ שִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ עַל פַּרְנָסַת בֵּיתִי וְאַרְבָּעָה רוּבֶּל־חָדָשׁ לְיַד זוּנְתִי תִּחְיֶה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי בְּמִכְתָּבִי לְשָׁם הָרְצוּף פֹּה וְה' רוּבֶּל־חָדָשׁ לְיַד בִּתִּי חַנָּה צִירְל תִּחְיֶה, שֶׁהוּא עַל הַסֵּפֶר־תּוֹרָה שֶׁל רַבִּי צְבִי מִפֹּה; סַךְ הַכֹּל חֲמִשָּׁה עָשָׂר רוּבֶּל־חָדָשׁ, וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר רוּבֶּל־חָדָשׁ תְּקַבֵּל לְעַצְמְךָ, וְתִרְשֹׁם חֲמִשָּׁה רוּבֶּל חָדָשׁ שֶׁהֵם מִמְּעוֹת הָעֵסֶק, וַעֲשָׂרָה הֵם שֶׁלִּי, וְתִרְשֹׁם שֶׁקִּבַּלְתֶּם מִפֹּה טְשֶׁעהרִין. וְגַם תִּרְשֹׁם הַיּוֹם וְהַזְּמַן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַחֶשְׁבּוֹן בָּרוּר, וְתָבִיא לִי הַחֶשְׁבּוֹן בָּרוּר עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁנִּרְשֹׁם אַחַר הַחֶשְׁבּוֹן, שֶׁכְּבָר קִבַּלְתִּי מִמְּךָ בְּסָמוּךְ; וְגַם תִּרְשֹׁם בְּקִצּוּר כְּלַל הַחֶשְׁבּוֹן, שֶׁהָיָה עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם מֵהַקַּבָּלוֹת וְהַנְּתִינוֹת, הֵן מִשֶּׁלִּי, הֵן שֶׁל הָעֵסֶק, וְאַחַר־כָּךְ תִּרְשֹׁם בִּפְרָטִיּוּת הַקַּבָּלוֹת וְהַנְּתִינוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁל הָעֵסֶק שֶׁהָיָה אַחַר הַחֶשְׁבּוֹן הַנַּ"ל,

וּמִן הַסְּתָם תַּעֲשֶׂה הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וְתָבִיא לִי לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מִכְתָּבְךָ לִקְרֶימְנְשַׁאק עָדַיִן לֹא נִשְׁלַח לְשָׁם, אַךְ אֵינְךָ צָרִיךְ לְהַמְתִּין עוֹד עַל מִכְתָּבוֹ, כִּי עַל שַׁבַּת הֶעָבַר בָּאתִי מִקְּרֶימְנְשַׁאק וְאָמַר רַבִּי אֶפְרַיִם אֵלַי בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁרְצוֹנוֹ לִכְתֹּב לְךָ שֶׁתָּבִיא לוֹ לוּלָבִים.

וְאוֹדוֹת הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ יֵשׁ לִי נַחַת גָּדוֹל מַה שֶּׁאַתֶּם עוֹסְקִים בָּזֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיָּבוֹא לְשָׁלוֹם מְהֵרָה עִם הַסְּחוֹרָה בְּכִי טוֹב. וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְחַכִּים מְאֹד לָזֶה, וּמֵהַסְּתָם תִּכְתֹּב לִי בְּזֵרִיזוּת לְאוּמַאן יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּעַנְיַן זֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְפֹה אֵין לְךָ לִכְתֹּב עוֹד. וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ עַל שַׁבַּת הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה לְקְהִלַּת מֶעדְוֶוועדִיבְקָא, וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ לִנְהֹג נְסִיעוֹת לְאוּמַאן, וּרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לָבוֹא לְשָׁם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא. וַה' יוֹשִׁיעֵנִי, וּמֵהַסְּתָם יַגִּיעֵנִי לְשָׁם מִכְתָּבֶיךָ כְּדַרְכְּךָ הַטּוֹב.

וְעַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִכְּבָר. וְתִזְכֹּר בְּכָל פַּעַם עֹצֶם גְּדֻלָּתוֹ וְנוֹרָאוֹת כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן שֶׁבִּזְקֵנִים דִּקְדֻשָּׁה שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ, שֶׁבְּעֹצֶם כֹּחוֹ יִתְתַּקֵּן הַכֹּל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ בְּכָל עֵת שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים הַחוֹלְקִים עָלָיו, וְלִשְׁמֹחַ מְאֹד מַה שֶּׁזִּכֵּינוּ לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְחֶדְוַת ה' בָּזֶה הוּא מָעֲזֵנוּ כְּנֶגֶד כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ בְּכָל עֵת. כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה מְהֵרָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִתֵּן בְּלִבְּךָ וּבְלֵב כָּלָנוּ לְהִתְחַזֵּק מֵעַתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, וְנִזְכֶּה לִכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרִכִּים וּלְשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְלִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע תֵּדַע שֶׁאֲנִי מְזֻרָזְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית שֶׁתָּבוֹא בְּשִׂמְחָה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַל תִּסְתַּכֵּל עַל חֻשַּׁשׁ עִכּוּב סְחוֹרָתְךָ עִם דְּבַשׁ שֶׁהוּא בַּיָּמִים הַלָּלוּ. כִּי הָרַבֵּה רָוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְהַשְׁפִּיעַ לְךָ רֶוַח בְּכִפְלֵי כִפְלַיִם מִמְּקוֹם אַחֵר, בִּפְרָט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁאָז עוֹסְקִין לְהַמְתִּיק בְּחִינַת דְּבַשׁ שֶׁהוּא סוֹד הַכַּוָּנוֹת שֶׁל שׁוֹפָר, וְגַם אוֹכְלִים דְּבַשׁ אָז. וּבְוַדַּאי יְמַתֵּק לְךָ הָרַבֵּה הָרַבֵּה יוֹתֵר בָּזֶה וּבְבָא כְּשֶׁתִּהְיֶה נִמְנֶה עִמָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמֵחֲמַת נְחִיצַת הַפָּאסְט אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וּלְחָכְמָם יַסְפִּיק מְעוּט דְּבָרִים אֵלֶּה וּלְהַשּׂוֹמֵעַ יְנַעֵם וְיֶמְתַּק יוֹתֵר מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִידִידִי וַחֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי, הַוּתִיק הָרַבָּנִי, פְּרִי קֹדֶשׁ, מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וּקְרָאתִיו הֵיטֵב וְגַם מָסַרְתִּי אוֹתוֹ לְרַבִּי אַבְרָהָם דֹּב, שֶׁיִּחְיֶה, וְעַתָּה אֲנִי צָרִיךְ לְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ לִתֵּן אוֹתוֹ לִקְרוֹת לְדוֹדְךָ וּלְגִיסְךָ, שֶׁיִּחְיֶה. אַךְ כָּעֵת הֵם מִתְנַצְּלִים הָרְבֵּה מֵחֲמַת שֶׁלָּקְחוּ הָרְבֵּה מֵהֶם, וְאֵין לָהֶם שׁוּם מַעֲמַד פַּרְנָסָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶרְאֶה לְדַבֵּר עִמָּהֶם עוֹד, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וְאַתָּה, חֲבִיבִי, הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכֶּלְךָ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים כְּכֹל אֲשֶׁר בִּלְבָבִי. גַּם בְּקֶרֶימְנְטְשַׁאק דִּבַּרְתִּי עִם מְחֻתָּנְךָ רַבִּי לֵיבְּלִי, וְאָמַר, שֶׁכְּבָר מוּכָן בְּיָדוֹ מַתָּנָה לְבִתְּךָ תִּחְיֶה, וְיִשְׁלְחֶהּ עַל־יְדֵי רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת בְּלֵב וָנֶפֶשׁ וּמִתְנַעְגֵּעַ בְּכָל לֵב לִישׁוּעָתְךָ וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּאוּמַאן בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה נָתָן הַנַּ"ל.

נָתָן הַנַּ"ל

תלו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תֵּצֵא תר"ג מֶעדְוֶוועדִיוקֶע.

רַב חֶסֶד וּבְרָכָה לְהֵטִיב. יַשְׁפִּיעַ עָלָיו וְעַל בֵּיתוֹ אַךְ טוֹב וָחֶסֶד. וְכֹחַ הַחֶסֶד הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁמַּמְשִׁיךְ הַיּוֹדֵעַ עִנְיָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְעֻמְקָא יָנֵן וַיַּעֲזֹר וְיוֹשִׁיעַ לִידִיד נַפְשִׁי הַוּתִיק הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר לוֹ וּלְבֵיתוֹ שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב, יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָם וְיִהְיֶה כַּזַּיִת הוֹדָם. בְּנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם יִהְיוּ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנָם וְכוּ' אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי יְדִיד נַפְשִׁי מִיַּד יְדִידֵנוּ הַוּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם בָּער נֵרוֹ יָאִיר וְהָיָה סָמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְקָרִיתִיו הֵיטֵב הֵיטֵב. וְהוֹמָה עָלַי לִבִּי, כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבָיו, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ הִקְדַּמְתָּ רְפוּאָה לַמַּכָּה לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, בִּפְרָט מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי וְסָחְתִּי עִמָּכֶם קֹדֶם נְסִיעָתִי מֵהַתּוֹרָה אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא. וְכָתַבְתָּ לִי שֶׁרַק בְּשָׁבִילְךָ גִּלְגֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁדִּבַּרְתִּי דְּבָרַי אֵלֶּה, אַף שֶׁלְּפִי הַדִּמְיוֹן הָיָה עִקַּר הַדִּבּוּר עִם רַבִּי יַעֲקֹב בר"צ נֵרוֹ יָאִיר. וּבָזֶה שִׂמַּחְתַּנִי יְדִידִי הָרַבָּה בִּרְאוֹתִי נִפְלָאוֹת ה'. וְעֹצֶם נִפְלְאוֹת נוֹרְאוֹת קְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל הוּא עִמִּי עֲדַיִן, וּמַזְמִין לִי דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים בְּכָל פַּעַם לְכַוֵּן לְכָל אֶחָד לְתוֹךְ נְקֻדַּת לִבּוֹ כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן. וַאֲנִי בְּעָנְיִי וְשִׁפְלוּתִי וְקַטְנוּתִי בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד, אֲבָל בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַזָּקֵן שֶׁבְּזְקֵנִים דִּקְדֻשָּׁה אֲנִי בּוֹטֵחַ. עַד שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים אֲנִי רוֹאֶה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָאָה שֶׁמְּקַיֵּם בִּי הַמִּקְרָא (יְשַׁעְיָה נ) "ה' אֱלֹקִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים לָדַעַת לָעוּת אֶת יָעֵף דָּבָר" וְכוּ'.

אֲהוּבַי חֲבִיבַי וִידִידַי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְדַבֵּר עִמָּכֶם הַרְבֵּה מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. וְכַמָּה סְפָרִים קְדוֹשִׁים מְלֵאִים מִזֶּה וְהַרְבֵּה הַרְאֵיתִיכֶם בְּעֵינֵיכֶם שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְצָרוֹת וּמַכְאוֹבוֹת וּדְאָגוֹת מִדָּאָגוֹת שׁוֹנוֹת. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּסֵּפֶר שְׁלַ"ה הַקָּדוֹשׁ בְּדֶרֶךְ חֲרוּזִי אֵין יוֹם וְכוּ' אֵין רֶגַע בְּלֹא פֶּגַע אֵין שָׁנָה אֵין שְׁמִטָּה וְכוּ' עַיֵּן שָׁם. אֲבָל יוֹתֵר מִזֶּה פָּתַח אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֶת עֵינַי לִרְאוֹת זֹאת עַיִן בְּעַיִן בְּכָל פַּעַם. וְאֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְהִנָּצֵל מִכָּל זֶה כִּי אִם לִבְרֹחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּבִפְרָט לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל פַּעַם, וּבִפְרָט בְּעֵת צָרָה וְדַחַק וּכְשֶׁמַּרְגִּישִׁין חֶסְרוֹנוֹתָיו וְכוּ'.

וְעַתָּה בְּנֵי רְאֵה וְהָבֵן וַחֲכֹם וּזְכֹר הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בָּזֶה. כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְשָׂמֵחַ וּלְהִתְחַזֵּק וְלִבְטֹחַ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכִפְלַיִם, כַּמָּה וְכַמָּה גְּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלְּהָיוֹת מִתְנַגֵּד וְחוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרִית מָלַח עוֹלָם שֶׁכָּל הַמְתָקַת מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא עַל יָדוֹ. וּמָה הָיִינוּ עוֹשִׂים אִם אַחֲרֵי כָּל הַפְּגָעִים הָאֵלֶּה רַחֲמָנָא לִצְלַן מֵעַתָּה הָיִינוּ מְחֻלָּקִים חַס וְשָׁלוֹם מֵחֲיוּתֵנוּ וְשָׂרְשֵׁנוּ וְתִקְוָתֵנוּ, לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ', בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם. וּלְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַל יַזְקִינוּ בְּעֵינֶיךָ דְּבָרִים הָאֵלֶּה אַף עַל פִּי שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּהֶם כַּמָּה פְּעָמִים, וּתְקַיֵּם (מִשְׁלֵי כג) "אַל תָּבוּז כִּי זָקַנְהָ אִמֶּךָ" כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, כִּי מֵאַחַר שֶׁאַתָּה רוֹאֶה שֶׁהַמֶּלְךָ זָקֵן וּכְסִיל מִתְגַּבֵּר בְּכָל עֵת כְּאִלּוּ הֵם חֲדָשִׁים, מַה שֶּׁבָּאֱמֶת הֵם דְּבָרִים יְשָׁנִים וּבְלוּיִים, וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ לְהִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, מִכָּל שֶׁכֵּן אַלְפֵי אַלְפִים קַל־וָחֹמֶר כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְשִׂים לֵב וּלְהַאֲמִין לְדִבְרֵי תּוֹרַת אֱמֶת הַמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם, לַחֲזֹר בְּכָל יוֹם דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וַעֲצוֹתָיו הָעֲמֻקוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת מְאֹד מְאֹד. וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם חֲדָשִׁים מַמָּשׁ, כִּי הֵם חֲדָשִׁים מַמָּשׁ בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם בִּבְחִינַת חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ', חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. כִּי הֵם נוֹבְעִים מֵהַזָּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים שֶׁאָמַר שֶׁהוּא זָקֵן מְאֹד, וְהוּא תִּינוֹק וְיָנִיק לְגַמְרֵי וְכוּ'. הַנִּשְׁמָע כָּזֹאת, תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ.

וּלְמַעַן ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁתְּכַבֵּד אֶת אִשְׁתְּךָ הַיְקָרָה שֶׁהִיא מִגֶּזַע הַזָּקֵן וְכוּ' הַזֶּה, וּמִגֶּזַע קְדוֹשִׁים הָרִבֵּה. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא תְּצַעֲרֶהָ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם דָּבָר. וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָךְ. וַאֲשֶׁר זְכָה אוֹתָךְ לְהִתְדַּבֵּק בְּבֵית טוֹבִים וּקְדוֹשִׁים כְּמוֹתָהּ, וְנִצַּלְתָּ מִמַּה שֶּׁנִּצַּלְתָּ כַּיָּדוּעַ לָךְ, הוּא יְזַכֶּה אוֹתָךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים, כִּי הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו. כִּי גַּם זֶה מְסֻגָּל לְבָנִים לִבְלִי לְצַעֲרָהּ חַס וְשָׁלוֹם כְּלָל. אַדְרַבָּה לְנַחֲמָהּ וּלְשַׂמְּחָהּ בְּכָל עֵת, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּאֶלְקָנָה וְחַנָּה הֲלֹא אָנֹכִי טוֹב לָךְ וְכוּ'. עַד שֶׁזָּכוּ לְהוֹלִיד אֶת שְׁמוּאֵל, וּבַת מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָיְתָה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל הִיא עֲדַיִן רָאוּי לְהוֹלִיד כַּמָּה

בָּנִים בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ. וְה' אֲשֶׁר פָּקַד אֶת שָׂרָה רָחֵל וְחַנָּה הוּא יִפְקְדֵם בְּרַחֲמִים מְהֵרָה בְּזֶרַע שֶׁל קַיְמָא לַעֲבוֹדָתוֹ וְיִרְאָתוֹ. וְיִקַּיֵם בָּהֶם הַהַפְטָרָה שֶׁל פָּרָשָׁה זֹאת שֶׁהוּא "רָנִי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה וְכוּ' כִּי רַבּוּ בְּנֵי שׁוֹמֵמָה" וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהִיא אֵינָהּ עֲקָרָה כְּלָל. רַק לַכֹּל עֵת וְכוּ' עֵת לָלֶדֶת...

וּלְעֵת עַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וּלְקַשֵּׁר מַחֲשַׁבְתְּךָ אֶל דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק, וְלֹא תִּהְיֶה עָלֶיךָ הַתְּפִלָּה כְּמַשָּׂאוֹי חַס וְשָׁלוֹם, וְתִלְמַד בְּכָל יוֹם וּבְפָרָט פּוֹסְקִים וְסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְתֹאמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכַוָּנָה, וּתְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וּבְיוֹתֵר תִּתְחַזֵּק הַרְבֵּה לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּבִטָּחוֹן חָזָק בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם, כִּי עִם ה' הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְכֶם מְהֵרָה וּמְחַכֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה וְחַיִּים וְשָׁלוֹם

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לִידִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד פְּרִי קֹדֶשׁ וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְיִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, וַיַּתְחֵל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, וּבְפָרָט בַּיָּמִים הַלָּלוּ שֶׁצְּרִיכִים לְצַפּוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה עֲדֵי נִזְכֶּה לְחַיִּים אֲרֻכִּים חַיִּים טוֹבִים שֶׁבֵּרְכוּ הַזַּקְנִים הַקְּדוֹשִׁים אֶת הַזּוּג הַקָּדוֹשׁ. אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה לָזֶה, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לָזֶה, אַשְׁרֵי אֹזֶן שֶׁשּׁוֹמַעַת כָּל אֵלֶּה, אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים וּמַרְגִּישִׁים מְעַט עַמְקוּת נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת דְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, וְכֻלָּם עוֹלִים עַד רוּם גָּבְהֵי שָׁמַיִם הָרָמִים וּלְעֵלָּא וּלְעֵלָּא וְכוּ' וְכוּ', וְיוֹרְדִים עַד הַתְּהוֹם לְהַחֲיוֹת אוֹתָנוּ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְכוּ', לְבִלְתִּי לִשְׁכֹּחַ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם אֶת כָּל הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה וְלַעֲסֹק בָּהֶם לְהַדְפִּיסָם לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ עִמָּנוּ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְלֵילֵךְ בָּהֶם, וּלְהָאִיר פְּנֵי תֵבֵל בְּאוֹרוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, וּשְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

תלז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תְּבוֹא תר"ג אוּמַאן.

רַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב, יַרְבֶּה חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ עִמּוֹ לְהַטּוֹת לְבָבוֹ אֵלָיו וִיחַזְּקוֹ וְיַאֲמְצוֹ בְּהִתְחַזְּקוּת דְּקֻדָּשָׁה לְהַגְבִּיר הַטּוֹב עַל הָרַע לְהַנְטוֹתוֹ לְתְחִיָּה, וְיִכָּתֵב וְיֵחָתֵם בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ בְּסִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים לְחַיִּים טוֹבִים לְחַיִּים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

בְּיוֹם ה' כִּי תֵצֵא הֶעָבַר בָּאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ וְהָיִיתִי מְצַפֶּה לִידִיעָה טוֹבָה מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן, וּתְהִלָּה לְקֵל הַיּוֹם בֵּין הַתְּפִלָּה וּבֵין הִלּוּכִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בָּא אֵלַי מְבַשֵּׂר טוֹב הוּא רַבִּי נַחְמָן בר"מ הַכֹּהֵן מִקְהִלְתְּכֶם, וְהוֹדִיעַ לִי יְשׁוּעַת ה' שֶׁכְּבָר בָּא רַבִּי נַחְמָן בְּשָׁלוֹם עִם עֶשְׂרִים כֶּסֶף.

מַה נָּשִׁיב לַה' כְּכָל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ עַד הֵנָּה כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו אִלּוּ פִינוּ מָלֵא וְכוּ', כִּי מְאֹד הָיוּ עֵינַי כָּלוֹת לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִמֶּנּוּ, בִּפְרָט שֶׁהוּא קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר הוֹסִיף חַסְדּוֹ לְהָבִיאוֹ לְשָׁלוֹם בְּלִי כְלָיוֹן עֵינַיִם. חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ.

וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בִּבְשׂוֹרָה טוֹבָה הַזֹּאת, בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, וּתְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתִמְסֹר לוֹ כָּל תְּנוּעוֹתֶיךָ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעַדְךָ לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְיָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, רַק צְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּאֵיזֶה בְּחִינָה שֶׁהוּא, הַכֹּל רְמָזִים נִפְלָאִים לְהָבִין פְּעֻלּוֹת ה' וּגְדֻלָּתוֹ עַד אֵין חֵקֶר, בִּפְרָט קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁצְּרִיכִין לָתֵת לֵב לָזֶה בְּיוֹתֵר. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לְהִתְחַדֵּשׁ בְּזֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְטוֹבָה, וְנַשְׂלִיךְ מֵעָלֵינוּ לְנֶמְרֵי כָּל בִּלְבּוּלֵי הַדַּעַת וְכוּ' שֶׁמִּכְּבָר. כִּי אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וּבִפְרָט שֶׁנִּזְכֶּה לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבַקָּשׁוֹת וְשִׂיחוֹת בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּלְהַתְחִיל לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת, כִּי זֶה יְסוֹד מוּסָד וְעוֹלֶה עַל הַכֹּל. אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז בָּזֶה, וְיֵשׁ לִי תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ קָצָרָה הַיְרִיעָה וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן סוֹחֵר שֶׁיִּחְיֶה, אִם עֲדַיִן לֹא יָצָא מִבֵּיתוֹ תִּרְאֶה שֶׁיָּבִיא עִמּוֹ אֵיזֶה סְחוֹרָה אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם עַל כָּל פָּנִים, כִּי אֲנִי צָרִיךְ מְאֹד לִרְאוֹתָם קֹדֶם שֶׁיִּתְקַבְּצוּ הָעוֹלָם לְפֹה מִכַּמָּה טְעָמִים, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבִיא בְּהוֹצָאָה קַלָּה עִם כָּל הַחֲמִשָּׁה עָשָׂר כְּמִכְתָּבְךָ מַה טּוֹב, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה.

וְנִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי פְּרִישַׁת שְׁלוֹם מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְגַם מֵרַבִּי יוֹסֵף, וְתִשְׁלַח לִי יְדִיעָה מֵהֶם עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן אוֹ עַל יְדֵי

מִכְתָּבְךָ, וַאֲנִי תָּמִיד אֲיַחֵל לִישׁוּעַת ה' בְּכָל הַדְּבָרִים בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטֵי פְּרָטִיּוּת הֵן בְּהִצְטָרְכוּת הַנַּשְׁמִיִּים הֵן בְּעִקַּר הָרְפוּאָה וְהַפַּרְנָסָה שֶׁהִיא רְפוּאַת וּפַרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁלִּי וְשֶׁל בְּנֵי בֵיתִי וְשֶׁל כָּל הַנִּלְוִים וְשֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי צְרָכֵינוּ מְרֻבִּים מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְפָרְטָם, אֲבָל הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ וְאֵלָיו כָּל תִּקְווֹתֵנוּ בְּכֹחוֹ שֶׁל הַזְּקֵן שֶׁבֵּרַךְ אֶת הַבָּנִים בְּחַיִּים טוֹבִים וְחַיִּים אֲרֻכִּים, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וִיפָרֵס בְּשָׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי בִּבְרֶסְלֶב וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, וְקַבֵּל רָצוּף פֹּה אַנֶּרֶת מֵ.. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיְּדַבֵּר עִמּוֹ לְטוֹבַת חָתְנוֹ מַה טּוֹב בְּפַרַט לְהָבִיא לוֹ הַחַפֵּצִים שֶׁלּוֹ עַל יוֹם־טוֹב הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא אַף עַל פִּי כֵן רָצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְרָצוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁיִּתְוַסְּפוּ נְפָשׁוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁכֵנִים אֶל הַקְּבוּץ הַקָּדוֹשׁ וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'.

מֵרֹבִי אֶפְרִים בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי קִבַּלְתִּי מִכְתָּב בִּטְשֶׁעהרִין שֶׁאֶכְתֹּב לְךָ שֶׁתִּקְנֶה לוֹ לוּלָבִים וַהֲדַסִּים כְּשֵׁרִים וּמְהֻדָּרִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ כֻּלָּנוּ לִהְיוֹת בְּכָלַל נַעַר בּוֹכֶה עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְאֶתְרוֹג מְהֻדָּר עִם כָּל מִינָיו, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהָרִיחַ הָרֵיחַ טוֹב שֶׁל כָּל הַמִּצְווֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבִפְרָט הַמִּצְווֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל הַחֹדֶשׁ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָמֵן.

מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ד

תלח

בְּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א' הוֹשַׁעְנָא רַבָּא תר"ד.

גְּמַר חֲתִימָה טוֹבָה לְנָצַח לִבְנֵי שְׁיִחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם קֹדֶם בָּרוּךְ שֶׁאָמַר, וּקְרֹאתִיו תֵּכֶף וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה הַפְּנַאי מַסְפִּיק. וְגֹדֶל צַעֲרִי תּוּכַל לְהָבִין. בִּפְרָט שֶׁהִגִּיעַ אֵלַי בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי חָשׁ בְּמַעַי, וַאֲנִי מֻכְרָח לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר בְּיוֹם כָּזֶה. וּבְעֹצֶם בִּלְבּוּל טִרְדַּת דַּעְתִּי וַחֲלִישׁוּתִי הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ הַטּוֹב. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה. הַסַּךְ שִׁלְשָׁה רוּבַּל כֶּסֶף וַחֲצִי קִבַּלְתִּי וְחִלַּקְתִּי כִּרְצוֹנְךָ, זְכוּת הַצְּדָקָה תַּעֲמֹד לִימִינְךָ לְהַצִּילְךָ מֵעַתָּה מִכָּל רַע. וּבַקַּשְׁתִּי בְּתַחֲנוּנִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹשַׁע נָא בִּשְׁבִילְךָ, וְגַם בְּקַשְׁתִּי שֶׁאֵדַע מַה לַּהֲשִׁיבְךָ. אַךְ גַּם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אֵין אַתָּה מִתְנַגֵּד עַל אֱמֶת כָּזֶה. כִּי בֶּאֱמֶת יֵשׁ גְּרוּעִים מִמְּךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה וַעֲדַיִן הֵם מִתְנַגְּדִים גְּדוֹלִים, וְהֵם מַזִּיקִין לְעַצְמָן וּלְהָעוֹלָם יוֹתֵר מֵרִבּוּי הַקְּלִקּוּלִים שֶׁלָּהֶם. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּפָלְטָךְ מֵהָדָא [בָּרוּךְ ה' שֶׁהִצִּילְךָ מֵאֶחָד] שֶׁלֹּא לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עַל כָּל פָּנִים. תַּאֲמִין לִי שֶׁהָיוּ לִי עִתִּים שֶׁעָבְרוּ עָלַי כְּמוֹתְךָ מַמָּשׁ וְיוֹתֵר מִזֶּה. וְאָז דַּיְקָא שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שֶׁאָמַר לִי זֹאת. בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים.

אִין צֻווייֶעֶן אוֹיף מִיר וָואלְט אִיר גֶּקְרִיגְט [וְשֵׁנִית, עֲלֵי הָיִיתֶם חוֹלְקִים?] וְכוּ' וְכוּ'. וַעֲדַיִן עֲדַיִן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בָּזֶה וְכָל חַיּוּתִי הוּא בָּזֶה וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לִכְתֹּב לְךָ. קִוִּיתִי לַה' שֶׁיֹּאמַר לְצָרוֹתֶיךָ וּלְצָרוֹתֵינוּ דַּי וְיַמֵּהֵר לְהוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ'.

וְעַתָּה אַתָּה אֵינְךָ צָרִיךְ לַחֲשֹׁב שׁוּם מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַיּוֹם, רַק לְדַלֵּג עַל הַיּוֹם. נָאר אִבֶּערְשְׁפְּרִינְגֶען [לְדַלֵּג] בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל. וְאַל תַּחֲשֹׁב עַל מַה שֶּׁעָבַר מִכֹּל־שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לַחֲשֹׁב כְּלָל עַל לְהַבָּא. אוּן מָע הָאט גָּאר נִיט צוּ טָאן. סָע וֶועט אַלְץ אִיבֶּער פְּלִיהֶין. אוּן מִיר הָאבֶּין אָף אֶימִיצִין צוּ דּוּפִּין. גָּאט אִיז גְּרוֹיס אוּן גְּרוֹיס אוּן מָע וֶוייסְט נָאר נִיט אוּן פִּירְט תָּמִיד אוֹיס. אָף רֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּיסְטוּ גִיוֶוען אוּן וֶועסְט זַיין [אֵין שׁוּם דָּבָר לַעֲשׂוֹת הַכֹּל יַעֲבוֹר לָנוּ וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמוֹךְ ה' גָּדוֹל וְגָדוֹל וְלֹא יוֹדְעִים וְהוּא מְנַצֵּחַ תָּמִיד, הָיִיתָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְגַם תִּהְיֶה]. בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה עַל יְדֵי הַנִּגּוּן שֶׁל ע"ב נִימִין וְיקֵיִם "בַּיּוֹם הַהוּא יְבֻקַּשׁ עָוֹון יִשְׂרָאֵל" שֶׁיְּבַקְּשׁוּ וִיחַפְּשׂוּ הָעֲוונוֹת כְּדֵי שֶׁהִתְהַפְּכוּ לִזְכֻיּוֹת. וְאֵינָנּוּ, שֶׁיְּכֻלְּלוּ בְּאֵין סוֹף כִּי הַיְרִידָה הוּא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, וְאַל תִּדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה כְּלָל. וְאַל תַּתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל. וּמַה שֶּׁעוֹשִׂין עִמְּךָ אַל תִּסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל, נָאר אִיבֶּער גִּישְׁפְּרִינְגֶען [לַעֲבֹר בְּדִלּוּג], וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיג וְכוּ'.

וְגַם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה גָּרוּעַ יוֹתֵר בְּעֵינֶיךָ אַתָּה צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה בְּיוֹתֵר, וְלַהֲפֹךְ עַצְם הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה שֶׁגָּרוּעַ כָּזֶה זָכָה לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּלְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא כָּזֶה שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בָּזֶה הָעוֹלָם, וְכָל הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף עַיִן וְכוּ'. וְהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים וְכוּ' וּלְרַפְּאוֹת הַכֹּל וְכוּ'. וְזֶהוּ הַפֵּרוּשׁ הָאֲמִתִּי שֶׁל "שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה" שֶׁגִּלָּה הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לְהַפֹּךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה הַיְנוּ כַּנַּ"ל. וְהָבֵן הֵיטֵב לִשְׂמֹחַ בָּזֶה הַרְבֵּה וְלִבְלִי לְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל רַק לְדַלֵּג עַל הֶהָרִים וּלְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת שֶׁהֵם הַמִּדּוֹת שֶׁל הַנִּגּוּן וְכוּ'. אֲבָל אֲנַחְנוּ צְרִיכִים רַק לְדַלֵּג כְּפִשׁוּטוֹ כַּנַּ"ל נָאר אִיבֶּר גִּישְׁפְּרִינְגֶען. אוּן, טַאקְע פָּארְט הָאפּ [רַק לְדַלֵּג וּבְכָל זֹאת בֶּאֱמֶת רַק שִׂמְחָה].

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תלט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' נֹחַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תר"ד בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי יְדִידֵי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק פְּרִי צַדִּיק וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם דּ֫ב בָּער שֶׁיִּחְיֶה. לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב אָמֵן.

תְּהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הֶחָג בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה קְצָת. וְאִמּוֹ תִּחְיֶה וַאֲחוֹתוֹ תִּחְיֶה וְגִיסוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ תְּהִלָּה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּם לְפַרְנָסָם בְּכָבוֹד וּבְחַיִּים וְשָׁלוֹם וִיקַיֵּם מְהֵרָה בְּכֻלְּכֶם וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וַחֲדָשׁוֹת אֵין לְהַגִּיד. רַק אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מַאֲמִין וּקְצָת אָנוּ רוֹאִים חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בְּכָל יוֹם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְהַשִּׁנּוּיִים בְּכָל יוֹם לְמִי שֶׁמֵּשִׂים לֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה וְהַכֹּל רְמָזִים לְהַזְכִּירֵנוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה "וַיְהִי מִקֵּץ זְכָרוֹן", לְאַדְבָּקָא מַחֲשַׁבְתֵּהּ בְּעַלְמָא דְּאָתֵי בְּכָלָל וּבִפְרָט לְהַגְדִּיל דַּעְתּוֹ בְּכָל יוֹם עַל הָרְמָזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לוֹ. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית וְכוּ' וְכוּ'. שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב הֵיטֵב לְכָל תּוֹרָה וּלְכָל שִׂיחָה וּלְכָל רֶמֶז שֶׁבְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁלּוֹ וְכוּ'. אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּהֶם. הַפֹּה בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְתִלְמְדוּ אוֹתָם בְּכָל יוֹם וְשִׂימוּ לְבַבְכֶם אֲלֵיהֶם, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גִּלָּה לָנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה עַל יְדֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְאַל יִתְיַשְּׁנוּ חַס וְשָׁלוֹם בְּעֵינֵיכֶם כִּי הֵם חִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְקוֹרְאִים וּמַכְרִיזִים וּמְגַלִּים אֱלֹהוּתוֹ בָּעוֹלָם שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּמוֹרִים דֶּרֶךְ יְשָׁרָה וְעֲצוֹת נוֹרָאוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לְהַאֲרִיךְ וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה. כִּי רַק בָּזֶה צְרִיכִין לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ. (חָסֵר מִכָּאן וּלְהַלְאָה גְּמַר הַמִּכְתָּב הַזֶּה).

תמ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' נֹחַ תד"ר בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לִידִידִי הַוָּתִיק הַמַּפְלָג וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.

תּוֹדָה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הֶחָג בְּשָׁלוֹם, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד כָּאן. עַתָּה בָּאתִי לְהַזְכִּירוֹ שֶׁיִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל לִגְבוֹת הַמַּעוֹת הַמֻּגִּיעַ לִי בְּעֵצַ הַסְּפָרִים. בִּפְרָט אֵצֶל יְדִידִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ בֶּן רַבִּי י"ט נֵרוֹ יָאִיר מִקְּרַאקָא, כִּי הַבְטָחָתוֹ הִיא אֶצְלִי כְּמָאן דְּמֵנַח בְּקֻפְסָא. אַךְ לִזְרוּזֵי יִתְרָא קָאֲמִינָא. כִּי אֲנִי מֻכְרָח עַתָּה לְמַעוֹת כִּי אֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל מֵעֶסֶק זֶה, כַּאֲשֶׁר כְּבָר סִפַּרְתִּי לָכֶם קְצָת, וְכָעֵת עֲדַיִן אֵין לִי שׁוּם יְדִיעָה מֵעִסְקֵנוּ. וְלֹא הִגִּיעַ לָנוּ שׁוּם דָּבָר מֵחֻפְצֵנוּ. אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁבְּקָרוֹב אֲקַבֵּל כָּרְאוּי. וּלְעֵת עַתָּה אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מֵחֲמַת זֶה, כִּי אֵינִי יָכוֹל לְשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עַד שֶׁיַּגִּיעַ אֵלֵינוּ הַחֻפְצִים שֶׁלָּנוּ הַיְדוּעִים לְךָ. וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

לְעֵת עַתָּה אֲנִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל. וּפַרְנָסָתִי דְּחוּקָה וְהוֹצָאוֹתַי מְרֻבִּים, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם. וְעָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר לְטוֹבַת הָעֵסֶק וּלְטוֹבַת פַּרְנָסָתִי כִּי הֵם נוֹגְעִים זֶה בָּזֶה. עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלְּךָ בְּכָל כֹּחֶךָ, וּלְשַׁלַּח לִי מִיָּד הֵן מֵרִבִּי צְבִי הַנַּ"ל הֵן בְּעַד שְׁאָר הַסְּחוֹרָה שֶׁמְּסַרְתִּי בְּיָדֶךָ, הֵן מַה שֶּׁתּוּכַל לְגַבּוֹת לְצָרֶךָ פַּרְנָסָתִי. הַכֹּל תִּשְׁלַח מִיָּד, כִּי הַשָּׁעָה צָרִיכָה לְכָךְ. וַה' יִגְמֹר בַּעַדְךָ לְטוֹבָה, וִיפַרְנֵס אוֹתְךָ בְּכָבוֹד, וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוּגָתְךָ תִּחְיֶה.

וְתִזְכֶּה לְגַדֵּל כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ בְּכָבוֹד לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי ה' בֶּאֱמֶת. בְּדָרְכִים קְדוֹשִׁים שֶׁקִּבַּלְנוּ מִגְּאוֹן עֻזֵּנוּ, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם קְדֻשָּׁה וְדַעַת וְלִהְיוֹת בְּכָל יוֹם כִּבְרִיָּה חֲדָשָׁה מַמָּשׁ. כַּאֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁמְּבָרְכִין עַל זֶה הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וּמוּבָא בִּדְבָרָיו זַ"ל מִזֶּה.

וְנַפְשִׁי וְנַפְשְׁךָ יוֹדְעִים מְאֹד כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ צְרִיכִים לְבָרֵךְ כְּמַעַט בְּכָל שָׁעָה הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, שֶׁנּוֹתֵן כֹּחַ לְיָעֵף כְּמוֹנִי וְכָמוֹךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לִסְבֹּל וְלִשָּׂא מַה שֶּׁנּוֹשְׂאִים אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל, לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ כְּמַעַט וְכוּ' וְלוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעָי וְכוּ'. עַל כֵּן בְּהֶכְרֵחַ לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ לְקַיֵּם דְּבָרָיו עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁהַזְהִיר מְאֹד מְאֹד לִבְלִי לִהְיוֹת זָקֵן חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל שָׁעָה מִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּלְהַרְגִּיל עַצְמוֹ מְאֹד בְּמִדַּת הַשִּׂכְחָה, שֶׁמִּצַּד זֶה הִיא יָפָה מְאֹד מְאֹד לִשְׁכֹּחַ בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעָבַר עַד הֵנָּה. וְלִבְלִי לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת כְּלָל מַה שֶּׁעָבַר. וְאִם גַּם עַתָּה נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה וְאֵין יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ חוֹבַת הַיּוֹם, עַל כָּל פָּנִים נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, מַה שֶּׁלֹּא עָשָׂנוּ לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְהַבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ', וּלְהַתְחִיל מֵעַתָּה לְכִסֵּף בְּרִצּוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְתוֹרָתוֹ. וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמִּי, כִּי כָּל עִסְקֵי זֶה הָעוֹלָם וְתַאֲוֹתָיו וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה הַכֹּל הֶבֶל הֲבָלִים, הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל. וְהַלֶּחֶם וְהַמַּלְבּוּשׁ שֶׁיִּרְצֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לִתֵּן לָנוּ, בְּוַדַּאי יִתֵּן בְּיָדוֹ הַטּוֹבָה בְּרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו בְּלִי רִבּוּי עֲסָקִים וּטְרָדוֹת. כִּי רַק הוּא יִתְבָּרֵךְ זָן וּמְפַרְנֵס וְכוּ' עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטָחְנוּ וְכוּ'. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּמִשְּׁלוֹמְךָ הַטּוֹב וּמִשְּׁלוֹם בָּנֶיךָ שֶׁיִּחְיֶה, בִּפְרָט מִשְּׁלוֹם בְּנְךָ יְדִידִי רַבִּי יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, וְזוּגָתוֹ תִּחְיֶה. וְגַם תּוֹדִיעֵנִי מִידִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן בֶּן חַיָּה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה נֶכֶד אַדְמוֹ"ר זַ"ל אִם כְּבָר נָסַע מֵאִתְּכֶם, וּמַה פָּעַל אֵצֶל מְחֻתָּנוֹ וְאֶצְלְכֶם, וְאִם הוּא עֲדַיִן אֶצְלְכֶם. תִּפְרֹס בְּשָׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה מֵאִתִּי וּמִכָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט מִשְּׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ מִטּוּלְטָשִׁין. כִּי רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטָשִׁין הוּא כָּעֵת בְּבֵיתִי, וְאָמַר, שֶׁזּוּגָתוֹ תִּחְיֶה, בִּקְּשָׁה אוֹתוֹ מְאֹד לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם בַּעְלָהּ רַבִּי נַחְמָן

הַנַּ"ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחוֹ וְיָשׁוּב לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם, וְיִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כָּל יְמֵי חַיָּיו כַּנַּאָה לַאֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לְנָצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה וּמַעְתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּאַהֲבָה בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הַנַּ"ל עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְיוֹצְאֵי חֶלְצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבְשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וּבִפְרָט בְּשָׁלוֹם חוֹתָנְךָ יְדִידִי נֶרוֹ יָאִיר. וּתְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁמַּגִּיעַ מֵאִתּוֹ כִּמְדֻמֶּה סַךְ יו"ד זְהוּבִים וְתַשְׁלְחֵם לִי בְּתוֹךְ הַמָּעוֹת שֶׁתְּקַבֵּל. גַּם תִּשְׁלַח לִי הַמָּעוֹת בְּעַד הַבַּיידִיל כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל לִגְבּוֹת. אַךְ בְּלִי קְטָטוֹת וּבְזִיּוֹנוֹת חַס וְשָׁלוֹם לְקַיֵּם אַל יֵבֹשׁוּ וְכוּ'. רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם אָמֵן.

תמא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ד' חַיֵּי שָׂרָה תר"ד לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ' אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. עִם כָּל יוֹצְאֵי חֶלְצָיו שֶׁיִּחְיוּ וּבִפְרָט לִבְנוֹ נֶכְדִּי חֲבִיבִי הֶחָתָן הַמַּפְלָא דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ יְבָרְכֵם בְּבִרְכַת מַיִם טוֹב. וְיִהְיֶה זִוּוּגָם עוֹלֶה יָפֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא וְיִקַּיְמוּ בָּהֶם בִּרְכַת אָבוֹת. וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֶתְכֶם וְכוּ', יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָם וְיִהְיֶה כַּזַּיִת הוֹדָם.

וְאַתָּה נֶכְדִּי יְדִידִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה חֲזַק בְּנִי וְחֲזַק מֵעַתָּה לְהִתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ וּלְהַכְנִיס רֹאשְׁךָ וְכָל מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּתוֹךְ הַלִּמּוּד. וְלֹא תִּהְיֶה בַּעַל מַחֲשָׁבָה חַס וְשָׁלוֹם לַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת אֲחֵרוֹת חְלִילָה. וְתִתְגַּבֵּר בְּכָל יוֹם לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה עֶרֶב וְבֹקֶר וְצָהֳרַיִם, וּלְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לוֹמַר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְאִם אַתָּה טָרוּד לֵילֵךְ אֶל הַחֶדֶר לִלְמֹד, תֹּאמַר עַל כָּל פָּנִים תְּהִלִּים מְעַט אֵיזֶה קַפִּיטְלִיךְ, וּבְעֵת הַפְּנַאי תֹּאמַר יוֹתֵר. אַשְׁרֶיךָ בְּנִי אִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ מִיַּלְדוּתְךָ וְנַעֲרוּתְךָ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי ה', וְתַשְׁלִיךְ מַעֲשֵׂי נַעֲרוּת וְתִשְׁמֹר יָדְךָ מֵעֲשׂוֹת כָּל רַע, וּבְיוֹתֵר תִּשְׁמֹר מַחֲשַׁבְתְּךָ מִלַּחְשֹׁב מַחְשָׁבוֹת חוּץ חַס וְשָׁלוֹם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲדַבֵּר עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים כְּפִי תְּשׁוּקָתְךָ וְהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלְּךָ הַטּוֹב, וְיֶתֶר מִזֶּה שַׂמְתִּי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵינוּ נֶרוֹ יָאִיר. וְתִזָּהֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי הַכָּאוֹת וּמְרִיבוֹת חַס וְשָׁלוֹם עִם הַנְּעָרִים, רַק תִּשְׂמַח וְתָגִיל בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. וְשָׂשׂ אָנֹכִי עַל יְשׁוּעָתְךָ שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל הָיָה ה' בְּעֶזְרֶךָ. לְצֵאת מִצָּרָה הַקּוֹדְמוֹת וְלִזְכּוֹת לְהַהֵפֶךְ לְהִשְׂתַּדֵּךְ עִם בַּת תַּלְמִיד חָכָם בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, וְהִנֵּךְ רוֹאֶה בְּנִי חֲבִיבִי כִּי עֲדַיִן ה' עִמְּךָ וְעִמָּנוּ וְאֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתְךָ חְלִילָה. עַל כֵּן

חַזֵּק וְאַמֵּץ לִבְּךָ וְקַוֵּה אֶל ה' תָּמִיד כִּי עוֹד יַעַזְרְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהוֹשַׁע, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה בְּכֹחַ הָאֱשֶׁל בָּרָמָה וְכוּ' וְכוּ' שֶׁאָנוּ חַיִּים מִמֶּנּוּ וְנִשְׁעָנִים עָלָיו וְכוּ'. וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל חָזָק מְאֹד בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה נִפְלָאוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וִיקָרַיִם וְהָיָה כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֶיךָ גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא גַּם בְּעֵינַי יִפָּלֵא עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לָהֶם.

וְהִנֵּה בְּעֵסֶק הַסְּחוֹרָה הֶחֱיֵיתַנִי בְּמִכְתָּבְךָ הַקּוֹדֵם הַרְבֵּה הַרְבֵּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַיֶּה נַפְשְׁךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה בְּרוּחָנִיּוּת וְגַשְׁמִיּוּת. וְעַתָּה אֲנִי סוֹמֵךְ עָלֶיךָ שֶׁבְּוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל בָּזֶה בְּכָל כֹּחֶךָ, וְתַעֲשֶׂה הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב בְּאֹפֶן שֶׁיִּגִּיעַ הַכֹּל אֲלֵיכֶם מְהֵרָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּתְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּתַקֵּן אוֹתְךָ בְּעֵצָה טוֹבָה גַּם בָּזֶה. כִּי כְּבָר יָדוּעַ לָנוּ שֶׁבַּקָּשַׁת וַתַּקְנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, הִיא בַּקָּשָׁה נוֹרָאָה וּמֻכְרַחַת לְהָאָדָם מְאֹד בְּכָל עֵת בְּכָל הָאֲפָנִים.

וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ נַפְשִׁי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ לִי אֵיךְ נָהֲגְתָּ כָּרָאוּי בְּעֵסֶק זֶה שֶׁבְּעֹצֶם בִּלְבּוּל דַּעְתְּךָ בְּחִנָּם בְּעֵסֶק הַשִּׁדּוּךְ, הִתְחַזַּקְתָּ וְלָקַחְתָּ פְּנַאי לִכְתֹּב הָאֻגֶּרֶת שָׁם. וְחִשַּׁבְתָּ דְּרָכֶיךָ הֲלֹא זֶה הָעִקָּר וְכוּ'. וְאַחַר כָּךְ הָיָה זֶה לְךָ לְטוֹבָה שֶׁפָּטַרְתָּ הַבִּלְבּוּלִים, עַל יְדֵי זֶה לָמַדְתָּ גְּמָרָא בְּתוֹךְ בִּלְבּוּלֵי טִרְדָּא כָּזֹאת. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לְהַשְׁלִיךְ כָּל הַבִּלְבּוּלִים מֵאִתְּךָ, וּלְדַלֵּג וְלִקְפֹּץ מִתּוֹךְ כָּל הַהֶרְהוּרִים וְהַבִּלְבּוּלִים אֵיךְ שֶׁהֵם לְתוֹךְ עֲסָקִים הַמַּכְרִיחִים. כִּי הֲלֹא אֵין רֶגַע שֶׁלֹּא תִּמְצָא מַה לַּעֲסֹק אָז, כִּי עַל לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לְבַד יְכוֹלִים לְבַלּוֹת יָמִים וְשָׁנִים כָּל יְמֵי עוֹלָם. בִּפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ עַתָּה סְפָרִים הַרְבֵּה תנ"כ וּמִשְׁנָיוֹת וְשַׁ"ס וְסִפְרֵי מוּסָר וְכוּ', וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבֵאוּרָנוּ וְכוּ' שֶׁעֲזָרָנוּ ה' יִתְבָּרַךְ. וְגַם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל וְלָשׂוּחַ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, אוֹ עַל כָּל פָּנִים לִצְעֹק אוֹ לִשְׂמֹחַ בְּלִבּוֹ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְכוּ'. וְגַם צְרִיכִים לְדַבֵּר עִם חֲבֵרֵנוּ הֵן בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא הֵן בְּעִסְקֵי מַשָּׂא וּמַתָּן הַמֻּכְרָח אוֹ לִפְעָמִים לְמַעַן הַשָּׁלוֹם שֶׁגַּם זֶה מִצְוָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת י"ז) מֵעוֹלָם לֹא הִקְדִּימוֹ אָדָם שָׁלוֹם מֵעוֹלָם. וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁבְּכָל פַּעַם נִתְחַדְּשִׁין עַל פִּי רֹב כַּמָּה עֲסָקִים חֲדָשִׁים. כְּגוֹן עַתָּה שֶׁעָשִׂיתָ שִׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב וְהֻכְרַחְתָּ אָז לַעֲסֹק בְּעֵסֶק שֶׁלָּנוּ. וְגַם עַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לַעֲסֹק בַּעֲסָקֶיךָ וּבַעֲסָקֵינוּ כַּאֲלֶה וְכָאֵלֶּה. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה יְכוֹלִים לְדַלֵּג וְלִבְרֹחַ מִמַּה שֶּׁצְּרִיכִין לִבְרֹחַ וְלִבְלִי לְהִסְתַּבֵּךְ לַאֲחוֹרָיו כְּלָל וּכְלָל, וּלְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב (סֵפֶר הַמִּדּוֹת נָאוּף י) אַל תִּכָּנֵס עִם פִּתּוּיֶיךָ בְּטוֹעַן וְנִטְעָן וְכוּ'. וְאִם הוּא בָּא פִּתְאֹם כְּמַכְרִיחַ חַס וְשָׁלוֹם, מַה לַּעֲשׂוֹת אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵה. רַק אַתָּה תִּתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְלִבְרֹחַ בְּכָל כֹּחֶךָ בִּגְנֵבָה וּבְהֶסֵּח הַדַּעַת וְכוּ'. עַל פִּי כָּל דַּרְכֵי הָעֲצוֹת וְהָרְמָזִים וְהַהִתְחַזְּקוּת שֶׁהוֹרָה אוֹתָנוּ הוּא זַ"ל. וְהִנֵּה עַתָּה כָּל מַחְשְׁבוֹתַי בְּעִנְיַן שִׂמְחָה עַל פִּי הַתּוֹרָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְכוּ', לַהֲפֹךְ כָּל הַיְּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וְכוּ' וְגַם עַל פִּי הַתּוֹרָה אֶמְצָעִיתָא דְּעָלְמָא בְּסִימָן

כ"ד שֶׁמְּדַבֶּרֶת שָׁם מֵהַתִּשְׁעָה הֵיכָלִין דְּלָאו אִנּוּן נְהוֹרִין וְכוּ'. וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר וְהַקּוֹדֶם לוֹ דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. תְּהִלָּה לָאֵל שֶׁהֶחֱיָה נְפָשׁוֹת רַבּוֹת תְּהִלָּה לָאֵל. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהוֹשִׁיעַ, לְקַיֵּם כְּכָל הַכָּתוּב שָׁם לַעֲשׂוֹת כָּל מִצְוָה בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְכָל הַנֶּאֱמַר שָׁם. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כִּי זְמַן תְּפִלַּת הַשַּׁחַר מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וְכוּ' שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּיךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה כָּל יָמֵינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תמב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח תר"ד בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְיו קִבַּלְתִּי עִם הַמִּכְתָּב מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְעַל אוֹדוֹתָיו כְּבָר הִרְבֵּיתִי לִכְתֹּב לוֹ מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ. וְיוֹתֵר מִזֶּה עַיֵּן בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבִדְבָרֵינוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכֻּלָּם נוֹבְעִים מִדְּבָרָיו מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵהּ בָּהֶם וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה רְצוֹנִי לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אֲלֵיהֶם כִּתְשׁוּקָתוֹ הַטּוֹבָה, אַךְ אֶת הַכֹּל יָפֶה עָשָׂה ה' בְּעִתּוֹ שֶׁעַתָּה הֻכְרַחְתִּי לִשְׁלֹחַ לְיָדוֹ מִכְתָּב לְרַ' שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר וּלְרַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר לְקִרוּמִינְטְשַׁאג, וְאָמַרְתִּי זִכָּרוֹן אֶחָד עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן. וְהִנֵּה תָּבִין מֵאֵלֶיךָ שֶׁאֵלּוּ הַדְּבָרִים נֶאֶמְרוּ גַּם אֵלֶיךָ וּלְכֻלְּכֶם לְהַחֲיוֹת נַפְשֵׁךְ וְנֶפֶשׁ כֻּלָּנוּ. וְאוֹר הַבֹּקֶר הִגִּיעַ, ה' בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ, בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם יָגֵן עָלֵינוּ, יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ לְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ בְּכָל עֵת. וְיֶתֶר הַכֹּל שָׁמַעְתִּי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לִכְתֹּב לְרַ' שִׁמְשׁוֹן, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

תמג

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, אוֹר בֹּקֶר יְזָרַח שֶׁמֶשׁ יוֹם ג' י"ב כִּסְלֵו, וַיֵּרָא ה' כִּ"י סִ"ר לִ"רְאוֹת, תר"ד.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְחֶסֶד לִידִידִי נַפְשִׁי וְלִבִּי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי נֵרוֹ, יָאִיר, מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, לוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָעָצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' הֶעָבַר עִם הַסַּךְ שְׁלֹשִׁים רוּבַּל־כֶּסֶף. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה, אֲשֶׁר טָרַחְתָּ בִּשְׁבִילִי וּבִשְׁבִיל עֵסֶק קָדוֹשׁ וּזְכוּת הָרַבִּים לָעָצַח כָּזֶה, כֵּן תִּזְכֶּה

לְהִתְאַמֵּץ וּלְהִשְׁתַּדֵּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכָל עֵת, בְּעוּבְדָא וּבְמִלּוּלָא, וּבְיוֹתֵר בְּרָצוֹן חָזָק וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים לְכִסֵּחַ לַטּוֹב הַכְּלָלִי בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה לְךָ גַּם חֵלֶק גָּדוֹל בְּעִסְקֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְהָאִיר אוֹר הָאֱמֶת, שֶׁהוּא אוֹר הַמְּנוֹרָה הַטְּהוֹרָה, אוֹר חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ, הַמְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, עֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת אֶל ה'; שְׁלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ וְכוּ', וְקַוֵּי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ וְכוּ', וַאֲשֶׁר לוֹ הַכֹּחַ וְהַמֶּמְשָׁלָה וְכוּ' יִתֵּן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר כָּל יָמֵינוּ מְלֵאכֶת שָׁמַיִם זְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ כַּוָּנָתִי לְטוֹבָה, וּבְוַדַּאי אֵינִי שׁוֹגֶה, חַס וְשָׁלוֹם, בָּזֶה כְּלָל מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹסֵף לְכָל זֶה וְכוּ', אַךְ כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל, וִימֵי זִקְנָה וְשֵׁיבָה מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, וְהָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת מְאֹד, וַאֲפִלּוּ אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים הַנֶּאֱהָבִים וְהַנֶּעֱימִים, נְדִיבֵי עַם ה' הַחֲרֵדִים לִדְבָרָיו וּמִתְנַדְּבִים כָּרָאוּי יְשַׁלֵּם ה' שְׂכָרָם, אַךְ גַּם הֵם עֲדַיִן אֵינָם יוֹדְעִים אֶת אֲשֶׁר בִּלְבָבִי בָּזֶה, מִכָּל־שֶׁכֵּן וְכָל־שֶׁכֵּן מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה מֵרָחוֹק וְכוּ', עַל־כֵּן עַתָּה אַתָּה בָּרוּךְ ה' עָלֶיךָ וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִתְּכֶם הָאוֹחֲזִים בְּאַהֲבָתֵנוּ וּבְאַהֲבַת אֱמֶת אֵיתָן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לְכִסֵּחַ וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בְּכָל עֵת לְכָל הַנַּ"ל וּלְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בַּפֶּה, וַאֲגַב עַל־יְדֵי זֶה תּוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ עַל חֶסְרוֹנוֹתֶיךָ בְּגוּף וְנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְה' יוֹשִׁיעֲךָ; וּלְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה בְּכָל כֹּחֲךָ וְלֵהּ הַיְשׁוּעָה. וְעַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר יוֹתֵר. וְהִנֵּה גַּם אָנֹכִי נִכְסַפְתִּי מְאֹד לִרְאוֹת פָּנֶיךָ בְּשִׂמְחָה, אַךְ רַב הַדֶּרֶךְ בֵּינֵינוּ.

וְהִנֵּה עַתָּה כָּל עִסְקִי בְּהַתּוֹרָה, "תִּשְׁעָה הֵיכָלִין דְּלָאו אִנּוּן נְהוֹרִין" וְכוּ', וְהָעִקָּר שֶׁאָזְכֶּה אֲנִי וְכָלֵנוּ לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, שֶׁהָעִקָּר הוּא שִׂמְחַת הַמִּצְוָה שֶׁעַל יָדָהּ מְבָרְרִין מֵהֵיכָלֵי הַתְּמוּרוֹת וְכוּ' וְהוֹלְכִין וְעוֹלִין וּמְקַבְּלִין בִּרְכַּת הַשֵּׂכֶל וְהַמְסַדֵּר וְהַמְיַשֵּׁב, עִם הַמִּשְׁכַּת הָאֱמוּנָה לְהַמּוֹחִין וּלְהַמְסַדֵּר, עַד שֶׁהַמּוֹחִין מַכִּין בְּהַפְּרִיסָא, וְנַעֲשִׂין תִּשְׁעָה הֵיכָלִין; אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּרְדֹּף מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֵלּוּ וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ, אַשְׁרֵינוּ אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבּוֹא רִבְבוֹת פְּעָמִים בְּכָל עֵת וָרֶגַע, שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ וְלִרְאוֹת בְּסֵפֶר דְּבָרִים כָּאֵלּוּ, וְכַמָּה וְכַמָּה הָיָה הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט (חסר) הַחֻרְבָּן עַד שֶׁבְּחָמְלָתוֹ עִיר וְקָדִישׁ מִן שְׁמַיָּא נָחֵת לְגַלּוֹת בִּקֻּרְשָׁתוֹ דְּבָרִים הָאֵלּוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין מְבִינִים אוֹתָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה מַה שֶּׁגְּלָה הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, זַ"ל, דְּבָרִים הָאֵלּוּ, שֶׁלֹּא נִתְגַּלּוּ מִימוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְאַחַר־כָּךְ עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה הָיָה הָעוֹלָם מִתְמוֹטֵט, עַד שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּי הַנַּ'חַל נ'וֹבֵעַ מְ'קוֹר חָ'כְמָה הָעֲצוּת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת לִזְכוֹת לָזֶה עַל־יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה. וּתְהִלָּה לָאֵל, בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר עָזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבָאֵר וּלְחַדֵּשׁ בָּזֶה נִפְלָא בְּכֹחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדָּשָׁה וְכוּ', אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְקַיְּמָם וְלַעֲשׂוֹת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה לִזְכוֹת לְכָל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, אַךְ זֹאת

נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ עַל־כָּל־פָּנִים מִזֶּה וְאֵינִי חוֹלֵק חַס וְשָׁלוֹם, עַל אֱמֶת נוֹרָא וְנִפְלָא כָּזֶה. וְגַם... לְבָבִי אֲנִי שָׂמֵחַ הַרְבֵּה בָּזֶה, שֶׁשָּׁפָל כָּמוֹנִי זוֹכֶה בְּעוֹד רֶגַע... לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית בְּטַלִּית גָּדוֹל וְטַלִּית קָטָן וּלְהַנִּיחַ תְּפִלִּין כִּתְרֵי דְמַלְכָּא וְלוֹמַר כָּל סֵדֶר הַתְּפִלָּה, בִּרְכַּת הַשַּׁחַר וְקָרְבָּנוֹת וּפְסוּקֵי דְזִמְרָה וּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה וְאַשְׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן וְכוּ', וְאוּלַי אֶזְכֶּה לוֹמַר אֵיזֶה דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים בְּתוֹכָם, שֶׁיָּאִירוּ לִי בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל לִרְאוֹת הַפְּתָחִים וְכוּ' לְקַיֵּם: תַּחְתִּיִּים שְׁנִיִּים וּשְׁלִישִׁיִּים תַּעֲשֶׂה, אַתְיָא וְנִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמָּנָא אֱלָקָא שְׁמַיָּא, הֲנִשְׁמָע כְּזֹאת אוֹ הֲנִרְאֶה כְּמוֹהוּ וְכוּ'.

גַּם יָדוּעַ לְךָ יְדִידִי, שֶׁיְּמֵי חֲתֻנַּת בְּנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, עַל־כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל גַּם בָּזֶה בְּחָכְמָתְךָ לְדַבֵּר עִם מִי שֶׁתֵּדַע לְדַבֵּר לַעֲזֹר לִי עַל הוֹצָאוֹת צָרְכֵי הַנִּשּׂוּאִין לְמַזָּל טוֹב. גַּם תְּדַבֵּר עִם מְחוּתָנְתִּי אֵשֶׁת הַגְּבִיר רַבִּי יַעֲקֹב יְרַאוֹוסְקָא שֶׁתִּתֵּן כָּרָאוּי, וְעַל־כָּל־פָּנִים תִּשְׁלַח דְּרָשָׁה־גִּישַׁאנְק, כִּי גַּם בָּזֶה צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל, שֶׁיִּהְיֶה עַל־כָּל־פָּנִים דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק כָּרָאוּי, כַּנָּהוּג עַתָּה, בִּפְרָט כִּי יָדַעְתָּ מַה שֶּׁעָבַר עַל מְחֻתָּנְתִּי נֵרוֹ יָאִיר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַצִּילֵהוּ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה עַל־כָּל־פָּנִים אֵינוֹ יָכוֹל לְסַלֵּק כָּרָאוּי, וּמֵחֲמַת זֶה הָעֹל כָּבֵד עָלַי בְּיוֹתֵר, וְגַם צְרִיכִים עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁיִּתְרַבֶּה הַדְּרָשָׁה־גִּישַׁאנְק, גַּם הִצְטָרְכוּת הַנִּשּׂוּאִין רַבִּים מְאֹד וְצָרְכֵי פַּרְנָסָתִי, כִּי טַפְּלֵי תָּלוּ בִי וְכוּ', וַעֲנִיֵּי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם; וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי מֵאֵלָיו יִזְדָּרֵז בָּזֶה, וְקַמָּא קַמְּא דְּמִטֵּי לְךָ תִּשְׁלַח לִי, הֵן עַל הָעֵסֶק הֵן עַל כָּל הַנַּ"ל, וְה' הַטּוֹב יִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה, וְאוֹר הַשַּׁחַר בּוֹקֵעַ, וְאָרוּכָתְךָ מְהֵרָה תִּצְמַח. וּזְמַן הַתְּפִלָּה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ, וְכִימוֹת עִנְיָתְנוּ יְשַׂמְּחֵנוּ, וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא יְקַיֵּם: "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּמִדְרַשׁ־רַבָּה פָּרָשָׁה זֹאת עַל פָּסוּק "כִּי עָלָה הַשַּׁחַר", עַיֵּן שָׁם פָּסוּק זֶה חֲדָשִׁים וְכוּ': עַל־יְדֵי שֶׁאַתָּה מְחַדְּשֵׁנוּ בְּכָל בֹּקֶר וְאַתָּה מְחַדְּשֵׁנוּ בְּבָקָרָן שֶׁל מַלְכֵיּוֹת, רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ לְגָאֳלֵנוּ וְכוּ'. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר לְשַׁמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל הַחֶסְדִּים שֶׁכְּבָר עָשָׂה עִמָּנוּ לְקָרְבֵנוּ וּלְהַטְעִימֵנוּ מִזִּיו נֹעַם תּוֹרוֹת כָּאֵלֶּה וְכוּ' וְלִהְיוֹת בָּטוּחַ שֶׁלֹּא יַעֲזֹב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ, וּכְאָב אֶת בֵּן יְרַחֲמֵנוּ וְיַשְׁמִחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ לָנֶצַח. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָבוֹד יְדִידִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד, מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר עִם שָׁלוֹם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ. נָא לְקַיֵּם דְּבָרוֹ לְסַלֵּק מִיָּד הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחַ בְּעַד הַסְּפָרִים, כִּי רַבִּי אֶפְרִים חָתָנוֹ, שֶׁיִּחְיֶה, שָׁלַח לִי מָעוֹת בְּעֵת שֶׁמַּעֲלָתוֹ לֹא הָיָה בְּבֵיתוֹ, עַל־כֵּן יְקַיֵּם עַתָּה לְסַלֵּק תֵּכֶף וְיַגִּיעַ לְיָדַי מְהֵרָה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים, וַיַּצְלִיחַ בַּעֲסָקָיו בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה... הָאֲמִתִּית.

אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת.
נָתָן הַנַּ"ל
וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלַת כְּבוֹדָם הָרָמָה, בִּפְרָט לִידִידִי הַנָּגִיד הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו וְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיֶה.
כִּי קִבַּלְתִּי הַסַּךְ שֶׁמֶסַר לִידִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וִיצוֹ ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה וְיַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, וְתִזְכֶּה עוֹד כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ תָּמִיד חֵלֶק גָּדוֹל בְּעִסְקֵנוּ בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז, כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל, כִּי כָּל עֲמָלְךָ הוּא רַק בִּשְׁבִיל זֶה כַּיָּדוּעַ לְךָ, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֵר אָדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, שֶׁצְּרִיכִין בְּשִׁעַת הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן לְכַוֵּן בְּכָל דִּבּוּר וּבְכָל הִלּוּךְ שֶׁהוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר כְּדֵי שֶׁיְּרוִיחַ וְיִתֵּן צְדָקָה, וְהָעִקָּר לִתֵּן צְדָקָה לְהוֹגֵן וְכוּ', וְאֵין שׁוּם צְדָקָה נֶחֱשֶׁבֶת כְּמוֹ צְדָקָה שֶׁל הַדְּפוּס, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין וְכוּ',
וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
יְדִידְךָ לָנֶצַח
נָתָן הַנַּ"ל
וְיִקְרָא מִכְתָּב זֶה, כִּי גַּם אֵלָיו נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה.
שָׁלוֹם לִידִידִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יְהוֹשֻׁעַ נֵרוֹ יָאִיר.
לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַל תְּשַׁנֶּה מִדְּבָרֵנוּ שֶׁדִּבַּרְנוּ עִמְּךָ וְהִבְטַחְתָּ קְצָת לִתֵּן לְכָל הַפָּחוֹת שְׁלִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ עַל הָעֵסֶק בְּעַד סֵפֶר, וּבְפָחוֹת מִזֶּה לֹא תְקַבֵּל סֵפֶר. וְעַתָּה אֶשְׁאָלְךָ: הֲנָכוֹן שֶׁבְּבֵיתְךָ לֹא יִהְיֶה סֵפֶר הֶחָדָשׁ, וּמֻבְטָחַנִי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצְלִיחֲךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל
גַּם אָנֹכִי דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם יְדִיד נַפְשִׁי בְּאַהֲבָה עַזָּה וּתְשׁוּאַת חֵן לוֹ עַל פְּרִיסַת שְׁלוֹמוֹ אֵלַי. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים אַהֲבָתֵנוּ יַחַד. יְהִי ה' בְּעֶזְרֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְוַעֵד תָּמִיד בְּיַחַד אֵצֶל כְּבוֹד אָדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר אֶצְלוֹ שׁוֹפֵעַ הַיּוֹם אוֹר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת אֵיךְ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים תָּמִיד לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
דִּבְרֵי יְדִידוֹ לָנֶצַח
יִצְחָק שְׁטֶרִינְהַרְץ
יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן מַדְפִּיס, דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה.

תמד
בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיֵּשֶׁב תר"ד בְּרֶסְלֶב.

לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר, וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

אֲגַב שֶׁנִּזְדַּמֵּן מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ נֵרוֹ יָאִיר, לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹמָם, אַף כִּי בְּסָמוּךְ שָׁלַחְתִּי לוֹ מִכְתָּבִי עַל־יְדֵי הַפָּאסְט וּמִכְתָּב מִמַּעֲלַת גִּיסוֹ נֵרוֹ יָאִיר, עִם סַךְ חֲמִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ, מִן הַסְּתָם יִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי כָּרָאוּי. וִימֵי הַחֲנֻכָּה מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא, וּבְשָׁעָה זֹאת כָּתַבְתִּי מִכְתָּב לִידִידֵנוּ רַבִּי אֲבִ֫ילִי שֶׁיִּחְיֶה וְאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וְהִזְכַּרְתִּים קְצָת נִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁשָּׁמַעְנוּ עַל חֲנֻכָּה אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'. כָּעֵת אֵין פְּנַאי לְכָפֹל הַדְּבָרִים. אוּלַי תִּהְיֶה בִּטְשֶׁעהרין, תְּבַקֵּשׁ לְהַרְאוֹת לְךָ מִכְתָּבִי. וְכָל תִּשׁוּקָתִי וְרַעְיוֹנַי עַתָּה בְּעִנְיַן חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ הוּא לִזְכוֹת לְשִׂמְחָה, וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר עֲזָרַנִי הָרַבֶּה לְחַדֵּשׁ בָּזֶה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא, אַךְ מִי יִתֵּן, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם לִזְכוֹת לְשִׂמְחָה תָּמִיד, כַּאֲשֶׁר חִזֵּק אוֹתָנוּ הָרַבֶּה בָּזֶה בְּכַמָּה דְּרָכִים וְעֵצוֹת עֲמֻקוֹת, נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי לְדַבֵּר בָּזֶה הָרְבֵּה.

תמה

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' ב דַּחֲנֻכָּה תר"ד בְּרֶסְלֶב.

בַּעַל הַנִּסִּים יַעֲשֶׂה נִסִּים וְנִפְלָאוֹת לְהוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע. אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ וּבִפְרָט בְּנְךָ הֶחָתָן הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

אֵין לְחַדֵּשׁ בַּמֶּה שֶׁתַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. אַךְ הוֹאִיל וְהִזְמִין ה' מוֹסֵר כְּתָב זֶה לְבֵיתִי גִּיסִי רַבִּי בָּרוּךְ נֵרוֹ יָאִיר, אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע טוֹב תְּשׁוּקָתְךָ לִנְטוֹת יָדִי בְּמִכְתָּב, אוּלַי יַזְמִין ה' תַּחַת קוֹלְמוּסִי מַהַחִדּוּשִׁים שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּבְחִינַת וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ וְכוּ', בְּחִינַת (אֵיכָה ג) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", וּבִפְרָט בִּימֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה בְּחִינַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא. וּבֶאֱמֶת בְּכָל יוֹם עוֹשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד חֲסָדִים חֲדָשִׁים בִּבְחִינַת חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ'. בְּחִינַת חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' וְכַמּוּבָן לַמַּשְׂכִּיל מִפֵּרוּשׁ רַשִׁ"י שָׁם שֶׁפֵּרֵשׁ שָׁם שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר. וּבְוַדַּאי צְרִיכִין בְּכָל יוֹם לְהוֹדוֹת עֲלֵיהֶם, שֶׁזֶּה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא שֶׁצְּרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כִּי לְכָךְ נוֹצַרְנוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ', שֶׁזֹּהוּ בְּחִינַת כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהוֹדָאוֹת וְכוּ' שֶׁתִּזְכּוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל לוֹמַר בְּכָל יוֹם וּבִפְרָט מַה שֶּׁאוֹמְרִים בִּבְרָכַת מוֹדִים וְכוּ': נוֹדֶה לְךָ וְכוּ' עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ

וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוּבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ'. וּכְפִי מַה שֶּׁהָאָדָם עוֹסֵק בָּזֶה בְּחַיָּיו לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, כֵּן יִזְכֶּה לָעוֹלָם הַבָּא לַעֲסֹק בָּזֶה בְּהוֹדָאָה וְהַלֵּל שֶׁזֶּה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא. וּמִכָּל שֶׁכֵּן בִּימֵי חֲנֻכָּה שֶׁנִּקְבְּעוּ רַק עַל זֶה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ב' בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא, וּבִפְרָט שֶׁבְּכָל שָׁנָה בְּוַדַּאי נַעֲשִׂים כַּמָּה נִסִּים וִישׁוּעוֹת וְנִפְלָאוֹת. כַּמָּה שֶׁיּוֹדְעִים מֵהֶם, וְהַרְבֵּה נִסִּים שֶׁנַּעֲשִׂים בְּאִתְכַּסְיָא, כִּי אֵין בַּעַל הַנֵּס מַכִּיר בְּנִסּוֹ.

וְהִנֵּה בְּנִי יְדִידִי הִנֵּה עֲזָרְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעָשִׂיתָ שִׁדּוּךְ הָגוּן עִם בִּנְךָ נָכְדִּי יְדִידִי שֶׁיִּחְיֶה, וּצְרִיכִין לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה הַזִּוּוּג עוֹלֶה יָפֶה וְיִגְמַר בְּכִי טוֹב בְּכָל הַבְּחִינוֹת. וְכֵן עוֹד כַּמָּה יְשׁוּעוֹת וְנִפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בִּכְלָל. וּבִפְרָט שֶׁזָּכִינוּ לְהוֹצִיא הַסֵּפֶר וְכוּ'; שֶׁגַּם אַתָּה תּוּכַל לְהָבִין מֵרָחוֹק כַּמָּה גָּדוֹל הַיְשׁוּעָה וְהַנֵּס הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, שֶׁבְּעֹצֶם גָּלוּתֵנוּ מִכָּל הַצָּדָדִים שֶׁאֵין בָּעוֹלָם נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ, נִבְזִים וּדְווּיִים סְחוּפִים אֲנַחְנוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָן מִכָּל שֶׁכֵּן וְכוּ', וּבְשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ', לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ שֶׁהוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא שֶׁנִּצַּלְנוּ מִבֵּין שִׁנֵּיהֶם, שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְבַלְּעֵנוּ חַיִּים חַס וְשָׁלוֹם. בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם. וְתִקְטַן עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ מִלֹּא רַחֲמִים וְזִכִּיתָנוּ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לְהוֹצִיא לְאוֹר וְכוּ' מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' וְכוּ', וּתְהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בָּזֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב בָּזֶה בְּפֹרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה כִּי לֹא יַסְפִּיקוּ הֶמּוֹן יְרִיעוֹת. אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ' סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמַע שֶׁגַּם אַתָּה צָרִיךְ לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעוֹת הַגְּדוֹלוֹת הַנַּ"ל שֶׁהִזְכַּרְתִּי לְךָ, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ עוֹד וְעוֹד אֲשֶׁר רַבּוּ לְסַפֵּר. אוּן טַאקֶי פָּארְט הָאפּ. וַה' יְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ וְנַפְשֵׁנוּ בְּשִׂמְחַת קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים, הָרַחֲמָן הוּא יַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם עַתָּה כְּשֵׁם שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ נִסִּים בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתוֹ עִם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה בְּחַיִּים וְשִׂמְחָה בְּקֶרוֹב, עַל כָּל פָּנִים תִּרְאֶה לָבוֹא תְּחִלַּת לֵיל ו' נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט בְּשָׁלוֹם יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, וְתֹאמַר לוֹ שֶׁיָּבוֹא עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי תֵּרוּץ. וּבְוַדַּאי לֹא יִתְחָרֵט עַל זֶה, לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא, וְהַהֶפְךְ מוּבָן מִמֵּילָא; וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל. ה' יָאִיר אוֹר הָאֱמֶת וְכוּ', שֶׁזֹּהוּ בְּחִינַת אוֹר נֵר חֲנֻכָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ב' הַנַּ"ל.

נָתָן הַנַּ"ל

תמו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' וַיְחִי תר"ד אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי ה"ה הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ.

בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג', עֲשָׂרָה בְּטֵבֶת הֶעָבַר, וּמָצָאתִי הֲרִיסָה בְּגַג הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, שֶׁבְּיוֹם ה' שֶׁלְּפָנָיו נָפַל הַגַּג הָעֶלְיוֹן שֶׁעַל בֵּית הָעֶלְיָה שֶׁלִּי וְשֶׁעַל כָּל הַסְּטָאלְעץ [מוֹשֵׁב הַגַּג] שֶׁל בֵּית־הַמִּדְרָשׁ כֻּלּוֹ נָפַל עַל־יְדֵי הָרוּחוֹת וְהַזְּוָעוֹת, וְהָיָה נֵס, שֶׁלֹּא נֶהֱרַג וְלֹא נִזַּק שׁוּם בְּרִיָּה. וְגַדֶּל הַצַּעַר וְהָרַעַשׁ וְהַפַּחַד, שֶׁהָיָה לְרַבִּי נַפְתָּלִי וּבֵיתוֹ בְּעֵת שֶׁנָּפַל, יוּכַל לְשַׁעֵר; כְּמַעַט שֶׁיָּצָא רוּחָם, וְהַמִּתְנַגְּדִים שָׂמְחוּ עָלֵינוּ, וְעַתָּה עוֹמֵד הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ בְּלִי גַּג הָעֶלְיוֹן, רַק הַגַּג שֶׁמִּן הַצְּדָדִים נִשְׁאָר, וְגַדֶּל צַעֲרִי וְעָגְמַת נֶפֶשׁ שֶׁלִּי מִזֶּה תּוּכְלוּ לְהָבִין בְּעַצְמֵכֶם, אַךְ אֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ בְּרַחֲמָיו לְהָקִים הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זֶקֶן דְּקְדֻשָּׁה, הוּא יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְתַקֵּן גַּם הַגַּג עִם תּוֹסֶפֶת תִּקּוּנִים, וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פָּנֵי הַשָּׂדֶה מַה שֶּׁבִּלְבִּי בָּזֶה. כְּעֵת, אַחַר רִבּוּי מַחְשָׁבוֹתַי בְּעִנְיָן נְסִיעָתִי, בִּפְרָט עַתָּה, שֶׁנִּתְהַוָּה חֲדָשׁוֹת כָּזֶה, עָצַת ה' הִיא תָּקוּם, וְנִתְחַזַּקְתִּי בִּישׁוּעָתוֹ וְשָׂכַרְתִּי הַיּוֹם עֲגָלָה לְטִשָּׁעהרִין לְנִסַּע אַחַר שַׁבָּת מִיָּד בְּיוֹם א' לְשָׁם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, שָׁאוּכַל לָבוֹא לְשָׁם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם קֹדֶם שַׁבַּת פָּרָשַׁת שְׁמוֹת, וְלֵה' הַיְשׁוּעָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ וּלְבָבֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁאֲחֵרֵי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ אֲנוּ זוֹכִים לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאֵין אָנוּ שְׂמֵחִים עַל צָרַת נְפִילַת הַגַּג מִמָּקוֹם קָדוֹשׁ כָּזֶה, רַק אָנוּ מִצְטַעֲרִים בְּצָרָתוֹ, וְאָנוּ בְּטוּחִים בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּתַּקֵּן הַכֹּל מְהֵרָה, וּבֶאֱמֶת עַל־פִּי דֶּרֶךְ זֶה וְעַל־פִּי כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ וְכָתַבְנוּ בָּזֶה יְכוֹלִים לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה, וְהוּא עֲצָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הַבַּעַל־דָּבָר מִתְנַגֵּד מְאֹד בְּעַצְבוּת וּמָרָה־שְׁחוֹרָה, אַךְ צְרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בָּזֶה לִזְכּוֹר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. הֲלֹא בֶּאֱמֶת אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲזָרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר, וְכָל מַה שֶּׁמַּכְנִיס בְּלִבִּי חֲלִישׁוּת הַדַּעַת וְעַצְבוּת מֵרִבּוּי הַקִּלְקוּלִים וְהַפְּגָמִים וְהָעֲוונוֹת וְכוּ', עִם שֶׁזֶּה הַכֹּל אֱמֶת, אַדְרַבָּא זֶהוּ תַּקָּף שִׂמְחָתִי, שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן אָנֹכִי גַּם אָנֹכִי זוֹכֶה לִהְיוֹת בְּכְלַל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם הַנַּ'חַל נ'וֹבֵעַ מְ'קוֹר חָ'כְמָה, אֲשֶׁר גַּם הָעִיר וְקַדִּישׁ וְכוּ', וְכָל מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ פִּשְׁעִי יוֹתֵר וְכוּ', אֲנִי צָרִיךְ לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה, שֶׁאַדְרַבָּא, בָּזֶה אֲנִי שָׂמֵחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכִיתִי לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וְכוּ', וְה' מוֹשִׁיעַ בְּרַחֲמָיו עַד שֶׁזּוֹכִים לָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל־יְדֵי זֶה וּבְצֵרוּף עוֹד

שְׁאֲרֵי עֲצוֹת, וְהָעִקָּר עַל־יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וְלַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ שָׁמֵחַ וְכוּ'. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ, שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ' בְּכַמָּה בְּחִינוֹת. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ, הַמְחַכֶּה לְשַׂמֶּחֶךָ וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשִׁי וְנֶפֶשׁ כֻּלָּנוּ בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְבִנְךָ הוּא נֶכְדִּי חֲבִיבִי כְּנַפְשִׁי הַיָּנִיק וְחַכִּים מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

הָיִיתִי בְּבֵית מְחֻתָּנְךָ הַמֻּפְלָג נֵרוֹ יָאִיר וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ, וְכָל מְגַמָּתוֹ וְחֶפְצוֹ הוּא רַק שֶׁתַּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הַטּוֹב וְתֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וְלוֹמַר תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה וּלְהִתְרַחֵק מִמּוֹשַׁב לֵצִים וּמִמַּעֲשֶׂה נַעֲרוּת. רַק לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל וּלְהִתְקָרֵב בְּלֵב שָׁלֵם אֵלֵינוּ. וְתָכִין לְבָבְךָ לִשְׁמֹעַ מֵאִתָּנוּ דִּבְרֵי אֱמֶת לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשֶׁךָ לָנֶצַח. בְּאֹפֶן שֶׁיִּקַּיֵּם בְּךָ בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב. כִּי טוֹב לַגֶּבֶר כִּי יִשָּׂא עֹל בְּנְעוּרָיו כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׂחֲרוּת הֶבֶל. וּכְבָר יֵשׁ לְךָ בְּחִירָה, אֲשֶׁרְיךָ אִם תִּבְחַר בַּחַיִּים בַּטּוֹב הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי שֶׁהוּא תּוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי חוּץ מָזֶה הַכֹּל הֶבֶל שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ לְמַעַן תֶּחְכַּם בְּאַחֲרִיתְךָ.

דִּבְרֵי זְקֻנְךָ

נָתָן הַנַּ"ל

אַחַר גְּמַר כָּתְבִי מִכְתָּבִי זֶה, קִבַּלְתִּי מֵהַפָּאסְט מִכְתַּבְכֶם מִטּוּלְטְשִׁין וּמִבְּנֵי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁהוּא עַתָּה שָׁם. וַאֲנִי כְּבָר מוּכָן לִנְסֹעַ מִיָּד לִקְרוּמִינְשַׁאג וְהֶכְרַחְתִּי לְעַכֵּב לַהֲשִׁיבָם. אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ קֹדֶם שֶׁהוֹדַעְתַּנִי שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה מִבִּנְךָ זַ"ל שֶׁנֶּעְדַּר בָּעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְהוֹכַחְתִּיךָ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּכַעַס וְרֹגֶז וּקְפִידָא כְּלָל. עַתָּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מִצַּעַרְךָ הַקָּשֶׁה וְהַכָּבֵד, וּבְכָל צָרָתְךָ לִי צַר. כִּי הָיָה בְּנִי כִּי בָּנִי בָּנִים הֵם כְּבָנִים. וּמָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי לְנַחֵם אוֹתְךָ, גָּלוּי לַכֹּל כִּי אֵין אַתָּה הָרִאשׁוֹן חַס וְשָׁלוֹם. כִּי מִדָּה הִיא הַמְהֻלֶּכֶת עַל כֹּל הָאָרֶץ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְעַתָּה לָמָּה אֶבְכֶּה אֲנִי הוֹלֵךְ אֵלָיו וְכוּ' (שְׁמוּאֵל ב) וּבִפְרָט כִּי גַּם זֶה שֶׁנֶּעְדַּר בָּעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים הוּא לְךָ לְבֵן בְּעֶלְמָא דְּאָתֵי, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סוֹטָה מח:) שֶׁמּוֹצִיא אֶת הָאָדָם הַיְנוּ אֲבִיהֶם מֵעֹנֶשׁ גֵּיהִנֹּם, וְטוֹעֵן וְכִי עַל חִנָּם הִקְהֵיתִ אֶת שִׁנָּיו וְכוּ'. רַק הָעִקָּר שֶׁתִּשִּׂים אֶל לִבְּךָ מֵעַתָּה, לְיַשֵּׁב עַצְמְךָ הֵיטֵב מַה נַּעֲשֶׂה עִמְּךָ בְּזֶה הָעוֹלָם. וּמַה שֶּׁעָבַר עָבַר, כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא יִתְבָּרַךְ וּמְרֻבֶּה לִסְלֹחַ, וּמֵעַתָּה תִּרְאֶה לְקַבֵּל עָלֶיךָ לְהַשְׁלִיךְ מֵעָלֶיךָ מַעֲשֶׂה נַעֲרוּת וְטִפְּשׁוּת וְרֹגֶז וּקְפִידוֹת, אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂים עַוְלָה נֶגְדְּךָ. תַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתֶיךָ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָדַקְתָּ, רַק לְקַיֵּם שַׁיֵּיף וְעַיֵּל שַׁיֵּיף וְנָפִיק, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ'. וּבִפְרָט שֶׁלֹּא נוֹלַדְתָּ בַּעֲשִׁירוּת כְּלָל. וּמַה שֶּׁמֻּכְרָח לְךָ קָוֹה קִוִּיתִי לַה' שֶׁאַחֲזִיק אוֹתְךָ בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אַךְ לֹא בִּגְדוֹלוֹת כִּי אִם בְּהֶכְרַחְיוּת. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם קִוִּיתִי לְחַסְדּוֹ שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתְּךָ מְהֵרָה

בְּנָקָל זֶרַע שֶׁל קַיְמָא. וְהַמָּקוֹם יְנַחֵם אוֹתְךָ בְּתוֹךְ אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם וְיֵטִיב לְךָ מֵעַתָּה, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לְקַיֵּם דְּבָרַי, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל לִלְמֹד הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּלְהַכְרִיחַ בְּכָל הַכֹּחוֹת לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וְלוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכָל יוֹם, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ וִינַחֲמְךָ בְּכִפְלַיִם. וְהִנְנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ וּמְבַקֵּשׁ מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתְּצַיֵּת לְדְבָרַי מִיָּד. הֵינוּ בְּאִם אַתָּה עֲדַיִן בְּבֵית אָחִיךָ ר' אִיצִיק, שֶׁתִּשּׁוּב מִיָּד תֵּכֶף לְבֵיתְךָ. וְאַל תִּתְעַכֵּב בְּטוּלְטְשִׁין עוֹד כְּלָל וּתְבַלֶּה יָמֶיךָ בְּתוֹרָה כִּי זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְעָנְיֵנוּ וְכוּ', וּבְשִׂיחָה עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ חֲבֵרִים יְדִידִים שֶׁיִּחְיוּ שֶׁרֹב דִּבּוּרָם הִיא מֵהַתּוֹרָה הַנִּצְחִי, וּבְדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל עֵת. שְׁמַע בְּנִי לְדְבָרַי לְמַעַן יִיטַב לְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּמִגְּדֹל צַעֲרִי וְגֹדֶל נְחִיצָתִי עַתָּה אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וְדַי בָּזֶה כָּעֵת, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשׁוּבִי לְפֹה אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְנַחֵם וּלְחַזֵּק אוֹתְךָ כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַטַעֵר בְּצָרָתְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְבָנַי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר וְכוּ'.

וְתֹאמַר שָׁלוֹם לְזוּגָתִי תִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁיִּחְיוּ. וּתְבַקֵּשׁ וְתַזְהִיר אֶת אָחִיךָ הוּא בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה שֶׁיִּזָּהֵר לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וִירַחֵם עַל עַצְמוֹ וְעָלַי וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ, וְלֹא יִהְיֶה כַּעֲסָן וְרַגְזָן וְלֹא יִהְיֶה קַפְּדָן כְּלָל. רַק אַדְרַבָּא מֵאַחַר שֶׁטָּבְעוֹ לְהַקְפִּיד וּלְהִתְרַגֵּז חַס וְשָׁלוֹם, יִתְגַּבֵּר לַהֲפֹךְ הַדָּבָר. וּבְרֹגֶז רַחֵם תִּזְכֹּר וְיַהֲפֹךְ הַכַּעַס לְרַחֲמָנוּת וְאָז יִהְיֶה טוֹב לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְגַם אַתָּה תְּקַיֵּם כָּל זֶה, כִּי הַכַּעַס וְהַקְּפִדּוּת מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּתְחַזְּקוּ בְּתוֹרַת ה' לְקַבֵּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה עַל כָּל פָּנִים וְתִבְטְחוּ בַּה' וּתְצַפּוּ לִישׁוּעָתוֹ בְּכָל עֵת. כִּי עַל יְדֵי כַּעַס אֵין פּוֹעֲלִים כְּלוּם רַק מַזִּיקִים הַרְבֵּה, רַחֲמָנָא לִצְלָן; כִּי רַגְזָן לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ אֶלָּא רַגְזָנוּתוֹ, וְכָל מַה שֶׁיְּכוֹלִים לִפְעֹל, פּוֹעֲלִים בְּדִבְרֵי נַחַת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כִּי דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים. וּמִגְּדֹל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תמו-ב

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת אוֹר לְיוֹם א' שְׁמוֹת תר"ד אוּמִין.

שָׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁכְנָא נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

בְּיוֹם ה' הֶעָבָר שָׁלַחְתִּי מִפֹּה אִגֶּרֶת עַל יְדֵי הַפָּאסְט לְטוּלְטְשִׁין לְיַד בְּנֵי ר' אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה, וְשָׁם פָּרַסְתִּי בִּשְׂלוֹמְכֶם גַּם כֵּן, וְהוֹדַעְתִּיו שָׁם צָרוֹתֵינוּ שֶׁאֵרַע לָנוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים, שֶׁבְּיוֹם ה' פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ נָפַל הַגַּג הָעֶלְיוֹן מֵהַקְלָאז שֶׁלָּנוּ וְנֶהֱרַס לְנֶמְרֵי. וְהָיָה רַעַשׁ וּפַחַד גָּדוֹל לְר' נַפְתָּלִי וּבֵיתוֹ כַּאֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר. וְהַחוֹלְקִים הַשּׁוֹנְאִים הָיָה לָהֶם נְקָמָה וְהָיִינוּ לְלַעַג וָקֶלֶס בְּעֵינֵיהֶם כְּדַרְכָּם. וְאָנֹכִי בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' שֶׁהוּא עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת וּמְצָאתִי פִּתְאֹם הַחֹרֶבֶן הַזֶּה וְתוּכְלוּ לְשַׁעֵר צַעֲרִי. אַךְ בְּטָחוֹנִי בַּה' יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ בְּרַחֲמָיו, גַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. כָּעֵת נַעֲשָׂה עוֹד רַעַשׁ גָּדוֹל פֹּה שֶׁיִּצְאֶה הַגְּזֵרָה לְגָרֵשׁ מִפֹּה כָּל שֶׁאֵינָם נִכְתָּבִים פֹּה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁיִּדִּידֵנוּ ר' נַפְתָּלִי נָרוֹ יָאִיר הוּא אֶחָד מֵהֶם וּבְוַדַּאי יֵשׁ לוֹ צַעַר גָּדוֹל מְזֶה. כָּעֵת אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה הוּא מֻכְרָח לְקַבֵּל בִּילֶעט [רְשָׁיוֹן]. עַל כֵּן הוּא שׁוֹלֵחַ מָעוֹת לְיַד בִּתּוֹ תִּחְיֶה. וּבְקֹשׁ מִמֶּנִּי לִכְתֹּב לְךָ שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל עֲבוּרוֹ לִטְרֹחַ בְּכָל כֹּחֲךָ לְטוֹבָתוֹ, הֵן לִרְאוֹת לְקַבֵּל מִיָּד מֵאַנְשֵׁי נֶעמֶרִיב זַאסְלְיוִיצֶעניָא. כִּי כֻּלָּם הִבְטִיחוּ לוֹ שֶׁלֹּא לְקַח מִמֶּנּוּ שׁוּם נְתִינָה. כִּי בְּנוֹ ר' אֶפְרַיִם מְשַׁלֵּם בַּעֲדוֹ כָּרְאוּי יוֹתֵר מִכֹּחוֹ הַרְבֵּה. וְאַחַר כָּךְ לְקַבֵּל בִּילֶעט מִיָּד בְּלִי הוֹצָאָה מְרֻבָּה. וַאֲנִי בָּטוּחַ בְּךָ שֶׁבְּוַדַּאי תִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְמַעֲנוֹ וּלְמַעֲנִי לְזָרֵז מְאֹד בָּזֶה, כַּאֲשֶׁר תְּבִין מֵעַצְמְךָ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ עַתָּה לֵישֵׁב בְּלִי בִּילֶעט אֲפִלּוּ זְמַן מָעֻט. אַךְ לְזָרוֹז יְתֵירָא קָאָתֵינָא לְזָרְזְךָ שֶׁתַּכְנִיס עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁיִּגִּיעַ לוֹ הַבִּילֶעט בִּזְרִיזוּת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְהַקְדִּים וְלֹה' הַיְשׁוּעָה: גַּם תֵּדַע שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְעַצְמִי לִנְסֹעַ בַּבֹּקֶר אִם יִרְצֶה ה' לִטְשֶׁעהִרִין. וּבְתוֹךְ כָּךְ סֹבֶב ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶתְמוֹל בָּאוּ לְפֹה שְׁנֵי אֲנָשִׁים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִשָּׁם וְהֵבִיאוּ לְךָ אִגֶּרֶת מֵחֲתָנְךָ וּבְתֹךְ שֶׁתִּחְיֶה הָרְצוּף פֹּה, וְאִם יִרְצֶה ה' שָׁם בְּטֶשֶׁעהִרִין מֵהַסְּתָם אֶדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹמָם בִּשְׁבִילְךָ. וּמֵחֲמַת טִרְדָּתְךָ לֹא יָכֹלְתִּי לְהַמְתִּין קֹדֶם נְסִיעָתִי עָלֶיךָ. גַּם תִּרְאֶה לְדַבֵּר עִם יְדִידֵנוּ ר' לֵיב כֹּהֵן שֶׁהוּא הָרַב וְכוּ' מִבְּרַסְלֶב שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּהַעִנְיָן שֶׁהִבְטִיחַ לִי בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל בְּהֶתֵּר שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בְּבֵיתִי. וְעַצְתּוֹ הָיָה שֶׁבַּשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה שֶׁלָּהֶם שֶׁאָז הוּא צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ כַּמָּה בָּתֵּי תְּפִלּוֹת יֵשׁ בְּקְהִלָּתֵנוּ, שֶׁיִּכְתֹּב גַּם בֵּיתִי שֶׁיֵּשׁ שָׁם בַּיִת תְּפִלָּה מְיֻחָד מִכַּמָּה שָׁנִים. וְגַם עַתָּה מִתְפַּלְּלִין בְּבַיִת מְיֻחָד לִתְפִלָּה, כַּאֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת שֶׁהָיָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ בְּבֵיתִי כַּמָּה שָׁנִים. אַךְ שֶׁנִּתְבַּלְבֵּל לְפִי שָׁעָה וְכוּ', וְעַתָּה חָזַר לִמְקוֹמוֹ, אַךְ הוּא יִכְתֹּב סְתָם שֶׁיֵּשׁ עוֹד בֵּית הַמִּדְרָשׁ שְׁלִישִׁי. וְר' לֵיב בְּעַצְמוֹ אָמַר לִי שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן. אַךְ קֹדֶם נְסִיעָתִי רָצִיתִי לַחֲזֹר לְדַבֵּר עִמּוֹ בָּזֶה, לְהַזְכִּירוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח זֹאת, אַךְ לֹא אִסְתַּיֵּיע מִלְּתָא לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ קֹדֶם נְסִיעָתִי. כָּעֵת תִּרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בָּזֶה וְלִפְרֹס בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה בִּשְׁבִילִי וּלְהַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּו לְהִתְיַעֵץ לְטוֹבָה בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה רְשׁוּת עַל זֶה. וּמֵבְטָחַנִי שֶׁבְּוַדַּאי יַעֲשׂוּ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. וְאִם יִצְטָרְכוּ עַל זֶה אֵיזֶה הוֹצָאוֹת בְּוַדַּאי אַחֲזִיר לָהֶם. אַךְ לְפִי דִּבְרֵי ר' לֵיב עִמִּי אֵין צְרִיכִין עַתָּה שׁוּם הוֹצָאוֹת לָזֶה עַתָּה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

וְעִמָּם הַתְּבוּנָה לְהִתְנַהֵג בָּזֶה עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וּבְסוֹד, כַּאֲשֶׁר יָבִינוּ מֵעַצְמָם. וְה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְה' יִתְבָּרֵךְ יַעֲזֹר לְךָ וִיפַרְנֶסְךָ בְּכָבוֹד וְתִפְטֹר מֵהֶרָה הָעַבְדוּת וְהַסַּכָּנָה וְכוּ'. שֶׁל הִתְמַנּוּת דְּרָאטְמַן. כִּי הַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ לְפַרְנְסְךָ בְּלֹא זֶה כַּאֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָם מִתְפָּרְנְסִים מִמַּה שֶׁמַּזְמִין לָהֶם ה' יִתְבָּרַךְ בְּלִי פְּחָדִים כָּאֵלֶּה, וּשְׁאָר חֲשָׁשׁוֹת רַבּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה שֶׁנּוֹגְעִים בְּהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי. כִּי אִישׁ כָּשֵׁר פָּשׁוּט אֵין שַׁיָּךְ לוֹ פַּרְנָסָה כָּזֹאת חַס וְשָׁלוֹם, כַּיָּדוּעַ וּמוּבָן לַכֹּל. וְהַרְבֵּה רֶוַח וְהַצָּלָחָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ שֶׁתֵּצֵא מִזֶּה וּפַרְנָסָתְךָ לֹא יִקָּפֵד כְּלָל. כִּי כָּל פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל אָדָם קָצוּבָה לוֹ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכוּ'. וּבִפְרָט שֶׁבְּסָמוּךְ קֹדֶם נְסִיעָתִי. שָׁמַעְתִּי שֶׁגַּם זוֹגָתְךָ תִּחְיֶה אֵינָהּ מַסְכֶּמֶת כְּלָל שֶׁתִּהְיֶה רָאטְמַאן וְצוֹעֶקֶת וּמְצַטַעֶרֶת עַל זֶה מְאֹד. וְהָיָה לִי נַחַת מִזֶּה שֶׁהִיא אִשָּׁה כְּשֵׁרָה וּמְבִינָה שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּךְ לְךָ כְּלָל. וְלֹה' הַיְשׁוּעָה. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְזָרְזְךָ וּמְיַעֲצְךָ לְטוֹבָתְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תמז

בְּרוּךְ־הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ג' ב' שְׁבָט בֹּא תד"ר קְרוּמִינְטְשַׁאק.

שָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר.

הִנְנִי עַתָּה בְּבֵיתְךָ, כִּי בָּאתִי לִקְהִלַּת קְרַאקָא בְּיוֹם ה' וָאֵרָא הֶעָבַר וְלֹא מָצָאתִי אֶת שְׁאֶהֱבָה נַפְשִׁי, כִּי הִקְדַּמְתָּ לָנוּד מִפֹּה שְׁנִית לְנִיקְלַיְיאב, וְצַעֲרִי תָּבִין מֵאֵלֶיךָ. גַּם נִצְטַעַרְתִּי הַרְבֵּה עַל צַעַרְךָ הַגָּדוֹל שֶׁיִּהְיֶה לְךָ מִזֶּה, אַךְ לַה' הַתִּקְוָה, שֶׁיְּתַקֵּן הַכֹּל, וְיִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, וְהַכֹּל בִּכְלַל מַה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּנָסְעִי עִמּוֹ יַחַד מִבְּרֶסְלֶב לְאוּמַאן לְהִסְתַּלֵּק שָׁם בְּרוּם רוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים וְכוּ'. מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אָז בְּכָל רֶגַע וֶרֶגַע אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי מִזֶּה, מִכָּל־שֶׁכֵּן מַה שֶּׁלְּמַעְלָה לְמַעְלָה מֵהִתְנוֹצְצוּת שֶׁבְּדַעְתִּי וְלִבִּי, וְאָז אָמַר בָּזֶה הַלָּשׁוֹן: גָּאט אִיז גְּרוֹיס, מֶע וֵוייסְט גָּאר נִיט סָע טוּהין זִיךְ אָף דֶּער וֶועלְט אַזוֹנֶי זַאכִין מֶע וֵוייסְט גָּאר נִיט וְכוּ' [ה' גָּדוֹל לֹא יוֹדְעִים כְּלוּם נַעֲשִׂים כָּאֵלּוּ דְּבָרִים בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל]. וְאִם אָמְנָם כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה כַּמָּה פְּעָמִים, וְגַם קְצָתוֹ נִדְפַּס מִזֶּה בַּסֵּפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, עִם כָּל זֶה עֲדַיִן צְרִיכִין לְמוֹדְעֵי לֵידַע וּלְהוֹדִיעַ בְּכָל יוֹם, שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ' וְעַל־יְדֵי זֶה דַּיְקָא תִּתְחַזֵּק בְּצַעֲקָה וּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁסִּיֵּם אָז בְּשִׂיחָתוֹ זֹאת: עַד שֶׁיָּבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל־יְדֵי זֶה, וְלָשׁוּב אֶל הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת לִבְטֹחַ בַּה' וּבִישׁוּעָתוֹ וְלִבְלִי לִהְיוֹת נֶחְפָּז וּמְבֹהָל מִשּׁוּם דָּבָר, רַק לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ בְּכָל עֵת, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְאֵין הַזְּמַן וְהַיְרִיעָה מַסְפִּיק.

כָּעֵת אָשׁוּב לְפָרֵשׁ מְעַט שִׂיחָתִי, הֱיוֹת כְּבָר שָׁמַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה בְּאוּמַאן, שֶׁנָּפַל הַגַּג הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וַאֲנִי בָּאתִי בְּיוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֶת לְאוּמַאן, וְהָיִיתִי עַדַיִן קְצָת נָבוֹךְ בְּדַעְתִּי אִם לִנְהוֹג נְסִיעוֹת לְכָאן, וּפִתְאֹם בְּבוֹאִי אֶל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ רָאִיתִי הַחֻרְבָּן הַזֶּה, וְיָצָא לִבִּי. וְסִפֵּר לִי תֵּכֶף אָבִיךָ יְדִידִי שֶׁיִּחְיֶה, גֹּדֶל הָרַעַשׁ וְהַפַּחַד שֶׁהָיוּ לוֹ אָז בְּעֵת שֶׁנָּפַל בְּרַעַשׁ וְקוֹל גָּדוֹל, עַד שֶׁכְּמַעַט נֶחְלַשׁ. וְאוֹיְבֵינוּ וְצָרֵינוּ הָרַבִּים נֶחְפְּזוּ רָצוּ אֶל בֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּהֶם בְּשִׂמְחָה לְבַשֵּׂר זֹאת וְאָמְרוּ, שֶׁחַס וְשָׁלוֹם, כָּל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ נָפַל. כָּל אוֹיְבֵינוּ יַלְעִיגוּ לָנוּ וְכוּ', וַאֲנַחְנוּ לֹא יָדַע מַה נַּעֲשָׂה, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. נוֹסָף לָזֶה, תֵּכֶף בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שֶׁהָיִיתִי שָׁם יָצְאָה הַפְקֵדָה לְגָרֵשׁ מֵאוּמַאן כָּל שֶׁאֵינָם נִכְתָּבִים שָׁם, וּמֵהַפְּלִיצִיָּעֶן הִשְׁמִיעוּ בְּקוֹל גָּדוֹל עַל הַחוּץ, כַּנָּהוּג שֶׁיְּדַבְּרוּ, הַכֹּל לְצֵאת מִשָּׁם בְּסָמוּךְ; מִי שֶׁאֵין לוֹ דִּירָה לֹא יִתְעַכֵּב כִּי־אִם שְׁנֵי חֳדָשִׁים, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּירָה יִתְעַכֵּב עַד יֶרַח מַיָּא, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין, שֶׁאֲבִיךָ נֶרוֹ יָאִיר הוּא גַּם־כֵּן בִּכְלַל הָאֵיּוּם הַזֶּה.

וְהִנֵּה כְּבָר יָדַעְתָּ, שֶׁאֲבִיךָ נֶרוֹ יָאִיר, נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשׁוֹ זֶה כַּמָּה שָׁנִים לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל; כָּעֵת נִתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר וְרָצָה לִנְסֹעַ לְבַדּוֹ, וּמַאֲנָה זוֹגָתוֹ וְאָמְרָה, שֶׁרְצוֹנָהּ שֶׁהִיא דַּיְקָא תִּסַּע עִמּוֹ, וְאָמְרוּ שֶׁיִּסְמְכוּ עַל דַּעְתִּי. כָּל זֶה סִפְּרוּ לִי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְיוֹם שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרְשַׁת וַיְחִי דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ מִזֶּה הִרְבֵּה וְהִסְבַּרְתִּי לוֹ הַדָּבָר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִנְסֹעַ לְבַדּוֹ מִכַּמָּה טְעָמִים, וְהִבְטַחְתִּי לוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי יַחֲזִיקוּ אוֹתוֹ בְּכָבוֹד אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה שָׁם, כִּי כָּל הַנּוֹתְנִים לוֹ עֵתָה יְחַיְּבוּ עַצְמָן וְיקַיְּמוּ לִשְׁלֹחַ לוֹ לְשָׁם מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ בְּכָל שָׁנָה וְיוֹתֵר, וְאַתָּה וְגַם אָנֹכִי נַשְׁגִּיחַ עַל זֶה שֶׁיָּבוֹא לִידֵי גּוּבַיְינָא, וּלְעֵת עַתָּה נִתְרַצָּה וְהוֹדָה לִדְבָרַי, אַךְ כְּבָר יָדַעְנוּ, שֶׁאֲבִיךָ נֶרוֹ יָאִיר אֵינוֹ אִישׁ־חַיִל לָזֶה כְּלָל לַעֲסֹק בְּקַבָּלַת הַבִּילֶעט וּבִשְׁאָר הֲכָנוֹת, וְדִבַּרְנוּ שֶׁאֲנִי אֲדַבֵּר עִמְּךָ פֹּה מִזֶּה, וְדַעְתֵּנוּ הָיָה, שֶׁאַתָּה תִּסַּע עִמִּי לְסִבִּיבוֹתֵינוּ וְנַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּו בְּאוּמַאן, וְאֶפְשָׁר הָיָה מֻהַצָּרְךָ, שֶׁתִּסַּע עִמִּי לִבְרֶסְלֶב וּלְנֶעמִירוֹב לְהַתְחִיל לַעֲסֹק בְּקַבָּלַת הַבִּילֶעט. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בָּזֶה;

גַּם צְרִיכִין לְהַתְחִיל לְדַבֵּר בְּסִבִּיבוֹת אֵלּוּ בְּדָבָר הַמַּעֲמָדוֹת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי קְצָת מִזֶּה מִטְּשֶׁעהרִין, וְהִנֵּה עַתָּה בָּאתִי לְפֹה וְלֹא מָצָאתִי אוֹתְךָ בְּעֵת הַהֶכְרֵחַ כָּזֶה לְדַבֵּר עִמְּךָ בְּעֵסֶק גָּדוֹל כָּזֶה וְהֶעְבַר אַיִן, כָּעֵת תָּבִין מֵאֵלֶיךָ, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּזְרֵז עַצְמְךָ לָבוֹא אֵלַי לַעֲסֹק עִמְּךָ בָּזֶה, בִּפְרָט שֶׁגַּם בְּלֹא זֶה יָדַעְתִּי, שֶׁלִּבְּךָ בּוֹעֵר בְּרִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶת אַהֲבָתֵנוּ לְהִתְוַעֵד עִמִּי, אוּלַי יִשְׁלַח ה' בְּפִי דִּבּוּרִים לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ וּלְיַעֲצוֹ וּלְחַזְּקוֹ בְּבִטָּחוֹן וְשִׂמְחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְכוּ' וּלְהַזְכִּיר זֶה אֶת זֶה הֵיכָן אֲנַחְנוּ בָּעוֹלָם וּמַה נַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם וְכָל שָׁעָה וְכוּ', עַל־כֵּן תֵּדַע, שֶׁבְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ עַל שַׁבָּת, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לִטְשֶׁעהרִין, וְשָׁם אֶתְעַכֵּב עַד יוֹם ה' בְּשַׁלַּח וְאֵסַע בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל שַׁבַּת־שִׁירָה לִקְהִלַּת מֶעדְוֶועדוּבְקָא, וּמִשָּׁם אֶרְאֶה, אִם

יִרְצֶה הַשֵּׁם, לָשׁוּב לְטִירָהאוויצָע, וּמִן הַסְּתָם אֶסַע מִשָּׁם בְּיוֹם ב', אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, שֶׁהוּא ט"ו בִּשְׁבָט, עַל־כֵּן כְּשֶׁתָּבוֹא, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לְבֵיתְךָ בְּשָׁלוֹם, אִם תּוּכַל לְזָרֵז עַצְמְךָ לָבוֹא אֵלֵינוּ עַל שַׁבַּת־שִׁירָה לְקְהִלַּת מֶעדְוועדוּבְקֶא מַה טּוֹב אוֹ עַל־כָּל־פָּנִים עַל יוֹם ב' הַנַּ"ל, רַק שֶׁתָּבוֹא בְּיוֹם ב' בַּבֹּקֶר, כִּי בְּדַעְתִּי לְזָרֵז עַצְמִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, לִנְסֹעַ בְּיוֹם ב' אַחַר הַתְּפִלָּה מִיָּד בְּזְרִיזוּת, וְאִם נִזְכֶּה לְהִתְוַעֵד שָׁם מַה טּוֹב, וְנַמְתִּיק סוֹד יַחְדָּו, וֶאֱפְשָׁר תִּסַּע עִמִּי מִשָּׁם לְאוּמַאן וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְאִם לֹא יִהְיֶה הַזְּמַן מַסְפִּיק שֶׁאוּכַל לָבוֹא לְמֶעדְוועדוּבְקֶא כַּנַּ"ל, תָּבִין מֵעַצְמְךָ לְרָאוֹת לָבוֹא לִסְבִיבוֹתֵינוּ בְּסָמוּךְ וְשָׁם נְדַבֵּר יַחַד פָּנִים אֶל פָּנִים, וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם.

גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְדַבֵּר פֹּה מֵעִנְיַן הַבַּיִת־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, כִּי לְעֵת עַתָּה אֵינִי יָכוֹל לְקַבֵּל מֵהֶם כְּלוּם עַל זֶה, כִּי רַבִּי הִירְשׁ מִקְרָאקָא אָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֶה לִתֵּן אֵיזֶה עֵצִים עִם קְרָאקָוויס וּנְסָרִים, וַאֲנִי אֵין דַּעְתִּי נוֹחָה מִזֶּה, כִּי יָרֵאתִי, שֶׁתִּהְיֶה הַהוֹצָאָה יְתֵרָה, וְגַם, חַס וְשָׁלוֹם, יִהְיֶה לִי עִכּוּב מִזֶּה אִם אֶצְטָרֵךְ לְהַמְתִּין עַל עֵצִים שֶׁלָּהֶם, וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל. וְאָמַר רַבִּי צְבִי, שֶׁכַּאֲשֶׁר תָּבוֹא לְשָׁלוֹם יְדַבֵּר עִמְּךָ מִזֶּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מִזֶּה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב.

יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּכָל זֶה בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה וְיִגָּמֵר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן הַצַּדִּיקִים, נִשְׁמָתָם עֵדֶן, וַאֲנַחְנוּ נִזְכֶּה, שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ חֵלֶק טוֹב בָּזֶה בְּזִכּוּת הָרַבִּים כָּזֶה. וְלֵה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ, רַבְּךָ וַחֲבֶרְךָ וְאָחִיךָ, מְחַכֶּה בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתְךָ בְּתוֹךְ יְשׁוּעַת כָּל חֶבְרָתֵנוּ וִישׁוּעַת כָּל יִשְׂרָאֵל, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וְחוֹתֵם בְּבֵיתְךָ נַאֲוֶה קֹדֶשׁ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן, נֵרוֹ יָאִיר, מְטוּלְטָשִׁין, הוּא עַתָּה עִמִּי פֹּה בְּבֵיתְךָ, וְנִזְכֶּר הַיּוֹם בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ שְׁבָט, שֶׁחַס וְשָׁלוֹם, תִּכְעֹס עָלָיו עַל שֶׁלֹּא רָקַד בְּבֵיתְךָ וְזָרֵז עַצְמוֹ וְרָקַד קְצָת הַיּוֹם בְּבֵיתְךָ בִּשְׂבִילְךָ וּפוֹרֵס שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּשֶׁנִּתְוַעֵד יַחַד, לַה' הַתִּקְוָה, שֶׁנִּרְקֹד וְנִשְׂמַח יוֹתֵר וְנָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְכוּ', וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, הַלְלוּיָהּ.

תמח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' בְּשַׁלַּח תר"ד טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לְבָנַי חֲבִיבֵי הַרְבֵּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

בָּאתִי לְפֹה מִקְרוּמִינְטְשַׁאג קֹדֶם שַׁבַּת פָּרָשַׁת בֹּא הֶעָבַר וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ זֹאת אֶסַע לְמֶעדְוועדִיבְקֶא וּמִשָּׁם לְטִירָהאוויצָע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לוֹ

מִכְתָּבִי מִפֹּה בְּפָרָשַׁת וָאֵרָא. אַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּשָׁבוּעַ זֹאת. כָּעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד וּרְצוֹנִי חָזָק לְמַלְאוֹת רְצוֹנְךָ לִכְתֹּב לְךָ אֵיזֶה דִּבַּר הִתְחַזְּקוּת בְּשִׂמְחָה. אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְכָל סְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים לְפָנֶיךָ הֲפוֹךְ בָּהֶם וְכוּ'. וְכָעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל, כִּי הַפָּאסְט נָחוּצָה, וַאֲנִי כּוֹתֵב עַתָּה מְעֻטָּף בְּטַלִּית וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעָתוֹ שֶׁזָּכִינוּ לְהִתְקָרֵב לְמִי שֶׁנִּתְקָרְבָנוּ, הוּא הֵטִיב לָנוּ הוּא מֵטִיב לָנוּ הוּא יֵטִיב לָנוּ וְכוּ'. וּבְחַסְדּוֹ הִשְׁפִּיעַ לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים עַל אֵלֶּה הַשִּׁלּשׁ הֲטָבוֹת וְהֵם כְּבָר כְּתוּבִים בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ (עַיֵּן לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת פִּדְיוֹן בְּכוֹר הֲלָכָה ה). אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. קַוֵּה לַה' בְּכָל עֵת וְיוֹשַׁע לְךָ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תמט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תְּשָׁא תר"ד.

שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא לְבֵיתִי וְהֵבִיא הָרוּזִיוִוילְקֶע [מֵעִיל עֶלְיוֹן], וְהָיָה לִי לְנַחַת כִּי הָיָה מֻכְרָח לִי מְאֹד כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְיֵשׁ הַרְבֵּה לִכְתֹּב לְךָ, אַךְ זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד. וְשָׁמְתִּי הַכֹּל בְּפִיו הֵן מַעֲנְיַן נְסִיעָתוֹ לְפֹה עַל אֵיזֶה שַׁבָּת יָבוֹא, הֵן מַעֲנְיַן נְסִיעָתוֹ עַל הַחֲתֻנָּה, שֶׁלְּפִי מִנְהַג הָעוֹלָם וּבִפְרָט מִנְהַג יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים בְּוַדַּאי הוּא מֻכְרָח לִהְיוֹת עַל הַחֲתֻנָּה לְמַזָּל טוֹב, בִּפְרָט שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה כַּמָּה אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים בְּשִׂאֵר בָּשָׂר אִתִּי רַק מֻחְמַת קִרְבַת נַפְשׁוֹתֵינוּ וְכוּ', מִכָּל שֶׁכֵּן אַתָּה בְּנִי חַיִּשׁ קְרוֹב מִמְּךָ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֵין רְצוֹנִי לְצַעֲרְךָ אִם חַס וְשָׁלוֹם יִהְיֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי, כִּי אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ. אַךְ כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֲךָ וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת עַל הַחֲתֻנָּה לְמַזָּל טוֹב וְלִשְׂמֹחַ עִמָּנוּ יַחַד, בְּוַדַּאי חוֹבָה עָלֶיךָ לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה כַּנַ"ל. וְגַם אוּלַי נִזְכֶּה עַל יְדֵי שִׂמְחָתֵנוּ יַחַד בְּשִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה שֶׁתִּצְטָמַח לְךָ וְלָנוּ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהוֹשַׁע. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֲךָ וְיַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, וְעִקַּר הוּא הַצְלָחַת הַנֶּפֶשׁ. וְתִזְכּוּ אַתֶּם שָׁם וַאֲנַחְנוּ כָּאן לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמִקֹּדֶם לִצְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר עַד שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּקַּיְמוּ, כַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת בְּאוֹתָן הַיָּמִים אַף אִתָּנוּ הַפְּלֵא תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים וְכוּ', וּמִגְּדֹל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה עִם בִּנְךָ נֶכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תנ

בְּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א' פְּקוּדֵי י"ט אֲדָר תר"ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם, נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ, תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁיִּחְיוּ.
בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם אוֹר לְיוֹם ו' תְּצַוֶּה וְהָיִיתִי בְּקָהִלַּת לִיפָּוויץ וְהִגְבַּלְתִּי זְמַן הַחֲתָנָה שֶׁל בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ נִיסָן הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ יְמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה בִּזְמַנֵּיהֶם וּבְחַסְדֵי ה' שָׂמַחְנוּ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכָעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד לְהָכִין עַצְמִי עַל הַחֲתָנָה לְמַזָּל טוֹב בִּזְמַן כָּזֶה סָמוּךְ לְפֶסַח, עַל כֵּן הוֹדַעְתִּיו כָּל זֶה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבָתִי בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְלִשְׁלֹחַ מִיָּד בַּזְּרִיזוּת הָאֶפְשָׁרִי. וְתַרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מַה בְּדַעְתְּךָ בְּעִנְיַן נְסִיעָתְךָ לְאוּמִין עַל חַג הַפֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְלִהְיוֹת פֹּה גַּם־כֵּן כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עִמִּי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכְךָ וְיַנְחֶךָ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ. וְהִנֵּה בְּבֵיתִי מוּטֶלֶת כַּלָּתִי עַל עֶרֶשׂ דְּוַי שֶׁיֵּשׁ לָהּ מַכָּה בְּפִיהָ, וְקָשֶׁה לִסְבֹּל הַצַּעַר, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַפְּאֶהָ מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה. גַּם זוּגָתִי תִּחְיֶה נֶחֱלְשָׁה הַיּוֹם, בְּעֵת כָּזֹאת שֶׁאָנוּ צְרִיכִין הֲכָנָה רַבָּה עַל הַחֲתָנָה, בְּעֵת כָּזֹאת סָמוּךְ לְפֶסַח. אַךְ כָּל דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד [וְכָל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה ה' הַכֹּל לְטוֹבָה]. וְעֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת אֲלָיו עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ וְיָקֵים "וְאֵל שַׁדַּי יִתֶּן לָנוּ רַחֲמִים" וְיֹאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי. יִשְׁלַח לְכֻלָּם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מְהֵרָה וְיוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהוֹשַׁע. וְגַם עַתָּה אֵין לִי שׁוּם חִיּוּת, כִּי אִם מַה שֶּׁזָּכִיתִי לְהִנָּצֵל מִפַּח יוֹקְשִׁים מִלְּהִיוֹת מִתְנַגֵּד עַל אוֹר נְקֻדַּת הָאֱמֶת הַמֵּאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת וְכוּ' מַה נָּשִׁיב לַה' וְכוּ'. חֲזַק אָחִי וַחֲזַק וְגַם אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְזָכָאָה מָאן דְּהוּא בְּהַהוּא עָלְמָא כְּעַמּוּדָא תַּקִּיף בְּכָלְהוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַקְדָּמַת הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, כִּי כּוּלְהֵי גּוּפֵי דְּרוּפְתָּקֵי נִינְהוּ זַכָּאָה מָאן דְּהוּא דְּרוּפְתָּקָא דְּאוֹרַיְתָא. וַאֲפִלּוּ בְּכָל מָקוֹם וְדַרְגָּה שֶׁהָאָדָם הוּא שָׁם צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּעַמּוּדָא תַּקִּיף בְּכֻלָּה לְבַלִּי לְיַאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַצְּעָקָה וְהַתְּפִלָּה וְכוּ' וְלִהְיוֹת חָזָק מְאֹד בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ מִי יוֹדֵעַ וְכוּ', אַשְׁרֵינוּ שֶׁבָּזֶה הַצֹּל עוֹבֵר, בָּזֶה הַגֵּיהִנֹּם, בָּזֶה הַמְּרִירוּת וְכוּ', אָנוּ יוֹדְעִין מִצַּדִּיק חַי עָלְמִין כָּזֶה וְכוּ' שֶׁיָּכוֹל לְשַׂמֵּחַ וּלְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתָנוּ וְלֵה' הַתִּקְוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּמְגַדֵּל הַנְּחִיצָה וְהַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ חִישׁ קַל מְהֵרָה.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְחוֹתְנוֹ יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר, עִם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ וְלִידִידִי הַנִּגְיד הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר מִקְּרָאקָא עִם כְּבוֹד בְּנֵי־בֵיתוֹ וְלִידִידִי הַנִּגְיד מוֹרֵנוּ הָרַב גְּדַלְיָה אַהֲרוֹן נֵרוֹ יָאִיר, עִם כְּבוֹד בְּנֵי־בֵיתוֹ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ.
בְּקַשְׁתִּי מִכֶּלֶם לִשְׁלֹחַ לִי דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק [דוֹרוֹן דְּרָשָׁה], לִקְרֹא בְּאַהֲבָה רַבָּה הַמַּתָּנוֹת בִּשְׂמָם בְּשִׂעַת הַחֲתָנָה כַּנָּהוּג, וְכָךְ נָאֶה וְיָפֶה לָהֶם, כִּי אֵין לִי אוֹהֲבִים וְרֵעִים בְּלִעֲדֵי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וְה' יַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ. גַּם אֲנִי פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם גִּיסִי וּמְחֻתָּנִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמּוּפְלָא כְּבוֹד מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו נָאר פְּרַיינְטְלִיךְ [מְאד בִּידִידוּת]. גַּם אֲנִי פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם מְחֻתָּנִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַנִּגְיד וְהֶחָכָם כְּבוֹד מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נֵרוֹ יָאִיר, עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה מָרַת פֶּעסְיָא.

תנא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' פְּקוּדֵי תר"ד בְּרֶסְלֶב.
שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיְּחְיֶה.
מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה הַרְבֵּה לְמִכְתָּבְךָ, אַךְ בְּתוֹכוֹ הָיָה רָצוּף הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶר שֶׁיְּחְיֶה בְּקוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה כִּי נִפְטְרָה בִּתּוֹ חַנָּה חַיָּה זַ"ל עַל יְדֵי הַמַּכָּה שֶׁהָיְתָה בְּפִיהָ, וְהִשְׁתַּמְּשׁוּ עִם הַדְּאקְטֶיר בְּהִיוֹתִי שָׁם כַּיָּדוּעַ לְךָ' נַחְמָן. וְעֹצֶם צַעֲקָתוֹ עַד הַנֶּפֶשׁ. כִּי בַּשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת נָעְדְּרוּ אֶצְלוֹ שְׁנֵי בָּנָיו הַיְנוּ בֶּן וּבַת. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עָלָיו וְיֹאמַר לְצָרוֹתָיו דַּי, וְיִזְכֶּה לְגַדֵּל מַעֲתָּה בְּנוֹתָיו שֶׁיְּחְיוּ, וְיוֹשִׁיעוּ בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת.
וְקֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ מִכְּתָבְךָ אֶתְמוֹל קִבַּלְתִּי בַּבֹּקֶר מִכְתָּב קָטָן מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין שֶׁזּוּגָתוֹ וּבִתּוֹ אֵינָם בְּקֶו הַבְּרִיאָה וּבִתּוֹ הַקְּטַנָּה חוֹלָה בְּיוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְסַעֲדָם מְהֵרָה.
וּמַה שֶּׁבְּבֵיתִי עַתָּה, כְּבָר נִשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ שֶׁכַּלְתִּי מוּטָלֶת עַל עֶרֶשׂ דְּוַי בִּכְאֵב עָצוּם בְּפִיהָ וְאֵין יוֹדְעִים מַהוּ, וְגָדֵל כְּאֵבָהּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְזֶה יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה יָמִים שֶׁמּוּטָלֶת כֵּן וְאֵינָהּ אוֹכֶלֶת כְּלָל רַק חֵיוּתָהּ מִמַּיִם חַיִּים. וְגַם זוּגָתִי תִּחְיֶה נֶחֱלְשָׁה, וְהַיּוֹם הוֹלֶכֶת בַּבַּיִת תְּהִלָּה לָאֵל, אֲבָל אֵין לָהּ כֹּחַ כְּלָל. וְאַתָּה יָכוֹל לְהָבִין גֹּדֶל הָרַעַשׁ מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּלֵב כָּל אֶחָד עַל שֶׁאֵינִי מַרְעִישׁ הָעוֹלָם בְּדָאקְטוֹרִים שְׁלוּחֵי הַמַּזִּיקִים רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְרַבִּי אֶפְרַיִם נֶכֶד רַבֵּנוּ זַ"ל יֵשׁ לוֹ עֲדַיִן קְדֻחַת רְבִיעִית בְּבֵיתִי, וְצוֹעֵק עָלַי בְּכָל פַּעַם מֵעִנְיַן עֲנִיּוּתוֹ וְדַחֲקוֹ וְשֶׁהוּא נָע וְנָד כָּל כָּךְ, וְאֵין לוֹ כֻּתֹּנֶת לִלְבֹּשׁ וְכוּ'.
וְכָל זֶה עוֹבֵר עַתָּה בְּעֵת שֶׁאֲנִי טָרוּד מְאֹד לְהָכִין צְרָכֵי נִשּׂוּאִין לִבְנִי שֶׁיְּחְיֶה בְּעֵת כָּזֶה סָמוּךְ לְפֶסַח, וְכַמָּה דְּבָרִים חֲסֵרִים לִי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְגַם נָכְדִּי בֶּן בִּתִּי חַנָּה צִירְל שֶׁיְּחְיֶה

הָיָה חָלוּשׁ וּמְסֻכָּן מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן, וּבִתִּי הִיא אֲחוֹתְךָ בָּכְתָה עָלַי בְּכָל יוֹם. וְעַתָּה תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִגְמֹר רְפוּאָתוֹ מְהֵרָה. וְגַם מִכְתָּבֶיךָ הַנִּשְׁלָחִים אֵלַי בְּכָל פַּעַם, אֲנִי שׁוֹמְעָם וּמְבִינָם וְיָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ. וּמִלְּבַד כָּל הַצְּעָקוֹת וַאֲנָחוֹת שֶׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ בְּכָל עֵת מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּפַרְנָסָה וּבָנִים וְכוּ' וּשְׁלוֹם בַּיִת וְיסוּרֵי הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁזֶּה סָמוּךְ בָּזוּ וְעָקְרוּ דַּפִּים מִסֵּפֶר הָא"ב.

וּבְתוֹךְ כָּל זֶה צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל שְׁלֹשָׁה תְּפִלּוֹת בְּיוֹם, וְלִלְמֹד וְלִזְכֹּר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבֶאֱמֶת זֹאת נָחֳמָתִי בְּעָנְיִי וְכוּ', לוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעַי אָז אָבַדְתִּי בְּעָנְיִי. וּמַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה', שֶׁהוֹדִיעָנוּ מִקֶּדֶם מַה שֶּׁהוֹדִיעָנוּ עַל יְדֵי הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה אֲשֶׁר דְּבָרָיו עֲמֻקִּים מְאֹד, וּמְחַיֵּין אֶת הַכֹּל בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מְעַתָּה. וַאֲנִי בְּעָנְיִי מוֹצֵא הַרְחָבוֹת רַבּוֹת גַּם בְּתוֹךְ כָּל הַצָּרוֹת הָאֵלֶּה. וַאֲנִי מוֹדֶה עַל הֶעָבָר, וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא שֶׁיְּצַיְּלֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וַאֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת בְּכָל עֵת כִּי מִכָּל צָרָה הִצִּילַנִי וְכוּ'. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁבָּרָאנוּ לִכְבוֹדוֹ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים שֶׁלֹּא לְבַזּוֹת סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַדְרַבָּא לְצַפּוֹת שֶׁיִּתְפַּשְׁטוּ לְהָאִיר פְּנֵי תֵּבֵל.

וְהִנֵּה לֹא יָכְלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹדִיעֲךָ קְצָת מִצַּעֲרִי, כִּי עֲדַיִן לֹא הוֹדַעְתִּיךָ מֻחָצָה מִכְּאֵבֵי לִבִּי. אֲבָל דַּע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי גַּם הַשִּׂמְחָה שֶׁבְּלִבִּי לְהִתְגַּבֵּר בְּחַסְדּוֹ לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וְכוּ' לֹא הוֹדַעְתִּיךָ כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וְלֹה' הַתִּקְוָה שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ וְיַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה אֲנִי וְכֻלָּנוּ צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. וְאֵלּוּ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ, וּלְמַעַן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא סָבָא דְּסָבִין כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אוֹתָנוּ וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי עֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת זוֹ הַסָּמוּךְ אִי אֶפְשָׁר לִקְרוֹת הֶחָתָן שֶׁיִּחְיֶה לַתּוֹרָה כַּאֲשֶׁר שָׁמַע כְּבָר מִפִּי רַבִּי דָּוִד שֶׁיִּשׁ עִכּוּב גַּם מִמְּחָתָנִי. וְעַתָּה הוּא לְטוֹבָה, וַאֲנִי מְקַוֶּה לַה' שֶׁבְּשַׁבָּת שֶׁאַחֲרָיו שֶׁהוּא פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא יִהְיֶה נִקְרָא לַתּוֹרָה, בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהַחֲתָנָה אֵינִי יוֹדֵעַ עֲדַיִן הֵיכָן תִּהְיֶה, אִם פֹּה אִם בְּלִיפָּווִיץ וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. וְכָל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְךָ הַכֹּל, כְּדֵי שֶׁתִּבִין כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין בְּכָל עֵת לְהִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף טוֹב מִתּוֹךְ כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, וְלִשְׂמֹחַ בָּזֶה וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה שֶׁאָנוּ זוֹכִין בָּעוֹלָם הַזֶּה הַמָּלֵא כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת. כִּי דְּבָרִים כְּאֵלּוּ עוֹבְרִים בְּכָל הָעוֹלָם כַּמְבֹאָר בְּכָל הַסְּפָרִים מִמְּרִירוּת זֶה הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁנִּרְאֶה שֶׁבְּכָאן הוּא הַגֵּיהִנֹּם. וְאַף עַל פִּי כֵן אָנוּ חוֹטְפִין בְּכָל יוֹם לוֹמַר קְרִיאַת שְׁמַע לְיַחֵד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם וְטַלִּית וּתְפִלִּין וְכוּ', זֶה חֶלְקֵנוּ מִכָּל עֲמָלֵנוּ. וְאָנוּ צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לִשְׂמֹחַ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, לְקַיֵּם וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תּוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ'. וְהַכֹּל עַל פִּי

מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה שֶׁל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה שֶׁבְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל וּדְבָרָיו הָעֲמֻקִּים וְהַתְּמִימִים הוּא מְשַׁמֵּחַ גַּם אוֹתָנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, עֲדֵי נִזְכֶּה מְהֵרָה לָצֵאת מִכָּל הַצָּרוֹת נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לְר' נַחְמָן נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל.

תנב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיִּקְרָא תר"ד לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת יוֹשִׁיעַ וְינַחֵם אֶת יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק הַנָּדִיב מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים, וִינַדְּלֵם בְּנַחַת לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְיִזְכֶּה לְהוֹלִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת חַיִּים וְקַיָּמִים וְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וְיִקָּיֵם בָּהֶם וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת וְכוּ'. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דַּע יְדִידִי מַחְמַד נַפְשִׁי כִּי קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ב' פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי הֶעָבַר שֶׁנִּתְעַכֵּב עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּאוּמַאן וּבְטוּלְטְשִׁין. כִּי בִּהְיוֹתִי בְּאוּמַאן עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָדָר לֹא הִגִּיעַ לְיָדַי, וְגֹדֶל הַתַּעֲנוּג שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמִּכְתָּבְךָ תּוֹכַל לְהָבִין מֵעַצְמְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ. וְהִנֵּה מִקֹּדֶם סָמוּךְ לְבִיאָתִי מִדִּרְכִּי לְפֹה שָׁלַחְתִּי אִגֶּרֶת אֲלֵיכֶם וְיִחַדְתִּי הַדִּבּוּר לִידִידֵנוּ רַבִּי אֲבָיְלִי נֵרוֹ יָאִיר מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עָלַי לִבִּי דַּוֶּה מֵחֲלִשַׁת בִּתּוֹ זַ"ל וְיָדַעְתִּי שֶׁהָיְתָה קְרוֹבָה לְמִיתָה יוֹתֵר מֵחַיִּים. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לֹא יָדַעְתִּי בֵּרוּרוֹ שֶׁל דָּבָר. עַל כֵּן יִחַדְתִּי הַדִּבּוּר לְר' אֲבָיְלִי נֵרוֹ יָאִיר כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי שָׁם. וְרָמַזְתִּי לְךָ שָׁם גַּם כֵּן שֶׁאָסוּר לְהַרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי צַדִּיק ה' וְיָשָׁר מִשְׁפָּטָיו, וְהַכֹּל בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. אַךְ תְּפִלּוֹתֵנוּ לַה' שֶׁיּוֹסִיף רַחֲמִים וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים וְיקָיַם וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים וְכוּ'. שֶׁיִּמְסוֹר הָרַחֲמָנוּת בְּיָדֵינוּ שֶׁתִּזְכֶּה אַתָּה וְכָלֵנוּ לְגַדֵּל בָּנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ, וּלְהִתְפָּרְנֵס בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וְכוּ'.

וְהִנֵּה עַתָּה אֲסַפֵּר לְךָ צָרוֹתֵנוּ וּתְלָאוֹתֵנוּ אֲשֶׁר עָבַר בְּבֵיתִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם מֵעַתָּה, הֱיוֹת כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁנִּפְטַר בְּנוֹ הַקָּטָן הַנֶּחָמָד שֶׁל בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה כַּאֲשֶׁר סִפַּרְתִּי לְךָ בְּטֶשֶׁהרִין וְהוּא שִׁבֶר גָּדוֹל אֶצְלוֹ. כִּי הוּא חוֹלֶה וּבַעַל חֻטּוֹטֶרֶת, וְעָנִי וְאֶבְיוֹן וְאֵין לוֹ שׁוּם נָדָן אֶפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת רַק מַה שֶּׁאֲנִי בַּעֲנִיּוּתִי מַחֲזִיק אוֹתוֹ זֶה תִּשְׁעָה שָׁנִים,

וְהָיָה כָּל חַיּוּתוֹ וְנֶחְמָתוֹ בְּנוֹ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה יָפֶה עֵינַיִם. וּבַחֹרֶף הַזֶּה נִשְׁבַּת מְשׁוֹשׁ לִבּוֹ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֲמֵהוּ.

עַתָּה הָיִיתִי בְּלִיפֶּוויץ וְהִגְבַּלְתִּי זְמַן נְשׂוּאֵי בְּנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, וּבָאתִי לְבֵיתִי עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת זָכוֹר וְהָיִיתִי רוֹצֶה לְהָכִין עַצְמִי עַל הַחֲתֻנָּה. בְּתוֹךְ כָּךְ נֶחְלְשָׁה מְאֹד כַּלָּתִי אֵשֶׁת בְּנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. וְגַם הָיְתָה מְעֻבֶּרֶת בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי. וְהֵיינוּ מְצַפִּים שֶׁתֵּלֵד זֶרַע שֶׁל קַיְמָא. וְזֹאת תִּהְיֶה נֶחָמָתֵנוּ בִּפְרָט נֶחָמוֹת בְּנֵי הַנַּ"ל. וּבְתוֹךְ כָּךְ נֶחְלְשָׁה מְאֹד, כִּי הָיָה לָהּ חוֹלַאַת וּמַכָּה בְּתוֹךְ פִּיהָ. וּבְיוֹם ד' פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי הֶעֱבַר נִפְטְרָה לְעוֹלָמָהּ וְשָׁבְקָה לָן חַיִּים. וְהוֹלִידָה הַוָּלָד אַחַר מִיתָתָהּ כַּנָּהוּג בְּיִשְׂרָאֵל.

וְזוֹגָתִי וּבְנֵי וּבִפְרָט בְּנֵי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה הֵם עַתָּה אֲבֵלִים בְּבֵיתִי. וְגַדֶּל הַמְּרִירוּת שֶׁעָבַר עָלֵינוּ תּוּכַל לְהָבִין מֵעַצְמְךָ. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. בַּעַל הַחֶסֶד בַּעַל הַנֶּחָמוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ אֶת בְּנֵי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. וִינַחֵם אֶת כָּל הָאֲבֵלִים שֶׁבְּבֵיתִי וְיַהֲפֹךְ אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן. הָרַחֲמָן הוּא יִגְדֹּר פִּרְצוֹתֵנוּ וּפִרְצוֹתֶיךָ וּפִרְצוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל וִינַחֵם כֻּלָּם בְּתוֹךְ אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

וְעַתָּה אָשִׁיב לִדְבָרֶי עִמְּךָ יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי צַעֲרְךָ בְּקוּבְלָנָא רַבָּא יָפֶה עָשִׂיתָ. כִּי כָּךְ חוֹבָתֵנוּ לִשְׁמֹעַ צַעַר חֲבֵרָתֵנוּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ שֶׁלֹּא יִשָּׁמַע עוֹד שׁוּם צַעַר וּצְוָחָה בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ, וּבִפְרָט שֶׁאַתָּה גֶּזַע קֹדֶשׁ צֶמַח צַדִּיק אַדִּירֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר חַיֵּינוּ לְנֶצַח. בְּוַדַּאי חוֹבָה עָלַי לִשְׁמֹעַ קוֹל צַעֲקָתְךָ, וּלְהִתְפַּלֵּשׁ בֶּעָפָר לְאַפּוּשֵׁי בְּרַחֲמֵי לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲבוּר יְשׁוּעָתְךָ. אֲבָל אֲהוּבִי בְּנֵי וְתַלְמִידֵי פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים, מֵרֹב צַעֲרְךָ רַחֲמָנָא לִצְלַן שָׁגִיתָ מְאֹד בְּכַמָּה דְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתָּ לִי כְּמוֹ שַׁעַר בְּנַפְשִׁי. שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה הֶפְקֵר אֶצְלִי, וְגַם כְּנֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד נִזְרְקוּ בְּמִכְתָּבְךָ דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כָּרָאוּי, שֶׁכָּתַבְתָּ, מֶען איז נאר בַּשאפֶען גִיוואָרען אויף דֶער וועלט מֶען זאל דֶעם מֶענטשען מוטשען [מַה שֶּׁנִּבְרְאנוּ בָּעוֹלָם כְּדֵי לְיַגֵּעַ בְּנֵי הָאָדָם], מְאֹד הִסְכַּלְתָּ בִּדְבָרֶיךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְלַח לְךָ כִּי מֵרֹב שִׂיחַךְ וְצַעֲרְךָ כָּתַבְתָּ שֶׁלֹּא כָּרָאוּי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ גֹּדֶל צַעֲרֵי מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲפִלּוּ מֵהַקְּטַנִּים וְהָעֲנִיִּים וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מִזֶּרַע קֹדֶשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁכֻּלָּם תִּקְוּעִים בְּלִבִּי יוֹתֵר מִבָּנַי וְיוֹצְאֵי חֲלָצַי, כִּי הֵם חַיֵּינוּ. וּבִפְרָט אַתָּה שֶׁתִּהְלָה לְאֵל עָזְרָתִי לִי הַרְבֵּה בִּישׁוּעַת ה' וּבִפְרָט עַל עִסְקֵנוּ וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֲךָ שֶׁתּוֹסִיף עוֹד כֹּהֶנָּה וְכַהֵנָּה כִּי שִׂכָּרְךָ לֹא יֶקֶפַּח לָנֶצַח, וְצִדְקָתְךָ תַּעֲמֹד לָעַד, וְרַק זֶה נִשְׁאַר לָהָאָדָם.

הֱיֵעָלֶה עַל הַדַּעַת לוֹמַר אוֹ לִכְתֹּב שֶׁאַתָּה הֶפְקֵר אֶצְלִי. חָלִילָה חָלִילָה לִכְתֹּב כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין לוֹ שַׁחַר. אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַבְתָּ לִי כְּמַגְבִּיהַּ אוֹתִי שֶׁאִם הָיִיתִי רוֹצֶה לֹא עָבַר עָלֶיךָ כָּאֵלֶּה, זֶה שְׁטוּת יוֹתֵר, כִּי אִם יַעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר "הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי", אֲנַן יַתְמֵי דְּיַתְמֵי,

מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר. הָאֱמֶת שֶׁגַּם בַּעֲנִיּוּתֵנוּ אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, בִּפְרָט עֲבוּרְךָ וַעֲבוּר כָּל זֶרַע רַבֵּנוּ זַ"ל. וְגַם כִּי יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ גָּדוֹל שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן אָסוּר וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דָּבָר, רַק לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי הוּא יִתְבָּרְךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, אַךְ אִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ כִּי אִית זִמְנִין דְּלָא שְׁמַע חַס וְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה זְמַן מִנְחָה הִגִּיעַ וְהַפְּאסְט נָחוּצָה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, "סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא" וְכוּ', וְאָסוּר לְהַרְהֵר אַחַת מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְקַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לָךְ. וְתִזְכֶּה לְגַדֵּל בְּנוֹתֶיךָ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וּלְהוֹלִיד וּלְגַדֵּל עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת חַיִּים וְקַיָּמִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרְךְ, קָרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבֹהַּ מְאֹד. וַיַּתְחֵל מַעֲתָּה לְהוֹסִיף מַעֲשִׂים טוֹבִים וּצְדָקָה, וְיִפָּרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וְיוֹסִיף לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. וְלַה' הַתִּקְוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְתִזְכּוּ אַתֶּם שָׁם וַאֲנַחְנוּ פֹּה לְקַבֵּל חַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה, וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהוֹשַׁע, וּמִגְּדֶל הַנַּחִיצָה וּבִלְבּוּל דַּעְתִּי עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, נָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד אִם קִבֵּל מִכְתָּבִי זֶה, וְגַם לִשְׁלֹחַ לִי עַל פֶּסַח כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה וְהַהוֹצָאָה מְרֻבָּה מְאֹד. וּמֵבְטָחַנִי שֶׁמַּאֲלִיו יִזְדָּרֵז לָזֶה, דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח בְּלֵב וָנֶפֶשׁ, הַכּוֹתֵב בְּמַר נֶפֶשׁ וּמְצֻפָּה לִישׁוּעָה וְגַם עַתָּה אֲנִי מִתְגַּבֵּר לַהֲפוֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּילִי נֵרוֹ יָאִיר, עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי תְּשׁוּבָה עַל מִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן הַנַּ"ל, וְכָעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁיַּגִּיעַ לִי מִכְתַּבְכֶם עִם מָעוֹת כְּהַבְטָחַתְכֶם, אֶשִׁיב לָכֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ כָּרָאוּי דִּבְרֵי אֱמֶת וָצֶדֶק הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי מֹשֶׁה מְלַמֵּד נֵרוֹ יָאִיר, יִרְאֶה לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ, וּמֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ שֶׁהַחֲתָנָה נִדְחֵית עַד לְאַחַר פֶּסַח, וְיֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה. וְגַם הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה עַל יְדֵי זֶה, וְגַם הוֹצָאוֹת כַּלְתִּי זַ"ל שֶׁנִּפְטְרָה הָיְתָה מְרֻבָּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ וְיַהֲפוֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְאַתֶּם עֲשׂוּ מַה שֶּׁעֲלֵיכֶם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ יִגְמֹר בַּעַדְכֶם לְטוֹבָה.

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה. וְאִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְיַחֵד הַדִּבּוּר לְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם. ה' הוֹשִׁיעָה כִּי לְךָ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ. אַף עַל פִּי כֵן אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל אוֹר כְּזֶה, וּבִפְרָט אָנֹכִי הַדַּל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה כָּל

נֶחְמָתִי בְּעָנְיִי, בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה בְּחִינוֹת וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְכוּ'. לוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעַי וְכוּ', זֹאת נֶחְמָתִי בְּעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי.
נָתָן הַנַּ"ל

תנג

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א' שְׁמִינִי, י"א נִיסָן תר"ד בְּרֶסְלֶב.
חַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי, אָחִי וְרֵעִי כְּנַפְשִׁי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַוָּתִיק, פְּרִי צַדִּיק, עֵץ חַיִּים, הַנָּגִיד הַמְהֻלָּל וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בֶּער שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם בְּטוּב וּבְנָעִימִים וְיִזְכֶּה לְגַדְּלָם לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וְלִידִידִי הַנָּגִיד הַוָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבֶּ"לִי שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם, שֶׁיִּחְיוּ; עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, וְהָיָה כְּגַן רָוֶה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
בְּבוֹאִי לְבֵיתִי סָמוּךְ לְפוּרִים שָׁלַחְתִּי מִכְתָּב אֲלֵיהֶם תֵּכֶף אַחַר פּוּרִים, וַעֲדַיִן אֵין לִי שׁוּם תְּשׁוּבָה - אֵין קוֹל וְאֵין קָשֶׁב, וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל יוֹם, שֶׁיָּבוֹא מִכְתָּבָם עִם מַה שֶּׁהִבְטִיחוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים לִשְׁלֹחַ לִי עַל פֶּסַח; וְרַבִּי מֹשֶׁה מִבְּרֶסְלֶב הִתְחַיֵּב לַעֲסֹק בָּזֶה, וְגַם עֲלֵיכֶם מֻטָּל לְהַשְׁגִּיחַ בָּזֶה וַעֲדַיִן לֹא רָאִיתִי כָּל תְּמוּנָה מִכְּתַב יַד קָדְשׁוֹ, אֶפְשָׁר כְּבָר יָצָא מִשָּׁם, אֲבָל עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי מְאוּמָה. עוֹד כָּתַבְתִּי אִגֶּרֶת זֶה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְלֹא קִבַּלְתִּי שׁוּם תְּשׁוּבָה. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, רַק בַּקָּשָׁתִי, בְּאִם עֲדַיִן לֹא יָצָא הַמָּעוֹת מִתַּחַת יָדָם אוֹ אִם יָצָא מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻּלּוֹ שֶׁיַּעֲשׂוּ לְמַעַן הַמִּצְוָה וּלְמַעַן אַהֲבָתֵנוּ הַחֲזָקָה וְיִשְׁתַּדְּלוּ בְּכָל כֹּחָם לְזָרֵז לִשְׁלֹחַ מְיֻד, אֲפִלּוּ בְּחֹל־הַמּוֹעֵד פֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּלִי שׁוּם עִכּוּב כְּלָל, כִּי צָרְכֵי בֵּיתִי וּבִפְרָט צָרְכֵי פֶּסַח מְרֻבִּים מְאֹד, וּכְבָר הוֹדַעְתִּים הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בְּבֵיתִי, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁנִּפְטְרָה כַּלָּתִי, אֵשֶׁת בְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה תְּהֵא נִשְׁמָתָהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים וְנִשְׁאָר בְּנִי אַלְמָן, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ מֵחָדָשׁ, וְהוּא בַּעַל מוּם, וְהַחֲשִׁיבוּת שֶׁלִּי יָדוּעַ לָכֶם בָּעוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁבִּלְבֵּי מִכָּל הַצַּדְדִים אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּלְתִּי אֶל ה' עֵינִי תְּלוּיוֹת בְּכָל עֵת, עַד שֶׁיְּחֻנֵּנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ, וְגַם הוֹצָאוֹת חָלְיָהּ וּקְבוּרָתָהּ עוֹלֶה לְסַךְ מְסָיִם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אֶת בְּנֵי בֵּכֹל, וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהוֹשַׁע.
הִנֵּה דַּעְתִּי מֻכְרָח לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת אוֹדוֹת תִּקּוּן הַבַּיִת־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, כִּידוּעַ לָכֶם, וּבְקָהִלַּתְכֶם רַבָּם לֹא נָתְנוּ מְאוּמָה, וְהִבְטִיחוּ לִשְׁלֹחַ קֹדֶם פֶּסַח אוֹ אַחֲרָיו מְיֻד, עַל־כֵּן לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵרָאוּ לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחָם לִגְבוֹת אֵצֶל כָּל אֶחָד מַה שֶּׁהִתְנַדֵּב כְּבָר אוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְהִתְנַדֵּב עַתָּה, וְיִשְׁלְחוּ מְיֻד בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדֵי תֵּכֶף אַחַר פֶּסַח, כִּי אֵיזֶה יָמִים סָמוּךְ

אַחַר פֶּסַח אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ לְאוּמַאן עֲבוּר תִּקּוּן הַגַּג כַּנַּ"ל, וּמָעוֹת אֵין בְּיָדִי כִּי־אִם מְעַט, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל הַמָּעוֹת, שֶׁיַּגִּיעַ מֵהֶם כְּהַבְטָחָתָם. נָא מְאֹד לְזָרֵז בָּזֶה, הֵן מַה שֶּׁצְּרִיכִין לִשְׁלֹחַ עֲבוּרֵיהֶן עֲבוּר הַבַּיִת־הַמִּדְרָשׁ, הֵן מִשֶּׁלָּהֶם הֵן מִשְּׁאָר אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַכְּשֵׁרִים נְדִיבֵי עַם ה', יְבָרְכֵם ה' וְיַצְלִיחֵם בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ, וְכָל הַזְּרִיז הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח.

וְהִנֵּה בְּסוֹף מִכְתָּבִי הַנִּשְׁלָח אֵלֶיךָ הוֹדַעְתִּיךָ, שֶׁנַּעֲשָׂה קְטָטָה גְּדוֹלָה בְּבֵית גִּיסְךָ רַבִּי שִׂמְחָה בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, וְאִמְּךָ תִּחְיֶה, יָצְאָה מִבֵּיתוֹ לְבֵית הָרַב וְאַחַר־כָּךְ יָצְאָה גַּם אֲחוֹתְךָ תִּחְיֶה, מִבֵּית בַּעֲלָהּ לְבֵית הָרַב, נֶרוֹ יָאִיר, וְגֹדֶל הַצַּעַר וְהָעָגְמַת־נָפֶשׁ שֶׁלָּנוּ שֶׁהָיָה לָנוּ מִזֶּה אֵין לְשַׁעֵר. כָּעֵת, אַחֲרֵי טְרָחוֹת וִיגִיעוֹת וְרִבּוּיֵי דְּבָרֵינוּ, תְּהִלָּה לָאֵל, חָזְרוּ לְבֵיתָם אִמְּךָ תִּחְיֶה, וַאֲחוֹתְךָ רִבְקָה מִרְיָם תִּחְיֶה, בְּיוֹם ה' פָּרָשַׁת צַו הֶעָבַר, אַךְ אִמְּךָ תִּחְיֶה, עִם חֲתֻנָּה רַבִּי שִׂמְחָה בָּרוּךְ, נֶרוֹ יָאִיר, אֵין לָהֶם שָׁלוֹם בִּשְׁלֹמוּת, וְגַם מַה שֶּׁפָּעֲלוּ שֶׁתַּחֲזֹר לְבֵיתָהּ הַכֹּל הָיָה עַל סְמָךְ שֶׁאִמְּךָ תִּחְיֶה, תִּסַּע בַּקַּיִץ הַזֶּה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְזֶה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְפָנֶיהָ בְּכָל הָעִנְיָנִים, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בָּזֶה, עַל־כֵּן דַּיְתִּי, שֶׁתִּרְאֶה לְקַיֵּם דְּבָרַי שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ בָּאִגֶּרֶת הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁתָּבוֹא אַחַר פֶּסַח בְּסָמוּךְ לְפֹה, וְזֶה טוֹב וְיָפֶה לְךָ מִכַּמָּה טְעָמִים; וְאִם לֹא תִּהְיֶה מֻכָּנָה לָבוֹא מִיַּד אַחַר פֶּסַח תָּבוֹא אֵיזֶה יָמִים אַחַר־כָּךְ, וּמִין הַסְּתָם תָּבוֹא תְּחִלָּה לְאוּמַאן, וְקָרוֹב שֶׁתִּמְצָא אוֹתִי שָׁם וְנִתְעַלְּסָה בָּאֲהָבִים יַחַד אֵיזֶה יָמִים, וְנֵצֵא יַחַד לָשׂוּחַ בְּשִׂדֵּה הַקְּדֻשָּׁה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וּלְפָרֵשׂ שִׂיחָתֵנוּ שָׁם, וְגַם נָדִבֹּר וְנָשִׂיחַ בֵּינֵינוּ, אוּלַי תָּאִיר הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה מִזֶּה לָזֶה וְכוּ', וּמִשָּׁם תִּסַּע לִבְרֶסְלֶב לְכַבֵּד אֶת אִמְּךָ תִּחְיֶה, וְתַעֲשֶׂה בָּזֶה כַּמָּה מִצְוֹוֹת גְּדוֹלוֹת, כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ, וּמִן הַסְּתָם תִּתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

וְאִם גַּם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַבָּילֶי יָבוֹא עִמְּךָ מַה טּוֹב, וּבִלְבַד שֶׁיֵּצֵא תְּחִלָּה מִבֵּית אָבִיו עִם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה, לָזוּן עַל שֻׁלְחָנוֹ, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ בְּמֶעְדְוִודוּבְקָא, וְאָפְשָׁר יִסַּע עִמְּךָ גַּם חָתָן בְּנֵי רַבִּי אַבְרָהָם לֵיבּ שֶׁיִּחְיֶה, כִּי גַּם הוּא רוֹצֶה לְהִתְמַהְמֵהַּ בְּאוּמַאן אֵיזֶה יְמֵי הַסְּפִירָה קֹדֶם שָׁבוּעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹלִיךְ אוֹתְךָ וַחֲבֶרְךָ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְהַיָּשָׁר כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְהַתְחִיל לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, כִּי אֵין לָנוּ שׁוּם נֶחָמָה עַל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ וּלְהִנָּצֵל לְהַבָּא בְּרַחֲמָיו כִּי־אִם זְכוּת וְכֹחַ וְדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, הוּא יְזַכֵּנְךָ הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יַעֲמֹד לְךָ וְלָנוּ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂינוּ וְכוּ'.

וְיֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ טָרִידְנָא טוּבָא כָּעֵת קֹדֶם פֶּסַח, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ פֶּסַח כָּשֵׁר, וְנִהְיֶה נִזְהָרִים מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בִּפְשִׁיטוּת, וּבִפְרָט מֵחִמּוּץ הַמּוֹחַ בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה; נִשְׁמֹר אֶת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁבַּמּוֹחַ מֵהִרְהוּרִים וּמִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וּמְבֻלְבָּלוֹת וּלְפַשֵּׁט

עַקְמִימְיוּת שֶׁבַּלֵּב לִבְלִי לְהַרְהֵר, חַס וְשָׁלוֹם, אַחַר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, רַק לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁל הָאָדָם הַכֹּל לְטוֹבָתוֹ, וְלָשׁוּב אֶל ה' בְּכָל פַּעַם וְאֶל אֱלֹקֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלֹחַ, וְנִזְכֶּה לִשְׂמֹחַ וְלָגִיל וְלָשִׂישׂ בְּחַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם וְכוּ', כִּי גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה, שֶׁזִּכינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ לִבְלִי לְהִתְנַגֵּד עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, חַס וְשָׁלוֹם, בְּפִרְט אַתָּה בָּרוּךְ ה', שֶׁאַתָּה מְיוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַקָּדוֹשׁ, חָלִילָה לָנוּ מִלִּשְׁכֹּחַ חֲסָדָיו הַנֶּאֱמָנִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁגִּלָּה לָנוּ הֶלְכוֹת כָּאֵלֶּה, עֵצוֹת עֲמֻקוֹת וְנִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה, הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּתוֹ כָּזֶה. פּוּק חֲזֵי גְּבוּרְתָא דְּמָרֵךְ, מָה אֹמַר, מָה אֲדַבֵּר, כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעַר בְּלִבֵּהּ מְחֵיֵּב לוֹמַר: נוֹרָאוֹת נִפְלֵאתִי, נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ, וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד, וּלְהַמְשִׁיךְ שִׂמְחָה בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם עַל גֹּדֶל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בָּזֶה, וּבִפְרָט בְּפֶסַח, שֶׁמִּצְוָה לְהַרְבּוֹת לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהָעִקָּר מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כַּנַ"ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם שִׂיחוֹ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו וְכוּ', נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְכֶם קַל מְהֵרָה, וְגַם אִם כְּבָר יָצָא מֵהֶם מִכְתָּב עִם מָעוֹת, יְזָרְזוּ לַהֲשִׁיבֵנִי בִּזְרִיזוּת עַל מִכְתָּבִי זֶה לְמַעַן אֵדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן נְסִיעָתִי לְאוּמַאן אַחַר פֶּסַח, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לַעֲסֹק בְּתִקּוּן הַבַּיִת־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים, לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, וּבִפְרָט לִידִידִי הַיָּשִׁישׁ הַוָּתִיק הַנָּגִיד וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב דּוֹב בָּעֶר נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם בָּנָיו וְיוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ; קָרְנָם תָּרוּם בְּכָבוֹד, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי, הַנָּגִיד הַוָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם בָּנָיו וְיוֹצְאֵי חֶלְצָיו הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ שֶׁיִּחְיוּ, בִּפְרָט לִבְנוֹ ר' יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֶלְצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וְאוֹדוֹת הַסֵּפֶר־תּוֹרָה תֵּדְעוּ, שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה, תְּהִלָּה לָאֵל, וְלֹא נִשְׁאַר רַק שְׁלֹשִׁים עַמּוּדִים שֶׁצָּרִיךְ לְכָתְבָם, וְעַל זֶה מַגִּיעַ לוֹ סַךְ שִׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ, שֶׁנִּשְׁאַר אֵצֶל מַעֲלָתוֹ, כִּי אֲנִי קִבַּלְתִּי מִמַּעֲלַת כְּבוֹדוֹ רַק חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה רוּבֶּל־חָדָשׁ, חוּץ חֲמִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ לְהַבַּעַל־מַגִּיהַ. עוֹד מַגִּיעַ מִמַּעֲלָתוֹ אֶחָד רוּבֶּל־חָדָשׁ בְּעַד נְרוֹת, שֶׁנָּתַתִּי לוֹ בַּחֹרֶף הַזֶּה, חוּץ שְׂכַר הַכְּתִיבָה. גַּם עַל אֵלּוּ הַשִּׁשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ הַנַּ"ל הֶכְרַחְתִּי לְהַלְווֹת לוֹ עַל פֶּסַח אֶחָד רוּבֶּל־חָדָשׁ, עַל־כֵּן מַגִּיעַ לִי מִמֶּנּוּ שְׁנֵי רוּבֶּל־חָדָשׁ, וַחֲמִשָּׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ יִתֵּן לְהַסּוֹפֵר בְּעַצְמוֹ כַּאֲשֶׁר יָבוֹא לְבֵיתוֹ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לִגְמֹר הַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּתְחִלַּת הַקַּיִץ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עַל־כֵּן יִרְאֶה מַעֲלָתוֹ לְשַׁלְּחַ לִי מִיָּד הַסַּךְ שְׁנֵי רוּבֶּל־חָדָשׁ הַנַּ"ל וְיִמְסְרֵם לְיַד רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, וְהוּא יִשְׁלְחֵם לִי מִיָּד, וְאִם יִרְצֶה לְהוֹסִיף לִשְׁלֹחַ לִי נְדָבָתוֹ הַטּוֹבָה עַל פֶּסַח מַה טּוֹב,

וּשְׁכָרוֹ יִהְיֶה כָּפוּל מִן הַשָּׁמַיִם. נָא לְקַיֵּם דְּבָרַי מִיָּד, וְאִם יִרְצֶה ה', נַחַת יִנָּחֵת מֵהַסֵּפֶר תּוֹרָה, וְצִדְקָתוֹ תַּעֲמֹד לָעַד. וְשָׁלוֹם לִמְחֻתָּנַי הַוָּתִיק רַבִּי פֶּרֶץ, נֵרוֹ יָאִיר, וּלְרַבִּי אַבְרָהָם לֵיב נֵרוֹ יָאִיר, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וְנִכְדָּתוֹ תִּחְיֶה, וְלַחֲתָנוֹ שֶׁיִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי הַוָּתִיק הַנָּגִיד, מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב בֶּן רַבִּי צְבִי, נֵרוֹ יָאִיר, וּלְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ, שֶׁיִּחְיוּ מֵהָרָאוּי לְיֻחַד הַדִּבּוּר אֵלָיו, אַךְ אֵין הַפָּנַאי מַסְכִּים. וְיִרְאֶה לִשְׁלֹחַ עַל הַקְּלוּיז וְגַם אֵלַי עַל יוֹם־טוֹב, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַמְצִיא לוֹ בִּרְכָתוֹ בְּכִפְלַיִם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה מְלַמֵּד נֵרוֹ יָאִיר.

אָבִיךָ וְאִמְּךָ וּבְנֵי־בֵיתְךָ, תְּהִלָּה לָאֵל, בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וּפוֹרְשִׁים שָׁלוֹם. מֻבְטָחַנִי, שֶׁבְּוַדַּאי אַתָּה עוֹסֵק בְּכָל כֹּחֲךָ לְטוֹבָתִי, אַךְ לִזְרוּזֵי יִתֵּירָא קָאַמִינָא. מִן הַסְּתָם כְּבָר יָצָא מֵאִתְּכֶם אֵיזֶה מָעוֹת אֵלַי, אַךְ בְּוַדַּאי יֵשׁ וְיֵשׁ עֲדַיִן לִגְבּוֹת עַל־יְדֵי הִשְׁתַּדְּלוּת, עַל־כֵּן אַל תִּתְעַצֵּל בָּזֶה כְּלָל, כִּי הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ, בְּפָרָט עַתָּה כַּנַּ"ל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ מְהֵרָה, וְיָגִילוּ וְיִשְׂמְחוּ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ וִיסַפְּרוּ תְּהִלּוֹת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו וְכוּ', וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר, הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח בַּחֲסָדִים.

וְאֹמַר שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה

נָתָן הַנַּ"ל

תנד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' י"ב נִיסָן תר"ד בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לְבָנַי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. עַד עַתָּה הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה מְאֹד לְמִכְתָּבוֹ. וְכַעַת בָּא מוֹסֵר כְּתָב זֶה לְבֵיתִי עִם מִכְתָּבוֹ הַטּוֹב וְעִם יֵין־גֶּפֶן לְפֶסַח. תְּשׁוּאַת חֵן לָכֶם וּבְפָרַט מַה שֶּׁזֵּרַזְתָּ עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ עַל יְדֵי צִיר מְיֻחָד. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', וְתִזְכֶּה לְקַבֵּל הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וּלְהִתְחַדֵּשׁ מַעֲתָּה לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִשְׁכֹּחַ לְגַמְרֵי מַה שֶּׁעָבַר עַד הֵנָּה, רַק לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְתִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז לְהַחֲזִיק הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ לִגְנֹב עַצְמוֹ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת בְּשֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן הֵם מִתְגַּבְּרִים יְקָיִם "גְּעַר חַיַּת קָנֶה" לִגְעֹר בָּהֶם. וְהָעִקָּר לִשְׁמֹר מֵחָמֵץ, שֶׁעַל כָּל פָּנִים לֹא יַחְמִיץ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ בָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה בַּחֲצֹצְרוֹת סִימָן ה'. וּבְפָרַט עַתָּה בָּעֵת הַזֹּאת שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל וַאֲנַחְנוּ בְּתוֹכָם עוֹסְקִים לְבַעֵר הֶחָמֵץ מֵרְשׁוּתֵנוּ וּגְבוּלֵנוּ בְּכָל כֹּחֵנוּ, כְּמוֹ כֵן אָנוּ צְרִיכִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְבַעֵר חִמּוּץ הַמֹּחַ בְּמַשֶּׁהוּ מִגְּבוּלֵנוּ בְּכֹחַ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁהֵם בְּחִינַת מַצָּה דְּעָבְדִין מַצּוּתָא בְּסִטְרָא אָחְרָא דְּלָא יִתְקָרְבוּ לְמִשְׁכְּנָא דִּקְדֻשָּׁה. עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְפַשֵּׁט עַקְמִימִיּוּת שֶׁבְּלְבָבֵנוּ עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְיִשְׁרוּת לֵב

וּלְשַׂמְּחָה אֲמִתִּית וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה. וּמֵעַט דְּמֵעַט שֶׁזָּכִינוּ לְקַיֵּם מִזֶּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים. עֵינַי תָּמִיד אֶל ה' וְכוּ' שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת כָּל זֶה. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

וְהִנֵּה מִכְתָּבוֹ הֶחֱיָה נַפְשִׁי מְאֹד בִּרְאוֹתִי כִּי דְּבָרַי נִכְנָסִים בְּלִבּוֹ, וַאֲנִי מְקַיֵּם בָּזֶה "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ". מִי יִתֵּן שֶׁבִּנְךָ הוּא נָכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה יִהְיֶה גַּם כֵּן רָגִיל לָבוֹא אֵלֵינוּ לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. אִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא עַל יָמִים הָאַחֲרוֹנִים שֶׁל פֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מַה טּוֹב, כִּי בְּפִי הַנִּשְׁמָע קָרוֹב שֶׁיִּהְיוּ אוֹרְחִים עַל יְמֵי הֶחָג הָאַחֲרוֹנִים וְיִהְיֶה גַּם הוּא נִמְנֶה עִמָּהֶם, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְדַבֵּר וְלָשׂוּחַ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו. "רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי, נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ" וְכוּ'. אָתְמוֹל כָּתַבְתִּי לְטִשָּׁעהרִין שֶׁרָאוּי לָנוּ לְכָל אֶחָד, שֶׁיִּתֵּן אֶל לִבּוֹ וְיָבִין כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה לְאוֹר כָּזֶה. וְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, רָאוּי לוֹ לוֹמַר לְעַצְמוֹ: "נוֹרָאוֹת נִפְלָאתִי, נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד". וּזְמַן הַמִּנְחָה הִגִּיעַ וְגַם הֶכְרַחְתִּי לִכְתֹּב אִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְטִשָּׁעהרִין. עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וְיֶעֱרַב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לְר' נַחְמָן נֶכֶד אֲדְמוֹ"ר זַ"ל. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לִי אֶפְלוּ פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִמֶּנּוּ אַף עַל פִּי כֵן אַהֲבָתוֹ תְּקוּעָה בְּלִבִּי וַאֲנִי מְחַכֶּה לִרְאוֹתוֹ פֹּה בְּקֶרוֹב וְהוּא לְטוֹבָתוֹ.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב חרמ"ח תְּשׁוּאַת חֵן עַל הַיַּיִן גֶּפֶן שֶׁשָּׁלַח. ה' יִתְבָּרֵךְ יְזַכֶּה אֶתְכֶם לְאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה וּגְאֻלָּה וְלִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ בֶּאֱמֶת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

תנה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' קְדוֹשִׁים ח"י לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תר"ד בְּרֶסְלֶב.

הַנּוֹתֵן עֵז וְתַעֲצוּמוֹת לָעָם יְחַזֵּק וְיַאֲמֵץ אֶת לְבָבְךָ אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוָּתִיק הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וּבִפְרָט לִבְנוֹ חֲבִיבִי נָכְדִּי הַמֻּפְלָא רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

הַיּוֹם קִדַּם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר וּבְתִחִלָּה שִׂמַּחְתַּנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְלִשְׁפֹּךְ נַפְשְׁךָ שָׁם. הַשּׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שׁוֹמֵעַ אֲנָחָה יִשְׁמַע

תְּפִלָּתְךָ וְאִנְחָתְךָ וְיַעַזְרְךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע חִישׁ קַל מְהֵרָה. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אַךְ אַחַר כָּךְ גְּדָלָה צַעֲקָתְךָ מְאֹד עַד הַנֶּפֶשׁ. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי צַעֲקָתְךָ הַרְבֵּה בַּמִּכְתָּבִים הַקּוֹדְמִים זֶה כַּמָּה, אַךְ עַתָּה הוֹסַפְתָּ לְפָרֵשׁ מְרִירוּת לִבְּךָ וְכוּ', הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיוֹשִׁיעַ. וּמָה אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהַאֲמִין כִּי "צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו", וְאִם זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא צַעֲקָתְךָ מַה שֶּׁה' הַצַּדִּיק וְאַתָּה הַחַיָּב רַחֲמָנָא לִצְלַן. כְּבָר הִקְדִּים לְהוֹדִיעַ לָנוּ רִבּוּי רַחֲמָיו וְצִדְקָתוֹ עַד אֵין חֵקֶר אֲשֶׁר אֲנִי עֵרֶב לְךָ שֶׁגַּם אַתָּה בְּכְלַל הָרַחֲמִים, וּבְוַדַּאי לֹא יַעַזְבְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי יֵשׁ לָנוּ אָב זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים סָבָא דְּסָבִין. וְיֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעֹלְמָא דֵּין וּבְעֹלְמָא דְּאָתֵי לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ כְּבָר עָבַר עַל כַּמָּה וְכַמָּה צַדִּיקִים גְּדוֹלִים וּכְשֵׁרִים, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ מַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת בְּעִנְיָן זֶה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֳרָם עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְגַם עַתָּה עוֹבְרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִזֶּה עַל כַּמָּה וְכַמָּה, וְיֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה בְּחִינוֹת, צַדִּיקִים וּרְשָׁעִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וּבֵינוֹנִים. וְהָעִקָּר הַמְּרִירוּת עַל אוֹתָם שֶׁהֵם בִּבְחִינַת בֵּינוֹנִים נֶגֶד הָעוֹלָם, כְּגוֹן אֲנַן וּכְגוֹן אַתָּה, שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא, אֵין אַתָּה בִּכְלַל רְשָׁעִים חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא בִּכְלַל צַדִּיקִים, רַק בִּכְלַל בֵּינוֹנִים שֶׁגַּם בָּהֶם יֵשׁ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת מַדְרֵגוֹת עַד אֵין מִסְפָּר. וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וְיוֹם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְסַפֵּר. וְכַמָּה וְכַמָּה שְׁקִעוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל יְדֵי זֶה עַל יְדֵי שֶׁאֵין לָהֶם מִי לְחַזְּקָם בֶּאֱמֶת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְלִידַע מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בָּזֶה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְזֶה כָּל הִתְגַּבְּרוּת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעַל הָאוֹחֲזִים בִּשְׁמוֹ וּבִדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי מִתְגָּרִים בָּהֶם מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁעֲדַיִן הֵם חוֹתְרִים וּמְקַוִּים וּמִתְיַגְּעִים לְצֵאת מִשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים הַמִּתְגַּבְּרִים עֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פ"ח) "סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד" וְכוּ', וְכֵן "טָבְעָתִי בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי מַיִם" וְכוּ' (שָׁם ס"ט), וְכֵן בְּהַרְבֵּה פְּסוּקִים. וּמַה נָּשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ אֲשֶׁר זָכִינוּ לְקַבֵּל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתָךְ וְהַגְּרוּעִים מִמְּךָ הַרְבֵּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּעִנְיָן זֶה כְּבָר אֲבָדָנוּ בְּעִנְיָנוּ לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִי וְכוּ'.

וְתֵדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁרִבּוּי הַפַּחַד וְהַבֶּהָלָה וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ מֵרַעְיוֹנֶיךָ וּבִלְבּוּלֶיךָ וְכוּ', זֶה בְּעַצְמוֹ מְחַזֵּק חַס וְשָׁלוֹם אֶת הַבִּלְבּוּלִים וְהָרַעְיוֹנִים רָעִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּסִימָן ע"ב וּבְלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן מ"ט נ"א נ"ב נ"ג נ"ד וְכוּ'; עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב שֶׁמְּבֹאָר כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאֵין צְרִיכִין לַחֲזֹר פָּנָיו אֲלֵיהֶם רַק לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן נִדְמֶה לְךָ שֶׁהֵם עוֹמְדִים סְבִיבְךָ וְלֹא יִתְּנוּ הָשֵׁב רוּחֲךָ, אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ לוֹמַר דִּבְרֵי תוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ עֶסֶק מַשָּׂא וּמַתָּן וְכֵיוֹצֵא וְאַל תִּסְתַּכֵּל

לְאָחוֹרֶיךָ כְּלָל. וְהָעִקָּר שֶׁאַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כְּלָל כִּי ה' עִמְּךָ כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁצְּרִיכִים לַעֲבֹר עַל גֶּשֶׁר צַר בְּזֶה הָעוֹלָם וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִפְחַד. וְהָעִקָּר הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל הוּא כֹּחַ גָּדוֹל שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, אֲשֶׁר זָכִיתָ לִבְלִי לְהִיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו, אַף גַּם לִהְיוֹת עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ, בִּפְרָט בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּתוֹךְ כְּלָל אֲנָשָׁיו הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ. מִי יִתֵּן שֶׁגַּם בָּנֶיךָ וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ יִהְיוּ נִמְנִין עִם הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל. וּתְהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לְבַלּוֹת הַיּוֹם בִּשְׁלֹשָׁה תְּפִלּוֹת בְּיוֹם וּבְלֵמּוּד שֻׁלְחָן־עָרוּךְ וְתַנַ"ךְ וּשְׁאָר סְפָרִים קְדוֹשִׁים אִם יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי.

וּבִפְרָט סִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וּמַה שֶּׁזָּכִינוּ לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בָּהֶם. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. וּבְכָל עֵת שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי לְבָאֵר בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּא עַל דַּעְתִּי שְׁזֹאת הַשִּׂיחָה נִצְרָךְ לְךָ מְאֹד. וּתְהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לְךָ הַרְבֵּה מֵהֶם בִּדְפוּס וּבִכְתָב, וְעוֹד תּוּכַל לְקַבֵּל אֶצְלֵנוּ חֲדָשׁוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְגַם אַתָּה צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְטוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן. הֲסֵר מִמְּךָ יָגוֹן וַאֲנָחָה בְּכָל כֹּחֲךָ, בְּטַח בְּחַסְדֵי ה', כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וּתְקַיֵּם "שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה" לַחְטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה, לוֹמַר בְּלִבּוֹ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי גָּרוּעַ יוֹתֵר אֲצִלִי חַס וְשָׁלוֹם יֵשׁ לִי לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בֶּאֱמֶת. עַל שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד עָלָיו וְכוּ', וַאֲנִי נִקְרָא עַל שְׁמוֹ זְכרונוֹ לִבְרָכָה, וּבִכְלַל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ וְכוּ', וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אוֹן פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה].

תנו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' אֱמֹר תר"ד אוּמַאן.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ שָׁלוֹם.

אֶתְמוֹל בָּאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם, וַחֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וְאַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כִּי ה' אִתָּנוּ כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְזֶה נֶאֱמַר גַּם עָלֶיךָ בְּפֵרוּשׁ וְעַל כֻּלָּנוּ, וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין זֹאת, עִם כָּל זֶה צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, וְהָעִקָּר בְּכֹחַ הַצַּדִּיק שֶׁגִּלָּה זֹאת, כִּי רַק הוּא הִכְנִיס בָּנוּ בְּחֻמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁגַּם אֲנִי וְאַתָּה וְכוּ' נוֹכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּזֶה בִּבְחִינַת הַשְׁגָּחַת הַתְּלָמִיד שֶׁהוּא בְּחִינַת "נִבְלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁ'כְנֵי עָ'פָר" וְכוּ', אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע זֹאת מֵעוֹלָם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה וַאֲשֶׁר עוֹשֶׂה

עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה סַמָּא דְּמִלְתָּא מִשְׁתּוֹקֵא, כִּי סָיְג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר בּוֹעֵר כְּגַחֶלֵי אֵשׁ. וְהוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים, וּבֶאֱמֶת לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ דָּבָר מִזֶּה, אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהִזְמִין לִי זִכְרוֹן דְּבָרִים אֵלּוּ הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד, וְהֵם מְחַיִּין אוֹתִי עַתָּה מְאֹד. מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'. וּמֵאַחַר שֶׁכְּבָר אָמַר דְּבָרִים אֵלּוּ לְפָנֵינוּ וְנִכְתְּבוּ בְּסֵפֶר עַל יָדִי, וְאַתָּה זוֹכֶה לְשָׁמְעָם בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה כַּמָּה פְּעָמִים בְּוַדַּאי יֵשׁ וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ לִי וּלְךָ וּלְכָלָנוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תנז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' בְּחֻקּוֹתַי ל"ב לַסְּפִירָה תד"ר אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה וְהַצְלָחָה וְחַיִּים וְכָל טוּב לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי, הָרַבָּנִי הַנָּגִיד, הַיָּשִׁישׁ הַנָּדִיב וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב דּוֹב בָּעֶר, שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם בָּנָיו הַיְקָרִים, לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְשׁ נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם בָּנָיו הַיְקָרִים, לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי, הַנָּגִיד הַוָּתִיק וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר, שֶׁיִּחְיֶה, וְלִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב אַבָּיֶלִי נֵרוֹ יָאִיר, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, יְבָרְכָם ה' בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנוּ וְיַצְלִיחוּ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דְּעוּ אַחַי וְרֵעַי, כִּי בָּאתִי לְפֹה אוּמַאן בַּשָּׁבוּעַ הֶעָבַר בְּיוֹם ג' וְהִתְחַלְתִּי מִיָּד לַעֲסֹק בְּתִקּוּן בֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְקֹדֶם כָּל הֲכִרַחְנוּ לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל רְשׁוּת מֵהַשָּׂרִים דְּפֹה, וְאַחֲרֵי הִשְׁתַּדְּלוּת הַרְבֵּה עֶזְרָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַיּוֹם הָיוּ אֵצֶל הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ הַגַּרַאדְנִיצָע [הַמּוֹשֵׁל] בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד שְׁנֵי אֲדוֹנִים, וְנָתְנוּ רְשׁוּת לִבְנוֹת הַגַּג, רַק שֶׁעֲדַיִן צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּילֶעט [רְשָׁיוֹן] עַל זֶה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נְקַבֵּל מָחָר הַבִּילֶעט טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל זֶה וְעַתָּה צְרִיכִין לְהַתְחִיל בְּבִנְיַן הַגַּג. וּבִתְחִלָּה עָלָה עַל דַּעְתִּי לִבְנוֹת רַק הַגַּג הָעֶלְיוֹן שֶׁנִּפָּל לְבַדּוֹ, אַךְ רַבִּים אָמְרוּ לְנַפְשִׁי, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִסְתֹּר כָּל הַגַּג וְלִבְנוֹת מֵחָדָשׁ, וְכֵן הֵבַנְתִּי בְּעַצְמִי, שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיַן אַחֵר, אֲבָל הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין עַד שֶׁאֶהְיֶה אָצְלָם, כִּי בְּתוֹךְ כָּךְ יַעַבְרוּ יְמֵי הַקַּיִץ, וּבִפְרָט כִּי בְּעֵסֶק מְצֻוֶּה כָּזֹאת צְרִיכִין לְהַקְדִּים בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְגַם שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ, חַס וְשָׁלוֹם, הַדַּפִּין שֶׁל הַסְּטֶעלְיֶע [נַגַּרוּת] וְהַקּוֹרוֹת וְכוּ', עַל־כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְהַתְחִיל מִיָּד, לְזֹאת בָּאתִי לְהוֹדִיעָם כָּל זֶה. וּמַה מְּאֹד נִפְלֵאתִי, שֶׁעַד הֵנָּה לֹא הִגִּיעַ לִי אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת מֵהֶם עַל הַבִּנְיָן הַזֶּה, וּכְבָר הִבְטִיחוּ כְּפִי הַצָּעטִיל [הַפֶּתֶק] וְאָמְרוּ,

שֶׁבְּוַדַּאי יִשְׁלְחוּ תֵּכֶף קֹדֶם פֶּסַח אוֹ אַחַר פֶּסַח עַל־כָּל־פָּנִים, וְאֵין קוֹל וְאֵין כֶּסֶף, עַל־כֵּן אֲנִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם הַצֶּעטיל מֵהַמִּתְחַיְבִים, וְיִרְאוּ שֶׁיְּסַלְּקוּ הַכֹּל תֵּכֶף וּמִיָּד בְּלִי שׁוּם עִכּוּב, חַס וְשָׁלוֹם, וְיִשְׁלְחוּ הַמָּעוֹת לְקִהִלַּת טוּלְטשִׁין לְיַד בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הַבִּנְיָן חַס וְשָׁלוֹם. וְזֹאת תֵּדְעוּ, שֶׁאֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר יְסַלְּקוּ כְּפִי הַצֶּעטיל, עֲדַיִן יֶחֱסַר הַרְבֵּה, כִּי הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה, וּבְוַדַּאי תִּהְיוּ מֻכְרָחִים אַתֶּם לְהוֹסִיף עוֹד, כְּפִי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, עִם רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה אֶצְלֵנוּ עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל הַבִּנְיָן, חַס וְשָׁלוֹם, בִּשְׁבִיל הַהוֹצָאָה הַמְרֻבָּה, אַךְ לְעֵת עַתָּה תִּרְאוּ שֶׁיִּשְׁלְחוּ כֻּלָּם כְּפִי הַצֶּעטיל, וְאָז נֵדַע כַּמָּה צְרִיכִין לְהוֹסִיף. לְעֵת עַתָּה יִרְאוּ לִבְלִי לְעַכֵּב עוֹד הַמָּעוֹת שֶׁהִתְחַיְבוּ כְּבָר בְּהַצֶּעטיל, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא בִּנְיַן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, כִּי הוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת לָנֶצַח, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר כְּלָל עַד הֵיכָן זְכוּת הַמִּצְוָה דְּרַבִּים הַזֹּאת מַגִּיעַ, עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיְּסַיַּע בָּזֶה בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ כְּפִי בִּרְכַּת ה' וּכְפִי לִבּוֹ הַטּוֹב, כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ גְּדֻלַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד, זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְיִזְכְּרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל מַה שֶׁשָּׁמַעְנוּ כְּבָר מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וַאֲשֶׁר רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים מְאֹד וַאֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמֹק עָמֹק הָעֵסֶק הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא ז"ל עוֹסֵק עִמָּנוּ עֲדַיִן לְתַקְּנֵנוּ לָנֶצַח בְּגִין דְּלָא נֵיעוֹל בְּכִסּוּפָא קַמֵּהּ [שֶׁלֹּא נִכָּנֵס בְּבוּשָׁה לְפָנָיו]. הַיּוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת יוֹדֵעַ, כִּי אֲנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה בְּתָמִימוּת גָּדוֹל, וַאֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁאֵינִי כְּדַאי לַעֲסֹק בְּעֵסֶק נוֹרָא כָּזֶה, אַךְ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשָׁבוֹתָיו, וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן, וּפַרְנָסָתִי דְּחוּקָה, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהַשִּׂיא בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, וְגַם בְּנֵי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, בַּעַל חֲטוֹטֶרֶת נַעֲשָׂה אַלְמָן, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ, וְאֵין לִי שׁוּם כֹּחַ כִּי־אִם בַּפֶּה וּבַכְּתָב לְעוֹרְרָם וְלַהֲקִיצָם וּלְזָרְזָם בִּזְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה, וּמֻבְטָחַנִי בִּלְבָבָם הַטּוֹב, אֲשֶׁר זָכוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל לִהְיוֹתָם נִמְנִים עִמָּנוּ לְהִכָּלֵל בְּשִׁמּוֹ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא שֵׁם ה', כִּי שְׁמוֹ מְשֻׁתָּף בְּשֵׁם הַצַּדִּיק וכו', שֶׁבְּוַדַּאי יְקַיְּמוּ דְּבָרַי אֵלֶּה בִּזְרִיזוּת מִיָּד בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז, וְכָל הַמּוֹסִיף יוֹסִיפוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים, חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים לָנֶצַח עֲדֵי יִזְכּוּ לִרְאוֹת מַה רַב טוּב הַצָּפוּן לִירֵאָיךְ וּלְכָל הַנִּלְוִים אֲלֵיהֶם בְּגוּפָם וְנַפְשָׁם וּמְאֹדָם, זֶה מְמוֹנָם, וְשַׁבְתָּם וּרְאִיתֶם בֵּין הַנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבֵין הַחוֹלֵק, הַלֵּץ הַמְבַזֶּה נְקֻדַּת הָאֱמֶת, וּבֵין עוֹבֵד אֱלִילִים לַאֲשֶׁר לֹא עָבְדוּ, שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בֵּין הַשּׁוֹנֶה פִּרְקוֹ מֵאָה פְּעָמִים וּבֵין הַשּׁוֹנֶה מֵאָה פְּעָמִים וְאֶחָד, וְכֵן לְעִנְיַן צְדָקָה, שֶׁעוֹלָה עַל הַכֹּל, בִּפְרָט צְדָקָה כָּזֹאת, שֶׁהוּא זְכוּת הָרַבִּים וְקַיָּם לָנֶצַח, וּבֵין הַנּוֹתֵן מֵאָה רוּבָּל־חָדָשׁ לְבֵין הַנּוֹתֵן מֵאָה וְאֶחָד וכו'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח. הֶנֱאָנַח וְהַנִּדְכָּה מְאֹד מִצָּרוֹת נַפְשִׁי הַמְרֻבִּים מְאֹד וּמִצָּרוֹת נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר צוֹעֲקִים לְפָנַי מִצָּרָתָם, אֲשֶׁר יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבֵיהֶם, אֲבָל כְּבָר יָדַעְתִּי

הֵיטֵב בְּבֵרוּר, שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא צָרוֹת וִיגוֹנוֹת וּמַכְאוֹבוֹת וְכוּ', וּבְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲנִי זוֹכֶה לִזְכֹּר אֶת כָּל הַחֶסֶד וְהַטּוֹב, אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים הַחוֹלְקִים וְזִכַּנִי לִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ זַ"ל וְלַעֲסֹק בַּעֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים; וְזֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, וְזֶה תִּקְוָתִי לָנֶצַח, וְחַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי, שֶׁזִּכִּיתִי גַּם לְסַפֵּר וְלָשׂוּחַ בְּנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמֶיךָ, גַּם עַד זְקָנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל תַּעַזְבֵנוּ, עַד אַגִּיד רַחֲמֶיךָ לְדוֹר וְכוּ', נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' נָשׂא תר"ד בְּרֶסְלֶב.

שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נֶרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְהִנְנִי מוּכָן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַיֵּם בַּקָּשָׁתוֹ לִשְׁלֹחַ עֲגָלָה עֲבוּרָם בְּיוֹם ו' בַּבֹּקֶר כְּמִכְתָּבוֹ. אַךְ רְצוֹנִי מְאֹד שֶׁתִּהְיֶה עַל הַחֲתָנָה לְמַזָּל טוֹב, וְגַם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְיוֹם שֶׁעָבַר עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ שֶׁיִּהְיֶה דַּוְקָא עַל הַחֲתָנָה וְלֹא יָבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְתִדְחֶה הָא מִקָּמֵי הָא, אַךְ אַחַר־כָּךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי אֶפְשָׁר יִשְׁמַע בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ דְּבָרִים הַמַּכְרִחִין לוֹ לְתַכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יִשְׁמַע עַל הַחֲתָנָה, וְגַם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת לִהְיוֹת עַל הַחֲתָנָה. עַל כֵּן אָמַרְתִּי לִהְיוֹת שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכוּ'; אַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לוֹ בָּזֶה, אַךְ מֵאֵלֶיךָ תָּבִין בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁמַּהֲרָאוּי שֶׁתִּהְיֶה עַל הַחֲתָנָה גַּם כֵּן כִּי אֵין נָאֶה לִפְנֵי הַבְּרִיּוֹת שֶׁאַתָּה בְּנִי לֹא תִּהְיֶה עַל הַחֲתָנָה אֲשֶׁר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאֵינָם מִמִּשְׁפַּחְתִּי כְּלָל יִהְיוּ עַל הַחֲתָנָה. וְיָדַעְתִּי כִּי יֵשׁ לְךָ צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אוּלַי אֶפְשָׁר שֶׁתִּסַּבֵּב בְּאֹפֶן שֶׁתִּהְיֶה עִמָּנוּ עַל הַחֲתָנָה, וְגַם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַה טּוֹב. אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֲנִי אֶשְׁלַח עֲגָלָה כַּנַּ"ל, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וּמֵהָרָאוּי שֶׁתִּשְׁלַח עוֹד אִגֶּרֶת קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וּמִגְּדֶל טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֶרוֹ יָאִיר. נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִבְּרִיאוּת בִּתּוֹ תִּחְיֶה אִם כְּבָר שָׁבָה לְאֵיתָנָהּ בְּשָׁלוֹם. וּמֵהָרָאוּי שֶׁבּוֹא יָבוֹא עַל שִׂמְחָתֵנוּ עַל כָּל פָּנִים יִשְׁלַח דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק כַּנַּהוּג בֵּין הָאוֹהֲבִים מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן וְכוּ'. וְה' יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּהוּ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שֶׁיִּחְיוּ. יָגֵיל יַעֲקֹב וְיִשְׂמַח בְּפִקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים הַמְשַׂמְּחִים לֵב שֶׁיִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְשׂוּם כָּל מְגַמָּתוֹ אֲלֵיהֶם כִּי הֵם חַיֶּיךָ וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

תנט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' שְׁלַח תר"ד בְּרֶסְלֶב.

חַיִּים וְשָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה.

אֶתְמוֹל בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי, וּלְעֵת עֶרֶב הִשַּׁגְתִּי מִכְתָּבוֹ שֶׁהַחֲתָנָה לֹא תִּהְיֶה תֵּכֶף וְכוּ', וְהִנֵּה אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה לַעֲסֹק בְּבִנְיַן הַגַּג שֶׁעַל הַקְּלוֹיְז שֶׁהוּא דָּבָר נָחוּץ מְאֹד כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְמַהְמֵהּ עוֹד, וְאוֹדוֹת הַחֲתָנָה שֶׁלְּךָ, מִן הַסְּתָם רְצוֹנִי חָזָק גַּם כֵּן לִשְׁמֹחַ עִמְּךָ בְּשִׂמְחַת בִּנְךָ הוּא נָכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה, אַךְ עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לִי לְדַבֵּר כְּלָל מִזֶּה רַק אֲנִי מֻכְרָח לְזָרֵז עַצְמִי בְּכָל כֹּחִי לָבוֹא לְאוּמַאן עַל כָּל פָּנִים, עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת קֹרַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הַסָּמוּךְ, וְשָׁם אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי בְּעִנְיַן הַבִּנְיָן וּבְעִנְיַן נְסִיעָתִי לַדֶּרֶךְ, וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם.

וְאַתָּה בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה אַל תִּדְאַג עַל כָּל זֶה, וְאַל תַּרְבֶּה בְּמַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת, כִּי הִנְךָ רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְנַהֵג לְךָ כַּסֵּדֶר בְּשׁוּם דָּבָר, וְאַתָּה רוֹאֶה שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יְגוֹנוֹת וְכוּ'. וְגַם עָלֶיךָ עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר, וּבְכָל זֹאת אַתָּה חוֹשֵׁב בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל הוֹלֵךְ לְךָ כַּסֵּדֶר כִּרְצוֹנְךָ, אֲבָל הַהֶכְרֵחַ לְבַטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהַמְתִּין וּלְצַפּוֹת בְּכָל עֵת לִישׁוּעַת ה'. וַאֲפִלּוּ בַּעֲבוֹדַת ה', אַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין לְמַהֵר לְמַלֵּט עַל נַפְשׁוֹ מִפַּח יוֹקְשִׁים וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר לִי לְעִנְיַן זֶה 'אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן' וְכוּ'. וְכַאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ בָּזֶה הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן עֲדַיִן יֵשׁ וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר. וְלוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ שֶׁאָנוּ סוֹמְכִים עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן וְכוּ' אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הָיָה לָנוּ כֹּחַ לְהַמְתִּין וְכוּ' בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת. אַךְ בְּחֶמְלַת ה' וְחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מַחֲסֶה עֹז אֲשֶׁר בְּכֹחוֹ יָכוֹל כָּל אֶחָד לִבְרֹחַ וְלָנוּס לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, בְּכָל מִינֵי נְפִילוֹת וְהַרְחָקוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם וְכוּ', וְכַאֲשֶׁר פְּקַח עֵינֵינוּ לִמְצֹא כָּל זֶה בְּסֵפֶר תְּהִלִּים וּבְשִׁאַר סִפְרֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כ"ג) "גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי וְכוּ' וְכֵן הַרְבֵּה. חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּבְטַח בִּישׁוּעַת ה' וְחַסְדּוֹ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ כִּי "חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ" וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תס

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חֻקַּת תר"ד אוּמַאן.

שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט הֶחָתָן בְּנוֹ הוּא נֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה, מִי שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ הוּא יְשַׂמְּחֵם בְּחַסְדּוֹ וְגַם אוֹתִי עִמָּהֶם נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בָּאתִי לְפֹה בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, וּבְעוֹדִי בְּטֶעפְּלִיק הִטָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דַּעְתִּי בַּעֲצַת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲהוּבֵי בֶּאֱמֶת שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁאֶהְיֶה עַל חֲתֻנַּת בְּנוֹ הוּא נֶכְדִּי שֶׁיִּחְיֶה. וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ, וּכְפִי אֲשֶׁר בְּדַעְתִּי עַתָּה, אֶהְיֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ וְנִתְעַלְסָה בַּאֲהָבִים בְּחַסְדֵי ה'. וְאוּלַי הָעֲגָלָה בִּשְׁבִילִי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין עַד שֶׁתָּבוֹא וְאֶרְאֶה לְנָסֵעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעַצְמִי מִפֹּה. אוֹ לְצַוּוֹת לְאַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק שֶׁיִּשְׁלְחוּ עֲבוּרִי עֲגָלָה קֹדֶם בִּיאָתְךָ לְשָׁם. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה עִם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר. וְאַתָּה אַיְנְךָ צָרִיךְ לְבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ בָּזֶה כְּלָל, רַק עַל הֶחָתָן מָאהֶל [סְעוּדַת חָתָן שֶׁעוֹשִׂים לַיְלָה קוֹדֶם הַחוּפָּה] אֵינִי רוֹצֶה בְּשׁוּם אֹפֶן לְסַעֵד עַל הַסְּעֻדָּה, וְעַל כֵּן קָרוֹב שֶׁלֹּא אָבוֹא לְשָׁם עַד יוֹם ג' בַּבֹּקֶר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וַאֲפִלּוּ אִם אָבוֹא בְּיוֹם ב' אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיַּפְצִירוּ בִּי כְּלָל לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם בְּסַעֲדַת הֶחָתָן מֵאָל, כִּי אֵין לִי כֹּחַ לָזֶה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה וְהַתִּקְוָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כְּפִי הַנִּרְאֶה נִצַּחְתַּנִי בְּנֵי חֲבִיבִי, תְּשׁוּקָתְךָ וּתְשׁוּקַת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִלְּצוּנִי לִשְׁמֹחַ עִמָּהֶם יַחַד בִּישׁוּעַת ה', וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה לִי מָעֻזֵּנוּ. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה בְּנִי יְדִידִי לְנַצַּח אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁיִּהְיֶה מַעֲתָּה לְעֶזְרְךָ לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ תָּמִיד, לֶאֱחֹז הַמַּחֲשָׁבָה מִמַּחְשָׁבוֹת חוּץ וּמִמַּחֲשָׁבוֹת יִתְרוֹת וְכוּ', וּלְקַשֵּׁר וּלְדַבֵּק מַחֲשַׁבְתְּךָ תָּמִיד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז, וּלְהִתְחַזֵּק לִשְׁאֹר עַל עָמְדוֹ תָּמִיד וְכוּ'. וְהַכֹּל עַל יְדֵי דַּרְכֵי אֲדְמוֹ"ר זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרְכָה, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִים טוֹבִים וּלְהוֹצִיאָם בַּפֶּה בְּדִבּוּרִים מֵעֻמָּק הַלֵּב לְקַיֵּם לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל זַמְּרוּ לְמִי שֶׁמְּנַצְּחִין אוֹתוֹ וְשַׂמֵּחַ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בְּשִׂמְחָה בְּכָל לֵב שֶׁזָּכִינוּ לַעֲסֹק בְּדִבּוּרִים וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. וּתְהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל זֶקֶן שֶׁבִּזְקֵנִים דִּקְדֻשָּׁה, בָּהֶם תִּמְכְּנוּ יְתֵדוֹתֵינוּ לָנֶצַח:

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב.

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה:

תסא

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ב' מַסְעֵי תד"ר אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד יְדִידִי אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר.

דַּע יְדִידִי, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל, עָשִׂיתִי הַחֲתָנָה לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה לְמַזָּל טוֹב, וּתְהִלָּה לָאֵל, הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה'. וּבָאתִי לְפֹה בְּיוֹם ו', עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת קֹרַח, וְגֹדֶל הַיִּסּוּרִים וַחֲלָקַת הָעֲצָה שֶׁהָיָה לִי בְּעִנְיַן הַגַּג אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם, שֶׁנִּסְכָּם לִסְתֹּר לְגַמְרֵי הַגַּג הָרִאשׁוֹן וְכֵן עָשִׂינוּ וְהִתְחַלְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לַעֲשׂוֹת גַּג חָדָשׁ לְגַמְרֵי. וְגֹדֶל הַטִּרְחָא וְהַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לִי בָּזֶה אֵין לְשַׁעֵר, וּבִפְרָט רִבּוּי הַהוֹצָאָה מְאֹד, כִּי אֵין בְּנִמְצָא פּוֹעֲלִים לִשְׂכֹּר, וּצְרִיכִים לִתֵּן יוֹתֵר מִשְּׁנֵי זְהוּבִים לְיוֹם, וְגַם הָעֵצִים בְּיֹקֶר גָּדוֹל, וְכַעַת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת. וּתְהִלָּה לָאֵל, כְּבָר סָמוּךְ לְגַמַּר הָעֲמָדַת הַקְּרַאקְוֶויס [הַקּוֹרוֹת] שֶׁעַל הַבַּיִת־הַמִּדְרָשׁ בְּעַצְמוֹ, אַךְ עֲדַיִן לֹא קָבְעוּ לַאטָיס [קוֹרוֹת קְטַנּוֹת] וְאֵינָם בְּנִמְצָא לִקְנוֹת כְּלָל אֲפִלּוּ בְּיֹקֶר, וְגַם טִשֶׁעריפֶּיס [רַעֲפִּים] אֵין בְּנִמְצָא לִקְנוֹת, וְעַל בֵּית אָבִיךָ, נֵרוֹ יָאִיר, עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, לְמָחָר בְּדַעְתֵּנוּ לְהַתְחִיל בְּבִנְיַן הַגַּג שֶׁעַל בֵּית אָבִיךָ, נֵרוֹ יָאִיר, וְאֵין לָנוּ עֵצִים כָּרָאוּי, מִכָּל־שֶׁכֵּן לַאטָיס וּטְשֶׁעריפֶּיס וּפּוֹעֲלִים, וְאִם נִמְצָא בִּיגִיעָה רַבָּה צְרִיכִים הוֹצָאוֹת רַבּוֹת, כִּי הַכֹּל בְּיֹקֶר גָּדוֹל מְאֹד, וְאֵין אִתִּי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת. אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים, מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרִי וְכוּ'. וְגַם אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל הַכְּלָל לְמַעַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁתִּרְאֶה לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֵךְ לְקַבֵּץ מָעוֹת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וּבְבוֹאִי לְפֹה קֹדֶם שֶׁסִּתַּרְתִּי הַגַּג הָרִאשׁוֹן, אָמְרוּ לִי בְּשִׁמְךָ, שֶׁהִבְטַחְתָּ לַעֲזֹר מִקְּרוּמִינְשַׁאק בְּסַךְ עֶשְׂרִים רוּבֶּל־חָדָשׁ, וְגַם רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, הִבְטִיחַ לִתֵּן כָּרָאוּי מִשָּׁם, וְעַל זֶה סָמַכְתִּי לְסֹתֹר הַגַּג הָרִאשׁוֹן וּלְהַעֲמִיס עָלַי הוֹצָאָה מְרֻבָּה כָּזֹאת. כָּעֵת יִרְאֶה לְבַל יְשַׁנֶּה דְּבָרוֹ וְיִשְׁלַח עַל־כָּל־פָּנִים סַךְ הַנַּ"ל. וְאִם אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לִשְׁלֹחַ מִיָּד עַל־כָּל־פָּנִים יִרְאֶה לְהָבִיא עִמּוֹ צְרוֹר הַכֶּסֶף בְּעֶרֶךְ סַךְ הַנַּ"ל לְקַהִלַּת טֶשֶׁעהְרִין עַל שַׁבַּת־נַחֲמוּ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי בְּדַעְתִּי לָבוֹא לְשָׁם אָז, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְתִרְאֶה אַתָּה לָבוֹא לְשָׁם עִם הַסַּךְ הַנַּ"ל, כִּי בְּלֹא זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ לִגְמֹר הַבִּנְיָן, וְחַס וְשָׁלוֹם נִשְׁאַר בָּאֶמְצַע חֲלִילָה, וְאֵין לְזֶרֶז [אֶלָּא] לְמִזְרִזִין, בִּפְרָט בְּעֵסֶק כָּזֶה. מֻבְטָחַנִי, שֶׁבְּוַדַּאי יְקַיֵּם דְּבָרַי מִיָּד וְלֹא' הַיְשׁוּעָה. וּבְעִנְיַן מַעֲלַת גְּדֻלּוֹת נוֹרָאוֹת בְּנִיַן הַבֵּית־הַמִּדְרָשׁ הַקָּדוֹשׁ יֵשׁ אִתִּי תְּהִלָּה לָאֵל, הָרְבֵּה לְדַבֵּר בַּפֶּה וּבִכְתָב, וְלֹא' הַתְּקָוָה שֶׁתִּרְאֶה וְתִשְׁמַע דְּבָרֵנוּ בָּזֶה, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִשְׂמַח לִבֶּךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בָּזֶה לְסַיֵּעַ בְּסִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, כִּי גָּדוֹל הַמַּעֲשֶׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה, וְה' יְשַׁלֵּם פָּעֳלְכֶם וְיַעֲזֹר לָכֶם וְיוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל מַה שֶּׁאַתֶּם צְרִיכִים לְהוֹשַׁע, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ. דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב בְּשִׂמְחָה, וְשֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם כָּל הַנַּ"ל, וְה' יִגְמֹר בַּעַדְךָ לְטוֹבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תסב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' דְּבָרִים תר"ד אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַוּתִיק הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה, עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל הַנִּכְתָּב בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב פְּעָמִים. וְלֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי בְּנִי חֲבִיבִי מַה זֶּה קוֹל הָרַעַשׁ שֶׁלְּךָ לְדוּנְךָ לְכַף זְכוּת. הֲיַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁאֵינִי דָּן אוֹתְךָ לְזְכוּת תָּמִיד. בִּפְרָט שֶׁלֹּא עָשִׂיתָ נֶגְדִּי שׁוּם דָּבָר נֶגֶד רְצוֹנִי שֶׁאֶצְטָרֵךְ לְדוּנְךָ לְכַף זְכוּת, לֹא יָדַעְתִּי מִי אָמַר לְךָ בִּשְׁבִילִי שֶׁאֲנִי מִתְרַעֵם חַס וְשָׁלוֹם עָלֶיךָ שֶׁפָּגַמְתָּ לַעֲשׂוֹת נֶגֶד רְצוֹנִי חַס וְשָׁלוֹם. רַק כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי בָּזֶה שֶׁאֲנִי מִצְטַעֵר קְצָת וְיֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלֶיךָ וְעַל כַּיּוֹצֵא בְּךָ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים אֲשֶׁר רְצוֹנָם חָזָק תָּמִיד בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת עִמִּי בְּכָל עֵת, וְהַמְּנִיעוֹת מִתְפַּשְּׁטִים כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֲפִלּוּ בְּעֵת חֲתֻנַּת בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן, וְלֹא יָכְלְתָּ אַתָּה וְאָחִיךָ רַבִּי שַׁכְנָא, נֵרוֹ יָאִיר לִהְיוֹת עִמִּי עַל הַחֲתֻנָּה. אֲבָל לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְהִתְרַעֵם עָלֶיךָ חַס וְשָׁלוֹם, רַק דִּבַּרְתִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל בְּעִנְיַן הִתְפַּשְּׁטוּת הַמְּנִיעוֹת מֵהַקְּדֻשָּׁה בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד הֵיכָן עַד הֵיכָן הֵם מִתְפַּשְּׁטִים עַל כָּל אֶחָד. וְאַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדְעִים מִזֶּה אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ שֶׁלִּפְעָמִים אֵינוֹ יָכוֹל וְלִפְעָמִים אֵינוֹ רַשַּׁאי לְדַחֹק אֶת הַשָּׁעָה בְּיוֹתֵר לְשָׁבְרָם. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וּמִן הַסְּתָם כְּבָר שְׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה. הֲלֹא בְּוַדַּאי רְצוֹנִי הָיָה שֶׁלֹּא תִּהְיֶה טָרוּד בַּעֲבוֹדַת הַפָּאסְט [הַדּוֹאַר] וְיִהְיֶה לְךָ פַּרְנָסָה בְּסִבָּה קַלָּה מִמָּקוֹם אַחֵר בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ יוֹתֵר וְכוּ', אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת; טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר גַּם מֵעֵסֶק הַפָּאסְט אַתָּה נוֹסֵעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְגַם עַל שְׁבוּעוֹת וְשַׁבַּת חֲנֻכָּה, וּלְפְעָמִים גַּם בְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה. וְזֶה כָּל הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְשֶׁל שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה, שֶׁצָּרִיךְ לַחֲטֹף הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה מַה שֶּׁאַף עַל פִּי כֵן בְּחֶמְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא עָשַׂנִי גּוֹי וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ', וְאִם שֶׁהָיָה לִי קְצָת נַחַת מִמִּכְתָּבְךָ מִמַּה שֶׁהֲבַנְתִּי שֶׁאַתָּה רָגִיל קְצָת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה לִפְנֵי ה' שֶׁזֶּה הָעִקָּר, אַף עַל פִּי כֵן אֵין רְצוֹנִי שֶׁתַּחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת יְתֵרוֹת חִנָּם כָּל כָּךְ. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָךְ וּלְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא כָּל מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְבַקֵּשׁ בִּכְלָל וּבִפְרָט וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה.

וְהִנֵּה רְצוֹנִי הָיָה לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, אַךְ טָרִידְנָא טוּבָא בְּהַבְּנְיָן הַקָּדוֹשׁ, וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ה' הַסָּמוּךְ לְקִהְלַת טִירָהאוּוִיצָע עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה,

וּמִשָּׁם לִטְשֶׁעהִרִין עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְלַה' הַיְשׁוּעָה, יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

אוֹדוֹת בְּנֵי אָחִיךָ רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר יֵשׁ לִי צַעַר וְיִסּוּרִים עַד הַנֶּפֶשׁ, בִּפְרָט כִּי נוֹדַע לִי שֶׁאֵינוֹ בְּקַו הַבְּרִיאָה ה' יִסְעָדֵהוּ; גַּם אֶתְמוֹל נוֹדַע לִי שֶׁבְּנוֹ נֶכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה אֵין לוֹ שׁוּם מְלַמֵּד וְלֹא חֵבֶר לִלְמֹד עִמּוֹ, וְנִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמִּי מִזֶּה מְאוּמָה. וְאֶרְאֶה לְדַבֵּר עִם רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּסַּע הַיּוֹם לְטֶעפְּלִיק לְיַעֲצוֹ עֵצָה טוֹבָה בָּזֶה וּמִן הַסְּתָם יִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וְאַל יִצְטַעֵר עַל זֶה, כִּי מֻבְטָחַנִי בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁרַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר יָבִיא לוֹ יְדִיעָה טוֹבָה מִזֶּה. כְּלַל הַדְּבָרִים, דִּבְרֵי הַצַּדִּיק אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל אֱמֶת וְצֶדֶק וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְכוּ' שֶׁצְּרִיכִין עַל כָּל דָּבָר לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בִּפְרָט עָנִי וְאֶבְיוֹן נִרְדָּף כָּמוֹנִי, אַךְ הוּא יִתְבָּרַךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ, וְהַמְנַחֵם צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם יוֹשִׁיעֵנוּ וִינַחֲמֵנוּ מְהֵרָה לְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה, וּתְהִלָּה לָאֵל בַּצַּר הִרְחִיב לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁכְּבָר נִגְמְרוּ הָעֲמָדַת הַקְּרַאקְוֶוייס עַל הַגַּג וּבֵית עֲלִיָּתִי כְּבָר נִגְמְרָה, וְהַיּוֹם קוֹבְעִים הַלַּטֶיס, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מָחָר יַתְחִילוּ לְכַסּוֹת עִם הַטֶּשֶׁעריפֶּיס, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין הוֹצָאָה רַבָּה לִקְנוֹת טֶשֶׁעריפֶּיס וּשְׂכַר בַּעֲלֵי מְלָאכוֹת, וְלַה' הַתִּקְוָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תסג

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם תר"ד.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי, הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי, שֶׁיִּחְיֶה.

אָתְמוֹל שָׁמַעְתִּי שֶׁאֵינְךָ בְּקַו הַבְּרִיאָה וְיֵשׁ לִי צַעַר וְיִסּוּרִים רַבִּים מִזֶּה. כִּי גַּם בִּלְאו זֶה יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת עָצוּם עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, בִּפְרָט עַתָּה צַר לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי, מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה. אַךְ קַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁיּוֹשִׁיעַ לְךָ מְהֵרָה כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה'. וּבְוַדַּאי גַּם אַתָּה בְּנִי מַעֲשֵׂי יָדָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁנֶּאֱמַר עָלֵיהֶם "וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו". לֹא כַּחֲטָאֵינוּ יַעֲשֶׂה לָנוּ כִּי רַבִּים רַחֲמָיו מְאֹד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי מְאֹד וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבְּךָ, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ. וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה, וַאֲנִי חוֹשֵׁב לְטוֹבָתְךָ הַרְבֵּה, וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹשִׁיעַ לְךָ בְּקָרוֹב, וְתִרְאֶה לְכָתֹב לִי אִגֶּרֶת מִיָּד, וְתִשְׁלַח לְטוּלְטְשִׁין לְאָחִיךָ רַבִּי יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר, וּמֵאִתּוֹ יַגִּיעַ לְיָדַי, כִּי אֲנִי מְצַפֶּה לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ מְהֵרָה בְּטֶשֶׁעהִרִין שֶׁבְּדַעְתִּי לָבוֹא לְשָׁם בְּעֲזֶרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה; וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל מִגֹּדֶל טִרְדַּת הַבְּנְיָן הַקָּדוֹשׁ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תסד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' עֵקֶב תר"ד טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

הוֹמָה עָלַי לִבִּי אֲהוּבִי בְּנִי מַה שֶּׁלֹּא קִבַּלְתִּי שׁוּם אִגֶּרֶת מִמְּךָ מִבְּרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וּבְיוֹם א' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבְּנִי רַבִּי יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר וְלֹא הִזְכִּירְךָ בִּפְרָטִיּוּת רַק בִּכְלַל כָּל בְּנֵי בֵיתִי, וְיֵשׁ לִי צַעַר וְכִלְיוֹן עֵינַיִם לְמִכְתָּבְךָ בְּעַצְמְךָ, עַל כֵּן תִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּבְךָ בְּזֻרִיזוּת תֵּכֶף וּמִיָּד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהוֹשַׁע. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ וּלְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּךָ מַחְשָׁבוֹתֶיךָ שֶׁאֵינָם טוֹבוֹת וְלִבְלִי לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה כְּלָל, רַק לְבַלּוֹת הַיּוֹם בִּשְׁלֹשָׁה תְּפִלּוֹת וּבִלְמוּד תּוֹרָה וַאֲמִירַת תְּהִלִּים, וְלָשׂוּחַ עַל כָּל פָּנִים מְעַט בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, וְגַם לָשׂוּחַ עִם בְּנֵי אָדָם לְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ בְּכָל מַה שֶּׁיִּזְמִין ה' בְּפִיכֶם. וּמִן הַסְּתָם יִתְגַּלְגֵּל מִזֶּה דִּבּוּרִים הַנּוֹגְעִים אֶל הַתַּכְלִית לְדַבֵּר מִגְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁגִּלָּה לָנוּ עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשָׁבוֹתָיו וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר עַד שֶׁיֵּשׁ וְיֵשׁ תִּקְוָה גַּם לְאַחֲרִיתְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אִיךְ שֶׁהוּא אִיךְ שֶׁהוּא וְכוּ' וְכוּ'. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק כְּלָל, כִּי הַפָּאסְט נְחוּצָה מְאֹד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וְלִשְׁמֹעַ כָּל טוֹב מֵאִתְּךָ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

תסה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' עֵקֶב תר"ד טְשֶׁעהרִין.

רַב שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ חַיִּים וּבְרָכָה וְכָל טוּב.

בְּיוֹם ד' עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב בָּאתִי לְפֹה בְּשָׁלוֹם, וּבָכִינוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב. וּבְחֶמְלָתוֹ זָכִינוּ לִשְׁמֹחַ בְּשַׂבַּת נַחֲמוּ, כִּי אַתָּה ה' עֶזְרָתֵנוּ וְנַחֲמָתֵנוּ. וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי הַפָּאסְט נְחוּצָה, וּבְיוֹם א' הֶעָבַר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ וְהָיָה לִי לְנַחַת, אַךְ הֵיטֵב חָרָה לִי עַל שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם בִּפְרָטִיּוּת מִבְּנִי רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר מֵחֲמַת שֶׁשָּׁמַעְתִּי בְּאוּמָאן שֶׁאֵינוֹ בְּקֶו הַבְּרִיאָה, עַל כֵּן הָיִיתִי מְצַפֶּה מְאֹד לְקַבֵּל מִכְתָּב מִמֶּנּוּ בְּעַצְמוֹ בְּכָתַב יָדוֹ, אוֹ עַל כָּל פָּנִים מֵאִתְּךָ לְהוֹדִיעֵנִי מִבְּרִיאוּתוֹ אִם שָׁב לְאֵיתָנוֹ, וְכָעֵת יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל יְדִיעָה טוֹבָה מִמֶּנּוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד, כִּי כְּבָר סָמוּךְ לַחֲצוֹת, וַעֲדַיִן לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין דְּרַבֵּינוּ תָּם וְלִישׁוּעָתוֹ קִוִּינוּ שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה לְטוֹבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

תסו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' רְאֵה תר"ד טְשֶׁעהרִין.

רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרָכָה. לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד נַפְשִׁי הַרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר.

אֶתְמוֹל בָּאתִי לְפֹה מִקְרוּמִינְטְשַׁאג. וּמָצָאתִי אֶת שֶׁקִּוִּיתִי וְחִכִּיתִי הוּא מִכְתָּבְךָ הַטּוֹב שֶׁהוֹדַעְתַּנִי מִבְּרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, שֶׁבְּחַסְדֵי ה' הִתְחִיל צְמִיחַת יְשׁוּעָתְךָ לָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַתְּחִי רוּחִי, כִּי מְאֹד גָּדַל צַעֲרִי וּמַכְאוֹבִי עַד הַנֶּפֶשׁ בְּשָׁמְעִי בְּאוּמַאן שֶׁאֵינְךָ בְּקֶרֶב הַבְּרִיאָה. וּבִפְרָט בְּבוֹאִי לְפֹה וְקִבַּלְתִּי מִכְתָּב מֵאֲחִיךָ בְּנִי רַבִּי אִיצִיק שֶׁיִּחְיֶה וְלֹא הִזְכִּיר דָּבָר מִבְּרִיאוּתְךָ, נִגְדַּל צַעֲרִי וְכִלְיוֹן עֵינַי בְּלִי שִׁעוּר. וּמָה אָשִׁיב לַה' עַל הֶעָבַר, אֲשֶׁר הִשְׁמִיעַנִי אֶתְמוֹל בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הִתְחַלְתָּ לָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ, מִי יִתֵּן שֶׁאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מְהֵרָה שְׁמוּעָה טוֹבָה שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל חָזַרְתָּ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְעַל אוֹדוֹת הָעִקָּר שֶׁבְּכָל הָעִקָּרִים מַה שֶּׁהִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ צַעֲקָתְךָ הַמָּרָה מְאֹד, שֶׁעִקַּר כַּוָּנָתְךָ עַל כְּאֵב עֲוֹונוֹתֶיךָ עַל יְדֵי גֹּדֶל הִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר וְכוּ' שֶׁמִּתְגָּרִין הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת בְּךָ מְאֹד שֶׁהֵם עִקַּר הַיְצָרִין רָעִים. הִנֵּה שָׁמַעְתִּי צַעֲקָתְךָ וְיָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ מִכְּבָר וּמַעֲתָּה, אִם אָמְנָם הוֹמָה עָלַי לִבִּי "מֵעַי מֵעַי אוֹחִילָה", כִּי "בְּכָל צָרָתְךָ לִי צַר", וּמְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּמַכְאוֹבִי. אַךְ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ אֲנִי מְנֻחָם וּמְחַיֶּה אֶת עַצְמִי מַה שֶּׁבְּנַפְלְאוֹת ה' וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים, אַתָּה צוֹעֵק עֲדַיִן בְּקוֹל מַר וּמָרוֹר כָּזֶה הָעוֹלֶה עַד לֵב הַשָּׁמַיִם.

וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁגַּם צַעֲקָתְךָ וְנַאֲקָתְךָ בְּמִכְתָּבְךָ שׁוֹמֵעַ וּמֵבִין וּמַאֲזִין וּמַקְשִׁיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְצִדִּיקָיו הָאֱמִתִּיִּים, וְחוֹשְׁבִים מַחֲשָׁבוֹת לְהוֹשִׁיעֲךָ. וּמַה שֶּׁמִּתְעַכֵּב הַיְשׁוּעָה, יֵשׁ בָּזֶה דְּבָרִים נֶעְלָמִים מְאֹד מְאֹד, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וּבְוַדַּאי הַמְּנִיעָה מִצִּדֵּנוּ מַה שֶּׁאֵין אָנוּ מִתְעוֹרְרִים לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת כָּרָאוּי. וְגַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָפֵץ וּמִתְאַוֶּה לִתְפִלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ שֶׁל הַגְּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, וְרוֹצֶה שֶׁתַּרְבֶּה לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְכוּ', אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן גַּם צַעֲקָתְךָ הַמָּרָה אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת כְּלָל. וְעַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי תַּתְחִיל מֵעַתָּה לְפָרֵשׁ לְךָ מֵחָדָשׁ הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק "אַזְמֵרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לֵילֵךְ עִמָּהּ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וּמֵאַהֲבָתְךָ וּמֵהַחִיּוּב לְקַיֵּם

וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ, הִנְנִי מְלַמֶּדְךָ קְצָת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת מֻחְדָּשׁ בִּלְשׁוֹן טַייטְש, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבְּךָ לֵילֵךְ בָּהֶם בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת;

וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרָכָה: אַז אַ מֶענְטְש זָעהט עָר אִיז זַייעֶר שָׁפָּל, טָאר עָר נִיט אַרָאפּ פַאלִין, נָאר עָר מוּז זִיךְ מְחַיֶּה זַיין אוּן זָאל זִיךְ מְיַשֵּׁב זַיין, וְויא הָאבּ אִיךְ פָּארְט נִיט אַמָאל עָפּפִּיס עָפּפִּיס גוּטְץ גִיטָאן. וְויא הָאבּ אִיךְ נִיט עָפּפִּיס אַ מְצָוָה גִיטָאן, אִיךְ פַּאסְט אוּם יוֹם כִּפּוּר אוּן תִּשְׁעָה־בְּאָב אוֹיךְ, אוּן כָּל הַד' תַּעֲנִיתִים אוֹיךְ, חָאטְש דָּאס הַאַרְץ טוּט מִיר זַייעֶר וֵויי, אוּן גֵּיי אַמָאל אִין מִקְוֶה אַרַיין אוּן אָפּלוּ אִין כָּל הַקְלָקוּלִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלָן מוּטְשָׁע אִיךְ מִיךְ זַייעֶר אוּן וויל מִיךְ זַייעֶר מַצִּיל זַיין וְכוּ', אוּן וְויא סָע אִיז, עַל כָּל פָּנִים עָפּפִּיס נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת הָאבּ אִיךְ אִין מִיר וָואס אִיךְ הָאבּ כַּמָּה פְּעָמִים גִיטָאן רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, אוּן דָּער מִיט מוּז מֶען זִיךְ מְחַיֶּה זַיין אוּן נִיט מְיַיאֵשׁ זַיין בְּשׁוּם אֹפֶן וְכוּ' [כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שֶׁהוּא שָׁפָל מְאוֹד אָסוּר לוֹ לִפּוֹל, אֶלָּא הוּא חַיָּב לְהַחֲיוֹת וּלְהִתְבּוֹנֵן הָאִם בְּכָל זֹאת לֹא עָשִׂיתִי פַּעַם אֵיזֶה טוֹב, הָאִם לֹא עָשִׂיתִי מִצְוָה. אֲנִי צָם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְגַם בְּתִשְׁעָה בְאָב, וְגַם כֵּן בְּכֹל אַרְבַּעַת הַצּוֹמוֹת אַף שֶׁלִּבִּי כוֹאֵב לִי מְאֹד. וּלְפָעָמִים אֲנִי הוֹלֵךְ לַמִּקְוֶה. וַאֲפִלּוּ בְּתוֹךְ כֹּל הַקְלָקוּלִים רַחֲמָנָא לִצְלַן אֲנִי מִתְעַנֶּה מְאֹד וְרוֹצֶה מְאֹד לְהַצִּיל אֶת עַצְמִי. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַל כָּל פָּנִים כַּמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ בִּי מַה שֶּׁעָשִׂיתִי כַּמָּה פְּעָמִים אֶת רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וּבָזֶה חַיָּבִים לְשׂוּב לְתְחִיָּה וְלֹא לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם אֹפֶן], וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַסֵּפֶר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַיֵּן שָׁם בָּאֵר הֵיטֵב, רַק חָזַרְתִּי לְךָ קְצָת דְּבָרִים בִּלְשׁוֹן לַעַ"ז לְהַכְנִיס הַדְּבָרִים בְּלִבְּךָ מֻחְדָּשׁ, וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן הַבַּעַל דָּבָר מִתְגַּבֵּר, צָרִיכִין אַחַר כָּךְ לַחֲזוֹר וְלֵילֵךְ בָּזֶה, וְכֵן בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל פַּעַם, וּבְתוֹךְ כָּךְ עוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה, וּבְפָרָט לְהִתְגַּבֵּר לוֹמַר וְלָשׂוּחַ כָּל זֶה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלוֹמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְויא אַזוֹי אִיךְ בִּין וְויא אַזוֹי אִיךְ בִּין אַזוֹי וְויא דּוּא וֵוייסְט אוּן אִיךְ וֵוייס מַיין וֵוייטִיג, דּוּא הָאסְט זִיךְ פָּארְט מִיט מִיר חֶסֶד עוֹלָם גִיטָאן אוּן הָאסְט מִיךְ בַּאשַׁאפִין מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲשַׂנִי וְכוּ', אוּן מָע הָאט מִיךְ פָּארְט גִישְׁנִיטִין אוּן בְּלוּט פַאר נָאסְן צוּ אַכְט טָאג, אוּן אִין חֶדֶר הָאבּ אִיךְ גֵילֶערִינְט א"ב אוּן סִדּוּר אוּן חֲמֵשׁ אוּן גְמָרָא וְכוּ', וְויפִיל שְׁנִיט אוּן יִסּוּרִים הָאבּ אִיךְ גֵילִיטִין פּוּן דִּיא מְלַמְּדִים, אוּן אַלֶיין הָאבּ אִיךְ מִיךְ אוֹיךְ גִימוּטְשָׁעט כַּמָּה פְּעָמִים, וָואס טוּט מֶען, רְצוֹנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אַךְ שְׂאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב אוֹתִי וְכוּ', וְאִם הַתִּנָּא הַקָּדוֹשׁ שֶׁבַּגְמָרָא לֹא הִתְבַּיֵּשׁ לוֹמַר זֶה, בַּדַּארְפִין מִיר זִיךְ בְּוַדַּאי נִיט שָׁעֶמֶען שְׂרַייעֶן דָּאס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מִינֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל צָעָקָה, וּכְמוֹ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק לְפָנַי בְּמִכְתָּבְךָ כַּמָּה פְּעָמִים בִּיטֶיר בִּיטֶיר בִּיטֶיר בִּיטֶיר וְכוּ', גְוַואלְד גְוַואלְד וְכוּ' [רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁאֲנִי, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ, וַאֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מַכְאוֹבִי, בְּכֹל זֹאת עָשִׂיתָ

עִמִּי חֶסֶד עוֹלָם וּבָרְאתָ אוֹתִי מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשַׂנִי וְכוּ', וּבְכֹל זֹאת מָלוֹ אוֹתִי וְשָׁפְכוּ אֶת דָּמִי בַּיּוֹם הַשָּׁמִינִי, וּבַחֶדֶר לָמַדְתִּי א"ב וְסִדּוּר וְחוּמָשׁ וּגְמָרָא כַּמָּה חַתָּכִים וְיִסּוּרִים סָבַלְתִּי מֵהַמְלַמְּדִים וְגַם הִתְעַנֵּיתִי בְּעַצְמִי כַּמָּה פְּעָמִים. מַה לַּעֲשׂוֹת רְצוֹנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אַךְ שְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב אוֹתִי וְכוּ' וְאִם הַתִּנָּא הַקָּדוֹשׁ שֶׁבַּגְּמָרָא לֹא הִתְבַּיֵּשׁ לוֹמַר זֶה, וַדַּאי שֶׁאָנוּ אֵינֶנּוּ צְרִיכִים לְהִתְבַּיֵּשׁ לִצְעֹק כֵּן לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל מִינֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל צְעָקָה וּכְמוֹ שֶׁאָתָּה צוֹעֵק לְפָנַי בְּמִכְתָּבְךָ כַּמָּה פְּעָמִים מַר מַר וְכוּ' אֲבוֹי אֲבוֹי וְכוּ'], כָּךְ אַתָּה צָרִיךְ לִצְעֹק בְּכָל לֵב בְּכָל יוֹם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; וְאִם חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם אַף עַל פִּי כֵן מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל דָּבָר, צְרִיכִין לִצְעֹק עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכֵן בְּכָל פַּעַם עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה'. וּבְפָרָט שֶׁיֵּשׁ לָנוּ אָב זָקֵן, זָקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים אֲשֶׁר כֹּחוֹ גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית.

וַאֲנִי מַבְטִיחֲךָ בְּנִי חֲבִיבִי! שֶׁאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּוַדַּאי יְתַקֵּן אוֹתְךָ רַבֵּנוּ זַ"ל בְּתִקּוּן נִפְלָא, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לְקַיֵּם דְּבָרַי לְהִתְגַּבֵּר לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ עַל יְדֵי זֶה. וּזְכֹר הֵיטֵב אֶת כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בְּסָמוּךְ, וַאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִכְּבָר. וְתַכְרִיחַ עַצְמְךָ הַרְבֵּה לִלְמֹד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכָל יוֹם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, עַל כָּל פָּנִים לֹא יַעֲבֹר עָלֶיךָ שׁוּם יוֹם בְּלִי לִמּוּד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְשֶׁלְחַן־עָרוּךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֶךָ לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וְיוֹם לִלְמֹד יוֹתֵר, וְגַם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו מְעַט אוֹ הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם. וּשְׁאָר כָּל הַיּוֹם תַּכְרִיחַ עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. רַק הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְבַל יַעֲלֶה עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ שִׁגָּעוֹן הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ כַּיָּדוּעַ לְךָ, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא חָפֵץ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּקִיּוּמֵנוּ, כִּי לַכֶּלֶב חַי טוֹב מִן הָאֲרִי הַמֵּת. וַאֲנִי מְקַוֶּה לַה' שֶׁיְּקַיֵּם בְּךָ "וְהָיָה רֵאשִׁיתְךָ מִצְעָר וְאַחֲרִיתְךָ יִשְׂגֶּה מְאֹד". וְהָעִקָּר שֶׁתִּבְטֹל דַּעְתְּךָ נֶגֶד דַּעְתִּי שֶׁהוּא דַּעַת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּשְׂגָּב זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְכוּ'.

וּרְצוֹנִי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר אַךְ זְמַן הַתְּפִלָּה הִגִּיעַ, וַאֲנִי זֵרַזְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב מִיָּד קֹדֶם הַתְּפִלָּה, כִּי אִגֶּרֶת זֶה הוּא עִקַּר מִצְוַת קְרִיאַת שְׁמַע לְקַיֵּם "וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ" וְכוּ', "וְלִמַּדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם" וְכוּ', בְּפָרָט דְּבָרִים אֵלּוּ הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר הַחַיִּים, מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה מֵרוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים שֶׁיְּכוֹלִין לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתָךְ וְהַגְּרוּעִים מִמְּךָ אֲלָפִים פְּעָמִים. וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּנִי שֶׁכְּבָר הָיוּ אֲצִלֵּנוּ אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ גְּרוּעִים מִמְּךָ הַרְבֵּה, וְנִתְקָרְבוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דִּבּוּרִים כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה שֶׁקִּבַּלְנוּ מִמֶּנּוּ זַ"ל. וּקְצָתָם נִפְטְרוּ לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא לְשָׁלוֹם, וְחֶלְקָם בְּחַיִּים נִצְחִיִּים בְּכֹחַ רַבֵּנוּ זַ"ל, וַאֲשֶׁר הֵם בַּחַיִּים עוֹדָנָּה הֵם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים, וּבְוַדַּאי יְהִי אַחֲרִיתָם טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּדָמָעוֹת וּבְשִׂמְחָה עַל יְדֵי הַתִּקְוָה לְאַחֲרִית טוֹב לְכֻלָּנוּ. וְגַם לִי וּלְךָ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה אַחֲרִית טוֹב עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ כִּי סוֹף כָּל סוֹף הַכֹּל יִתְתַּקְּנוּ, אַךְ מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵהָעוֹסֵק בְּתִקּוּנֵנוּ, וְאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם עַל הַמִּשְׁתַּדֵּל בְּהַצָּלָתֵנוּ לָנֶצַח. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תסז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' רְאֵה תר"ד טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לְבָנַי חֲבִיבֵי הֲרבָּנַי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

הִנֵּה לְפָנֶיךָ הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי לִבְנֵי רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, כִּי קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל מִכְתָּב מִמֶּנּוּ וְהָיָה לִי לְנַחַת כִּי מְאֹד קִוִּיתִי לָזֶה כַּנַ"ל. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הַמִּכְתָּב לִבְרֶסְלֶב כָּעֵת יִשַּׁבְתִּי לִשְׁלֹחַ הַמִּכְתָּב הַנַ"ל אֵלֶיךָ, כִּי גַּם אֵלֶיךָ בְּנֵי חֲבִיבֵי נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ. וְגַם אֲנִי בְּעַצְמִי מֻכְרָח לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי בְּכָל יוֹם וְיוֹם צְרִיכִים שֶׁיִּהְיוּ חֲדָשִׁים אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֵיךְ שֶׁהוּא וְכוּ'. וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ מִיָּד הָאִגֶּרֶת הַזֶּה לְיַד בְּנֵי רַבִּי דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר עַל יְדֵי אִישׁ נֶאֱמָן וְחָתוּם בְּחוֹתָמְךָ בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מַמָּשׁ בַּזְּרִיזוּת הָאֶפְשָׁרִי כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ כָּל זֶה.

וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל תֵּכֶף בְּבוֹאִי מִקְרוֹמִינְטְשַׁאג וְהָיָה לִי לְנַחַת, וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עִם סַךְ מֵאָה רוּבֵּל כֶּסֶף בְּבוֹאִי לְפֹה בְּיוֹם ג' עֵקֶב, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל קַבָּלַת תְּשׁוּבָה עַל זֶה פֹּה בְּקִרוֹב וְאָז אֶשְׁיב לְךָ כָּרָאוּי. וְכָעֵת אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ אֲגַב מִכְתַּב בְּנֵי רַבִּי דָּוִד צְבִי הַנַ"ל הַשַּׁיָּךְ גַּם אֵלֶיךָ כַּנַ"ל, וְאֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַרְבּוֹת בִּדְבָרִים אַף כִּי הַמָּה מֻכְרָחִים. אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וַאֲנִי צָרִיךְ פֹּה לְדַבֵּר מִכַּמָּה עֲסָקִים מֵהַקְּלוֹיְז לְגַמְרֵהּ בְּכִי טוֹב וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכָד אֲדְמוֹ"ר זַ"ל. אֵין כָּעֵת מַה לְהַשִּׁיבוֹ. כִּי עַד הֵנָּה הָיִיתִי בִּקְרוֹמִיטְשַׁאק. מִן הַסְּתָם אֲדַבֵּר מִמְּךָ לְטוֹבָתְךָ. וְהוּ יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעַ לְךָ מְהֵרָה וְיַשְׁפִּיעַ לְךָ פַּרְנָסָה וּבְרָכָה וִישׁוּעָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְתִרְאֶה לָבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְאוּמִין. וְשָׁם פָּנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר כָּרָאוּי. וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם רַק חֲזַק וֶאֱמַץ לְבוֹא בְּלִי עִכּוּב כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְטוֹבָתְךָ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח

נָתָן הַנַ"ל

תסח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל תר"ד טְשֶׁעהרִין.

הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה, הוּא יוֹרֵנוּ מְהֵרָה דַּרְכּךָ וְנָתִיב לַתְּשׁוּבָה וְיֵטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה וְהַכְּתִיבָה לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל וְאֵין כָּעֵת לְחַדֵּשׁ דָּבָר, כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד לִנְסֹעַ לְמֶעְדֶוועדיבְקָא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וּמִשָּׁם לְאוּמַאן, וּרְצוֹנִי לָבוֹא לְשָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תֵּצֵא הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. ה' יָכִין מִצְעָדוֹ לְטוֹב וַה' יִתְבָּרַךְ יֶרְחֵם עָלֶיךָ וְעַל כָּלְנוּ וְיָסִיר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה, וְנִזְכֶּה לִשְׂמֹחַ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ בַּחֲסָדָיו הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר לֵית מַחֲשָׁבָה תִּפִּיסָא תַּמָּן כְּלָל, בָּהֶם בָּטַחְנוּ עֲדַיִן לְהֵטִיב אַחֲרִיתֵנוּ לָנֶצַח, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבְּרֵנוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה דִּבְרֵי אֱמֶת הָרְבֵּה בְּשַׁבָּתִים קְדוֹשִׁים שֶׁעָבְרוּ וְשָׂמַחְנוּ וְרָקַדְנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, מִי יִתֵּן שֶׁיִּתְבַּטֵּל הָעַצְבוּת לְגַמְרֵי מֵאִתָּנוּ לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֲגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדְּךָ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזֵּנוּ לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל.

בְּוַדַּאי אֵינִי שׁוֹכֵחַ בְּךָ חַס וְשָׁלוֹם, וְאַתָּה תָּקוּעַ בְּלִבִּי וּמוֹחִי בְּכָל עֵת, אַךְ אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדִי לַעֲשׂוֹת לְטוֹבָתְךָ עָשִׂיתִי וְאֶעֱשֶׂה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ עִקַּר תִּקְוָתִי עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד כִּי הוּא רַב לְהוֹשִׁיעַ לְךָ וּלְכָלָנוּ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ לָבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּלִי תֵּרוּץ לְמַעַן יֵטִיב לְךָ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

תסט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' רֹאשׁ־חֹדֶשׁ אֱלוּל תר"ד טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל וְהָיָה לִי לְנַחַת בְּרְאוֹתִי מִכְתָּבְךָ, אַךְ צַעֲרֵי גָּדוֹל מִמַּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאֵינְךָ בְּקַו הַבְּרִיאָה, בַּעַל הָרַחֲמִים יִסְעָדְךָ מְהֵרָה וְתָקוּם עַל רַגְלֶיךָ, וְרַגְלֶיךָ יַעַמְדוּ בְּמִישׁוֹר בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּכַוָּנָה. וּתְקַבֵּל עַל עַצְמְךָ לְהִתְפַּלֵּל בְּזְרִיזוּת בַּבֹּקֶר וְלִבְלִי לְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה, רַק לְהִתְחַזֵּק בְּכָל בֹּקֶר

לְהִתְפַּלֵּל בְּזְרִיזוּת עִם הַצִּבּוּר, וְגַם לִבְלִי לְשׁוֹחֵחַ בִּתְפִלִּין אֲפִלּוּ בִּתְפִלִּין דְּרַבֵּינוּ תָּם. רַק אַחַר הַתְּפִלָּה וְהַלִּמּוּד, בְּאֶמְצַע הַיּוֹם תּוּכַל לָשׂוּחַ וּלְדַבֵּר כִּרְצוֹנְךָ לְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם וְיוֹם עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּמִן הַסְּתָם תְּשִׂיחוּ וּתְדַבְּרוּ מֵעֵסֶק הַתּוֹרָה וּמִגְדֻּלַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּמִגְדֻּלַּת תּוֹרָתוֹ וּמַעֲשָׂיוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת וְכוּ', שֶׁכָּל זֶה הוּא גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת בַּאֲרִיכוּת קְצָת, וְהַלְוַאי שֶׁתִּתְקַיֵּם דְּבָרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִדְּבָרָיו ז"ל וְתַלֵּךְ בָּהֶם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהֵטִיב בְּאַחֲרִיתְךָ.

וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, כִּי אֲנִי טָרוּד מְאֹד לִנְסֹעַ לְדַרְכִּי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסְּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לִקְהִלַּת מָעדְוָועדִיבְקָא, וְאַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְאוּמַאן וּרְצוֹנִי חָזָק לְבוֹא לְשָׁם עַל שַׁבַּת פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא, וַה' יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

אוֹדוֹת הַקִּיטוּל אָכְתֹּב לִבְנִי ר' אִיצִיק שֶׁיִּקְנֶה לְךָ וְאִם אֵין מָצוּי שָׁם אָקְנֶה לְךָ בְּאוּמִין קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לְתָפְרוֹ כָּרָאוּי קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. עַל טוּלִיפּ אֵין צָרֵךְ עַתָּה לִקְנוֹת כַּאֲשֶׁר אֲדַבֵּר עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה ה' וְתוֹדָה לְדָבָרִי. וּדְבָרִים קְטַנִּים כְּתַנָּת וְכִיוֹצֵא בְּוַדַּאי יִהְיֶה לְךָ בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ. וְגַם טוּלִיפּ בְּוַדַּאי אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁאֶתֵּן לְךָ כָּרָאוּי. וּמַה שֶּׁהוּא מֻכְרָח אַף עַל פִּי שֶׁפַּרְנָסָתִי דְּחוּקָה אַף עַל פִּי כֵן מַה שֶּׁמֻּכְרָח יַזְמִין לִי ה' יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ כָּרָאוּי, וְאַל תִּדְאַג עַל זֶה כְּלָל, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ וּלְכָלָנוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נִפְלָאתִי שֶׁשָּׂכַחְתָּ לִכְתֹּב לִי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִבְּנֵי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה, אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּכְתֹּב בְּעַצְמוֹ עַל כָּל פָּנִים שׁוּרוֹת שְׁתַּיִם שֶׁיּוֹרוּ אוֹתוֹ לִכְתֹּב, בִּפְרָט רַבּוֹ בְּכְתִיבָה רַבִּי מֹשֶׁה נָרוֹ יָאִיר מַה טּוֹב. עַל כָּל פָּנִים תִּכְתֹּב לִי לְאוּמַאן מַיָּד פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מֵאִתּוֹ. וְשָׁלוֹם לְזוּנְתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דּוּשִׁיל תִּחְיֶה וּלְכָל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁיִּחְיוּ וְלִבְנֵי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְתִרְאֶה לִכְתֹּב לִי גַּם לְאוּמַאן, וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב. וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתַּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ, וּבִפְרָט לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וּבִפְרָט עַתָּה בִּימֵי אֱלוּל וְיָמִים הַנּוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים, מִי לֹא יִירָא בַּיָּמִים הָהֵם, וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, "זְכֹר בְּנֵי אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ לְמַעַן יִיטַב לְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ" וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִבְנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה.

לְמַעַן הַשֵּׁם וְוער אַמֶּעְנְטְשׁ, ווייס אַז דוּא בִּיסְט נִיט קַיין קְלֵיין קִינְד, שְׁטַארְק דִּיךְ אוּן לַייג אַרַיין דֶּעם מוֹחַ אִין לֶעְרְנֶין, אוּן דַּאוּוין עֶרְינְסְט. זְאלְסְט זָאגִין אִיטְלִיכְס וְוואְרְט בְּפֶה מָלֵא,

אוֹן טָרַאכְט אוֹיף דֶעם תַּכְלִית, אִיךְ טָרַאכְט פַאר דִיר פִיל, נָאר דוּ בַּדַארְפְסְט אוֹיף דִיר אַלֵיין רַחֲמָנוּת הָאבִּין [לְמַעַן ה' הֱיֵה לְאִישׁ. דַּע שֶׁאֵינְךָ יֶלֶד קָטָן. הִתְחַזֵּק וְהַשְׁקַע אֶת הַמֹּחַ בְּלִמּוּד, וְהִתְפַּלֵּל בְּרְצִינוּת אֱמֹר כֹּל מִלָּה בְּפֶה מָלֵא וַחֲשֹׁב עַל הַתַּכְלִית. אֲנִי חוֹשֵׁב עָלֶיךָ הַרְבֵּה אֶלָּא שֶׁעָלֶיךָ לְרַחֵם עַל עַצְמְךָ], בִּפְרָט בִּימֵי אֱלוּל וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה.
דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַכֶּה לִרְאוֹת בְּכֻלְּכֶם כָּל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.
נָתָן הַנַּ"ל

תע

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' תָּבוֹא תר"ד אומַאן.
רַב שָׁלוֹם וְחַיִּים וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.
בָּאתִי לְשַׁלּוֹם לְפֹה אומַאן אוֹר לְיוֹם ו' הֶעָבַר, וּמָצָאתִי מִכְתָּבוֹ בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל בְּדִבַּר הַשִּׁדּוּךְ. וְתֵכֶף כָּתַבְתִּי אִגֶּרֶת לְטְשֶׁעהרִין עַל יְדֵי הַבַּעַל עֲגָלָה שֶׁלִּי שֶׁבָּא עִמִּי מִשָּׁם, וְהוֹדַעְתִּים שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁתָּבִיא אֶת בִּתְּךָ תִּחְיֶה לְשָׁם, וְהַדִּין עִמְּךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם פָּנִים אֶל פָּנִים שָׁם. וְגַם אִם אֶפְלוּ תִּרְצֶה לְבַטֵּל דַּעְתְּךָ, אִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל דַּעַת אִשְׁתְּךָ וּקְרוֹבָיו וְכוּ'; וְאַתָּה מֵהַסְּתָם כָּתַבְתָּ כְּבָר כָּרָאוּי לָהֶם, וְעַתָּה אָנוּ צְרִיכִים רַק לְהִתְיַצֵּב וְלִרְאוֹת יְשׁוּעַת ה' אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר.
וְהֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיב עַל אֲשֶׁר מַרְעִישׁ כָּל כָּךְ וְדוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה וּמְצַטַעֵר כָּל כָּךְ עַל דָּבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן, כִּי אֵין שׁוּם דָּבָר נָעֳלָם מִן הָאָדָם כְּמוֹ עֵינֵי שְׁדוּכִים. עַל כֵּן אָפְלוּ אִם הָיָה הַשִּׁדּוּךְ עִם יָחִיד בְּדוֹרוֹ בְּעֹשֶׁר וְיִחוּס וְכוּ' אֵין לְדָחֹק אֶת הַשָּׁעָה כִּי מִי יוֹדֵעַ אַחֲרִית דָּבָר וְכוּ'. עַל כֵּן אֵין לְדָחֹק אֶת הַשָּׁעָה, רַק לִסְמֹךְ עַל ה', וְאִם מֵה' יָצָא הַדָּבָר יִגְמֹר בְּכִי טוֹב תֵּכֶף אוֹ אַחַר כָּךְ, וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם. גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּעֵסֶק הַשִּׁדּוּךְ, וּכְבָר הֵשַׁבְתִּי לְךָ כָּרָאוּי וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל מִגֹּדֶל נְחִיצַת מוֹסֵר כְּתָב זֶה.
דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תעא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' תָּבוֹא תר"ד אומַאן.
רַב שָׁלוֹם לִבְנֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.
בְּיוֹם א' בְּשָׁבוּעַ זֹאת שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי וְהוֹדַעְתִּיו שֶׁקִּבַּלְתִּי פֹּה מִכְתָּבָיו פַּעֲמַיִם, וְהֵשַׁבְתִּי לוֹ כָּרָאוּי עַל יְדֵי אִישׁ מִטּוּלְטְשִׁין. כְּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וַאֲנִי מְצַפֶּה שֶׁבְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִהְיוּ פֹּה אַנְשֵׁי טְשֶׁעהרִין, וְאִם אֲקַבֵּל מֵהֶם אֵיזֶה חֲדָשׁוֹת בְּדִבַּר הַשִּׁדּוּךְ אוֹדִיעוֹ לוֹ

כָּרְאוּי. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לוֹ וְהִזְהַרְתִּיו שֶׁאַל יִצְטַעֵר עַל זֶה כְּלָל רַק יִסְמֹךְ עַל ה', ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה. וַה' יוֹשִׁיעַ בְּרַחֲמָיו וְיוֹרֶה לָנוּ דֶּרֶךְ לִתְשׁוּבָה, וְנִזְכֶּה לְהַשִּׂיג לְעוּבְדָּא כַּוָּנוֹת אֲלוּל שֶׁהֵם "הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה" לִזְכוֹת לִבְקִיאוּת בַּהֲלָכָה הַמְבֹאָר שָׁם לְקַיֵּם "אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ". וְהַכֹּל בְּכֹחוֹ שֶׁל הָאוֹר חָדָשׁ שֶׁגִּלָּה כָּל זֶה, שֶׁעָסַק כָּל יָמָיו בִּתְשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה עַל הַשָּׁגָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה. מִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה שֶׁעָלָה לִמְנוּחַת עוֹלָם לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. מִי יִתֵּן שֶׁיַּשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת מִשָּׁם עַד נִזְכֶּה גַּם אֲנַחְנוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וְכוּ'. וְיֵשׁ עַתָּה בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו כָּרְאוּי כִּרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹנוֹ זַ"ל, אָז טוֹב לָנוּ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפָרְט לִידִידִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶגֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. מְאֹד אֲנִי נִכְסָף שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּסָמוּךְ, וְהוּא לְטוֹבָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרְאוּי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְהַרְגִּישׁ מֵעַתָּה תֹּקֶף קְדֻשַּׁת הַיּוֹם כִּי הוּא נוֹרָא וְאָיֹם וְכוּ'. וְאֵיךְ שֶׁהוּא אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מִכְּלַל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַנֶּאֱסָפִים עַל שֵׁם אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי כְּבָר שָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין דָּבָר גָּדוֹל מִזֶּה וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן הַנַּ"ל

מכתבים דשנת ה' אלפים תר"ה

מְכֻתְּבֵי מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ גְּאוֹן עֻזֵּנוּ, מַחְמַד עֵינֵינוּ, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, דִּשְׁנַת תר"ה לָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק בָּזֶה הַשָּׁנָה בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, שֶׁהָיָה אָז יוֹם ו' עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ וַיִּגַּשׁ; זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

תעב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה התר"ה אומַאן.

עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת יְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת.

לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ.

בְּשָׁעָה זֹאת הָיוּ בְּבֵיתִי אֶתְרוֹגִים מֵרַבִּי יַעֲקֹב וַוייסְמַאן, וְכִמְעַט שֶׁקָּנִיתִי אֶחָד מֵהֶם בְּסַךְ שְׁלֹשָׁה רוּבֶּל־חָדָשׁ וְחֵצִי, וַעֲדַיִן לֹא נִתְרַצָּה לְגַמְרֵי, אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי לִסְמֹךְ עָלֶיךָ, כִּי

קִוִּיתִי לַה' שֶׁבִּרְצוֹנְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה בְּוַדַּאי תִּקְנֶה לִי אֶתְרוֹג כָּשֵׁר וּמְהֻדָּר, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. עַל כֵּן אִם עָדַיִן לֹא קָנִיתָ תִּקְנֶה מִיָּד, וּכְבָר מָסַרְתִּי הַדְּבָרִים בְּפִי רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְיסִין. וְגַם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בִּישׁוּעַת ה', וַעֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. וּבֶאֱמֶת אֲנִי מְרֻצֶּה לִתֵּן אֲפִלּוּ שִׁשָּׁה רוּבָּל־חָדָשׁ וְיוֹתֵר בִּלְבַד שֶׁיִּהְיֶה כְּדַאי, אַךְ קִוִּיתִי לַה' שֶׁכְּפִי שֶׁמְּצוּיִים אֶתְרוֹגִים עַתָּה תִּקְנֶה לִי אֶתְרוֹג כָּשֵׁר וּמְהֻדָּר בְּמִקָּח הַשָּׁוֶה. וְתִרְאֶה לְשָׁלְחוֹ לִי בְּזֵרִיזוּת בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעַ לְבֵיתִי קֹדֶם בִּיאָתִי בְּיוֹם ה' הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. גַּם תִּשְׁלַח לִי לוּלָב טוֹב וְיָפֶה וַהֲדַסִּים שְׁלֵשָׁה, הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וְתַחֲשֹׁב עִמִּי כִּרְצוֹנְךָ.

וּבַעַל הָרַחֲמִים בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת יָחוּס וִירַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִבְכוֹת הָרְבֵּה בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהָאֵיוֹם מְאֹד הַבָּא לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם שֶׁהוּא יוֹם כִּפּוּרִים, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ וְחַטֹּאתֵנוּ וְכוּ' לְפָנָיו עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם וְיִפְתַּח לָנוּ הַדֶּרֶךְ לַתְּשׁוּבָה, הַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁהִמְשִׁיךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּאַרְבָּעִים יָמִים אֵלּוּ אֲשֶׁר רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה גִּלָּה אוֹתוֹ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁהוּא "אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", שֶׁצְּרִיכִין לִהְיוֹת בָּקִי בָּזֶה מְאֹד מְאֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּחִינַת בָּקִי בְּעֵיל בָּקִי בְּנָפִיק וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיְּמָם שֶׁיִּפְתַּח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְנַבֵּר עַל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַמְּבַלְבְּלִים, וְלִבְלִי לִפֹּל מִשּׁוּם דָּבָר וְלִהְיוֹת בָּקִי בֶּאֱמֶת בְּכָל הַנַּ"ל כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלּוּ כָּל זֹאת וְיוֹתֵר מִזֶּה. וְגַם מֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ לֹא קָנִיתִי הָאֶתְרוֹג פֹּה עַתָּה מֵחֲמַת שֶׁהוּא קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר, אוּלַי אֶזְכֶּה אַחַר יוֹם כִּפּוּר לְאֶתְרוֹג נָאֶה מִזֶּה כְּמוֹ שֶׁגִּלָּה הוּא זַ"ל. וְאִם כִּי כְּפִי הַנִּרְאֶה יַגִּיעַ הָאִגֶּרֶת הַזֶּה לְיָדְךָ אַחַר יוֹם כִּפּוּר, אַף עַל פִּי כֵן תְּשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי הָעִקָּר לְהַמְשִׁיךְ דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה הַנַּ"ל בְּקִיאוּת הַנַּ"ל בְּכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁעִקַּר דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה הַנַּ"ל נִמְשָׁךְ עַל יְדֵי קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וְכוּ', בִּפְרָט עַתָּה שֶׁמְּמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא שַׁבַּת תְּשׁוּבָה שֶׁזֶּה עִקַּר קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִזְכוֹת לִתְשׁוּבָה בְּשִׂמְחָה, כִּי עִקַּר הַתְּשׁוּבָה הוּא שִׂמְחָה לִשְׂמֹחַ בַּה' מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּתְהִלָּה לְאֵל יֵשׁ אִתִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר בָּזֶה, אַךְ עַתָּה מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִגְמֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם וִישִׁיבֵנוּ אֵלָיו בֶּאֱמֶת בְּקָרוֹב. דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה; וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, גַּם אֲלֵיהֶם נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל; וְרָאוּי לָהֶם לִקְרוֹת

הָאִגֶּרֶת הַזֶּה אוּלַי יִתְחַזְּקוּ מֵעַתָּה לְבַל יְאַבְּדוּ יְמֵיהֶם חַס וְשָׁלוֹם, וְיִתְחִילוּ מֵחָדָשׁ לְהִתְחַבֵּר וּלְהִתְקַשֵּׁר עִמָּנוּ מֵחָדָשׁ. כִּי אֵין לָהֶם שׁוּם מָנוֹס לִבְרֹחַ וְלָנוּס כִּי אִם אֵלֵינוּ, וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ יַחַד נִבְרַח וְנָנוּס לְצוּר מָעֻזֵּנוּ וְכוּ', שֶׁהוּא בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יְקָרְבֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי כֹּחוֹ גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד לְהוֹשִׁיעַ לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְהַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם יַעֲשׂוּ.
דִּבְרֵי הַמְעוֹרָרָם וּמְזָרְזָם לְטוֹבָתָם לָנֶצַח בֶּאֱמֶת.
נָתָן הַנַּ"ל

תעג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ התר"ה בְּרֶסְלֶב.
אָהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.
מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי קֹדֶם הוֹדוּ, וְנֶהֱנֵיתִי מִתְּשׁוּקַת לִבְּךָ אֶל הַטּוֹב הָאֱמִתִּי, וְהוֹסִיף בְּלִבִּי הִתְעוֹרְרוּת לַאֲמִירַת הוֹשַׁעְנוֹת, כִּי הִרְגַּשְׁתִּי כְּאֵבְךָ וּכְאֵב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁכֻּלָּם עוֹבֵר עֲלֵיהֶם בְּכַפְלַיִם כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, רַק שֶׁיֵּשׁ חִלּוּקִים וְשִׁנּוּיִים רַבִּים בֵּין כָּל אֶחָד לְאֵין מִסְפָּר, אַשְׁרֶיךָ בְּנִי וְאַשְׁרֵי כֻּלָּנוּ כְּשֶׁבָּאנוּ לָעוֹלָם בְּעֵת שֶׁנִּתְגַּלָּה אוֹר חָדָשׁ כָּזֶה, אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה אוֹר הָאוֹרוֹת לוֹ דּוֹמְיָה תְּהִלָּה. עַתָּה מָה אוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלֶיךָ בִּנְחִיצָה כָּזֹאת כְּבוֹד שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל הַנַּ"ל, כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד וְאַל תֵּחַת כְּלָל כִּי לֹא יַעֲזֹב ה' אוֹתְךָ לֹא בָּעֶלְמָא הַזֶּה וְלֹא בָּעֶלְמָא דְּאָתֵי; כִּי הִנֵּה זֶה יָצָא לְפָנֵינוּ, וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא: אַז אִיךְ גֵייא פַּאר אֵייךְ וּואס הָאט אִיר צוּ זְאָרְגֶען [מֵאֲחַר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם מַה לָּכֶם לִדְאֹג].
וְהִנֵּה הִגִּיעַ הָעֵת לִשְׂמֹחַ בִּשְׂמִינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה. וּזְכֹר מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעִנְיַן שַׁבָּת שֶׁמְּסַיְּמִין בּוֹ פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, כִּי זֶה כָּל עִסְקֵנוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד עַתָּה לְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּקִיאוּת בַּהֲלָכָה, לְקַיֵּם כָּל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל עֵת "וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", וְלִשְׂמֹחַ גַּם בִּמְקוֹמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ וְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים, וְלַהֲפֹךְ עַל יְדֵי זֶה כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁגַּם אָנֹכִי אָנֹכִי שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמִּי מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי נִקְרָא עַל שֵׁם אוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה וְכוּ'. אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל וְכוּ'.
דִּבְרֵי אָבִיךָ.
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב
וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה בִּפְרָט לְנֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל וְכוּ'.

תעד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' לְךָ לְךָ תר"ה בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וּכְבָר שָׁמַעְתִּי קְצָת יְשׁוּעַת בְּנוֹ נֶכְדִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְלֹא הֶאֱמַנְתִּי מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי בְּעַצְמִי בֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת בְּטֶעפְּלִיק וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים, וְלֹא הִזְכִּיר דָּבָר. כָּעֵת טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' כִּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ. וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי מִבְּנוֹ נֶכְדִּי מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה אִם כְּבָר שָׁב לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵם מִכָּל צַעַר וַמַּחַד, וְיִזְכֶּה לְגַדֵּל בָּנָיו וּבְתּוֹ בְּנַחַת לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת.
אַךְ כְּבָר יָדַעְתָּ בְּנֵי חֲבִיבִי שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב י"ד) "אָדָם לְעָמָל יוּלָּד קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז". וְגַם כָּל חַכְמֵי הַמֶּחְקָרִים מוֹדִים לָזֶה, רַק שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים עִקַּר הַתַּכְלִית בִּשְׁבִיל מַה נִּבְרָא הָאָדָם לְעָמָל, אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְכוּ' זֶרַע אַבְרָהָם וְכוּ' אַשְׁרֵינוּ וְכוּ', שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים תַּכְלִית הַנִּצְחִי בֶּאֱמֶת לָאֲמִתּוֹ שֶׁהָאָדָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבִשְׁבִיל זֶה כְּדַאי לִסְבֹּל הֶעָמָל הַזֶּה. וְגַם עַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁיּוֹדְעִים וּמַאֲמִינִים בָּזֶה עַל יְדֵי זֶה מְקִלִּים הֶעָמָל, וְיכוֹלִין לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ מְזֻרָע יִשְׂרָאֵל וְאָנוּ יוֹדְעִים וּמַאֲמִינִים בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהִשִּׂיג הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּוַדַּאי נִזְכֶּה עַל יָדוֹ לְתַכְלִית טוֹב נִצְחִי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וְכוּ', אֲשֶׁר כְּנֶגֶד נְקֻדָּה דִּנְקֻדָּה מֵהַתִּקְוָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת לֹא נֶחְשָׁב לְמְאוּמָה כָּל הֶעָמָל וְהַיִּסּוּרִים וְכוּ' שֶׁל הָעוֹלָם. וּבְפֶרֶט כִּי תְּהִלָּה לְאֵל "לֹא בְּעִי יִשְׁלַח יָד", וּ"בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי" שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּעַצְמָהּ יֵשׁ הַרְחָבוֹת גְּדוֹלוֹת, עַל כֵּן טַאקֶע פָּאַרְט הָאפּ אוֹן נָאר הָאפּ, אוֹן וַוייטֶער זַייט גִּיזוּנְט אוֹן פְּרַיילִיךְ [אָמְנָם שִׂמַּח עַל אַף הַכֹּל, וּמֵעַתָּה תִּהְיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים] תָּמִיד וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ תָּמִיד לַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה, כִּי טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה לְמַכָּה עַל יְדֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵנוּ.
דִּבְרֵי אָבִיךָ
נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תעה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' לְךָ־לְךָ תר"ה בְּרֶסְלֶב.
רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ.
מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי עַתָּה וְאֵין לַהֲשִׁיבוֹ כִּי כְּבָר שְׁלַחְתִּי לוֹ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְסִין, וַאֲשֶׁר כְּתַבְתָּ וְכוּ' יֵשׁ לִי צַעַר, שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה עֲדַיִן לֹא יָצָא מִפִּחְדָּיו מֵעֲסָקָיו. אֲבָל רְאֵה אַתָּה בְּנֵי חֲבִיבִי כַּמָּה כֵּנִים דְּבָרֵינוּ שֶׁאָנוּ רְגִילִים לְדַבֵּר מַעְנְיַן מְרִירַת עִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְכוּ', הַנּוֹבְעִים מִמַּה שֶׁאָמְרוּ 'אִלְמָלֵא מִלְחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכֵל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא' וְכוּ',

וְרָאוּי לְךָ לְקַבֵּל רְמָזִים מִזֶּה לְשַׁמֵּחַ עַצְמְךָ תָּמִיד בַּמֶּה שֶׁזִּכִּינוּ לִידַע וְכוּ'. פּוּק חֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁיְּמֵי הַחֲנֻכָּה מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁנִּמְשָׁךְ כְּפִי הַסְּלָחָה נָא שֶׁפּוֹעֲלִין בְּיוֹם כִּפּוּר; וְאֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי יִשְׂרָאֵל בִּכְלַל אֵיזֶה סְלִיחָה וּמְחִילָה בְּבַקָּשַׁת סְלַח נָא, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בַּחֲנֻכָּה בְּחִינַת צְמִיחַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת שֶׁיִּהְיֶה מֵאִיר הָאָרַת בֵּן וְתַלְמִיד לָנֶצַח לְהָאִיר בְּדָרֵי מַעְלָה וְדָרֵי מַטָּה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְכָלְכֵּם זֶה בָּזֶה עַד שֶׁיְּמַלֵּא כְּבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְכוּ', וְנַכִּיר כֻּלָּנוּ אֶת גָּדְלוֹ וְרוֹמְמוּת כְּבוֹדוֹ וְכוּ', אֲשֶׁר בְּמָקוֹם גְּדֻלָּתוֹ שָׁם אָנוּ מוֹצְאִים עַנְוָתָנוּתוֹ שֶׁחַס עָלֵן וְהֵאִיר בָּנוּ אוֹרוֹת כְּאֵלֶּה וְכוּ', נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשׁוֹ עַל יְשׁוּעַת בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ, כֵּן יוֹשִׁיעוֹ ה' תָּמִיד לְהַצִּילוֹ מִכָּל צַעַר וָפַחַד וְיַחֲזֵק לִבּוֹ וְלֵב בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח וְכוּ'.

תעו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיֵּרָא תר"ה בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְר"ש עֲדַיִן לֹא בָּא, וְהִמְתַּנְתִּי לְהָכִין לוֹ מִכְתָּב עַד שֶׁיָּבוֹא, כִּי אָז הָיִיתִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לוֹ מֵעִסְקוֹ, וּכְעֵת כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל שַׁחֲרִית, אַךְ מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ אֲנִי מַכְרָח לִנְטוֹת יָדִי בַּמִּכְתָּב. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וְאַחַר כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלַי וְעָלֶיךָ וְעַל כֻּלָּנוּ וְכוּ' צְרִיכִין לַחֲזוֹר מֵחָדָשׁ דְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים ז"ל שֶׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ' כִּי נַעֲשִׂין דְּבָרִים בָּעוֹלָם וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ', עַד שֶׁסּוֹפִים שֶׁלֹּא לְיֵאוֹשׁ עַצְמוֹ מִן הַצְּעָקָה וְהַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה וְהַבַּקָּשָׁה וְכוּ', מֵע שְׁרַייט מֵע בֶּעט [צוֹעֲקִים וּמְבַקְּשִׁים] וְכוּ'. וּבָזֶה אֲנִי חַי זֶה כַּמָּה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמְּסַיְּעֵנִי אֲפִלּוּ לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּלְהָאִיר בָּהֶם נְקֻדּוֹת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' וְכוּ'. וּמִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ וּמַשִּׂים אֶל לִבּוֹ שִׂיחָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת שֶׁנֶּאֱמַר אַחַר שֶׁגָּלָה מַה שֶּׁגָּלָה, תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת כְּאֵלֶּה, מַעֲשִׂיּוֹת כְּאֵלֶּה, הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּת כָּזֶה, עֲצוּמוֹת עֲמֻקוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת כְּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא נִתְגַּלּוּ מֵעוֹלָם, מַיִם חַיִּים קָרִים נוֹזְלִים, מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה כְּאֵלֶּה וְכוּ' וְכוּ'. אַחַר כָּךְ צָעַק שֶׁאֵין יוֹדְעִין כְּלָל וְכוּ' כַּנַּ"ל. עַל יְדֵי זֶה תּוּכַל גַּם אַתָּה לְהַרְגִּישׁ בְּלִבְּךָ מַה שְּׁאִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר בַּפֶּה, בִּבְחִינַת "נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ" 'כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעַר בְּלִבֵּהּ'. וְתוּכַל לוֹמַר בְּהִתְעוֹרְרוּת חָדָשׁ, גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁמְּדַבְּרִים מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, יְכוֹלִים לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה שֶׁבְּחָמְלַת ה' יִפְתַּח לָנוּ אוֹר הָאֵין סוֹף, עַד

שֶׁנִּזְכֶּה לוֹמַר דִּבּוּרִים בְּהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב וּבְמְסִירַת נֶפֶשׁ. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ פָּנִים אֶל פָּנִים מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. ה' אֱלֹקַי גָּדַלְתָּ מְאֹד. וַאֲנִי מְפָרֵשׁ לְעַצְמִי עַתָּה פָּסוּק זֶה כָּךְ, ה' אֱלֹקַי, שֶׁאֲפִלּוּ הִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּתְךָ וּגְדֻלָּתְךָ שֶׁאַתָּה מֵאִיר בְּלִבִּי שֶׁזֶּה בְּחִינַת אֱלֹקַי, גַּם בָּזֶה גָּדַלְתָּ מְאֹד וְכוּ', מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁלִּגְדֻלָּתְךָ אֵין חֵקֶר כְּלָל וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְכִמְעַט שֶׁלֹּא נִתַּן לִכְתֹּב, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מֵעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה. אַךְ אַחַר שֶׁהִזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דְּבָרִים אֵלֶּה עַתָּה תַּחַת קָלְמוֹסִי.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה, וְאַל תֹּאמַר שֶׁאַתָּה רָחוֹק מֵהֶם לְפִי מַעֲשֶׂיךָ וְטָרְדָּתְךָ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן. חְלִילָה לְךָ מִלּוֹמַר בְּלִבְּךָ כַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי אַדְרַבָּא זֶהוּ עֹצֶם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁבִּרְחָמָיו הוֹדִיעַ לָנוּ עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר וְיֵשׁ תִּקְוָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ רְפוּאָה נִצְחִית לְמַכּוֹתֵינוּ הַמַּפְלָאוֹת מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן מַכּוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁזֶּה עִקַּר הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה מִכָּל הַצָּרוֹת, בִּפְרָט כְּפִי שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, אֲבָל כְּנֶגֶד כָּל זֶה דַּיְקָא יָצָא מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כָּל הַשִּׂיחָה הַנּוֹרָאָה הַנַּ"ל הַמַּתְחֶלֶת בִּלְשׁוֹן אִידִישׁ: 'נָאט איז גְרוֹיס מָע וַוייסְט גָאר נִיט' [ה' גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל] וְכוּ', עַד שֶׁבַּסּוֹף אָמַר כַּנַּ"ל, כַּאֲשֶׁר אֲנִי זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, שֶׁמַּה שֶּׁסִּפֵּר כָּל זֹאת לְפָנַי אַף עַל פִּי שֶׁכַּוָּנָתוֹ עָמֹק עָמֹק מְאֹד מְאֹד, אֲבָל מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ אֵלֵינוּ אָמַרְהּ רַק כְּדֵי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נֹאמְרִים בְּעֹצֶם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ' לְהִתְחַזֵּק עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא, וְלִבְלִי לְהִתְיָאֵשׁ מִן הַצְּעָקָה וְכוּ' בְּכָל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלֵינוּ וְעַל בָּנֵינוּ וְכוּ' וְעַל כָּל דּוֹרוֹת וְכוּ'; כִּי גָּדוֹל ה' וְאֵין יוֹדְעִין כְּלָל. וְיֵשׁ עִנְיָן שֶׁמִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְגַם זֶה מֵעֹצֶם גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה אֵלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, חָזָק וֶאֱמַץ בְּנִי יְדִידִי, וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תַּשִּׂיג וְתַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּכָל זֶה

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה, וּבִפְרָט לְבִנְךָ נָכְדִּי יְדִידִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, לִכְתֹּב לִי מִשְּׁלוֹם בִּנְךָ מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכֶד רַבֵּנוּ זַ"ל מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְיִקָּרֵא גַּם כֵּן מִכְתָּב זֶה וְיוֹדִיעֵנִי כְּשֶׁיִּסַּע לְדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם; אִם מְחֻתָּנוֹ יְדִידִי שָׁם יִפְרֹס בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה, וְגַם אֵלָיו נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים בֶּאֱמֶת חִזְקוּ וְיֶאֱמַץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

תעז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו תר"ה בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי כַּנַּהוּג.

מִכְתָּבְךָ לר"ש שָׁלַחְתִּי לְאוּמַאן וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדוֹ, כִּי שָׁלַחְתִּי עוֹד מִכְתָּב לר' חַיִּים גְּרַאנִיבֶּיר מִשָּׁם שֶׁהוּא מַאֲנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְהָיָה לִי תְּשׁוּבָה מִמֶּנּוּ בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר. כָּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ, גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד. וְיִזְכֹּר הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי לוֹ זֶה אֵיזֶה יָמִים שֶׁמְּדַבֵּר שָׁם מִשִּׂיחָה זֹאת שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל, נָאט אִיז גְּרוֹיס מָּע וַוייסְט נָאר נִיט [ה' גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל] וְכוּ', וַאֲנִי חַי רַק בָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה בְּפָרָט בִּכְתָב.

חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק בְּכָל עֵת מֵחָדָשׁ, וּבְכָל מִינֵי מְרִירוּת שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעָלַי צְרִיכִין לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ יוֹתֵר, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. כִּי מָה הָיֵינוּ עוֹשִׂים חַס וְשָׁלוֹם אִם בִּמְרִירוּת וְיָגוֹן וַאֲנָחָה כָּזֹאת הָיֵינוּ מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם, הָיָה נָאֶבֶד תִּקְוָתֵנוּ לְגַמְרֵי חָלִילָה, עַתָּה עִתָּה יֵשׁ וְיֵשׁ תִּקְוָה טוֹבָה וְנִפְלָאָה לְכֻלָּנוּ גַּם לִי גַּם לְךָ יִהְיֶה תִּקְוָה טוֹבָה בְּלִי סָפֵק. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ, אוּן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ (וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה).

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בְּנִי חֲבִיבִי. קִבַּלְתִּי הַשָּׁנִי זְהוּבִים וְהֵם מַכְרִחִים לִי מְאֹד. ה' יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִנְךָ שֶׁיִּחְיֶה. וַאֲנִי מַכְרִח עַתָּה לִישֹׁן. וְדַעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל. ה' יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָנוּ קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנֻכַּת הַבַּיִת בְּשִׂמְחָה וְלִרְאוֹת בְּשִׂמְחָה וְלֶרַאוֹת פָּנִים אֶל פָּנִים בְּשִׂמְחָה. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

אָבִיךָ נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תעח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תר"ה.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי.

יְקַבֵּל הַזַּייֶגְירִיל [הַשָּׁעוֹן], וְיִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּתְקְנוּ אוֹתוֹ מִיָּד בְּאֹפֶן שֶׁיֵּחָזֵר לְיָדֵי הַיּוֹם עַל־יְדֵי ר' מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָאִיר עֵלֵינוּ אוֹר קְדֻשַּׁת חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבְחַסְדּוֹ יִשְׁלַח אוֹרוֹ וַאֲמִתּוֹ וְכוּ', נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. גַּם יְקַבֵּל מִכְתָּבִים מִטְּשֶׁעהרִין וְיִמְסְרֵם לְהַשַּׁיָּכִים אֲלֵיהֶם, וְיָתֵר שַׂמְתִּי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, לְר' נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר אֲנִי מַזְהִיר שֶׁיְּבַלֶּה הַיּוֹם אֵיזֶה שָׁעוֹת וְיַעֲמֹד עַל הַזַּייֶגְיר מַאכֶיר [שֶׁעָן] שֶׁיִּגְמֹר תִּקּוּן הַזַּייֶגְירִיל הַיּוֹם בְּכִי טוֹב, וְגַם אַתָּה תֵּלֵךְ עִמּוֹ וּתְבַקֵּשׁ מֵהַזַּייֶגְיר מַאכֶיר שֶׁיְּתַקְּנוֹ מִיָּד. וּמִן הַסְּתָם תַּעֲשׂוּ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, כִּי יְדַעְתֶּם כַּמָּה מַכְרִח לִי הַזַּייֶגְיר בְּכָל שָׁעָה.

נָתָן הַנַּ"ל

השמטה

(זֹאת נִמְצְאָה בִּכְתַב יָד שֶׁל מוֹהַרַנַ"ת וְחִסֵּר הַהַתְחָלָה וְהַהֲתִימָה)

מָה אֹמַר, הַדַּחֲקוּת וְהַמְּרִירוּת הָעוֹלָם שֶׁנִּשְׁמַע עַתָּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עַל הַכְּתָב, כִּי רַע וָמַר, כִּי נָגַע עַד הַנֶּפֶשׁ. כִּי כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מֻלָּא יִסּוּרִים וְדַחֲקוּת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְתֵת עֵצוֹת לְנַפְשׁוֹ. וְאֵין אֶחָד מַאִתָּנוּ רוֹצֶה לְתָפֵס אֲמָנוּת אֲבוֹתֵינוּ לְצַעֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים מִתְגַּבְּרִים הַמְּרִירוּת וְהַיִּסּוּרִים כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁאֵין יְכוֹלִין אֲפִלּוּ לְצַעֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּרֹב רַחֲמָיו יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיָאִיר עֵינֵינוּ וְיִשַּׂמַח לִבֵּנוּ וְיַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָיו בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לִרְאוֹת בְּבִיאַת הַגּוֹאֵל בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה כִּי הַיּוֹם יָצָאתִי מִבֵּיתִי וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, אַךְ מִדֵּי כָּתְבִי אֵיזֶה דִּבּוּרִים מֻעָטִים לְבֶן אָחִי רַבִּי אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר נִזְכַּרְתִּי בְּעִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבֵי אָמַרְתִּי לִכְתֹּב לְךָ פְּרִיסַת שָׁלוֹם. וְהִנֵּה צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶׁלֹּא הָיִיתָ בְּשִׂמְחָה בִּהְיוֹתְךָ בְּבֵיתִי וְלִבְּךָ הָיָה נִשְׁבָּר בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר הָיָה קָשֶׁה לִי לִסְבֹּל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין כִּי עֲדַיִן רַחֲמֵי הַשֵּׁם... (חסר)

מכתב ההסתלקות

מַה שֶּׁכָּתְבוּ אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּרֶסְלֶב לְעִיר טְשֶׁעהְרִין מֵהִסְתַּלְּקוּת מָאוֹר עֵינֵינוּ, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן, זְכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה מִבְּרֶסְלֶב, שֶׁנִּסְתַּלֵּק בִּשְׁנַת תר"ה, יוֹם ו', עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, שְׁנַת תר"ה לפ"ק.

מִי שֶׁאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי, יֹאמַר דַּי לְצָרוֹתֵינוּ. הַמָּקוֹם יְנַחֲמֵנוּ וְכוּ'. הוֹי עַל שִׁבְרֵנוּ, כִּי נִשְׁאַרְנוּ כְּתֹרֶן בְּרֹאשׁ הָהָר וּכְנֵס עַל הַגִּבְעָה, כִּי נִטַּל מֵאִתָּנוּ בַּחֲטָאֵנוּ הֲדַר עֻזֵּנוּ, עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, מַחְמַד נַפְשֵׁנוּ, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ רַבִּי נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, הֲרֵינוּ כַּפָּרַת מִשְׁכָּבוֹ, בְּיוֹם ו' עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, פָּרְשַׁת וַיִּגַּשׁ, שָׁעָה קֻדֶּם כְּנִיסַת שַׁבַּת־קֹדֶשׁ. וְהַתְּחָלַת חֳלִישׁוּתוֹ הָיָה בְּמוֹצָאֵי־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרְשַׁת מִקֵּץ, וּבְשַׁבַּת הַקֹּדֶם הוּא פָּרְשַׁת מִקֵּץ, כְּשֶׁנִּכְנָס לְשָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת לוֹמַר תּוֹרָה, אֲלוּ הַדִּבּוּרִים הָיוּ הַתְּחָלַת הַתּוֹרָה: "אַף־עַל־פִּי שֶׁזֶּה חֶרְפָּה לוֹמַר כִּי כָּל בַּעַל דַּרְשָׁן אוֹמֵר זֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ לוֹמַר וְאָמַר בָּזֶה הַלָּשׁוֹן: אִיהוּ זָאלְט וויסֶען, אַז מָ֫ען וועט זַיין אַ מַת אוּן אַ גוֹסֵס, אוּן מָ֫ען וועט מוּזִין לִיגֶען מִיט דִּי פִּיס צוּם טִיהר [תֵּדְעוּ שֶׁיַּגִּיעוּ לִהְיוֹת מֵת וְגוֹסֵס, וְיִהְיוּ מֻכְרָחִים לִשְׁכַּב כְּשֶׁהָרַגְלַיִם מוּל הַדֶּלֶת], וְאָמַר זֶה בְּמוֹרָא גָּדוֹל, וְאַחַר־כָּךְ אָמַר הַתּוֹרָה שֶׁל "חָדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן" מֵעִנְיַן עֵצוֹת וֶאֱמוּנַת חֲכָמִים,

וּמֵעִנְיַן לְהַדְפִּיס סְפָרִים, וּמֵעִנְיַן כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה עוֹלָה לְמַעְלָה, עִקַּר שְׁלֵמוּתָהּ שֶׁתִּהְיֶה לְמַטָּה גַּם־כֵּן, וְאַחַר כָּךְ הָיָה בְּשִׂמְחָה עַד לְמָאד.

וּבְלֵיל שַׁבָּת הַנַּ"ל אָמַר תּוֹרָה עַל הַמְּנוֹרָה וְרָקַד בְּעַצְמוֹ, וְאַחַר שֶׁהָלַךְ מֵהַשֻּׁלְחָן, דִּבֵּר מֵעִנְיַן הָעֲבוֹדָה שֶׁל יוֹם־הַכִּפּוּרִים, וְהוֹצִיא מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת וְאָמַר: הָעֲבוֹדָה וְכוּ', הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לִפְנֵי וְלִפְנִים עָמַד בְּמָקוֹם שֶׁעָמַד וְנִכְנַס בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְנַס, רְאֵה לִפְנֵי מִי אַתָּה נִכְנָס, אַחַת וְאַחַת וְכוּ', וְהַתַּלְמִיד חָכָם גָּדוֹל מִכֹּהֵן גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ג): "יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים".

וְקֹדֶם לָזֶה סִפֵּר חֲלוֹם, שֶׁהַחֲלוֹם הַזֶּה מְרַמֵּז עַל הִסְתַּלְקוּתוֹ.

וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מִקֵּץ נִכְנַס לְשָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת וְאָמַר תּוֹרָה עַל פָּרָשַׁת מִקֵּץ, וּבְסוֹף הַתּוֹרָה אָמַר פֵּרוּשׁ עַל מִשְׁנָה (אָבוֹת): 'עֲשֵׂה לְךָ רַב וּקְנֵה לְךָ חָבֵר', וְאָמַר כָּךְ: "עֲשֵׂה לְךָ רַב", וְאִם אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מִי הָרַב וּ'קְנֵה לְךָ חָבֵר', פֵּרוּשׁ תִּתְחַבֵּר אֶת עַצְמְךָ לְהַקָּלְמוֹס.

וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מָעַן דַּאְרְף זִיךְ מְקָרֵב זַיין צוּא אַיין רַבִּי, אוּן אַז סָע נִיט דָּא קֵיין רַבִּי אִיז מָעַן זִיךְ מְחַבֵּר צוּא דֶּער פָּעַן [צְרִיכִים לְהִתְקָרֵב לְרֶבִּי. וּכְשֶׁאֵין רֶבִּי מִתְחַבְּרִים לָעֵט].

וְאַחַר־כָּךְ אָמַר הַבְדָּלָה בִּבְכִיָּה גְּדוֹלָה.

וּבְאֶמְצַע הַלַּיְלָה נֶחֱלַשׁ עַד לְמָאד, וּבְכָל יוֹם גָּבְרָה חֻלְשָׁתוֹ, וּבְיוֹם ב' בָּא אֵלָיו רַבִּי זְאֵב לִיוּבַּארְסְקֶע וְדִבֵּר עִמּוֹ מֵעִנְיַן רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל וְהִזְהִיר מְאד לִסַּע לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה.

וּבַלַּיְלָה אוֹר לְיוֹם ה' אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית עָמְדָנוּ לְפָנָיו, וְגַם רַבִּי זְאֵב הַנַּ"ל בָּא גַּם כֵּן וְעָמַד מִן הַצַּד, וְרַבִּי דָּוִד מִטּוּלְטְשִׁין עָמַד לִפְנֵי רַבִּי זְאֵב, וְאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ לְרַבִּי דָּוִד: נִיט פַּאר שְׁטָעל וֶועלְוֶולִין, לְאוּ עֶר מִיךְ חַאטְשִׁי אֶן קוּקֶן, דֶּער רַבִּי הָאט אַמְאל אוֹיךְ גִּיזְאגְט צוּא אַייְנֶעם קוּק מִיךְ אָן, סָע וֶועט זַיין פַּאר דִּיר אַ טוֹבָה גְּדוֹלָה, וְכָךְ אָמַר: מָע וֶועט זִיךְ מוּזִין צוּם אוֹיף קוּמֶין הָאט אִים רַבִּי זְאֵב גִּיפֶּרְעגְט: וּויא, הָאט אִים אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ גִּייֶענְפֶּערְט: אוֹיף יֶענֶר וֶועלְט [אַל תַּסְתִּיר אֶת וֶועלְוֶויל, תֵּן לוֹ וְלוּ רַק לְהַבִּיט בִּי. רַבֵּנוּ גַּם כֵּן אָמַר לְאֶחָד: הַבֵּט בִּי זֶה יִהְיֶה עֲבוּרְךָ טוֹבָה גְּדוֹלָה. וְכָךְ אָמַר נִהְיֶה חַיָּבִים לְהִתְוַעֵד. שְׁאָלוֹ ר' זְאֵב הֵיכָן, עָנָה לוֹ מוֹהַרַנַ"ת בָּעוֹלָם הַבָּא].

וְאַחַר כָּךְ סִפֵּר מַעֲשֶׂה נוֹרָא מֵהַסֵּפֶר שֶׁנִּשְׂרַף בְּעֵת שֶׁהָיָה רַבֵּנוּ זַ"ל בְּלֶעמְבֶּערְג, שֶׁכָּתַב זֶה הַסֵּפֶר בִּשְׁלֹשָׁה שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה, וְאַחַר־כָּךְ יָצָאתִי כְּמוֹ מֵהָאדְרָא, וְאָמַר, שֶׁזֶּה סִיְּעָתָא דִּשְׁמַיָּא שֶׁסִּפַּרְתִּי לָכֶם מַעֲשֶׂה זֹאת.

וּבַלַּיְלָה אָמַר חֲצוֹת, וְאַחַר חֲצוֹת בְּעֶרֶךְ שְׁלֹשָׁה שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם תָּפַס קֶלְמוֹס וְכָתַב תּוֹרָה עַל מִשְׁנַת מַשְׁקִין בֵּית הַשַּׁלְחִין בַּמּוֹעֵד, וְאַחַר־כָּךְ בָּא אֵלָיו רַבִּי מֵאִיר יְהוּדָה, וְאָמַר לוֹ

בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אֲפִלּוּ מָעַן זָאל זַיין דָּער עֶרְגְסְטֶער בַּעַל עֲבֵרָה, אַ בִּיא מָעַן הַאלְט זִיךְ אִין רֶעבִּין, וֶועט מָעַן בְּוַדַּאי תְּשׁוּבָה טָאן אוּן מָעַן וֶועט הָאבִּין אַתִּיקוּן [וַאֲפִלּוּ יִהְיֶה בַּעַל הָעֲבֵירָה הַגָּרוּעַ בְּיוֹתֵר אִם רַק יַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ בְּרַבֵּנוּ בְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִהְיֶה לוֹ תִּקּוּן].

וּבְיוֹם ד' עָמְדוּ לְפָנָיו כַּמָּה אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, וְאָמַר, שֶׁהָעִקָּר עֵסֶק שֶׁלָּכֶם יִהְיֶה לְהַדְפִּיס סְפָרִים, יְפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה, וְדִבֵּר מֵעִנְיַן ע"ב נִימִין.

וְאוֹר לְיוֹם ה', שִׁתֵּי שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם בָּא אֵלָיו רַבִּי מֵאִיר יְהוּדָא וְרַבִּי לֵיבְצִי וְאָמַר: הַמַּלְאָךְ דּוּמָה בָּא אֵצֶל הָאָדָם וּמְבַקֵּעַ כְּרֵסוֹ וּמַפִּילוֹ עַל פָּנָיו, וְאָמַר: אוֹי, וּבְפָרָט כְּשֶׁיֵּשׁ רְפוּאוֹת בַּבֶּטֶן, זֶה אֵשׁ לֶהָבָה, אַךְ רַבֵּנוּ ז"ל בְּוַדַּאי יְתַקֵּן הַכֹּל מֵעַל פָּנָיו.

וּבַבֹּקֶר נֶחֱלַשׁ מְאֹד בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה, וּבָאָה אֵלָיו הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל, בַּת רַבֵּנוּ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְאָמְרָה: לָמָּה תַּחֲרִישׁוּ: הֲלֹא צְרִיכִין לְהַרְבּוֹת בִּבְכִיָּה. וְהוּא ז"ל, לֹא הִסְכִּים עַל זֶה וְאָמַר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים גְּדוֹלִים, רַק לְמַד אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ, שֶׁיֹּאמְרוּ בְּהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁיִּמְצָא לוֹ זְכוּת, שֶׁכָּתַב דִּבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל וְסִדֵּר אוֹתָם וְהִדֵּר אוֹתָם, גַּם עַתָּה רוֹצֶה לְהַדְפִּיס, וְכָל חַיֵּיכֶם תָּלוּי בִּי.

וְגַם רַבִּי צְבִי מִטֶּעפְּלִיק בָּא אֵלָיו וְשָׁאַל אוֹתוֹ, אִם כְּבָר קִבֵּל מָעוֹת מֵאָדוֹן, וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי הַמָּעוֹת שֶׁלְּךָ, וַאֲנִי אֶשְׁמֹר לְךָ הַמָּעוֹת עַד לָעוֹלָם הַבָּא, וְאָמַר: אֲבוֹתַי גָּנְזוּ לְמַטָּה, וַאֲנִי גָּנַזְתִּי לְמַעְלָה.

וְצִוָּה לוֹ לְהַרְבּוֹת תְּהִלִּים, יֹאמְרֵם כְּמוֹ שֶׁיֹּאמְרֵם. וְאוֹר לְיוֹם ו', עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ קָרִינוּ לְפָנָיו ב' מַעֲשִׂיּוֹת מַרַבֵּנוּ מַעֲשֶׂה א' וּב'.

וְקֹדֶם אוֹר הַיּוֹם צִוָּה לְהָבִיא לוֹ מַיִם חַמִּין לַעֲשׂוֹת לוֹ אַמְבַּטִי, וְקֹדֶם שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ הָאַמְבַּטִי דִּבֵּר הַרְבֵּה כְּמַעַט כְּצַוָּאָה, וְכָךְ אָמַר: צְרִיכִים אַתֶּם לְהַחֲזִיק אֶתְכֶם בְּיַחַד בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה, וְאַתֶּם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁאַתֶּם שֶׁלִּימְיזֶלְנִיקֶיס [שְׁלוּמִיאֵלִים], וְאַחַר־כָּךְ אָמַר פִּתְאֹם לְהָעוֹלָם: שִׁלְשָׁה צָרוֹת הָיוּ בְּטֵבֶת, מַהוּ הַצָּרוֹת; וְלֹא זָכְרוּ, וְאָמַר הוּא בְּעַצְמוֹ: בּוֹ מֵת עֶזְרָא הַסּוֹפֵר, וְנִכְתְּבָה תּוֹרָה יְוָנִית, וְנִבְקְעָה הָעִיר, [וְסָמַךְ מָלֵךְ בָּבֶל עַל יְרוּשָׁלַיִם]. וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: נוּא, אַז עֶזְרָא הַסּוֹפֵר גַּייט אַוועק, אוּן טְרַייף פָּסוּל אִיז זִיךְ מִתְגַּבֵּר אַזוֹי פִּיעל וּוי סָע הַיינְט דָא אֲלָפִים וּרְבָבוֹת טְרַייף פָּסוּל, נָאר אִיךְ הָאף, אַז אַיין בְּלֶעטְל פּוּן סִפְרֵי רַבֵּינוּ וֶועט זַיין אַ תִּקּוּן אוֹף אַלְדִינְג; נוּא, זָאג אִיךְ אַייךְ אָן, אַז אַייעֶר עוּבְדָא זָאל זַיין אִיר זָאלְט דְּרוּקְן דִּי סְפָרִים, סָע זָאל זַיין יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה, אִיהר זָאלְט זַיין שְׁטַארְק מִיט גֶּעלְט אוּן מִיט רָצוֹן אוּן מִיט טִרְחָא [כְּשֶׁעֶזְרָא הַסּוֹפֵר מְסַתֵּלֵק וּטְרַייפָה־פָּסוּל מִתְגַּבֵּר כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ הַיּוֹם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת טְרַייפָה־פָּסוּל. אֲבָל אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁדַּף אֶחָד מִסִּפְרֵי רַבֵּנוּ יִהְיֶה תִּקּוּן לַכֹּל. נוּ אֲנִי מַזְהִיר אֶתְכֶם שֶׁתַּדְפִּיסוּ אֶת הַסְּפָרִים שֶׁיִּהְיֶה יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה.

שֶׁתִּהְיוּ חֲזָקִים בְּכֶסֶף וּבְרָצוֹן וּבְטַרְחָא]. וְאָמַר לִבְנוֹ רַבִּי יִצְחָק: אַתָּה גַּם־כֵּן צָרִיךְ לִתֵּן ת"ק רוּבַּל־כֶּסֶף עַל זֶה, וְאִם לָאו תֵּן שִׁשִּׁים רוּבַּל־כֶּסֶף.

וְגַם אָמַר, שֶׁיֵּשׁ עֲנָשִׁים קָשִׁים וּמָרִים כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ, אוֹן צוּם סוֹף גְּלִיסְט זִיךְ קְרִיגִין אוֹף אַזוֹי אֵיין רַבִּי! אוֹי [וּלְבַסּוֹף חוֹשְׁקִים לַחְלוֹק עַל כָּזֶה רַבִּי!].

וּבַבֹּקֶר הִתְלַבֵּשׁ בְּצִיצִית וּתְפִלִּין וְהִתְפַּלֵּל בְּכָל הַכַּוָּנוֹת וְאָמַר סְלִיחוֹת, וּבְשָׁעַת קְרִיאַת־הַתּוֹרָה בָּכָה, וְאַחַר־כָּךְ לָמַד וְסִיֵּם הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הַגָּדוֹל, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּלְמֹד בְּשֻׁלְחָן־עָרוּךְ קָטָן, וְוואוּם סָע פַּאר אַייךְ אֵין כֹּחַ, הָאט עֶר, זָכָר צַדִּיק לִבְרָכָה, גִּיזָאגְט: זַייט אִיהר מִיר נִיט אַזוֹי גִיטְרַייא [כִּי זֶה בִּשְׁבִילְךָ "אֵין כֹּחַ" הוּא זַצ"ל אָמַר: אַל תִּהְיוּ כָּל כָּךְ נֶאֱמָנִים לִי]. וְאָמַר תְּהִלִּים, וְאַחַר־כָּךְ אָמַר לְנַחְמָן בֶּן עוֹזֵר, שֶׁיִּתֵּן לוֹ 'כָּל טוֹב', וְלֹא יָדַע מַה הוּא רוֹצֶה, וּפֵרֵשׁ לוֹ: תֵּן לִי הַתַּנַ"ךְ, זֶהוּ כָּל טוֹב, וְאַחַר־כָּךְ אָמַר, שֶׁאִם יָבוֹאוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים לְפָנָיו עִם כִּנּוֹר וְיִרְקְדוּ לְפָנָיו בְּוַדַּאי יְחַיּוּ אוֹתוֹ, וְאָמַר, שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה עוֹד אֲפִלּוּ טֵייא.

וְאַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת אָמַר לִבְנוֹ רַבִּי יִצְחָק: לֵךְ לַבַּיִת וְטֹל לִי הַקּוּבִּיכִין [סוּג מַאֲכָל] שֶׁל שַׁבָּת, רַק שֶׁיִּהְיֶה שֶׁל שַׁבָּת דַּיְקָא, וְצִוָּה לְהַצִּיעַ שֻׁלְחָן עַל הַכִּסֵּא דַּיְקָא, וְהוּא בְּעַצְמוֹ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה יָשַׁב עַל הַתֵּבָה שֶׁל נֵרוֹת וְאָכַל כַּזַּיִת בְּדַחַק גָּדוֹל וּמְעַט רִטֶּב וּמְעַט צִימֶּעס [תַּבְשִׁיל מְגֻזָּר], וְאַחַר־כָּךְ אָמַר, שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן מַתְּר לְבָרֵךְ עַל הַמִּטָּה הַסְּמוּכָה, וּבְתוֹךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אָמַר: הָרַחֲמָן הוּא יְמַשִּׁיךְ לָנוּ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אוֹן הָאט גִּיזָאגְט אִיךְ הָאב נִיט אִין זִין גִּיהַאט צוּא עֶסְין נָאר סָע הָאט זִיךְ בַּייא מִיר אִיבֶּער גִּידְרַייט אִין דֶּער מַחֲשָׁבָה [וְאָמַר: לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי לֶאֱכֹל אֲבָל הִתְהַפֵּךְ אֶצְלִי בְּמַחֲשָׁבָה].

וְאַחַר־כָּךְ שָׁלַח אַחַר נֵרוֹת וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן נֵר שַׁבָּת וְנֵר יוֹם טוֹב וְנֵר חֲנֻכָּה הוּא עִנְיָן אֶחָד, וְאָמַר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל עִנְיָן זֶה תֵּילֵי תֵּילִין שֶׁל הֲלָכוֹת פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, רַק אֵין לִי כֹּחַ.

וְאַחַר־כָּךְ אָמַר לְרַבִּי נַחְמָן מִטּוֹלְטְשִׁין פָּסוּק זֶה: לְכוּ אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ; הָעִקָּר הוּא הִתְקַשְּׁרוּת לְצַדִּיקִים.

וְאַחַר־כָּךְ צִוָּה לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לֵילֵךְ לַמִּקְוֶה, וְהַלַּכְנוּ לַמִּקְוֶה, וּכְשֶׁבָּאנוּ מִמִּקְוֶה, הִתְגַּבְּרָה הַחוֹלַאַת עַד לְמְאד, וּבָאָתָה אֵלָיו הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: וָואס אִיז אַייךְ עֶפֶּיס עֶרְגֶּיר גִּיוָוארְן; הָאט עֶר גִּיעֶנְפֶּערְט: סָע מִיט גְּרוֹיס חֶסֶד [נִהְיָה אֶצְלְךָ גָּרוּעַ יוֹתֵר וְעָנָה זֶה עִם חֶסֶד גָּדוֹל].

וְאַחַר־כָּךְ לֹא דִּבֵּר עִמָּנוּ יוֹתֵר, רַק שָׁמַעְנוּ שֶׁאָמַר יְבָרֶכְךָ, וּבִרְכַּת הַמַּפִּיל, וְחַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ, וּמְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת, וּבָרוּךְ אַתָּה בַּקּוֹדֶשׁ, אֶחָד, וְהָעִנְיָן הַנַּ"ל הָיָה עֵרֶךְ אֶחָד שָׁעָה וְחֲצִי, וְהִסְתַּלְקוּתוֹ הָיָה מַמָּשׁ בִּנְשִׁיקָה, תֵּכֶף אַחַר הַדְּלָקַת נֵר שֶׁל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ.

וּבָא לִקְבוּרָה בְּמוֹצָאֵי־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ בְּכָבוֹד גָּדוֹל עַד לְמְאֹד, אֲפִלּוּ מֵהַכַּת הַמִּתְנַגְּדִים. וְתוּ אֵין לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, כִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים בָּזֶה, אֲשֶׁר לֹא יִסְפִּיקוּ כָּל אֵילֵי נְבָיוֹת. נָא וְנָא יְדִידֵנוּ אַחֵינוּ! חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְהַחֲזִיק בֵּית אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ וְגַם לְהַזְהִיל זָהֳב מִכִּיסְכֶם לְהַדְפִּיס סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי עַל זֶה הִזְהִיר בְּיוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ וִישַׁמַּח אֶת לְבָבֵנוּ הַנִּשְׁבָּרָה, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם יְדַעְתֶּם, שֶׁכָּל רְצוֹנוֹ וְכִסְפּוֹ רַק לִשְׁמֹחַ בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה.
כֹּה דִּבְרֵי כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּרֶסְלֶב, תר"ה לפ"ק.

מכתבי ר' יצחק

אָמַר הַמֵּבִיא לְבֵית הַדְּפוּס. הֱיוֹת שֶׁרֹב הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא הַמִּכְתָּבִים שֶׁכָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לִבְנוֹ רַבִּי יִצְחָק זַ"ל, אָמַרְתִּי הִנֵּה מַה טּוֹב לְצָרֵף לָזֶה וּלְהַדְפִּיס פֹּה גַּם אֵיזֶה מִכְתָּבִים מֵרַבִּי יִצְחָק זַ"ל הַנִּ"ל הַנִּמְצָאִים אֶצְלִי בִּכְתַב יָדוֹ מַמָּשׁ, אֲשֶׁר נִשְׁלְחוּ לִי מִנֶּגְדָּם הַוּתִּיק הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר שְׁטָעְרִינְהַארְץ מִטּוּלְטְשִׁין, וְיֵשׁ לְקַבֵּל מֵהֶם הַרְבֵּה לֶקַח טוֹב מַעְנְיַן הִתְקָרְבוּת לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּמֵחִבַּת אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ'. כִּי גַּם שִׂיחוֹת חֻלִּין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים צְרִיכִין לִמּוּד. וּבִפְרָט מִכְתָּבִים הָאֵלּוּ אֲשֶׁר מְלֵאִים דִּבּוּרֵי יִרְאַת שָׁמַיִם וְהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא וְעֵצוֹת קְדוֹשׁוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. וִיהִי רָצוֹן שֶׁיְּחֻקְּקוּ דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים בְּלִבֵּנוּ תָּמִיד לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה, לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
מִכְתָּב שֶׁכָּתַב רַבִּי יִצְחָק זַ"ל לְאָבִיו מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זְצוּק"ל.

א

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיַּקְהֵל תקצ"ב טוּלְטְשִׁין
לִכְבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי שָׁלוֹם וְחַיִּים לָנֶצַח.
נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלְתִּי וּבְתִּי בְּבַקָּשָׁתִי לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדָהּ שֶׁיִּשְׁלַח לָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכְאוֹבֶיהָ וְתָשׁוּב לְאֵיתָנָהּ מְהֵרָה; עֵינַי תְּלוּיוֹת לַה' לְבַד וּלְתִפְלַּת רוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה; בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר זְכִינוּ עַד כֹּה שֶׁזָּכִיתִי לִבְטֹחַ רַק עָלָיו יִתְבָּרַךְ וְלֹא עַל יְדֵי שׁוּם סִבָּה עַל פִּי רְפוּאָה גַּשְׁמִית. וְלֹא עַל חִנָּם סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמַּעֲלָתוֹ יִשְׁלַח לְיָדַי הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַב לִקְרוֹמִינְשַׁאג לְבַת רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹדוֹת לִשְׁמֹר מֵהַדְּאִקְטִיר. אָז נֶחֱקַק בְּלִבִּי שׁוּב מֻחְדָּשׁ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵרְפוּאוֹת עַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע. אִיךְ הָאב מִיר גִּיט אִין זִין אַרַיין גִּינוּמְען וָואס דָּאךְט אִיז גִּישְׁטַאנִין. גִּילוּיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דֶּערְפַאר [הִכְנִסְתִּי הֵיטֵב בְּמַחֲשַׁבְתִּי מַה שֶּׁהָיָה כָּתוּב שָׁם, וּתְהִלָּה לַה' עַל זֶה]. וְכָל זֶה נִסְכַּם רַק בְּלִבִּי, אֲבָל לִפְעֹל זֹאת אֵצֶל זוּגָתִי זֹאת לֹא פָּעַלְתִּי כִּי אִם בִּתְפִלָּתִי. שֶׁבְּכָל הַשָּׁבוּעַ הִתְפַּלַּלְתִּי רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַצִּילֵנוּ

מֵרְפּוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם יָכֹלְתִּי. וּבְטָחוֹנִי לַה' שֶׁיְּרַפֵּא אוֹתָהּ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. וְיֵשׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה דְּבָרִים לִכְתֹּב אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים מֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבָּת. הַכְּלָל, אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְהַאי עָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמָע דָּא דֵּי. וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי לִכְבוֹדוֹ שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבָרִים מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל אֲשֶׁר הֵם חֲקוּקִים עַל לוּחַ לִבִּי מְאֹד, וְעִנְיָן זֶה הוּא גַּם כֵּן מֵהַדְּבָרִים אֲשֶׁר זָכִיתִי לְשָׁמְעָם הֵיטֵב וּלְהַעֲלוֹתָם עַל לוּחַ לִבִּי וְלִבְלִי לִשְׁכֹּחַ אוֹתָם כָּל הַיָּמִים, אִיךְ הָאִבְּ דְּאִס גּוּט גִּיהָאלְטְ [שָׁמַעְתִּי (קָלְטְתִּי) אֶת זֶה הֵיטֵב] בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת וַאֲנִי מֵבִין הַדָּבָר גַּם כֵּן עַל פִּי גַּשְׁמִיּוּת, וְחוּץ לָזֶה אֲנִי מַאֲמִין בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. עִם כָּל זֶה בְּעֶזְרַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָמַדְתִּי בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת יוֹתֵר בְּכִפְלֵי כְפָלַיִם מֵאֲשֶׁר לָמַדְתִּי בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם עֲצוֹתָיךְ הַקְּדוֹשׁוֹת תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד אֲנִי מְצַפֶּה עַל תְּשׁוּבָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה,

נָא וָנָא אֲדוֹנִי אָבִי נֵרוֹ יָאִיר לְהַחֲיוֹתִי בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת וְלַהֲשִׁיבֵנִי תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה מְהֵרָה. דִּבְרֵי בְּנוֹ הַמְצַפֶּה לְהוֹשַׁע עַל יְדֵי תְּפִלַּת רוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מְהֵרָה, וּמִתְנַעְגֵּעַ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ עַל כָּל מִכְתָּבַי וְלִזְכוֹת לְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח.

הַקָּטָן יִצְחָק

ב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' פְּקוּדֵי תקצ"ב טוּלְטְשִׁין.

מִכְתָּב הַלָּזֶה הֲכִנְתִּי עוֹד בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְשָׁלְחוֹ וְנִתְעַכֵּב הַמִּכְתָּב עַד עַתָּה כְּעֵת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַקָּדוֹשׁ מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, מָצָאתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. כֵּן יְשַׂמְּחֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה מָה אֹמַר לְךָ אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי נֵרוֹ יָאִיר, בָּעִתִּים הַלָּלוּ נִתְחַזֵּק מֵחָדָשׁ בְּלִבִּי הָעֵצָה אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ כְּבָר מֵעִנְיַן שְׁרַיֶּיעֶן אוּן בָּעטִין טַאקֶי פָּארְט שְׁרַיֶּיעֶן אִין בָּעטִין אוּן מָען פּוֹיעלְט פָּארְט אוּן לְעֵת עַתָּה אִיז דָּאס שְׁרַיֶּיעֶן נִיט פָּערְפַאלְן חַס וְשָׁלוֹם, לִישְׁמֹעַר מָען פּוֹיעלְט טַאקֶי אוֹיךְ. אוּן בִּפְרָט [לְצָעַק וּלְבַקֵּשׁ, וּבְכָל זֹאת לְצָעַק, וּלְבַקֵּשׁ וּבְכָל זֹאת מַשִּׁיגִים, וּלְעֵת עַתָּה הַצָּעָקָה אֵינָהּ אוֹבֶדֶת חַס וְשָׁלוֹם וְגַם בֶּאֱמֶת מַשִּׁיגִים, וּבִפְרָט] כָּעֵת אֲשֶׁר רָאִיתִי חַסְדֵי ה' עָלַי מֵעִנְיַן רְפוּאַת בִּתִּי תִּחְיֶה. אוּן בִּפְרָט בְּנִדּוֹן שְׁמִירָה מֵהַדְּאקְטֶיר שֶׁזֶּה לֹא פָּעַלְתִּי כִּי אִם בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, נָאר מִיט שְׁרַיֶּיעֶן אוּן מִיט בָּעטִין [רַק בְּצָעָקָה וּבְקָשָׁה] בְּבַקָּשַׁת מַתְּנַת חִנָּם. וְגַם בְּעִנְיַן הַנַּעֲשֶׂה עִמִּי פָּעַלְתִּי הַרְבֵּה תְּהִלָּה לָאֵל עַל יְדֵי הָעֵצָה הַנַּ"ל. וּבָזֶה הָעֵסֶק טוֹב בְּוַדַּאי זֹאת הָעֵצָה וָוארִים דָּאס שְׁרַיֶּיעֶן בְּעֶצְמוֹ אִיז אוֹיךְ גוּט [כִּי הַצָּעָקָה כְּשֶׁלְּעַצְמָהּ הִיא גַּם כֵּן טוֹב]. וּמַה מְּאֹד עָלָה בְּלִבִּי מַה שֶּׁכָּתַב רוֹם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מֵעִנְיַן שֶׁהַכְּסוּפִין בְּעַצְמָם טוֹבִים מְאֹד, כִּי זֶה לְבַד הוּא בְּעֶזְרִי מַה שֶּׁאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי מֵעִנְיַן כִּסּוּפִין וְרָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה אֶל הָאֱמֶת, מַה שֶּׁעַל

כָּל פָּנִים יֵשׁ לִי רָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה. וּבְשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה עִם יְדִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה דְּבָרִים מֵעִנְיַן רַבֵּנוּ זַ"ל אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי רוּם מַעֲלָתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, וַאֲנִי חָזָק בָּהֶם לִמְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְזַכֵּנוּ לֵילֵךְ בָּהֶם תָּמִיד וּלְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, וְאֶזְכֶּה לָבוֹא בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי כִּרְצוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים לִכְתֹּב לְמַעֲלָתוֹ אַךְ הוּא מֵהַנִּמְנָע כִּי אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים, הַכְּלָל שֶׁלִּדְעָתִי לֹא נִמְצָא שׁוּם אָב בָּעוֹלָם שֶׁיְקַיֵּם "וְלִמַּדְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם", כְּמוֹ שֶׁרוּם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מְקַיֵּם בִּי. כִּי זֶה עִקַּר הַלִּמּוּד לִלְמֹד עֵצוֹת וּדְרָכִים לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת ה', וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר קִבַּלְתִּי מֵרוּם מַעֲלָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כַּמָּה וְכַמָּה עֵצוֹת וּדְרָכִים קְדוֹשִׁים אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. כֵּן יְזַכֵּנִי שֶׁאֶזְכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתֶיךָ יוֹם יוֹם בִּתְמִידוּת וְאֶזְכֶּה לְקַיֵּם הֵיטֵב כָּל דְּבָרֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, לִזְכוֹת לֵישֵׁב עַל הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה בִּתְמִידוּת. וְלֹא אָסוּר מֵרְצוֹנְךָ הַקָּדוֹשׁ יָמִין וּשְׂמֹאל, רַק לְקַיֵּם כָּל מַה שֶּׁאֶשְׁמַע מִפִּיךָ תָּמִיד בְּקִדֻּשָּׁה וְטָהֳרָה בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל.

דִּבְרֵי בְּנוֹ הַמְצַפֶּה שֶׁיִּתְקַיֵּם בִּי "בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב" בְּכָל הָאֶפְנִים.

הַקָּטָן יִצְחָק

זוּגָתִי תִּחְיֶה וּבִתִּי תִּחְיֶה וּבְנִי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה כֻּלָּם פּוֹרְסִים בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה, כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שְׁלוֹמוֹ.

ג

מִכְתָּב מֵרַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרַנַ"ת זַ"ל לְר' נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין ע"ה בְּאוּמַאן.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר בֹּקֶר יוֹם ד' תּוֹלְדוֹת תרכ"א טוּלְטְשִׁין.

חַיִּים וְשָׁלוֹם וְרֹב חֶסֶד לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הַמַּפְלָא הַוָּתִיק כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ מִן וַיֵּרָא וּמִן חַיֵּי לָנְכוֹן הִשְׂגְתִּים, וּקְרִיתִים הֵיטֵב. וַהַאֲמָנָם אֲשֶׁר הָיָה לִי גֹּדֶל כְּאֵב לֵב מֵהַעַגְמַת נֶפֶשׁ וְהַיִּסּוּרִים הָעוֹבְרִים עָלָיו, עִם כָּל זֶה הֶחֱיֵיתִי אֶת עַצְמִי מְאֹד בִּדְבָרָיו הַנְּעִימִים הַמְחַיִּים אֶת עַצְמִי, אֲשֶׁר זֶה נָחוּץ לְכָל הָעוֹלָם. כִּי זֶה יָדוּעַ שֶׁעֲנָיְנִים כָּאֵלֶּה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אַךְ אֵין לָהֶם שׁוּם הַמְתָּקָה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשָׁם רַק בְּרוּחָנִיּוּת אֲשֶׁר נִמְתָּק בְּכָלְלִיּוּת עַל יְדֵי הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, אֲשֶׁר הוּא בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל מַמְתִּיק כָּל הַמְּרִירוּת שֶׁל הָעוֹלָם. וְעָלֵינוּ חָמַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְזָכָנוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֵצוֹת נִפְלָאוֹת אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ כָּל הַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים הָעוֹבֵר עָלֵינוּ. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמָלָנוּ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, לְפָנַי שֶׁעָה זוֹ לָמַדְתִּי הַתּוֹרָה שֶׁל "אֲזַמְּרָה" וְשַׂמְתִּי לִבִּי מֵחָדָשׁ לְיִקְרַת הָעֵצָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. וְקִבַּלְתִּי חִיּוּת חָדָשׁ מַמָּשׁ כְּמוֹ

שֶׁמְּשִׁיבִין אֶת עַצְמָן עִם כָּל מְשִׁיבֵי טַעַם. מַמָּשׁ סִדְעָר קְוויקְט מִיךְ [זֶה מְחַיֶּה אוֹתִי], וְחוּץ מַה שֶּׁבָּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים. וַאֲנַחְנוּ בָּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תּוֹלִים בָּזֶה הַחַזָּן הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינוֹקוֹת קוֹרְאִין. יְהִי ה' עִמָּנוּ אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְהִתְאַחֵז בּוֹ בָּזֶה וּבַבָּא כָּל יָמֵינוּ, וְלָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַחֲרִיתֵנוּ טוֹב וְנִפְלָא. וְהָעִקָּר לִזְכּוֹת לִקְיֵם עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְלִילֵךְ עִם הָעֵצָה הַנִּפְלָאָה הַזֹּאת שֶׁל "אֲזַמְּרָה" וּכְמוֹ כֵן עִם כָּל הָעֵצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר בֵּאַר לָנוּ תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי. אֲקַוֶּוה שֶׁזְּכוּתָם הַקָּדוֹשׁ יָגֵן עָלֵינוּ לְהַצִּילֵנוּ מֵהַשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים, וְנִזְכֶּה לַעֲמֹד עַל עָמְדֵנוּ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּלְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עִם כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת. וְגַם זֶה כְּלוּל מֵעִנְיַן הָרְדִיפוֹת שֶׁל הַזֶּקֶן, וְאֵין עֵצָה רַק לֶאֱחֹז אֶת עַצְמוֹ בְּהַנְּקֻדָּה טוֹבָה אָז בְּוַדַּאי יִהְיֶה לָנוּ הַצָּלָה לְטוֹב. יְהִי ה' עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. וְנִפְלֵאתִי מְאֹד עַל דְּבָרָיו אֲשֶׁר כָּתַב לִי שֶׁלְּסֵבַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִגּוּם נֶפֶשׁ מֵעִנְיַן כַּלָּתוֹ, עוֹלֶה בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא טוֹב עָשָׂה מֵהַתְחָלָה. לֹא אוּכַל לְהָבִין אֲשֶׁר מַעֲלָתוֹ יַחֲשֹׁב כָּזֹאת. הֲלֹא הָיָה לְמַחֲזֵה עֵינָיו בְּתּוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, כַּלָּתוֹ שֶׁל יְדִידֵנוּ רַבִּי אֶפְרַיִם, אֲשֶׁר שָׁלַח לִי עַל זֶה הַמִּכְתָּב, אֲשֶׁר יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן עָשָׂה כְּמַחְשְׁבוֹתָיו, וְעָשָׂה עִמָּהּ שִׁדּוּךְ וְנָתַן אוֹתָהּ לְמִקּוֹם הַחֲזָקָה. נוּ מַה נַּעֲשֶׂה הַיּוֹם רַחֲמָנָא לִצְלַן. וּמַעֲלָתוֹ יַחֲשֹׁב שְׁטוּת כָּזֶה לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ עִגּוּם נֶפֶשׁ בְּחִנָּם עַל הֶעָבָר. וְדַי לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ, אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה בָּזֶה הָעֵת. וּבָזֶה הוּא אֵינוֹ בֵּן יְחִיד, עוֹבֵר כָּזֶה כְּמַעַט בְּכָל בַּיִת. וַה' בָּרוּב רַחֲמָיו מְמַתִּיק בְּכָל מָקוֹם, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו גַּם כֵּן וְיַמְתִּיק הַדָּבָר לְטוֹב. וְהָעִקָּר נַעֲשֶׂה הַכֹּל לְמַעַן בְּחִירַת בְּנוֹ שָׁם. ה' יְחַזֵּק לְבָבוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּוַדַּאי יַעְזְרוֹ ה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן. וַה' יִשְׁפּוֹת עָלָיו מַהֵר שְׁלוֹם בַּיִת. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאוֹמַר שָׁלוֹם. אֲהוּבוֹ יְדִידוֹ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ הַרְחָבוֹת וִישׁוּעוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

בְּעִנְיַן הַחִזְקַת הַקְּלוֹיְז בְּוַדַּאי נַפְשִׁי בְּכַסְפִּי לְהַשְׁפִּיעַ לְשָׁם כָּל טוּב. אַךְ מָה אוּכַל לְבָאֵר לוֹ גֹּדֶל הַהִצְטָרְכוּת בָּכָאן. יְדִידֵנוּ רַבִּי אִיצֶ'לֶ' הוּא עַתָּה בְּעֵרֹם וּבְחֹסֶר כֹּל. וְנוֹסָף לָזֶה, מִן אַחֲרֵי יוֹם טוֹב בְּנֵי בֵיתִי אֵינָם בְּקוֹ הַבְּרִיאָה. וְעַתָּה הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ בְּקוֹ הַבְּרִיאָה מִן הַיּוֹם גַּם כֵּן, וִידִידֵנוּ פְּרִי קֹדֶשׁ רַבִּי נַחְמָן גַּם כֵּן מְחֻסָּר שָׁפַע עַד לְמְאֹד, וְאֵין מְמִי לְקַבֵּל. וְעוֹד לֹא נָעֲלָם מִמֶּנּוּ הַמַּעֲמָד שֶׁל בְּנֵי הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. ה' יְרַחֵם עָלַי וְיַשְׁפִּיעַ דֶּרֶךְ יָדִי כָּל טוּב. וְעִם כָּל זֶה יְדִידִי, שַׂמְתִּי בְּמַחֲשַׁבְתִּי זֹאת וְאָרָאֶה לַחֲשֹׁב אֵיזֶה אֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה לִי חֵלֶק טוֹב בָּזֶה. וַה' יוֹשִׁיעֵנִי אֲשֶׁר אֶזְכֶּה לְהָפִיק רְצוֹנוֹ בָּזֶה כַּאֲשֶׁר לְבָבִי לְטוֹב.

יְדִידִי, נִרְאֶה לִי שֶׁמַּעֲלָתוֹ אָמַר לִי שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן שַׂיְכוּת בְּעִנְיַן הַשִּׁדּוּךְ שֶׁל קָאסְטַנְטִין. לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעוֹ אֲשֶׁר כְּבָר יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מוֹכֵן לִנְסֹעַ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים לְקֶהִלַּת קָאסְטַנְטִין

לִגְמֹר הַשִּׁדּוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עִם יְדִידֵנוּ רַבִּי אַיְזִיקִיל. כִּי כְּבָר הִשְׁוּוּ אֶת עַצְמָם עַל פִּי מִכְתָּבִים, וְאֵין שׁוּם דָּבָר חוּץ רַק לִגְמֹר בְּכִי טוֹב. וְכֵן כָּתַב אֶתְמוֹל לְשָׁם שֶׁהוּא נוֹסֵעַ אֲלֵיהֶם לִגְמֹר עִמּוֹ בְּרִצּוֹת ה', וְגַם אָנֹכִי מִסְתָּמָא כָּתַבְתִּי כָּרָאוּי. כֵּן בָּאתִי לְהַזְכִּירוֹ אֲשֶׁר אִם בְּדַעְתּוֹ לִהְיוֹת אֵיזֶה שַׁדְכָנוּת בָּזֶה, יָבוֹא תֵּכֶף בְּמִכְתָּב לְשָׁם וּלְהַזְכִּירָם בָּזֶה, וַאֲגַב יַזְכִּיר אוֹתִי גַּם כֵּן. כִּי בֶּאֱמֶת אָנֹכִי כָּל הַשַּׁדְכָן בָּזֶה כְּפִי שֶׁרַבִּי נַחְמָן יוֹדֵעַ. וּמֵהַתְחָלָה כָּתַבְתִּי בָּזֶה וְגַם בָּאֵלּוּ הַיָּמִים. עִם כָּל זֶה נִסְכַּם בְּדַעְתִּי לִבְלִי לְתִבְעֹ בְּפִי שׁוּם דָּבָר, וְיֵשׁ לִי בָּזֶה כַּמָּה טְעָמִים. אַךְ מַעֲלָתוֹ מֵרַחוֹק יוּכַל לְרַמֵּז לָהֶם לְטוֹבָתִי.

יְדִידוֹ הַנַּ"ל

ד

מִכְתָּב שֶׁכָּתַב רַבִּי יִצְחָק זַ"ל לְבָנָיו מִשְׁלוֹם בּוֹאוֹ לְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ מַטּוֹת וּמַסְעֵי תרכ"ח פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבַי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ וְעִם שְׁלוֹם נְשׁוֹתֵיהֶם וְעִם שְׁלוֹם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה מֵחַי הַחַיִּים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח.

מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ חֵיפָא כְּתַבְתִּי לָכֶם בַּאֲרִיכוּת. עַתָּה אוֹדֶה ה' בְּכָל לְבָבִי עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי, וּתְהִלָּה לְאֵל קִבַּלְתִּי הַחֲפָצִים שֶׁלִּי בִּשְׁלֵמוּת בְּאֵין מַחְסוֹר דָּבָר. וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעִנְיָנִים הַלְלוּ הָיוּ לִי חֲסָדִים נִפְלָאִים, תְּחִלָּתוֹ יִסּוּרִין וְסוֹפוֹ בְּשַׂלְוָה. וּתְהִלָּה לְאֵל בָּאתִי לְפֹה בְּיוֹם ג' הֶעָבַר לְעֵת עֶרֶב, וּבְחַסְדֵי ה' קִבְּלוּ אוֹתִי פֹּה בְּכָבוֹד גָּדוֹל וְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים יָצְאוּ לִקְרָאתִי. וּמֵעֵת בּוֹאִי עַד מֵעֵת לְעֵת לְאַחֲרָיו לֹא נָחְתִּי מֵאֲשֶׁר בָּאוּ כַּמָּה מְכֻבָּדִים לְקַבֵּל פָּנִים, וְהַכֹּל בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבֵרְכוּ אוֹתִי בִּרְכַּת יְשִׁיבָתִי פֹּה לְטוֹבָה. וּבְעֵת בּוֹאִי לְהִתְפַּלֵּל לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּבוֹד הָאֲרִיזַ"ל, קִבֵּל אוֹתִי תֵּכֶף הַמְמֻנֶּה כְּבוֹד הָרַב רַבִּי פִּינְחָס מִקָּלִיבַּאן לַעֲמֹד אֶצְלוֹ. וּכְבוֹד הַגְּבִיר הַמַּפְלָא הָרַב חַיִּים לֵיבּ מִקָּאמִינִיץ גַּם כֵּן מִתְפַּלֵּל בְּשָׁם, וּבָא תֵּכֶף לְמָקוֹמִי וְנָתַן לִי שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה. כִּי הוּא בְּתוֹלָדָה מֵעִיר מָאהִלִיב, וְאַהֲבָתוֹ עֲדַיִן תְּקוּעָ בְּלִבּוֹ לְאַהֲבַת כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה, וּבִפְרָט לִכְבוֹד זְקֵנִי הַקְּדוֹשׁ הָרַב ר' דָּוִד צְבִי זללה"ה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וּמַה גָּדְלוּ נִפְלְאוֹתָיו עִמִּי, וְהַכֹּל בִּזְכוּת הָאֶשֶׁל הַגָּדוֹל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זַ"ל. כֵּן יִהְיֶה ה' בְּעֶזְרִי אֲשֶׁר זְכוּתָם הַגָּדוֹל יַעֲמֹד לִי לְהַצְלִיחַ פֹּה לְתַכְלִיתִי הַנִּצְחִי לֵילֵךְ בְּדַרְכֵיהֶם הַקְּדוֹשׁוֹת, וְאָזְכֶּה לַעֲבֹד אֶת ה' מֻחְדָּשׁ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם אֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים.

וּמָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי, מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים יְשִׁיבַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְאֵין יְכוֹלִים לְשַׁעֵר זֹאת. וְיֵשׁ כַּמָּה שָׁעוֹת שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְקַיֵּם הָעֵצָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל פֶּן יֶהֱרְסוּ. ה' יִהְיֶה בְּעֶזְרִי שֶׁאֶזְכֶּה לְהֵטִיב דְּרָכַי בְּקֶדֶשׁ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. דִּירָה עֲדַיִן אֵין לִי, וּלְעֵת עַתָּה מִתְאַכְסֵן אָנֹכִי אֵצֶל יְדִידֵינוּ הָאָהוּב הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר. וְשָׂכַרְתִּי דִּירָה לְפִי שָׁעָה לִישׁוֹן שָׁמָּה, וְהַחֲלוֹנוֹת שֶׁלִּי פְּתוּחִים נֶגֶד צִיּוּן הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַתַּנָּא הַקְּדוֹשׁ הָרַב שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, אֲשֶׁר רוֹאֶה אָנֹכִי כָּעֵת גַּם כֵּן הַצִּיּוּן הַקְּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. ה' בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיַזְמִין לִי דִּירָה נְכוֹנָה. וְהָאֱמֶנָם שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה דִּירוֹת לִשְׂכֹּר, עִם כָּל זֶה צָרִיךְ אֲנִי חֶדֶר מְיֻחָד לְהַרְבּוֹת בְּתַחֲנוּנִים מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּחַסְדּוֹ אֶמְצָא הַדִּירָה נְכוֹנָה. וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתִי שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בָּזֶה גַּם כֵּן לְטוֹבָתִי. וְהִנֵּה בְּלִבִּי לֹא הָיוּ לִכְתֹּב לָכֶם הַיּוֹם מְאוּמָה וְטָרְדָתִי עֲדַיִן, רַק פִּתְאוֹם בָּא הָרֶץ הַהוֹלֵךְ לְבַיְרָאט, אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעֲכֶם עַל כָּל פָּנִים מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם. וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ וְלֹא לִכְתֹּב לְשׁוּם אָדָם בְּיִחוּד, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל יְדֵי הָרֶץ הַשֵּׁנִי בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַד אוֹתוֹ הָעֵת אֹכִין לְכָל הַמְּקוֹמוֹת לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי. לְעֵת עַתָּה עֲדַיִן לֹא נַחְתִּי מֵעֲיֵפוּתִי מֵרְכִיבַת הַחֲמוֹר אֲשֶׁר שִׁבֵּר עַצְמוֹתַי מְאֹד. וְעִם כָּל זֶה הָיוּ גַּם בָּזֶה חֲסָדִים נִפְלָאִים יְרַחֵם ה' עָלַי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם שַׁבַּת הַקְּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בִּמְנוּחָה וְאַהֲבָה וְשָׁלוֹם. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבָכֶם הַשָּׁשׁ וְשָׂמֵחַ בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ בְּכָל עֵת וָרֶגַע אֲשֶׁר זָכִיתִי לָבוֹא הֵנָּה, וּמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

וּבְקַשְׁתִּי מְאֹד לִפְרֹס עֲבוּרִי בִּשְׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְלוֹמַר לָהֶם אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּפַעַם שֵׁנִי יְקַבְּלוּ כֻּלָּם מִכְתָּבִים בְּיִחוּד בְּאַהֲבָה. וְנָא לִכְתֹּב לִטְשָׁעהרִין לְהוֹדִיעָם מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁלוֹם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶכְתֹּב לָהֶם בְּעַצְמִי בְּאִחוּר יָמִים לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי, ה' יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם לְמַעְלָה. וְרֹב שָׁלוֹם לִידִידֵי חֲבֵרֵי הַנָּעִים הַנָּגִיד הַמֻּפְלָא הָרַב יַעֲקֹב טַייְטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר, לֹא אוּכַל לִמְנֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ וְכִמְעַט אֵין שָׁעָה אֲשֶׁר לֹא אַזְכִּירְךָ לְטוֹבָה כִּי דָּבוּק בְּלִבִּי אַהֲבָתְךָ לַאֲשֶׁר הָיוּ לְךָ חֵלֶק רַב לְזַכּוֹתֵינוּ לָבוֹא הֵנָּה, וּלְזַכּוֹת אוֹתִי לְטוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה. יְהִי ה' עִמְּךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ לְזַכּוֹת אוֹתְךָ וְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ וַחֲתָנֶיךָ לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבְךָ תָּמִים הַשָּׁשׁ וְשָׂמֵחַ בְּבִיאַת הָאָרֶץ

יִצְחָק

ה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' עֶקֶב תרכ"ח לפ"ק פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבֵי בְּנֵי הַיְקָרִים וְהַחֲבִיבִים הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא הָרַב מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה. יְחַזֵּק ה' אֶת לְבָבָם הַטּוֹב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וִיבָרֵךְ אֶת מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים. וְיַאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים בְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ חֵיפָא הוֹדַעְתִּי לָכֶם תֵּכֶף מִשְׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁם לְשָׁלוֹם. וְאַחֲרֵי זֶה כַּאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֱבִיאַנִי לְפֹה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת הוֹדַעְתִּים עוֹד הַפַּעַם תֵּכֶף מִשְׁלוֹם בּוֹאֵנוּ לְפֹה עִם כָּל הַחֲפָצִים בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְפִי אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עֲלֵיכֶם אֲשֶׁר תֵּכֶף בְּבוֹא בְּנִי הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה מֵאֶדֶעס לְבֵיתוֹ, תַּעֲרִיכוּ לִי מִכְתַּבְכֶם עַל יְדֵי הַפָּאסְט הַמְקֻדָּם לְמַעַן הַחָיוֹת נַפְשִׁי. וְדִמִּיתִי אֲשֶׁר בְּשִׂבוּעַ עֲבָרָה עֵת הִגִּיעַ הֶרֶץ לְפֹה בְּוַדַּאי אַשִּׂיג מִכְתַּבְכֶם וְלֹא זָכִיתִי. וּלְסִבַּת זֹאת לֹא יָכֹלְתִּי לָבוֹא בְּמִכְתָּבִי עֲלֵיהֶם עַל יְדֵי זֶה הֶרֶץ. וְכֵן בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אַזְהֲרָתִי מֵעַתָּה לִבְלִי לְעַכֵּב שְׁלִיחוּת מִכְתָּבָם אֵלַי בְּכָל עֵת, כִּי בְּכָל מִכְתָּב אֲשֶׁר תִּשְׁלְחוּ לִי תְּחַיּוּ אֶת נַפְשִׁי. וּתְקַיְּמוּ בָּזֶה בֶּאֱמֶת כִּבּוּד אָב. וְכַאֲשֶׁר תִּרְאוּ מִמֶּנִּי כֵּן תַּעֲשׂוּ. וְתָמִיד תִּקְרְאוּ הֵיטֵב מִכְתָּבַי, לְמַעַן תָּשִׁיבוּ לִי עַל כָּל דָּבָר לְנָכוֹן. וְהִנֵּה בְּמִכְתָּבַי מִפֹּה הוֹדַעְתִּים מִשְׁלוֹם בּוֹאֵנוּ לְפֹה, וְכָתַבְתִּי לָכֶם אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה הַכֹּל בְּכָבוֹד וְכֵן הָיָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מַטּוֹת וּמַסְעֵי. וְהָיָה לָנוּ שַׁבָּת שֶׁל שִׂמְחָה בְּבֵית הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְשָׁלְחוּ לִי מַשְׁקֶה מִכַּמָּה אֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים, וּבִפְרָט מֵהַכּוֹלֵל. וְהַבַּיִת הָיָה מָלֵא אֲנָשִׁים כָּל הַיּוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַתִּי בְּרָכָה בְּשִׂמְחַת לִבִּי שֶׁזָּכִיתִי לָבוֹא הֵנָּה, וּבְיוֹם ו', עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ וָאֶתְחַנֵּן הָיָה הַיְאָר צַייט שֶׁל כְּבוֹד הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הָאֲרִ"י זַכְרוֹ צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְהָלַכְתִּי עַל הַצִּיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ פַּעַם הָרִאשׁוֹן. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ גֹּדֶל יִקְרַת קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ עִם כָּל הַקְּדוֹשִׁים הַגְּנוּזִים שָׁם זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. וּמָצָאתִי בְּשָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף צוֹעֲקִים וּמִתְחַנְּנִים בְּתַחֲנוּנִים עַל נַפְשׁוֹתָם, זֶה הוֹלֵךְ זֶה בָּא. וְנִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת מֵעֲמָקָא דְּלִבָּא וְאָנֹכִי בְּתוֹכָם בִּתְפִלָּתִי וּבְבַקָּשָׁתִי. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פָּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי כַּאֲשֶׁר עִם לִבָּבִי. וּמִשָּׁם הָלַכְתִּי לְהַקֶּבֶר הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הוּא רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר. הָלַכְתִּי בַּחֲזָרָה לְבֵיתִי מַמָּשׁ כְּאִישׁ הַפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר, לֹא יָדַעְתִּי הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם. וְהַכֹּל נִתְחַבֵּר אֶצְלִי עִם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, מַמָּשׁ כְּאִלּוּ אָנֹכִי עוֹמֵד בְּשָׁם. וּבֶאֱמֶת

הוּא הַכֹּל אֶחָד. אַשְׁרֵי מַה טּוֹב חֶלְקִי. חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אֲשֶׁר זָכִיתִי לְהִכָּנֵס בְּצֵל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זַ"ל אֲשֶׁר הִכְנִיס בְּלִבִּי הַרְגָּשַׁת הַנֹּעַם הַזֶּה עַל יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה. יְהִי רָצוֹן שֶׁאֶזְכֶּה לְבַלּוֹת יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּהַרְחָבַת לְבָבִי. וְלִבִּי מָלֵא מִלִּים בָּזֶה, אַךְ הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָאָרֶץ מְלֵאָה כָּל טוּב מַאֲכָלִים טוֹבִים וּבְרִיאִים, אַךְ מִי יִתֵּן וְהָיָה אֲשֶׁר נִזְכֶּה מְהֵרָה אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה נִרְאֶה חֻרְבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר זֹאת. מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי שָׁיִחְיוּ, בְּוַדַּאי הָיִיתִי הוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאֲרי"י זַ"ל, אַךְ הַדֶּרֶךְ לְשָׁם הוּא בְּמִסְירַת נֶפֶשׁ. וְלֵילֵךְ יְחִידִי גַּם כֵּן עֲדַיִן קָשֶׁה עָלַי, וַהֲלְוַאי שֶׁיִּתֵּן לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחַ לֵילֵךְ עַל כָּל פָּנִים בְּכָל שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת. תְּהִלָּה לָאֵל בְּיוֹם ב' הֶעָבַר ט"ו דְּנָא גַּם כֵּן הָיִיתִי שָׁם עֵת מִנְחָה, וְלָקַחְתִּי לִי אִישׁ אֶחָד לְשׁוֹמֵר וּבְוַדַּאי הָיָה לְשָׂלָל נַפְשִׁי עוֹד יוֹתֵר מִבָּרִאשׁוֹנָה. אַךְ בָּאתִי מְאֹד עָיֵף וְיָגֵעַ, וְהֵיכָן לוֹקְחִין בְּכָל פַּעַם אִישׁ כִּלְבָבִי לֵילֵךְ עִמִּי. וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר אָנֹכִי רוֹאֶה בְּכָל עֵת צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי מַמָּשׁ עוֹמֵד לְנֶגֶד עֵינַיִם, וְכָלְתָה נַפְשִׁי לִפְרֹחַ אֵלָיו, אַךְ לְבוֹא לְשָׁם צְרִיכִין לָזֶה הֲכָנָה וּנְסִיעָה יוֹתֵר כַּאֲשֶׁר מֵאִתָּנוּ לְבוֹא לְאוּמַאן. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם הַדֶּרֶךְ לְשָׁם, הָרִים וּבְקָעוֹת וּגְבָעוֹת מְשֻׁטָּחִים בִּצְרוֹרוֹת אֲבָנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. הַכְּלָל צְרִיכִין רַק לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לַטּוֹב הַזֶּה. וּבְחַסְדֵי ה' מוּכָן אָנֹכִי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לָבוֹא לְשָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. יְהִי ה' עִמִּי וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל טוּב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר בְּיוֹם ה' הֶעָבַר תְּהִלָּה לָאֵל נִכְנַסְתִּי בְּהַבַּיִת אֲשֶׁר שָׂכַרְתִּי לָנוּ. וּבְאוֹתָן הַיָּמִים לֹא הָיִינוּ בְּקֹו הַבְּרִיאוּת וְהָיָה לִי מִזֶּה רֹב עַגְמַת נֶפֶשׁ. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ נָחֲמוּ חָזַרְנוּ לְאֵיתָנֵנוּ. וְהָעִקָּר הַיְסוּרִים הָיָה לִי אֵיךְ לְהִנָּצֵל מֵהַדְּאִקְטֶיר, וּבִפְרָט מִזּוּגָתִי תִּחְיֶה אֲשֶׁר לֹא יָכֹלְתִּי לַעֲמֹד נֶגֶד כָּל הַבָּאִים אֵלֶיהָ. וּבְכָאן עוֹסְקִים בְּרִפּוּאוֹת עוֹד יוֹתֵר מִבְּחוּץ לָאָרֶץ, כִּי אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אַךְ בְּחֶמְלַת ה' עָלַי בַּכֹּחַ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי מִפִּי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה נִצַּלְתִּי מִכֹּל. יְהִי ה' עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְיַצִּילֵנוּ מִכָּל מַחֲלָה, וְיַחֲזֵק אֶת כֹּחֵנוּ בְּכָל רְמַ"ח אֲבָרֵינוּ וּשְׁסָ"ה גִּידֵינוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְעוֹד הִפְלִיא ה' חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְהִזְמִין אִשָּׁה מְשֻׁרֶתֶת לְבֵיתִי, וְהִיא אִשָּׁה כְּשֵׁרָה וּבְרִיאָה, וְכָל צָרְכֵי הַבַּיִת מֻטָּל עָלֶיהָ, אוֹפָה וּמְבַשֶּׁלֶת וְהוֹלֶכֶת לְכָל מָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין. כִּי זוּגָתִי תִּחְיֶה לֹא יָכְלָה אֲפִלּוּ לָזוּז מִמְּטָתָהּ, וְגַם עַתָּה אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִיא בְּקוֹ הַבְּרִיאָה עֲדַיִן אִי אֶפְשָׁר לָהּ לָצֵאת לַשּׁוּק, וְהָאִשָּׁה הַנַּ"ל אֵינָהּ מְקַבָּלָה מֵאִתָּנוּ שׁוּם שְׂכִירוּת רַק עֲבוּר הָאֲכִילָה וּמָקוֹם לָשֶׁבֶת. וְלֹא אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הִפְלִיא לָנוּ הַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ בָּזֶה. יִתֵּן ה' בְּלִבָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲמֹד בִּדְבָרֶיהָ כַּמְדֻבָּר. וּלְעֵת עַתָּה הַהוֹצָאָה מְרֻבָּה קְצָת, כִּי קִבְּלוּ אוֹתִי פֹּה לְעֹשֶׁר, מִסְתָּמָא כֵּן הוּא הַמַּזָּל שֶׁלִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ בִּטְחוֹנִי שֶׁיְּזַמְּינוּ לִי כָּל צָרְכֵי בְּכָבוֹד. וּמֵאִתְּכֶם בָּנַי שֶׂיְּחִיוּ בַּקָּשָׁתִי לָשׂוּם עֵינֵיכֶם עָלַי בְּכָל הָאֶפְנִים, כְּפִי אֲשֶׁר אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי מִטּוּלְטְשִׁין הִבְטִיחוּ לִי לַעֲמֹד לְעֶזְרָתִי לְפֹה, כֵּן תִּדָּרְשׁוּ מִמֶּנּם בְּכָל עֵת עַל זֶה דֶּרֶךְ חָכְמָה וְהַשְׂכֵּל; וּכְמוֹ כֵן מִכָּל מָקוֹם אֲנַשֵּׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׂיְּחִיוּ, וּבְפָרָט מֵאוֹהֲבֵי וְרֵעֵי הַמְיֻחָדִים שֶׂיְּחִיוּ. וְאוּלַי יְחָנֵנִי ה' שֶׁאָזְכֶּה לָבוֹא לַבַּיִת שֶׁלִּי, כִּי מְאֹד נָחוּץ לִי זֹאת, בִּכְדֵי שֶׂיִּהְיֶה לִי מָקוֹם מְיֻחָד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּבֵית שֶׁל שְׁכִירוּת, כִּי כָּל הַבִּנְיָנִים הֵמָּה פֹּה שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר. וְרַק כְּשֶׁאֶחָד קוֹנֶה לוֹ לְעַצְמוֹ דִּירָה מְתֻקֶּן לוֹ בְּעַצְמוֹ כְּפִי רְצוֹנוֹ. וּלְהַאֲרִיךְ לָכֶם בָּזֶה לֹא אוּכַל, בִּטְחוֹנִי אֲשֶׁר מֵעַצְמְכֶם תָּבִינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג לְטוֹבָתִי, וַה' יַצְלִיחַ אֶתְכֶם בָּזֶה. וּלְמַעַן הַשֵּׁם כָּל הַשְׁלָחַת מָעוֹת שֶׂיִּהְיֶה לָכֶם לִשְׁלֹחַ לְפֹה תִּשְׁלְחוּ רַק גְּלֵייךְ לְיָדֵי לר' יִצְחָק שְׁטֶעְרִינְהַארְץ מְטוּלְטְשִׁין, רַק לְפָרֵט שְׁטֶעְרִינְהַארְץ. וּכְמוֹ כֵן כָּל הַמִּכְתָּבִים. וְאַפִּלּוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יִשְׁלַח רַבִּי סָענְדֶיר מָעוֹת וּמִסְתָּמָא יִשְׁלַח לר' נַחְמָן, תִּשְׁלְחוּ גַּם כֵּן לְיָדֵי וְאָנֹכִי אֶמְסֹר לוֹ בְּלִי עִכּוּב. וְכֵן רְצוֹן רַבִּי נַחְמָן גַּם כֵּן. כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָנוּ שְׁלֵמִים פֹּה בְּאַהֲבָה וְאַחְוָה וְרֵעוּת. עַד כֹּה לֹא עָשָׂה רַבִּי נַחְמָן שׁוּם דָּבָר בְּלֹא דַּעַת יְדִידֵנוּ הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר. וְתִתְאַמְּצוּ אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יִהְיֶה נִשְׁלָח לְיָדִי סְכוּם הָגוּן הֵן בִּשְׁבִילִי הֵן בִּשְׁבִיל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְהֵן לִשְׁאָר אֲנָשִׁים. וּבִפְרָט לְהַזְכִּיר אֶת יְדִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ"ז נֵרוֹ יָאִיר מֵעֲנַיֵן הַשְׁלָחָתוֹ לְפֹה בָּזֶה הָעֵת בְּכָל שָׁנָה, וְאֲגַב מִסְתָּמָא יַזְכִּירוּ אוֹתוֹ אוֹדוֹתַי גַּם כֵּן. וְאֶת כָּל מְכֻתָּבַי הַמְצֹרָפִים פֹּה, בַּקָּשָׁתִי לְקָרוֹתָם כֻּלָּם וְלִמְסֹר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְכַוָּנָתִי בָּזֶה אוּלַי כָּתַבְתִּי לְאֶחָד אֲשֶׁר יִהְיֶה נֶגֶד רְצוֹנְכֶם בְּשֵׂם תּוּכְלוּ לְעַכְּבוֹ, לְדַעְתִּי כָּתַבְתִּי כָּרָאוּי, אַךְ לֹא אוּכַל לַעֲמֹד עָלַי מִמָּקוֹם רָחוֹק כָּל כָּךְ נֶגֶד דַּעַת בְּנֵי אָדָם דְּשֵׁם. הַכְּלָל עֲלֵיכֶם קָסַמְיכְנָא אֲשֶׁר יִהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם הַכֹּל עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב. וּמֵעַתָּה לֹא אוֹסִיף עוֹד לִכְתֹּב שׁוּם מִכְתָּב לְשׁוּם נִבְרָא בִּלְתִּי כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ לִי מִכְתָּב מֵאֵיזֶה אִישׁ, אָז אֶהְיֶה מֻכְרָח לַהֲשִׁיבוֹ לְטוֹב, רַק עַתָּה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן נִרְאָה לִי אֲשֶׁר מֻכְרָח אָנֹכִי לָזֶה, כִּי כַּמָּה בִּקְשׁוּ מִמֶּנִּי בְּפֵרוּט לִכְתֹּב לָהֶם מִכְתָּב, וְאָנֹכִי הִבְטַחְתִּים, כֵּן עָלַי לְקַיֵּם עַתָּה. אַךְ מֵעַתָּה מַה יֵּשׁ לִי לִכְתֹּב מִכְתָּבִים וּבִפְרָט כִּי אֵין לִי פְּנַאי לָזֶה, וְעֵינַי צוֹפִיּוֹת בְּכָל עֵת לִזְכּוֹת לִשְׁמֹעַ טוּב הַצָּלָחַתְכֶם מֵעֵת נָסְעִי מֵאִתְּכֶם אֵיךְ מִתְנַהֵג הַדָּבָר בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְהָעִקָּר מִשְּׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב. וְאָנֹכִי בְּתִפְלָּתִי בְּכָל יוֹם וְיוֹם עֲבוּרְכֶם בָּזֶה, יְהִי ה' עִמָּנוּ וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה. וְהִנְנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם מֵעַתָּה אֲשֶׁר תִּזְכּוּ לִהְיוֹת שְׁנֵיכֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַה' יַצִּיל אֶתְכֶם מִמְּנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת חָלִילָה, רַק יִהְיֶה

בְּחַסְדֵי ה' כְּמוֹ בְכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְתַזְכִּירוּ אוֹתִי בְּשָׁם בְּכָל עֵת, וְאָנֹכִי אַזְכִּירְכֶם פֹּה לְטוֹבָה כִּי נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם. מִי יִתֵּן וְהָיָה אֲשֶׁר אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם טוֹב נְסִיעַתְכֶם וּבוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. יְהִי ה' עִמָּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ לְטוֹב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

1

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' רְאֵה.

יוֹם א' עֲבַר בָּא הָרֵץ הַשֵּׁנִי וּתְהִלָּה לְאֵל קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָם מִיּוֹם ה' בָּלָק, הֵאִירוּ עֵינַי דִּבְרֵיהֶם הַנְּעִימִים וְהֶחֱיִיתִי אֶת נַפְשִׁי לְמְאֹד כִּי לְזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי. וְהָאֱמֶנֶם אֲשֶׁר הָיָה לִי עֶגְמַת נָפֶשׁ מִמַּה שֶּׁכְּתַבְתֶּם מֵעִנְיַן אֲבֵדַת הַפָּאסְט לְאַדְעַס, עִם כָּל זֶה הֶחֱיִיתִי עַצְמִי בָּזֶה אֲשֶׁר תְּהִלָּה לְאֵל אֵין לָכֶם שׁוּם שַׁיִין [כַּוָּנָה] לְנֶגֶד חָלִילָה. וְזֶה הַדָּבָר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי יִתְתַּקֵּן לְטוֹב כִּי גַּם כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי בְּעַצְמִי הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים כָּךְ. וּבִפְרָט כִּי כֻּלָּם יוֹדְעִים אֲשֶׁר לֹא מֵאִתָּנוּ הַמִּכְשׁוֹל, רַק צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם מִכְשׁוֹל עַל יָדֵינוּ. וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי יוֹשִׁיעַ לָנוּ. וַאֲשֶׁר כָּתַב לִי שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל שֶׁיֵּשׁ לָכֶם גְּמִילוּת חֶסֶד לְעָנְיַן צֹרֶךְ הַחֲנוּת, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי נַחַת רוּחַ מִזֶּה, עִם כָּל זֶה בָּנַי יְדִידַי גַּם בָּזֶה גְּדוֹלָה הָאַזְהָרָה לִבְלִי לְהַלְווֹת הַרְבֵּה, כִּי אֲפִלּוּ בִּלְי עִסְקָא צְרִיכִין לְשַׁלֵּם עַל כָּל פָּנִים לִזְמַנּוֹ. בְּבִטְחוֹנִי אֲשֶׁר מֵעַצְמְכֶם תִּזָּהֲרוּ בָּזֶה, וַה' יַצְלִיחַ אָתְכֶם לְטוֹב לָכֶם, וְאָנֹכִי אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ לְפֹה מִטּוּבְכֶם. וּלְמַעַן הַשֵּׁם בַּל תְּדָאֲגוּ, בִּטְחוּ תָּמִיד בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם. וּלְמַעַן הַשֵּׁם תִּרְאוּ שֶׁיְּגַדֵּל הַשָּׁלוֹם בֵּינֵיכֶם וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי הַשְׁלֵמָה.

וְהִנֵּה כְּפִי אֲשֶׁר מִתְעַכֵּב הִלּוּךְ הַפָּאסְט מִשָּׁם לְפֹה יוֹתֵר מֵחֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת, לָכֵן מְסֻפָּק אָנֹכִי אִם יַגִּיעַ לָכֶם מִכְתָּבִי הַלָּז טֶרֶם נְסִיעַתְכֶם לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לָכֵן כָּתַבְתִּי בְּיִחוּד גְּלַייְךְ [יְשִׁירוֹת] לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי, וּבְשָׁם סָגַרְתִּי הַמִּכְתָּבִים אֲשֶׁר לִטְשֶׁעהרין. וְכָתַבְתִּי לָכֶם פְּרִיסַת שָׁלוֹם בְּשָׁם גַּם כֵּן, לָכֵן אוּלַי תַּשִּׂיגוּ בְּשָׁם הַמִּכְתָּב שֶׁלִּי. תִּקְרְאוּ אוֹתוֹ, וְתִרְאוּ לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁמָּה. וּמִסְתָּמָא מִמֵּילָא תְּדַבְּרוּ עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ נְדוֹן טוֹבָתִי, וּבִפְרָט עִם יְדִידִי ה"ר יִצְחָק ב"ר גֵּרְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבוֹאֲכֶם מֵאוּמַאן לְשָׁלוֹם מִסְתָּמָא יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם אֵיזֶה הַשְׁלָחָה לְפֹה, רַק יְכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה נָכוֹן לִשְׁלֹחַ תֵּכֶף, כִּי יִהְיֶה הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַל הַמָּעוֹת טֶשֶׁעהרין אֲשֶׁר דַּרְכָּם לִשְׁלֹחַ אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּכְמוֹ כֵן מִטִּירַהאוּוִיצֶע, וּמִסְתָּמָא גַּם יְדִידֵנוּ ה"ר צְבִי מ"ז יִשְׁלַח בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הַשְׁלָחָתוֹ, לָכֵן הַסְּכוּם אֲשֶׁר יִהְיֶה לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם תּוֹדִיעוּ לוֹ עַל יְדֵי מִכְתָּב לְפֹה, וְלֹא תַּמְתִּינוּ עַל עֵת הַשְׁלָחַת הַמָּעוֹת. כִּי מִשְׁתּוֹקֵק אָנֹכִי לְקַבֵּל תְּשׁוּבַתְכֶם עַל מִכְתָּבִי זֶה. וּבִלֹּא זֶה אֲפִלּוּ בְּכָל עֵת שְׁלִיחַת מָעוֹת לְפֹה תִּשְׁלְחוּ בְּיִחוּד מִכְתָּב גְּלַייְךְ [יְשִׁירוֹת] לְפֹה דֶּרֶךְ בַּאראט כִּי הַמָּעוֹת מִתְעַכֵּב עוֹד הַרְבֵּה יוֹתֵר, וּבֵין כָּךְ

יִהְיֶה כִּלְיוֹן עֵינַיִם לִמְכֹתָבָם. וְהַאֱמָנָם אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ כִּלְיוֹן עֵינַיִם מִמִּכְתָּבִים, כֵּן הוּא הָאֱמֶת וְכֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת, וּבָטוּחַ אֲנִי בְּחַסְדֵי ה' שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ בָּזֶה, אַךְ עַתָּה בְּהַתְחָלַת הָעִנְיָן הַהֶכְרֵחַ עֲדַיִן לָזֶה. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל לְהָבִין זֹאת. בִּרְבוֹת הַיָּמִים כַּאֲשֶׁר אַשְׁבִּיעַ נַפְשִׁי בִּיקֻרַת הָאָרֶץ, מִסְתָּמָא אָבוֹא לְיִשּׁוּב הַדַּעַת הָאֲמִתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹב בָּזֶה גַּם כֵּן. וְיוֹתֵר מִזֶּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, לִבִּי מָלֵא מִלִּים מֵרֹב תְּשׁוּקַת לְבָבִי מִישִׁיבָתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְבָאֵר. גִּילוּיבְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פַּאר דֶּעם [בָּרוּךְ ה' עַל הַ] חֶסֶד הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וְחֵפֶץ לִשְׁמֹעַ וּלְהַשְׁמִיעַ כָּל טוּב עָלֵינוּ וְאַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹב, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַיְקָרָה מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדֶיל תִּחְיֶה וּלְנֶכְדָּתִי הַיְקָרָה הַמְהֻלָּלָה הַכַּלָּה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד כְּמַר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲבִיבָה בִּתְיָה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּנִיק הֶחָכָם כְּמַר שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַיְקָרָה מָרַת רָחֵל תִּחְיֶה וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִּחְיֶה וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד כְּמַר נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה. לִיבֶּע קִינְדֶער מַייְנֶע, גְּלַייבְט מִיר אַז אִיךְ פַּארְגֶעס ניט אִין אַייךְ אֶפְלוּ אַ שָׁעָה. וּבְכָל יוֹם בֶּעט אִיךְ נָאט פַּאר אַייךְ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל נָאר פַּארְנֶעמִין מַיין גִּיבֶּעט. אִיךְ בֶּעט אַייךְ זֶעהֶר, זְאַרְגט ניט אוּן הָאט שָׁלוֹם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט אַייךְ בְּוַדַּאי הֶעלְפִין אִיהר וֶועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם זַיין גִּיזִינְד אוּן שָׁטַארְק, אוּן וֶועט הָאבֶּען נַחַת פוּן אַייֶערע קִינְדֶערלֶעךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל מִיר הֶעלְפִין צוּ הָאבֶּען כָּל טוּב פוּן אִיטְלִיכֶען בַּאזִינְדֶער. וּבִפְרָט אִיךְ זָאל זוֹכֶה זַיין בְּקֻרוֹב צוּ הָאבֶּן מְשַׂמֵּחַ חֻפַּת נֶכְדָּתִי הַיְקָרָה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה עִם בֶּן גִּילָהּ מִטֶּעפְּלִיק בְּהַרְחָבַת הַלֵּב. וָואלְט מִיךְ בְּוַדַּאי מְחַיֶּה גִּיוֶועהן.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וָואס וִוינְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב, זַייט גִּיזוּנְד אוּן פְּרַיילִיךְ.

יִצְחָק הַנַּ"ל

זוּנְתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ, אַלֶּלע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ, זִיא אִיז בָּרוּךְ הַשֵּׁם זֶעהֶר צוּ פְּרִידֶען וָואס הָאט זוֹכֶה גִּיוֶוען צוּ קוּמֶען לְפֹה אוּן וִוינְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב, זִיא בֶּענְקְט נָאךְ דִּי קִינְדֶערְלִיךְ אָהן אַ דֶּרֶךְ הַטֶּבַע. זִי גְּלוּסְט בְּכָל רֶגַע צוּ הָארְכֶען פוּן זֵייא כָּל טוּב. זַייט גִּיזוּנְד אוּן גְּלִיקְלִיךְ.

פוּן מִיר אִמְּכֶם.

[בָּנַי הָאֲהוּבִים הַאֲמִינוּ לִי שֶׁאֵינֶנִּי שׁוֹכֵחַ מִכֶּם אֲפִלּוּ לְשָׁעָה, וּבְכָל יוֹם אֲנִי מְבַקֵּשׁ מֵה' עֲלֵיכֶם. רַק יְקַבֵּל ה' יִתְבָּרַךְ אֶת בַּקָּשָׁתִי. אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם מְאֹד אַל תִּדְאֲגוּ וְיִהְיֶה לָכֶם שָׁלוֹם. ה' יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי יַעֲזֹר. הֱיוּ בְּרִיאִים וַחֲזָקִים וְתִהְיֶה לָכֶם נַחַת מִיַּלְדֵיכֶם. ה' יִתְבָּרַךְ יַעֲזֶרְנִי לִשְׁמֹעַ כָּל טוֹב מִכֹּל אֶחָד בִּנְפָרָד, וּבִפְרָט אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ בְּקֶרוֹב מִשְּׂמְחַת חֻפַּת נֶכְדֹתַי הַיְקָרָה מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה עִם בֶּן גִּילָהּ מִטֶּפְלִיק בְּוַדַּאי הָיָה מְחַיֶּה אוֹתִי.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְאַחֵל לָכֶם כָּל טוּב, הֱיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים, יִצְחָק הַנַּ"ל.

זוּנָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹם כֻּלְּכֶם בִּידִידוּת מְאֹד. הִיא, בָּרוּךְ ה', מְרֻצָּה מְאֹד שֶׁזָּכְתָה לָבוֹא לְפֹה וּמְאַחֶלֶת לָכֶם כָּל־טוּב. הִיא מִתְגַּעְגַּעַת לַיְלָדִים יוֹתֵר מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע הִיא מִשְׁתּוֹקֶקֶת בְּכָל רֶגַע לִשְׁמֹעַ מֵהֶם כָּל־טוּב הֱיוּ בְּרִיאִים וּמְאֻשָּׁרִים, מִמֶּנִּי אִמְּכֶם.

דְּאִבְּרִישׁ אִשֶּׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ].

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לִידִידֵי חֲבֵרֵי הַיְקָר הָרַבָּנִי הַמַּפְלִא הַנָּגִיד כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב טַיְטֶלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר.

הִנֵּה לְפָנָיו מִכְתָּבִי הֲלָזֶה וְיֵדַע מֵהַכֹּל, וּמָה אוּכַל לְשַׁעֵר גֹּדֶל אַהֲבָתוֹ הַתְּקוּעָה בְּלִבִּי אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לְשָׁכְחוֹ אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, כִּי הוּא הוּא הָיָה עִקַּר מִמְחַזְקֵי נַפְשִׁי לָבוֹא הֵנָּה. וּמַה מְּאֹד גָּדוֹל זְכוּתוֹ בָּזֶה, כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גֹּדֶל יִקָּרַת נֹעַם אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת נִקְבַּע בְּלִבִּי אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לְשַׁעֵר זֹאת. וּבְכָל עֵת וָרֶגַע אָנֹכִי נוֹתֵן הוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַטּוֹב הַחָסֶד הַזֶּה אֲשֶׁר גְּמָלַנִי. וּבָזֶה בִּקַּשְׁתִּי מִכְּבוֹדוֹ לְכַבְּדֵנִי בְּמִכְתָּבוֹ בְּדִבּוּרָיו הַטּוֹבִים, וְיִהְיֶה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי.

דִּבְרֵי יְדִידוֹ וְאוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמְזַכִּירוֹ לְטוֹבָה

יִצְחָק

בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ יִדְרְשׁוּ לְמַעֲנִי בִּשְׁלוֹם כָּל הַנִּגִידִים דְּשָׁם, וּבִפְרָט אוֹתָם אֲשֶׁר בָּאוּ לְעֶזְרָתִי וְהִבְטִיחוּ לִי עַל לְהַבָּא גַּם כֵּן לִהְיוֹת לְטוֹבָתִי, וּבְיִחוּד לִידִידֵנוּ הָרַב דָּוִד שׁוֹר נֵרוֹ יָאִיר כִּי הוּא בֵּרַךְ אוֹתִי בְּבֶעלְטֶיַע בִּרְכַּת הַדֶּרֶךְ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

גַּם יַעֲשׂוּ לְמַעַן הַמְּצָוָה וִידַבְּרוּ בְּשָׁם עִם הָרַב חַיִּים לֶעֶרְנֶער וּבְנוֹ הר"י. כְּפִי אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם קְרוֹבָה מָרַת אָדִיל בַּת רַבִּי חַיִּים בְּפֹה וְהִיא עֲנִיָּה וְאֶבְיוֹנָה. מֵהָרָאוּי שֶׁיִּשְׁלְחוּ לָהּ מַתְּנַת יָדָם לְמַחְיָתָהּ וּלְמִצְוָה רַבָּה יֵחָשֵׁב.

גַּם לֵאמֹר לִידִידֵנוּ הָרַב יִשְׂרָאֵל קִיצֶיס נֵרוֹ יָאִיר אֲשֶׁר מֵהָרָאוּי שֶׁיְּרַחֵם עַל אִמּוֹ חוֹרַגְתּוֹ אֲשֶׁר גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלֶיהָ אֵין לְשַׁעֵר, כִּי הִיא מוּטֶלֶת עַל עֶרֶשׂ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלַן בְּהֶהָקְדֵּשׁ. וּמַדּוּעַ יִמְנַע מִמֶּנָּה טוֹבָתוֹ לְמַעַן כְּבוֹד אָבִיו זַ"ל יִרְאֶה לְכַבְּדוֹ בָּזֶה וְיִהְיֶה לְהַצָּלָחָתוֹ, יְדִידוֹ הַמְּזָרְזוֹ לְטוֹב.

יִצְחָק

לְמַעַן אַחַי וְרֵעַי כְּבוֹד יְדִידַי הַיְקָרִים הַנִּכְבָּדִים הַמִּתְפַּלְּלִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ דְּעִיר חָדָשׁ בְּטוּלְטְשִׁין אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם מֵאֶרֶץ הַחַיִּים. יְצוֹ ה' עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּרָכָה לְטוֹב לָהֶם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם בְּרִוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת בַּהֲרָמַת קַרְנָם וּמַזָּלָם לְמַעְלָה, בְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מָה אֹמַר לָכֶם יְדִידַי, הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת מְלֵאָה כָּל טוּב, טַאקֶע [בֶּאֱמֶת] לֹא תֶּחְסַר כֹּל בָּהּ, רַק בַּעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים הַכֹּל בְּחֻרְבָּנָהּ, וְעַל זֶה דָּוֶה כָּל לֵב רוֹאֶה זֹאת. עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם וִירַחֵם עָלֵינוּ וִימַהֵר גְּאֻלָּתֵנוּ וְיָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, אָז נִזְכֶּה לִרְאוֹת בְּבִנְיַן בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ וּמְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ.

לְעֵת עַתָּה בְּרוּחַ הַשֵּׁם טוֹב לָשֶׁבֶת פֹּה לְעֵת הַזְּקָנָה, וְיֵשׁ בָּרוּחַ הַשֵּׁם מַה לֶּאֱכֹל כָּל טוּב. וּבִפְרָט חַיּוּת מֵרְאִית כְּבוֹד גְּנִיזַת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וְהוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְשַׁעֵר זֹאת. וְהִנְנִי בְּכָל רֶגַע בְּתוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר גְּמָלַנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ וֶהֱבִיאַנִי הֵנָּה, וְאֵלָיו יִתְבָּרֵךְ תְּשׁוּקָתִי וּמְיַחֲלוֹת עֵינַי לְזַכֵּנִי שֶׁיִּהְיֶה לִי פֹּה יְשִׁיבָה טוֹבָה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה מֵחָדָשׁ לְבַלּוֹת יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כָּל יְמֵי חַיַּי בְּהַרְחָבַת לְבָבִי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אֲשֶׁר לָזֶה נִכְסַף נִכְסְפְתִּי כָּל הַיָּמִים; גִּילוֹיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אַז אִיךְ בִּין שׁוֹין בָּרוּחַ הַשֵּׁם דָּא, בְּטָחוֹנִי לַה' אַז וָוועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלְדִינְג רֶעכְט זַיין [מְהֻלָּל ה' יִתְבָּרֵךְ עַל שֶׁאֲנִי כְּבָר כָּאן, בְּטָחוֹנִי לְה' שֶׁהַכֹּל אִם יִרְצֶה ה' יִהְיֶה כְּהֶגֶן]. וְהִנְנִי יְדִידֵם מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וּמְזַכִּירִם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם, מְבַקֵּשׁ אֹהֲבָתָם. וַה' יַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מְזֶה עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל

יִצְחָק

ז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, יוֹם א' נֹחַ תרכ"ט, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מֵאֶרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לִשְׁלוֹם אֲהוּבֵי בָּנַי הַיְקָרִים. חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי, הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְאָזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מִישׁוּעָתָם הַטּוֹבָה בְּכָל עֵת מַעֲתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבָם הַיָּקָר מִן יוֹם ג' א' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל עָבַר, לְנָכוֹן הִשַּׂגְתִּי בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּא הַקָּדוֹשׁ בַּבֹּקֶר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וּמֵרֹב תְּשׁוּקָה לֹא יָכֹלְתִּי לִקְרוֹתוֹ כִּי זָלְגוּ עֵינַי דְּמָעוֹת מֵרֹב

אַהֲבָתָם אֲשֶׁר זָכִיתִי לִרְאוֹת כְּתַב יָדָם, כִּי לֹא הָיָה בִּי עוֹד כֹּחַ לִסְבֹּל הַכְּלָיוֹן עֵינַיִם מִזֶּה. וְנָתַתִּי הוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יָכֹלְתִּי לָבוֹא לִישׁוּב הַדַּעַת עַד בִּרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע. אָז דָּחִיתִי הַכֹּל מִמֹּחִי וְנָמַרְתִּי תְּפִלָּתִי, וְאָמַרְתִּי בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַלֵּל וְהוֹשַׁעְנוֹת בִּתְשׁוּקַת לְבָבִי הַטּוֹב. וְאַחַר הַתְּפִלָּה הָלַכְתִּי לְבֵיתִי וְטָעַמְתִּי קְצָת יַיִן שָׂרָף וְלֶעקיך כַּנָּהוּג. אָז פָּתַחְתִּי מִכְתָּבָם וּקְרָאתִיו בְּמָתוֹן מֵרִישָׁא לְסִיפָא פַּעֲמַיִם, וְנִמְלֵאתִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וּבָזֶה הַמִּכְתָּב הָיִיתִי שָׂמֵחַ כָּל יוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה בְּיַחַד עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ. וַהֲגַם שֶׁמָּצָאתִי בְּדִבְרֵיהֶם קְצָת עַגְמַת נָפֶשׁ אֲשֶׁר לִבִּי יִדְוֶה עַל זֶה לְמֵאֹד, עִם כָּל זֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה אֲשֶׁר זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִשְּׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב. וְזֶה יְדוּעַ לָנוּ מֵעוֹלָם שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיֵּלֵךְ כַּסֵּדֶר, וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד גַּלִּים, וַאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ אֵין נִפְטָרִים מִזֶּה. אַךְ הָעִקָּר לְהִסְתַּכֵּל עַל הָרַחֲמִים אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו מַגְדִּיל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר. וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתֵנוּ, לְהוֹשִׁיעֵנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְהוֹשַׁע בִּרְוִחָיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר מִפֹּה שָׁלַחְתִּי לָכֶם מִכְתָּב תֵּכֶף בְּבוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר רָשַׁמְתִּי לָכֶם עַל הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד, וּמְאֹד נִפְלֵאתִי שֶׁלֹּא קִבַּלְתֶּם בִּזְמַנּוֹ בְּיַחַד עִם הַמִּכְתָּב שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד אֲשֶׁר בְּיוֹם אֶחָד שָׁלַחְנוּ, וְהָיָה שָׁם נְחִיצַת דְּבָרִים מֵאִתִּי לְהַחֲיוֹתְכֶם. וְגַם הָיָה סָגוּר שָׁם מִכְתָּבִים לְאוּמַאן לִשְׁלֹחַ לְטֶפְּלִיק וְלִטְרָהאוּוִיצָא אֲשֶׁר מְאֹד נְחוּצִים הָיוּ, כֵּן מְצַפֶּה אֲנֹכִי לֵידַע אִם קִבַּלְתֶּם זֶה הַמִּכְתָּב מִיּוֹם ו' מַטּוֹת וּמַסְעֵי. וְאַחַר זֶה תֵּדְעוּ שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָכֶם מִכְתָּב נָחוּץ בַּאֲרִיכוּת אֲשֶׁר הִתְחַלְתִּי לְכָתְבוֹ בְּיוֹם א' עֵקֶב וּנְמַרְתִּיו בְּיוֹם ה' רְאֵה. וּבְשֵׁם סָגַרְתִּי גַּם מִכְתָּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט תְּשׁוּבָה לִידִידֵנוּ רַבִּי צְבִי מ"ז קַבָּלָה עַל הַמָּעוֹת; וּבְשֵׁם בֵּאַרְתִּי לָכֶם כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי מִיּוֹם בּוֹאִי עַד אוֹתוֹ הָעֵת. וְאָנֹכִי בְּעַצְמִי סָגַרְתִּי הַמִּכְתָּב בְּתוֹךְ הַפַּאקֶעט [חֲבִילָה] הַגָּדוֹל הַהוֹלֵךְ לְבַיְרָהט. וּלְאוּמַאן שָׁלַחְתִּי בְּיִחוּד מִכְתָּבִי לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן וּבְשֵׁם סָגַרְתִּי גַּם כֵּן מִכְתָּבִים. וּבְשֵׁם כָּתַבְתִּי לָכֶם גַּם כֵּן פְּרִיסַת שָׁלוֹם. כִּי חָשַׁבְתִּי אוּלַי יַגִּיעַ הַמִּכְתָּב לְטוּלְטְשִׁין בְּעֵת שֶׁתִּהְיוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאוּמַאן לָכֵן שָׁלַחְתִּי לְאוּמַאן גְּלֵייךְ [יְשִׁירוֹת] גַּם כֵּן לְמַעַן אֲשֶׁר תִּמְצְאוּ בְּשֵׁם גַּם כֵּן כָּתַב יָדִי. וְצִוִּיתִי עַל רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּרְאֶה לָכֶם מִכְתָּבִי. לְעֵת עַתָּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ בְּזֶה הַמִּכְתָּב בֵּאַרְתִּי לָכֶם כד"ש וְכָל דְּרִישַׁת שְׁלוֹמִי]. וְתוּכְלוּ לְשַׁעֵר אֵיךְ אָנֹכִי מְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְכֶם עָלָיו. וְגַם תִּדְרְשׁוּ מֵאוּמַאן אִם נִתְקַבֵּל בְּשֵׁם מִכְתָּבִי הַנַּ"ל. כִּי הָיָה לִי נְחִיצוּת גָּדוֹל בְּשֵׁם. וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר עִמִּי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח.

וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר אַחַר כָּתְבִי מִכְתָּבִי הַנַּ"ל וּשְׁלַחְתִּיו לְנָכוֹן, שׁוּב לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה, וְהָיָה לִי מִזֶּה מְנִיעָה לִנְסֹעַ עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל לְמֵרוֹן אֲשֶׁר נִכְסַף נִכְסַפְתִּי לָזֶה מְאֹד. אַךְ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיוֹם א' אֲשֶׁר לִפְנֵי עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ הֵקֶל אָז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִמֶּנִּי הַמַּחוּשׁ. וְנִתְגַּבַּרְתִּי וְנָסַעְתִּי לְשָׁם וּבָאתִי לְשָׁם לִפְנוֹת עֶרֶב. וּמֵרֹב הַחִיּוּת וְהַתְּשׁוּקָה שֶׁהָיָה לִי בְּשָׁם לֹא הִרְגַּשְׁתִּי מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמִּי כְּלָל, וְכָל אֲשֶׁר מָצָא יָדִי לַעֲשׂוֹת עָשִׂיתִי. כִּי הֶזְכַּרְתִּי בְּכָל פַּעַם בְּחַסְדֵי ה', וְאָמַרְתִּי לְלִבִּי הֵיכָן אָנֹכִי, אֲשֶׁר אָנֹכִי כְּעֶרְכִּי זָכִיתִי לָבוֹא עַד כֹּה לוֹמַר הַתְּפִלָּה הַנּוֹרָאָה שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְשָׁפַכְתִּי שִׂיחִי הַרְבֵּה מִקִּירוֹת לִבִּי עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְגַם קָצַת עַל צִיּוּן בְּנוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד הָרַב אֶלְעָזָר זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, וְגַם הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב יִצְחָק נַפְחָא. וְאַחֲרֵי זֶה הָלַכְתִּי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הָרַב יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר, גַּם בְּשָׁם נִפְתַּח לִבִּי בְּשִׂיחָתִי. וּמִשָּׁם הָלַכְתִּי לְהַמְּעָרָה הַקָּדוֹשָׁה שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הִלֵּל הַנָּשִׂיא עִם תַּלְמִידָיו הַיְקָרִים. וְלֹא אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחִיּוּת שֶׁהָיָה לִי בְּשָׁם. וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת אֲשֶׁר זָכִיתִי לִהְיוֹת בְּגוֹרָל שֶׁל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרְכָה וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר בְּכֹחָם זָכִיתִי לְטִעֹם טַעַם קְדֻשַּׁת הַמָּקוֹם הַזֶּה. וְהָיִיתִי מָלֵא שִׂמְחָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְכַּרְתִּי אֶתְכֶם כֻּלְּכֶם לְטוֹבָה, כִּי עָשִׂיתִי לִי בִּיכִיל [פִּנְקָס] מִכָּל הַשֵּׁמוֹת וְרָשַׁמְתִּי הַכֹּל כַּסֵּדֶר. וּמִסִּפְרֵי קְרָאתִי בְּשֵׁמוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְהִתְפַּלַּלְתִּי כְּכָל אֲשֶׁר מָצְאָה יָדִי לְבַקֵּשׁ עֲבוּרָם. וַה' יַאֲזִין תְּפִלָּתִי, וְיוֹשִׁיעֵנוּ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אַחַר כָּךְ נָסַעְתִּי מִמִּירוֹן חֲזָרָה לְבֵיתִי הָרַגַשְׁתִּי מֻחְלֶשֶׁת כֹּחִי, וּבְפָרָט הַנְּסִיעָה עַל הַחֲמוֹר אֲשֶׁר אֵין יְכוֹלִין לְשַׁעֵר זֹאת. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּאתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּלִי פֶּגַע, אַךְ עֵיֵף וְיָגֵעַ מְאֹד. וְלֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה כָּל הַשָּׁבוּעַ, אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵרֹב הַחִיּוּת שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת בְּמֵרוֹן הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְקִבַּלְתִּי הַכֹּל בְּאַהֲבָה. וּמֵאָז נִפְתַּח לִבִּי לְהַתְמָדָה לִלְמוּדֵי הַטּוֹב, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לְרֹב חֲלִישׁוּת כֹּחִי. וּמִן יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים חָזַרְתִּי קָצַת לְאֵיתָנִי, וְעִם כָּל זֶה לֹא הָיָה בְּכֹחִי לֵישֵׁב עַצְמִי עַל הַלִּמּוּד, אַךְ הַתְּשׁוּקָה לֹא עָבַר מִמֶּנִּי. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קָרוֹב לַחֲצִי אֱלוּל בָּאתִי לְאֵיתָנִי, וְהָיִיתִי בַּחֲצִי חֹדֶשׁ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאֲר"י ז"ל, וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא הָיִיתִי עַד כֹּה, וְגַם טָבַלְתִּי עַצְמִי בְּהַמִּקְוֶה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלּוֹ, וּבָאתִי לְבֵיתִי בִּתְשׁוּקָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאָז עַד עַתָּה שַׂמְתִּי מְגַמָּתִי לְתוֹךְ לִמּוּדִים הַרְבֵּה בְּהַתְמָדָה. וְאָנֹכִי וְזוּגָתִי תִּחְיֶה בָּרוּךְ הַשֵּׁם בְּקַו הַבְּרִיאָה. וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ הַיָּמִים טוֹבִים בְּשִׂמְחָה. וּלְפָרֵט כָּל דָּבָר הוּא מֵהַנִּמְנָע. הַכֹּל, גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ אָנֹכִי נוֹתֵן הוֹדָיָה בְּכָל עֵת וָרֶגַע אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי הַחֶסֶד הַזֶּה לַהֲבִיאֵנִי הֵלֹם, וְזִכַּנִי אֲשֶׁר נִגַּע קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת נִקְבַּע בְּלִבִּי בְּלִי שִׁעוּר. מִי יִתֵּן וְהָיָה שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מִכֶּם בְּכָל עֵת בְּמִכְתָּבִים טוֹבִים, הָיְתָה שִׂמְחָתִי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי עַל כָּל הַנַּעֲשֶׂה עִמִּי מָצָאתִי לִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר נֶגֶד הַבִּלְבּוּלִים, אַךְ הַכְּלָיוֹן עֵינַיִם לְמִכְתָּבָם לֹא אוּכַל לְהַעֲבִיר מֵרַעְיוֹנַי, רַק בְּחֶמְלַת ה' בְּדֶרֶךְ שִׂכְחָה, כִּי אַהֲבָתָם תָּקוּעַ בְּלִבִּי.

וּמַה מְּאֹד כָּלְתָה נַפְשִׁי לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב מֵהָרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן אֵיךְ עָלָה עִמָּנוּ בְּמָקוֹם הַתְּפִלָּה וְהָיָה לִי לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ מִידִיעָתָם אֲשֶׁר נָכוֹן הַדָּבָר לִגְמֹר לְטוֹב. אַךְ מִי יִתֵּן לְהִתְבַּשֵּׂר מֵהֶרָה מֵהַיְשׁוּעָה הַשְּׁלֵמָה אֲשֶׁר נִבְנָה הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ לְטוֹב, וְלֹא הָלַךְ מִמֶּנִּי שׁוּם תְּפִלָּה שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתִּי עִנְיָן זֶה, וּבִפְרָט עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעִים, וְגַם עֲבוּרְכֶם הִתְפַּלַּלְתִּי הַרְבֵּה שֶׁתִּזְכּוּ לִהְיוֹת שְׁנֵיכֶם בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ, כֵּן אָנֹכִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִזֶּה. וְאָנֹכִי נִתְקַשַּׁרְתִּי עַצְמִי מִפֹּה לְהַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי, וּבִפְרָט בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאֲרִ"י ז"ל בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה נַפְתַּח לְבָבִי מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, וּמִשָּׁם קְשַׁרְתִּי עַצְמִי בִּזְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ לְהַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ. יְהִי ה' עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה לְהַחֲיוֹתֵנוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְתַדְעוּ בָּנַי שֶׁיִּחּוּי אֲשֶׁר חִשַּׁבְתִּי עַצְמִי בְּעִנְיַן הַהוֹצָאָה, וְאַחַר כָּל הַקְּמוּץ, מֻכְרָח אָנֹכִי לִהְיוֹת בַּעַל הוֹצָאָה עַל אַרְבַּע רוּבַּל כֶּסֶף לְשָׁבוּעַ. כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְהַחֲזִיק מְשָׁרֶתֶת כִּי זוּנְתִי תִּחְיֶה הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי שֶׁתַּעֲשֶׂה כָּל דָּבָר וּבִפְרָט שֶׁהוּא דָּבָר חָדָשׁ. וּבְחֶמְלַת ה' שֶׁהִזְמִין לִי אִשָּׁה אֲשֶׁר הִיא בְּבֵיתִי רַק עֲבוּר הָאֲכִילָה, כֵּן יוֹסֵף ה' חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וְיַחֲזֵק לִבִּי בְּבִטְחוֹנִי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר לֹא יַעַזְבֵנוּ, וּלְעֵת עַתָּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֵין לִי שׁוּם דְּאָגוֹת מִזֶּה, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי עַל הַהוֹצָאָה, אַךְ אָנֹכִי מוֹדִיעֲכֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ אֵיךְ לְהִתְאַמֵּץ לְטוֹבָתִי כְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּכֹחֲכֶם. וּבִפְרָט כִּי נִזְדַּמֵּן לִי בַּיִת לִקְנוֹת אֲשֶׁר לָזֶה אָנֹכִי מִשְׁתּוֹקֵק לִמְאֹד, לְמַעַן יִהְיֶה לִי מָקוֹם מְיֻחָד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְלֹא אוּכַל לִי לְתֵת עֵצָה לְנַפְשִׁי כָּל זְמַן שֶׁאֵין לִי יְדִיעָה מִכֶּם לְדַעַת מַהוּת הַכְּנָסָה שֶׁלִּי מִשָּׁם, וּמָתַי יָבוֹא לְיָדִי; זוּנְתִי תִּחְיֶה נוֹתֶנֶת לִי סְכוּמָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ, אַךְ הוּא לְמַצָּעָר כִּי צְרִיכִין עוֹד סַךְ כָּזֶה לֹא פָּחוֹת, וּמִמַּה שֶּׁבְּיָדִי אֵין בְּכֹחִי לִתֵּן כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין מַגִּיעַ לִי שֶׁפַע חָדָשָׁה מֵאִתְּכֶם צָרִיךְ לִהְיוֹת לִי זֶה הַסְּכוּם נָכוֹן לְצֹרֶךְ פַּרְנָסָתִי לְעֵת עַתָּה. ה' בָּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיוֹשִׁיעֵנִי לְטוֹבָתִי.

ח

הַיּוֹם יוֹם ד' לֶךְ־לְךָ.

הַיּוֹם בָּא הָרֹץ מִבַּיְרַאט וּתְהִלָּה לָאֵל הִשְׂגְּתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֶת מִכְתָּבָם הַיָּקָר מִיּוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נִצָּבִים, אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי לְדַעַת מִקַּבָּלַת מִכְתָּבַי מִפָּרָשַׁת עֵקֶב וּרְאֵה. בָּנַי חֲבִיבַי, הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי לִמְאֹד, כֵּן יְחַיֶּה ה' אֶת נַפְשְׁכֶם וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר מָצָאתִי הַבְּשׂוֹרָה טוֹבָה מִבִּנְיַן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן. כֹּה יוֹסֵף ה' חַסְדּוֹ עִמָּנוּ אֲשֶׁר יַגְדֵּל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וְאַתֶּם תִּזְכּוּ לִהְיוֹת כָּל יְמֵיכֶם בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשָׁם,

וְאָנֹכִי אֶהְיֶה נִמְנֶה בֵּינֵיכֶם בְּנֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה שֶׁלִּי מִפֹּה, בִּזְכוּת הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה. וְעַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק אָנֹכִי לָדַעַת אִם הִשַּׂגְתֶּם מִכְתָּבַי שֶׁשָּׁלַחְתִּי אָז גְּלֵיךְ [יְשִׁירוֹת] לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן אֲשֶׁר בְּשָׁם הָיוּ גַּם כֵּן מֻסְגָּר מִכְתָּבִים נְחוּצִים, כִּי לֹא יָדַעְתִּי אִם יַגִּיעַ לְיָדְכֶם קֹדֶם נְסִיעָתְכֶם. כֵּן מְצַפֶּה אָנֹכִי לָדַעַת מִקַּבָּלָתוֹ בְּעִתּוֹ הַיְנוּ בְּעֵת הֱיוֹתְכֶם שָׁמָּה, וַה' הַטּוֹב יַשְׁמִיעֵנִי.

וְהִנֵּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, קָרָאתִי מִכְתַּבְכֶם פַּעֲמַיִם וּמָצָאתִי בּוֹ טוּב טַעַם בְּכָל דָּבָר וְדָבָר, אִיר הָאט מִיךְ דֶערְקְווִיקְט [הֶחֱיֵיתֶם אוֹתִי] בְּכָל הָאֵיבְרִים שֶׁלִּי. ה' בָּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלֵינוּ שֶׁאָזְכֶּה לְקַבֵּל בְּכָל עֵת בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מֵאִתְּכֶם, וּבִפְרָט הַיְדִיעָה טוֹבָה מִשְּׁלוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, וּמִשְּׁלוֹם בּוֹאֲכֶם לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר מְצָאתֶם הָעֶסֶק לְנָכוֹן. ה' יַצְלִיחַ אֶתְכֶם שֶׁתִּזְכּוּ לְקַיֵּם תָּמִיד טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וְתִהְיֶה תּוֹרָתְכֶם קֶבַע, וְתֵלְכוּ עִם כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל כְּבוֹד הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה אֲשֶׁר יֶרְשָׁה לָנוּ מִכְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה. וְהָעִקָּר שֶׁתִּחְיוּ עַצְמְכֶם בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת. וְגַם בָּזֶה תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם, בְּכָל רֶגַע אֲשֶׁר נִתְהַוֶּה לָכֶם עִנְיָן חָדָשׁ לְקַיֵּם מִצְוַת כִּבּוּד אָב, וְלַעֲסֹק בְּטוֹבַת הַחֻזְקָה שֶׁלִּי פֹּה, וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכְלוּ לִבְטֹחַ אֲשֶׁר בְּכָל מַה שֶּׁמְּזַכֶּה אוֹתִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְסַגֵּל פֹּה אֵיזֶה טוֹב, לִזְכוּתָם תֵּחָשֵׁב גַּם כֵּן, כִּי גַּם עַל זֶה יְכוֹלִין לֵאמֹר שְׂמַח זְבֻלוּן וְכוּ'. וְהָאֱמֶנָם אֲשֶׁר אֵינְכֶם יְכוֹלִין לְהַסְפִּיק מִכִּיסְכֶם כָּל צְרָכֵינוּ, אֶת אֲשֶׁר תִּפְעֲלוּ דֶּרֶךְ יֶדְכֶם הַכֹּל לִזְכוּתְכֶם תֵּחָשֵׁב. וְאַל יֵקַל בְּעֵינֵיכֶם דָּבָר זֶה לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה, וּבִפְרָט כִּי אֵין אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ חְלִילָה שׁוּם יִתְרוֹן, רַק כִּמְעַט לֶחֶם לֶאֱכֹל וּמָקוֹם לָנוּחַ. וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ בָּרוּךְ הַשֵּׁם עֲדַיִן יֵשׁ לִי לְנָכוֹן. וְהָעִקָּר מְגַמָּתִי לְמַעַן עָסְקִי לְהַתְּכִלִּית הָאֱמִתִּי. ה' יוֹדֵעַ לְבָבִי, וְהוּא יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו כְּבָר עָזַר לִי בָּזֶה עַד מְאֹד. וְהָעִקָּר אֲשֶׁר זָכִיתִי שֶׁהִתְנוֹצֵץ בִּי גְּדֶל יִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְחֻיֶּה עַצְמִי בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע בָּזֶה. וְכָל מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֶה לֵישֵׁב פֹּה יֵשׁ אֶצְלִי פָּנִים אֲחֵרֶת. וּבְכָל מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה פֹּה זַכַּנִי ה' לִמְצֹא פֹּה נִפְלָאוֹת אֲשֶׁר נִקְבַּע בְּלִבִּי קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ. וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה כְּלָל, כִּי הוּא רַק לְכָל חַד וְכוּ'. כֵּן אֲהוּבֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְקַבְּלוּ חִיּוּת מִזֶּה שֶׁהִזְמִין לָכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִנְיָן גָּדוֹל כָּזֶה.

אַתָּה בְּנִי מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה רָאִיתִי בַּמִּכְתָּב הֶעָבַר קוּבְלָנָא שֶׁלְּךְ לְפָנַי עַל גֹּדֶל טִרְדּוֹתֶיךָ וְטִרְחָתְךָ. וְיָדַעְתִּי מַכְאוֹבֶיךָ בָּזֶה, כִּי גַּם אָנֹכִי נִסֵּיתִי בָּזֹאת וְאֶפְשָׁר מִסְתָּמָא יוֹתֵר. בְּנִי חֲבִיבִי תֵּדַע אֲשֶׁר לֹא פַּעַם אַחַת וְלֹא שְׁתֵּי פְּעָמִים וְלֹא כַּמָּה פְּעָמִים, רַק פְּעָמִים אֵין שִׁעוּר הִצַּעְתִּי קוּבְלָנָא כָּזֶה לְפָנַי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה. וְהֵשִׁיב לִי בְּכָל פַּעַם אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִמְּךָ. וְהָעִקָּר שֶׁתִּשָּׂא עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם בְּכָל עִסְקְךָ וְכָל מַה

שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף אֵיזֶה טוֹב בַּל תִּמָּנַע, וְהַעִקַּר רְצוֹנוֹת טוֹבִים, וּבִפְרָט בְּעֵת הִלּוּכְךָ עַל הַפָּאסְט תִּשָּׂא עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם וְכָל רְצוֹנְךָ וּמְגַמָּתְךָ יִהְיֶה לְהַטּוֹב הָאֲמִתִּי, וְאֶת אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עִמְּךָ אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל, וְסוֹף כָּל סוֹף אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִהְיֶה נָכוֹן. נָא בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה מִסְתָּמָא שָׁמַעְתָּ זֹאת מִמֶּנִּי בְּעַל פֶּה גַּם כֵּן, וְאוּלַי נִשְׁכַּח מִמְּךָ וְהִנְנִי מַזְכִּירְךָ הַטּוֹב, וּבִפְרָט עַתָּה אֲשֶׁר כָּל טוּב אֲדוֹנִי לְפָנֶיךָ, כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּהֶם תּוּכַל לִמְצֹא כָּל מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁךָ. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אַחִים וְרֵעִים, לְמַעַן הַשֵּׁם לְקַיֵּם אִישׁ אֶת אָחִיו יַעֲזֹרוּ וּתְחַזְּקוּ וֶה אֶת וֶה הֵן בְּהַעֵסֶק, הֵן לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְכֶם עִם כָּל מַה שֶּׁתּוּכְּזוּ לַחֲטֹף הַטּוֹב מִכָּל הַטְּרָדוֹת, וְלִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה. וּבְזכוּת זֶה יַצְלִיחֲכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עִסְקֵיכֶם בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמְחוּ.

וְיֶתֶר מִזֶּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ מָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרִים, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֵּן יוֹסִיף ה' חֶסְדָּיו יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מִכָּם מִכְתָּב אַחַר בּוֹאֲכֶם מֵאוּמַאן כֵּן מִסְתָּמָא אֶעֱרֹךְ לָכֶם מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת, כִּי לְעֵת עַתָּה עֲדַיִן לֹא כְּתַבְתֶּם לִי תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה עַל כָּל דִּבְרֵי בַּקָּשׁוֹתַי שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּמִכְתָּבִי שֶׁקִּבַּלְתֶּם מִן פָּרַשַׁת רְאֵה. וְגֹדֶל מְבַקְּשִׁי וְאַזְהָרָתִי לִקְרֹא הֵיטֵב מִכְתָּבַי וְלַהֲשִׁיבֵנִי עַל כָּל פְּרָט. וּבִפְרָט שֶׁהָיָה שָׁם כַּמָּה מִכְתָּבִים, נָחוּץ לִי לָדַעַת אִם נִתְקַבְּלוּ כֻּלָּם וְנִמְסְרוּ וְנִשְׁלְחוּ לְכָל אֶחָד לְנָכוֹן. וְנִפְלֵאתִי מְאֹד בָּנַי שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְקַבֵּל שׁוּם תֵּבָה אַחַת וַאֲפִלּוּ לֹא שׁוּם פְּרִיסַת שָׁלוֹם עַל יֶדְכֶם מִשְּׁנֵי יְדִידַי הַנֶּאֱהָבִים יְדִידֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר וִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ"ז. לֹא אוּכַל לָדַעַת מַה לַּחֲשֹׁב בָּזֶה, וְיֵשׁ לִי קְצָת חֲלִישׁוּת הַדַּעַת מִזֶּה. אַךְ בִּטְחוֹנִי לַה' אֲשֶׁר בְּוַדַּאי לֹא נִתְּקוּ אַהֲבָתָם מִמֶּנִּי, וּבִפְרָט יְדִידֵנוּ רַבִּי יַעֲקֹב ש"ב נֵרוֹ יָאִיר אֲשֶׁר זָכָה בִּי כָּל כָּךְ לְטוֹבָתִי, ה' יַצְלִיחוֹ לְטוֹב, וּבִלְבִּי חָקוּק אַהֲבָתָם וְהִנְנִי זוֹכְרָם בְּכָל עֵת לְטוֹבָתָם. כֵּן יְדִידַי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ לִדְרֹשׁ שְׁלוֹמָם עֲבוּרִי בְּאַהֲבָה. וְכַאֲשֶׁר אֶתְכַּבֵּד מֵהֶם בְּאֵיזֶה דְּבָרִים בְּוַדַּאי אֶשִׁיב לָהֶם בְּכִפְלַיִם, וַה' יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם לָעַד. וְנָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִזֶּה בְּפֵרוּשׁ לְמַעַן דַּעַת הַטּוֹב. וְיֶתֶר מִזֶּה יָשִׂים ה' בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר נִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכּוֹ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

אֲבִיכֶם אוֹהֲבָכֶם אֲשֶׁר נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם בְּלִי הֶפְסֵק רֵגַע מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וַה' יוֹשִׁיעַ לְטוֹב

יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל תְּשׁוּבָתָם עַל פְּרִיסַת שָׁלוֹם שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָהֶם בְּמִכְתָּבִי הָעָבָר, כֵּן

מִסְתָּמָא אוֹסִיף לְכַבְּדָם בְּמִכְתָּבַי. ה' יַגְדִּיל שְׁלוֹמָם וְהַצְלָחָתָם לָעַד הַקָּוִויטִיל [הַפִּתְקָה] שֶׁל יְדִידֵנוּ הַיָּשִׁישׁ הַנַּעֲלֶה רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן וְהָיָה לִי לְנַחַת.
בַּל יִשְׁכְּחוּ לְהוֹדִיעֵנִי הֵיכָן לוֹמְדִים הַבָּנִים שֶׁיִּחְיוּ בַּחֹרֶף הַזֶּה לְמַעַן דַּעַת לְהַחֲיוֹתִי.

ט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' וַיֵּצֵא תרכ"ט פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.
מַאֲרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לִשְׁלוֹם כְּבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וְהָרַבָּנִי הַמַּפְלָא הָרַב יְחִיאֵל מִיכְל שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה מֵאֵת חַי הַחַיִּים לְזַכּוֹתָם לְרֹב טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמְחוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
אוֹדֶה ה' בְּכָל לְבָבִי אֲשֶׁר זָכִיתִי לְקַבֵּל שָׁבוּעַ זוֹ מִכְתָּבִים פַּעֲמַיִם אֶחָד עַל יְדֵי יְדִידֵנוּ הָרַב דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר בְּיוֹם ב', וְאֶחָד הַיּוֹם עַל יְדֵי הָרָץ בְּצֵרוּף הַסַּךְ 146.32 רוּבֵּל כֶּסֶף, בִּבְשׂוֹרָתָם מִשְּׁלוֹם הַבְּנָיִן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמַאן וּמִשְּׁלוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, וּמִשְּׁלוֹם נְסִיעָתָם וּבוֹאָם לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם, וְתִחְי רוּחַ נַפְשִׁי בְּקִרְבִּי. כֵּן יוֹסִיף ה' לְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ מֵהֶם יְשׁוּעָתָם וְטוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים, וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. וּמַה מְּאֹד קִבַּלְתִּי רֹב תַּעֲנוּג מִשִּׂמְחַת יוֹם טוֹב שֶׁלָּהֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבְבֵיתָם עִם כָּל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ. כֵּן כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת לַה' שֶׁיְּחָנְנָם תָּמִיד בְּחֵן וָחֶסֶד וְיַגְדֵּל שְׁלוֹם בֵּיתָם לָעַד וּבְרֹב בְּרָכָה, וְיִהְיֶה בֵּיתָם בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים לְהַתַּכְלִית הַנִּצְחִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.
וְהִנֵּה כָּתַבְתִּי לָכֶם בַּאֲרִיכוּת בְּשָׁבוּעַ פָּרָשַׁת לֶךְ. וְעַתָּה אֵין לִי מַה לְהוֹסִיף עַד בּוֹא תְּשׁוּבָתָם הַנְּכוֹנָה, וְגַם אֶרְאֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מַה יִּהְיֶה נִשְׁלָח לִי מֵאִתָּם הַשַּׁלְחָה הָרִאשׁוֹנָה, כַּאֲשֶׁר הֵמָּה מַבְטִיחִים לִי בְּהַשְׁנֵי מִכְתָּבִים הַנַּ"ל. וּמְאֹד נֶהֱנֵיתִי שֶׁכְּתַבְתֶּם לִי שֶׁקִּבַּלְתֶּם כָּל הַמִּכְתָּבִים שֶׁלִּי. כִּי בָּזֶה פָּטַרְתִּי מִמֶּנִּי עֹל גָּדוֹל. וְאֵין לִי עוֹד מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ לִבְבִי, אֲשֶׁר לִבִּי הָלַךְ אָנֶה וָאָנָה, וְעַל כָּל מִכְתָּב וּמִכְתָּב הָיָה לִי כַּמָּה סְפֵקוֹת. וּלְסִבַּת זֶה כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁתִּקְרְאוּ כָּל הַמִּכְתָּבִים. אַךְ הָיָה נִדְמֶה לִי שֶׁמִּכְרָח אָנֹכִי לְבוֹא פַּעַם אַחַת בְּמִכְתָּבִי בְּפָרָט בַּהַתְחָלָה שֶׁהָיִיתִי מֻכְרָח לְהוֹדִיעָם מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ מִמֶּנִּי. וַאֲגַב זֶה נִכְנַסְתִּי גַּם בְּדִבּוּרִים לְטוֹבַת הַחִזְקַת יְשִׁיבָתִי פֹּה, לְזֹאת שָׁקַדְתִּי לְדַעַת בְּשָׁלוֹם קַבָּלָתָם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְמַעַן דַּעַת שֶׁיְּצָאתִי יְדֵי חוֹבָתִי. עַתָּה הֶחֱיִיתֶם אֶת נַפְשִׁי בָּזֶה הַדָּבָר שֶׁהוֹדַעְתֶּם לִי שֶׁנִּתְקַבְּלוּ כָּל הַמִּכְתָּבִים. וְיוֹדֵעַ אָנֹכִי אֲשֶׁר אֵין לִי לְהִתְעַלּוֹת שׁוּם בִּטָּחוֹן עַל פִּי הַטֶּבַע, רַק לְהַשְׁלִיךְ עַצְמִי עַל הַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ

מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל בְּרִיָּה. כֵּן בָּרְחֲמָיו יִתְבָּרַךְ יָזִין אוֹתִי גַּם כֵּן בָּרְוַח כָּל יְמֵי חַיַּי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת עִם זוּגָתִי תִּחְיֶה לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ שַׂמְתִּי נַפְשִׁי בְּכַפִּי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה, וַה' שָׁלַח בְּלִבִּי הַתְמָדָה לְכָל הַלִּמּוּדִים. וְיִקָּרֵת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה חָבִיב עָלַי בְּכָל עֵת בְּיֶתֶר שְׂאֵת, וּבִפְרָט בְּכָל עֵת הֱיוֹתִי עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד הָאֲרי"ז זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וְעוֹד עַל מְקוֹמוֹת קְדוֹשִׁים, נִמְשָׁךְ עָלַי חִיּוּת חָדָשׁ נִפְלָא. וְהַכֹּל עַל פִּי דְּרָכֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁקִּבַּלְנוּ עַל יְדֵי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. יְהִי ה' עִמִּי מַעֲתָּה וְלָנֶצַח שֶׁאֶזְכֶּה לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה. עֲדֵי אֶזְכֶּה לָבוֹא לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי מְהֵרָה. אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. כֵּן יְחָנֵנִי ה', הַטּוֹב הַזֶּה, וִישַׂמְּחֵנִי בִּנְקֻדָּתִי הַטּוֹבָה מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם בְּכָל יוֹם וּמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוֹבָה רוּחָנִי וְגַשְׁמִי וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם וּלְהַשְׁמִיעֲכֶם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים.

יִצְחָק מִבְּרֶסְלֶב

וּמַה מְּאֹד קִבַּלְתִּי רֹב תַּעֲנוּג מֵאֲשֶׁר זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ הַבָּנִים שֶׁלָּהֶם שֶׁיִּחְיוּ לְאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנָתַתִּי תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה. כֵּן יְחַזֵּק ה' אֶת לְבָבָם הַטּוֹב לֵילֵךְ מַעֲתָּה בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, וְיִזְכּוּ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לִהְיוֹת תּוֹךְ הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנְנִי דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם כַּלְתִּי הַצְּנוּעָה הַמְהֻלֶּלֶת מָרַת אֶסְתֵּר שַׁיינְדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַיְקָרָה הַכַּלָּה מָרַת הָאדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד הֶחָסִיד כְּמַר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחֲכִימָה מָרַת בַּתְיָה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּנִיק כְּמַר שַׁכְנָא יִחְיֶה. הוֹמֶה לִבִּי עַל הַמַּחוּשׁ שֶׁל כַּלָּתִי תִּחְיֶה, וְאֻנְכִי מִתְפַּלֵּל עֲבוּרָהּ בְּכָל עֵת, תִּקְוָתִי לַה' שֶׁיּוֹשִׁיעָהּ מְהֵרָה לִרְפוּאָתָהּ הַטּוֹב. וּלְמַעַן הַשֵּׂם בַּל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיהָ שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה, וְאַל תַּעֲסֹק בְּשׁוּם רְפוּאָה תַּחְבּוֹשֶׁת רַק לְצַפּוֹת לִישׁוּעַת ה' אֲשֶׁר בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִכָּל מַחֲלָה וְיִרְפָּאָה מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְאֶזְכֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מְהֵרָה מִישׁוּעָתָהּ הַטּוֹבָה.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה הַמְהֻלָּלָה רָחֵל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד הֶחָסִיד כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר כְּמַר נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה, הִנְנִי מַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם, וּמְצַפֶּה אֲנֹכִי לִשְׁמֹעַ מִכֶּם כָּל טוּב יְהִי ה' עִמָּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ.

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֵּע גָּאר פְּרַיינְדְלִיךְ אוּן לִיבְּלִיךְ. מִיר הָאבֶּען מְקַבֵּל גֶּעוֶעהן דֶּעם לֶעקִיךְ בִּשְׁלֵמוּת עַל יְדֵי רַבִּי דָּוִד וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת, מִיר וּוינְשֶׁען אַייךְ אַז זְאל אַייךְ תָּמִיד זַיין

זיס אוין גוט אוין פְרַיילִיכְע הֶערְצֶער מִיר זָאלְען זוֹכֶה זַיין צוּא הָאוְרכִין פוּן אַייךְ כָּל טוּב, דִּבְרֵי אִמְּכֶם, וָואס בֶּעט פַאר אַייךְ תָּמִיד [זוּנְתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹם כֻּלְּכֶם מְאֹד בִּידִידוּת וּבְאַהֲבָה. קִבַּלְנוּ אֶת הַלֶּקֶךְ בִּשְׂלֻמוּת עַל יְדֵי ר' דָּוִד וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת. אָנוּ מְאַחֲלִים לָכֶם שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם תָּמִיד מָתוֹק וְטוֹב וּלְבָבוֹת שְׂמֵחִים. נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם כָּל־טוּב דִּבְרֵי אִמְּכֶם הַמַּעְתִּירָה תָּמִיד עֲבוּרְכֶם]. וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל מְהֵרָה לֶעקִיךְ טוֹב מִשְּׂמְחַת נִשּׂוּאֵי נֶכְדָתִי הַכַּלָּה מָרַת הָאדִיל תְּחְיֶה.

דִּבְרֵי דְּאבְּרִישׁ אֲשֶׁת יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לַחֲתָנִי הַמַּפְלִיג הָרַב יַעֲקֹב מִיכָל נֵרוֹ יָאִיר, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר הַנֶּחְמָד כְּמַר חַיְיקֶל שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָתִי הַיְקָרָה מָרַת חַנָּה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדִּי הַיָּקָר כְּמַר דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה. נִפְלְאתִי אֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ שׁוּם תֵּבָה אַחַת, אֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה יִכְתֹּב לִי בַּאֲרִיכוּת, לְבַסּוֹף לֹא קִבַּלְתִּי אֶפִלּוּ פְּרִיסַת שָׁלוֹם מִמֶּנּוּ. כֵּן אֵין לִי מַה לִכְתֹּב לוֹ. הִנְנִי מַזְכִּירוֹ בְּכָל יוֹם לְטוֹב לוֹ וּלְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. וַה' יַשְׁמִיעֵנוּ מֵהֶם כָּל טוּב וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל שִׁכֵּנַי הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הָאַבְרֶךְ הָרַב יַעֲקֹב שֶׁיִּחְיֶה וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ רַב שָׁלוֹם, מַה זֹּאת שֶׁאֵין לִי שׁוּם קוֹל מִידִידֵנוּ רַבִּי הִירְשׁ לֵיב, נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם יְדִידֵנוּ הָרַב מָאטִיל נֶכֶד הַמָּנוֹחַ הָרַב מֹשֶׁה חַיִּים זַ"ל וַאֲחוֹתוֹ תְּחְיֶה מַה נַּעֲשָׂה עִמָּם לְמַעַן דַּעַת, אָנֹכִי מַזְכִּירָם בְּכָל עֵת לְטוֹב לָהֶם. אִם יֵשׁ לָהֶם שִׁנּוּי לְטוֹבָה תְּחַיּוּ אֶת נַפְשִׁי וַה' יוֹשִׁיעֵם לְטוֹב.

יְדִידַי בְּנֵי שֶׁיִּחְיוּ אִם תִּדְרְשׁוּ מִידִידֵנוּ רַבִּי חַיִּים קְרַסִינְשְׁטַיין, אִם יִרְצֶה לְקַבֵּל עֲבוּרִי אַ פְּלַאשׁ [בַּקְבוּק] שֶׁמֶן אַוְזִּ פֶּסַח תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוּרִי בְּעֶרֶךְ עֶשֶׂר פּוּנְט שֶׁמֶן פֶּסַח וְלִשְׁלֹחַ לִי עַל יָדוֹ, כִּי זֶה הוּא דָּבָר יָקָר פֹּה. וְאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, וַאֲפִלּוּ שֶׁמֶן זַיִת שֶׁל פֶּסַח קָשֶׁה לְהַשִּׂיג; וְיָתֵר מִזֶּה יֵשׁ בָּרוּךְ הַשֵּׁם בְּכָאן כָּל טוּב וּפַרְפְּרָאוֹת בְּזוֹל גָּדוֹל, לִימֶינֶיס וּמַראנְצִין [לִימוֹנִים וְתַפּוּזִים] שְׁתַּיִם גְּדוֹלִים בְּעַד שְׁנֵי גְּדוֹלִים וַחֲצִי, וּקְטַנִּים 4 בְּעַד סַךְ זֶה, שֶׁמֶן־זַיִת מֵהַמֻּבְחָר ס"ס ק"ב כָּל פּוּנְט גָּדוֹל ר"ג רויט אז"ה אַקוֹ גְּדוֹלָה; וְהַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לְדַבֵּר סָרָה חָלִילָה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁנִּכְנַס בְּלִבֵּנוּ נֹעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַזֹּאת, יְהִי ה' עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַמְכָתְּבִים הָרְצוּפִים פֹּה לְאַדֶּעס תִּקְרְאוּ אוֹתָם, וְתַחְתִּימֵם לְהַנְטוֹתָם שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָם בֶּטַח. אוּלַי יְחָנֵּנִי ה' שֶׁיִּגָּלֵגֵל זְכוּתָם עַל יְדֵי לְטוֹב לָהֶם.

אֲבִיכֶם הַנ"ל

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ צַו תרכ"ט, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא לִשְׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים עָלַי כְּנַפְשִׁי. הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, ולה"ה הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג הָרַב מִיכְל שֶׁיִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּ מֵחַי־הַחַיִּים יִתְבָּרַךְ לְחָנְנָם בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְנַשְׁמִי לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים, מֵעַתָּה וְלָנֶצַח וְיִרְאוּ עֵינַי וְיִשְׂמְחוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַאֱמָנָם אֲשֶׁר אֵין לִי עַתָּה שׁוּם חֲדָשׁוֹת לָהֶם, לַאֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא הִשַּׂגְתִּי תְּשׁוּבָתָם הַטּוֹבָה עַל מִכְתָּבַי בַּאֲרִיכוּת בְּפָרָשַׁת שְׁמוֹת אֲשֶׁר כָּלוּ עֵינַי לָזֶה, אַךְ בָּאתִי לְחַזֵּק דִּבְרֵי אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לָהֶם אֲשֶׁר בְּכָל חֹדֶשׁ יִהְיֶה נִמְצָא הַדִּבּוּר בֵּינֵינוּ. וּבְצֵרוּף לָזֶה אֲשֶׁר נָחוּץ לִי לִשְׁלֹחַ הַמִּכְתָּב הָרְצוּף פֹּה לִידִידֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה מוֹ"ג נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר בּוֹ רְצוּף אֵלָיו הִתְּשׁוּבָה מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ טְבֶרְיָא מִגִּיסוֹ נֵרוֹ יָאִיר. וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי אֲשֶׁר בָּאוּ בִּפְרִיסַת שְׁלוֹם אֵלַי עַל מִכְתָּבוֹ שֶׁל הָרַב מֹשֶׁה הַנַּ"ל, מַמָּשׁ הֶחֱיוּ אוֹתִי עַד לִמְאֹד, כִּי מָצָאתִי בּוֹ יוֹתֵר דִּבְרֵי נַחַת מִמִּכְתָּב הַקּוֹדֵם.

בָּנַי חֲבִיבִים, חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם, וּבְטְחוּ בַּה' כִּי לֹא יַעֲזָבְכֶם, וּמִמֶּנִּי תּוּכְלוּ לָדַעַת גֹּדֶל חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, אֲשֶׁר זָכָה אוֹתִי מִתּוֹךְ שֶׁטֶף מַיִם רַבִּים כָּזֶה, לָבוֹא הֲלֹם לְדָרְךְ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, אִלּוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וְכוּ' אֵין לְשַׁעֵר גֹּדֶל יִקְרַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת נִתּוֹסֵף אֵלַי חֲבִיבַת הָאָרֶץ. מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. מִי פָּעַל וְעָשָׂה זֹאת קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, אֲשֶׁר אָנוּ חוֹסִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. כִּי לֹא בְכֹחִי וּמַעֲשֵׂי זָכִיתִי לָזֶה, רַק בְּכֹחַ וּזְכוּת אֲשֶׁל הַגְּדוֹל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַנִּחַל נוֹבַע מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אֲשֶׁר הוּא הִכְנִיס בְּלִבִּי לִנְטוֹת לַדָּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ, וְלֵילֵךְ עִם כָּל הָעֲצוּת הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ זַ"ל. זֹאת הָיָה בְּעֶזְרֵי לְהִתְחַזֵּק בְּהָרְצוֹן כָּל כָּךְ שָׁנִים, עַד אֲשֶׁר בְּכֹחָם הַגָּדוֹל רְחֵם עָלַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר זָכִיתִי לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וְשַׁמְתִּי נַפְשִׁי בְכַפִּי וּבָאתִי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. כֵּן יַעֲמֹד לִי זְכוּתָם הַגָּדוֹל, שֶׁיְּרַחֵם ה' עָלַי אֲשֶׁר אֶזְכֶּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לַעֲלוֹת עִם אִשְׁתִּי תִּחְיֶה לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, לִהְיוֹת שָׁם מֵהָעוֹלֵי רְגָלִים עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. לְעֵת עַתָּה כָּל רַעְיוֹנַי רַק בְּאֵלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת, הֲגַם שֶׁעֲדַיִן נָעֲלָם מִמֶּנִּי אֵיךְ וּבְאֵיזֶה אֹפֶן, לַאֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי דֹּחַק גָּדוֹל בְּפַרְנָסָתִי, עִם כָּל

וֶה בִּטְחוֹנִי בְּחֶסֶד ה' אֲשֶׁר גָּמַר וְיִגְמֹר עִמִּי גַּם הַחֶסֶד הַזֶּה. וְעַתָּה אֵין לִי שׁוּם עֵצָה לָזֶה רַק תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים. וְהָעִקָּר לִהְיוֹת חָזָק בְּהָרָצוֹן, אִיךְ וְוויל זֶעהֶר [אֲנִי רוֹצֶה מְאֹד], יְחָנֵּנִי וְיִגְמְלֵנִי ה' הַחֶסֶד הַזֶּה בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ, כַּאֲשֶׁר עַד כֹּה הַטּוֹב גְּמָלַנִי, וְאָזְכֶּה מְהֵרָה לְבַשְּׂרָם הַטּוֹב מִזֶּה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּתְהִלָּה לָאֵל עָבְרוּ יְמֵי הַפּוּרִים בְּשִׂמְחָה. שָׂמַחְנוּ בְּבֵיתִי יַחַד כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְעוֹד קְצָת אֲנָשִׁים, וְהָיָה עַל הַסְּעֻדָּה מִנְיַן עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיָן קָנְיַת הַבַּיִת שֶׁלִּי, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לָנוּ מָקוֹם מֻרְחָב טוֹב לְהִתְוַעֵד לְדַבֵּר מִטּוּב הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ. וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה מֻכְרָח אָנֹכִי לִסְבֹּל דַּחֲקוּת בְּעִנְיַן הִצְטָרְכוּת הַהֶכְרֵחִיּוּת שֶׁלִּי. וַאֲשֶׁר יְמֵי הַפֶּסַח מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּצְרִיכִין לְכָל הַכֵּלִים חֲדָשִׁים, וְהַכֹּל בְּיֹקֶר. עֲבוּר עֶרֶךְ חֲצִי פּוּד קַארְטָאפֶלְיִס [תַּפּוּחֵי אַדָמָה] הֶכְרַחְתִּי לִתֵּן שִׁבְעִים קָפִּיקֶעס כֶּסֶף מָעוֹת פֹּה כֶּסֶף טָהוֹר, וְהַמָּעוֹת דָּחוּק, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ עֲדַיִן לֹא נִסֵּיתִי בָּכָזֹאת. וְהוּא יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ מֵעַתָּה לְהַוָּשַׁע לְטוֹב, אַךְ לְעֵת עַתָּה זֹאת נֶחָמַתִּי בְּעָנְיִי כַּאֲשֶׁר רוֹאֶה אָנֹכִי אֶת עַצְמִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי, בַּיִת נִפְלָא כָּזֶה. הִנְנִי נוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לַה' עַל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עָלַי, וְכַפֵּי פְּרוּשׁוֹת לְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בְּהֶרְחֵב הַזְּמַן אוֹשַׁע גַּם בָּזֶה לְהוֹצִיא אוֹתִי מִדֶּחֶק, וְיַשְׁפִּיעַ עָלַי מִחֵית פַּרְנָסָתִי בְּהַרְחָבָה, לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּמָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אִם הָיָה בְּכֹחִי הָיִיתִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם כָּל טוּב הָאָרֶץ הַזֹּאת כִּי נִפְלָאָה הוּא בְּעֵינַי, ה' יַאֲרִיךְ יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵנוּ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים. וְהִנְנִי מְבָרֵךְ אֶתְכֶם אֲשֶׁר תִּזְכּוּ גַּם כֵּן לְעֵת זִקְנָתְכֶם לְקַבֵּעַ אָהֳלֵיכֶם עִם נְשׁוֹתֵיכֶם שֶׁיִּחְיוּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּהַרְחָבַת לְבַבְכֶם. לְעֵת עַתָּה אַמְצוּ וְחַזְּקוּ לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּכָל מַה שֶּׁבְּיֶדְכֶם, וַה' יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם רֹב בְּרָכָה לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם כָּל טוּב, בָּנַי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא עֲדֵי יִזְכּוּ לְהַשְׁפִּיעַ עָלַי לְפֹה כָּל מִחְיַת פַּרְנָסָתִי בְּהַרְחָבָה. וְהִנְנִי מֻכְרָח עַתָּה לְהִתְחַזֵּק עַתָּה בְּבִטָּחוֹן עַד לְמֹאד, כִּי לְפִי שָׁעָה, הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי, כִּי הַסַּךְ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמְּכֶם בְּצֵרוּף עוֹד חֲמִשָּׁה רוּבֶל כֶּסֶף מִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ"ז אֵין מַסְפִּיק לִי לְפִי הַהִצְטָרְכוּת כָּעֵת, וְהֶכְרַחְתִּי לִלְוֹת לִי עֲשָׂרָה רוּבֶל כֶּסֶף, וְהַלְוַאי שֶׁיַּסְפִּיק לִי עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיִּיר הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאַתֶּם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, כָּל מַה שֶּׁבְּיֶדְכֶם אַל תִּמְנְעוּ הַטּוֹב מִמֶּנִּי, כִּי אָנֹכִי לֹא אוּכַל לְפָרֵט לְכָל אֶחָד אוֹדוֹתַי, וְאַתֶּם בְּעַל־פֶּה יְכוֹלִים אַתֶּם לְכַנֵּס עִם כָּל אֶחָד בְּדִבּוּרִים כְּפִי עִנְיָנוֹ. וַה' יַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם חֵן וָחֶסֶד שֶׁיִּתְקַבְּלוּ דִּבְרֵיהֶם לְטוֹב. וְרָצוּף פֹּה מִכְתָּבִי לְאוּמַאן, יִקְרָאוּ מִקְדֶּם כְּכָל הַכָּתוּב שָׁם, וּלְאַחַר כָּךְ יַחְתְּמוּ כָּל אֶחָד לְנָכוֹן וּלְשָׁלְחָם לְשָׁם בִּזְרִיזוּת, וּלְהוֹסִיף נֶפֶךְ מִשֶּׁלָּהֶם כְּפִי אֲשֶׁר תָּבִינוּ. וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר עִמָּנוּ, וִימֵי הַפֶּסַח מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים עָלֵינוּ

לְטוֹבָה. יְהִי ה' עִמָּנוּ אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּקִדֻּשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וּלְקַיֵּם כָּל הַמִּצְוֹוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַנּוֹהֲגִים בּוֹ, וְהָעִקָּר לְהִזָּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְפָרָט בְּרוּחָנִיּוּת, לִזְכּוֹת לְגָרֵשׁ מֵאִתָּנוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת שֶׁבַּלֵּב, וּלְזְכּוֹת לְמַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם. דִּבְרֵי אֲבִיהֶם וְאוֹהֲבָם מְבָרְכָם בְּכָל טוּב, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַה' יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ קוֹל שִׂמְחָתְכֶם מִפּוּרִים וּמִפֶּסַח, וְיִשְׂמַח לִבִּי גַּם אָנִי

יִצְחָק

וְרַב שָׁלוֹם לְכַלְתִּי הַצְּנוּעָה מָרַת אֶסְתֵּר שֶׁיְּנַדֵּל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַכַּלָּה הַמְהֻלָּלָה מָרַת הָאדִיל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵּי הַנֶּחְמָד הַמַּפְלֵג כְּמַר נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדָּתִי הַחַכִּימָה בַּתְיָה תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵּי הַיְנִיק הֶחָכָם כְּמַר שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה. וְרַב שָׁלוֹם לְכַלְתִּי הַצְּנוּעָה מָרַת רָחֵל תִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵּי הַנֶּחְמָד הַמַּפְלֵג כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִּחְיֶה, וּלְנֶכְדֵּי הַמְהֻלָּל כְּמַר נַפְתָּלִי שֶׁיִּחְיֶה, וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי שֶׁהַבָּנִים שֶׁלָּכֶם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, מַמָּשׁ הָאסְט מִיךְ דֶּער קְוויטְקט. מִי יִתֵּן וְהָיָה לִשְׁמֹעַ מֵהֶם תָּמִיד כָּל טוּב, וְואס זְאל אִיךְ אַייךְ שְׂרַייבֶּען, אִיךְ וויל אַייךְ כָּל טוּב, זָאל מְקַיֵּם וועֶרען תָּמִיד וָואס אִיךְ בֶּעט פַּאר אַייךְ, אִיךְ בֶּעט אַייךְ זָארְגט ניט אוּן הָאפְט לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַז וועט תָּמִיד רֶעכְט זַיין [מַמָּשׁ הַשַּׁבָּתְּ אֶת רוּחִי... מָה אֶכְתֹּב לָכֶם אֲנִי מְאַחֵל לָכֶם כֹּל טוּב, יְקַיֵּם תָּמִיד מַה שֶּׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ עֲבוּרְכֶם. אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אַל תִּדְאֲגוּ וְקַוּוּ אֶל ה' שֶׁתָּמִיד יִהְיֶה כָּהֹגֶן].

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְבָרְכָם מִקִּירוֹת הַלֵּב בְּכָל טוּב.

יִצְחָק

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶּלע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ, גִּילוֹיבְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִיא אִיז מְקַבֵּל תַּעֲנוּג [זוּגָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹמְכֶם מְאֹד בִּידִידוּת, תְּהִלָּה לְהֹ' יִתְבָּרַךְ הִיא מְקַבֶּלֶת תַּעֲנוּג] מִישִׁיבָתָהּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וּבְפָרָט מֵעֵת קְנִיַּת הַדִּירָה שֶׁלָּנוּ. וַהֲגַם שֶׁהִיא מֻכְרַחַת לְסִבֹּל דַּחֲקוּת וּטְרָחוֹת הַרְבֵּה, כִּי הֲגַם שֶׁיֵּשׁ לִי מְשָׂרֶתֶת אִשָּׁה זְקֵנָה, עִם כָּל זֶה הַהֶכְרֵחַ שֶׁתַּעֲשֶׂה בְּעַצְמָהּ, וּבְפָרָט בְּעִנְיָנָא דְּפִסְחָא, אֲשֶׁר מֻכְרַחַת לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לֹא נִסְתָּה בָּכָזֶה, עִם כָּל זֶה הַכֹּל מְקַבֶּלֶת בְּאַהֲבָה בֶּאֱמֶת לַחֲבִיבַת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. כֵּן יַעֲזְרֵנוּ ה' לִישִׁיבָה טוֹבָה בְּהַרְחָבָה מְהֵרָה

דָּאבְרִישׁ אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ.

וְרַב שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל הַשְּׁכֵנִים שֶׁלָּנוּ, וּבְפָרָט לִידִידֵנוּ הָאַבְרֶךְ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, וְלִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבְרָהָם מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְלִבְנוֹ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר, וּלְכָל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ. וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים כְּעֵת לְבוֹא

בְּיוֹתֵר לְכָל אֶחָד. כַּאֲשֶׁר אֲקַבֵּל מֵהֶם מִכְתָּבָם, בְּוַדַּאי אֶשְׁיבֵם כָּרָאוּי. וְכֻלָּם יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב. וְכֻלָּם חֲקוּקִים עַל לוּחַ לִבִּי לְזָכְרָם לְטוֹב
יִצְחָק

יא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' כ"ט לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תרכ"ט פֹּה, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא בִּשְׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים עָלַי יוֹתֵר מִנַּפְשִׁי וּלְבָבִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל מִיכְל נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ. חַי הַחַיִּים יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם בְּרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי לִהְיוֹת נְטוּעִים בְּאֹהֶל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבִבְרָכַת ה' עֲלֵיהֶם בְּשֶׂפַע בְּרָכָה וְהַצְלָחָה לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבָם הַיָּקָר מִן פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי וַיִּקְרָא לְנָכוֹן הִשַּׂגְתִּי בְּצֵרוּף כָּל הַמִּכְתָּבִים. וּמָה אוֹכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גֹּדֶל הַמִּצְוָה שֶׁלָּכֶם בָּזֶה הַחִיּוּת שֶׁהִגִּיעַ לִי מִזֶּה. אֶלֶף תּוֹדוֹת לָכֶם בָּנַי עַל דָּבָר זֶה. כֵּן יְחַזֵּק אֶתְכֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת לִרְצוֹנְכֶם הַטּוֹב. וְאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ קוֹל הַצְלָחַתְכֶם בְּכָל עֵת לְהַחֲיוֹתִי. וּמַה מְּאֹד הֶחֱיוּ אוֹתִי בִּידִיעָה מְשֻׂמְּחָתָם בִּימֵי הַפּוּרִים הַקְּדוֹשׁ הֶעָבַר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ בְּבֵיתְכֶם, וַאֲשֶׁר אֲכַלְתֶּם כָּל הַפּוּרִים סְעֻדָּתְכֶם בְּצַוְתָּא חֲדָא. כֵּן יְהִי ה' בְּעֶזְרָכֶם שֶׁתְּחַזְּקוּ שְׁלוֹמְכֶם כָּל יְמֵיכֶם בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי. וְנִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא הִזְכִּירוּ בְּשִׂמְחָתָם אֶת יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן ברי"צ וִידִידֵנוּ רַבִּי צְבִי אַרְיֵה, אֲשֶׁר מִסְּתָמָא הָיוּ עִמָּם בְּצַוְתָּא חֲדָא וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי מִזֶּה.

כְּתַבְתֶּם לִי אֲשֶׁר הִגִּיעַ מִכְתָּבִי לְאוּמַאן בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ לְטוֹב, בְּעֵת אֲשֶׁר הָיוּ הַנְּגִידִים שֶׁיִּחְיוּ בְּשָׁם. נִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא הִגִּיעַנִי שׁוּם תְּשׁוּבָה מִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן עַל יְדֵי יְדִידֵנוּ רַבִּי אִיצֶ'לֶ. מֵהַנִּרְאֶה מִזֶּה אֲשֶׁר לֹא נִתְחַדֵּשׁ שׁוּם דָּבָר לְטוֹבָתִי, נוּ מִסְּתָמָא הַכֹּל מֵאֵת הַשֵּׁם, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתִי שֶׁיּוֹשִׁיעֵנִי. וּמִסְּתָמָא כַּאֲשֶׁר יִתְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר לְטוֹבָתִי יִהְיֶה לִי תֵּכֶף יְדִיעָה מִכֶּם, בְּעָנְיַן הַסַּךְ 50 רוּבֵּל כֶּסֶף הַמַּגִּיעַ לְתַשְׁלוּם הַדִּירָה שֶׁלִּי בְּכָתְבֶם אֲלַי אֲשֶׁר דַּיְּתֶם שֶׁגּוּזְתִי תִּחְיֶה תִּתֵּן זֶה הַסַּךְ, כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁאֲנֹכִי לֹא הָיָה לִי שׁוּם סְבָרָה אַחֶרֶת, כִּי גַּם הַסַּךְ מֵאָה רוּבֵּל כֶּסֶף נָתַתִּי בַּהַתְחָלָה שֶׁלֹּא בְּרָצוֹן גָּמוּר, רַק לַאֲשֶׁר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ זֻרְזוּ אוֹתִי בָּזֶה לְטוֹבָתִי. וְעַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲנֹכִי מַחֲזִיק לָהֶם טוֹבָה עַל דָּבָר זֶה, וְזוּגָתִי תִּחְיֶה בְּוַדַּאי בִּרְצוֹנָהּ לִתֵּן עַל חֶשְׁבּוֹנָהּ זֶה הַסַּךְ, אַךְ לְעֵת עַתָּה נֶעְלַם הַקּוֹנֶה פֹּה עַל זֶה הַתַּכְשִׁיט, וְהַהֶכְרֵחַ מֵעַתָּה לְשַׁלֵּם עִסְקָא, וְיֵשׁ לִי מִזֶּה קְצָת עַגְמַת נֶפֶשׁ. אַךְ אוּלַי יִתֵּן ה'

שֶׁיִּתְקַיֵּם הַדָּבָר אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי שֶׁיְּדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבָּאלִי צָרִיךְ לִהְיוֹת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים פֹּה, כֵּן יִהְיֶה לְטוֹבָתִי הַשְׁלֵמָה, כִּי אֶשְׁלַח עַל יָדוֹ הַתַּכְשִׁיט לְיֶדְכֶם, וּבְשֶׁם בְּוַדַּאי יִהְיֶה קוֹנֶה עָלָיו וְיָבוֹא הַדָּבָר עַל מְכוֹנוֹ.

לְעֵת עַתָּה אֶצְלִי יָקָר מְאֹד אֲהוּבִי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ שֶׁשְּׁלַחְתֶּם לִי הַסַּךְ כְּפִי שֶׁדְּרַשְׁתִּי מִכֶּם, אֲשֶׁר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה לִי עַל הוֹצָאוֹת דַּרְכִּי בַּקֹּדֶשׁ לַעֲלוֹת לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲצַמְצֵם הַהוֹצָאָה אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר עוֹד בְּיָדִי לְמַחְיָתִי עַד בּוֹא תַּשְׁלוּם הַמַּגִּיעַ לִי עַל חֶשְׁבּוֹנִי. יְחָנֵנִי ה' בְּחַסְדּוֹ הַטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֶזְכֶּה לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי בְּהַתְמָדַת לִמּוּדִי הַטּוֹב וְאַצְלִיחַ בְּדַרְכִּי הַקָּדוֹשׁ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתִי עָלַי וַעֲלֵיכֶם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים לָנוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶזְכֶּה לָבוֹא לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הוֹמָה לִבִּי עַל צִמְצוּם פַּרְנָסָתָם, אַךְ תּוֹדָה לַה' עַל זֶה הַחֶסֶד, כִּי יְמֵי הַחֹרֶף תָּמִיד הַמִּסְחָרִים לִמְעַט, וְחַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ, וְאֵלָיו יִתְבָּרַךְ תִּקְוָתִי שֶׁיִּתְעָלוּ הַמִּסְחָרִים וְיִהְיֶה נִשְׁפָּע עֲלֵיכֶם רֹב בְּרָכָה וְהַצְלָחָה; וְכַפִּי פְּרוּשׁוֹת לַה' עֲבוּרְכֶם בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל עֵת וָעֵת, וּבַקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְהוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל הָעִנְיָנִים לְטוֹבָתָם, וּבִפְרָט שֶׁיְּרַחֵיב לִבְּכֶם הַטּוֹב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֲשֶׁר לָזֶה כָּל מְגַמָּתִי, כִּי אַתֶּם חֶלְקִי וְגוֹרָלִי הַטּוֹב וְאַהֲבָתְכֶם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, לֹא אוּכַל לִשְׁכֹּחַ אוֹדוֹתָם כְּלָל אֶפְלוּ שָׁעָה אַחַת. מִי יִתֵּן וְהָיָה שֶׁאֶמְצָא חֵן וָחֶסֶד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַאֲזִין תְּפִלָּתִי תָּמִיד לְהוֹשִׁיעֲכֶם בְּכָל הָעִנְיָנִים לְטוֹב לָכֶם כָּל הַיָּמִים, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד מִפִּיכֶם קוֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, עִם הַשְׁפָּעַת פַּרְנָסָתָם בְּהַרְוָחָה וְגִדּוּל בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְהָיְתָה זֹאת כָּל שִׂמְחָתִי הַשְׁלֵמָה כִּי טוֹבָתָם הוּא טוֹבָתִי בֶּאֱמֶת.

בְּנִי מִיכְלִי שֶׁיִּחְיֶה, הִרְבֵּיתָ לְהַגְדִּיל עָלַי צַעֲרָךְ מֵעִנְיַן מִעוּט עָסְקְךָ בְּחֶפְצֵי שָׁמַיִם לְסִבַּת טִרְדַּת הָעָסָקִים. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי, דְּמָעוֹת לִבִּי כַּנַּחַל יִשְׁטוֹפוּ עַל זֶה, אַךְ בְּנִי חֲבִיבִי הֵן יָדוּעַ לְךָ אֲשֶׁר לֹא כֵן מֵהַמִּדָּה, וְהָעִקָּר לְשַׁמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וְהָעִקָּר בְּהָרְצוֹן. הִנֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לָכֶם תָּמִיד רְצוֹנוֹת טוֹבִים וְזֶהוּ הָעִקָּר, וְסוֹף כָּל סוֹף בְּוַדַּאי יִהְיֶה הַכֹּל לְטוֹב. וּבִפְרָט כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִמֶּנִּי תּוּכְלוּ לִרְאוֹת גְּדֶל יִקְרַת הָרְצוֹן, כִּי כְּפִי שֶׁאַתֶּם יוֹדְעִים אוֹתִי תּוּכְלוּ לְהָבִין אֲשֶׁר רַק עַל יְדֵי הָרְצוֹנוֹת טוֹבִים בָּאתִי לָזֶה לִזְכּוֹת לִהְיוֹת עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ מִתּוֹךְ מְעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלַי בְּתוֹךְ זֶה הַזְּמַן שֶׁאַתֶּם מַכִּירִים אוֹתִי. וְאַל תִּשְׁכַּח בְּנִי חֲבִיבִי אָנֹכִי יָצָאתִי לַאֲוִיר הָעוֹלָם תֵּכֶף אַחַר עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְאַתָּה הִנַּחְתִּיךָ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה תָּמִיד עַד עֵת נְסִיעָתִי מִמְּךָ, בְּזֶה הַכֹּחַ תּוּכַל לִבְטֹחַ אֲשֶׁר ה' לֹא יַעַזְבֶךָּ, וְאַל תֶּרֶף מִמְּךָ הָרָצוֹן הַטּוֹב אֶפְלוּ רֶגַע אַחַת, וּבֵין

כָּךְ בְּוַדַּאי חוֹטְפִין אֵיזֶה טוֹב גַּם כֵּן, כִּי בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּכָל פַּעַם, כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבִיד [אֵין רָצוֹן טוֹב שֶׁנֶּאֱבַד]. וּבִפְרָט אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לִמְצֹא בָּהֶם מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם בְּאֵיזֶה פַּעַם, וְעַתָּה אוֹסִיף זֹאת לָכֶם אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בָּזֶה אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִזְכוּת גָּדוֹל כָּזֶה לַעֲסֹק בְּעִנְיַן הַחִזְּקְתִי לְמִחְיַת פַּרְנָסָתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, בָּזֶה תּוּכְלוּ לְקַבֵּל חַיּוּת כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים עַל הַתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה תָּמִיד, כִּי נֶפֶשׁ אֶחָד לְכֻלָּנוּ; כִּי אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת לְבָבִי וְכַוָּנָתִי לָבוֹא לִמְקוֹם חַיּוּתִי, וּבְחַסְדֵי ה' חָפֵץ ה' מַצְלִיחַ בְּיָדִי אֲשֶׁר בְּכָל עֵת לִבִּי בּוֹעֵר בְּקִרְבִּי לָבוֹא אֶל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין אֲנִכִי מְבֻלֶּה עַצְמִי זְמַן עַל שׁוּם דָּבָר, רַק בְּתוֹרַת ה' חֶפְצִי בְּכָל מַה שֶּׁבְּיָדִי לַעֲשׂוֹת. וְאִי אֶפְשָׁר לִי לְהַרְבּוֹת דְּבָרַי בָּזֶה, וְרַק לְמַעַן אַהֲבָתְכֶם מַכְרִחַ אֲנִכִי עַל כָּל פָּנִים לְהַחֲיוֹתְכֶם קְצָת וְדַי לַמֵּבִין.

וְאַתֶּם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ תּוּכְלוּ לִשְׁמֹחַ בָּזֶה מְאֹד, כִּי בֶּאֱמֶת תּוֹמְכֵי אוֹרִיְתָא נֶחֱשָׁבִים עַל כַּמָּה מְקוֹמוֹת לְמַעְלָה מִלּוֹמְדֵי אוֹרִיְתָא וַאֲנַן כְּחָדָא חֲשִׁיבִין. יְהִי ה' עִמָּנוּ וְיוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ תָּמִיד שִׂמְחָה וְחֶדְוָה עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנִּקְבַּע בְּלִבֵּנוּ מֵאוֹר הָאֱמֶת, צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זָכֹר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ עַל יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזִּכִינוּ לְגוֹרָלֵנוּ הַטּוֹב הַזֶּה. יְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, וְנִזְכֶּה לְהוֹסִיף בִּינָה וְדַעַת בָּזֶה לְהָבִין גֹּדֶל הַצְּלָחָתֵנוּ הַזֶּה. וּבְכֵאן בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִכִי מַרְגִּישׁ זֹאת בְּיוֹתֵר בְּטוּב טַעַם וָדַעַת. וַה' בָּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלֵינוּ לְהַגְדִּיל חַסְדָּיו יִתְבָּרַךְ עָלֵינוּ תָּמִיד, וְיַשְׁמִיעֵנוּ זֶה מִזֶּה בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הַקָּוִויטִיל מִידִידֵנוּ הָר"פ נֵרוֹ יָאִיר קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִנְנִי מוּכָן לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ לְחַלֵּק הַסַּךְ שֶׁלּוֹ לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים. יִתֵּן ה' כִּלְבָבוֹ לְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם חִזְּקָתוֹ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. וְנִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא נִכְבַּדְתִּי בְּשׂוּם תֵּבָה אַחַת מִכְּבוֹד אָבִיו הַיָּקָר יְדִיד נַפְשִׁי הָרַב צְבִי הוֹיְזְנֶר אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם שֶׁהוּא מוּכָן לַהֲשִׁיבֵנִי. וּבִפְרָט אֲשֶׁר בְּקַשְׁתִּיו נִדּוֹן טוֹבַת הָרַב יַעֲקֹב דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר לְעוֹרֵר לֵב בְּנוֹ הָרַב עוֹזֵר נֵרוֹ יָאִיר. וְגַם מֵאִתְּכֶם הָיָה בַּקָּשָׁתִי לַעֲשׂוֹת בָּזֶה לְטוֹבַת הַנַּ"ל וְאֵין לִי מְקֹם שׂוּם תְּשׁוּבָה בָּזֶה. וְהָרַב יַעֲקֹב דָּוִד שׁוֹקֵד עָלַי בְּכָל עֵת בָּזֶה, מְאֹד גָּדוֹל דְּחָקוֹ וְאֵין בְּכֹחִי לְסָבֵל הָרַחֲמָנוּת עָלָיו. כֵּן אִם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדְכֶם יְשׁוּעָתוֹ מִבְּנוֹ, תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת בָּזֶה בְּכָל כֹּחֲכֶם לְטוֹבָתוֹ, וּלְמִצְוָה רַבָּה יֵחָשֵׁב.

יב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ.

אֶתְמוֹל לִפְנוֹת עֶרֶב תְּהִלָּה לְאֵל בָּאתִי מֵהִלּוּלָא קַדִּישָׁא, בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם גְּדֶל יִקְרַת הַדָּבָר הַזֶּה, אֲבָרֵךְ בְּכָל לִבִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי, סִי אִיז אַ פַּיינֶע חֲתֻנָּה מֶען מֶעג פָּארִין [זוֹ "חֲתֻנָּה" יָפָה, כְּדַאי לִנְסוֹעַ] מֵאַרְבַּע פִּנּוֹת הָעוֹלָם לִרְאוֹת הָעִנְיָן הַזֶּה, וְגֹדֶל תִּקֻּף הָאֱמוּנָה קְדוֹשָׁה שֶׁיֵּשׁ לְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ בָּזֶה. בָּאִים אֲנָשִׁים מִקְצֵה אֲרָצוֹת, וְגַם מִטְּשֶׁערְקֶסְיֶע הָיוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים, וּמִפְּזָרִים הוֹן רַב. וְאֵינָם בּוֹכִים כְּלָל, רַק שְׂמֵחִים כָּל הַלַּיְלָה וְתַכְלִית בַּבֹּקֶר נוֹסְעִים לְדַרְכָּם. וְגֹדֶל הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה הַיּוֹם פֹּה עַל עִנְיַן הַנְּסִיעָה הַזֶּה לֹא הָיָה כָּזֹאת מֵעוֹלָם, כִּי יָרַד הַגֶּשֶׁם שְׁנֵי יָמִים רְצוּפִים יוֹם ד' וְיוֹם ה', וְכָל תּוֹשָׁבֵי הָאָרֶץ פֹּה אֵינָם בְּזִכְרָם שֶׁיִּהְיֶה בָּעֵת הַזֶּה גְּשָׁמִים כְּאֵלּוּ. וְכָל אַנְשֵׁי הָעִיר הַזֹּאת לֹא נָסְעוּ עַד יוֹם ל"ג בָּעֹמֶר בַּבֹּקֶר. כִּי עַל הַלַּיְלָה לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לָבוֹא לְשָׁם, כִּי הֶחָצֵר הוּא רַק בְּחֶזְקַת הַפְּרֶעְנְקְן [עֲדוּת הַמִּזְרָח], וְכָל הַבָּתִּים שֶׁיֵּשׁ בְּשָׁם מֻשְׂכָּרִים לְהַפְּרֶעְנְקְן שֶׁבָּאִים מֵאֲרָצוֹת אֲחֵרִים מִשָּׁנָה לְשָׁנָה גְּבִירִים מְפֻרְסָמִים, וְהַמִּדְרָשׁ מָלֵא מִפְּרֶעְנְקְיוֹת [בָּנוֹת עֲדוּת הַמִּזְרָח] מִפֶּה אֶל פֶּה. רַק בְּכָל שָׁנָה כַּאֲשֶׁר הַחַמָּה זוֹרַחַת, כָּל אַנְשֵׁי צְפַת עוֹמְדִים הַחוּצָה עַל הַגַּגּוֹת וּבְתוֹךְ הֶחָצֵר וְעוֹשִׂים לְעַצְמָם סֻכּוֹת אַרְעִי, וּכְהַיּוֹם זֹאת הַנַּ"ל בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְסַבֵּת הַגְּשָׁמִים בְּאֵין מַעֲצוֹר. וְעָשׂוּ פֹּה הַדְּלָקָה גְּדוֹלָה [הַהַדְלָקָה פֹּה הָיָה אֵצֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּבוֹד הָאַר"י זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְהַהַדְלָקָה נִרְאֵית עַד הַמֵּירוֹן, וּתְהִלָּה לְאֵל רָקַדְנוּ הַרְבֵּה בְּתוֹךְ שֶׁטֶף הַגֶּשֶׁם, וְאַחַר כָּךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַכֹּל בְּאַהֲבָה וּבְחִבָּה]. אַךְ בְּיוֹם לַ"ג בָּעֹמֶר בַּבֹּקֶר הַשֶּׁבֶם בְּתוֹךְ שֶׁטֶף הַגֶּשֶׁם הִתְחִילוּ אַנְשֵׁי פֹּה לִנְסֹעַ לְשָׁם. מָה אֹמַר לָכֶם. לֹא הֶאֱמַנְתִּי כִּי יִסָּפֵר לִי אִם לֹא רָאִיתִי בְּעֵינַי. נָסְעוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף, גַּם יוֹנְקֵי שָׁדַיִם. וְהַגֶּשֶׁם שָׁטַף אוֹתָם, וְכָל הַדֶּרֶךְ הָיָה מָלֵא שִׂמְחָה לְגֹדֶל חֲבִיבוּת הַדָּבָר הַזֶּה. וְטֶרֶם בָּאוּ לְשָׁם כְּבָר נָסְעוּ קְצַת פְּרֶעְנְקְין, וְהָיָה מָקוֹם לִכְנֹס לְתוֹךְ הַמִּדְרָשׁ. וּמִקֻּדָּם אָמַר כָּל אֶחָד כָּל מַה שֶּׁבִּלְבּוֹ, וְשָׁפְכוּ הַרְבֵּה דְּמָעוֹת מְקֵירוֹת לֵבָב. וְאַחַר כָּךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדְלָה הַשִּׂמְחָה עַד לַשָּׁמַיִם וְהָיָה קְלִיעֶנְט וּפְאק [תֹּף וּמְצִלְתַּיִם]. וְכֻלָּם בְּפִיהֶם מְזַמְּרִים נִגּוּנִים נִפְלָאִים. וְהַיְלָדִים מִתְגַּלְּחִים שֶׁקּוֹרִין פֹּה חַאלַאקְן [חַלָּקָה]. וְהָעִנְיָן הַזֶּה הוּא דָּבָר נִפְלָא, כִּי יֵשׁ לָהֶם שִׁירִים לָזֶה וּמְרַקְּדִים עִם הַיְלָדִים בְּתֻנּוּעוֹת נִפְלָאִים. מַמָּשׁ כָּלְתָה נַפְשִׁי בְּנֹעַם הַדָּבָר הַזֶּה, וְהַיְלָדִים דִּפֹּה, הֵמָּה מְחֻכָּמִים נִפְלָאִים לֹא נִרְאָה כָּזֹאת; הַכֹּל, עֶס אִיז אַ [זֶה] עִנְיָן נִפְלָא, מַעֲשֵׂי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאָנֹכִי תְּהִלָּה לְאֵל זָכִיתִי לַעֲמֹד אֵצֶל הַצִּיּוּן מַמָּשׁ, וְאָמַרְתִּי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּתְיַסְּדָה עַל תִּקֻּף קְדֻשָּׁתוֹ. וְנָשָׂאתִי עֵינַי לַמָּרוֹם, וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אִישׁ כְּעֶרְכִּי יִזְכֶּה לַעֲמֹד בַּיּוֹם הַזֶּה עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּפָרַשְׂתִּי שִׂיחִי מִקֵּירוֹת לִבִּי, וְזָכַרְתִּי כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּרְשָׁמִים אֶצְלִי, וְאַחַר כָּךְ רָקַדְתִּי בְּרוֹב הַשֵּׁם הַרְבֵּה בְּשִׂמְחַת

לְבָבִי. עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הָרְקִידָה יָשַׁבְתִּי עַצְמִי עַל הַחֲמוֹר לַחֲזָרָה. וְגַם זוּגָתִי תִּחְיֶה הָיְתָה עִמִּי, וּתְהִלָּה לָאֵל בָּאנוּ לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם בְּלִי שׁוּם מִכְשׁוֹל, רַק עָיֵף וְיָגֵעַ. ה' יְחַזֵּק אֶת כֹּחֵנוּ אֲשֶׁר נִזְכֶּה לָבוֹא לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ. וּתְהִלָּה לָאֵל, הַיּוֹם שָׁכַרְנוּ חֲמוֹרִים לְשָׁם לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בַּיּוֹם ב' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה בְּשָׁעָה מַצְלַחַת שֶׁיִּהְיֶה הַנְּסִיעָה כַּסֵּדֶר. וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְשָׁם בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ חָלִילָה. וְיִתְחַזֵּק כֹּחֵנוּ לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתֵנוּ בְּשָׁם כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ, וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם גַּם כֵּן בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ חָלִילָה. רַק הַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְיָתֵר מִזֶּה לִבִּי מָלֵא מִלִּים בָּזֶה, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לַחֲסוֹת בְּצֵל כְּנָפָיו שֶׁל כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה אֲשֶׁר הִכְנִיס לָנוּ דַּעַת עַל כָּל פָּנִים לְמַה לִכְסֹף. וְהִשְׁאִירוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרָכָה כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ. וּבִפְרָט הַיְסוֹד שֶׁל קִבּוּץ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאַס אִיז נָאר אַיין אַנְדֶער חִדּוּשׁ נִפְלָא [זֶה בֶּאֱמֶת חִדּוּשׁ נִפְלָא וְשׁוֹנָה], וּבַל תִּשְׁכְּחוּ מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִיּוּם דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל הַהִתְגַּלּוּת הַצַּדִּיק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי "וְכוּ". תְּשִׂימוּ לֵב לָזֶה הַתֵּבָה "וְכוּ" וְתָבִינוּ קְצָת דְּבָרַי הַנַּ"ל וְדַי לַמֵּבִין. יְהִי ה' עִמָּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לִהְיוֹת בְּגוֹרָלֵנוּ עַד עוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נִפְלְאֹתֶיךָ קְצָת שָׂאֵין לִי שׁוּם תֵּבָה אַחַת מִידִידֵנוּ הָרַב צְבִי מ"ז. אַךְ מִסְּתָמָא הַכֹּל מֵאֵת ה'. וּבָה' בָּטַחְתִּי כִּי לֹא יַעַזְבֵנִי. לְעֵת עַתָּה מְצַפֶּה אָנֹכִי לְקַבֵּל הַסַּךְ שֶׁשִּׁלַּחְתֶּם לִי לְמַעַן לֹא אֶצְטָרֵךְ חַס וְשָׁלוֹם לְלְווֹת עַל הוֹצָאוֹת, כִּי בִּישׁ לְפָנַי הַדָּבָר. וּלְעֵת עַתָּה מֻכָּרָח אָנֹכִי לְהָכִין כָּל מִכְתָּבַי, וְאִם אֶקַבֵּל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל יְדֵי הָרָץ הַבָּא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר, אוֹדִיעֵם בְּנֵיָר מְיֻחָד בְּשׁוּרוֹת שְׁתַּיִם כִּי לֹא יַסְכִּים הַפָּנַאי לְסִבַּת הֲלִיכַת הַשַּׁיָּרָא, וְגַם עַתָּה אָנֹכִי מֻטָּרָד מְאֹד. כַּאֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהָבִין כִּי עִנְיַן הַנְּסִיעָה הַזֹּאת קָשֶׁה לְפָנַי כִּמְעַט יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר מְחוּץ לָאָרֶץ לְפֹה. ה' בָּרֹב רַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לְשָׁלוֹם בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ כְּלָל, וְיִבִיאֵנִי לְשָׁלוֹם עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, חָזָק בִּבְרִיאוּתֵנוּ כָּרְאוּי, וְשָׁם אֶזְכֶּה לִתֵּן תֹּכֶף תּוֹדָה וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל נִפְלְאוֹת חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גּוֹמֵל עִמִּי בְּכָל עֵת. וְעַל זֶה בִּטְחוֹנִי גַּם עַתָּה שֶׁיְּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָתִי וּבְזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם, וְנַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁם לְזָכְרָם בְּכָל עֵת לְטוֹבָתֵנוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּכָל טוּב רוּחֲנִי וְגַשְׁמִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ בְּכָל עֵת קוֹל הַצְלָחָתָם לְמַעְלָה בָּזֶה וּבַבָּא לְטוֹב לָהֶם.

יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁיינְדִיל וּלְנֶכְדָתִי הַמְהֻלָּלָה הַכַּלָּה מָרַת אָדִיל תְּחִיֶה וּלְנֶכְדִי הַיָּקָר כְּמַר נַחְמָן שֶׁיִחְיֶה וּלְנֶכְדָתִי הַחֲכִימָה בַּתְיָה תְּחִיֶה וּלְנֶכְדִי הַיָּנִיק שַׁכְנָא שֶׁיִחְיֶה.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכַלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת רָחֵל תְּחִיֶה וּלְנֶכְדִי הַיָּקָר כְּמַר אַהֲרֹן שֶׁיִחְיֶה וּלְנֶכְדִי הַנֶּחְמָד נַפְתָּלִי שֶׁיִחְיֶה גְּלַייבְּט מִיר מַיינֶע לִיבֶּע קִינְדֶער אַז אִיךְ פַּארגֶעס אִין אַייךְ נִיט אֶפְּלוּ אַיין שָׁעָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל הֶעלְפִין סִי זָאל מְקוּיִם וֶוערִין וָואס אִיךְ בֶּעט פַּאר אַייךְ. אִיךְ בֶּעט אַייךְ זָארְגט נִיט. גָאט בָּרוּךְ הוּא וֶוועט אוּנְז הֶעלפִין אַלְדִינְג אִין דֶער צַייט כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ [הַאֲמִינוּ לִי יְלָדַי הָאֲהוּבִים שֶׁאֵינֶנִּי שׁוֹכֵחַ אֶתְכֶם אֶפְּלוּ לְשָׁעָה אַחַת. ה' יִתְבָּרַךְ יַעֲזוֹר שֶׁיִּקַיֵּם כֹּל שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ עֲבוּרְכֶם. אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם, אַל תִּדְאֲגוּ. ה' בָּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לָנוּ בְּכֹל דָּבָר בִּזְמַנּוֹ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ].

זוּנְתִי תְּחִיֶה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶּלע גָּאר לִיבְּלִיךְ אוּן וּוינְשְׁט אַייךְ כָּל טוּב. אִיהר לִיבְּשַׁאפְט צוּ אַייךְ אִיז בְּלִי שִׁעוּר. וּבִפְרָט לְהַיְלְדִים שֶׁיִחְיוּ אוּן זִיא פָּאהרְט, בָּרוּךְ־הַשֵּׁם גַּם כֵּן עִמִּי לִירוּשָׁלַיִם, וַה' יַצְלִיחַ דַּרְכָּהּ. אוּן זִי בֶּעט פַּאר אַייךְ תָּמִיד גָּאט אוּן הָאפְט צוּ הָארְצֶען פּוּן אַייךְ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד. [זוּנְתִי תְּחִיֶה דוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה רַבָּה וּמְאַחֶלֶת לָכֶם כָּל־טוּב. אַהֲבָתָהּ לָכֶם הִיא בְּלִי שִׁעוּר וּבִפְרָט לְהַיְלָדִים שֶׁיִּחְיוּ, וְהִיא גַּם כֵּן בָּרוּךְ ה' נוֹסַעַת עִמִּי לִירוּשָׁלַיִם וְה' יַצְלִיחַ דַּרְכָּהּ, וְהִיא תָּמִיד מִתְפַּלֶּלֶת לַה' בִּשְׁבִילְכֶם וּמְקַוָּה לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת). וּבַקָּשָׁתָהּ לְהוֹדִיעַ לָהּ מִשְּׁלוֹם הַזּוּג מָרַת סָאסְיֶע תְּחִיֶה עִם שְׁלוֹם בַּעְלָהּ רַבִּי מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר וּמִבְּתָם תְּחִיֶה, וְאֵיךְ מִתְנַהֵג לָהֶם בְּפַרְנָסָתָם, אִיהר וֶוועט זִי מְחַיֶּה זַיין [תְּחַיּוּ אוֹתָהּ]

דַּאבְּרִישׁ אֲשֶׁת רַבִּי יִצְחָק

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ וְכָל אוֹהֲבֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל הַשְּׁכֵנִים שָׁם, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הַשָּׁכֵן הָאַבְרֶךְ הַמֻּפְלָג הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. וְקִבַּלְתִּי הַקְוִויטִיל שֶׁלּוֹ עִם אֶחָד רוּבֶּל כֶּסֶף וְכֵן אָנֹכִי שַׂמְתִּי הַקְוִויטִיל שֶׁלּוֹ תַּחַת חֵיקִי לְהַשְׁאִירוֹ עַל אֵיזֶה מָקוֹם קָדוֹשׁ בְּדַרְכִּי בַּקֹּדֶשׁ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. וְחוּץ לָזֶה רָשׁוּם אֶצְלִי כָּל שְׁמוֹתָיו שֶׁיִּחְיוּ בַּסֵּפֶר לְהַזְכִּירוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹב.

יְדִידֵנוּ הָרַב דָּוִד רַייֶדע מְבַקֵּשׁ מִכֶּם לְעוֹרֵר שָׁם כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט הַנָּגִיד הָרַב צְבִי טַאבַּאטשְׁנִיק נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיְּרַחֲמוּ עָלָיו לִהְיוֹת בְּתוֹמְכֵי לְמַחְיָתוֹ. כִּי דָּחְקוֹ גָּדוֹל לְמְאֹד וּמַדּוּעַ יִתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ כָּל כָּךְ, וּבִפְרָט כִּי הוּא אִישׁ יְרֵא ה'. כֵּן יִתְאַמְּצוּ לְטוֹבָתוֹ וּלְהוֹדִיעֵנִי מְזֻמָּן, וְנָא לִדְרשׁ בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ לְכָל אֶחָד בְּאַהֲבָה רַבָּה. אֲבִיהֶם אוֹהֲבָם

יִצְחָק הַנַּ"ל

יג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בְּמִדְבַּר מ"ח לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תרכ"ט, פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ.

יִשְׂאוּ הָרִים מֵאֶרֶץ הַחַיִּים, שָׁלוֹם וּבְרָכָה לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי חֶמְדַּת לִבָּבִי הֶלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָג הָרַב מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה.

חַי הַחַיִּים יַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם כָּל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים בְּיִחַד עִם נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וְיִזְכּוּ לִשְׁתֵּי שֻׁלְחָנוֹת תּוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

חַסְדֵי ה' אַזְכִּיר עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גְּמָלָנִי, בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה. וּתְהִלָּה לְאֵל בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם בְּיוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר בְּעֶרֶךְ חֲצוֹת הַיּוֹם, וּמָצָאתִי פֹּה אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשֵׁנוּ אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ. וְזָכִיתִי בְּזֶה הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְקַבָּלַת שַׁבָּת אֵצֶל מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ. וְהָאֱמֶנָם אֲשֶׁר בְּוַדַּאי נָהֳפַךְ לִבִּי בְּקִרְבִּי עַל גֹּדֶל מְרִירוּת הַחֻרְבָּן, כִּי מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה, אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְרֵנוּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר הָעִנְיָן הַלָּזֶה, עַל כָּל אֵלֶּה בְּרִאוֹת הוֹמְיוּת אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ, בְּהִתְפַּלְלָם שָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף וְכֻלָּם מְקִירוֹת לִבָּם מִתְחַנְּנִים וּמְבַקְּשִׁים לְגָאֳלַת נַפְשָׁם, אָמַרְתִּי זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיֵינוּ. כִּי סוֹף כָּל סוֹף מִזֶּה תִּצְמַח הַגְּאֻלָּה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה, וְדַרְכֵי ה' נֶעְלָמִים מֵאִתָּנוּ.

וְנִתְגַּבַּרְתִּי בְּמַחֲשַׁבְתִּי וְקִשַּׁרְתִּי עַצְמִי גַּם כֵּן לְתוֹךְ כָּל הַקִּבּוּצִים הַקְּדוֹשִׁים מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ וְהִתְפַּלַּלְתִּי עִמָּהֶם. אַךְ עִם כָּל זֶה לֹא שָׁב רוּחִי בְּקִרְבִּי. וּבָאנוּ לְבֵיתֵנוּ וְהִתְחַלְנוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עִם הַתִּקְוָה הָאֲמִתִּית, אֲשֶׁר אָנוּ מַאֲמִינִים אֲשֶׁר בְּחַסְדֵי ה' בְּוַדַּאי יָבוֹא הַגּוֹאֵל צֶדֶק בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ לְשִׂמְחָה וְרִקְּדְנוּ קֹדֶם קִדּוּשׁ בִּתְשׁוּקַת לְבָבֵנוּ. וּתְהִלָּה לְאֵל עָבַר כָּל הַשַּׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה. וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם א' נָסַעְנוּ יַחַד לְעִיר הַקֹּדֶשׁ חֶבְרוֹן וּבָאנוּ עַל לִינַת לַיְלָה בְּיוֹם א' בָּעֶרֶב לְבֵית הַצַּדֶּקֶת רָחֵל אִמֵּנוּ זֵכֶר צַדָּקָנִית וּקְדוֹשָׁה לִבְרָכָה. וּמִן חֲצִי לַיְלָה עַד הַבֹּקֶר שָׁפַכְנוּ שִׂיחֵנוּ כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ. וּבַבֹּקֶר הִשְׁכִּם הִתְפַּלַּלְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּצִבּוּר, שָׁם מָצָאתִי קְצָת מַרְגּוֹעַ לְנַפְשֵׁנוּ. וּבָאנוּ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ חֶבְרוֹן בְּיוֹם ב' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְעֵת עֶרֶב. וְתֵכֶף הֶלַכְנוּ לִמְקָוֶה, וְהָלַכְנוּ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אֵצֶל מְקוֹם מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, זֶה הוּא עִנְיָן אֶחָד מַמָּשׁ עִם מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ, וּבְלִבִּי לֹא הָיָה שׁוּם הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם, וְהָיִינוּ בְּשָׁם לְעֵרֶךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת. וַהֲגַם שֶׁנִּזְרַק עָלֵינוּ קְצָת אֲבָנִים טוֹבִים, רַק הָיָה בְּחֶסֶד. וּבְיוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ הָלַכְנוּ עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, עַד אֲשֶׁר בָּאנוּ בָּאַחֲרוֹנָה אֶל מְעָרַת יְשֵׁי אֲבִי דָּוִד וְהַצַּדֶּקֶת רוּת. בְּשָׁם נִפְתַּח לִבִּי עַד לִמְאֹד כִּי נִזְכַּר בְּלִבִּי גֹּדֶל עֹצֶם קְדֻשַּׁת הַהִתְגַּלּוּת שֶׁל כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר

חָכְמָה וְכָבֵר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה עַל הַפָּסוּק וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל רוּת. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְטוֹב אֲמִתִּי כָּזֶה, וּבָאנוּ לְשַׂמְחַת לְבָבֵנוּ, וּבְיוֹם ד' בַּבֹּקֶר נָסַעְנוּ לַחֲזָרָה. וּבָאתִי עֵת תְּפִלַּת מִנְחָה גְּדוֹלָה עוֹד הַפַּעַם לְבֵית רָחֵל אִמֵּנוּ, וְהִתְפַּלַלְתִּי שָׁם תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. וּתְהִלָּה לְאֵל בָּאנוּ לְפֹה לְשָׁלוֹם. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי לְשַׁעֵר לָכֶם גּוֹדֶל עִנְוִי הַדֶּרֶךְ הַזֶּה מֵעֵת צֵאתִי מִבֵּיתִי מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת עַד הַיּוֹם, הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי. הַכֹּל הַדֶּרֶךְ מָלֵא נִסִּים. וְאֵין בָּזֶה שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּלָל, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב חֲסָדָיו שָׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֵינוּ, וְהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה וְלֹא עַל־יְדֵי שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּלָל. כֵּן בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ יוֹשִׁיעֵנוּ לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל כָּל אוֹדוֹתֵינוּ, וְלָחֹג אֶת חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ בְּשִׂמְחַת לְבָבֵנוּ. וְיוֹלִיכֵנוּ גַּם לְחֲזָרָה בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לְבוֹא לְבֵיתֵנוּ עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת בְּלִי שׁוּם צַעַר הַדֶּרֶךְ, וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְשָׁם שָׁלֵם בְּגוּפֵנוּ וּבְמָמוֹנֵנוּ וּבְתוֹרָתֵנוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וּבְיוֹם אֶתְמוֹל הָלַכְנוּ גַּם כֵּן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה לִמְקוֹם קָדְשֵׁנוּ. וּבַפַּעַם הַזֹּאת נִפְתַּח לִבִּי וּפִרְשַׂתִּי שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּפֶרֶט וּבְכְלָל, וְזָכַרְתִּי כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁל כָּל אוֹהֲבֵינוּ כְּפִי שֶׁנִּרְשָׁמִים אֶצְלִי. וְעָמַדְנוּ שָׁם עַד הַלַּיְלָה וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה בְּהַשְׁקֵט. וְהַיּוֹם מִסְתָּמָא נֵלֵךְ לְשָׁם גַּם כֵּן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה וְקַבָּלַת שַׁבָּת וְהַתְּפִלָּה, וְלִסְפֹּר שָׁם הַסְּפִירָה שֶׁל יוֹם מ"ט. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְהֶאָרַת וּקְדֻשַּׁת יוֹם הַחֲמִשִּׁים הַקָּדוֹשׁ יוֹם קַבָּלַת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבֵּל עָלֵינוּ מֵחָדָשׁ קְדֻשַּׁת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, לְשׁוּם אוֹתָהּ בְּלִבֵּנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, לְמַעַן טוֹב לָנוּ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים טוֹב אֲמִתִּי לְתַכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי. וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתֵנוּ וְחֶדְוָתֵנוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה מִסְתָּמָא בְּלִבֵּי הִרְבֵּה לְדַבֵּר מֵעִנְיַן הַנְּסִיעָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ עֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִטִּרְדַּת הַדֶּרֶךְ. רַק מֵרֹב אַהֲבָתְכֶם בָּאתִי לְהוֹדִיעֲכֶם מִשְּׁלוֹם בּוֹאִי לְשָׁלוֹם לְכָאן, וְהוֹדַעְתִּי אֶתְכֶם כָּל הַנַּ"ל. וְדַעְתֵּנוּ לְהִתְמַהְמֵהּ פֹּה בְּחַסְדֵי ה' עַד יוֹם א' פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אָז נָשִׂים פַּעֲמֵי רַגְלֵינוּ לָבוֹא לְבֵיתֵנוּ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת, וְאֶפְשָׁר נִסַּע דֶּרֶךְ עִיר הַקֹּדֶשׁ טְבֶרְיָא, וּלְמַעַן אַהֲבָתָם אֵלֵךְ עִמָּהֶם יַחַד. וְכַאֲשֶׁר בְּחֶמְלַת ה' עָלֵינוּ שֶׁנָּבוֹא לְבֵיתֵנוּ לְשָׁלוֹם כֵּן מְשָׁם אַרְחִיב לָכֶם הַדִּבּוּר כְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי. וַאֲפָרֵט לָכֶם כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת וַאֲשֶׁר עוֹד אֶזְכֶּה לִהְיוֹת בְּשָׁם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְעֵת עַתָּה אֲהוּבֵי בְּנֵי שִׂיחִיו תִּתְּנוּ שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, מִי פָּעַל וְעָשָׂה קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, וְרַק זְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ וּזְכוּת תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה הוֹפִיעַ עָלַי לְחָנֵּנִי בַּחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה, כֵּן יַעֲמֹד לָנוּ זְכוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לָבוֹא לְמְבֻקָּשֵׁי נַפְשִׁי, לַתַּכְלִית הַנִּצְחִי בַּחַיִּים חַיּוּתִי בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְיִזַּכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, לִשְׁמֹעַ קוֹל הַצָּלָחַתְכֶם בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבְכֶם מַעְתִּיר בַּעֲדְכֶם בְּכָל עֵת וָרֶגַע, וַה' בְּרֹב רַחֲמָיו יַאֲזִין תְּפִלָּתִי עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַתְּלוּיִים בָּנוּ וְעַל כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹב לָנוּ בִּגְאֻלָּה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִצְחָק

זוּגָתִי תִּחְיֶה גְּרִייְנְטְלִיךְ, זִיא אִיז בָּרוּךְ הַשֵּׁם זֶעהֶר צוּפְרִידֶען [דּוֹרֶשֶׁת בְּשְׁלוֹמְכֶם בִּידִידוּת רַבָּה הִיא בָּרוּךְ ה' מְרֻצָּה מְאֹד] שֶׁזְּכָתָה לָבוֹא לְפֹה וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים הִרְבְּתָה בִּתְפִלָּתָהּ עֲבוּרְכֶם לְטוֹב לָכֶם תָּמִיד, וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁלִּי מִמֶּנָּה בָּזֶה הַדֶּרֶךְ הָיָה בַּחֲסָדִים גְּדוֹלִים, יְחָנֵנוּ ה' עַל לְהַבָּא שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל בַּחֲסָדָיו עָלֵינוּ לְטוֹבָתֵנוּ.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לַחֲתָנִי הַיָּקָר הָרַב יַעֲקֹב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר עִם שָׁלוֹם נְכָדַי הַיְקָרִים, לֹא נִתְּקָה אַהֲבָתוֹ מִמֶּנִּי, וְהָיָה עַל זְכִרוֹנִי לְהַזְכִּירוֹ עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים. וַה' בְּרֹב רַחֲמָיו יוֹשִׁיעוֹ לְטוֹב.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּשְׁכֵנֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה, וְיִתְפַּקְּדוּ לְטוֹבָה כְּכָל אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי עֲבוּרָם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִבֵּיתִי כַּאֲשֶׁר יְזַכֵּנוּ ה' לָבוֹא לְשָׁם מְהֵרָה לְשָׁלוֹם, מִשָּׁם הִנְנִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַעֲרִיךְ לְכָל אֶחָד פְּרִיסַת שָׁלוֹם בְּיִחוּד כְּפִי אֲשֶׁר יָשִׂים בְּלִבּוֹ הוּא יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם הָאֲמִתִּי

יִצְחָק

וְעַל הַטּוֹב יִזְכֹּר שְׁמוֹ כְּבוֹד יְדִיד נַפְשִׁי כְּרֵעַ כְּאָח לִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב טַיְיטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר. אָחִי יְדִידִי מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר, הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ עִמִּי אֲשֶׁר הִתְחַזַּקְתְּ נַפְשִׁי לָבוֹא עַד הֵלֹם, כֵּן אַהֲבָתוֹ חָקוּק בְּלִבִּי, וְלֹא אוּכַל לְשָׁכְחוֹ כְּלָל. כֵּן יַצְלִיחוֹ ה' כְּכָל לְבָבוֹ לְטוֹבָתוֹ, עֲדֵי יִזְכֶּה לָבוֹא בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ לְתַכְלִיתוֹ הָאֲמִתִּי בְּרֹב שָׁלוֹם וּבְרָכָה. וְאָזְכֶּה עוֹד בַּחַיִּים חַיּוּתִי לִרְאוֹתוֹ נָטוּעַ בְּאָהֳלוֹ עִם זוּגָתוֹ תִּחְיֶה בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת עִם הַרְחֻבַת לֵבָב לְמַעְלָה.

דִּבְרֵי כְּרֵעַ כְּאָח לוֹ

יִצְחָק

תִּפְרֹס לְמַעֲנִי בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הַנַּעֲלֶה הָרַב נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער לְאוּמַאן, וְתוֹדִיעַ לוֹ שָׁלוֹם בּוֹאִי לְפֹה לְשָׁלוֹם וּמִכָּל הַנַּ"ל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִבֵּיתִי אֶכְתֹּב לוֹ בְּיִחוּד, וּמִכְתָּבוֹ עַל יְדֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ קִבַּלְתִּי לְנָכוֹן, וּדְבָרָיו הָאֲמִתִּיִּים הֶחֱיוּ אֶת נַפְשִׁי. דִּבְרֵי הַנַּ"ל. גַּם אֲנִי דּוֹרֵשׁ שָׁלוֹם אוֹהֲבֵי וְרֵעֵי הָאַחִים הַיְקָרִים מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שְׁמָם מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, וּמוֹרֵנוּ הָרַב מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר. אָמַרְתִּי לְהוֹדִיעָם מִשְׁלוֹמֵנוּ הַטּוֹב, אֲשֶׁר

בְּיוֹם ג' בְּחֻקֹּתַי בָּאתִי יַחַד עִם הָרַב דְּמַחֲנֵנוּ וְעִם יְדִידֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר בֶּן רַבִּי צְבִי לְפֹה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וַאֲבַקֵּשׁ לִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר הַלֵּוִי הֵיוֹשֵׁב בְּאוּמַאן, וּבִשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל אֶת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל הַתּוֹרָה לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם לָגִיל וְלָשִׁישׁ בְּאוֹרָהּ.

דִּבְרֵי יְדִידָם אוֹהֲבָם מֵאָז

אַבְרָהָם אַבָּא רַאבִּינָאוויטְשׁ מִטְשֶׁעהרִין

וַאֲבַקֵּשׁ לִדְרֹשׁ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים הַיּוֹשְׁבִים בִּבְרֶסְלֶב.

יד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' עֶקֶב תרכ"ט פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב וְכָל טוּב סֶלָה לִכְבוֹד בְּנֵי הַיְקָרִים הַחֲבִיבִים שֶׁיִּחְיוּ.

בְּיוֹם ה' דִּבְּרִים כָּתַבְתִּי לָהֶם עַל יְדֵי הַפָּאסְט וְהוֹדַעְתִּים מִדַּאֲגַת לִבִּי מֵעִכּוּב מִכְתָּבָם אֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן מִכְתָּב מֵהֶם מִן אַחַר זֶה הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתְבוּ לִי בְּיוֹם ג' תַּזְרִיעַ, וּבְשָׁבוּעַ עָבְרָה הוֹסַפְתִּי לָהֶם דְּבָרִים בָּזֶה עַל יְדֵי כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הַיָּקָר הַמַּפְלָג הָרַב מֵאִיר שֶׁיִּחְיֶה שֶׁנָּסַע מִפֹּה. וְהָעִקָּר שַׁמְתִּי דְּבָרַי בְּפִיו. וּמֵאָז וְעַד כֹּה חִכִּיתִי וְכָלוּ עֵינַי לְבִיאַת הָרָץ בְּשָׁבוּעַ זוֹ, אוּלַי יְשַׂמַּח לְבָבִי בְּקַבָּלַת מִכְתַּב יָדָם הַטּוֹבָה. וּבָא אֶתְמוֹל הָרָץ, וַתְּהִי תּוֹחַלְתִּי נִכְזָבָה. מָה אוּכַל לְשַׁעֵר לָכֶם דַּאֲגוֹת לִבִּי מְזֹה, וְרַק בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, הוּא נוֹתֵן בִּי גַּם כֵּן כֹּחַ קָצַת שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדִי לְהַמְתִּיק הַצַּעַר מְזֶּה. וּלְעֵת עַתָּה לֹא אוּכַל לְשַׁאת חֵטְא עֲלֵיהֶם חָלִילָה, כִּי בְּוַדַּאי אַחַר אֲזָהֳרָתִי עֲלֵיהֶם לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּב בְּכָל חֹדֶשׁ, בְּוַדַּאי קִיְּמוּ זֹאת, וּמִי יוֹדֵעַ הַסִּבָּה בָּזֶה שֶׁנִּתְהַוָּה עִכּוּב כָּזֶה, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהָאֱמֶת שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ לִי עַגְמַת נֶפֶשׁ מֵעִכּוּב מָעוֹת אֲשֶׁר כָּלְתָה הַסְּכוּם שֶׁחַנּוּנִי כְּבוֹד אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר זֶה הָיָה חֶסֶד גָּדוֹל מֵאֵת ה', כִּי בִּלְתִּי זֹאת לֹא יָדַעְתִּי מֶה הָיָה נַעֲשֶׂה עִמִּי. חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו גָּבְרוּ עָלַי בָּזֶה עַד כֹּה, וּבָזֶה בָּטַחְתִּי אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא יַעַזְבֵנִי. וְעִם כָּל זֶה בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי עַגְמַת נֶפֶשׁ עַתָּה מֵעִכּוּב הַמָּעוֹת, עִם כָּל זֶה אֵין נֶחֱשָׁב זֹאת לְאֶחָד מֵאֶלֶף נֶגֶד זֶה אֲשֶׁר כָּלְתָה עֵינִי לִרְאוֹת כְּתִיבַת יָדָם הַטּוֹבָה, אָז וּתְחִי רוּחִי בְּקִרְבִּי. וּלְפִי חֲלִישׁוּת כֹּחִי מֵהַנַּ"ל לֹא הָיָה בְּלִבִּי לִכְתֹּב עַל יְדֵי זֶה הַפָּאסְט, אַךְ אָמַרְתִּי אֲשֶׁר לְפִי דַּעְתִּי בְּוַדַּאי שָׁלְחוּ לִי מִכְתָּבָם עִם מָעוֹת כְּפִי אֲשֶׁר הִזְהַרְתִּי אוֹתָם עוֹד מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, וּכְפִי הַנִּרְאֶה נִתְעַכֵּב עַל הַדֶּרֶךְ, כֵּן נָחוּץ לָהֶם לְדַעַת מְזֶּה אֲשֶׁר יִרְאוּ לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תִּקּוּן בָּזֶה, שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדִי מְהֵרָה. כִּי לְעֵת עַתָּה תֵּדְעוּ אֲשֶׁר עוֹמֵד הַדָּבָר אֲשֶׁר מֻכְרָח אָנֹכִי לְקַיֵּם הַדֶּרֶךְ בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם, אֲבָּעֶר טַאקֶע [וְאָמְנָם בֶּאֱמֶת] יוֹם יוֹם וְדַי

לַמַּבִּין. נָא בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ תְּשִׁימוּ לֵב לִדְבָרַי אֵלֶּה וְתִתְרְאוּ לַחֲשֹׁב אוֹדוֹתַי כְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיַדְכֶם לְטוֹבָתִי לִרְאוֹת לְתָמְכֵנוּ לְטוֹבַת מִחְיַת פַּרְנָסָתִי לְפֹה, הֵן לְהַנְטוֹת לִי מְעוֹתֵכֶם בִּזְמַנּוֹ, וְכֵן בְּעִנְיַן טוֹבָתִי מֵאוֹהֲבֵינוּ, תְּשִׁימוּ לֵב לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי אֵיזֶה מַעֲמָד בָּזֶה לְהַחֲיוֹתִי פֹּה.
וְהָעוֹלֶה עַל רוּחִי הָיָה לִכְתֹּב בָּזֶה אֵיזֶה מִכְתָּבִים לְאוֹהֲבֵנוּ מִטּוּלְטְשִׁין, אַךְ לַאֲשֶׁר מֹחִי מְבֻלְבָּל כָּעֵת, וּבִפְרָט כִּי לֹא יָדַעְתִּי מֵהַנַּעֲשֶׂה בְּשָׁם, וְאוּלַי כְּבָר נִשְׁלַח לִי אֵיזֶה תְּשׁוּרָה מֵהֶם, כֵּן אֵין לִי דִּבּוּרִים לְבוֹא אֲלֵיהֶם. וּבִפְרָט כִּי כָּתַבְתִּי לָהֶם כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים, וְעַד כֹּה אֵין לִי תְּשׁוּבָה מֵהֶם, וְגַם אֵין לִי תְּשׁוּבָה מִמִּשְׁפַּחְתֵּנוּ מֵאוּמָאן. הַכֹּל שֶׁנִּתְעַלֵּם מִמֶּנִּי כָּל דָּבָר, לָכֵן לֹא אוּכַל אָנֹכִי לָבוֹא עוֹד בְּפַעַם בִּדְבָרַי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אֲקַבֵּל אֵיזֶה תְּשׁוּבָה בָּזֶה לַדַּעַת אִם נִפְעַל אֵיזֶה דָּבָר בָּזֶה לְטוֹב. וַה' בְּרֹב רַחֲמָיו יָחוּס עָלַי וְיִחָנֵּנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לִשְׁקֹד עַל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי וְלִבְטֹחַ עָלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן, וְאֶזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר חַנֵּנִי לִהְיוֹת מִתּוֹשָׁבֵי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי עַתָּה, וְרַק זֹאת חַיּוּתִי עַתָּה לְטוֹב.
תֵּדְעוּ אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי לָכֶם בַּקַּיִץ הַלָּז שִׁבְעָה מִכְתָּבִים. א. בְּיוֹם ה' שְׁמִינִי עַל יְדֵי רַבִּי יוֹאֵל צְבִי. ב. בְּיוֹם ו' הַנַּ"ל עַל יְדֵי הַפָּאסְט. ג. קֹדֶם נְסִיעָתִי לְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה. ד. בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּמִּדְבָּר מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ הַנַּ"ל. ה. עַל יְדֵי יְדִידֵינוּ הָרַב אַבַּאלָע נֵרוֹ יָאִיר. ו. בְּיוֹם ג' חֻקַּת עַל יְדֵי הַפָּאסְט. ז. בְּיוֹם ה' דְּבָרִים עַל יְדֵי הַפָּאסְט. חוּץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי עַל יְדֵי יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר, וְעַד כֹּה לֹא קִבַּלְתִּי תְּשׁוּבָה אֲפִלּוּ עַל הָרִאשׁוֹן. יְחָנֵּנִי ה' בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל לְהוֹשִׁיעַ בָּזֶה מְהֵרָה, וְהִנֵּה בְּמִכְתְּבֵי מִן פָּרָשַׁת חֻקַּת כָּתַבְתִּי לָהֶם, וְרָשַׁמְתִּי לָהֶם צָעטִיל מֵאוֹהֲבֵינוּ אֲשֶׁר הָיוּ בְּעֶזְרָתִי בְּעֵת הַנְּסִיעָה לְפֹה, כִּי אָמַרְתִּי אוּלַי יִהְיֶה נָחוּץ לָכֶם זֹאת. עַתָּה רָצוּף פֹּה צָעטִיל מִקְצָת אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ לְמַעַן יִהְיוּ לִפְנֵיכֶם לְזִכָּרוֹן. וְעִם כְּבוֹד יְדִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב אַבַּאלָע נֵרוֹ יָאִיר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה וְאָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחַ לַעֲשׂוֹת לְטוֹבָתִי בְּעֵת יְמֵי הַקִּבּוּץ הַקְּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, רַק שֶׁהוּא מֻטָּרָד לְמִאד. עִם כָּל זֶה כַּאֲשֶׁר בָּנֵיכֶם שֶׁיִּחְיוּ יְעוֹרְרוּ אוֹתוֹ בָּזֶה, הִבְטִיחַ לִי שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לְעֶזְרָתְכֶם בְּכָל כֹּחוֹ לְטוֹבָתִי, כִּי הוּא רָאָה וְהֵבִין מַעֲמָדִי. כֵּן תְּבִינוּ אִיךְ לְהִתְנַהֵג, וַה' יַצְלִיחֵם, כִּי רַק עָלָיו יִתְבָּרַךְ סְמִיכְתִּי בְּכָל עִנְיָן זֶה, וְהוּא יִתְבָּרַךְ הַטּוֹב יְחָנֵּנִי. לְעֵת עַתָּה תֵּדְעוּ אֲשֶׁר נִמְצָא כָּעֵת בְּיָדִי מְזֻמָּן אֶחָד רָענְדִיל, וְעַל זֶה מַגִּיעַ מִמֶּנִּי הַקָּפּוֹת עַל עֵרֶךְ שִׁלְשָׁה רָענְדִילִיךְ וְיוֹתֵר קְצָת, וְעַד בֵּיאַת הָרָץ הַשֵּׁנִי הוּא עוֹד שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת. וְהָעֵת עַתָּה לְהָכִין עֲצִים וְגֶחָלִים עַל כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף, וְיָמִים טוֹבִים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין עָלֵינוּ לְטוֹבָה; וְעִם כָּל זֶה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, עִכּוּב מִכְתָּבָם עוֹלֶה לִי עַל הַכֹּל. הוֹדַעְתִּי לָכֶם כָּל זֹאת לְמַעַן תֵּדְעוּ מַהוּתִי, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם אֲשֶׁר הוֹצָאָה הֶכְרֵחִיּוֹת שֶׁלִּי לֹא פָּחוֹת מִן ד' רוּבַּל

כֶּסֶף לְשָׁבוּעַ, מָעוֹת פֹּה עוֹלֶה חֲמִשָּׁה רוּבַּל כֶּסֶף דִּיפָּאזִיטִין. וְלֹא אוּכַל עוֹד לְקַמֵּץ יוֹתֵר, כִּי עַל עִנְיַן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אוּכַל אָנֹכִי לְקַמֵּץ בְּכָל הַיְכֹלֶת, אַךְ עַל שְׁאָר דְּבָרִים אֵין בְּיָדִי, כִּי מְשָׁרֶתֶת מֻכְרַח אָנֹכִי לְהַחֲזִיק, כִּי הוּא פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וּכְמוֹ כֵן כְּבִיסַת בְּגָדִים וְכַדּוֹמֶה. וְעִם כָּל זֶה מֻכְרַחַת עוֹד זוּלָתִי תְּחִיֶּה לַעֲשׂוֹת בְּצָרְכֵי הַבַּיִת יוֹתֵר מִכֹּחָהּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת עַל פָּנֵי הַשָּׂדֶה. וְעִם כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הָרַב אַבַאלַע נֵרוֹ יָאִיר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה, כֵּן תִּשְׁמְעוּ מִמֶּנּוּ, וַה' יְשַׂיֵּם עֵצָה בְּלִבְּכֶם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה לְטוֹבָתִי; וְיָתֵר מִזֶּה אֵין בְּפִי מִלִּין, וְגַם כָּל הַנַּ"ל כְּתַבְתִּי שֶׁלֹּא בִּרְצוֹנִי, אַךְ הַהֶכְרֵחַ אִלְּצַנִי לָזֶה. וְהִנֵּה יְמֵי אֱלוּל הַקָּדוֹשׁ מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִים לִקְרָאתֵנוּ, יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבְּלָם כָּרָאוּי לִשְׁקֹד מֵחָדָשׁ עַל תַּכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי עֲדֵי נִזְכֶּה לִכְנֹס לִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּאֵיזֶה פָּנִים יָפוֹת. וְהִנְנִי מְבָרְכָם אֲשֶׁר יִזְכּוּ לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה עִם בְּנֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ בְּאוּמַאן, לִהְיוֹת נִמְנֶה בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ אֲשֶׁר מִתְאַסְּפִים לְשָׁם לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּבוֹד הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הַשּׁוֹכֵן בְּשָׁם יְהִי חֶלְקִי עִמָּהֶם. וּבָזֶה אֶסַּיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אֲבִיהֶם וְאוֹהֲבָם הַמְצַפֶּה לְהִתְבַּשֵּׂר מְהֵרָה מִטּוּב נְסִיעָתָם לְאוּמַאן אֲשֶׁר יִהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן צֵאתָם וּבוֹאָם כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיהֶם הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם לְטוֹב

יִצְחָק

זוּגָתִי תְּחִיֶּה גְּרִיסְט אַייךְ אַלֶּלע גָּאר פְּרַיינְטְלִיךְ אִין גְּלִיסְט בְּכָל לְבָבָהּ לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. גִּילוּיבְּט הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ זִיא אִיז מִיר פֹּה לְעֶזֶר גָּדוֹל [זוּגָתִי תְּחִיֶּה דּוֹרֶשֶׁת בִּשְׁלוֹם כֻּלְּכֶם מְאֹד בִּידִידוּת וּמְשִׁתּוֹקֶקֶת לִשְׁמֹעַ מִכֶּם בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. תְּהִלָּה לַהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הִיא בְּשִׁבִילִי פֹּה לְעֶזֶר גָּדוֹל], חַסְדֵי ה' גָּבְרוּ עָלַי בָּזֶה עַד מְאֹד. וְכָל מְגַמָּתָהּ שֶׁיִּהְיֶה לִי נַיְחָא לַעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, יְהִי ה' עִמִּי מַעֲתָּה וְלָנֶצַח לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

דְּאבְרִישׁ אֵשֶׁת רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶהרִינְהַארְץ

בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, נִפְלֵאתִי אֲשֶׁר לֹא זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר מֵהֶם אִם הָיוּ בְּהֶמְשֵׁךְ זֶה הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן עַל אֵיזֶה עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲשֶׁר כֵּן הָיוּ הַנְהָגָתָם בִּהְיוֹתִי שָׁמָּה, וְלִפְעָמִים פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה. נָא לְהוֹדִיעֵנִי הַטּוֹב מִזֶּה, וְעַל לְהַבָּא יַצְלִיחֵם ה' שֶׁיִּהְיוּ בְּכֹחָם לָבוֹא לְשָׁם כְּכָל רְצוֹנָם הַטּוֹב וְהָיְתָה זֹאת שִׂמְחָתִי לְהַחֲיוֹתִי לְטוֹב.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כַּאֲשֶׁר אֶקַבֵּל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֵיזֶה מִכְתָּב מֵאֵיזֶה מֵאוֹהֲבֵינוּ בְּוַדַּאי אָשִׁיב לוֹ תֵּכֶף כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. וַה' יַצְלִיחֵם כְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבָם תָּמִים מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתָם לְטוֹב

יִצְחָק הַנַּ"ל

וְתִדְרְשׁוּ לְמַעֲנִי בִּשְׁלוֹם כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הַיָּקָר כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי נֵרוֹ יָאִיר בְּאוּמַאן. וְהִנֵּה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, דַּרְכִּי זֶה זְמַן רַב, הַיְנוּ מִן אַחַר הִסְתַּלְקוּת כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי וּמוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לִתֵּן בְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל פִּדְיוֹן בְּיַד יְדִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן הַנַּ"ל עַל טוֹבַת צֹרֶךְ הַכְּלָל שֶׁלָּנוּ. וְגַם בַּשָּׁנָה הֶעָבְרָה נָתַתִּי לוֹ ח"י זְהוּבִים כַּיָּדוּעַ לָהֶם. עַתָּה כַּאֲשֶׁר נֶעְלָם מִמֶּנִּי מִכְתְּבִי לֹא אוּכַל לָדַעַת אִם יֵשׁ בְּיָדִי לִתֵּן ח"י זְהוּבִים לְפִי מַעֲמָדִי כָּעֵת. לָכֵן בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, עֲלֵיכֶם קָסְמִיכְנָא לִתֵּן לוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל פִּדְיוֹן עַל־שֵׁם הַכְּלָל, כַּמָּה שֶׁתְּבִינוּ, וְכָל הַמּוֹסִיף וְכוּ'. וְהָעִקָּר בְּמַטְבֵּעַ כֶּסֶף דַּיְקָא. וְכַמָּה שֶׁתִּתְּנוּ אֲקַבֵּל בְּחֶשְׁבּוֹן, וַה' הַטּוֹב יִפְדֶּה אוֹתָנוּ מִכָּל רַע. וְיִמְשֹׁךְ עָלֵינוּ בְּרָכָה וָחֶסֶד וְיַשְׁמִיעֵנוּ כָּל טוּב זֶה מִזֶּה לְהַחֲיוֹתִי.

פְּרִיסַת שָׁלוֹם לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב נַחְמָן חב"ר בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם.

יְקַבְּלוּ רָצוּף פֹּה קְוִויטְיל לְקַבֵּל עַל זֶה מִידִידֵנוּ שְׁאֵר־בְּשָׂרֵנוּ רַבִּי לִיפָּא מַאנַאלִיס נֵרוֹ יָאִיר חֲמִשָּׁה לוּלָבִים טוֹבִים, וְתַעֲשׂוּ עִמָּם כִּרְצוֹנָם הַטּוֹב. אֶפְשָׁר צְרִיכִין לִתֵּן לְאֶחָד מַתָּנָה, כֵּן יִהְיֶה בְּיֶדְכֶם, וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב יַעֲקֹב טַיְטְלְבּוֹיִם נֵרוֹ יָאִיר, בְּוַדַּאי מֵהָרָאוּי לְחָנְנוֹ בְּדָבָר כָּזֶה. וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר יִתְקַבְּלוּ לְשֵׁם בִּשְׁלֻמוּת, לְמַתָּנָה גְּדוֹלָה יֶחְשֹׁב, כִּי דָּבָר קָטָן אֲשֶׁר גָּדַל פֹּה אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, יָקַר מִכָּל הַגָּדֵל בְּחוּץ לָאָרֶץ וּבִפְרָט לִדְבַר מִצְוָה. כֵּן תַּעֲשׂוּ כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם לְטוֹבָתֵנוּ.

וּדְעוּ בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, אֲשֶׁר חִבַּת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת יָקַר עָלַי בְּכָל עֵת לְמַעְלָה, וְזֶה הוּא עִקַּר חִיּוּתִי בְּטוּב, וְכָל מַה שֶּׁהֶאֱרַכְתִּי בְּמִכְתְּבִי הוּא רַק מֵחֲמַת אַהֲבָתָם אֲשֶׁר קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, חֵפֶץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לְדַעַת מְטוּב שְׁלוֹמָם. וְעַל פַּרְנָסָתִי בִּטְחוֹנִי חָזָק בַּה' אֲשֶׁר בְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבֵנִי, וְהַכֹּל יָבוֹא בְּעִתּוֹ, וְאָזְכֶה עוֹד לְקַיֵּם מִצְוַת מַעֲקֶה עַל בֵּיתִי לַעֲשׂוֹת בַּמַּקְדֵּם הָאֶפְשָׁרִי, וְשֶׁיִּהְיֶה לִי אֵיזֶה קְצָת חֶדֶר מְיֻחָד לַעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר יֵשׁ לִי מָקוֹם טוֹב לָזֶה לַעֲשׂוֹת עִם חַלּוֹן כָּרָאוּי. לָכֵן בַּקָּשְׁתִּי מִכֶּם אֲשֶׁר אַל תִּדְאֲגוּ עֲבוּרִי. וְעַל אוֹדוֹתֵיכֶם מֵהַנַּעֲשֶׂה אֶתְכֶם תִּבְטְחוּ תָּמִיד בַּה' שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעַזְבֵכֶם. וַה' יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאָזְכֶה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד הַטּוֹב מִשְּׁלוֹמְכֶם, טוֹב אֱמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אֲבִיהֶם הַמְבָרְכָם בְּכָל טוּב וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתָם הַטּוֹבָה לְהַחֲיוֹתִי

יִצְחָק

רָצוּף פֹּה קְוִויטְיל, וְיַעְתִּיקוּ מִמֶּנּוּ עוֹד אֶחָד כְּתַבְנִיתוֹ, וְלִתֵּן אֶחָד עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְאֶחָד לִמְסֹר לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן הַלֵּוִי עִם הַפִּדְיוֹן עַל שֵׁם הַכְּלָל שֶׁלָּנוּ. וַה' יַאֲרִיךְ יָמֵינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

יִצְחָק

טו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' פָּרָשַׁת עֵקֶב תרכ"ט פֹּה, עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

מֵאֶרֶץ הַחַיִּים אֶקְרָא לְשָׁלוֹם יְדִיד נַפְשִׁי יִקְרַת לְבָבִי כְּבוֹד הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא הַוּתִיק הַנָּגִיד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם אַבָּא נֵרוֹ יָאִיר.

יִשָּׂא בְּרָכָה מֵאֵת ה' לְפַקְּדוֹ לְטוֹבָה בְּכָל הָעִנְיָנִים שֶׁלּוֹ. עֲדֵי יִזְכֶּה לְטוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא מֵעַתָּה וְלָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יְדִידִי, דִּמְיתִי לְקַבֵּל מִכְתָּבוֹ מֵאַדָּעס כְּהַבְטָחָתוֹ וְלֹא זָכִיתִי, כֵּן בָּאתִי לְהַבְטָחָתִי לְהַנְטוֹת לוֹ מִכְתָּבִי לְאוּמַאן. וְיֵדַע כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר אַחַר נְסִיעָתָם מִבֵּיתִי הָיִיתִי כַּמָּה יָמִים כִּמְקַבֵּל לְרֹב תְּשׁוּקָתִי לְאַהֲבָתָם, מֵמָּשׁ כָּלָה כֹּחִי, אֲשֶׁר בְּרֹב כֹּחַ הֶכְרַחְתִּי לֶאֱזֹר כְּגִבּוֹר חֶלְצַי לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לַעֲבוֹדָתִי לְהַתְמָדַת לִמּוּדִי הַטּוֹב. זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי, וְהַכֹּל בְּכֹחַ כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּזְכוּת כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ זללה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ. כֵּן יְהִי ה' עִמְּדִי מֵעַתָּה וְלָנֶצַח לִזְכוֹת לִשְׁקֹד עַל תַּכְלִיתִי הַנִּצְחִי כָּרָאוּי, וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי עִם כָּל הַטּוֹב הַנִּמְצָא אִתָּנוּ, לְבַלּוֹת נַפְשִׁי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים עַל יְדֵי כָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁלָּנוּ, וְלָדַעַת וּלְהַאֲמִין תָּמִיד אֲשֶׁר טוֹב ה' לַכֹּל. וְהִנֵּה בִּנְסִיעָתָם הַטּוֹבָה לְפֹה הִצְלִיחוּ וְגַם עָשׂוּ פְּרִי. אֲשֶׁר כְּבוֹד יְדִידֵינוּ הַיָּקָר הָרַב מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר נִתְעוֹרֵר מְזֶה, וְאָזַר כְּגִבּוֹר חֶלְצָיו וְשָׂם נַפְשׁוֹ בְּכַפָּיו לָבוֹא לְאוּמַאן לִזְכוֹת לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ הַמִּתְאַסְּפִים לְשָׁם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל כְּבוֹד הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הַשּׁוֹכֵן בְּשָׁם. יְהִי ה' עִמּוֹ, וַיַּצְלִיחוֹ בְּדַרְכּוֹ לְשָׁלוֹם, וְיִזְכֶּה לָבוֹא לְמְבֻקָּשׁוֹ הַטּוֹב כְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, וְלָשׁוּב לְבֵיתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתּוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְחַיּוּת נִפְלָא כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב. וְיֵדַע יְדִידִי אֲשֶׁר הֵיוֹתָם פֹּה עָשָׂה רֹשֶׁם גָּדוֹל לְחִבַּת הָאָרֶץ. וְכַמָּה יָמִים אַחַר נָסְעָם, בְּכָל עֵת הִלּוּכִי דֶּרֶךְ הָעִיר שָׁמַעְתִּי קוֹל בְּרָכָה עֲלֵיהֶם מִכַּמָּה וְכַמָּה אֲנָשִׁים בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְהָיָה לְנַחַת רוּחַ לְנַפְשִׁי. כֵּן יַצְלִיחֵם ה' לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים.

וְיָתֵר מִזֶּה אֵין מַה לְחַדֵּשׁ, בְּפָרָט כִּי יִשְׁמַע הַכֹּל מֵאֵת יְדִידֵנוּ הַנַּ"ל. וְחוּץ לָזֶה אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה קְצָת, לַאֲשֶׁר לֹא קִבַּלְתִּי מִכְתָּב מִבָּנַי שֶׁיִּחִיוּ עֵת רַב, הֵינוּ כָּתְבוּ לִי מִכְתָּב בְּיוֹם ג' תַּזְרִיעַ. וּמֵאַחַר מִכְתָּב זֶה לֹא הִשַּׁגְתִּי שׁוּם תֵּבָה אַחַת. וְנֶעְלָם מִמֶּנִּי כָּל הַנַּעֲשֶׂה בְּשָׁם בְּכָל הַקֵּיץ הַלָּזֶה. וְהַאֱמִנֵם שֶׁיֵּשׁ לִי בְּוַדַּאי בִּלְבּוּל גַּם מִדַּחִיקַת פַּרְנָסָתִי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַפֶּה לְקַבֵּל

אֵיזֶה סַךְ דֶּרֶךְ יָדָם, וְעַל כָּל פָּנִים הַסַּךְ הַמַּגִּיעַ לִי מֵהֶם בְּעַצְמָם, עִם כָּל זֶה אֵין נֶחֱשָׁב לִי זֹאת לְאֶחָד מֵאֶלֶף נֶגֶד הָעַגְמַת נֶפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לִי מֵעִכּוּב מִכְתָּבָם מִשְּׁלוֹמָם הַטּוֹב. אַךְ מִסְתָּמָא הַכֹּל מֵאֵת ה', כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִתֵּן דַּעַת בְּלִבֵּי לְהָסִיר מִמֶּנִּי בַּלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה, לְמַעַן אוּכַל לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַרְתִּי לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתִי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּטוּב טַעַם וָדַעַת, וּבְבִטָּחוֹנִי בְּאַהֲבָתוֹ כַּאֲשֶׁר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִתְוַעֵד עִמָּהֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאוּמַאן, כֵּן יְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּאַהֲבָה מִכֹּחַ דְּרִישַׁת שְׁלוֹמִי כַּאֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ, וְלִהְיוֹת עִמָּם לְטוֹבָתִי כְּהַבְטָחָתוֹ בְּכָל הָעִנְיָנִים. וַה' הַטּוֹב יַצְלִיחַ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֹד בַּקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה לְהַזְכִּירֵנִי לְטוֹב בְּכָל עֵת הֱיוֹתוֹ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וּבִפְרָט בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אֲנֹכִי אֲקַשֵּׁר עַצְמִי בְּנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי אֶל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, יְהִי חֶלְקִי עִמָּהֶם. וְיֵדַע נֶאֱמָנָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַזְכִּירוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹבָה עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים. יַקְשִׁיב ה' תְּפִלּוֹתֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, לְתַכְלִיתֵנוּ הַנִּצְחִי בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח, וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ אַהֲבַת עוֹלָם מְבַקֵּשׁ אַהֲבָתוֹ וּתְפִלָּתוֹ לְטוֹב.

יִצְחָק

יִדְרֹשׁ לְמַעֲנִי בִּשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ מִטִּשְׁעהרין. וּבִפְרָט לִידִידֵנוּ הָרַב הַמַּפְלָא הַנִּכְבָּד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד קְדֻשַּׁת שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְלִידִידֵנוּ הַנָּגִיד הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. אַהֲבָתָם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי. מֵעֵת פְּרִדָתָם מֵעָלַי לֹא אוּכַל לִשְׁכָּחָם כְּלָל, וּתְפִלָּתִי בְּכָל עֵת עֲבוּרָם לְטוֹב. וַה' יְחָנְנָם לְטוֹב לָהֶם מֵעַתָּה וְלָנֶצַח; וּבְיִחוּד יִדְרֹשׁ לְמַעֲנִי בִּשְׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַיָּקָר פְּרִי קֹדֶשׁ כְּבוֹד הָרַבָּנִי הַנִּכְבָּד הַנָּגִיד כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְתּוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דוֹבֶעֶר נֵרוֹ יָאִיר, אַהֲבָתוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי לְזָכְרוֹ בְּכָל עֵת לְטוֹבָתוֹ.

ט״ז

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ג' "תָּבוֹא" תרכ"ט עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה. מִקִּירוֹת לִבִּי אֶקְרָא בִּשְׁלוֹם בָּנַי הַיְקָרִים חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא הָרַב דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר, וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא הָרַב יְחִיאֵל מִיכֶל נֵרוֹ יָאִיר. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, יִתְבָּרְכוּ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּכָל טוּב רוּחָנִי וְגַשְׁמִי, וּבִפְרָט בִּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְשָׁנָה חֲדָשָׁה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עֲדֵי יִזְכּוּ לִחְיוֹת חַיִּים טוֹבִים הַנִּקְרָאִים חַיִּים לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים מֵעַתָּה וְלָנֶצַח. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בָּנַי הַיְקָרִים, יוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבוֹר הִגִּיעַ עָלַי הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה. אֲשֶׁר חַנַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִיתִי לְקַבֵּל מֵהֶם שְׁנֵי מִכְתָּבִים הַיְקָרִים, אֶחָד מִן יוֹם ג' פִּינְחָס בְּצֵרוּף אַרְבָּעִים רוּבַּל כֶּסֶף, ב' מִיּוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַנַּ"ל בְּצֵרוּף חֲמִשִּׁים רוּבַּל כֶּסֶף; בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ

לָזֶה. מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר, בְּוַדַּאי הָיָה הַכֹּל מֵאֵת ה' שֶׁאָסְבֹּל כָּל כָּךְ עִגְמַת נֶפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא עָבַר עָלַי כָּזֹאת מֵעוֹלָם, וּבְיוֹם אֶתְמוֹל טָרֶם זָכִיתִי לְהַקְבָּלָה אַחַר יְדִיעַת מִבִּיאַת הָרָץ. וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ נַפְשִׁי הִתְאַפֵּק בִּי, כָּל רוֹאִי יִפְחַד. בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ; אַךְ בָּנַי יְדִידַי שֶׁיִּחְיוּ אַתֶּם שְׁגִיתֶם מְאֹד בָּזֶה. הַאִם גְּזַרְתִּי עֲלֵיכֶם לִבְלִי לִשְׁלֹחַ לִי מִכְתָּב בְּלֹא מָעוֹת, אֲשֶׁר לְסִבַּת זֶה עִכְּבְתֶּם כְּתִיבַת מִכְתַּבְכֶם מִן פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ עַד פָּרָשַׁת פִּינְחָס י"ב שַׁבּוּעוֹת. אֲשֶׁר אָנֹכִי בִּקַּשְׁתִּי מִכֶּם לִכְתֹּב לִי בְּכָל חֹדֶשׁ עַל כָּל פָּנִים שׁוּרוֹת שְׁתַּיִם, וְהִרְבֵּיתִי עֲלֵיכֶם דְּבָרַי בָּזֶה בְּמִכְתָּבִי שֶׁל פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים, וְקִבַּלְתִּי תְּשׁוּבָתְכֶם שֶׁבְּוַדַּאי תְּקַיְּמוּ. נוּ מַה זֶּה הַתֵּרוּץ לְסִבַּת הַסּוֹחֲרִים, זֶה הוּא תֵּרוּץ נֶגֶד שְׁלִיחוּת מָעוֹת אֲשֶׁר צְרִיכִין לִפְעָמִים לְעַכֵּב הַשְּׁלִיחוּת לְמַעַן הַמְתִּין לְסִבַּת טוֹבָתִי, אַךְ נֵיר וּדְיוֹ בָּרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ הַרְבֵּה. וְאִם טִרְדָּתָם גְּדוֹלָה, כּוֹתְבִין רַק דִּבְרֵי שְׁלוֹמִים לְמַעַן הָפִיק רְצוֹנִי. הַכֹּל הֶעָבָר אַיִן, וּבְוַדַּאי אָנֹכִי מוֹחֵל לָכֶם בְּטוּב לְבָבִי, כִּי מַאֲמִין אָנֹכִי אֲשֶׁר כֵּן הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת לְמַעַן לְקָרֵב לְבָבִי וְכוּ'. אַךְ מֵעַתָּה מְאֹד בַּקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה לִבְלִי לִגְרֹם לִי כָּזֹאת, וּבִפְרָט שֶׁתְּקַיְּמוּ מִצְוַת כִּבּוּד בָּזֶה. וּבְדָבָר קָטָן תּוּכְלוּ לִזְכּוֹת לְחַיִּים אֲרֻכִּים, מַדּוּעַ תִּמָּנְעוּ מִזֶּה, וּבִפְרָט כִּי חַיַּי תְּלוּיִ בָּזֶה, כֵּן תְּחִישׁוּ לְטוֹבָתִי וּלְטוֹבַתְכֶם. וְהָאֱמֶנֶם אֲשֶׁר מִמֶּנִּי לֹא יִפָּלֵא, אֲשֶׁר לֹא כֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת. וּבְוַדַּאי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ לִי דֶּרֶךְ לְהָסִיר מִמֶּנִּי הַבִּלְבּוּלִים כָּאֵלּוּ, וּכְבָר שָׁפַכְתִּי הַרְבֵּה דְּמָעוֹת עַל זֶה. ה' יוֹדֵעַ לְבָבִי. עִם כָּל זֶה בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אַתֶּם צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁבְּיֶדְכֶם. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֹל שֶׁכַּאֲשֶׁר מֹחִי שָׁקֵט, בְּוַדַּאי נַעֲשֵׂית הָעֲבוֹדָה עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב, וַה' הַטּוֹב יִגְמֹר עִמִּי לְתַכְלִיתִי הַנִּצְחִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי בְּדִבְרֵיכֶם הַנְּעִימִים, אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם לִי שֶׁנִּנְחָמוּ דְּבָרַי בְּלִבְּכֶם. מַמָּשׁ הֶחֱיֵיתֶם אֶת נַפְשִׁי, כִּי לָזֶה כָּל מְגַמָּתִי. וּלְעִנְיַן זֶה גַּם כֵּן מֵהָרָאוּי שֶׁיֵּלְכוּ הַמִּכְתָּבִים כַּסֵּדֶר, כְּדֵי לֹא יָפְסְקוּ הַדִּבּוּרִים, וְתֵדְעוּ אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל הָיִיתִי בְּשָׁבוּעַ עָבְרָה בְּמֵרוֹן וְנִתְעַכְּבְתִּי בְּשֶׁם שְׁלֹשָׁה מֵעֵת לְעֵת מִן יוֹם ב' לִפְנוֹת עֶרֶב עַד יוֹם ה' בַּלַּיְלָה. וְשָׁם מָצָאתִי קְצָת מַרְגּוֹעַ לְנַפְשִׁי אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי שִׂיחִי כַּמָּה פְּעָמִים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק, הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וּבְמֶשֶׁךְ זֶה אָמַרְתִּי פַּעַם אַחַת הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּךְ לוֹמַר שָׁם.

מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ אֵיךְ נִפְתַּח לְבָבִי בַּאֲמִירָתָהּ, אֲשֶׁר אִם לֹא בָּאתִי לָזֶה הָעוֹלָם רַק בִּשְׁבִיל זֶה דַּיִּי. וּכְמוֹ כֵן זָכִיתִי לִהְיוֹת בַּמְּעָרָה שֶׁל כְּבוֹד הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ הִלֵּל הַנָּשִׂיא, וְשָׁם זָכִיתִי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה, כִּי נִפְתַּח לְבָבִי עַד אֵין שִׁעוּר. וּבֶאֱמֶת לֹא יָכֹלְתִּי לָצֵאת מֵהַמְּעָרָה מִגֹּדֶל הַדְּבֵקוּת שֶׁזָּכִיתִי שָׁם, וְהַכֹּל בְּכֹחַ הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַנִּגְלֶה נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה אֲשֶׁר הִשְׁאִיר לָנוּ בְּרָכָה עַל יְדֵי תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה נִפְתַּח לִבֵּנוּ (חָסֵר)

וְהִנֵּה לִבִּי מָלֵא מִלִּים, וְחָפֵץ אָנֹכִי לְהַטְעִימְכֶם מִנֹּעַם קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, אַךְ גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן [הַר בֵּינֵינוּ], וּבִפְרָט כִּי קָשָׁה עָלַי עַתָּה הָעֲבוֹדָה לְהָשִׁיב לְכָל אֶחָד תְּשׁוּבָתוֹ כְּבַקָּשַׁתְכֶם, אֲשֶׁר זֶה הַדָּבָר עָלַי לְטֹרַח גָּדוֹל. כֵּן תְּקַבְּלוּ פֹּה כַּמָּה מִכְתָּבִים וּקְוִויטְלִיךְ [פְּתָקִים] אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם מִקֹּדֶם וְאַחַר כָּךְ תְּבִינוּ אֵיךְ לְמָסֹר לְכָל אֶחָד. וּבֵין כָּךְ תִּרְאוּ גַּם כֵּן כַּמָּה דְּבָרִים טוֹבִים. וַה' יְחַזֵּק לְבַבְכֶם לִשְׁקֹד עַל דֶּרֶךְ הַחַיִּים. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם שֶׁתּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְכֶם בְּעִנְיַן עָסְקֵיכֶם לְהַחְזִקְתִּי פֹּה, כִּי מַמָּשׁ צָרִיךְ לִהְיוֹת נֶחֱשָׁב לָכֶם לַעֲבוֹדָה גְּדוֹלָה לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי אָב וּבֵן כְּחָדָא חֲשִׁיבָא. וְעַד נִסְיֹעָתִי לְפֹה הָיָה הָעִנְיָן אֲשֶׁר אָנֹכִי הֲכִרַחְתִּי לְשֵׁאת עָלַי הָעֹל, וְתָמִיד הָיָה כַּוָּנָתִי רַק שֶׁאָזְכֶּה לִרְאוֹתְכֶם לִהְיוֹת עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּמָּה שָׁנִים הָיָה מִתְנַהֵג כָּךְ כַּיָּדוּעַ לָכֶם. עַתָּה לְעֵת זִקְנָתִי צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּךְ אֲשֶׁר אַתֶּם תִּשְׁאוּ עֲלֵיכֶם הָעֹל, וְאָנֹכִי אֶהְיֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָפְשִׁי לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמַה טּוֹב וּמַה נָּעִים אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִרְאוֹת אוֹתִי נָטוּעַ בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל מְקוֹם קָדְשֵׁנוּ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. בָּנַי הַיְקָרִים, תּוּכְלוּ לִשְׁמֹחַ בָּזֶה כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם, וּבָזֶה יִהְיֶה תִּקּוּן לְכָל מַעֲשֵׂי יְדֵכֶם. אָנֹכִי זָכִיתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר כִּמְעַט רֹב יְמֵי הָיָה לִי עֲבוֹדָה לְטוֹבַת עִסְקֵנוּ הַקָּדוֹשׁ לְעִנְיַן לְהוֹצִיא לָאוֹר הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּנוּ, וְעוֹד שָׁמַעְתִּי בָּזֶה כַּמָּה הִתְחַזְּקוּת מִפִּי כְּבוֹד אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה אֲשֶׁר חִזֵּק אוֹתִי לִהְיוֹת שָׂמֵחַ בָּזֶה, וְאָמַר לִי בְּפֵרוּשׁ שֶׁזֶּה הוּא כָּל תִּקּוּנִי לְעִנְיַן הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלִּי. כְּמוֹ כֵן בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, תּוּכְלוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמְכֶם בְּעִנְיַן זֶה לְטוֹב לָכֶם. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים בָּזֶה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד. יְהִי ה' עִמָּנוּ אֲשֶׁר לְעֵת עַתָּה יְקַיֵּם בָּנוּ שִׂמְחַ זְבֻלוּן וְכוּ' וְיִשְׂשכָר בְּאָהֳלֶיךָ, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בִּרְבוֹת הַיָּמִים יְקַיֵּם זֹאת בֵּינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲכֶם שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְקִוִּיתִי לַה' אֲשֶׁר עַל יְדֵי מִצְוָה זֹאת תִּזְכּוּ גַּם עַתָּה לַחֲטֹף טוֹב אֲמִתִּי לְתַכְלִיתְכֶם הַנִּצְחִי, כִּי מִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה. וְתִקְרְאוּ מִכְתָּבִי אֲשֶׁר לִידִידִי הָרַב נַחְמָן הַלֵּוִי וְתִמְצְאוּ שָׁם קְצָת דְּבָרִים טוֹבִים. וְגַם אֶת מִכְתָּבוֹ אֵלַי עִכְּבָתָם יֶרַח יָמִים בְּיֶדְכֶם, לֹא אוּכַל לָדַעַת הַפְּרוּשׁ בָּזֶה. וּבְכֵן אָנֹכִי בְּקַשְׁתִּי עוֹד הַפַּעַם אֲשֶׁר עַל לְהַבָּא לְבִלִּי לְהִתְנַהֵג כָּךְ. מִסְּתָמָא קְרִיתֶם אֶת מִכְתָּבִי אֲשֶׁר מִידִידֵנוּ הָרַב נַחְמָן אֵלַי, וְכוֹתֵב הוּא גַּם כֵּן שֶׁמִּסְכָּם בְּדַעְתּוֹ לְהַחֲיֵנִי בְּמִכְתָּבוֹ בְּכָל חֹדֶשׁ יָמִים. וּמִזֶּה הָיָה רָאוּי לָכֶם לִלְמֹד קַל־וָחֹמֶר אֶלֶף פְּעָמִים אֵיךְ לְקַיֵּם רְצוֹנִי הַטּוֹב בֵּינֵינוּ, וְדַי לַמֵּבִין. אַךְ מִסְּתָמָא הָיָה הַכֹּל מֵאֵת ה' לְמַעַן עַנּוֹתִי בָּזֶה, כֵּן יִהְיֶה דַּי בָּזֶה. עַל הֶעָבָר הִנְנִי נוֹתֵן לָהֶם סְלִיחָה. וְעַל לְהַבָּא מְבַקֵּשׁ אָנֹכִי לְחָנֵּנִי בִּתְשׁוּבָה עַל זֶה וּלְהַחֲיוֹתֵנוּ בְּמִכְתָּבִים בְּכָל עֵת לְטוֹב.

מִכֹּחַ לוּלְבִים כְּבָר שָׂלַחְתִּי לוֹ לְקַבֵּל חֲמִשָּׁה לוּלְבִים מִידִידֵנוּ שְׁאֵר־בְּשָׂרִי רַבִּי לִיפָּא נֵרוֹ יָאִיר, וְאִם לֹא יִצְטָרֵךְ רַק שְׁנַיִם, לֹא יְקַבֵּל רַק שְׁנַיִם; וְעַל יְדֵי רַבִּי אַבָּיילֵע שָׂלַחְתִּי עֲשָׂרָה הֲדַסִּים מְשֻׁלָּשִׁים, מִסְּתָמָא קְבָלָם לְנָכוֹן.

וְיָתֵר מִזֶּה מָה אוּכַל לְהַאֲרִיךְ לָכֶם, לְעֵת עַתָּה אָנֹכִי בִּתְשׁוּקָתִי לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵהְיוֹתְכֶם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וּמִטּוּב הִתְנַהֲגוּת הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, וּמִטּוּב בּוֹאֲכֶם לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם, וּמִטּוּב שִׂמְחַתְכֶם. יַשְׁמִיעוּנִי, וְהָיְתָה לְשִׂמְחָתִי לְהַחֲיוֹתִי. וְהִנְנִי מְבָרְכָם בְּכָל לְבָבִי שֶׁיִּזְכּוּ לְכָל טוּב, וְלִשְׁמֹעַ מֵהֶם קוֹל שִׂמְחָה מֵעַתָּה וְלָנֶצַח, כְּנַפְשָׁם וְנָפֶשׁ אֲבִיהֶם הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָם לְטוֹב.

יִצְחָק

הַמִּכְתָּב הָרָצוּף פֹּה לְר' עוֹזֵר מֵאַדָעס לְמִסּוֹר תֵּכֶף וּמִיָּד, וּלְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה מִזֶּה אֵיזֶה תְּשׁוּעָה לְאָבִיו הָרַב יַעֲקֹב דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר, כִּי אֵין לְשַׁעֵר גֹּדֶל דָּחֳקוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן. ה' יְרַחֵם עָלָיו. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיַּגְלֵגֵל זְכוּת עַל יָדָכֶם, לְמִצְוָה רַבָּה יֵחָשֵׁב לָכֶם. וְאוּלַי לֹא יִהְיֶה בְּבֵיתוֹ, יִהְיֶה תַּחַת יָדְכֶם עַד בּוֹאוֹ, וְלִבְלִי לִמְסֹר לְזוּלָתוֹ, רַק לְיָדוֹ מַמָּשׁ. וְיִשְׁקֹד עַל תְּשׁוּבָתוֹ הַטּוֹבָה.

וְרַב שָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט לְכָל אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקָּרְאוּ וִיבָרְכֵם לְמַעֲנִי בִּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה, וְיִזְכּוּ לְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יָגִילוּ וְיִשְׂמְחוּ יַחַד בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם.

וְאֹמַר שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל שְׁכֵנֵינוּ שֶׁיִּחְיוּ, וּבִפְרָט לִידִידִי הָאַבְרֵךְ הַמַּפְלֵג הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר, גַּם עֲבוּרוֹ הִנַּחְתִּי קְוִויטִיל עַל מְקוֹם קָדְשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, וְאַהֲבָתוֹ חָקוּק בְּלִבִּי לְזָכְרוֹ לְטוֹב לוֹ.

יז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' נֹחַ תר"ל פֹּה עִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה.

לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי חֲבִיבִים כְּנַפְשִׁי הֲלֹא הֵם הָרַבָּנִי הַמַּפְלֵג הָרַב דָּוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלֵג הָרַב מִיכָל שֶׁיִּחְיֶה, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב וְכָל טוּב סֶלָה עֲלֵיהֶם וְעַל נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ, שַׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לַה' אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר הִגְדִּיל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ עָלַי, וְהִשְׁאִיר אוֹתִי לָכֶם מְמָוֻת לְחַיִּים. כִּי תִּדְעוּ, אֲשֶׁר קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיוֹם ב' דִּסְלִיחוֹת נָפַלְתִּי לְמִשְׁכָּב רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְלֹא יָרַדְתִּי מֵהַמִּטָּה עַד יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּרֵאשִׁית הֶעָבַר; וַעֲדַיִן לֹא בִּשְׁלֵמוּת, רַק שֶׁיָּכוֹל אָנֹכִי לֵישֵׁב קְצָת אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן, וְלֵילֵךְ בַּבַּיִת קְצָת אָנָה וָאָנָה, וַאֲכִילָתִי עֲדַיִן כַּנָּמוּל

עָלַי אִמּוֹ. וּבְכָל יוֹם עוֹבְרִים גַּלִּים אֲחֵרִים, אַךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וּמָה אוּכַל לְסַפֵּר לָכֶם תֹּקֶף הַחוֹלַאַת שֶׁהָיָה לִי רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲשֶׁר רַחֲמָנָא לִצְלַן הָיִיתִי בַּעַל יִסּוּרִים מֻרִים מֵהַהַתְחָלָה עַד הַסּוֹף. אַךְ מִן הַתְּחָלָה עַד יוֹם צוֹם גְּדַלְיָה הָיָה נִמְצָא לִפְעָמִים קְצָת הַרְוָחוֹת, וְעִם כָּל זֶה הָיוּ לֵילוֹת שֶׁצָּעַקְתִּי עַל מַכְאוֹבֵי הַמָּרִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְרָצִתִּי עַל כָּל הַבַּיִת מִפְּנֵה לְפִנָּה, וְצָעַקְתִּי מִכְּאֵב לֵב גִּיוַואלְד מָע פַאלְקִיוֶועט מִיךְ [אַהָה! מְעַנִּים אוֹתִי], אַךְ נֶגֶד הַיּוֹם הֵקֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעָלַי קְצָת. וְעִם כָּל זֶה לֹא יָכֹלְתִּי לֵירֵד מֵהַמִּטָּה, וְלֹא אָכַלְתִּי מְאוּמָה, רַק שְׁתִיתִי מַיִם בְּלִי שִׁעוּר. אַךְ מִן צוֹם גְּדַלְיָה עַד יוֹם צוֹם כִּפּוּרִים הִתְגַּבְּרוּ רַחֲמָנָא לִצְלַן הַמַּכְאוֹבִים הָאַרְסִיִּים הַמָּרִים כַּסֶּדֶר, וְנָפַלְתִּי נִרְדָּם וְדַבֵּקְתִּי לְשׁוֹנִי לְחִכִּי, כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְדַבֵּר מֵחֲמַת צָרוֹת הַמַּכְאוֹבִים רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְכָל הַמְּבִינֵי מַדָּע דִּפֹּה הָיִיתִי בְּעֵינֵיהֶם רַחֲמָנָא לִצְלַן לְאַחַר יֵאוּשׁ, אַךְ אָנֹכִי תְּהִלָּה לְאֵל הָיִיתִי בְּדַעָה צְלוּלָה בָּרָה וּנְקִיָּה, וְהֵבַנְתִּי בְּעֹמֶק דַּעַת אֲשֶׁר לֹא כֵן הוּא, רַק פָּחַדְתִּי אוּלַי לֹא יִהְיֶה בְּכֹחִי לִסְבֹּל הַיִּסּוּרִים כָּאֵלּוּ. מִיּוֹם עָמְדִי עַל דַּעְתִּי לֹא רָאִיתִי חוֹלֶה כָּזֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן אֲשֶׁר יִהְיֶה מְסֻבָּל בְּיִסּוּרִים אַרְסִיִּים כָּמוֹנִי. וְצָעַקְתִּי רַק מִכְּאֵב לֵב בְּמַחֲשָׁבָה לַה' אֵל עֶלְיוֹן, כִּי הַדִּבּוּר הָיָה נִמְנָע מִמֶּנִּי, וּבִקַּשְׁתִּי שֶׁיְּרַחֵם עָלַי וְיָסִיר מֵעָלַי הַמַּכְאוֹבִים הַמָּרִים רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְעִקַּר הַחוֹלַאַת הָיָה מִן הַבֶּטֶן, כִּי הָרֹאשׁ וְהַיָּדַיִם וְהַלֵּב וְהָרַגְלַיִם הָיוּ חָפְשִׁי מִשּׁוּם מַכְאוֹב, רַק בְּהַבֶּטֶן הָיָה תַּבְעֵרַת מְדוּרָה כְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת, וּמִשָּׁם יָצְאוּ הָאַרְסִיִּים שֶׁל הַמַּכְאוֹבִים אֶל הַמָּתְנַיִם וְהַכְּלָיוֹת. וְהִתְּשׁוּעָה הָיְתָה עַל יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים, כִּי בְּיוֹם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת אָמַרְתִּי לִידִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן רִיוָואצְקֶער אֲשֶׁר הוּא גָּמַל עִמִּי חֶסֶד כָּזֶה אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמַנְתִּי אִם לֹא רָאִיתִי, לֹא פָּנָה לְבֵיתוֹ בְּלֵילְתִּי בְּעֵת אֲכִילָתוֹ. וְכָל הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה עָמַד אֶצְלִי וְשֵׁרֵת אוֹתִי בְּכָל מִלֵּי, וַאֲפִלּוּ לֵיל כָּל נִדְרֵי לָן אֶצְלִי, עַד לֵיל יוֹם א' דְּסֻכּוֹת אֲשֶׁר בָּרוּךְ הַשֵּׁם הָיִיתִי עַל זֶה הָעוֹלָם. יְהִי ה' עִמּוֹ וְיִזְכֶּה לְכָל טוּב אֲמִתִּי כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ. וְאֶצְלִי הוּא בִּלְתִּי סָפֵק אֲשֶׁר זֹאת הַמִּצְוָה תֵּלֵךְ לְפָנָיו בָּרֹאשׁוֹנָה. וְאָמַרְתִּי לוֹ אָז בְּכָל כֹּחִי, קְחוּ מִזּוּגָתִי עֶשְׂרִים טָאלֶיר, וּתְקַבְּצוּ מִנְיַן מֵאוֹהֲבֵי נַפְשִׁי וְהַמָּעוֹת תְּחַלְּקוּ לַעֲנִיִּים, וְהַמִּנְיָן יֵלְכוּ לוֹמַר תְּהִלִּים עַל מְקוֹם קָדְשׁוֹ שֶׁל כְּבוֹד הָאַר"י זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְנִתְקַבְּצוּ אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי יוֹתֵר מִמִּנְיָן וְהָלְכוּ לְשָׁם, וְשָׁפְכוּ לִבָּם כַּמַּיִם בְּדָמְעוֹת רוֹתְחוֹת כִּי הָיָה לָהֶם רֹב רַחֲמָנוּת עָלַי. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מֵאָז הִתְחִילָה הַיְשׁוּעָה, רַק מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בְּדַרְגוּת גָּדוֹל לֹא הָיָה נִרְגָּשׁ לְשׁוּם בְּרִיאָה, וְגַם אָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי מְאוּמָה עוֹד מֵהַנַּעֲשֶׂה עִמִּי, עַד יוֹם כִּפּוּרִים הִתְחִיל לַעֲלוֹת עַל מַחֲשַׁבְתִּי רַעְיוֹנִים אֲחֵרִים לְטוֹבָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְבֹקֶר יוֹם מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים וַתִּצְמַח הַיְשׁוּעָה. וְתֵכֶף קָרָאתִי לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן יְחִיֶּה מִמְּקוֹם שָׁכְבוֹ וְגַם לְזוּגָתִי תִּחְיֶה, וּבִשַּׂרְתִּי לָהֶם הַבְּשׂוֹרָה טוֹבָה, וַה' הַטּוֹב יוֹשִׁיעֵנִי בִּשְׁלֵמוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר כִּי יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לָכֶם, רַק מֵחֲמַת עֲיֵפוּת נַפְשִׁי לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. גַּם זֶה כָּתַבְתִּי בְּרֹב כֹּחִי רַק לְמַעַן אַהֲבַתְכֶם, כִּי הֲגַם שֶׁתִּהְלָה לָאֵל יָדַי שְׁלֵמִים אִתִּי, עִם כָּל זֶה הַבֶּטֶן אֵינוֹ נוֹתֵן רְשׁוּת לֵישֵׁב הַרְבֵּה עַל מָקוֹם אֶחָד. ה' יְרַחֵם עָלַי וְיִרְפָּאֵנִי בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. לְעֵת עַתָּה הוֹלֵךְ הַדָּבָר לְאַט לְאַט, וְתִקְוָתִי רַק לַה' בִּזְכוּת הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל זְצוּק"ל, וְתַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ זַצַ"ל שֶׁיְמַהֵר רְפוּאָתִי בִּשְׁלֵמוּת, לְחַזֵּק כֹּחִי בְּכָל רְמַ"ח אֵיבְרֵי וּשְׁסָ"ה גִּידֵי לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר יְחַזֵּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּחִי כָּרְאוּי, אָבוֹא אֲלֵיכֶם בַּאֲרִיכוּת כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי לְטוֹב. וּבָזֶה אֲסַיֵּם וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי כּוֹתֵב בַּעֲיֵפוּת גָּדוֹל מְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, עֲדֵי אָזְכֶּה לְבַשֵּׂר לָכֶם מְהֵרָה מִכָּל טוֹבָתִי

יִצְחָק

תַּעְתִּיקוּ מִכְתָּב הַלָּז וְתִשְׁלְחוּ לְאוּמַאן לִידִידֵנוּ הַיָּקָר הָרַב נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה עִם קְוִויטְיל הָרָצוּף פֹּה. זוּגָתִי תִּחְיֶה דּוֹרֶשֶׁת שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה; וְגַדֵּל הָרַחֲמָנוּת שֶׁהָיָה עָלֶיהָ תּוּכְלוּ לְשַׁעֵר בְּעַצְמְכֶם, וַה' שָׁמַע דִּמְעָתָהּ; וְעַתָּה עוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת אוֹתִי בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה כְּכָל הַצָּרָךְ. ה' יַאֲרִיךְ יָמֶיהָ וּשְׁנוֹתֶיהָ בַּטּוֹב וּבַנְּעִימִים, וּבָזֶה אֲנִי רוֹאֶה גַּם כֵּן חַסְדֵי ה' עָלַי, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, כֵּן הַטּוֹב יְגַמְּלֵנוּ תָּמִיד לְטוֹב לִי, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

מכתבי רבי נחמן מטולטשין

א

מִכְתַּב מֵרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין לְר' מֵיכְלִי נֶכֶד מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל.

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' נִשָּׂא תר"ל לְפֹה קְהִלַּת אוּמַאן.

חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, הָרַב הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ' רַבִּי מֵיכְלִי נֵרוֹ לֹא יִדְעַךְ נֶצַח סֶלָה וָעֶד, עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כְּבָר הַשַּׁבְתִּי לְמַעֲלָתוֹ אֲשֶׁר בָּרוּךְ הַשֵּׁם קִבַּלְתִּי כָּל מִכְתָּבָיו, וְגַם נִדְבַת לִבּוֹ הַטּוֹב. וְעַתָּה חֲדָשׁוֹת שֶׁתַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, הֵן הֵמָּה הַהֶבֶל הֲבָלִים הַנּוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִקִּנְאָה וְכוּ', חֲדָשׁוֹת בָּזֶה אַיִן כִּי הֵן הֵמָּה הַשְּׁטוּתִים הַיְשָׁנִים דִּישָׁנִים, אֲשֶׁר גָּרְמוּ לָנוּ מַה שֶּׁגָּרְמוּ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, הָרַחֲמָן יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה. אֲבָל הֶחָדָשׁ שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ וָיֵשׁ, הוּא הוּא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְחִדּוּשֶׁיהָ שֶׁחִדְּשׁוּ הַבְּחִירֵי צַדִּיקֵיא. וַעֲדַיִן לֹא זָכִינוּ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים אֲשֶׁר בָּהֶם הַחֲמֵשׁ שֶׁבְּכָל סֵדֶר עַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י זַ"ל, וְהַדְּרוּשִׁים נִפְלָאִים אֲשֶׁר בְּמִדְרָשׁ רַבָּה וּבַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְעוֹד וְעוֹד, וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ

וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשִׁים זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. כֵּן נִזְכֶּה לֶהֱגוֹת בָּהֶם תָּמִיד, וְלִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ הַחֲדָשׁוֹת שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וּלְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ בָּהֶם בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהַיּוֹם לָמַדְתִּי הַמַּאֲמָר הַקָּדוֹשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קכ"ג) "הָעִקָּר וְהַיְסוֹד שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ, לְהִתְקַשֵּׁר לְהַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר וּלְקַבֵּל דְּבָרָיו עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה דָּבָר קָטָן וְדָבָר גָּדוֹל" וְכוּ'. וּכְבָר מֻנָּח כְּלָל בְּיָדֵינוּ אֲשֶׁר כָּעֵת הוּא הַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְיֵשׁ בָּזֶה דִּבּוּרִים הָרְבֵּה לְבָאֵר, יְזַכֵּנוּ ה' לְדַבֵּר בָּזֶה פָּנִים אֶל פָּנִים. כֵּן נִזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַחַיִּים וְהַקַּיָּמִים קָטָן וְגָדוֹל, כִּי עַל זֶה נֶאֱמַר מִקְרָא שֶׁכָּתוּב בְּמִשְׁלֵי (ד), "מִכָּל מִשְׁמָר נְצֹר נִפְשֶׁךָ וְכוּ' כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים". וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת הָרַ"ן קפ"ה) אֲשֶׁר כָּל מַה שֶּׁמְצַוֶּה לַעֲשׂוֹת, אֲפִלּוּ דָּבָר קַל תּוֹלֶה בָּזֶה תִּקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא וְכוּ' וְכוּ' עַד הַסּוֹף, כֵּן נִזְכֶּה לְקַיְּמָם. וּבִפְרָט הַדְּבָרִים הַקַּלִּים וּנְעִימִים לַעֲשׂוֹתָם, לִלְמֹד אֵיזֶה סְעִיפִים שֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם, וְאֵיזֶה קַפִּיטְלִיךְ תְּהִלִּים, וְלִשָּׂא עֵינֵינוּ וְלִבֵּנוּ בְּכָל פַּעַם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְאֲפִלּוּ אִם אֵין יְכוֹלִין לְדַבֵּר רַק דִּבּוּרִים מְעָטִים, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רַחֵם עָלַי, גַּם זֶה יָקָר מְאֹד. וּבִפְרָט לְקַיֵּם מַאֲמָרוֹ זַ"ל מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. כֵּן נִזְכֶּה לְהִתְחַדֵּשׁ לְבָבֵינוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה לִלְמֹד וְכוּ' וּלְקַיֵּם בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה, וּלְהַאֲמִין בָּזֶה בֶּאֱמוּנָה גְּדוֹלָה. כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנַפְשׁ אוֹהֲבֵכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד, וּמַעְתִּיר בַּעֲדָם, וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִרְאוֹת עִמּוֹ וְעִם אֲחִיו הַיָּקָר בִּזְמַן מְרֻוָּח, וּלְדַבֵּר כָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה, עֲדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ רוּחוֹת הַקְּדֻשָּׁה מֵהַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים בִּלְבָבֵנוּ לְקִיּוּם וּלְמַעֲשֶׂה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

נַחְמָן הַלֵּוִי

וְשָׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ, וּבִפְרָט לְאָחִיו הַיָּקָר. וְכָל דְּבָרַי שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּוָּנָתִי לְכֻלָּם, וּבִפְרָט לְאָחִיו הַיָּקָר שֶׁיִּחְיֶה עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ב

בְּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד' בְּשַׁלַּח תרל"ב לפ"ק אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הֲלֹא הוּא הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְכוּ' וְכוּ' הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל נֵרוֹ יָאִיר, הַצָּלְחָתוֹ יַעֲלֶה לְמַעְלָה וּלְטוֹבָתוֹ בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מֻסְגָּר פֹּה מִכְתָּב לְגִיסוֹ הַיָּקָר וְכוּ' הַנָּגִיד רַבִּי רְפָאֵל יְדִיד נַפְשִׁי נֵרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר הִגִּיעַ לְיָדִי קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, אַךְ לֹא הָיָה עוֹבֵר וָשָׁב בָּטַח לִשְׁלֹחַ עַל יָדוֹ, כֵּן יְקַבְּלוֹ עַתָּה וְיִמְסְרֵהוּ לְיָדוֹ. יוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ. יְזַכֵּנוּ ה' לְהַאֲרִיךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֲשֶׁר כֻּלָּם כְּלוּלִים בְּהַשִּׁירָה

הַקְּדוֹשָׁה אֲשִׁירָה לַה' כִּי גָּאֹה גָּאָה וְכוּ' וְכוּ'. גָּאט אִיז גְּרוֹיס [ה' גָּדוֹל] וְעָשָׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם בְּבַגַּשְׁמִיּוּת וְגַם בְּרוּחָנִיּוּת, וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּמַעֲמָדוֹ, לָזֶה בַּעֲשִׁירוּתוֹ וּלְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּעֶרְכּוֹ. אַךְ אָחִי יְדִידִי, זֹאת צְרִיכִין לֵידַע שֶׁמֻּכְרָח לַעֲבֹר אֵיזֶה מְעַט מְרִירוּת כַּמְבֹאָר בַּאֲרִיכוּת נֹעַם בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (בְּסִימָן כ"ז לקוטי א) עַל עִנְיַן הַנִּפְלָא שַׁבָּת בְּמָרָה נִצְטַוָּה, הַמּוּבָא בַּסֵּדֶר הַנַּ"ל שָׁבוּעַ זֹאת. וּמְבֹאָר שָׁם בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ שֶׁזֶּה רֶמֶז שֶׁמַּכְרָחִין לִסְבֹּל מְעַט מְרִירוּת, כְּמוֹ שֶׁיְּדוּעַ שֶׁכָּל הָרְפוּאוֹת מְלֻבָּשִׁים בְּסַמִּים מָרִים, כֵּן שַׁבַּת שָׁלוֹם שֶׁהִיא רְפוּאָה לְכָל הַדְּבָרִים, נִצְטַוָּה בְּמָרָה לְרַמֵּז עַל הַנַּ"ל. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁמּוּבָא עַל פָּסוּק "הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר" וְכוּ' מַה שֶּׁשִּׁבַּח חִזְקִיָּה אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְיִנָּעֵם לְנַפְשׁוֹ.

אָחִי יְדִידִי אֲדַבֵּר עִם מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ עַל טַיְיטְשׁ, חֲזַק וַחֲזַק מַיין בְּרוּדֶּער אַרַיין טָהאן זִיךְ גוּט טִיף [הַשְׁקַע עַצְמְךָ הֵיטֵב בְּעֹמֶק], בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּהַתּוֹרוֹת וּבְהַמַּעֲשִׂיּוֹת, וְהַדְּרוּשִׁים שֶׁל תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זַ"ל וּבְהַתְּפִלּוֹת הַנַּ"ל. וְהֶרֶם קוֹלְךָ בִּנְעִימָה בְּתֻהִלִּים וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וּזְעָקוֹת וְכוּ' אֲשֶׁר בְּהַתְּפִלּוֹת וְאָז וֶוועסְטוּ לֶעבִּין אַ לֶעבִּין [וְאָז תִּחְיֶה חַיִּים], כִּי זוֹלַת זֹאת אֵין שׁוּם חַיּוּת כְּלָל. וְהַבֵּט וּרְאֵה בְּעֵין שִׂכְלוֹ וּבִינָתוֹ אֲשֶׁר חָנָנְךָ ה', וְתִרְאֶה הֵיטֵב אֲמִתַּת הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ. כֵּן יְהִי ה' בְּעֶזְרְךָ שֶׁתִּזְכֶּה צוּ בַּאהַארְצָען זִיךְ [לְהִשְׁתַּרְשׁ אֶת לִבְּךָ] בְּאֵשׁ הַקְּדוֹשׁ אֲשֶׁר מַשְׁרֵשׁ בְּכָל לֵב אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, וּלְהַכְנִיס אֵשׁ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת בְּכָל הַנַּ"ל אָז טוֹב לוֹ. וְיֵשׁ בָּזֶה עוֹד לְדַבֵּר אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ.

תְּשׁוּקָתִי שֶׁיִּדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹמִי לִפְרָקִים, אוּלַי יְזַכֵּנוּ ה' שֶׁיִּהְיֶה נִדְבָּר בֵּינֵינוּ אֵיזֶה דִּבּוּרִים הַמֻּשְׁרָשִׁים בָּנוּ מִמְּקוֹר חַיּוּתֵנוּ זַ"ל, אֲשֶׁר חַיּוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא תּוֹלֶה בָּזֶה. וְיִדְרֹשׁ בְּגִינִי בִּשְׁלוֹם חוֹתְנוֹ הַיָּקָר מִפִּי וְכוּ' וּלְכָל זַרְעוֹ שֶׁיִּחְיוּ, וְלִידִידֵנוּ עֹז שְׁאֵר־בְּשָׂרוֹ הָאַבְרֵךְ הַיָּקָר רַבִּי נָתָן בֶּן דּוֹדוֹ רַבִּי יְקוּתִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר. וְיַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ שֶׁאֵין שׁוּם תַּכְלִית טוֹב כִּי אִם לְקַיֵּם כַּנַּ"ל, וְאַף עַל פִּי כֵן יַצְלִיחֵם ה' גַּם בְּעֹשֶׁר רַב. כִּי וְדֹרְשֵׁי ה' לֹא יַחְסְרוּ כָל טוּב, כֵּן יְקַיֵּם בָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת דּוֹרְשֵׁי ה' בֶּאֱמֶת, וְלֹא נַחֲסֹר כָּל טוּב בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים.

נַחְמָן הַלֵּוִי

ג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' פָּרָשַׁת בְּהַר תרל"ב לפ"ק אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַב הַמַּפְלִג הַוּתִּיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ' הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל נֵרוֹ

לֹא יִדְעַךְ נֶצַח סֶלָה וָעֶד, שֶׁיִּחְיוּ וְיַאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים וְכָל טוּב הַצָּלְחָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אָחִי יְדִידִי שֶׁמַּעְתִּי אֲשֶׁר עָבַר עַל מַעֲלָתוֹ בִּדְבַר הַשְׁרָפָה אֲשֶׁר הָיָה בְּקִהִלָּתוֹ, יְמַלֵּא ה' חֶסְרוֹנְךָ, וְעַל דָּא קָאָתֵינָא לְבָרְכוֹ וּלְחַזְּקוֹ. חֲזַק וְיֵאָמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה' שֶׁמְּמַלֵּא יְמַלֵּא ה' חֶסְרוֹנוֹ בְּכֶפֶל כִּפְלֵי כִּפְלַיִם. וְיִזְכֶּה נָא יְדִידִי מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זַ"ל (בָּבָא בַּתְרָא י.) בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה גּוֹזְרִין כַּמָּה יִפָּסִיד וְכַמָּה יַרְוִיחַ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת, וְכֵן יַעֲזֹר לוֹ ה' שֶׁהָרֶוַח יִהְיֶה כִּפְלֵי כִּפְלֵי כִּפְלַיִם לַאֲלָפִים. וְאַף עַל פִּי כֵן מֻכְרָחִין לְהַפְסִיד אֵיזֶה סְכוּם גַּם כֵּן כַּנַּ"ל, רַק אִם זָכָה הוּא מַפְסִידוֹ לְנְתִינַת הַצְּדָקָה. וּמֵעַתָּה יַצְלִיחֵהוּ נָא ה' בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדָיו אֲשֶׁר יִקְנֶה וַאֲשֶׁר יִסְחַר יִהְיֶה לְהַצְלָחָה רַבָּה. וַה' יְזַכֵּנוּ שֶׁנּוֹצִיא מִזֶּה רְמָזִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, כִּי הֲלֹא אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל פַּעַם אֲשֶׁר הַכֹּל בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ, הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ וְהַגּוּף שֶׁלּוֹ וְהַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ, וְאֵין בְּיָדֵינוּ לְהַרְוִיחַ, וְאֵין בְּיָדֵינוּ לְהַנְצֵל מִשּׁוּם הֶפְסֵד רַק בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

עַל כֵּן אָחִי יְדִידִי, נַתְחִיל מֵעַתָּה לְקַיֵּם אַזְהָרַת רַבֵּנוּ זַ"ל לְקַבֵּעַ עִתִּים לְתוֹרָה וְלִתְפִלָּה, וּלְקַיֵּם הַזְהָרָתוֹ לְהַשְׁלִיךְ אֶת עַצְמוֹ עָלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְלִגְזֹז אֶת נְכָסָיו לִצְדָקָה. אָז תַּצְלִיחַ וְאָז תַּשְׂכִּיל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה יִהְיֶה לְךָ חַיִּים טוֹבִים וּנְעִימִים. כִּי כְּלָל הוּא שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא מְרִירוּת מִכָּל צַד, וְאֵין שׂוּם הַמְתָּקָה רַק זֹאת הַתּוֹרָה. בִּשְׁנֵי אֲפָנִים, הָאֶחָד שֶׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִמְתָּקִין וְנִתְמַעֲטִין הַיִּסּוּרִים, וְגַם בְּזוֹ הַשָּׁעָה שֶׁעוֹסְקִין בָּהּ וּמִתְדַּבְּקִין וּמִתְקַשְּׁרִין בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ וְתֵבוֹתֶיהָ בְּמִתְיקוּת הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ, עַל יְדֵי זֶה מַרְגִּישִׁין חַיּוּת בְּזוֹ הַשָּׁעָה, וְגַם מוֹשֶׁכֶת טַעַם חַיּוּתָהּ גַּם כֵּן אֵיזֶה זְמַן. כֵּן אָחִי יְדִידִי זֶה כַּמָּה אֲשֶׁר אֲנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב, וּמְחַזְּקוֹ שֶׁיְּקַיֵּם אֶת עַצְמוֹ לְתוֹרָה וְלִצְדָקָה. כֵּן עוּרִי נָא, הִתְעוֹרְרִי נָא בְּכָל פַּעַם מֻחְדָּשׁ, צוּ וְשַׁאֲרַע אֵשׁ תְּשׁוּקַת פְּנִימִיּוּת לְבָבְךָ הַטּוֹב לְהִתְעוֹרֵר מֻחְדָּשׁ לְתוֹרָה וְלִצְדָקָה, וּבְהַדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר מוֹלִיךְ אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בְּמַעַט הַטּוֹב אֲשֶׁר זוֹכִין לַחֲטֹף וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה, וּלְהִשְׁתּוֹקֵק לַחֲטֹף עוֹד וּלְהִתְחַיֵּל בְּכָל פַּעַם מֻחְדָּשׁ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ. וּלְקַיֵּם מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת נד.) עַל פְּסוּק וּבְכָל מְאֹדֶךָ בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לְךָ הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בְּמִאֹד מְאֹד. כֵּן נִזְכֶּה לָזֶה בְּתִשׁוּקַת פְּנִימִיּוּת לְבָבוֹ הַטּוֹב, וּכְבִרְכַּת אוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמְצַפֶּה לְהַצְלָחָתוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נַחְמָן חַזָּן הַלֵּוִי

וְלוֹמַר שָׁלוֹם וּבְרָכָה לְחוֹתְנוֹ הַיָּקָר, מְאֹד הִנְנִי מִתְגַּעְגֵּעַ עַל בּוֹאוֹ לְשָׁלוֹם לְפֹה בַּיָּמִים הַלָּלוּ, וּבִפְרָט שֶׁהָיָה לִי יְדִיעָה מֵרַבִּי אַבָּיֵלִי שֶׁתִּשְׁוּקָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה פֹּה עַל ל"ג בָּעֹמֶר, וְכֵן יֹאמַר שָׁלוֹם לְכָל זֶרַע יִצְחָק שֶׁיִּחְיוּ.

אַחַי וְרֵעַי נְשִׂימָה עַל לְבָבֵנוּ בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ אֲשֶׁר מִכָּל הַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, לֹא יִהְיֶה נִשְׁאָר מֵאִתָּנוּ כִּי אִם מְעַט הַטּוֹב שֶׁחוֹטְפִין מִזֶּה הָעוֹלָם, כְּמַאֲמַר הַמִּשְׁנָה הַנַּ"ל אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְכוּ' כִּי אִם תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כֵּן נִזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף בְּכָל פַּעַם כָּל זֹאת, וּלְשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ רַק בְּזֹאת הַתּוֹרָה. וְדֵיקָא עַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחֵנוּ ה' גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת כַּאֲוַת נַפְשְׁכֶם לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֶקֶב תרל"ב אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי כְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הֲלֹא הוּא הַמַּפְלֶג הַוּתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְכוּ' הַנָּגִיד ר' הֶעשִׁיל נֶרוֹ יָאִיר שֶׁיִּחְיֶה וְיַאֲרִיךְ יָמִים רַבִּים עִם שְׁאָר כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

יִמְחֹל לִמְסֹר הַמִּכְתָּבִים הַמֻּסְגָּרִים פֹּה לְחוֹתְנוֹ הַיָּקָר וְהַנַּעֲלֶה, וּלְצִיר נֶאֱמָן לְשָׁלְחוֹ כָּמוֹהוּ אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

אָחִי יְדִידִי, יְמֵי אֱלוּל הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִין לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, יְזַכֵּנוּ ה' לְקַיֵּם (הוֹשֵׁעַ י"ד) "קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'". אַל תִּקְרֵי דְּבָרִים אֶלָּא דִּבּוּרִים, דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וּבִפְרָט בַּנִּסְתָּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, סֵפֶר תִּקּוּנִים הַקָּדוֹשׁ, וְסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, וּתְהִלִּים וּתְפִלּוֹת. אֲחֹז בָּהֶם אָחִי יְדִידִי, וַהֲפֹךְ בָּהֶם, וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּבָהֶם יִוָּשַׁע בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁתִּכָּתֵב וְתֵחָתֵם לְחַיִּים טוֹבִים חַיִּים מְתוּקִים וְכוּ'.

וְגַם אָחִי יְדִידִי, יִזְכֹּר נָא יְדִידִי לִשְׁלֹחַ לִי נְדָבוֹת לְבָבוֹ הַטּוֹב עַל מַה שֶּׁפָּסַק עַל הָרַוַח וְכוּ'.

וַחֲזַק בְּנִי בְּכָל הַנַּ"ל לְהִתְחַזֵּק לוֹמַר וְלִלְמֹד בְּסֵפֶר הַתִּקּוּנִים וְהַלִּקּוּטֵי מוֹהַר"ן וּבִצְדָקָה, וְאָז אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ. יְקַיֵּם בּוֹ אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמְסִיתוֹ לְטוֹב, לְעוֹרֵר בְּכָל פַּעַם הַטּוֹב הַנָּעִים אֲשֶׁר טָמוּן בִּלְבָבוֹ, כֵּן יִזְכֶּה לָזֶה לְהוֹצִיאוֹ לַפֹּעַל, כַּאֲשֶׁר אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל מִיט פִּיסְק אוּן מִיט הַאַרְץ. מִיט פִּיסְק [בְּפֶה וּבְלֵב, בְּפֶה] לְהִיוֹת רָגִיל וְרָגִיל בְּלִמּוּד וּבְדִבְרֵי בַּקָּשׁוֹת כַּנַּ"ל, אוּן מִיט הַאַרְץ [וּבְלֵב], לִהְיוֹת יָדוֹ פְּתוּחָה לַעֲנִיֵּי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לְהַחֲזִיק הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ הַנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. כִּי יָדוּעַ לְמַעֲלַת כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר מַה שֶּׁנּוֹתֵן לְיָדֵי בִּשְׁבִיל הַהוֹצָאָה שֶׁבְּכָאן, לֹא לְעַצְמִי בִּלְבַד מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ מְזַכֶּה, כִּי אִם עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ מְזַכֶּה. וּזְכוּת הָרַבִּים יַעֲמֹד לוֹ לְהַצְלִיחוֹ בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים

נַחְמָן הַלֵּוִי

וְרַב שָׁלוֹם מֵאָדוֹן הַשָּׁלוֹם לִכְבוֹד הָאַבְרֵךְ הָרַב הַמַּפְלֶג וְכוּ' הַנָּגִיד נָתָן נֶרוֹ יָאִיר.

מְעַט דְּבָרַי אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַדַּף גַּם לִכְבוֹדוֹ כַּוָונָתִי, חוּסָה עָלֶיךָ אָחִי יְדִידִי, תּוֹדָה לְאֵל חַי אֲשֶׁר חֲנָנוֹ בְּכֵלִים נָאִים וּנְעִימִים אַ זִיס הַאַרְץ. אַ זִיס קוֹל וְלֵב מָתוֹק, קוֹל מָתוֹק], לָשׁוֹן צַח וְנָעִים. רַחֵם עָלֶיךָ וּתְכַבֵּד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל זֶה, לוֹמַר וְלִלְמֹד סֵפֶר הַתִּקּוּנִים וְסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלָשִׁיר בְּקוֹל נָעִים תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת. אָז תִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים, חַיִּים מְתוּקִים בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וּלְמַעַן הַשֵּׁם אַל יָזִיז דַּעְתּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ רַק לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּפֹה, לְתַחֹב רֹאשׁוֹ בֵּין אוֹהֲבֵינוּ הַמְקַשְּׁרִים אֶת עַצְמָם עִם נִשְׁמַת אוֹר רַבֵּנוּ זַ"ל, וְאָז טוֹב לוֹ, גְּלֵייבּ [הַאֲמַן] וְאַחַר כָּךְ תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ, וְאִם הַמְּנִיעוֹת חֲזָקִים, עוֹד טוֹב יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כִּי עִקַּר הַחֵשֶׁק וְהַכְּסוּפִין לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִתְגַּבְּרִין רַק עַל יְדֵי שְׁבִירַת מְנִיעוֹת. כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדוֹ לְטוֹבָה, כִּי הַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין לוֹ, כֵּן חֲזַק וַה' יוֹשִׁיעוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נַחְמָן הַלֵּוִי

ה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' ח"י אָדָר תרג"ל קְהִלָּה קְדוֹשָׁה אוּמַאן.

הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם לְכָל אוֹהֲבֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים הַחוֹסִים בְּצִילָא דִּמְהֵמְנוּתָא, צֵל צַח אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וּבְרֹאשָׁם לְאוֹהֲבֵי יַקִּירִי הָרַב הַמַּפְלָא וּמַפְלִג הַוָּתִיק וְכוּ' וְכוּ' רַבִּי מֵאִיר נֵרוֹ יָאִיר לֹא יִדְעַךְ נֵרוֹ אָמֵן.

שָׁלוֹם וְכָל טוּב לָכֶם וּלְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ וּלְאַרְעָא קַדִּישָׁא, יַשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶ טַל וּמָטָר לִבְרָכָה וּלְחַיִּים וּלְשֹׂבַע, לְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַדָּרִים עֲלֵיהֶ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. לְהוֹדִיעַ חֲדָשׁוֹת אֵין. כִּי אֲשֶׁר הָיָה בָּרוּךְ הַשֵּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבַר שָׁקֵט וְשַׁאֲנָן כְּבָר שְׁמַעְתֶּם. וּמֵהַחִדּוּשִׁים אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית (רֹאשׁ בַּיִת) נָעָלֶם מֵאִתָּנוּ מְאֹד. וּמַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ לִפְרָקִים בִּלְבָבֵנוּ, הִתְנוֹצְצוּת לְהַרְגִּישׁ מֵחָדָשׁ הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ נִשְׁאָר לָנוּ בְּרָכָה מֵאוֹרוֹ יָקָר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ע"ד) אַחַר פּוּרִים קוֹרִין פָּרָשַׁת פָּרָה, בְּתְחִלָּה הוּא פּוּר כִּי פּוּרִים עַל שֵׁם הַפּוּר וְאַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה פָּרָה. וְכָל זֶה הֶכְנָה לְפֶסַח, שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים וְכוּ' וְכוּ'. וּמֵרֻמָּז בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה צָרוּף פּוּרִים בְּהַפְסוּק שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִנְיַן פֶּסַח. וּתְנוּעַת הַנִּגּוּן בִּרְמִיזוֹת הָעֵינַיִם וְהַיָּדַיִם הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁהָיָה מַרְאֶה לָנוּ תַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ, מוֹרִי וְרַבִּי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲפִלּוּ פָּנִים אֶל פָּנִים, מִכָּל שֶׁכֵּן בִּכְתָב. וּבִפְרָט מַה שֶּׁהִתְחִיל אַחַר כָּךְ בְּקוֹל רָם וְחָזָק, בִּתְחִלָּה הָיָה כָּל הַתְּחָלוֹת מִפֶּסַח, וְעַל כֵּן כָּל הַמִּצְווֹת הֵם זֶכֶר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. "אוּן הַייְנְט" [וְהַיּוֹם] וּמְשַׁךְ בְּקוֹל נְעִימָה "אוּן הַייְנְט" [וְהַיּוֹם] כַּמָּה רְגָעִים, וְנִשְׁאַר

בְּשִׂתְיקָה. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָזְנֵינוּ זָכוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֹאת, וּבְפֶרֶט אֵיךְ שֶׁגִּלָּה לָנוּ מָרָן מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל עַד הֵיכָן שֶׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבּוֹ הַזִּוּךְ כָּל זֹאת בְּכַמָּה צְרוּפִים. וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף גִּלָּה הַתִּקּוּן שֶׁל הַיּוּד מִזְמוֹרִים בִּפְרָטִיּוּת, וְהִזְהִיר אָז לְדוֹרוֹת הַבָּטָחָה גְּדוֹלָה בְּעֵדִים נֶאֱמָנִים שֶׁיַּעֲמֹד בְּעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה תָּמִיד כָּל מִי שֶׁיָּבוֹא עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְכוּ', וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף סִפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה בְּיִרְאָה עִלָּאָה דְּעִלָּאָה שֶׁל הַזִּיּוּן בֶּעטְלֶיר‌ס [שִׁבְעַת הַקַּבְּצָנִים], וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף אַחַר פֶּסַח נָסַע לְאוּמַאן. וְכָל זֹאת גִּלָּה רְמָזִים מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל, שֶׁהַכֹּל אֶחָד וְהַכֹּל קֶשֶׁר אֶחָד וְכָלוּל בְּהַדִּבּוּר "אוּן הַיינְט". וּבְהַהַמְשָׁכָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמְּשַׁךְ תֵּבֵת אוּן הַיינְט בַּאֲרִיכוּת נֹעַם. אוּן הַיינְט צְרִיכִין לְגַלּוֹת הַמִּזְמוֹרִים בִּפְרָטִיּוּת וּלְהַבְטִיחַ הַבְטָחָה הַנַ"ל, אוּן הַיינְט [וְהַיּוֹם] צְרִיכִין לְסַפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַנַ"ל וּלְסַיֵּם אוּן אִיךְ הֵיילְ זִיא [וַאֲנִי מְרַפֵּא אוֹתָהּ], אוּן הַיינְט [וְהַיּוֹם] צְרִיכִין לִנְסֹעַ לְאוּמַאן וְלִנְטֹעַ מָקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ לְדוֹרוֹת עוֹלָם בְּאוּמַאן. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל אֲשֶׁר זָכִינוּ לֵידַע מִכָּל זֶה וּלְהִתְנוֹצֵץ בְּלִבֵּנוּ אֵיזֶה מְעַט כְּמֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים. וּלְבָאֵר כָּל זֹאת אִי אֶפְשָׁר בִּכְתָב, אַךְ מֵעִצָּם אַהֲבַת אֱמֶת שֶׁמַּשְׁרֶשׁ בְּלִבֵּנוּ מִנְּעוּרֵינוּ, לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק לִיקַח עֵטִי וְעִתִּי בְּיָדִי לִרְשֹׁם עַל כָּל פָּנִים מַה שֶּׁהוּא, כִּי הַהַזְכָּרָה בְּעִצְמָהּ מְחַיֶּה וּמֵשִׁיב נַפְשׁוֹתֵינוּ הָעֲיֵפוֹת וְהַחֲלוּשׁוֹת. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה עוֹד לִרְאוֹת פָּנִים אֶל פָּנִים בַּחַיִּים חַיּוֹתֵינוּ לְדַבֵּר כָּל זֶה פָּנִים אֶל פָּנִים, אַךְ הַכֹּל הוּא אַשְׁרֵינוּ אוּן [וְ]אַשְׁרֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵיכֶם אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּצֵל אַרְעָא קַדִּישָׁא וּמִסְתַּמָּא מִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שֹׂרֶשׁ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כַּמְּרֻמָּז בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים. וְאַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ זוֹכִים לְהִתְאַבֵּק בְּפֹה בַּעֲפַר צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חָפַר וּמָצָא שֹׂרֶשׁ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁתּוֹקְקִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר אַדְמַת קֹדֶשׁ אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. כֵּן יוֹסֵף ה' עַל תְּשׁוּקָתֵנוּ לְהִשְׁתּוֹקֵק בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת נִמְרָץ עַד שֶׁיִּגְמֹר ה' בַּעֲדֵנוּ לְטוֹב אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבָכֶם הָאֲמִתִּי

נַחְמָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי אַבְרָהָם הַלֵּוִי זללה"ה

וְשָׁלוֹם לִשְׁאֵר בְּשָׂרִי אוֹהֵב נַפְשִׁי הָאֲמִתִּי הָרַב יִצְחָק, שֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי אִיצֶ'לִי מִטּוּלְטְשִׁין. הַיּוֹם זָכִיתִי לְהִתְבַּשֵּׂר אֲשֶׁר כְּבָר זָכָה לְהוֹצִיא לִבּוֹ הַטּוֹב, וְלִבּוֹא לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'. הַקָּוִויטִיל מֵאֶדֶעס קִבַּלְתִּי, וְקָרִיתִי אוֹתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב. אַשְׁרֶיךָ שְׁזָכָה שֶׁיִּתְקַשְּׁרוּ בִּלְבָבוֹ הֶדֶר הֵיטֵב הַדִּבּוּרִים הַטּוֹבִים כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ, כֵּן תְּחַיֶּה אֶת נַפְשְׁךָ בָּהֶם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ מוֹרִי וְרַבִּי, מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה "נָאהר [רַק] אֲזַמְּרָה וְכוּ' אוּן נָאהר אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ'", עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת

לְכָל זֶה בֶּאֱמֶת, יַחַד עִם כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. כֵּן תְּחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בַּאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן סֶלָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְגַם הֶרְאִינוּ הַקָּווִיטִיל לְאוֹהֲבֵינוּ, וְכֻלָּם נֶהֱנוּ מִזֶּה מְאֹד, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'. אוֹהֲבִי שְׁאֵר־בְּשָׂרִי, מִבְּנוֹ הַיָּקָר שֶׁיִּחְיֶה הָיָה לִי מִכְתַּב שָׁלוֹם, וְהֻשְׁבְתִּי לוֹ אֵיזֶה דִּבּוּרִים, וְאָקְוֶה לַה' שֶׁיְּחַיֶּה אֶת נַפְשׁוֹ. וְשָׁלוֹם לִידִידֵנוּ הַיָּשִׁישׁ הַנִּכְבָּד וְכוּ' רַבִּי חַיִּים קְרַאסְנְשְׁטֵיין מִבְּרֶסְלֶב בְּאַהֲבָה עַזָּה, אַשְׁרֵיכֶם אֲשֶׁר שָׁב לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. כֵּן יְדִידִי פָּאלְג מִיךְ [שְׁמַע אֵלַי] כַּאֲשֶׁר חִזַּקְתִּי לִכְבוֹדוֹ אֲשֶׁר יְקָיִם בִּדְבַר יְשִׁיבַת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ כְּעֵין שֶׁמְּבֹאָר בְּאָבוֹת עַל לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַפּוֹךְ בָּהּ וְכוּ' וְסִיב וּבְלֵהּ בָּהּ וּמִנַּהּ לֹא תָּזוּעַ וְכוּ', כֵּן תְּקַיְּמוּ. וְאִם עֲדַיִן יֵשׁ לָכֶם אֵיזֶה רוּבִּיל אוֹ זָהָב בְּחוּץ לָאָרֶץ לְמַעַן הַשֵּׁם צִיהט אִים אַרַיין [מְשִׁכוּ אוֹתוֹ] לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, אוּן מְצַוֶּה זַיין אֲשֶׁר אֶפְלוּ פְּרוּטָה אַחַת זָאל מֶען נִיט אַרוֹיס גֶּעבִּין [וּלְצַוּוֹת אֲשֶׁר אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת לֹא יוֹצִיאוּ] לְחוּץ לָאָרֶץ רַק אֵיזֶה מְעַט עַל דְּבַר מִצְוָה; רַק כְּשֶׁיַּגִּיעַ עֵת פְּקֻדָּתוֹ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, יְבֹלֶה בְּשָׂרוֹ אוּן אַיְיעֶרְע בֵּיינֶער אוּן אַיְיעֶרְע יְגִיעַ כַּפּוֹ הַכֹּל בְּהַקְרֻבָּה בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, עֲנִיֵּי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ זָאלִין עֶס אוֹיף עֶסִין; אַזוֹי וִוי זַיי זָענִין, זָענִין זַיי הַיילִיג, קְדוֹשִׁים [וְעַצְמוֹתֵיכֶם וִ"יגִיעַ כַּפּוֹ" שֶׁלָּכֶם הַכֹּל בְּהַקְרֻבָּה בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ עֲנִיֵּי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ יֹאכְלוּהוּ, כְּמוֹ שֶׁהֵם הֵם קְדוֹשִׁים, קְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, כֵּן תִּזְכּוּ לָזֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבֶכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וְדוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵנוּ אֲשֶׁר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אַךְ אֵין הַפְּנַאי וְהַכֹּחַ מַסְפִּיק לִפְרֹט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן יִהְיֶה נָא בְּעֵינֵיכֶם כְּאִלּוּ פְּרָטְנוּם.

1

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' עֶקֶב תרל"ג אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי הָאָהוּב וּמְחֻתָּנוֹ הַיָּקָר הָרַב הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה צְדָקָה וָחֶסֶד וְכוּ' הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל, נֵר הַצָּלָחָתוֹ לְטוֹבָה יַעֲלֶה לְמַעְלָה, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב עִם שָׁלוֹם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ, וּמַזָּל טוֹב עָבוּר בְּתוֹ הַחֲתֻנָּה תִּחְיֶה, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת בְּשִׁלְמוּת הַבְּרִיאוּת בְּכָל רְמַ"ח אֵיבְרֵיהֶם וּשְׁסָ"ה גִּידֵיהֶם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר וְהַנָּעִים בְּצָרוּף נְדָבַת לִבּוֹ הַטּוֹב. מְאֹד הֶחֱיַיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּנִדְבַת לִבּוֹ הַטּוֹב וּבִדְבָרָיו הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים אֲשֶׁר כָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ הַיָּקָר, אֲשֶׁר נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁמִּדַּת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן מֻשְׁרָשׁ בְּעֹמֶק לִבּוֹ הַטּוֹב, אֲשֶׁר זֹאת הִוא עִקַּר הַיְסוֹד יְהֲדוּתֵנוּ. יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זַ"ל (מַכּוֹת כד.) בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת, וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה. כֵּן אָחִי יְדִידִי, חֲזַק וְיַאֲמֵץ לְבָבְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמוּנָה הַיְשָׁרָה וּבִטָּחוֹן אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹבֵהוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְאִם כִּי עוֹבֵר

לִפְעָמִים אֵיזֶה חֹשֶׁךְ וְאֹפֶל עַל הָאָדָם הֵן בְּגוּף וְהֵן בְּנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אַל יַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וּלְבָבוֹ הַטּוֹב, רַק לְהַאֲמִין בְּהַמִּקְרֶא מָלֵא (אֵיכָה ג) כִּי אִם הוֹגָה, (אֲבָל אַחַר כָּךְ) וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָיו, וְחַסְדֵי ה' לֹא תָמוּ וְלֹא כָלוּ, אַדְרַבָּא הַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל פָּסוּק (שָׁם) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים"; וּבֶאֱמוּנָה הַזֹּאת וּבַבִּטָּחוֹן הַזֶּה חֲזַק וַחֲזַק בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, וְיִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף בְּכָל עֵת תּוֹרָה וּתְפִלָּה.

וְדַע יְדִידִי אֲשֶׁר אִם יְכוֹלִין לִשְׁפֹּךְ לְבָבוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי מַה טּוֹב, הֵן בִּתְהִלִּים וְהֵן בִּתְפִלּוֹת וּבְהִתְבּוֹדְדוּת כַּאֲשֶׁר לִמְּדָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אַף אִם הַלֵּב אָטוּם וְאֵין מִלָּה בְּפִינוּ בִּבְחִינַת אֵין לִי פֶּה לְדַבֵּר וְכוּ' שֶׁאָמְרוּ וְצָוְחוּ הַקְּדָמוֹנִים, אָז הָעִקָּר לִשְׁאֹ עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם, אֲשֶׁר זֹאת יָקָר אָצְלוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר כַּמְבֹאָר בִּדְבָרֵי נְבִיאִים וּבְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל. אַף אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ. וְכַאֲשֶׁר הִרְבָּה לְדַבֵּר מִזֶּה מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה עַל פָּסוּק סוֹד ה' לִירֵאָיו וְכוּ' וְכוּ' וְלָהֶם גִּלָּה גֹּדֶל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו. וְעַל יְדֵי זֶה "עֵינַי תָּמִיד אֶל ה' כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלַי" בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּבְמָמוֹן. כֵּן יַעְזֹר וְיָגֵן עָלֶיךָ ה', עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת וְיִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה, כִּי יְמֵי אֱלוּל מְתְנוֹצְצִים וּבָאִים, כֵּן נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן לְרָצוֹת וּלְפַיֵּס אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה הַמִּתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים, וּלְקַיֵּם עֵינֵינוּ לְךָ יִתְבָּרַךְ תְּלוּיוֹת עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ וְיָבָרְכֵנוּ וּלְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תְּמִים הַמְזַכִּירוֹ לְטוֹב בְּכָל פַּעַם וּמְבָרְכוֹ בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְבַקֵּשׁ יְדִיעָתוֹ הַטּוֹבָה

נַחְמָן הַלֵּוִי חַזָּן

וּבְקַשְׁתִּי לוֹמַר בְּגִינִי שָׁלוֹם לִשְׁאֵר בְּשָׂרִי הָאֲבֻרָךְ הָרַב נָתָן בֶּן יְקוּתִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כָּעֵת. לְעֵת עַתָּה יִשְׁלַח לִי אֲשֶׁר מַגִּיעַ לִי מֵאוֹהֵב נַפְשִׁי נְדִיבַת לִבּוֹ הַטּוֹב מִימֵי חֲנֻכָּה, כִּי דָּחוּק לִי כָּעֵת בַּהֲהוֹצָאָה, כִּי הִנְנִי עוֹסֵק (חָסֵר) וְכֵיוֹצֵא, וּבְקַשְׁתִּי לְסַיְּעֵנִי בְּמָנָה יָפָה אַפִּים. וּבְגִלַּל הַדָּבָר הַזֶּה יִתְבָּרַךְ מֵאֵת ה' בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, אוֹהֲבוֹ תְּמִים.

נַחְמָן הַלֵּוִי

מִכְתָּב מֵרַבִּי נַפְתָּלִי זַ"ל לְאֶחָד מֵחֲבֵרָיו מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ זַצַ"ל

יוֹם ה', פָּרָשַׁת תֵּצֵא.

אָחִי יְדִידִי וְאוֹהֲבִי מִנֹּעַר.

שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר עֶבֶר עָלֶיךָ, שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי לְקוֹל צָלְלוּ שְׂפָתַי, הוֹמָה לִבִּי עַל צַעֲרְךָ הַמַּר, צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי, כִּי נֹעַם אַהֲבָתוֹ תָּקוּעַ בְּלִבֵּי מִנְּעוּרֵינוּ, עַל כֵּן מַר וּמָרוֹר צַעֲרוֹ בְּלִבָּבִי, אַךְ מֻכְרָחִין לְהִתְנַחֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם", וְהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית וּבְכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, וְגַם עַתָּה אוֹמֶרֶת נַחֲמוּ נַחֲמוּ. וּמֵעֵת שֶׁשָּׁמַעְתִּי וְלִבִּי דָּוֵי עַל צַעֲרוֹ, מֵאָז לִבִּי דָּוֵי וְרַבּוֹת אַנְחוֹתַי בְּיוֹתֵר, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי, אֲשֶׁר יְדִעְתִּיו מִנֹּעַר וְיָדַעְתִּי, אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בְּפְנִימִית לִבּוֹ נְקֻדַּת אֱמוּנָה אֲמִתִּית בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ וּבִבְחִירֵי צַדִּקַיָּא, אֲשֶׁר הֵמָּה מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר בְּדִבְרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְנַחֵם וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשֵׁנוּ תָּמִיד וּלְקַיֵּם הַמִּקְרָאוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בָּהֶם הִתְנַחֵם יִרְמְיָהוּ אַחַר צַעֲקָתוֹ בְּמְרִירוּת דִּמְרִירוּת. אַחַר כָּל זֹאת אֹמַר: וְאֹמַר אָבֵד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה', זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי, עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' וְכוּ', כִּי אִם הוֹגָה, אַף עַל פִּי כֵן אַחַר כָּךְ: וְרִחַם כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ, וְגַם נְבוּאוֹת וְנֶחָמוֹת יְשַׁעְיָה, אֲשֶׁר נִבֵּא לְדוֹרוֹת: "כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ, כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֲמְכֶם, וּבִירוּשָׁלַיִם תְּנֻחָמוּ" כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ לְחַזֵּק, וְחָזַק וַיַּאֲמֵץ לִבֶּךָ, אֲשֶׁר יִזְכֶּה לָזֶה, שֶׁיִּזְכֶּה לֵילֵךְ לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּרְבִ הַרְחָבָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה פְּנִימִיּוּת לִבָּבְךָ וּלְבָבִי, אֲשֶׁר יוֹדְעִים וּמַרְגִּישִׁים נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מֻשְׁרֶשֶׁת בְּלִבֵּנוּ מִנְּעוּרֵינוּ מֵהַזְּכִיָּה, אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּנְעוּרֵינוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצַּחְצָחוֹת, בְּחִיר מִבְּחִירֵי צַדִּקַיָּא, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר הַחָכְמָה, חָכְמָה אֲמִתִּית, הַמְלֻבֶּשֶׁת וּמְעֻטֶּפֶת בֶּאֱמוּנָה אֲמִתִּית דַּאֲמִתִּית, אֲשֶׁר נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַיְשָׁרָה הַזֹּאת הוּא מְקוֹר הַחָכְמָה וְהָאֱמוּנָה זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרְכָה, מִשָּׁם זָכִינוּ, שֶׁנִּשְׁרַשׁ בָּנוּ נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הָאֲמִתִּית לְהַאֲמִין וּ"לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר דְּבַר ה' צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ", וּמִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, נִתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, הַנֶּאֱמָרִים עַל יְדֵי נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא סֵפֶר תְּהִלִּים הַקָּדוֹשׁ וְכוּ'. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר בָּזֶה, אֲשֶׁר לְבָבְךָ יוֹדֵעַ כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב.

הָאֱמֶנָם אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה שֶׁאֲנִי עוֹסֵק כָּל כָּךְ בְּמַעְיְנוֹת חָכְמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר נִשְׁאַר אַחֲרָיו בְּרָכָה וְהַשְׁאָרָה לְדוֹרוֹת עוֹלָם, אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹדִיעַ לָנוּ בְּחָכְמַת תּוֹרָתוֹ הַזַּךְ עַל פָּסוּק: "טַעֲמָהּ כִּי טוֹב סַחְרָהּ", אִם רַק טוֹעֲמִין טוּב טַעַם וְדַעַת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַנְּעִימָה, אֲשֶׁר שָׁמְעוּ הָאָזְנַיִם בְּנְעוּרֵיהֶם מִפִּי צַדִּיק וַחֲכָם הָאֱמֶת וְכוּ', אָז שׁוּב "לֹא יִכָּבֶה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ", אֶפְלוּ בְּתוֹךְ כָּל הַחֹשֶׁךְ וְהַהִתְרַחֲקוּת, שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן עוֹרְרָה הָרַשִּׁימָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבוֹא תָּבוֹא לְפֹה לֵילֵךְ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהִבְטִיחַ לָנוּ, שֶׁעַל יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ, וּבִפְרָט הַמְּזֻמּוֹרִים הַיּוֹד, יַעֲמֹד לָנוּ לְמַחֲסֶה וּלְמָגֵן נָצַח סֶלָה וָעֶד, וּבְוַדַּאי אַחַר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּזִקְנוּתוֹ, כֵּן מֵהַיְשֵׁר שֶׁבּוֹא יָבוֹא לְפֹה כַּנַ"ל. וְהָאֱמֶנָם

אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה בְּוַדַּאי קָשֶׁה עָלָיו לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת, אַף עַל פִּי כֵן עַל אֵיזֶה יוֹם מִימֵי אֱלוּל הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִרְאֶה לְהִתְגַּבֵּר וְלָבוֹא.

וְיוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ לָנְבוֹן וּלְנַלְבֵּב כָּמוֹהוּ, רַק אֲדַבֵּר עוֹד מְעַט בְּמַאֲמַר הַתְּקוֹעִית: כִּי מוֹת נָמוּת וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִשָּׂא אֱלֹקִים נֶפֶשׁ וְכוּ', עַל כֵּן הִנְנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עֲמֻקוֹת לְהִתְגַּבֵּר וּלְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ זַ"ל, מֵחָדָשׁ בְּעֶבְדָא וּבְמִלּוֹלָא, לֵילֵךְ וְלָבוֹא וְלוֹמַר תְּהִלִּים עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאוּלַי יִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בְּמָקוֹם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מָקוֹם הֶגּוּן וְרָאוּי לָזֶה, וּלְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ, וּנְקֻדַּת פְּנִימִיּוּת לְבָבוֹ הַטּוֹב מֵבִין הַיֵּטֶב, אֲשֶׁר זֶה חוֹבָתְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִיד, אֲשֶׁר מֵרֹב אַהֲבָתוֹ אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בִּלְבָבִי, וְיָדַעְתִּי בְּקִבָּלָה אֲמִתִּית, אֲשֶׁר בְּסוֹף כָּל סוֹף, כְּכֹלוֹת בְּשָׁרֵנוּ וּשְׁאֵרֵנוּ וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים וְכוּ' אָז נִתְוַדַּע כֻּלָּנוּ יַחַד בְּמָקוֹם חַיּוּתֵנוּ זַ"ל, עַל כֵּן הִנְנִי מְזָרְזוֹ וּמְחַזְּקוֹ עַד שֶׁיִּפְרַח הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, יֵלֵךְ וְיָבוֹא לְהַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְיִכָּתֵב וְיֵחָתֵם לְאַלְתַּר לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִי וּבְרוּחָנִי כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ.

נַפְתָּלִי מֵאוּמַאן

בְּקֻדֻּשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ עֲנֵיֵי אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ יֹאכְלוּהוּ, כְּמוֹ שֶׁהֵם הֵם קְדוֹשִׁים] קְדֻשַּׁת אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, כֵּן תִּזְכּוּ לָזֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוֹהֲבָכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וְדוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹם כָּל אוֹהֲבֵנוּ אֲשֶׁר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אַךְ אֵין הַפְּנַאי וְהַכֹּחַ מַסְפִּיק לִפְרֹט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן יִהְיֶה נָא בְּעֵינֵיכֶם כְּאִלּוּ פְּרָטְנוּם.

1

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' עֶקֶב תרל"ג אוּמַאן.

לִכְבוֹד יְדִידִי הָאָהוּב וּמְחֻתָּנוֹ הַיָּקָר הָרַב הַמַּפְלָג הַוָּתִיק וְעוֹשֶׂה צְדָקָה וָחֶסֶד וְכוּ' הַנָּגִיד רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל, נֵר הַצְּלָחָתוֹ לְטוֹבָה יַעֲלֶה לְמַעְלָה, שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב עִם שְׁלוֹם כָּל בְּנֵי־בֵיתוֹ, וּמַזָּל טוֹב עֲבוּר בִּתּוֹ הַחֲדָשָׁה תִּחְיֶה, שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת בְּשָׂלְמוּת הַבְּרִיאוּת בְּכָל רְמַ"ח אֵיבְרֵיהֶם וּשְׁסָ"ה גִּידֵיהֶם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּשָׁבוּעַ הֶעָבְרָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר וְהַנָּעִים בְּצֵרוּף נְדָבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב. מְאֹד הֶחֱיַיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּנִדְבַת לְבָבוֹ הַטּוֹב וּבְדָבָרָיו הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים אֲשֶׁר כָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ הַיָּקָר, אֲשֶׁר נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁמִּדַּת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן מֻשְׁרָשׁ בְּעֹמֶק לְבָבוֹ הַטּוֹב, אֲשֶׁר זֹאת הִוא עִקַּר הַיְסוֹד יַהֲדוּתֵנוּ. יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זַ"ל (מכות כד.) בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת, וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה. כֵּן אָחִי יְדִידִי, חֲזַק וְיַאֲמֵץ לְבָבְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמוּנָה הַיְשָׁרָה וּבִטָּחוֹן אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹבֵהוּ נָצַח סֶלָה וָעֶד בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְאִם כִּי עוֹבֵר לִפְעָמִים אֵיזֶה חֹשֶׁךְ וְאֹפֶל עַל הָאָדָם הֵן בְּגוּף וְהֵן בְּנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אַל יַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וּלְבָבוֹ

הַטּוֹב, רַק לְהַאֲמִין בְּהַמְקָרֵא מָלֵא (אֵיכָה ג) כִּי אִם הוֹגָה, (אֲבָל אַחַר כָּךְ) וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָיו, וְחַסְדֵי ה' לֹא תָמוּ וְלֹא כָלוּ, אַדְרַבָּא הַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁין בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל פָּסוּק (שָׁם) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים"; וּבֶאֱמוּנָה הַזֹּאת וּבַבִּטָּחוֹן הַזֶּה חֲזַק וַחֲזַק בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, וְיִתְגַּבֵּר לַחֲטֹף בְּכָל עֵת תּוֹרָה וּתְפִלָּה.

וְדַע יְדִידִי אֲשֶׁר אִם יְכוֹלִין לִשְׁפֹּךְ לִבָּם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי מַה טּוֹב, הֵן בִּתְהִלִּים וְהֵן בִּתְפִלּוֹת וּבְהִתְבּוֹדְדוּת כַּאֲשֶׁר לִמְּדָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אַךְ אִם הַלֵּב אָטוּם וְאֵין מִלָּה בְּפִינוּ בְּבְחִינַת אֵין לִי פֶּה לְדַבֵּר וְכוּ' שֶׁאָמְרוּ וְצִוּוּ הַקְּדוֹשִׁים, אָז הָעִקָּר לִשְׁאֹף עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם, אֲשֶׁר זֹאת יָקָר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי נְבִיאִים וּבְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל. אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ. וְכַאֲשֶׁר הִרְבָּה לְדַבֵּר מִזֶּה מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה עַל פָּסוּק סוֹד ה' לִירֵאָיו וְכוּ' וְכוּ' וְלָהֶם גִּלָּה גְּדֹל רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו. וְעַל יְדֵי זֶה "עֵינַי תָּמִיד אֶל ה' כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלַי" בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּבְמָמוֹן.

כֵּן יַעְזֹר וְיָגֵן עָלֶיךָ ה', עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת וְיִתְחַדֵּשׁ עָלָיו וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה, כִּי יְמֵי אֱלוּל מְתִנּוֹצְצִים וּבָאִים, כֵּן נִזְכֶּה לְקַבְּלָם בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן לְרָצוֹת וּלְפַיֵּס אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה הַמִּתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים, וּלְקַיֵּם עֵינֵינוּ לְךָ יִתְבָּרַךְ תְּלוּיוֹת עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ וִיבָרְכֵנוּ וּלְכָל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וָנֶפֶשׁ אוֹהֲבוֹ תָּמִים הַמַּזְכִּירוֹ לְטוֹב בְּכָל פַּעַם וּמְבָרְכוֹ בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְבַקֵּשׁ יְדִיעָתוֹ הַטּוֹבָה.

נַחְמָן הַלֵּוִי חַזָּן

וּבְקַשְׁתִּי לוֹמַר בְּגִינִי שָׁלוֹם לִשְׁאֵר בְּשָׂרִי הָאַבְרָךְ הָרַב נָתָן בֶּן יְקוּתִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר, אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כָּעֵת. לְעֵת עַתָּה יִשְׁלַח לִי אֲשֶׁר מַגִּיעַ לִי מֵאוֹהֵב נַפְשִׁי נְדִיבַת לִבּוֹ הַטּוֹב מִימֵי חֲנֻכָּה, כִּי דָּחוּק לִי כָּעֵת בְּהַהוֹצָאָה, כִּי הִנְנִי עוֹסֵק (חָסֵר) וְכַיּוֹצֵא, וּבְקַשְׁתִּי לְסַיְּעֵנִי בְּמָנָה יָפָה אַפַּיִם. וּבְגִלַּל הַדָּבָר הַזֶּה יִתְבָּרַךְ מֵאֵת ה' בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה מֵעַתָּה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, אוֹהֲבוֹ תָּמִים.

נַחְמָן הַלֵּוִי

מכתב מרבי נפתלי ז"ל לאחד מחבריו מתלמידי רבנו זצ"ל

יוֹם ה', פָּרָשַׁת תֵּצֵא.

אָחִי יְדִידִי וְאוֹהֲבִי מְנֹעָר.

שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר עֹבֵר עָלֶיךָ, שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי לְקוֹל צָלְלוּ שְׂפָתַי, הוֹמָה לִבִּי עַל צַעֲרְךָ הַמַּר, צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי, כִּי נֹעַם אַהֲבָתוֹ תָּקוּעַ בְּלִבִּי מִנְּעוּרֵינוּ, עַל כֵּן מַר וּמָרוֹר צַעֲרוֹ בְּלִבָּבִי, אַךְ מֻכְרָחִין לְהִתְנַחֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם", וְהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית וּבְכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, וְגַם עַתָּה אוֹמֶרֶת נַחֲמוּ נַחֲמוּ. וּמֵעֵת שֶׁשָּׁמַעְתִּי וְלִבִּי דָּוֵי עַל צַעֲרוֹ, מֵאָז לִבִּי דָּוֵי וְרַבּוֹת אַנְחוֹתַי בְּיוֹתֵר, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי, אֲשֶׁר יְדִעְתִּיו מִנֹּעַר וְיָדַעְתִּי, אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בְּפְנִימִית לִבּוֹ נְקֻדַּת אֱמוּנָה אֲמִתִּית בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ וּבִבְחִירֵי צַדִּקַיָּא, אֲשֶׁר הֵמָּה מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר בְּדִבְרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְנַחֵם וּלְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשֵׁנוּ תָּמִיד וּלְקַיֵּם הַמִּקְרָאוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בָּהֶם הִתְנַחֵם יִרְמְיָהוּ אַחַר צַעֲקָתוֹ בְּמְרִירוּת דִּמְרִירוּת. אַחַר כָּל זֹאת אֹמַר: וְאֹמַר אָבֵד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה', זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי, עַל כֵּן אוֹחִיל, חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' וְכוּ', כִּי אִם הוֹגָה, אַף עַל פִּי כֵן אַחַר כָּךְ: וְרִחַם כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ, וְגַם נְבוּאוֹת וְנֶחָמוֹת יְשַׁעְיָה, אֲשֶׁר נִבֵּא לְדוֹרוֹת: "כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ, כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֶמְכֶם, וּבִירוּשָׁלַיִם תְּנֻחָמוּ" כֵּן יְקַיֵּם בְּךָ לְחַזֵּק, וְחָזַק וַיַּאֲמֵץ לִבֶּךָ, אֲשֶׁר יִזְכֶּה לָזֶה, שֶׁיִּזְכֶּה לֵילֵךְ לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּרְבִ הַרְחָבָה, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה פְּנִימִיּוּת לִבָּבְךָ וּלְבָבִי, אֲשֶׁר יוֹדְעִים וּמַרְגִּישִׁים נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מֻשְׁרֶשֶׁת בְּלִבֵּנוּ מִנְּעוּרֵינוּ מֵהַזְּכִיָּה, אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּנְעוּרֵינוּ לְהִתְקָרֵב לְאוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצַּחְצָחוֹת, בְּחִיר מִבְּחִירֵי צַדִּקַיָּא, אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר הַחָכְמָה, חָכְמָה אֲמִתִּית, הַמְלֻבֶּשֶׁת וּמְעֻטֶּפֶת בֶּאֱמוּנָה אֲמִתִּית דַּאֲמִתִּית, אֲשֶׁר נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַיְשָׁרָה הַזֹּאת הוּא מְקוֹר הַחָכְמָה וְהָאֱמוּנָה זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרְכָה, מִשָּׁם זָכִינוּ, שֶׁנִּשְׁרַשׁ בָּנוּ נְקֻדַּת הָאֱמוּנָה הָאֲמִתִּית לְהַאֲמִין וּ"לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר דְּבַר ה' צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ", וּמִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, נִתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, הַנֶּאֱמָרִים עַל יְדֵי נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא סֵפֶר תְּהִלִּים הַקָּדוֹשׁ וְכוּ'. וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר בָּזֶה, אֲשֶׁר לְבָבְךָ יוֹדֵעַ כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב.

הָאֱמֶנָם אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה שֶׁאֲנִי עוֹסֵק כָּל כָּךְ בְּמַעְיְנוֹת חָכְמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר נִשְׁאַר אַחֲרָיו בְּרָכָה וְהַשְׁאָרָה לְדוֹרוֹת עוֹלָם, אַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹדִיעַ לָנוּ בְּחָכְמַת תּוֹרָתוֹ הַזַּךְ עַל פָּסוּק: "טָעֲמָהּ כִּי טוֹב סַחְרָהּ", אִם רַק טוֹעֲמִין טוּב טַעַם וָדַעַת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְהַנְּעִימָה, אֲשֶׁר שְׁמְעוּ הָאָזְנַיִם בְּנְעוּרֵיהֶם מִפִּי צַדִּיק וַחֲכָם הָאֱמֶת וְכוּ', אָז שׁוּב "לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ", אֶפְלוּ בְּתוֹךְ כָּל הַחֹשֶׁךְ וְהַהִתְרַחֲקוּת, שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כֵּן עוֹרְרָה הָרַשִּׁימָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבוֹא תָּבוֹא לְפֹה לֵילֵךְ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְהִבְטִיחַ לָנוּ, שֶׁעַל יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ, וּבִפְרָט הַמְּזֻמּוֹרִים הַיּוֹד, יַעֲמֹד לָנוּ לְמַחֲסֶה וּלְמָגֵן נָצַח סֶלָה וָעֶד, וּבְוַדַּאי אַחַר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּזִקְנוּתוֹ, כֵּן מֵהַיְשֵׁר שֶׁבּוֹא יָבוֹא לְפֹה כַּנַ"ל. וְהָאֱמֶנָם

אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה בְּוַדַּאי קָשֶׁה עָלָיו לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת, אַף עַל פִּי כֵן עַל אֵיזֶה יוֹם מִימֵי אֱלוּל הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִרְאֶה לְהִתְגַּבֵּר וְלָבוֹא.

וְיוֹתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ לָנָבוֹן וּלְנִלְבָּב כָּמוֹהוּ, רַק אֲדַבֵּר עוֹד מְעַט בְּמַאֲמַר הַתְּקוֹעִית: כִּי מוֹת נָמוּת וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִשָּׂא אֱלֹקִים נֶפֶשׁ וְכוּ', עַל כֵּן הִנְנִי מַסִּיתוֹ לְטוֹב לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עֲמֻקוֹת לְהִתְגַּבֵּר וּלְהִתְקָרֵב לְאוֹרוֹ זַ"ל, מֵחָדָשׁ בְּעֶבְדָא וּבְמִלּוֹלָא, לֵילֵךְ וְלָבוֹא וְלוֹמַר תְּהִלִּים עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאוּלַי יִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בְּמָקוֹם הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, מָקוֹם הֶגּוּן וְרָאוּי לָזֶה, וּלְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ, וּנְקֻדַּת פְּנִימִיּוּת לְבָבוֹ הַטּוֹב מֵבִין הַיֵּטֶב, אֲשֶׁר זֶה חוֹבָתְךָ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ תָּמִיד, אֲשֶׁר מֵרֹב אַהֲבָתוֹ אֲשֶׁר מֻשְׁרָשׁ בִּלְבָבִי, וְיִדַּעְתִּי בְּקַבָּלָה אֲמִתִּית, אֲשֶׁר בְּסוֹף כָּל סוֹף, כִּכְלוֹת בְּשָׂרֵנוּ וּשְׁאֵרֵנוּ וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים וְכוּ' אָז נִתְוַדַּע כֻּלָּנוּ יַחַד בְּמָקוֹם חַיּוּתֵנוּ זַ"ל, עַל כֵּן הִנְנִי מְזָרְזוֹ וּמְחַזְּקוֹ עַד שֶׁיִּפָּרַח הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, יֵלֵךְ וְיָבוֹא לְהַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְיִכָּתֵב וְיֵחָתֵם לְאַלְתַּר לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּגַשְׁמִי וּבְרוּחָנִי כַּאֲוַת נַפְשׁוֹ.

נַפְתָּלִי מֵאוּמַאן